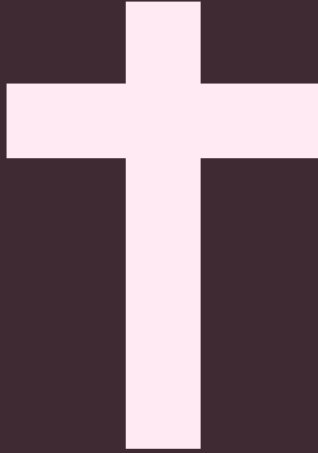

Ma Mɔweni Sulumani
ge Melefit

New Testament in Mɔyang

Ma M_uweni Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968

Contents

Meciya	1
Mark	41
Luk	67
Zen	110
Tawi	140
Rom	180
1 Koren	200
2 Koren	219
Galasi	231
Efez	238
Filip	245
Kolos	250
1 Tesalonik	255
2 Tesalonik	259
1 Timote	262
2 Timote	268
Tit	272
Filemon	275
Hebri	277
Zek	293
1 Piyer	298
2 Piyer	304
1 Zen	308
2 Zen	313
3 Zen	314
Zud	315
Mangahani	317

Ma Mɔwɛni Sulumani ya Meciyu ɔ̀bɛki ni Ere ye ti mɔdɛmki ka Ma Mɔwɛni Sulumani ya Meciyu ɔ̀bɛki ni

Maslaɗa ya ɔ̀bɛki wakita ge Meciyu ni ɔ̀dafay slimu gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nanɗu ni, kwa ka manjeki gani ndam ga Yezu dek tɔsɛra ɔ̀bɛki ti Meciyu zal asak ga Yezu ni (Meciyu ti tazalay nan Levi daya). Maslaɗa ya ɔ̀bɛki wakita ni ti zal Zude, awayay ɔ̀dafaki ma ga ndam mahɗarar pakama ge Melefit ya tɔdɛmbiyu, tɔdɛm amagravu ni ti ɔ̀grava ka sarta ga Yezu eɗeɗin a (jenɗey Meciyu 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahaɗ tɔbu akada hini daya).

Ka manjeki ga wakita ni Meciyu ɔ̀dɛmki ma ke miwi ga Yezu. Kɛlɛɗ gani aɗɗahad ere ye ti Yezu ɔ̀gray akaba ɔ̀dɛm ni dek akada ga ata Mark nday ata Luk ya taɗɗahad ni : Yezu ɔ̀njɛki ke tawi gayan ka had Gellili, ɔru gwar a Zeruzalem. Yezu nan ɔ̀bu agray tawi gayan ni ti guzit ɔ̀na guzit ndam ya tɔdɛbay nan ni tɔsɛr nan ti nan way ; kɛlɛɗ gani Piyer ɔ̀dɛm Yezu ti nan Krist bay gaɗakani ya amara ni (16.16). Piyer ɔ̀ra ɔ̀dɛma pakama nana ti kɛlɛɗ gani Yezu ɔru gwar a Zeruzalem, wudaka akoru ti ahi ana ndam maɗɛbay nan ni ahɔr ɔ̀dɛm tɔkad nan eslini, mak amanɗaba e kisim ba (16.21).

E kidin ga pakama ga Yezu ya ɔ̀dɛm ni bu ni ti Meciyu ɔ̀daba ndahaɗ a, ɔ̀slamatakabu, ɔ̀bɛki ka mɛlanɗ gargari zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya ɔ̀dɛm ka hama ni (5.1-7.29), ma ga Yezu ya ɔ̀dɛm ka ya ti aslar ndam asak gayan ni (10.1-11.1), ma gozogol ga Yezu ya ɔ̀dɛmki ka Mɛgur ge Melefit ni (13.1-52), ahɛmamam ndam ga Yezu tanjɛhadkabu ni (18.1-19.2) akaba ma ga Yezu ya ɔ̀dɛmki ka mandav ga duniya ni (24.1-25.46).

Meciyu ɔ̀dafiki ana leli zlam ya ti taɗrakivu ka Yezu ni ti ɔ̀gravu akada ga zlam ya ti ɔ̀rakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu ɔ̀slɛka ka had Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; taɗaray nan akada ga ndam Izireyel ya tɔslɛkaba a dɛlɛw ba ni (3.13), ɔ̀caka daliya a huɗ gili ba (4.1) mak ɔ̀caliya a hama ya ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Mɔwiz ya ɔ̀gray na (5.1). Yezu ti nan bay mɛgri tawi ana Melefit ya ɔ̀cakay daliya a kala geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nan Wur ge Mis, ya Deniyel ɛpi Melefit amɛfiyu nan a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu ɛndeverinaba tawi gayan na dek : kani ti nan « Melefit ya anjɛhad

akaba leli ni » (Emenɔwel) ya Izayi ɔ̀dɛmki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

*Slimi ga ata ban ga ban ga Yezu
(Luk 3.23-38)*

¹ Yezu *Krist ti nan wur huɗ ge Devit, wur huɗ ga Abraham daya. Slimi ga ata ban ga banjani ti nday hi : ² Abraham ɛwi Izak, Izak ɛwi Zekup, Zekup ɛwi Zuda akaba baɗa ga manjani ndahaɗ, ³ Zuda ɛwifina ata Ferez nday ata Zara ka Tamar a, Ferez ɛwi Esron, Esron ɛwi Aram, ⁴ Aram ɛwi Aminadap, Aminadap ɛwi Nason, Nason ɛwi Salmon, ⁵ Salmon ɛwifina Boz ka Rahap a, Boz ɛwifina Zobet ka Rut a, Zobet ɛwi Zese, ⁶ Zese ɛwi Devit. Devit ti ɔ̀zum bay.

Bay Devit ɛwifina Salomon ka wal ge Yuri a, ⁷ Salomon ɛwi Robowam, Robowam ɛwi Abiya, Abiya ɛwi Asaf, ⁸ Asaf ɛwi Zusafat, Zusafat ɛwi Zoram, Zoram ɛwi Oziyas, ⁹ Oziyas ɛwi Zowatam, Zowatam ɛwi Asaz, Asaz ɛwi Ezesiyas, ¹⁰ Ezesiyas ɛwi Manase, Manase ɛwi Amon, Amon ɛwi Zuziyas, ¹¹ Zuziyas ɛwi Zesuniyas akaba baɗa ga manjani. Ka sarta gani nani ti tɛhɛloru ndam *Zude ka had Babilon.

¹² Tara tɛhɛloru ndam Zude ka had Babilon a ti Zesuniyas ɛwi Salatiyel, Salatiyel ɛwi Zorobabel, ¹³ Zorobabel ɛwi Abiyut, Abiyut ɛwi Eliyakim, Eliyakim ɛwi Azor, ¹⁴ Azor ɛwi Sadok, Sadok ɛwi Akim, Akim ɛwi Eliyut, ¹⁵ Eliyut ɛwi Eleyazar, Eleyazar ɛwi Matan, Matan ɛwi Zekup, ¹⁶ Zekup ɛwi Zuzef. Zuzef ti zal ga Mari ya ɛwi Yezu ni. Yezu ti tazalay nan Krist.

¹⁷ Nahkay e kidin ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti baɗa huɗ baɗa huɗ ga Abraham kru mahar fad ; e kidin ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti tɛhɛloru ndam Zude ka had Babilon ni bu ni ti baɗa huɗ baɗa huɗ ga Abraham kru mahar fad ; e kidin ga sarta ya ti tɛhɛloru ndam Zude ka had Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti baɗa huɗ baɗa huɗ ga Abraham kru mahar fad.

*Mɛslɛr ge Melefit ahi ana Zuzef itiwewa wur a, slimu gani Yezu
(Luk 2.1-7)*

¹⁸ Tiwi Yezu *Krist ti ɔ̀gravu nahkay hi : manjani Mari mɛwa ge Zuzef. Zuzef ɔ̀zay nan fan ndo, ay tpi ti nan a huɗ. Nan a huɗ ti ɔ̀na njɛda ga *Mɛsuf Njɛlatani. ¹⁹ Zal gani Zuzef ti nan mis jireni, nahkay ɔ̀ra ɛpia nan a, nan a huɗ ti ɔ̀wayay maɗafani do. ɔ̀dɛm ambrɛɗ nan akal-akal. ²⁰ Nan ɔ̀bu ajalay ahɔr nahkay ti *mɛslɛr ge Melefit aɗɗazlivo e kisim mizideni bu, ahi ahkado : « Zuzef wur huɗ ge Devit, kaɗray aɗɗawaz ga mazay Mari ga wal ba, ɔ̀daba wur ya a huɗ gayan bu ni ti ɔ̀zay huɗ gani ɔ̀na njɛda ga Mɛsuf Njɛlatani. ²¹ Ara ewi wur zalani. Emiwewa ya akɛdi

slimi Yezu, adaba nan ti amahəngay ndam gayan, aməhəlabə tay a magudar zlam gatay ba. »

²² Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəngaray *pakama gayan ni mągravu. Pakama gani nani ti nihi: ²³ « Wur dahalay ya àsər zal fan ndo ni ara azay hud, emiwi wur zalani, atəzalay nan Emenəwel. » * Emenəwel ti awayay adəm vaba « Melefit nan àbu akaba leli. » ²⁴ Zuzef nakəŋ àra èpidekva ti àgray ere ye ti məslər ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakəŋ ga wal, ²⁵ ay tándəhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari eweya wur na ni. Nahkay Mari nakəŋ ewi wur zalani, mək Zuzef àdi slimi gani Yezu.

2

Ndam məsər zlam tara tamənjaya Yezu a

¹ Tiwi Yezu ti e Betlehem ka had *Zude. Ka sarta gani nani ti Erot nan bay ga ndam *Zude. Tàra tiwia Yezu a ti ndam ndahan tàra a Zeruzalem a ; nday ndam məsər zlam, tàsləkabiya gwar egezi a. ² Tàra tinjia ti tihindi, tédəm : « Bay ga ndam Zude ya tiwi ni ti nan eley ? Màra ti adaba bongur àcalaya, adafaki tiweya bay gadakana. Mipia bongur na ti màra ga mabəhadı mirdim a. » ³ Bay *Erot àra ècia ma gana ti ma gani àhəlia ahər a dal-dal ; ma gani àhəlia ahər ana ndam Zeruzalem a dek daya. ⁴ Eslini Erot nakəŋ àzalakabu gadakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni. Àzalakabu gadakani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mi-hindifinja kà tay a : « *Krist Bay gadakani ya amara ni ti, etivi nan ti eley ? » ⁵ Nan nakəŋ àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təhəngrifəŋ, təhi : « Etiwi nan ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahəngaray *pakama ge Melefit nahan àbəkı a wakita gayan bu nahkay hi :

⁶ « Bay Melefit àdəm :

Lekuləm ndam Betlehem ka had Zude ni ti kəsa gekuli gadakani àtam kəsa ndahan ga had Zude ni,

adaba etivi bay a kəsa gekuli bu.

Bay gani nani ti amədi kama ana ndam goro ndam *Izireyel. » *

⁷ Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti àzalakabu ndam məsər zlam ni akal-akal, èhindifinja ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bongur ni ti àcalaya ananaw ? » ⁸ Tàra təhia sarta gana ti àsləruru tay e Betlehem, àhi ana tay : « Dəgum, kədəbum məlan ga wur ya tiwi ni lala. Akəsəruma məlan gana ti, ŋguma ti kəhəngrumu ma gani. Adaba nu day nara nakoru ga mabəhadı mirdim. »

⁹ Nday nakəŋ tàra ticia ma ga bay na ti tàsləka. Nday təbu takoru e divi bu ni ti tibi bongur ya àcalaya gwar egezi a ni, nan àbu akoru kama gatay. Bongur ni nan àbu akoru nahkay ti oru ècikki ka məlan ga wur ya nan àvu ni. ¹⁰ Tàra tibia bongur na ti tàmərva dal-dal, ¹¹ təhuriyu a ahay ya ti bongur ècikki ni vu, tədi ahər ana wur ni nday ata məjanı Mari. Tàra tibia wur na ti tábəhadı mirdim grik meleher ndiəa ndiəa ana had, mək təzləkaba sahar gatay a, təhəlaya zlam a, təbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazəbay ezi ti àbəlay ni, akaba haf nahan təzalay mir, ezi akada ge tersel ni. ¹² Kələŋ gani Melefit àhi ma ana tay e kisim mizidəni bu, àhi ana tay ahkado : « Kəŋgumoru gwar afa ga Erot ba. » Nahkay nday nakəŋ tàsləka, təngoru a magam gatay àna divi nahan zlam gatay.

Ata bəŋ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

¹³ Ndam məsər zlam ni tàra tàsləka ti *məslər ge Melefit àngazlivu ana Zuzef e kisim mizidəni bu, àhi ahkado : « Sləka, za wur na nday ata məjana, cuhworu àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjumiya ti njəhaduma eslina. Anəhuk «Sləka» day kwa ti akəsləkumbiya. Adaba *Erot nan àbu adəbay divi ge mijin wur ni. » ¹⁴ Zuzef àra ècia ma na nahkay nahəma, ga məlavad gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata məŋ ga wur ni, oru ka had Ezip. ¹⁵ Tòru tinjua eslina ti tənəhadıyu duk àbiviyu ana kisim ga bay Erot. Ata bəŋ ga Yezu tòru àna Yezu ka had Ezip ti, ti pakama ga bay mahəngaray *pakama ga Bay Melefit mągravu. Pakama ya àdəm ni ti nahkay hi : « Nəzalabiyu wur goro ti kwa ka had Ezip. † »

Tabazl bəza

¹⁶ Erot àra ècia ndam məsər zlam ni təgosa nan a ti àzuma bəruv a dal-dal. Nahkay àsləruru mis, àhi ana tay tòru tábazl bəza ga kəsa Betlehem akaba bəza ge mis ya tanəhad kə gəvay gani ni. Àhi ana tay tábazl bəza ya ti təzuma vi a cə cəna akaba ya tislı vi cə cəni ndo ni dek. Àdəm tábazl bəza ge vi cə cəni ni ti adaba ndam məsər zlam ni təhi « Mipi bongur enjeneni ti àgray vi cə nihi. » ¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni àgravu. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « Tici zlahay a Rama : tuway ahənday dal-dal, tagray deləlu.

Nani Resel, etəwi bəza gayan,

awayay ti mis tədabakay nan do, adaba bəza gayan təbi va bi. † »

Ata bəŋ ga Yezu tàsləkabiya ka had Ezip a

* 1:23 Izayı 7.14. * 2:6 Mise 5.1. † 2:15 Oze 11.1.

† 2:18 Zeremi 31.15.

¹⁹ Kələn gani bay *Erot nakəñ àməta. Àra àməta ti maslər ga Bay Melefit àngazlivu ana Züzeñ ka had Ezip e kisim mizideni bu keti, ²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata mənəna, kəngoru àna tay ka had Izireyel. Adaba ndam ya ti tawayay makad wur ni ti tàməta. » ²¹ Züzeñ nakəñ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata mənə ga wur ni, tàsləka tənəgoru ka had Izireyel. ²² Ay Erseleyəs wur ga Erot àhuriya a bay ga bənəna va ka had *Züde a. Züzeñ nakəñ àra ècia ma gana ti àngəwaz awar nan, àwayay məhuriyani ka had Züde do. Eslini *maslər ge Melefit àhi ma e kisim mizideni bu, nahkay Züzeñ nakəñ òru ka had *Gelili. ²³ Òru ènjəa eslina ti ànjəhad a kəsa nahanə bu ; təzalay kəsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ya tədəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay gəđakani ya amara ni ti atəzalay nanə zal Nazaret. »

3

Pakama ge Zeñ bay məbaray mis ni
(Mark 1.1-8 ; Lük 3.1-9 ; Zeñ 1.19-28)

¹ A vad nahanə àbu nahəma, Zeñ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huđ gili ba ka had *Züde ga məhi ma ana mis. ² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ahər gekuli a, adaba *Məgür ge Melefit ènjəa wudak. * » ³ Zeñ ti Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit àdəmkibiya ma, àdəm : « Maslaña azlah a huđ gili bu, dəngü gayan əhəndabiyu. Àdəm : “Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani, ahər àdəm divi gayanə mälə ndələba.” † »

⁴ Zeñ ti nanə àbu àna azana mələmani àna èngəc ge ezligwemi, awəlvü àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayanə ti eyew akaba amu. ⁵ Eslini ti ndam Zeruzalem, ndam ga had Züde dek akaba ndam ya ti tanjəhad kə gəvay ga zalaka *Zürdeñ ni dek tərəkia ke Zeñ nakəñ a, ⁶ tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeñ nakəñ àbaray tay a zalaka Zürdeñ ni bu huya.

⁷ Ndam *Feriziyenə akaba ndam *Sedəseyenə kay tərəkia ke Zeñ a ti məbaray tay. Zeñ nakəñ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Ləkulum ti medəkw ! Way àhi ana kuli dəguma afa goro a ti kätamumfəña kə məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? ⁸ Tamal ti kəmbatunkaba majalay ahər gekuli a ededən ededənəna ti, grum təwi ya ti adafaki ləkulum kəmbatumva ni. ⁹ Ngay bənə ga bənə gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahər ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tigi bəza huđ ga Abraham day,

agravu. ¹⁰ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit nanə ànjəkia ka matraə kuli a àndava, agri ana kuli akada ge mis ya mənə ga zlam gayanə tiwi bəza sulumani do ni ti azay zlabə gayanə ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. ¹¹ Nu ti nabaray kuli àna yam ti mis təsər lekulum kəmbatunkaba majalay ahər gekuli a, ay maslaña nahanə nanə àbu ara e divi ba kələn goro a : nanə ti aməbaray kuli àna *Məsuf Njələtani akaba àna aku. Nanə gani nani ti njədə gayanə àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayanə a di way ? ¹² Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayanə a ahar va, ahar hay àna nanə ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

Tabaray Yezu

(Mark 1.9-11 ; Lük 3.21-22)

¹³ Eslini Yezu àsləka ka had *Gelili a, àrəkioru ke Zeñ kə gəvay ga zalaka *Zürdeñ ti Zeñ *məbaray nanə. ¹⁴ Ay ti Zeñ àwayay məbaray nanə do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kəbaray nu. Nihni ti nak kərəkua ti nəbaray kur sawanə aw ? » ¹⁵ Ay Yezu àhəngrifənə, àhi : « Nihni ti gəskabá, gray nahkay hayənə. Tamal məgra nahkay ti məgra ere ye ti Melefit awayay na dek. Àgəski ti magray nahkay. » Zeñ àra ècia ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray nanə. ¹⁶ Zeñ àra àbara Yezu a ti Yezu àcələya a yam ni ba. Eslini huđ melefit àzləkvaba, mək Yezu nakəñ èpi *Məsuf ge Melefit àhərkiaya akada ga kurkoduk ya ahar na. ¹⁷ Eslini dəngü əhəndabiyu a huđ melefit bu akada dəngü ge mis, àdəm : « Maslaña hini ti wur goro, nəwayay nanə dal-dal ; aməru məbərur dal-dal. »

4

Seteni ahəlfəña eyu kə Yezu a
(Mark 1.12-13 ; Lük 4.1-13)

¹ Kələn gani *Məsuf ge Melefit àzoru Yezu a huđ gili vu ti *Seteni məhəlfəña eyu a. ² Eslini Yezu nakəñ àgəc ndəra, àzum zlam ndo vad kru kru fad məlafat akaba məlavad gani do dek. Kələn gani ləwir àwərkaba nanə a. ³ Nahkay bay məhəlfəña eyu kə mis a ni àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededən ti hi ana akur nday hini təmbukvu *dipən zla aw. » ⁴ Ay Yezu àhəngrifənə, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani cilinə do ; anjəhad ti àna pakama ya Melefit àdəm ni dek.” * »

⁵ Eslini Seteni àzoru nanə a kəsa *njələtani ni vu, àfəkad nanə jik ka ahər ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, † ⁶ mək àhi : « Tamal

* 3:2 A wakita ge Meciyu bu, tədəm « Məgür ga huđ melefit, » awayay adəmva « Məgür ge Melefit. » † 3:3 Izayi

40.3. * 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kasa njələtani ni ti Zeruzalem.

nak Wur ge Melefit ededñj ti diyu a had, adaba abu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit amahi ma ana mæslər gayan, atakəcaw kur, ti asak gayak ənjifñj kə akur ba.” † » 7 Ay Yezu əhi : « Abu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəna eyu kə Bay Melefit gayak a ba.” § » 8 Eslini Seteni nakəñ əzoru Yezu ka ahər ga həma zəbalani, ədəfiki had ga duniya gərgərani dek, ədəfiki njeđa akaba elimeni gatay, 9 mək əhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kəbəhadua mirdim a meleher ndiđ ana had ti anəbuk tay dek. » 10 Eslini Yezu əhi : « Hədəkfua, Seteni. Abu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay nañ nañ bəlan ciliñ.” * » 11 Yezu əra ədəma ma na nahkay ti Seteni nakəñ əsləkafəna. Əra əsləkafəna ti *mæslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahər.

Yezu anjəki ke tawi gayan ka had Gelili (Mark 1.14-15 ; Luk 4.14-15)

12 Kaləñ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zen a danğay va. Yezu əra əcia ma gana ti əsləka ərə ka had *Gelili. 13 Əru ənjua eslina ti ənjəhad a Nazaret ndo, ərə ənjəhad a Kafarnahum. Kafarnahum ti kə gəvay ga *dəluv gədəkani ga had Gelili, ka had ga Zabulon akaba ga Naftali. 14 Ağray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəñgaray *pakama ge Melefit ya ədəmbiyu ni ti məgravu. Ədəm nahkay hi : 15 « Ləkələm ndam ga had ga Zabulon akaba ga Naftali, gwar ka dəluv, ke ledi ga zalaka *Zərden ni ! Ka had Gelili gekəli ti ndam ya nday ndam *Zude do ni təbu kay,

16 ay mis ya ti tanjəhad a məlan ziq-ziqeni bu ni tipia məlan masladana dal-dal ; mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni, məlan əsladna ana tay a. † »

17 Ka sarta gani nani Yezu ənjəki ka məhi ma ana mis, ədəm : « Mbatumkaba majalay ahər gekəli a, adaba *Məgur ge Melefit ənjia. »

Yezu azalay ndam məgəs kilifad (Mark 1.16-20 ; Luk 5.1-11)

18 A vad nahan Yezu nañ abu asawađay kə gəvay ga dəluv Gelili ti əpi mis ndahan cə nday kə məñ gatay. Bəlan gani slimi gayan Simu nañ ya təzalay Piyer ni, nahan ni ti ni slimi gayan Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adaba nday ndam məgəs kilif. 19 Eslini Yezu əhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagray ti kigəm ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəgəsum kilif ni. » 20 Təra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak,

tədəbay nañ həya. 21 Nday təbu takoru ti Yezu əpi mis ndahan cə, nday kə məñ gatay keti ; nday bəza ge Zebede, bəlan gani slimi gayan Zek, nahan ni ti ni slimi gayan Zen. Nday a *slalah ga yam bu akaba bəñ gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu əra əpia tay a ti əzalay tay. 22 Nday nakəñ təra ticia zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay ni akaba bəñ gatay ni, tədəbay nañ.

Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəñgaraba mis a (Luk 6.17-19)

23 Kaləñ gani Yezu əsawađay ka kəsa ka kəsa ga had *Gelili ni dek, əcəhi zlam ana mis a ahay ga *mahəñgalavü Melefit ye eslini ni bu. Əhi *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit ana tay, ahəñgaraba ndam gatay dərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na dek. 24 Nahkay ndam ga had Siri dek ticia zlam ga Yezu ya ağray na. Eslini təhəlibiyu ndam gatay ya təbəsey do ni dek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniyyəni ana tay ni, ndam ya ti arəna ağəs tay bərək bərək ni, akaba ndam dəra. Təhəlibiya tay ana Yezu a ti Yezu ahəñgaraba tay a. 25 Mis dal-dal təsləkabiya e Gelili a, ka had ga *Kəsa Kru a, a Zeruzalem a, ka had *Zude akaba ke ledi ga zalaka *Zərden a, tədəbay Yezu.

5

Yezu acəhi zlam ana mis a həma bu

1 Yezu əra əpia mis dal-dalani na ti əcəloru a həma vu, ənjəhad digəs. Nahkay ndam madəbay nañ ni tərəkioru, 2 mək Yezu ənjəki ka macəhi zlam ana tay.

Məmərani ga ndam ga Yezu (Luk 6.20-23)

Əhi ana tay ahkado :

3 « Ndam ya ti təsəra nday ndam talaga kə eri ge Melefit ni ti təmərvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gatay.

4 Ndam ya ti titəwi ni ti təmərvu, adaba Melefit aməhəñgrivu bəruv ana tay. *

5 Ndam ya ti nday kuđufani ni ti təmərvu, adaba Melefit aməvi had ya ti ədəm aməvi ana ndam gayan ni ana tay.

6 Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam miseni ni ti təmərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərəh əna nañ akada ya tərəh əna zlam məzumani ni.

7 Ndam ya ti mis təsi cicihi ana tay ni ti təmərvu, adaba nday day atəsi cicihi ana Melefit.

8 Ndam ya ti məbəruv gatay *njəlatani ni ti təmərvu, adaba etipi Melefit.

⁹ Ndam ya ti tanjalabakabu mis ni ti tēmərɔvɔ, adaba Melefit amazalay tay bəza gayan.

¹⁰ Ndam ya ti mis təgri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti tēmərɔvɔ, adaba Məgur ge Melefit ti gatay.

¹¹ « Lekulum ti ka ya ti mis tindivi kuli, təgri daliya ana kuli ahkay do ni tədəmki ma magədavani gərgəri àki ke kuli adaba lekulum ndam goro ni ti, mərɔmɔvɔ. ¹² Yəm, mərɔmɔvɔ dal-dal, adaba Melefit aməvi zlam sulumani ana kuli kay a kəla gani vu a hud melefit bu. Daliya ya təgri ana kuli nihi ni ti, ku ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ahaslani day təgri ana tay nahkay. »

Ma àki ka estena akaba ka məlan masladani

(Mark 9.50 ; Lək 14.34-35)

¹³ « Lekulum e kidin ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafən kə zlam məzumani ni. Ay tamal estena ni àcər va do ni ti, təgri ahəmamam ti məcər keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis təcəlki cilin.

¹⁴ « Asladay məlan a duniya bu ni ti lekulum gani. Kəsa gədakani ka ahər ga həma ti aŋgahvu waw ? Aha ! ¹⁵ Maslaŋa ya ti ebeftey cəngel mək ahəmbaki dagəla ni ti àbi ; afəkad ka məlan zəŋani sawan, nahkay ti asladi məlan ana mis ya ti a hud ahay bu ni dek. ¹⁶ Nahkay zla nahəma grum ti mis dek tipi masladani gekuli àna təwi gekuli sulumani ya kəgrum ni. Etipia ti atazləbay Bəŋ gekuli ya a hud melefit bu ni. »

Pakama àki ke Divi ge Melefit

¹⁷ « Ɔgay nu nàra ga məmbatkaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na akaba pakama ga ndam ndahan ya təhəngaray *pakama ge Melefit na ti kədəmum ba. Nàra ga məmbatkaba tay a do, nàra ti ge mende-verin təwi gani sawan. ¹⁸ Nəhi ana kuli nahəma, ku asak ma gəzit ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni emiji do. Tamal hud melefit akaba had ni dek tijiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefit awayay magray ni dek amagrava day kwa. ¹⁹ Nahkay zla nahəma, tamal mis əgəskabu ku Divi balan e kidin ge Divi ge Melefit bu ndo, akaba acahi ana mis ndahan ti təgray akada gayan ni ti, àbəlay do. Ku tamal əgəskabá Divi ndahan a dek, Divi ya əgəskabu ndo ni ti gəziteni àtam nday ndahan dek nəŋgu ni, Melefit amədəm maslaŋa nani gəziteni àtam mis ndahan dek a Məgur gayan ni bu. Ay maslaŋa ya ti əgəskabá Divi ge Melefit a dek, acahi ana mis ndahan ni ti, Melefit amədəm nan gədakani a Məgur gayan ni bu. ²⁰ Nəhi ana kuli nahəma,

ahər àdəm kàtamum ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal kàtamum tay ndo ni ti akəhurumiyu a *Məgur ge Melefit ni vu koksah. »

Məzum bərɔv akaba ləgayvu

²¹ « Kəsərɔma təhi ana ata bəŋ gekuli ahkado : “Kəkad mis ba. Maslaŋa ya ti akada mis a ni ti tagrafəŋa seriya.” † ²² Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal əzumkia bərɔv ka wur ga məŋana ti tagrafəŋa seriya ; ku way way do tamal èndivia wur ga məŋana cəf ti ndam ge seriya təwəl nan ; tamal àhi ana wur ga məŋani “Nak muru” ti tizligiyu nan a *dəluv ga aku vu. ²³ Nahkay tamal kinjə àna sədaga gayak ka məlan ya tabəhad na, mək kəsərkiə kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti, ²⁴ mərbu sədaga gayak ni eslini, ru kəŋgalumbabiya. Akəŋgalumbabiya ti ŋga ti kəfəkadi sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

²⁵ « Tamal maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu. ²⁶ Nəhuk nahəma, mənəjad məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akaharaya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti aɡəjənikuf sisi bəlan nəŋgu ni, si kəpələba kwa. »

Magray hala

²⁷ « Kəsərɔma təhi ana ata bəŋ gekuli ahkado : “Kəgray hala ba.” † ²⁸ Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do tamal əmənjaləŋa ana wal a àna eri cilin, awayay ti tåndəhadkubu ti, əgra hala àndava.

²⁹ « Nahkay tamal eri ga ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; əgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dek a dəluv ga aku vu ni. ³⁰ Tamal ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; əgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani vu gayak dek ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

Magaray wal

(Meciya 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Lək 16.18)

³¹ « Təhi ana ata bəŋ gekuli : “Tamal maslaŋa aharay wal gayan ti ahər àdəm abəki wakita gani, avi.” § ³² Ay nu ti nəhi ana kuli : ku way way do əgara wal gayan a, wal ni day əgray mesəwehvu ndo ni ti, wal ni àda zal nahan a ti maslaŋa ya əgara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaŋa ya ti àza wal ya ti zal gani əgara na day əgra hala. »

Mbaday

† 5:21 Mahərana 20.13 ; Mimbiki 5.17. † 5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18. § 5:31 Mimbiki 24.1. * 5:33 Məŋay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimbiki 23.22-24.

6

³³ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Tamal kəmbada, kədəm akəgri zlam ana Melefit ti ahər ədəm kəmbərəŋ ba, gray ere gani nani.” * ³⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : kəmbadum day-day ba. Ku əna huđ mel-efit kəmbadum ba, adaba huđ melefit ti kərsi ga Bay Melefit. ³⁵ Ku əna huđ day kəmbadum ba, adaba huđ ti məlan məbəki asak ge Melefit. Ku əna Zeruzalem day kəmbadum ba, adaba nani kəsa ga Bay gədakani. ³⁶ Ku əna ahər gayak day kəmbada ba, adaba ku məhər ga ahər gayak bəlan day kəmbatkaba ti mūgi bəđ-bəđani ahkay do ni didilijeni koksah. ³⁷ Ere ye ti kədəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kədəmumkiva ma nahəŋ a ti nani təwi ge *Seteni. »

Mahəŋgarvu zlam magədavani
(Luk 6.29-30)

³⁸ « Kəsəruma, təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa əzəkaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslaŋa ədəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bilegeni.” † ³⁹ Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudayani əgruka arəŋa ti kəhəŋgarfəŋ ba. Tamal maslaŋa əduka barva ka tuwər ga ahar ga dəf a nahəma, mbatik-abiyyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivuu keti. ⁴⁰ Tamal mis əbhədkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ nəŋ məzafuka, məzafuka mugudi gayak a daya. ⁴¹ Tamal mis əfkuka ŋgasa ga məziuru zlam ezewəd kru nahəma, zloru ezewəd kru kru cə. ⁴² Tamal mis əhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis əra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

Mawayay ndam ezir geli
(Luk 6.27-28, 32-36)

⁴³ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli : “Ahər ədəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” ‡ ⁴⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : wayum ndam ezir gekəli ; həŋgalumi Melefit ana ndam ya tagri dəliya ana kəli ni. ⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigum bəza ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni edefiŋ edefiŋeni, adaba nəŋ ti agray ti fat məslədi məlan ana ndam cuday akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətədiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya. ⁴⁶ Tamal lekələm kawayum ndam ya ti tawayay kəli ni cilij ti, kəhumi ana ahər Melefit aməvi zlam ana kəli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam *məhəl hadam day təbu tagray nahkay. ⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga məŋ gekəli cilij ti, kəhumi ana ahər kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay. ⁴⁸ Ahər ədəm kəgudarum zlam do simiteni, akada ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu əgudar zlam do simiteni ni. »

Məvi zlam ana ndam talaga

¹ Yezu əhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kə meleher ge mis ndahaŋ ti tiŋi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kə meleher ge mis ti, Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kəli azuhva təwi gekəli ni do. ² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kəzlahum əna nəŋ ti mis tiŋi ba. Ndam ya ti tawayay ti mis tədəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavū Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis təzəbəy tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana əndava, atəŋgət nahəŋ va do. ³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day əsər ere ye ti ahar ga dəf gayak agray ni ba. ⁴ Ahər ədəm kəvi zlam ana mis ti maslaŋa nahəŋ eci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tiŋi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni. »

Mahəŋgalay Melefit
(Luk 11.2-4)

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahaŋ tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavū Melefit bu ahkay do ni kə gəvay ge divi, ti mis tiŋi tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana əndava, atəŋgət nahəŋ va do. ⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tiŋi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tiŋi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni. ⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bəlanəni sak kay akada nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahər tamal tahəŋgalay dal-dal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay. ⁸ Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudəka kahəŋgalum ti Bəŋ gekəli əsəra ere ye ti əhəcikivuu ana kəli na əndava. ⁹ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəŋ geli nak a huđ melefit bu, mis dək təgəskabu nak nələta ti ;

¹⁰ kəra kəzum bay gayak e kidiŋ geli bu ti ; ere ye ti kawayay ni məgravu ka huđ akada ya agravu a huđ melefit bu ni ti.

¹¹ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.

¹² Mbərfəŋə zlam ya məgudaruk ni kə leli a, akada geli ya məmbərfəŋə zlam ge

mis ya tågudari ana leli na kà tay a ni ti.

¹³ Kàvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba, həŋgafəŋa leli kà nan̄ a sawan̄ ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba esliki ka magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek atazləbay ni ti nak, ga kan̄gay-kan̄gayani. Aya nahkay.]”

¹⁴ « Nədəm nahəma, tamal kəmbəŋumfəŋa zlam ge mis ya tagudari ana kuli na kà tay a ti, Bəŋ gekuli ya e melefit bu ni aməmbərfəŋa zlam gekuli ya kagudaram ni kə kuli a bilegeni. ¹⁵ Ay tamal lekulum kəmbəŋumfəŋa zlam ya mis tagudari ana kuli ni kà tay a do ni ti, Bəŋ gekuli day aməmbərfəŋa zlam gekuli ya kagudaram ni kə kuli a do bilegeni. »

Məgəs ndəra

¹⁶ « Ka ya ti kəgəsəm ndəra nahəma, kəgrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahan̄ tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra ni ti taməŋjavu akada təbu təcakay daliya, akada tāmətəbkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs ndəra. Nəhi ana kuli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana əndava, atəŋgət nahən̄ va do. ¹⁷ Ay nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahər. ¹⁸ Nahkay ti ŋgay kəgəsə ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti nan̄ əbu akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni ; nan̄ ti epi zlam ya mis tipi do ni. »

Elimeni ya a hud melefit bu ni

(Luk 12.33-34)

¹⁹ « Kəŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gan̄gu akaba vi təzumaba, ndam akal day tinfəd ahay təhələba elimeni na. ²⁰ Ŋgumkabu elimeni gekuli ti a hud melefit bu sawan̄, adaba eslini ti gan̄gu akaba vi təzum do, ndam akal day tinfəd ahay koksah, təhəl elimeni ni koksah. ²¹ Adaba məlan̄ ya ti elimeni gayak əvu ni ti, kajalaki ahər ti ka məlan̄ gani nani. »

Məlan̄ masladani akaba məlan̄ ziŋ-ziŋeni

(Luk 11.34-36)

²² « Eri ge mis ti asladay vu gayan̄ akada ge cəngel ya asladay məlan̄ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek əbu a masladani bu. ²³ Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziŋ-ziŋeni bu. Nahkay tamal ti masladani gayak ni əsladay va do əgia ziŋ-ziŋena ti, nak e ziŋ-ziŋeni bu dal-dal timey ! »

Elimeni akaba təwi ge Melefit ti məwayay tay cəni koksah

(Luk 16.13)

²⁴ « Maslaŋa əbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlan̄ gani, amawayay nan̄ nahən̄ ni ; ahkay do ni aməgəsiki ma

ana nahən̄ ni do, ana nan̄ nahən̄ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekulum day tamal kədəbum siŋgu hi hi ti kislumki məgri təwi ana Melefit koksah. »

Kəjalumki ahər ka zlam ga duniya ba

(Luk 12.22-31)

²⁵ « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli a man̄jəhad gekuli bu ni ti ŋgay akəzumum mam, [ekisum mam] akaba akəbumkabu mam ti kəjalum ba, əhəli ahər ana kuli ba daya. Sifa ti ətam zlam məzumani do waw ? Vu ti ətam zlam məbakabani do waw ? ²⁶ Kipuram edid̄ŋ do waw ; tizligi zlam do, təbaz zlam do, təŋgakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəŋ gekuli ya e melefit bu ni nan̄ əbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekulum ti kətamum tay ferek-ferek do waw ? ²⁷ Way e kid̄ŋ gekuli bu esliki mədəkiviyyu vad əkivu ke vi gayan̄ ku gəzit əna majalay ahər gayan̄ way ? Əbi !

²⁸ « Kəjalumki ahər ka zlam məbakabani ti kamam ? Nga pum vay-vay ga zlam ya təfət a vədan̄ bu ni ; təgray təwi do, tələmkabu azana do daya. ²⁹ Ay nəhi ana kuli nahəma, ku Salomon̄ əna elimeni gayan̄ ni dek tekefi əbakabu azana ya ti əbəlay akada vay-vay bəlan̄ ni ndo. ³⁰ Zlam ya təfət a vədan̄ bu kani, həjən̄ təbiyyu tay a aku vu ni tekefi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nan̄ əbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kuli amatam gatay ni do waw ? Lekulum ti kəfumki ahər ke Melefit lala do ni ti kamam ? ³¹ Nahkay ti ŋgay aməzumum mam, emisum mam akaba aməbumkabu mam ti kəjalum ba. ³² Ndam ya tədəbay zlam nday nani dek kəlavad̄ ni ti nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni. Ay lekulum ti Bəŋ gekuli ya e melefit bu ni əsara ere ya əhəcikivu ana kuli na. ³³ Enjenjeni ti dəbum *Məgur ge Melefit akaba jiri gayan̄ ; nahkay zlam ndahan̄ ni dek day Melefit aməvikivu ana kuli. ³⁴ Kəjalumki ahər ka vad ya həjən̄ ba, adaba vad ya həjən̄ day nan̄ əbu əna majalay ahər gayan̄ zlam gayan̄. Ku vad weley weley do dek zlam zləzladani gayan̄ əbu. »

7

Ŋgay mis ndahan̄ tågudara zlam a ti kədəmum ba

(Luk 6.37-38, 41-42)

¹ « Ŋgay mis ndahan̄ tågudara zlam a ti kədəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekulum day ŋgay kəgudaruma zlam a ti Melefit amədəm do. ² Adaba mam, gekuli ya kədəmum təwəl mis ndahan̄ əna seriya, tātəb̄ tay ni ti Melefit day aməwəl kuli əna seriya, amatəb̄ kuli. Darama ya lekulum kəgurumi zlam ana mis ndahan̄ əna nan̄ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kuli əna nan̄. ³ Kaməŋjalən̄ ka cakwasl ya əniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya

à nukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴ Tamal kahi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəŋ nəzukkia cakwasl ya à nukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkolok ya à nukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ? ⁵ Nak bay ya angh zlam magudarani gayan ni ! Zəkia damkolok ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na. ⁶ Kəvumi zlam *njalatani ge Melefit ana kərá ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kuli tahəpədkaba kuli a. Kəfəkadumivu ebirsli gekuli e divi bu ana mədrəs ba, do ni ti təcalki, tagudar masakani. »

Mihindiliŋ zlam kə Melefit
(Luk 11.9-13)

⁷ « Hindam zlam. Kihindama ti Melefit aməvi ana kuli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kəzaluma naŋ a ti aməwəli ana kuli, aməzləkiaba mahay ana kuli a. ⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, anghət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. ⁹ Bi wur ara afa gayak, nak bəŋana, əhindiluka *dipeŋ a ti, kəvi akur aw ? Aha ! ¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiluka kilif a ti kəvi gavan aw ? Aha ! ¹¹ Ləkulum ti ndam magudar zlam. Ku tamal ləkulum ndam magudar zlam naŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekuli a. Ay ti Bəŋ gekuli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa əhindiliŋa zlam a nahama, aməvi zlam sulumani ededŋ. ¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis tğri ana kuli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit àna Divi gayan ya Məwiz əbək ni àdam nahkay ; ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni day tədəm nahkay. »

Mahay misliceni
(Luk 13.24)

¹³ « Zum njeđa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu əwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni. ¹⁴ Ay azoru mis ka məlaŋ ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsedeni. Ndam ya takoru àna divi nani ni ti kay do. »

Akəsərur mis àna təwi gayan ya agray ni
(Luk 6.43-44)

¹⁵ « Bumvu slimi àna ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Tara afa gekuli a ti tafəkad ahər gatay akada nday təmbəmbak, ambatakani do a məbərur gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak ededŋ do, nday akada kərá gili cudayani sawan. ¹⁶ Akəsərur tay ti àna təwi gatay ya tagray ni. Way ədifəŋ ahər

ana bəza ga enderendera kə məŋgəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədəfəŋ ahər ana bəza ga *wəruv kə mezlirgendə do. ¹⁷ Məŋgəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, məŋgəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani. ¹⁸ Məŋgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti əbi. Məŋgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti əbi daya. ¹⁹ Məŋgəhaf ya əwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu a aku vu. ²⁰ Nahkay akəsərur ndam ya ti tədəm nday ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ti àna təwi gatay ya tagray ni. »

Yezu amədəm nəsar kuli do
(Luk 13.25-27)

²¹ « Səruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday dek do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huđ melefit bu əwayay ni kwa. ²² Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay geli, bay geli ! Məhəŋgria pakama ge Melefit ana mis àna slimi gayak a, məgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a akaba məgra zlam ya ti agri ejep ana mis na gəgəri kay àna slimi gayak a.” ²³ Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nəsar kuli ndo. Slakumfua, ləkulum dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

Ahay mələmani təbu gəgəri cu
(Luk 6.47-49)

²⁴ « Tamal mis àra afa goro a əcia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, əzavu ata mis mənəhani ya àləm ahay gayan ni. Wudaka àlam ti əsaba asak gana, əli zileŋ mək əfəkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. ²⁵ A vad nahəŋ avər atəda dal-dal, aməd akəzlay ga njeđa dal-dal, yam atamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti tğri arəŋa ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni məfəkadkibiyani ka akur palam. ²⁶ Ay tamal mis əcia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni do nahama, əzavu ata mis murani ya àləm ahay gayan ka wiyan ni. ²⁷ Ka ya ti avar atəda dal-dal, aməd akəzlay ga njeđa dal-dal, yam atamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbəda huya. Àmbədkaba besək-besək. »

²⁸ Yezu əndeveriŋa macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayan ya əcahi ana tay ni, əgria ejep ana tay a dek, ²⁹ adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsar Wakita ge Melefit ni do.

8

Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)

¹ Yezu àra àndaya ahər a həma ni ba nahəma, mis dal-dal tədəbay naŋ. ² Eslini zal ambələk nahəŋ arəkia ka Yezu nakəŋ

a, àbàhàdì mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nǎgia mis njəlatana. »
³ Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjifin, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakəŋ àngaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴ Mək Yezu àhi : « Nihì kəŋgaba nahama, kəhi ma gani ana maslaŋa ba. Ru kəŋgazli vu gayak ni ana bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit sawaŋ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayaŋ bu ni, adaba kigia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəŋgaba, kigia mis njəlatana. »

Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki ahàr ka Yezu

(Luk 7.1-10 ; mənjaki ke Zeŋ 4.48-54 daya)

⁵ Ka ya ti Yezu naŋ àbu ahuriyu a Kafar-nahum nahəma, zal nahaŋ àrəkia, naŋ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, àhəŋgalay naŋ ga məjənaki naŋ, ⁶ àhi : « Bay goro, bay məgru təwi àbiyu a magam mandəhadani èbəsəy do, ègia dərana, naŋ àbu acakay daliya dal-dal. » ⁷ Eslini Yezu àhi : « Nakoru nahəngaraba naŋ a. » ⁸ Bay ga ndam slewja nakəŋ àhəŋgrifaŋ, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlaŋ cilin ; nahkay ti bay məgru təwi ni aŋgaba. ⁹ Nu gani day təbu təgru nu, nu day nəbu nəgru ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlaŋ gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahaŋ “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ¹⁰ Yezu àra ècia ma gayaŋ na ti, àgria ejep a dal-dal, mək àhi ana ndam ya tadəbay naŋ ni ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, ku e kidin ga ndam *Izireyel bu day, day-day nədi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada naŋ hini ni ndo. ¹¹ Nəhi ana kuli nahəma, mis dal-dal atasləkabiyi kwa kə sliri ga məlaŋ a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlaŋ akaba Abraham, Izak, Zəkəp a *Məgru ge Melefit bu. ¹² Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhad tay e mite bu a məlaŋ zin-zinən bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. » ¹³ Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay məgri təwi ana bay ga ndam slewja ni aŋgaba huya.

Yezu ahəngaraba ndam ga arməwər nda-haŋ a kay

(Mark 1.29-34 ; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mireŋ ge Piyer ni mandəhadani, aku àbəkia. ¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ ènjifin kà ahar gani ; àra ènjifin a ti aku

ni àhəlkia huya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

¹⁶ Mələkarawa àra ègia ti təhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakəŋ àhi ma ana seteni ni cilin, mək seteni ni təsləkiaba ana mis na. Àhəngaraba ndam ga arməwər na dek daya. ¹⁷ Agray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ya àdambiyu ni mǎgravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Naŋ ti àhəlkabá gedəbi geli na akaba arməwər geli na dek. * »

Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni (Luk 9.57-62)

¹⁸ Yezu àra èpia mis a dal-dal təvelinja ahàr a ti àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » ¹⁹ Eslini zal nahaŋ naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlaŋ ya akoru ni dek ti anadəboru kur. » ²⁰ Yezu àhəŋgrifaŋ, àhi ahkado : « Mbiki† təbu àna evid gatay, eđidin day təbu àna lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlaŋ mandəhadani bi. » ²¹ Maslaŋa nahaŋ e kidin ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. » ²² Eslini Yezu àhi : « Dəbabiyyu nu. Ndam ya tawayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti tili vu gatay. »

Yezu azlacaki ka aməd

(Mark 4.35-41 ; Luk 8.22-25)

²³ Yezu àhuriyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni. ²⁴ Nday təbu takoru ti aməd gəđakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni awayay arəhvù slalah ga yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu naŋ àvu e dəwir bu. ²⁵ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhədafəŋiyu, təpidek naŋ təhi : « Bay geli, həŋgay leli, məbu miji timey ! » ²⁶ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Aŋgwaz awər kuli ti kamam ? Lekuləm ti kəfumku ahàr lala faŋ ndo ! » Eslini ècikaba, àzlacaki ka aməd nday ata yam ni. Àra àzlaca nahkay ti yam ni ègia degika. ²⁷ Ere ye ti Yezu agray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

Yezu aqariaba seteni ana mis a cə

(Mark 5.1-20 ; Luk 8.26-39)

²⁸ Nday nakəŋ tinjua ke ledi ga dəluv na. Ledi nani ti ka had ga ndam Gadara. Eslini mis cə seteni agray tay, təhəraya e kidin ge mindivin ba, təŋgwivabiyu a ma vu huya. Nday gani tagray cuday dal-dal, mis tekeđi təsliki moroni gwar eslini do. ²⁹ Təđəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kadəbafəŋa mam kə leli a mam ? Sarta ga

* 8:17 Izayi 53.4. † 8:20 Mbiki : mis ndahaŋ tədəm « mbiti. »

mægri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti mædrés ndahan kay tæbu cak tæzum zlam ka ahar bælan. ³¹ Nahkay seteni ni tæhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayi magaray leli ti garoru leli ti makoru mæhuriviyu ana mædrés teguni ti. » ³² Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dægum ! » Eslini seteni nakəŋ tæslækiaba ana mis cæni na, tōru tæhuriviyu ana mædrés ni. Nahkay mædrés ni dek tændaya ahàr a kirim-kirim, tàra tædæguyu a dæluy ni vu cizliv cizliv, mæk yam ni àbaza tay a. ³³ Ndam majəgay mædrés ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tædægiki ana hwa tidizl, tàcuhworu a kəsa vu. Tàra tìjua eslina ti tæŋghadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cæni ya seteni tæniviyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni. ³⁴ Nahkay ndam ga kəsa ni dek tæŋgwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tìpia naŋ a ti tæhəŋgalay naŋ, tæhi mæslæka ka had gatay a.

9

Yezu ahəŋgaraba zal dæra

(Mark 2.1-12 ; Lük 5.17-26)

¹ Yezu àcæliyu a *slalah ga yam vu òru ke ledi ga dæluy ni, mak àngoru a kəsa gayan vu. * ² Naŋ àbu eslini ti mis ndahan tæzibiyu zal dæra nahan àki ka slalah, tawayay ti Yezu mæhəŋgaraba naŋ a. Yezu nakəŋ àra àsæra mæfaki ahàr gatay na ti àhi ana zal dæra ni ahkado : « Wur goro ni, zay njàda, zlam magudarani gayak ni mæmbærfukana. » ³ Ndam ndahan ya *təsər Wakita ge Melefit ni tæbu eslini ; tàra ticia ma ga Yezu na ti tæjalay a ahàr gatay bu tædæm : « Maslaŋa hini ti azay ahàr gayan akada naŋ Melefit timey ! » ⁴ Nday tæbu tæjalay ahàr nahkay ti Yezu àsæra ere ye ti tæjalaki ahàr na àndava, mæk àhi ana tay : « Majalay ahàr gekuli ti àdæluy do ! Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ⁵ Zlæzladà gani ti næhi : “Zlam magudarani gayak ni mæmbærfukana” tæk day ti næhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ⁶ Ay nawayay ti kəsarum, nu *Wur ge Mis ti nisliki mæmbærfəŋa zlam magudarani kè mis ka had a. »

Mæk àhi ana zal dæra nakəŋ : « Nəhuk ; Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ⁷ Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cækwad, òru a magam gayan. ⁸ Nahkay mis macakalavani ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tægəra àŋgwaz a. Eslini tæzləbay Melefit adaba àvia njàda gayan ana mis ga mahəŋgaraba mis a.

Yezu azalay Meciyu

(Mark 2.13-17 ; Lük 5.27-32)

⁹ Yezu àra àslæka eslina, naŋ àbu akoru zlam gayan ti èpi zal nahan, tæzalay naŋ

Meciya, naŋ àbu manjəhadani digusa ka mælan məhəl hadam. Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » Nahkay naŋ nakəŋ ècikaba àdəboru naŋ. ¹⁰ Kələŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tōru afa ge Meciyu nakəŋ. Tōru tìnjua eslina ti tæzum zlam. Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam kay tæzum zlam akaba tay daya. ¹¹ Eslini ndam *Feriziyen tæra tìpia tay a nahkay ti tæhi ana ndam *madəbay Yezu ni ahkado : « Məsi gekuli ni azum zlam ka ahar bælan akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ¹² Yezu nakəŋ àra ècia pakama gayan na ti àdæm : « Ndam ya ti nday tæbu njalan-njalan ni ti tōru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ¹³ Melefit àdæm a Wakita gayan bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, tægri sulum ana ndam ya tækakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tisləŋ ni do.” † Dægum sərumba ma gani nana lala. Adaba nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawan. »

Pakama ga ndæra : ma gozogul àki ka zlam mæwəni akaba midigweni

(Mark 2.18-22 ; Lük 5.33-39)

¹⁴ A vad nahan ndam madəbay Zeŋ bay məbaray mis ni tærækia ka Yezu a, tæhi : « Leli məbu mægəs *ndæra, ndam *Feriziyen ni day tæbu tægəs, ay ti ndam madəbay kur ni tægəs do ni ti kamam ? » ¹⁵ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday tæbu akaba zləbəba gayan ni ti, arəŋa ahəli ahàr ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta nahan amara, atəgəskia bay ga wal ni kə tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndæra.

¹⁶ « Yaw mis àbi azay azana mæwəni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana mæwəni ni ara asəkivu azana midigweni ni, mæk mælan megəzlehvani ni ara asagakivu. ¹⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene mæwəni vu. Nahkay nday cæni tægədavu do. »

Wal nahan akaba wur ge mis gədəkani nahan dahalayani

(Mark 5.21-43 ; Lük 8.40-56)

¹⁸ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti gədəkani ga ndam *Zude nahan àrækia, àbəhadì mirdim, àhi : « Wur goro dahalayani àmæta, àmæt nihi huya, ay ti ra, kəra kəbəkì *ahar ti angaba. » ¹⁹ Nahkay Yezu nakəŋ

* 9:1 Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum. † 9:13 Oze 6.6.

ëcikaba, tãdãboru nañ akaba ndam madãbay nañ ni.

²⁰ Eslini wal nahan ãbu, mimiz aslãkafãña agray vi kru mahar cã. Nañ nakãñ àhãdãkãñbiyu kã Yezu gwar kãlãñ mæk ènjifin kã ma ga azana ga Yezu ni. ²¹ Adaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti nĩnjifinã kã azana gayãñ na nãngu ni, nañgaba. » ²² Yezu àmbatvu, àra èpia nañ a ti àhi : « Wur goro ni, zay njãda ; Melefít àhãnga kur a adaba kãfãkua ahàr a palam. » Àra àhia ma na ti mimiz ya aslãkafãña ni àmbrãñ nañ, àngaba hãya.

²³ Yezu òru ènjua afa ga gãdãkani nakãñ a ti àdi ahàr ana mis dal-dal tãbu tabah, tãbu tivi cicek. Eslini àhi ana tay : ²⁴ « Slãkumaba ahalay a, adaba wur ni àmãt ndo ; nañ àbu enji dãwir timey. » Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tãyefin. ²⁵ Yezu nakãñ àra àgaraba mis na ti àhuriyu a ahay vu, àzay ahãr ga wur ni, mæk wur ni ëcikaba. ²⁶ Nahkay tãdãmoru ma gani a kãsa vu, ka had nani dæk.

Yezu ahãngaraba ndam wuluf a cã

²⁷ Yezu ara aslãka eslina ti ndam wuluf cã tadãboru nañ, tãzlah, tãdãm : « *Wur ge Devit, mãsuk cicihi ti ! » ²⁸ Ka ya ti Yezu òru ènjua a magam a ti ndam wuluf cãeni ni tãhãdãkãñbiyu mæk Yezu nakãñ àhi ana tay ahkado : « Kãfũmkua ahàr a, nisliki magray ere ye ti kihindãmfiua ni aw ? » Nday nakãñ tãhãngrifãñ, tãhi : « Iy Bay geli, kisliki. » ²⁹ Nahkay Yezu nakãñ ènjifin kè eri gatay ni, àdãm : « Kãfũmkua ahàr : nahkay Melefít mãgri ere gani ana kuli akada ya kawayum ni. » ³⁰ Eslini nday nakãñ tipi divi hãya. Yezu àlãgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi, maslaña èci ma gani ba. » ³¹ Ay nday nakãñ tãra tãhãraya a dala va ti tãnjãki mãdãmoru ma gani ka had nani dæk.

Yezu ahãngaraba zal nahan a seteni àniviyu àzlapay koksah

³² Ka ya ti ndam wuluf ni taslãka ni ti mis ndahan tãzibiyu zal nahan ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafãña nañ ga mazlapana. ³³ Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakãñ a, mæk nañ nakãñ àzlapay hãya. Mis dal-dalani ye eslini ni dæk tãgra ejep gana dal-dal, tãdãm : « Day-day mis tipi zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. » ³⁴ Ay ti ndam *Feriziyen tãdãm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njãda ga bay ge seteni. »

Mis ti nday akada tãmbãmbak ya bay majãgay tay àbi ni

³⁵ Yezu àsawaday a kãsa gãdãkani bu akaba a kãsa cìb-cìbeni bu. A kãsa ya ti ènjua ni va lu ti àchahi zlam ana mis a ahay ga *mahãngalavù Melefít gatay ni bu. Àhi *Ma Mũweni Sulumani àki ka *Magur ge Melefít ana tay, ahãngaraba ndam ya tãbesey do na dæk akaba ndam dãra gargarana dæk. ³⁶ Nañ

nakãñ àra èpia mis dal-dalani na ti tãsia cicihi a. Adaba nday akada ga tãmbãmbak ya ti bay majãgay tay àbi ; tãmãtaãkaba, njãda àfãñ ka tay va bi ni. ³⁷ Nahkay àhi ana ndam madãbay nañ ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro faj ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vãdãñ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tãbi kay bi. » ³⁸ Nahkay si kahãngalum Melefít Bay ga vãdãñ ni ti mãsãrbiyu ndam mabaz zlam a vãdãñ gayãñ bu. »

10

Ndam madãbay Yezu kru mahar cãeni ni (Mark 3.13-19 ; Lũk 6.12-16)

¹ Yezu àzalakabu ndam madãbay nañ kru mahar cãeni ni. Àra àzalakabã tay a ti àvi njãda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahãngaraba mis a armãwãr gãrgãrani ba dæk akaba ga mahãngaraba ndam dãra gãrgãrana dæk. ² Slimi ga ndam *asak gayãñ kru mahar cãeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mãnjani Andre, bãza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga mãnjani Zey, ³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciya bay ya àhãl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade, ⁴ Simu nañ bãlãñ ga ndam ya takãdvãkivu ka had gatay ni, nahan ni ti ni Zũdas Iskariyot nañ ya ègi bay mãsãkumoru Yezu ni.

Yezu aslãr ndam madãbay nañ kru mahar cãeni ni

(Mark 6.7-13 ; Lũk 9.1-6)

⁵ Nday kru mahar cãeni hini ti Yezu àslãroru tay, àhi ana tay ahkado : « Kãdãgum afa ga ndam jiba ndahan ba, kãdãgum a kãsa ga had *Sarnari vu ba daya. » ⁶ Ay dægum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akada tãmbãmbak mijeni ni. ⁷ Ka ahàr divi nahãma, humi ana mis ahkado : “*Mãgur ge Melefít ènjia wudãk.” ⁸ Hãngarumaba ndam ya tãbesey do na, hãngarumaba mis e kism ba, hãngarumaba ndam ambãlak a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefít àvi zlam ana kuli ga sulum, lekũlum day vumi ana mis ga sulum bilãgini. » ⁹ Àhi ana tay ahkado : « Kãdãgum nihi nahãma, kãzum zlam a ahay vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku sinju day kãhãlum e zlembi vu ba. » ¹⁰ Ku mbolu, ku endãwi cã cã, ku kimaka, ku aday day kãhãlum ba. Adaba bay magray tãwi ti agãski tãvi zlam mãzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjũmiya a kãsa gãdãkani va ahkay do ni a kãsa gũziteni va nahãma, dãbum maslaña ya ti agãskabu kuli di ni. Tamal kãdũmia ahàr a ti njãdũma eslina ; kãmbatum ahay nahan ba duk abivoru ana vad gekuli ya akãslãkuma ni. » ¹² Ka sarta ya akãhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahãma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefít mãlãbu akaba kuli.” ¹³ Tamal ti ndam ga hud ahay nani tãgãskabã kuli a, tãslia mãngãt sulum a

ti sulum gekali ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huf ahay nani tislil mənğət sulum do ni ti sulum gekali ni amənğəkia ke kuli zlam gekali a. ¹⁴ Tamal ndam ga huf ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təgəskabu kuli do, tawayay miciki pakama gekali ni ana kuli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba haf ga kəsa gatay na kə asak gekali a. * ¹⁵ Nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nənğu ni seriya ge Melefit ya amagrafəna kə tay a ni ti nğulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kuli do ni do. »

Daliya ya ti amara kama ni
(Mark 13.9-13 ; Luk 21.12-17)

¹⁶ Yezu əhi ana tay keti : « Dəgum. Nihi ti nəsləroru kuli e kidin ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidin ga kəra gili bu ni. Nahkay nəhuma akada ga gavan na, nəhaduma kudufa akada ga kurkuduk na. ¹⁷ Bumvu slimi, adaba mis atəgəs kuli, aturu əna kuli ka mələj ge seriya. Atəzləb kuli əna kurupu a ahay gatay ya *tahəngalavü Melefit ni bu. ¹⁸ Atagrafəna seriya kə kuli kə meleher ga gədəkani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekali ya akazlapumku ni, mis ndahan ya ti nday ndam *Zude do ni etici daya. ¹⁹ Ka ya ti atəgəs kuli, aturu əna kuli ka mələj ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni akaba slala ga ma ya akədəmum ni əhəli ahər ana kuli ba. Ka sarta nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kuli. ²⁰ Akədəmum ma nani ti lekulum lekulumeni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəj gekali ya e kuli bu ni. ²¹ Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga mənğətay ti tábazl tay, ata bəj ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəj gatayani akaba ata mənğətayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay. ²² Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslaña ya ti aməbrəj nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəngay nañ. ²³ Ka ya ti atəgri daliya ana kuli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahay vu. Nəhi ana kuli nahəma, wudaka kendevevinəm masawačabana kəsa ga haf izireyel a ti nu *Wur ge Mis ninjia əndava.

²⁴ « Maslaña ya acahay zlam ni ti ətam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day ətam bay ya ti agur nañ ni do. ²⁵ Maslaña ya ti acahay zlam ni, tamal əsəra zlam akada ga maslaña ya ti acahi na ti tigia kala-kala. Evidi day tamal əgia kala-kala ata bay ya ti agur nañ na ti əslia gayan a. Tamal Bay ahay ni tekeđi təhi “Nak *Belzebül” ti, ndam gayan ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

Təgrafəna aŋgwaz a ti kə way ?
(Luk 12.2-7)

²⁶ Yezu ədəm keti : « Kəgrumfəna aŋgwaz kə mis nday nana ba. Adaba zlam mənğəhani ni dek emipivu ; ma mənğəhani ni dek emicivu. ²⁷ Nahkay ma ya ti nəhi ana kuli a mələj zinj-zijeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a mələj masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kuli e slimi vu ni ti zlahum əna nañ kay-kay ka ahər ga həma. ²⁸ Kəgrumfəna aŋgwaz kə ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya əndav day-day do ni ti tijn koksah. Grumfəna aŋgwaz a ti kə Bay ya ti əsliki mizligiyu mis a *dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, eijn sifa gayan ga kaŋgay-kaŋgayani daya. ²⁹ Təbu təsəkum edidin cib-cibeni cu əna sinğu bələj bi aw ? Ay səruma, edidin nday nani ti, tamal Bəj gekali əvay divi gani ndo ni ti ku bələj day əmət do. ³⁰ Lekulum day ku məhər ga ahər gekali nənğu ni Melefit əcalaba dek. ³¹ Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edidin kay day kətamuma tay kə eri ge Melefit a.

³² « Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal ədəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ga Baba, nañ ya a huf melefit bu ni. ³³ Ay maslaña ya ti ədəm nañ mis goro do nahəma, nu day anədəm nañ mis goro do kə meleher ga Baba nañ ya e melefit bu ni. »

Yezu əra ga medekaba mis a
(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)

³⁴ Yezu ədəm keti : « Lekulum kədəmum nu nəra a duniya va ti, ti mis tənğəhad e kidin gatay bu əna sulumani aw ? Aha ! Nu nəra ti, ti mis tizirevu sawa. ³⁵ Nu nəra ti ga medekaba wur ata bəjana, wur dahalay ata mənğəna, wal ga wur day nday ata mənğə zal gana. ³⁶ Ku way way do ndam ga huf ahay gayan etigi ndam ezir gayan. † ³⁷ Maslaña ya ti awayay bəjani ahkay do ni mənğəni ətam nu nahəma, əsliki migi mis goro do. Maslaña ya ti awayay wur gayan zalani ahkay do ni wur gayan walani ətam nu nahəma, əsliki migi mis goro do. ³⁸ Maslaña ya ti əgəskabu daliya do ni ti əsliki migi mis goro do. Ku tamal tawayay *madrəfəj nañ kə təndal nənğu ni, ahər ədəm mədəbay nu. Tamal əgray nahkay do ni ti əsliki migi mis goro koksah. ³⁹ Maslaña ya ti ədəm əjəgur sifa gayan ti əmət ba ni ti emijin. Ay maslaña ya ti emijin sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawa, əmət day-day do. »

Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni
(Mark 9.41)

* **10:14** Mətukkaba haf ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbər bu ndam ga kəsa ni, tawayay tay va do. † **10:36** Mənğəj Mise 7.6.

⁴⁰ « Maslaŋa ya ti àgèskabá kùli a ni ti àgèskabá nu a daya ; maslaŋa ya ti àgèskabá nu a ni ti àgèskabu nu ciliŋ do, àgèskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. ⁴¹ Maslaŋa ya ti àgèskabá bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit a adaba àsara maslaŋa nani bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaŋa ya ti àgèskabá mis ge Melefit jirena adaba àsara maslaŋa nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni. ⁴² Nəhi ana kùli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam liŋ-liŋena e hijiyem va ana bay maɗəbay nu gəzitenə ku bəlaŋ na adaba àsara maslaŋa nani bay maɗəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayəŋ ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

11

¹ Yezu àra èndeveriŋa məhi ma ana ndam maɗəbay naŋ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka haɗ nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

Zəŋ bay məbaray mis ni aslarkiorum mis ka Yezu
(Luk 7.18-35)

² Zəŋ bay məbaray mis ni naŋ àvu a daŋgay bu. Àra ècia təwi ge *Krist ya agray na ti àsləròru ndam maɗəbay naŋ ndahaŋ, ³ awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gəɗakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahaŋ aw ? » ⁴ Nday nakəŋ tòru tɨŋjua afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahadumi ana Zəŋ zlam ya ti kicəm akaba ya kipurəmi. ⁵ Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dərə təsawaday lala, ndam ambəlak tigia mis nɨlatana, ndam makwaya tici slimi, mis ya təmət ni təŋgaba, ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana.” ⁶ Humi keti : “Maslaŋa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, māmərnu.” »

⁷ Ndam ya ti Zəŋ àslərkiɓiyu tay ka Yezu ni tàra təsləka ti Yezu àzlapaki ke Zəŋ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kəɗəgum a huɗgili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipurəmbiyu ti mavram ya aməɗ adaday ni tək ? ⁸ Do ni ti kəɗəgum kipurəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga siŋgu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ⁹ Ay ti kəɗəgum kipurəmbiyu ti mam ? Kipurəmbiyu bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nəhi ana kùli nahəma, naŋ ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefit a. ¹⁰ Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit

àhi ana Bay gəɗakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləròru bay məslər goro nahaŋ kama gayak

ti māsalamatukkabu divi.” *

« Maslaŋa ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zəŋ. ¹¹ Nəhi ana kùli nahəma, Zəŋ bay məbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəɗakana. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, bay ya ti naŋ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama naŋ a. ¹² Kwa ka sarta ya ti Zəŋ bay məbaray mis ni àɗəmki ma ka Məgur ge Melefit àbivaya ana kana, Məgur ge Melefit gani akoru kama kama àna nɨɗɗa ; ndam nɨɗɗa-nɨɗɗani təhuriyu. ¹³ E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkani bu akaba a wakita ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni bu dek ti təbu təɗəmki ma ka Məgur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zəŋ bay məbaray mis ni. ¹⁴ Ahàr àɗəm gəsumkabu ma goro ni : Zəŋ ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit àɗəm aməŋga ni. ¹⁵ Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, mici lala ! »

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kà way ? Nday akada way ? Nəhi ana kùli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ təhi ana ndahaŋ ni ahkado : ¹⁷ “Mivia slelim ana kùli a, day kəhəɗumfəŋ ndo ; midia limis ge kisim ana kùli a, day kitəwəm ndo.” ¹⁸ Nəɗəm nahkay ti adaba Zəŋ àra ti àzum *dipeŋ do, èsi zum do. Nahkay təɗəm seteni àniviyu. ¹⁹ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay mis təɗəm nu zal huɗ, nəvi vu goro ana zum. Təɗəm nu zləba ga ndam *mahəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahaŋ. Ay ti Melefit adafaki məsər zlam gayəŋ ni jireni ti àna təwi gayəŋ ya agray ni. »

Ndam ga kəsə gərgərani ndahaŋ atasay cicihi

(Luk 10.13-15)

²⁰ Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam ga kəsə gərgərani ya ti àgray zlam magray ejep ahar gəɗakani eslini ni ; àləgi ana tay ti adaba təmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo. ²¹ Àɗəm : « Akəsəm cicihi, ndam Koraziŋ ! Akəsəm cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nəgra zlam a kay ya mis tiŋi day-day ndo na a kəsə gekuli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kəsə nday nani təmbrəŋa zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal təmbatkaba majalay ahàr gatay a, təbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, təbakabiyu viti ka ahàr a. † ²² Ay nəhi

* **11:10** Malasi 3.1. † **11:21** Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titəwi, təhəŋgalay Melefit, təgri kam-kam.

ana kuli nahama, ka fat ya ti Melefit am-agray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti ŋgulum, emisli gekuli ni do. † ²³ Lekulam ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlan ge *kisim sawan. Adaba mam, nàgra zlam kay ya mis tipi day-day ndo na a kəsa gekuli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahama, ku kani day amal kəsa nani nan àbu kekileŋa zlam gayan. ²⁴ Nəhi ana kuli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahama, seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Sodom a ni ti ŋgulum, emisli gekuli ni do. »

Maslaŋa ya ara afa ga Yezu a ti aŋgət məpəsabana

(Luk 10.21-22)

²⁵ Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlan ya e melefit bu akaba məlan ya a ga hađ ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam a akaba ka ndam ya tiŋeja təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza ciḃ-ciḃeni na sawan. ²⁶ Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna nan a palam. »

²⁷ Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsər Wur ge Melefit nan way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bəjani cilin. Yaw maslaŋa ya àsər Bəj goro nan way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfiki nan ana tay ni cilin.

²⁸ « Lekulam ya ti kəmətəbuma ga mazay zlam mədəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kuli a. ²⁹ Gəsumkabá ma goro ya nəhi ana kuli grum na akada slasla ya təgaskabu təbəkì zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kudufa, nəgri daliya ana kuli do ; akəpəsəməba afa goro zlam gekuli a. ³⁰ Adaba zlam ya ti nəfəki ke kuli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kuli ni day àdəski ke kuli do. »

12

Yezu agur vad məpəsabana

(Mark 2.23-28 ; Luk 6.1-5)

¹ A vad *məpəsabana nahan ba ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu tasləkaba a vədan ga *alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam madəbay nan ni. Eslini tənəkì ka meheḃoru alkama ni, tahəpəḃoru bəza gani. ² Ndam *Feriziyeŋ ni tàra tipia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray timey ! » ³ Yezu àra

əcia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a, ⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipeŋ ya tafəkadi ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahan təzum dipen nani do ; si ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti tazum. ⁵ Magray təwi a vad məpəsabana ba ti Melefit àcafaŋa mis e Divi gayan ya Məwiz àbəkì ni ba. Ay ti àbu məbəkiani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni tāgray təwi a *ahay gəḃakani ge Melefit ni bu, tàcalki tay ka zlam magadarani do ni ti, kəjeŋgum ma gani ndo waw ? ⁶ Nəhi ana kuli nahama, maslaŋa ya ti àtam ahay ge Melefit ni, nan àbu ahalay. ⁷ Pakama àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tiŋeŋ ni do.” * Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, ŋgay ndam ya təgudar arəŋa ndo ni təgudara zlam a ti akal kədəmum do. ⁸ Adaba Bay ya ti adəm tāgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahan ahar bəlan mikulfijana

(Mark 3.1-6 ; Luk 6.6-11)

⁹ Yezu àsləka eslina ti àra àhuriyu a ahay gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni vu. ¹⁰ Eslini zal nahan nan àvu ahar mikulfijana. Mis ya təbu eslini ni tawayay talckì Yezu ka zlam magadarani, nahkay təhi : « E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì ni bu ni ti Melefit àva divi a ti tahəŋgaraba mis a vad *məpəsabana ba waw ? » ¹¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Way e kidin gekuli bu nan àbu àna təmbak gayan bəlan mək təmbak ni àdiya e evid va a vad məpəsabana ba ti àzaya do ni way ? ¹² Ay ti mis hihiriken ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì ni bu ni ti Melefit àvia divi ana mis ga magray sulum a vad məpəsabana ba. » ¹³ Mək Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikulfijana ni ahkado : « Talbiyu ahar gayak ni. » Àra àtələkibiya ti ahar gayan ni àslamalava ègia sənduḃ-sənduḃana akada nahan na. ¹⁴ Nahkay ndam *Feriziyeŋ ni təhəraya a ahay ni ba ni ti təŋgasvu, təgray sawari ahəməmam ti tiŋi Yezu ni.

Yezu ti nan bay məgri təwi ana Melefit

¹⁵ Yezu àra əcia sawari gatay na ti àsləka eslina, òru ka məlan nahan. Nahkay mis dal-dal təḃəboru nan mək nan nakəŋ ahəŋgaraba ndam ga arməwər na dek. ¹⁶ Ay ti àləgi ana tay àdəm : « Kədəfum nu ba. » ¹⁷ Zlam gani

† 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsər Melefit do. Ndam Sidon day nahkay. * 12:7 Oze 6.6.

nani àgravu dèk ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəngaray *pakama gayan Izayi ni mǎgravu. Pakama gani nani ti nihi :
 18 « Bay mǎgru tawi ya nǎdǎkiba ni ti nanj hi, nawayay nanj dal-dal ;

mǎbǎruv goro amǎrvu àna nanj dal-dal. Anǎvi Mǎsuf goro mǎk amǎhi ma ge jiri goro ana mis ga had ni dèk ;

19 amalǎgavu akaba mis do, amǎvalahay do, maslaŋa emici ma gayan kwanja kwanja a dala bu do.

20 Emeheǎkaba mavram ya awayay ahuǎ wudak na do.

Emimetinj aku ge cengel ya awayay amǎt wudak ni do.

Amagray nahkay, duk abivoru ana vad ya ti mis ga duniya dèk tǎgǎskabǎ jiri ge Melefit a ni.

21 Mǎk mis ga had ni dèk atǎfǎki ahǎr ka nanj, atǎdǎm amahəngay tay. † »

Yezu ti agray tawi àna njǎda ge Melefit tǎk, àna njǎda ge Seteni aw ?

(Mark 3.20-30 ; Luk 11.14-23)

22 Eslini tǎzibiyu zal seteni nahaj ana Yezu. Maslaŋa gani nani ti seteni ni àwulufa nanj a, acafǎna nanj ga mazlapana daya. Yezu nakəŋ àhəngaraba maslaŋa nana ; maslaŋa nani àzlapay, ǎpi divi. 23 Mis dal-dalani ye eslini ni dèk tǎra tipia ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tǎdǎm : « Maslaŋa hini ya àhəngaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? » 24 Ndam *Feriziyen ni tǎra ticia ma na ti tǎdǎm : « Maslaŋa hini agariaba seteni ana mis a ti si àna njǎda ge *Belzebǎl bay ge seteni ni kwa. » 25 Yezu àra àsǎra ere ye ti tǎjalaki ahǎr na ti àhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga had nahaj nday ndayani takadvu e kidinj gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahǎr. Nahkay day tamal ndam ga kǎsa ahkay do ni ga hud ahay takadvu e kidinj gatay bu ni ti kǎsa gani ahkay do ni hud ahay gani àngoru kama do.

26 Nahkay day tamal *Seteni agariaba seteni ana mis a ti njǎda gayan ǎdeva ; ǎgja nahkay ti àngoru kama ti ahǎmamam ? 27 Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njǎda ge Belzebǎl a ti ndam gekuli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njǎda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekuli gekuleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kǎdǎmum ni ti ma ga malfada. 28 Nagariaba seteni ana mis a ti àna njǎda ga *Mǎsuf ge Melefit a sawan. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Mǎgur ge Melefit ǎnjikia ke kuli a àndava. »

29 Yezu àdǎm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njǎda-njǎdani vu ti mǎk ahǎlfǎna zlam gayan a mǎnjǎd mǎwǎl nanj ti àgravu koksah. Si tamal àwǎla nanj a day kwa ti ahǎlfǎna zlam gayan a. 30 Maslaŋa ya ti nanj àbi akaba nu bi nahǎma, nanj zal ezir goro. Nahkay

maslaŋa ya ti àjǎnaki nu ga mazalubiyu mis do nahǎma, agarafua tay a sawan.

31 « Nǎhi ana kuli nahǎma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni dèk akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni dèk ti Melefit amǎbǎfǎna kǎ tay a. Ay maslaŋa ya ti endivi Mǎsuf gayan ni ti magudar zlam gayan nani ti Melefit amǎmbǎfǎna do simiteni. 32 Maslaŋa ya ti adǎmku ma magǎdavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefit amǎmbǎfǎna zlam magudarani gayan nana. Ay maslaŋa ya ti adǎmki ma magǎdavani ka *Mǎsuf Njǎlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit àmbǎfǎna do, ku ka mǎlanj mǎweni ya Melefit amagraya ni day amǎmbǎfǎna do. »

Məngəhaf ti tǎsǎrkaba àna bǎza gana

(Luk 6.43-45)

33 Yezu àdǎm keti : « Nǎdǎm nahǎma, tamal mǎngǎhaf sulumani ti bǎza gani day sulumani. Ay tamal mǎngǎhaf magǎdavani ti bǎza gani day magǎdavani. Nahkay mǎngǎhaf ti tǎsǎrkaba tay àna bǎza gatayana. 34 Lekulǎm ti medǎkw ! Lekulǎm ndam magǎdavani, kǎdǎmum ma sulumani tata waw ? Adaba pakama ya ti ahǎraya a ma ge mis ba ni ti àsǎbikia ka mǎbǎruv a palam. 35 Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mǎngǎhani sulumani ya àniviyu a mǎbǎruv bu ni, mis magǎdavani ti ni azaya zlam magǎdavana a zlam mǎngǎhani magǎdavani gayan ba. 36 Nǎhi ana kuli nahǎma, ka fat ya ti Melefit amagrafǎna seriya kǎ mis a ni ti ku way way do amahəngarfǎn kǎ pakama gayan magǎdavani ya àdǎm ni dèk. 37 Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayak ya kǎdǎm ni ; amǎwǎl kur ti pakama gayak ya kǎdǎm ni daya. »

Ere ye ti Melefit àdafaki àna Zonas ni

(Mark 8.11-12 ; Luk 11.29-32)

38 Eslini ndam *mǎsǎr Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen ndahanj tǎhi ana Yezu ahkado : « Mǎsi, mawayay ti griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a. » 39 Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, tǎfǎki ahǎr ke Melefit do, tawayay tǎgriaya ere ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit amǎgri ana tay do simiteni. Melefit amǎdǎfiki ere ye ti adafaki àna Zonas bay mahəngaray *pakama gayan ni ana tay cilinj. 40 Akada ga Zonas ya ànjǎhadviyu a hud ge kilif vu vad mahkǎr ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkǎr a had vu. †

41 Ka fat ya ti Melefit amagrafǎna seriya kǎ mis a dèk nahǎma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atǎhi ana mis ye e hini vu ni «Lekulǎm ndam magudar zlam.»

† 12:21 Izayi 42.1-4. ‡ 12:40 Mənjay Zonas 2.1.

Adaba mam, ndam Niniv tãra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tãmbatkaba majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gëdakana ti kësërum do aw ? § 42 Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, amàhi ana tay : “Lekulàm ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècibiyu kwa kè sliri ga mëlaj ga mara mæbi slimi ana pakama ga Salomon bay mæsër zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gëdakana ti kësërum do aw ? »

Seteni àslakiaba ana mis a ti aŋgwiviyu tata

(Luk 11.24-26)

⁴³ Yezu àdëm keti : « Tamal ti seteni àslakiaba ana mis a ti, akoru a hud gili vu ka mëlaj ya ti yam àbi ni, adabay mëlaj manjèhadani. Ay àngët mëlaj manjèhadani do ; ⁴⁴ nahkay ti adëm : “Ngulum nànguvoru a arəj goro ni vu zlam goro.” Àra ènjia ti àhuriyu àdi ahàr ana arəj ni mësèdabana, maslamalabana lala. ⁴⁵ Eslini naŋ nakəj aslaka akoru azalaktivabiyu seteni ndahaŋ adəskəla, nday nani dek tātam naŋ àna cuday. Mək nday nakəj dek tara tãhuriyu, tanjèhad a arəj ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjèhad gayan ni egi ngulum gayan ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

Ndamam ndam ga hud ahay ga Yezu ededij ededijeni ni mam ?

(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu tãra, nday tãbu e mite bu tawayay tãhi ma. [⁴⁷ Nahkay maslaŋa nahəj àhi : « Ata muk akaba bəza ga muk tãbu e mite bu, tihindi kur. »] ⁴⁸ Yezu àhəngrifəj, àhi ahkado : « Məj goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ⁴⁹ Mək Yezu nakəj èdùki ahar ka ndam madəbay naŋ ni, àdëm : « Məj goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. ⁵⁰ Adaba maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəj goro naŋ a hud melefiti bu awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

13

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Mark 4.1-9 ; Luk 8.4-8)

¹ Ka fat nani Yezu àhəraya a ahay ba, òru ànjèhad kà gəway ga dəlul ni. ² Eslini mis kay tòru kà gəway gayan. Nahkay naŋ nakəj káy àcaliyu a *slalah ga yam vu ànjèhadviyu digəs. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dəj-dəj. ³ Yezu nakəj àhi ma ana tay gərgəri kay

àna ma *gozogul, àdëm : « Maslaŋa nahəj àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti 6al gani àdəguru e divi bu. Nahkay edidij tãra tãndaba. ⁵ Bal gani keti àdəguru ka pəlad ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pəlad ni kay bi. ⁶ Àra àfətaya, fat àra àvədia ti èhirinaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya tãbu tədəkkabu nahəma, adak ni təngecekabá. ⁸ Bal gani keti àdəguru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Bəlan gani àbi bəza dij, bəlan gani keti bəza kru kru muku, nahəj ni ti ni kru kru mahkər. » ⁹ Yezu àdëm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəj ni ti míci lala. »

Yezu adəm ma àna ma gozogul kwa ti kamam

(Mark 4.10-12 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ndam madəbay Yezu ni tãhadakfəjbiyu kà Yezu, tãhi ahkado : « Kəhi ma ana tay àna ma *gozogul kwa ti kamam ? » ¹¹ Àhəngrifəj ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulàm ti Melefiti àdəfikiaaba zlam manjəhani àki ka Məgur gayan na ana kulì a, ti kəsërum. Ay nday ti àdəfikiaaba ana tay a vay-vay ndo. ¹² Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, amələbu àna zlam dal-dal àsabay. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəj ni day atəzafəjə. ¹³ Nəhi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal tamənjələj ka zlam lala nəngu ni tìpi do ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəngu ni tici do.

¹⁴ « Gatay ya tãbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefiti ya àdəmbiyu ni àgravu. Àdëm : “Ku tamal kəbumi slimi ana zlam lala nəngu ni ekicəm do.

Ku tamal kamənjumləj ana zlam lala nəngu ni ekipəm do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni, adaba tirika slimi gatay a, tãbakabá eri gatay a.

Tàgray nahkay ti, ti tici zlam ba, tìpi divi ba, təsər zlam ba ;

tawayay ti tãmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Tamal tãmbatkaba ti akal nahənga tay a. » *

¹⁶ « Ay lekulàm ti mərūmvu adaba eri àfəj kè kulì, kipəm divi ; slimi day təfəj kè kulì, kicəm zlam. ¹⁷ Nəhi ana kulì nahəma, ndam mahəngaray *pakama ge Melefiti kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni tawayay mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tìpi ndo. Tawayay micia ere ye ti kicəm na, ay ti tici ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekulum ti bumi slimi ana ma ya ti ma *gozogul àki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni. ¹⁹ Tamal mis təbi slimi ana pakama ya tədəmki ka *Məgur ge Melefit ni, tici do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam adəgaki ni. *Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təgəskabu na ana tay a. ²⁰ Mis ndahan day təbu, nday akada pələd ya hilfi ga zlam adəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya. ²¹ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərur vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayañani. Tamal zlam zləzladani àdia ahər ana tay a, ahkay do ni mis tēgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbrañ həya, təgəskabu va do. ²² Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiy a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay majalay ahər ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani tēgcecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya araja do. ²³ Mis ndahan ti ni tici pakama ge Melefit. Tici ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam adəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlañ gani abi bəza diñ, bəlañ gani keti bəza kru kru muku, nahan ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

Ma gozogul àki ka ayum

²⁴ Yezu nakəñ àngəhadı ma *gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti təzavu ata mis ya ti əzligi hay gayañ sulumani a vədañ gayañ bu ni. ²⁵ Ay məlavad àra əgia, mis tıñjikaba dəwir a ti zal ezir gayañ öru əzligikiviyu ayum mək əslaka zlam gayañ a. ²⁶ Ka ya ti tàra tətətaya, təbu tabay ahər nahəma, ayum ni day əsərvu. ²⁷ Ndam məgri təwi ana bay ga vədañ ni tàra tıpia ti tərəkia ka bay ga vədañ na. Təhi : “Bay geli, kizligi a vədañ bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni àhəraya ti eley ?” ²⁸ Àhi ana tay : “Agray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam məgri təwi ni təhi : “Kawayay ti mōru mijebe waw ?” ²⁹ Nañ nakəñ àhi ana tay : “Aha ! Kijumaba ba, adəba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na. ³⁰ Brəñum tay nahkay hayañ. Em-injua ka sarta ga mabazana day kwa ti anəhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wəlumaba ti kəjumiaba aku a, hay ni ti ni kəhəlumubiya kəbumiyu a guvur goro vu.” »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni akaba ke miwisin

(Mark 4.30-32 ; Lək 13.18-21)

³¹ Yezu àhi ma *gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu

akaba wur ge hilfi ga zlam gəziteni. Mis àzay, əzligi a vədañ gayañ bu. ³² Hilfi gani ti gəziteni e kidiñ ga bəza ge hilfi ndahan ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti àfataya ni ti àdəka àtam zlam ndahan ya e dini bu ni dek, əgi məngəhaf. Afał ahər, edidiñ tara tagraviyu lala gatay a huđ gani vu. »

³³ Yezu nakəñ àhi ma gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba *miwisin. Wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudatay àna nañ. Nahkay miwisin ni ewisinəba humbu na dek. »

Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam

(Mark 4.33-34)

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma *gozogul. Ma gayañ ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi. ³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahəngaray pakama ge Melefit ni mığravu. Ma gani nihi : « Anəhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ; ma goro ya anəhi ana tay ni ti ma mangahani kwa ka mənəki ga məlañ.† »

Yezu adafaba ma gozogul ya adəmki ka ayum na

³⁶ Eslini Yezu àmbərbu mis dal-dalani ni, öru a magam. Eslini ti ndam madəbay nañ ni təhadakfəñiyu təhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəmki ka ayum ya àfət a vədañ bu na ana leli a zla aw. » ³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis. ³⁸ Vədañ ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Məgur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadəbay *Seteni ni, ³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *məslər ge Melefit. ⁴⁰ Yaw akada ya tijebe ayum a, təjiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagrañ ti nahkay : ⁴¹ nu Wur ge Mis anəslərbiyu məslər goro, atəhalaba ndam magadar zlam na dek akaba ndam ya ti tıjıñkia mis ke divi a na dek a Məgur goro ba. ⁴² Mək atəbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini ti etitəwi, atəpəpəkəbu əslər adəba daliya ya atəcakay ni. ⁴³ Ay ti ndam jireni ni atəsladay akada ga fat ni a Məgur ga Bəñ gatay bu. Maslaña ya ti slimi əfəñ nahəma, mıcı lala. »

Ma gozogul àki ke elimeni mangahani a vədañ bu akaba àki ke ebirsli

⁴⁴ « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni mangahani a vədañ bu ni. Maslaña nahan əbu, öru àdi ahər, əzaba àmbati məlañ àngəhkivı, àmarva dal-dal. Nahkay əsləka əsəkumoru zlam gayañ dek mək əsəkum vədañ nani.

⁴⁵ « Nahkay day Məğur ge Melefıt ni əzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebırsli sulumani ni. ⁴⁶ Öru ədia ahər ana sulumana bəlanj atam ndahanj ni ti öru əsəkumoru zlam gayanj dek mək əsəkum ebırsli nani. »

Ma gozogul əki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Məğur ge Melefıt ti əzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təgasaya kilif gərgərana kay əna nanj a ni. ⁴⁸ Tamal kilif ni təhurviya a zəva ni va, zəva ni arəha ti tagəjahaya ka dənj-dənj a, tanjəhad, tapalak-aba kilif na. Kilif sulumani ni təbiyu a hətək vu, ya ti əbəlay do ni ti ni, taboru tay. ⁴⁹ Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefıt atara təhəlkiba ndam cuday əkiba ka ndam jirena ⁵⁰ ga məbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslar adaba daliya ya atəcakay ni. » ⁵¹ Yezu nakənj əhi ana tay : « Kicəma ma goro ya nəhi ana kəli na dek aw ? » Nday nakənj təhəngriyənj təhi : « İy, micia. » ⁵² Mək nanj nakənj əhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *məsər Wakita ge Melefıt lu, tamal əsəra zlam a əki ka Məğur ge Melefıt a lala ti təzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam məwəna akaba midigwəna e elimeni gayanj ya əŋgah ni ba ni. »

Ndam Nazaret təfəki ahər ka Yezu do

(Mark 6.1-6 ; Lük 4.16-30)

⁵³ Yezu əra əndeveriəna ma *gozogul nday nana ti əsləka eslina, ⁵⁴ öru a kəsa gayanj vu ka məlanj ya adək ni. Öru ənjua ti əcahi ma ge Melefıt ana mis a ahay ga *məhəngalavü Melefıt ye eslini ni bu. Təra ticia ma gayanj ya əcahi ana tay na ti əgria ejep ana tay a dal-dal. Tədam ahkado : « Məsər zlam hini ti əcahay eley ? Aŋgət njədə ga magray ere ye ti dəy-dəy mis tiپی ndo ni ti eley ? ⁵⁵ Nanj wur ga bay madar zlam ni do waw ? Mənjani ti Mari do waw ? Bəza ga mənjani ata Zək, Zuzef, Zud, Simu do waw ? ⁵⁶ Bəza ga mənjani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? Aŋgət njədə ga magray zlam nani dek ti eley ? » ⁵⁷ Azuhva nani ti mis nday nani təwayay məfəki ahər ka Yezu ndo. Ay Yezu nakənj əhi ana tay : « Bay məhəngri *pakama ge Melefıt ana mis ni ti, təwayay nanj a kəsa gayanj bu do. Ata bənjani akaba ndam ga hüd ahay gayanj day təwayay nanj do, si a kəsa ndahanj bu kwa ti mis təwayay nanj. » ⁵⁸ Eslini Yezu əğray zlam ndahanj ya ti mis tiپی dəy-dəy ndo ni kay ndo həya adaba təwayay məfəki ahər do.

14

Takad Zənj bay məbaray mis ni

(Mark 6.14-29 ; Lük 9.7-9)

¹ Ka sarta gani nani ti mis təbu təzlapaki ka Yezu. Təbu təzlapaki nahəma, *Erot bay Gelili ni əcia pakama gatay ya ti tədam na.

² Nanj nakənj əhi ana ndam ya təgri təwi ni ahkado : « Nanj nani ti Zənj bay məbaray mis ni, əməta mək əŋgaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adəba əŋgaba e kisim ba palam. » ³⁻⁴ Bay Erot ədam nahkay ti azuhva zlam ya əğravu ni. Zlam gani nihi : Erot əzafənjə Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mənj ga Erot. Əra əza wal na ti Zənj bay məbaray mis ni əhi ahkado : « Kəzay Erodiyat ti əwəsl. » Zənj əra əhia ma nahkay ti bay Erot nakənj əhi ana ndam gayanj təgəs nanj, təwəl, təfiyu a dəngay vu, mək təgray nahkay. ⁵ Erot əwaya makada Zənj a, ay ti aŋgwaz əwərfənjə nanj kə ndam *Zude a, adaba nday dek tədam Zənj ti nanj bay məhəngaray *pakama ge Melefıt.

⁶ Ay a vad nahanj, Erot əğra wuməri ge miwivü gayanj a, əzalakabə mis a. Eslini wur ga Erodiyat dahalayani əhurkiviyü ka tay, mək əhəbəy kə meleher gatay. Əra əhəbə nahkay ti həbəy gayanj ni əgia eri ana bay Erot a dal-dal. ⁷ Nahkay Erot nakənj əmbadü ana wur ni dek, əhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dek nəvuk. » ⁸ Wur ni mənjani əra əbikia ma ti əhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kəvu ahər ge Zənj bay məbaray mis ni ahalay, təfukibiya ka paranti a ! » ⁹ Bay ni əra əcia pakama ga wur na ti əhəlia ahər a. Adaba əmbadü ana wur na kə meleher ge mis na ti əkeli ere ye əhindi ni koksah. Nahkay əhi ana ndam gayanj təgri ana wur ni akada ya əwayay ni, ¹⁰ əsləroru mis a ahay ga dəngay ni vu ge mekelkibiya ahər ke Zənj a. ¹¹ Təra təzibiya ahər ge Zənj nakənj a ana wur dahalay na ka paranti a ti nanj nakənj əzikaboru ana mənjani. ¹² Ndam mədəbay Zənj ni təra ticia ti tōru təzay kisim gani, tili. Təra tiliya ti tōru təhi ma gani ana Yezu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Mark 6.30-44 ; Lük 9.10-17 ; Zənj 6.1-14)

¹³ Yezu əra əcia təkada Zənj a ti əcaliyu a *slalah ga yam vu, əsləka eslina, öru gwar ka məlanj nahanj. Məlanj gani nani ti drinj a hüd gili bu. Ay mis dal-dalani ni təra ticifinjə daday a ti tədəboru nanj əna asak. ¹⁴ Yezu əra əhəraya a slalah ga yam ni ba, əpia mis dal-dalani na ti təsia cicihi a dal-dal. Nahkay əhəngaraba ndam ya təbəsey do na e kidinj gatay ba.

¹⁵ Mələkarawa əra əgia ti ndam *mədəbay Yezu ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli nihi ti a hüd gili bu, sarta day əbi va bi. Hi ana mis ni təsləka, tōru a kəsa gərgərani ni vu tədəboru zlam məzumani. » ¹⁶ Eslini Yezu əhəngriyənj ana tay, ədam : « Təsləka day ti kamam ? Ləkələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. » ¹⁷ Nday nakənj təhəngriyənj, təhi : « Arənjə əfənj kə leli ahalay bi ; si *dipej zlam, təkivü kilif cə cilinj. » ¹⁸ Nanj nakənj əhi ana tay : « Hələmubiya ahalay a. » ¹⁹ Eslini əhi

ana mis dal-dalani ni tånjêhada a ga had ke kuzir a, mak nan nakən ahal dipen zlamani ni takivu kilif cœeni ni, amænjoru e melefit vu, agri susi ana Melefit. Ara agria susi a ti êsekaba dipen na, mak abi ana ndam madabay nan ni ge midieni ana mis dal-dalani ni. ²⁰ Mis nakən dek tæzum tæzum, tærhkaba. Kælən gani tæcakalakabu mægəjəni gani, tærhvū hətək kru mahar cœ ana nan. ²¹ Mis zawalani ya ti tæzum zlam eslini ni ti agray dæbu zlam ; wål akaba bæza ti tæcalikivu tay ndo.

*Yezu asawadaki ka ahâr ga yam
(Mark 6.45-52 ; Zey 6.15-21)*

²² Ka gani nani ti Yezu nakən ahi ana ndam madabay nan ni tæcæliyu a *slalah ga yam vu, tœru kama gayan hayən ke ledi ga dæluv ni, day kwa ti nan nanjani amæhi ana mis ni ti tædevu, tæslæka. ²³ Tæra tædeva akaba mis na ti Yezu nakən æçœloru a hœma vu driŋ driŋ akaba mis ga mahəŋgalay Melefit. Mælakarawa æra ègikia, nan ka ahâr gayan eslini. ²⁴ Ndam madabay nan ni ti ni tæslæka æna slalah ga yam gatay na, tigia driŋ driŋ akaba dæn-dæn a. Amæd nan æbu adadæy slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ahəŋgarbiyu tay kælən. ²⁵ Dœ gwendeli-gwendeli ti Yezu nakən ærækiuru ka tay, asawadækiuru ka ahâr ga yam ni njuwan-njuwan. ²⁶ Ndam madabay nan ni tæra tipia nan a, nan æbu asawadaki ka ahâr ga yam nahkay ti œaruv ætikaba ana tay a, tædæm : « Maslaŋa æmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakən tægra angwaz a, tæzlah. ²⁷ Ay Yezu nakən ahi ma ana tay hœya, ædæm : « Zum nœda, nu timey. Angwaz æwær kuli ba. »

²⁸ Eslini Piyer ahi : « Bay goro, tamal nak ededŋ ti vu divi næsawadækiuru ka ahâr ga yam ni bilegeni ti nœru afa gayak. » ²⁹ Yezu ahi : « Ra. » Nahkay nan nakən æhæraya a slalah ga yam ni ba, æsawadækiuru ka ahâr ga yam ni ærækiuru ka Yezu nakən. ³⁰ Ay æra èpia amæd na æbu akæzlay dal-dal ti ægra angwaz a ; nahkay yam ni awayay anday nan. Nan nakən æzlah, ædæm : « Bay goro, həŋgay nu ti ! » ³¹ Eslini Yezu ætœloru ahar hœya, ægæs nan, mak ahi : « Mæfœku ahâr gayak æhœca ; kajalay ahâr cœ cœ ti kamam ? » ³² Nday nakən tæra tæcæliya a slalah ga yam ni va ti amæd ni day æmbrəŋ makæzlani hœya. ³³ Eslini nday ya tœvu a slalah ga yam bu ni dek tæbahadŋ mirdim ana Yezu nakən, tæhi : « Nak ti Wur ge Melefit ededŋ. »

*Yezu ahəŋgaraba mis ka had Zenizaret a
(Mark 6.53-56)*

³⁴ Ka ya ti tæslæka, tæhœra dæluv na ændava ni ti nday ka dæn-dæn ka had Zenizaret. ³⁵ Yezu akaba ndam madabay nan ni tæra tæhæraya a *slalah ga yam ni ba ni ti mis ga had nani tæœra Yezu a hœya. Tæra tæœra nan a ti tœru

tæhi ma gani ana mis ga kœsa ga had nani, nahkay tæhælibiyu ndam ya tæœsey do ni dek. ³⁶ Tægri kam-kam ti mis nday nani ya tæœsey do ni tŋjifŋj kâ ma ga azana gayan ni cilin. Nday ya ti tŋjifŋj na ni dek tæŋgaba.

15

*Gejewi æki ka zlam ga ndam ya ahaslani
ya tœcahi ana mis ni
(Mark 7.1-13)*

¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen nda-han akaba ndam ndahan ya *tæœra Wakita ge Melefit a ni tæslækabiya a Zeræzalem a, tærkia ka Yezu a, tæhi ahkado : ² « Ndam madabay kur ni tægæskabu magray zlam akada ga ata bæŋ geli ya ahaslani tædæfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Tæzum zlam day tæbarakaba ahar æna divi gana do ni. » ³ Yezu æhəŋgrifəŋ ana tay, ahi ana tay ahkado : « Lekulæm day kagudarum *Divi ge Melefit æna manjæhad ga ndam gekuli ya ahaslani ni ti kamam ? » ⁴ Melefit ædæm ahkado : « Nŋwioru a had ana ata buk ata muk. » *
Ædæm keti : « Bay ya ti endivi bæjani ahkay do ni mæjani nahæma, tækadæ nan a. » [†] ⁵ Ay lekulæm zla ti kædæmum ahkado : « Maslaŋa nahən esliki mæhiani ana bæjani ahkay do ni ana mæjani : Ere ye ti akal nu nœjæni kur æna nan ni, sædaga ge Melefit. » ⁶ Maslaŋa nani ædæma ma nahkay nahæma, kædæmum tamal æjæni ata bæjani ata mæjani va do ni ti ægray araŋa do. Lekulæm kægrum nahkay ti, kæmbræjuma pakama ge Melefit nana pœsak. Kæmbræjuma ti kæfumviyu pakama gekuli ya kacahum ni a mælən gani vu huk. ⁷ Lekulæm kawayum ti mis tædæm lekulæm ndam jireni, ay ti lekulæm ndam jireni do ! Melefit ædæma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray *pakama gayan Izayi ni ba. Pakama gayan ya ti ædæm ni, ædæmki ti ke kuli. ⁸ Ædæm ahkado :

“Mis hini tazlæbay nu æna ma cilin, tæjalaku ahâr do simiteni.
⁹ Tazlæbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya tœcahay ni ti
ka mawayay ge mis cilin, do ni ti ka mawayay goro do.” [‡] »

*Zlamya ti agray mis « nœlatani do » ni
(Mark 7.14-23)*

¹⁰ Yezu æzalakabu mis kayani ni, ahi ana tay : « Lekulæm dek bumi slimani ana pakama goro ya nædæm ni, ti kicæm lala. ¹¹ Ere ye ti a dala bu, mis azum æna ma gayan, agray nan “*nœlatani do” ni ti æbi. Si ere ye ti maslaŋa gani ædæm æna ma gayan ni day kwa ti agray nan “nœlatani do.” » ¹² Eslini ndam madabay nan ni tærkia, tæhi ahkado : « Ma gayak ya kædæm ni æzumia œaruv ana ndam

* 15:4 Mahærana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † 15:4 Mahærana 21.17. ‡ 15:9 Izayi 29.13.

*Feriziyen na ti kəsərka waw ? »¹³ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Məŋgəhaf ya ti Baba naŋ ya e melefit bu àjav ndo ni lu ataradaba. ¹⁴ Nədəm nahəma, brəŋum tay ; nday ti ndam wuluf ya tədafəŋa ahar kà ndam wuluf ndahaŋ a ni. Tamal zal wuluf adafəŋa ahar kà zal wuluf nahaŋ a ti nday cecəeni atadəgiyu e evid vu. »

¹⁵ Eslini Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi : « Dəfiaba ma *gozogol ya kədəm ni ana leli a zla aw. »
¹⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm day kekileŋ kəsərum zlam do waw ? ¹⁷ Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dek ti ahuriyu a huđ vu cilin, mək atəhiyu azay gani e dəgzey vu ti kəsərum do waw ? ¹⁸ Ay ere ye ti mis azlapay ni ahəraya ti a məbərurv gayanə ba, ma gani nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlatani do.” ¹⁹ Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbərurv ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ahər ka zlam magudarani gərgəri dek : ka makad ahər, ka magray hala, ka magray mesəwehvu, ke migi akal, ka masəkad malfada akaba ka məsivani ana mis. ²⁰ Ere ye ti agray ti mis egi “njəlatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti məzum zlam mənjəd məbaray ahar akada ge divi ga ata bəŋ gekuli ni ti àgray ti mis egi “njəlatani do” do. »

Wal nahaŋ naŋ wur Zude do afəki ahər ka Yezu

(Mark 7.24-30)

²¹ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon. ²² Wal Kanaŋ nahaŋ naŋ àbu eslini. Wal ni àra epia Yezu a ti àrəkia àna zlahay a, àdəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! Wur goro dahalayani àbiyu èbesey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. » ²³ Ay ti Yezu àhəlkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba naŋ àbu azlahlənbiyu kə leli, àmbrəŋ do ni. » ²⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Təslərbiyu nu ahalay ndo. Təslərbiyu nu ti ana ndam *Izireyel cilin, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tija ni. »

²⁵ Ay ti wal ni àra àbəhadı mirdim grik ana Yezu meleher ndib ana had, àhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! » ²⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana wal nakəŋ, àhi ahkado : « Təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kəra ti àbəlay do. » ²⁷ Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huđ ga mələn məzumki zlam vu ni, ku kəra gatay day tapalaba təzum timey. » ²⁸ Eslini Yezu àhi ana wal nakəŋ : « Wal ni, kəbu kafəku ahər lala ; ere ye ti kihindi ni mągravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayanə ni ànggaba həya.

Yezu ahəŋgaraba ndam ga arməwər gəgarana

²⁹ Yezu àsləka eslina, òru kà gəyav ga dəlur Gelili. Òru ènjua ti àcaloru a həma vu. Àra àcaloya ti ànjəhad digus. ³⁰ Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam juđwer, ndam wuluf, ndam dərə, makwayá akaba ndam ga arməwər ndahaŋ gərgərani, təbəhad tay kà gəyav gayanə mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba tay a. ³¹ Mis dal-dalani ni təra tipia ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dərə təngaba tigia səndu6-səndu6ana, ndam juđwer təsawaday lala akaba ndam wuluf təbu tipi divi nahəma, təmərva dal-dal, nahkay tazləbay Melefit ga ndam *Izireyel ni.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad

(Mark 8.1-10)

³² Yezu àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəŋ kà tay va bi. Ay ti nəwayay məmbrəŋ tay ti tasləka àna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənjəd məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəda amələfəŋ kà tay ka ahər divi ga maslakana bi. » ³³ Ndam madəbay naŋ ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Leli dek ahalay a huđ gili hini bu ni ti məhəlibiyu *dipen ana tay tərəh àna naŋ dek ti eley ? » ³⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dipen àfəŋ kə kulı ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Dipen àfəŋ kə leli adəskəla akaba kilif cib-cibeni bal. »

³⁵ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənəhad a ga had a. ³⁶ Təra tənəhad a ti àhəl dipen adəskəlani ni akaba kilif ni, àgri səsı ana Melefit. Àra àgria səsı a ti èsekaba, àvi ana ndam madəbay naŋ ni, ndam madəbay naŋ ni ti ni tidi ana mis dal-dalani ni dek. ³⁷ Mis nakəŋ dek təzum, tərəha àna naŋ a. Təcəkalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvü hətək adəskəla àna naŋ. ³⁸ Mis va təzum zlam eslini ni agray mis dəbu fad, təcalkivu wál akaba bəza ndo. ³⁹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àhi ana mis ni « Sləkuma, » mək təsləka. Eslini Yezu nakəŋ àcaliyu a *slalah ga yam vu àsləka, òru ka had Magadan.

16

Zlam ya mis tipi day-day ndo ni

(Mark 8.11-13 ; Lək 12.54-56)

¹ Ndam *Feriziyen ndahaŋ ndahaŋ akaba ndam *Seduseyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, tawayay tətəkar naŋ ti mągudar zlam ; nahkay ti təhi : « Griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kəgray ni ti kəgray àna njəda ge Melefit. » ² Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal kərəma huđ melefit a ndize ti kədəmum : “Hajəŋ ti

məlanj amanja njełata.”³ Ge miledu tamal kɪrɪma huɖ melefit a diliŋ-diliŋ ti kədəmum : “Kani ti avər ara atəɖ.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na əna zlam ya kiɸum a huɖ melefit bu na ti, kəsərum zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam !⁴ Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tiɸi ɖay-ɖay ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit amədəfiki ana tay ni ti ere ye ti əɖafaki əna Zonas ni ciliŋ. » Eslini naŋ nakəŋ əsləka, əmbərɸu tay.

Kəgrum zlam akaɖa ga ndam Feriziyen ya tagray ni ba

⁵ Yezu akaba ndam maɖəbay naŋ ni təbu takoru tatuwaɖ ɖəluv ni ; nday təbu takoru ti ndam maɖəbay naŋ ni təhəl *diɸen ndo, əgəjəzlkia ahər ka tay a. ⁶ Eslini ti Yezu əhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam *Seduseyen ni. »⁷ Nahkay ndam maɖəbay naŋ ni təzlapay e kiɖiŋ gatay bu, təɖəm : « Ədəm nahkay ti adəba məhəlbiyu diɸen ndo palam. »⁸ Yezu nakəŋ əra əcia pakama gatay na ti əhi ana tay : « Məfəku ahər gekəli ti əhəca ; kazlapum kədəmum kəhəlumbiyu diɸen ndo ni ti kamam ?⁹ Kicəm ma goro do, kəsərum do kekileŋa waw ? Goro ya ti niɖi diɸen zlamani ana mis ɖəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəshvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ?¹⁰ Goro ya ti niɖi diɸen adəskəlani ana mis ɖəbu faɖani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəshvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ?¹¹ Nğay nu nəcəlfəŋ ti ke diɸen diɸenani do ni ti kəsərum do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kəli ti bumvu slimi əna miwisiŋ ga ndam Feriziyen ni akaba ga ndam Seduseyen ni. »¹² Nahkay zla ti ndam maɖəbay naŋ ni təra təsəra Yezu əhi ana tay « Bumvu slimi əna miwisiŋ » ti, əzlapiki ana tay ti ke miwisiŋ ya ti tiwisiŋ diɸen əna naŋ ni do ; əzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyen akaba ga ndam Seduseyen ya təcahi ana mis ni.

Piyer adəm Yezu naŋ əbu Krist Bay gəɖakani ya amara ni

(Mark 8.27-30 ; Lək 9.18-21)

¹³ A vaɖ nahaŋ, Yezu akaba ndam maɖəbay naŋ ni tōru ka haɖ Sezare ge Filip. * Eslini Yezu əhindiɸiŋa ma kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Mis ti təɖəm nu *Wur ge Mis ti nu way ? »¹⁴ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Təɖəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ təɖəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni təɖəm nak Zeremi ahkay do ni nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni. »¹⁵ Eslini naŋ nakəŋ əhi ana tay ahkado :

« Ləkələm ti kədəmum nu ti nu way ? »¹⁶ Simu Piyer əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəɖakani ya Melefit əslərbiyu ni, nak Wur ge Melefit Bay ga sifa ni. »¹⁷ Yezu əhi : « Simu wur ge Zeŋ, mərvu adəba ma ge jiri hini ya kədəm ni ti mis hihiriki ni əhuk do. Əhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huɖ melefit bu. »¹⁸ Nəhuk nəhəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njeɖa ana ndam məfəku ahər ni akada ya tazay akur, tafəkəɖ asak ga ahay əna naŋ ni. † Nahkay ti kisim tekeɖi aməgri araŋa ana tay do. ¹⁹ Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka haɖ ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabə ka haɖ a ni ti e melefit bu day atəgəskabu. »²⁰ Eslini Yezu nakəŋ ələgi ana ndam maɖəbay naŋ ni, əhi ana tay ahkado : « Nğay nu Krist *Bay gəɖakani ya Melefit əslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaŋa ba simiteni. »

Yezu adəm aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Mark 8.31-9.1 ; Lək 9.22-27)

²¹ Kwa ka sarta gani nani Yezu əzlapı ana ndam maɖəbay naŋ ni vay-vay, əhi ana tay ahkado : « Ahər əɖəm nakoru a Zeruzalem kwa. Ahər əɖəm nəcəkay daliya dal-dal. Nday gəɖakani ni, gəɖakani ga ndam *məŋalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni at-awayay nu do, atakaɖ nu. Mək a huɖ ga vaɖ mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. »²² Piyer əra əcia ma gayan na ti əzaba naŋ e kiɖiŋ gatay ba cak. Ələgi, əhi : « Bay goro, Melefit məjəgay kur ti ere nani əgrakuvu ba ti ! »²³ Ay Yezu əmbatkibiyu ma ke Piyer, ələgi bilegeni, əɖəm : « *Seteni, sləkafua, ru driŋ ! Nak ti kacafəŋa nu ga magray təwi goro a, adəba majalay ahər gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahər ti akada ge mis hihiriki ni. »

²⁴ Eslini Yezu əhi ana ndam maɖəbay naŋ ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahama, ahər əɖəm məmbrəŋ ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kə təndal nəŋgu ni miɸesey. Tamal mis awayay maɖəbay nu ti məgray nahkay. »²⁵ Maslaŋa ya ti ədəm əjəgur sifa gayan, awayay əmət ba ni ti emiŋiŋ. Maslaŋa ya ti emiŋiŋ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, aməmət ɖay-ɖay do. ²⁶ Tamal mis əŋgəta elimeni ga duniya na ɖək mək ɛjiŋa sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emiŋiŋa sifa gayan na ti aməŋgət mam ga məmbani əna naŋ mam ?²⁷ Adəba nu *Wur ge Mis anara əna njeɖa ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti əgray ni. ²⁸ Nəhi ana kəli nəhəma, e kiɖiŋ ge mis ya təbu

* 16:13 Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gəɖakani. † 16:18 Piyer ti adəmvaba « akur. »

ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atamət ti etipi nu Wur ge Mis ananga, anəhuriyu a bay goro vu. »

17

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay naŋ ni

(Mark 9.2-13 ; Luk 9.28-36)

¹ Vad muku ka ahār gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ wur ga maŋ ge Zek ni, àhəloru tay ka ahār ge həma zəbalani. Nday ka ahār gatay akaba Yezu ciliŋ. ² Tōru tinjua ti vu ga Yezu ni àmbatva e eri va ana tay nahan a. Eri gayan ti àmbatvu, asladay akada fat, azana ka vu gayan day tigia bəɗ-bəɗ talla təsladay məlan. ³ Eslini tipioru Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁴ Piyer ara əpia tay a ti əhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nıvicey ahay mahkər, bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Eli. » ⁵ Piyer naŋ əbu əzlapay nahkay ti məguduŋguduŋ masladani əhərkiaya ka tay a, əngah tay. Dəŋgu ga maslan əhənday a məguduŋguduŋ ni bu, əɗəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal, nəmərvu əna naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayan ! » ⁶ Ndam *madəbay Yezu ni t̄ara ticia nahkay ti əŋgwaz əɗəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiəa ndiəa ana had. ⁷ Ay Yezu nakəŋ əhəɗəkfəŋjiyu ka tay, ənjifiŋ ka tay mək əhi ana tay : « Cikəmbaba, kəgrum əŋgwaz ba. » ⁸ Nday nakəŋ təheliŋ eri, tipi maslan nahan ndo, si Yezu naŋ bəlan ciliŋ. ⁹ Nday təbu t̄əndaya ahār a həma ni ba ni ti Yezu əhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti k̄ipəm ni ana maslan ba, si nu *Wur ge Mis anəngaya e kiɗiŋ ga ndam evid ba kwa. »

¹⁰ Ndam madəbay naŋ ni t̄əhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni t̄əɗəm wudaka *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni eminjia ti, ahār əɗəm Eli amara day ti kamam ? » ¹¹ Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay əɗəm ahkado : « Eɗeɗiŋ Eli ara, aslamalak-abu zlam dek day. ¹² Ay nəhi ana k̄əli nahəma, Eli ti ara əndava, ay ti mis təsər naŋ ndo. Təgria ere ye ti nday t̄əwayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. » ¹³ Eslini ndam madəbay naŋ ni təsara əzlapaki ti ke Zeŋ bay məbaray mis ni.

Yezu əgariaba seteni ana wur nahan a

(Mark 9.14-29 ; Luk 9.37-43)

¹⁴ Ka ya ti tinjikia ke mis dal-dalani na ti maslan nahan əhəɗəkfəŋbiyu ka Yezu, əbəhad mirdim ¹⁵ əhi : « Bay goro, wur goro əbu seteni əniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahan adiyu a aku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicili ti kam-kam ! ¹⁶ Nəzibiya naŋ ana ndam madəbay kur na ti t̄əgariaba, ay ti t̄isliki ndo. » ¹⁷ Eslini Yezu əɗəm : « Lekulum ye e hini vu ni ti kəfumki

ahār ke Melefit do, lekulum ndam magudar zlam ! Nu anəŋəhad kaŋgaya akaba k̄əli aw ? Nu eneɓesi ana k̄əli kaŋgaya waw ? » Mək əhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. » ¹⁸ T̄ara təzibiya wur na ti Yezu əzlacaki ke seteni ni, mək seteni ni əslakiaba ana wur na. Nahkay wur ni əgia naŋ lala həya.

¹⁹ Eslini ndam *madəbay Yezu ni t̄əzalay Yezu ka ahār gatay, tihiŋdi naŋ, t̄əhi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁰ Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, əɗəm : « Kisləmki ndo ni ti adaba məfəki ahār gek̄əli ke Melefit əhəca. Nəhi ana k̄əli nahəma, tamal ti məfəki ahār gek̄əli ke Melefit kay do, əbu guzit akada hilfi ga zlam guzitəni ciliŋ nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana həma hini : « Sləkaba, ru tegi » nəŋgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kisləmki magrani do ni ti əbi. [²¹ Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kəhəŋgalay Melefit ndo akaba kəgəs ndəra ndo ni ti təslakiaba ana mis a koksah.] »

Yezu əɗəm keti anəmət mək anəngaba e kisim ba

(Mark 9.30-32 ; Luk 9.43-45)

²² A vad nahan, ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni dek təbu ka ahār bəlan e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Atəɗəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu, ²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti anəngaba. » Nday nakəŋ t̄ara ticia ma gayan na ti əhəlia ahār ana tay a dal-dal.

Məhəl hadam ga ahay gəɗakani ge Melefit

²⁴ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tinjua a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni t̄əhəɗəkfəŋjiyu ke Piyer, t̄əhi : « Məsi gek̄əli ni ti əpəl hadam ga ahay gəɗakani ge Melefit ni do waw ? » ²⁵ Piyer əhəŋgrifəŋ ana tay : « Əbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ əhuriya a ahay va nahəma, Yezu əhi ma enji, əhi : « Simu, kəɗəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadı hadam akaba jaŋgal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadı ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? » ²⁶ Piyer əhi : « Tabəhadı ti ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ əhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti t̄əpəl do do waw ? » ²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, məzumi ɓəruv ana tay ba. Nak ru ka ɗəluv ti k̄ətəliyu guya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti k̄əzləkikaba pakama, akədiviyu ahār ana siŋgu akur-akurani, siŋgu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, k̄əvi ana tay. »

18

Gadakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?
(Mark 9.33-37 ; Luk 9.46-48)

¹ Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni tãhəɖakfəŋjiyu kà Yezu, tãhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way naŋ gəɖakani àtam mis ndahaŋ way ? » ² Nahkay Yezu nakəŋ əzalabiyu wur gəziteni e kidiŋ gatay vu ³ mak ədəm : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kəmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ndo, kigəm akada ga bəza ci6-ci6eni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do. ⁴ Adaba maslaŋa ya ti ahəŋgaroru ahàr gayan a haɖ, anjəhad kuɖufa akada ga wur hini ni ti naŋ nani gəɖakani àtam mis ndahaŋ a Məgur ge Melefit bu. ⁵ Tamal ti maslaŋa əgəskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, əgəskabá nu a. »

Bumvu slimi ti kagudarum zlam ba
(Mark 9.42-48 ; Luk 17.1-2)

⁶ Yezu ədəm keti « Ndam ya təfəku ahàr ni ti mis təɖəm tislis arana do akada ga bəza ci6-ci6eni ni. Ay tamal maslaŋa agray ti ku way way do e kidiŋ gatay bu mijikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gəɖakani ana maslaŋa ya ejiŋkia naŋ a ni a dəŋgu vu donɖul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəɖakani vu dəzləz. ⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tjiŋkia ke divi a ni ti təbu kay. Zlam nday nani ti si təgravu kwa. Ay tamal maslaŋa agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Əgəski hojo kəhuriyu ka mələŋ ga sifa əna ahar bəlan ahkay do ni əna asak bəlan ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu əna ahar gayak cəeni ni ahkay do ni əna asak gayak cəeni ni. Aku nani ti əmət day-day do. ⁹ Tamal eri gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, zaba, zligoru. Əgəski hojo kəhuriyu ka mələŋ ga sifa əna eri bəlan ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu əna eri gayak cəeni ni. »

Ma gozogul àki ka təmbak mijijeni
(Luk 15.3-7)

¹⁰ Yezu ədəm keti : « Bumvu slimi lala ! E kidiŋ ga bəza nday nani bu ni ti ŋgay bəlan gatayani əsli arana do ni ti kəɖəmum ba. Adaba məslər gatay təbu micikeni a sarta bu dek kə meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. [¹¹ Nu *Wur ge Mis nara ti ga mahəŋgay ndam ya ti tijiŋi ni.]

¹² « Bi maslaŋa nahaŋ təmbəmbak gayan təbu diŋ mək bəlan gani eji. Àra epiya ti bəlan gani naŋ àkibu ka ndahaŋ ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəmbu mahar ambəmbani ni a həma bu, akoru

adəboru bəlanjani ni, do waw ? Lekulam ti kəɖəmum mam ? ¹³ Nəhi ana kuli nahəma, ka ya ti adia ahàr a ni ti amərvu əna naŋ dal-dal atama ya amərvu əna kru kru ambəmbu mahar ambəmbani ya ti tiji ndo na do waw ? ¹⁴ Nahkay day Bəŋ gekuli naŋ ya e melefit bu ni awayay ti ku bəlan e kidiŋ ga bəza nday nani bu day eji ba. »

Magudar zlam akaba məmbərfəŋana

¹⁵ Yezu ədəm keti : « Tamal wur ga muk əgudaruka zlam a ti rəkiuru hiki lala lekulam cecə cəa. Tamal ećukkiya ma gayak na ti kəslamala wur ga muk na. ¹⁶ Ay tamal ećukkiya ma do ni ti zalakivu mis bəlan ahkay do ni cə ti kəɖəgumkiuru. Adaba pakama gekuli ya ekicikumki ni ahàr ədəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tãgray sedi gani. * ¹⁷ Ay tamal ti eciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *təcakalavu, təfəku ahàr ni. Tamal eciiki ma ana tay do daya ti mənjaləŋ akada naŋ zal ya əfəki ahàr ke Melefit do ni, ahkay do ni akada naŋ bay *məhəl hadam.

¹⁸ « Nəhi ana kuli nahəma, ere ye ti kəgəsumkabu ka haɖ ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do. Ay ere ya kəgəsumkabá ka haɖ a ni ti e melefit bu day atəgəskabu.

¹⁹ « Nəhi ana kuli keti : tamal ti mis cə e kidiŋ gekuli bu ka haɖ ma gatay ərakabaya ku àki ka mam nəŋgu ni, təhəŋgalaləŋa zlam gani kà Bəŋ goro ya e melefit bu na ti aməvi ana tay. ²⁰ Adaba ka mələŋ ya mis cə mahkər tãŋgasva əna slimi goro a ni ti nu nəbu eslini e kidiŋ gatay bu. »

²¹ Eslini Piyer əhəɖakfəŋjiyu ka Yezu, àhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma naŋ əbu agudaru zlam ti nəmbərfəŋa sak ehimey ? Sak adəskəla waw ? » ²² Yezu nakəŋ àhi : « Mbərfəŋa sak adəskəla ti nəhuk do. Mbərfəŋa ti sak kru kru adəskəla sak adəskəla. ²³ *Məgur ge Melefit day nahkay : təzavu ata bay nahaŋ awayay asar duwa gayan ya əfəŋ kà ku way way do e kidiŋ ga ndam məgri təwi gayan bu ni, ti tēpəli. ²⁴ Ka ya ti naŋ əbu acalfəŋ kà ma gani nahkay ti təzibiyu bay məgri təwi nahaŋ duwa gayan əfəŋ əgra mliiyem ehimeya. ²⁵ Ay ti əsliki məpəlani koksah, nahkay bay ga duwa ni ədəm təsəkumoru naŋ naŋani, wal gayan, bəza gayan akaba zlam gayan ni dek ga məpəli duwa ni əna naŋ. ²⁶ Eslini bay məgri təwi nakəŋ əbəhaɖi mirdim meleher ndi6 ana haɖ ana bay ga duwa ni, àhi : “Kam-kam bəsəa hayaŋ, nara nəpaluk duwa gayak ni dek.” ²⁷ Eslini naŋ nakəŋ əsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni əmbərfəŋ duwa ni dek mək àhi “Sləka zlam gayak a.”

²⁸ « Ka ya ti bay magray təwi nakəŋ naŋ əbu əsləka ni ti təbakabu ahàr ata maslaŋa

nahan. Maslanja gani nani ti tãbu tagrak-abu tãwi, ay ti duwa gayan ãfan ãgray jik diñ. Nan nakãn ãdaki cip ka ãngũ, àhi : “Si kãpãlu duwa goro ni kwa.”²⁹ Eslini nan ya tagrakabu tãwi nakãn àbãhadã mirdim, àhi : “Kam-kam besua hayã, nara nãpaluk duwa gayak ni ãk.”³⁰ Ay nan nakãn òru àfiyu nan a ãngay vu, awayay mãpãliaba duwa gayan na ãk day ti atafaya nan a.³¹ Ndam ya tagrakabu tãwi akaba tay ka ahar bãlanjani ni tãra tipia ere ye ti àgri ana nan nahan na ni ti àwaria bõruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakãn tõru tãngãhadã ma gani ana bay ya ti tãgri tãwi ni.³² Nan nakãn àra ãcia ma na ti àããm tãzalibiya nan a. Àra ãnjia ti àhi : “Nak bay mægri tãwi hini ti nak cudayani. Nãmbãrfuka duwa goro na ãk aãaba kãgrua kam-kam a, kãããm nãmbãrfuk ti³³ ay nak ti maslanja ya ti kãgrumkabu tãwi ni àsuk cicihã akadã gayak ya kãsu cicihã ni ndo ni ti kamam ?”³⁴ Nahkay bay ga duwa ni àzuma bõruv a dal-dal, àããm tãzoru nan a ãngay vu ti tãgri daliya, si tamal amãpãlaba duwa gayan na ãk day kwa ti atafaya nan a. »

³⁵ Yezu àããm keti : « Tamal lekũlum kãmbãrãnjũmãfanja zlam ya ti mis tãgudari ana kulã na kã tay àna huã bãlan a do ni ti, Baba nan ya e melefãt bu ni amãgri ana kulã day akadã ga bay ga duwa ya àgri ana bay mægri tãwi ni. »

19

Yezu aãmki ma ka maday wal akaba magaray wal

(Mark 10.1-12)

¹ Yezu àra èndeveriãna pakama gayan na ti àslãka e Gelili a, òru ka had *Zude, ke ledi nahan ga zalaka *Zarãen. ² Mis dal-dal tããbõruv nan, mæk nan nakãn àhãngaraba ndam ya tãbesey do na.

³ Eslini ndam *Feriziyen ndahan tãrãkia. Tihindifiãna ma, tãhi ahkado : « Àgãski ti mis agaray wal gayan ka mawayay gayan aw ? » Tãhi nahkay ti aãaba tawayay tããkar Yezu ti mãããm ma magudarani. ⁴ Yezu nakãn àhãngãrifãn ana tay, àããm : « Kwa ka mãnãkã ga mãlan, ka ya ti Melefãt àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kãjẽnjũm ma gani a Wakita ge Melefãt ni bu ndo waw ? »⁵ Melefãt àããm : “Nahkay ti mis zalani amaharaya a ahay ga bãnani ata mãnani ba, mæk atanãhadãkabu ata wal gayan. Nday çeni ti vu gatay emigi bãlan.”[†] ⁶ Nahkay ti nday çeni medeveni va do. Tãgia vu gatay bãlan. Ere ye ti Melefãt èbedekabã ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »⁷ Mæk nday nakãn tãhãngãrifãn, tãhi : « Mũwiz àããm tamal mis

tedevu ata wal gayan ti ahãr àããm abãki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?[‡] »⁸ Yezu nakãn àããm : « Mũwiz àvi divi ana kulã ga magaray wãl gekulã ti aãaba lekũlum kãwayum mægãsumkabu ma ge Melefãt do palam. Ay ka mãnãkã ga mãlan ti àgrayu nahkay ndo. »⁹ Nãhi ana kulã nahãma, maslanja ya ti àgara wal gayan a, day wal ni àgray mesuwẽhvu ndo, mæk àda wal nahan a nahãma, maslanja nani àgra hala. »

¹⁰ Eslini ndam madãbay nan ni tãhi : « Tamal ègia nahkay e kidiñ ga zal ata wal ba ti ñgulum mis tãday wal va ba simiteni. »¹¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tãgãskabu ma gani hini ti mis ãk do ; tãgãskabu ti si ndam ya ti Melefãt àvia nãããã gana ana tay a ni kwa. »¹² Zlam ndahan tãbu gãgãri tãcãfanã mis ka maday wal a : mis ndahan kwa tiwẽya tay a vu gatay àwayay wal do. Mis ndahan ti ni mis tãcãã tay. Mis ndahan keti ti ni tãwayay maday wal do azuhva *Mægur ge Melefãt. Maslanja ya esliki mægãskabu pakama hini nahãma, mægãskabã. »

Yezu agri sulum ge Melefãt ana bãza ciã-ciãbeni

(Mark 10.13-16 ; Lũk 18.15-17)

¹³ Kãlãn gani mis ndahan tãhãlibiyu bãza ciã-ciãbeni ana Yezu ti mãhãngãli Melefãt ana tay àna mãbãki *ahar gayan ka tay. Nday tãbu tãhãlibiyu bãza ni nahkay ti ndam madãbay nan ni tãlãgi ana tay. ¹⁴ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbrãnjũm bãza tãra afa goro a, kãcumãfanã tay a ba. Aãaba mam, *Mægur ge Melefãt ti ga ndam ya tãbu akadã ga bãza ni. »¹⁵ Àra àãããã ma nahkay ti àbãki ahar ka bãza ni. Kãlãn gani àslãka eslina.

Bay ge elimeni

(Mark 10.17-31 ; Lũk 18.18-30)

¹⁶ Wur dagwa nahan àbu ti àrãkia ka Yezu a, àhi : « Mũsi, ti nãngãt *sifa ya àndav ãday do ni ti nãgray zlam sulumani weley ? »¹⁷ Yezu àhi ahkado : « Kihindi nu àki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti nan bãlan. Tamal kawayay mãngãt sifa ya àndav ãday do ni ti gãskabã *Divi ge Melefãt a. »¹⁸ Nan nakãn àhi : « Divi weley ? » Yezu nakãn àhãngãrifãn, àhi : « Kãããã mis ba ; kãgray hala ba ; kigi akal ba ; kãgray sedi ti kããããã malfadã ba ;¹⁹ hãngãrioru ahãr a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kãbu akaba tay ni akadã ya kawayay ahãr gayak gayakani ni. »[§] ²⁰ Eslini wur dagwa ni àhãngãrifãn, àhi ahkado : « Divi nani ti nãgãskabã ãk, ay ti mam àhãcukivu keti mam ? »²¹ Yezu àra ãcia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Tamal kawayay miã miã sulumani lala nahãma, ru kãããããããã zlam gayak ãk ti kidi sinãu gani ana ndam talaga.

* 19:4 Mãnãnjãmãnãkiani 1.27 ; 5.2. † 19:5 Mãnãnjãmãnãkiani 2.24. ‡ 19:7 Mimbiki 24.1. § 19:19 Mahãrana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20 ; Levi 19.18.

Nahkay ti akəngət elimeni e melefıt bu. Ak-agra zlam nana dek nahəma, kàra, kàdəbay nu. »²² Wur dagwa nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àhàlia ahàr a. Nahkay àsləka sasuhwa, adàba zlam gayan àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ge elimeni məhuriyu a *Məgur ge Melefıt vu ti zləzladà dal-dal. ²⁴ Nəhi ana kəli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefıt vu ni ti zləzladà dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »²⁵ Ma ga Yezu ya àdəm ni àgria ejep ana ndam madəbay nan na dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefıt amahəngay nan way ? »²⁶ Eslini Yezu àmənjaləŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təgray koksah ; ay Melefıt ti esliki magray zlam dek tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəŋ ahkado : « Iy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? »²⁸ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a dunya ya atagraya məweni ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a maləŋ masladani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya kədəbum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafəŋa seriya kè dini kru mahar cəni ge Izireyel na. ²⁹ Ku way way do àmbərba zlam gayan azuhva nu a, bi àmbərba ahay gayan, bəza ga məŋani, ata bəŋani, bəza gayan ahkay do ni vədaŋ gayan nahəma, aməngətvù zlam nday nani kay àtam ndahan ni sak diŋ. Aməngət sifa ya àndav day-day do ni daya. ³⁰ Ay ti nday gəđəkani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidiŋ gatay bu atəŋgoru kələŋ ge mis. Nday ya kələŋ ge mis ni day etigi gəđəkani kama ge mis. »

20

Ndam magray tawi a vədaŋ bu

¹ Yezu àdəm keti : « *Məgur ge Melefıt ti àzavu akada ga maslaŋa nahəŋ àhəraya də ge miledə a, awayay ahəloru mis ga məgri tawi a vədaŋ gayan vu ni. ² Nahkay təgraki cakala àki ke tawi ga rukani, mək nan nakəŋ àhəloru tay a vədaŋ gayan ni vu. ³ Àhəraya àna njemdi ambəmbu a keti, èpi mis ndahan təbu a kəsa bu tawi gatay àbi, ⁴ mək àhi ana tay : “Lekələm day dəgum a vədaŋ goro vu kəgrum tawi ti anəpal kəli kala-kala akada ge tawi gekəli ya akəgrum ni.” ⁵ Nday nakəŋ mək təsləka tòru. Nan nakəŋ àhəraya fat wis a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkə day àgray nahkay. ⁶ Agray njemdi zlam nahəma, nan nakəŋ àhəraya keti, àdi ahə ana mis ndahan təbu eslini mək àhi

ana tay ahkado : “Kənjəhadum ahay ruk kəgrum tawi do ni ti kamam ?”⁷ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : “Adàba maslaŋa èhindiki leli ke tawi gayan ndo.” Nan nakəŋ àhi ana tay : “Lekələm day dəgum kəgrum tawi a vədaŋ goro vu.”

⁸ « Məlakarawa àra ègia ti bay ga vədaŋ ni àhi ana gəđəkani ga ndam ge tawi gayan ni ahkado : “Zalabiya ndam magray tawi na, peli siŋgu ge tawi ni ana ku way way do. Njəki məpal ndam ya tàra kələŋ a ceceni ni, ndeveriŋ àna nday ya tàra enjia ni.”⁹ Nahkay nday ya tòru a vədaŋ nu àna njemdi zlamani ni tàra, mək təvi ana ku way way do siŋgu ge tawi ga rukani. ¹⁰ Nahkay sarta ga məpal nday ya tòru e tawi vu enji ni àra enjia ti təhi ana ahə tara təvi ana tay àtam gatay ndahan ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day siŋgu ge tawi ga rukani ciliŋ. ¹¹ Tàra təvia siŋgu na ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təzərdi ma ana bay ga vədaŋ ni, ¹² təhi : “Nday hini ya tàra kələŋ a ni, təgray tawi njemdi biliŋ həya ti kəpal tay kala-kala akaba leli ya məgray tawi rukani a fat bu, məmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?”¹³ Eslini bay ga vədaŋ ni àhi ana baləŋ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : məgray cakala ti àki ka siŋgu ge tawi ga rukani do waw ? ¹⁴ Za siŋgu ge tawi gayak a ti kəsləka nimi. Nawayay nəvi siŋgu ana bay ya ti àra kələŋ a ni kala-kala akada ya nəvuk ana nak ni. ¹⁵ Maslaŋa àbu agurki nu ka zlam ya ti nagray àna siŋgu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awəruk bəruv aw ?”¹⁶ Nahkay nday ya təbu kələŋ ge mis ni ti, mis ndahan e kidiŋ gatay bu etigi gəđəkani kama ge mis. Nday gəđəkani ya kama ge mis ni ti, mis ndahan e kidiŋ gatay bu atəŋgoru kələŋ ge mis. »

Yezu àdəm sak ya mahkə aməmət mək aməngaba e kisim ba

(Mark 10.32-34 ; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yezu nan àbu akoru, àzay divi ya ti acəloru a Zeruzalem ni ti àzalakabu ndam madəbay nan kru mahar cəni ni. Nday təbu takoru ti àhi ana tay ahkado : ¹⁸ « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem. Eminjəwa eslina ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana gəđəkani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefıt akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni. Eslini atəđəm si takad nu kwa, ¹⁹ atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahə ke Melefıt do ni ; nday nani ti eteyefə, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakadfiŋju nu kà təndal, mək a vad ya mahkə ti anəngaba. »

Məŋ ga ata Zek nday ata Zeŋ ehindifiŋa zlam kà Yezu a

(Mark 10.35-45)

²⁰ Eslini wal ge Zebede tərəkia ka Yezu a akaba bəza gayan ata Zek nday ata Zeŋ a. Tàra tinjikia ti məŋ gatay ni àbəhadı mirdim

ana Yezu meleher ndîb ana had, awayay ehindifîna zlam a. ²¹ Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nêgruk mam ? » Wal nakəŋ àhi : « Ka ya ti akazuma bay gayak gəđakani na ti kəvi divi ana bəza goro hini cəeni ni tənjuhədfuk kà gəvay, bəlan ka ahar ga đaf, bəlan ka ahar ga gəjar gayak ti. » ²² Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindum ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem * ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəŋ tēhi : « Misliki. » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisum zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu edefin. Ay ti maslaŋa ya ti aməđəm way amanjəhadfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahər gayan day ti aməvi məlan nani ana mis ya nan ədaba tay a ni. »

²⁴ Ka ya ti ndam *madəbay Yezu kruani ndahan ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na. ²⁵ Eslini Yezu əzalakabu ndam madəbay nan ni đek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, bəbay ga had ni ti təgur mis ga njad. Gəđakani ga malan day təđəm ahər əđəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrəŋ mis do. ²⁶ Ay e kidin gekuli bu ni ti əgravu nahkay ba. Tamal ti maslaŋa e kidin gekuli bu awayay miđi gəđakani ti miđi bay məgri təwi ana kuli kwa sawan. ²⁷ Tamal ti maslaŋa e kidin gekuli bu awayay miđi kama gekuli ti miđi evidi gekuli kwa. ²⁸ Nu *Wur ge Mis nara ti, nawayay ti mis təgru təwi do. Nara ti ga məgri təwi ana mis sawan, navay sifa goro ga mambay mis kay àna nan. »

Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cə
(Mark 10.46-52 ; Lək 18.35-43)

²⁹ Ka ya ti Yezu nan əbu aslaka a Zeriko akaba ndam madəbay nan na ti mis kay tādəboru nan. ³⁰ Eslini tēdi ahər ana ndam wuluf ndahan cə, nday təbu manjəhadani kà gəvay ge divi. Nday nakəŋ tara ticia Yezu nan əbu akoru ti təđagiki ka zlahay, tēđəm : « Bay geli, *Wur ge Devit, māsuk cicihi ti ! » ³¹ Mis kayani ni tələgi ana tay, tēhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni təzlahkivu kay kay sawan, tēđəm : « Bay geli, wur ge Devit, māsuk cicihi ti ! » ³² Yezu ara ecia zlahay gatay na ti ecik, əzalay tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kuli mam ? » ³³ Eslini tēhi ahkado : « Bay geli, mawayay ti mīpi divi ti ! » ³⁴ Nday nakəŋ tēsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ənjifin kə eri gatay ni. Ka ma geli hini tipi divi huya, mək tādəboru nan.

21

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(Mark 11.1-11 ; Lək 19.28-40 ; Zəŋ 12.12-19)

¹ Tōru tinjəa cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviye, kama ga kəsa Betfazi ti Yezu əslər ndam madəbay nan ni cə, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teganı kama gekuli ni vu. Ek-injəmiya nahəma, akədumi ahər ana azonju məwəlanı wur gani əfəŋ kà gəvay. Picehəmiya, dəguma àna tay a. ³ Ay tamal maslaŋa àhi ma ana kuli ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kə kuli huya. »

⁴ Zlam gani nani əgravu đek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni mągravu. Pakama gani nihi :

⁵ « Humi ana ndam *Siyon : “Bay gekuli nan tegi ara, nan kudufa.

Nan əki ka mən ga azonju, əki ka wur ga azonju ya mis təhəl zlam àna nan ni.”

* »

⁶ Mək ndam *madəbay Yezu ni tōru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay təgray ni. ⁷ Nday nakəŋ təzəbiyu mən ga azonju ni akaba wur ga azonju ni. Tara tinjia àna tay a ti təbəkı azana ka tay mək Yezu ənjəhadkiyu.

⁸ Mis dal-dal eslini təpədivoru azana gatay e divi vu, mis ndahan ti ni təkwhəbiyu slimberi a vədan bu, təbəhadivoru bilegeni. ⁹ Yezu nan əbu akoru ti mis dal-dalanı ya kama gayan akaba ya kaləŋ gayan ni təgray salalay, təzəbay nan, tēđəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit ! Bay Melefit mągri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slimı gayan a ni ! Təzəbay Melefit drin agavəla ! † »

¹⁰ Ka ya ti Yezu ahuriya a Zeruzalem a ni ti mis ga kəsa ni đek ahər əhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahan tēđəm : « Nan hini ti way ? » ¹¹ Mək mis kayani ni tēđəm : « Nan hini ti Yezu bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, nan zal Nazaret ka had *Gelili. »

Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu

(Mark 11.15-19 ; Lək 19.45-48 ; Zəŋ 2.13-22)

¹² Yezu ahuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu, ədi ahər ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ənjəkı ka magaraya tay e mite va. Əmbəhadaba tabəl ga ndam mambay sinju na akaba məlan manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. ¹³ Àhi ana tay ahkado : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit əđəm : “Ahay goro zla ti atəđəm ahay ga *mahəŋgalavü Melefit.” † Ay lekuləm ti kəmbatunkaba, əgiam ahuzl ga ndam akal a. »

* 20:22 Zum ge hijiyem ni ti awayay adəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni. * 21:5 Mənjay Zakari 9.9. † 21:9

Mənjay Limis 118.25-26. † 21:13 Mənjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

¹⁴ Eslini a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefít ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dəra tərəkia ka Yezu a, mək àhəngaraba tay a. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti baza təzlah a ahay gəđakani ge Melefít ni bu, təđəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ndam *məsar Wakita ge Melefít ni t̄ara t̄ipia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga baza na ti nday nakəŋ t̄əzuma ɓəruv a. ¹⁶ Eslini nday nakəŋ t̄ahi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga baza ya təđəm ni aw ? Tagray nahkay ti àb̄alay aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti təđəm ni. Ay a Wakita ge Melefít bu Devit àhi ana Melefít nahkay hi : “Kàgray ti ku baza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekeđi t̄əzlabay kur.” Š Ma gani nani ti k̄eŋgum ndo waw ? » ¹⁷ Eslini àmbərɓu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, ɔru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

Məŋ ga wəruv ya ɛwi bəza ndo ni
(Mark 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Du ge miledu gani, Yezu nakəŋ naŋ àbu aŋgoro a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba naŋ a. ¹⁹ Ləwir ni naŋ àbu awar naŋ nahkay ti ɛpi məŋ ga *wəruv kà gəvay ge divi. Naŋ nakəŋ ɔru kà gəvay gani. ɔru ɛnjua ti àdífəŋ ahàr ana bəza gani ndo, si slimberɓi cilij, mək àhi ana məŋ ga wəruv ni ahkado : « Nak ti day-day ekiwi bəza va do. » Eslini məŋ ga wəruv ni ɛkuli huya. ²⁰ Ndam mađəbay naŋ ni t̄ara t̄ipia ti àgria ejep ana tay a, təđəm ahkado : « Ka ma geli hini ti məŋ ga wəruv ni ɛkulia huya ti ahəmamam ? » ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kəfumkia ahàr ke Melefít a, k̄ajalum ahàr cə cə do ni ti ekisləmki magray ere ye ti nəgri ana məŋ ga wəruv ni cilij do, ku kəhumi ana həma hini : “Radvaba, ru k̄adiyu a *dəluv gəđakani vu” nəŋgu ni, agravu. ²² Tamal ti kəfumkia ahàr ke Melefít a ti Melefít aməvi ere ye ti kahəngalumfəŋja ni dek ana kuli. »

Yezu agray t̄əwi ti way àvi divi gani way ?
(Mark 11.27-33 ; Lək 20.1-8)

²³ Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefít ni vu. Ka ya ti naŋ àbu ac-ahi zlam ana mis ni ti gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gəđákani ndahaŋ tərəkia, t̄ahi : « Kagra y t̄əwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? » ²⁴ Yezu àhəngrifəŋ ana tay, àđəm : « Nu day nihindifəŋja zlam bəlan k̄e kuli a. Kəhəngrumufəŋja nahəma, nu day nəhəngrifəŋ ana kuli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge t̄əwi ya ti nagray ni ana kuli. ²⁵ Nəhi ana kuli nahəma, *baray ge Zəŋ ya ti àbaray mis ni ti n̄jəđa gani Melefít àvi tək, tək day ti mis t̄əvi aw ? »

T̄ara ticia ma na nahkay ti t̄əgray gejewi e kidifŋ gatay bu, t̄əđəm : « Tamal məhi : “Melefít àslərbiyu naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kàgəsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?” ²⁶ Ay tamal məđəm keti : “Mis t̄əvi n̄jəđa gani” ti àrakaboru do ; aŋgwaz awərfəŋja leli k̄e mis tezl-tezleni na, adaba nday dek t̄əđəm Zəŋ ti naŋ bay mahəngaray *pakama ge Melefít. » ²⁷ Nahkay ti t̄əhəngrifəŋ ana Yezu, t̄ahi : « Leli məsar do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge t̄əwi ya ti nagray ni ana kuli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka bəza ndahaŋ cə

²⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Cəm day, ma goro àbu nəhi ana kuli ti, akajalumki ahàr ti ahəmamam ? Maslaŋja nahaŋ àbu bəza gayan t̄əbu cə. Àhi ana bəlan gani : “Wur goro ni, ru kàgray t̄əwi a vədaŋ bu kani.” ²⁹ Wur ni àhəngrifəŋ, àhi : “Nɔru do.” Ay àpəsa guzit ti əjalay ahàr nahaŋ mək ɔru a vədaŋ ni vu. ³⁰ Bəŋ gatay ni àhi ana wur nahaŋ ni day nahkay. Wur ni àhəngrifəŋ, àhi : “Bəba nicia, nakoru.” Ay ti acuhway moroni ndo. ³¹ E kidifŋ ga bəza cəni ni bu ni ti way àgra ere ye ti bəŋani awayay na way ? » T̄əhəngrifəŋ t̄ahi : « Naŋ ye en-jeneni ni. » Mək Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, ndam *məhəl hadam akaba wəl mesuwəhvu atəhuriyu a *Məgur ge Melefít vu enji gekuli. ³² Adaba Zəŋ bay məbaray mis ni àra afa gekuli a, àđəfikia divi ge jiri ana kuli a, ay ti kàgəsumkabu ma gayan ni ndo. Ay ndam məhəl hadam akaba wəl mesuwəhvu t̄əgəskabá sawaŋ. Ku kàra k̄ipəma nahkay nəŋgu ni, k̄əmbatumkaba ma-jalay ahàr gekuli a ga məgəskabu ma ge Zəŋ na ndo. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ cudadayani

(Mark 12.1-12 ; Lək 20.9-19)

³³ Yezu àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana ma *gozogul nahaŋ keti : Bay ga vədaŋ nahaŋ àbu nahəma, àjavu məŋ ga zlam a vədaŋ gayan ni vu,* àcəfəŋ azlaw tekesl, àgraya məlan ga məđucaya yam ga bəza ga məŋ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahàr gani ga məjəgay vədaŋ ni. Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni a mihar vu ana mis ti t̄əwəs, mək àslaka, ɔru e mirkwi zlam gayan. ³⁴ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ɛnjia ti bay ga vədaŋ ni àslərbiyu ndam məgri t̄əwi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti t̄əhəlɪkaboru ja gani gayan. ³⁵ Ay nday ya t̄əslərbiyu tay ni t̄ara t̄injia ti ndam məwəs vədaŋ ni t̄əgəs tay yaw yaw. T̄ara t̄əgəsa tay a ti t̄əzləb bəlan gani, t̄əkad bəlan gani, bəlan gani ti ni t̄izligi àna akur simiteni. ³⁶ Eslini bay ga vədaŋ ni àslərbiyu mis ndahaŋ kay

tètam nday ye enjenjeni ni. Tàra tìnjia ti ndam mawəs vadañ ni tægri ana tay akada ya tægri ana nday ye enjenjeni ni. ³⁷ Kələñ gani nahəma, bay ga vadañ ni əslərbiyu wur gayañ gayanani, əhi ana ahər : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” ³⁸ Ay ndam mawəs vadañ ni tìpia wur na nañ əbu ara ti təzlapay e kidinğ gatay bu, tədəm ahkado : “Nañ tegəni ti mekeji gayañ ; məmbrəñ nañ ba, makadum nañ ; nahkay ti vadañ ni emigi geli.” ³⁹ Əra enjikia ka tay a ti tægəs nañ yaw, təzaba nañ a vadañ ni ba, tōru təkad.

⁴⁰ « Nədəm nahəma, bay ga vadañ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam mawəs vadañ ni mam ? » ⁴¹ Nday nakəñ təhəñgrifəñ, təhi : « Amabazl ndam mawəs vadañ cudayani ni, mək aməvi vadañ ni ana mis ndahañ. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayañ ka mawayay gayañ. »

⁴² Eslini Yezu nakəñ əhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, əbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahañ əbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi əna nañ ndo.

Ay ti akur gani nani əgia akur ya akay ahay na dek sawağ.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” †

« Lekuləm kəjeñgəm ma gani nani day-day ndo waw ? ⁴³ Nəhi ana kəli nahəma, lekuləm ndam ya ti giri-giri Məgür ge Melefit ni gekəli ni ti akahurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti tægəsiki ma, tægri təwi ni. [⁴⁴ Akur gani nani nahəma, tamal maslaña ədədkiya ti maslaña nani aməhuəkbaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni ədəkia ti ni, aməŋgaladkaba nañ a.] »

⁴⁵ Eslini gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təra tici ma *gozogul ga Yezu ya ədəm na ti təsəra ədəmki ti ka tay. ⁴⁶ Nahkay tawayay təgəs nañ. Ay mis təbu eslini kay ti tægəs nañ ndo, adəba aŋgwaz əwərfəña tay kə mis dal-dalani na. Adəba mis ni tədəm nañ ti nañ bay mahəñgaray *pakama ge Melefit.

22

Ma gozogul əki ka wuməri gəđakani
(Mark 14.15-24)

¹ Eslini Yezu əhi ma *gozogul nahañ ana tay keti. Əhi ana tay ahkado : ² « *Məgür ge Melefit ti təzavu akaba bay nahañ gəđakani əgray wuməri ga mədi wal ana wur gayañ ni. ³ Nahkay əslərōru ndam məgri təwi gayañ ni ti təzalabiya mis ya ti əzalay tay na ti təra ka wuməri na ; ay ti mis nday nani təcuhway moroni ndo. ⁴ Eslini bay nakəñ əslərōru ndam məgri təwi ndahañ keti, əhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuməri

na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənwaw goro ndahañ midiseni a ; zlam dek maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.” ⁵ Ay ndam ya ti əzalay tay ni təcuhway moroni ndo ; təsləka tōru e təwi gatay vu. Maslaña nahañ ōru a vadañ gayañ vu, maslaña nahañ ōru ka cakalay gayañ. ⁶ Mis ndahañ ni ti ni tægəs ndam məgri təwi ana bay ni, tægri daliya ana tay mək təbazl tay. ⁷ Nahkay bay ni əzuma bəruv a, əslərōru ndam slewja gayañ təbazl ndam ya ti təbazl ndam məgri təwi ni, təviyekaba kəsa gatay na. ⁸ Eslini bay ni əhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do. ⁹ Nihə nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumiya mis ya kədumi ahər ana tay eslini na dek təra ka wuməri na.” ¹⁰ Eslini ndam məgri təwi nakəñ tōru ka mazlalamba ge divi ni, təzalakabu ndam ya tədi ahər ana tay eslini ni dek ; ndam cuday akaba mis sulumani dek təra ka wuməri na. Mis ni təra tìnjikaba ti tərəhva a ahay ni va ndəñ.

¹¹ « Kələñ gani bay ni əhurkiyiyu ka ndam ya ti əzalakabu tay ni a ahay vu ga məmənjiyu tay. Eslini nañ nakəñ əpi zal nahañ azana ga wuməri ni əfəñ bi ; ¹² əhindifiña, əhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni əfuk bi ti kəhəraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaña gani nani əsliki məhəñgrifəñani ndo. ¹³ Nahkay bay ni əhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Wəlumiakaba asak akaba ahər a ti kizliğəmiyu nañ e mite vu a mələñ zinjiziyeni vu. Eslini emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” » ¹⁴ Yezu ədəm keti : « Ndam ya ti Melefit əzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti ədəkiba tay a ni ti nday kay do. »

Ma ga hadam ya təpəli ana bay gəđakani
ga ndam Rom ni

(Mark 12.13-17 ; Lük 20.20-26)

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyen ni təzlapay e kidinğ gatay bu tədəm : « Magray ahəmamam ti Yezu mədəm ma magədavani ti məgəski nañ ni mam ? » ¹⁶ Nahkay nday nakəñ təslərkiōru ndam mədəbay tay ndahañ akaba ndam ndahañ ya tədəbay bay *Ərot ni ti təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kədəm ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis əna jiri gani. Aŋgwaz əwərfəña kur kə pakama ge mis ya tədəmkuk na do ; ku kə meleher ga way way do day kəgray aŋgwaz do. ¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a məjalay ahər gayak bu ni ti Melefit əvia divi ana leli a ga məbəhadı hadam ana *bay gəđakani ga ndam Rom a tək, əvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakəñ təra təhia ma na nahkay ti Yezu əsəra tədəmaya ma ge jiri ga huđ gatay a ndo. Nahkay əhi ana tay ahkado :

« Lekulum ti kawayum mis tédám lekulum ndam jireni, ay ti lekulum ndam jireni do ! Kəhəlumfua eya a ti kamam ? ¹⁹ Nğa ngazlumubiya sɪngu akur-akurana ya ti mis tapəl hadam ana naŋ na day nimi. » Mək nday nakəŋ təvi sɪngu akur-akurani bəlan. ²⁰ Eslini naŋ nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Əki ka sɪngu hini ti mazavu ga ahər ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » ²¹ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay *Sezar. * » Nahkay naŋ nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayəŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayəŋ. » ²² Tərə ticia ma ga Yezu ya əhi ana tay na ti əgria ejev ana tay a dal-dal. Nahkay təmbərbu naŋ, təslaka.

Manɟabana e kisim ba
(Mark 12.18-27 ; Lək 20.27-40)

²³ Ka fat gani nani nahəma, ndam *Seduseyən ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyən ti tédám mis əməta ti əŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado : ²⁴ « Məsi, Məwiz ədəm ahkado : “Tamal mis əməta, wal gayəŋ ewii wur ndo nahəma, ahər ədəm wur ga məŋ ga zal ni azay wal ni, ti tɪwia mekeji ana wur ga məŋani ya əmət na.” † ²⁵ Yaw mis ndahaŋ təbu afa geli nday adəskəla kə məŋ gatay, gədəkani gatay ni əda wal a. Əra əza wal na ti ewifɪŋa wur a ndo, mək zal ni əməta. Əra əməta əmbarba wal gayəŋ na ti mimbiki ga zal ni əzay. ²⁶ Əra əza wal na ti naŋ day ewifɪŋa wur a ndo, mək əməta. Mimbiki gayəŋ ye cə ni day əgray nahkay, mək əməta. Nahkay nday adəskəlani ni dək təza wal na day tɪwifɪŋa wur a ndo mək nday dək təməta. ²⁷ Kələŋ gani wal ni day əra əməta. ²⁸ Ay ka fat ya ti mis dək atanɟaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlan e kiđɪŋ gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dək təza naŋ a ni. »

²⁹ Ay Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Majalay ahər gekuli ti kigeni do, adaba kicəmba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz əbəkɪ na ndo, kəsərum nɟəda ge Melefit do palam. ³⁰ Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanɟaba e kisim ba ni ti zawal ataday wəl va do, wəwal day ataday zawal va do. Atənjəhad dək akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni sawaŋ. ³¹ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya tanɟaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgəm ma ge Melefit ya əhi ana kulɪ ni ndo waw ? Melefit ədəm : ³² “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekəp.” Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya əna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. »

† ³³ Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayəŋ ya acahi ana tay ni ti ma gayəŋ ni əgria ejev ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?

(Mark 12.28-34 ; Lək 10.25-28)

³⁴ Ndam *Feriziyən ni təsəra Yezu əwəlkiya ndam *Seduseyən na ka pakama. Tərə təsəra nahkay nahəma, təcakalavu ³⁵ mək bay *məsər Wakita ge Melefit bəlan e kiđɪŋ gatay bu awayay ahəlfəŋa eya kə Yezu a, nahkay əhi : ³⁶ « Məsi, *Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni ti weley ? »

³⁷ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « “Wayay Bay Melefit gayak əna huđ bəlan, əna sifa gayak dək akaba əna majalay ahər gayak dək.” § ³⁸ Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahər ədəm mis təgəskabu enji ni. ³⁹ Divi ye cə ya ahər ədəm mis təgəskabu ni ti nihi : “Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahər gayak gayakani ni.” * ⁴⁰ Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni dək ti təvu e Divi cəni hini bu. »

Bay gədəkani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?

(Mark 12.35-37 ; Lək 20.41-44)

⁴¹ Ndam *Feriziyən ni nday təbu macakalavani nahkay ti Yezu əhi ana tay ahkado : ⁴² « Lekulum ti kəhumi ana ahər *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ti naŋ way ? Naŋ wur ga way ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Naŋ ti *Wur ge Devit. » ⁴³ Yezu əhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit naŋ naŋani əna ahər gayəŋ ədəm Bay gədəkani ya amara ni ti bay gayəŋ ni mam ? Ədəm ma gani əna nɟəda ga *Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

⁴⁴ “Bay Melefit əhi ana bay goro :

Njəhadə gwar kə ahar ga dəf goro a, a məlan ga gədəkani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəkɪ asak ni, ti kəcəlki ka tay.” †

⁴⁵ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayəŋ ti, təzalay naŋ *Wur ge Devit keti ti kamam ? » ⁴⁶ Yezu əra ədəma ma nahkay ti maslaŋa ya ti esliki məhəŋgrifəŋani ni ti əbi. Kwa ka fat nani maslaŋa ya ti azay nɟəda gayəŋ ge mihindifɪŋa ma nahəŋ a ni ti əbi va bi.

* **22:21** Ka sɪngu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədəkani gatay a, təbəkɪ slimɪ gayəŋ daya. † **22:24** Məŋjay Mimbiki 25.5. † **22:32** Məhərana 3.6, 15, 16. § **22:37** Mimbiki 6.5. * **22:39** Levi 19.18. † **22:44** Limis 110.1.

23

Bumvu slimi ana ndam masar Wakita ge Melefit ni

(Mark 12.38-39 ; Luk 11.43, 46 ; 20.45-46)

¹ Nahkay ka ya ti mis dek tabu tabi slimi ana ma ga Yezu nahama, Yezu nakon ahi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madabay nanj ni ahkado : ² « Ndam *masar Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni ti Melefit adaba tay ga madafiaba *Divi ge Melefit ya Muziwiz abaki na ana mis a. ³ Gasumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti tahi ana kuli ni dek, ay ti kagrur zlam gatay ya tagray ni ba, adaba tagray zlam ya tadamaya ni do. ⁴ Pakama gatay ya tahi ana mis grum ni ti akada zlam madasani dal-dal ya tawalkabu, tahalkiyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku ana weleher tekefi tawayay mjanaki tay do. ⁵ Tawi gatay ya tagray ni dek ti tawayay ti mis tadam abalay. Nahkay zlam gatay ya ti tawalkabu ni * ti gadakani atam ge mis ndahan ni. Zlam ya ti tadamakkiyu ka mugudi gatay ni † day zabalani atam ge mis ndahan ni. ⁶ Tawayay manjahadvani e kursi ga gadakani vu ka molan mazum zlam ga wumari akaba a ahay ga *mahangalavu Melefit bu. ⁷ Tawayay ti mis tagri sa ana tay a gosku bu ke meleher ge mis dek. Tawayay ti mis tazalay tay “Musi.” ⁸ Ay lekulum zla ti kawayum ti mis tazalay kuli “Musi” ba, adaba lekulum dek ti ka manj gekuli, Musi gekuli day nanj belan. ⁹ Mis ya ka had ni ti kazalum tay “baba” ba. Adaba Banj gekuli ti nanj belan, nanj e melefit bu. ¹⁰ Kawayum ti mis tazalay kuli “gadakani” ba, adaba Gadakani gekuli ti nanj belan, nani *Krist. ¹¹ Maslanja ya ti nanj gadakani e kidin gekuli bu ni ti bay ya ti amagri tawi ana kuli ni. ¹² Nahkay day maslanja ya ti awayay gadakani ni lu, Melefit amafakad nanj kolan ge mis dek. Ay maslanja ya ti adam nanj kolan ge mis dek ni day, Melefit amavi molan gadakani. »

Ndam ya ti tawayay ti mis tadam nday ndam jireni ni

(Mark 12.40 ; Luk 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Lekulum ndam *masar Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tadam lekulum ndam jireni ni ti akasum cicihi, adaba kabum kacumfanja mis ndahan ga mahuriyani a *Magur ge Melefit va. Lekulum lekulumeni day kahurumiya do, kacumfanja ndam ya tawayay mahuriyani na daya.

[¹⁴ « Lekulum ndam masar Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya

ti kawayum ti mis tadam lekulum ndam jireni ni, akasum cicihi. Adaba kabum kacumfanja zlam ga wal madakway a dek, kabum kapesumki ka mahangalay Melefit, kawayum ti mis tadam lekulum mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafanja ke kuli a ni amatam ge mis ndahan ni.]

¹⁵ « Lekulum ndam masar Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tadam lekulum ndam jireni ni, akasum cicihi. Lekulum kabum kadagum ka had ndahan gergari kay ku ana asak, ku ana *slalah ga yam, ti kangotum ku mis belan ga madabay kuli. Ay tamal ti kangotuma maslanja belan nahama, kagrur ti magudar zlam atam gekuli ni sak cu ; nahkay egi maslanja ya ti Melefit ezligiyu nanj a *daluv ga aku vu di ni akada ya ti amabiyu kuli ni.

¹⁶ « Lekulum ndam wuluf ya kadumfanja ahar ka ndam wuluf ndahan a ni, akasum cicihi. Adaba kabum kadatum : “Maslanja ya ti ambada ana *ahay gadakani ge Melefit na ti mbaday ni azum nanj do, ay tamal ambada ana gru ya tangah a ahay gadakani ge Melefit ni ba ni ti mbaday ni azum nanj.” ¹⁷ Lekulum ti ndam wuluf murani ededin. E kidin ga ata ahay gadakani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gadakani ti weley ? Gadakani ti gru ni tak day ti ahay gadakani ge Melefit ya agray ti gru ni migi *njalatani ni aw ? ¹⁸ Kabum kadatum keti : “Maslanja ya ti ambada ana molan ya ti *teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbaday ni azum nanj do, ay tamal ambada ana zlam ya ti teviyekki na ti mbaday ni azum nanj.” ¹⁹ Lekulum ti wulufani ededin. E kidin ga molan ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gadakani ti weley ? Gadakani ti zlam ya teviyekki ni tak day ti molan ya agray ti zlam ni migi njalatani ni aw ? ²⁰ Maslanja ya ti ambaday ana molan meviyekiki zlam ana Melefit ni ti ambaday ana nanj cilin do, ambaday ti ana zlam ya ti teviyekki ni daya. ²¹ Maslanja ya ti ambaday ana ahay gadakani ge Melefit ni ti ambaday ana ahay ni cilin do, ambaday ti ana Melefit ya nanj avu ni daya. ²² Maslanja ya ti ambaday ana hud melefit ni ti ambaday ana hud melefit ti cilin do ; ambaday ti ana kursi ge Melefit, ana Melefit nanj ya nanj avu gappa manjahadviyani ni daya.

²³ « Lekulum ndam masar Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tadam lekulum ndam jireni ni, akasum cicihi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahan ya tidi eli ana tay

* 23:5 Ka ya ti tahangalay Melefit ni ti ndam Zude ndahan tawalkabu zlam ke meleher ahkay do ni tawalvu a ahar vu ; a hud ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit abu mabakiani. Ana ma asara ti tazalay zlam mawalkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8). † 23:5 Ndam Zude tadamakkiyu zlam akada ezewed ka ma ga mugudi gatay ga madafaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

ni tekeđi, kàbum kəzumiaba biliŋ a huđ ga kruani ba ana Melefit a. Ay *Divi ge Melefit tàbu, tətam nday ya ti kəgəsumkabu ni; magray jiri, məgri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti kəgəsumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kəgrum zlam ndahaŋ ya Məwiz àdəm grum ni.²⁴ Lekuləm ndam wuluf ya kədumfəŋa ahar kà ndam wuluf ndahaŋ a ni, kəbum kaŋgazumaba zlam gekuli ya kisum na, kəhumi ana ahar bi ezəwi àdəkiviya, ay ti kípəmkiwu ezligwemi ya àkibu ni do kəndum akaba naŋ.

²⁵ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsəm cicihi. Adaba lekuləm kəbum kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekuli bu ni ti akal akaba cuđay cisl cisl.²⁶ Lekuləm ndam Feriziyen ti ndam wuluf! Barumfəŋa huđ ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləŋ gani day emigi njələta.

²⁷ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsəm cicihi. Adaba lekuləm kəbum akada mindiviyəŋ ya taŋrakia yam ga zlam bədə-bədəna amənjavu gwar ka dala ti àdəlay, ambatakani do a huđ gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisl cisl ni.²⁸ Lekuləm day nahkay, mis tamenjaləŋ kə kuli ti akada lekuləm ndam jireni, ambatakani do cuđay akaba masəkaf malfada təniki ka məbərurv ana kuli dal-dal.

²⁹ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsəm cicihi. Adaba lekuləm kəbum keđezləmkuyu mindiviyəŋ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum keŋgələdəm mindiviyəŋ ga ndam jireni,³⁰ mak kədəmum ahkado: “Tamal ka ya ti ata bəŋ geli tàbazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni leli day mələbu ti akal leli məgəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ndo.”³¹ Nahkay lekuləm lekulumani kəgrumkia sedi ka ahar gekuli a, kədəmum lekuləm bəza ga ndam ya tàbazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni.³² Nahkay ti ndeveriŋəm təwi ga ata bəŋ gekuli ya tənjàki ni, kəmbərəjum ba!³³ Lekuləm ti zlam a hađ, lekuləm medəkwi! Akatamumfəŋa kà dəluv ga aku ya Melefit amatrađ kuli àna naŋ na ti ahəmamam? ³⁴ Nahkay ti nara nəslərribiyu ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ana

kuli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kuli; akabazlum ndahaŋ, akadarumfəŋ ndahaŋ kà təndal, akəzələdəm ndahaŋ àna kurupu a ahay gekuli ya *kahəŋgalumvü Melefit ni bu, ndahaŋ ti ni akədəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay.³⁵ Nahkay ti ndam jireni ya mis tàbazl tay ni dek ti seriya gani amədəđki ke kuli, adaba kala kəbazlum tay ti lekuləm lekulaməni. Anjəkibiyyu kwa ka ga Abel àbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkəđum Zakari ti e kiđiŋ ga mələŋ meviyekiki zlam ana Melefit ata mələŋ *njələtani ga ahay gədəkani ge Melefit ni bu. †³⁶ Nəhi ana kuli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyyu ni dek ti seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni. »

Yezu etəwi ndam Zeruzalem

(Luk 13.34-35)

³⁷ « Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyyu tay ana kuli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kuli a akada ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayan, abəki kərasla gayan ka tay ni. Ay ti lekuləm kəcuhwum ndo.³⁸ Nahkay ti Melefit aməmbərəŋ ahay gekuli ni amənjəhad gwenja.³⁹ Nəhi ana kuli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti amara àna slimiyəŋ a ni” † day kwa. »

24

Yezu adəm etembəkaba ahay gədəkani ge Melefit na

(Mark 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Ka ya ti Yezu àhəraya a *ahay gədəkani ge Melefit ni ba, naŋ àbu asləka ni ti ndam madəbay naŋ ni təhədəkfəŋjiyyu təhi ahkado: « Mənjəki ahəmamam tələm ahay gədəkani ge Melefit ni day ti! »² Eslini Yezu àhi ana tay ahkado: « Kípəma ahay hini medezleni na do waw? Nəhi ana kuli nahəma, etembəkaba besək-besək, ku akur bəlaŋ day amənjəhadki ka akur nahaŋ va do. »

Ere ye ti amagravu ka mandav ga mələŋ ni

(Mark 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Yezu naŋ àbu mənjàhadani digusa ka ahar gayan ka həma *Oliviye nahəma, ndam madəbay naŋ ni təhədəkfəŋjiyyu mak tihindifiŋa ma, təhi ahkado: « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta

† 23:35 A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjàki gani (Mənjàkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22). † 23:39 Limis 118.26.

ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »
 4 Eslini Yezu nakəŋ əhi ana tay ahkado :
 « Bumvu slimi maslaŋa əgosay kəli ba.
 5 Adaba mis kay atara, ku way way do
 amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Krist
 *Bay gəđakani ya amara ni. Nahkay
 atagosay mis kay. 6 Mis atagray silik kə
 cifeni akaba kə driŋeni, ekicəm ma gani.
 Kicəma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahər ədəm
 zlam nday nani təgravu kwa. Ku tamal
 təgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya
 faŋ do. 7 Ndam ga hađ ndahaŋ atakađvu
 akaba ndam ga hađ ndahaŋ, bəbay ndahaŋ
 akaba bəbay ndahaŋ. Hađ amadađay a kəsa
 gərgərani ndahaŋ bu, ləwir day amələbu a
 kəsa gərgərani ndahaŋ bu. 8 Zlam nday nani
 dek ti mənəjki ga daliya ciliŋ, təzavu akada
 ga wur ya ajibiyu aslar ana wal a huđ bu ni.

9 « Eslini atəgəsi kəli ana mis ndahaŋ ga
 məgri daliya ana kəli, atabazl kəli daya. Mis
 ga duniya dek etizirey kəli adaba lekələm
 ndam goro. 10 Ka sarta gani nani ti mis
 dal-dal atəmbrəŋ məfəku ahər, etizirevu,
 atəsəkumoru mis gatay ndahaŋ. 11 Ndam
 ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama
 ge Melefit ambatakanı do tasəkad malfada
 ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-
 dal. 12 Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis
 dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do.
 13 Ay ti maslaŋa ya ti aməmbrəŋ nu do duk
 abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan
 ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. 14 Wudaka
 duniya andav nahəma, ahər ədəm mis təhia
 *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge
 Melefit na ana mis ga hađ gərgərani na dek,
 ti nday ya ti nday ndam *Zude do ni dek
 tici ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya
 amandav huya. »

Daliya dal-dalani ya mis atagray ni
 (Mark 13.14-23 ; Lük 21.20-24)

15 Yezu ədəm keti : « Kəsruma, ahaslani
 bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit
 Deniyel ədəmki ma ka zlam magədavani
 ya ti əbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni. *
 Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipəm
 naŋ ka mələŋ *njəlatani. » (Bay ya ti ejeŋgey
 ma hini ti ahər ədəm mici lala). 16 « Ekipəma
 naŋ a ti ahər ədəm ndam ya ka hađ *Zude
 ni təcuħworu a həma vu kwa. 17 Maslaŋa
 ya ti naŋ ka *dalahaŋ ga ahay gayan ni
 əhəraya, əhuriyu a ahay vu ga məhəlaya
 zlam gayan a day ba. Məhəraya məcuħway
 sawaŋ. 18 Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni
 ti ni, aŋga a magam a ga mara mazay azana
 gayan ba. Məcuħway sawaŋ. 19 Ka sarta gani
 nani ti wəl a huđ akaba nday ya ti bəza təfəŋ
 kə tay ka ahar ni atasay cicihi ! 20 Nahkay
 ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani əgravu
 ge mulevi ahkay do ni a vad *məpəsabana

va ba, 21 adaba ka sarta gani nani ti mis
 atəkakay daliya kay atam daliya ndahaŋ ya
 mis təkakabiyu kwa ahaslani ka mənəjki ga
 mələŋ ni duk əbivaya ana kana ni. Kələŋ ga
 daliya nani ti daliya ndahaŋ atələbi akada
 nani day-day va bi. 22 Melefit ədəm sarta
 gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa əbi
 amatamfaŋa kə daliya nana bi. Melefit
 ədəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan
 ya adaba tay a ni palam.

23 « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa
 ahi ana kəli ahkado : “Pəm *Krist naŋ
 əbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ əbiyu
 tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni
 ba. 24 Adaba mam ? Ndam ndahaŋ atara
 tasəkad malfada, ku way way do amədəm
 naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri
 ma ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya
 ti mis təgray koksah, mis tiŋi day-day ndo
 ni akaba zlam ya ti aməgri ejeŋ ana mis
 ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet
 ndam ya ti Melefit adaba tay a ni. 25 Lekələm
 zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana
 kəli əndava.

26 « Tamal ti təhi ana kəli ahkado : “Naŋ
 əbiyu a huđ gili bu !” ti kədəgum ba ; tamal
 təhi ana kəli ahkado : “Naŋ əbu məbuani
 ahalay hi !” ti kəgəsumiki ma gatay ni ana
 tay ba. 27 Nu *Wur ge Mis ananga ti mis
 etipi nu akada ga avay ya abay aku kwa
 gwar egezi akoru əna naŋ cekw agavəla ni.
 28 Nəhi ana kəli nahəma, ka mələŋ ya zlam
 məmətani əvu ni ti mambə təkakalavu es-
 lini. »

Manga ga Wur ge Mis a
 (Mark 13.24-27 ; Lük 21.25-28)

29 Yezu ədəm keti : « Ay ka sarta gani nani,
 kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat amacadaŋ
 mələŋ va do huya, kiyi day amasladaŋ mələŋ
 va do. Bongur atətədbiyu e melefit bu,
 atadəgaya a ga hađ a, zlam njədə-njədani
 a huđ melefit bu atadadaŋ a mələŋ gatay
 bu daya. 30 Eslini zlam nahaŋ aməŋgəzlavu
 a huđ melefit bu ; əna zlam gani nani ti
 mis atəsər nu *Wur ge Mis nəbu naŋga.
 Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek
 etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka
 makləbasal əna njədə kay akaba masladaŋ
 goro a dal-dal. † 31 Ka sarta gani nani
 ti anəsərbiyu *məslər ge Melefit, etivibiyu
 mezlelim gəđakani, atəkakalakabu ndam ya
 Melefit adaba tay a ni kə sliri ga mələŋ fađani
 ni dek ; ku ka mələŋ driŋeni weley weley do
 dek atəkakalakabu mis ka ahar bəlaŋ. »

Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv
 (Mark 13.28-31 ; Lük 21.29-33)

32 « Nazay mazavu gani akada ga mən
 ga *wəruv ni, ahər ədəm kicəm kwa : ka
 ya ti əbakaba slimberi a mək eđi nahəma,

* 24:15 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11. † 24:30 Mənjay Deniyel 7.13.

kəsəruma mədərdər ənija wudak. ³³ Nahkay day tamal kipəma zlam ya nəhi ana kəli ni nañ əbu agravy nahəma, sərunki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, nınija wudak. ³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dək ti zlam nday nani dək amagrava day kwa. ³⁵ Mələñ ya agavəla akaba mələñ ya a ga həd ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Maslaña ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefit kwa

(Mark 13.32-37 ; Lük 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yezu ədəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaña əbi əsər bi. *Məslər ge Melefit ya a həd melifit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekeđi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti əsəra ciliñ. ³⁷ Ere ye ti əgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis ananğa ni. ³⁸ Ke zemeni gani nani wudaka yam eziñ mələñ dək ni ti mis təbu tazum zlam, tisi zlam, taday wəl, wəl day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk əbiviyyu ana vad ya ti Nəwi əhuriyu a *slalah ga yam gəđakani vu ni. ³⁹ Eslini yam ni əra əziñ tay kəđap ka məsər gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis təjalaki ahər do ni. ⁴⁰ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti ananğa ni ti ku tamal mis cə nday a vədañ bu nəñgu ni atazay bəlañ gani, atəmbərbu bəlañ gani ti amagravu tata. ⁴¹ Ku tamal wəl cə tihik-abu humbu ka ahar bəlañ nəñgu ni, atazay bəlañ gani, atəmbərbu bəlañ gani ti amagravu tata. ⁴² Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsərum vad ya ti nu Bay gekəli anara ni do. ⁴³ Cəm day, tamal bay ahay əsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məlavəđ ga məzləl nañ na ti anjəhad eri, əmbərbəñ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁴ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kəjalumki ahər do ni. »

Bay magray təwi jireni

(Lük 12.41-48)

⁴⁵ Yezu ədəm keti : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, əsəra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti nañ agri təwi ni ambərbəñ təwi ga həd ahay gayan dək a ahar vu. Ambərbəñ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahan əna sarta gani daya. ⁴⁶ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya nañ agri təwi ni əsləkabiya ədi ahər, nañ əbu agravy təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmər vu. ⁴⁷ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri təwi ni aməbrivü elimeni gayan dək a ahar vu. ⁴⁸ Ay bi bay magray təwi ni əhi ana ahər ahkado : “Bay ya ti nəgri təwi ni əsləkabiya weceweci do.” ⁴⁹ Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu təwi ni. Azum zlam

zlam gayan, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahər ana tay ni. ⁵⁰ Nañ əbu agravy nahkay ti bay ya təgri təwi ni aməsləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni əjalaki ahər do ni, əna njemdi ya ti əsər do ni. ⁵¹ Eminjia ti amatrəb nañ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahan ya ti təhi ana ahər nday ndam jireni ni. Eslini ti emitəwi, amacakay daliya dal-dal. »

25

Ma gozogul əki ka bəza dahalay kru

¹ Yezu ədəm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Məgür ge Melefit ni bu ni ti əzavu akaba bəza dahalay kru, təhəla cengel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahər akaba bay maday wal ni. ² E kidin ga bəza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahan zlamani ni ti ni wir-wireni. ³ Nday zlamani murani ni təcahvü amal e cengel gatay vu ciliñ, təcah amal nahan a ahar vu ndo. ⁴ Ay ti nday wir-wireni ni təcahva amal e cengel gatay va mək təcaha amal nahan a ahar va ju. ⁵ Bay maday wal ni əra weceweci ndo ni ti bəza dahalay kruani ni dək ere ge dəwir əgəsa tay a, tədəguya e dəwir va. »

⁶ « Həf ya vad əra əgia ti tici zlahay ahəndabiyu : “Bay maday wal ni ənija, hərumaya, ngumivoru a ma vu.” ⁷ Nahkay bəza dahalay ni dək təpidekvu. Təra təpidekva ti təslamalakabu cengel gatay. ⁸ Eslini bəza dahalay murani ni təhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cəhumifəña amal gekəli na ana leli a ti, adaba cengel geli ni aku awayay amətəkia.” ⁹ Ay nday wir-wireni ni təhəngriřəñ ana tay, təhi ana tay ahkado : “Əgravu do, adaba emisli ana leli akaba kəli do. Hojo dəgum afa ga ndam ya təsəkumoru ni ti kəsəkumumbiya.” ¹⁰ Ka ya ti nday nakəñ tədəgoru takoru təsəkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ənija. Nahkay bəza dahalay zlamani wir-wireni ya təslamalava ni təhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuməri ni vu, mək ndam ga wuməri ni təzləkvü mahay. ¹¹ Kələñ gani bəza dahalay ndahan zlamani ni tənija, tədəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zləkiaba mahay na ana leli a ti !” ¹² Nañ nakəñ əhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, nəsər kəli do.” ¹³ Nahkay Yezu əhi ana ndam mədəbay nañ ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kəsərum vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

Ma gozogul əki ka ndam magray təwi mahkər

(Lük 19.11-27)

¹⁴ Yezu əhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis ananğa ti akada ga maslaña ya nañ əbu akoru e mirkwi gayan ni. Ara əsləka wudak nahəma, əzalakabu ndam məgri təwi gayan

mæk ambribu elimeni gayan ana tay a ahar vu. ¹⁵ Nanj nakəŋ èdi sinġu ana tay : àvi ana ku way way do akada gayan ya esliki magray təwi àna nanj di ni ; àvi ana bəlanġ gani sinġu ga gru miliyem zlam, ana nahanġ ni miliyem cə, ana nahanġ ni ti ni miliyem. Kəlanġ gani, nanj nakəŋ àsləka. ¹⁶ Nahkay nanj ya ti təbi sinġu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna nanj mæk àŋġətki sinġu ga gru miliyem zlam. ¹⁷ Nanj ya ti təbi sinġu ga gru miliyem cəni ni day àmbatvu àna nanj mæk àŋġətki sinġu ga gru miliyem cə. ¹⁸ Ay maslaŋa ya təbi sinġu ga gru miliyem ni òru àŋġah, èliyu sinġu ya bay gayan àvi ni dək a had vu.

¹⁹ « Bay ya ti təgri təwi ni àra àpəsia e mirkwi gayan na ti àsləkabiya. Àra àsləkabiya ti àdəm tēhəlibiyya zlam gayan na, acalaba. ²⁰ Nahkay maslaŋa ya təbi sinġu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àhəlkivabiyya sinġu ndahanġ miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna sinġu miliyem zlamani ya kəbu ni, nàmbatva àna nanj a, nəŋġətkiya ndahanġ a miliyem zlam.” ²¹ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.” ²² Nanj ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinġu miliyem cəni ya kəbu ni, nàmbatva àna nanj a, nəŋġətkiya ndahanġ a miliyem cə.” ²³ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

²⁴ « Kəlanġ gani maslaŋa ya təbi sinġu ga gru miliyem ni àrəkia biləgena, àhi ahkado : “Bay goro, nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbəranġ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad hilfi gani ndo ni day kacakalakabu. ²⁵ Nəgrafuka aŋġwaz a. Nahkay nòru niliyu sinġu gayak ni a had vu. Nihi za zlam gayak a.” ²⁶ Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra manjəhad goro a, kədəm zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu. ²⁷ Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia sinġu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr əwəkiya.” ²⁸ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋja sinġu na, kəvumikivu ana maslaŋa ya ti sinġu ga gru gayan miliyem kruani ni.” ²⁹ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, zlam gayan emigi kay dal-dal. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋja. ³⁰ Ay maslaŋa ya ti àgray təwi sulumani ndo ni zligumiyyu nanj e mite vu

a məlanġ ziq-ziqeni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriya ya ti atagrafəŋja kè mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

³¹ Yezu àdəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananġa a məlanġ masladani goro ba akaba *məslər ge Melefit a dək ni ti ananjəhad e kərsi ga bay goro bu. ³² Eslini mis ga had ġərgərani dək atəcakalavu kə meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay majəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni. ³³ Anabəhad təmbəmbak ni ġwar ka ahar ga daf goro, awəwak ni ti ni ġwar ka ahar ga ġəjar. ³⁴ Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf goro ni ahkado : “Ləkələm ya ti Baba àġria sulum gayan ana kəli a ni ti dəguma, harumani a *Məġur ge Melefit vu. Məlanġ gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kəli kwa ka mənġəki ga duniya. ³⁵ Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumana ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa ġekəli ni kəġəsəmkabə nu a ; ³⁶ ka ya ti azana àfu bi ni kəvumua azana ; ka ya ti nəbəsəy do ni kəməŋjumiya nu a ; ka ya ti nu a danġay bu ni day kəməŋjumiya nu a.” ³⁷ Eslini ndam jireni ni atəhəŋġrifəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mipi kur yam akad kur mək məvuk yam ti ananaw ? ³⁸ Mipi kur nak zal mirkwi mək məġəskabu kur ti ananaw ? Mipi kur azana àfuk bi mək məvuk azana ti ananaw ? ³⁹ Mipi kur kəbəsəy do ahkay do ni nak a danġay bu mək mòru məmənġiyu kur ti ananaw ?” ⁴⁰ Eslini anəhəŋġrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəġgrumi ana ku bəlanġ ga bəza ga mma ya ti tislə arəŋja do ni ti kala kəġgrumu ti ana nu.”

⁴¹ « Kəlanġ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga ġəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, ləkələm ti metikwesleni, dəgum a aku ya àmat dəy-dəy do ni vu. Aku nani ti Melefit àġriya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a. ⁴² Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ; ⁴³ ka ya ti nara, nu mirkwi afa ġekəli ni kəġəsəmkabu nu ndo ; ka ya ti azana àfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nəbəsəy do ahkay do ni nu a danġay bu ni day kəməŋjumiya nu ndo.” ⁴⁴ Eslini nday nakəŋ atəhəŋġrifəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana àfuk bi, kəbəsəy do, ahkay do ni nak a danġay bu mək məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənġiyu kur ndo ni ti ananaw ?” ⁴⁵ Eslini anəhəŋġrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəġgrumi ana ku bəlanġ ga bəza ga mma ya ti tislə arəŋja do ni ndo ni ti kala kəġgrumu ana nu ndo.”

46 Nahkay nday gani nani atoru ka melañ ya ti atacakay daliya ga kañgay-kañgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka melañ ga *sifa ya àndav day-day do ni. »

26

Tagray dabari ge mijinj Yezu

(Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2 ; Zey 11.45-53)

¹ Yezu àra èndeveriña ma gayañ ya àdàm na dek ti àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : ² « Kəsəruma, vad əvu cə tara tagray wuməri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana mis mək *atadarfəñjiyu nu kà təndal. »

³ Eslini gəđákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ndahañ təcakalavu a magam afa ga Kayif gəđákani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni. ⁴ Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti təkad nañ. ⁵ Nday nakəñ təđəm : « Məgəs nañ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbrəñ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

Wal nahañ abəki tersel ka Yezu

(Mark 14.3-9 ; Zey 12.1-8)

⁶ Ka ya ti Yezu nañ a Betani nañ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti ⁷ wal nahañ arəkia. Wal nani ti tersel ge siñgu kayani àfəñ a kolombu sulumani bu. * Ka ya ti Yezu nañ əbu azum zlam nahama, wal nakəñ abəki tersel ni ka ahər. ⁸ Ndam *madəbay Yezu ni tارا tipia ti əwəriə bəruv ana tay a, təđəm ahkado : « Āğudar tersel hini ti kamam ? ⁹ Tersel ni siñgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi siñgu gani ana ndam talaga do aw ? »

¹⁰ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayañ ya əgru ni ti àbəláy. ¹¹ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kuli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kuli kəlavad do. ¹² Wal hini abəkua tersel ka vu a ti, əslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va. ¹³ Nəhi ana kuli nahəma, a melañ bu dek, ku eley eley do atəđəmoru *Ma Məwəni Sulumani ni zla nahama, atanğəhad ere ye ti wal hini əgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahər ke mis do. »

Zudas awayay ağısi Yezu ana gəđákani ga ndam Zude

(Mark 14.10-11 ; Luk 22.3-6)

¹⁴ Kələñ gani Zudas Iskariyot biliñ a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu əru afa ga gəđákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni, ¹⁵ àhi ana tay ahkado : « Nara nəđəfiki Yezu ana kuli ti kəgəsəm nañ ti kəvumu mam ? » Nday

nakəñ tارا ticia ma gayañ na ti təbi siñgu akur-akurani kru kru mahkər. ¹⁶ Nahkay kwa ka sarta gani nani Zudas nakəñ adəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs nañ ni.

Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam madəbay nañ ni

(Mark 14.12-21 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zey 13.21-30)

¹⁷ Vad ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvü *dipen miwisiñeni do ni èñjia. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiña ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »

¹⁸ Nahkay nañ nakəñ àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəđákani ni vu. Kınjəmiya nahəma, akədumi ahər ana meni ; humi ahkado : « Məsi geli adəm : Sarta goro èñjia wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti afa gayak. »

¹⁹ Nahkay ndam madəbay Yezu ni tōru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

²⁰ Ga mələkarawa ti Yezu əru azum zlam akaba ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni. ²¹ Ka ya ti nday təbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, biliñ gekuli aməsəkumoru nu. » ²² Ma ga Yezu ya adəm ni ti àhəlia ahər ana ndam madəbay nañ na dal-dal. Way way do biliñ àna biliñeni nañ əbu adəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti aməsəkumoru nu ni ti, nañ ya ti mətalkabiya ahar a halaf vu ni. ²⁴ Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya adəm a Wakita gayañ bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaña nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwəya nañ a ndo. » ²⁵ Zudas nañ ya ti ara asəkumoru nañ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhanğrifəñ, àhi : « Nak nakani kəđəməya zlam gayak a. »

Daf ge Melefit

(Mark 14.22-26 ; Luk 22.14-20 ; 1 Koreñ 11.23-25)

²⁶ Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu azay *dipen, əgri səsi ana Melefit, èsekaba, əvi ana ndam madəbay nañ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zumum : hini ti aslu ga vu goro. » ²⁷ Kələñ gani azay hijiyem akaba zum, əgri səsi ana Melefit keti, əvi ana tay mək àhi ana tay : « Lekələm dek səm. ²⁸ Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayañ akaba ge mis. Aməñgəzaya a vu goro ba ti ga mahəngay mis kay, ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis na kà tay a. ²⁹ Nəhi ana kuli nahəma, enisi zum ge wur ge *viñ va do, si a vad ya ti enisi zum

* 26:7 Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siñgu gani kay.

maweni akaba kuli a Məğur ga Baba bu ni kwa. »³⁰ Tàra tázuma zlam na ti nday nakəñ tázlabay Melefít àna limis, tàhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyu va.

Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »

(Mark 14.27-31 ; Lük 22.31-34 ; Zəñ 13.36-38)

³¹ Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A huđ ga məlavad hini bu ni ti lekələm dek ekijumkia ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít ni bu, Melefít àdəm amakadkia bay majəgəy təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †³² Anəmət, ay ka ya ti anəgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahər e Gəlili. »

³³ Piyer àra ecia ma gayəñ na ti àhi : « Ku mis dek tujkia ke divi a, təmbəñ kur nəñgu ni, nu ti nijkia day-day do. »³⁴ Ay Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a huđ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. »³⁵ Eslini Piyer nakəñ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəñgu nahəma, nğay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. »

Ndam *madəbay Yezu ndahan ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

Yezu àhəñgalay Melefít e Gecimeni

(Mark 14.32-42 ; Lük 22.39-46)

³⁶ Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tōru ka mələñ nahəñ, mələñ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tōru tijnəa eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayəñ, nakoru tegi nahəñgalay Melefít. »³⁷ Azalay Piyer akaba bəza ge Zebede cəni, tōru cak. Eslini ti Yezu nakəñ əjalay ahər dal-dal, məbərur àtikaba kwir kwir. ³⁸ Àhi ana tay : « Məbərur atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga məvu njəda. »³⁹ Nahkay Yezu nakəñ àhədəkfəña ka tay a òru cak, àndəhad a huđ a huđ, àhəñgalay Melefít, àdəm ahkado : « Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədəkfua daliya hina, nəcakay ba ti. ‡ Ku nədəm nahkay nəñgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

⁴⁰ Àra àhəñgala Melefít a nahkay ti àngəkia ka ndam madəbay nañ mahkərani na, àdi ahər ana tay nday e dəwir bu. Èpidek tay, àhi ana Piyer : « Kəbesəm manjəhadani eri ga majəgaki nu njemdi bilij koksah aw ?⁴¹ Njəhadum eri, həñgalum Melefít ti ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ti kijumkia ke divi a ba. Məbərur ge mis awayay magray zlam

sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayəñ gedebeni. »

⁴² Yezu àngəvù, òru àhəñgalay Melefít keti, àdəm : « Baba, tamal ahər àdəm nəcakay daliya hini kwa ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. »⁴³ Àra àhəñgala nahkay ti àngəkia ka ndam madəbay nañ na keti. Àdi ahər ana tay, nday e dəwir bu, tàmətətkaba ga manjəhadana eri a. ⁴⁴ Àngəvù keti ya mahkər, òru àhəñgalay Melefít akada gayəñ nahəñ ni. ⁴⁵ Àra àsləkabiya ti àhi ana ndam madəbay nañ ni keti : « Kekileña kinjəm dəwir aw ? Kekileña kəpəsəməba waw ? Sarta əñjia. Nga pəm, tara tagəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴⁶ Cikumaba, madəgumkiuru ka tay. Nga pəm, masləña ya ti ara agəsi nu ana tay ni əñjia, do ni ti ahəməmam. »

Təgəs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Lük 22.47-53 ; Zəñ 18.3-12)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay ni ti Zədas bilij ga ndam ga Yezu kru mahar cəni ni əñjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəñ kà tay. Gədəkani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gədəkani ndahan təslərbiyu tay. ⁴⁸ Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər Š nahəma, nañ gani huya. Gəsuma nañ a. »⁴⁹ Zədas nakəñ àra əñjia ti àrəkia ka Yezu nakəñ a huya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər. ⁵⁰ Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kəgray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəñ tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nañ. ⁵¹ Eslini mis bilij e kidiñ gatay ya təbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, əsifəña slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefít na həndad. ⁵² Ay Yezu àhi ahkado : « Həñguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni dek ti atabazl tay day àna maslalam. ⁵³ Kəhi ana ahər nisliki mahəñgalay Baba, mək aslərubiyu məslər gayəñ dəbu dəbu ehimeya do aw ? ⁵⁴ Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu ni agravu ti ahəməmam ? »

⁵⁵ Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam a akaba aday a, kəgəsəm nu akada nu zal akal, ambatakani do nəbu manjəhadani nəcahi zlam ana kuli a dalaka

† 26:31 Məñjay Zakari 13.7. ‡ 26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəkfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefít ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefít ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

§ 26:48 Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgasum nu ndo timey. ⁵⁶ Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəŋgaray *pakama ge melefit təđəm, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mǎgravu. » Eslini ndam madəbay naŋ nakəŋ dek təmbər bu naŋ, tədəgiki ana hwa tidizl.

Tagrafəna seriya kà Yezu kè meleher ga gəđakani ga ndam Zude a

(Mark 14.53-65 ; Lük 22.54-55, 63-71 ; Zey 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Tàra təgəsa Yezu a ti təzoru naŋ afa ga Kayif gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-6a ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gəđakani ndahaŋ təcəkalava eslina. ⁵⁸ Ka ya ti təbu takoru əna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naŋ kələŋ drin duk a dalaka ga ahay ga gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni vu, mək ənjəhad digəs akaba ndam magray təwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

⁵⁹ Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya əna malfada, adaba tawayay takad naŋ, ay ti tənget ndo.

⁶⁰ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni təngetfəna zlam magudarana ndo. Kələŋ gani mis ndahaŋ cə ticikaba, təsəkadki malfada nahaŋ keti, ⁶¹ tədəm : « Leli micifiŋa, ədəm ahkado : «*Ahay gəđakani ge Melefit ni ti nisliki mēmbēdkabana. Enēmbēdkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nisliki mələmvana nahaŋ a.» » ⁶² Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni əcikaba cəkwađ, əhi ana Yezu : « Nak kəhəŋgarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶³ Ay Yezu nakəŋ te-te, əhəŋgrifəŋ ndo. Mək gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni əhi keti : « Nəhuk mbadəy dək ana slimi ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. » ⁶⁴ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Nak nakani kəđəməya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu *Wur ge Mis maŋjəhadani a mələŋ ga gəđakani bu, kə ahar ga dəf ge Melefit Bay njeđa-njeđani ni. * Ekipəm anara ka makləbasl a huđ melefit ba. † »

⁶⁵ Gəđakani nakəŋ əra əcia ma ga Yezu na ti əzumkia 6əruv a, əguzləhkaba azana ka vu gəyaŋ a kwar, † əhi ana mis ni

ahkado : « Azay ahər gəyaŋ akada naŋ Melefit ; madəbay sedi nahaŋ kamam mba mam ? Kicəma, endivi Melefit timey ! ⁶⁶ Ay ti kawayum ti mǎgrumi mam ? » Mək mis ni dek tədəm : « Əgudara, si təkad naŋ kwa. » ⁶⁷ Eslini mis ndahaŋ titifiviyu esliə e eri vu, təsi mədukduk ga ahar, təbi bəbarva, ⁶⁸ təhi : « Nak Bay gəđakani ya amara ni, dəfiaya masləŋa ya ti əzləđ kur na ana leli a zla ! »

Piyer ədəm naŋ əsər Yezu do

(Mark 14.66-72 ; Lük 22.56-62 ; Zey 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ka sarta gani nani ti Piyer naŋ əbu maŋjəhadani digəsa a dalaka ni bu. Naŋ əbu eslini ti wal nahaŋ ərəkia : wal nani naŋ əbu agray təwi eslini. Əhi ana Piyer nakəŋ ahkado : « Nak day kəsawadumkabə akaba Yezu zal Gelili na. » ⁷⁰ Ay ti Piyer əhi kə meleher ge mis dek ahkado : « Aha. Nicikaba ere ye ti kawayay kədəm na do. »

⁷¹ Əra ədəmə nahkay ti ərə gwar ka mahay. Naŋ əbu akoru nahəma, wal nahaŋ epi naŋ keti. Wal nani day agray təwi eslini. Əra epiə naŋ a ti əhi ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini təsawadəkaba akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁷² Eslini Piyer nakəŋ əmbadəy, ədəm keti : « Aha, nu nəsər masləŋa gani nani do timey. »

⁷³ Əra əpəsa 6al ti mis ya təbu a dalaka bu ni təhadəkfəŋiyu ke Piyer, təhi keti : « Edeđin nak ndam gatay gani, adaba mis təsər əna dəŋgu gayak ya kazlapay əna naŋ ni. » ⁷⁴ Naŋ nakəŋ əmbadəy, ədəm : « Tamal nasəkad malfada nahəma, Melefit məkədə nu a. Nəsər masləŋa gani nani ya ti kacalumfəŋ ni do. » Eslini agwazl əzlah həya. ⁷⁵ Piyer nakəŋ ma ga Yezu ya əhi « Wudaka agwazl əzlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do » ni əŋgiaya a ahər ba. Nahkay Piyer nakəŋ əhəraya e mite va, e təwi dal-dal.

27

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet

(Mark 15.1 ; Lük 23.1-2 ; Zey 18.28-32)

¹ Də əna zuzəni nahəma, gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təcəkalava akaba gəđakani ndahaŋ na, təgraki sawari ka Yezu ga makad naŋ. ² Eslini təgəs Yezu nakəŋ, təwəl mək tōru əna naŋ afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni.

Məmət ga Zude

(Təwi 1.18-19)

* 26:64 Məŋjay Limis 110.1. † 26:64 Məŋjay Deniyel 7.13. ‡ 26:65 Tamal zal Zude eguzləhkaba azana gəyaŋ ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya əbəlāy do simiteni ni əgrava. Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit eguzləhkaba azana gəyaŋ ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya ədəm naŋ Wur ge Melefit ni, adaba tədəm endivia Melefit a dal-dal.

³ Zudas nan̄ ya ti àsəkumoru Yezu ni àra àsàra tэгəsa Yezu a təwəla ti, àhəŋgarvu mar-avuvu mək àhəŋgribiyu sɪŋgu akur-akurani kru kru mahkarani ni ana gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ga ndam *Zude ni, ⁴ mək àhi ana tay ahkado : « Nəgudara zlam a, adaba nəsəkumoya sifa ga maslaŋa ya ti əgudar araŋa ndo na. » Ay nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Ma gani geli mam ? Məsər gayak. » ⁵ Eslini Zudas nakəŋ əboru sɪŋgu ni bədək a *ahay gədákani ge Melefit ni vu, mək ərə awəliyu ezewed agavəla, əfiviyu ahər gayəŋ tandal ga makad ahər gayəŋ, mək əmət. ⁶ Eslini bəbay gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təhələba sɪŋgu na, tədəm : « E divi geli bu ni ti misliki məbəkiviyyu sɪŋgu hini àkivu ka sɪŋgu ya taŋgahi ana Melefit ni vu do, adaba sɪŋgu hini ti təsəkum sifa ge mis àna nan̄. »

⁷ Nahkay nday nakəŋ təgray sawari, mək təsəkumfəŋa vədaŋ kə bay mələm zlam a. Mələŋ gani əgi mindiviŋ ga ndam madurləŋ. ⁸ Ku kani vədaŋ gani nani ti təzalay vədaŋ ge mimiz. ⁹ Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni əgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Təhələba sɪŋgu akur-akurani kru kru mahkarani na, sɪŋgu ya ti ndam *Izireyel təgraki sawari tədəm təsəkum nan̄ àna nan̄ ni, ¹⁰ təsəkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna nan̄, akada ga Bay geli ya àhu ni. * »

*Pilet agrafəŋa seriya kə Yezu a
(Mark 15.2-5 ; Lük 23.3-5 ; Zey 18.33-38)*

¹¹ Tòru tɪŋjua àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəŋ əhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededəŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. » ¹² Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahaŋ ni tacalki nan̄ ka zlam magudarani. Ay ti nan̄ nakəŋ àhəŋgarfəŋ ndo. ¹³ Pilet əhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? » ¹⁴ Yezu nan̄ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayəŋ ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti əgria ejep ana bay na dal-dal.

*Tədəm seriya əgəsa Yezu a, si takad nan̄
kwa*

(Mark 15.6-15 ; Lük 23.13-25 ; Zey 18.39-19.16)

¹⁵ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiŋa kə Pilet a ti məfaya zal danɣay a bəlaŋ. Tihindifiŋa ti nan̄ əbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ¹⁶ Ay ka sarta gani nani ti zal nahaŋ əvu a danɣay bu slimu gayəŋ Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dek təsəra nan̄ a. ¹⁷ Nahkay ka ya ti mis ni təcakalava nahəma, Pilet nakəŋ əhindifiŋa kə tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum

hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu nan̄ ya ti təzalay *Krist ni aw ? » ¹⁸ Àdəm nahkay ti adaba àsəra tэгəsihiyyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. ¹⁹ Ka ya ti Pilet nan̄ əbu manəhəhadani agray seriya ni ti wal gani əslərkibiyyu mis àhi mərə məhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, kəgri araŋa ba. Adaba kani ga məlavad nəgra daliya dal-dal, kisim əzidekuva àna maslaŋa nana. »

²⁰ Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahaŋ ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si kəfaya Barabas a, Yezu ti ni kəkada nan̄ a.” » ²¹ Bay ni àhi ana tay keti : « E kidiŋ gatay cəeni ni bu ni ti kawayum ti nəfiaya way ana kəli a way ? » Nday nakəŋ təhi : « Barabas. » ²² Pilet nakəŋ àra əcia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nəgri mam ana Yezu nan̄ ya ti təzalay nan̄ Krist ni mam ? » Nday dek təhi : « *Darfəŋ nan̄ kə təndal. » ²³ Pilet àhi ana tay keti : « Əgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay, tədəm : « Darfəŋ nan̄ kə təndal, darfəŋ nan̄ kə təndal. » ²⁴ Pilet nakəŋ àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya nguwa ti, əcal ham əbarakaba ahar gayəŋ a kə eri ge mis na dek mək ədəm : « Kəkadum maslaŋa hini ti ahar goro àkibu bi, məsər gekəli. » ²⁵ Eslini mis ni dek tədəm ahkado : « Məgəskabə ka ahər geli akaba bəza geli a, takad nan̄. » ²⁶ Pilet àra əcia ma gatay na ti əfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayəŋ ni təzləb Yezu àna kurupu. Tərə təzləba ti àhi ana tay təzay nan̄, tòru tədarfəŋ nan̄ kə təndal.

*Ndam slewja teyefiŋ kə Yezu
(Mark 15.16-20 ; Zey 19.2-3)*

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəŋ a hud əhay ga bay *Pilet ni vu. Eslini təzalakivabiyyu ndam slewja ndahaŋ ni dek, tərəkiva ka tay a tərə təveləŋi ahər ana Yezu. ²⁸ Təmbatki ka zana ndizeni, ²⁹ təkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviyyu a ahər vu akada ga jaku ni, təzay eziŋgwi təfivə a ahar ga dəf vu. Tərə təbəkia zlam a zla nahəma, təbəhad mirdim kə meleher gayəŋ təgri sa, teyefiŋ, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ³⁰ Eslini nday nakəŋ tɪfiviyyu esliə e eri vu, təzafəŋa eziŋgwi na mək təsi a ahər vu. ³¹ Tərə təbəia seki a nahkay ti təcakwakia azana ya təfəki na, təbikabu azana gayəŋ gayəŋani ya təcakwakia ni. Kələŋ gani təzay nan̄ ga moru *madarfəŋ nan̄ kə təndal.

*Tadarfəŋ Yezu kə təndal
(Mark 15.21-32 ; Lük 23.26-43 ; Zey 19.17-27)*

* 27:10 Mənjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

³² Ka ya ti ndam slewja ni tãbu taslakaba a kãsa ni ba ni ti tãbakabu ahàr akaba zal Siren nahan, slimi gayan Simu. Eslini nday nakøn tafãki ngasa ga mazay tandal ga *madarfãn Yezu ni. ³³ Nday nakøn tõru tinjua ka mëlãn nahan; mëlãn gani nani ti tazalay Golgota, adãm vaba « mëlãn ga aslat ga ahàr. » ³⁴ Tãvi zum mebedeni akaba haf ßilek-ßilekeni ana Yezu nakøn. Àra àcaka ti àwayay miseni ndo. ³⁵ Eslini nday nakøn tãdarfãn nan kã tandal ni. Tãra tãdarfãn nan a ti tãgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bëlãn àna bëlãn ti tãsar way azum way. ³⁶ Këlãn gani tãnjahad tajøgaki nan. ³⁷ Eslini tãdarfãn pëlãngaf kã tandal agavãla ga ahàr gayan. Ka pëlãngaf nani ti tãbãki zlam magudarani ge mis ni ti mis døk tãsar; tãbãki ti nahkay hi: « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. » ³⁸ Eslini keti tãdarfãn ndam akal bebem cã kã tandal ndahan kã gøvay ga Yezu, bëlãn gani ka ahar ga daf, bëlãn gani ti ni ka ahar ga gøjãr gayan.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tãra tipia nan a ti tindivi nan, tãdaday ahàr, ⁴⁰ tãhikaboru: « Hini, nak ya ti kãdãm ahkado: “Nembedvũ *ahay gãdãkani ge Melefit ni ti anëlãmaba a hudã ga vad mahkãrãni ba” ni do aw? Tamal nak Wur ge Melefit ti hãngay ahàr gayak, hãraya kã tandal na zla aw! » ⁴¹ Eslini gãdãkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *mãsar Wakita ge Melefit akaba gãdãkani ndahan ni tãyefin daya. Tãdãm ahkado: ⁴² « Nan nakøn ahãngaraba mis ndahan a keti ti ahãngaraba ahàr gayan a koksah timey! Nan bay ga ndam *Izireyel! Tamal nahkay ti mãhãraya kã tandal na! Tamal ti ahãraya nahãma, leli tekedã amãfãki ahàr bilegeni. ⁴³ Àfãkia ahàr ke Melefit a, adãm nan Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay nan ti mãhãngay nan nihi zla aw! » ⁴⁴ Mis ya tãbu madarfãnãni kã gøvay ga Yezu nakøn, nday day tindivi nan nahkay.

Yezu amãtfãn kã tandal

(Mark 15.33-41; Luk 23.44-49; Zen 19.28-30)

⁴⁵ Fat àra ècika tirked-kef ka ahàr melefit a ti lãvãn ãgray ka had ni døk tekdefin duk àbivoru àna njemdi mahkãr ya ga mëlakarawa. ⁴⁶ Àra àgra njemdi mahkãr ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, adãm: « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani? » Awayay adãm vaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kãmbãn nu ti kamam? † » ⁴⁷ Mis ya tãbu eslini ni ndahan tãra ticia gayan ya ti àzlah na ti tãdãm: « Azalay Eli ni. » ⁴⁸ Eslini bilin gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akadã ga matala ni, àtãliyu a zum cecawekeni vu juß, àbãhki ka aday àtãlikãbiyu ana Yezu a ma vu ti misã. ⁴⁹ Ay

mis ndahan tãhi: « Besa day, tamal ti Eli ara ahãngay nan ti mara mipi. »

⁵⁰ Ay Yezu nakøn àzlahkivu kay kay, àmãt.

⁵¹ Ka ya ti àmãt ni ti azana ga mahay ga mëlãn *njelatani ya ti a hudã ga *ahay gãdãkani ge Melefit ni bu ni èguzlehvãbiyu kwarã, agavãla cekw a had. Had àdaday, hudãkum tãdahvu, ⁵² mahay ge mindivin tãzlãkvãba mæk ndam ge Melefit ya tãmãt ni, mis dal-dal e kidin gatay bu tãngaba. ⁵³ Ka ya ti Yezu àngaba e kisim ba ni ti mis ya tãngaba ni tãhãraya e mindivin ba, tãhuriyu a kãsa njelatani vu. Eslini mis kay tipia tay a. ⁵⁴ Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahan ya tajøgaki Yezu ni tãra tipia ga had ya àdaday na akaba zlam ndahan ya àgravu na døk ti àngwaz àdagakia ka tay a, nahkay tãdãm: « Maslãna hini ti Wur ge Melefit edefin. »

⁵⁵ Wãl ndahan dal-dal tãbu eslini cak, tamãnjoru. Wãl nday nani tãdãbãbiyu Yezu kwa e Gelili ga magri tãwi. ⁵⁶ E kidin ga wãl nday nani bu ni ti Mari ga kãsa Magãdala, Mari mãn ga ata Zek nday ata Zãzef, nahan ni ti ni mãn ga boza ge Zebede tãkibu ka tay.

Tãfiyu kisim ga Yezu e mindivin vu

(Mark 15.42-47; Luk 23.50-56; Zen 19.38-42)

⁵⁷ Mëlakarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahan àra; slimi gayan Zãzef, nan ga kãsa Erimete. Nan day bay madãbay Yezu. ⁵⁸ Nan nakøn òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakøn àhi ana ndam slewja tõru tãvi. ⁵⁹ Zãzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra mãweni. ⁶⁰ Àra àkambaha ti àfiyu e mindivin mãweni vu. Mindivin nani ti gayan gayanãni, èliyu a pãlad vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindivin ni va ti àbãladiviyu belim gãdãkani ana mahay ge mindivin ni mæk àslaka òru a magam. ⁶¹ Ata Mari ga kãsa Magãdala ni nday ata Mari nahan ni nday tãbu manjãhadãni kã gøvay ge mindivin ni.

Ndam slewja tajøgaki mindivin ga Yezu ni

⁶² Hãjãn gani vad *mãpãsabana ti gãdãkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tõru ka ahar bëlãn afa ge Pilet. ⁶³ Tõru tinjua ti tãhi: « Bay, ka ya ti bay masãkad malfadã nani nan àbu àna sifa ni adãm: “A vad ya mahkãr anangaba e kisim ba.” Ma gayan ya adãm ni àngiaya a ahàr ba ana leli a. ⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis tãjãgay mindivin ni, do ni ti ndam madãbay nan ni atara tãzãba kisim gayan na akal-akal a, atãhi ana mis àngaya e evid ba. Atara tãdãma ti malfadã gatay ni amatãm gayan ya àsãkad ni. » ⁶⁵ Eslini Pilet nakøn àhi ana tay: « Ndam

slewja nday hi, dægum akaba tay ti tājægaki mindiviñ ni akada gekuli ya kawayum ni. »
 66 Nahkay gəđákani nakəñ tòru ke mindiviñ ni ga majəgani lala : təhandi lemeru gatay mək tábəhad ndam slewja ga majəgakiani.

28

Yezu angaba e kisim ba

(Mark 16.1-10 ; Luk 24.1-12 ; Zey 20.1-10)

¹ Vad *məpəsabana ara əsləkaba, ge miledu fat azlərvaya a vad ga gosku ye enjenjeni zla nahəma, ata Mari ga kəsa Magadala ni nday ata Mari nahan ni tòru təmənjiyu mindiviñ ni. ² Tòru tinjua ti had ədaday kay kay, həya məslar ga Bay geli əsləkabiya e melefıt ba, əbəlādlaña belim na mək ənjuhədki digus. ³ Vu gani asladay akada ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəd-bəd akada ga koskosay ni. ⁴ Ndam ya tājəgaki mindiviñ ni təra tipia ti angwaz ədəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, tigia akada sifa əniviyu ana tay va bi. ⁵ Eslini məslər ni əhi ana wəl ni ahkado : « Angwaz əwər kuli ba. Nəsəra, kədəbum ti Yezu nan ya ti *tədarfəñ kə təndal ni ; ⁶ əngaba e kisim ba, nan əbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, məlan ya təkəkad kisim gayan ni nihi. ⁷ Nihi ti dəgum weceweci, kəhumi ana ndam madəbay nan ni ahkado : “Angaya e kisim ba ; ədorü ka had *Gelili kama gekuli, akədumi ahər ti eslini, akada gayan ya ti əhi ana kuli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸ Wəwal nakəñ təsləka ke mindiviñ na ke wecewecena ; angwaz əwər tay, ay təbu təmərüvü dal-dal. Təcuħworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam *madəbay Yezu ni. ⁹ Ka ma geli hini ti Yezu əngazlivu ana tay, əhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kuli. » Eslini wəl ni tərəkioru tábəhadı mirdim, təbəkı ahar ka asak gayan ni, təzləbay nan. ¹⁰ Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Angwaz əwər kuli ba, dəgum kəhumi ana bəza ga mmaawa ni tòru e Gelili. Eslini ti atoru tipi nu. »

Ndam majəgay mindiviñ ni tanğahadı ere ye ti əgravu ni ana mis

¹¹ Ka ya ti wəl ni nday təbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahan e kidin ga nday ya tājəgaki mindiviñ ni bu tòru a kəsa vu. Tòru tinjua ti tanğahadı ere ye ti əgravu ni dek ana gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefıt ni. ¹² Nahkay gəđákani nani tanğasvu akaba gəđákani ndahan, təgray sawari e kidin gatay bu. Təra təzlapakaba ti təbi sinğu ana ndam slewja ni dal-dal, ¹³ təhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga məlavad ka ya ti leli e dəwir bu ni ti ndam madəbay nan ni təra təzaba kisim gana akal a.” ¹⁴ Tamal bay ni ecia ma gana ti məsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri arana ana kuli do. » ¹⁵ Ndam slewja nakəñ təhəl sinğu ni mək təgray ere ye ti təhi ana tay ni.

Nahkay kwa ka sarta gani nani duk əbivaya kana ndam *Zude ndahan kay təgəskabá ma gani nana.

Yezu əngazlivu ana ndam madəbay nan ni
(Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49 ; Zey 20.19-23 ; Təwi 1.6-8)

¹⁶ Ndam *madəbay Yezu kru mahar bəlanani ni tòru e Gelili, ka həma ya ti Yezu əhi ana tay tòru ni. ¹⁷ Tòru tinjua, tipi nan a ti tábəhadı mirdim, təzləbay nan, ay ti mis ndahan e kidin gatay bu təhi ana ahər bi nan do. ¹⁸ Eslini Yezu əhədəkfəñbiyu kə tay, əhi ana tay : « Melefıt əvua njədə gayan a dek ga məgur məlan ya agavəla akaba məlan ya ka had na. ¹⁹ Nahkay ti dəgum, humioru ma ana mis ga had ga məlan ni dek ti tigi ndam madəbay nu. Barum tay əna slimı ga Baba, ga Wur gayan akaba ga *Məsuf Njəlatani. ²⁰ Ere ye ti nəhi ana kuli ni dek ti cahumi ana tay ti təgəskabá. Səruma, nu nəbu akaba kuli kəlavad, duk abivoru ana mandav ga duniya. »

Ma M_uweni Sulumani ya Mark àbèki ni Ere ye ti m_ədəmki ka Ma M_uweni Sulumani ya Mark àbèki ni

Maslaŋa ya ti àbèki wakita ga Mark ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nənɔŋu ni, kwa ka mənɔŋki gani ndam ga Yezu dek tāsəra àbèki ni ti Mark (təzalay nan Zəŋ daya: Təwi 12.12, 25). Tāsəra Mark ti tǎgrakabu təwi akaba Piyer, mək àslamalakabu pakama ga Yezu ya Piyer èci, àhi ni: ere ye ti Mark àbèki a wakita gayan ni bu ni dek ti akada ga pakama ge Piyer ya àhi ana mis ni (Təwi 10.37-40): ànjèki ka baray ga Yezu, èndeverin àna ga Yezu ya àmət mək ànggaba e kisim ba ni. Mark ti tǎgrakabá təwi akaba Pol a daya (Təwi 12.25; 13.5, 13; 2 Timote 4.11).

A wakita gayan ni bu ni ti Mark adafay zlam ga ndam Zude ya tagray ni (7.2-4; 15.42), ahəŋgaraba ma ndahan ya ndam Zude təzlapay na daya (3.17; 5.41; 7.11, 34; 15.22). Nahkay māsəra àbiki wakita ni ti ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni; ahaslani àbu məbəkiani a wakita ndahan bu Mark àbèki wakita gayan ni ka had Itali ahkay do ni a Rom (ka 2 Timote 4.11 Pol àhi ana Timote tərəkioru ka nan a Rom nday ata Mark).

A Rom ti tǎgria daliya ana ndam ga Yezu a: a wakita gayan ni bu ni ti Mark awayay məvi njəda ana nday ya ti təcakay daliya azuhva məfəki ahər gatay ka Yezu ni (1.12-13; 8.34-38; 10.29-30; 13.11-13).

Mark àngəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciyə nday ata Lək ya tǎngəhad ni: Yezu ànjèki ke təwi gayan ka had Gelili, ɔru gwar a Zeruzalem. Ay Mark àngəhad pakama ga Yezu kay ndo; ahər gədakani àngəhad ere ye ti Yezu àgray ni. Zlam ga Yezu ya àgray ni day ata Meciyə nday ata Lək tǎngəhadà àtama ga Mark na, ay pakama ga Mark ndahan ya àngəhad ni ti àtam ga nday ndahan ni (mazavu gani nihi, gurumkabu Mark 5.1-42 akaba Meciyə 8.28-34, 9.18-26 akaba Lək 8.26-37, 41-56, ahkay do ni Mark 6.14-29 akaba Meciyə 14.1-12 akaba Lək 9.7-9). Ku tamal àngəhad pakama ga Yezu kay ndo nənɔŋu ni Mark àdəm Yezu ti bay macahi zlam ana mis (1.21-22, 27; 2.13; 4.1 akaba ndahan): a wakita ga Mark bu mis təzalay Yezu « Məsi » (4.38; 5.35; 9.17 akaba ndahan).

Mark àngəhad ga Yezu ya àdəm tədəfi nan ana mis ba ni (1.34, 44; 3.12; 5.43; 7.36; 8.26, 30). Si ka ya ti aməməta, amangaba e

kisim ba ni day kwa ti awayay ti mis tāsəra nan ti nan way (9.9).

*Pakama ge Zəŋ bay məbaray mis ni
(Meciyə 3.1-12; Lək 3.1-18; Zəŋ 1.19-28)*

¹ *Ma M_uweni Sulumani àki ka Yezu *Krist, Wur ge Melefīt, ànjèki ² akada ga Bay Melefīt ya ti àdəm ni. Ma gayan ya àhi ana Yezu ni àbu məbəkiani a wakita ga bay *mahəŋgaray pakama gayan Izayi ni bu. Àhi:

« Nihi ti nu nàbu nəsłəroru bay məslər goro nahan kama gayak

ti māsłamatukkabu divi.* ³ Dəŋgu gayan àhandabiyu a huđ gili bu.

Àdəm ahkado: “Slamatumikabu divi ana Bay gədakani.

Ahər àdəm divi gayan mǎla ndələfa.” † »

⁴ Nahkay ti zal nakəŋ, təzalay nan Zəŋ, ɔru a huđ gili vu ga *məbaray mis. Àra ènjia eslina ti àdəm ahkado: « Mbatumkaba majalay ahər gekuli a. Tamal kǎmbatumkaba majalay ahər gekuli a ti, nabaray kuli. Nahkay ti Bay Melefīt ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. » ⁵ Zəŋ àra àdama nahkay ti ndam ga had *Zude akaba ndam Zeruzalem ni dek tərəkia. Tàra tinjia ti tādafaya zlam gatay ya tǎgudar na, mək Zəŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka *Zərdeŋ bu həya.

⁶ Zəŋ ti nan àbu àna azana mələmani àna eŋgəc ge ezligwemi, awəlvu àna masłpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan ti eyew akaba amu. ⁷ Nan àbu azlah, àhi ana tay: « Maslaŋa nahan nan àbu ara e divi ba kələŋ goro a. Nan nani ti mis gədakani, njəda gayan àtama goro a. Nu ti way ga mandəhad ahər ti nēpicəhiaba ezewed ga kimaka gayan a di way? ⁸ Nu ti nàbaray kuli àna yam, nan ti ni amara məbaray kuli àna *Məsuf Njələtani. »

Zəŋ abaray Yezu

(Meciyə 3.13-17; Lək 3.21-22)

⁹ Ka ya ti Zəŋ nan àbu *abaray mis nahəma, Yezu ècikbiyu a Nazaret ka had *Gelili, àrəkia mək Zəŋ nakəŋ àbaray nan a zalaka *Zərdeŋ bu. ¹⁰ Yezu nan àbu acalaya a yam ni ba ni ti èpi huđ melefīt adahvu, èpi *Məsuf ge Melefīt ahərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na, àhuriviyu a vu vu. ¹¹ Eslini dəŋgu àhandabiyu a huđ melefīt bu akada dəŋgu ge mis, àhi: « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəmərü məbərüv dal-dal. »

*Seteni awayay ahəlfəŋa eyə kà Yezu a
(Meciyə 4.1-11; Lək 4.1-13)*

¹² Eslini *Məsuf ge Melefīt nakəŋ àzoru Yezu a huđ gili vu həya. ¹³ Yezu ɔru ènjua a huđ gili ni va ti anjəhad eslini vad kru kru fad. Nan àbu eslini ti *Seteni àhəlfəŋa eyə a.

* 1:2 Malasi 3.1. † 1:3 Izayi 40.3.

Ka sarta gani nani ti Yezu nanj àbu e kidin̄ ga zlam ge gili bu ; *mæslər ge Melefit tǎbu tǎfi ahàr.

Yezu azalay ndam mǎgǎs kilif fad, tigi ndam madǎbay nanj

(Meciɣu 4.12-22 ; Lũk 4.14-15 ; 5.1-11)

¹⁴ A vad nahan̄ tǎra tǎwǎla Zẽj a. Tǎra tǎwǎla nanj a nahǎma, Yezu ɔru ka had *Gelili. ɔru ẽnjua eslina ti àhi *Ma Mǎweni Sulumani ge Melefit ana mis. Ahivũ ana tay, àdǎm ahkado : ¹⁵ « Sarta ẽnjia. Melefit ara azum bay gayan̄ e kidin̄ gekũli bu, Mǎgur gayan̄ ẽnjia. Mbatumkaba majalay ahàr gekũli a, gǎsumkabá Ma Mǎweni Sulumani na. »

¹⁶ A vad nahan̄ Yezu nanj àbu akoru kǎ gǎvay ga dǎluv Gelili ti ẽpi mis behem cǎ ; bilin̄ gani slimi gayan̄ Simu, nahan̄ ni ti ni wur ga mǎjan̄i Andre. Nday tǎbu tǎtǎliyu zǎva gatay a dǎluv vu, adaba nday ndam mǎgǎs kilif. ¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dǎbumbiyu nu ; anagray ti kǐgum ndam mǎhalibiyu mis ana Melefit akada ya ti kǎgǎsum kilif ni. » ¹⁸ Tǎra ticia pakama ga Yezu na ti tǎmbǎrbu zǎva gatay ni ndǎbǎk, tǎdǎbay nanj hũya. ¹⁹ Nday tǎbu takoru kama gǎzit ti Yezu ẽpi mis ndahan̄ cǎ keti ; nday bǎza ge Zebede, bǎlan̄ gani slimi gayan̄ Zek, nahan̄ ni ti ni slimi gayan̄ Zẽj. Nday a *slalah ga yam bu, tǎbu tǎslamalay zǎva gatay. ²⁰ Àra ẽpia tay a ti àzalay tay. Nday nakǎn̄ tǎra ticia zalay gayan̄ na ti tǎmbǎrbu bǎn̄ gatay Zebede akaba mis ya tǎgriki tǎwi ana tay ni a slalah ga yam ni bu, tǎdǎbay nanj.

Yezu ǎgariaba seteni ana maslan̄a nahan̄ a

(Lũk 4.31-37)

²¹ A vad nahan̄ Yezu akaba ndam madǎbay nanj ni tǔru a Kafarnahum. Vad *mǎpǎsabana àra ẽnjia ti tǎhuriyu a ahay ga *mahǎn̄galavũ Melefit vu, mǎk Yezu nakǎn̄ ǎnjǎki ka macahi zlam ana mis. ²² Zlam gayan̄ ya àcachi ana tay ni ti ǎgria ejep ana tay a, adaba tici macahay zlam akada gayan̄ ni day-day ndo. Àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *mǎsǎr Wakita ge Melefit ya tǎcachi zlam ana mis ni do.

²³ Nday tǎbu a ahay ga mahǎn̄galavũ Melefit ni bu nahama, zal nahan̄ seteni ǎniviyu a ahàr bu nanj àkibu ka tay eslini. Àzlah, ²⁴ àdǎm : « Yezu zal Nazaret! Nak ti kadǎbafǎn̄a mam kè leli a mam ? Kǎra ge mijin̄ leli a waw ? Nak dǎgiya, nǎsǎra kur a lala ; nak Bay *n̄jalatani ge Melefit ya ǎslarbiyu ni. » ²⁵ Eslini Yezu nakǎn̄ ǎzlacaki ke seteni ni bǎra, àhi : « Lakakaba, slǎkiaba ana maslan̄a hina. » ²⁶ Seteni nakǎn̄ àra ẽcia zlacay gayan̄ na ti àdaday maslan̄a nani kay kay, ǎzlah kay kay, ǎslǎkiaba. ²⁷ Mis ya ti

eslini ni dǎk tǎra tipia ere ye ti ǎgravu na ti ǎgria ejep ana tay a dal-dal ; tǎzlapaki e kidin̄ gatay bu, tǎdǎm : « Mǎn̄ ga mam hini mam ? Zlam gayan̄ ya àcachi ana leli ni ti zlam mǎweni ; ǎzlapay akada ga bay ni. Ku seteni day àhi ma ana tay, mǎk tǎgǎsikabu. » ²⁸ Nahkay ti slimi ga Yezu ǎhǎndoru ke we-ceweceni ka had *Gelili dǎk.

Yezu ahǎn̄garaba mis a

(Meciɣu 8.14-17 ; Lũk 4.38-41)

²⁹ Yezu akaba Simu, Andre, Zek, Zẽj tǎra tǎhǎraya a ahay ga *mahǎn̄galavũ Melefit ni ba ni ti tǔru suwwa a magam ga ata Simu nday ata Andre hũya. ³⁰ Eslini ti mirej ga Simu nanj àvu mandǎhadani, aku ǎbǎkia. Yezu ɔru ẽnjua ti tǎhi ma gani hũya. ³¹ Yezu àra ẽcia ma gana ti ǎhǎdǎkfǎn̄iyu, ǎgǎs ahar gani, ẽzeftǎba nanj a. Aku nakǎn̄ ǎhǎlkia hũya, mǎk wal ni afi ahàr ana tay.

³² Malakarawa àra ẽgia fat ǎdiya a ahay va, mǎlan̄ ẽdiza ti tǎhǎlibiyu mis ya ti tǎbesey do ni dǎk akaba nday ya ti seteni agray tay ni dǎk ana Yezu. ³³ Mis ga kǎsa ni dǎk tǎngǎsfǎnyu kǎ mahay ya ti Yezu nanj àvu ni ; ³⁴ eslini Yezu nakǎn̄ ǎhǎn̄garaba mis ya ti armǎwǎr gǎrgǎrani awar tay na kay ; mis ya ti seteni ǎniviyu ana tay ni day ǎgariaba ana tay a. ǎcafǎn̄a seteni na kǎ zlapay a, adaba tǎsǎra nanj a.

Yezu ahi ma gayan̄ ana mis

(Lũk 4.42-44)

³⁵ Dũ àna zǎzǎeni ti Yezu ẽcikaba, ǎhǎraya ɔru a hud̄ gili vu. ɔru ẽnjua ti ahǎn̄galay Melefit. ³⁶ Eslini Simu akaba zlbǎba gayan̄ ni tǎdǎboru nanj. ³⁷ Tǎra tǎdia ahàr a ti tǎhi ahkado : « Mis dǎk tǎdǎbay kur. » ³⁸ Eslini Yezu nakǎn̄ àhi ana tay : « Tokumum mǎdǎgum a kǎsa ndahan̄ vu, ti nǎhivũ pakama ge Melefit ana mis nday ye eslini ni bilegeni. Nu nǎra ti ga magray tǎwi gani nani. » ³⁹ Nanj nakǎn̄ mǎk ǎsawad̄ay ka had *Gelili dǎk ; a kǎsa gǎrgǎrani bu dǎk àhi pakama ge Melefit ana mis a ahay ga *mahǎn̄galavũ Melefit ye eslini ni bu, ǎgariaba seteni ana mis ndahan̄ a daya.

Yezu ahǎn̄garaba zal ambǎlak a

(Meciɣu 8.1-4 ; Lũk 5.12-16)

⁴⁰ A vad nahan̄ zal ambǎlak nahan̄ ǎrǎkia ka Yezu a ǎbǎhad̄i mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, tamal kawayay ti kisliki mahǎn̄garaba nu a ti n̄gia mis n̄jalatana. » ⁴¹ Eslini ǎsia cicihi ana Yezu a ; Yezu nakǎn̄ ǎzoru ahar, ẽnjifin̄, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis n̄jalatana. » ⁴² Yezu àra ẽnjifin̄a ti maslan̄a nani ǎngaba, ẽgia mis n̄jalatana hũya. ⁴³⁻⁴⁴ Eslini Yezu ǎlagi, àhi ahkado : « Nih̄i kǎn̄gaba nahǎma, kǎhi ma gani ana maslan̄a ba. Ru kǎn̄gazi vu gayak ni ana bay *mǎn̄galabakabu mis akaba Melefit sawan̄ ; kǎvi zlam ana Melefit akada

ge Muwiz ya áðem a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis njalatana. Nahkay mis etipi. Etípiya ti atəsər nak kəngaba, kigia mis njalatana.» Ára àhia ma nahkay ti àhi : « Slàka. »⁴⁵ Ay zal nakəñ àra àslàka ti anjəki ka mədəm pakama ni dal-dal sawan. Maslanja ya ti àdi ahàr ni lu ba àhi ma gani. Áðəmva pakama na nahkay ti Yezu èsliki məhuriyani a kəsə vu vay-vay va do, adaba mis təsəfaki. Nahkay ənjuhəd e gili cak àfəñ kà kəsə, mis gwar eley gwar eley do dek tərəkioru.

2

*Yezu ahəngaraba zal dərə
(Meciyu 9.1-8 ; Luk 5.17-26)*

¹ Ára àgra vad a 6al zla ti Yezu ànga a Kafarnahum a. Nan àbu a magam eslini ti mis ticifinja daday a. ² Tərəkia tارا təngasvu dal-dal a ahay ya ti nan àvu ni bu. Məlan manjəhadani kà gəvay gayan àbi, kà mahay tekeđi məlan àbi, adaba mis ni təsəbay. Nan nakəñ nan àbu acahi ma ge Melefit ana tay. ³ Nan àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ndahañ fad təzibiyu zal dərə nahañ àki ka slalah. ⁴ Ay tisliki məzikabiyu nan ana Yezu do, adaba mis tisliva eslina. Nahkay ti təcəliyu ka *dalahar ga ahay ni, təhəlkia gwar ka palahar ya ti Yezu nan àvu na 6al, mək təfiyu nan mandəhadkiani ka slalah gayan ni gwar ka məlan məhəlkiana ni. ⁵ Yezu nakəñ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dərə ni : « Wur goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana dek. »

⁶ Eslini zla ti ndam *məsər Wakita ge Melefit təvu manjəhadani bilegeni. Nday nakəñ təbu təjalay a ahàr gatay bu, təhi ana ahàr ahkado : ⁷ « Áðəm ma hini ti kamam ? Azay ahàr gayan akada nan Melefit timey ! Way esliki məmbərfənja zlam magudarani kə mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! »
⁸ Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalam ahàr nahkay ti kamam ?
⁹ Zləzladə gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, za slalah gayak na, sawaday” ni aw ?
¹⁰ Ay nawayay ti kəsərum nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfənja zlam magudarani kə mis ka had a. » Mək àhi ana zal dərə nakəñ : ¹¹ « Nəhuk nahama : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »
¹² Eslini nan nakəñ ècikaba cəkwađ huya, àzay slalah gayan ni, ahəraya e mite va kə eri ge mis na dek. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dek, tədəgi ana mazləbay Melefit. Tədəm : « Ere hini bik-bik, mipi kə eri gili ndo. »

*Yezu azalay Levi
(Meciyu 9.9-13 ; Luk 5.27-32)*

¹³ Yezu nakəñ òru gwar kà gəvay ga dəluv ni keti. Mis dek tərəkioru, mək àcahi zlam ana tay. ¹⁴ Ka gayan ya nan àbu akoru ni ti èpi Levi wur ga Alfe, nan àbu manjəhadani digəsa ka məlan *məhəl hadam. Eslini Yezu nakəñ àhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » Nahkay Levi nakəñ ècikaba cəkwađ, àdəboru nan.

¹⁵ Kələñ gani Yezu akaba ndam madəbay nan ni tōru afa ge Levi nakəñ. Tōru tinjua eslina ti təzum zlam akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahañ kay, adaba mis nday nani ti nday dal-dal, təbu tadəbay nan. ¹⁶ Yezu nan àbu azum zlam akaba tay nahkay ti ndam *məsər Wakita ge Melefit tìpia ; nday nani ti ndam *Feriziyen. Tàra tìpi nan a ti təhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Ahmamam ti Yezu azum zlam ka ahàr bəlan akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni mam ? »
¹⁷ Nan nakəñ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday njalan-njalan ni ti tōru afa ga zal doktor do ; si ndam ga arməwar day kwa ti takoru afa gani. Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawan. »

*Məgəs ndəra
(Meciyu 9.14-17 ; Luk 5.33-39)*

¹⁸ A vad nahañ ndam madəbay Zeñ bay məbaray mis ni təbu təgəs ndəra akaba ndam Feriziyen. Eslini mis tərəkia ka Yezu a təhi ahkado : « Ndam madəbay Zeñ ni akaba ndam Feriziyen ni təbu təgəs ndəra ti ndam madəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? »
¹⁹ Yezu àhəngriñəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayan ni ti zləbəba ni təgəs ndəra tata waw ? Təgəs ndəra ka ya ti nan àbu akaba tay ni do. »
²⁰ Ay sarta nahañ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. ²¹ Yaw mis àbi azay azana məweni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti azana məweni ni ara asəkiyu azana midigweni ni, mək məlan megəzlehvani ni ara asagakivu. ²² Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na, nahkay ti emizikiba ka tay a cicəna. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene məweni vu. »

*Yezu nan bay ga vad məpəsabana
(Meciyu 12.1-8 ; Luk 6.1-5)*

²³ A vad *məpəsabana nahañ ba ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu tasləkaba a vədan ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nan ni təbu teheboru alkama ni ga mahəpədani ka ahàr divi. ²⁴ Təbu teheboru nahkay ti ndam *Feriziyen ndahañ təhi ana

Yezu : « Melefít àdám e *Divi gayan ni bu : “Kàgrum tawi a vad mēpasabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray ti kamam ? »²⁵⁻²⁶ Eslini Yezu àhəngarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Kējəŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ka ya ti Abiyatar naŋ bay gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni ti Devit zladá àđakiva, ləwir àwər tay akaba ndam gayan. Nahkay àhuriyu a ahay ge Melefít ni vu, àzum *dipeŋ ya táfəkadi ana Melefít ni. Ay ti Melefít àdám e Divi gayan ni bu, mis ndahaŋ tázum dipen nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni day kwa ti tázum. Ay Devit nakəŋ òru àzum, mək àvi ana ndam gayan ni, tázum bilegeni. »²⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Vad mēpasabana ti Bay Melefít àgriaya ana mis a, do ni ti àgri mis ana vad mēpasabana ndo.²⁸ Nahkay ti ku a vad mēpasabana ba day Bay ya ti adəm tàgray zlam hini ni ti nu *Wur ge Mis. »

3

Yezu ahəngaraba zal ya ahar mikəlfiŋana na

(Meciya 12.9-14 ; Lək 6.6-11)

¹ Yezu àŋgoru a ahay ga *mahəngalavù Melefít ni vu keti. Eslini zal nahaŋ naŋ àvu ahar mikəlfiŋana. ² Mis ye eslini ni tǎbu tamanjaləŋ ana Yezu. Tǎhi ana ahàr ahkado « Kani vad *mēpasabana ti, akal ti ara ahəngaraba naŋ a waw ? » Tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani. ³ Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni : « Cikaba, ra e kidiŋ ge mis ni va. »⁴ Mək àhi ana mis ya ti eslini ni : « Iŋgakaday, Melefít àdám mam a wakita ya Məwiz àbəkì ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad mēpasabana tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makađ mis aw ? » Nday nakəŋ tǎlakakabá te-te. ⁵ Àmənjaləŋ kà tay àna məzum bəruv dal-dal, adaba ticiki slimi do. Àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayan ni àslamalava, ègia sənduḅ-sənduḅana. ⁶ Ndam *Feriziyeŋ ni tǎra tǎpia ere ye ti àgravu na ti tǎhəraya a ahay ni ba, tǎŋgasvu akaba ndam madəbay bay *Erot ni huya ; tǎgray sawari ahəmamam ti tǎjiŋ Yezu ni.

Mis kay tara afa ga Yezu a

⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tǎsləka tǎru kà dəluv ni. Mis dal-dal tǎdəboru naŋ : tǎdəboru naŋ ti ndam Gelili, ndam *Zude ⁸ akaba ndam ga kəsa gatay Zerəzalem, ndam Idume, mis ya ti tǎsləkabiya ke ledi ga zalaka *Zurdeŋ a ni,

ndam ga had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon, Tǎrakia dal-dal adaba ticia ere ye ti àgray na dek. ⁹ Eslini àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Slamalumukabá *slalah ga yam a, do ni ti mis ni atəŋləlad nu. »¹⁰ Àhi ana tay nahkay ti adaba naŋ àbu ahəngaraba mis a dal-dal. Nahkay ndam ga arməwər dek tǎdədkiyu ; way way do awayay ti mǎjiŋ lu. ¹¹ Seteni ni tǎra tǎpia naŋ a ti tǎbəhadi mirdim, meleher ndiḅa ndiḅa ana had, tǎdəgiki ana zlahay, tǎhi ahkado : « Nak Wur ge Melefít. »¹² Eslini Yezu àzlacaki ka tay ŋgak-ŋgak, àhi ana tay : « Kədəfum nu ba. »

Yezu adaba ndam asak gayan a kru mahar cə

(Meciya 10.1-4 ; Lək 6.12-16)

¹³ Yezu àcəloru a həma vu. Eslini àzalay ndam ya ti adaba tay a ni ; nday nakəŋ tǎrəktivoru. ¹⁴ Ndam ya tǎgi ndam gayan ni ti nday kru mahar cə : awayay ti tǎnjəhadkabu, məslər tay ga məhiuru pakama gayan ana mis ; *¹⁵ àvi nǎḅa ana tay ti tǎgariaba seteni ana mis a daya. ¹⁶ Nday kru mahar cəni ni ti slimi gatay nday hi : Simu àdi slimi Piyer, ¹⁷ bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məŋani Zeŋ ; nday ti Yezu àdi slimi ana tay Bowanerges, awayay adəmvaaba nday akada ga aday ga avər ya aməcay ni ; ¹⁸ Andre, Filip, Bartelemi, Meciya, Tumas, Zek wur ga Alfe, Tade, Simu naŋ bəlaŋ ga ndam ya takađvakivu ka had gatay ni, ¹⁹ nahaŋ ni ti ni Zudas Iskariyot, bay ya ti amara məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ti agray tawi àna nǎḅa ge Melefít tək, àna nǎḅa ge Seteni aw ?

(Meciya 12.24-32 ; Lək 11.15-23 ; 12.10)

²⁰ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tǎŋga a magam a. Eslini mis dal-dal tǎŋgasəŋjuv kà tay keti. Mis ni tǎbu kay nahkay ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni ahar tekeđi tǎŋgətfəŋ ga məzum zlam do. ²¹ Ndam gayan ni tǎra ticia ti tǎra. Tawayay tazay naŋ, tǎdəm ahkado : « Endisl àniviyu va bi. »

²² Ndam *məsər Wakita ge Melefít tǎbu eslini, ticikbiyu kwa a Zerəzalem. Tǎdəm ahkado : « Yezu nahəma, seteni *Belzebəl àniviyu. Agariaba seteni ana mis a ni ti àna nǎḅa ga bay ge seteni nani. »²³ Eslini Yezu àzalay tay, àhi ma ana tay àna ma *gozogol : « Ahəmamam *Seteni esliki magaray ahàr gayan gayanani ni mam ? ²⁴ Tamal ndam ga had nahaŋ nday ndayani takađvu e kidiŋ gatay bu ni ti had gani àŋgoru kama do. ²⁵ Tamal ndam ga huđ ahay takađvu e kidiŋ gatay bu ni ti huđ ahay gani àŋgoru kama do. ²⁶ Nahkay day tamal Seteni ezirey ahàr gayan ti nǎḅa gayan èdeva, àŋgoru kama koksah ; gayan àndava huya. »

* 3:14 A wakita ndahaŋ bu tǎdəm : « Ndam ya ti tǎgi ndam gayan ni ti nday kru mahar cə, àzalay tay ndam asak gayan : awayay ti tǎnjəhadkabu. »

²⁷ Yezu àdám keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njáda-njadani vu, mæk ahálfəŋa zlam gayan a mənəjdə mēwəl nanj ti àgravu koksah. Si tamal àwəla nanj a day kwa ti ahálfəŋa zlam gayan a. ²⁸ Nəhi ana kuli nahəma, zlam magudarani ge mis ya tagudar ni dək akaba ndivey ya tindivi Melefít ni dək ti Melefít ambərfəŋa kà tay a. ²⁹ Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayan ni ti, magudar zlam gayan nani ti Melefít ambərfəŋa day-day do. Maslaŋa nani amanjəhad akaba zlam magudarani gayan ni kanğay-kanğay huya. »

³⁰ Yezu àhəŋgarfəŋ kà pakama gatay ni nahkay ti adaba tədəm « Seteni àniviyu. »

Ndamam ndam ga huđ ahay ga Yezu ededij ededijeni ni mam ?

(Meciyu 12.46-50 ; Lük 8.19-21)

³¹ Eslini mənəŋ ga Yezu akaba bəza ga mənəŋ ga Yezu tارا tinjia. Nday e mite bu, təslərkiyu mis ti mázaliyu nanj. ³² Ay ti mis təvu daldal manjəhadani, təvelinjia ahər ana Yezu a. Təhi ahkado : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, təzalay kur. » ³³ Àhəŋgrifəŋ ana tay, àdám ahkado : « Mənəŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àmənjaləŋ kə mis ya ti təvelinjia ahər ni dək, àhi ana tay ahkado : « Mənəŋ goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. ³⁵ Maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefít awayay ni ti, nanj nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

4

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Meciyu 13.1-9 ; Lük 8.4-8)

¹ Yezu òru gwar kà gəvay ga dəluv ni ga macahi zlam ana mis keti. Eslini mis dal-dal təcakalafəŋvu, nahkay nanj nakəŋ káy àcaliyu a *slalah ga yam vu ka ahər ga dəluv ni, ànjəhadviyu digəs, àcahi zlam ana tay ; mis macakalavani ni nday təbu kà gəvay ga dəluv ni, təbi slimi. ² Àcahi zlam gərgəri kay ana tay àna ma *gozogul. A pakama gayan ya àhi ana tay ni bu ni ti àdám ahkado : ³ « Cəm day, maslaŋa nahan àharaya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Nanj àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi vu. Nahkay edidij tارا təndaba. ⁵ Bal gani keti àdəgoru ka pələd ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pələd ni kay bi. ⁶ Àra àfətaya, fat àra àvədia ti èhirinaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Àra àfətaya ti adak ni tədəkkabu akaba nanj, təngecekabá nanj a, nahkay ti àbi bəza ndo. ⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àdək, àbi bəza. Bəlanj gani àbi bəza kru kru mahkər, bəlanj gani keti bəza kru kru muku, nahanj ni bəza dij. » ⁹ Yezu àdám

keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici lala ! »

Yezu ahi ma ana mis àna ma gozogul ti kamam ?

(Meciyu 13.10-17 ; Lük 8.9-10)

¹⁰ Ka ya ti Yezu nanj àbu cak nahəma, ndam madəbay nanj kru mahar cəni ni akaba mis ndahanj ya tadəbay nanj ni tihindifinja pakama àki ka ma *gozogul gayan ya àdám na. ¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefít àdəfikiaba zlam manğahani àki ka Məgur gayan ya ana kuli a. Ana mis ndahanj ga dala ni ti ma gayan ya ahi ana tay ni dək ti ma gozogul. ¹² Agray nahkay ti “Ku tamal tamənjaləŋ ka zlam lala nənğu ni tiji ba ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nənğu ni tici ba.

Do ni ti atambatkaba məbərur gatay a, Melefít ambərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a.” * »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

(Meciyu 13.18-23 ; Lük 8.11-15)

¹³ Yezu àhi ana tay keti : « Kicəm ma *gozogul hini do ! Akara kicəm ndahanj ni dək ti ahəmamam ? ¹⁴ Bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni, nanj akada bay ya ti àhi pakama ge Melefít ana mis ni. ¹⁵ Mis ndahanj təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefít a, mək *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a huya. ¹⁶ Mis ndahanj day təbu, nday akada pələd ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefít na ti təgəskabu àna məmərani huya. ¹⁷ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərur vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayanani. Tamal zlam zləzladani àdia ahər ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefít ni ti təmbrəŋ huya, təgəskabu va do. ¹⁸ Mis ndahanj təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefít a ti təgəskabu. ¹⁹ Ay majalay ahər ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay, zlam gərgərani ndahanj egi eri ana tay daya. Zlam nday nani dək təngecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya araja do. ²⁰ Mis ndahanj ti ni tici pakama ge Melefít ; tici ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlanj gani abi bəza kru kru mahkər, bəlanj gani keti bəza kru kru muku, nahanj ni bəza dij ni. »

Ma gozogul àki ke cəŋgel akaba darama

(Lük 8.16-18)

²¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay keti : « Maslaŋa àbu ahəmbaki dagəla ke cəŋgel mibəfteni,

ahkay do ni afiyu ceɗgel ni a zuh slalah vu aw ? Aha ! Afakaɗ ka malarɗ zaɗani do aw ! ²² Nedaɗm nahkay ti adaba zlam ya ti maɗgahani ni deɗ emipivu, zlam ya ti madafani faɗ do ni deɗ emicivu daya. ²³ Tamal slimu tafaɗ ke kuɓi ge mici zlam nahama, cum ! »

²⁴ Ahi ana tay keti : « Bumi slimu ana pakama ya ti kicam ni. Darama ya lekulum kaɗurumi zlam ana mis ndahan ana nan ni ti Melefit day amaguri zlam ana kuɓi ana nan, mak amagurikiviyu ana kuɓi akivu. ²⁵ Adaba maslarɗa ya ti zlam gayan abu ni ti atavikivu. Ay maslarɗa ya ti zlam gayan ahi nahama, ku ere ye ti afan ni day atazafana. »

Ma gozogul ahi ke hilfi ga zlam ya afataya ni

²⁶ Yezu ahi ana tay keti : « *Magur ge Melefit ti azavu akada ga bay ya ti abahad hilfi ga zlam ni. ²⁷ Ku tamal bay nani enji dawir, ku tamal epidekva, malavad akaba malafat gani nongu ni, hilfi ga zlam ni afat, adak : ahmamam afat, adak ni ti nan asar do. ²⁸ Had ni agray zlam zlam gayan : zlam ni afatkiaya, mak abay ahir. Ara aba ahir a ti abi baza kay. ²⁹ Ka ya ti zlam ni andaha nahama, bay nani azay mawad gayan, adaba sarta ga mabazani enja. »

Ma gozogul ahi ke hilfi ga zlam guziteni (Meciya 13.31-32, 34 ; Luk 13.18-19)

³⁰ Adam keti : « Mazum *Magur ge Melefit ti azavu akaba mam ? Mara madafaba ana ma *gozogul weley ? ³¹ Cum day, Magur ge Melefit ni ti azavu akaba wur ge hilfi ga zlam guziteni, guziteni e kidin ga baza ge hilfi ndahan ya a duniya bu ni deɗ. ³² Tizligia ti adak, atam zlam ya ti tizligi e dini bu ni deɗ ana gadakani. Abal ahar gadakani, edidin tagraviyu lala gatay a hud gani vu tata ; tanjahad e zuhweri gani bu. »

³³ Yezu acahi ma ge Melefit ana mis ana ma *gozogul kay akada nday hini. Ahi ma ana tay ti ya tislaki miceni tata ni. ³⁴ Ma gayan ya ahi ana tay ana ma *gozogul do ni ti abi, ay ka ya ti nan abu akaba ndam madabay nan ni ka ahir gatay ni ti adafiaba ana tay a deɗ lala.

Yezu azlacaki ka amad (Meciya 8.23-27 ; Luk 8.22-25)

³⁵ Malakarawa gani ti Yezu ahi ana ndam madabay nan ni : « Tokumum madagum gar ke ledi ga daluv ni. » ³⁶ Nahkay nday nakon taslakaba e kidin ge mis dal-dalani ni ba, tahurkiviyu ka Yezu a *slalah ga yam vu, tazay nan ana nan. *Slalah ga yam ndahan tabu ka gaway gani gayan ya tazay nan ana nan ni. ³⁷ Nday tabu tezoru nan ti amad gadakani akazlabiyu ka ahir ga yam ni, mak yam ni ajabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arahvu wudak. ³⁸ Ka ya ti

amad ni nan abu akazlay nahama, Yezu nan avu e dawir bu gar ke metelin ga slalah ga yam ni, afaki ahir ka zlam kud-kudani. Nan e dawir bu ni ti nday nakon tepidek nan, tahi : « Masi ! Leli deɗ mihi ti aheluk ahir do aw ? » ³⁹ Nan nakon ara epidekva ti azlacaki ka amad ni bora, ahi ana yam ni : « Lakakaba ! Kadaday va ba ! » Eslini amad ni ambran makazlani huya, yam ni egia degika. ⁴⁰ Amad ni ara ambran makazlana ti Yezu ahi ana ndam madabay nan ni : « Anɗgawaz awar kuɓi ti kamam ? Kekilenɗa kafumku ahir ndo aw ? » ⁴¹ Ere ye ti Yezu agray ni asia anɗgawaz ana tay a dal-dal, nahkay tazlapay e kidin gatay bu, tadam ahkado : « Nan hini ti way ? Amad akaba yam day ticiiki slimu ni ! »

5

Yezu agariaba seteni kay ana maslarɗa nahana

(Meciya 8.28-34 ; Luk 8.26-39)

¹ Yezu akaba ndam madabay nan ni toru ke ledi ga daluv ka had ga ndam Zerasa. ² Ara ahiraya a *slalah ga yam ni ba ni ti zal nahana seteni agray nan ahiraya e kidin ge mindivin ba, anɗgawabiyu a ma vu huya. ³ Zal nani ti anjahad ke mindivin, mis tamatabfana, ku ana jejirbi day tislaki mawel nan va do. ⁴ Ahaslani tewala nan ana jejirbi a akaba tabiviya sisel a asak va sak kay nongu ni, ehokaba deɗ. Njada gayan atama ge mis ya ti togas nan na. ⁵ Nahkay ti malavad akaba malafat nan abu anjahad ka malarɗ ge mindivin, a hama bu ; azlah, eslinɗkaba vu gayan ana akur a. ⁶ Ara epibiya Yezu a drin ti azabiyu asak ; ara enja ti abahadi mirdim grik, meleher ndi6 ana had. ⁷ Adiki ana zlahay, ahi ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit nan agavala drin ti kadabafu mam ? Nahangalay kur kam-kam ana slimu ge Melefit, kaɗru daliya ba ti ! » ⁸ Adam nahkay ti adaba Yezu ahi : « Nak seteni, hiraya a maslarɗa hini ba » palam. ⁹ Yezu ehindifina ma, ahi : « Slimu gayak way ? » Ahangrifan : « Slimu goro Gasika, adaba leli kay dal-dal. » ¹⁰ Ahangalay Yezu dal-dal, ahi : « Kam-kam, kaɗaraba leli ka had hina ba ti ! »

¹¹ Eslini ti mardas tabu kay ka ahar balan, tazum zlam ka gaway ga hama. ¹² Nahkay seteni ni hihindifina ma ka Yezu a, tahi ahkado : « Vi divi gani ana leli, ti mardakivoru ka mardas nday tegani, ga moru mahuriviyani ana tay ti. » ¹³ Yezu nakon avi divi gani ana tay. Nahkay seteni ni tambran zal nakon, toru tcalivu a ahir vu ana mardas ni, mak mardas ni tadagiki ana hwa gudik. Tacuhworu, toru tadaguyu a daluv ni vu cizliv cizliv. Tagray dabu cu, deɗ tizia kadap.

¹⁴ Eslini nday ya ti tajagay mardas ni day tadagiki ana hwa tidiz biligeni. Toru a hud

ga kəsa vu akaba gili gani, t̄ara t̄əhibiyu ma gani ana mis. Mis ga kəsa ni t̄ara ga mamənjaya ere ye ti əgravu na. ¹⁵ T̄ara t̄arəkia ka Yezu a ti t̄ipi bay ya ti seteni Gaslka əsləkiaba a ah̄ar ba ni naŋ lala, manjəhadani diḡusa akaba azana məbakabani, ěgia sulumana. T̄ara t̄ipia naŋ a ti aŋgwaz ədəgakia ka tay a silim. ¹⁶ Eslini nday ya ti t̄ipia ere gani nana ni ti t̄əŋgəhad̄i ma gani ana ndam ga kəsa ni. T̄əŋgəhad̄i ere ye ti əgrakivu ke seteni ni akaba ere ye ti əgrakivu ka mədr̄as ni. ¹⁷ T̄ara t̄əŋgəhad̄i ti mis ye eslini ni t̄ənjəki ka mahəŋgalay Yezu, t̄əhi : « Sləkaba ka had̄ geli a. »

¹⁸ Ka ya ti Yezu acəliyu a slalah ga yam ni vu nahəma, zal ya ti seteni əsləkiaba ni əhəŋgalay naŋ, əhi ahkado : « Nadəbay kur bilegeni ti. » ¹⁹ Ay Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Aha, ru a magam, k̄əŋgəhad̄i ere ye ti əgrakukvu ni dək ana ndam gayak. Hi ana tay k̄əsia cicihi ana Bay gayak gədəkana, hi ere ye ti əgruk ni dək ana tay. » ²⁰ Nahkay ti zal nakəŋ əslaka, ərə a kəsa ga had̄ ni vu dək ; tazalay had̄ gani nani *Kəsa Kru. Eslini əŋgəhad̄oru ere ye ti Yezu əgri ni dək. Mis ni t̄ara ticia ma gana ti əgria ejep ana tay a dək.

Yezu ahəŋgaraba wal nahəŋ akaba wur dahalay a

(Meciyu 9.18-26 ; Luk 8.40-56)

²¹ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni t̄əsləka əna slalah ga yam na. T̄oru t̄injua gwar ke ledi ga dəluv na ti t̄əhəraya a slalah ga yam ni ba. Ka ya ti Yezu naŋ əbu ka dəŋ-dəŋ ga dəluv ni ti mis dal-dal t̄ara t̄əvelinj̄a ah̄ar. ²² Eslini maslaŋa nahəŋ t̄əzalay naŋ Zayros əra ; naŋ gədəkani ga ahay ga *mahəŋgalav̄u Melef̄it. Əra ěpia Yezu nakəŋ a ti ərəkioru, əbəhad̄ mirdim k̄e meleher gayan, ah̄ar ndiḡa ana had̄. ²³ Əhəŋgalay naŋ kay, əhi ahkado : « Kam-kam, wur goro dahalayani naŋ əbiyu amət ti, nihindi kur ti k̄ara k̄əbək̄i *ahar, ti m̄əŋgaba, amət ba ti. » ²⁴ Nahkay Yezu nakəŋ ərə. Mis dal-dalani ni t̄əvelinj̄a ah̄ar a, t̄əbu tadəboru naŋ d̄əbəsia.

²⁵ Eslini wal nahəŋ əbu, mimiz əsləkafəŋja agray vi kru mahar c̄u. ²⁶ Naŋ əbu acakay daliya əna naŋ dal-dal, ədəbakaba ndam doktar a dək, ěgwejelekaba zlam gayan a dək, ŋgulum gani day əbi, asagaki asagaki do sawan. ²⁷ Wal nakəŋ əra ěcia pakama ya ti t̄əbu t̄əzlapaki ka Yezu na ti ərə gwar kəŋj̄e ke kid̄iŋ ge mis dal-dalani ni vu, ěnjif̄iŋ k̄a azana ga Yezu nakəŋ. ²⁸ Əgray nahkay ti adaba əhi ana ah̄ar : « Tamal ti n̄injif̄iŋja k̄a azana gayan na day, naŋgaba. » ²⁹ Eslini mimiz gayan ya ti əsləkafəŋja ni əmbrəŋja naŋ a h̄əya. Wal nakəŋ əsər araja əbi awər naŋ va bi, ěgia njalan-njalanana. ³⁰ Ka ya ti wal ni əŋgaba nahəma, Yezu əsər h̄əya njəda gayan əhəŋgaraba maslaŋa. Əra əsərkia nahəma, əmbatvakivu ke mis dal-dalani ni,

əhi ana tay ahkado : « Way ěnjif̄iŋ k̄a azana goro ni way ? » ³¹ Ndam madəbay naŋ ni t̄əhi ahkado : « ŋgakaday akaba mis damkulukulani ni ti kəsərkaaba ahəmamam ti way ěnjif̄uk way ni ? » ³² Ay Yezu nakəŋ naŋ əbu eheliŋ eri gwar k̄ə gavay gayan, awayay epi maslaŋa ya ti ěnjif̄iŋ ni. ³³ Eslini wal nakəŋ aŋgwaz awər naŋ, naŋ əbu agəgər slə6-slə6. Naŋ əbu agəgər nahkay ti ərəkia ka Yezu nakəŋ a, əbəhad̄i mirdim meleher ndiḡa ana had̄, adaba əsərka ke ere ye ti əgrakivu na ; əhiaba jiri gana dək. ³⁴ Eslini Yezu nakəŋ əhi ahkado : « Wur goro ni, Melef̄it əhəŋga kur a adaba k̄əfakua ah̄ar a palam. Sləka, ru əna sulumani ; arməwər gayak ni əŋgukukvu d̄ay-d̄ay va ba. »

³⁵ Ka ya ti Yezu naŋ əbu azlapay nahkay nahəma, mis ndahan tinjia, t̄əsləkabiya afa ga gədəkani ga ahay ga mahəŋgalav̄u Melef̄it na, t̄ara t̄əhi ahkado : « Wur gayak nakəŋ ěndeverva. Kekileŋa kiwisiri ah̄ar ana m̄əsi ti kamam ? » ³⁶ Ay Yezu əbi slimi ana magatay ni ndo, əhi ana gədəkani ga ahay ga mahəŋgalav̄u Melef̄it ni ahkado : « Aŋgwaz awər kur ba, faku ah̄ar ciliŋ. » ³⁷ Eslini Yezu əcafəŋja mis ndahan na dək ga madəboru naŋ a ; ədəm si ata Piyer, Zek, Zeŋ wur ga m̄əŋ ge Zek ni t̄ədəboru naŋ ciliŋ. ³⁸ T̄oru a magam afa ga bay ga ahay ga mahəŋgalav̄u Melef̄it ni. T̄oru t̄injua ti t̄ədi ah̄ar ana mis kay titəwi, t̄əzlah, tagray d̄əlul̄u. Yezu əra ěpia tay a ti ³⁹ əhuriyu, əhi ana tay ahkado : « Kazlahum mam ? Kitəwəm mam ? Wur ni amət ndo, naŋ əbu enji d̄əwir timey. » ⁴⁰ Əra əhia pakama ana tay a nahkay ti t̄əyef̄iŋ. Eslini Yezu nakəŋ əgaraya mis ya titəwi na dək e mite va, əzay bəŋ ga wur ni, m̄əŋ ga wur ni akaba ndam ya ti t̄ədəbabiyyu naŋ ni ciliŋ, mək t̄əhuriyu ka m̄əlan ya ti t̄əfəkad̄ wur ni. ⁴¹ T̄ara t̄əhuriya ti Yezu nakəŋ əzay ahar ga wur ni, əhi ahkado : « Talita kumi. » Awayay adəm̄vaba « Wur dahalay, nəhuk, cikaba. » ⁴² Nahkay ti wur nakəŋ ěcikaba h̄əya, naŋ əbu asawad̄ay. Wur nani ti vi gayan kru mahar c̄u. Əra əŋgaba ti nday ya a ahay bu ni əgria ejep ana tay a kay. ⁴³ Eslini Yezu ələḡi ana tay kay, ədəm : « Ere ye ti nəgray ni ti maslaŋa ěci ba. » Mək əhi ana ata bəŋjani : « Vumi zlam məzumani. »

6

Ndam Nazaret t̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu do
(Meciyu 13.53-58 ; Luk 4.16-30)

¹ Yezu əra əsləka k̄a m̄əlan nana, ərə a kəsa gayan vu, ka m̄əlan ya ti ədək ni. T̄oru akaba ndam madəbay naŋ ni dək. ² Eslini vad̄ *məpəsabana ěŋja nahəma, ərə a ahay ga *mahəŋgalav̄u Melef̄it ni vu, əcahi ma ge Melef̄it ana mis. Mis ya t̄əbi slimi ni vir-vir. T̄ara ticia ma gayan ya əcahi ana tay na ti əgria ejep ana tay a dal-dal. T̄ədəm ahkado :

« Àngət ma gani hini eley ? Məsər zlam weley hini weley ? Way àvi njədə ga magray ere ye ti day-day mis ti pi ndo ni way ? ³ Nañ bay madar zlam, wur ga Mari ni do waw ? Beza ga mənani ata Zek, Zoze, Zəd, Simu ni do waw ? Beza ga mənani wəlani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? » Azuhva nani ti mis nday nani tawayay məfəki ahār ka Yezu ndo. ⁴ Eslini Yezu àdəm : « Bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis ni ti tawayay nañ a kəsa gayəñ bu do. Ata bənani akaba ndam ga huf ahay gayəñ day tawayay nañ do, si a kəsa ndahañ bu kwa ti mis ndahañ tawayay nañ. » ⁵ Kaməlan gani nani ti Yezu əsliki magray zlam ndahañ ya ti mis ti pi day-day ndo ni ndo huya, si àbəki *ahar ke mis ndahañ 6al, àhəngaraba tay a cilij. ⁶ Nahkay ndam ga kəsa gayəñ ni təfəki ahār ndo. Gatay ya ti təfəki ahār ndo ni ti àgria ejep a, mək nañ nakəñ əsləka, əsawadoru a kəsa ndahañ vu kə gəvay ga kəsa gayəñ ni, əcahi zlam ana mis.

Yezu əslər ndam əsak gayəñ kru mahar

Cə

(Meciyə 10.5-15 ; Lək 9.1-6)

⁷ Eslini Yezu nakəñ əzalay ndam gayəñ kru mahar cəni ni, ànjəki ka məsləroru tay cə cə. Wudəka təsləka ti àvia njədə ana tay a ga magariaba seteni ana mis a, ⁸ əhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahər vu ba, ku zlam məzumani, ku mbolu, ku siŋgu day kəhəlum e zlembi vu ba. Zum aday a ahər vu, ⁹ bumvu kimaka a əsak vu cilij. Kəbumkabu endəwi cə cə ba daya. »

¹⁰ Əhi ana tay keti : « Ka ya ti akəhurumiya a ahay va afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahəñ ba duk əbivoru ana vad gekəli ya akəsələkuma ni.

¹¹ Ay ka məlan ya ti kədəgum ni, tamal ti təgəskabu kəli do, tawayay miciki pakama gekəli ni ana kəli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsələkuma ni ti təkumkaba had ga kəsa gatay na kə əsak gekəli a.

* Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. » ¹² Eslini nday nakəñ təhəlvu hurum, tōru, təhioru ma ge Melefit ana mis, tədəm ahkado : « Ahār àdəm kəmbatumkaba majalay ahār gekəli a kwa. » ¹³ Təgariaba seteni ana mis a kay daya ; təgrakia amal ka ndam ga arməwər a kay, təhəngaraba tay a.

Takad Zəñ bay məbaray mis ni

(Meciyə 14.1-12 ; Lək 9.7-9)

¹⁴ Nahkay mis təbu təzlapaki ka Yezu gwar eley gwar eley do dek. Təbu təzlapaki nahəma, bay *Erot əcia pakama gatay ya ti tədəm na. Adəba mis ndahañ tədəm Yezu ti nañ Zəñ bay məbaray mis ni, əməta

mək àngaba e kisim ba. Tədəm agray zlam magray ejep tata ti adəba àngaba e kisim ba. ¹⁵ Mis ndahañ ti ni tədəm nañ Eli bay məhəngaray *pakama ge Melefit ni. Mis ndahañ keti tədəm nañ bay məhəngaray *pakama ge Melefit akada ge nday ya ti ahaslani ni. ¹⁶ Erot əra əcia pakama nana zla nahəma, àdəm ahkado : « Nañ ti Zəñ bay məbaray mis ni. Nəkəlia ahār a, nihi ti àngaba e kisim ba. »

¹⁷⁻¹⁸ Bay Erot àdəm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot əzafəña Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga məñ ga Erot. Əra əza wal na ti Zəñ bay məbaray mis ni əhi ahkado : « Kəzafəña wal kə wur ga muk a ti əwəsl. » Zəñ əra əhia ma nahkay ti bay Erot nakəñ əhi ana ndam gayəñ təgəs nañ, təwəl, təfiyu a danğay vu, mək təgray nahkay. ¹⁹ Erodiyat nakəñ əra əcia ma ge Zəñ na ti əwayay ti epi Zəñ kə eri do simiteni, awayay akad nañ. Ay ti əsliki do, ²⁰ adəba bay Erot agrafəña anğwaz kə Zəñ a, əsəra Zəñ ti mis jireni, àgudar zlam do. Nahkay Erot awayay ti məsləra əgri arəña ba. Awayay məbi slimi ana pakama ge Zəñ ya ti àdəm ni ; əra əcia ti ahəli ahār sawəñ.

²¹ A vad nahəñ Erodiyat nakəñ àngətfəña evid a. Ka fat nani Erot àgray wuməri ge miwivu gayəñ ; əzalakabu ndam ga ŋumna gədəkani, gədəkani ga ndam sləwja gayəñ akaba ndam ge elimeni ga had *Gelili ni. ²² Ka ya ti nday təbu təzum zlam nahəma, wur ga Erodiyat dahalayani àhirkiviyu ka tay, mək əhəbay kə meleher gatay. Əhəbay nahkay ti, həbay gayəñ ni əgia eri ana bay Erot a, əgia eri ana mis ya ti əzalakabu tay na daya. Əgia eri ana tay a nahkay ti bay ni əhi ana wur dahalay ni : « Hindifua ere ye ti nak kawayay na ti nəvuk. » ²³ Əmbadi dək, əhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni, ku tamal kawayay telma ga had ya nəgur ni day nəngu ni, nəvuk. »

²⁴ Eslini wur dahalay ni əhəraya, arəkioru ka mənani Erodiyat, əhi ahkado : « Nihindifija mam ? » Mənani nakəñ àhəngrifəñ, əhi ahkado : « Ru kəhi nahəma : “Nawayay ahər ge Zəñ bay məbaray mis ni.” » ²⁵ Nahkay wur dahalay ni əcuhwakibiyu ka bay nakəñ, əhi ahkado : « Nawayay ti kəvu ahər ge Zəñ bay məbaray mis ni nihi huya, təfukibiya ka paranti a ! » ²⁶ Bay ni əra əcia pakama ga wur na ti əhəlia ahār a. Akaba nani dek, əwayay mekeli ere ye ti əhindilij ni do, adəba əmbadja ana wur na kə meleher ge mis na. ²⁷ Nahkay əslər bəlan ga ndam sləwja gayəñ ni huya ti mōru məkəkibiya ahər ge Zəñ nakəñ a. Eslini zal sləwja ni ōru a ahay ga danğay ni vu, əkəkibiya ahār na, ²⁸ əzibiyu ka paranti, àvi ana wur dahalay ni. Wur dahalay ni mək əzikaboru ana mənani.

* 6:11 Motukkaba had ga kəsa kə əsak a ti adəfaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, tawayay tay va do.

²⁹ Ndam maḍəbay Zeṅ ni t̄ara t̄icia ma gana ti t̄ōru t̄azay kisim gani, t̄əfiyu e mindivij vu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciḃu 14.13-21 ; Luk 9.10-17 ; Zeṅ 6.1-14)

³⁰ A vad nahaṅ ndam *asak ga Yezu ni t̄əsləkabiya ka m̄alaṅ ya ti Yezu əsləroru tay na. T̄ara t̄əsləkabiya ti t̄əṅgəhad̄iaba ere ye ti t̄əgrabiyyu na, akaba ere ye ti t̄əcahibiyyu ana mis na dek. ³¹ Ka ya ti nday t̄əbu eslini ni ti mis ya ti t̄ərəkia ka tay a ni akaba ya ti t̄əsləka ni dal-dal əsaḃay ; nahkay Yezu akaba ndam maḍəbay naṅ ni zlam məzumani tekeḍi t̄əṅgətfəṅ ahar ndo. Eslini Yezu əhi ana ndam maḍəbay naṅ ni : « Dəguma mədəgum a huḍ gili vu, ti k̄əpəsumaba gūzit, do ni ti ahəmamam. » ³² Nahkay t̄əcaliyyu a *slalah ga yam vu, t̄əbu t̄əsləka takoru a huḍ gili ni vu ti ³³ mis dal-dalani ni t̄ipia tay a, t̄əsarikia zuh ana tay a, mək mis ga k̄əsa ga huḍ ni dek t̄əcuhworu əna asak ka m̄alaṅ ya ti nday takoru ni. Wuḍaka Yezu akaba ndam maḍəbay naṅ ni t̄injiyyu ti mis ni t̄əṅgasva eslina əndava.

³⁴ Ka ya ti Yezu əhəraya a slalah ga yam ni ba nahəma, əpi ti mis ni eslini vir-vir. Naṅ nakəṅ mis ni t̄əsia cicihi a, adaba əpi tay ti əhi ana ah̄ar nday akada ga t̄əmbəmbak ya ti bay məjəgay tay əbi ni. Nahkay ti əzliiri ana macahi zlam ana tay kay. ³⁵ Əra əpaskia kay ti ndam maḍəbay naṅ ni t̄ərəkia, t̄əhi ahkado : « Leli hi ti a huḍ gili bu, sarta day əbi va bi. » ³⁶ Hi ana mis ni t̄əsləka, t̄ōru a k̄əsa gərgərani ni vu ahkay do ni t̄ōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, t̄əḍəboru zlam məzumani. » ³⁷ Ay Yezu əhəṅgrifəṅ ana tay, əḍəm : « Lekuləm lekuləmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəṅ t̄əhəṅgrifəṅ, t̄əhi ahkado : « Kawayay ti m̄ōru məsəkumibiyyu *dipen ana mis dambas-dambasani ni ti t̄əzum aw ? Singu gani agray jik diṅ diṅ cə emiteni ti əsaḃay do waw ? » ³⁸ Eslini Yezu əhi ana tay : « ŋgaka-day, dipen əfəṅ k̄ə k̄əli ti ehimey ? Dəgum, k̄əməṅjumiyyu day. » Nday nakəṅ t̄əməṅjiyyu. T̄ara t̄əməṅjia ti t̄əhi ahkado : « Dipen əbu nday zlam t̄əkivu kilif cə cilin. » ³⁹ Yezu əhi ana tay : « Humi ana mis ni ti t̄əḍevu t̄əṅjəhad̄a n̄jəlukuluk ke k̄əziri m̄idēni hina. » ⁴⁰ Nahkay ti t̄əṅjəhad̄akabā n̄jəlukuluk : mis diṅ diṅ, ndahaṅ ti ni kru kru zlam kru kru zlam. ⁴¹ Eslini Yezu nakəṅ əhəl dipen zlamani ni t̄əkivu kilif cəni ni, əməṅjoru e melefiti vu, əgri s̄əsi ana Melefiti. Əra əgria s̄əsi a ti əsekaba dipen na, mək əbi ana ndam maḍəbay naṅ ni ti t̄idi ana mis ni dek. Ədikivu kilif cəni ni ana tay dek daya. ⁴² Mis nakəṅ dek t̄əzum, t̄əzum, t̄ərahkaba. ⁴³ Kaləṅ gani t̄əcakalakabu məgəṅni ge dipen ni akaba ge kilif ni, t̄ərhəvū hətək kru mahar cə əna naṅ.

⁴⁴ Mis zawalani ya ti t̄əzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam.

Yezu asawadaki ka ah̄ar ga yam
(Meciḃu 14.22-33 ; Zeṅ 6.15-21)

⁴⁵ Ka gani nani ti Yezu əhi ana ndam maḍəbay naṅ ni t̄əcaliyyu a *slalah ga yam vu, t̄ōru kama gayan hayan ke ledi ga ḍəluv ni gwar a Beceyda, day kwa ya naṅ nanjani aməhi ana mis ni ti t̄əḍevu, t̄əsləka. ⁴⁶ T̄ara t̄əḍeva akaba mis na ti Yezu nakəṅ əcəloru a h̄əma vu ga mahəṅgalay Melefiti. ⁴⁷ M̄alaṅ əra əḍiza ti ndam *maḍəbay Yezu ni nday t̄əbu ka ah̄ar gatay a slalah ga yam ni bu e kidin ga ḍəluv ni bu. Yezu ti ni naṅ ka dəṅ-dəṅ naṅ bəlaṅ. ⁴⁸ Əməṅjoru ti ndam maḍəbay naṅ ni t̄əbu tagaroru slalah ga yam ni ga n̄jəda, t̄əcakoru daliya əsaḃay adaba aməḍ əbu ahəṅgarbiyyu tay kaləṅ. Du gwendeli-gwendeli ti naṅ nakəṅ ərəkioru ka tay, asawadakioru ka ah̄ar ga yam ni n̄juwan-n̄juwan. Awayay asafəṅja divi k̄ə tay a wuḍak. ⁴⁹ Nday nakəṅ t̄ara t̄ipia naṅ a, naṅ əbu asawadaki ka ah̄ar ga yam nahkay ti, t̄əḍəm maslaṅa əmbavakiva ka tay a, t̄əḍəgi ana zlahay. ⁵⁰ Nday dek t̄ipia naṅ a ti t̄əgra aṅgwaz a əsaḃay. Ay naṅ nakəṅ əhi ma ana tay h̄əya, əḍəm : « Zum n̄jəda, nu timey. Aṅgwaz əwar k̄əli ba. » ⁵¹ Eslini əhukiviyyu ka tay a slalah ga yam ni vu. Əra əhukiviyyu ka tay a ti aməḍ ni day əmbrəṅ makəzlani h̄əya. Ere ye ti əgravu ni dek ti əgria ejep ana ndam maḍəbay naṅ na dal-dal. ⁵² Eslini ga Yezu ya əgray əna *dipen ni adafaki n̄jəda gayan gəḍakani, ay ndam maḍəbay naṅ ni t̄əsar do ; majalay ah̄ar gatay əhaciyyu.

Yezu ahəṅgaraba mis ka huḍ Zenizaret a
(Meciḃu 14.34-36)

⁵³ Ka ya ti t̄əsləka t̄əhəra ḍəluv na əndava ni ti, nday ka dəṅ-dəṅ ka huḍ Zenizaret. ⁵⁴ Eslini t̄əhəraya a *slalah ga yam ni ba. T̄ara t̄əhəraya ti mis ga huḍ nani t̄əsarə Yezu a h̄əya. ⁵⁵ T̄ara t̄əsarə naṅ a ti t̄əcuhworu a k̄əsa ga huḍ ni vu dek, t̄əhəlibiyyu ndam ga arməwər ka slalah ka m̄alaṅ ya t̄əḍəm naṅ naṅ əvu ni. ⁵⁶ Ka m̄alaṅ ya ti Yezu əṅjəma ni lu, ku e gili, ku a k̄əsa ciḍ-ciḍeni bu, ku a k̄əsa gəḍakani bu ni ti mis t̄əhəlibiyyu ndam ga arməwər, tabəhad̄i e mite bu. T̄əgri kam-kam ti mis nday nani ya t̄əbesey do ni t̄injiṅ k̄ə ma ga azana gayan ni cilin. Nday ya ti t̄injiṅ ni dek t̄əṅgaba.

7

Ma ga ndam ya ahaslani ya t̄əcahi ana mis ni

(Meciḃu 15.1-9)

¹ A vad nahaṅ mis ndahaṅ e kidin ga ndam *məsar Wakita ge Melefiti ni bu ticikbiyyu a Zeruzalem. T̄ara t̄injia ti t̄əcakalafəṅjuv k̄ə Yezu akaba ndam *Feriziyen. ² Eslini t̄ipi

ndam *madəbay Yezu ndahañ ni 6al, təzum zlam ti t̄abarakaba ahar àna divi gana day do. Tàra tipia nahkay ti t̄ədəm : « Təzum zlam ahar gatay ni *njələta do. »³ T̄ədəm nahkay ti adaba ndam *Zude dek, ahar gədəkani nday Feriziyey ni, təzum zlam wudaka nahəma, tabarakaba ahar àna divi gana day. Tagray nahkay ti adaba t̄əgəskabá divi ga ndam gədəkani gatay ya ahaslani na.⁴ Ku tamal t̄əsləkabiya a gosku ba n̄əngu ni, t̄injia a magam a ti wudaka t̄əzum zlam ti tabaray àna divi gani day. Zlam ndahañ kay ya t̄əgəskabu ni t̄əbu tagray gərgəri : ku hijiyem gatay day tabarafəña lala, ku mandaray n̄əngu ni, ku misek ga ara gatay day tabarafəña àna divi gana akada ga ndam gədəkani gatay ya t̄əgray ahaslani ni.

⁵ Nahkay ndam Feriziyey akaba ndam məsər Wakita ge Melefít nakəñ t̄ihindi Yezu, t̄əhi ahkado : « Ndam madəbay kur ni t̄əgəskabu magray zlam akada ga ata bəñ geli ya ahaslani t̄ədəfiki ana leli ni do, t̄əzum zlam àna ahar njələtani do ni ti kamam ? »⁶ Yezu àhəngrifəñ ana tay : « Lekuləm kawayum ti mis t̄ədəm lekuləm ndam jireni, ay ti lekuləm ndam jireni do ! Melefít àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəngaray pakama gayay Izayi ni ba. Pakama gayay ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kuli. Àdəm ahkado :

“Mís hini tazləbay nu àna ma ciliñ, t̄əjalaku ahàr do simiteni.

⁷ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya t̄əcahay ni ti

ka mawayay ge mis ciliñ, do ni ti ka mawayay goro do.”* »

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kəmbərəjum Divi ge Melefít ya àbu məbəkiani a Wakita gayay bu ni, kəgəsumkabu ma ge mis ya ahaslani ya t̄əcahi ana kuli ni sawañ. »⁹ Àhi ana tay keti : « Àbəlay ! Kəmbərəjuma *Divi ge Melefít na, adaba kawayum məbi slimi ana manjəhad ga ndam gekuli ya ahaslani ni zla do waw !

¹⁰ Bay Melefít àdəm a wakita ge Məwiz ya àbəkí ni bu : “N̄gwioru a had ana ata buk ata muk.” † Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəñani ahkay do ni məñani nahəma, t̄əkada nañ a.” ‡¹¹ Ay lekuləm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaña nahəñ esliki məhiani ana bəñani ahkay do ni ana məñani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna nañ ni ti korbañ : korbañ ti sədaga ge Melefít.”¹² Maslaña nani tamal àdəma ma nahkay, mək àjanaki ata bəñani ata məñani va do ni ti, kədəmum àbəlay.¹³ Lekuləm kəgrum nahkay ni ti kəmbərəjuma pakama ge Melefít nana pasak. Kəmbərəjuma ti kəfumviyu pakama gekuli ya kacahum ni a məlañ gani vu huk.

Kəbum kəgrum zlam ndahañ kay akada nani daya. »

Zlam ya ti tagray mis « njələtani do » ni

¹⁴ Yezu àra àhia pakama ana tay a nahkay nahəma, àzalakabu mis kayani ni keti, àhi ana tay : « Lekuləm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədəm ni, ti kicəm lala.¹⁵ Ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu ni ti agray nañ “*njələtani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaña gani adəm àna ma gayay ni day kwa ti agray nañ “njələtani do.” [¹⁶ Tamal slimi àfəñ kè kuli ge mici zlam nahəma, cəm !] »

¹⁷ Kələñ gani Yezu àhədafəña kè mis dal-dalani na, cak òru ahuriyu a ahay vu. Eslini ndam madəbay nañ ni t̄ihindifəña ma *gozogul gayay ya àhi ana mis na.¹⁸ Yezu àhəngrifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Lekuləm day kəsərum zlam do waw ? Nədəm nahəma, n̄gay ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu, agudar nañ akaba agray nañ “njələtani do” ni àbi ti kicəm do waw ?¹⁹ Adaba ahuriyu a məbərur gayay vu do, ahuriyu ti a huđ vu ciliñ, mək t̄ətəhiyu azay gani e d̄əgzey vu. » Yezu àdəm nahkay ti àdəm zlam məzumani dek njələta.²⁰ Àdəm keti : « Ere ye ti ahəraya a məbərur ge mis ba ni ti, nani day kwa ti agudar nañ, agray nañ “njələtani do.”²¹ Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbərur ge mis ba : t̄əjalaki ahàr ka zlam magudarani, tagray mesəwehv, tigi akal, tabazl mis,²² tagray hala, zlam ge mis egi eri ana tay, tagray cudad, tagosay mis, tici slimi do, tagray solu, t̄əsivə ana mis, tiji zlabay, endisl àniviyu ana tay bi.²³ Zlam nday nani dek ti zlam magudarani, tahəraya a məbərur ge mis ba. Tàhəraya ti tagudar nañ, tagray nañ “njələtani do.” »

Wal nahañ nañ wur Zude do afəki ahàr ka Yezu

(Meciḡu 15.21-28)

²⁴ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir. Òru ènjəa ti ahuriyu a ahay vu afa ga maslaña nahəñ, mək ànjəhad eslini. Awayay ti mis t̄əsər məlañ gayay ya nañ nañ àvu ni ba. Akaba nani dek mis t̄àra t̄əsara məlañ gana sawañ.²⁵⁻²⁶ Nahkay ti wal nahañ àbu, nañ wur Zude do, nañ wur Fenisi ga had Siri. Wur gayay dahalayani àbu, seteni àniviyu. Wal nakəñ àra ècia t̄əbu t̄əzlapaki ka Yezu nahəma, àrəkia h̄əya. Àra ènjia ti àbəhadí mirdim grik, meleher ndíə ana had, àhi ana Yezu : « Kam-kam, gariaba seteni ana wur goro na ti. »²⁷ Ay Yezu àhəngrifəñ ana wal ni, àhi ahkado : « Mbərəñ bəza t̄əzum zlam t̄ərəh, do ni ti t̄əzafəña zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbəlay do. »²⁸ Mək wal nakəñ àdəm : « Nahkay, bay

* 7:7 Izayi 29.13. † 7:10 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. ‡ 7:10 Mahərana 21.17.

goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ga bəza ya tadəgoru a huđ ga mələj məzumki zlam vu ni ti ku kerá day tapalaba, təzum timey. » ²⁹ Yezu ára ěcia ma ga wal na ti àhi : « Kəhənggrufəj nahkay nahəma, seteni ni əsləkiaba ana wur gayak na əndava. Ru a magam. » ³⁰ Nahkay wal nakəj əsləka. Öru ənjuhə a magam a ti ədi ahər ana wur gayəj dahalayani ni mandəhadəni bəlahə ka slalah. Seteni ni əsləkiaba edeđin a.

Yezu ahəngaraba zal makwaya ya ti ədəm ma lala koksah na

³¹ Yezu nakəj ka had ga kəsa Tir na, öru a kəsa Sidonj vu. Əsləka eslina ti öru ka had *Kəsa Kru, mək əngga gwar ka dəluv Gelili a. ³² Əra ənjuhə eslina ti mis təzibiyu zal makwaya nahəj, əsar mazlapani lala koksah. Təra tinjia əna nəj a ti təhəngalay Yezu, təhi : « Kam-kam, fəki ahar gayak ka nəj hini ti mənğaba, mıcı slimi, mənğalay lala ti. » ³³ Nahkay ti Yezu nakəj əzaba nəj a cak e kidin ge mis dal-dalani ni ba. Ka ya ti nday təbu ka ahər gatay ni ti əbiviyu weleher e slimi vu cecəeni. Əhəliaba weleher na ti etifa esliə a, ənjuhifin ka arəd ; ³⁴ mək əmənəjoru e melefit vu, əsuf yah, əhi ana zal nakəj : « Efata. » Awayay adəmvaba : « Zləkvaba. » ³⁵ Eslini slimi ga zal nakəj əzləkvaba, ěci slimi lala həya. Arəd gayəj ni day ěgigiri va do, azlapay lala. ³⁶ Yezu əra əhəngaraba maslanə nana ti əhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti nəgray ni ana maslanə ba. » Ay ha Yezu əhi ana tay « Kədəmum ba, » nday ti ni ticiki do, ba tədəmoru sək sawəj. ³⁷ Nahkay ere ye ti əgray ni əgria ejep ana mis a dal-dal. Tədəm ahkado : « Ere ye ti əgray ni dek əbəlay əsabəy. Ahəngaraba ndam makwaya, tici slimi. Ahəngaraba ndam ya ti təzlapay koksah na daya, təzlapay lala. »

8

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad

(Meciyə 15.32-39)

¹ Ka gani nani nahəma, mis kay tərəkia ka Yezu a keti. Nday təbu eslini akaba nəj ti zlam məzumani day əfəj kə tay bi. Eslini Yezu əzalay ndam mədəbay nəj ni, əhi ana tay ahkado : ² « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adəba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day əfəj kə tay va bi. ³ Tamal nəhi ana tay "Sləkuma" mənəđ məvi zlam məzumani ana tay nahəma, nğəđə amələfəj kə tay ka ahər divi ga masləkana bi, adəba mis ndahan e kidin gatay bu təsləkabiya ka mələj drijəna. » ⁴ Ndam mədəbay nəj ni təhənggrifəj, təhi ahkado : « Leli dek əhalay a huđ gli hini bu ni ti, təhəlibiyu *dipen ana tay tərəh əna nəj dek ti elej ? » ⁵ Eslini Yezu nakəj əhindifinə ma

kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Dipen əfəj kə kuli ehimey ? » Təhənggrifəj : « Əfəj kə leli adəskala. »

⁶ Eslini əhi ana mis dal-dalani ni tənğəhadə a ga had a. Təra tənğəhadə ti əhəl dipen adəskəlani ni, əgri səsi ana Melefit. Əra əgria səsi a ti əsekəba dipen nəj, əbi ana ndam mədəbay nəj ni, əhi ana tay : « Dəmi ana mis ni dek. » Nahkay ndam mədəbay nəj nakəj tidi ana mis dal-dalani ni dek. ⁷ Kilif cı-cıeni təfəj kə tay gəziti daya. Yezu əgriki səsi ke kilif ni, mək əhi ana ndam mədəbay nəj ni : « Dəmikiyu ana tay. » ⁸ Mis nakəj dek təzum, tərəhə əna nəj a. Təcaklaviyu məğəjani ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvü hətək adəskəla əna nəj. ⁹ Mis ya təzum zlam eslini ni ti əgray mis dəbu fad. Kələj gani Yezu nakəj əhi ana mis ni təsləka. ¹⁰ Mis ni tərə təsləka ti Yezu akaba ndam mədəbay nəj ni təcəliyü a *slalah ga yam vu həya, tōru ka had Dalmanuta.

Ndam Feriziyen təhi ana Yezu məgraya zlam magray ejep a
(Meciyə 16.1-4)

¹¹ Yezu nəj əbu eslini ti ndam *Feriziyen ndahan tərəkia, təbu tagray gejewi akaba nəj. Tagrakabə gejewi a nahkay ti tawayay tətəkər nəj ti məğudar zlam, təhi : « Griya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kəgray ni kəgray ti əna nğəđə ge Melefit. » ¹² Yezu nakəj əra ěcia ma gatay na ti ədi ana nğidey a gugum vu. Əhi ana tay : « Ndam ye e hini vu ni ti tihindi ere ye ti tipi day-day ndo ni ti kamam ? Nəhi ana kuli nahəma, ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana ndam ye e hini vu ni do simiteni. » ¹³ Eslini əmərəbu tay ndəbak, əcəliyü a *slalah ga yam ni vu, təsləka akaba ndam mədəbay nəj na, tōru gwar ke ledi ga dəluv ni.

Miwisən ga ndam Feriziyen akaba ga Erot

(Meciyə 16.5-12)

¹⁴ Nday təbu takoru əna *slalah ga yam ni ti ndam *mədəbay Yezu nakəj təhəl *dipen ndo, əğəzalkia ahər ka tay a. ¹⁵ Eslini ti Yezu əhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisən ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam ga bay *Erot ni. » ¹⁶ Nahkay təzlapay e kidin gatay bu, tədəm : « Adəm nahkay ti adəba dipen əfəj kə leli bi palam. » ¹⁷ Yezu nakəj əra ěcia pakama gatay na ti əhi ana tay : « Dipen əfəj kə kuli bi ni ti kədəmum kamam ? Kicəm ma goro ni do, kəsərum do kekilejə waw ? Kəwayum micəmeni do zla tək əhəmamam ? ¹⁸ Eri gekuli ni ti kipəm divi əna nəj do waw ? Slimi gekuli ni day kicəm slimi əna nəj do waw ? Ere ya nəgray ni ti kəsərumki va do waw ? ¹⁹ Ka ya ti nisikəba dipen zlamani ana mis dəbu zlamani na ti, məğəjəni

gani ya kàhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəngrifəñ : « Hətək mərəhvani kru mahar cu. » ²⁰ Adəm keti : « Ka ya ti nisikaba dipen adəskəlani ana mis dəbu fadani na ti, məgəjəni gani ya kàhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəngrifəñ : « Hətək mərəhvani adəskəla. » ²¹ Əhi ana tay keti : « Kekileñja kicəm do waw ? »

Yezu ahəngaraba zal wuluf a

²² Yezu akaba ndam mədəbay nañ ni tōru a Beceyda. Tōru tınjəa ti mis ndahañ təzibiyu zal wuluf, mək təgri kam-kam ana Yezu ti mınjifin, ti zal nani mąngaba. ²³ Nahkay Yezu nakəñ adafəña ahar kà zal nakəñ a, tata azoru nañ cak əfəñ kà kəsa. Tōru tınjəa eslina ti ətifikiyu esli6 ke eri, mək əbiki ahar ke eri, əhindifinə ma, əhi : « Kəbu kipi divi aw ? » ²⁴ Zal wuluf nakəñ ətəftəba ahər a, adəm : « Nəbu nipi mis zə-zə kədəm məngəhaf, ay ti nday təbu təsawadəy. » ²⁵ Eslini Yezu nakəñ əbiki ahar ke eri keti. Əra əbiki ahar na ti zal wuluf ni əhəlkaeri a, əngaba, epi divi lala. ²⁶ Yezu əhi : « Sləka, ru a magam. Kasləka nihi nahəma, kōru gwar a kəsa vu ba. »

Piyer adəm Yezu ti nañ Krist Bay gədəkani ya amara ni

(Meciyə 16.13-20 ; Lək 9.18-21)

²⁷ A vad nahañ, Yezu akaba ndam mədəbay nañ ni təbu tasləkaba a kəsa cı-cıbeni ya təbu kà gəvay ga Sezare ge Filip na. * Ka ahər divi zla ti əhindifinə kà tay a, əhi ana tay : « Mis ti tədəm nu ti nu way ? » ²⁸ Təhəngrifəñ, təhi ahkado : « Tədəm nak Zəñ bay məbaray mis ni, mis ndahañ tədəm nak Eli, mis ndahañ ti ni tədəm nak bilin ga ndam ya təhəngaray *pakama ge Melefıt ahaslanı ni. » ²⁹ Eslini nañ nakəñ əhindifinə ma kà tay a, əhi ana tay ahkado : « Ləkələm ti, kədəmum nu ti nu way ? » Piyer əhəngrifəñ, əhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gədəkani ya Melefıt əslərbiyu ni. » ³⁰ Yezu nakəñ əra əcia ma ge Piyer na ti ələgi ana tay, adəm ahkado : « İy nahkay. Ay ti kədəfumi nu ana maslaña ba simiteni. »

Yezu adəm aməmət mək aməngaba e kisim ba

(Meciyə 16.21-28 ; Lək 9.22-27)

³¹ Eslini Yezu ənjəki ka macahi zlam ana ndam mədəbay nañ ni. Əhi ana tay : « Ahər adəm nu *Wur ge Mis nəcakay daliya dal-dal. Nday gədəkani ni, gədəkani ga ndam *məngələbəkəbu mis akaba Melefıt ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huf ga vad mahkərani bu anəngaba e kisim ba. »

³² Əhi ana tay vavay, do ni ti əmbriñin ana tay ndo. Piyer əra əcia ma gəyən na ti azaba nañ e kidin gatay ba cak, ələgiki ka pakama

gəyən ni. ³³ Ay Yezu əmbatkiyiyu ma ka ndam mədəbay nañ ni tuwəli, ələgi ana Piyer biləgeni, adəm : « *Seteni, sləkəfua, ru drin ! Majalay ahər gayakti akada ge Melefıt ni do, kajalay ahər ti akada ge mis hihirikeni ni. »

³⁴ Eslini ti mis təbu kay macakalavani. Nahkay Yezu əzalay tay akaba ndam mədəbay nañ ni. Təra tınjəki ti əhi ana tay ahkado : « Tamal mis awayay mədəbay nu nahəma, ahər adəm məmbrəñ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya, *tadarfəñ nañ kà təndal nəngə ni mibesey. Tamal mis awayay mədəbay nu ti mągray nahkay. ³⁵ Maslaña ya ti adəm ajəgur sifa gəyən, awayay amət ba ni ti emiñin. Maslaña ya ti emiñin sifa gəyən azuhva nu akaba *Ma Məweni Sulumani ni ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do. ³⁶ Tamal mis əngəta elimeni ga duniya na dek mək əcina sifa gəyən a ti, elimeni gani aziaya mam ? ³⁷ Emiñin sifa gəyən na ti, aməngət mam ga məmbani əna nañ mam ? ³⁸ Mis ye e hini vu ni təwayay Melefıt va do, tagudar zlam dek. Nu Wur ge Mis ti anara əna njədə ga Baba goro akaba məslər gəyən *njələtani ni. Tamal maslaña əngwaz awər nañ kə meleher ge mis, adəm nañ mis goro do, əsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka fat ya ti anara ni anədəm nañ mis goro do. »

9

¹ Əhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma ; e kidin ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahañ atəmət ti etipia *Məgur ge Melefıt a day ; ka sarta gani nani ti Melefıt aməgur zlam dek əna njədə gəyən. »

Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam mədəbay nañ ni

(Meciyə 17.1-13 ; Lək 9.28-36)

² Vad muku ka ahər gani zla ti Yezu əzay Piyer, Zək akaba Zəñ, əhəloru tay ka ahər ga həma zəbalani. Nday ka ahər gatay akaba Yezu cilin. Tōru tınjəa ti vu ga Yezu ni əmbativa e eri va ana tay nahañ a, ³ azana gəyən ka vu dek əcia bəd-bəd talla. Ahələba eri a vərut ; bəd-bəd gani atama bəd-bəd ga azana ge mis na dek əna tallana. ⁴ Eslini tipioru Eli nday ata Məwiz, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁵ Piyer əra əcia tay a ti əhi ana Yezu ahkado : « Məsi, leli məbu ahalay ti əbəlay. Mara mivicey əhy mahkər, bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Eli. » ⁶ Əsər ere ye ti adəm ni do, adaba əngwaz awər tay dal-dal. ⁷ Eslini məgudunğudun əhərkiyay ka tay a, əngah tay. Dəngu ga maslaña əhənday a məgudunğudun ni bu, adəm :

* 8:27 Sezare ge Filip ti kəsa gədəkani. Əfəkad kəsa gani nani ti bay Filip.

« Nanj hini ti wur goro, nawayay nanj dal-dal. Gasumiki pakama gayan ! »⁸ Eslini huya ndam *madabay Yezu ni tehelin eri, tipi maslana nahan ndo, si Yezu nanj balan akaba tay cilin.

⁹ Nday tabu tandaya ahàr a hama ni ba ni ti Yezu nakon àhi ana tay : « Kàngèhadumi ere ye ti kipum ni ana maslana ba, si nu *Wur ge Mis anangaya e kidin ga ndam evid ba kwa. »¹⁰ Nday nakon tégaskabá pakama gayan ya ti àhi ana tay na. Ay ti tagray gejewi e kidin gatay bu, tadam : « Pakama gayan ya ti adam amangaya e kidin ga ndam evid ba ni ti, awayay adam ti mam ? »¹¹ Nahkay tihindifina ma kà Yezu a, tahi ahkado : « Ndam *masar Wakita ge Melefit ni tadam wudaka *Krist *Bay gadakani ya amara ni eminjia ti, ahàr adam Eli amara day ti kamam ? »¹² Yezu nakon ahangrifon ana tay, adam : « Edefin Eli ara, aslamalakabu zlam dek day. Ay ti abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit adam Wur ge Mis amacakay daliya kay, mis atadam nanj mis masakani asar aranja do. Melefit adam nahkay ti kamam ? »¹³ Ay nahi ana kuli nahama, Eli ti ara andava. Ara ti, mis tagria ere ye ti nday awayay na dek, akada ga pakama ge Melefit ya adamki na. »

*Yezu agariaba seteni ana wur nahan a
(Meciyu 17.14-21 ; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Tara tinjikiva ka ndam *madabay Yezu ndahan na wudak ti tipi mis dal-dalani kay tevelina tay a. Eslini ndam *masar Wakita ge Melefit tabu bilegeni, tagray gejewi akaba tay. ¹⁵ Mis dal-dalani ni tara tipeya Yezu a nahama, nday dek tadam : « A ! Yezu enjia, » mak nday dek tacuhwakioru, tagri sa. ¹⁶ Tara tagria sa andava ti Yezu nakon ehindifina ma ka ndam madabay nanj na, àhi ana tay : « Lekulum kabum kagrunkivu gejewi akaba tay ti ka mam ? »¹⁷ Eslini maslana nahan e kidin ge mis dal-dalani ni bu ara ecia ma ga Yezu na ti ahangrifon, àhi ahkado : « Masi, nazukbiya wur goro a. Seteni aniviyu, azlapay koksah. ¹⁸ Seteni ni agas nanj ku eley eley do dek, azagad nanj ka had. Nahkay wur ni guzlabuc krup-krup a ma bu, ahapadkabu aslar krad-krad, vu gani dek ekuli kac. Nahi ana ndam madabay kur ni ti tagariaba, ay ti tislaki ndo. »¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Lekulum ye e hini vu ni ti kafumki ahàr ke Melefit do. Nu ananjhad kangaya akaba kuli aw ? Nu enebesi ana kuli kangaya waw ? » Mak àhi ana tay : « Zumubiya wur nana nimi. »²⁰ Nahkay tazibiyu. Seteni ni ara epia Yezu a ti adaday wur ni kay kay, mak wur ni adad, eji dabay ka had, guzlabuc krup-krup a ma bu. ²¹ Eslini Yezu ehindifina ma ka banj ga wur na, àhi ahkado : « Ere gani agas nanj ti ku ananaw ? » Ahangrifon àhi : « Agray nanj kwa e guziteni vu. ²² Sak kay

seteni ni ezligia nanj a aku va, ezligia nanj a yam va, awayay mijin nanj. Ay ti tamal kislaki nahama, janaki leli, masuk ciciha ti. »²³ Yezu ahangrifon, àhi ahkado : « Kadam "Tamal kislaki" ti kadam kamam ? Bay ya ti afakia ahàr ke Melefit a ni ti Melefit esliki magri zlam weley weley do dek tata. »²⁴ Eslini banj ga wur ni azlah huya, adam : « Nafakia ahàr a. Ay ti mafaki ahàr goro ni ahaca, janaki nu ti nafaki ahàr akivu. »

²⁵ Nday tabu eslini ti mis ndahan kay tarakia ka tay a. Yezu ara epia tay a ti azlacaki ke seteni ni, àhi : « Seteni ya agray mis ti bay gani azlapay koksah akaba eci slimi koksah ni, nahuk nahama : Haryana a wur hini ba. Kaharaya ti kangwiviyu va ba. »²⁶ Seteni ni ara ecia ma ga Yezu ya àhi na ti adi ana zlahay, adaday wur ni kay kay, mak azlakiaba. Ara azlakiaba ti wur ni egia kadam kisimèni. Nahkay ti mis kay tadam ahkado : « Ameta. »²⁷ Ambatakani do amot ndo ; Yezu azay ahar gani ezefteba nanj a, mak wur ni eci jik.

²⁸ Kalon gani Yezu oru enjua a magam a ti, ndam madabay nanj ni nday ka ahàr gatay tihindifina ma, tahi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? »²⁹ Yezu nakon ahangrifon ana tay, adam : « Seteni akada nday nani nahama, tamal ti kahangalay Melefit ndo ni ti taslakiaba ana mis a koksah. »

*Yezu adam keti amamat mak amangaba e
kisin ba*

(Meciyu 17.22-23 ; Luk 9.43-45)

³⁰ Yezu akaba ndam madabay nanj ni taslaka kamalan nana, tabu taslakaba ka had *Gelili a. Yezu awayay ti mis tasar malan gatay ya takoru ni ba,³¹ adaba nanj abu acahi zlam ana ndam madabay nanj ni. Àhi ana tay : « Atadefiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tagas nu, tara takad nu. Atakada nu a ti, vad mahkar amagra ti anangaba. »³² Pakama ga Yezu ya adam ni ti ndam madabay nanj ni ticiaba ndo. Ay angwaz agrafona tay ge mihindifina ma.

Gadakani ya atam mis ndahan ni ti way ?

(Meciyu 18.1-5 ; Luk 9.46-48)

³³ Toru tinjua a Kafarnahum a ti taturiyu a ahay vu. Eslini Yezu àhi ana tay : « Kagrumbiyu gejewi e divi bu kwa enekwinj ti aki ka mam ? »³⁴ Nday nakon te-te, adaba e divi bu ni ti tadam ahkado : « Mesarakaba, gadakani e kidin geli bu ya atam leli ni ti way ? »³⁵ Eslini Yezu nakon anjohad digas, mak azalakabu ndam madabay nanj kru mahar ceni ni, àhi ana tay : « Tamal mis awayay mi gi gadakani ti ahàr adam mi gi guziteni esli mis ndahan do dek kwa, magri tawi ana mis dek kwa. »³⁶ Mak azabiyu wur guziteni e kidin gatay bu, agaskabu nanj gum. Àhi ana ndam madabay

nañ ni : ³⁷ « Tamal ti maslaña ãgaskabá wur gũzítèna akadá hini na azuhva nu a nahãma, ãgaskabá nu a. Tamal ti maslaña ãgaskabá nu a ti ãgaskabu nu cilin do, ãgaskabá Bay ya ti àslèrbiyu nu na daya. »

Maslaña ya àcafõña leli a kà zlam a do ni, agriki tãwi ana leli

(Luk 9.49-50)

³⁸ Eslini Zer, àhi ana Yezu : « Mũsi, mĩpia maslaña nahan a ãgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay mädãm macafõña nañ a adaba nañ mis geli do. » ³⁹ Ay Yezu nakøj àhøjgriføj, àhi ahkado : « Kàcumfõña nañ a ba, adaba tamal ti maslaña agray ere ye ti tipi day-day ndo ni àna slimi goro ni ti mæk awayay mädãmku ma magädavani huya ti àdãm koksah. ⁴⁰ Maslaña ya ti àwayay magudar tãwi geli do nahãma, agriki tãwi ana leli. ⁴¹ Nahi ana kũli nahãma, ku way way do tamal àchãiya yam ana kũli e hijiyem va adaba lekũlum ndam ge *Krist ti Melefit amøvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagøjazlki ahàr do. »

Bumvu slimi ti kãgudarum zlam ba

(Meciyũ 18.6-9 ; Luk 17.1-2)

⁴² Yezu àdãm keti : « Ndam ya tãfõku ahàr, mis tãdãm tĩslì arana do akadá ga bõza cĩ-cĩbeni ni ti, tamal ti maslaña agray ti ku way way do e kidin gatay bu mĩjikia ke divi a nahãma, hojo tøjwãliviyu avar gädakani ana maslaña ya ejinjkia nañ a ni a døjgu vu dondul mæk tizligiyu nañ a *døluv gädakani vu dazlaz. ⁴³ Tamal ahàr gayak ejinjkia kur ke divi a nahãma, kelkaba. ãgaski hojo kähuriyu ka mëløj ga sifa àna ahàr bëløj ere gani ya kähuriyu a *døluv ga aku vu àna ahàr gayak cœni ni. Aku nani ti àmæt do, [⁴⁴ A mëløj ga aku nani vu ni ti mekcehud tãmæt do, aku gani day àmæt do.] ⁴⁵ Tamal asak gayak ejinjkia kur ke divi a nahãma, kelkaba. ãgaski hojo kähuriyu ka mëløj ga sifa àna asak bëløj ere gani ya tizligiyu kur a døluv ga aku vu àna asak gayak cœni ni. [⁴⁶ A mëløj ga aku nani vu ni ti mekcehud tãmæt do, aku gani day àmæt do.] ⁴⁷ Tamal eri gayak ejinjkia kur ke divi a nahãma, zaba zligoru. ãgaski hojo kähuriyu a *Mægur ge Melefit vu àna eri bëløj ere gani ya tizligiyu kur a døluv ga aku vu àna eri gayak cœni ni. ⁴⁸ A mëløj ga aku nani vu ni ti mekcehud tãmæt do, aku gani day àmæt do. ⁴⁹ Nahkay ti Melefit amøbækiviyu aku ke mis dæk akadá ya ti tãbækiviyu estena ka zlam mæzumani ni.

⁵⁰ « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcør va do ni ti, mãra mæcør keti ti kægurumi ahãmamam ? Ahàr àdãm manjähäd gekũli mäløbu sulumani akadá ga zlam mæzumani

ya tãbækiviya estena ni ; nahkay araña embedekabu kũli do. »

10

Maday wal akaba magaray wal

(Meciyũ 19.1-12 ; Luk 16.18)

¹ A vad nahan Yezu àslaka eslina, àngoru ka had *Zũde. Öru ke ledi nahan ga zalaka *Zurdej. Eslini mis dal-dal tãrakia. Àchã zlam ana tay keti akadá gayan ya agray kælavad ni. ² Nañ àbu achã zlam ana mis eslini ti ndam *Feriziyer ndahan tãrakia. Tihindifinja ma, tãhi ahkado : « ãgaski ti mis agaray wal gayan aw ? » Tãhi nahkay ti adaba tawayay tatakur Yezu ti mädãm ma magudarani. ³ Yezu nakøj àhøjgriføj ana tay, àdãm : « Møwiz àhi mam ana kũli a wakita gayan ni bu mam ? Àwayay ti kægurum mam ? » ⁴ Eslini nday nakøj tãhi ahkado : « Møwiz àvia divi ana mis a, àdãm tedevu ata wal gayan ti si abiki wakita gani avi day kwa ti agaray. * » ⁵ Ay ti Yezu àhøjgriføj ana tay keti, àdãm : « Møwiz àbaki ma gani nahkay a wakita gayan ni bu ni ti àbaki adaba lekũlum kawayum mægasmkabu ma ge Melefit do palam. ⁶ Ay kwa ka møjjeki ga mëløj, ka ya ti Melefit àgraya zlam dæk na nahãma, “Melefit àgraya mis a ti àgraya ata zal ata wal a. † ⁷ Nahkay ti mis zalani amahøraya a ahay ga bøjani ata møjani ba, mæk atanjähädkabu ata wal gayan. ⁸ Nday cœni ti vu gatay emigi bëløj.” ‡ Nahkay ti nday cœni medeveni va do. Tigia vu gatay bëløj. ⁹ Nahkay ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »

¹⁰ Tãra tinjia a magam a ti ndam *madøbay Yezu ni tihindifinja ma àki ka pakama ya ti àhi ana ndam *Feriziyer na. ¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti àgara wal gayan a mæk àda wal nahan a nahãma, àgra hala, àgudaria zlam ana wal gayan ye enjenjeni na. ¹² Wal day tamal àslaka afa ga zal gayan a mæk àda zal nahan a nahãma, àgra hala. »

Yezu agøskabu bõza cĩ-cĩbeni

(Meciyũ 19.13-15 ; Luk 18.15-17)

¹³ Mis tãhølibiyu bõza ana Yezu ti mægri *sulum ge Melefit àna møbaki *ahar gayan ka tay. Nday tãbu tãhølibiyu bõza ni nahkay ti ndam madøbay nañ ni tøløgi ana tay. ¹⁴ Yezu àra èpia ere ye ti ndam madøbay nañ ni tãgray na ti àzuma børuv a, àhi ana tay ahkado : « Mbrøjum bõza tãra afa goro a, kàcumfõña tay a ba. Adaba mam, *Mægur ge Melefit ti ga ndam ya tãbu akadá ga bõza ni. ¹⁵ Nahi ana kũli nahãma, ahàr àdãm ku way way do mægøskabu Mægur ge Melefit akadá ga wur ya eciiki slimi ana bøjani ni. Tamal ãgaskabu nahkay do nahãma, èsliki

* 10:4 Møjjay Mimbiki 24.1. † 10:6 Møjjekiani 1.27 ; 5.2. ‡ 10:8 Møjjekiani 2.24.

məhuriyani a Məğur ge Melefit vu koksah. »
 16 Eslini əgəskabu bəza nakəñ gum, mək
 əbəkəi ahar ka tay ga məgri sulum ge Melefit
 ana tay.

*Pakama ga Yezu ya əhi ana bay ge eli-
 meni ni*

(Meciyu 19.16-30 ; Lük 18.18-30)

17 Yezu əsləka eslina. Nan əbu akoru e
 divi bu ni ti maslaña nahəñ əcuhwakioru,
 əbəhədi mirdim grik, əhi : « Məsi sulumani,
 ti nəñgət *sifa ya əndav day-day do ni ti
 nəgray əhəməmam ? » 18 Yezu əhəñgrifəñ,
 əhi : « Kəzalay nu mis sulumani ti kamam ?
 Mis sulumani ti əbi, si Melefit cilin. 19 Ere
 ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya əvi
 ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəkəf
 mis ba, kəgray hala ba, kigi akal ba, kəgray
 sedi ti kəsəkəf malfədə ba, kəzumki zlam
 ge mis ba, həngrioru ahər a həf ana ata
 buk ata muk. § » 20 Zal nakəñ əhəñgrifəñ,
 əhi ahkado : « Məsi, nəgəskabə Divi nana
 dək kwa nu a wur wurani. » 21 Eslini Yezu
 əwaya nan a, əməñjaləñ e eri vu, əhi : « Zlam
 əhacukivu bəlan kekileña. Ru kəsəkumoru
 zlam gayak dək ti kidi sinju gani ana ndam
 talaga. Nahkay ti akəngət elimeni e melefit
 bu. Akagra zlam nana dək nahəma, kəra,
 kədəbay nu. » 22 Maslaña nani əra əcia ma
 ga Yezu ya əhi na ti ma gani əhəlia ahər a
 məbəruv ətikaba kwir. Nahkay əsləka
 sasuhwa, adaba zlam gayəñ əbu dal-dal.

23 Eslini Yezu əmbatvu ga məməñjaləñani
 ana ndam mədəbay nan ni, əhi ana tay
 ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a
 *Məğur ge Melefit vu ti zləzlədə dal-dal. »
 24 Pakama ga Yezu ya ti ədəm ni əwisiria
 ahər ana ndam mədəbay nan na. Ay ti Yezu
 əhəngri zuh ana ma ni, əhi ana tay : « Ndam
 goro ni, məhuriyani a Məğur ge Melefit vu
 ti zləzlədə dal-dal. 25 Ezligwemi ahuriyu e
 evid ge lipri vu kwalac ti agrav aw ? Ay ti
 bay ge elimeni məhuriyu a Məğur ge Melefit
 vu ni ti zləzlədə dal-dal, ətama ge ezligwemi
 ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » 26 Ma ga
 Yezu ya əhi ana tay ni əgria ejej ana tay a
 dal-dal. Nday nakəñ təzlapay e kidin gatay
 bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way
 ti Melefit aməhəngay nan way ? » 27 Ay Yezu
 əməñjaləñ kə tay, əhi ana tay ahkado : « Mis
 ti təgray koksah, ay Melefit kwa ti esliki ma-
 grani, adaba Melefit ti esliki magray zlam
 dək tata. »

28 Eslini Piyer əhi ana Yezu ahkado : « Iy
 zla, leli məməbrəña zlam a dək, mədəbay
 kur ti əhəməmam ? » 29 Yezu əhəngarfəñ,
 ədəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal
 mis əmbərbu zlam gayəñ azuhva nu ga
 məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis,

bi əmbərbu ahay gayəñ, bəza ga məñani,
 bəñani, məñani, bəza gayəñ ahkay do ni
 vədan gayəñ nahəma, 30 aməñgət vü zlam
 nday nani kay ətam ndahan ni sak din nihi
 ka sarta hini. Aməñgət ahay, bəza ga məñani,
 ata məñani, bəza, vədan ; akaba nani dək mis
 atəgri daliya. Ka məlan məweni ya Melefit
 amagra ya ni day aməngət sifa ya əndav day-
 day do ni. 31 Ay ti nday gədəkani ya kama ge
 mis ni ti, mis kay e kidin gatay bu atəngoru
 kəlan ge mis. Nday ya kəlan ge mis ni day
 etigi gədəkani kama ge mis. »

*Yezu ədəm sak ya mahkər aməmət mək
 aməngəba e kisim ba*

(Meciyu 20.17-19 ; Lük 18.31-34)

32 Yezu akaba ndam mədəbay nan ni təbu
 takoru, təzay divi ya ti acəloru a Zerəzalem
 ni. Yezu ədi kama ana tay. Ndam mədəbay
 nan ni ahər əhəlia ana tay a, mis ndahan
 ya təbu takoru akaba tay ni day əngwaz
 əwəra tay a. Eslini Yezu əzalakabu ndam
 mədəbay nan kru mahar cəeni ni keti, əñjəki
 ka mazlapi ma ana tay əki ke ere ye ti ama-
 graqivi ni. 33 Əhi ana tay ahkado : « Cəm
 day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zerəzalem.
 Eminjua eslina ti nu *Wur ge Mis atəgəsi nu
 ana gədəkani ga ndam *məngəlabakabu mis
 akaba Melefit ni akaba ana ndam *məsər
 Wakita ge Melefit ni. Eslini atədəm si takəf
 nu kwa, atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər
 ke Melefit do ni. 34 Nday nani ti eteyefu,
 etifəviyu esli6 e eri vu, atəzlə6 nu əna kurupu
 cək cək, atakəf nu, mək a vad ya mahkər ti
 anəngəba. »

Zek nday ata Zəñ tihindifəña zlam kə Yezu

a

(Meciyu 20.20-28)

35 Eslini Zek nday ata Zəñ bəza ge Zebede
 tərəkia kə Yezu a, təhi ahkado : « Məsi,
 mawayay mihindifəka zlam a, mawayay
 ti kəgri ana leli. » 36 Yezu əhəngrifəñ ana
 tay, əhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri
 mam ana kəli mam ? » 37 Təhi : « Ka ya ti
 akəzuma bay gayak gədəkani na nahəma,
 kəvi divi ana leli ti məñjəhadfuk kə gəvay,
 bəlan ka ahar ga dəf, bəlan ka ahar ga gəjar
 gayak ti. » 38 Ay ti Yezu əhi ana tay ahkado :
 « Ere ye ti kihindəm ni ti kəsərum do. Ek-
 isləmki misi zum ge hijiyem ye enisi ni tata
 waw ? Ekisləmki mi6eseni *tabaray kəli
 akada goro ya atabaray nu ni tata waw ?
 * » 39 Nday cəeni təhi : « Misliki. » Eslini Yezu
 əhəngrifəñ ana tay, ədəm ahkado : « Ekisəm
 zum ge hijiyem ya enisi ni akaba atabaray
 kəli akada goro ya atabaray nu ni ti ama-
 gravu ededən. 40 Ay ti maslaña ya ti amədəm
 way aməñjəhadfu kə ahar ga dəf akaba kə
 ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay

§ 10:19 Manjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

* 10:38 Zum ge hijiyem ya Yezu emisi ni ti daliya gayəñ ya aməmət ni.

Melefit àna ahàr gayan day ti aməvi məlan nani ana mis ya nanj àdaba tay a ni. »

⁴¹ Ndam *madəbay Yezu kruani ndahan ni tàra ticia pakama ge Zej ata Zek ya tahi ana Yezu na ti təzumkia 6əruv ka tay a. ⁴² Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay nanj ni dek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, ndam ya ti təzalay tay bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gədəkani ga məlan day tədəm ahàr àdam mis təgri təwi ana tay kay, təmbərənj mis do. ⁴³ Ay e kidinj gekuli bu ni ti àgravu nahkay do. Tamal ti maslaña e kidinj gekuli bu awayay miği gədəkani ti, miği bay məgri təwi ana kuli kwa sawan. ⁴⁴ Tamal ti maslaña e kidinj gekuli bu awayay miği kama ge mis ti, miği evidi ge mis dek kwa. ⁴⁵ Adaba nu *Wur ge Mis nara ti, nəwayay ti mis təgru təwi do. Nara ti ga məgri təwi ana mis sawan, navay sifa goro ga mambay mis kay àna nanj. »

Yezu ahəngaraba zal wuluf Bartime a (Meciyu 20.29-34 ; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Eslini Yezu akaba ndam madəbay nanj ni akaba mis ndahan kay 6al tinjua a Zeriko a. Nday təbu taslaka a kəsa nani ba ti tēdi ahàr ana zal nahanj wulufani. Slimi gayan Bartime, nanj wur ge Time ; nanj manjəhadani digusa kà gəvay ge divi, ahəngalay zlam. ⁴⁷ Àra ècia mis tədəm « Yezu zal Nazaret enjia » ti àdiki ana zlahay, àdam ahkado : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicih ti. » ⁴⁸ Eslini mis kay tələgi, tahi : « Lakakaba. » Nanj ti ni àzlahkivu kay kay sawan, àdam : « Wur ge Devit, nəsuk cicih ti. » ⁴⁹ Yezu àra ècia zalay na ti ècik àdam : « Zalumbiya nanj a. » Nahkay təzalibiyu zal wuluf nakənj, tahi : « Zay njəda, cikaba. Nanj àbu azalay kur. » ⁵⁰ Eslini zal nakənj àzakaba azana ya ti àhəmbakabu na, èzligoru, ècikaba cəkwad àrəkioru kà Yezu nakənj. ⁵¹ Yezu èhindifinja ma, àhi : « Kawayay ti nəgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəngrifənj, àhi ahkado : « Məsi, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » ⁵² Mək Yezu àhi : « Melefit àhəngga kur a adaba kəfəkuwa ahàr a palam. » Ka ma geli hini èpi divi həya. Àra èpia divi a ti àdəboru Yezu e divi bu.

11

Mis tamərivu ana Yezu ka ya ti ahuriyu a Zeruzalem ni

(Meciyu 21.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zej 12.12-19)

¹ Tòru tinjua cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviyu, kama ga kəsa ndahanj Betfazi akaba Betani ni ti Yezu nakənj àslər ndam madəbay nanj ni cu, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teguni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azonju məwəlani.

Wur ga azonju nani ti maslaña àcəlkiyu day-day fañ ndo. Picehəmbiya, zumubiya. ³ Ay tamal maslaña èhindifinja ma kə kuli a, àhi ana kuli «Kepicehəm ti kamam ? » nahəma, humi ahkado : « Bay geli awayay, ara ahəngarbiyu nihi həya. »

⁴ Nahkay nday nakənj tòru. Tòru tinjua ti tēdi ahàr ana wur ga azonju məwəlani kà mahay e mite bu. Təbu tepiceh ti ⁵ mis ndahan e kidinj ge mis ya ti təbu eslini ni bu tahi ana tay ahkado : « Kepicehəm wur ga azonju ni ti kamam ? » ⁶ Eslini təhəngri ma ga Yezu ya àhi ana tay ni ana tay ; nahkay təmbərənj tay, təsləkabiya àna nanj a. ⁷ Tàra tinjikia àna wur ga azonju na ka Yezu a ti təkəki azana, mək Yezu àcəlkiyu katapala. ⁸ Mis dal-dal eslini təpəbivoru azana gatay e divi bu, mis ndahanj ti ni təkəwəbiyu slimber i a vadənj bu, təkəhadivoru bilegeni. ⁹ Yezu nanj àbu akoru ti mis ya kama gayan akaba ya kələnj gayan ni təgray salalay, təzləbay nanj, tədəm : « *Hozana ! Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaña ya ti ara àna slimu gayan a ni ! ¹⁰ Melefit məgri sulum ana maslaña ya ti ara azum bay ge Devit bənj geli ni ! Təzləbay Melefit drin agavəla ! * »

¹¹ Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Eslini èhelinj eri, àmənjalənj kà zlam dek. Àmənjalənjəba dek ti fat àbi va bi, məlakarawa ègia. Nahkay təharaya, təsləka akaba ndam madəbay nanj kru mahar cəeni na, təngoru gwar a Betani.

Yezu etikwesl məngəhafya èwi bəza do ni (Meciyu 21.18-19)

¹² Tòru tinjua a Betani a ti təndəhad eslini hundum. Ge miledə gani, təsləka təngoru a Zeruzalem. Nday təbu takoru e divi bu ni ti ləwir àwərkaba Yezu a. ¹³ Ləwir àbu awər nanj nahkay ti èpi mən ga *wəruv mideni. Àra èpia ti àhədəkfənoru, àmənjalənj bəza gani, ay àngəfənj ndo, adaba sarta ge miwi bəza gani do. ¹⁴ Eslini Yezu àhi ana mən ga zlam ni : « Day-day maslaña aməzum bəza gayak va do. »

Gayan ya àdam nahkay ni ti ndam madəbay nanj ni ticia.

Yezu a ahay gədəkani ge Melefit ni bu

(Meciyu 21.12-17 ; Luk 19.45-48 ; Zej 2.13-22)

¹⁵ Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana mis təkəsumvoru zlam akaba ndam məsəsum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àhəmbəhadəba tabəl ga ndam mambay sinju na akaba məlanj manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. ¹⁶ Mis ndahanj təbu təhuriyu àna zlam a ahay ge Melefit ni vu, mək

taslækaba àna nan̄ a kwalac. Təbu tagray nahkay ti Yezu nakəŋ əcafaŋa tay a. ¹⁷ Mək əcahi zlam ana mis ya təbu eslini ni, ədəm : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ədəm : “Ahay goro zla ti atədəm mələŋ ga jiba dek ga mahəŋgalavù Melefit.” † Ay lekulum ti kəmbatunkaba, əgia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁸ Əra ədəma nahkay ti gədəkani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit ni ticia ; təra ticia ti tədəbafəŋ divi ge mijin̄ nan̄. Ay ti aŋgwaz əwərfəŋa tay kə nan̄ a, adaba mis ndahan̄ ni dek ti pakama ya əcahi ana tay ni əgia ejej ana tay a. ¹⁹ Mələkarawa əra əgia ti Yezu akaba ndam mədəbay nan̄ ni təsləkaba a kəsa ni ba.

Məŋgəhafya ti Yezu etikwesl ni əkulia (Meciyu 21.20-22)

²⁰ Ge miledə gani təbu tan̄goru a Zeruzalem. Təbu tasləkafəŋa kə gəvay ga mən̄ ga *wəruv ya ti Yezu əhi ma na nahəma, tipi ti mikuleni kəc akaba sliri gani dek. ²¹ Eslini Piyer əra əsarkia ka ma ga Yezu ya əhi ana mən̄ ga wəruv na ti əhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mən̄joru, mən̄ ga wəruv ya kətikwesl ni əkulia. » ²² Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Fumki ahər ke Melefit. ²³ Nəhi ana kuli nahəma, tamal ti maslaŋa ahi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a *dəluv gədəkani vu” nahəma, amagravu. Tamal ti əjalay ahər cə cə do, əfəkia ahər ke Melefit a, əsəra aməgri ere ye ti ehindi ni ti, zlam gani agravu. ²⁴ Nahkay nəhi ana kuli : Tamal ti kihindəm zlam, kahəŋgalum Melefit ti, fumki ahər ke Melefit, səruma kəŋgətuma əndava. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməgri zlam ya ti kihindəmfiŋa ni dek ana kuli. ²⁵ Tamal ti kicikumaba, kəbum kahəŋgalum Melefit ti, mbrəŋumfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kuli ni kə tay a, tamal əbu ni. Nahkay ti Bəŋ gekuli ya a huđ melefit bu ni aməmbərfəŋa zlam gekuli ya kagudarum ni kə kuli a bilegeni. [²⁶ Ay tamal kəmbəŋumfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kuli na ka tay a do ni ti Bəŋ gekuli ya a huđ melefit bu ni day aməmbərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kə kuli a do.] »

Yezu agray təwi ti way əvi divi gani way ? (Meciyu 21.23-27 ; Lək 20.1-8)

²⁷ Yezu akaba ndam mədəbay nan̄ ni təhuriyu a Zeruzalem keti. Yezu əra əhuriya a kəsa ni va ti əsawadavù a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu. Nan̄ əbu eslini ti gədəkani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsar Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani ndahan̄ tərəkia, ²⁸ təhi : « Kagraj təwi hini nahkay

ti kəŋgət divi gani eley ? Way əvuk divi gani way ? » ²⁹ Yezu əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bələŋ kə kuli a. Kəhəŋrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kuli, nədəfi bay ya ti əvu divi ge təwi ya ti nagraj ni ana kuli. ³⁰ Nəhi ana kuli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti əbaray mis ni ti njədə gani Melefit əvi tak, tak day ti mis təvi aw ? Həŋgrumufəŋ nimi ! »

³¹ Təra ticia ma na nahkay ti təgray gejewi e kidin̄ gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit əslərbiyu nan̄” hi, ara ahi ana leli : “Kəgəsunkabu pakama gayan̄ ni ndo ni ti kamam ?” ³² Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njədə gani” ti ərakaboru do. » Tədəm nahkay ti adaba mis tezl-tezleni eslini ni dek tədəm Zeŋ ti nan̄ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ededifin̄ ededifeni. Təgraŋa aŋgwaz kə mis tezl-tezleni nana, ³³ nahkay təhəŋgrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsar do. » Eslini Yezu əhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti əvu divi ge təwi ya ti nagraj ni ana kuli do bilegeni. »

12

Ma gozogul əki ka ndam məwəs vədan̄ (Meciyu 21.33-46 ; Lək 20.9-19)

¹ Yezu əhi ma ana mis ni keti əna ma *gozogul. Ədəm ahkado : « Zal nahəŋ əbu nahəma, əjavù mən̄ ga zlam * a vədan̄ gayan̄ vu, əcafəŋ azlaw tekesl, əgraya mələŋ ga məducaya yam ga bəza ga mən̄ ga zlam na, əkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahər gani ga majəgay vədan̄ ni. Kələŋ gani əfivù vədan̄ ni ana mis a ahar vu ti təwəs, mək əsləka, ərə e mirkwi zlam gayan̄. ² Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni əra ənjia ti bay ga vədan̄ ni əslərbiyu bay magri təwi afa ga ndam məwəs vədan̄ ni ti təhəlikaboru ja gani gayan̄. ³ Ay bay magri təwi ni əra ənjia ti ndam məwəs vədan̄ ni təgəs nan̄, təzləb mək təgaray nan̄, arəŋa day əzay a ahar vu ndo. ⁴ Eslini bay ga vədan̄ ni əslərbiyu bay magri təwi nahəŋ keti. Əra ənjia ti nday nakəŋ təsi aday a ahər vu, tindivikaba cəđ cəđ. ⁵ Nahkay bay ga vədan̄ ni əslərbiyu mis nahəŋ keti. Nan̄ nani ti təkad nan̄ gweha. Əslərbiyu mis ndahan̄ kay keti. Təra tinjia ti ndam məwəs vədan̄ ni təzləb ndahan̄, ndahan̄ ni ti ni təbazl tay. ⁶ Kələŋ gani nahəma, bay ga vədan̄ ni mis əgəjenifəŋ bələŋ cilin̄. Maslaŋa nani ti wur gayan̄, awayay nan̄ dal-dal. Ədəm : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” Nahkay zla ti əslərbiyu nan̄ afa gatay. ⁷ Ay ndam məwəs vədan̄ ni təra tipia wur na nan̄ əbu ara ti təzlapay e kidin̄ gatay bu, tədəm ahkado : “Nəŋ tegani ti mekeji gayan̄ ; məmbəŋ nan̄ ba, məkəđum nan̄ ; nahkay ti vədan̄ ni emigi geli.” ⁸ Əra ənjikia ka tay a ti

† 11:17 Məŋjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11. * 12:1 Məŋ ga zlam nani ti *vin̄.

tægəs naŋ yaw, tàkad, tězaba kisim gayan na a vadaŋ ni ba, tizligoru.

⁹ « Nədəm nahəma, bay ga vadaŋ ni amaslakabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vadaŋ ni mam? Amabazl ndam məwəs vadaŋ ni, mək aməvi vadaŋ ni ana mis ndahaŋ. ¹⁰⁻¹¹ A Wakita ge Melefit bu əbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahaŋ əbu ti ndam mələm ahay tawayay magray təwi əna naŋ ndo. Ay ti akur gani nani əgia akur ya akay ahay na dek sawaŋ.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit,

agri ejep ana leli.” †

« Ləkulum kəjeŋgum ma nani ndo waw? »

¹² Gədəkani nakəŋ təsəra Yezu ədəmki ma *gozogul ni ti ka tay. Təra təsəra ti tawayay tægəs naŋ. Ay mis təbu eslini kay ti tægəs naŋ ndo, adaba aŋgəwəz əwəra tay a. Nahkay təmbrəŋ naŋ, təsləka.

Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni (Meciyu 22.15-22 ; Luk 20.20-26)

¹³ Yezu naŋ əbu eslini nahkay ti təslərkibiyu ndam *Feriziyen akaba ndam ndahaŋ ya tədəbay bay *Erot ni. Tawayay ti mədəm ma magədavani ti tægəski naŋ.

¹⁴ Təra tənjiəka ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kədəm ma ge jiri. Aŋgəwəz əwərfəŋə kur kə pakama ge mis ya tədəmkuk na do ; ku kə meleher ga way ga way do day kəgray aŋgəwəz do, kacahi zlam ya Melefit awayay ni ana mis əna jiri gani sawaŋ. Ay ti Melefit əvia divi ana leli ga məbəhədi hadam ana *bay gədəkani ga ndam Rom a tək, əvi ana leli ndo waw? Məbəhədi tək, məbəhədi ba waw? »

¹⁵ Eslini Yezu əsəra tawayay ti mis ndahaŋ tədəm nday ndam jireni, ay ti nday ndam jireni do. Nahkay əhi ana tay ahkado : « Kəhəlumfua eyə a ti kamam? Nga zumubiya siŋgu akur-akurana ti namənjaki day nimi. » ¹⁶ Nahkay tədibiyu bəlaŋ. Təra təvia ti əhindifiŋa ma kə tay a, ədəm ahkado : « Əki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahər ga way? Slimi məbəkiani ni ti ga way? » Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay *Sezar. » ¹⁷ Nahkay naŋ nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayan. » Eslini ma gayan ya ti əhi ana tay ni əgria ejep ana tay a dal-dal.

Mis taŋgaba e kisim ba edədiŋ a waw?

(Meciyu 22.23-33 ; Luk 20.27-40)

¹⁸ Eslini ndam *Sedəseyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Sedəseyen tədəm mis əməta ti aŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado : ¹⁹ « Məsi, Məwiz əbiki ana leli a wakita gayan ni bu,

ədəm ahkado : “Tamal mis nday kə mən gətay, mək bəlaŋ gani əməta, əmbərba wal gayan a, wal ni əwii wur ndo nahəma, ahər ədəm wur ga mənəni ni azay wal ni, ti təwiewa mekeji ana wur ga mənəni ya əmət na.” †

²⁰ Yaw mis ndahaŋ təbu adəskəla kə mən gətay, gədəkani gətay ni əda wal a. Əra əza wal na ti əwifinə wur a ndo, mək zal ni əməta.

²¹ Əra əməta ti mimbiki gayan ni əzay wal ni. Əra əza wal na ti naŋ day əwifinə wur a ndo, mək əməta. Naŋ ya mahkər ni day əgray nahkay, mək əməta. ²² Nahkay nday adəskəlani ni dek təza wal na day təwifinə wur a ndo, mək nday dek təməta. Kələŋ gani wal ni day əməta. ²³ Ay ka fat ya ti mis atanəgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlaŋ e kidin gətay bu amazay way? Nday adəskəlani ni dek təza naŋ a ni. »

²⁴ Ay Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Majalay ahər gekuli ti kigeni do. Adaba mam? Adaba kicəməba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz əbəki na ndo, kəsərum nədə ge Melefit do palam. ²⁵ Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanəgaba e kisim ba ni ti zawal ataday wəl va do, wəwal day ataday zawal va do. Atanəhad dek akada ga *məslar ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni. ²⁶ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgum wakita ge Məwiz ni day-day ndo aw? Kəjeŋgum ma əki ka mənəgəhaf ya ti aku əgəs ni ndo aw? Eslini Bay Melefit əhi ana Məwiz ahkado : “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekəp.” § ²⁷ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya əna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. Ləkulum ti majalay ahər gekuli ti kigeni do simiteni. »

Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis tægəskabu enji ni ti weley?

(Meciyu 22.34-40 ; Luk 10.25-28)

²⁸ Eslini zal nahaŋ naŋ əvu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit, əcia ma gətay na, əsəra Yezu əhia ma sulumana ana ndam *Sedəseyen na. Nahkay ti arəkioru, əhindifiŋa ma, əhi ahkado : « *Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis tægəskabu enji ni ti weley? » ²⁹ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Divi ge Melefit ya ti ahər ədəm mis tægəskabu enji ni ti nihi : “Ci zal Izireyel : Bay Melefit geli nahəma, naŋ Bay naŋ bəlaŋ. ³⁰ Wayay Bay Melefit gayak əna huđ bəlaŋ, əna sifa gayak dek, əna majalay ahər gayak dek akaba əna nədə gayak dek.” * ³¹ Divi ye cə ni day nihi : “Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahər gayak gayakani ni.” † Divi nday ndani cəni ni ti ahər

† 12:10-11 Limis 118.22-23. † 12:19 Mənəy Mənəkiani 38.8 ; Mimbiki 25.5-6. § 12:26 Mənəy Mahərana 3.2, 6, 15-16. * 12:30 Mimbiki 6.4-5. † 12:31 Levi 19.18.

àdám mis tégaskabu tay àtam divi ndahan ni dek kwa. »³² Mək bay məsar Wakita ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Yawa Məsi ! Ere ye ti kàdám ni ti jiri edediŋ. Bay Melefit ti naŋ bəlanəŋ huya, bay nahanəŋ àbi. †³³ Tamal ti kawayay naŋ àna hud bəlanəŋ, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njàda gayak dek zla nahəma, àtama sədaga ya təbi na akaba zlam ya tisliri na dek àna sulumana. Tamal ti kawayay mis ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni nahəma, nani day àtama sədaga dek àna sulumana. »³⁴ Zal nakəŋ àra àhəŋgrifəŋa kigeni a ti Yezu àsəra naŋ bay məsar zlam. Nahkay àhi ahkado : « Nak kəbi driŋ driŋ akaba *Məgur ge Melefit bi. » Kələŋ gani maslaŋa ya ti azay njàda gayan ge mihindifiŋa ma nahanəŋ a ni ti àbi va bi.

Bay gəđakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?

(Meciya 22.41-46 ; Lək 20.41-44)

³⁵ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. Àhi ana tay : « Ndam *məsar Wakita ge Melefit ni təđəm *Krist *Bay gəđakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ?³⁶ Ambatakani do, Devit naŋ naŋani àna ahàr gayanəŋ àdám àna njàda ga *Məsuf Njəlatani ahkado :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhadəŋ gwar kà ahəŋ ga dəf goro a, a mələŋ ga gəđakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhadəŋ tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” †

³⁷ « Nəđəm nahama, Krist nani ti Devit àna ahàr gayanəŋ tekeđi azalay naŋ bay gayanəŋ. Ay tamal nahkay ti təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? » Eslini mis dal-dal təbi slimi ana pakama gayanəŋ ya ti àhi ana tay ni. Pakama nani àbələfəŋa kà tay a.

Bumvu slimi àna ndam məsar Wakita ge Melefit ni

(Meciya 23.1-36 ; Lək 20.45-47)

³⁸ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti àdám ahkado : « Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsar Wakita ge Melefit ni atagosay kəli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawaday àna naŋ riya ; tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek ;³⁹ tawayay manjəhadəŋi e kərsi ga gəđakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba ka mələŋ məzum zlam ga wuməri. ⁴⁰ Nday gani təbu təhəlfəŋa zlam kà wál madakway a, təbu təpəski ka mahəŋgalay Melefit adaba tawayay ti mis

təmənjaləŋ ana tay. Nahkay ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatrađ tay kay amatam ge mis ndahanəŋ ni dek. »

Sədaga ga wal madakway ya aranja gayanəŋ àbi ni

(Lək 21.1-4)

⁴¹ Eslini Yezu naŋ àbu manjəhadəŋi digusa kà gəvay ga zlam məbəviyu siŋgu ga sədaga ni. Mis təbu eslini kay təbiyu siŋgu ; naŋ nakəŋ amənjaləŋ kà tay ahəmamam təbiyu siŋgu ni : ndam ge elimeni kay təbu təbiyu siŋgu dal-dal. ⁴² Nday təbu təbiyu nahkay ti wál madakway nahanəŋ aranja gayanəŋ àbi àra àbiyu siŋgu akur-akurani ciđ-cibeni cə ; siŋgu ciđ-cibeni cəni ni agray siŋgu fađ. ⁴³ Yezu àra èpia ti àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, wal madakway hini ti aranja gayanəŋ àbi, ay siŋgu ya àbiyu a zlam ga sədaga ni vu ni ti àtama ge mis ndahanəŋ ni dek təbiyu na dek, ⁴⁴ adaba mis ndahanəŋ ni dek təbiyu siŋgu ya təgəjənifəŋ kà tay təsər ere ye ti tagray àna naŋ ni va do ni ; wal hini ti ni aranja gayanəŋ àbi, ay ti àbiya siŋgu ya àfəŋ na dek. Siŋgu gayanəŋ nahanəŋ ga məsəkum zlam məzumani àgəjənifəŋ ndo. »

13

Yezu àdám etembəđkaba ahay gəđakani ge Melefit na

(Meciya 24.1-2 ; Lək 21.5-6)

¹ Kələŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təharaya a *ahay gəđakani ge Melefit ni ba. Nday təbu təharaya nahəma, bəlanəŋ e kidiŋ ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi ahkado : « Məsi, ŋga mənjaləŋ ka akur gəđakani ya teđezi ahay ni àna naŋ ni day ti, tigi eri ni ! »² Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Àbi kipiya ahay hini medezleni àna akur gəđakani na do aw ? Etembeđkaba besək-besək, ku akur bəlanəŋ day amanjəhadəŋi ka akur nahanəŋ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(Meciya 24.3-14 ; Lək 21.7-19)

³ Tòru tijnəu ka ahàr ga həma *Oliviyə a nahəma, Yezu ànjəhadəŋ digusa, amənjoru *ahay gəđakani ge Melefit ni. Eslini Piyer, Zek, Zeŋ akaba Andre təbu kà gəvay gayanəŋ ciliŋ. Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado : ⁴ « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya zlam nani dek amagravu wudək na ti ahəmamam ? »

⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bumvu slimi, maslaŋa àgosay kəli ba. ⁶ Adaba mis kay atara, ku way way do aməđəm naŋ ti nu, aməđəm naŋ ti *Bay gəđakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. ⁷ Mis atagay silik kə cifeni akaba kə driŋeni, ekicəm ma

gani. Kicuma ti kəgrum anğwaz ba. Ahàr àdám zlam nday nani tãgravu kwa. Ku tamal tãgrava nahkay nənğu ni, mandav ga duniya fañ do. ⁸ Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. Had amaday a kesa gərgərani ndahan bu, ləwir day amələbu a kasa gərgərani ndahan bu. Zlam nday nani dek ti mənəkəki ga daliya ciliñ : zlam nday nani ti akada ga wur ya ajibiyu aslr ana wal a hud bu ni. ⁹ Ay lekulum ti bumvu slimi. Mis atəgas kuli, atoru àna kuli ka mələñ ge seriya. Atəzləb kuli a ahay ga *mahəngalavù Melefit bu. Atagrafaña seriya kə kuli kə meleher ga gədəkani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni. ¹⁰ Wudaka mələñ andav nahəma, ahàr àdám mis tēhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had gərgərani ni dek day kwa.

¹¹ « Yaw ka ya ti atəgas kuli, atoru àna kuli ka mələñ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni àhəli ahàr ana kuli ba. Ka fat nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kuli ; dəmum ma gani nani. Nahkay akədəmum ma nani ti lekulum lekulumeni do, amədəm ma nani ti *Masuf Njəlatani. ¹² Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga mənğatay ti tãbazl tay, ata bəñ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəñ gatayani akaba ata mənğatayani, atəsəkumoru tay ti tãbazl tay. ¹³ Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslaña ya ti aməbrəñ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti, Melefit amahəngay nanj. »

Zlam magədavani ya àbəlay do fererani ni

(Meciy^h 24.15-28 ; Lük 21.20-24)

¹⁴ « Zlam magədavani ya àbəlay do fererani, ezinğ zlam dek ni, amagravu. *Amagrava ti ekipum nanj ka mələñ ya àgəski do ni. » (Bay ya ti ejənğey ma hini ni ti ahàr àdám mıcı lala). « Ekipuma nanj a ti ahàr àdám ndam ya ka had *Zude ni tãcuhworu a həma vu kwa. ¹⁵ Maslaña ya ti nanj ka *dalaha ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhalaya zlam gayan a day ba. Məharaya məcuhway sawan. ¹⁶ Maslaña ya ti nanj a vadəñ bu ni ti ni, ànğa a magam ga mara mazay azana gayan a ba. Məcuhway sawan. ¹⁷ Ka sarta gani nani ti wál a hud akaba nday ya ti bəza təfəñ kà tay ka ahar ni atasay cihini ! ¹⁸ Nahkay ti hənğalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ba, ¹⁹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəkakay daliya kay atam daliya ndahan ya mis təkakabiyu kwa ahaslani ka ya ti Melefit àgraya mələñ a duk àbivaya ana kana ni. Kələñ ga daliya nani ti

daliya ndahan atələbi akada nani day-day va bi. ²⁰ Bay geli àdám sarta gani nani aməpas do, do ni ti maslaña àbi amatamfəña kà daliya nana bi. Melefit àdám aməpas do ni ti azuhva ndam gayan ya adaba tay a ni palam.

²¹ Ka sarta gani nani ti tamal maslaña ahi ana kuli ahkado : “Pəm *Krist nanj àbu ahalay !” ahkay do ni : “Pəm nanj àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni ba. ²² Adaba mam, ndam ndahan atara tasəkad malfada, ku way way do amədəm nanj Krist ahkay do ni nanj bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis. Atagraf zlam ya ti mis tiپی day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit adaba tay a ni. ²³ Lekulum zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kuli a àndava. »

Manğa ga Wur ge Mis a

(Meciy^h 24.29-31 ; Lük 21.25-28)

²⁴ « Ay ka sarta gani nani, kələñ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday mələñ va do, kiyi day amasladay mələñ va do. ²⁵ Bəngur atətədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga had a ; zlam njədə-njədani a hud melefit bu atədaday a mələñ gatay bu. ²⁶ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklabasl ba àna njədə kay akaba masladay goro a. † ²⁷ Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit ga macakalakabu ndam ya Melefit adaba tay a ni kə sliri ga mələñ fadani ni dek ; ku ka mələñ driñeni weley weley do dek anəkakalakabu mis ka ahar bəlanj. »

Yezu azay mazavu ga mənğ wəruv

(Meciy^h 24.32-35 ; Lük 21.29-33)

²⁸ « Nazay mazavu gani akada ga mənğ ga *wəruv ni, ahàr àdám kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edí nahəma, kəsəruma mədərđər ənjia wudak. ²⁹ Nahkay day tamal kipuma zlam ya nəhi ana kuli ni nanj àbu agravu nahəma, səruruki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, ninjia wudak. ³⁰ Nəhi ana kuli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³¹ Mələñ ya agavəla akaba mələñ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Njəhadum eri

(Meciy^h 24.36-44)

³² « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaña àbi àsar bi. *Məslər ge Melefit ya a hud melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekeđi nəsar do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra. ³³ Nahkay ti bumvu slimi, njəhadum eri, adaba kəsərur sarta gani nani do. ³⁴ Amagravu akada ga maslaña ya nanj àbu akuru e mirkwı gayan ni. Wudaka ara asləka ti àmbərfəñ ahay

* 13:14 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11. † 13:26 Deniyel 7.13.

gayan̄ kà ndam ya tægri tæwi ni, èdikaba tæwi na ana tay a. Àhi ana bay ya ahåtay mahay ni “Njèhad̄ eri” mæk àslàka. ³⁵ Nahkay ti lekulum day njèhad̄um eri, adaba kàsèrum sarta ga bay ahay gekuli ya amaslækabiya na do. Cù amaslækabiya ga mlækakarawa, cù ga hud̄ ya vad, cù ka ga ya ti agwazl tæzlah ni, cù ahkay do ni ge miled̄u ti kàsèrum do. ³⁶ Nahkay ka sarta ya ti amæzlærøvkiaiya ke kuli a bæslan̄ nahøma, àdi ahàr ana kuli lekulum e dæwir bu ba. ³⁷ Ere ye ti nàhi ana kuli ni ti nàhi ana mis dæk : Njèhad̄um eri. »

14

Gadákani ga ndam Zude tagray dabari ge mijij̄ Yezu

(*Meciyu 26.1-5 ; Lúk 22.1-2 ; Zeñ 11.45-53*)

¹ Vad̄ àvu cù, tara tagray wumèri ga *Pak ; wumèri gani nani ti tidivù dipen̄ *miwisijeni do. Eslini gadákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mæsèr Wakita ge Melefit ni tàgray sawari ti tægæs Yezu àna wir-wir, tawayay takad̄ nan̄. ² Nday nakøn̄ tædøm : « Mægæs nan̄ a wumèri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atæmbrøn̄ leli do, etizligeya silik a kësà va. »

Wal nahan̄ abæki tersel ka ahàr ga Yezu
(*Meciyu 26.6-13 ; Zeñ 12.1-8*)

³ Yezu nan̄ àbu a Betani, a ahay bu afa ga Simu zal ambèlæk ni. Nan̄ àbu man̄jèhadani azum daf. Eslini wal nahan̄ àhurkiviyu ka tay àna tersel njèlatani ge sin̄gu kayani a kolombu sulumani bu. * Tersel gani nani ti tæzalay nardu. Èheòkia ma ga kolombu na, àbæki tersel ni ka ahàr ga Yezu. ⁴ Gayan̄ ya àbæki ni ti àwøria bæruf ana mis nday ndahan̄ e kidin̄ ge mis ya tævu eslini ni ba ; tæzlapay e kidin̄ gatay bu, tædøm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ? ⁵ Hojo amal tæsèkumoya, tængøta àtam sulay jik din̄ din̄ mahkær, tidi sin̄gu gani ana ndam talaga do aw ? » Nahkay tælègi ana wal nakøn̄ ngak-ngak.

⁶ Eslini Yezu nakøn̄ àhi ana tay : « Mbrøn̄jum nan̄ ! Kèhælumi muru ti kamam ? Zlam gayan̄ ya àgru ni ti àbølay. ⁷ Ndam talaga zla nahøma, nday tæbu akaba kuli kælavad ; kægurumi sulum ana tay akada ya kawayum ni tata. Ay nu zla ti ananjèhad̄ akaba kuli kælavad do. ⁸ Wal hini àgra zlam ya ti agray tata na : àbøkua tersel ka vu a ti àslamatakabá nu ga mæfiyu nu e evid va. ⁹ Nèhi ana kuli nahøma, a mæløn̄ bu dæk, ku eley eley do atadømoru *Ma Mæweni Sulumani ni zla nahøma, atanghæd̄ ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagajazlki ahàr ke mis do. »

Zudas awayay asækumoru Yezu
(*Meciyu 26.14-16 ; Lúk 22.3-6*)

¹⁰ Zudas Iskariyot bilin̄ a hud̄ ga ndam *madæbay Yezu kru mahar cøeni ni bu øru afa ga gadákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni ga mæðfik̄i Yezu ana tay ti tægæsà nan̄ a. ¹¹ Nday nakøn̄ tàra ticia ma gayan̄ na ti tàmørva dal-dal, tæhi : « Tamal kæðfik̄ia Yezu ana leli a ti amøvuk sin̄gu. » Kæløn̄ gani Zudas nakøn̄ àdæbay divi ga mæðfik̄i Yezu ana tay.

Ndam madæbay Yezu taslamalakabu zlam mæzumani ga wumèri ga Pak

(*Meciyu 26.17-25 ; Lúk 22.7-14, 21-23 ; Zeñ 13.21-30*)

¹² Vad̄ ye enjenjeni ga wumèri ge dipen̄ *miwisijeni do ni ènjia. A vad̄ ga wumèri ga *Pak nani ti tisljin̄ bæza tæmbak ana Melefit. Eslini ti ndam *madæbay Yezu ni tihindifin̄a ma kà Yezu a, tæhi ahkado : « Kawayay ti mōru māsalamatukkabu zlam mæzumani ga wumèri ga Pak ni ti eley ? » ¹³ Eslini Yezu àslær ndam madæbay nan̄ bebem cù, àhi ana tay : « Dægum a kësà gadákani ni vu. Ekin̄jumiya nahøma, akæbumkabu ahàr akaba zal nah̄an̄ àcabhiya yam a mandaray va. Ekipøma nan̄ a ti dæbumiyu nan̄ ka mæløn̄ gayan̄ ya ti ahuriyu ni. ¹⁴ Akèhurumiya ti hindumfin̄a ma kà bay ahay na, humi ahkado : “Mæsi geli àdøm : Ahay goro ya ti anara næzumviyu zlam ga wumèri ga Pak ni akaba ndam madæbay nu ni ti neley ?” ¹⁵ Eslini bay ahay ni amæðfik̄i ahay nahan̄ gadákani ka ahàr ga ahay nahan̄ ana kuli, zlam dæk àvu maslamatakavani àndava. Slamatumikabu zlam mæzumani ni ana leli ti eslini. » ¹⁶ Ndam madæbay Yezu cøeni ni tæslàka, tōru a kësà ni vu. Tōru tin̄jua ti tædi ahàr ana zlam ni dæk akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mæk tæslamalalakabu zlam ga wumèri ga Pak ni.

Yezu àdøm : « Maslan̄a e kidin̄ ga ndam madæbay nu ni bu ara ejin̄ nu »

(*Meciyu 26.20-25 ; Lúk 22.14 ; Zeñ 13.21-30*)

¹⁷ Mælakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam madæbay nan̄ kru mahar cøeni ni tin̄jua a ahay ni va. ¹⁸ Eslini tæhuriya tånjèhadkabá birra, tæbu tæzum zlam ti Yezu àhi ana tay : « Nèhi ana kuli nahøma, bilin̄ gekuli ya mæzumkabu zlam ni amæsækumoru nu. » ¹⁹ Ma ga Yezu ya àdøm ni ti àhølia ahàr ana ndam madæbay nan̄ na dæk. Ku way way do e kidin̄ gatay bu bilin̄ àna bilin̄eni nan̄ àbu àdøm : « Nu do, do waw ? » ²⁰ Yezu àhi ana tay : « Mis bilin̄ e kidin̄ gekuli kru mahar cøeni ni bu, maslan̄a ya ti mætèlkabiyu ahàr a halaf vu ni. » ²¹ Àdøm keti : « Nu *Wur ge Mis nara

* **14:3** Kolombu gani nani ti tàgray àna akur sulumani ya tæzalay elbetir ni, sin̄gu gani kay.

nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayan bu ni. Ay ti zlazlada afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwiewa nanj a ndo. »

Yezu avi daf ge Melefit ana ndam maḍəbay nanj ni

(*Meciyu 26.26-30 ; Luk 22.14-20 ; 1 Korej 11.23-25*)

²² Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsı ana Melefit, əsekaba, àbi ana ndam maḍəbay nanj ni. Àhi ana tay : « Zuma, hini ti aslu ga vu goro. » ²³ Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsı ana Melefit keti, àvi ana tay, nday dek tisi. ²⁴ Àhi ana tay : « Hini ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməŋəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay. ²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ ya do, si a vad ya ti enisi zum məwəni a *Məgur ge Melefit bu ni kwa. » ²⁶ Təra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcaloru a həma *Oliviyə vu.

Yezu àdəm : « Piyer amadəm àsər nu do »
(*Meciyu 26.31-35 ; Luk 22.31-34 ; Zey 13.36-38*)

²⁷ Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « Ləkəlum dek ekijumkia ke divi a, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. † ²⁸ Anəmət, ay ka ya ti anəŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahər e Gelili. » ²⁹ Eslini Piyer àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a nəŋgu ni, nu ti nijikia do. » ³⁰ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, nak ti kani kani a, a huḍ ga məlavad bu wudaka agwazl azlah sak cə ti akədəm sak mahkar kəsər nu do timey. » ³¹ Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. » Ndam *maḍəbay Yezu ndahanj ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

Yezu ahəŋgalay Melefit e Gecimeni
(*Meciyu 26.36-46 ; Luk 22.39-46*)

³² Yezu akaba ndam maḍəbay nanj ni tōru ka məlaŋ nahəŋ, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tōru tinjəa eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayəŋ, nakoru nahəŋgalay Melefit. » ³³ Àzalay Piyer, Zek, akaba Zey, tōru cak. Eslini ti aŋgwaz àḍagaki ka Yezu nakəŋ dal-dal, məbərɔv àtikaba kwir kwir. ³⁴ Àhi ana tay : « Məbərɔv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a,

njəhadum eri. » ³⁵ Nanj nakəŋ àhədakfəŋa kà tay a ōru cak, àndəhad a huḍ a huḍ, àhəŋgalay Melefit ti àcakay daliya ka sarta nani ba.

³⁶ Àdəm : « Aba, † Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. § Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

³⁷ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam maḍəbay nanj mahkərani na, àdi ahər ana tay nday e dəwir bu. Èpidək tay, àhi ana Piyer : « Simu, kway-kway kinji dəwir aw ? Kəbeseŋ manjəhadani eri njemdi biliŋ koksah aw ? » ³⁸ Njəhadum eri, həŋgalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ti kijumkia ke divi a ba. Məbərɔv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti əsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

³⁹ Yezu àŋgəvū, ōru àhəŋgalay Melefit keti, akada gayan ya ti àhəŋgalay piŋani ni.

⁴⁰ Àra àhəŋgala nahkay ti àŋgəkia ka ndam maḍəbay nanj na keti. Àdi ahər ana tay nday e dəwir bu, təmətəbəkaba ga manjəhadana eri a. Təra təpidəkva ti təsər ere ye ti təhi ni do. ⁴¹ Àŋgəvū keti ya mahkər. Àra àsləkabiya ti àhi ana tay keti : « Kekileŋa kinjəm dəwir aw ? Kekileŋa kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Njə pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴² Cikəməba, mədəgumkiuru ka tay. Njə pəm, maslaŋa ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

Ndam Zude təgəs Yezu
(*Meciyu 26.47-56 ; Luk 22.47-53 ; Zey 18.3-12*)

⁴³ Ka ya ti Yezu nanj àbu azlapay nahkay ni ti Zudas biliŋ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəŋ kà tay. Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani ndahanj təslərbiyu tay. ⁴⁴ Wudaka nday tara ti Zudas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər * nahəma, nanj gani huya. Gəsuma nanj a, dəgum àna nanj, jəgum nanj lala. » ⁴⁵ Zudas nakəŋ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a huya. Àhi : « Məsi, » mak àgri sa àna məfəki ma kà tuwər. ⁴⁶ Nahkay mis ni tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nanj. ⁴⁷ Eslini mis biliŋ e kiḍiŋ gatay ya təbu eslini ni bu àrad maslalam fətah, àsifəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit na həndaf. ⁴⁸ Yezu àhi

† **14:27** Mənjay Zakari 13.7. † **14:36** Àna ma ga ndam Zude « Aba » awayay adəmvaba ti « Baba. » § **14:36** Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bərɔv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay. * **14:44** Ka sarta nani ti kəlavad mis tagri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

ana mis ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal, ⁴⁹ ambatakani do nəbu nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefıt ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo. Ay zlam nani agravu ti ere ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt ni bu ni mągravu. »

⁵⁰ Eslini ndam məđəbay naŋ ni dek təmbərəbu naŋ, tədəgiki ana hwa tidizl. ⁵¹ Wur dagwa nahaŋ naŋ àbu eslini, məfakabu azana bilij ka vu cilij, adəboru Yezu bilegeni. Mis ni t̄ara tipia naŋ a ti tədəm təgəs naŋ. Tara təgəs naŋ ti ⁵² àmbərfeŋ azana gayarj ni k̄a tay, àdiki ana hwa dēfel a mahayma.

Tagrafəŋa seriya k̄a Yezu k̄e meleher ga gəđakani ga ndam Zude a

(Meciya 26.57-68 ; Luk 22.54-55, 63-71 ; Zej 18.13-14, 19-24)

⁵³ T̄ara təgəsa Yezu a ti təzoru naŋ afa ga gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni. Ba-6a ti gəđakani ndahaŋ ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni, ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni akaba gəđakani dek təcakalava eslina. ⁵⁴ Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naŋ kələŋ drinj. Oru ènjua a ahay ga gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni va ti ànjəhad digəs a dalaka bu, anjafəŋ k̄a aku akaba ndam magray təwi ye eslini ni.

⁵⁵ Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni akaba gəđakani ge seriya ni dek təbu tədəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya, adaba tawayay takad naŋ, ay ti t̄əŋgət ndo. ⁵⁶ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ma gatay ni təsava divi a. ⁵⁷ Kələŋ gani mis ndahaŋ ticikaba, təsəkadki malfada nahaŋ keti, ⁵⁸ tədəm : « Leli micifija, àdəm ahkado : “*Ahay gəđakani ge Melefıt hini ya mis tələm àna ahar ni ti nara nembədkaba. Enembədkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nələmvaya nahaŋ ya mis tələm àna ahar do na.” » ⁵⁹ Ay kəkiləŋa ma gatay ni təsava divi a. ⁶⁰ Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni ècikaba cəkwađ e kidinj ge mis ni ba, èhindifija ma k̄a Yezu a, àhi : « Nak k̄ahəŋgarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶¹ Ay Yezu nakəŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni èhindifija ma keti, àhi : « Nak ti *Krist *Bay gəđakani ya amara ni aw ? Nak wur ga Bay Melefıt ya ti mazləbay ni aw ? » ⁶² Eslini Yezu nakəŋ àdəm : « Iy, nu gani. Ekipəm nu *Wur ge Mis maŋjəhadani

a məlarj ga gəđakani bu, k̄a ahar ga dəf ge Melefıt Bay njəda-njəđani ni. † Ekipəm anara a huđ melefıt ba a makləbasl ba. ‡ » ⁶³ Gəđakani nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bəruv a, èguzlehkaba azana ka vu gayarj a kwar, § àhi ana mis ni ahkado : « Məđəbay sedi nahaŋ kamam mba mam ? » ⁶⁴ Kicuma, endivi Melefıt timey ! Ay ti kawayum ti m̄əgrumi mam ? » Mək mis ni dek tədəm : « Àgudara, si t̄akad naŋ kwa. » ⁶⁵ Eslini mis ndahaŋ tədəgiki ana mitifiviyu esliə ana Yezu e eri vu, t̄akambahi eri, təsi məđukđuk ga ahar, təhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefıt nahəma, dəfiaya maslaŋa ya ti àzlaə kur na ana leli a zla ! » Mək mis ya təbu tagray təwi eslini afa ga bay gəđakani nani ni t̄azay naŋ, təbi bəbarva.

Sak mahkər Piyer adəm àsər Yezu do

(Meciya 26.69-75 ; Luk 22.56-62 ; Zej 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ka ya ti Piyer naŋ àbu a dalaka mbeheni ni bu nahəma, wal nahaŋ àra : wal nani agri təwi ana bay gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni. ⁶⁷ Àra ènjia ti èpi Piyer naŋ àbu anjafəŋ k̄a aku, àməŋjaləŋ lala mək àhi : « Nak day k̄asawađumkabá akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁶⁸ Eslini Piyer àhi : « Aha. Nəsər ma gani do, nəcikaba ere ye ti kawayay kədəm na do. »

Àra àdəma nahkay ti ècikaba, àsləkaba a dalaka ni ba, oru e gejinj vu. [Mək agwazl àzlah.] ⁶⁹ Wal ni àra èpia naŋ a keti ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini ti naŋ ndam gatay gani. » ⁷⁰ Eslini Piyer àdəm keti : « Aha, nu nəsər ma gani do. »

Àra àpəsa 6al ti mis ya ti eslini ni təhi ana Piyer keti : « Ededinj nak day ndam gatay gani, adaba nak zal Gelili. » ⁷¹ Naŋ nakəŋ àmbadaŋ dək, àdəm : « Nəsər maslaŋa nani ya ti kacalulfəŋ ni do. Tamal nasəkad malfada nahəma, Melefıt m̄akada nu a. » ⁷² Eslini agwazl àzlah ye cə huya. Agwazl ni àra àzlah a ti Piyer nakəŋ ma ga Yezu ya àhi : « Wudaka ti agwazl azlah sak cə nahəma, akədəm sak mahkər k̄əsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahār ba. Nahkay Piyer àdiki ana tuway.

15

Yezu naŋ àbu k̄e meleher ge Pilet bay ga ndam Rom

(Meciya 27.1-2, 11-14 ; Luk 23.1-5 ; Zej 18.28-38)

† 14:62 Limis 110.1. ‡ 14:62 Məŋjay Deniyel 7.13. § 14:63 Tamal zal Zude èguzlehkaba azana gayarj ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àləlay do simiteni ni àgrava. Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt èguzlehkaba azana gayarj ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm naŋ Wur ge Melefıt ni, adaba tədəm èndivia Melefıt a dal-dal.

¹ Du àna zəwəni nahəma gəḏákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba nday gəḏákani ge seriya ni dek təcakalava, təgray sawari. Eslini təgəs Yezu, təwəl mək tōru àna naŋ afa ga bay *Pilet. ² Tōru tinjua àna Yezu a ti Pilet nakəŋ èhindifinja ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude efedifin aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəḏəm. » ³ Eslini gəḏákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tacalki naŋ ka zlam magudarani kay. ⁴ Pilet èhindifinja ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do aw ? Kàhəŋgarfəŋ do aw ? » ⁵ Ay Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ va do. Gayan ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgría ejep ana Pilet a.

Təḏəm tákada Yezu a

(Meciyu 27.15-26 ; Luk 23.13-25 ; Zeŋ 18.39-19.16)

⁶ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifinja kə Pilet a ti məfaya zal daŋgay a bəlan. Tihindifinja ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ⁷ Zal nahaŋ àbu, slimi gayan Barabas ; təfiya naŋ a daŋgay va akaba mis ndahaŋ ya ti təkadfaŋva kə ŋgumna ni. Ka sarta ya ti təkadfaŋva kə ŋgumna ni ti naŋ àkada mis a. ⁸ Eslini mis dal-dalani ni tàra afa ge Pilet a, tihindifinja ti mēgri ana tay akada gayan ya ti agra ana tay kilevi ni. ⁹ Tàra tihindifinja nahkay ti Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nihi ti kawayum nəfiaya bay ga ndam Zude na ana kulí a waw ? » ¹⁰ Àḏəm nahkay ti, àsəra gəḏákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. ¹¹ Ay gəḏákani ni tawayay ndo, təhi ana mis dal-dalani ni : « Humi : “Mawayay ti kəfaya naŋ a ba, si Barabas kwa.” Mək təhi nahkay. ¹² Pilet nakəŋ àra ècia ma gatay na zla nahəma, àhi ana tay keti : « Kawayum ti nəgri mam ana maslaŋa ya ti kazalum naŋ Bay ga ndam Zude ni mam ? » ¹³ Təhəŋgrifəŋ àna zlahay : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ¹⁴ Nahkay naŋ nakəŋ èhindifinja ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay : « Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ¹⁵ Nahkay ti Pilet awayay aməri 6əruv ana mis dal-dalani ni, àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ti təzla6 Yezu àna kurupu. Tàra təzla6a naŋ a ti àhi ana tay ti təzay naŋ, tōru tədarfəŋ naŋ kà təndal.

Ndam slewja teyefin kà Yezu

(Meciyu 27.27-31 ; Zeŋ 19.2-3)

¹⁶ Ndam slewja ni təgəs Yezu nakəŋ, təzoru naŋ a huḏ ahay ga bay *Pilet ni vu. Ahay gani nani, təzalay Pretwer. * Eslini

təzalakabu ndam slewja ndahaŋ ni dek. ¹⁷ Ndam slewja ni təmbatki azana ndizeni ka Yezu, mək tēkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviyu a ahàr vu akada ga jaku ni. ¹⁸ Tàra təbəkia zlam a zla nahəma, təgri sa, təhi ahkado : « Magruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ¹⁹ Təzay eziŋwi, təsi a ahàr vu, titifiviyu esli6 e eri vu, təbahadi mirdim meleher ndi6a ndi6a ana haḏ.

²⁰ Tàra təbia seki a nahkay ti təcakwakia azana ndizeni ya təfaki na, təbikabu azana gayan gayanani ya təcakwakia ni. Eslini təzaya naŋ e mite va, ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal a.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Meciyu 27.32-44 ; Luk 23.26-43 ; Zeŋ 19.17-27)

²¹ Ndam slewja ni təbakabu ahàr akaba zal nahaŋ naŋ àbu asləkabiya e gili a. Slimi gayan Simu, naŋ bəŋ ge Eleksender nday ata Rufus, naŋ ga kəsa Sireŋ. Eslini nday nakəŋ təfaki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni. ²² Nahkay təzoru Yezu a məlan nahaŋ vu ; məlan gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « Məlan ga aslat ga ahàr. » ²³ Tōru tinjua àna Yezu nakəŋ a zla ti tawayay təvi zum mebedekabani akaba haf va ti təzalay mir ni. Ay ti Yezu àwayay ndo. ²⁴ Eslini tədarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tədarfəŋa naŋ a ti təgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bəlan àna bəlan ti təsər way azum way. ²⁵ Sarta ya tədarfəŋ naŋ kà təndal ni ti agray njemdi ambəmbu ya ge miledə. ²⁶ Pakama àbu məbəkiani ka təndal, ka məlan ya təbəkia zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsar, təbəkia ti nahkay hi : « Bay ga ndam *Zude. » ²⁷ Tədarfəŋ ndam akal bebem cə kà təndal ndahaŋ kà gəvay ga Yezu, bəlan gani ka ahar ga ɗaf, bəlan gani ti ni ka ahar ga gəjar. [²⁸ Nahkay ti pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Tara tacalkivu naŋ àkivu ka ndam magudar zlam. † »]

²⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tipia naŋ a ti tindivi naŋ, tədaday ahàr, təhikaboru : « Hey, nak ya ti kəḏəm ahkado : “Nembəḏvù *ahay gəḏákani ge Melefit ni ti anələmaba a huḏ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? ³⁰ Həŋgay ahàr gayak, hərəya kà təndal na zla ! » ³¹ Eslini gəḏákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəḏákani ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təbu təzlapay e kidifin gatay bu, teyefin daya. Təḏəm ahkado : « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahaŋ a keti ni ti, àhəŋgaraba ahàr gayan a koksah timey ! ³² Àḏəm naŋ *Krist *Bay gəḏákani ya amara ni, naŋ bay ga ndam *Izireyel ti, məhəraya

* 15:16 Pretwer àna ma Rom ti awayay adəmvaba ahay ga gəḏákani ga ndam slewja. † 15:28 Məŋjay Izayi 53.12.

kà təndal na ! Tamal ti àhəraya kà təndal na nahama, leli tekeđi aməfaki ahār bilegeni. » Mis ya təbu madarfənjani kà gəvay ga Yezu ni day tündivi nañ.

Yezu amərfəñj kà təndal

(*Meciyu 27.45-56 ; Luk 23.44-49 ; Zeñ 19.28-30*)

³³ Fat àra ècika tirked-kef ka ahār melefīt a ti ləvəñ àgray ka had ni dek, tekdeñ duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa. ³⁴ Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəm vaba ti « Bay Melefīt, Bay Melefīt goro ni, kəmbərañ nu ti kamam ? † » ³⁵ Mis ya təbu eslini ni ndahañ tàra ticia gayañ ya ti àzlah na ti tədəm : « Cəm day ti azalay Eli ni. » ³⁶ Eslini bilin gatay àcuhworu àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu ju6, àbahi ka aday, àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti misi. Adəm : « Besuma day, tamal ti Eli ara azaya nañ kà təndal na ti mara mipi. » ³⁷ Ay Yezu nakəñ àzlahkivu kay kay, àmət.

³⁸ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga mələñ *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəđakani ge Melefīt ni bu ni ègəzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. ³⁹ Eslini bay ga ndam slewja ni nañ àbu micikeni kama ga Yezu. Àra èpia gayañ ya àmət na ti àdəm ahkado : « Maslaña hini ti Wur ge Melefīt ededñ. »

⁴⁰ Wál ndahañ təbu eslini cak, taməñjoru. Wál nday hini təkibu ka tay : Mari ga kəsa Magəđala, Salomi akaba Mari məñ ga ata Zek gaziteni nday ata Zoze ni. ⁴¹ Ka ya ti Yezu nañ àbu ka had *Gelili ni ti nday gani tādəba nañ a, təgria təwi a. Wál ndahañ kay təbu taməñjaləñjoru bilegeni, wál nday nani təcloya akaba Yezu a Zeruzəlem a.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindivij vu

(*Meciyu 27.57-61 ; Luk 23.50-56 ; Zeñ 19.38-42*)

⁴² Mələkarawa àra ègia mis təbu taslamatavu ga vad *məpəsabana ga həjəñ a ti ⁴³ zal nahañ e kidin ge mis gəđakani ya ti tagray seriya ni bu àra. Təzalay nañ Zuzef, nañ ga kəsa Erimete. Nañ day ajəgay *Məgur ge Melefīt. Àzay njəda gayañ, òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni. ⁴⁴ Gayañ ya ti èhindi kisim ni ti àgria ejep ana Pilet a. Pilet àhi ana ahār : « Yezu ti àməta àndava ededñ a waw ? » mək àzalay bay ga ndam slewja ni. Nañ nakəñ àra ènjia ti Pilet èhindifiña ma, àhi : « Àməta àpəsa ededñ a waw ? » ⁴⁵ Bay ga ndam slewja ni àra àhia « Àməta » ti Pilet àvi divi ana Zuzef ti mōru məzay kisim ga Yezu na. ⁴⁶ Nahkay Zuzef òru àsəkumbiyu

dawra, àzaya kisim ga Yezu kà təndal na, àkambah. Àra àkambaha ti àfiyu e mindivij vu. Mindivij nani ti miliyeni a pələd vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindivij ni va ti àbəladiyiyu belim gəđakani ana mahay ge mindivij ni. ⁴⁷ Ata Mari ga kəsa Magəđala ni akaba Mari məñ ga Zoze ni nday təbu taməñjaləñj ka mələñ ya təfiyu kisim ga Yezu ni.

16

Yezu aŋgaba e kisim ba

(*Meciyu 28.1-8 ; Luk 24.1-12 ; Zeñ 20.1-10*)

¹ Vad *məpəsabana àra àsləkababa zla nahəma, Mari ga kəsa Magəđala ni, Mari məñ ge Zek, akaba Salomi tōru tāsəkumbiyu tersel, ti tàra tագraki ka vu ga Yezu. ² Ge miledə fat azlərəvaya a vad enjenjeni ga gosku a zla nahəma, nday nakəñ tōru ke mindivij ni. ³ Təbu təzlaporu ka ahār divi, tədəm ahkado : « Way amoru mabəladiləña belim na ana leli kə mindivij na way ? » ⁴ Belim gani nani ti gəđakani gəđak. Tàra taməñjoru ti tipi ti mindivij nakəñ bəña, belim ni mabəladləñana. ⁵ Tōru tinjua ti təhuriyu e mindivij ni vu. Tàra təhuriya ti tipi wur dagwa nahañ nañ àbu manjəhadani digəsa ka ahar ga dəf, məbakabu azana bəđ-bəđani, àsia aŋgwaz ana tay a kay. ⁶ Àhi ana tay ahkado : « Aŋgwaz àwər kəli ba. Kəđəbum ti Yezu zal Nazaret, ya ti təkədfəñ nañ kà təndal ni. Aŋgaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Məñjumki, mələñ ya təfəkəđ kisim gayañ ni nihi. ⁷ Nihiti ti dəgum, kəhumi ma gani ana ata Piyer ndam madəbay nañ ni, humi ana tay ahkado : “Àdoru ka had *Gelili kama gekəli, akədumi ahār ti eslini, akada gayañ ya ti àhi ana kəli ni.” » ⁸ Nday nakəñ təharaya e mindivij ni ba tədəgikibiyu ana hwa ; aŋgwaz àwər tay a, təgəgəra. Tàra tāsəkabiya zla ti təhi ma gani ana maslaña ndo, adaba aŋgwaz àwəra tay a kay. *

Yezu aŋgəzlivu ana ndam madəbay nañ ni

[⁹ Yezu aŋgaba e kisim ba ge miledə a vad enjenjeni ga gosku a. Àra aŋgaya ti aŋgəzlivu enji ana Mari ga kəsa Magəđala, nañ ya ti ahaslani Yezu àgariaba seteni a adəskəla ni. ¹⁰ Nañ nakəñ àra èpia Yezu a ti òru ga məhi ma gani ana ndam ya təbu akaba Yezu ahaslani ni. Òru àdi ahār ana tay ti nday təbu titəwi, bəruv awər tay. ¹¹ Mari nakəñ àhi ana tay ahkado : « Yezu nañ àbu, nìpia nañ a. » Ay ma gayañ ya àhi ana tay ni ti təgəsiki ndo.

¹² Kələñ gani ndam *madəbay Yezu cə təbu takoru a kəsa ci6-ci6eni vu ti, Yezu aŋgəzlivu ana tay. Aŋgəzlivu ana tay ti vu gayañ ni akada ya aŋgəzlivu ana Mari ni do. ¹³ Nday

† 15:34 Limis 22.2.

* 16:8 A wakita ndahañ bu ni ti ma ga Mark àndava ahalay a.

nakəŋ day təsləkabiya ga maŋgəhadī ma gani ana ndam madəbay Yezu ndahaŋ na. Tàra təŋgəhadīa ana tay a nahkay ti nday nani təgəsiki ma gatay ya təŋgəhadī ana tay ni ndo keti.

¹⁴ Kələŋ gani ka ya ti ndam madəbay naŋ kru mahar bəlaŋani ni təbu təzum zlam nahəma, Yezu nakəŋ aŋgazlivu ana tay. Àra aŋgazliva ana tay a ti ələgi ana tay adəba təfəki ahàr ke Melefit ndo, təwayay məgəsiki pakama ga ndam ya ti tədəm : « Mipia Yezu a, aŋgaba e kisim ba » ni ndo palam. ¹⁵ Mək əhi ana tay ahkado : « Dəgum ka had ga məlaŋ ni dek, humioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ya Melefit əgra tay a ni dek. ¹⁶ Maslaŋa ya ti əfəkua ahàr a akaba əbara ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. Ay maslaŋa ya ti əfəku ahàr ndo ni ti Melefit aməgəs naŋ əna seriya. ¹⁷ Nday ya ti təfəkua ahàr a nahəma, məfəku ahàr gatay ni ara asərvu nahkay hi : atəzlapay əna ma həma ndahaŋ ya nday təsər do ni ; ¹⁸ tamal ti təgəs gavaŋ əna ahar ahkay do ni tisi zlam makad mis day, zlam nday nani atəgri araŋa ana tay do ferera ; tamal ti təbəki *ahar ka ndam ya təbesey do ni, ndam nday nani atəŋgaba. »

Melefit azoru Yezu a huđ melefit vu

(Luk 24.50-53 ; Təwi 1.9-11)

¹⁹ Bay geli Yezu əra əhia pakama na ana tay a nahkay ti Melefit əzoru naŋ agavəla a huđ melefit vu, mək ənjəhad kə ahar ga dəf ge Melefit, a məlaŋ ga gədəkani vu. ²⁰ Kələŋ gani ndam *asak ga Yezu ni ti ni təsləka, təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had ga məlaŋ ni dek. Bay geli əvi njədə ana təwi gatay ya təgray ni əna məgrikivü zlam ndahaŋ ya ti mis tıpi dəy-dəy ndo ni ana tay.]
†

† **16:20** A wakita ndahaŋ bu ni ti wakita ga Mark andav əna 9-20. Ay a wakita ndahaŋ bu ka məlaŋ ga 9-20 ti andav nahkay hi : « Wəl ni təhəŋgri ere ye ti əgravu ni dek əna ata Piyer akaba ndam madəbay Yezu ndahaŋ ni, təzlapaki kay ndo. Kələŋ gani Yezu əna ahàr gavaŋ əslərordu ndam madəbay naŋ ni gwar egezi ka məlaŋ ya fat əzləvəyaya ni akaba gwar agavəla ka məlaŋ ya fat adiyu ni ga məhiani ana mis Melefit amahəŋgay mis ga kaŋgay-kaŋgayani. Ma gani nani ti njelata, aməmbatvu dəy-dəy do. »

Ma Maweni Sulumani ya Luk àbèki ni Ere ye ti mādāmki ka Ma Maweni Sulumani ya Luk àbèki ni

Maslaŋa ya ti àbèki wakita ge Luk ni àdàfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nāngū ni, kwa ka mājēki gani ndam ga Yezu dek tāsara àbèki ti Luk bay ya tāgrakabu tawi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Māsara, bay ya àbèki wakita ge Luk ni ti àbèki Tawi ga ndam asak ga Yezu day nan gani (Luk 1.1-4, Tawi 1.1). A Tawi ga ndam asak bu àdām « leli » (16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28.16), nahkay māsara bay ya àbèki wakita ni tāsawadā akaba Pol a.

Luk àbiki wakita gayan cūeni ni ana Teyūfil (1.3). Way Teyūfil way ti māsar do; slimi gayan ni awayay adām vaba « Bay ya ti awayay Melefit ni. » Luk azalay nan « gādakani goro »: bi nan bay ge elimeni, bi àpəl sīngu ga magraya wakita na ti nan; àfākia ahār ka Yezu a, ay Luk àbiki wakita ti mīci pakama àki ka Yezu lala (1.4). Luk awayay ti mis dek tāsar pakama àki ka Yezu lala.

Luk àsara ma Gres a lala, àbèki ti akada ga ndam māsar zlam ya tōbèki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis tāsar ere ye ti àgravi ni àgrava ededīn ededīnena, nahkay àdàfay slimi ga bābay ya tēgur had ka sarta gani ni (1.5; 3.1); ka sarta gani nani mis talal vi ti àna slimi ga bābay nahkay.

Luk àngəhad ere ye ti Yezu àgray akaba adām ni akada ga ata Meciyū nday ata Mark ya tāngəhad ni: Yezu ànjēki ke tawi gayan ka had Gellili, ōru gwar a Zeruzalem. Ay akada ge Meciyū ya àgray ni Luk day ànjēki ti ke miwi ga Yezu (1-2); ka mālān nani akaba ka mālān ndahan àngəhad zlam ya ti nan nanjan ēcifiŋa kē mis ndahan a, ējēngēy a wakita ndahan bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àhəngalay Melefit ni ti ata Meciyū nday ata Mark tāngəhad ma gana, ay ti Luk àngəhadā àtama gatay na (3.21; 5.16; 6.12; 9.18, 28-9 akaba ndahan). Adafa tawi ga Məsuf Njəlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67; 2.25-27; 3.16, 22; 4.1, 14, 18; 10.21 akaba ndahan). Àngəhad ahəmamam wāl ndahan tādəbay Yezu, Melefit day àhəngay tay ni (1.39-56; 7.37-50; 8.2; 23.27-28, 49; 24.1), akaba ahəmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18; 6.20; 7.22; 11.41; 12.23; 14.13, 21; 18.22; 19.8; 21.2-3). Àngəhad ahəmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tambatkaba majalay ahār gatay a ni daya (5.32; 7.34, 37-50; 15.1-7, 10; 18.13-14; 19.7-10).

Pakama ya Luk ànjiki ana Teyūfil ni

¹ Nəbukki wakita hini ana nak, Teyūfil goro ni.

Nəhuk nahəma, mis kay takadva, təbəkia zlam ya ti tāgravi e kidīn geli bu na ka wakita. ² Wudaka təbəkia zlam gani nani ti mis ndahan tēhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti tēhi ana leli ni tipibiya ere ye ti àgravabiya kwa ka mājēki gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti tawi gatay ēgia ga mēhi pakama ge Melefit ana mis a. ³ Ēgia mis ndahan ni təbəkia wakita gatay na nahəma, nu day àbəlafua nawayay nəbukki pakama gani ka wakita, Teyūfil gādakani goro ni. Nawayay naslamalakabu pakama gani lala, adaba nəcahakabā ere ye ti àgravi na dek, kwa ka mājēki gani. ⁴ Nagray nahkay adaba nawayay ti kāsar pakama ya kici ni ti pakama ge jiri ededīn.

Məslər ge Melefit adām etiwi Zəŋ bay məbaray mis

⁵ Ka sarta ya *Erot nan bay gādakani ga had ga ndam *Zude nahəma, zal nahan əbu, nan bay *manjalabakabu mis akaba Melefit, slimi gayan Zakari. Nan ge dini ga Abiya. Wal gayan day wur had ga *Aron, slimi gani Elizebet. ⁶ Nday cecūeni ndam jireni kē eri ge Melefit, tagəskabu *Divi ga Bay Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis tāgray ni dek. Nday gani mis tāngəfəŋa zlam magudarani kə tay a do. ⁷ Ay ti tiwi bəza ndo, adaba Elizebet nan dəgalani mək nday cecūeni tigia medewel a àndava.

⁸ A vad nahan Zakari nan əbu agri tawi ana Melefit a *ahay gādakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge tawi ga ndam ge dini gayan ènjəa. ⁹ Kəlavad ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ni mādaba mis a bəlan e kidīn gatay ba, ti maslaŋa nani ahuriyu kə mahay ga mālān *njəlatani ni ga mazəbay haf ya ezi akada ge tersel ni: ka fat nani ti Melefit adaba Zakari a. ¹⁰ Sarta ga mazəbay haf ni àra ènjia ti àhuriyu a ahay ni vu. Mis ndahan dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, təbu tahəngalay Melefit. ¹¹ Eslini *məslər ge Melefit àngazlivu: məslər ni jika gwar kə ahar ga daf ga zlam ya ti tazəbaki haf ya ezi àcar ni. ¹² Zakari nakəŋ àra èpia məslər ge Melefit na ti àbivaya aŋgwaz a, àtia bəruv a. ¹³ Nan əbu agray aŋgwaz nahkay nahəma, məslər ge Melefit ni àhi: « Kəgray aŋgwaz ba, Zakari, adaba Melefit ècia gayak ya kəhəngalay nan na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwəkaya wur zalana, akədi slimi gani Zəŋ. ¹⁴ Etiweya wur na ti akəmərnu dal-dal əsaəay, mis kay day atəmərnu ka ya ti etiweya nan a ni. ¹⁵ Adaba mam, nan gani emigi mis gādakani kē eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawəsani day-day do; kwa nan a

hud ga manjani bu *Məsuf Njəlatani əniviyu a məbərur bu dal-dal. ¹⁶ Amahəngarbiyu bəza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti təfaki ahər keti. ¹⁷ Amara kama ge Melefit ga məhi ma ge Melefit ana mis a. Melefit aməvi Məsuf akaba njədə akada ya əvi ahaslani ana bay mahəngaray pakama gayan Eli ni. Am-agray təwi ga manjalabakabu ata bəh ga bəza akaba bəza gatay ; mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni amahəngarbiyu tay ti təjalay ahər akada ga ndam ya ticiiki slimi ana Melefit ni. Nahkay amaslamalikabu mis ana Bay geli ga məgri təwi. »

¹⁸ Eslini Zakari nakəh əhəngrifəh, əhi : « Anəsər ma gayak ya kədəm ni ti jiri ti ahəmamam ? Adaba nihi leli cəni ata wal goro miğia medewəl a ni. » ¹⁹ Eslini məslər ge Melefit nakəh əhəngrifəh, əhi : « Nu Gabriyel, nu nəbu kə meleher ge Melefit kəlavad. Əslərkuqbiyu nu ti nəhuk ma sulumani ya kici ni. ²⁰ Nihi ti akazlapay koksah, akədəm ma va do, si ere ye ti nəhuk ni amagrava day, adaba kəgəskabu pakama goro ndo. Nəhuk nahəma, ere ye ti nədəm ni ti amagravu əna vad gani. »

²¹ Ka sarta ya Zakari nañ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni təbu təjəgay nañ. Əra əpəsviyya a məlanj *njəlatani ni va ti əhəlia ahər ana tay a. ²² Ka ya ti əhəraya ni ti əsliki mədəm ma va do. Nahkay mis ni təsəra əpibiya arəna a məlanj njəlatani ni ba. Nañ nakəh əzlapay koksah, adadı ahər ana tay cilin.

²³ Nahkay nañ əbu agri təwi ana Melefit. Sarta ge təwi gayan ni əra əndava ti əsləka ərə a magam gayan. ²⁴ Kələh gani wal gayan Elizebet əzay hud. Əra əza hud na ti ənjəhad a ahay bu kiyyi zlam, əhəraya e mite va ndo. Adəm : ²⁵ « Ere ye ti əgrakuvu ni ti təwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti əjnənakia nu a, əzəkua mimili kə eri ge mis a. »

Məslər ge Melefit adəm etivi Yezu

²⁶ Ka ya ti Elizebet nañ a hud kiyyi muku nahəma, Melefit əslərbiyu məslər gayan Gabriyel a kəsa nahan vu. Kəsa nani ti təzalay Nazaret, ka had *Gelili. ²⁷ Əslərkiyyi ka wur dahalay nahan, slimi gayan Mari. Wur dahalay nani ti təvia ana zal nahan a ; slimi gani Zəzef, nañ wur hud ge Devit. Ay ti əzay nañ fəh ndo. ²⁸ *Məslər ge Melefit nakəh ərəkioru ka wur dahalay ni, əhi : « Nəgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayan. Bay Melefit nañ əbu akaba kur. » ²⁹ Wur dahalay ni əra əcia sa ga məslər ge Melefit na ti əhəlia ahər a. Əhi ana ahər ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? » ³⁰ Eslini məslər ge Melefit nakəh əhi : « Kəgray aŋgwaz ba, Mari, adaba kəngəta zlam sulumana afa ge Melefit a. ³¹ Kara kazay hud wudak. Nahkay kara kiwi wur

zalani, akədi slimi gani Yezu. ³² Wur nani emigi mis gədəkani. Melefit nañ agavəla drin amədəm wur nani ti Wur gayan. Bay Melefit aməfiyyu nañ a bay ge Devit bəh ga bəhəni ya əzum ahaslani ni vu, ³³ aməgur bəza hud ge Zəkəp ga kangay-kangayani, bay gayan amandav day-day do. »

³⁴ Eslini Mari əhi : « Nu nəsər zal do ni ti, anazay hud gani ti ahəmamam ? » ³⁵ Məslər ge Melefit ni əhəngrifəh, əhi : « *Məsuf Njəlatani amərəkuka, Melefit nañ agavəla drin amagray ti kənjəhad a njədə gayan bu akada ya kənjəhad e zəhweri ga mənğəhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni nañ njələta, Melefit amazalay nañ Wur gayan. ³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekəli ni, nañ ya ti mis tədəm nañ dəgəli ni, ku əgia medewəl a nənğu ni əza had a kiyyi muku, wur zalani əniviyu. ³⁷ Adaba mam, ere ye ti Melefit əsliki magrani do ni ti əbi. » ³⁸ Mari nakəh əra əcia ma gayan na ti əhi : « Nu ti nu wal məgri təwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kəhu ni məgrakuvu ti ! » Eslini məslər ge Melefit ni əsləka, əmbərur nañ.

Mari nañ əbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari əsləka, əcəloru ke weceweceni gwar a həma vu, a kəsa nahan vu ka had *Zəde. ⁴⁰ ərə ənjəta ti əhuriyya a ahay vu afa ga Zakari, əgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni. ⁴¹ Elizebet əra əcia sa ga Mari na ti wur ya ti a hud gayan bu ni adadəy. Eslini *Məsuf Njəlatani əsliva a vu vu ana Elizebet a, ⁴² mək nañ nakəh ədiki ana zlahay kay kay, adəm : « Nak ti Melefit əgruka zlam sulumana atəma ga wəl ndahan na dek. Əgria sulum ana wur gayak ya a hud bu na daya. ⁴³ Nu way ti məh ga Bay goro mərə afa goro a way ? ⁴⁴ Ka ya ti nici sa gayak ni ti wur ya a hud goro bu ni adada əna məmərani. ⁴⁵ Nak kəbu əna məmərani adaba kəfəkia ahər ka Bay Melefit a, kəsəra amagray ere ye ti əhuk aməgruk ni. »

Mari əzəbay Melefit

⁴⁶ Eslini Mari nakəh adəm ahkado : « Əna məbərur goro dek nədəm Bay Melefit goro nañ gədəkani dal-dal, ⁴⁷ nu nəbu əna məmərani kay adaba Melefit nañ əbu ahəngay nu ; ⁴⁸ adaba mam, nu nisli arəna do, nəgri təwi ana nañ, ay ti əjalakua ahər a. Nahkay kwa kani mis ya təbu ni dek atadəm nu nəbu əna məmərani dal-dal ga kangayani. Mis ya etivi tay kama ni dek day atadəm nahkay. ⁴⁹ Atadəm nahkay adaba Melefit əsliki magray zlam dek, əgrua zlam gədəkana. Melefit ti nañ njələta !

⁵⁰ Ndam ya tabəhadı mirdim ni ti awayay tay,
agri sulum gayan ana tay akaba ana bəza
hud bəza hud gatayani.

⁵¹ Əgra təwi ga njəda ana ahar gayan a ;
ndam ya ti zlabay əniviyu ana tay ni ti
əgrikaba ahər ana tay a kway-kwayay.

⁵² Bəbay day əhələba tay a bay gatay ba ;
ndam ya ti tisliviyu a mis vu do ni ti əhələya
tay agavəla.

⁵³ Ndam ya ti ləwir əwər tay ni ti əvia zlam
sulumana ana tay a, tərəha ana nañ a ;
ndam ge elimeni ti ni əgara tay a, təsləka
ahar gatay zlam zlam.

⁵⁴ Ndam *Izireyel ti nday ndam məgri təwi
ana Melefit, nahkay əjənəkiya tay a ;
sulum gayan ya ədəmbiyu aməgri ana tay ni
əgəzəlki ahər ndo.

⁵⁵ Sulum gani nani ti əhibiya ma gana ana ata
bəñ geli ahaslana,
ədəm aməgri ana Abraham akaba ana bəza
hud gayan ga kanğay-kanğayani. »

⁵⁶ Mari əra əzləba Melefit a nahkay ti
əpasiyu afa ge Elizebet agray kiya mahkər ;
kələñ gani əsləkabiya, əra a magam a.

Tiwi Zeñ bay məbaray mis ni

⁵⁷ Kiya ge Elizebet əra ənjia ti əweya wur
zalana. ⁵⁸ Əra əweya wur na ti əmərva :
ndam mahay gayan akaba ndam gayan tərə
ticia Melefit əgria sulum gayan a ti nday day
təmərva. ⁵⁹ Wur ni əra əgra vad əzlaləhkər
a nahəma, mis tərə ge *mekeli kədi a. Tərə
təkəlia kədi na ti tawayay tədi slimiyu bəñjani
Zakari. ⁶⁰ Ay ti məñani ədəm : « Aha, kəzalum
nañ nahkay ba, slimiyu gayan Zeñ. » ⁶¹ Tərə
ticia ma ga wal na ti təhi : « Maslaña əbi e
dini gayak bu təzalay nañ Zeñ bi timey. »
⁶² Nahkay tədədi ahar ana bəñ ga wur ni,
ti mədəfiya slimiyu ya nañ awayay mədiani
ana wur ni ana tay a. ⁶³ Mək Zakari nakəñ
əhindifiña pələngaf kə tay a. Tərə təzibiya
ti əbəkə : « Slimiyu gayan Zeñ. » Gayan ya əra
əbəkə nahkay ni ti əgria ejep ana mis na
dək. ⁶⁴ Ka gani nani Melefit əhələkəba ma
ana Zakari nakəñ a, əzlapay huya, ədi ana
məzləbay Melefit. ⁶⁵ Ere ye ti əgravu ni ti
əzia anğwaz ana ndam mahay gayan na dək.
Ma gani nani əhəndoru ka had *Zəde a kəsa
ya ka həma ni vu dək. ⁶⁶ Ndam ya ticia
pakama nana ni dək ti təbu təjaləki ahər,
tədəm əhkado : « Wur nani ti emigi mam ? »
Wur ni ti njəda ge Melefit əbu akaba nañ
ədədın.

Zakari ahəngri ma ge Melefit ana mis

⁶⁷ Əslini *Məsuf Njəlatani əsliva ana Zakari
bəñ ga wur na a vu va. Nahkay əhəngaraya
pakama ge Melefit a, ədəm əhkado :

⁶⁸ « Məzləbay Bay geli, Melefit ga ndam
*Izireyel ni,

ədəba əra əmənəya ndam gayan a, əmba tay
a.

⁶⁹ Melefit əslərbiya bay njəda-njədani ga
mahəngay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur hud ge Devit
bay məgri təwi ana Melefit ni.

⁷⁰ Pakama gani nani ti əhibiya ana ndam
njəlatani ya təhəngaray *pakama
gayan ahaslani na,

mək nday day təhəngria ana mis a.

⁷¹ Ədəm amahəngafəña leli kə ndam ezir geli
a,

ti ndam ya təwayay leli do ni tisləki ke leli va
ba.

⁷² Əgria sulum gayan ana ata bəñ geli a,
əjaləkiya ahər ka pakama gayan ya əwələkəbu
akaba tay na.

Pakama gayan ya əwələkəbu akaba gatay ni
ti njələta.

⁷³ Əjaləkiya ahər ka mbəday gayan ya əmbədi
ana Abraham bəñ geli na.

A mbəday gayan ni bu əhi ⁷⁴ amahəngafəña
leli kə ndam ezir geli a

ti anğwaz əwərfəña leli kə tay a va ba,

ti məfəki ahər ke Melefit, məzləbay nañ,

⁷⁵ ti migi ndam jireni, ndam njəlatani kə eri
gayan

duk əbiviyu ana mandav ga vad ga sifa
geli. »

⁷⁶ Zakari nakəñ ədəm keti :

« Nak zla nahəma, wur goro, atəzalay kur
bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

Nañ agavəla drin !

Atəzalay kur nahkay ədəba akədi kama ana
Bay gədəkani geli ga maslamaləkəbu
divi,

⁷⁷ ga məhiani ana ndam gayan ni ti
təsər Melefit aməmbərfəña zlam
magudarani gatay na kə tay a,
amahəngay tay.

⁷⁸ Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum
gayan ana leli dal-dal.

Nahkay amara maslədi mələñ ana leli kwa
agavəla akada ga fat ya əzlərəvaya,
asləday mələñ ni.

⁷⁹ Amaslədi mələñ ti ana ndam ya ti nday a
ləvəñ bu ni akaba nday ya ti tagrafəña
anğwaz kə kisim a ni,

ti mədəfikə ana leli əhəməmam
məñəhadəkəbu ana sulumani akaba
Melefit ni. »

⁸⁰ Zakari nakəñ əra əndeveriña pakama
gayan na ti ənjəhad akaba ndam gayan
zlam gayan. Nday təbu nahkay ti Zeñ wur
gayan ni nañ əbu ədək, məsər zlam gayan
asagakivu ədəba Melefit nañ əbu akaba nañ.
Ənjəhad e gili duk əbiviyu ana vad ya ti
əngəzlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

2

*Tiwi Yezu
(Meciyu 1.18-25)*

¹ Ka sarta gani nani ti Egüst *bay gəḏakani ga ndam Rom ḏəḏəma. Ḍəḏə təcəl mis ga haḏ ya naŋ agur ni dek, təbəkli slimi gatay ka wakita. ² Macal mis nani ti ye enjenjeni. Ḍəḏə ka ya ti Kiriniyəs agur haḏ Siri ni. ³ Nahkay ku way way do dek akoru ka haḏ gayan ti təcəl naŋ, təbəkli slimi gayan eslini. ⁴ Ka sarta gani nani ti Zuzef zal ga Mari ni naŋ əbu ka haḏ *Gelili a kəsə Nazaret bu. Ḍəḏə əcia ma ga macal mis na ti əsləkə ḏru ka haḏ *Zude, a kəsə Betlehem vu. Ḍru eslini ti adaba tiwi bay Devit bəŋ ga bəŋjani ahaslani a kəsə gani nani bu. ⁵ Ka ya ti akoru ni ti əzəkivu wal gayan Mari ju, ti təbəkli slimi gatay a kəsə ga ata bəŋ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni huḏ əslilijə.

⁶ Təru tinjəə e Betlehem a nday təbu eslini ti vaḏ ge miwi wur ni enjəə. ⁷ Nahkay naŋ nakəŋ əweya meykweya gayan wur zalana. Ḍəḏə əweya wur na ti əfiyu naŋ a azana vu mək əfəkad naŋ a kulum vu. Təfəkad wur ni eslini ti adaba mis tišliva a ahay ga ndam mirkwi ni va, məlan əbi va bi palam.

Məslər ge Melefit ahi ana ndam majəgay zlam tiwia Krist a

⁸ Ka haḏ nani nahəma, ndam majəgay zlam təbu a huḏ gili bu, tanjəhad eri ga majəgay zlam gatay ga məlavəḏ. ⁹ Nday təbu eslini ti məslər ga Bay geli Melefit əngəzlivu ana tay, masladani ga Bay geli Melefit əhərkia ka tay a ka məlan nana, əbəvū tay e kidin vu. Təra tipia nahkay ti əbiva aŋgwaz ana tay a dal-dal. ¹⁰ Eslini *məslər ge Melefit ni əhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ba. Nihi nahəma, nəzibiya ma məweni sulumana ana kuli a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atəmərnu əna naŋ dal-dal. ¹¹ Ma ya ti nəzibiyu ana kuli ni ti nihi : Tiwiewa bay mahəŋgay mis ana kuli kana a kəsə ge Devit ba. Naŋ gani *Krist *Bay gəḏakani ya amara ni, naŋ Bay geli gəḏakani. ¹² Ere ye ti akəsərum naŋ əna naŋ ni ti nihi : akadumi ahər ana wur ndəḏəḏəni a azana bu a kulum bu. »

¹³ Ḍəḏə ḏəḏəma nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal təzlrəvaya a huḏ melefit va dekik huya, nday təbu akaba naŋ, təzlrəbay Melefit, təḏəm : ¹⁴ « Təzlrəbay Melefit drin agavəla ! Ka haḏ day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tanjəhadəkabu əna sulumani, arəŋə əhəli ahər ana tay ba ! »

Ndam majəgay zlam takoru təməŋjiyu Yezu e Betlehem

¹⁵ *Məslər ge Melefit ni təra təzlrəbay Melefit a nahkay ti təsləkəfəŋə kə ndam majəgay zlam na, təŋgoru a huḏ melefit vu. Təra təsləkəfəŋə kə tay a ti nday ti ni təḏəm e kidin gatay bu : « Məḏəgum bəḏək e Betlehem,

makoru miḏəmbiyu ere ye ti əgravu, Bay Melefit əhi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakəŋ təzoru asak kirim-kirim, təru təḏi ahər ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndəḏəḏəni ni, naŋ mandəhadani a kulum bu. ¹⁷ Təra tipia wur na ti təŋgəhad pakama ga məslər ge Melefit ya əhiki ana tay ka wur ni. ¹⁸ Mis ya ticia ma ga ndam majəgay zlam ya təŋgəhadani ana tay na ti əgria ejep ana tay a dek. ¹⁹ Mari ti ni əgəskabə ma na dek a ahər gayan va, naŋ əbu adəgəzli ahər dal-dal. ²⁰ Kələŋ gani ndam majəgay zlam ni təsləkə. Nday əna məmərani, təzlrəbay Melefit azuhva zlam ya ticia akaba tipia ni dek. Zlam gani nani dek əgrava akada ga məslər ge Melefit ya əhi ana tay na.

Təŋgəzli Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gəḏakani ge Melefit bu

²¹ Wur ni əra əzuma vaḏ a azlalahkər nahəma, *təkeli kuḏi, təḏi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya ti *məslər ge Melefit ədi məŋjəd mazay huḏ gayan ni.

²² Wal ni əra əsaya ḏaf e mite va ti si ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təḏəm naŋ əgia njəlātana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəkə a wakita gayan ni bu ni. Nahkay təru nday ata zal gayan Zuzef a Zərəzalem ga məŋgəzli wur ni ana Bay geli Melefit, ²³ adaba əbu məbəkiani e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit ḏəḏəm ahkado : « Meykweya zalani lu emigi njəlata, naŋ ga Bay geli Melefit. » ²⁴ Nahkay si təbi kurkoduk cə ahkay do ni baza ga guduk-guduk cə ana Bay Melefit akada ya əbu məbəkiani e Divi ga Bay Melefit bu ni kwa. †

Simeyən nday ata Ana təhəŋgri ma ge Melefit ana mis

²⁵ Eslini zal nahaŋ naŋ əbu a Zərəzalem, slimi gayan Simeyən, naŋ gani mis jireni, ahəŋgriuru ahər a haḏ ana Melefit, naŋ əbu əjəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyən gani *Məsuf Njəlātani naŋ əbu akaba naŋ. ²⁶ A vaḏ nahaŋ Məsuf Njəlātani əhiaba, əhi : « Wudaka kəmət nahəma, ekipia *Krist *Bay gəḏakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. » ²⁷ Nahkay ka fat ya ti ata bəŋ ga Yezu nday ata məŋ ga Yezu təzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gəḏakani ge Melefit ni vu ga məḏəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəkə a wakita gayan ni bu ni ti, təḏi ahər ana Simeyən nakəŋ. Naŋ eslini ḏəḏəma, adaba Məsuf ge Melefit əzoya naŋ a. ²⁸ Simeyən nakəŋ əra əpia wur na ti əzay naŋ a ahər vu, əgri səsə ana Melefit, ḏəḏəm :

²⁹ « Nihi nahəma, Bay goru ni, ere ye ti kəhu ni ti kəgra ḏəḏəma.

* 2:23 Məŋjay Mahərana 13.2, 12, 15. † 2:24 Məŋjay Levi 12.8.

Nu evidi gayak, kebesey mævu divi ti nêmt àna sulumani.

³⁰ Adaba nîpia bay ya ti kèslerbiyu ga mahəngay mis na àna eri goro a,

³¹ maslanja ya ti kàzaba nanj kè meleher ge mis ga məlanj na dek ni.

³² Nanj gani amasladi məlanj ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zude do ni dek day tāsər kur.

Nahkay mis dek atazləbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva nanj. † »

³³ Ata bənj ga Yezu nday ata mənjan ga Yezu tàra ticia ma ga Simeyən ja àdəmki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. ³⁴ Eslini Simeyən nakənj àhəngalay Melefit ti mægri sulum gayan ana tay, mək àhi ana Mari mənjan ga wur ni : « Azuhva wur hini nahəma, ndam Izireyel ndahanj kay atanjoru kələnj, nday ndahanj kay ti ni atoru kama. Melefit aməngazlay nanj, ay ti mis atəgəskabu nanj do ; ³⁵ nahkay aməngazlaya zlam ya mis kay təjalay a ahər gatay bu na vay-vay. NakMari ti ni, akacakay daliya, ekitəwi akada ge mis ya tətahada àna maslamal a gək ni. »

³⁶⁻³⁷ Wal nahanj nanj àbu, nanj wal mahəngaray pakama ge Melefit, slimi gayan Ana. Nanj wur ge Fenəwel zal Eser. § Vi gayan dekeni kru kru azlalahkər mahar fad, ègia medewel a dal-dal. A dahalay gani nahəma, àda zal a, tivikabu vi adəskəla, mək zal ni àmətkiə. Zal gayan ni àra àməta ti ànjəhad ka ahər gayan, nanj wal madakway. Ka sarta gani nani ti nanj àbu akoru a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni vu kəlavaf. Məlafaf akaba malavaf gani do dek azləbay Melefit eslini àna mægəs *ndəra akaba àna mahəngalay nanj. ³⁸ Ka ya ti Simeyən nanj àbu azlapaki ka Yezu nahəma, wal madakway ni ènjia bilegeni. Àra ènjia ti àgri səsə ana Melefit. Mis ndahanj təbu eslini tajəgay vad ya ti Melefit amahəngay Zeruzalem ni. Eslini wal nakənj àhəngri pakama ge Melefit ja àdəmki ka wur ni ana tay dek.

Ndam ga Yezu tənja a Nazaret a

³⁹ Ka ya ti ata Zuzef nday ata Mari tādəba *Divi ga Bay Melefit ja àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti təsləka àna wur na, tənjoru a kəsa gatay vu a Nazaret ka had *Gəlili. ⁴⁰ Nday təbu eslini ti wur ni nanj àbu adək, njədə gayan day asagay. Zlam day əsəra kay ; Melefit awayay nanj, nanj àbu agri sulum gayan.

Ere ye ti Yezu àgray ka ya ti vi gayan kru mahar cə ni

⁴¹ Ata Zuzef nday ata Mari takoru a Zeruzalem tagrabiya wuməri ga *Pak kilevi. ⁴² Yezu àra àzuma vi a kru mahar cə ti tōru akaba ata bənjani ata mənjan a Zeruzalem

akada gatay ja tagray kilevi ni. ⁴³ Tàra təgraba wuməri na àndava ti mis dek təsləka tənjoru a magam gatay. Ka ya ti mis ni təsləka ni ti Yezu əsləka ndo. Ànjəhad a Zeruzalem ka məsər ga ata bənjani nday ata mənjan do. ⁴⁴ Nday tādəm bi nanj àbu əsləka akaba ndam gatay ja təsawaday akaba tay na. Nahkay təsawaday ruk, day kwa ti tādəbay nanj àkibu ka ndam gatay ni, ⁴⁵ ay tēdi ahər ndo. Tàra tēdi ahər ndo ni ti tənjoru a Zeruzalem, tādəboru nanj. ⁴⁶ A vad ja mahkər gani day kwa ti tēdi ahər a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu. Nanj àbu manjəhadani digusa e kidin ge məsisi gədakani gatay ni bu, abi slimi ana ma gatay ja tādəm ni, ehindifinja ma kə tay a daya. ⁴⁷ Eslini mis ja tēbi slimi ana ma gayan ni dek təgra ejep a, adaba əsəra zlam a kay, àhəngarfənj kə pakama lala. ⁴⁸ Ata bənjani nday ata mənjan tàra tēdia ahər a ti təgra ejep a dal-dal əsəbay. Eslini mənjan àhi ahkado : « Kəgri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihə ahər àhəliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madəbay kur a. » ⁴⁹ Àra ècia ma ga mənjan na ti àhi ana tay ahkado : « Kədəbum nu ti kamam ? Njəy ananjəhad a dalaka ga ahay ga Baba bu ni ti kəsərunki do aw ? » ⁵⁰ Ay ti ata bənjani ata mənjan ticiaba ma gayan ja àhi ana tay na ndo ferera.

⁵¹ Kələnj gani təsləka akaba Yezu a, tōru a Nazaret. Nanj àbu agəsiki ma ga ata bənjani ata mənjan. Mənjan zla nahəma ajalakiuru ahər ka zlam gani nani ja àgravu ni dek. ⁵² Yezu nakənj ka ya ti adək ni asərkiyu zlam àkiyu. Àbəlafənja kə Melefit a àkiva, mis day àbəlafənja kə tay a àkiva.

3

Pakama ge Zənj bay məbaray mis ja àhi ana mis ni

(Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Zənj 1.19-28)

¹⁻² Àra àpəsa vi a bal ti Melefit àhi ma gayan ana Zənj wur ga Zakari a hud gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber *bay gədakani ga ndam Rom àzumva a bay gayan ja vi kru mahar zlam ; àfiya Pons Pilet a bay ga had ga ndam *Zude va ; *Erot agur had *Gəlili ; Filip wur ga mənjan agur had Itəri akaba had Tresenitit ; Lisaniyas agur had Ebilən. Anna nday ata Kayif nday gədakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit. ³ Melefit àra àhia ma ana Zənj a nahkay ti Zənj nakənj asawaday kə gəvay ga zalaka *Zurdeñ, evelin tekesl. Nanj àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba majalay ahər gekuli a. Tamal kəmbatumkaba majalay ahər gekuli a ti *nabaray kuli. Nahkay ti Bay Melefit ambarfənja zlam magudarani gekuli ni kə kuli a. »

† 2:32 Mənjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10. § 2:36-37 Eser ti wur ge Zekup ; ègia slimi ge dini a.

⁴ Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəkì a wakìta gayan ni bu ni àgrava. Àdám ahkado : « Maslaŋa azlah a huđ gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu.

Àdám ahkado : «Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani.

Ahàr àdám divi gayan màla ndələba.

⁵ Had atərəhvu a zlur-zlur vu dek, həma akaba məlan đarani dek etebesvu, divi madəŋgwanì etigi ndələba, divi magəđavani atəslamalavu.

⁶ Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya ahəŋgay ndam gayan ni.»*

⁷ Eslini mis kay tərəkia ke Zeŋ a, ti màbaray tay. Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi ana tay : « Lekuləm ti medékw ! Way àhi ana kuli dəguma afa goro a ti kàtamumfəŋa kà məzum 6aruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudək na way ? ⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a eđedìŋ eđedìŋena ti grum təwi ya ti adafaki lekuləm kàmbatumva ni. Ngay bəŋ ga bəŋ gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tigi baza huđ ga Abraham day, agravu. ⁹ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit ànjəkia ka matra6 kuli a àndava, agri ana kuli akada ge mis ya məŋ ga zlam gayan tiwi baza sulumani do ni ti, azay zlabə gayan ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. »

¹⁰ Eslini mis kayani ni təbu tihindifinja ma, təhi : « Nahkay ti leli hi ti mągray ahəmamam ? » ¹¹ Zeŋ nakəŋ ahəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Maslaŋa ya ti endəwi gayan cə ni ti mądifəŋa bəlan ana maslaŋa ya ti gayan àbi ferevani na. Nahkay day maslaŋa ya ti zlam məzumani àfəŋ ni ti məvi ana maslaŋa ya àfəŋ bi ni. »

¹² Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia ti màbaray tay bilegeni. Nday nakəŋ tihindifinja ma, təhi : « Məsi ! Leli ti mągray ahəmamam ? » ¹³ Naŋ nakəŋ ahəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekuləm nahəma, kihindamfinja hadam kə mis a àtamkia ka ga ŋgumna ya àhi ana kuli ni ba. »

¹⁴ Ndam slewja tihindifinja ma daya. Təhi : « Leli timey, mągray ahəmamam ? » Àhi ana tay : « Lekuləm ti kəhəlumfəŋa siŋgu kə mis ga njəda ba, ahkay do ni àna məsəki malfada ka tay a ba. Hələm siŋgu ya ŋgumna apəli ana kuli ni cilij. »

¹⁵ Mis macakalavani ye eslini ni təbu tajəgay ere ya amagravu ni. Təhi ana ahàr : « Zeŋ ti bi naŋ *Bay gəđakani ya amara ni aw ? » ¹⁶ Eslini Zeŋ àhi ana tay dek : « Nu ti nabaray kuli àna yam. Ay ti maslaŋa nahan naŋ àbu ara. Naŋ gani nani ti njəda gayan àtama goro a. Nu ti way ga mepicehiaba

ezewed ga kimaka gayan a di way ? Naŋ zla nahəma amara məbaray kuli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. ¹⁷ Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayan a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

¹⁸ Nahkay Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Àhi ma ndahan gərgəri kay ana tay, awayay ti təgəskabá. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti Erot bay ga had Gelihi ni àgudara zlam a. Wur ga məŋ ga Erot àbu, wal gayan slimi gani Erodijat. Erot àzafəŋa wal ga wur ga məŋani na. Erot àgudara zlam ndahan a kay, nahkay ti Zeŋ àləgi azuhva zlam gayan ya àgudar ni dek. ²⁰ Àra àləgia ti Erot nakəŋ àgudarkivu zlam keti : àfiyu naŋ a dəŋgay vu.

Baray ga Yezu

(Meciya 3.13-17 ; Mark 1.9-11)

²¹ Ka ya ti mis dek *təbaray ni ti Yezu day àbara. Àra àbara, naŋ àbu ahəŋgalay Melefit ti huđ melefit àzləkvaba, ²² *Məsuf Njəlatani àhərkiaya. Àhərkiaya ti akada ga kurkoduk ya ahər ni ; mis tipia. Eslini dəŋgu ahəndabiyu a huđ melefit bu akada dəŋgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawaway kur dal-dal, kəməru mə6aruv dal-dal. »

Ata bəŋ ga bəŋ ga Yezu

(Meciya 1.1-17)

²³ Ka ya ti Yezu ànjəkia ke təwi gayan nahəma, vi gayan agray kru kru mahkər. A majalay ahàr ge mis bu ni ti Yezu naŋ wur ge Zəzef. Zəzef ti ni naŋ wur ge Heli, ²⁴ Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zəzef, ²⁵ Zəzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay, ²⁶ Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semiŋ, Semiŋ wur ga Zosek, Zosek wur ga Zəda, ²⁷ Zəda wur ga Yohanan, Yohanan wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri, ²⁸ Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er, ²⁹ Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi, ³⁰ Levi wur ga Simeyən, Simeyən wur ga Zəda, Zəda wur ge Zəzef, Zəzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim, ³¹ Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Natan, Natan wur ge Devit, ³² Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga Nason, ³³ Nason wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimin, Adimin

* 3:6 Izayi 40.3-5.

wur ge Erni, Erni wur ga Esron, Esron wur ge Ferez, Ferez wur ga Zuda, ³⁴ Zuda wur ge Zekur, Zekur wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor, ³⁵ Nakor wur ge Serus, Serus wur ga Ragaw, Ragaw wur ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala, ³⁶ Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat, Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nawi, Nawi wur ge Lemes, ³⁷ Lemes wur ga Matusala, Matusala wur ge Enok, Enok wur ge Zeret, Zeret wur ge Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam, ³⁸ Kaynam wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ; Adam ti ni, nanj wur ge Melefit.

4

Seteni awayay esipet Yezu

(Meciyu 4.1-11 ; Mark 1.12-13)

¹ Yezu ara abara andava nahama, *Masuf Njalatani esliwa a vu va. Eslini Yezu nakon aslakabiya gwar ka zalaka *Zurdenj a, Masuf Njalatani azoru nanj a hud gili vu. ² Eslini *Seteni ahalfanja eyu a vad kru kru fad. A hud ga vad nday nani bu ni ti Yezu azum aranja ndo ferera. Kalon gani lawir awarkaba nanj a. ³ Lawir ni ara awarkaba nanj a ti Seteni ahi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededin ti, hi ana akur nday nini tambukvu *diperj zla aw ? » ⁴ Ay Yezu ahangrifonj, ahi : « Abu mabekiani a Wakita ge Melefit bu. Melefit adam : « Mis anjahad ti ana zlam mazumani cilin do. » * »

⁵ Eslini Seteni nakon azoru nanj ka malanj zanani, adefiki had ga duniya ni dek ke we-weceni. ⁶⁻⁷ Ahi ana Yezu keti : « Tamal ti kabahadua mirdim a meleher ndi ana had ti, zlam ya kipioru ni dek navuk, egi gayak, kagur tay akaba elimeni gatayani dek. Adaba zlam nday nani dek ti Melefit abuva tay a ahar va, nisliki meviani ana maslanja ya ti nu nawayay navi ni tata. »

⁸ Yezu ahangrifonj, ahi : « Abu mabekiani a Wakita ge Melefit ni bu : « Akabahad mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazlabay nanj nanj belanj cilin. » † »

⁹ Eslini Seteni nakon azoru nanj a Zeruzalem, afkad nanj jik ka ahara ga *ahay gadakani ge Melefit ni, ahi ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit ededin ti, diyu a had. ¹⁰ Adaba abu mabekiani a Wakita ge Melefit ni bu : « Melefit amahi ana meslar gayanj ti tabuk slim. » ¹¹ Abu mabekiani keti : « Atakacaw kur a ahar vu, ti asak gayak enjifin ka akur ba. » ‡ » ¹² Yezu ahangri zuh keti : « Abu mabekiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : « Kahalfanja eyu ka Bay Melefit gayak

a ba. » § » ¹³ Kalon gani Seteni amatabfanja ga mahalfanja eyu ka Yezu ana wir-wir gayanj a dek ti aslakafanja ga hayanjana.

Yezu anjaki ke tawi gayanj e Gelili

(Meciyu 4.12-17 ; Mark 1.14-15)

¹⁴ Yezu angoru ka had *Gelili ana njada ga *Masuf Njalatani. Oru enjua eslina ti mis ye eslini ni akaba ga had ndahan ya ka govay gani ni dek tabu tacalfonj. ¹⁵ Yezu nakon achi zlam ana mis a ahay gatay ya tahangalavu Melefit ni bu. Nanj abu achi zlam ana tay nahkay ti mis ya tabu eslini ni dek tazlabay nanj.

Ndam Nazaret tagaskabu Yezu ndo

(Meciyu 13.53-58 ; Mark 6.1-6)

¹⁶ Yezu oru a Nazaret ka malanj ya ti adak ni. Vad *mapasabana ara enjia ti ahuriyu a ahay ga *mahangalavu Melefit vu a kasa nani bu, akada gayanj ya agray kala vad mapasabana ni. Nanj nakon nanj abu eslini ti ecikaba cakwad ga mejenji Wakita ge Melefit ana mis a. ¹⁷ Eslini tawi Wakita ge Melefit ya ti Izayi bay mahangaray *pakama ge Melefit abaki ni mifedekabani, mak azay, epelkaba. * Nanj abu epelkaba nahkay ti adi ahara ana malanj ya ti nanj awayay ni. Abu mabekiani ka malanj nani :

¹⁸ « Masuf ga Bay Melefit aku ka nu, adaba nu ga mahi *Ma Maweni Sulumani ana ndam talaga, aslarbiyu nu ga mahiani ana ndam dangay Melefit amambay tay, ana ndam wuluf day etipi divi,

aslarbiyu nu ga mahalaba ndam ya tacakay daliya ni a daliya gatay ni ba daya,

¹⁹ akaba ga mahi ana mis vi ya ti Bay geli agri sulum gayanj ana tay ni enjia. † »

²⁰ Yezu nakon ara enjia pakama gani nana zla nahama, efedekabu wakita ni, ahangri ana bay ya ti agray tawi a ahay ga mahangalavu Melefit ni bu mak anjahad digus eslini ga macahi zlam ana mis. Ara anjahada zla nahama, mis ya ti a ahay ga mahangalavu Melefit ni bu ni dek tabakioru eri, tamangalajoru. ²¹ Eslini nanj nakon anjaki ka macahi zlam ana tay, ahi ana tay ahkado : « Ma ya ti nijengey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani agrava kana andava. Agravu ka ya ti kicam nu nabu nijengeya ma na ni. »

²² Mis ni dek tara ticia zlam ya ti achi ana tay na ti tadam : « Asara zlapay a asafay. » Pakama sulumani ya ti aharaya a ma gayanj ba ni agria ejej ana tay a dal-dal. Tadam : « Nanj hini ti wur ge Zazef ni timey ? »

²³ Eslini Yezu ahi ana tay : « Nasara akahumu

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:8 Mimbiki 6.13. ‡ 4:11 Limis 91.11-12. § 4:12 Mimbiki 6.16. * 4:17 Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zabalani, mis tefedekabu ; ga mangat malanj ya tawayay ni si tepelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti tabi. † 4:19 Izayi 61.1-2.

ma gozogul hini : “Nak bay mahəngaraba mis əna haf a ni, həngaraba ahər gayak gayakana zla aw ?” Akəhumu keti : “Micia ere ye ti kəgray a Kafarnahum na dek, ay ti graya akada nana a kəsa gayak gayakani ba bilegeni a zla aw ?” ²⁴ Ahi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, bay mahəngaray pakama ge Melefit lu, ndam ga kəsa gayan gayanani tawayay məgəskabu pakama gayan ya əhi ana tay ni do. ²⁵ Sərumki ke ere ye ti əgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kəli nahəma, ka gani nani ti avər ətəd ndo vi mahkər əna kiyi muku, ləwir ədaya ka had nana dek. Ka sarta gani nani ti wəl madakway day təbu dal-dal ka had Izireyel, ²⁶ ay ti Melefit əsləruru Eli afa ga wal madakway bəlan gatayani ndo. Əsləruru nañ ti afa ga wal madakway ga kəsa Serepta ga had Sidon ni cilin. † ²⁷ Ke zemeni ge Elize bay mahəngaray pakama ge Melefit day ndam ambələk təbu dal-dal ka had Izireyel, ay ti maslaña bəlan gatayani Elize əhəngaraba nañ a əgi njalatani ndo, si əhəngaraba əgi njalatani ti Namañ zal ambələk ga had Siri ni cilin. § »

²⁸ Mis ya ti a ahay ga mahəngalavù Melefit ni bu ni tərə ticia pakama gayan ya əhi ana tay na ti nday dek təzuma bəruv a dal-dal. ²⁹ Eslini mis ni ticikaba, təgaraba nañ a kəsa gatay ni ba. Kəsa gani nani ti ka ahər ga həma ; nahkay təzoru nañ gwar ka məzəgədal, tawayay təbikabiyu ahar ka had. ³⁰ Ay ti Yezu əhuriyu e kidin gatay vu, əsləka zlam gayan a.

Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a

(Mark 1.21-28)

³¹ Yezu əruru a Kafarnahum ka had *Gelili. Vad *məpəsabana əra ənjia ti əhuriyu a ahay gatay ya təhəngalavù Melefit ni vu, əchahi zlam ana mis. ³² Zlam gayan ya əchahi ana tay ni ti əgria ejep ana tay a, adaba əhi ma ana tay akada ga bay ni. ³³ Nday təbu a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahəñ seteni əniviyu a ahər bu nañ əkibu ka tay eslini. Əra əpia Yezu a ti əzlah kay kay, ədəm : ³⁴ « Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kadəbafəña mam kə leli a mam ? Kəra ge mi-jin leli a waw ? Nak dəgiya nəsəra kur a lala ; nak mis *njəlatani ge Melefit ya əslərbiyu ni. » ³⁵ Eslini Yezu nakəñ əzlacaki ke seteni ni bəra, əhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaña hina. » Seteni ni əra əcia zlacay gayan na ti ədi maslaña nani ana məlan e kidin ge mis ni bu dek. Ay ti əsləkiaba day əgri arəña ndo ferera. ³⁶ Mis ni tərə tipia ere ye ti əgravu na ti əgria ejep ana tay a dal-dal, təzlapaki e kidin gatay bu, tədəm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni əna njəda akada ga

bay ni, mək seteni ni təsləkiaba ana mis a. » ³⁷ Nahkay ti slimi ga Yezu əhəndoru ka had ni dek.

Yezu əhəngaraba ndam ga arməwər a kay (Meciyu 8.14-17 ; Mark 1.29-34)

³⁸ Yezu əharaya a ahay ga mahəngalavù Melefit ni ba, əruru suwwa a magam afa ga Simu həya. Eslini ti ənjiki mireñ ga Simu, aku əbəkia dal-dal. Nahkay ti təhi : « Kam-kam, jənaki nañ ti ! » ³⁹ Yezu nakəñ əndəhadkiyu ahər, əzlacaki kay kay ka arməwər ni, mək aku ni əhəlkia ka wal na. Eslini wal ni əcikaba cəkwađ, əfi ahər ana tay.

⁴⁰ Məlakarawa əra əgia, fat ədiya a ahay ya ti mis ya ti ndam gatay arməwər gəgaranı awər tay ni dek təhəlibiyu tay ana Yezu. Əhəngaraba tay əna məbəki *ahar ka tay a bilin əna bilin. ⁴¹ Nañ əbu əhəngaraba mis a ti seteni day təsləkiaba ana mis a kay əna zlahay a. Seteni ni təhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu ələgi ana tay, əcafəña tay ga mədəmana, adaba nday təsəra nañ *Krist *Bay gədəkani ya amara ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude

(Mark 1.35-39)

⁴² Ge miledu du məlan əbu əsləbiyu nahəma, Yezu əcikaba, əharaya əruru a huđ gili vu. Eslini mis dal-dalani tədəbay nañ ; tərə tədia ahər a ti tawayay ti Yezu əsləkafəña kə tay a ba, təcafəña nañ ga masləkana. ⁴³ Ay ti Yezu əhəngrifəñ ana tay, ədəm : « Ahər ədəm nəhivü *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit ni ana ndam ga kəsa ndahañ ni bilegeni kwa ; adaba Melefit əslərbiyu nu ti ga magray təwi gani nani. » ⁴⁴ Eslini nañ nakəñ əruru ka had ga ndam *Zude, əhioru ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit ye eslini ni bu.

5

Ndam mədəbay Yezu ye enjenjeni ni

(Meciyu 4.18-22 ; Mark 1.16-20)

¹ A vad nahəñ Yezu nañ əbu micikeni kə gəvay ga dəluv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal təhədəkəñoru ga məbi slimi ana pakama ge Melefit. ² Nañ nakəñ nañ əbu eslini ti əpi *slalah ga yam bebem cu ka dəñ-dəñ : ndam məgəs kilif təharaya a slalah ga yam ni ba, təbu tabarafəña zəva gatay a. ³ Nahkay ti Yezu əcəlviyu a slalah ga yam nahəñ ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu əhi ahkado : « Hədəkəña slalah ga yam na kə gəvay ga dəñ-dəñ na. » Əra əhədəkəña ti Yezu ənjəhad digus, ənjeki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴ Àra èndeveriŋa zlapay gayan na ti àhi ana Simu ahkado : « Həfakoru slalah ga yam ni kà mələŋ zilerŋeni, ti kətəlumiyu zəva gekəli ni, kəgəsumaya kilif àna naŋ a. » ⁵ Simu àra ècia pakama gayan na ti àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gəđakani, məgra təwi a hundum, ere ye ti məgəs ni day àbi. Ay tamal nak kəđəm faŋ ti nətəliyu zəva ni a yam ni vu. » ⁶ Simu akaba ndam gayan ni tàra tətəliya zəva gatay na ti àgəsa kilif a kay dal-dal, gəzit amal kilif ni èteđkaba zəva gatay na. ⁷ Nahkay təgrikaboru ahar ana ndam məgəs kilif ndahaŋ ya ti a slalah ga yam nahaŋ ni bu ni ti tàra tətənaki tay ga magəjahana a dala va. Tàra tɪŋjia ti təgəjahaya zəva na akaba kilif na. Təbəviyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tərəhvù cecəeni, gəzit akal slalah ga yam ni takoru a huđ ga yam ni vu.

⁸ Simu Piyer àra èpia ere ye ti àgravu na ti àbahađi mirdim ana Yezu, àhi : « Bay goro, həfakfua, ađaba nu bay magudar zlam. » ⁹ Ađəm nahkay ti ađaba nday akaba mis ya ti təgəskabu kilif ni dek aŋgwaz àwəra tay a. Aŋgwaz àwəra tay ti ađaba kilif ya təgəsaya kayana ni palam. ¹⁰ Nday ya ti tagrakabu təwi akaba Simu ni ti bəza ge Zebede, ata Zek nday ata Zeŋ. Nday day aŋgwaz àwəra tay a. Ay ti Yezu àhi ana Simu ahkado : « Aŋgwaz àwəra kur ba : kwa kani kigia bay məhəlbiyu mis ana Melefit ak, akada gayak ya kəgəs kilif ni. » ¹¹ Eslini təsləkabiya a huđ ga yam ni ba. Tàra təsləkababiya ti təgəjahbiyu slalah ga yam gatay ni ka sawiyaka mək təmbərbu zlam gatay ni dek, tədəbay Yezu.

*Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Meciyu 8.1-4; Mark 1.40-45)*

¹² Ka ya ti Yezu naŋ àbu a kəsa nahaŋ bu ni ti zal nahaŋ àra, ambələk èsekaba na a dal-dal. Àra èpia Yezu a ti àrəkia, àbahađi mirdim, meleher ndiə ana hađ, àhi : « Kam-kam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kisliki mahəŋgaraba nu a ti nigia mis njełatana. » ¹³ Eslini Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjifiŋ, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njełatana. » Nahkay zal ambələk ni àŋgaba, ègia mis njełatana huya. ¹⁴ Ay Yezu àhi : « Nihi kəŋgaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaŋa ba. Ru kəŋgazli vu gayak ni ana bay *manjalabakabu mis akaba Melefit sawaŋ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya ađəm a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis njełatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəŋgaba, kigia mis njełatana. » ¹⁵ Ay slimi ga Yezu àhəndakivoru kama kama sawaŋ. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia ga məbi slimi ana ma gayan na ; tawayay ti məhəŋgaraba ndam gatay ya tēesey do na daya. ¹⁶ A vad ndahaŋ ti Yezu nakəŋ naŋ àbu asləkafəŋa kə mis na, akoru a huđ gili vu ga mahəŋgalay Melefit.

*Yezu ahəŋgaraba zal dəra a
(Meciyu 9.1-8; Mark 2.1-12)*

¹⁷ A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyəŋ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàra, təŋjəhadfəŋ kə gəvay. Təsləkabiya a kəsa ciəciəni ga hađ *Gelili akaba ga hađ *Zude ni ba dek, təsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, àhəŋgaraba mis àna naŋ a. ¹⁸ Naŋ àbu eslini ti mis ndahaŋ təzəbiyu zal dəra nahaŋ àki ka slalah. Tàra tɪŋjia àna naŋ a ti tədəbay divi ga məzikabiya naŋ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafakad naŋ kə meleher gayan, ¹⁹ ay ti təŋgət divi ga məzikabiya naŋ ndo ađaba mis tisliva eslina. Nahkay ti nday ya ti təzəbiyu zal dəra ni təcəliyu àna naŋ ka *dalahaŋ ga ahay ni, tədiaba zlam ya ti təpađ ahay àna naŋ na 6al. Tàra tədiaba ti təfiyu naŋ mandahadkiani ka slalah gayan ni gwar eslini àna ezewed e kidiŋ ge mis ni bu, kə meleher ga Yezu. ²⁰ Yezu nakəŋ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahər a. Nahkay àhi ana zal dəra nakəŋ : « Zləba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfulkana. »

²¹ Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyəŋ ni tàra ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahər gatay bu tədəm : « Way hini azay ahər gayan akada naŋ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfaŋa zlam magudarani kə mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! » ²² Nday təbu təjalay ahər nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahər na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahər nahkay ti kamam ? » ²³ Zlazlada gani ti nahı : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfulkana,” tək day ti nahı : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ²⁴ Ay nawayay ti kəsərum, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfaŋa zlam magudarani kə mis ka hađ a. » Mək àhi ana zal dəra ni : « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ²⁵ Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cəkwađ kə eri ge mis na dek huya, àzay slalah gayan ya àndahadki ni. Naŋ àbu akoru a magam ti azləboru Melefit hihi. ²⁶ Ga Yezu ya àgray nahkay ni ti àgria ejep ana mis a dek ; təzləbay Melefit. Təgra aŋgwaz a daya, tədəm : « Mipia ere ye ti mupi day-day ndo na kana. »

*Yezu azalay Levi
(Meciyu 9.9-13; Mark 2.13-17)*

²⁷ Yezu àhəraya a ahay ni ba. Àra àhəraya ti èpi zal nahaŋ, naŋ bay *məhəl hadam, təzalay naŋ Levi, naŋ àbu manjəhadani digəsa ka mələŋ məhəl hadam. Eslini Yezu àhi ahkado : « Dəbabiya nu. » ²⁸ Nahkay Levi nakəŋ ècikaba cəkwađ, àmbrəŋ zlam gayan ni dek, ađəboru naŋ.

²⁹ Kaləŋ gani Levi àgray wuməri gəđakani afa gayan, èdii zlam məzumani dal-dal ana

Yezu akaba ndam *madəbay naŋ ni. Ndam məhəl hadam akaba mis gatay ndahaŋ təbu təzum zlam ka ahar bəlaŋ akaba tay daya.³⁰ Ndam *Feriziyen akaba ndam gatay ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni təra tipia ndam madəbay Yezu na təbu təzum zlam ni ti tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kəzumum zlam, kisum zlam ka ahar bəlaŋ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? »³¹ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday təbu njalaŋ-njalaŋ ni ti tōru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ³² Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do ; nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay na sawaŋ. »

*Yezu adəmki ma àki ka məgəs ndəra
(Meciyu 9.14-17 ; Mark 2.18-22)*

³³ Eslini ndam *Feriziyen ni təhi ana Yezu ahkado : « Ndam madəbay Zəŋ ni təgəs *ndəra akaba taŋŋalay Melefit kəlavad. Ndam madəbay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam madəbay kur ni nday təbu təzum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ahəmamam ? »³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kislumki məcumfəŋa zləbəba ga bay maday wal na kə məzum zlam ka ya ti nday təbu akaba bay maday wal na tata waw ? Kislumki do. ³⁵ Ay sarta nahaŋ amara, atəgəskia bay ga wal ni kə tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. »

³⁶ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay : « Mis eguzleheya azana gayan məwəna, aslamalay azana gayan midigweni àna naŋ ti àbi. Tamal àgra nahkay ti azana gayan məwəni ni day àgədava, mək gayan ya ti àsaya ni day tərakaboru akaba midigweni ni do. ³⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti zum new-neweni ni àra àwəsa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizik-iba ke kene-kene na daya. ³⁸ Àgravu nahkay do ; ahàr àdəm təbəviyu zum new-neweni e kene-kene məwəni vu kwa. ³⁹ Tamal mis àsərva àna misi zum mawəsana ti àwayay misi zum new-neweni va do. Adəm ahkado : “Zum mawəsani ni àcar àtama new-neweni na. ” »

6

*Yezu naŋ bay ga vad məpəsabana
(Meciyu 12.1-8 ; Mark 2.23-28)*

¹ A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədaŋ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay naŋ ni təbu teheboru alkama ni, tahwal, tahəpədoru bəza gani. ² Nday təbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyen ndahaŋ təhi ana

tay : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” *ti, lekulum kəgrum ti kamam ? »³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a, ⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipen ya táfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahaŋ təzum dipen nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kəjeŋgum ma gani ndo waw ? »⁵ Eslini Yezu àhi ana tay keti : « Bay ya ti adəm təgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahaŋ ya ahar mikulfijana na

(Meciyu 12.9-14 ; Mark 3.1-6)

⁶ A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu. Àra àhuriya ti ànjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahaŋ naŋ àvu ahar ga daf mikulfijana. ⁷ Ndam *masər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təbu taməŋjaləŋ ana Yezu nakəŋ ; təhi ana ahàr ahkado : « Kani vad məpəsabana ti akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay ti təgəski naŋ ka zlam magudarani. ⁸ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay na. Nahkay àhi ana zal ya ti ahar mikulfijana ni : « Cikaba, ra e kidin ge mis ni va, cik jik. » Nahkay ècikaba, naŋ jika. ⁹ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Nihindifija zlam kə kuli a day. Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga məkaf mis aw ? »¹⁰ Àmənjaləŋ kə mis ni dek bəlaŋ àna bəlaŋ, mək àhi ana zal ya ahar mikulfijana ni : « Təlbiiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayan ni àslamalava, ègia səndu6-səndu6ana. ¹¹ Nahkay ti ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni təzuməna bəruv a dal-dal. Təzlapay e kidin gatay bu àki ke ere ye ti tara tagri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayan a kru mahar cu

(Meciyu 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

¹² A vad nahaŋ Yezu àcaloru a həma vu ga moru mahəŋgalay Melefit. Òru ènjua ti àndəhadki hundum àki ka mahəŋgalay Melefit. ¹³ Mələŋ àra àsla ti naŋ nakəŋ àzalakabu ndam madəbay naŋ ni, mək àdaba mis a kru mahar cu e kidin gatay ba. Nday ya ti adaba tay a ni ti àzalay tay ndam *asak gayan. ¹⁴ Slimi gatay kru mahar cəeni ni nday hi : Simu àdi slimii Piyer, wur ga məŋani Andre,

* 6:2 Məŋjay Mahərana 34.21.

Zek, Zeñ, Filip, Bartelemi, ¹⁵ Meciyu, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu nan balañ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, ¹⁶ Zud wur ge Zek, nahañ ni ti ni Zudas Iskariyot nan ya egi bay masakumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefít ana mis, ahəngaraba ndam ga arməwər a
(Meciyu 4.23-25)

¹⁷ Yezu andaya ahār a həma ni ba akaba ndam asak gayañ na, ècik ka mələñ tazl-tazlani. Eslini ti ndam madəbay nan təbu kay ; mis ndahañ day təbu dal-dal, ndahañ ticikbiyu ka had *Zude akaba a Zeruzalem, ndahañ ni ti ticikbiyu kà gəvay ga *dəluv gədakani ka had Tir akaba Sidon. ¹⁸ Mis nday nani tərəkia ka Yezu a ti ga məbi slimi ana ma gayañ ya adəm ni, tawayay ti mähəngaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu ahəngaraba tay a, ahəngaraba nday ya ti seteni aniviyu ana tay na daya. ¹⁹ Mis dek tawayay ti tñjifiñ, adaba njadə əvu a vu gayañ bu ; ku way way do ya əñjifiña ni ti əngaba a arməwər gayañ ni ba. Nahkay Yezu ahəngaraba tay a dek.

Məmərani akaba cicihi ge mis
(Meciyu 5.1-12)

²⁰ Eslini Yezu əməñjaləñ ana ndam madəbay nan ni, adəm :

« Lekuləm ndam talaga ni ti mərumvu, adaba *Məgur ge Melefít ti gekuli.

²¹ Lekuləm ya ləwir awər kuli nihi ni ti mərumvu, adaba akərəhum.

Lekuləm ya kitəwəm nihi ni ti mərumvu, adaba ekiyəm.

²² « Ka ya ti mis tipi kuli kəbum kəfumku ahār ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey kuli, təwayay kuli va do, tindivi kuli akaba tədəmki ma magədavani əki ke kuli azuhva nani ni ti mərumvu. ²³ Ka ya ti təgri zlam nday nani ana kuli nahəma, mərumvu dal-dal, həbum əna məmərani. Adaba mam, Melefít aməvi zlam sulumani ana kuli kay a kəla gani vu a huđ melefít bu. Sərumki ata bəñ gatayani day təgribiya zlam gani nana ana ndam mahəngaray *pakama ge Melefít ahaslana na.

²⁴ « Ay lekuləm ndam ge elimeni ni ti akasum cicihi, adaba lekuləm kəzumuma gəda gekuli a əndava.

²⁵ Lekuləm ya mərəhani nihi ni ti akasum cicihi, adaba ləwir aməwər kuli.

Lekuləm ya kiyəm nihi ni ti akasum cicihi, adaba akandavum kuda, ekitəwəm.

²⁶ « Ka ya ti mis dek tədəm lekuləm mis sulumani ni ti akasum cicihi, adaba ahaslani ata bəñ gatayani təhibiya ma gani nana ana ndam ya ti təsəkadi malfada ana mis, tədəm pakama gani ge Melefít na ; təhia ana tay a nday sulumana daya. »

Wayum ndam ezir gekuli
(Meciyu 5.38-48 ; 7.12a)

²⁷ « Ay nəhi ana kuli, lekuləm ya kəbumu slimi ni : Wayum ndam ezir gekuli, grumi sulum ana ndam ya ti tizirey kuli ni. ²⁸ Tamal mis tetikwesl kuli nahəma, hindəm Melefít ti mägri sulum ana tay. Tamal mis təgri daliya ana kuli ti həngalumi Melefít ana tay. ²⁹ Tamal mis əsuka barva ka tuwər bəlañ gana ti kambatikabiyu tuwər nahañ ni daya. Tamal mis əzafuka mugudi gayak a ti kəcafəña nan ga mazafuka endəwi gayak a ba daya. ³⁰ Ku way way do əhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis əzafuka zlam gayak a ti kihindifiña ba. ³¹ Nahkay ere ye ni ti kawayum mis təgri ana kuli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamal kawayum ndam ya tawayay kuli ni ciliñ ti Melefít amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ? ³³ Tamal kəgrumi sulum ana ndam ya təgri sulum ana kuli ni ciliñ ti Melefít amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay. ³⁴ Tamal kəkəlumi zlam ana ndam ya ti kəsəruma atəhəngriyu ana kuli ni ciliñ ti Melefít amədəm lekuləm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day təkəli zlam ana ndam magudar zlam ndahañ, ti təhəngriyu akada gatay ni ana tay zlam gatay. ³⁵ Lekuləm ti kəgrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekuli, grumi sulum ana tay, kəlumi zlam ana ndam ya kəsəruma atəhəngriyu ana kuli do ni sawañ. Tamal kəgrum nahkay nahəma, Melefít aməvivü zlam ana kuli kay bilegeni. Nahkay ti ekigum bəza ge Melefít. Adaba mam, nan gani nan agavəla driñ, nan əbu agri sulum dal-dal ana ndam cuday, ana ndam ya təgri səsi do ni daya. ³⁶ Bəsəmi ana mis, grumi sulum ana tay akada ga Bəñ gekuli ya egesey, agri sulum ana kuli ni. »

Ngay mis ndahañ təgudara zlam a ti kədəmum ba

(Meciyu 7.1-5)

³⁷ « Ngay mis ndahañ təgudara zlam a ti kədəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekuləm day ngay kəgudaruma zlam a ti Melefít amədəm do. Ngay təwəl mis ndahañ ti kədəmum ba. Nahkay təwəl kuli ti Melefít day amədəm do bilegeni. Mbrəñumfəña zlam ya mis ndahañ təgudari ana kuli ni kà tay a. Nahkay Melefít day aməmbərfaña zlam magudarani gekuli ni kə kuli a bilegeni. ³⁸ Vumi zlam ana mis ndahañ. Nahkay Melefít day aməvi zlam ana kuli. Amazay darama, aməbəviyu zlam, aməjuk ti mərəhvü zat adəgakia adəgakia, mək aməbiviyu ana kuli a mbolu gekuli vu. Adaba mam, darama ya ti lekuləm

kəgurumi zlam ana mis ndahan əna nanj ni ti Melefit day aməguri zlam əna nanj ana kəli. »

³⁹ Kəlanj gani Yezu əhi ma ana tay keti əna ma *gozogul. Ədəm : « Zal wuluf ti adafəna ahar kə zal wuluf nahanj a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday ceceeni atədəgiyu e evid'vu do waw ? ⁴⁰ Maslanja ya acahay zlam ni ti ətam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslanja ya acahay zlam ni əsər zlam kay faj do nəngu ni, ka ya ti əcaha zlam ya tədəfiki na dək nahəma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kamənjələnj ka cakwasl ya əniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ənukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴² Tamal kəhi ana wur ga muk ni : «Wur ga mmawa, mbrənj nəzukkia cakwasl ya ənukki ke eri na» ti, nak nakani kipi damkoluk ya ənukki ke eri ni do ni ti kəziki ahəmamam ? Nak bay ya anğah zlam magudarani gayan ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəziki cakwasl ya əniki ke eri ga wur ga muk na. »

Təsərkaba məngəhaf a ti əna bəza gani
(Meciy 7.16-20 ; 12.33-35)

⁴³ Yezu ədəm keti : « Məngəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti əbi. Məngəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti əbi daya. ⁴⁴ Nahkay mis təsərkaba məngəhaf əna bəza gatayana. Tədifənj ahər ana bəza ga *wəruv kə məngəhaf ya akaba adak ni do. Nahkay day tədifənj ahər ana bəza ge enderendera kə mezlirgendə do. ⁴⁵ Mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam məngəhani sulumani ya əniviyu a məbərur bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam məngəhani magədavani gayan ba. Adəba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti əsəbikiya ka məbərur a palam. »

Ahay gərgəri cə
(Meciy 7.24-27)

⁴⁶ Yezu ədəm keti : « Lekuləm kəhumu : “Bay geli, Bay geli,” mək kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli ni do ni ti kamam ? ⁴⁷ Tamal mis əra afa goro a, əcia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni do, əzavu ata waw ? ⁴⁸ Əzavu ti ata mis ya ələm ahay gayan lala ni. Wudaka ələm ti əsəba asak gana, əli zilənj mək əfəkədkibiyu asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam ətamkibiya ka zalaka, əzlal ahay ni ti əgri aranjə ndo. Adəba mam, maslanj nani ələma ahay gayan na lala. ⁴⁹ Ay tamal mis əcia ma goro a mək əgray ere ye ti nəhi ni do nahəma, əzavu ata mis ya ələm ahay gayan, əsəba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam ətamkibiya ka zalaka, əzlal ahay ni ti əmbədkaba həya. Ahay gani nani əmbədkaba besək-besək. »

7

Yezu ahəngaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a
(Meciy 8.5-13)

¹ Ka sarta ya ti Yezu əhia ma na dək ana mis a əndava nahəma, əsləka ərə a Kafar-nahum. ² Eslini ti zal nahanj əbu, nanj bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayan əbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nanj dal-dal. A vad nahan evidi ni əra əbesey do, awayay amət. ³ Bay məgur ndam slewja ni əra əcia ma ya tədəmki ka Yezu na ti əslərkibiyu gədəkani ga ndam *Zədə ndahanj ti təgri kam-kam, məra məhəngariaba evidi gayan na. ⁴ Nday nakənj təra tinjikia ka Yezu a ti təhəngalay nanj dal-dal, tədəm ahkado : « Əgəski kəgri ere ye ti əhindifəka ni kwa, ⁵ adəba awayay leli ndam Zədə ni ; ələmi ahay geli ya məhəngalavə Melefit ni ana leli ti nanj. »

⁶ Yezu nakənj əra əcia pakama gatay na ti təsləka akaba tay a. Təru tinjə a magam ga bay ga ndam slewja na wudək ti bay ga ndam slewja ni əslərkibiyu zləbəba gayan ndahanj ga məhiyani : « Bay goro, kəgribyu dəliya ana ahər gayak ga marana ba, adəba nu mis ga marona afa goro a di do. ⁷ Nu nuni day nərkukoru ndo ni ti adəba nəhi ana ahər goro nisli mərkəkani do. Dəmbiyu ma bəlanj cilin, nahkay ti bay məgru təwi ni anğaba. ⁸ Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlanj gatayani : “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahanj : “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi : “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ⁹ Yezu əra əcia ma ga bay ga ndam slewja ya təhəngribyu na ti əgria ejep a dal-dal. Nanj nakənj əmbətkibiyu ma ke mis dal-dalani ya tədəbə nanj ni tuwəli, əhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, dəy-dəy nədi ahər ana mis ya ti afəku ahər akada nanj hini ni ndo. Ku e kidinj ga ndam *Izireyel bu day nədi ahər ndo. » ¹⁰ Nday ya təslərkioru tay ka Yezu ni təra təsləkabiya nahəma, tədi ahər ana evidi ga bay ni anğaba lala.

Wur ga wal madakway nahanj aməta, Yezu ahəngaraba nanj a

¹¹ Eslini Yezu ərə a kəsa nahanj vu təzalay Nayin. Nanj əbu akoru ti ndam mədəbay nanj ni akaba mis dal-dal tədəboru nanj. ¹² Ka ya ti ənjəka ka ma ga kəsa na ti əpi təbu təzoru mis e evid'vu ka slalah həya. Maslanj ya əmət ni ti wur məndəlik ga wal madakway. Mənj ga wur ni nanj əbu akoru ke mindivin, mis a kəsa bu kay tədəboru nanj. ¹³ Bay geli əra əpia nanj a ti əsia cicihi a əsəfay, əhi ahkado : « Kitəwi ba. » ¹⁴ Eslini əhədəkfənjiyu kə tay, ənjifin kə slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti təzay kisim ni ticik, mək Yezu əhi ana kisim ni : « Wur dagwa, nəhək nahəma,

pidèkvu. »¹⁵ Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidèkvu, ànjəhad digəs, àdi ana mazlapani. Eslini Yezu àhi ana mənə ga wur ni : « Ehi, za wur gayak a. »¹⁶ Mis ye eslini ni tàra tipia ti tàgra aŋgwaz a àsabay, nahkay tàzləbay Melefít, tàdəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefít gəđakani àŋgazlava e kidin geli ba. » Tàdəm keti : « Melefít àra ga mahəŋgay ndam gayan a. »¹⁷ Nahkay ti mis ya ka had ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya kə gəvay gatay ni dek ticia ere ye ti Yezu àgray na.

Zen bay məbaray mis ni aslarkioru mis ka Yezu

(Meciya 11.2-19)

¹⁸ Ndam madəbay Zen bay məbaray mis ni tàra ticia ma na ti tàhəŋgri ana Zen, mək Zen nakəŋ əzalay mis cə e kidin ga ndam madəbay nan ni bu,¹⁹ əsləroru tay afa ga Bay geli. Àhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslanə nahəŋ aw ?” »²⁰ Nahkay nday nakəŋ tàra tinjikia ka Yezu a ti təhi : « Zen bay məbaray mis ni əslərbiyu leli afa gayak ti mähuk : “Nak ti Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslanə nahəŋ aw ?” »

²¹ Ka sarta gani nani ti Yezu nan əbu ahəŋgaraba mis a kay ya təfəsəy do na akaba mis kay ya seteni təniviyyu ana tay na. Àhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya.²² Kələŋ gani àhəŋgrifəŋ ana ndam ya Zen əslərbibiyu tay ni. Àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahadumi ana Zen ere ye ti kipurə ni akaba ya kicəm ni. Humi ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaday lala, ndam ambələk tigia mis njełatana, ndam makwaya tici slimí, mis məmətani təŋgaba ; ndam talaga day ticia Ma Məwəni Sulumana. ²³ Humi keti : “Maslanə ya ti ejikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

²⁴ Ndam ya ti Zen əslərbibiyu tay ka Yezu ni tàra təsləka ti Yezu əzlapaki ke Zen, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huđ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipurəmbiyu ti mavram ya aməđ adaday ni tək ? ²⁵ Do ni ti kədəgum kipurəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabay azana ga sinju kayani akaba zlam gatay əbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ²⁶ Ay ti kədəgum kipurəmbiyu ti mam ? Kipurəmbiyu bay mahəŋgaray *pakama ge Melefít aw ? Iy, nan gani. Nəhi ana kuli nahəma, nan ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefít a. ²⁷ Kəsəruma, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu, Melefít àhi ana Bay gəđakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahəŋ kama gayak ti māsłamatukkabu divi.” *

« Maslanə ya ti Melefít əslərbiyu ni ti Zen. ²⁸ Nəhi ana kuli keti : Zen ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəđakana. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, bay ya ti nan gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefít bu ni ti àtama nan a. ²⁹ Mis dal-dalani ni akaba ndam *məhəl hadam ni təgəskabá ma ge Zen na. Təsəra Melefít ti nan jireni, nahkay nday gani təwaya ti Zen *məbaray tay. ³⁰ Ay ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefít ni təgəskabu ere ya Melefít awayay avi ana tay ni ndo, nahkay təwayay ti Zen məbaray tay ndo. »

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kə way ? Nday akada way ? ³² Nəhi ana kuli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ təhi ana ndahaŋ ni ahkado : “Mivia slelim ana kuli a, day kəhəbumfəŋ ndo ; midia limis ge kisim ana kuli a, day kitəwəm ndo.” ³³ Nəđəm nahkay ti adaba Zen bay məbaray mis ni àra. Àra ti əzum *dipen do, əsi zum do. Nahkay lekuləm kədəmum seteni àniviyyu. ³⁴ Nu *Wur ge Mis ti ni nərə. Nərə ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay lekuləm kədəmum nu zal huđ, nəvi vu goro ana zum. Kədəmum nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahaŋ. ³⁵ Ay ti ndam ya təgəskabu məsər zlam ge Melefít ni dek təsəra Melefít əsəra zlam edeđin a. »

Yezu nan a ahay ga Simu zal Feriziyen ni bu

³⁶ Eslini zal *Feriziyen nahəŋ slimí gayan Simu əzəloru Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu ərə enjəa ti àhuriyyu a ahay vu, tənəki ka məzum zlam. ³⁷ Wal hala nahəŋ əbu a kasa gani nani bu. Àra ecia ti Yezu nan əvu azum zlam a ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrakioru àna tersel a kolombu sulumani bu.† ³⁸ Àra àhuriyya a ahay ni va ti ecik kələŋ ga Yezu, kə gəvay ga asak gayan, nan əbu etəwi. Nan əbu etəwi ti yam tuway gayan ni àbara asak ga Yezu a cərəđ, mək wal ni àtəmadkia yam tuway na àna məhər ga ahər gayan a ; kələŋ gani əfəki ma ka asak ga Yezu, ‡ mək əbəkí tersel ni ka asak ni. ³⁹ Zal Feriziyen ya əzəloru Yezu afa gani ni àra epia nahəma, àhi ana ahər : « Nan hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefít do. Tamal nan bay mahəŋgaray pakama ge Melefít ti akal əsəra wal hini ya enjifin ni ti nan wal hala. » ⁴⁰ Yezu àra əsəra ere ye ti nan əjalay a ahər gayan bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro əbu nawayay nəhuk. » Simu

* 7:27 Malasi 3.1. † 7:37 Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, sinju gani kay. ‡ 7:38 Məfəki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray susi.

nakəŋ àhi : « Dəm, məsi. »⁴¹ Mək Yezu àhi : « Mis ndahaŋ cü tàkala duwa afa ga zal nahaŋ a ; bəlaŋ gani àkəlay jik diŋ diŋ zlam, naŋ nahaŋ ni ti ni jik kru kru zlam. »⁴² Nday cecəeni siŋgu àfəŋ kà tay ga məpəliani bi nahəma, bay ga duwa ni àhi ana tay cəeni : « Kəpəlumə duwa goro ni va ba. » Yezu àhi ana Simu nakəŋ keti : « E kidiŋ gatay cəeni ni bu ni ti way aməgri səsi kay ana bay ga duwa ni way ? »⁴³ Eslini Simu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nətamahay maslaŋa ya ti təmbərfəŋ siŋgu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

⁴⁴ Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nəhəraya a ahay va afa gayak a ni ti kəcəhubiyu yam ga *məbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mək àtəmadkua àna məhər ga ahər gayəŋ a. »⁴⁵ Nak kəgru sa àna məfəku ma ka tuwər ndo. Ay ti wal ni kwa nəharaya àmbərəŋ məfəku ma ka asak ndo. »⁴⁶ Nak kəgəskabu nu àna magraku amal ka ahər ndo. Ay ti wal ni àbəkua tersel ka asak a. §⁴⁷ Nahkay nahuk nahəma, àgrua səsi a kay, àwaya nu a kay, nani dək ti adafaki zlam magudarani gayəŋ kayani ni məmbərfəŋana. Ay ti maslaŋa ya ti zlam magudarani gayəŋ gəziti mək təmbərfəŋa ni ti àwayay bay ya àmbərfəŋa ni kay do. »⁴⁸ Mək Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni məmbərfəkana. »⁴⁹ Nday ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni tərə ticia ma gayəŋ na ti təhi ana ahər : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nəŋgu ambərfəŋa ni way ? »⁵⁰ Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahər a palam. Sləka àna sulumani gayəŋ a. »

8

Wál ya tadəboru Yezu ni

¹ Yezu öru a kəsa gəđákani akaba a kəsa ci6-cibeni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Məwəni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay. Ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni tōru akaba naŋ,² wál ndahaŋ day tōru akaba naŋ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahaŋ e kidiŋ gatay ba, ndahaŋ ti ni àhəŋgaraba tay a arməwər ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bəlaŋani Mari ya təzalay Mari ga kəsa Magədala ni. Naŋ ti Yezu àgariaba seteni adaskəla.³ Nahaŋ ni Zeni wal ga Səza ; Səza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaŋ ni ti ni Səzeŋ akaba wál nday ndahaŋ kay. Ka gani nani wál nday nani təbu təjənaki ata Yezu akaba

ndam gayəŋ kru mahar cəeni ni àna elimeni gatay gatayani.

Bay məbəhad hilfi ga zlam (Meciyyə 13.1-9 ; Mark 4.1-9)

⁴ Eslini mis təsləkabiya a kəsa gərgərani ba dək, tərəkia ka Yezu a. Təra təcakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul. ⁵ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nahaŋ àhəraya öru e gili ga məbəhad hilfi ga zlam. Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti 6al gani àdəgoru e divi bu. Nahkay mis təcəlki, edidəŋ day təndaba. »⁶ Bal gani keti àdəgoru ka pələd ya həd àhəcaki ni, nahkay ka ya ti àfətaya nahəma, àhərabə adaba yam àhaci. ⁷ Bal gani keti àdəgəyü a adak vu. Ka ya ti àfətaya, àbu adək nahəma, adək ni tēŋgecekabá. ⁸ Bal gani keti àdəgoru ka həd sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Ku ahər gani bəlaŋ tekeđi bəza agray diŋ. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzłacay, adəm : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici lala ! »

Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam (Meciyyə 13.10-17 ; Mark 4.10-12)

⁹ Ndam madəbay Yezu ni təhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəmvaba mam ? »¹⁰ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefit àdəfikiaaba zlam mangəhani àki ka Məgur gayəŋ na ana kəli a, ti kəsərum. Ana mis ndahaŋ ti àdəfikiaaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul ciliŋ. Melefit àgray nahkay ti
“Ku tamal taməŋjaləŋ ka zlam nəŋgu ni, ti pi ba ;
ku tamal təbi slimi ana pakama nəŋgu ni tici ba.”* »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay məbəhad hilfi ga zlam na (Meciyyə 13.18-23 ; Mark 4.13-20)

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəmvaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya təbəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefit. ¹² Mis ndahaŋ təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahər ba. Awayay ti təfəki ahər ke Melefit ba. Adaba tamal təfəki ahər ke Melefit ti Melefit ahəŋgay tay. ¹³ Mis ndahaŋ day təbu, nday akada pələd ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani. Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərur vu do, akada ge sliri ya ti tōru a həd vu do ni. Nahkay ti təfəki ahər ke Melefit ga hayəŋani ciliŋ. Ka ya ti ticia złəzładana ti təmbərəŋ, təfəki ahər va do hūya. ¹⁴ Mis ndahaŋ təbu, nday akada

§ 7:46 Ka sarta gani nani ti, ka ya ti təzalakabu mis ga məzum zlam mək maslaŋa gani əŋjia afa gatay ni ti təcəhibiyu yam ga məbaray asak, təgri sa ana məfəki ma ka tuwər, akaba tagraki amal ka ahər. Ay zal Feriziyeŋ ni əgri zlam nday nani ana Yezu ndo. * 8:10 Izayi 6.9.

hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huɗ ga adak vu ni ; ticia pakama ge Melefit a ti tægaskabu. Ay ku tamal tægaskabá nən̄gu ni, majalay ahàr kay ariva ana tay a, tajalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahan̄ ya tigi eri ni. Zlam nday nani ten̄gecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani tǝbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani tǝndəh ndo ni. ¹⁵ Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had sulumani ni tǝzavu akaba mis ya mǝbəruv gatay sulumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjazlki ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna nan̄ kama kama, tǝmbrəŋ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

*Pakama àki ke cəŋgel
(Mark 4.21-25)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaŋa ya ti ebeftay cəŋgel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni afiyu a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka mǝlaŋ zan̄ani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya tǝhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge cəŋgel ni. ¹⁷ Nǝdǝm nahkay ti adaba zlam ya ti mangahani ni dək aməŋgazlavu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dək emiciviyu vay-vay daya. ¹⁸ Nahkay bumi slimi lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan̄ àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan̄ àbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti àdǝm àŋgəta ni day atəzafəŋa. »

*Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu
(Meciyu 12.46-50 ; Mark 3.31-35)*

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tǝrəkia ka Yezu a. Tǝra tɪŋjia ti tɪsliki mǝrəkiani disl koksah adaba mis tǝvu ka mǝlaŋ gani nani dal-dal. ²⁰ Nahkay mis tǝhikabiyu ma, tǝhi : « Ata muk akaba bəza ga muk tǝbu e mite bu, tihindi kur. » ²¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mmawa akaba bəza ga mmawa nahəma, nday ya ti tǝbi slimi ana pakama ge Melefit, mək tagray tǝwi àna nan̄ ni. »

Yezu azlacaki ka aməd

²² A vad nahəŋ Yezu àcǝliyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay nan̄ ni, àhi ana tay : « Tokumum, mǝdəgum gwar ke ledi ga dǝluv ni. » Nahkay nday nakəŋ tǝsləka. ²³ Nday tǝbu takoru ti Yezu àdiya e dǝwir va dǝŋ. Ka ya ti nan̄ àvu e dǝwir bu ni ti aməd gədakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjəbasliyuu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvǝ wudak, nahkay gəzit akal tizi kǝdap. ²⁴ Eslini ndam madəbay nan̄ ni tǝhədadkəfəŋiyu, tǝpidək nan̄, tǝhi : « Gədakani, gədakani, mǝbu miji timey ! » Yezu nakəŋ àra èpidəkva ti àzlacaki ka aməd ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni bəra. Àra azlaca

nahkay ti aməd ni àmbrəŋ makəzlani, yam ni day àmbrəŋ madadani, yam ni ègia dægika. ²⁵ Yam ni àra ègia dægika ti Yezu àhi ana ndam madəbay nan̄ ni ahkado : « Kǝfumku ahàr do ni ti ahəmamam ? » Ndam madəbay nan̄ ni an̄gwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tɪpi ni àgria ejep ana tay a àsabay. Tǝzlapay e kidɪŋ gatay bu, tǝdǝm ahkado : « Nan̄ hini ti way ? Aməd akaba yam day àhi ma ana tay, ticiiki slimi ni ! »

*Yezu agariaba seteni a kay ana zal
Zerasa a*

(Meciyu 8.28-34 ; Mark 5.1-20)

²⁶ Nday nakəŋ tɪŋjiyu ke ledi ga dǝluv ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili. ²⁷⁻²⁸ Zal nahəŋ àbu ga kəsa nani ; seteni tǝniviyu a ahàr vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Mǝlaŋ gayan̄ ti e kidɪŋ ge mindivɪŋ bu. Àra èpia Yezu nan̄ àbu ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrəkia. Àra èŋjikia ti àbəhadı mirdim, àdəd kə meleher gayan̄. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit nan̄ agavəla dɪŋ ti kǝdǝbafua mam ? Nagruk kam-kam, kəgru dǝliya ba ti. » ²⁹ Àdǝm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslaŋa hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray nan̄ sak kay. Ka ya ti nan̄ àbu agray nan̄ ni ti mis tǝwəla àna jejirǝbi a, tǝbiviyu sisel a asak va akaba tǝjəga nan̄ a. Akaba nani dək ètiri ndo, èhəɸkaba zlam ya tǝwəl nan̄ àna nan̄ na, mək seteni ni àzoru nan̄ a huɗ gili vu. ³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « Kəgru dǝliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdǝm nahkay ti adaba seteni tǝniviyu kay. ³¹ Eslini seteni nday nani tǝbu tǝgri kam-kam ana Yezu, tǝhi : « Kəgaroru leli e *evid gədakani vu ba ti.† »

³² Mǝdrəs tǝbu kay tǝzum zlam ka ahar bəlaŋ a həma bu. Nahkay seteni ni tǝhi ana Yezu : « Kam-kam, mǝhuriviyu ana mǝdrəs tegani ti. » Mək Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay. ³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni tǝsləkiaaba ana zal nakəŋ a, tǝcǝlivǝ a ahàr vu ana mǝdrəs ni. Nahkay mǝdrəs ni dək tǝndaya ahàr a kirim-kirim, tǝra tǝdəguyuu a dǝluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. ³⁴ Ndam majəgay mǝdrəs ni tǝra tɪpia ere ye ti àgravu na ti tǝdəgiki ana hwa tidizl, tǝŋgəhadioru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni. ³⁵ Mis tǝra ticia ma na ti tǝharaya ge mipi ere ye ti àgravu na, tǝrəkia ka Yezu a. Tǝra tɪŋjia ti tɪpi zal ya ti seteni tǝsləkiaaba ni, àŋgaba ègia sulumana, nan̄ man̄jəhadani digəsa kə gəvay ga asak ga Yezu, mǝbakabu

† 8:31 Evid gədakani ti mǝlaŋ ya tǝdǝm a huɗ ga had vu ni. Melefit aməbiyu seteni dək e evid gani vu hayaŋ, kəlaŋ gani ka mandav ga mǝlaŋ ti amatraɸkivuu tay ga kan̄gayani.

azana gayan ka vu. Tàra tipia nan a ti anɗwaz àdagakia ka tay a dal-dal. ³⁶ Eslini mis tãbu, tipia ga Yezu ya àhɛngaraba zal ya seteni tãniviyu na, tãngahadi ma gani ana mis ya tãra ni. ³⁷ Ndam ga had Zerasa dek tãra ticia ma gani nana ti tãhi ana Yezu mãsleka ka had gatay a, adaba anɗwaz àdagakia ka tay a asabay. Nahkay Yezu àhuriyu a slalah ga yam ni vu, awayay aslaka. ³⁸ Eslini zal ya ti seteni tãslakiaba ni àhi ahkado : « Nadãboru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Slaka, ³⁹ ngoru a magam gayak, kãru kãngahadi ere ye ti Melefit àgruk ni dek ana mis. » Nahkay zal nakaj aslaka, òru àngahadi ere ye ti Yezu àgri ni dek ana ndam ga kesa ni dek.

Yezu ahɛngaraba wal nahan akaba wur dahalay a

(*Meciɣu 9.18-26 ; Mark 5.21-43*)

⁴⁰ Yezu àngoru gwar ke ledi ga dɛluv ni akaba ndam madabay nan ni. Tòru tinjua ti mis dal-dal tãgaskaba Yezu àna mãmərana, adaba nday dek tãbu tajəgay nan. ⁴¹ Eslini zal nahan nan àbu, slimì gayan Zayros, nan gɛdakani ga ahay ga *mahəngalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbɛhadi mirdim grik meleher ndiè ana had kà asak ga Yezu. Àhəngalay nan, àhi mòru a magam afa gani, ⁴² adaba wur gayan awayay amət. Wur nani ti wur dahalay, vi gayan agray kru mahar cə. Zal nani ti wur gayan nahan àbi.

Yezu nan àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tɛvelinjia ahà a, mäsufani tekeɗi àsuf koksah. ⁴³ Eslini wal nahan àbu, mimiz aslakafəña agray vi kru mahar cə. [Ègwejelekaba zlam gayan a dek afa ga ndam mäsər haf a ay tì] maslaña bəlan èsliki mahəngaraba nan a ndo. ⁴⁴ Nahkay wal ni àhədakfəñbiyu kà Yezu gwar kəlan, ènjifin kà ma ga azana gayan. Àra ènjifin ti mimiz ya aslakafəña ni àmbrəñ nan, wal ni àngaba huya. ⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way ènjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Gɛdakani, mis ni damkulku timey ! » ⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis ènjifua, adaba nəsəra njada goro àhəngaraba maslaña. » ⁴⁷ Wal ni àra àsərkiya àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna mægəgarani slaè slaè, àbɛhadi mirdim meleher ndiè ana had, àngəhadaya ere ye ti àzəkiyu nan ti mìnjin kà azana ga Yezu ni kè meleher ge mis na dek. Àngəhadaya gayan ya àngaba huya ni ana tay a daya. ⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhənga kur a adaba kəfəkuya ahà a palam. Slaka, ru àna sulumani. »

⁴⁹ Ka ya ti Yezu nan àbu azlapay nahkay ni ti maslaña nahan ènjia. Maslaña gani nani àsləkabiya afa ga gɛdakani ga ahay ga mahəngalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak

nakəñ èndeverva. Kìwisiri ahà ana mäsì va ba. » ⁵⁰ Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Anɗwaz àwər kur ba, fəku ahà cilin, Melefit amahəngaraba nan a. » ⁵¹ Nahkay tòru afa ga Zayros nakəñ.

Yezu òru ènjua ti àcafəña mis a dek ga mähuriyani a ahay vu akaba nan a. Avi divi ana ata Piyer, Zəñ, Zek akaba bəñ ga wur ni ata mən ga wur ni ga mähuriyani akaba nan cilin. ⁵² Mis ya tãbu eslini ni dek tãbu tagray dɛlulu, titawì wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìtawəm ba. Wur ni àmət ndo, nan àbu enji dəwir timey. » ⁵³ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tɛyefin, adaba täsara wur na àmata àndava. ⁵⁴ Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay nan, àhi : « Wur goro ni, pidəkvu. » ⁵⁵ Àra àzala wur na nahkay ti sifa àngiva ana wur na mək ècik cəkwaɗ huya. Eslini Yezu àhi ana tay tãvi zlam məzamani. ⁵⁶ Ere ye ti àgravu ni àgria ejep ana ata bəñ ga wur nday ata mən ga wur na asabay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ma gani ana maslaña ba. »

9

Yezu aslər ndam asak gayan kru mahar cueni ni

(*Meciɣu 10.5-15 ; Mark 6.7-13*)

¹ A vad nahan Yezu àzalakabu ndam gayan kru mahar cueni ni, àvi njada ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do dek ana mis a akaba ga mahəngaraba mis a. ² Awayay asləruru tay ga mähì pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəngaraba ndam ga arməwər a. ³ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzamani, ku sinɗu. Kəhəlum endawì cə cə ba daya. ⁴ Ay tamal maslaña àhəliya kulì a ahay va afa gana nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahan ba duk abivoru ana vad gekulì ya akəsləkuma ni. ⁵ Ka məlan ya ti akəhurumiyu, tãgəskabu kulì do nahəma, sləkumaba a kesa nani ba. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had kà asak gekulì a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

⁶ Nday nakəñ tãhəlvu, tãsləka tãhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis a kesa gəgarani bu dek ; tãhəngaraba ndam ga arməwər a ka məlan ya ti tòru na dek.

Pakama ya tãdəmki ka Yezu ni ahəli ahà ana bay Erot

(*Meciɣu 14.1-12 ; Mark 6.14-29*)

⁷ Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tãdəmki ka Yezu na dek ti àhəlia ahà a, adaba mis ndahan tãdəm Yezu ti nan

* 9:5 Mətukkaba had ga kasa kà asak a ti adafaki tambarbu ndam ga kesa ni, tawayay tay va do.

Zen bay məbaray mis ni, əngaba e kisim ba. ⁸ Mis ndahan ti ni tədəm Eli bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni əngazlavu. Mis ndahan keti tədəm nañ biliñ ga ndam ya təhəngaray pakama ge Melefit ahaslani ni, əngaba e kisim ba. ⁹ Eslini Erot zla ti ədəm ahkado : « Nəkelkia ahər ke Zen a, ay ti maslaña ya ti nici təzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay mīpi Yezu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyu 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Zen 6.1-14)

¹⁰ A vad nahan ndam *asak ga Yezu ni təsləkabiya ka məlan ya Yezu əsləroru tay na. Tərə təsləkabiya ti təngəhadiaba ere ye ti təgrabiya na dek. Eslini Yezu nakəñ əhəl tay ka ahər gatay ciliñ, tōru gwar a kəsa nahan vu ; slimi ga kəsa na Beceyda. ¹¹ Mis dal-dalani ni tərə ticia Yezu ədoru a Beceyda ti tədəboru nañ a asak vu. Tərə tinjikia ka Yezu a ti Yezu nakəñ əgəskabu tay, əzlapiki ka Məgur ge Melefit ana tay, əhəngaraba ndam ya təbəsey do na daya.

¹² Fat əra əndəhadə ahər a zla nahəma, ndam mədəbay nañ kru mahar cəni ni təhədəkfəñiyu, təhi ahkado : « Hi ana mis ni dek təsləka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tədəboru zlam məzumani akaba məlan məndəhadəni, adaba ahalay ti leli a huđ gili bu. » ¹³ Eslini Yezu əhəngrifəñ ana tay, ədəm : « Lekulum lekulumeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəñ təhəngrifəñ, təhi : « *Dipeñ əfəñ kə leli zlam təkivu kilif cə ciliñ, Kawayay ti mōru məsukumibiyu zlam məzumani ana mis dekeni hini aw ? » ¹⁴ Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. Yezu nakəñ əhi ana ndam mədəbay nañ ni : « Humi ana mis ni ti tənjəhadə njəlukluk kru kru zlam, kru kru zlam. » ¹⁵ Ndam mədəbay nañ ni təgray ere ye ti nañ əhi ana tay ni. Nahkay mis ni tənjəhadəkabu njəlukluk. ¹⁶ Eslini Yezu nakəñ əhəl dipen zlamani təkivu kilif cəni ni, əmənəjoru e melefit vu, əgri səsi ana Melefit əki ka zlam məzumani nday nani. Əra əgria səsi a ti əsekaba, əbi ana ndam mədəbay nañ ni ti tidi ana mis dal-dalani ni. ¹⁷ Mis ni dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələñ gani təcəkalakabu məgəjəni gani, tərəhvü hətək kru mahar cə əna nañ.

Piyer adəm Yezu nañ Krist Bay gadakani ya amara ni

(Meciyu 16.13-19 ; Mark 8.27-29)

¹⁸ A vad nahan Yezu nañ əbu cak, ahəngalay Melefit. Ndam mədəbay nañ ni day təbu eslini. Yezu əhindifiña ma kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya tədəbay nu ni ti tədəm nu ti nu way ? » ¹⁹ Nday nakəñ təhəngrifəñ, təhi :

« Mis ndahan tədəm nak Zen bay məbaray mis ni, mis ndahan tədəm nak Eli, mis ndahan ti ni tədəm nak biliñ ga ndam ya təhəngaray pakama ge Melefit ahaslani ni, əngaba e kisim ba. » ²⁰ Eslini nañ nakəñ əhi ana tay keti : « Lekulum ti kədəmum nu ti nu way ? » Piyer əhəngrifəñ, əhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gadakani ya Melefit əslərbiyu ni. »

Yezu adəm aməmət mək aməngaba e kisim ba

(Meciyu 16.20-28 ; Mark 8.30-9.1)

²¹ Yezu əra əcia ma ge Piyer na ti əhi ma ana tay əna ləgay, ədəm ahkado : « İy nahkay. Ay ti kədəfumi nu ana maslaña ba simiteni. » ²² Əhi ana tay keti : « Ahər ədəm nu *Wur ge Mis ti nəcəkay daliya daldal. Nday gədəkani ni, gədəkani ga ndam *məngəlabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni at-awayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkarani bu anəngaba e kisim ba. »

²³ Eslini əhi ana tay dek ahkado : « Tamal mis awayay mədəbay nu nahəma, ahər ədəm məmbrəñ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya kəlavad, *tadarfəñ nañ kə təndal nəngu ni mibəsey. Tamal mis awayay mədəbay nu ti məgray nahkay. » ²⁴ Maslaña ya ti ədəm əjəgur sifa gayan, awayay amət ba ni ti emiñ. Maslaña ya ti emiñ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do. ²⁵ Tamal mis əngəta elimeni ga duniya na dek mək əjiña ahər gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? ²⁶ Nu Wur ge Mis ti anara əna njədə goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məslər gayan *njələtani na. Tamal maslaña anğwaz awər nañ, ədəm nañ mis goro do, əsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anədəm nañ mis goro do. » ²⁷ Əhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, e kidin ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan amətəti etipia *Məgur ge Melefit a day kwa. »

Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam mədəbay nañ ni

(Meciyu 17.1-8 ; Mark 9.2-8)

²⁸ Agray gosku sekw ka ahər ga pakama gayan ya ədəm ni zla ti Yezu əzay Piyer, Zek akaba Zen, təcəloru a hama vu ga mahəngalay Melefit. ²⁹ Ka ya ti nañ əbu ahəngalay Melefit nahəma, eri gayan ni əmbatvu nahan, azana ka vu gayan day tigia bəf-bəf tallə, ahələba eri a vərut. ³⁰ Eslini həya mis ndahan cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli. ³¹ Nday təbu tipivu a masladani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zərəzalem ge mendeveřin təwi ya Melefit əvi ni. ³² Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piyer ti ni dəwir əza tay a. Tərə təpidekva ti tipu masladani ga Yezu

akaba mis cœni micikeni akaba naŋ ni.
³³ Ka ya ti ata Mwiz nday ata Eli tãbu taslækafɛŋa kã Yezu a nahãma, Piyer àhi ana Yezu : « Gɛɔákani, leli mãbu ahalay ti àbɛlay. Mara mivicey ahay mahkɛr : bɛlan gayak, bɛlan ge Mwiz, bɛlan ti ni ge Eli. » Àdãm nahkay ti adaba àsɛr ere ye ti àdãm ni do. ³⁴ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti mæguduŋguduŋ àhɛrkiaya ka tay a, àŋgah tay. Ka ya ti mæguduŋguduŋ ni àhɛrkiaya ka tay a ni ti ndam *madɛbay Yezu mahkɛrani ni aŋgwaz àdɛgokia ka tay a. ³⁵ Dɛŋgu ga maslaŋa àhɛnday a mæguduŋguduŋ ni bu, àdãm : « Naŋ hini ti wur goro, nɛdaba naŋ ga mɛgru tãwi a. Gɛsumiki pakama. » ³⁶ Dɛŋgu ni àra àhɛnday va do ni ti tipi Yezu naŋ bɛlan ka ahàr gayan. Ka gani nani nahãma, ndam madɛbay Yezu mahkɛrani ni tãnjɛhadã àna ma gana te-te a, tãhi ana maslaŋa ndo.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahan a
 (Meciyu 17.14-18 ; Mark 9.14-27)*

³⁷ Hajɛŋ gani Yezu akaba ndam madɛbay naŋ mahkɛrani ni tɛndaya ahàr a hãma ni ba. Tãra tãhɛraya ti mis dal-dal tãrãkia ka Yezu a. ³⁸ E kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahan naŋ àvu, àzlah, àdãm : « Mɛsi, kam-kam nahɛŋgalay kur, mɛnjuki ka wur goro ni ti adaba wur goro nahan àbi. ³⁹ Seteni àniviyu a ahàr bu, agɛs naŋ, azlah hɛya, adaday naŋ kay kay, guzlɛbuc krup-krup a ma bu. Àgɛsa naŋ a ti agri daliya dal-dal, àmbrɛŋ naŋ weceweci do. ⁴⁰ Nahɛŋgala ndam madɛbay kur na ti tãgariaba, ay ti tɛsliki ndo. » ⁴¹ Eslini Yezu àdãm : « Lekulɛm ye e hini vu ni ti kɛfumki ahàr ke Melefit do, lekulɛm ndam magudar zlam ! Nu ananjɛhad akaba kuli kanɟaya waw ? Nu eneɛesi ana kuli kanɟaya waw ? » Mɛk àhi ana bɛŋ ga wur ni : « Zɛbiya wur na ahalay a. » ⁴² Wur ni naŋ àbu arãkia ka Yezu a ti seteni ni àdi naŋ ana mɛlan, àdaday naŋ kay kay. Eslini Yezu àzlacaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, mɛk àvi wur ni ana bɛŋani ni. ⁴³ Mis ye eslini ni tãra tipia ti njɛda ge Melefit àgria ejep ana tay a dal-dal, adaba njɛda gani nani àtama zlam ndahan a dɛk.

*Yezu adãmki ma ka daliya ya atãgri ni
 (Meciyu 17.22-23 ; Mark 9.30-32)*

Ere ye ti àgray ni dɛk àra àgria ejep ana mis na dɛk, nday tãbu tãzlapaki kekileŋa ti Yezu àhi ana ndam madɛbay naŋ ni : ⁴⁴ « Nawayay nɛziaba azay slimì ana kuli a, cum lala, àgɛjazlki ahàr ke kuli ba. Atɛdɛfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tɛgas nu. » ⁴⁵ Pakama ga Yezu ya àdãm ni ti ndam madɛbay naŋ ni ticiaba ndo. Hudɛ ga ma gani nani ti manɟahkiani ka tay, ti ticiaba ba. Ay aŋgwaz àgrafɛŋa tay ge mihindifiŋa ma na.

*Gɛɔákani ya àtam mis ndahan ni ti way ?
 (Meciyu 18.1-5 ; Mark 9.33-37)*

⁴⁶ A vad nahan ndam *madɛbay Yezu ni tãbu tagray gejewi. Tãdãm ahkado : « E kidiŋ geli bu ni ti way gɛɔákani àtam mis ndahan ni way ? » ⁴⁷ Yezu àra àsɛra majalay ahàr gatay na ti àzay wur guziteni, àfɛkad kã gɛvay gayan, ⁴⁸ mɛk àhi ana tay : « Tamal ti maslaŋa àgɛskabã wur hina azuhva nu a nahama, àgɛskabã nu a daya. Tamal ti maslaŋa àgɛskabã nu a nahama, àgɛskabã Bay ya ti àslɛrbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti naŋ guziteni e kidiŋ gekuli bu dɛk, èsli mis ndahan ni do ni ti naŋ nani gɛɔákani sawan. »

*Maslaŋa ya ti àcafɛŋa kuli kã zlam a do ni
 ti agriki tãwi ana kuli
 (Mark 9.38-40)*

⁴⁹ Eslini Zɛŋ àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gɛɔákani, mipia maslaŋa nahan a, àgariaba seteni ana mis àna slimì gayak a, nahkay mɛdãm macafɛŋa naŋ a, adaba naŋ mis geli do. » ⁵⁰ Ay ti Yezu àdãm : « Kɛcumfɛŋa naŋ a ba, adaba maslaŋa ya ti àwayay magudar tãwi gekuli do nahãma, agriki tãwi ana kuli. »

*Yezu naŋ àbu akoru a Zeruzalem, ndam
 Samari tãgɛskabu naŋ do*

⁵¹ Sarta ga Yezu ènjia ga morona e melefit vu wudak nahãma, àzay divi ga moroni a Zeruzalem, àdãm ere ye ti acafɛŋa naŋ ga morona ni ti àbi. ⁵² Nahkay àslɛroru mis kama gayan gwar ka had Samari. Nday tãbu ka ahàr divi ti tãhuriyu a kɛsa nahan vu ga maslamalikabu mɛlan. ⁵³ Ay ndam ga kɛsa nani tãwayay mɛgɛskabu naŋ do, adaba ticia naŋ àbu akoru a Zeruzalem palam. ⁵⁴ Ndam madɛbay naŋ ata Zek, Zɛŋ tãra ticia pakama nana ti tãhi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti mãhi ana aku ti mãdaya e melefit ba, mãzumaba tay a waw ? »

⁵⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àlɛgi ana tay. ⁵⁶ Mɛk tãzay divi ga moroni a kɛsa nahan vu.

*Ndam ya ti tawayay madɛbay Yezu ni
 (Meciyu 8.19-22)*

⁵⁷ Yezu akaba ndam madɛbay naŋ ni tãbu takoru e divi bu nahãma, zal nahan arãkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka mɛlan ya akoru ni dɛk ti anadãboru kur. » ⁵⁸ Yezu àhɛŋgrifɛŋ, àhi ahkado : « Mbiki † tãbu àna evid gatay, edidɛŋ day tãbu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti nɛbi àna mɛlan mandɛhadani bi. »

⁵⁹ Yezu àhi ana maslaŋa nahan : « Dɛbabiyu nu. » Maslaŋa nani àhɛŋgrifɛŋ, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. » ⁶⁰ Eslini Yezu àhi : « Ndam ya tãwayay madɛbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrɛŋ tay ti fili vu gatay.

Nak ti ru kàhi ma ga *Məgur ge Melefít ana mis sawañ. »

⁶¹ Maslaña nahanj keti àhi ana Yezu : « Nadəbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi nakoru nəgría sa ana ndam ga huđ ahay goro a day. » ⁶² Yezu àdəm : « Maslaña ya ti awayay agray tawi ga Məgur ge Melefít mək ajalaki ahàr ka zlam ndahanj ni ti nanj akada bay ya ti atəhad vədanj àna sla mək amənjoru kələnj ni. Maslaña nani ti əgray tawi ga Məgur ge Melefít koksah. »

10

Yezu aslər mis kru kru adəskəla mahar cə

¹ Bay geli àday mis ndahanj kru kru adəskəla mahar cə, * awayay aslėroru tay cə cə ti tōru enji gayanj a kəsa vu ka mələnj ya nanj amoru ni dek. ² Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro fanj ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vədanj bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi. Nahkay si kahəngəlum Melefít Bay ga vədanj ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vədanj gayanj ni bu. ³ Dəgum. Nihiti ni nəslėroru kuli e kidinj ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidinj ga kərá gili bu ni. ⁴ Kəhəlum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kicikəm e divi bu ga məgri sa ana mis ba daya. ⁵ Wudaka kəhurumiya a ahay vu afa ge mis lu nahəma, dəmum : “Melefít məgri sulum gayanj ana huđ ahay hini.” ⁶ Tamal mis sulumani əvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefít ya kədəmum ni anjəhadki. Tamal mis sulumani əvu bi nahəma, sulum ge Melefít ya kədəmum ni anjəkia ke kuli a. ⁷ Ka ya ti kəhurumiya a ahay vu afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina həya. Kəmbatum ahay nahanj ba. Zlam məzumani akaba zlam miseni ya ti təvi ana kuli dek ni ti zulum, sūm : adaba bay magray tawi ti agəski təvi endif gayanj. ⁸ Ka ya ti kinjumiya a kəsa va mək təgəskabá kuli a nahəma, zulum zlam ya təvi ana kuli ni, ⁹ hənjarumaba ndam gatay ya təbesey do na, humi ana ndam ga kəsa gani : “*Məgur ge Melefít ənjiakia ke kuli a.” ¹⁰ Ay tamal ti kinjumiya a kəsa va mək təgəskabu kuli do nahəma, cikəma a dalaka ba. Humi ana tay : ¹¹ “Ku had ga kəsa gekuli nəngju ni məslədikaba ana kuli ka asak geli a.† Nahkay ti kəsərum Melefít day əmbrənja kuli a. Ku tamal nahkay nəngju ni, sərunki Məgur ge Melefít ti ənjiakia.” ¹² Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefít agray seriya ni ti ku ndam *Sodom nəngju ni seriya ge Melefít ya amagrafənja kə tay a ni ngulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kuli do ni do. »

Ndam ga kəsa ya təfəki ahàr ka Yezu do ni atasay cicihi

(Meciya 11.20-24)

¹³ Yezu àdəm keti : « Akəsəm cicihi, ndam Korazinj ! Akəsəm cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nəgra zlam a kay ya mis tipi day-day ndo na a kəsa gekuli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidonj nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrənja zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal təmbatkaba majalay ahàr gatay a, təkababá mbolu ka vu a akada ga azana na, tənjuhada e viti ba. † ¹⁴ Ay ka fat ya ti Melefít amagraj seriya ni ti seriya ya ti amagrafənja kə ndam Tir akaba ndam Sidonj a ni ti ngulum emisli gekuli ni do. ¹⁵ Lekələm ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefít vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka mələnj ge *kisim sawanj. » ¹⁶ Àhi ana ndam madəbay nanj ni : « Maslaña ya ti èciikia ma ana kuli a nahəma, ècukia ma ana nu a daya. Maslaña ya ti əgəskabu kuli ndo nahəma, əgəskabu nu ndo daya. Maslaña ya ti əgəskabu nu ndo ni ti əgəskabu Bay ya ti əslərbiyu nu ni ndo daya. »

Mis kru kru adəskəla mahar cəni ni tasləkabiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adəskəla mahar cəni ni tasləkabiya ni ti nday àna məmərani. Təhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekeđi ticiikia slimi ana leli a ka ya ti məhi ma ana tay àna slimi gayak ni. » ¹⁸ Esline Yezu àhəngarfənj, àhi ana tay ahkado : « Nu nipiya *Seteni a ka ya ti àdəbiyu e melefít bu akada ga avər ya abay aku na. ¹⁹ Cəm day : nəvia njəda ana kuli ga masawadakiani ka zlam ya a had akaba ka andra məbal mis a ; nəvia njəda ana kuli a àtama njəda ga Seteni zal ezir na dek. Nahkay aranjə əbi amagrakivu ke kuli bi simiteni. ²⁰ Ku tamal nəvia njəda nana dek ana kuli a, seteni ticiikia slimi ana kuli a nəngju ni, kəmərumvu azuhva nani ba. Mərumvu ti adaba Melefít əbəkia slimi gekuli ka wakita gayanj e melefít ba ni sawanj. »

Yezu azləbay Melefít

(Meciya 11.25-27 ; 13.16-17)

²¹ Ka sarta gani nani Yezu nanj əbu amər vu dal-dal àna njəda ga *Məsuf Njələtani, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur mələnj ya e melefít bu akaba mələnj ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəngahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam akaba ka ndam ya tijeja təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza cib-cibeni na sawanj. Iy Bəba goro ni, kəgray

* **10:1** A wakita ndahanj bu tədəm mis kru kru adəskəla. † **10:11** Məslədikaba had ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbər bu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do. † **10:13** Məbakabu buhu akaba manjəhadani e viti bu ni ti adafaki mis titəwi, tahəngalay Melefít, təgri kam-kam.

ka mawayay gayak nahkay ti kəmərəna àna nanj a palam. »

²² Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaña ya àsər Wur ge Melefit nanj way ni ti maslaña gani àbi ; si Bənjani cilin. Yaw maslaña ya àsər Bənj goro nanj way ni ti maslaña gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfiki nanj ana tay ni cilin. »

²³ Eslini Yezu nakəñ àmbatkibiyu ma ka ndam madəbay nanj ni, àhi ma ana tay, nday ka ahàr gatay cilin. Àhi ana tay ahkado : « Ay lekələm ti mərūmvu, adəba kəbūm kipəm zlam hini əna eri gekəli ! ²⁴ Nəhi ana kəli : Ndam mahəngaray *pakama ge Melefit akaba bəbay kay ya ahaslani ni tawayə mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tipi ndo. Tawayə micia ere ye ti kicəm na, ay ti tici ndo. »

Zal Samari sulumani

²⁵ Eslini zal nahanj àbu, nanj bay *məsər Wakita ge Melefit, awayay ahəlfəña eyu kà Yezu a. Nahkay ècikaba, àhi ana Yezu ahkado : « Musi, ti nəngət *sifa ya àndav day-day do ni ti nəgrifay mam day mam ? »

²⁶ Yezu nakəñ àhəngrifəñ, àhi : « Məwiz àbəkəni mam e *Divi ge Melefit bu mam ? Kici mam a huđ gani bu mam ? » ²⁷ Zal nakəñ àhəngrifəñ, àhi : « Àbu məbəkiani : “Wayay Bay Melefit gayak àna huđ bəlan, àna sifa gayak dek, àna njədə gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek. Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni daya akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” Š » ²⁸ Yezu àhi ahkado : « Kàhəngarifəña kigena. Tamal kagraj nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

²⁹ Eslini bay məsər Wakita ge Melefit ni awayay ti Yezu àgəski nanj ka pakama ba, nahkay àhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nəbu akaba tay ni ti ndamam ? » ³⁰ Yezu àhi keti : « Zal nahanj àsləka a Zeruzalem a, nanj àbu akoru a Zeriko. Ka ahàr divi nahəma, ndam abra təhərkiaya, təhəlfəña zlam a dek, təzləkvivə nanj, təmbərbu nanj bəlah àniviyu a məbərūv hišek hišek cilin. ³¹ Zal nahanj ti ni nanj àbu akoru àna divi gani nani ka məsər gayan do. Nanj nani ti bay *məngalabakabu mis akaba Melefit. Àra èpia zal nana bəlahə ti àsivü nju, àsləka zlam gayan a. ³² Zal nahanj day àra gwar eslina, nanj ge dini ge *Levi. Àra ènjia, èpia zal nana bəlahə ti àsivü nju, àsləka zlam gayan a. ³³ Ay ti zal nahanj nanj àbu akoru gwar e divi gani nani biligeni. Nanj zal Samari, akoru àna azonju. Àra ènjia ka məlanj nana ti àdi ahàr ana zal nakəñ nanj bəlahə. Àra èpia nanj a ti àsia cicihi a dal-dal. ³⁴ Nahkay nanj nakəñ àhədakfəñiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambələk ni mək àwəliki àna

azana. Kəlonj gani àzəkiyu nanj ka azonju gayan ni, àzoru nanj a ahay ya ndam mirkwi tanjəhadvü ni vu, àfi ahàr eslini. ³⁵ Hajəñ gani ti àhəliaya jik a cə ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nakəñ a, àhi ahkado : “Fi ahàr ana zal hini. Tamal kijinjiwa singu ka ahàr gani hina nahəma, anasləkabiya ti nara nəpaluk.” »

³⁶ Eslini Yezu nakəñ àhi ana bay məsər Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kihindifua ma, kədəm ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw, e kidin ge mis mahkarani ni bu ni ti hu, way nanj àbu akaba zal ya ti ndam abra təzləb ni way ? » ³⁷ Nanj nakəñ àhəngrifəñ, àhi : « Maslaña ya nanj àbu akaba nanj ni ti bay ya ti àjenaki nanj ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagraj akada gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

³⁸ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay nanj ni təbu takoru e divi bu ni ti təhuriyu a kəsa nahanj vu. Eslini wal nahanj slimi gani Marta àzalu Yezu a magam afa gani, mək Yezu nakəñ òru àhuriyu afa gani. ³⁹ Marta gani wur ga mənjani walani àbu, slimi gani Mari. Yezu nanj àbu azlapay ti Mari nakəñ nanj àbu manjəhadəni dīgusa a ga huđ kà gəvay ga asak gayan, abi slimi ana ma gayan ya ti adəm ni. ⁴⁰ Ka gani nani ti təwi ga huđ ahay gərgəri kay təbu tiviyikaba ahàr ana Marta. Nahkay zla nahəma nanj nakəñ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambərki nu ke təwi ni dek ti àbələfuk aw ? Hi ma ti məjənaki nu zla aw ! » ⁴¹ Ay Bay geli nakəñ àhəngrifəñ, àhi : « Marta, Marta, zlam kay təhəluk ahàr, tiviyikaba ahàr a daya. ⁴² Ay zlam ya ti àgəski magrani ni ti bəlanj cilin. Mari àdəkiba zlam ya àbəlay magrani na. Nahkay maslaña amazəfəña do simiteni. »

11

Yezu acahi mahəngalay Melefit ana ndam madəbay nanj ni

(Meciya 6.9-13 ; 7.7-11)

¹ A vad nahanj Yezu ahəngalay Melefit ka məlanj nahanj. Àra èndeveriña ti bilin e kidin ga ndam madəbay nanj ni bu àhi : « Bay geli, Zəñ àcahia mahəngalay Melefit ana ndam madəbay nanj na. Nak day cahi mahəngalay Melefit ana leli ti. » ² Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahəngalum Melefit ni ti dəmum :

“Baba, mis dek təgəskabu nak njalata ti ; kàra kəzum bay gayak e kidin geli bu ti.

³ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kəlavad ti.

⁴ Mbərfəña zlam magudarani geli ni kə leli a, akada geli ya məmberfəña zlam ge mis ya təgudari ana leli ni dek kà tay a ni ti.

Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti.” »

⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani, bi maslaŋa e kidiŋ gekuli bu nanj àbu àna zlèba gayan, akoru afa ga zlèba gayan ni a hud' ya vad, ahi ahkado : "Zlèba goro ni, kèlu *dipeŋ mahkær ti ⁶ adaba zlèba goro nahaj àslèkabiya e mirkwi a àdua ahàr a, ay ti zlam àfu ga mæviani bi." ⁷ Bi zlèba gayan ni ahəŋgrifəŋbiyu, àhibiyu : "Kiviyu ahàr ba ! Nèzləkva mahay a àndava, màndəhadà akaba bəza. Nisliki micikabana ga mədukaya zlam a do." ⁸ Ay nəhi ana kuli nahəma, ara ecikaba avi ere ye ti ehindiliŋ ni dek. Ecikaba avi ti adaba nanj zlèba gayan ciliŋ do, avi ti adaba àmbrəŋ mihindiliŋeni ndo palam. ⁹ Nahkay nəhi ana kuli : Hindəm zlam. Kihinduma ti Melefit aməvi ana kuli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kəzaluma nanj a ti aməwəli ana kuli, aməzləkiaaba mahay ana kuli a. ¹⁰ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋgət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. ¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bəjana, ehindiləka kilif a ti kəvi kilif do, kəvi gavan sawaj aw ? Aha ! ¹² Ahkay do ni bi ara ehindilək eyuli ti kəvi andra məbəl mis aw ? Aha ! ¹³ Lekuləm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekuləm ndam magudar zlam nanju ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekuli a. Ay ti Bəŋ gekuli Melefit nanj e melefit bu, nanj sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Nanj ti tamal maslaŋa ehindiliŋa Məsuf Njəlatana nahəma, aməvi edediŋ. »

*Yezu ata Seteni tənəhadkabu do
(Meciya 12.22-30 ; Mark 3.22-27)*

¹⁴ A vad nahaj Yezu àgariaba seteni ana zal nahaj a. Seteni nani acafəŋa maslaŋa nana ga mazlapana. Seteni ni àra àsləkiaaba nahəma, zal nakəŋ əzlapay huya. Mis daldalani ye eslini ni təgra ejep gana daldal. ¹⁵ Ay mis ndahan e kidiŋ gatay nani bu tādəm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti àna njədə ge *Belzebəl bay ge seteni ni. ¹⁶ Mis ndahan ti ni tawayay təhəlfəŋa eyu a ti mägudar zlam, təhi ahkado : « Griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagray ni ti kagray àna njədə ge Melefit. »

¹⁷ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay a àndava. Nahkay àhi ana tay : « Tamal ndam ga had nahaj nday ndayani takədvu e kidiŋ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etiŋ ahàr. Nahkay ahay ga ndam ga had gani nani atəmbəd ; ndahan atəmbədkiyu ka ndahan. ¹⁸ Lekuləm kədəmum nu nagariaba seteni ana mis a ni àna njədə ge Belzebəl a ; tamal nahkay ti njədə ge *Seteni èdeva ; ègia nahkay ti aŋgoru kama ti ahəmamam ? ¹⁹ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njədə ge Belzebəl a ti ndam gekuli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njədə ga way ?

Nahkay zlam ga ndam gekuli gekuleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kədəmum ni ti ma ga malfada. ²⁰ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njədə ge Melefit sawaj. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Melefit ènjikia ke kuli a àndava. »

²¹ Yezu àdəm keti : « Tamal ti mis njədə-njədani nanj àbu àna zlam ahàr gayan, ajəgay ahay gayan ti, təhəlfəŋa zlam gayan a kok-sah. ²² Ay tamal maslaŋa nahaj àtama nanj àna njədə àrəkia, azləb nanj nahəma, ahəlfəŋa zlam ahàr gayan gani ya àdəm ajəgay ahay gayan àna nanj na dek. Ahəlfəŋa zlam ahàr na ti, ahəlfəŋa zlam ga ahay gayan ndahan na dek daya, edi ana mis. ²³ Maslaŋa ya ti nanj àbi akaba nu bi nahəma, nanj zal ezir goro. Maslaŋa ya ti àjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawaj. »

Seteni àsləkiaaba ana mis a ti, aŋgwiviyu tata

(Meciya 12.43-45)

²⁴ « Ka sarta ya ti seteni àsləkiaaba ana mis a ni ti, akoru a hud' gili vu ka məlanj ya ti yam àbi ni, adəbay məlanj manjəhadani. Tamal aŋgət məlanj manjəhadani do ni ti adəm : "Nğulum nanjuvoru a arəŋ goro ni vu zlam goro." ²⁵ Àra ènjia ti àhuriyu àdi ahàr ana arəŋ ni məslədabana, maslamalabana lala. ²⁶ Eslini nanj nakəŋ asləka, akoru azaləkiabiyu seteni ndahan adəskəla, nday nani dek tətam nanj àna cuday. Mək nday dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayan ni egi nğulum gayan ya ahaslani ni keti. »

Məmarani ge jiri

²⁷ Ka ya ti Yezu nanj àbu azlapay nahkay ni ti wal nahaj e kidiŋ ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi duwa gayan ni ti məmərvu. » ²⁸ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha ! Təmərvi ti ndam ya ti tici pakama ge Melefit mək təgəskabu, tagray tuwi àna nanj lala ni sawaj. »

*Ere ye ti Melefit adafaki àna Zonas ni
(Meciya 12.38-42)*

²⁹ Eslini mis təbu təcakalavabiyu kə gəvay ga Yezu àkivu. Nday təbu təcakalavu nahkay ti Yezu àdəm : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis tipi day-day ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməŋri ana tay do simiteni. Melefit amədəfiki ana tay ere ye ti adafaki àna Zonas ni ciliŋ. ³⁰ Zonas nahəma, Melefit adəfikia zlam ana ndam Niniv àna nanj a. Nu *Wur ge Mis day Melefit amədəfiki zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu. ³¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a dek nahəma, bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : "Lekuləm ndam magudar zlam." Adaba

mam, bay gani nani êcikiyû kwa kê sliri ga melaŋ ga mara mæbi slimi ana pakama ga Salomon bay mæsər zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gəđakana ti kəsərũm do aw ? ³² Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv day eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekuləm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tãra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tãmbatkaba majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gəđakana ti kəsərũm do aw ? »

*Ere ye ti avi masladani ana vu ni
(Meciyũ 5.15 ; 6.22-23)*

³³ Yezu àđəm keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey ceŋgel mək aŋgah, ahambaki zlam ni ti àbi. Afəkad ka melaŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya tãhuriya a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni. ³⁴ Eri gayak asladay vu gayak akada ge ceŋgel ya asladay melaŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek àbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahəma, vu gayak dek e ziŋ-ziiŋeni bu. ³⁵ Tamal kàđəm nak kàbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak kàbu e ziŋ-ziiŋeni bu sawaŋ. ³⁶ Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nahaŋ àvu e ziŋ-ziiŋeni bu bi nahəma, vu gayak dek amələbu a masladani bu, akada ka ya ti ceŋgel asladuk melaŋ ni. »

Ndam Feriziyen akaba ndam mæsər Wakita ge Melefit ni

(Meciyũ 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

³⁷ Ka ya ti Yezu èndeveriŋa mazlapana ni ti zal *Feriziyen nahaŋ àzaloru naŋ afa gani ga məzum zlam. Yezu nakəŋ àra àhuriya ti ànjəki ka məzum zlam ³⁸ mənjad mabaray ahar àna divi gani. Zal Feriziyen ni àra èpia nahkay ti àgria ejep a. ³⁹ Eslini Bay geli àhi ahkado : « Lekuləm ndam Feriziyen nahəma, kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekuli bu ni ti akal akaba cuđay cisl cisl. ⁴⁰ Muru gekuli ni ! Melefit Bay ya ti àgraya aləŋ ga zlam a ni ti àgraya huđ gana daya. Nahkay do aw ? ⁴¹ Vumi zlam ya a huđ ge hijiyem gekuli bu akaba a halaf gekuli bu ni ana ndam talaga. Tamal kəgrum nahkay ti zlam gekuli dek amələbu njelata.

⁴² « Ay lekuləm ndam Feriziyen ni ti akəsũm cicihi, adaba ata azagat, matakavay akaba slimberi ndahaŋ ya tidi eli àna tay ni tekeđi, kàbum kəzumiaba bilin a huđ ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekuləm kəgrum jiri do, kawayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti kəgrum zlam ndahaŋ ya Məwiz àđəm grum ni. ⁴³ Lekuləm ndam Feriziyen ni ti akəsũm

cicihi, adaba kawayum manjəhadvani e karsi ga gəđakani vu a ahay ga *mahəŋgalavũ Melefit bu, kawayum ti mis təgri sa ana kuli a gosku bu kê meleher ge mis dek daya. ⁴⁴ Akəsũm cicihi, adaba lekuləm akada mindivij mebesveni ya mis təsər melaŋ gani do, təcalki ni. »

⁴⁵ Zal nahaŋ, bay *mæsər Wakita ge Melefit, àra ècia pakama ga Yezu na ti àhi ahkado : « Məsi, kàđəm nahkay ti kindivia leli a daya timey. » ⁴⁶ Yezu àhi : « Lekuləm ndam *mæsər Wakita ge Melefit day akəsũm cicihi, adaba kafumkiyu zlam madsani ke mis, ku weleher tekeđi kəfumfəŋiyu ga məjənaki tay do. ⁴⁷ Akəsũm cicihi, adaba kedezlamkiyu mindivij ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do tãbazl tay ti ata bəŋ gekuli. ⁴⁸ Nahkay kəđəfumki kəgəsũmkaba tawu ga ata bəŋ gekuli ya təgray na : nday tãbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit na, lekuləm ti ni kedezlamkiyu mindivij gatayani. ⁴⁹ Azuhva nani ti Melefit àna mæsər zlam gayaŋ ni àđəm : “Anəsłirikaboru ndam mahəŋgaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəkabu ndam ya ti anəsłirikaboru ana tay ni do ; atabazl ndahaŋ, ndahaŋ ti ni atəgri daliya ana tay.” ⁵⁰ Seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tãbazl tay kwa ka mənjəki ga melaŋ ni kala nday tãbazl tay, ⁵¹ tənjəki ka Abel, tãbazlbiyu duk àniva ana Zakari a. Təkad Zakari ti e kidin ga melaŋ *meviiyekiki zlam ana Melefit ata melaŋ *njelatani ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. * Nəhi ana kuli nahəma, seriya amədəđki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya tãbazl tay ni dek. ⁵² Lekuləm ndam mæsər Wakita ge Melefit ni ti akəsũm cicihi, adaba kəzləkumiva mahay ana mis a, kawayum ti təsər Melefit bu. Lekuləm lekuləmeni day kəhurumiyu do, kəcũmfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya. »

⁵³ Yezu nakəŋ àra àhəraya a ahay ya naŋ àvu ni ba ni ti ndam mæsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni tãdəbay naŋ àna pakama, təzumkia bəruv a dal-dal. Tənjəki ke mihindifiŋa zlam a gərgəri kay, ⁵⁴ tãbu təhəlfəŋa eyu a, tawayay ti təgəski naŋ ka ma magudarani.

12

*Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ni
ba*

(Meciyũ 10.26-27)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, mis təcakalava agray dəbu ehimeya. Nday kay

* 11:51 A Wakita ge Melefit ga ndam Zade ni bu ni ti tãđamki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tãđamki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

nahkay ti mis ndahañ təcəlki ka asak ge mis ndahañ adaba melañ mafakad asak àbi. Eslini Yezu àhi ma ana ndam maḍabay nañ ni enji. Àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi ana *miwisiñ ga ndam *Feriziyen ni : gatañ ya tañgah majalay ahàr gatañ magədavani ni ti ègia akada miwisiñ a. ² Ay zlam mañgahani ni dek emipivu ; ma mañgahani ni dek emicivu. ³ Nahkay ma ya ti kəḍəmum a melañ zinj-zijeni bu ni dek ti emicivu vay-vay a melañ masladani bu. Ma ya ti kəhumiviyu ana mis e slimi vu lekulum məzləkumkabu ahay ni ti atazlah àna ma gani nani ka ahàr ga həma. »

Grumfəña aŋgwaz kə Melefit a cilin
(Meciyy 10.28-31)

⁴ Yezu àḍəm keti : « Nəhi ana kuli ndam goro ni, kəgrumfəña aŋgwaz kə ndam ya takad mis na ba, adaba tamal takada mis a ti təgrikivu arañ nahañ koksah. ⁵ Nəḍəfiki bay ya ti kəgrumfəña aŋgwaz a ni ana kuli : bay nani ti bay ya ti tamal akada mis a ti esliki mizligiyu nañ a *ḍəluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nəhi ana kuli, grumfəña aŋgwaz a ti kə nañ. »

⁶ « Təbu təsəkum edidin ciḍ-ciḍeni zlam àna siñgu cə bi aw ? Ay saruma edidin nday nani ti ku bilin day əgəjzalki ahàr kə Melefit do. ⁷ Lekulum day ku məhər ga ahàr gekuli nañgu ni Melefit əcalaba dek. Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edidin kay day kətamuma tay kə eri ge Melefit a. »

Ahàr àḍəm məḍəm leli ndam ga Yezu
(Meciyy 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)

⁸ Yezu àḍəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anəḍəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ga *məslər ge Melefit. ⁹ Ay maslaña ya ti adəm nañ mis goro do nahəma, nu day anəḍəm nañ mis goro do kə meleher ga məslər ge Melefit. ¹⁰ Maslaña ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit aməbərfaña zlam magudarani gatañ nana. Ay maslaña ya endivi *Məsuf Njəlatani ni ti, Melefit aməbərfaña zlam magudarani gatañ na do simiteni. ¹¹ Atagrafaña seriya kə kuli a ahay ga *mahəngalavù Melefit ba, akaba kə meleher ga bəbay ahkay do ni kə meleher ga ndam ga ŋgumna. Ka ya ti tagrafaña seriya kə kuli a nahkay ni ti pakama ya ti akəḍəmum ga mahəngay ahàr gekuli ni ti àhəli ahàr ana kuli ba ; ¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Məsuf Njəlatani aməḍəfiki ere ye ti akəḍəmum ni ana kuli. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni ya àsər zlam do ni

¹³ Eslini zal nahañ e kidin ge mis daldalani ni bu àhi ana Yezu ahkado : « Məsi,

wur ga mmawa àhəla elimeni ga bəñ geli ya àmbribu ana leli na dek. Hi ti mādufəña ere gani goro a ti. » ¹⁴ Yezu àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Way əfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana kuli a way, wura ? » ¹⁵ Eslini Yezu nakəñ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimi ana ma ge elimeni, kəwayum ba. Adaba mis nañ əbu àna sifa ti azuhva zlam ya əfəñ ni do. Ku elimeni gatañ kay nañgu ni əvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àḍəm ahkado : « Bay ge elimeni nahañ əbu nahəma, vədañ gatañ təbu, zlam ànjəkia dal-dal. ¹⁷ Àhi ana ahàr : “Nihi guvur goro təhəca ti anəbəviyu zlam ni ti a mam vu mam ? Nagray hi ti ahəmamam ?”

¹⁸ Mək àḍəm : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembəkaba guvur goro na dek, nələmvaya gəḍəkana ndahañ a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahañ ni dek. ¹⁹ Mək anəhi ana ahàr : Maslaña goro ni, zlam gayak əvu kay mañgahani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pasaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.” ²⁰ Ay ti Melefit àhi : “Nak kəsər arañ do, kani kani a ga məlavad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kəngahabu dek ni ti way aməzum way ?”

²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti aŋgahikabu elimeni ana ahàr gatañ gatañani ni ti nañ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kə eri ge Melefit ti nañ bay ge elimeni do. »

Kəjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba
(Meciyy 6.25-34)

²² Eslini Yezu àhi ana ndam maḍabay nañ ni ahkado : « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli a manjəhad gekuli bu ni ti ŋgay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kəjalum ba, àhəli ahàr ana kuli ba daya. ²³ Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ? ²⁴ Ŋga pəm ŋgarama day nimi : tizligi zlam do, təbaz zlam do. Guvur gatañ əbi, melañ məbiyu zlam gatañ ndahañ day əbi. Ku nday təbu nahkay nañgu ni, Melefit nañ əbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekulum ti kətamum edidin ferek-ferek do waw ? ²⁵ Way e kidin gekuli bu esliki məḍəkiyivə vad əkivu ke vi gatañ ku gəzit àna majalay ahàr gatañ way ? Əbi ! ²⁶ Ay tamal kislumki magray ere hini gəziteni ni do nahəma, kəjalumki ahàr ka zlam ga manjəhad gekuli nday ndahañ ni ti kamam ? ²⁷ Jalum ahàr day ! Vay-vay ga zlam ya təfat a vədañ bu ni ti təgray təwi do, tələmkabu azana do daya. Ay nəhi ana kuli nahəma, ku Salomon àna elimeni gatañ ni dek tekeḍi əbakabu azana ya ti əbəlay akada vay-vay bəlañ ni ndo. ²⁸ Zlam ya təfat a vədañ bu kani, həjəñ təbiyu tay a aku vu ni tekeḍi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ əbu agray nahkay ti aməbəki

zlam ke kuli amatam gatay ni do waw ? Lekulum ti kəfumki ahār ke Melefit lala do ni ti kamam ? ²⁹ Lekulum ti kədəbum zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani ahəli ahār ana kuli ba. ³⁰ Nday ya ti tadəbay zlam nday nani dek kələvad ni ti ndam ga *duniya ya təfəki ahār ke Melefit do ni. Ay lekulum ti Bəŋ gekuli Melefit əsəra ere ya ahəcikivu ana kuli na. ³¹ Dəbum ti *Məgur ge Melefit sawaŋ. Nahkay zlam ndahaŋ ni dek day Melefit aməvikivu ana kuli. ³² Aŋgwaz əwər kuli ba, bəza təmbak goro ni, adaba əbələfəŋja kə Bəŋ gekuli Melefit ga məvi Məgur gayan ana kuli a. »

*Eliməni ya a huđ melefit bu ni
(Meciŋ 6.19-21)*

³³ « Səikumumoru zlam gekuli ti kəbumi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akələbum əna eliməni e melefit bu. Eliməni nani əndav day-day do, mbolu gani əgədavu day-day do daya. Eslini e melefit bu ni ti ndam akal tōru koksah, gaŋgu day təbi ga magudar zlam bi. ³⁴ Adaba mələŋ ya ti eliməni gekuli əvu ni ti kajalumki ahār ti ka mələŋ gani nani. »

*Njəhadum eri, slamatumvu lala
(Meciŋ 24.43-51)*

³⁵ Yezu əhi ana tay keti : « Ahār ədəm kəbunkabu azana ge təwi, kəbumi slimi ana ceŋgel gekuli ti aku əmətəkia ka tay a ba. ³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgay ahay ka ya ti bay ya təgri təwi ni ədoru ka wuməri ga maday wal ni. Təbu tajəgay naŋ ; tamal əsləkabiya, əzala tay a nahəma, təzləkia ba mahay a. ³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni əsləkabiya, ədi ahār ana ndam gayan ni nday eri, nday təbu tajəgay naŋ nahəma, ndam nday nani təmərəvu. Nəhi ana kuli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayan, amahi ana tay tənəhadə ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay. ³⁸ Ku tamal əsləkabiya əna huđ ya vad ahkay do ni ge dəena, ədi ahār ana tay nday eri, təbu tajəgay naŋ ti təmərəvu.

³⁹ « Cəm day, tamal bay ahay əsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl naŋ na ti əmbəraŋ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁰ Nahkay lekulum day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekulum kəjalumki ahār do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer əhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? » ⁴² Bay geli əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, əsəra zlam a ni ti way ? Maslaŋa nani ti bay ya ti naŋ agri təwi ni ambərfəŋ təwi ga huđ ahay gayan dek a ahar vu. Ambərfəŋ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahaŋ əna sarta gani daya. ⁴³ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya naŋ agri təwi ni

əsləkabiya, ədi ahār, naŋ əbu agray təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmərəvu. ⁴⁴ Nəhi ana kuli nahəma, bay ya təgri təwi ni aməmbrivu eliməni gayan dek a ahar vu. ⁴⁵ Ay bi bay magray təwi ni əhi ana ahār ahkado : “ Bay ya ti nəgri təwi ni əsləkabiya weceweci do.” Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu təwi ni ; ku zal ku wal day azləb. Azum zlam zlam gayan, esi zum dal-dal, eviyi ahār. ⁴⁶ Naŋ əbu agray nahkay ti bay ya təgri təwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni əjalaki ahār ndo ni, əna njemdi ya ti əsər do ni. Eminjia ti amatrab naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahaŋ ya ti təfəki ahār ndo ni. »

⁴⁷ Yezu ədəm keti : « Tamal bay magray təwi əsəra ere ye ti bay ya agri təwi ni awayay na, əslamalavu ga məgri təwi nani do nahəma, bay ahay ni aməzləb naŋ dal-dal. ⁴⁸ Ay tamal ti bay magray təwi ni əsər ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray ere ye ti bay ahay ni awayay do ni ti, bay ahay ni aməzləb naŋ kay do. Maslaŋa ya ti təvia zlam a kay ni ti etihindifinja kay daya. Maslaŋa ya ti təmbriya zlam kay a ahar va nahəma, etihindifinja kay ətama ge mis ndahaŋ na. »

*Yezu edekaba mis a
(Meciŋ 10.34-36)*

⁴⁹ Yezu ədəm keti : « Ere ye ti nəzəbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawayay nihi ti aku ni məbtefevu həya. ⁵⁰ Mis atəgri daliya kay, daliya nani ti emigi *baray goro nahaŋ. Nisləki majəgani do, nawayay ti baray nani məgravu həya. ⁵¹ Lekulum kədəmum nu nara a duniya va ti, ti mis tənəhadə e kidin gataŋ bu əna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kuli, nara ti ga məzəbiyu hirvu sawaŋ. ⁵² Nahkay mis zlam a huđ ahay bu etihirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cəni ni do, mis cəni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi həya. ⁵³ Bəŋ ga wur emici ma ga wur gayan zalani do, wur ni day emici ma ga bəraŋi do. Məŋ ga wur emici ma ga wur gayan dahalayani do, wur ni day emici ma ga mənəni do. Məŋ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga mənəni ga zal gayan ni do. »

Ahār ədəm məsərəm ere ye ti Melefit agray ni

(Meciŋ 16.2-3)

⁵⁴ Yezu əhi pakama nahaŋ ana mis dal-dalani ni, ədəm ahkado : « Tamal ti kərəma makləbaasl gwar ka dəluv gədakana ti kədəmum avər ara atəd həya, mək agravu ededin. ⁵⁵ Tamal ti kicəma aməd akəzlabiyu gwar egezi ti kədəmum endif ara agray, mək agravu ededin. ⁵⁶ Lekulum ndam jireni do, adaba kəmənəjumoru agavəla ahkay do ni ka had ti kəsəruma ere ye ti aməgravu na. Ay

ere ye ti Melefít agray nihi ni ti kàsèrum do ni ti kamam ? »

*Ngalumbu e kidîñ gekûli bu
(Meciyu 5.25-26)*

⁵⁷ Yezu áðám keti : « Ere ye ti àbàlay magrani ni ti lekùlum lekùlumeni kàsèrumkaba do ni ti kamam ? ⁵⁸ Tamal ti maslaña akoru abàhadkuk mirdim, kàbum kədægumkaboru afa ga bay nahèma, ñgalumbu ka ahàr divi. Tamal ti kàngalumbu ndo nahèma, maslaña nani amèzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni amèvi kur ana zal slewja, mæk zal slewja ni amàfiyu kur a dangay vu. ⁵⁹ Nàhuk nahèma, mənjàd məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a dangay ni ba do. Ku tamal ti agəjanifuk sisi bəlan nəngu ni, si kəpələba kwa. »

13

Tamal kàmbatumkaba manjàhad gekûli a do ni ti akəmətum

¹ Ka sarta gani nani mis ndahan tərəkia ka Yezu a. Tàra tinjia ti təhi ma àki ka ndam Gelili ndahan. Nday nani ti Pilet àbazi tay ka ya ti tislîñ zlam ana Melefít ni. ² Yezu àhi ana mis ni : « Ndam Gelili nday nani ya Pilet àbazi tay ni ti, lekùlum kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Gelili nday ndahan ni dek aw ? ³ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kuli, tamal lekùlum kàmbatumkaba manjàhad gekûli a do nahèma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani.

⁴ « Yaw nazay mazavu ga zlam nahan keti : mis kru mahar azlaləhkərani ya ahay zabalani a Siləwe àmbədkia ka tay a, àngələdkaba tay a ni ti kicəm do aw ? Lekùlum kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Zeruzalem nday ndahan ni dek aw ? ⁵ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kuli, tamal lekùlum kàmbatumkaba manjàhad gekûli a do nahèma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka mən ga wəruv ya èwi bəza ndo ni

⁶ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : « Zal nahan àjav mən ga *wəruv a vədan gayan bu. Ay ka ya ti àra ga məpalay bəza gana ni ti bəza təfən bi. ⁷ Eslini àhi ana bay məgri tawi ga vədan ni ahkado : “Tegi agray vi mahkə, nədəm nara napalay bəza ga wəruv hini, ay ti bəza təfən bi. Keleba, agudaru vədan masakani ti kamam ?” ⁸ Ay bay magray tawi ga vədan ni àhəngərifən, àhi ahkado : “Bay goro, mbrən e vi hini hayən. Nara nilifin a had a tekesl, mæk nabafən argwa. ⁹ Nahkay ti bi emiwi bəza kama ; tamal èwi bəza do kekilen a ti ekikeleba.” »

Yezu ahəngərabə wal dərə nahan a

¹⁰ A vad *məpəsabana nahan ba ni ti Yezu nan àbu acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəngəlavù Melefít bu. ¹¹ Wal nahan nan àbu eslini, èbesey do agray vi kru mahar azlaləhkə. Seteni nahan àgudara nan a, èhəfkia alən a, nahkay wal ni èsliki micikabana koksah. ¹² Yezu àra èpia nan a ti àzalay nan, mæk wal nakən àrəkiəru. Ōru ènjəa ti Yezu àhi ahkado : « Wal hini, nàhəngərabə kur a arməwəp gayak ni ba, » ¹³ mæk àbəkì *ahar. Nahkay wal nakən ècikaba jik huya, tata ànjəki ka mazləbay Melefít.

¹⁴ Gəđakani ga ahay ga mahəngəlavù Melefít ni àra èpia ga Yezu ya ti àhəngərabə wal na a vad məpəsabana ba ni ti àzumkia bəruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àdəm ahkado : « Kàsəruma vad àbu muku ga magray tawi gekûli. Nahkay dəguma ti tàhəngərabə kuli a vad nday nana ba. Kədəguma a vad məpəsabana ba ba. »

¹⁵ Bay geli àhəngərifən, àhi ahkado : « Lekùlum ti ndam jireni do. Way e kidîñ gekûli bu a vad məpəsabana ba ti èpiceheya sla gayan a ahkay do ni azonəgu gayan a dəksla ba, àzoru àvibiyyu yam do ni way ? ¹⁶ Ay wal hini ti nan wur hud ga Abraham, *Seteni àwəlkabà nan a vi kru mahar azlaləhkə mbrən nan ndo. Nahkay ti tēpiceheba nan a vad məpəsabana ba ba waw ? » ¹⁷ Yezu àra àdama pakama na nahkay ti mimili àdəgakia ka ndam ezir gayan na dek. Ay mis dal-dalani ya təbu eslini ni dek təbu təmərvi azuhva zlam gayan ya agray ni dek, adaba zlam gani nani ti mis tipi day-day ndo.

*Hilfi ga zlam gəziteni akaba miwisin
(Meciyu 13.31-33 ; Mark 4.30-32)*

¹⁸ Yezu àdəm keti : « Məgur ge Melefít ti àzavu akaba mam ? Nəgurfən ti kà mam ?

¹⁹ Àzavu akaba hilfi ga zlam gəziteni ya mis azay, ezligi e dini gayan bu ni. Àfətaya ti adək gəđakani akada ga mən ga zlam ni : edifin tagraviyu lala gatay a ahar gani vu. »

²⁰ Yezu àdəm pakama nahan keti, àdəm : « Nəgurfən *Məgur ge Melefít ti kà mam ?

²¹ Àzavu akaba *miwisin ; wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudatay àna nan ni. Nahkay miwisin ni ewisinaba humbu na dek. »

Mahay misliceni

(Meciyu 7.13-14, 21-23)

²² Yezu nan àbu akoru a Zeruzalem. Ka ya ti ènjəa a kəsa gəđakani va ahkay do ni a kəsa ci6-ci6eni va ni ti acahi zlam ana mis. ²³ Eslini maslaña nahan èhindifin a ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefít amahəngəy tay ni ti nday kay do edefin aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àdəm ahkado : ²⁴ « Zum njadə, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nəhi ana kuli nahkay nahèma,

14

adaba mis kay atədam təhuriyu, ay ti etisliki do.

²⁵ « A vad nahan bay ahay emicikaba, aməzləkvü mahay gayan. Ka gani nani ti lekulum akaləbum e mite bu. Akazalum bay ahay ni, akahumi : “Bay geli ! Zləkiaba mahay ana leli a ti.” Ay ti aməhəngrifəñ ana kuli : “Lekulum ndamam ? Nəsər kuli do.” ²⁶ Eslini akahumi ahkado : “Leli ya məzumkabu zlam akaba misikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kəcahi zlam ana mis a kəsa geli bu ni timey.” ²⁷ Ay aməhəngrifəñ ana kuli keti : “Lekulum ndamam ? Nəsər kuli do. Sləkumfua, lekulum dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” ²⁸ Eslini ekipum Abraham, Izak, Zəkəp akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ni dek a *Məgur ge Melefit bu, lekulum ti ni atəmbərəñ kuli e mite bu. Eslini ti ekitəwəm, akacakum daliya dal-dal. ²⁹ Mis atara kwa kə sliri ga mələñ a gwar eley gwar eley do dek, atəzum zlam ga wuməri a Məgur ge Melefit bu. ³⁰ Nahkay ti nday gəđakani ya kama ge mis ni ti mis ndahan e kidin gatay bu atanğoru kələñ ge mis. Nday ya təbu kələñ ge mis ni ti ni, mis ndahan e kidin gatay bu etiğ gəđakani kama ge mis. »

*Yezu adəmki ma ka ndam Zeruzalem
(Meciyu 23.37-39)*

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahan tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « Sləkaba ahalay a, ru ka mələñ nahan, adaba Erot awayay akad kur. » ³² Yezu əhi ana tay ahkado : « Maslaña nani ti ənjəha akada ge eyeñ na. Dagum kəhumi ahkado : “Kani nəbu nagariaba seteni ana mis a kəaba nahəngaraba mis ya tēbesey do na. Hajəñ day anagray nahkay. A vad ya mahkər zla nahəma, enindeverin təwi goro. »

³³ Yezu ədam keti : « Kani, hajəñ akaba hajəñ nahan ti ahər ədam nəsawadoru nakoru a Zeruzalem. Adaba mam, ndam mahəngaray *pakama ge Melefit nahəma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa. ³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəngaray pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit aslariyiyu tay ana kuli ni əna mizligi tay əna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabə kuli a akada ga məñ ge mickər ya acakalakabu bəza gayan, abəki kərpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo. ³⁵ Nahkay ti Melefit aməmbərəñ ahay gekuli ni. Nəhi ana kuli nahəma, ekipum nu e eri vu va do. Ekipum nu wudaka ti si kədamuma : “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaña ya ti amara əna slimi gayan a ni” * day kwa. »

Yezu ahəngaraba mis kəfat məpəsabana

¹ A vad *məpəsabana nahan ba nahəma, gəđakani ga ndam *Feriziyen nahan əzalabiyu Yezu a magam afa gani ga məzum zlam. Yezu əra əhuriya a ahay va ti ndam ya təbu eslini ni təbu təbi slimi lala, təhi ana ahər bi agudar aranjə ti təgəski nan aw. ² Eslini zal nahan nan əbu əbesey do ərəkia ka Yezu a. Maslaña nani asak akaba ahar dek məgəsləfəñana. ³ Yezu əhi ana ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti təva divi ga mahəngaraba mis a vad məpəsabana ba tək, təvay ndo waw ? » ⁴ Eslini nday te-te, təhəngrifəñ ndo. Nahkay Yezu əgəs ahar ga maslaña ya əbesey do ni, əhəngaraba nan a, mək əhi : « Sləka. » ⁵ Yezu əhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidin gekuli bu, bi wur gayan bi sla gayan ədiya a suwa va ti ku a vad məpəsabana ba azaya weceweci həya do ni way ? » ⁶ Yezu əra əhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakəñ tisliki məhəngarifəñani koksah.

Maslaña ya ti ədam nan gəđakani ni ti atahəngoruru nan a had

⁷ Yezu əra əpia ndam ya təzalay tay ga məzum zlam na, təbu tədəkiba mələñ manjəhadani ga gəđakana nahəma, əhi ma nahan ana tay əna ma *gozogul, ədam ahkado : ⁸ « Tamal ti maslaña əgra wuməri ga maday wal a, əzala kur ga məzum zlam a nahəma, kədəkiba mələñ manjəhadani ga gəđakana ba. Adaba mam, bi əzala maslaña nahan gəđakana ətama kur a. ⁹ Eslini maslaña ya ti əzalabiyu kuli ni ara ahuk ahkado : “Sləkiaba ana nan hina.” Nahkay mimili amadəgakuk, ekicikiaba, akoru kanjəhad ka mələñ ge mis ya kələñ ni. ¹⁰ Tamal təzala kur ga məzum zlam a nahəma, ru kanjəhad ka mələñ ge mis ya kələñ ni. Eslini day kwa ti maslaña ya əzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zləba goro ni, ra kanjəhadə ka mələñ ga gəđakana.” Nahkay mis ya təbu eslini ni dek atədam nak gəđakani. ¹¹ Nahkay maslaña ya ti awayay gəđakani ni lu, Melefit amafakad nan kələñ ge mis dek. Ay maslaña ya ti ədam nan kələñ ge mis dek ni day, Melefit aməvi mələñ ga gəđakani. »

Zalum ndam talaga

¹² Yezu əhi ma ana zal *Feriziyen ya əzalabiyu nan ni. Əhi ahkado : « Tamal kazalay mis ga məzum zlam ga mələfat ahkay do ni ga malakarawa nahəma, kəzalay zləbəba gayak ba. Ku bəza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya təbu əna elimeni ni kəzalay tay ba. Adaba tamal kəzala nday nana ti nday day atəzalavü

kur, atəpəlukküv zlam gayak ya kəvi ana tay ni. ¹³ Ay tamal kagray wuməri nahəma, zalay ndam talaga, ndam dəra, ndam jigwer akaba ndam wuluf. ¹⁴ Tamal kəgra nahkay ti akəmərnu, adaba nday gani tisliki məhəngrukvanı koksah. Ka fat ya ti Melefit amahəngaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefit Melefiteni aməhəngruk zlam gayak zlam gayak. »

*Ma gozogul əki ka wuməri gədakani
(Meciyu 22.1-10)*

¹⁵ Maslaña nahəj e kidin ga ndam ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni əra əcia pakama ga Yezu ya ədəm na ti əhi : « Maslaña ya ti aməzum zlam a *Məgur ge Melefit bu ni ti məmərnu. » ¹⁶ Eslini Yezu əhəngrifəj, əhi : « Zal nahəj əgray wuməri gədakani, əzalay mis dal-dal ti tōru afa gani ga məzum zlam. ¹⁷ Ka sarta ga məzum zlam ni ti əslərkiuru bay məgri təwi ka ndam ya ti əzalay tay ni ga məhiani ana tay : “Zlam ədiva əndava. Dəguma zla aw.” ¹⁸ Təra ticia zalay na ti nday dək ku way way do ədəm : “Kam-kam, nu eninjoru do.” Maslaña nahəj ni əhi : “Nəsəkuma vədañ goro a ti nakoru namənjakibiyu kwa. Kam-kam, bəsua.” ¹⁹ Maslaña nahəj day əhi : “Nəsəkuma slasla ga məwəs vədañ a kru ti nakoru natəkar tay. Kam-kam, bəsua.” ²⁰ Maslaña nahəj keti day əhi : “Nədəbiya wal a ti nahkay nisliki maroni do.” ²¹ Bay məgri təwi ni əra əsləkabiya ti əngəhadı ma ni dək ana bay ga ahay ni. Nanəj nakəñ əra əcia ma na nahkay ti əzuma bəruv a, əhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru piñ a kəsa vu, kəhəlbiya ndam ya kədi ahər ana tay e mite bu na dək. Ku ndam talaga, ku ndam dəra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dək, həliyu tay a ahay goro vu.” ²² Bay məgri təwi nakəñ əra əgra təwi nana ti əra əhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Bay goro, təwi gayak ni əgrava, ay ti məlanəj manjəhadani əgəjəniə kekileña.” ²³ Eslini bay nakəñ əhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru a hud gili vu akaba a vədañ vu. Ndam ya ti akədi ahər ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mərəhvü. ²⁴ Nəhi ana kəli nahəma, ndam ya ti nəzalay tay, təcuhway marana ndo ni ti ku bəlanəj gatay tekeđi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

*Kagray mam day kwa ti kigi bay mədəbay
Yezu ni mam ?*

(Meciyu 10.37-38)

²⁵ Yezu əra əsləka eslina ti mis dal-dal tədəboru nanəj e divi vu. Nahkay nanəj nakəñ əmbatkibiyu ma ka tay, əhi ana tay ahkado : ²⁶ « Tamal ti maslaña ara, awayay mədəbay nu nahəma, maslaña nani si awayay nu kay ətama bəjanəna ata məjanəna kwa. Si maslaña nani awayay nu kay ətama wal gayanəj a,

ətama bəza gayanəj akaba bəza ga məjanəna zəwalani akaba walani daya kwa. Si maslaña gani nani awayay nu kay ətama ahər gayanəj gayanəna daya kwa. Tamal əgray nahkay ndo nahəma, əsliki mədəbay nu koksah. ²⁷ Maslaña ya ti əgəskabu daliya do ni ti əsliki mədəbay nu do. Ku tamal tawayay *mədarfəñ nanəj kə təndal nəngü ni, ahər ədəm mədəbay nu. Tamal əgray nahkay do ni ti əsliki mədəbay nu koksah.

²⁸ « Bi maslaña e kidin gekəli bu awayay aləm ahay zəbalani. Maslaña nani anjəhad digəs əslaslay ahər, əsərkaba siñgu ya əfəñ ga mendeveřinəba təwi ga ahay gayanəj na day. Agray nahkay day tək, əgray do aw ? ²⁹ Tamal əslaslay ahər gayanəj day ndo ni ti bi afəkəđ asak ga ahay ni cilin, əsliki mendeveřin təwi gayanəj ni koksah. Mis etipia əndeveřinəj ahay ni ndo ni ti atəbi seki, ³⁰ atədəm ahkado : “Aw ! Maslaña hini əfəkəđə asak ga ahay gayanəj a, əsliki məlumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kəsa nahəj awayay akoru akədvəfəñva kə bay ga kəsa nahəj a. Bay nani anjəhad digəs ga məgri sawari ana ahər gayanəj day, əhi ana ahər : “Mis goro dəbu kru, bay nahəj ni ndam gayanəj dəbu kru ku ni ti nisliki moru makədvəni ata nanəj tata aw ?” Əhi ana ahər nahkay day tək, ədəm do aw ? ³² Tamal ti əsəra emisliki do nahəma, əslərkiuru mis ka bay nahəj ni ka ya ti nanəj əbu driñ mba ni, ge mihindifinə ere ya nanəj awayay ti təngalabu na.

³³ « Nahkay zla nahəma, tamal maslaña e kidin gekəli bu awayay mədəbay nu ti si ambrəñ zlam gayanəj dək day kwa, do ni ti əsliki mədəbay nu koksah. »

*Estena ya əgray təwi va do ni
(Meciyu 5.13 ; Mark 9.50)*

³⁴ Yezu əhi ana tay keti : « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal əcər va do ni ti təgri mam ti məcər keti ni mam ? Əbi. ³⁵ Nahkay egi əbəlay va do. Ku ga magray argwa ga məbəkiani ka vədañ day əbəlay va do. Mis taboru ke jigəri cilin. Tamal maslaña slimi əfəñ ge mici zlam nahəma, mici lala. »

15

*Ma gozogul əki ka təmbak mijjeni
(Meciyu 18.12-14)*

¹ Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahanəj tərəkia ka Yezu a ga məbi slimi ana pakama gayanəj ya əhi ana mis na. ² Ndam *Feriziyenəj akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit təra tipia tay a nahəma, tənguzay ma e kidin gatay bu, tədəm : « Nanəj hini ti əgəskabu ndam magudar zlam, təzumkabu zlam ka ahər bəlanəj akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : ⁴ « Bi maslaŋa e kidin̄ gekuli bu tæmbæmbak gayan̄ tæbu din̄ mæk bəlan̄ gani èjia. Àra èpia ti bəlan̄ gani àkibu ka ndahan̄ ni bi nahama, ambærbu kru kru ambəlbmbu mahar ambəlbmbani ni a hud̄ gili bu. Akoru adəboru bəlan̄jani ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrəŋ madəbani. Way àgray nahkay do ni way ? ⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahəma, amərvu, azakababiyu ke mejengel. ⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zləbəba gayan̄ akaba ndam mahay gayan̄. Tàra tin̄jia ti ahi ana tay ahkado : “Nàdia ahàr ana tæmbak goro ya ti èji na, nihi ti məmərvmu, do ni ti ahəmamam.” ⁷ Nəhi ana kuli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam nan̄ bəlan̄ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan̄ a ti Melefít akaba məslər gayan̄ atamərvu e melefít bu. Atamərvu àna nan̄ kay àtama məmərvani ya təmərvu àna ndam jireni kru kru ambəlbmbu mahar ambəlbmbani ya wudəra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka sin̄gu ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahan̄ nan̄ àbu àna grusu kru, èjifin̄ja bəlan̄. Àra èpia ti sin̄gu ni èjia nahəma, àdəki aku ke cengel, àsləd ahay gayan̄ dek. Adəbay sin̄gu ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrəŋ madəbani. ⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zləbəba gayan̄ akaba wál mahay gayan̄. Tàra tin̄jia ti ahi ana tay ahkado : “Nàdia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti məmərvmu, do ni ti ahəmamam.” ¹⁰ Nəhi ana kuli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam bəlan̄ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan̄ a ti *məslər ge Melefít atamərvu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahan̄ àbu, bəza gayan̄ zawalani bebem cə. ¹² A vad̄ nahan̄ zla nahəma, nan̄ gəziteni ni àhi ana bəŋjani ahkado : “Bəba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nəhəl ere gani goro.” Nahkay bəŋ gatay ni èdikaba elimeni gayan̄ na ana tay a. ¹³ Àra àgra vad̄ a bal̄ ka ahàr gana zla ti nan̄ gəziteni nakəŋ àhəl ere ga zlam gayan̄ ni, àsəkumoru dek, àsləka àna sin̄gu gana, òru ka had̄ drin̄jani zlam gayan̄. Òru ènjua ka had̄ nana ti ègwejelekaba sin̄gu gayan̄ na dek a magray paraw ba.

¹⁴ « Sin̄gu ni àra àndavfəŋja dek nahəma, ləwir ti ni àdaya ka had̄ nana kay. Ləwir ni àra àdaya ti nan̄ nakəŋ àŋgət zlam va do. ¹⁵ Nahkay òru ga məgri təwi ana mis ka had̄ nani. Maslaŋa nani àhi mōru mājəgi mədrəs e gili. ¹⁶ Awayay məzum zlam məzumani ga mədrəs ni ti mārəh àna nan̄, ay ti maslaŋa àbi avi bi. ¹⁷ Eslini nan̄ nakəŋ àjalaki ahàr ka man̄jəhad̄ gayan̄, àhi ana ahàr : “Mis ya təbu tagri təwi ana baba goro ni dek təbu

təzum zlam pazaza, àgəjənifəŋja kà tay a. Nu zla ti nəmət ahalay àna ləwir ti ahəmamam. ¹⁸ Nihi ti nasləka nan̄goru a magam afa ga baba goro. Enin̄jua ti anəhi ahkado : Bəba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefít a, nak day nàgudaruka zlam a. ¹⁹ Àgəski ti kəzalay nu wur gayak va ba, mən̄jalu akada nu bay məgruk təwi cilin̄.” ²⁰ Nahkay àsləka, nan̄ àbu an̄goru a magam afa ga bəŋjani nakəŋ.

« Nan̄ àbu ara e divi ba drin̄ mba nahəma, bəŋjani àsəraya nan̄ a, àsia cicichi a dal-dal. Bəŋjani ni àcuhwakioru, àgəskabu nan̄ gum, àgri sa àna məmərani. ²¹ Wur ni àhi ahkado : “Bəba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefít a, nak day nàgudaruka zlam a. Àgəski ti kəzalay nu wur gayak va ba.” ²² Eslini bəŋjani àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Dəgum pin̄ kəzumbiya azana sulumani ya àtam ndahan̄ na ni, ti kəfumki. Fumiviyu mili a ahar vu, kəbumiviyu kimaka a asak vu daya. ²³ Dəgum kəpicəhmbiyu wur sla magalani na, ti kisin̄jəmi. Mərum wuməri, məzum zlam àna məmərani, do ni ti ahəmamam. ²⁴ Adaba wur goro hini ti àməta, ay ti àŋgaba ; èjija, ay ti nàdia ahàr a.” Bəŋjani ni àra àdəma nahkay ti tən̄jəki ka magray wuməri àna məmərani.

²⁵ « Nday təbu tagray wuməri nahkay ti wur gadakani ni nan̄ àbiyu e gili. Nan̄ àbu asləkabiya ènjia cifa a magam a nahəma, èci zlam ya mis tivi ni akaba həbəy gatay ya tahəbəy ni. ²⁶ Nan̄ nakəŋ àzalay maslaŋa nahan̄ nan̄ àbu agri təwi ana bəŋjani, èhindifin̄ja ma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?” ²⁷ Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àsləkabiya, mæk buk èlin̄ja wur sla ya məgal na, adaba àdia ahàr ana wur na nan̄ àbu n̄jəjaləŋ.” ²⁸ Wur gadakani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma bəruv a, àcuhway məhuriyani a ahay vu do. Bəŋjani àra ècia wur gayan̄ ni àcuhway məhuriyani a ahay vu do nahəma, àhərkiaya e mite va àdabakay nan̄ ti məhuriyu a ahay ni vu. ²⁹ Nahkay wur ni àhəŋgrifəŋ ana bəŋjani ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu nəbu nəgruk təwi, day-day nədukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dek day-day kəvu ku wur ga awak ga magray wuməri akaba zləbəba goro ndo. ³⁰ Ay nihi ti wur gayak ni ègwejelekababiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dek ti kisin̄jia wur sla ya məgal na !” ³¹ Ay bəŋjani àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu kəlavad̄ ata nak timey. Elimeni goro ni dek ti gayak, do ni ti ga way ? ³² Ay ahàr àdəm magray wuməri àna məmərani, adaba wur ga muk ti àməta, ay ti àŋgaba ; èjija, ay ti məd̄ia ahàr a.” »

16

Ma gozogul àki ka bay man̄gah sin̄gu

¹ A vad nahan̄ Yezu àhi ana ndam madəbay nan̄ ni ahkado : « Zal nahan̄ àbu nahəma, nan̄ bay ge elimeni. Nan̄ àbu àna bay məgri tawi ; tawi gayan̄ ti ga man̄gahi sin̄gu. A vad nahan̄ maslan̄a nahan̄ àrakia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay man̄gahuk sin̄gu ni ti nan̄ àbu ejin̄ elimeni gayak ni.” ² Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay məgri tawi ni, àhi ahkado : “Pakama ya nici, mis tədəmkuk ni ti àsu bi. Nihi ti slaslukabu sin̄gu goro ni ka wakita ti kəvu wakita gani, adəba nara nizligaba kur e tawi ni ba.” ³ Bay magray tawi nakan̄ àra ècia təhia ma na nahkay ti àdəm : “Bay ya nəgri tawi ni ara ezligaba nu e tawi ni ba ni ti anagray ahəmamam ? Njəda goro day àbi ga məwəs vədan̄ bi, mahəngalay zlam day mimili awrki nu ni. ⁴ Ere ye ti nagray ni ti nihi : wudaka tara tizligaba nu e tawi ni ba nahəma, nagray zlam ti mis atəgəskabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e tawi ni ba ni.” ⁵ Nahkay nan̄ nakəñ àzalabiyu ndam ya ti àkəli duwa ana tay ni dek bəlan̄ àna bəlan̄. Duwa nani ya àkəli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tara tin̄jikaba ti àhi ana maslan̄a nahan̄ e kidin̄ gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nəgri tawi ni, àfuk ti ehimey ?” ⁶ Nan̄ nani àhəngrifəñ, àhi : “Àfu amal gurda din̄.” Eslini bay magray tawi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, njəhadə digəs bəki weceweci gurda kru kru zlam.” ⁷ Mək àhi ana maslan̄a nahan̄ keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslan̄a nani àhəngrifəñ, àhi : “Buhu ga *alkama àfu din̄.” Àhi : “Zay wakita gayak, bəki kru kru azlalahkət.” ⁸ Bay ge elimeni ni àra ècia ti bay məgri tawi ni àgosa nan̄ a nahəma, àzləbay nan̄, adaba ànjəhkia ka vu gayan̄ a. Nədəm nahəma, mis ga duniya ti tən̄jəha e kidin̄ gatay ba tətama ga ndam ge Melefit na.

⁹ « Nu ti ere ye ti nəhi ana kəli nahəma nihi : Sin̄gu ti agosay mis. Lekuləm ti vumi ana mis ndahan̄ ti tigi zləbəba gekəli. Tamal kəgruma nahkay nahəma, ka ya ti sin̄gu ni amandavfəña kə kəli a ti atəgəskabu kəli a ahay bu ; ahay gani nani ti àmbəd day-day do. ¹⁰ Tamal ti mis agray tawi ku gəziteni àna jiri nahəma, agray tawi gədakani àna jiri daya. Tamal agosay mis e tawi ku gəziteni bu nahəma, agosay mis e tawi gədakani bu daya. ¹¹ Sin̄gu ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekuləm kəgrum tawi ge jiri àna nan̄ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam ya sulumani eədēñeni ni ana kəli aw ? Aha, amavay do ! ¹² Nahkay day, tamal kəgrum tawi ge jiri àna zlam ge mis ndahan̄ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam gekəli gekəleni ana kəli aw ? Aha, amavay do !

¹³ « Maslan̄a àbi esliki məgri tawi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlan̄ gani, amawayay

nan̄ nahan̄ ni, ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahan̄ ni do, ana nan̄ nahan̄ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekuləm day tamal kədəbum sin̄gu hi hi ti kisləmki məgri tawi ana Melefit koksah. »

Zlapay ga Yezu gərgərani ndahan̄ (Meciyu 11.12-13 ; 5.31-32 ; Mark 10.11-12)

¹⁴ Ndam *Feriziyen̄ ndahan̄ təra ticia ma ga Yezu ya àdəm na dek ti tēyefin̄, adəba nday tawayay sin̄gu gədak. ¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekuləm nahəma, kə eri ge mis ti kədəmum lekuləm ndam jireni. Ay ti Melefit àsəra ere ye ti a huf gekəli bu na. Zlam ya ti mis tədəm zlam gədakani ni, kə eri ge Melefit ti zlam nani zlam magədavani àbəlay do simiteni. »

¹⁶ Yezu àdəm keti : « *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ga ndam ndahan̄ ya təhəngaray *pakama Melefit ni ti mis təbu tagray tawi àna nan̄ duk àbivu ana sarta ge Zəñ bay məbaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani təbu təhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana mis. Məgur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna njəda gayan̄ dek ga məhuriyani. ¹⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni, huf melefit akaba had̄ ni dek atəndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ku gəziteni nəngu ni mandav gani zləzlada.

¹⁸ « Ku way way do àgara wal gayan̄ a, mək àda wal nahan̄ a nahəma, maslan̄a nani àgra hala. Tamal maslan̄a nahan̄ àza wal ya ti zal gani àgara nan̄ na ti maslan̄a nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

¹⁹ Yezu àdəm keti : « Zal nahan̄ àbu nan̄ bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga sin̄gu kayani, kəlavəd agray wuməri àna zlam məzumani məcərani kayani ni. ²⁰ Zal nahan̄ àbu, slimi gani Lazar. Nan̄ zal talaga, andəhad̄ kəlavəd kə mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayan̄ ni dek ambələk. ²¹ Awayay ti azum zlam ya adəgaya adəgafəña kə məlan̄ məzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti təvi do. Kərə tara tindigid̄ ambələk gayan̄ ni sawan̄. ²² A vad nahan̄ zal talaga nakan̄ àməta. Àra àməta zla nahəma, *məslər ge Melefit təzoru nan̄ afa ge Melefit ti tən̄jəhad̄kabu akaba Abraham. Bay ge elimeni nakan̄ àməta daya, nahkay tileba nan̄ a. ²³ Tara tileba nan̄ a ti òru a məlan̄ ge *kisim vu, eslini nan̄ àbu acakay daliya dal-dal. Nan̄ àbu eslini ti àmən̄joru agavəla, èpioru Abraham nday ata Lazar man̄jəhad̄kabani. ²⁴ Àra èpia tay a ti àzlah, àhi ana Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nəsuk cicihi ti ! Kam-kam slərbiyu Lazar ti mətəlviyu weleher gayan̄ a yam vu ti məfuki ka arəd̄ ga məvu liñ-liñeni, adəba

nu nəbu ahalay a aku bu, nagray daliya dal-dal.”²⁵ Ay Abraham àhəngrifənoru, àhi: “Wur goro ni, sərki ti a manjəhad gayak bu ka dala ahaslani ti kəngata zlam sulumana dal-dal, ay Lazar ti ni əgra daliya dal-dal. Nihni nahəma, nañ əbu aŋgət zlam sulumani ga məhəngrivu bəruv, nak ti ni kacakay daliya.”²⁶ Akaba nani dək nəngü ni, *evid gəđakani əbu e kidin geli bu akaba kəli. Nahkay maslaña ya ti ecik ahalay akoru afa gekəli ni ti əsliki do. Maslaña ya ti ecikbiyu afa gekəli ara afa geli a ni day əsliki do.”²⁷ Bay ge elimeni nakəñ àhəngrifəñ, àhi ahkado: “Tamal nahkay ti nahəngalay kur kam-kam baba goro ni, sləroru Lazar a magam afa ga bañ goro, ədaba bəza ga mənawa təbiyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti möru məhivü ana tay ti təra ka mələñ ga daliya hini va ba daya.”²⁹ Abraham àhi ahkado: “Nday təbu əna wakita ge Məwiz akaba wakita ge ndam ndahañ ya təhəngaray *pakama ge Melefit ni. Ahər ədəm təbi slimi ana pakama ya a wakita nday nani bu ni lala.”³⁰ Bay ge elimeni nakəñ àhəngrifəñ, àhi: “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do. Ay tamal maslaña aŋgaba e kisim ba, arəkiuru ka tay, ahivü ma gani ana tay nahəma, atambatkaba majalay ahər gatay na.”³¹ Ay Abraham àhi ahkado: “Tamal təbi slimi ana pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahañ ya təhəngaray pakama ge Melefit ni do nahəma, ku tamal maslaña mənğaba e kisim ba, məhi pakama ana tay nəngü ni, tiici do simiteni.” »

17

Magudar zlam akaba məmbərfəña (Meciyyə 18.6-7, 21-22; Mark 9.42)

¹ Yezu àhi ma ana ndam mədəbay nañ ni keti, àhi ana tay ahkado: « Zlam ya ejiñkia mis ke divi a ni ti təbu. Nğay təbi ti ədəmvü koksah. Ay tamal maslaña agray zlam ya ti ejiñkia mis ke divi a nahəma, maslaña nani cicihi amələki, ² hojo təwəliviyü avar gəđakani a dəngü vu dondul mək tizligiyü nañ a *dəluv gəđakani vu dəzləz. Ndam ya təfəku ahər, mis tədəm tislə arəña do akada ga bəza ci6-ci6eni ni ti, tamal ti maslaña agray ti ku way way do e kidin gatay bu mijiñkia ke divi a nahəma, hojo təgri nahkay. ³ Nahkay ti bumi slimi ana ahər gekəli !

« Tamal wur ga muk əgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal əsərkiə ka zlam magudarani gayan na, ədəm “Nəgray va do” nahəma, məbərfeña. ⁴ Ku tamal əgudaruka zlam a sak adəskələ a vad ba mək ara afa gayak a sak adəskələ ahuk: “Nəsərkiə ka zlam ya nəgudaruk na, nəgray va do” nahəma, məbərfeña. »

Məfəki ahər ke Melefit

⁵ Ndam *asak ga Bay geli Yezu təhi ana Yezu ahkado: « Mawayay kəgray ti məfəki ahər ke Melefit əkivü ti. »⁶ Bay geli àhəngrifəñ ana tay, ədəm ahkado: « Ku tamal məfəki ahər gekəli ke Melefit kay do, əbu gəzət akada hifli ga zlam gəziteni ciliñ nəngü ni, kisləmki məhiani ana mənğ ga zlam hini: “Radvaba, kəru kənjəhad a *dəluv gəđakani vu” nəngü ni, amagravu. »

Manjəhad ga ndam məgri təwi ana Melefit

⁷ Yezu ədəm keti: « Bi mis e kidin gekəli bu bay məgri təwi gayan nañ əbu awəs vadañ ahkay do ni ahatay zlam. Tamal əsləkəbiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado: “Ra kənjəhada weceweci, kəzum zlam” aw ? ⁸ Aha ! Ahi ahkado: “Dəyay zlam məzumana. Kidia ti kəmbatkabu azana, kəhəlubiya zlam məzumani na. Kəhəlubiya ti cika kə gəvay goro a ga məhəlubiya zlam ndahañ ya nawayay na. Ka ya ti anəzuma akaba enisia goro a nahəma, nak akəzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni aməhi nahkay sawañ do aw ? ⁹ Bay magray təwi ni tamal əgra təwi ya təhi na ti bay ahay ni agray səsü aw ? Agray do. ¹⁰ Nahkay lekələm day tamal kəgruma təwi ya Melefit əhi ana kəli grum na ti dəmum: “Leli ndam məgri təwi ana Melefit ciliñ. Ere ye ti àhi ana leli grum ni, məgra əndava.” »

Yezu ahəngaraba ndam ambələk a kru

¹¹ Ka ya ti Yezu akoru a Zerəzalem nahəma, əsləkəba gwar ke ekwi ga had *Samarı nday ata had *Gelili a. ¹² Nañ əbu ahuriyu a kəsa nahañ vu ni ti ndam ambələk kru tərəkia, ticik cak. ¹³ Təzlah, tədəm: « Yezu gəđakani geli, məsuk cicihi ti. »¹⁴ Yezu nakəñ əra əpia tay a ti àhi ana tay ahkado: « Dəgum afa ga ndam *məngəlabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamənjəki ke kəli. »

Ka ya ti nday təbu takoru nahəma, təngəba, tiğia mis nəjələtana. ¹⁵ Bələñ gatay əra əpia aŋgaba ti aŋgəkibiya ka Yezu, əzləbabiyü Melefit əna zlahay. ¹⁶ Əra əñjikiə ka Yezu a ti əbəhadı mirdim, meleher ndi6 ana had, agray səsü dal-dal. Zal nani ti zal Samari. ¹⁷ Yezu ədəm: « Mis tiği nəjələtə ti nday kru do aw ? Ay nday ambələmbani ni nday eley ? ¹⁸ E kidin gatay ambələmbani ni bu ni ti mis əbi aŋğə agray səsü ana Melefit bi aw ? Si zal madurlağ hini ciliñ ni ! »¹⁹ Eslini Yezu àhi ana maslaña ya aŋgəkia ni: « Cikaba, ru a magam. Melefit àhəngə kur a adəba kəfəkuə ahər a palam. »

Məgur ge Melefit akaba manğa ga Wur ge Mis a

(Meciyyə 24.23-28, 37-41)

²⁰ Ndam *Feriziyey ndahañ tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado: « *Məgur ge Melefit ti amənjəki ananaw ? » Yezu àhəngrifəñ ana

tay, àhi ana tay ahkado : « Məğur ge Melefit anjəki nahəma, èpivü do. ²¹ Nahkay atədam : “Nan̄ hi !” ahkay do ni : “Nan̄ tegi !” do. Nədam nahəma, Məğur ge Melefit ti anjəkia e kidin̄ gekuli ba àndava. »

²² Yezu àhi ana ndam madəbay nan̄ ni ahkado : « Sarta nahan̄ amara ti akawayum mipi nu *Wur ge Mis ku vad̄ balan̄, ay ti ekipum nu do. ²³ Ka sarta gani nani atəhi ana kuli : “Nan̄ tegi !” ahkay do ni “Nan̄ hi !” Ay tamal təhia ana kuli a nahkay ti kədəğum ba, kədəbum tay ba. ²⁴ Adaba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis anan̄ga nahəma, mis etipi nu akada ga avər ya abay aku, asladay huđ melefit dek ni. ²⁵ Ay wudaka anan̄ga ti ahār adəm mis ye e hini vu ni təgəskabu nu do, təgru daliya dal-dal day kwa. ²⁶ Ere ye ti əgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis anan̄ga ni. ²⁷ Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wāl, wāl day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk əbiviyu ana vad̄ ya ti Nəwi əhuriyu a *slalah ga yam gədakani vu ni. A vad̄ gani nani ti yam ərhəvü məlan̄ dek, əziŋəba mis na dek kadap. ²⁸ Amagravu akada ya əgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, təsəkum zlam, təsəkumoru zlam, tajav zlam, tələm ahay. ²⁹ Ay ka fat ya ti Lot əsləka a *Sodom a ni ti aku akaba zlam nahan̄ ya aku ağəs akada ga asas ya aku ağəs ni dal-dal adəgakia ka ndam ga kəsa nana kwa e melefit ba akada ga avər ya atəd na, èviyekaba tay a dek. ³⁰ Nahkay ka fat ya ti Melefit aman̄gazli nu Wur ge Mis ana mis dek nahəma, zlam gani amagravu ka məsar̄ki gatay do.

³¹ « Ka fat gani nani ti tamal mis nahan̄ nan̄ əbu ka *dalaha ga ahay gayan̄, zlam gayan̄ təvu a ahay bu nahəma, əhəraya, əhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan̄ a day ba. Nahkay day maslan̄a ya ti nan̄ e gili ni ənga a magam a ba, məcuhway həya. ³² Nədam nahəma, ere ye ti əgrakivu ka wal ga Lot ni ti əgəzalki ahār ke kuli ba ! ³³ Maslan̄a ya ti awayay əjəğur sifa gayan̄ ti əmət ba ni ti emijin̄, ay maslan̄a ya ti emijin̄ sifa gayan̄ nahəma aməjəğur sawan̄, aməmət day-day do. ³⁴ Nəhi ana kuli nahəma, ka ya ti anan̄ga ni ti ku tamal mis cə nday ka slalah balan̄ ga məlavad̄ nəŋgu ni atazay balan̄ gani, atəmbərbu nahan̄ ni ti amagravu tata. ³⁵ Ku tamal wāl cə tihikabu humbu ka ahar balan̄ nəŋgu ni, atazay balan̄ gani, atəmbərbu nahan̄ ni ti amagravu tata. [³⁶ Ku tamal zawal təbu e gili ka ahar balan̄ nəŋgu ni, atazay balan̄ gani, atəmbərbu nahan̄ ni ti amagravu tata.] »

³⁷ Yezu əra adəma pakama nana ti ndam madəbay nan̄ ni təhi ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nakən̄

əhən̄grifən̄ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, ka məlan̄ ya zlam məmətani əvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

18

Ma gozogul àki ka wal madakway akaba bay magray seriya

¹ Yezu àhi ma *gozogul ana ndam madəbay nan̄ ni, ti təhən̄galay Melefit a sarta bu dek kəlavad̄, təmbrən̄ ba simiteni. ² Adəm ahkado : « Bay magray seriya nahan̄ əbu a kəsa nahan̄ bu. Bay gani nani ti ədi slimi ana mis do ; ku Melefit day an̄gwaz əwərfən̄a nan̄ a do. ³ A kəsa gani nani bu nahəma, wal madakway nahan̄ əbu. Wal nani əra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, àhi ahkado : “Maslan̄a nahan̄ əğudarua zlam a, ay ti nawayay ti kəgruz seriya gani.” ⁴ Nan̄ gani sak ehimeya əcuhway məgri seriya ni ndo. Ay a vad̄ nahan̄ zla nahəma, bay magray seriya nakən̄ adəm ahkado : “Ku tamal nəgrafən̄a an̄gwaz kə Melefit a do, nədi slimi ana mis do nəŋgu ni, ⁵ wal madakway hini ti ahalu muru, hojo nəgri seriya gayan̄ ni. Do ni ti wal ni nan̄ əbu ara nahkay ti anan̄gətən̄a ahār a do.” ⁶ Eslini Bay geli adəm ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay cəm pakama gayan̄ ya adəm ni ! ⁷ Nan̄ tekeđi əgray nahkay ti Melefit nan̄ jireni ni ti aməgri jiri gayan̄ ana ndam ya adaba tay a ni do aw ? Aməgri ana tay, adaba təbu təhən̄galay nan̄ məlafat akaba məlavad̄ gani do dek. Amamənjalən̄ ana tay əna eri ahkay cilin̄ aw ? Aha ! ⁸ Nəhi ana kuli nahəma, aməgri jiri gayan̄ ana tay ke weceweceni həya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis anan̄ga a məlan̄ ya ni ti anədi ahār ana mis ya təfəki ahār ke Melefit ni aw ? »

Ma gozogul àki ka zal Feriziyen̄ nday ata bay məhəl hadam

⁹ Yezu adəm ma *gozogul nahan̄ keti. Əhi ana ndam ya ti tədam nday ndam jireni, tamənjalən̄ kə mis ndahan̄ akada təsər zlam do ni. Adəm ahkado : ¹⁰ « A vad̄ nahan̄ ndam ndahan̄ nday cə təhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga məhən̄galay Melefit. Balan̄ gani zal *Feriziyen̄, nan̄ nahan̄ ni ti ni bay *məhəl hadam. ¹¹ Eslini ti zal Feriziyen̄ ni ècik jik, əhən̄galay Melefit a məbərur gayan̄ bu, adəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nəgruk sasi adaba nu ti akada ge mis ndahan̄ ni do. Mis ndahan̄ ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akada ga bay məhəl hadam nini. ¹² Nu zla nahəma nəgəs ndəra sak cə a huđ ga gosku bu ; a huđ ga zlam goro kurani ya nəŋgət ni bu lu, nəzaba balan̄, nəvuk.” ¹³ Bay məhəl hadam ni ti ni ècik cak, eri tekeđi əwayay mazoron̄i e melefit vu ndo, əbəki ahar duc ka məbərur,

àdám ahkado : “Bay Melefit goro ni, nu bay magudar zlam, nəsuk cicihi ti.”* »¹⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, ka ya ti tãhəraya, təbu takoru a magam ni ti maslaŋa ya Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na àndava ni ti nani bay məhal hadam ni. Zal Feriziyen ni ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na ndo. Adaba mam, maslaŋa ya ti àdám naŋ gəđakani ni ti Melefit aməhi : “Nak gəziteni” sawan. Ay maslaŋa ya ti àdám naŋ gəziteni nahəma, Melefit aməhi : “Nak gəđakani” sək sawan. »

Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza cib-cibeni

(Meciyu 19.13-15 ; Mark 10.13-16)

¹⁵ Mis ndahaŋ tãhəlibiyu bəza cib-cibeni ana Yezu ti mǎgri *sulum ge Melefit ana tay àna məbaki *ahar gayan ka tay. Ndam madəbay naŋ ni tǐpia tay a ti tǎlǎgi ana tay. ¹⁶ Yezu àra ècia ndam madəbay naŋ ni tǎbu tǎlǎgi ana mis ni ti àzalay tay, àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza tãra afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya tǎbu akada ga bəza ni. ¹⁷ Nəhi ana kuli nahəma, ahàr àdám ku way way do mǎgəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur gəziteni ya eciiki slimi ana bəŋani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, èsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu koksah. »

Bay ge elimeni

(Meciyu 19.16-30 ; Mark 10.17-31)

¹⁸ Bay ga ndam *Zade nahaŋ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi sulumani, ti nǎŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nǎgray ahəmamam ? » ¹⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit cilij. ²⁰ Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəgray hala ba ; kəkəđ mis ba ; kigi akal ba ; kəgray sedi ti kəsəkəđ malfada ba ; həŋgriuru ahàr a had ana ata buk ata muk. † » ²¹ Eslini zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nǎgəskabá dek kwa nu a wur wurani. » ²² Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Kekileŋa zlam àhəcukivu bəlaŋ. Səkumoru zlam gayak dek ti kidi singu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra, kàdəbay nu. » ²³ Naŋ nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, adaba elimeni gayan àbu dal-dal.

²⁴ Yezu àra èpia naŋ a, ahàr àbu ahəli ti àdám ahkado : « Ndam ge elimeni tǎhuriyu

a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal. ²⁵ Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni mǎhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁶ Ndam ya ti tǐci ma gayan ya àdám ni tǎdám : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay naŋ way ? » ²⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti mis tǎgray koksah ni, Melefit agray tata. »

²⁸ Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado : « Iy zla, leli mǎmbrəŋa zlam geli a, madəbay kur ti ahəmamam ? » ²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal mis àmbərba zlam gayan azuhva Məgur ge Melefit a, bi àmberbu ahay gayan, wal gayan, bəza ga mǎŋani, ata bəŋani ahkay do ni bəza gayan nahəma, ³⁰ aməŋgətvú zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka mǎlaŋ mǎweni ya Melefit amagra ya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

Yezu àdám keti aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciyu 20.17-19 ; Mark 10.32-34)

³¹ Yezu àzalakabu ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni, àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcaloru a Zerəzalem, adaba zlam ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tǎdámku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini. ³² Mis atəgasi nu ana ndam ya tǎfəki ahàr ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefə, etindivi nu, etitǐfəviyu esliə e eri vu, ³³ atəzləb nu àna kurupu, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anaŋgaba. » ³⁴ Yezu àra àdəma ma nahkay ti ndam asak gayan ni ticiaba ndo. Ma gani nani mǎŋgəhkiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay àdám ni ti tǎsaraba ndo.

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a

(Meciyu 20.29-34 ; Mark 10.46-52)

³⁵ Yezu nday akaba mis kay tǎbu takoru a Zeriko, tinjua wudak. Eslini ti zal wuluf nahaŋ naŋ àbu mǎŋhəhadani digusa kə gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam. ³⁶ Zal wuluf ni àra ècia daday ge mis kayani ya ti taslakafəŋa ni ti àdám ahkado : « Mam agravu mam ? » ³⁷ Tǎhəŋgrifəŋ, tǎhi : « Yezu zal Nazaret naŋ àbu akoru àna divi hini, do ni ti ahəmamam. » ³⁸ Naŋ nakəŋ àra ècia ti àdi ana zlahay, àdám : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! » ³⁹ Nday ya ti tǎbu takoru kama ga Yezu ni tǎlǎgi ana zal wuluf ni, ti mǎlakakaba. Naŋ nakəŋ àzlahkivu kay kay sawan, àdám : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! » ⁴⁰ Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, àdám tǎzibiya naŋ a. Zal wuluf ni àra ènjia ti Yezu

* **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti abəki ahar duc ka məbərur ni ti adafaki tuway, akada geli ya məbaki ahar duc ka ahàr ni. † **18:20** Məŋjay Maharana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

èhindifina ma, àhi ahkado : ⁴¹ « Kawayay ti nàgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. » ⁴² Yezu àhi : « Pi divi akada ge mis ni. Melefit àhəngka kur a adaba kàfakua ahàr a palam. » ⁴³ Ka ma geli hini èpi divi huya. Nan àbu epi divi nahkay ti àdaboru Yezu àna mazləbay Melefit. Mis ya tàbu eslini ni dek tàra tipia nan a ti nday day tàzləbay Melefit.

19

Yezu nday ata Zese

¹ Yezu ènjua a Zeriko a. Nan àbu asawaday a huf ga kəsa bu. ² A kəsa gani nani bu ni ti zal nahan àbu, slimi gayan Zese, nan gədakani ga ndam *məhal hadam, elimeni gayan àbu dal-dal. ³ Àra ècia ti Yezu nan àbu ara nahəma, awayay ti mipi nan. Ay ti èsliki mipi nan do, adaba àhəca àna zəbal a, mis dal-dal timbiva e eri va. ⁴ Nahkay nan nakəñ àcuhworu gwar kama ka məlan ga Yezu ya akoru ni, àcəliyu a mən ga akram vu ti mipi Yezu. ⁵ Yezu àra ènjia ka məlan nana ti àmanjoru agavəla, àhi ana Zese nakəñ ahkado : « Zese, hərəya weceweci, adaba kani ti si nakoru nanjhad afa gayak kwa. »

⁶ Nahkay Zese nakəñ àhəraya weceweci, tòru a magam afa gayan. Tòru tinjua ti àgəskabu Yezu àna məmərani. ⁷ Mis tàra tipia Yezu àdoru afa ge Zese ti tənğuzay ma, tədəm ahkado : « Maslaña ya ti àdoru anjəhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! » ⁸ Ay Zese nakəñ ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nəhəlfəña sinğu kà maslaña, àtamkia ka ya akal apəl na ti anəpəlivü huf fad. » ⁹ Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nàra a huf ahay gayak va ti ga mahəngay mis. Adaba mam, nak day wur huf ga Abraham : ¹⁰ nu *Wur ge Mis nàra ti ga madəbay ndam ya təsar Melefit do ni, ti nàhəngay tay. »

Ma gozogul àki ka bay ya èdi sinğu ana ndam məgri təwi ni

(Meciyu 25.14-30)

¹¹ Ka ya ti mis tàbu təbi slimi ana ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhi ma nahan ana tay àna ma *gozogul. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba ènjua a Zeruzalem a wudak, mis day təhi ana ahàr hi ti Melefit ara anjəki ka Məgur gayan huya. ¹² Àhi ana tay nahəma : « Mis nahan àbu gədakani a kəsa nahan bu. Awayay akoru ka had drinjeni ti təvibiyyu bay ga mara məgur kəsa gayan. ¹³ Ara əsləka wudak nahəma, àzalakabu mis kru e kidin ga ndam məgri təwi gayan ni bu, èdeki sinğu ga gru bəlan bəlan ka tay, àhi ana tay ahkado : “Nu nàbi ti mbatumvu àna nan hayan.” Mək nan nakəñ əsləka, òru e mirkwi gayan ni.

¹⁴ Zal nani ti ndam ga kəsa gayan təwayay nan do. Nan nakəñ àra əsləka ti təsləroru mis ndahan kəlan gayan ga məhi ana maslaña ya akoru afiyu nan a bay vu ni ahkado : “Nan hini egi bay geli ti leli məwayay do.”

« ¹⁵ Akaba nani dek təfiya nan a bay ni va sawan. Kəlan gani əsləkabiya. Àra ènjia ti àzalakabu ndam məgri təwi gayan ya èdi sinğu ana tay ni keti. Awayay asərkaba tàmbatva àna sinğu na akada gayan ya àhi ana tay na waw. ¹⁶ Nahkay maslaña ya ti enjenjeni ni àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinğu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nənğətkia ndahan a kru.” ¹⁷ Eslini bay ni àhi : “Àdəlay, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur a bay vu, kəgur kəsa kru, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam guziteni hini ya nəvuk na.” ¹⁸ Nan ye cu ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinğu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nənğətkia ndahan a zlam.” ¹⁹ Nahkay bay ni àhi ahkado : “Nak ti ni kəgur kəsa zlam.” ²⁰ Mək bay məgri təwi nahan àrəkia, àhi ahkado : “Bay goro, sinğu ya kəvu ni ti nihi. Nəwəlki ke kece-kece, nənğəhukkaba. ²¹ Nəgray nahkay ti adaba nəgrafuka aŋğwaz a. Nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbərəñ mis do. Zlam ya ti nak kàfəkad ndo ni day kazay, zlam ya ti kizligi ndo ni day kabaz.” ²² Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do. Nihi ti nəgrafuka seriya akada ga pakama gayak ya kədəmaya na. Kəsəra manjəhad goro a, nu mis zləzladani, nəmbərəñ mis do, zlam ya ti nəfəkad ndo ni day nazay, zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz zla do aw ? ²³ Tamal kəsəra nahkay ti kəvi sinğu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a èwikia.” ²⁴ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəña sinğu na, kəvumikivu ana maslaña ya ti gayan kruani ni.” ²⁵ Nday nakəñ təhəngrifəñ, təhi ahkado : “Sinğu təfəñ kru àndava timey, bay geli !” ²⁶ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kulə nahəma, maslaña ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaña ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəñ ni day atəzafəña. ²⁷ Yaw ndam ya tizirey nu, təwayay ti nəgur tay do ni ti gəsumubiya tay a, slinəm tay kə eri goro pat pat.” » ²⁸ Yezu àra àdəm ma *gozogul na nahkay ti òru kama, təcəloru a Zeruzalem akaba mis ya ti tadəbay nan ni.

Yezu enjiyu a Zeruzalem wudak

(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Zey 12.12-19)

²⁹ Ka ya ti tòru tinjua a kəsa Betfazi ata Betani a gwar ka həma *Oliviyi ni va wudak nahəma, Yezu əslər ndam madəbay nan ni cu, ³⁰ àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegni ya kama gekəli ni vu. Ekinjumiya

nahəma, akədumi ahər ana wur ga azonġu məwəlani. Wur ga azonġu nani ti maslaña àcəlkiyu ðay-ðay fañ ndo. Picehəmbiya, zumubiya. ³¹ Ay tamal maslaña èhindifinja ma kè kuli a, àhi ana kuli: “Kepicehəm ti kamam?” ti humi ahkado: “Bay geli awayay.” »

³² Nahkay nday ya ti Yezu àslər tay ni tàsləka, tòru. Tòru tinjua ti tàdi ahər ana zlam ni dek akada ga pakama gayan ya àhi ana tay ni. ³³ Ka ya ti nday təbu tepiceh wur ga azonġu ni ti ndam ga azonġu ni tahi ana tay: « Kepicehəm wur ga azonġu ni ti kamam? »

³⁴ Eslini tahi ana tay ahkado: « Bay geli awayay. » ³⁵ Nahkay təzibiyu wur ga azonġu ni ana Yezu, təkəki azana ti Yezu məcəlkiyu, mək àcəlkiyu. ³⁶ Ka ya ti Yezu nanj əbu akoru ni ti mis təpəbivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Tòru tinjua ka mələj ya təndəkia ahər ka həma Oliviyə ga moroni a Zeruzalem a nahəma, mis ya ti tadəboru nanj ni dek tədəgiki ka mazləbay Melefit əna məmərani azuhva zlam ya nday tipi, mis ndahanj tipi ðay-ðay ndo ni. Təzlah, ³⁸ tədəm: « Bay Melefit məgri sulum gayan ana *bay gədəkani ya ara əna slimy gayan a ni! * Melefit nanj əgəvalə əvia manjəhad sulumana ana mis a. Təzləbay nanj a huđ melefit bu! »

³⁹ Ndam *Feriziyen ndahanj təbu eslini e kidin ge mis dal-dalani ni bu. Təhi ana Yezu ahkado: « Məsi, hi ma ana ndam madəbay kur ni ti tələkakaba, təzlah ba. » ⁴⁰ Yezu əra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado: « Nəhi ana kuli nahəma, tamal nday tələkakabə ti akur atəzlah. »

Yezu etəwi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu ənija a Zeruzalem a wudək, əpia kəsa na ti etəwi ndam ga kəsa nani. ⁴² Ədəm ahkado: « Tamal ti lekələm day kəsəruma ahəmamam kəngətum manjəhad sulumani akaba Melefit kana nahəma, akal kəngətumə əndava. Ay nihi ti manjəhkiani ke kuli, kípəm do. ⁴³ Nahkay nihi ti vad gani amara, ndam ezir gekuli atara tevelin kəsa gekuli ni tekesl, atəbivu zlam ana kuli e divi bu dek ga macafəña kuli ga mahərana, atəhurkiyu ke kuli əna silik. ⁴⁴ Atabazl kuli dek, etembedkaba ahay gekuli a dek besək-besək, atəmbərki akur ka ahər ga akur nahən do. Adaba mam, kəsərumsarta ya Melefit əra əmənjava kuli a ni ndo. »

Yezu a ahay gədəkani ge Melefit ni bu

(Meciyu 21.12-17; Mark 11.15-19; Zenj 2.13-22)

⁴⁵ Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu əhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Eslini ədi ahər ana ndam məsəkumoru

zlam, mək ənjəki ka magaraya tay e mite va. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado: « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ədəm: “Ahay goro nahəma, emigi ahay ga *mahəngalavü Melefit.” Ay lekələm ti kəmbatunkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a.† »

⁴⁷ Kələj gani nanj əbu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kələvad. Eslini gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit ni tədəbafən divi ge mijin nanj. Gədəkani ga ndam *Zədə ni day tawayay mijin nanj. ⁴⁸ Ay ti təngətfəña divi gana ndo, adaba ndam Zədə dek tawayay ma ga Yezu, təbu təbi slimy ana ma gayan ya ədəm ni lala.

20

Təwi ga Yezu ya əgray ni ti way əvi divi gani way?

(Meciyu 21.23-27; Mark 11.27-33)

¹ Yezu nanj əbu eslini a Zeruzalem ti a vad nahən əhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Nanj əbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Məwəni Sulumani ana tay nahəma, gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit akaba gədəkani ndahanj tərəkia, ² təhi: « Hi ana leli, kəgray təwi hini nahkay ti kəngət divi gani ti eley? Way əvuk divi gani way? » ³ Yezu əhəngrifən ana tay, ədəm: « Nu day nihindifinja zlam bəlan kè kuli a. Həngruməfən: ⁴ *baray ge Zenj ya əbaray mis ni ti njədə gani Melefit əvi tək, tək day ti mis təvi aw? »

⁵ Təra ticia ma na nahkay ti təgray gejevi e kidin gatay bu, tədəm: « Tamal məhi: “Melefit əslərbiyu nanj” hi nahəma, ara ahi ana leli: “Kəgəsəmkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam?” ⁶ Ay tamal mədəm: “Mis təvi njədə gani” ti ndam geli ni dek etizli leli əna akur, adaba tədəm Zenj ti bay mahəngaray *pakama ge Melefit. » ⁷ Nahkay təhəngrifən, təhi: « Maslaña ya ti əvi divi gani ni ti leli məsar do. » ⁸ Eslini Yezu əhi ana tay: « Nu day nədəfi bay ya ti əvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kuli do bilegeni. »

Ma gozogul əki ka ndam məwəs vədanj

(Meciyu 21.33-46; Mark 12.1-12)

⁹ Eslini Yezu əhi ma *gozogul hini ana mis ni. Ədəm ahkado: « Zal nahən əbu nahəma, əjavü məj ga zlam * a vədanj gayan vu. Kələj gani əfivü vədanj ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək əsləka, əru e mirkwi ga məpəsiyani zlam gayan. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni əra ənija ti bay ga vədanj ni əslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədanj ni ti təhələkaboru ja

* 19:38 Mənjay Limis 118.26. †

19:46 Mənjay Izayi 56.7; Zereimi 7.11.

* 20:9 Məj ga zlam nani ti *vinj.

gani gayan. Ay bay mægrî tawi ni àra ènjia ti ndam mawæs vëdanj ni tægæs nanj, tæzlæb, mæk tågaray nanj, arañja day àzay a ahar vu ndo. ¹¹ Eslini bay ga vëdanj ni àslërbiyu bay mægrî tawi nahanj keti. Àra ènjia ti ndam mawæs vëdanj ni tindivi nanj cud cud, tæzlæb nanj, mæk tågaray nanj, arañja day àzay a ahar vu ndo daya. ¹² Bay ga vëdanj ni àslërbiyu bay mægrî tawi nahanj keti. Àra ènjia ti ndam mawæs vëdanj ni tæsi ambælæk mæk tæzaba nanj a vëdanj ni ba, tåtëloru. ¹³ Bay ga vëdanj ni àra ècia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahàr : “Nihi ti nagray ni mam ? Nihi nahëma wur goro àbu, nawayay nanj dal-dal, nësleroru nanj afa gatay. Eminjua ti atægësi ma.” Nahkay àslërbiyu nanj. ¹⁴ Ay ndam mawæs vëdanj ni tåra tipia wur na nanj àbu ara ti tæzlapay e kidinj gatay bu, tædëm ahkado : “Nanj teguni ti mekeji gayan. Makadum nanj ; nahkay ti vëdanj ni emigi geli.” ¹⁵ Àra ènjikia ka tay a ti tægæs nanj yaw, tæzaba nanj a vëdanj ni ba, tòru tåkad. »

Eslini Yezu èhindifinja ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vëdanj ni amaslækabiya ti amægrî mam ana ndam mawæs vëdanj ni mam ? ¹⁶ Amara mabazl ndam mawæs vëdanj ni, mæk amævi vëdanj ni ana mis ndahanj. » Mis ya tæbu eslini ni tåra ticia ma gayan ya àdëm na ti tædëm : « Ere nani ti àgravu day-day ba ! »

¹⁷ Eslini Yezu àmønjaløj ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu mæbækiani : “Akur nahanj àbu ti ndam mælëm ahay tåwayay magray tawi àna nanj ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dëk sawanj.” †

« Ma gani nani ti lekulëm kädëmum awayay adëmvaba ti ahëmamam ? » ¹⁸ Àhi ana tay keti : « Akur gani nani nahëma, tamal maslanja àdëkiya ti maslanja nani amèhuëkaba nguc nguc. Ay tamal akur ni àdëkia ti ni amañgaladkaba nanj a. »

¹⁹ Ndam *mæsër Wakita ge Melefit akaba gëdäkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni tæsëra Yezu àdëmkî ma gozogl ni ti ka tay. Tåra tæsëra ti tädëbay divi ga mægës nanj ke weceweceni huya. Ay ti tisliki mægës nanj ndo, adäba aņgwaz awërføjna tay kè mis ya tæbu eslini dal-dalani na.

Hadam ya tæpëli ana bay ga ndam Rom ni (Meciy 22.15-22 ; Mark 12.13-17)

²⁰ Eslini gëdäkani nday nani tæbu tæbi slimi ana Yezu, tëslerkibiyu ndam gatay ndahanj : ndam nday nani tawayay ti Yezu mämønjaløj kà tay akada nday ndam jireni, tawayay ti mädëm ma magädavani ti tægëski nanj. Gëdäkani nday nani tågray nahkay ti

adäba tawayay tægësi nanj ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Züde ni, ti måggraføjna seriya. ²¹ Nday nakøj tåra tijnjikia ti tæhi ahkado : « Mësi, mæsëra nak ti ere ye ti kädëm akaba ya kacahi ana mis ni ti dëk jiri. Nak ti kicirkaba mis a do, kamønjaløj ana tay kala-kala, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani cilinj. ²² Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabähadi hadam ana *bay gëdäkani ga ndam Rom a tæk, àvi ana leli ndo waw ? » ²³ Yezu àra àsarikia zuh ana tay a nahëma, àhi ana tay : ²⁴ « Nja ngazlumubiya sinju akurakurana nimi. » Tåra tångazlia ti àhi ana tay ahkado : « Àki ka sinju hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi mæbækiani ni ti ga way ? » Tåhøjgriføj, tæhi : « Ga bay *Sezar. † » ²⁵ Eslini nanj nakøj àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti højgrumi zlam ga bay Sezar zlam gayan, ge Melefit ti ni højgrumi ana Melefit zlam gayan. » ²⁶ Nahkay tisliki mægëski Yezu ka ma magudarana kè meleher ge mis ni ndo. Ma gayan ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a, nahkay tælakakabá te.

Mis àmëta ti aņgaba e kisim ba edëdij a waw ?

(Meciy 22.23-33 ; Mark 12.18-27)

²⁷ Ndam *Seduseyøj ndahanj tærækia ka Yezu a. Ndam Seduseyøj ti tädëm mis àmëta ti aņgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakøj tihindifinja ma, ²⁸ tæhi : « Mësi, Mëwiz àbiki ana leli a wakita gayan ni bu, àdëm ahkado : “Tamal mis nday kà møj gatay, bëlanj gani àda wal a, mæk àmëta, wal gayan ni èwii wur ndo nahëma, ahàr àdëm wur ga møjani azay wal ni, ti tiwia mekeji ana wur ga møjani ya àmët na.” § ²⁹ Yaw mis ndahanj tæbu adëskëla kà møj gatay. Gëdäkani gatay ni àda wal a, èwifinja wur a ndo, mæk àmëtkia. ³⁰⁻³¹ Àra àmëta ti mimbiki gayan ni àzay wal ni àmëtkia, nanj ya mahkër ni day àgray nahkay. Nday adëskëlani ni dëk tåza wal na, tiwifinja wur a ndo mak tàmëta. ³² Këløj gani wal ni day àmëta. ³³ Ay ka fat ya ti mis atañgaba e kisim ba nahëma, wal ni ti way e kidinj gatay bu amazay way ? Nday adëskëlani ni dëk tåza nanj a ni. »

³⁴ Yezu nakøj àhøjgriføj ana tay, àdëm ahkado : « Ka sarta hini ti zawal akaba wål tæhëlvu. ³⁵ Ay nday ya ti Melefit àgëskabá tay a, atëmëta mæk atañgaba e kisim ba, atañjëhad ka mëløj mawëni ya Melefit am-agraya ni ti zawal ataday wål va do, wøwal day ataday zawal va do. ³⁶ Nday gani tëmët day-day va do, tigi akada ga *mësler ge Melefit ni. Nday bəza ge Melefit, adäba tångaba e kisim ba. ³⁷ Ge mis ya atañgaba e kisim

† 20:17 Limis 118.22. ‡ 20:24 Ka sinju gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gëdäkani gatay a, tæbaki slimi gayan daya. § 20:28 Møjay Mimbiki 25.5-6.

ba ni ti Mawiz day àbèkia ma gana a wakita gayan ni ba lala. Ka sarta ya èpi mənəghaf ya aku ağəs ni ti àdəm Bay geli ti nañ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekur.
* ³⁸ Melefit ti nañ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tàməta ni do. Adaba kè eri ge Melefit ti nday dek təbu àna sifa. »

³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti ndam ndahan ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni təhi : « Məsi, pakama gayak ya kədəm ni ti àbəlay. » ⁴⁰ Tədəm nahkay ti adaba anəwaz àwərfəna tay ge mihindifinə ma ndahan a.

Bay gədakani ya amara ni ti nañ way ?
(Meciyu 22.41-46 ; Mark 12.35-37)

⁴¹ Yezu àhi ma ana tay keti. Àdəm ahkado : « Mis tədəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni nañ *Wur ge Devit ti ahəmamam ?

⁴² Adaba Devit àna ahər gayan àdəm a wakita ge Limis bu :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhadə gwar kà ahar ga daf goro a, a məlan ga gədakani va.

⁴³ Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” † »

⁴⁴ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay nañ bay gayan ti, təzalay nañ wur ge Devit keti ti kamam ? »

Ndam məsər Wakita ge Melefit ni
(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

⁴⁵ Ka ya ti mis dek təbu təbi slimini ana Yezu nahəma, Yezu nakəñ àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : ⁴⁶ « Bumvu slimini, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kəli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawaday àna nañ riya ; tawayay ti mis tagri sa ana tay kè meleher ge mis dek ; tawayay manjəhadvani e kərsi ga gədakani vu a ahay ga *mahəngalavū Melefit bu akaba ka məlan məzum zlam ga wuməri. ⁴⁷ Nday gani nani ti təzum ahay ga wəl madakway mək təpəski ka mahəngalay Melefit, tawayay ti mis tədəm nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafəna seriya kà tay a, amatraə tay àtama ga ndam magudar zlam ndahan na. »

21

Sədaga ga wal madakway ya arana gayan əbi ni

(Mark 12.41-44)

¹ Yezu èheliñ eri, èpi ndam ge elimeni təbu təbiyu sinəgu a məlan məbiyu sinəgu ga sədaga ni vu. Nañ əbu amənjələn ana tay nahkay ti ² èpi wal madakway nahən arana gayan əbi, əbiyu sinəgu akur-akurani ci6-cibeni cə. ³ Yezu nakəñ àra èpia ti àdəm ahkado : « Nəhi

ana kəli nahəma, wal madakway hini ti arana gayan əbi, ay sinəgu ya ti əbiyu ni àtama ge mis ndahan ya təbiyu na dek. ⁴ Adaba mis ndahan ni dek tagray sədaga nahəma, təbiyu sinəgu ya təgəjənifən kà tay, təsər ere ye ti tagray àna nañ ni va do ni, wal hini ti ni arana gayan əbi, ay ti əbiya sinəgu ya əfən na dek. Sinəgu gayan nahən ga məsəkum zlam məzumani əgəjənifən ndo. »

Yezu adəm etembedkaba ahay gədakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Mark 13.1-2)

⁵ Mis ndahan təbu təzlapaki ka *ahay gədakani ge Melefit ni. Tədəmki ma ka akur gədakani ya tədəzl ahay ni àna nañ ni akaba zlam məbəlani ya təhalibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àdəm : ⁶ « Zlam hini ya kəmənjumləñ ni dek ti, vad nahən amara nahəma, etembedkaba ahay na besək-besək, ku akur bəlan day amanjəhadki ka akur nahən va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni
(Meciyu 24.3-14 ; Mark 13.3-13)

⁷ Təra ticia ma ga Yezu na ti təhi : « Məsi, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya ere nani amagravu wudak na ti ahəmamam ? » ⁸ Yezu àhəngrifən ana tay, àdəm ahkado : « Bumvu slimini, maslanə əgosay kəli ba. Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm nañ ti nu, amədəm nañ ti *Bay gədakani ya amara ni ; amədəm sarta gayan ənija. Ku tədəm nahkay nənəgu ni, kədəbum tay ba. ⁹ Mis atagrav silik, atakadfanə kə nğumna daya, ekicəm ma gani. Kicəma ti kəgrum anəwaz ba. Ahər àdəm zlam nday nani tagravu kwa. Ku tamal tagrava nahkay nənəgu ni, mandav ga duniya həya do. »

¹⁰ Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. ¹¹ Had amadafay dal-dal a kəsa ndahan bu, a kəsa ndahan bu ləwir amagra, a kəsa ndahan bu ni ti ni arməwər aməgəs mis kay. Zlam ndahan ya tasay anəwaz dal-dal ni atagravu ka had akaba a huđ melefit bu, nahkay mis atəsər arana ara agravu wudak.

¹² « Ay wudaka zlam gani nday nani dek atagravu nahəma, mis atəgəs kəli, atəgri dalija ana kəli, atəhəloru kəli a ahay ga *mahəngalavū Melefit vu ga magrafəna seriya kə kəli a, atəbiyu kəli a dangay vu. Atəhəloru kəli kə meleher ga bəbay, kə meleher ga gədakani ga nğumna daya, adaba lekələm ndam goro : ¹³ nahkay akəngətum divi ti etici ma gekəli ya akazlapumku ni. ¹⁴ Ay ere ye ti amagravu ni ti àhəli ahər ana kəli ba simiteni : ka ya ti atəhəloru kəli kə meleher gatay ga magrafəna seriya kə kəli

a, tihindifirja ma kè kuli a nahəma, ma ya ti akahumi ana tay ni ti anɣwaz aməwərki kuli do. ¹⁵ Adaba ere ye ti akədəmum ni akaba məsar zlam gani dek ti nu nuani anədəfiki ana kuli. Nahkay ti maslanja amələbi e kidinj ga ndam ezir gekuli ni bu aməwəlki kuli ka pakama bi. ¹⁶ Ka sarta gani nani ndam ya atəgas kuli ti tāgrafənja seriya kè kuli a ti ata bənj gekuli, ata mənɣ gekuli, bəza ga mənɣ gekuli, ndam gekuli akaba zləbəba gekuli. Atabazl mis ndahanj e kidinj gekuli bu ni ti azuhva tay. ¹⁷ Mis dek etizirey kuli adaba lekələm ndam goro. ¹⁸ Ku tamal nahkay nəjɣu ni, ku məhər ga ahər gekuli bəlanj tekeđi amadoru a had do. ¹⁹ Tamal a huđ ga daliya nani bu kəmbərəjum nu do nahəma, akənɣətum sifa ya ti Melefit aməvi ana kuli ni. »

Yezu adəm etembed Zeruzalem

(Meciyu 24.15-21; Mark 13.14-19)

²⁰ Yezu adəm keti : « Ka ya ti ekipəma ndam silik tēvelinjia ahər ana Zeruzalem a tekesl nahama, sərunki sarta ənija, atəzum kəsa ni, etembedkaba ahay a dek. ²¹ Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahər adəm tācuhworu a həma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahər adəm tāhəraya tāsləka ; ndam ya ti a kəsa ci-çifəni bu ni ti ni tōru tāhuriyu a Zeruzalem ba. ²² Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatraḅvū ndam ga kəsa nani ; ere ye ti adəm a Wakita gayan bu ni dek amagravu. ²³ Ka sarta gani nani ti wəl a huđ akaba nday ya ti bəza təfənj ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atəcakay daliya dal-dal, adaba Melefit aməzumki bəruv ka tay. ²⁴ Atara tabazl mis ndahanj e kidinj gatay bu kay əna maslalam, ndahanj ni ti ni atəgas tay, atəhaloru tay ka had gərgərani dek, tigi evidi. Eslini ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni atəzum Zeruzalem ga njəda. Atəguru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit əvi ana tay ga məgurani ni. »

Mara ga Wur ge Mis a

(Meciyu 24.29-31; Mark 13.24-27)

²⁵ Yezu adəm keti : « Zlam ndahanj agrakivu ka fat, ke kiyi akaba ka ata bonɣur. Mis etipia ti atəsər arənja əbu ara agravu. Zlam ndahanj amagravu ka had : aməd amadadəy *dəluv gəđəkani, dəluv ni amahənday. Zlam nday nani atasi anɣwaz ana mis ga mələnj ni dek : bəruv amətikaba ana tay a. ²⁶ Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni aməhəli ahər ana mis, atədəd əna anɣwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njəda-njədani a huđ melefit bu atədədəy a mələnj gatay bu. ²⁷ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklaḅasl ba əna njəda kay akaba masladəy goro a. *

²⁸ Ay lekələm ti ka ya ti zlam nday nani təbu tagravu nahəma, cikəma lday, zum njəda ti kəmənjumoru kama, adaba sarta ge Melefit ya ahənɣay kuli ni ənija wudak. »

Yezu azay mazavu ga mənɣ ga wəruv

(Meciyu 24.32-35; Mark 13.28-31)

²⁹ Yezu əhi ma ana tay əna ma *gozogul, adəm ahkado : « Mənjumki mənɣ ga *wəruv akaba mənɣ ga zlam ndahanj ni. ³⁰ Kipəm ti nday təbu tidi nahəma, kəsəruma mədərdər ənija wudak. ³¹ Nahkay day tamal kipəma zlam ya nəhi ana kuli ni nañ əbu agravu nahəma, sərunki *Məɣur ge Melefit ənija wudak. ³² Nəhi ana kuli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³³ Mələnj ya agavəla akaba mələnj ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Bumi slimi ana ahər gekuli

³⁴ Yezu adəm keti : « Bumi slimi ana ahər gekuli, kəvumi vu gekuli ana zum ga makad kuli ba. Zlam ga duniya əgi eri ana kuli ba daya, do ni ti vad gani nani amərəkia ke kuli a ka məsərki gekuli do. ³⁵ Vad gani nani amərəkia ke kuli a akada ga kəmbazl ya agəs zlam ndacani ni. Adaba vad gani nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dek, maslanja bəlanj tekeđi amatam do. ³⁶ Nahkay njəhadum eri, hənɣalum Melefit a sarta bu dek ti məvi njəda ana kuli ga matamfənjana kə zlam ya ti ara agravu na dek, ti anɣwaz əwar kuli ge micikeni kə meleher ga *Wur ge Mis ba. »

³⁷ Kələvad Yezu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđəkani ge Melefit ni bu ga məlafat ; ga məlavad ti ni ahəraya, akoru andəhad a həma ya təzalay *Oliviye ni bu. ³⁸ Kəla miledə də mis dek takoru a dalaka ga ahay gəđəkani ge Melefit ni vu ga məbi slimi ana pakama gayan ya adəm ni.

22

Gəđəkani ga ndam Zude tawayay tijin
Yezu

(Meciyu 26.1-5, 14-16; Mark 14.1-2, 10-11)

¹ Wuməri ga ndam *Zude ya təzumvū dipen *miwisinjeni do ni ənija wudak : təzalay wuməri gani nani *Pak. ² Ka sarta gani nani ti gəđəkani ga ndam *mənjəlabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit ni tāgray sawari ge mijinj Yezu akal-akal. Tāgray akal-akal ti adaba anɣwaz əwərfaña tay kə mis dal-dalani na. ³ Eslini *Seteni ahuriviyu ana Zədəs. Zədəs gani, slimi gayan nahən ni Iskariyot, nañ bəlanj ga ndam *asak ga Yezu kru mahar çəni ni. ⁴ Seteni ni əra ahuriviyu

* 21:27 Mənjay Deniyel 7.13.

ti Zudas nakəŋ àrəkioru ka gəḏákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gəḏákani ge Melefit ni. Óru ti ga magray sawari akaba tay ga məḏəfiki Yezu ana tay ti təgəsa naŋ a. ⁵ Nday nakəŋ tára ticia ma gayan na ti təmərə dal-dal, təhi : « Məvuk siŋgu. » ⁶ Zudas nakəŋ əgəskabá ma gatay na. Nahkay əḏəbay divi ahəmamam ti ara aḏəfiki Yezu ana tay ti təgəs naŋ ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu mələŋ ga wuməri ga Pak ana Yezu

(Meciyyə 26.17-25 ; Mark 14.12-21 ; Zen 13.21-30)

⁷ Vad ga wuməri ge dipen *miwisiŋeni do ni ənjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisiŋi bəza təmbak ana Melefit. ⁸ Nahkay Yezu əslər ata Piyer nday ata Zen, əhi ana tay ahkado : « Dəgum kəslamalumikabu zlam məzumani ga Pak ana leli. » ⁹ Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məslamalakabu eley ? » ¹⁰ Əhi ana tay : « Ekinjumiya a kəsa gəḏákani va nahəma, akəbumkabu ahər akaba zal nahəŋ əcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma naŋ a ti dəbumiyu naŋ a ahay ya naŋ ahuriyu ni vu. ¹¹ Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : “Məsi geli əḏəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam məḏəbay nu ni ti neley ?” ¹² Eslini bay ahay ni ahəḏəfiki ahay nahəŋ gəḏákani ka ahər ga ahay nahəŋ ana kəli, zlam dek əvu əndava. Slamatumkabu zlam məzumani ni ti eslini. » ¹³ Nahkay nday nakəŋ təsləka, tōru tēdi ahər ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya əhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu avi daf ge Melefit ana ndam məḏəbay naŋ ni

(Meciyyə 26.26-30 ; Mark 14.22-26 ; 1 Korən 11.23-25)

¹⁴ Sarta ga zlam məzumani əra ənjia ti Yezu akaba ndam *asak gayan ni tōru tənjuhəd ka mələŋ ga məzum zlam ni. ¹⁵ Eslini Yezu əhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya ənjia wudak. Wudaka nəcakay daliya ni ti nəwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kəli a dal-dal. ¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emendeveriŋaba təwi gana a Məgur gayan ba ni kwa. » ¹⁷ Əra əḏəm ma nahkay ti əzay hijiyem akaba zum, əgri səsni ana Melefit, əhi ana tay : « Zuma, səm lekələm dekeni. ¹⁸ Nəhi ana kəli nahəma, kwa kani nisi zum ga wur ge *viŋ va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. » ¹⁹ Kələŋ gani əzay *dipen, əgri səsni ana Melefit, əsekaba, əvi ana tay, əhi

ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahər. » ²⁰ Kələŋ ga məzum zlam ni ti əzay hijiyem akaba zum ni keti, əvi ana tay akada ya əvi dipen ana tay ni, əhi ana tay : « Əna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti əna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay kəli. » ²¹ Əhi ana tay keti : « Nəḏəm nahəma, maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti naŋ əbu məzumkabu zlam. ²² Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya əḏəm ni, ay maslaŋa ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicihi ! » ²³ Ndam asak gayan ni tára ticia ma gayan na ti tihindivi, təḏəm way e kidiŋ gatay bu amagray ere gani nani way.

Gəḏákani ya ətam mis ndahaŋ ni ti way ?

²⁴ Ndam *asak ga Yezu ni təgray gejewi e kidiŋ gatay bu, təḏəm : « Way gəḏákani e kidiŋ geli bu ətam leli ndahaŋ ni way ? » ²⁵ Yezu əhi ana tay : « Bəbay ga həḏ ndahaŋ təgur həḏ gatay : gəḏákani ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tawayay ti mis təzalay tay ndam məgri zlam sulumani ana mis. ²⁶ Lekələm zla nahəma, əgravu akada nani e kidiŋ gekəli bu ba simiteni. Ay e kidiŋ gekəli bu ti maslaŋa ya ti naŋ gəḏákani ətama kəli ndahaŋ na ti mənjuhəd akada ga wur guziteni kwa sawan. Nahkay day maslaŋa ya agur kəli ni mənjuhəd akada ga bay məgri təwi ana mis ni. ²⁷ Nəḏəm nahəma, e kidiŋ ga bay ya təzibiyu zlam məzumani nday ata maslaŋa ya azibiyu ni bu ni ti way gəḏákani ni way ? Gəḏákani ti bay ya təzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nəŋgu ni nəbu e kidiŋ gekəli bu akada ga maslaŋa ya ti azibiyu zlam məzumani ana mis ni. ²⁸ Lekələm ti kəbum akaba nu ; ku ka ya ti mis təwayay nu ndo nəŋgu ni kəmbraŋum nu ndo. ²⁹ Nahkay nu ti nagray ahəmamam ? Baba əvua bay a, nu day nəvi bay ana kəli bilegeni a Məgur goro bu akada gayan ya əvu ni. ³⁰ Nahkay zla ti akəzumum zlam akaba ekisum zlam akaba nu a Məgur goro bu. Akanjuhəḏumviyu e kərsi vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar səeni ge Izireyel na daya. »

Yezu aḏəm : « Piyer aməḏəm əsar nu do »

(Meciyyə 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Zen 13.36-38)

³¹ Yezu əhi ma ana Piyer, əḏəm : « Simu, Simu, ci day : lekələm ti *Seteni ehindifiŋa kəli kə Melefit a, awayay əgri ana kəli akada ge mis ya ti atabalakia hifi ga zlam gayan a ni. ³² Ay nu zla ti nahəŋgala Melefit a ti kəmbraŋ məfəku ahər ba. Ekijikia ke divi a, ay ti akəŋgəkiya. Akəŋgəkiya ti vi njeḏa ana bəza ga muk ni. » ³³ Piyer ahəŋgrifəŋ, əhi : « Bay goro, nəgəskabu ga morakabani ata

nak a danɣay vu, ku ga məmətəkabani ata nak day nagaškabu. » ³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nəhuk nahəma, kani kani a a huɗ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nəslər kuli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kəhəlum ndo ni ti, mam àhəcikiva ana kuli a mam ? » Təhəngrifəñ, təhi : « Àbi. » ³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaña ya ti sinɣu əvu e mbici gayəñ bu nahəma, maza, ku zlam gayəñ a mbolu bu day maza akaba nañ a. Maslaña ya ti maslalam gayəñ àbi ni day mäsəkumoru azana gayəñ ti mäsəkum maslalam àna sinɣu gani. » ³⁷ Nəhi ana kuli nahəma, maslaña ya ti Melefit àdəm a Wakita gayəñ ni bu : « Atacalkivu nañ àkivu ka ndam magudar zlam » * ni ti, maslaña gani nani ti nu. Pakama gani nani si agrakuvu kwa. » ³⁸ Eslini təhi ahkado : « Bay geli, maslalam nday hi cu. » Nañ nakəñ àhi ana tay : « Èsli ahkay. »

Yezu ahəngalay Melefit ka həma Oliviyə (Meciyu 26.36-46 ; Mark 14.32-42)

³⁹ Yezu àhəraya, òru ka həma *Oliviyə akada gayəñ ya agray kəlavad ni. Àra àhəraya ti ndam madəbay nañ ni tədəboru nañ kələñ. ⁴⁰ Tòru tinjua eslina ti Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Həngalum Melefit ti kijəmkiya ke divi a ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ba. » ⁴¹ Eslini Yezu nakəñ àsləkafəña kà tay a, òru cak. Òru ènjua nahəma, àbəhadmiridim grik, àhəngalay Melefit, ⁴² àdəm ahkado : « Bəba, tamal kawayay ti hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəngu ni, kəgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawa. » [⁴³ Eslini *məslər ge Melefit àhərkiaya e melefit ba, àvi njəda. ⁴⁴ Bəruv àtikaba dal-dal, nahkay nañ nakəñ àkadvu àna mahəngalakivu Melefit ; endif gayəñ àndalaya akada ge mimiz na ndal ndal a ga had a.]

⁴⁵ Àra àhəngala Melefit a nahkay ti ècikaba cakwad, àngəkia ka ndam madəbay nañ na. Àdi ahàr ana tay nday e dūwir bu, adaba təmətaškaba àna majalay ahàr a. ⁴⁶ Nañ nakəñ àhi ana tay : « Kijnəm dūwir ti kamam ? Cikəmaba, həngalum Melefit ti kijəmkiya ke divi a ka ya ti Seteni esipet kuli ni ba. »

Təgəs Yezu

(Meciyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zəñ 18.3-11)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu nañ əbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərakia. Nañ ya təzalay nañ Zudas, nañ biliñ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tinjua ti Zudas nakəñ àrəkia ndoroña ka Yezu a ga məgri sa àna məfəki ma ka tuwər a. † ⁴⁸ Eslini Yezu àhi : « Zudas, kəsəkumoru nu *Wur ge Mis ti àna məgru sa nahkay hi zla do aw ? » ⁴⁹ Nday ya təbu akaba Yezu ni tàra tipia ere ye ti àgravu na ti təhi ana Yezu : « Bay geli, məkadvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? » ⁵⁰ Eslini mis biliñ e kidin gatay bu àsi maslalam ana bay məgri təwi ana gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifəña slimi ga ahar ga đaf a həndad. ⁵¹ Ay Yezu àdəm : « Mbrəñum, èsli nahkay. » Mək ènjifin kà mələñ ge slimi ga maslaña nani, àhəngaraba nañ a.

⁵² Kələñ gani Yezu àhi ma ana gəđakani ya tàra ga məgəs nañ a ni. Nday nani ti gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit akaba gəđakani ga ndam majəgay *ahay gəđakani ge Melefit akaba gəđakani ndahañ. Àhi ana tay ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsəm nu akada nu zal akal, ⁵³ ambatakanì do nəbu akaba kuli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu kəlavad. Ay ti kijnəmfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge təwi gekali akaba ge *Seteni bay magur mələñ zinj-zinjəni ni ènjia. »

Piyer adəm nañ əsər Yezu do

(Meciyu 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54, 66-72 ; Zəñ 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Eslini mis ni təgəs Yezu. Tàra təgəsa nañ a ti təzoru nañ, təfiyu nañ a ahay ga gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni vu. Piyer ti ni nañ drin àdəbabiyu Yezu. ⁵⁵ Tòru tinjua ti mis təbəfta aku a dalaka ba, nday təbu tənɣafəñ. Piyer day ànjəhadkivu ka tay. ⁵⁶ Nday təbu tənɣafəñ kà aku ni nahkay ti wal nahañ əbu, agray təwi eslini. Àra èpia Piyer a manjəhadani kè ere ya aku na ti àmənjaləñ lala, àdəm : « Maslaña hini day mis ga Yezu. » ⁵⁷ Eslini Piyer àhi : « Aha, nəsər nañ do timey, wal hini. »

⁵⁸ Àra àpəsa bal ti zal nahañ èpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakəñ àhi : « Nu mis gatay do timey, maslaña goro. »

⁵⁹ Àra àpəsa keti ka ahàr gana agray njemdi bəlan nahəma, maslaña nahañ àmbrəñ ma gani ndo, àdəm : « Edeđin nañ mis ga Yezu, adaba nañ zal Gelili. » ⁶⁰ Piyer àhi : « Maslaña goro ni, nəsər ere ye ti kədəmku ni do. » Piyer nañ əbu azlapay nahkay ti agwazl àzlah həya. ⁶¹ Eslini Bay

* 22:37 Izayi 53.12. † 22:42 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay. † 22:47 Ka sarta nani ti kalavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

geli àmbatkibiyu ma ke Piyer, àmənjalənjbiyu ndekwa. Nahkay Piyer nakəŋ ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wuɗaka agwazl àzlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahàr ba. ⁶² Eslini àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

Teyefiŋ kà Yezu

(*Meciya* 26.67-68 ; *Mark* 14.65)

⁶³ Nday ya tājəgay Yezu ni tēyefiŋ, tēzləb naŋ. ⁶⁴ Təkambahi eri, tihindifiŋa ma, tēhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti sərəkaba, way àzələb kur ni way ? » ⁶⁵ Tindivkivu naŋ àna ndivey ndahaŋ kay.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu a kè meleher ga gəɗàkani ga ndam Zude a

(*Meciya* 26.59-66 ; *Mark* 14.55-64 ; *Zen* 18.19-24)

⁶⁶ Məlan əra əsla nahəma, gəɗàkani ga ndam *Zude, gəɗàkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təŋgasvu. Nahkay təzəbiyu Yezu kè meleher gatay ga magrafəŋa seriya. ⁶⁷ Tihindifiŋa ma, tēhi : « Tamal nak *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni ti hi ana leli. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Tamal nəhia ana kuli nihi day nəsəra akəgəsukumukabu do. ⁶⁸ Tamal nihindifiŋa ma kè kuli a day akəhəŋgrumufəŋ do. ⁶⁹ Ay nəhi ana kuli nahəma, ku kani səruma nu *Wur ge Mis ananjəhad a məlan ga gəɗakani bu kà ahar ga daf ge Melefit Bay njeɗa-njeɗani ni. ⁷⁰ Təra tiɗa ma ya àdəm na ti nday dek tēhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Nu gani : kədəmum ti lekələm lekələmeni àna ahàr gekuli. » ⁷¹ Eslini nday nakəŋ tədəm : « Madəbay ndam sedi ndahaŋ kamam mba mam ? Leli leleni àna ahàr geli miɗifiŋa a ma gayan ba ni. »

23

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet

(*Meciya* 27.1-2, 11-14 ; *Mark* 15.1-5 ; *Zen* 18.28-38)

¹ Mis ni dek tiɗkaba hurum, təzoru Yezu kè meleher ga bay *Pilet. ² Təru tinjua ti nday nakəŋ təcalki naŋ ka zlam magudarani, tēhi ana bay ni ahkado : « Mədi ahàr ana maslaŋa hini naŋ əbu ewisiŋkəbu ndam ga had geli. Àdəm təpəli hadam ana *Sezar ba, àdəm naŋ *Krist, naŋ bay. » ³ Pilet nakəŋ əra ècia ma na ti ehindifiŋa ma kà Yezu a, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededifəŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. » ⁴ Eslini Pilet àhi ana gəɗàkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado : « Maslaŋa hini ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayan ga məwəl naŋ àna seriya ndo timey. » ⁵ Ay nday nani

təmbərəŋ ma gani ndo, tədəm : « Àdəm mis təgasiki ma ana ŋumna ba, àchaha ma gana ana mis ga had *Zude na dek. Ànjəkibiya kwa e Gelili bəɗak, àbaya ahalay a. »

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Erot

⁶ Pilet əra ècia ma nana ti àdəm : « Naŋ hini ti zal Gelili aw ? » ⁷ Təra tēhia Yezu naŋ ga had ga Erot ya agur na ti Pilet nakəŋ àdəm tōru àna naŋ afa ga Erot, adaba ka sarta gani nani ti Erot naŋ əbu a Zerəzalem daya. ⁸ Erot əra èpia tinjia àna Yezu a ti àmərna dal-dal, adaba ècia pakama ya tēzlapaki na. Apəsa əwaya ti mipi Yezu ; awayay ti Yezu mągraya ere ye ti mis tipi day-day ndo na. ⁹ Nahkay ehindifiŋa ma kà Yezu a gərgəri kay, ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Gəɗàkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni day təbu eslini, tacalki Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal. ¹¹ Kələŋ gani Erot akaba ndam slewja gayan tēyefiŋ kà Yezu, tāmənjaləŋ akada əsli mis e eri gatay bu ndo. Təfəki mugudi sulumani ge meyefiŋeni ; təra tēyefiŋa ti Erot nakəŋ àdəm təhəŋgororu Yezu afa ge Pilet, mak təhəŋgoru naŋ. ¹² Ahaslani nahəma Erot nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kà fat nani ti tiŋi ka zləba huya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu

(*Meciya* 27.15-26 ; *Mark* 15.6-15 ; *Zen* 18.39-19.16)

¹³ Təra tinjia àna Yezu a ti Pilet əzalakabu gəɗàkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, gəɗàkani ndahaŋ akaba ndam *Zude ndahaŋ ni. ¹⁴ Àhi ana tay ahkado : « Kəzumubiyu maslaŋa hini, kəhumu ewisiŋ ndam ga had *Zude. Nahkay nihindifiŋa ma kè meleher gekuli a, ay ti zlam ya kəcalumki naŋ, kədəmum əgudara ni ti nu nədi ahàr ku bəlan ndo. ¹⁵ Erot day ədi ahàr ana magudar gayan ndo, nahkay àhəŋgribiyu naŋ ana leli ni. Nihi ti maslaŋa hini magudar gayan əbi ga makadki naŋ di bi. ¹⁶ Nihi nahama nəhi ana ndam slewja goro ni tēzləb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » [¹⁷ Kala wuməri ga *Pak lu, Pilet si əfiaya zal dangay a bəlan ana ndam Zude a kwa.] ¹⁸ Pilet əra àdəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dek tēzlah, tədəm : « Jiŋa maslaŋa hina, fiaya Barabas ana leli a. » ¹⁹ Barabas ti təfiyu naŋ a dangay vu adaba naŋ e kiɗiŋ ge mis ya təkadvu akaba ŋumna a Zerəzalem ni bu, azuhva gayan ya akad mis ni daya. ²⁰ Pilet əwayay mafəkad Yezu, nahkay àhəŋgri zuh ana ma gayan ya àhi ana tay ni. ²¹ Ay nday nakəŋ tēzlah, tədəm : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ²² Pilet àhəŋgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti əgudar mam ? Magudar gayan ya təkadki

naŋ ti nədi ahàr ndo. Nahkay nəhi ana ndam slewja goro ni tǎzləb naŋ, kaləŋ gani anafəkad naŋ. »²³ Ay nday nakəŋ tǎzlah kay kay, tǎdəm : « Darfəŋ naŋ kǎ təndal ! » Tǎzlahkivu kay kay. ²⁴ Tǎra tǎzlahah nahkay ti Pilet nakəŋ əgaskabu ga məgri ere ye ti tihindifinja ni ana tay. ²⁵ Əfiaya maslanja ya ti tihindifinja ni ana tay a. Naŋ ti maslanja ya ti tǎfiyu a dangay vu adaba tǎkadva akaba ŋgumna, əkadǎ mis a ni. Yezu ti ni, Pilet əhi ana ndam slewja gayan ni tǎgri ere ye ti ndam Zude tawayay ni.

Tadarfəŋ Yezu kǎ təndal

(*Meciyu 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zey 19.17-27*)

²⁶ Ka ya ti ndam slewja ni tǎzoru Yezu ga makad naŋ nahama, tǎdi ahàr ana zal Sireŋ nahəŋ, slimu gayan Simu, naŋ əbu asləkabiya e gili a. Eslini nday nakəŋ tǎfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni ti mǎdǎboru Yezu əna naŋ kələŋ. ²⁷ Ndam *Zude dal-dal tǎbu tǎdǎboru Yezu, wǎl day tǎkibu ka tay titawioru naŋ, tagroru delulu. ²⁸ Eslini Yezu nakəŋ əmbatkiyiwu ma ka wǎl ni, əhi ana tay ahkado : « Wǎl Zeruzalem, kitawum nu ba. Tawum ti vu gekuli, tawum bəza gekuli daya. ²⁹ Adaba sarta amara, mis atəcakay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atǎdəm : “Wǎl dǎgəl tǎmərvi, wǎl ya tiwi bəza ndo, bəza tisi đuva gatay ndo ni, tǎmərvi.” ³⁰ Mis atənjaki ka mǎdəmāni həma gəđakani tǎmbəđkiaya ka tay a, bəza həma tǎŋgaha tay a. *³¹ Nu nəcakay daliya nihi ti agravu akada ga aku ya azum biyem miđeni ni, lekulum ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem mikuleni ni. »

³² Ndam magudar zlam ndahaŋ tǎbu nday cu ; ndam slewja ni tǎhəloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəŋ tay kǎ təndal.

³³ Tǎru ka mələŋ nahəŋ ; mələŋ gani nani ti tǎzalay « Aslat ga Ahàr. » Tǎru tǎnjua eslina ti tǎdarfəŋ Yezu kǎ təndal ; tǎdarfəŋ ndam magudar zlam cweni ni kǎ təndal ndahaŋ daya, bələŋ gani ka ahar ga daf ga Yezu, naŋ nahəŋ ni ka ahar ga gəjar gayan. ³⁴ Eslini Yezu ədəm : « Bəba goro ni, tǎsər ere ya tagray ni do, nahkay mbərfəŋa kǎ tay a. » Ndam slewja ni tǎra tǎdarfəŋa naŋ kǎ təndal na nahkay ti tǎgraki ca-ca əki ka azana gayan ni bələŋ əna bələŋ ti tǎsər way azum way. ³⁵ Mis dal-dalani ya tǎdǎboru naŋ ni tǎbu taməŋjaləŋjoru. Eslini gəđakani gatay ni tǎyefin kǎ Yezu, tǎdəm : « Ahəŋga mis ndahaŋ a. Tamal ti naŋ *Bay gəđakani ya ti Melefit ədaba, əslərbiyu ni nahəma, mǎhəŋgay ahàr gayan gayanani zla aw. » ³⁶ Ndam slewja ni day tǎyefin, tǎhəđakfəŋjoru

ga məvi zum cecawekeni. ³⁷ Tǎhi : « Tamal nak bay ga ndam Zude eđedin ti həŋgay ahàr gayak gayakani zla aw. » ³⁸ Əbu mǎbəkiani ka təndal ni, agavəla ga ahàr ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zude. »

³⁹ Eslini bələŋ gay ndam magudar zlam cweni ya tǎdarfəŋ tay kǎ təndal ni əndivi Yezu, əhi ahkado : « Nak ti Bay gəđakani ya tǎdəm amara ni do aw ? Tamal nak gani ti həŋgay ahàr gayak gayakani ti kǎhəŋgay leli bilegeni zla aw. » ⁴⁰ Ay maslanja nahəŋ ni əra əcia ma gayan na ti əlǎgi, əhi : « Nak ti kǎgrafəŋa aŋgwaz kə Melefit a do ni ti kamam ? Tǎbu tabazl leli akada ya takad naŋ ni, ⁴¹ ay tabazl leli ti kigeni, adaba mǎgudara zlam ya əgaski tabazlki leli na. Naŋ ti əgudar arəŋa ndo simiteni. » ⁴² Mǎk əhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara kəzum bay gayak nahəma, jalaku ahàr, nəgəjazlkuk ahàr ba ti. » ⁴³ Yezu ahəŋgrifəŋ, əhi : « Nəhuk nahəma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a mələŋ sulumani ge Melefit bu. † »

Yezu amat

(*Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Zey 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat əra əcika tirkeđ-keđ ka ahàr melefit a ti əmbəŋ masladani, əsladay va do. Nahkay mələŋ đek əgia zinjəna duk əbivoru əna njemdi mahkar ya ga mələkarawa. Eslini azana ga mahay gəđakani ga mələŋ *njələtani ya ti a hud ga *ahay gəđakani ge Melefit bu ni əguzlehvu kwar kala-kala. ⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu əzlah kay kay, ədəm : « Bəba goro ni, nəfukvü sifa goro ni a ahar vu. † » Əra əđəma nahkay ti əmət huya. ⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni əra əpia ere ye ti agravu na ti əzləbay Melefit, ədəm : « Maslanja hini ti mis jireni eđedin. »

⁴⁸ Mis kay tǎbu eslini : tǎra ga maməŋjaləŋ ka zlam ya tǎgri ana Yezu na. Ay tǎra tipia ere ye ti agravu na ti əhəlia ahàr ana tay a, tǎsləka əna tuway a. ⁴⁹ Ndam ga Yezu đek akaba wǎl ya tǎdǎbabiyu naŋ kwa e Gelili ni tǎbu cak taməŋjoru, tipia ere ye ti agravu na daya.

Tǎfiyu kisim ga Yezu e mindivin vu

(*Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zey 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahəŋ əbu, slimu gayan Zuzef, naŋ ga kəsa Erimete, ka had *Zude. Maslanja nani ti mis sulumani, jireni daya ; naŋ əbu ajəgay *Magur ge Melefit. Naŋ bilin ga gəđakani ge *seriya ga ndam *Zude, naŋ gani əgəsiki zlam ya nday tagray ni ana tay ndo. ⁵² Naŋ nakəŋ ərə afa ge Pilet, əhindi kisim ga Yezu ni. ⁵³ Pilet əra əvia divi gana ti Zuzef ərə əzaya kisim na kǎ təndal na, əkambah, mǎk əfiyu e mindivin vu. Mindivin nani ti miliyeni a pələđ vu : tǎfiyu kisim ga maslanja

* 23:30 Mənjay Oze 10.8. † 23:43 Mələŋ sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaaba dini sulumani (mənjay Məŋgahani 2.7). ‡ 23:46 Limis 31.6.

nahaŋ day-day ndo. ⁵⁴ Fat nani ti fat ga zlama ; vad *məpəsabana anjəki wudak.

⁵⁵ Wál ya tādəbabiyyu Yezu kwa e Gelili ni tādəboru Zuzef ke mindiviŋ ni, tipi ahamamam təfiyyu kisim ni. ⁵⁶ Tàra tipia ti təsləkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahaŋ ya tizi àdəlay ni. A vad məpəsabana ba nahəma təpəsabana təgray təwi ndo, akada ge *Divi ge Melefit ya əvay ni.

24

Yezu aŋgaba e kisim ba

(Meciyu 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zey 20.1-10)

¹ A vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, wál ni tōru də ge miledə ke mindiviŋ ni. Tōru ti əna tersel gərgəri ya ti təslamalakabu ni. ² Tōru tɪnjəa ti tipi belim ge mindiviŋ ni məbəlādkiāna. ³ Nahkay təhuriyyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriyyu nahəma, tēdi ahār ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo. ⁴ Eslini təsar ere ye ti tagray ni do. Nday təbu nahkay ti mis cə təngazlivu ana tay, məbakabu azana masladani. ⁵ Wál ni tàra tipia tay a ti tagra aŋgwaz a, təhəŋgaroru eri gatay a hađ. Eslini mis cəeni ni təhi ana wál ni : « Kədəbum mis ya naŋ eri ni e kiđiŋ ga nday mamətani ni bu ni ti kamam ? ⁶ Aŋgaba e kisim ba, naŋ əbi ahalay va bi. Lekulam kəsərunki ka pakama ya əhi ana kuli ka ya ti naŋ e Gelili ni do aw ? ⁷ Eslini əhi ana kuli ahkado : “Ahār ədəm nu *Wur ge Mis ti təgəsi nu ana ndam magudar zlam, ti təkəf nu kà təndal, ti nāŋgaba a vad ya mahkər a.” ⁸ Wál ni tàra ticia nahkay ti təsar ki ka ma ga Yezu ya əhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tàra təsləkabiya ke mindiviŋ na ti təngəhadı ma gani dek ana ndam *asak kru mahar bəlanjani ni akaba ana ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni dek. ¹⁰ Wál ya təngəhadı ma ni ti ata Mari ga kəsa Magədəla ni, Zeni, Mari məŋ ge Zek akaba wál ndahaŋ. Ndam asak ni tàra tici ma na ti ¹¹ təjalay a ahār gatay bu ma ga wál ni ma masakani, nahkay təgəsiki ma gatay ni ana tay ndo. ¹² Ay zla ti Piyer əsləka, əcuhworu ke mindiviŋ ni. Ōru ənjuə ti əndəhadı ahār, əmənjiyyu e mindiviŋ ni vu, əpi gabaga duca ciliŋ. Eslini ti əsləkabiya, əra a magam a. Ere ye ti əpiyyi ni əgria ejep a dal-dal.

Yezu aŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ cə
(Mark 16.12-13)

¹³ Ka fat gani nani ndam *madəbay Yezu ndahaŋ cə təbu takoru a kəsa nahaŋ vu, slimi ga kəsa gani Emeyəs. Kəsa gani drin akaba Zeruzalem, mis asawaday njemdi cə e divi bu day kwa ti enjiyyu. ¹⁴ Nday nakəŋ təbu təzlapakioru e kiđiŋ gatay bu əki ka zlam ya əgravu ni dek. ¹⁵ Nday təbu təzlapay e kiđiŋ gatay bu, tagray gejewi nahkay ti

Yezu nakəŋ əcay tay e divi bu mək tərakaboru ka ahār bəlanj. ¹⁶ Ay ti təsar kaba naŋ a ndo, adaba akada arana əsikia ke eri ana tay a.

¹⁷ Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Kazlapumkibiyyu ka mam e divi bu ni mam ? » Tàra ticia ma gayan na ti nday nakəŋ tici ka, ahār əbu əhəli ana tay. ¹⁸ Eslini biliŋ gatay, slimi gayan Kleypes, əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkwi aw ? Ere ye ti əgravu a Zeruzalem a vad nday ndani bu ni ti nak ciliŋ kici ndo zla do aw ? » ¹⁹ Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Mam əgravu mam ? » Təhi : « Ere ye ti əgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Naŋ gani nani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ; pakama gayan ya ədəm ni dek akaba təwi gayan ya əgray ni dek ti əgray əna njəda ge Melefit. Nahkay əbəlafəŋa kə Melefit a, əbəlafəŋa kə mis a dek daya. ²⁰ Ay ti ndam geli gədəkani ya təŋgalabakub mis akaba Melefit ni akaba gədəkani geli ndahaŋ ni təgəsi naŋ ana ndam *Rom ti təgrafəŋa seriya ge kisim a, mək *tədarfəŋ naŋ kà təndal. ²¹ Leli ti ni mədəm amal naŋ əhəŋgay ndam *Izireyel. Akaba nani dek, nihi tegi vad mahkər kani, zlam gani əgravu ni. ²² Ay ti wál ya təbu akaba leli ni ndahaŋ təhia pakama ga magri ejep ana leli a. Tōru kə mindiviŋ də ge miledə ti ²³ tədiviyyu ahār ana kisim ga Yezu ni ndo, mək təsləkabiya, təhi ana leli tipibiya *məslər ge Melefit a. Məslər ge Melefit ni təhibiyyu ana tay Yezu naŋ əbu əna sifa gayan. ²⁴ Nahkay ndam geli ndahaŋ day tōra ke mindiviŋ na. Tɪnjəa ti tēdi ahār ana mindiviŋ ni akada ga wál ya təngəhadı ana leli ni. Ay ti tipibiyyu Yezu ndo. »

²⁵ Yezu əra əcia pakama gatay na ti əhi ana tay ahkado : « Lekulam ti endisl əniviyu ana kuli bi aw ? Kicəmba ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit əna weceweci do ni ti kamam ? ²⁶ Nğay ahār ədəm si *Bay gədəkani ya amara ni əcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Melefit amazləbay naŋ ti miği gədəkani kə eri ge mis dek ti kicəm do waw ? » ²⁷ Eslini Yezu nakəŋ ədəfiaba pakama ge Melefit ya ədəmki ka naŋ a Wakita ge Melefit bu na dek ana tay a. Anjiki ana tay ka ge Məwiz ni, ədāfaba ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit na dek daya.

²⁸ Tōru tɪnjəa a kəsa ya takoru ni va wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayan akada asafəŋa divi kə kəsa na. ²⁹ Eslini nday nani təhi : « Bəsa day, kōru ba, njəhadā akaba leli a, adaba tegi fat ədiya, məlanj naŋ əbu edizi timey. » Nahkay təhuriyyu tənjəhadı a kəsa ni vu akaba tay. ³⁰ Tàra təhəliya zlam məzumani ana tay a ti Yezu əzay *diperj ni, əgri səsı ana Melefit, əsekaba, əvi ana tay. ³¹ Nday nakəŋ tàra tipia gayan ya əgray nahkay na ti eri gatay ni əgia kweləŋ-kweləŋ, təsar naŋ. Ay tàra təsara naŋ a ti tipi naŋ va

do, nanj àbi. ³² Eslini tãdãm e kidinj gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àdãmki ka Wakita ge Melefit ni ti mĩciaba ni ti àmãria mæbãruv ana leli a do waw ? »

³³ Nday nakøj ticikaba huya, tãngoru a Zeruzalem. Tõru tinjua ti tãdi ahãr ana ndam asak ga Yezu kru mahar bõlanjani ni macakalavani akaba mis ndahanj. ³⁴ Eslini nday ndahanj ni tãhi ana mis cœeni nakøj ahkado : « Bay geli àngaba e kisim ba ededĩn ededĩnjena ! Simu èpi nanj a. » ³⁵ Nday cœeni ni day tãngãhad ere ya àgrakivu ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyus ni akaba gatay ya tãsar Yezu ka ya ti esekaba dipenj a ni.

Yezu àngazlivu ana ndam madãbay nanj ni (Meciyũ 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Zen 20.19-23 ; Tãwi 1.6-8)

³⁶ Nday cœeni ni tãbu tazlapay nahkay ti mis ni døk tipi Yezu nakøj nanj jika e kidinj gatay bu. Àhi ana tay ahkado : « Melefit mãgri sulum gayanj ana kũli. » ³⁷ Nday døk mæbãruv àtikaba ana tay a, àngwaz àwãra tay a dal-dal, adaba tãdãm maslanja àmbavakiva ka tay a. ³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kãgrum àngwaz ti kamam ? Ngay hini nu ti kãgãsumkabu do ni ti kamam ? ³⁹ Mãnjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Njũmfu, mãnjumlu lala. Kĩpũma nu nãbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis mæmbavani ti nahkay hi do. » ⁴⁰ Ka ya ti nanj àbu àhi ma ana tay nahkay ni ti àngazli ahar gayanj ni akaba asak gayanj ni ana tay. ⁴¹ Tãra ticia ma gayanj na ti àgria ejep ana tay a, tãmãrva àsãbay, ay kekilenja tãgãskabu ngay nanj ededĩn fanj ndo. Nahkay Yezu nakøj àhi ana tay : « Zlam mæzumani àføj kè kũli ahalay bi aw ? » ⁴² Nday nakøj tãziaya telma ge kilif mætusana, ⁴³ mæk àzay, àzum kè eri gatay. ⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti àgrakuvu ni ti nãhia ana kũli a ahaslana ka ya ti nu nãbu akaba kũli na. Nãhi ana kũli ahkado tãdãmkuva pakama, tãbækia ma gana e *Divi ge Melefit ya àdãfiki ana Mũwiz ni ba akaba a wakita ga ndam mahãngaray *pakama ge Melefit ba akaba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya tãdãmku ni døk ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini nanj nakøj àvi mæsãr zlam ana tay ga mĩciaba zlam ya a Wakita ge Melefit bu na. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu mæbækiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “*Bay gãdakani ya amara ni ti si àcaka daliya kwa, tãkadã nanj a, mæk a vad ya mahkãr àngaba e kisim ba kwa.” ⁴⁷ Køløj gani zla nahõma, atãhi ma ana mis ga had ga mëlãn ni døk àna slimi gayanj, si tãmbatkaba majalay ahãr gatay a, day kwa ti Melefit ambãrføjã zlam magudarani gatay ni kã tay a. Atãnjeki ka mædãm ma gani a Zeruzalem. ⁴⁸ Pakama gani nani tãdãmki ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekũlum. ⁴⁹ Nu ti anãslãribiyu Mæsuf

ya ti Baba goro àdãm amãvibiyu ana kũli ni ana kũli. Ay lekũlum ti ni njãhadũma a Zeruzalem a duk abivoru ana vad ya ti Mæsuf gani nani amãrækia ke kũli a, amãvi njõda ge Melefit døk ana kũli ni. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu (Mark 16.19-20 ; Tãwi 1.9-11)

⁵⁰ Yezu àra àhia pakama nana ana tay a ti òru àna tay gwar a Betani. Òru ènjua eslina ti àhãlkioru ahar ka tay agavãla, àgri *sulum ge Melefit ana tay. ⁵¹ Ka ya ti nanj àbu agri sulum ge Melefit ana tay ni ti àslãkaføjã kã tay a, Melefit àzoru nanj agavãla a hud melefit vu. ⁵² Nanj àbu aslãkaføjã kã tay a ti nday nakøj tãhãngrioru ahãr a had, meleher ndiãa ndiãa ana had. Køløj gani tãngãa a Zeruzalem àna mãmãrana dal-dal. ⁵³ Kølavad tãhuriyu a dalaka ga *ahay gãdakani ge Melefit ni vu, tanjãhad eslini ruk, tazlãbay Melefit.

Ma Maweni Sulumani ya Zerj àbèki ni Ere ye ti mädämki ka Ma Maweni Sulumani ya Zerj àbèki ni

Maslaña ya ti àbèki wakita ge Zerj ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nanju ni, kwa ka mənjàki gani ndam ga Yezu dek täsəra àbèki ti Zerj zal asak gayan ni. A wakita ni bu àbèki slimi ga ndam asak ga Yezu ndahan ni, ay àbèki slimi gayan gayanani ndo ; àbèki « nanj ya ti Yezu awayay nanj kayani ni » cilij (13.23 ; 19.26 ; 20.2 ; 21.7, 20).

Zerj àsəra majalay ahàr ga ndam Zude ya tajəgay Krist Bay gədakana ya amara na (1.20-21 ; 7.40-42). Àsəra manjəhad ga ndam Zude a : gatay ya tizirey ndam Samari na (4.9), ya tekeli kwədi ana wur ka vad azlalahkər, ku tamal vad gani vad məpasabana na (7.22). Àsəra had Zude a (11.18). Gayan ya àngəhad pakama ni nahkay ni ti adafaki epia zlam gana àna eri gayan gayanana (12.3 ; 20.7). Zlam gani nani dek ti adafiki ana leli bay ya àbèki wakita ni ti tənjàhadkabá akaba Yezu a.

Zerj àngəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdäm ni akada ge Meciyə, Mark akaba Lək ya tənğəhad ni ndo. Nday mahkərani ni tənğəhad ga Yezu ya ànjəki ke twi gayan ka had Gelili, öru gwar a Zerzəalem ni. Ay Zerj ti ni àngəhada sawaday ga Yezu ndahan ya ti nday ndahan ni tənğəhad ndo na : öru a Zerzəalem sak kay (2.13 ; 5.1 ; 7.10 ; 12.12). Meciyə, Mark akaba Lək tənğəhada zlam ga Yezu ya àgray na àtam ge Zerj ya àngəhad ni, ay Zerj àngəhada pakama ga Yezu a kay ya nday ndahan ni tənğəhad ndo na, mazavu gani 3.1-21 ; 4.1-42 ; 6.25-70 ; 7.14-39 ; 8.12-58 ; 10.1-21 ; 13.1-17.26.

A pakama nday nani bu ni ti Yezu àdafay ahàr gayan, àdäm nanj ti nanj way. Nanj dipen ya àvi sifa ana mis ni (6.35, 41, 48, 51) ; nanj bay ya asladı məlan ana mis ni (8.12 ; 9.5) ; nanj mahay ga gargara ga təmbəmbak (10.7, 9) ; nanj bay ya ti ajəgay zlam lala ni (10.11, 14) ; mis tanğaba e kisim ba, təbu ana sifa ti azuhva nanj adaba nanj àbu (11.25) ; nanj divi, nanj jiri, nanj sifa (14.6) ; nanj mənğ ga zlam ya abi bəza sulumani ni (15.1, 5). A pakama nday nani bu dek ti Yezu àzay pakama ge Melefit ya àhi ana Məwiz ka ya ti àngəzılıvu ni : « Nu nəbu. » (Mahərana 3.14 ; Zerj 8.58). Nahkay Zerj àngəhad ga Yezu ya àdäm vay-vay « Nu Melefit » ni.

Zlam ga Yezu ya àgray, àgri ejej ana mis ni ti adafaki nanj gədakani (2.11), ti mis täsəra nanj Melefit. Zerj àbèki zlam nday nani dek ti awayay ti « kəgəsumkabu Yezu ti nanj Krist, nanj Wur ge Melefit, ti kənğətum sifa ya àndav day-day do ni » (20.31).

Pakama ge Melefit asladı məlan ana mis

¹ Wudaka Melefit ànjəki ka magraya zlam a dek ti Bay nahan àbu àndava. Bay gani nani ti Pakama ge Melefit. * Ka gani nani ti nanj àbu akaba Melefit ka ahar bəlan àndava. Nanj gani ti Melefit daya. ² Wudaka Melefit ànjəki ka magraya zlam a dek ti Pakama nani nanj àbu akaba Melefit ka ahar bəlan àndava. ³ Melefit àgraya zlam a dek ti àna nanj. Zlam ya ti Melefit àgraya àna nanj do ni ti àbi. ⁴ Zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek ti Pakama nani àvi sifa gani ana tay. Sifa gani nani ti asladı məlan ana mis. ⁵ Masladani gani nani asladay a məlan zinj-zinəni bu, ay ti nday ya a məlan zinj-zinəni bu ni təgəskabu nanj ndo.

⁶ Zal nahan àra, slimi gayan Zerj, Melefit əslərbiyu nanj ga məhi pakama gayan ana mis. ⁷ Nanj zal sedi : àra ti ga magrakia sedi a ka masladani na, ti mis dek təfəki ahàr ka Bay ya ti avay sifa ni. ⁸ Asladay ti nanj nanjani do : àra ti ga magrakia sedi ka masladani na cilij. ⁹ Bay ya ti asladay ge jiri ni ti, Pakama ge Melefit ni. Àra a duniya va, nanj àbu asladı məlan ana mis dek.

¹⁰ Nahkay Bay nani ti nanj àbu a duniya bu. Melefit àgraya duniya ti àna nanj : ay ti ndam ga *duniya ni təsərkaba nanj a ndo. ¹¹ Àra ka had gayan a, ay ti ndam gayan təgəskabu nanj ndo. ¹² Ku tamal nahkay nanju ni mis ndahan təgəskabá nanj a, təfəkia ahàr a. Nday ya ti təfəkia ahàr a ni ti, àvi divi ana tay ti tigi bəza ge Melefit. ¹³ Tigia bəza ge Melefit a ti akada ge mis ya ti tiwi bəza ni do. Tigi nahkay ti akada ga zal ya awayay azi huđ ana wal ni do. Tigi nahkay ti Melefit àvi sifa məwəni ana tay tigi bəza gayan.

¹⁴ Nahkay Pakama ge Melefit ni ègia mis a, ànjəhada e kidij geli ba. Ere ye ti àgray ni dek ti àgray àna *sulum ge Melefit, àna jiri daya. Leli mərə mərə nanj a ti məsəra nanj gədakani, nanj Wur bəlan bəlanani ge Melefit. ¹⁵ Zerj àgrakia sedi a, àdäm kay kay : « Nədäm : “Nu ti nərə enji gayan a, ay nanj gədakani àtam nu, adaba wudəka tiwi nu ti nanj àbu àndava.” Pakama gani nani nədämki ti ka nanj. » ¹⁶ Nanj ti zlam sulumani dek afa gayan : nahkay àgri sulum gayan ana leli sak ehimeya. ¹⁷ Melefit àvi *Divi gayan ana leli ti àna wakita ge Məwiz ya àbèki ni. Ay àgri sulum gayan akaba jiri gayan ana leli ti Yezu *Krist. ¹⁸ Maslaña ya epia Melefit a ti àbi. Ay Wur gayan bəlan bəlanani nanj

* 1:1 Pakama ge Melefit ti Yezu.

Melefít, anjehad afa ga Bənjani ni, nanj day kwa ti adəfiki Melefít ana leli ti mäsər nanj.

*Sedi ge Zenj bay məbaray mis ni
(Meciyu 3.1-12; Mark 1.1-8; Lük 3.1-18)*

¹⁹ Nahkay Zenj nakəñ əgray sedi gayan. A vad nahan gəđakani ga ndam *Zude ya a Zeruzalem ni təslərbiyu mis ge mihindifinja ma ke Zenj a. Təslərbiyu ti mis ndahan e kidin ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni bu akaba ndam *Levi ndahan. Mis ni tارا tinjia ti təhi: « Nak ti way ? »²⁰ Tara tihindifinja ma na nahkay ti, Zenj nakəñ əmbirfin ndo, adəm vay-vay kə meleher ge mis dek: « Nu ti Krist *Bay gəđakani ya amara ni do. »²¹ Eslini tihindifinja ma keti, təhi: « Tamal nahkay ti, nak way ? Nak Eli aw ? » Zenj nakəñ ahəngrifəñ ana tay, adəm: « Aha, nu Eli do. » Təhi keti: « Ay nak ti bay mahəngaray pakama ge Melefít ya Məwiz adəm amara ni aw ? » Adəm: « Aha, nu do. »²² Eslini təhi: « Tamal nahkay ti, nak way zla aw ? Ahər adəm mahəngrikaboru ma gani ana ndam ya təslərbiyu leli ni kwa. Kədəmki mam ka ahər gayak mam ? »²³ Zenj ahəngrifəñ ana tay, adəm: « Ahaslani Izayi bay mahəngaray pakama ge Melefít adəm: “Maslanja azlah a huf gili bu, dəngü gayan ahəndabiyu. Adəm:

Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani, ahər adəm divi gayan mälə ndələba.” †

« Maslanja ya ti dəngü gayan ahəndabiyu ni ti nu. »

²⁴ E kidin ga ndam ya ti təslərbiyu tay a Zeruzalem ni bu ni ti ndam *Feriziyen ndahan təkibu ka tay. ²⁵ Nday nakəñ tihindifinja ma nahan a keti, təhi ahkado: « Tamal nak Bay gəđakani ya amara ni do, nak Eli do, nak bay mahəngaray pakama ge Melefít ya amara ni do nahəma, *kabaray mis ti kamam ? »²⁶ Zenj nakəñ ahəngrifəñ ana tay, adəm: « Nu ti nabaray kulə ana yam; ay maslanja nahan nanj əbu e kidin gekulə bu, kəsərüm nanj do. »²⁷ Nu ti nara enji gayan a: ay nu ti way ga mepicheiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ? »²⁸ Zlam nday nani dek təgravu ti a Betani ke ledi ga zalaka *Zarden, ka mələñ ya ti Zenj abaray mis ni.

Yezu ti nanj Wur Təmbak ge Melefít

²⁹ Hajəñ gani ti Zenj nakəñ əpi Yezu nanj əbu arəkia. Əra əpia nanj a ti adəm ahkado: « Maslanja hini ti *Wur Təmbak ge Melefít: əgray ti zlam magudarani ge mis ga duniya ni dek mələbi va bi ti nanj. »³⁰ Nədəm: “Nu ti nara enji gayan a, ay nanj gəđakani atam nu, adaba wudaka tıwi nu ti nanj əbu əndava.” Pakama gani nani nədəmki ti ka nanj. ³¹ Ngay nanj gani ti nəsrəkaba ndo. Ay nu nara *nəbaray mis əna yam ti ga mədəfiki nanj ana ndam jiba ge Izireyel. »

³² Zenj nakəñ adəm keti: « Nipi *Məsuf ge Melefít ahərkiaya kwa a huf melefít ba akada ga kurkoduk ya ahər na, arəkia anjehadki. »³³ Ngay nanj gani ti nəsrəkaba ndo, ay ka ya ti Melefít əslərbiyu nu ga məbaray mis əna yam ni ti əhu ahkado: “Maslanja ya ekipi Məsuf goro aməhərkiaya amanjehadki ni ti, nanj gani Bay ya ti aməbaray mis əna *Məsuf Njələtani ni.”³⁴ Zlam gani nani əgrava kə eri goro a. Nəgrakia sedi a: nanj ti Wur ge Melefít. »

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni

³⁵ Hajəñ nahan gani keti Zenj nanj əbu eslini akaba ndam madəbay nanj cu. ³⁶ Nday təbu eslini nahkay ti Zenj nakəñ əpi Yezu nanj əbu asawaday. Əra əpia nanj a nahəma, adəm: « Maslanja hini ti *Wur Təmbak ge Melefít. »³⁷ Ndam madəbay nanj cəni ni tارا ticia ma gayan na ti tədəboru Yezu e metelin vu. ³⁸ Yezu əmbatbiyu ma kələñ, əpi ti nday təbu tədəboru nanj, mək əhi ana tay: « Kədəbüm mam ? » Nday nakəñ təhi ahkado: « Rabi, kanjehad ti eley ? » (Rabi ti awayay adəm vaba « Məsi »).³⁹ Nanj nakəñ əhi ana tay ahkado: « Dəguma, akara kipəm. » Nahkay tōru akaba nanj, tōru tıpi mələñ gayan ya anjehad ni. Ka sarta gani nani əgray njemdi fad ya ga mələkarawa: təpəs akaba Yezu nakəñ eslini, fat adəkiviyu a ahay vu ka tay.

⁴⁰ E kidin ge mis cəni ya tici ma ge Zenj, tədəbay Yezu ni bu ni ti, bələñ gani slimin gayan Andre nanj wur ga mənə ga Simu Piyer. ⁴¹ Andre nakəñ adəboru wur ga mənəni Simu həya. Əra adia ahər a ti əhi: « Mədia ahər ana Misi a. » (Misi ti awayay adəm vaba « *Krist *Bay gəđakani ya amara ni »).⁴² Andre əra əhia ma ana Simu a nahkay ti azoru nanj suwva afa ga Yezu. Yezu əra əpia nanj a ti əhi: « Nak Simu wur ge Zenj: kama kama ti atəzalay kur ti Sifas. » (Sifas ahkado ni Piyer ti awayay adəm vaba « akur. »)

⁴³ Hajəñ tegani gani ti Yezu adəm asləka akoru ka had *Gelili. Nanj əbu akoru ti adia ahər ana Filip mək əhi: « Dəbabiyu nu. »⁴⁴ Filip ti kasa gayan Beceyda. Kasa nani ti kasa ga ata Andre nday ata Piyer daya.⁴⁵ Filip day öru adia ahər ana Natanayel mək əhi: « Mədia ahər a ana Bay ya ti Məwiz adəmki ma e *Divi ge Melefít bu akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefít tədəmki ma na. Bay gani nani ti Yezu, nanj wur ge Zuzef, kasa gayan Nazaret. »⁴⁶ Eslini ti Natanayel ahəngrifəñ, əhi: « A Nazaret ti zlam sulumani angətvu nahkay aw ? » Filip ahəngrifəñ, əhi: « Ra kipi əna eri gayak. »

⁴⁷ Natanayel nakəñ nanj əbu arəkia ka Yezu a, Yezu əra əpia nanj a nahəma, adəm:

† 1:21 Mənjay Mimbiki 18.15. † 1:23 Izayi 40.3.

« Nan hini ti zal *Izireyel edefiñ : ágosay mis do ferera. »⁴⁸ Natanayel ára ecia ma gayan na ti àhi : « Kàsær nu ti ahámamam ? » Yezu àhàngrifañ, àhi : « Wudaka Filip àzalabiyu kur ti, nípia kur a ka ya ti nak kàbu e zühweri ga *wàruv bu na. »⁴⁹ Eslini Natanayel àhi : « Músi, nak ti Wur ge Melefít, nak Bay ga ndam Izireyel ! »⁵⁰ Yezu àhi ahkado : « Káfaku ahàr ti adaba nàhuk “Nípia kur a nak kàbu e zühweri ga wàruv bu” ni aw ? Ekipi zlam gəđákani ndahan tətam hini mba. »⁵¹ Àdəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm huđ melefít məzləkvabana, akaba *məslər ge Melefít təcaloru e melefít vu mək tənğəkua ka nu, nu *Wur ge Mis a. »

2

Wuməri ga maday wal a Kana

¹ A vad ya mahkər ti tğray wuməri ga maday wal a Kana ka had *Gelili. Məñ ga Yezu day nañ àbu eslini. ² Təzaloya Yezu akaba ndam madəbay nañ na ka mələñ ga wuməri na daya. ³ Nday təbu tagray wuməri nahkay ti zum àra àndavkia ka tay a. Eslini məñ ga Yezu àhi ana Yezu ahkado : « Zum ni àbi va bi, àndava. »⁴ Ay Yezu àhàngrifañ, àhi : « Mma, nak kəđəfuki təwi goro aw ? Sarta gani goro ènjia fañ ndo. »⁵ Eslini məñ ga Yezu àhi ana nday ya ti tagray təwi ni ahkado : « Grum ere ye ti aməhi ana kəli kəgrum ni dek. »

⁶ Wərzla ga akur gəđákani muku təbu eslini. Wərzla nday nani ti ndam *Zəde təcahviyu yam a tay vu, *tabaray àna nañ ka ya ti tawayay tigi *njəlatani akada ge divi gatay ya tadabay ni. Wərzla ni bəlañ gani azum mandaray fađ. ⁷ Eslini Yezu àhi ana ndam ya tagray təwi ni ahkado : « Cəhumviyu yam a wərzla nday hini vu, ti tərəhvu. » Nahkay nday nakəñ təcahviyu yam a wərzla ni vu bərerə bərerə. ⁸ Tàra tğra nahkay ti, Yezu àhi ana tay : « Cəhumaya kəzumikaboru ana gəđákani ga wuməri ni. » Mək tğray ere ye ti àhi ana tay ni. ⁹ Gəđákani ga wuməri ni àra àcaka ti yam ni ègia zum a àndava. Nañ àsar mələñ ya təcahbiyu zum ni do, ay ndam magray təwi ni təsəra təcahbiyu yam ga wərzla ni. Àra àcaka zum na ti, àzalay bay ya aday wal ni, ¹⁰ mək àhi : « Ku way way do ka ya ti agray wuməri ti acəhibiyu zum məcərani ana mis enji. Mis ni etisikabá day kwa ti acəhibiyu ya àcər lala do ni ana tay. Ay nak ti kəgray nahkay ndo, kəvi zum ya acər lala ni ana mis nihi dəma mba. »

¹¹ Zlam ga Yezu ya àgray enjenjeni agri ejep ana mis, adəfiki zlam ana tay ni ti àgray a Kana ka had Gelili ti nahkay. Gayan ya àgray nahkay ni ti àđafaki nañ gəđákani : ndam madəbay nañ ni tàra təsəra

nañ gəđákani ti təfəki ahàr huya. ¹² Kələñ gani Yezu akaba məñani, bəza ga məñani akaba ndam madəbay nañ ni təsləka tōru a Kafarnahum. Tōru tinjəa eslina ti tənğəhad vad bal cilin.

Yezu a ahay gəđákani ge Melefít ni bu
(*Meciya* 21.12-13 ; *Mark* 11.15-17 ; *Luk* 19.45-46)

¹³ Wuməri ga ndam *Zəde ya təzalay *Pak ni àra ènjia wudak ti, Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tōru a Zeruzalem. ¹⁴ Tōru tinjəa ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđákani ge Melefít ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam məsəkumoru slasla, təmbəmbak, kurkodúk, akaba ndam mam-bay singu manğəhadani. ¹⁵ Àra àdia ahàr ana tay a nahkay ti àzay ezewed, àslapaya kurupu gana, àgaraya tay a dalaka ga ahay ni ba dek : àgaraya təmbəmbak akaba slasla gatay na daya. Àboru singu ga ndam mambay singu ni ka had, àhəmbahadaba tabəl gana daya. ¹⁶ Mək àhi ana ndam məsəkumoru kurkodúk ni ahkado : « Hələmaba zlam ndana ahalay a ! Kəgrum ti ahay ga Bəñ goro ni egi gosku ba. »¹⁷ Ndam *madəbay Yezu ni tàra tipia ere ye ti àgray na ti, təsərki ka pakama ge Melefít ya àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni. Pakama gani nihi : « Bay Melefít goro, nawayay ahay gayak dal-dal. Nawayay kwa, do ni nənğəhad kok-sah. »

¹⁸ Eslini gəđákani ga ndam Zəde tihindifiña ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Kisliki magray mam tata mam ? Graya zlam magray ejep a ti məsar Melefít àvuka divi ga magray ere ye ti kəgray ahalay na. »¹⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbədəmkaba ahay gəđákani ge Melefít hina. Kəmbədəmkaba nahəma, a huđ ga vad mahkərani ni bu ni ti nələmaba. »²⁰ Nday nakəñ təhàngrifañ, təhi : « Wudaka tindeverin məlam ahay hini ti, təzumkia vi a kru kru fađ mahar muku a. Nak ti kədəm kələmaba a huđ ga vad mahkərani ba ti ahámamam ? »²¹ Ay ahay gəđákani ya Yezu àđəmki ma ni ti, àđəmki ma ni vu gayan gayanani. ²² Yezu àra àməta mək àngəba e kisim ba ni ti ndam madəbay nañ ni təsərki ka ma nani ya àdəm ni. Nahkay nday nakəñ tğəskəbu pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu ni akaba ma ga Yezu ya àdəmbiyu ni.

Yezu àsəra majalay ahàr ge mis a dek

²³ Ka ya ti Yezu nañ àbu a Zeruzalem a wuməri ga *Pak bu ni ti àgra zlam ya agri ejep ana mis na dal-dal. Mis tàra tipia ti mis kay e kiđin gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a, tədəm nañ gəđákani. ²⁴ Ay Yezu ti ni àfəki ahàr ka tay ndo, adaba àsəra tay a dek lala. ²⁵ Àwayay ti mis təhiki ma àki ka ku way way

* 2:17 Limis 69.10.

do do, adaba nanj asera majalay ahâr ge mis a dek.

3

Ata Yezu nday ata Nikodem

¹ Zal nahanj abu slimi gani Nikodem ; nanj zal Feriziyen, nanj gëdakani ga ndam *Zude daya. ² Ga melavad a vad nahanj nahama arakia ka Yezu a, ahi ahkado : « Mësi, mësera Melefít àslarbiyu kur ga mac-ahi zlam ana leli, adaba maslanja abi agray zlam magray ejep akada gayak ni bi, si tamal ti Melefít avia njëda gana ana maslanja gana kwa. » ³ Yezu ahangrifan, ahi : « Nèhuk nahama, maslanja abi epi *Mëgur ge Melefít bi, si tamal tiweya nanj nahanj a keti kwa. » ⁴ Nikodem nakonj ehindifinja ma, ahi : « Mis gëdakani andava ti tiweya nanj nahanj a keti ti agravu waw ? Esliki mænguyani a hud ga manganj vu mak tiweya nanj nahanj a keti aw ? » ⁵ Yezu ahangrifan, ahi keti : « Nèhuk nahama, maslanja abi ahuriyu a Mëgur ge Melefít vu bi, si tamal tiweya nanj ana yam a akaba Mësaf Njêlatana kwa. ⁶ Maslanja ya ti mis hihiriki ewi ni ti nanj mis cilinj. Maslanja ya *Mësaf Njêlatani ewi ni ti nanj abu ana Mësaf Njêlatani. ⁷ Ma goro ya nèhuk : “Ahâr adëm lekulum dek si tiweya kulî nahanj a keti kwa” ni ti àgruk ejep ba. ⁸ Ere ye ti nahukki ma ni ti akada ga amëd ya aközlay ka mëlänj ya nanj awayay ni. Kici mahënday gani cilinj ; kësar mëlänj ya ècikbiyu ni do, kësar mëlänj ya akoru ni do daya. Ku way way do *Mësaf ge Melefít ewia nanj a ti nanj day nahkay. »

⁹ Eslini Nikodem nakonj ahi : « Ere gani nani agravu ti ahëmamam ? » ¹⁰ Yezu ahi keti : « Nak bay macahi zlam ana ndam *Izireyel ti kësar zlam nday nani do aw ? ¹¹ Nèhuk nahama, ere ye ti leli mëdëmki ma ni ti leli mësera andava. Ere ye ti leli magrakia sedi a ni ti, leli mipia andava. Ay lekulum ti ni kægësumkabu ma geli ya mëhi ana kulî ni do. ¹² Tamal lekulum kægësumkabu ma goro ya nëhi ana kulî aki ka zlam ya agravu ka had ni do ni ti, akægësumkabu ma goro ya anëhi ana kulî aki ka zlam ya agravu e melefít bu ni ti ahëmamam ? ¹³ Maslanja ya ti acëloya e melefít va ti àbi, si nu *Wur ge Mis, adaba nàslakabiya eslina. ¹⁴ Ahaslani a hud gili bu ni ti Muwiz avëdaya gavanj ga evirzegena, àfëki ka ahâr ga tëndal, àzoru agavëla. * Nu Wur ge Mis day si tazoru nu agavëla nahkay kwa. ¹⁵ Nahkay ti ku way way do àfëkua ahâr a ti Melefít avi *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁶ Nèdëm nahkay ti adaba Melefít àwaya mis ga duniya dal-dal. Nahkay àslarbiyu Wur gayanj bëlanj bëlanjani ni, àvi ana tay, ti ku way way do tamal àfëkia ahâr ka Wur

na ti èji do, angët sifa ya àndav day-day do ni sawan. ¹⁷ Melefít àslarbiyu Wur gayanj a duniya vu ti ga mëgës mis ga duniya ni àna seriya do : àslarbiyu nanj ti ga mahængay mis ga duniya àna nanj sawan. ¹⁸ Maslanja ya ti àfëki ahâr ka Wur ge Melefít ni ti, Melefít àgës nanj àna seriya do. Ay maslanja ya àfëki ahâr do ni ti, Melefít àgësana nanj àna seriya andava, adaba àfëki ahâr ka Wur ge Melefít bëlanj bëlanjani ni ndo.

¹⁹ « Seriya ya Melefít agës mis àna nanj ni ti nihi : àslarbiyu Wur gayanj a duniya vu ga masladî mëlänj ana mis, ay mis tawayay mëlänj masladani ni ndo, tawayay manjëhadani a mëlänj zinj-zinjani bu sawan. Tagray nahkay ti adaba tãbu tagudar zlam. ²⁰ Ku way way do tamal agudar zlam ti àwayay mëlänj masladani do ; àwayay mëhuriyani a hud gani vu do daya, adaba awayay ti zlam magëdavani gayanj ni àngazlavu ba. ²¹ Ay maslanja ya ti agray jiri ni awayay mëhuriyani a mëlänj masladani ni vu, adaba àgray tãwi gayanj àna njëda ge Melefít, nahkay awayay ti tãwi ni mângazlavu. »

Yezu nday ata Zej bay mabaray mis ni

²² Yezu akaba ndam ya tadëbay nanj ni tàslëka, tãru ka mëlänj nahanj ka had *Zude. Tãru tinjua eslina ti Yezu ànjëhad akaba tay, nanj abu *abaray mis. ²³ Ka sarta gani nani ti Zej day nanj abu abaray mis a Enoj kã gëvay ga kasa Selim. Zej abaray mis eslini ti adaba yam abu dal-dal. Nahkay mis dal-dal tãbu tarakia mak abaray tay. ²⁴ Ka gayanj nani abaray mis ni ti, tãfiyu nanj a dëngay vu fanj ndo.

²⁵ Eslini mis ya tadëbay Zej ni ndahanj e kidinj gatay bu tãbu tagray gejewi akaba zal Zude nahanj àki ke divi ga ndam *Zude ya tadëbay ti tigi *njêlatani ni. ²⁶ Nahkay nday nakonj tarëkiuru ke Zej, tãhi ahkado : « Mësi, bay ya a vad nahanj abu lekulum ata nanj ke ledi ge Zerdenj kãgrakia sedi ni ti, nihi ti nanj abu abaray mis, mis dek tãbu tarëkiuru. »

²⁷ Eslini Zej nakonj ahi ana tay ahkado : « Maslanja ya ti esliki magray tãwi àna njëda gayanj gayanjani ti àbi, si tamal Melefít avia njëda gana kwa. ²⁸ Lekulum lekulumeni day kagrunkua sedi a tata, nëdëm : “Nu *Krist *Bay gëdakani ya amara ni do ; Melefít àslarbiyu nu enji gayanj cilinj. ” ²⁹ Nèdëm nahama, nu ti akada zlëba ga bay ya aday wal ni. Maslanja ya ti azay wal ni ti wal ni gayanj. Ay zlëba gayanj ni kã gavay gayanj, eci ma gayanj ; ècia dëngu ga bay ya aday wal na ti amër dal-dal. Nu day nëmër ti nahkay, mëmërani gani èslëva a vu va. ³⁰ Ahâr adëm njëda gayanj mësakivü, goro ti ni mëgëloru.

³¹ « Bay ya ti àslakabiya agavëla nahama, agur mis dek. Maslanja ya àslakabiya

agavala do ni ti nanj ka had, azlapaki day ka zlam ya ka had ni. Bay ya ti aslakabiya a hud melefít ba ni ti [agur mis dek],³² agray sedi ga zlam ya épi akaba éci ni, ay maslanja ábi agaskabu pakama gayan ni bi.³³ Ay maslanja ya ti ágaskabá pakama gayan a ti adám pakama ge Melefít ti jiri ededín.³⁴ Bay ya ti Melefít aslarbiyu nanj ni ti adám pakama ge Melefít, adaba Melefít ávia njáda ga Məsuf gayan a dek.³⁵ Bənj ga Wur ni awayay Wur gayan ni, ábi zlam dek a ahar vu ti mágur.³⁶ Maslanja ya ti afəki ahār ka Wur ni ti Melefít ávia *sifa ya ándav day-day do na ándava. Maslanja ya ti áfəki ahār ka Wur ni do ni ti aməngət sifa gani do ; Melefít nanj ábu azumki bəruv kekileja. »

4

Zlapay ga ata Yezu nday ata wal Samari

¹ Eslini mis təbu tədəm Yezu agray ti mis tədəbay nanj akaba *abaray mis dal-dal átama ge Zej na. Yezu asəra ndam *Feriziyen day ticia ma gana. ² Ge jiri ti abaray mis ti Yezu Yezuani do ; tabaray mis ti ndam ya tadəbay nanj ni. ³ Yezu ára asəra ndam Feriziyen ni ticia ma gana nahkay ti, aslaka ka had *Zude a, óru gwar ka had *Gelili. ⁴ Wudaka enjiyu e Gelili ti, si aslakaba gwar ka had *Samari a kwa. ⁵ Nanj ábu akoru ka had Samari ti enjua a kəsa nahanj va, tazalay kəsa nani Sikar. Kəsa gani nani ti kə gəvay ga vədanj ge Zekup ya ávi ana wur gani Zuzef ni. ⁶ A vadanj nani bu ni ti suwa ge Zekup ávu mileni. Yezu ára amətəskaba ána sawaday ge divi na, óru enjua ti ánjəhad digas kə suwa ni. Ka sarta gani nani ti fat wis.

⁷ Eslini wal Samari nahanj ara acah yam ti ádi ahār ana Yezu nakən. Nanj ábu acahaya yam na ti Yezu áhi : « Vu nisi ti ! » ⁸ Ka sarta nani ti Yezu nanj balanj, adaba ndam ya tadəbay nanj ni tədəgoru a kəsa vu ga məsəkumbiyu zlam məzumani. ⁹ Yezu ára áhia ma ana wal na nahkay ti, wal ni áhi ahkado : « Nak zal *Zude kihindifua yam a kə nu wal Samari a ti ahəmamam ? » Wal ni ádəm nahkay ti adaba ma ga ndam Zude árakaboru akaba ndam Samari do. ¹⁰ Yezu áhi : « Tamal ti kəsəra ere ye ti Melefít avi ana mis na akaba maslanja ya ehindifaka yam na ti, akal kihindifija yam kə nanj a sawanj. Tamal kihindia ti akal ávuka yam ya avay sifa na. » ¹¹ Wal ni áhəngrifənj, áhi ahkado : « Maslanja goro ni, zlam macahaya yam a áfuk bi, suwa ni day zilenj ti, kacahaya yam ya avay sifa na ti eley ? » ¹² Bənj ga bənj gelí Zekup əmbribu suwa hini ana leli. Nanj nanjani əsia yam ga suwa hina, bəza gayan akaba zlam ga gənwə gayan day tisia. Nahkay ti kəhi ana ahār kátama Zekup ána gədəkana waw ? » ¹³ Yezu áhəngrifənj, áhi : « Ku way way do esi yam hini ti, yam

amakađ nanj kekileja. ¹⁴ Ay maslanja ya ti esi yam goro ya anəvi ni ti yam amakađ nanj day-day va do. Yam ya ti nu nəvi ni emigi akada gəzənj ga yam a vu gayan bu. Gəzənj ga yam nani ti aməvi *sifa ya ándav day-day do ni. » ¹⁵ Nahkay wal nakən áhi ahkado : « Maslanja goro ni, vu yam gani nani, ti yam ákad nu va ba, nára ahalay a ga macah yam va ba daya. »

¹⁶ Yezu áhi : « Ru kázalabiya zal gayak a, nak day kənja. » ¹⁷ Wal ni áhi : « Zal goro ábi. » Yezu áhi : « Ma gayak ya kədəm zal gayak ábi ni ti, ma ge jiri ededín. ¹⁸ Adaba káda zawal a zlam, ay zal ya nak kəbu afa gani ni ti zal gayak do. Ma gayak ya kədəm ni jiri ededín. » ¹⁹ Wal ni áhi : « Maslanja goro ni, nihi ti nəsəra nak bay mahəngaray *pakama ge Melefít. ²⁰ Ata bənj geli ndam Samari tázləbay Melefít ka həma hini. Ay lekələm ndam Zude kədəmum tázləbay Melefít ti si a Zeruzalem kwa. » ²¹ Yezu áhi : « Wal ni, gəskabá ma goro ya nəhuk na : sarta amara ti, akəzləbum Melefít ti ka həma hini do, a Zeruzalem do daya. ²² Lekələm ndam Samari kəzləbum Melefít, ay ti kəsərum nanj ededín ededíjeni do. Leli ndam Zude ti ni mazeləbay Melefít, məsəra nanj a, adaba Melefít əngazlivu ana leli ga mahəngay mis dek ána təwi ya əgri ana leli ni. ²³ Ay sarta ábu ara : nihi ti sarta gani nani enjia ándava. Ka gani nani ti ndam ya ti tázləbay Melefít ededín ededíjeni ni ti atazləbay nanj ána njáda ga Məsuf gayan, ána jiri gayan daya. Adaba Baba awayay ti mis tázləbay nanj ti nahkay. ²⁴ Melefít ti nanj Masuf : nahkay ahār ádəm ndam ya tázləbay nanj ni ti tázləbay nanj ána njáda ga Məsuf gayan akaba ána jiri gayan. » ²⁵ Wal nakən áhi : « Nəsəra *Bay gədəkani amara, nanj ya ti tazalay nanj *Krist ni. Eminjia ti, amədəfiaba zlam ana leli a dek. » ²⁶ Yezu áhəngrifənj, áhi : « Nu ya ti nəhuk ma nihi ti, nu Krist gani. »

²⁷ Ka ya ti Yezu ára ádəma ma nana ti, nday ya ti tadəbay nanj ni təsləkabiya a kəsa ni ba. Nday nakən tára tıpia Yezu a nday təbu təzlapay nday ata wal ni ti əgri ejej ana tay a. Ay maslanja ya áhi ana Yezu « Kihindifija mam ? » ahkay do ni « Kazlapumki ka mam ? » ni ti ábi. ²⁸ Eslini wal ni ámbərbu mandaray gayan ni, aslaka óru a kəsa vu. Óru enjua ti áhi ana mis ahkado : ²⁹ « Nədia ahār ana maslanja nahanj a, áhuaya ere ya nəgrabiya na dek. Bi nanj Krist Bay gədəkani ya amara ni. Dəguma makoru ti kípumbiyu nanj a. » ³⁰ Mis ga kəsa ni tára ticia ma ga wal na ti, ticikbiyu tərəkia ka Yezu a.

³¹ Ka sarta ya ti wal ni ádoru a kəsa vu ni ti, ndam ya tadəbay Yezu ni təbu təhi ana Yezu : « Məsi, caka zlam a day. » ³² Ay Yezu áhi ana tay ahkado : « Nu nəbu ána zlam məzumani ya lekələm kəsərum do ni. » ³³ Ndam ya

tadəbay naŋ ni t̄ara t̄icia ma gayan na ti t̄azlapay e kidin̄ gatay bu t̄ədəm ahkado : « Bi maslan̄a az̄ibiya zlam məzumana zla tək ? »

³⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam məzumani goro ni ti, magray ere ye ti Bay ya əslərbiyu nu awayay ni akaba mendeveřin̄ t̄awi gayan̄ ya ti àvu ni. ³⁵ Lekul̄əm kədəmum : “Àvu kiyi fad̄ day kwa ti atabaz zlam.” Ay nu ti nəhi ana kul̄i : Mənjumoru zlam ya a v̄ədaŋ bu ni lala. Zlam ni t̄əndəhkabá, əslia mabazana. ³⁶ Maslan̄a ya abaz zlam ni t̄əvia endif̄ gayan̄ a əndava, naŋ àbu acakalakabu zlam ga v̄ədaŋ ni. Zlam nday nani ti mis ya ti atəŋget sifa ya əndav day-day do ni. Nahkay ti bay ya ezligi zlam ni nday ata bay ya ti abaz ni t̄əmər̄vu ka ah̄ar bəlaŋ. ³⁷ Ma *gozogul ge mis ya t̄ədəm : “Maslan̄a nahan̄ ezligi, maslan̄a nahan̄ ara abaz” ni ti jiri eded̄in̄. ³⁸ Nu ti nəsl̄əroru kul̄i ga mabaz zlam a v̄ədaŋ bu. V̄ədaŋ gani nani ti lekul̄əm kəgrum t̄awi gani ndo. Lekul̄əm kabazum cilin̄, mis ndahan̄ t̄əmətəđkiaya ke kul̄i a. »

³⁹ Ndam Samari t̄ara t̄icia ma ga wal ya àhi ana tay : « Àhuaya ere ye ti nəgrabiya na dek » na ti, mis dal-dal e kidin̄ gatay bu t̄əfəki ah̄ar ka Yezu. ⁴⁰ Ndam Samari ni t̄ara tin̄jikia ka Yezu a ti t̄ahəŋgalay naŋ, t̄əhi : « Kam-kam n̄jahad̄ afa geli a ti ! » Nahkay Yezu ən̄jahad̄ afa gatay vad̄ c̄u. ⁴¹ Eslini t̄ara t̄icia ma ga Yezu Yezuani ya àhi ana tay na ti, mis dal-dal t̄əfəki ah̄ar àkivu, t̄ətama nday ya ti t̄əfəki ah̄ar ye enjen̄jeni na àna kayana. ⁴² Mək t̄əhi ana wal ni ahkado : « Məfəki ah̄ar hi ti, azuhva pakama gayak ya k̄əhi ana leli ni cilin̄ do. Məfəki ah̄ar ti adaba leli leleni m̄icia pakama gayan̄ ya adəm na àna slimi geli gelena. Məsəra naŋ Bay ya ti ahəŋgay ndam ga *duniya dek eded̄in̄ ni. »

Yezu ahəŋgaraba wur ga bay məgri t̄awi ana bay ga had̄ Gelili a

⁴³ Yezu àra əpəsa vad̄ c̄u eslina ti, əsləka òru e Gelili ; ⁴⁴ adəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni, mis ga had̄ gayan̄ gayan̄ani t̄əhəŋgrioru ah̄ar a had̄ do. » ⁴⁵ Ay òru en̄jua e Gelili a ti, ndam Gelili t̄əgəskabá naŋ a, adaba nday day t̄ora ka wuməri a Zeruzalem a, tipibiya t̄əwi ga Yezu ya əgrabiyu eslina na dek palam.

⁴⁶ Ka ya ti Yezu àbu eslina e Gelili ni ti əŋgoru a Kana. Kana ti kasa ya ti Yezu əmbatkaba yam a əmbavu zum ni. Eslini maslan̄a nahan̄ àbu, maslan̄a nani ti kəsa gayan̄ Kafarnahum, agri t̄əwi ana bay ga had̄ Gelili. Wur gayan̄ àbiyu a magam, əbəsəy do. ⁴⁷ Àra əcia Yezu əsləkabiya e Zude a, naŋ àbu e Gelili ti, ərakia àhi : « Wur goro əbəsəy do, awayay amət ; kam-kam tokumkaboru, k̄oru k̄ahəŋgaraba naŋ a ti ! » ⁴⁸ Yezu àhi : « Tamal lekul̄əm kipum zlam n̄jəda-n̄jədani ya t̄əgri ejep ana mis ni ndo

ni ti, kəfumku ah̄ar do simiteni. » ⁴⁹ Eslini bay məgri t̄əwi ana bay ni àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, tamal k̄oru k̄ahəŋgaraba wur goro na do ni ti, aməmət. » ⁵⁰ Yezu àhi : « Sləka, wur gayak naŋ àbu lala, əmət do. » Bəŋ ga wur ni əgəskabá pakama ga Yezu na, mək əsləka. ⁵¹ Naŋ àbu e divi bu əŋgoru a magam nahəma, t̄əbakabu ah̄ar akaba ndam ya t̄əgri t̄əwi ni, t̄əhi : « Wur gayak əŋgaba, naŋ àbu lala. » ⁵² Əhindifin̄a k̄a tay a, àhi ana tay ahkado : « Əgri ŋgulumani ti àna n̄jemdi ehimey ? » T̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi : « Aku əhəlkia ewena àna n̄jemdi bilin̄ ya ga məlakarawa. » ⁵³ Àra əcia ma gatay na ti əsər wur ni əŋgaba ti ka sarta ya Yezu àhi « Wur gayak ni əŋgaba, naŋ àbu lala » ni. Eslini naŋ nakəŋ əfəki ah̄ar ka Yezu ; ndam ga huđ ahay gayan̄ ni t̄ara t̄icia ma gana ti nday day t̄əfəki ah̄ar ka Yezu. ⁵⁴ Hini ti zlam magray ejep ga Yezu ya əgray ye c̄u ka had̄ Gelili ka ya ti əsləkabiya ka had̄ *Zude a ni.

5

Yezu ahəŋgaraba zal d̄əra a Zeruzalem a

¹ Əgra vad̄ a 6al ti ndam *Zude t̄əgray wuməri nahan̄ a Zeruzalem, nahkay Yezu òru. ² Eslini a Zeruzalem ti məlaŋ nahan̄ àvu, yam àvu dizliva. Məlaŋ nani ti slimi gani Becata àna ma *Hebri ; k̄a gəvay ga məh̄ay ya t̄əzalay ga t̄əmbəmbak ni, t̄əgrafəŋaya ahay a zlam ga məvi zəhweri ana mis ye eslina na. ³ A huđ ga ahay nday nani bu ni ti ndam ga arməwər t̄əvu kay mandəhad̄ani : ndam wuluf, ndam jigwer akaba ndam d̄əra. [Tajəgay ti yam ni mədaday, ⁴ adaba ka sarta ndahan̄ ti *məslər ge Melefit ahuriyu a huđ ga yam ni vu adaday yam ni. Eslini maslan̄a ya ahuriyu a yam ni vu en̄ji ni ti ku mam awər naŋ mam n̄əŋgu ni əŋgaba.] ⁵ Maslan̄a nahan̄ àbu eslina əbəsəy do vi kru kru mahkər mahar azlaləhkər. ⁶ Yezu əpia naŋ a naŋ àbu mandəhad̄ani, àra əsəra arməwər gayan̄ ni əpəskia ti, àhi : « Kawayay ti kəŋgaba waw ? » ⁷ Maslan̄a ya ti əbəsəy do ni əhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro, maslan̄a goro àbi ga məfiyu nu a yam ni vu ke we-ceweceni ka ya ti adaday ni bi. Ka ga yam ya adaday ni wudaka nəhuriyu ti maslan̄a nahan̄ embəkia. » ⁸ Ay Yezu àhi : « Cikaba, za hətav gayak na, sawaday. » ⁹ Eslini naŋ nakəŋ əŋgaba h̄əya, əzay hətav gayan̄ ni, mək asawaday. Zlam nani əgrayu ti ka fat məpasabana. ¹⁰ Nahkay gad̄əkani ga ndam Zude t̄əhi ana zal ya ti əŋgaba ni ahkado : « Kani vad̄ *məpasabana ti, kisliki mazay hətav gayak ni do. » ¹¹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslan̄a ya ti əhəŋgaraba nu a ni àhu : “Zay hətav gayak ni, sawaday.” » ¹² Nday nakəŋ t̄ihindifin̄a, t̄əhi : « Maslan̄a ya àhuk : “Zay hətav gayak ni, sawaday” ni ti way ? » ¹³ Ay maslan̄a ya ti əŋgaba ni əsər

way ti àhəngaraba naŋ a ni way do, adaba Yezu àsləkaba e kidīŋ ge mis dal-dalani ni ba.

¹⁴ Kələŋ gani Yezu òru àdi ahàr ana maslaŋa ya ti àngaba ni a dalaka ga *ahay gadəkani ge Melefit ni bu, mək àhi : « Nihì kəngaba nahəma, kəgudar zlam ya ba. Nahkay do ni ti, arəŋa nahan amagrakukvu àtam nahan ni. » ¹⁵ Eslini maslaŋa nakəŋ àslaka, àrəkioru ka gadəkani ga ndam Zude ni, àhi ana tay : « Maslaŋa ya ti àhəngaraba nu a ni ti Yezu. » ¹⁶ Nahkay gadəkani ga ndam Zude ni tādəbafəŋa ma kà Yezu a adaba àgray təwi nani ti a vad məpəsabana ba. ¹⁷ Ay ti Yezu àhi ana tay : « Bəŋ goro àpəsaba do, naŋ àbu agray təwi kəlavad ; nu day nàpəsaba do nàbu nagraj təwi kəlavad. » ¹⁸ Naŋ nakəŋ àra àdəma nahkay ti, gadəkani ga ndam Zude ni àwərikiva bəruv ana tay a dal-dal, tawayay takad naŋ. Tawayay takad naŋ ti adaba naŋ àbu agray zlam ya təcəfəŋa mis ga magrana a vad məpəsabana ba na cilīŋ do, naŋ àbu adəm Melefit naŋ bəŋani daya. Adəm nahkay ti, àzay ahàr gayəŋ nday kala-kala ata Melefit.

Təwi ga Wur ge Melefit ya Melefit àvi ni

¹⁹ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, Wur èsliki magray təwi ga ahàr gayəŋ gayəŋani do. Agray ti si təwi ya ti epia Bəŋani naŋ àbu agray ni kwa. Təwi ga Bəŋ ga Wur ya agray ni dek ti Wur gayəŋ ni day agray. » ²⁰ Adaba Bəŋ ga Wur ni ti awayay Wur gayəŋ, adəfiki təwi ya ti agray ni dek. Amədəfiki təwi ndahan gadəkani tətam nday ndani, ti məgri ejev ana kəli. ²¹ Bəŋ ga Wur ni naŋ àbu ahəngaraba mis ya tətəta ni e kisim ba, avi sifa ana tay : Wur gayəŋ ni day avi sifa ana mis akada gayəŋ ya awayay ni. ²² Nahkay day Bəŋ ga Wur ni àgrafəŋa seriya kə mis a do : àvi njədə gani ana Wur gayəŋ ni ti məgrafəŋa seriya kə mis a. ²³ Agray nahkay ti adaba awayay ti mis dek təhəngrioru ahàr a had ana Wur gayəŋ ni akada ya ti təhəngrioru ahàr ana had ana Bəŋ ga Wur ni. Maslaŋa ya ti àhəngrioru ahàr a had ana Wur ni do ni ti àhəngrioru ahàr a had ana Bəŋ ga Wur ni do daya, adaba Wur ni ti Bəŋani àslərbiyu naŋ.

²⁴ « Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti agəskabu pakama goro, afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni, naŋ àbu àna *sifa ya àndav day-day do ni. Melefit aməgəs naŋ àna seriya do : kisim aməgri arəŋa ya do adaba naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni àndava. » ²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, sarta nahan àbu ara wudak, ay nihì ti ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya nday məmətani ni etici dəŋgu ga Wur ge Melefit. Nday ya ti ticia dəŋgu gayəŋ na ti atəŋgat sifa ya àndav day-day do ni. ²⁶ Adaba mam, Bəŋ ga Wur ni avi sifa gayəŋ ana mis ; nahkay àvia njədə

ana Wur gayəŋ na ga məvi sifa gayəŋ ana mis a daya. ²⁷ Àvia njədə ana Wur gayəŋ ga magrafəŋa seriya kə mis a, adaba Wur gayəŋ ni ti naŋ *Wur ge Mis daya. ²⁸ Ma hini ya nədəm ni ti àgri ejev ana kəli ba, adaba sarta àbu ara, sarta gani nani eminjia ti mis ya ti tətəta, təvu e evid bu ni dek etici dəŋgu ga Wur ni. ²⁹ Eticia dəŋgu gayəŋ na ti, atahəraya e evid ni ba. Nday ya ti təgra zlam sulumana ni atəŋgaya ga məŋgat sifa ya àndav day-day do na, ay nday ya ti təgudara zlam a ni atəŋgaya ti təgəs tay àna seriya. ³⁰ Nu ti nisliki məgri zlam àna ahàr goro goroani koksah. Nagrafəŋa seriya kə mis a ti akada ge Melefit ya ahu ni. Seriya goro ya nagraj ni seriya ge jiri, adaba nawayay magray ere ye ti ahàr goro awayay ni do. Nagraj ti ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni sawaj. »

Sedi ya tagrakia ka Yezu a ni

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Tamal nu nani nagrakia sedi ka ahàr goro a ti, akal jiri do. » ³² Ay agrakua sedi a ti maslaŋa nahan : nəsəra sedi gayəŋ ya agrakua ni ti ge jiri. ³³ Lekuləm kəsərumkioya mis ke Zeŋ a ; tōru tinjikiya ka naŋ a ti àgrakua sedi a. Sedi gayəŋ ya àgrakua ni ti ge jiri. ³⁴ Nu ti sedi ge mis ya tagrakua ni ti arəŋa gani goro do. Nəhi ma ge Zeŋ ana kəli ti adaba nawayay kəgəsumkabu. Kəgəsumkabá ti Melefit ahəŋgay kəli. ³⁵ Zeŋ ti akada ge cəŋgel ya tēbēfta, asladī mələŋ ana mis ni. Ka sarta nahan bəl ti kəmərumva àna masladani gayəŋ na. ³⁶ Ay nu ti təwi goro ya nagraj ni agrakua sedi a. Sedi gani nani ti àtam ge Zeŋ ya àgrakua ni. Təwi gani nani ti Bəŋ goro àvu ti nàgray ; agrakua sedi a, adafaki ti Bəŋ goro àslərbiyu nu ededīŋ ni ti zlam gani nani. ³⁷ Bəŋ goro àslərbiyu nu, naŋ naŋani àna ahàr gayəŋ day agrakua sedi a. Ay lekuləm ti kicum dəŋgu gayəŋ day-day ndo, kípəm naŋ e eri vu day-day ndo daya. ³⁸ Kawayum məgəskabu pakama gayəŋ ti mánjəhadivu ana kəli a ahàr bu do, adaba kəfumki ahàr ka Bay ya ti Bəŋani àslərbiyu naŋ ni do. ³⁹ Lekuləm kəmbəŋum mejeŋgey Wakita ge Melefit do, adaba kəhumi ana ahàr akəŋgətum *sifa ya àndav day-day do ni ti àna naŋ. Ma ga wakita gani nani ti adəmku ka nu, ⁴⁰ ay kawayum marana afa goro a ti nəvi sifa gani nani ana kəli do.

⁴¹ « Nawayay ti mis hihirikenì àzləbay nu do. » ⁴² Ay nəsəra kəli a : nəsəra lekuləm ti kawayum Melefit àna huđ bəlaŋ do. ⁴³ Nu nàra ti Bəŋ goro àslərbiyu nu, ay lekuləm kawayum məgəskabu nu do. Tamal maslaŋa nahan ara ga ahàr gayəŋ gayəŋana ti, kəgəsumkabu naŋ. ⁴⁴ Lekuləm kəzləbumvu e kidīŋ gekəli bu, ay Melefit naŋ bəlaŋ mázləbay kəli ti kawayum do. Nahkay ti kisləmki məfəku ahàr ti ahəmamam ?

⁴⁵ « Ɔgay nu anacalki kuli ka zlam magudarani kè meleher ga Bəŋ goro ti kəhumi ana ahàr ba. Lekələm kəgəsumkabu pakama ge Məwiz ya àbaki ni, ay amacalki kuli ka zlam magudarani ni ti naŋ gani. ⁴⁶ Tamal kəgəsumkabá pakama ge Məwiz na eɗeɗiŋ a ti akal kəfumku ahàr, adaba ma ge Məwiz ya àbaki a wakita gayan ni bu ni ti àdəmku ka nu. ⁴⁷ Ay tamal kəgəsumkabu ma ge Məwiz ya àbaki ni do ni ti, akəgəsumkabu pakama goro ya ti nəhi ana kuli ni ti ahəmamam ? »

6

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyyə 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17)

¹ A vad nahaŋ Yezu òru ke ledi ga dəluv Gelili. Təzalay dəluv gani nani dəluv Tiberiyat daya. ² Ka ya ti naŋ àbu akoru ni ti mis dal-dal taɗəboru naŋ kələŋ, adaba tipia gayan ya àhaŋgaraba mis ya tēbeseɗ do na ti àgri ejep ana tay dal-dal. ³ Eslini Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni təcaliyu a həma vu, tənjàhad. ⁴ Ka sarta gani nani wuməri ga ndam *Zude ya təzalay *Pak ni ènjia wudak. ⁵ Nday təbu ka ahàr ga həma nahkay ti Yezu àmənjoɗu mis dal-dal təbu tərəkia. Àra èpia tay a ti àhi ana Filip ahkado : « Mawayay məvi zlam məzumani ana mis nday hini ti, makoru məsəkumibiyu *dipeŋ ana tay nihi ti eley ? » ⁶ Yezu àhi nahkay ti, awayay ahəlfəŋa eyə a, adaba naŋ àsəra ere ye ti ara agray na palam. ⁷ Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ku tamal məsəkumibiyu dipen ana tay ge jik diŋ diŋ cə, misi ana tay gəzit gəzit nəŋgu ni èsliki ka tay do timey ! » ⁸ Bay maɗəbay naŋ nahaŋ slimi gani Andre, wur ga məŋ ga Simu Piyer, àhi : ⁹ « Wur nahaŋ nihi dipen ga manjaɓara təfəŋ zlam akaba kilif cə, ay ti təvi ana way bəlanani way ? » ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : « Humi ana mis ni tənjàhadá digus-gus. » Kəzir àbu eslini dal-dal, nahkay mis ni tənjàhadki. Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. ¹¹ Yezu nakaŋ àhal dipen ni, àgri səsə ana Melefit, èsekaba, mək tidi ana mis ni. Àra àhəla kilif na day àgray nahkay : mis ni dek təzuma zlam na, tərəha. ¹² Mis nakaŋ tərəhkaba nahkay ti, Yezu àhi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : « Hələm məgəjəni gani, kəmbraŋumbu arana gani gəzit ba. » ¹³ Nahkay təhəlabə məgəjəni ge dipen zlamani ya mis təzum na, tərəhvú hətək kru mahar cə àna naŋ.

¹⁴ Mis ni tərə tipia zlam ga Yezu ya àgray na ti àgria ejep ana tay a, təɗəm : « Maslaŋa hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya təɗəm amara a duniya va na eɗeɗiŋ. »

¹⁵ Eslini Yezu àsəra tara təgəs naŋ ga njəɗa ti mīgi bay gatay. Àra àsəra nahkay ti àslakafəŋa kà tay a, àcaloru gwar ka məlan nahaŋ naŋ bəlan.

Yezu asawaɗaki ka ahàr ga dəluv (Meciyyə 14.22-33 ; Mark 6.45-52)

¹⁶ Mələkarawa àra ègia, ndam *maɗəbay Yezu ni təhəraya kà gəvay ga dəluv ka sag-dala. ¹⁷ Eslini təcaliyu a *slalah ga yam vu, tawayay takoru ke ledi ga dəluv ni a Kafarnahum. Ka sarta gani nani məlan eɗiza, Yezu àdi ahàr ana tay faŋ ndo. Nday nakaŋ mək təsləka. ¹⁸ Nday təbu takoru nahkay ni ti aməɗ àkəzlabiyu ga njəɗa, àɗaɗay dəluv ni. ¹⁹ Təgaroru slalah ga yam gatay ni ezewed kru kru zlam ahkay do ni agray kru kru muku. Eslini tipioɗu Yezu naŋ àbu asawaɗakibiyu ka ahàr ga dəluv ni, ahəɗakfəŋbiyu kà gəvay ga slalah ga yam gatay ni. Təra tipia naŋ a ti təgra aŋgwaz a dal-dal. ²⁰ Ay Yezu àhi ana tay : « Aŋgwaz àwər kuli ba, nu timey. » ²¹ Yezu nakaŋ àra àhia ana tay a nahkay ti, təhi məcalaya a slalah ga yam ni va, ay təsərki ti slalah ga yam gatay ni ènjəa ka məlan ya tawayay takoru na.

Yezu ti naŋ ɗaf ya avay sifa ni

²² Hajəŋ gani mis dal-dalani ya ndam *maɗəbay Yezu təmbərɓu tay ke ledi ga dəluv ni təsərki ti *slalah ga yam ya ndam maɗəbay Yezu təsləka àna naŋ a ni ti bəlan, ndahaŋ təbi. Mis ni təsəra Yezu àcaliyu a slalah ga yam nani vu akaba ndam maɗəbay naŋ ni ndo ; təsəra ndam maɗəbay Yezu ni təsləka ka ahàr gatay a cilin. ²³ Eslini slalah ga yam ndahaŋ təsləkabiya a Tiberiyat a, tòru ka məlan ya ti Bay geli àgri səsə ana Melefit, mis təzum *dipeŋ ni. ²⁴ Mis ni tərə təsəra Yezu naŋ àbi eslini bi, ndam maɗəbay naŋ ni day təsləka nahəma, təcaliyu a slalah ga yam ya ti təsləkabiya a Tiberiyat a ni vu, mək tòru a Kafarnahum, taɗəboru Yezu.

²⁵ Tòru tənjà ke ledi ga dəluv na ti, tədi ahàr ana Yezu nakaŋ mək təhi : « Məsi, kàra ahalay hi a ti ananaw ? » ²⁶ Yezu àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, kípəma təwi goro ya nagray, agri ejep ana mis na, ay ti kəɗəbum nu ti adaba nani do ; kəɗəbum nu ti adaba nəvia dipen ana kuli a, kərəhuma àna naŋ a palam. ²⁷ Kəgrum təwi ga məŋgət zlam məzumani ya ti ezi ni ba, grum təwi ti ga məŋgət zlam məzumani ya avi sifa ana mis, àndav ɗay-ɗay do ni sawan. Zlam məzumani gani nani ti, anəvi ana kuli ti nu *Wur ge Mis cilin, adaba Bəŋ goro Melefit àvuɗa divi gana, àɗafaki bay ya ti esliki magrani ti nu gani. »

²⁸ Təra ticia ma gayan na ti tihindifiŋa, təhi : « Ti məgray təwi ge Melefit ya awayay ni ti magray mam ? » ²⁹ Yezu àhi ana tay ahkado :

* 6:14 Mənjay Mimbiki 18.15.

«Tawi ya ti Melefit awayay kâgrumi ni ti, awayay kâfumki ahâr ka Bay ya ti àslərbiyu ni.»³⁰ Nday nakəŋ tãhi : « Tamal kawayay ti mǎfakuk ahâr ti, griaya zlam magray ejep ana leli a, ti mîpi. Kəgriaya mam ana leli a nihi a mam ?³¹ Ata bəŋ ga bəŋ geli tǎzumbiya *man a huď ge gili ba, akada ya ti àbu mǎbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni : “Àvi dipen ya ti àsləkabiya a huď melefit ba ni ana tay, tǎzuma.” †³² Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, bay ya ti àvi dipen ya àsləkabiya a huď melefit ba ana kuli ni ti Məwiz do. Avi dipen ededīŋ ededīŋeni ya aslakabiya e melefit ba ana kuli ti Baba.³³ Adaba dipen ya Melefit away nahəma, Bay ya àsləkabiya a huď melefit ba, avi sifa ana mis ga duniya ni.»³⁴ Tàra ticia ma gayan na ti tãhi : « Məsi, vi dipen gani nani ana leli kalavud ti ! »

³⁵ Yezu àhi ana tay : « Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. Maslaŋa ya ti ara afa goro a ni ti ləwir aməwər naŋ day-day do. Maslaŋa ya ti afəku ahâr ni ti yam amakad naŋ day-day do.³⁶ Ay nəhia ana kuli a àndava : Kipəma nu a mək kəfumku ahâr do.³⁷ Ndam ya ti Baba abu tay ni dek atara afa goro a. Maslaŋa ya ti ara afa goro a nahəma, anagarakaba naŋ a day-day do.³⁸ Adaba nàsləkabiya e melefit ba ti ga magray ere ye ti nu nawayay ni do. Nàsləkabiya ti ga magray ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni.³⁹ Ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni ti nihi : awayay ti ndam ya ti naŋ àbuvu tay a ahar vu ni ku bəlan gatay èjifua ba. Awayay ti ka mandav ga duniya ti nàhəŋgaraba tay e kisim ba.⁴⁰ Iy nahkay, ere ye ti Baba awayay ni ti nihi : awayay ti ku way way do èpia Wur ge Melefit a, afəki ahâr ti mǎŋgət *sifa ya àndav day-day do ni. Ku tamal maslaŋa gani àməta nəŋgu ni, Baba awayay ti ka mandav ga duniya ti nàhəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba. »

⁴¹ Yezu àra àdama ma na nahkay ti, ndam *Zude tǎzlapaki e kidīŋ gatay bu adaba àdəm nan dipen ya àsləkabiya a huď melefit ba ni.⁴² Tǎdəm ahkado : « Naŋ Yezu wur ge Zəzef ni do waw ? Məsəra ata bəŋana ata məŋana ti, àdəm àsləkabiya a huď melefit ba ti ahəmamam ? »⁴³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Kàzlapumku e kidīŋ gekuli bu va ba.⁴⁴ Maslaŋa àbi esliki marana afa goro a bi, si tamal Baba naŋ ya àslərbiyu nu ni àzabiya naŋ a kwa. Nahkay ti ka mandav ga duniya ti anahəŋgaraba maslaŋa gani nana e kisim ba.⁴⁵ Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tǎbaki a wakita gatay bu nahkay hi : “Mis dek Melefit amacah zlam ana tay.” ‡ Nahkay ku way way do èciikia ma ga Baba na, àgəskabá zlam ya ti àcahi na ti, ara

afa goro a.⁴⁶ Ku nədama nahkay nəŋgu ni, maslaŋa ya ti èpia Baba ni ti àbi. Maslaŋa ya èpia Baba Melefit a ni ti si Bay ya ti àsləkabiya afa gana ni kwa.

⁴⁷ « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti afəkua ahâr a ni ti naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni.⁴⁸ Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu.⁴⁹ Ata bəŋ ga bəŋ gekuli tǎzuma *man a huď gili ba, nihi ti tǎmət ndo waw ?⁵⁰ Ay dipen ya aslakabiya a huď melefit ba ni ti maslaŋa ya ti àzuma nahəma àmət day-day do.⁵¹ Dipen ya àsləkabiya a huď melefit ba, naŋ àbu àna sifa ni ti nu. Maslaŋa ya ti àzuma dipen nana ti àmət day-day do. Dipen ya ti anəvi ni ti aslu ga vu goro. Anavay ti mis ga duniya dek tǎŋgət sifa àna naŋ. »

⁵² Ndam Zude ni tǎra ticia ma ga Yezu na ti tǎləgavakivu, tǎdəm : « Maslaŋa hini àdəm avi aslu ga vu gayan ana leli mahəpəd ti ahəmamam ? »⁵³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kǎhəpədum aslu ga vu ga Wur ge Mis akaba kisim mimiz ga vu gayan ndo ni ti, sifa aməniviyyu ana kuli bi.⁵⁴ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro ni ti, naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; ka mandav ga duniya anəhəŋgaraba naŋ e kisim ba.⁵⁵ Adaba zlam məzumani ededīŋeni ti aslu ga vu goro, zlam miseni ededīŋeni ti mimiz ga vu goro.⁵⁶ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro nahəma, anjəhad akaba nu akada mis bəlan, nu day nanjəhad akaba naŋ akada mis bəlan.⁵⁷ Baba àslərbiya nu a ; naŋ ti naŋ àbu àna sifa. Nu day nəbu àna sifa azuhva naŋ. Nahkay maslaŋa ya ti ahəpəd nu ni ti naŋ àbu àna sifa azuhva nu.⁵⁸ Dipen ya ti àsləkabiya a huď melefit ba ni ti nu gani. Dipen gani nani ti akada ga ata bəŋ ga bəŋ gekuli ya tǎzum mək tǎmət ni do. Dipen gani nani ti maslaŋa ya ti àzuma ni ti, naŋ àbu àna sifa ga kəŋgay-kəŋgayani.»⁵⁹ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti naŋ a Kafarnahum, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavú Melefit bu ni.

Məmbərəŋum məfaki ahâr geli ka Yezu ba

⁶⁰ Ndam ya tadəbay Yezu ni tǎra ticia ma gayan na ti, mis kay e kidīŋ gatay bu tǎdəm ahkado : « Ma hini zlazlada àsabay ; way esliki məgəskabani way ? »⁶¹ Yezu àra àsəra ndam ya tadəbay naŋ ni tǎbu tazlapaki nahkay ti, àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nədəm ni awəri bəruv ana kuli aw ?⁶² Ay tamal ekipəm nu *Wur ge Mis nəbu nəcaloru ka malaŋ ya ti nu nəbiyyu ahaslani ni ti akədəmum mam ?⁶³ Avi sifa ana mis ti *Məsuf ge Melefit. Aslu ga vu ge mis ni ti ni zlam masakani. Ma goro ya nəhi ana kuli dek ni ti Məsuf ge Melefit avi sifa ana kuli àna naŋ.⁶⁴ Ay mis ndahaŋ tǎbu e kidīŋ gekuli

bu táfəku ahàr do. » Yezu àdəm nahkay ti adaba kwa ka manjəki ge tawi gayan əsəra ndam ya táfəki ahàr do akaba maslanja ya ti aməsəkumoru nan na àndava. ⁶⁵ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli, maslanja əbi esliki marana afa goro a bi, si Baba əvia njəda gana kwa ti, nahkay. »

⁶⁶ Kwa ka sarta gani nani ndam ya tadəbay Yezu ni dal-dal təsləkafəna, təmbrənj madəbay nan. ⁶⁷ Nahkay Yezu əhi ana ndam madəbay nan kru mahar cəeni ni ahkado : « Lekuləm day kawayum məsləkumfuana waw ? » ⁶⁸ Simu Piyer əhanjgrifənj, əhi : « Bay geli, məsləkafuka ti makoru afa ga way, way geli nahənj əbu way ? Pakama gayak ya kədəm ni avi sifa ya àndav day-day do ni ana mis. ⁶⁹ Məbu məfəkuk ahàr, məsəra nak ti Bay *njəlatani ya Melefit əslərbiyu ni. » ⁷⁰ Yezu əhi ana tay ahkado : « Lekuləm kru mahar cəeni ni ti, nu nədaba kuli a do waw ? Ay bəlanj gekuli ti arənja Zədəni. » ⁷¹ Adəm nahkay ti, àdəmki ka Zudas wur ga Simu Iskariyot, nanj bəlanj e kidin gatay nday kru mahar cəeni ni bu ; aməsəkumoru nanj ti nanj.

7

Bəza ga mən ga Yezu táfəki ahàr ka Yezu do

¹ Yezu àra àdəma nahkay ti əsawaday a kəsa ndəhanj bu ka had *Gelili. Awayay moroni ka had *Zude do, adaba gədəkani ga ndam *Zude tawayay makad nanj. ² Ka sarta gani nani wuməri ge mivicey ahay ga ndam Zude ni ənjia wudak. ³ Nahkay bəza ga mən ga Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Sləka ahalay a, ru ka had Zude, ti ku eslini day ndam ya tadəbay kur ni tōru tīpi tawi gayak ya kəgray ni. ⁴ Adaba tamal mis awayay mis təsəsar nanj ti, əgray zlam akal-akal do. Tamal kəgray tawi ni nahkay ti, ngazlaya ahàr gayak kə meleher ge mis a dek, ti tīpi kur. » ⁵ Bəza ga mənəni təhi nahkay ti adaba nday day táfəki ahàr ndo. ⁶ Yezu əhi ana tay ahkado : « Sarta gani goro ənjia fanj ndo. Lekuləm ti sarta gani gekuli əbi ; ku ananaw kədəgum tata. ⁷ Lekuləm ti mis ga duniya tizirey kuli kok-sah ; nu ti tizirey nu adaba nəbu nəhi ana tay zlam ya ti tagray ni ti zlam magədavani. ⁸ Lekuləm ti dəgum ka wuməri ni. Nu ti nınjioru ka wuməri gani nani do, adaba sarta gani goro ənjia fanj ndo. » ⁹ Yezu nakənj əra əhia ma nana ana tay a nahkay ti, ənjəhad ka had Gelili zlam gayan.

Pakama ga Yezu ya àdəm ka sarta ga wuməri ge mivicey ahay ni

¹⁰ Bəza ga mənəni təra tədəguru ka wuməri ni ti Yezu nakənj day ōru. Ōru ti əngazlivu ana mis ndo, awayay ti tīpi nanj ba. ¹¹ Mis

təcakalava ga magray wuməri na ti, gədəkani ga ndam *Zude ni tadəbay Yezu, tədəm : « Nanj neley ? » ¹² Mis dal-dalani ni təbu təzlapaki dal-dal ; mis ndəhanj tədəm : « Nanj mis sulumani. » Mis ndəhanj ti ni tədəm : « Aha, nanj mis sulumani do, agosay mis sawan. » ¹³ Ay maslanja əbi azlapaki vay-vay bi, adaba tagrafəna anjwaz kə gədəkani ga ndam Zude a.

¹⁴ Təra təcəkaba vad ga wuməri na kala-kala ti, Yezu əhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu mək ənjəki ka macahi zlam ana mis. ¹⁵ Pakama gayan ya àdəm ni əgri ejej ana ndam Zude, tədəm : « Nanj hini ejejegey ndo ni ti, əsəra zlam a ti ahəmamam ? » ¹⁶ Eslini Yezu əhi ana tay : « Zlam goro ya ti nəcahi ana kuli ni ti goro goroani do ; ga Bay ya ti əslərbiyu nu ni. ¹⁷ Pakama goro ya ti nədəm ni ge Melefit tək goro goroani aw ti, tamal maslanja awayay agray ere ye ti Melefit awayay ni ti aməsərkaba. ¹⁸ Maslanja ya ti əhi ma gayan gayənjani ana mis nahəma, awayay ti mis təzləbay nanj. Ay maslanja ya ti agray tawi ti mis təzləbay Bay ya ti əslərbiyu nanj ni ti adəm ma ge jiri, əsəkad malfada do simiteni. ¹⁹ Məwiz ədəfiki *Divi ge Melefit ana kuli ndo waw ? Ay e kidin gekuli bu maslanja bəlanj əbi agəskabu ma gani bi timey ! Kawayum mijin nu ti, nəgudar mam ? » ²⁰ Mis dal-dalani ni təhi ahkado : « Arənja agray kur aw ? Way awayay mijin kur way ? »

²¹ Eslini Yezu əhi ana tay : « Nəgra tawi a bəlanj mək əgria ejej ana kuli a dek. ²² Ku ka fat məpəsabana *kikeləmi kədi ana bəza, adaba Məwiz əhi ana kuli kikeləm. Ay ənjəki ke mekeli kədi ana bəza ti Məwiz do ; tənəjəki enji ti ata bənj ga bənj gekuli. ²³ Kikeləmi kədi ana bəza ka fat məpəsabana, kədəmum əgudar Divi ge Melefit ya ti Məwiz əvi ana kuli ni do. Nahkay ti nu nəhəngaraba mis a jiguriya ka fat məpəsabana ti, kəzumunku bəruv ti kamam ? ²⁴ Kacalumki nu ka zlam magudarani ti mənəjad majalaki ahàr. Kəgrum nahkay va ba ; wudaka kədəmum ma nahəma, jalumkia ahàr a lala day. »

Yezu ti nanj Bay gədəkani ya amara ni aw ?

²⁵ Ndam Zeruzalem ndəhanj tədəm ahkado : « Hini hi maslanja ya ti tadəbay nanj, tawayay takad nanj ni do aw ? ²⁶ Mənjumki : nanj əbu azlapay vay-vay kə meleher ge mis dek, day təhi ma ga arənja do ni. Gədəkani geli təsəra nanj *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ededin a waw ? ²⁷ Ay Bay gədəkani ya amara ni eminjia ti mis atəsər məlanj gayan ya ti əsləkabiya ni do. Maslanja hini ti leli məsəra məlanj gayan ya ti əsləkabiya na. »

* 7:2 Wuməri ge mivicey ahay : mənənj Levi 23.34-36 ; Mimbiki 16.23.

²⁸ Yezu nanj àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gɛɗakani ge Melefit ni bu, àhi ana tay kay kay, àdɛm : « Kɛsɛruma nu a waw ? Kɛsɛruma mɛlanj ya ti nàslɛkabiya na ededɛnj a waw ? Nu nuani nàra àna ahàr goro goroana do. Ay Bay ya ti àslɛrbiyu nu ni ti nanj jireni. Lekulɛm ti kɛsɛrum nanj do. ²⁹ Nu ti nàsɛra nanj a, adaba nàslɛkabiya afa gana ; àslɛrbiyu nu ti nanj. »

³⁰ Yezu àra àdɛma ma nahkay ti nday nakɛnj tawayay tɛgɛs nanj. Ay ti maslanja èsliki minjifɛni do, adaba sarta gani gayanj ènjia fanj ndo. ³¹ E kidɛnj ge mis dal-dalani ni bu mis kay tàvu, tɛfɛkia ahàr a, tɛdɛm ahkado : « Ka ya ti Krist Bay gɛɗakani ya amara ni eminjia ni ti, amagraj zlam magri ejep ana mis amatam ga maslanja hini ya ti agraj ni aw ? »

³² Ndam *Feriziyenj tàra ticia ma ge mis dal-dalani ya tɛdɛmki ka Yezu e kidɛnj gatay bu na ti, tɛhi ma gani ana gɛɗakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni, mɛk nday nakɛnj tɛslɛrbiyu ndam slewja ga mɛgɛs Yezu. ³³ Eslini Yezu àdɛm ahkado : « Ananjɛhad akaba kulɛ vad kay do ; kɛlanj gani anangoru afa ga Bay ya ti àslɛrbiyu nu ni. ³⁴ Akɛdɛbum nu, ay ti akɛdumu ahàr do, adaba ekislɛmki moroni ka mɛlanj goro ya ti anoru ni do. » ³⁵ Ndam *Zɛde tɛzlapay e kidɛnj gatay bu, tɛdɛm ahkado : « Àdɛm amɛdi ahàr do ni ti, amoru ti eley ? Bi amoru afa ga ndam geli ya tanjɛhadɛkabu akaba ndam ya ti nday ndam Zɛde do ni, bi amac-ahi zlam ana ndam ya ti nday ndam Zɛde do ni tɛk ? ³⁶ Ma gayanj ya àdɛm : “Akɛdɛbum nu, ay ti akɛdumu ahàr do, adaba ekislɛmki moroni ka mɛlanj goro ya ti anoru ni do” ni ti, awayay adɛm mafa ? »

Yam ya avay sifa ni

³⁷ Ka fat ya ti tindeverinj wumɛri ni tagraj wumɛri àtam ga vad nday ndahanj ni. Ka fat nani Yezu ècik jilk, àhi ana mis ni kay kay, àdɛm : « Tamal maslanja yam àkadà nanj a ti, màra afa goro a, mìsi. ³⁸ Maslanja ya ti afɛku ahàr ni ti, Melefit àdɛm a Wakita gayanj ni bu : “Yam ya avay sifa ni amɛnjɛzaya a vu ga maslanja gani nani ba akada ga yam ya ti akoru a zalaka vu ni.” [†] ³⁹ Yezu àdɛm nahkay ti àdɛmki ma ka *Mɛsuf ge Melefit, adaba amara mɛvi ana ndam ya ti tɛfɛki ahàr ni. Ka sarta gani nani ti àvi ana tay fanj ndo, adaba àngoru a mɛlanj masladani ge Melefit ni vu fanj ndo.

Mis ndahanj tɛgɛskabu Yezu do

⁴⁰ Mis dal-dalani ni tàra ticia ma ga Yezu ya àdɛm na ti, mis ndahanj e kidɛnj gatay

bu tɛdɛm : « Maslanja hini ti bay mahɛngaray *pakama ge Melefit ya ti Mɛwiz àdɛm amara ni ededɛnj. [†] ⁴¹ Mis ndahanj tɛdɛm : « Nanj *Krist *Bay gɛɗakani ya amara ni. » Mis ndahanj ti ni tɛdɛm : « Ay Krist Bay gɛɗakani ya amara ni nanj mis ga had *Gelili aw ? ⁴² Adaba Melefit àdɛm a Wakita gayanj ni bu Bay gɛɗakani ya amara ni ti nanj wur hud ge Devit. Nanj ti zal Betlehem, nanj ga kɛsa ge Devit. [§] ⁴³ Nahkay mis dal-dalani ni ticirvu azuhva Yezu. ⁴⁴ Eslini mis ndahanj e kidɛnj gatay bu tɛdɛm si tɛgɛs nanj kwa. Ay ti maslanja àbi ènjifɛnj bi.

⁴⁵ Ndam slewja ni tàra tɛslɛkabiya ti, gɛɗakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyenj ni tɛhi ana tay ahkado : « Kɛgɛsumbiyu nanj ndo ni ti kamam ? » ⁴⁶ Ndam slewja ni tɛhɛngrifɛnj ana tay, tɛhi ana tay ahkado : « Maslanja day-day àbi adɛm ma akada gayanj ni bi. » ⁴⁷ Ndam Feriziyenj ni tɛhi ana tay ahkado : « Lekulɛm day àgosa kulɛ a zla do waw ? ⁴⁸ E kidɛnj ga gɛɗakani geli bu ahkay do ni e kidɛnj ga ndam Feriziyenj bu ni ti, maslanja àbu àfɛkia ahàr ka maslanja nana waw ? ⁴⁹ Ndam ya ti tɛfɛki ahàr ka maslanja nani ti, nday ya ti tɛsɛr *Divi ge Melefit ya ti Mɛwiz àbɛki ni do ni. Ay nday nani ti Melefit ètikwesla tay a. »

⁵⁰ Ay Nikodem nanj ya ti àrɛkioru ka Yezu ga mɛlavad a vad nahanj ni, nanj àkibu ka tay eslini, àhi ana tay ahkado : ⁵¹ « E Divi ge Melefit ya Mɛwiz àbiki ana leli ni bu ni ti, mìsliki magrafɛnja seriya kɛ mìs a do, si tamal mìcifɛnja ma akaba mɛsɛra ere ye ti àgray na kwa. » ⁵² Nday nakɛnj tɛhi ahkado : « Nak day, nak zal Gelili zla tɛk ? Jenjey Wakita ge Melefit ni nahama, akɛsɛr zal Gelili àbi ahɛngaray pakama ge Melefit bi. » [⁵³ Kɛlanj gani ti, mis ya ti eslini ni ku way way do gatay àslɛka, òru a magam gayanj, *

8

¹ Yezu ti ni àcɛloru ka hɛma *Oliiviye ni.

Wal hala

² Hajɛnj gani ge dɛeni nahama, Yezu nakɛnj àngoru a dalaka ga *ahay gɛɗakani ge Melefit ni vu. Òru ènjɛa ti mis ya ti eslini ni dek tɛrɛkia. Nahkay nanj nakɛnj ànjɛhad digɛs, acahi zlam ana tay. ³ Nanj àbu acahi zlam ni ana tay nahkay ti, ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyenj tɛzɛbiyu wal nahanj, tɛfɛkad nanj kɛ meleher ge mis ni dek. Wal nani ti tɛdi ahàr nanj àbu agray hala. ⁴ Tàra tɛfɛkadà nanj a ti tɛhi ana Yezu ahkado : « Mɛsi, wal hini ti tɛcɛkia nanj ka

† 7:38 Mɛnjay Ezekiyel 47.1 ; Zakari 14.8. ‡ 7:40 Mɛnjay Mimbiki 18.15. § 7:42 Mɛnjay 2 Semiyel 7.12 ; Mìse 5.1. * 7:53 Zej 7.53-8.11 ti àbi a wakita ge Zej ya tɛbaki enji ni bu bi. A wakita ndahanj bu ni ti àbu mɛbɛkiani ka mɛlanj nahanj. Nahkay ti mɛsɛra pakama hini ti Zej àbɛki ka mɛlanj hini do. Ku tamal nahkay nɛngju ni ndam mɛsɛr zlam tɛdɛm pakama hini ti àgrava ededɛnj a.

magray hala. ⁵ Mawiz àbèki ma gani e *Divi ge Melefít bu, àhi ana leli mìzligi wal hala akada hini àna akur, màkad. Ay nak ti, kəđəm mam ? » ⁶ Tàhi nahkay ti tawayay təhəlfəŋa eyu a, ti təcalki nanj ka zlam magudarani. Ay Yezu nakəŋ àzəgad ahər jer mək àbèki zlam ka həd àna weleher. ⁷ Nday nakəŋ təmbrəŋ mihindifiŋa ma na kà Yezu a ndo, nahkay Yezu əzefteba ahər a mək àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti e kidiŋ gekəli bu àgudar zlam day-day ndo ni ti mìzligi wal ni enji. » ⁸ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti, àzəgad ahər mək àbèki zlam ka həd keti. ⁹ Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti təsləka bəlan àna bəlanj. Medewəl təsləka enji a. Nahkay wal ni àgəjəni nanj bəlanj kə meleher ga Yezu ciliŋ. ¹⁰ Yezu àra əzefteba ahər a ti àhi ana wal ni ahkado : « Mis nakəŋ nday eley ? Maslaŋa ya ti àdəm təkad kur ni ti àbu waw ? » ¹¹ Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Maslaŋa àbi, Bay goro ni. » Mək Yezu àhi : « Nu day ŋgay təkad kur ti nədəm do. Sləka, ay ti kəgudar zlam day-day va ba. »]

Yezu nanj Bay ya ti asladì məlanj ana mis ni

¹² Yezu àhi ana mis ni keti : « Nu ti bay ya ti asladì məlanj ana mis ni. Maslaŋa ya ti adəbay nu nahama, anəsladì məlanj, nahkay Melefít aməvi sifa. Ay maslaŋa ya ti àdəbay nu do ni ti amənjəhad a məlanj ziŋ-zinəni bu. » ¹³ Eslini ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ təhi ahkado : « Kəgrakia sedi a ka ahər gayak gayakana ti, ma gayak ni ma masakani. » ¹⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ku nəbu nagrakia sedi a ka ahər goro goroana nəŋgu ni, ma goro ya nədəm ni ma ge jiri, ma masakani do. Adəba nəsəra məlanj ya nəsləkabiya na akaba məlanj ya nakoru na. Ay lekələm ti kəsərum məlanj ya nəsləkabiya na akaba məlanj ya nakoru ni do. ¹⁵ Lekələm kəđəmum mis àgudara zlam a ti kajalum ahər akada ge mis hihirikeni ni. Ay nu nədəm mis àgudara zlam a ti nəjalay nahkay do. ¹⁶ Ku tamal nagrafəŋa seriya kə mis a nəŋgu ni seriya goro ni ge jiri, adəba nagray ti nu bəlanj do ; Baba goro nanj ya əslərbiyu nu ni nanj àbu akaba nu. ¹⁷ Àbu məbəkiani e *Divi ge Melefít ya Mawiz àbiki ana kəli ni bu nahkay hi : « Tamal mis cə tagray sedi, tədəm ere gani jiri ti, ma gatay ni jiri ededīŋ. » * ¹⁸ Nu nagrakia sedi a ka ahər goro goroana. Baba nanj ya əslərbiyu nu ni day agrakua sedi a. » ¹⁹ Eslini təhi ana Yezu ahkado : « Buk gani nanj eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nu tekeđi kəsərum nu nu way do ni ti, kəsərum Baba do daya. Tamal kəsəruma nu a ti amal kəsəruma Baba daya. »

²⁰ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti nanj àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefít ni bu ni, nanj kə gəvay ga zlam ya təbiviyu sədaga ana Melefít ni. Ay ti maslaŋa əsliki məgas nanj ndo adəba sarta gayəŋ enjiyu faŋ ndo.

« Kisləmki mədəgumani ka məlanj ya nakoru ni koksah »

²¹ Yezu àhi ana tay keti : « Nu ti nasləka. Lekələm akəđəbum nu, ay ti akəmbərəŋum zlam magudarani gekəli ni do, nahkay akəmətum zlam gekəli. Adəba kisləmki mədəgumani ka məlanj ya nakoru ni koksah. » ²² Eslini ndam *Zəde tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Àdəm «Kisləmki mədəgumani ka məlanj ya nakoru ni koksah» ni ti, awayay akad ahər gayəŋ gayəŋani zla tək ? » ²³ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti mis ya ka həd, nu ti mis ya əsləkabiya agavəla ni. Lekələm ti ndam ga *duniya, nu ti nu mis ga duniya do. ²⁴ Nəhi ana kəli akəmbərəŋum zlam magudarani gekəli do, akəmətum ti azuhva nani. Nahkay ti ahər àdəm kəfumku ahər, kəsərum nu gani, nu nəbu. Do ni ti akəmbərəŋum zlam magudarani gekəli ni do, akəmətum ededīŋ. » ²⁵ Nahkay nday nakəŋ təhi : « Nak way ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kwa ka mənəjəki ga zlapay goro ni nəhia ana kəli a, nədəm nu gani. ²⁶ Nu nəbu àna zlam kay ga mədəmkiani ke kəli ga məgas kəli àna seriya. Ay ma goro ya nəhi ana ndam ga duniya ni ti, ma ga Bay ya əslərbiyu nu àhu ni ciliŋ. Nanj ti nanj jireni. »

²⁷ Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti ŋgay àdəmki ma ka Bəjani ti, nday təsər ndo. ²⁸ Nahkay Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka fat ya ti akəzumoya *Wur ge Mis agavəla ti, † akəsərum nu ti nu gani, nu nəbu. Eslini akəsərum zlam ya ti nagray ni dek ti nu nuani nagray ga ahər goro do. Ma ya ti nədəm ni ti ma ga Baba ya àcahu ni ciliŋ. ²⁹ Bay ya ti əslərbiyu nu ni nanj àbu akaba nu, àmbərəŋ nu ga ahər goro ndo ; adəba nu nəbu nagray zlam ya ti àbəlafəŋ ni kəlavəđ. » ³⁰ Ka ya ti Yezu nanj àbu adəm ma ni nahkay ti, mis dal-dal təfəki ahər.

Maslaŋa ya ti agudar zlam ti nanj evidi ga zlam magudarani

³¹ Eslini Yezu àhi ana ndam *Zəde ya təfəkia ahər a ni ahkado : « Tamal kəgəsumkabá ma goro ya nəhi ana kəli na lala, kəmbərəŋum do ni ti, kigəma ndam madəbay nu ededīŋ ededīŋəna. ³² Akəsərum jiri, nahkay ti ekigum lekələm evidi va do. » ³³ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Leli bəza huđ ga Abraham. Day-day leli miği evidi

* 8:17 Mənjay Mimbiki 17.6 ; 19.15. † 8:28 Yezu àdəm : « Akəzumoya Wur ge Mis agavəla ti ti adəmki ma ka madarfaŋ nanj kə təndal.

ga maslaŋa ndo ni ti, kədəm mara miŋi leli evidi va do ni ti ahəmamam ? »³⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ni ti agudar zlam ti naŋ evidi ga zlam magudarani. ³⁵ Nədəm nahəma, evidi ti day-day tacalkivu naŋ ke mis ga huđ ahay do. Ay wur ga bay ahay ti ku ananaw naŋ wur ga huđ ahay zlam gayan. ³⁶ Tamal Wur ge Melefit àmbaya kuli e evidi ba ti, kigum lekulum evidi va do ededij. ³⁷ Nəsəra lekulum ti bəza huđ ga Abraham. Ay ti kawayum kəkadum nu, adaba kawayum məgəsumkabu pakama goro do. ³⁸ Nu ti nədəm ere ye ti Baba àdəfuki ni ; lekuli ti ni kəgrum ere ye ti bəŋ gekuli àhi ana kuli ni. »³⁹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Bəŋ geli ti Abraham timey. » Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal lekulum bəza ga Abraham ti akal kəgrum təwi akada ga Abraham ya agray ni. ⁴⁰ Nu nəbu nəhi ma ge jiri ya Melefit àhu ni ana kuli, ay nihi ti kawayum kəkadum nu sawan. Abraham agray nahkay ndo timey ! ⁴¹ Lekulum ti kəgrum təwi akada ga bəŋ gekuli ya agray ni. » Nday nakəŋ təhi : « Leli ti leli bəza məva do. Melefit naŋ bəlan naŋ Bəŋ geli. Bəŋ geli nahanj àbi. »

⁴² Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti Melefit naŋ bəŋ gekuli ededij ti amal kawayum nu, adaba nəsləkəbiya afa gana nəra afa gekuli a. Nu nəra ti àna ahər goro goroani do ; naŋ àslərbiyu nu. ⁴³ Kicəm ma goro ya nəhi ana kuli ni do ni ti kamam ? Kicəm do ni ti adaba kisləmki məbi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni do. ⁴⁴ Lekulum bəŋ gekuli ti *Seteni. Kawayum kəgrum ti təwi ga bəŋ gekuli gani ya awayay ni. Kwa ahaslani naŋ àbu abazl mis zlam gayan, day-day àdəm ma ge jiri ndo, adaba jiri gayan àbi. Masəkad malfada ti təwi gayan, adaba naŋ bay masəkad malfada, naŋ bəŋ gani daya. ⁴⁵ Ay nu ti nədəm ma ge jiri, nahkay ti kawayum məgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kuli ni do. ⁴⁶ Way esliki madafaya zlam a ti, adəm nu nagudar ni way ? Ay tamal ma goro ya nədəm ni dek jiri ti, kawayum məgəsumkabani do ni ti kamam ? ⁴⁷ Mis ge Melefit ti abi slimi ana ma ge Melefit, ay lekulum ti lekuli ndam ge Melefit do. Kawayum məbumi slimi ana ma gayan do ni ti azuhva nani. »

Kwa ka ya tiwi Abraham faŋ ndo ni, Yezu naŋ àbu àndava

⁴⁸ Ndam *Zude ni təhi ana Yezu ahkado : « Mədəm nak zal Samari, seteni ànukviyu a ahər vu ti, ma geli ni jiri ededij. »⁴⁹ Yezu àhi ana tay : « Seteni ànuviyu bi. Zlam goro ya nagray ni ti ga mazləbay Baba goro sawan. Lekulum ti ni kanjakum nu, kəbumku mimili. ⁵⁰ Nu ti nğay mis təzləbay nu kwa ti nədəm do. Ay Maslaŋa àbu bəlan awayay ti təzləbay nu, naŋ gani agray seriya ge jiri

daya. ⁵¹ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá ma goro na ti aməmət day-day do. »

⁵² Nahkay ndam Zude nakəŋ təhi ahkado : « Nihi ti məsəra seteni ànukviyu a ahər bu ededij zla ! Abraham àməta, ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis day təməta, ay nak kədəm tamal maslaŋa àgəskabá ma gayak na ti àmət day-day do ni ti ahəmamam ? ⁵³ Bəŋ geli Abraham tekeđi àməta ti, nak kətam naŋ aw ? Ndam məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni day təməta, ay nak ti kədəm nak way ? »⁵⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tamal nu nuani nazləbay ahər goro ti, mazləbavani nani egi zlam masakani. Bay ya ti azləbay nu ni ti Baba naŋ ya ti kədəmum naŋ Melefit gekuli ni. ⁵⁵ Lekulum kəsərum naŋ do, ay nu ti nəsəra naŋ a. Tamal nədəm nəsər naŋ do ni ti, nasəkad malfada akada gekuli ni. Nu nəsəra naŋ a, nəbu nəgəskabu ma gayan daya. ⁵⁶ Bəŋ gekuli Abraham àmərvə adaba àsəra emipi sarta ga marana goro a. Èpia, mək àmərvə àna naŋ a àkiva. »⁵⁷ Eslini ndam Zude ni təhi ahkado : « Nak kəzum vi kru kru zlam ndo ni ti, kədəm kipia Abraham a ti ahəmamam ? »⁵⁸ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, kwa ka ya ti tiwi Abraham faŋ ndo nəŋgu ni, nu gani, nu nəbu àndava. »⁵⁹ Yezu àra àdəma nahkay ti nday nakəŋ təhəl akur ge mizligi naŋ àna naŋ. Ay ti Yezu àbu e kidij ge mis bu mək àsləka a məlanj ga *ahay gədakani ge Melefit ni ba, àhəraya e mite va.

9

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf nahanj a

¹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu akoru e divi bu akaba ndam madəbay naŋ ni ti èpi zal wuluf nahanj. Maslaŋa gani nani ti tiweya naŋ wulufana. ² Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Məsi, maslaŋa hini tiweya naŋ wulufana ti, way agudar zlam way ? Agudar zlam ti naŋ tək, day ti ata bəbəŋani təgudar aw ? »³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tiweya naŋ wulufana ti azuhva agudara zlam a ahkay do ni ata bəŋani təgudara zlam a palam do. Tiwi naŋ nahkay ti, Melefit awayay ti mis tīpi nğəda gayan àna maslaŋa hini. ⁴ Nihi məlanj maslani ti ahər àdəm məgrum təwi ga Bay ya àslərbiyu nu ni. Mələvad egi wudak, nahkay ti maslaŋa emisliki magray təwi ni koksah. ⁵ Ka ya ti nu nəbu a duniya bu mba ni ti nəsladi məlanj ana mis. »⁶ Àra àdəma nahkay ti ètiferu eslib a had, agraya elibisil àna eslib gayan na mək àgriki ke eri ana zal wuluf ni. ⁷ Àhi ana zal wuluf ni ahkado : « Ru kàbaray eri a dəluf Siləwe ni bu. » Siləwe ti awayay adəmva « Məslərani. » Zal wuluf

nakəŋ òru àbaray eri ni. Àra àbara eri na ti epi divi, mək àsləka, òru a magam.

⁸Ndam mahay gayan akaba ndam ya tǎbu tipi nan ahaslani nan àbu ahəŋgalay zlam ni tǎdəm ahkado : « Maslaŋa hini ti nan ya ti kəlavad anjəhad digusa, ahəŋgalay zlam ni do aw ? » ⁹Mis ndahan tǎdəm : « Nan. » Mis ndahan ti ni tǎdəm : « Nan do, tǎzavu cilin. » Mək nan nakəŋ àdəm : « Nu gani timey ! » ¹⁰Eslini nday nakəŋ tǎhi ahkado : « Kipi divi nahkay ti, mam àgrakukvu mam ? » ¹¹Nan nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti tǎzalay nan Yezu ni àgraya elifisil a, àgruki ke eri mək àhu ahkado : “Ru kàbaray eri a dǎluv Siləwe ni bu.” Nu nakəŋ mək nòru. Nòru nàbara ti nipi divi həya. » ¹²Nday nakəŋ tǎhi : « Maslaŋa gani nani nan eley ? » Àhi ana tay : « Nəsər do. »

Ndam Feriziyen tihindifinǎ ma kà zal wulufna

¹³Təzoru maslaŋa ya ti ahaslani nan wulufani ni afa ga ndam *Feriziyen. ¹⁴Yezu àgraya elifisil a, àgriki ana zal wuluf ni mək àhalikaba eri na ti ka fat mǎpəsabana. ¹⁵Tòru tǎnjua àna nan a ti, ndam Feriziyen ni day tihindifinǎ, tǎhi : « Nihiki kipi divi ti, mam àgrakukvu mam ? » Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa gani nani àgruki elifisil ke eri, nàbaray eri mək nipi divi həya. » ¹⁶E kidin ga ndam Feriziyen ni bu mis ndahan tǎdəm : « Ku way mǎgray ere hini way nəŋgu ni, maslaŋa gani àsləkabiya afa Melefit a do, adaba àgra zlam ya ti àbəlay magrani do na a vad *mǎpəsabana ba. » Mis ndahan ti ni tǎdəm : « Tamal nan bay magudar zlam ti, esliki magray zlam ya ti agri ejep ana mis akada hini ni aw ? » Nahkay ticirva e kidin gatay ba. ¹⁷Eslini ndam Feriziyen nakəŋ tihindifinǎ ma kà zal wuluf ya àŋgaba na keti, tǎhi ahkado : « Nak ti maslaŋa ya ti àhəlukaba eri a ni ti kǎdəm nan way ? » Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nan bay *mahəŋgaray pakama ge Melefit. »

¹⁸Ay ti gǎdàkani ga ndam *Zude ni ti ŋgay ahaslani nan wulufani day ti nihi epi divi ti tǎwayay mǎgəskabani ndo. Nahkay tǎzalabiyu ata bəŋjani ¹⁹ge mihindifinǎ ma kà tay a. Tàra tǎnjia ti tǎhi ana tay ahkado : « Wur gekuli ya kǎdəmum kiwəmaya nan a wulufana ti nan hini ededifin aw ? Ay ti mam àgravu nihi ti epi divi ni mam ? » ²⁰Nday nakəŋ tǎhəŋgrifəŋ ana tay, tǎhi ana tay ahkado : « Məsəra hini ti wur geli, ka ya ti miweya ti nan wulufani ededifin. » ²¹Ay ere ye ti àgravu, epi divi hi ti, məsər do. Maslaŋa ya ti àhalikaba eri a ni day məsər do. Nan wur va do, hindəmfinǎ kà nan nanjana ; esliki mǎhəŋgrifəŋani ana kuli. » ²²Tǎdəm nahkay ti adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kà gǎdàkani ga ndam Zude na. Adaba ndam Zude ni dek

tǎzlapakabà, tǎdəm maslaŋa ya adəm Yezu nan *Krist ti tǎcafəŋa nan kà mahəŋgalay Melefit akaba tay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni ba. ²³Ata bəŋjani tǎdəm nan wur va do, tihindifinǎ kà nan nanjana ti azuhva nani.

²⁴Ndam Feriziyen ni tǎzalay maslaŋa ya ti ahaslani nan wulufani ni keti. Ara ənjia ti tǎhi : « Dum ma ge jiri kə meleher ge Melefit. Leli ti məsəra maslaŋa ya ti kǎdəm àhəlukaba eri a ni ti nan bay magudar zlam. » ²⁵Nan nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « ŋgay nan bay magudar zlam ahkay do ni àgudar zlam do ni ti nəsər do. Ere ye ti nəsər ni ti zlam bəlan ; ahaslani ti nu wulufani, ay nihi ti nipi divi. »

²⁶Nday nakəŋ tihindifinǎ, tǎhi : « Àgruki ti mam ? Àhəlukaba eri a ti ahəmamam ? »

²⁷Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kuli a àndava, kicəmuki ndo timey. Ay kawayum nahi ana kuli kicəm keti ti kamam ? Tək lekulum day kawayum miği ndam madəbay nan aw ? » ²⁸Àra àdama nahkay ti, nday nakəŋ tindivi nan, tǎdəm : « Adəbay maslaŋa nani ti nak kwa. Leli ti leli ndam madəbay Məwiz. » ²⁹Leli ndam madəbay Məwiz adaba məsəra Məwiz ti Melefit àhia ma gayan ana nan a. Ay maslaŋa nani ti məsər məlan gayan ya àsləkabiya na do simiteni. » ³⁰Nan nakəŋ àhi ana tay nahkay hi : « Lekulum kəsərum məlan gayan ya àsləkabiya na do ni ti ahəmamam ? Ay àhəlukaba eri a timey ! » ³¹Məsəra tamal bay magudar zlam ahəŋgalaləŋ zlam kə Melefit ti Melefit eciiki do. Ay ku way way do tamal ahəŋgalay Melefit àna mahəŋgarorur ahàr a had akaba agray ere ye ti àhi mǎgray ni ti, Melefit eciiki. » ³²Day-day maslaŋa èci ti maslaŋa nahaj àhalikaba eri ana mis tiweya nan a wulufana ndo. ³³Tamal ti maslaŋa nani àsləkabiya afa ge Melefit a do ni ti, amal èliki magray arəŋa koksah. » ³⁴Nday nakəŋ tǎhəŋgrifəŋ, tǎhi : « Kwa tiweya kur a nak bay magudar zlam ti kacahi zlam ana leli aw ! » Nahkay tǎgaraya nan e mite va.

Way nan wulufani ededifin way ?

³⁵Yezu àra ècia ndam Feriziyen ni tǎgaraya zal ya ahaslani wulufani na e mite va ti adəbay nan. Àra àdia ahar a ti àhi ahkado : « Kəfəki ahàr kà *Wur ge Mis aw ? » ³⁶Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nan way, Bay goro ni, ti nǎfəki ahàr ni ? » ³⁷Yezu àhi : « Bay ya ti kəbu kaməŋjaləŋ, nan àbu ahuk ma ni ti nan gani. » ³⁸Nan nakəŋ àhi : « Nəfukuka ahàr a, Bay goro ni. » Mək àbəhadì mirdim grik.

³⁹Eslini Yezu àdəm : « Nàra a duniya va ti ga magrafəŋa seriya kə mis a ; ti ndam wuluf tipi divi, nday ya tǎdəm tipia divi a ni tǎwuluf. » ⁴⁰Ndam *Feriziyen ya tǎbu akaba nan eslini ni tǎra ticia ma gayan na ti tǎhi :

« Leli day leli ndam wuluf aw ? »⁴¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti kànjum lekuli ndam wuluf ti, amal zlam magudarani gekuli àbi. Ay nihi ti kàdàmum kàbum kipàm divi ti zlam magudarani gekuli àbu. »

10

Bay majəgay təmbəmbak

¹ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti ahuriyu a gargara ga təmbəmbak vu gwar a mahay do, ahuriyu àna mələŋ nahəŋ ti, naŋ zal akal, naŋ zal abra. ² Ay maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a mahay ga gargara ni ti naŋ bay majəgay təmbəmbak. ³ Bay majəgay gargara ni azləkiaba mahay ana bay majəgay təmbəmbak na. Azləkiaba ti bay majəgay təmbəmbak ni azalay təmbəmbak gayəŋ dek bəlaŋ bəlaŋ àna slimi gatay. Təmbəmbak ni ticia dəŋgu gayəŋ a ti təsəra, abaya tay e mite va. ⁴ Ka ya ti àbaya tay a nahəma, adi kama ana tay, mək təmbəmbak ni tadəboru naŋ kələŋ, adaba təsəra dəŋgu gayəŋ a. ⁵ Ay ti atadəboru maslaŋa ya ti təsər naŋ do ni do ; atacuhwafəŋa, adaba təsər dəŋgu ge mis ndahaŋ do. » ⁶ Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay, ay ti ticiaba ere ye ti awayay ahiki ana tay na ndo.

Yezu naŋ bay ya ti ajəgay zlam lala ni

⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, mahay ga gargara ga təmbəmbak ni ti nu. ⁸ Mis ndahaŋ ya təra, tədəm tajəgay təmbəmbak ni ti, nday dek ndam akal, ndam abra ; ay təmbəmbak ni ticiiki ma ana tay ndo. ⁹ Mahay ti nu, maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a nu bu ni ti arəŋa amacay naŋ do, Melefiti amahaŋgay naŋ. Nahkay emisliki məhuriyu a gargara vu, mahərana e mite va akaba aməŋgət zlam mazum gayəŋ. ¹⁰ Zal akal ara ti ga məhəl zlam àna akal, ga mabazl zlam akaba ge mijin zlam. Ay nu nàra ti, nawayay ti mis təŋgət sifa ya ti àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti nəvi ana tay àtam ya ti tiwi mis àna naŋ ni.

¹¹ « Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti, ku takadki naŋ ka təmbəmbak gayəŋ ya ti ajəgay tay ni nəŋgu ni agəskabu, àmbrəŋ tay do. ¹² Ay ti maslaŋa ya ajəgi zlam ana mis ti təpəl naŋ ni ti ajəgay zlam lala do, adaba tamal əpia kəra gili naŋ àbu ara ti acuhway, ambərbru təmbəmbak ni. Aməmbərba tay a ti, kəra gili ni amabazl ndahaŋ, emidikaba ahər a ana məgəjəni gana. ¹³ Maslaŋa ya ti acuhway, ambərbru təmbəmbak ni ti təmbəmbak ni təhəli ahər do, adaba naŋ agray ni təwi ga siŋgu ciliŋ. ¹⁴ Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Nu nəsəra təmbəmbak goro a, təmbəmbak goro day təsəra nu a ¹⁵ akada ga Baba ya əsəra nu a, nu day nəsəra Baba ni. Nahkay ti nəgəskabu ti təkadki nu ka təmbəmbak goro

ya najəgay ni. ¹⁶ Təmbəmbak goro ndahaŋ təbu, ay ti təkibu ka ndahaŋ ya a gargara hini bu ni bi. Nday gani nani ti ahər àdəm məhəlbəiyu tay daya. Etici dəŋgu goro, etigi ka ahar bəlaŋ akaba ndahaŋ ni, bay majəgay tay day bəlaŋ. ¹⁷ Baba awayay nu adaba nəgəskabu ti nəmət ka mawayay goro, do ni ti maslaŋa əsliki makad nu do. Nəməta nəŋgu ni, nisliki məŋgabana tata. ¹⁸ Maslaŋa ya ti əsliki makad nu ni ti àbi, nəgəskabu nəmət ti ka mawayay goro. Nisliki məmətani ka mawayay goro ; nisliki məŋgabana daya. Bəŋ goro àhu gray ti nahkay. »

¹⁹ Ndam *Zude ni təra ticia ma ga Yezu ya àdəm na ti ticiirvu e kidin gatay bu keti. ²⁰ Mis ndahaŋ kay e kidin gatay bu təbu tədəm : « Seteni àniviyyu a ahər vu, naŋ zal seteni ti kəbumi slimi ana ma gayəŋ ni ti kamam ? » ²¹ Mis ndahaŋ ni ti ni tədəm : « Zal seteni àdəm ma gayəŋ hini ya adəm ni do. Zal seteni ti əsliki məzləkikaba eri ana ndam wuluf a waw ? »

Ndam Zude tawayay məgəskabu ma ga Yezu do

²² Sarta ga wuməri ga məzləkaba *Ahay gədəkani ge Melefiti na ənjəa, təgray a Zeruzalem, sarta gani nani ti ahar kusi. ²³ Nahkay Yezu asawađay a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefiti ni bu, ka mələŋ ya təzalay Dalahay ga Salomon ni. ²⁴ Ndam *Zude ni təkakalakivu ka Yezu, tēvelinji ahər, təhi ahkado : « Tamal nak *Krišt edediŋ ti, hi ana leli vay-vay kimbirəŋ ba, nahkay ti ahər aməhəli ana leli va do. » ²⁵ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kuli a àndava, ay ti kawayum məgəsumkəbu ma gani ndo timey. Təwi ya nagray ni ti nagray àna njədə ga Baba, nahkay təwi gani nani adəfiki ana kuli nu ti nu way. ²⁶ Ay ti kekileŋa lekələm kawayum məfumku ahər do, adaba lekələm kəkumkibu ka təmbəmbak goro bi. ²⁷ Təmbəmbak goro ti tici dəŋgu goro, nu day nəsəra tay a, nday day tadəbay nu. ²⁸ Nəvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay, atamət do, maslaŋa day emisliki məhəlfua tay a do. ²⁹ Baba Melefiti naŋ ya àbu təmbəmbak ni ti naŋ gədəkani àtam mis dek, àtam zlam dek. Maslaŋa àbi əsliki məhəlfəŋa tay kà Baba bi. ³⁰ Leli ata Baba ti leli bəlaŋani. »

³¹ Yezu àra àdəma nahkay ti ndam Zude ni təhəl akur keti, tawayay mizligi naŋ àna naŋ. ³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəra təwi sulumana sulumana kay e kidin gekuli ba àna njədə ga Baba. Ay kawayum kizligum nu àna akur, kakađum nu ti àki ke təwi weley gani weley ? » ³³ Eslini ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Mawayay mizligi kur àna akur, mawayay makad kur ti, àki ke təwi sulumani do. Mizligi kur ti adaba kindivia Melefiti a palam ; nak mis, ay ti

kawayay kazay ahàr gayak akada nak Melefit. »³⁴ Yezu àhəngrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm nahkay hi : “Lekulum ti melefitit.” * Àbi məbəkiani nahkay hi bi aw ?³⁵ Maslaŋa àbi esliki məbəzki zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na bi. Nahkay nday ya ti Melefit àhi ma gayan ana tay ni ti àzalay tay melefitit ededīŋ. ³⁶ Ay nu ti Baba àdaba nu a, àslərbiyu nu a duniya vu. Goro ya nàdəm “Nu Wur ge Melefit” ni ti, ahəmamam kisləmki mədəmani nindivi naŋ ni mam ? ³⁷ Tamal nagray təwi ni ga Baba do ni ti kəfumku ahàr ba. ³⁸ Ku nagray təwi ga Baba, kəfumku ahàr do nəŋgu ni, gəsumkabá təwi goro ya nagray na digepa. Nahkay ti akəsərur lala, nu nəbu àna nǰədə ga Baba, naŋ day naŋ àbu àna nǰədə goro, nahkay leli ata Baba ti bəlanjani. »³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, tawayay məgəs naŋ keti, ay ti àtamfəŋa kà tay a.

⁴⁰ Kələŋ gani Yezu àsləka, àŋgoru ke ledi ge Zərden, ka mələŋ ge Zeŋ ya *àbaray mis ahaslani ni. Naŋ nakəŋ ànjahad eslini gosku bal. ⁴¹ Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti mis kay tərəkia, təbu tədəm : « Zeŋ ti àgray zlam magray ejeŋ ndo ; ay ma gayan ya àdəmki ka maslaŋa hini ni dək ti jiri ededīŋ. »⁴² Eslini mis kay təfəkia ahàr ka Yezu a.

11

Lazar àməta, mək Yezu ahəngaraba naŋ e kisim ba

¹ Zal nahanəŋ àbu, slimi gani Lazar, arməwər àzəgadiya naŋ a. Kasa gayan Betani, nday akaba bəza ga məŋani walani ata Mari nday ata Marta. ² Mari ti nani, Mari ya ti àbəkì tersel ka asak ga Bay geli mək àtəmadkia àna məhər gayan a ni. Lazar naŋ ya ti èbesey do ni ti wur ga məŋani. ³ Nahkay bəza ga məŋ ga Lazar nakəŋ təslərkiuru mis ka Yezu ti məhi : « Bay geli, zləba gayak Lazar èbesey do. » ⁴ Yezu àra ècia ma na nahkay ti àdəm : « Arməwər ga Lazar ni ti àkad naŋ do. Ay ti mis atəsər nǰədə ge Melefit àna naŋ sawaŋ. Nahkay atazləbay Melefit, atazləbay nu Wur ge Melefit daya. »

⁵ Lazar akaba bəza ga məŋani ata Mari nday ata Marta ti Yezu awayay tay ; ⁶ ay àra ècia ga Lazar ya èbesey do na ti òru weceweci ndo, àpaskivu ka ahàr gani vad cə. ⁷ Kələŋ gani àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Nihi ti sarta ènjəa ga maŋgona e Zəde a. » ⁸ Ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Məsi, nihi guhwa həya ndam *Zəde ni tawayay tizligi kur àna akur, tawayay takad kur ti, kəŋgoru eslini keti aw ? »⁹ Yezu àhi ana tay : « Mələfat ti nǰemdi kru mahar cə do aw ? Tamal mis asawadəy ga mələfat ti èji asak do, adaba naŋ a mələŋ

maslədani bu, epi divi lala. ¹⁰ Ay tamal mis asawadəy ga mələvad ti èji asak, adaba naŋ àbi a mələŋ maslədani bu bi, èpi divi lala do. » ¹¹ Yezu àra àhia ma ana tay a nahkay ti àhi ana tay : « Zləba geli Lazar àdiya e dəwir va, ay nakuru nepidəkababiya naŋ a. » ¹² Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Bay geli, tamal àdiya e dəwir va ti, aməngaba a arməwər gayan ni ba do waw ? » ¹³ Ga Yezu ya àhi ana tay nahkay ti awayay ahi ana tay Lazar àməta. Ay ndam *madəbay Yezu ni təhi ana ahàr hi ti Yezu àdəmki ma ti ke dəwir dəwiri ededīŋ. ¹⁴ Nahkay Yezu àhi ana tay vay-vay : « Lazar àməta. ¹⁵ Nu nəbi ka mələŋ gani bi ti nəbu nəmərnu azuhva kəli, adaba akəfumku ahàr àkivu. Ay nihi ti takomum mədəgumkiuru. » ¹⁶ Eslini Tumas naŋ ya təzalay naŋ Didim ni àhi ana ndam madəbay Yezu ndahanəŋ ni ahkado : « Leli day takomum madəboru naŋ, ti tōru tábazla leli akaba naŋ a. »

¹⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tǰnjəa a Betani a wudak ti, təhi ana tay Lazar àra vad a fad e mindiviŋ ba. ¹⁸ Betani ti driŋ driŋ akaba Zeruzalem kay do, èsli ezewed kru kru mahkr do. ¹⁹ Nahkay ndam Zəde kay tōra eslina ga məgrikabiyu ezekw àna Marta nday ata Mari ga wur ga məŋ gatay ya àməta na. ²⁰ Marta àra ècia Yezu naŋ àbu ènjia wudak ti àŋgwivoru a ma vu. Mari ti ni naŋ a magam maŋjəhadani digəsa. ²¹ Ata Marta təra tábakabá ahàr ata Yezu a ti Marta nakəŋ àhi ahkado : « Tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo. ²² Ay nəsəra ku nihi day ere ye ti kihindifəŋa kə Melefit a dək day Melefit aməvuk. » ²³ Yezu àhəngrifəŋ, àhi ahkado : « Wur ga muk ni aməngaba e kisim ba. » ²⁴ Marta àhi : « Iy, nəsəra ka fat ga mandav ga duniya mis atəngaba e kisim ba ni ti, naŋ day aməngaba. » ²⁵ Yezu àhi keti : « Mis təngaba e kisim ba, təbu àna sifa ti azuhva nu, adaba nu nəbu palam. Maslaŋa ya ti àfəkua ahàr a ti ku tamal àməta nəŋgu ni amələbu àna sifa. ²⁶ Maslaŋa ya ti naŋ àbu àna sifa, àfəkua ahàr a ti, amənjəhad ga kangay-kəngayani, àmət do. Kəhi ana ahàr ma goro hini ya nəhuk ni ma ge jiri do waw ? » ²⁷ Eslini Marta nakəŋ àhi ahkado : « Ma ge jiri, Bay goro ni ; nəsəra nak *Krist *Bay gəfadakani ya Melefit àslərbiyu a duniya vu ni, nak Wur ge Melefit. »

²⁸ Marta àra àhia ma na nahkay ti àsləka, àŋgoru a magam, mək àzalay wur ga məŋani Mari, àhi ma akal-akal, àhi ahkado : « Məsi geli àra, naŋ àbu ehindi kur. » ²⁹ Mari àra ècia ma ga wur ga məŋani ya àhi na ti ècikaba cəkwađ, àrəkioru ka Yezu. ³⁰ Ka sarta nani ti Yezu àhuriyu a kəsa ni vu faŋ ndo, kekileŋa naŋ àbu ka mələŋ ya tábakabu ahàr nday ata

Marta ni mba. ³¹ Ndam Zude ya tãvu a ahay bu, tõru eslini ga magri ezekw ana tay ni tãra tipia Mari nakəŋ eci kaba cakwad àhàraya e mite va ti tãdãbabiyyu naŋ. Tãdãboru naŋ ti, tãhi ana ahàr bi akoru ke mindiviŋ, akoru etãwibiyyu eslini. ³² Mari òru ènjua ka melaŋ ga Yezu na, èpia naŋ a ti àbãhadi mirdim, àhi ahkado : « Bay goro ni, tamal nak kãlabu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmæt ndo. » ³³ Yezu àra èpia Mari a naŋ àbu etãwi, ndam Zude ya tãdãbabiyyu Mari ni day tãbu titãwi ti, àhàlia ahàr a dal-dal, bõrur àwera naŋ a. ³⁴ Mæk àhi ana tay ahkado : « Kãfumiyyu naŋ e mindiviŋ vu eley ? » Nday nakəŋ tãhəŋgrifaŋ, tãhi : « Bay geli, ra kara kipibiyya melaŋ gana. » ³⁵ Eslini Yezu ètãwi. ³⁶ Ndam Zude ni tãra tipia naŋ a naŋ àbu etãwi ti tãdãm : « Mənjumki day ti, àwaya naŋ a dal-dal ni. » ³⁷ Ay mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tãdãm ahkado : « Àhàlikaba eri ana zal wuluf a ti, ti Lazar àmæt ba ti èsliki magrani koksah aw ? »

³⁸ Eslini bõrur àwera Yezu a keti, mæk òru ke mindiviŋ ni. Mindiviŋ nani ti ahuzl, tãzlakləŋ ma gani àna belim gɔdakanani. ³⁹ Tõru tinjua ti Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Zumlaŋa belim na kã ma ge mindiviŋ na. » Eslini Marta wur ga məŋ ga maslaŋa ya ti àmæt ni àhi ahkado : « Bay goro, àgra vad a fad nihi e mindiviŋ ni ba ni ti èzia àndava timey. » ⁴⁰ Yezu àhi ahkado : « Nəhuka àndava : tamal kãfakua ahàr a nahama ekipi zlam, akasər Melefit ti naŋ njɔda-njɔdani, akazlɔbay naŋ ti, kici ndo waw ? » ⁴¹ Nahkay mis ni tãzalaŋa belim na kã ma ge mindiviŋ na. Eslini Yezu nakəŋ àmənjoru agavəla, àdãm : « Susi gayak Bəba goro ni, adaba kəgrua ere ye ti nihindiluk na. » ⁴² Nu ti nəsəra nak kãbu kəgru ere ye ti nihindiluk ni dek kəlavad. Ay nɔdãm ma hini ti, nawaway ti mis ya tãbu ahalay teveliŋ nu ni tici, ti təsər nak kəsərbiyyu nu edediŋ. » ⁴³ Yezu àra àdama ma na nahkay ti àzlah kay kay, àdãm : « Lazar, hərəya e mindiviŋ ni ba. » ⁴⁴ Nahkay maslaŋa ya ti àmæt ni àhərəya, asak mitãwideni, ahar day mitãwideni àna gabaga, ahàr gayan makambahani àna azana. Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni ahkado : « Picehãmaba naŋ a, ti mäsawadáy. »

tãra ticia ma na ti, tãzalakabu gɔdakanani ga ndam Zude ni dek, tãdãm : « Nihi maslaŋa hini agray zlam magray ejep dal-dal ti, mægrom ahəmamam ? » ⁴⁸ Tamal màmbrəŋa naŋ a, naŋ àbu agroru zlam gayan ni nahkay ti, mis dek atafəki ahàr. Nahkay ndam *Rom atãmbrəŋ leli do : etembedkaba *ahay gɔdakanani *njelatani geli na, etijiŋ jiba geli dek. »

⁴⁹ Zal nahaŋ àbu, naŋ gɔdakanani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani, slimi gayan Kayif. Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Ləkuləm ti kəsərur arana do simiteni. » ⁵⁰ Ahàr àdãm mis balaŋ amæt azuhva ndam jiba geli dek, ti ndam jiba geli ni tãmæt ba. Amæt nahkay ti angivu ana kuli ti kəsərur do waw ? » ⁵¹ Àdãm nahkay ti pakama gayan gayanani do ; àhəŋgaraya pakama ge Melefit a, adaba Kayif ti gɔdakanani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani palam. Pakama ge Melefit ya àhəŋgaraya ni ti nihi : ahàr àdãm Yezu amæt azuhva ndam jiba gayan kwa. ⁵² Yezu amæt ti azuhva ndam jiba gayan ciliŋ do, amæt ti ga maŋgakabu ahàr ana bəza ge Melefit ya medeveni ka had gərgərani ni dek.

⁵³ Kwa ka fat nani nday nakəŋ tawayay makad naŋ. ⁵⁴ Yezu àra ècia ma gana ti, àmbrəŋ masawadani e kidiŋ ga ndam Zude bu hãya, àsləka òru a kəsə nahaŋ vu. Kəsə nani ti tãzalay Efreyim, kã gəvay ge gili. Ara enjua ti ànjəhad eslini akaba ndam madəbay naŋ ni.

⁵⁵ Ka sarta gani nani ti *Pak, wuməri gɔdakanani ga ndam Zude ni, ènjia wudak. Nahkay ndam Zude kay ya a kəsə ndahaŋ bu ni tãsləka, tõru a Zeruzalem ga mabarani ti tigi njelatani day kwa ti tãgray wuməri ni. ⁵⁶ Mis ni tõru tinjua a Zeruzalem a ti teheliŋ eri ga Yezu, ay ti tãdi ahàr ndo. Ka ya ti nday tãbu a dalaka ga *ahay gɔdakanani ge Melefit ni bu nahəma, tãzlapay e kidiŋ gatay bu, tãdãm : « Kəhumi ana ahàr mam ? Kəhumi ana ahàr ti amara ga magray wuməri na waw ? » ⁵⁷ Gɔdakanani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tawayay tagəs naŋ, nahkay tãhi ana mis ahkado : « Ku way way do tamal àsəra melaŋ ga Yezu ya naŋ àbu na ti mãhi ana leli. »

12

*Mari abəki tersel ka asak ga Yezu
(Meciyyu 26.6-13 ; Mark 14.3-9)*

Gɔdakanani ga ndam Zude tagray sawari ge mijin Yezu

(Meciyyu 26.1-5 ; Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2)

¹ Ndam *Zude ya tãra afa ga Mari a, tipi ere ye ti Yezu agray ni ti, mis ndahaŋ kay e kidiŋ gatay bu tãfakia ahàr ka Yezu a. ⁴⁶ Ay mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tãrəkiuru ka ndam *Feriziyen, tãŋgahadi ere ye ti Yezu agray ni ana tay. ⁴⁷ Gɔdakanani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni

¹ Vad àvu muku tara tagray wuməri ga *Pak ni ti Yezu òru a Betani a kəsə ga Lazar bu. Lazar ti naŋ ya ti àmæt, mæk Yezu àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni. ² Eslini tãzalaki Yezu nakəŋ ka zlam məzumani. Òru ènjua ti Marta ahəlibiyyu zlam məzumani ana tay, Lazar ti ni naŋ àbu azum zlam akaba mis ya tãzalay tay ni. ³ Ka ya ti

tàbu tæzum zlam ni ti Mari òru àna tersel ya tæzalay nardu ni, nǰelatani ge sǰngu kayani, telma ge litir. Àra ènjia àna naŋ a ti àbækì tersel ni ka asak ga Yezu cœni mæk àtamadkia àna mæhær ga ahàr gayan a. Nahkay ahay ni dek ezi tersel tersel a. ⁴ Eslini Zudas Iskariyot bɔlan ga ndam *madɔbay Yezu, naŋ ya amæsækumoru Yezu ni, àdàm ahkado : ⁵ « Sǰngu ge tersel ni jik diŋ diŋ mahkær ti tæsækumoru, tidi sǰngu gani ana ndam talaga ndo ni ti kamam ? » ⁶ Zudas àdàm nahkay ti adaba awayay ndam talaga palam do, àdàm nahkay ti adaba naŋ zal akal. Naŋ bay mangah sǰngu, ay ti naŋ àbu adafɔŋa sǰngu na akal-akal a. ⁷ Ay Yezu àra ècia ma ga Zudas na ti àhi : « Mbrəŋ wal hini, kàhəli muru ba. Àgray nahkay ti adaba naŋ àbu ajalækioru ahàr ka vad ya ti anəmœta, atəfiyu nu e evid vu ni. ⁸ Ndam talaga zla nahœma, nday tæbu akaba kuli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kuli kəlavad do. »

⁹ Ndam *Zude kay tæra ticia Yezu naŋ a Betani ti tœru eslini. Tœru ti azuhva Yezu cilin do ; tœru ti ga moru mipi Lazar naŋ ya ti Yezu àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni daya. ¹⁰ Nahkay gəɔákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni tæzlapakabá, tædám : « Si mijin Lazar daya kwa. » ¹¹ Tædám nahkay ti adaba ndam Zude kay tæmbrəŋa tay a, tægəskabu ma gatay ni va do, tæbu tafəki ahàr ka Yezu azuhva gayan ya àhəŋgaraba Lazar a ni.

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Luk 19.28-40)

¹² Həŋ naŋ gani mis kayani ya tœru a Zeruzalem ga magray wuməri ga *Pak ni ticia Yezu ènjia a Zeruzalem a wudak. ¹³ Nahkay nday nakəŋ tækwahakabaya ahar ga tæba a ahar va, mæk tàhəraya a kœsa ni ba təŋgwivoru a ma vu. Nday tæbu takoru ti taŋray salalay, tæzlabay Yezu, tædám : « *Hozana ! Bay Melefit mægri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slimì gayan a, naŋ bay ga ndam *Izireyel ni !* » ¹⁴ Eslini Yezu àdi ahàr ana azonŋu, mæk àcəlkiyu katapla. Ere gani àgravu ti akada ya ti àbu mæbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni : ¹⁵ « Ndam *Siyon, kəgrum aŋgwaz ba. Məŋjumoru, bay gekuli naŋ tegi ara, àcəlkiyabiya ka wur ga azonŋu a.† »

¹⁶ Ka sarta gani nani ti ndam *madɔbay Yezu ni tæsərkaba ere ya àgravu na ndo. Ka sarta ya ti Melefit àzoya Yezu a mələŋ masladani gayan va day kwa ti ma ya ti Melefit àdəmki a Wakita gayan bu ni àŋgiaya a ahàr ba ana tay a. Nahkay tæsər zlam gani nani àgrakiva ka Yezu a akada ya àbu mæbəkiani na.

¹⁷ Ka fat ya ti Yezu àzalay Lazar, àhi « Həraya e mindivin ba, » àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, mis ya tœru eslini ni dek tipia ; nday nakəŋ təŋgəhadì ma gani ana mis ndahan ni. ¹⁸ Mis kay təŋgwivoru a ma vu ana Yezu ti azuhva ticia gayan ya àgray zlam magray ejep nani na. ¹⁹ Eslini ndam *Feriziyen ni tæzlapay e kidin gatay bu, tædám : « Kisləmki ka arana do ni ti kipəm do waw ? Nihi mis ni dek tæbu tæɔbay naŋ ci ni. »

Yezu adəmki ma ka masladani gayan akaba ka məmæt gayan

²⁰ E kidin ge mis ya tœru ga mazlabay Melefit ka sarta ga wumari ni bu ni ti ndam *Gres ndahan day tækibu ka tay. ²¹ Nday nakəŋ tærækioru ke Filip naŋ ga kœsa Beceyda ka had *Gelili ni. Təhi : « Bay geli, leli mawayay mæbakabu ahàr akaba Yezu. » ²² Filip àra ècia ma gatay na ti àrækioru ka Andre, mæk nday cœni tærækioru ka Yezu, təhi ma gani. ²³ Yezu àra ècia ma gana ti àhi ana tay ahkado : « Nihi sarta ya Melefit azoru nu *Wur ge Mis a mələŋ masladani gayan bu ni ènjia. ²⁴ Nəhi ana kuli nahœma, hilfi ga hay tamal àdiyu a had vu ndo, èzi ndo ni ti, naŋ àbu nahkay zlam gayan. Ay tamal èzia day kwa ti eri gani afətaya, adək, abay ahàr, ewi bəza kay. ²⁵ Maslaŋa ya ti awayay aŋəgur sifa gayan ti àmæt ba ni ti emijin ; ay maslaŋa ya ti awayay sifa gayan a duniya hini bu do ni ti aməŋəgur, amələbu àna *sifa ya àndav day-day do ni sawan. ²⁶ Tamal mis awayay məgru tæwi nahœma, mādɔbay nu. Ka mələŋ ya nu nəvu ni ti bay məgru tæwi ni day amələbu eslini. Tamal mis ègia bay məgru tæwi a ti, Baba amazlabay naŋ. »

²⁷ Yezu àdəm keti : « Nihi ti mæbəruv àbu atukaba. Nədəm hi ti mam ? Nədəm : “Bəba, nəcakay daliya a sarta hini bu ba” zla tək ? Nədəm nahkay do, adaba nàra ti ga macakay daliya a sarta hini bu. ²⁸ Bəba, gray zlam ti mis tæzlabay kur. » Eslini dəŋgu àhəndabiyu a huɔ melefit bu nahkay hi : « Nəgra zlam ya ti mis tæzlabaki nu na àndava, anəgray zlam nahan keti ti mis tæzlabaki nu. » ²⁹ Mis ye eslini ni tæra ticia dəŋgu ya àhəndabiya na ti mis ndahan e kidin gatay bu tædám : « Avər àdi aday. » Mis ndahan ti ni tædám : « *Məslər ge Melefit àhibiyu ma. » ³⁰ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Dəŋgu hini ya àhəndabiyu ni ti, àhənday ti azuhva nu do, àhənday ti azuhva kuli sawan. ³¹ Nihi ti sarta ga magrafəŋa seriya kè mis ga duniya ènjia, nihi ti tara tagaray bay magədavani ya agur duniya ni. ³² Ay nu ti ka fat ya ti atəzoru nu agavəla nahœma, anazalakaboru mis dek afa goro. »

³³ Yezu àdəm nahkay ti awayay adafaki ahəmamam amara məmæt ni. ³⁴ Eslini mis dal-dalani ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Leli mējəŋga

* 12:13 Limis 118.25-26. † 12:15 Zakari 9.9.

a Wakita ge Melefít ni bu ni ti, *Krist *Bay gэдákani ya amara ni ti ameləbu ga kanğay-kanğayani. Ay nak kэдэм ahàr àdэм tэzorú Wur ge Mis agavəla ti kamam ? Wur ge Mis nani ti way ? »³⁵ Yezu àhəngrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Masladani àbu asladí ana kulí ga hayəjani. Ka ya ti masladani àbu ti sawadumoru ; do ni zif-zifeni ara adi ahàr ana kulí. Adaba maslaŋa ya ti asawaday e zif-zifeni bu ni ti àsər mələj ya akoru ni do.³⁶ Ka ya ti masladani àbu e kidif gekulí bu ni ti, fumki ahàr ka Bay ya ti avi masladani ana kulí ni. Tamal kəgrum nahkay ti kigəm ndam masladani. »

Yezu àra àdəma ma nana ti, àsləka, àbufəŋa kà tay a.

Ndam Zude tàwayay məgəskabu ma ga Yezu do

³⁷ Ku tamal Yezu àgra zlam magray ejep a dal-dal kè meleher ge mis dal-dalani na nəŋgu ni, mis ni tàwayay məfəki ahàr ndo. ³⁸ Nahkay pakama ge Melefít ya Izayi àhəngri ana mis ni àgrava àndava. Pakama gani nani ti nahkay hi :

« Bay goro, ma geli ya ti mэдэм ni ti, way àgəskabá way ?

Bay geli àdəfiaba njədə gayəŋ a ti ana way ? †»

³⁹ Ndam nday nani təfəki ahàr ka Yezu do ni ti, Izayi àdəmkiə ma ka tay a daya. Àdэм ahkado :

⁴⁰ « Melefít àwulufa tay a, àgray ti təjalay ahàr sulumani ba.

Àgray nahkay ti, awayay ti tipí divi ba, təsər zlam ba,

awayay ti təmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Nahkay Melefít àdэм : “Tamal təmbatkaba ti, akal nəhəŋga tay a.” § »

⁴¹ Izayi àdэм nahkay ti adaba èpia Yezu naŋ àbu a masladani ge Melefít ba àndava. Àra èpia naŋ a nahkay ti àdэмki ma.

⁴² Ku tamal nahkay nəŋgu ni mis ndahan e kidif ga gэдákani ga ndam *Zude bu kay təfəkiə ahàr ka Yezu a. Ay ti təhi ma gani ana mis vay-vay ndo, adaba əngwə əwərfəŋa tay kà ndam *Feriziyəŋ a, tэдэм bi atəhi ana tay təhuriyu a ahay ga *mahəngalavú Melefít vu va ba. ⁴³ Nahkay nday gani tawayay magray zlam ya ti àbəlafəŋ kè mis ni àtama ya ti àbəlafəŋ kè Melefít na sawəŋ.

Yezu agrafəŋa seriya kè mis àna pakama gayəŋ ya àdэм na

⁴⁴ Yezu àdэм ma kay kay, àdэм : « Maslaŋa ya ti afəku ahar nahəma, afəki ahàr ti ka nu do ; afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni.

⁴⁵ Maslaŋa ya ti naŋ àbu epí nu ni ti, naŋ àbu epí Bay ya ti àslərbiyu nu ni. ⁴⁶ Nu nàra a duniya va ti ga masladí mələj ana mis.

Nahkay ku way way do afəku ahàr ti ànjəhad e zif-zifeni bu va do. ⁴⁷ Tamal mis èciə ma goro na mək àgəskabu do nahəma, bay ya agrafəŋa seriya ni ti nu do. Adaba nu nàra a duniya va ti ga mahəngay mis, do ni ti ga magrafəŋa seriya kà tay a do. ⁴⁸ Maslaŋa ya ti àwayay nu do, àgəskabu pakama goro do ni ti, seriya aməgas naŋ ; ka mandav ga duniya atəgəs naŋ àna seriya ti àna pakama goro ya nэдэм ni dek. ⁴⁹ Ay ma goro ya nэдэм dek ni ti nu nэдэм àna ahàr goro goroani do. Pakama goro ya nəhi ana mis akaba ya nəcəhi ana mis ni ti Baba goro àslərbiyu nu ga məhiani ana tay. ⁵⁰ Iy nəsəra, pakama ga Baba goro ya àhi ana mis ni ti, tamal təgəskabá ti nday təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni àndava. Pakama goro ya nэдэм ni, nэдэм ti akadə ga Baba ya àhu nəhi ana mis ni. »

13

Yezu abari asak ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Àgəjəni vad bəlan ga mara magray wuməri ga *Pak ti, Yezu àsəra sarta gayəŋ ga masləkana a duniya ba ga moroni afa ga Bəŋjani ènjia. Yezu àwaya ndam gayəŋ ya tadəbay naŋ a duniya bu na dal-dal, nahkay ku ka ya ti ara amət ni àmbrəŋ mawayay tay do. ² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu təzum zlam ga məlakarawa. Ka sarta gani nani *Seteni àvia majalay ahàr ana Zudas wur ga Simu Iskariyot ga məsəkomoru Yezu a àndava. ³ Yezu ti àsəra Melefít àvia njədə ga məgur zlam a dek. Àsəra naŋ əsləkabiya afa ge Melefít a, aməŋgoru afa gani daya. ⁴ Àsəra nahkay ti ècikfiŋa kà zlam məzumani na cəkwađ, àzakaba mugudí gayəŋ na mək àzay azana nahəŋ, àwəlvu àna naŋ dərkəd. ⁵ Eslini àcəhviiyu yam e hijid vu, ànjəki ka məbari asak ana ndam madəbay naŋ ni mək atəmadkiə yam na ka asak gatay na àna azana ya àwəlvu àna naŋ na.

⁶ Àra ènjikia ka Simu Piyer a ga məbari asak na ti, Simu Piyer nakəŋ àhi ahkado : « Nak ti kabaru asak aw, Bay goro ! » ⁷ Eslini Yezu àhəngrifəŋ, àhi : « Nihí ti ere ye ti nu nagray ni kəsərkaba faŋ do, akəsərkaba ti kama kwa. » ⁸ Piyer àhi : « Day-day nəwayay ti nak kəbaru asak do. » Yezu àhi : « Tamal nəbaruk ndo ni ti nak mis goro do. » ⁹ Simu Piyer nakəŋ àhi : « Tamal nahkay ti kəbaru asak cilif ba : baru ahar akaba ahàr daya, Bay goro ni. » ¹⁰ Yezu àhi : « Maslaŋa ya àbara ni ti [abaray asak cilif do ni ti] àbaray vu gayəŋ va do, adaba vu gayəŋ ni dek ègia njəlatana. Lekuləm ti kiguma njəlatana, ay ti lekuləm dekeni do. » ¹¹ Yezu àhi ana tay « Lekuləm dek njələta do » ni ti adaba àsəra maslaŋa ya ti ara asəkomoru naŋ na àndava.

¹² Yezu nakəŋ àra èndeveriŋa məbari asak ana tay a ti, àzay mugudi gayan ni, àfakabu mək àŋga ka məlan ga zlam məzumani na. Eslini àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəgri ana kuli ni ti kəsəruma waw ? ¹³ Lekuləm kəbum kazalum nu «Məsi, Bay geli» ti, nani ti jiri gekuli, adaba nu Məsi gekuli, nu Bay gekuli ededīŋ. ¹⁴ Ay nu Məsi gekuli, Bay gekuli ni tekeđi nəbaria asak ana kuli a ti, ahàr àdəm e kidīŋ gekuli bu ni ti maslaŋa nahaŋ məbari asak ana maslaŋa nahaŋ. Njumki kwa kani, kəgrumoru kama kama. ¹⁵ Ere ye ti nəgri ana kuli kani ni ti nədəfiki divi ana kuli : grumi ana mis akada goro ya nəgri ana kuli ni. ¹⁶ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri təwi ni do. Maslaŋa ya təslər naŋ ni ti àtam bay ya ti àslər naŋ ni do. ¹⁷ Nihi kəsəruma nahkay nahəma, grum təwi akada ya nədəfiki ana kuli kani ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəmərumvu. »

¹⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Ma goro ya nədəm ni ti nədəmki ke kuli, lekuləm dəkeni do, adaba nəsəra ndam goro ya nədaba tay a na. Àbu məbakiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : «Maslaŋa ya ti məbu məzumkabu zlam kəlavadani ni àmbatuvə ahàr va.» * Ahàr àdəm pakama nani agravu kwa. ¹⁹ Wudaka ere gani ara agravu ti nəhivü ana kuli. Nəhiva ana kuli a ti, ka ya ti ere gani amagravu ni ti akəsərunki nu gani, nu nəbu. ²⁰ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá maslaŋa ya ti nəslər naŋ na ti àgəskabá nu nuana daya. Maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

Yezu adəmki ma ka maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ ni

(Meciya 26.20-25 ; Mark 14.17-21 ; Lək 22.21-23)

²¹ Yezu àra àdəma ma nahkay ti bəruv àtikaba. Àdəm : « Nəhi ana kuli nahəma, bilīŋ gekuli aməsəkumoru nu. » ²² Ndam madəbay naŋ ni tərə ticia ma gayan na ti tàməŋjavu e eri vu e eri vu, tədam : « Àdəmki ma hini ti àki ka way ? » ²³ Eslini bəlan e kidīŋ ga ndam *madəbay Yezu ni bu, naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni, naŋ àbu prid ká gəvay ga Yezu. ²⁴ Nahkay Simu Piyer adadi ahàr, awayay ti mihindifiŋa slimu ga maslaŋa nana ká Yezu a. ²⁵ Naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni àra àsəra ere ye ti Piyer awayay àhi na ti, àzoru ahàr gayan gwar ka məbəruv ga Yezu mək èhindifiŋa ká Yezu a, àhi : « Maslaŋa gani nani ti way, Bay goro ? » ²⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya ti anasaya vaŋgwala, anahəndakiaya eli a, anəvi ni ti, nani naŋ gani. » Àra àdəma nahkay ti àhəndakiaya eli a ka vaŋgwala na

mək àvi ana Zədas wur ga Simu Iskariyot. ²⁷ Zədas nakəŋ àra àza vaŋgwala na ti *Seteni àhuriviyu həya. Nahkay Yezu àhi : « Təwi gayak ya kara kagraŋ ni ti gray weceweci. »

²⁸ E kidīŋ gatay ya təzum zlam ni bu ni maslaŋa ya ti àsər Yezu àhi ma gani ana Zədas kamam ni ti àbi, si Zədas Zədasani cilīŋ. ²⁹ Zədas ti naŋ bay məgəsi siŋgu ana tay, nahkay ti mis ndahaŋ e kidīŋ ga ndam madəbay Yezu ni bu təhi ana ahàr bi Yezu àhi ana Zədas mōru məsəkumbiyə zlam ga magray wuməri a, ahkay do ni bi àhi mōru məvi zlam ana ndam talaga. ³⁰ Ay Zədas àra àza vaŋgwala na ti àhəraya e mite va həya. Sarta gani nani ti məlavad.

Divi məweni ga Yezu ya adəfiki ana ndam gayan ni

³¹ Zədas nakəŋ àra àsləka ti Yezu àhi ana nday ndahaŋ ni ahkado : « Nu *Wur ge Mis nahəma, nihi ti sarta goro ènjia, mis atəsər nu gədakani, atazləbay nu. Nahkay azuhva nu ti mis atəsər Melefit day naŋ gədakani, atazləbay naŋ. ³² [Mis atəsər Melefit naŋ gədakani atazləbay naŋ] nahkay ti, Melefit Melefiteni àna ahàr gayan day ara agray ti mis təsər nu Wur ge Mis ti nu gədakani, ara agray ti tázləbay nu. Ara agray nahkay wudak.

³³ « Bəza goro ni, nara nəmbərbu kuli wudak, sarta goro àvu kay va bi. Anasləka ti, akadəbum məlan goro. Ay ma goro ya nəhi ana ndam *Zəde ni ti nəhi ana kuli daya : Məlan goro ya anoru ni ti lekuləm ekinjumiyu koksah. ³⁴ Nihi nahəma nədəfiki divi məweni ana kuli, ahàr àdəm kəgrum kwa. Divi gani nihi : wayumvu. Nawayay kuli, nahkay ahàr àdəm lekuləm day wayumvu akada goro ya nəwayay kuli ni. ³⁵ Tamal kawayumvu nahkay ti, mis dek atəsər lekuləm ndam madəbay nu. »

Yezu àhi ana Piyer : « Akadəm kəsər nu do »

(Meciya 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34)

³⁶ Eslini Simu Piyer àhi ahkado : « Kara kakoru eley, Bay goro ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məlan goro ya nara nakoru ni ti, kisliki madəboru nu nihi koksah. Ay kama kama ti akadəboru nu. » ³⁷ Piyer àhi : « Bay goro, ku takad nu azuhva nak nəŋgu ni nəgəskabu. Nahkay ti nisliki madəboru kur nihi koksah ti kamam ? » ³⁸ Yezu àhi : « Kədəm ku takad kur azuhva nu nəŋgu ni kəgəskabu ti ededīŋ aw ? Nəhuk nahəma : wudaka agwazl azlah ti akadəm sak mahkər kəsər nu do timey ! »

14

Yezu ti naŋ divi ga moroni afa ge Melefit

¹ Yezu àhi ma ana ndam maɗàbay nañ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Araña àhàli ahàr ana kuli ba. Fumki ahàr ke Melefít ; fumku ahàr daya. ² Afa ga Baba goro ti melañ àbiyu kay. Nèhia ana kuli a nakoru nəsalamativù melañ ana kuli. Tamal melañ ni aləbiyu bi ti, akal nəhi ana kuli ndo waw ? ³ Ka ya ti anəsalamativabiyi melañ na ana kuli a ni ti anaŋga afa gekuli a, anəhəloru kuli afa goro, ti lekələm kànjəhadum ka melañ goro ya nanjəhad ni bilegeni. ⁴ Melañ goro ya nakoru ni ti, lekələm kəsəruma divi gana àndava. » ⁵ Tumas àhi : « Bay goro, melañ ya kakoru ni tekeđi məsər do ni ti, məsər divi gani ti ahəmamam ? » ⁶ Yezu àhi ahkado : « Divi, jiri, sifa ti nu gani. Maslaña àbi akoru afa ga Baba àna divi nahañ bi, si àna nu kwa. ⁷ Tamal kəsəruma nu a ti akal kəsərura Baba daya. Ay nihi nəŋgu kəsəruma nañ a, kərəma nañ a àndava. »

⁸ Eslini Filip àhi : « Bay goro, dəfiki Bəbuk ana leli ti, nahkay əsliə geli a huya. » ⁹ Yezu àhi : « Nihi nəpəsa akaba kuli a ti, kəsər nu do kekilerə waw, Filip ? Maslaña ya əpia nu a ti əpia Baba. Kəhu nədəfiki Baba ana kuli ti kamam ? ¹⁰ Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, Baba day nañ àbu akaba nu akada mis bəlañ ti kəgəskabu do aw ? Ma goro ya nəhi ana kuli ni ti nəhi ana kuli àna ahàr goro goroani do. Agray təwi ti Baba nañ ya àbu akaba nu akada mis bəlañani ni sawaň. Nañ àbu agray təwi ti akada gayan ya awayay ni. ¹¹ Gəsümüki ma goro ya nəhi ana kuli : “Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, Baba day nañ àbu akaba nu akada mis bəlañ” ni. Ay ku tamal kəgəsümükabu ma hini ya nəhi ana kuli ni do nəŋgu ni, gəsümükabá ma gana azuhva təwi ya nəbu nagray na. »

¹² « Nəhi ana kuli nahəma, maslaña ya ti àfəkua ahàr a ti amagraj təwi akada goro ya nəbu nagray ni. Maslaña gani nani amagraj təwi amatam goro ya nəbu nagray ni, adaba nəbu nasləka nakoru afa ga Baba. ¹³ Tamal kəsəruma lekələm ndam goro mək kihindəm zlam azuhva nani nahəma, anagraj. Anagraj nahkay ti adaba nawayay ti mis dək təzləbay Baba àna təwi goro ya nagray ni. ¹⁴ Nahkay tamal kihindəm fua zlam a adaba lekələm ndam goro ti anagraj. »

Yezu adəm aməsłribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan

¹⁵ « Tamal kawayum nu ti akəgrum ere ye ti nəhi ana kuli grum ni. ¹⁶ Nahkay ti nu anahəngalay Baba mək aməsłribiyu Maslaña nahañ ana kuli ga məjənaki kuli, ti mənəhad akaba kuli ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹⁷ Nañ ti Məsuf jireni. Ndam ga *duniya tisliki məgəskabu nañ koksah, adaba tipi nañ do, təsər nañ do daya. Ay lekələm

ti kəsəruma nañ a àndava, adaba nañ àbu akaba kuli, aməhuriviyu ana kuli a vu vu. ¹⁸ Anəmbərəj kuli ti kīgum bəza kuɗa do : anəŋgəkia ke kuli a. ¹⁹ Sarta àvu gəzit ti ndam ga *duniya etipi nu va do, lekələm ti ekipum nu adaba nu nəbu àna sifa, lekələm day akələmbu àna sifa. ²⁰ Ka fat nani ti akəsərura nu nəbu akaba Baba akada mis bəlañ, lekələm akaba nu, nu day akaba kuli akada mis bəlañ. ²¹ Maslaña ya ti əcia ere ye ti nəhi ana kuli grum na, əmbərəj do agray ni ti, maslaña nani ti awayay nu eɗeɗin. Tamal mis awayay nu ti, Baba goro amawayay nañ, nu day anawayay nañ, anəŋgzlivu aməsər nu. »

²² Eslini Zəd əhindifina ma. (Zəd ti nañ nani Zədas Iskariyot do.) Àhi : « Bay goro, kəɗəm akaŋgzlivu ana leli cilin, kəŋgzlivu ana ndam ga duniya do ni ti ahəmamam ? » ²³ Yezu àhəŋgrifən, àhi : « Tamal mis awayay nu nahəma, aməgəskabu ere ye ti nəhi ana mis təgray ni. Nahkay ti Baba goro amawayay nañ, mək leli ata Baba amara afa ga maslaña gani nana, amənəhadkəbu akaba nañ. ²⁴ Ay maslaña ya ti awayay nu do ni ti əgəskabu ere ye ti nəhi ana mis təgray ni do. Ma ya ti nəhi ana kuli, kəbum kicəm ni ti ma ga ahàr goro goroani do : ma ga Baba, Bay ya əsłribiyu nu ni. ²⁵ Ma hini ti nəhi ana kuli a ka ya ti nu nəbu akaba kuli na. ²⁶ Ay Maslaña ya ti Baba aməsłribiyu ana kuli ga məjənaki kuli ni ti, aməsłribiyu nañ ti azuhva nu. Maslaña nani ti *Məsuf Njəlatani : nañ gani amacəhi zlam dək ana kuli, mək amagraj ti kəsərurumki ka zlam ya nəhi ana kuli ni dək. »

²⁷ « Ere ye ti nəmbribu ana kuli ni ti manjəhad sulumani. Anagraj ti kànjəhadum àna sulumani goro ya nəgri ana kuli ni. Nəgri sulum gani nani ana kuli ti akada ga ndam ga duniya ya tagray sulum ni do. Aŋgwaz àwər kuli ba, araña àhəli ahàr ana kuli ba. ²⁸ Kicəma, nəhi ana kuli ahkado : “Nasləka, kələj gani anaŋga afa gekuli a.” Tamal kawayum nu ti, nasləka ti akal kəmərurumu, adaba nakoru afa ga Baba. Baba ti àtam nu. ²⁹ Zlam gani ti àgravu fañ ndo, ay nəhi ma gani ana kuli kwa nihi ti, adaba nawayay ti ka ya ti amagraj ni ti kəfumku ahàr. ³⁰ Nihi ti nindeverin ma goro ya nəhi ana kuli ni wuɗak, adaba bay maɗadavani ya agur duniya ni nañ àbu ara. Maslaña gani nani ti əslikə do, ³¹ ay nañ àbu ara ti, ti ndam ga duniya təsər nu nawayay Baba akaba təsər nagray ere ye ti Baba àhu nəgray ni. Cikəmba, məsłəkuma ahalay a. »

15

Yezu azay mazawa ga məj ga zlam akaba ahər gani məbalani ni

* 15:1 Məj ga zlam ya Yezu àɗamki ma ni ti *vinj.

¹ « Məñ ga zlam eđedñeni ti nu gani. * Bay ya əjav ni ti Baba. ² Ndam goro ti akada ahar ga məñ ga zlam ni. Tamal ahar gani bəlan əwi bəza do ni ti Baba ekelfiña. Ay tamal ahar gani ewi bəza ti Baba aslamalay ana məbafəjana, awayay ti miwikivu bəza. ³ Ma goro ya nəhi ana kuli ni ti əslamala kuli a, kiguma njełatana. ⁴ Lekulum akaba nu ti miğuma akada mis bəlan a ; nahkay njəhaduma akaba nu a akada goro ya nanjəhad akaba kuli na. Ahar ga mənğəhaf ti tamal əfəñ kə mənğəhaf ni bi nahəma, ahar gani nani ewi bəza koksah. Lekulum day tamal kəfum kə nu bi nahəma, akəgrumu təwi koksah.

⁵ « Mənğəhaf ti nu ; lekulum ti ahar gani. Maslaña ya ti nañ əbu akaba nu, nu day nu nəbu akaba nañ nahəma, maslaña gani nani agru təwi sulumani, nañ akada ga ahar ga mənğəhaf ya əfəñ kə məñ gani, ewi bəza kay ni. Nədam nahkay ti adaba tamal nu nəkibu ke kuli bi ti kisləmki magray təwi koksah. ⁶ Tamal mis nañ əbi akaba nu a bi ti, nañ akada ahar ga mənğəhaf ya təkelfiña tizligoya, ekuli ni. Ahar ga mənğəhaf nday nani ti tanğaskabu təbiyu a aku vu, aku azumaba ni. ⁷ Tamal lekulum kəbum akaba nu, kəbum kəgəsumkabu ma goro nahəma, hindəm ere ye ti kawayum ni, nahkay Melefıt aməvi ana kuli. ⁸ Ere ye ti agray ti mis təzləbaki Baba goro ni ti nihi : grum təwi kay akada ga ahar ga mənğəhaf ya ewi bəza kayani ni, nahkay mis təsər lekulum ndam madəbay nu eđedñ. ⁹ Baba awayay nu, nu day nawayay kuli akada gayan ya awayay nu ni. Nawayay kuli nahkay ti, njəhaduma akaba nu a. ¹⁰ Nu ti nəbu nagray ere ye ti Baba əhu gray ni ; nahkay awayay nu, nu nanjəhad akaba nañ. Nahkay day tamal lekulum kəgrum ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti nawayay kuli, kanjəhadum akaba nu.

¹¹ « Nəhi ana kuli nahkay ti, nawayay ti kəmərvmu akada goro ya nəmərvmu ni. Nawayay ti kəmərvmu dal-dal, ti məmərani gani mīsliva ana kuli a vu va. ¹² Ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti nihi : Wayumvu akada goro ya nawayay kuli ni. ¹³ Tamal mis awayay zləbəba gayan, əgəskabá ti təkad nañ azuhva tay a nahəma, maslaña nani ti maslaña əbi awayay mis ətam gayan ni bi. ¹⁴ Tamal lekulum kəgrum ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti, lekulum zləbəba goro. ¹⁵ Nəzalay kuli ndam məgru təwi va do, adaba bay magray təwi ti əsər ere ye ti bay ya nañ agri təwi agray ni do. Nəzalay kuli ti zləbəba goro, adaba nəhia ere ye ti Baba goro əhu na dek ana kuli a. ¹⁶ Ngay lekulum kədamaba nu a ti kəhumi ana ahər ba. Nu nədaba kuli a sawan. Nədaba kuli a ti ga məgrumu təwi nday hini : mara məgru

zlam sulumani akada ga ahar ga mənğəhaf ya ewi bəza sulumani ni. Zlam gani nday nani sulumani ni ti nawayay tji ba. Nahkay tamal kəsəruma lekulum ndam goro mak kihindəmfiña zlam kə Baba azuhva nani nahəma, Baba aməgri ana kuli. ¹⁷ Ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti nihi : Wayumvu. »

Ndam ga duniya tizirey Yezu akaba ndam madəbay nañ ni

¹⁸ « Tamal ndam ga *duniya təbu tizirey kuli ti, səruma tizirey nu enji gekuli. ¹⁹ Tamal lekulum ndam ga duniya ti akal ndam ga duniya tawayay kuli, adaba tawayay ndam gatay. Ay lekulum ti ndam ga duniya do. Nu nədaba kuli a ti nədekaba kuli akaba ndam ga duniya ; nday gani tizirey kuli ti azuhva nani. ²⁰ Sərunki ka ma goro ya nəhi ana kuli : “Maslaña ya agri təwi ana mis ni ti ətam bay ya ti nañ agri təwi ni do” ni. Tamal təgrua daliya ti atəgri daliya ana kuli daya. Tamal təgəsukia ma ti atəgəsiki ma ana kuli daya. ²¹ Atəgri zlam nday nani dek ana kuli ti azuhva lekulum ndam goro, adaba təsər Bay ya ti əslərbiyu nu ni do. ²² Tamal nəra ndo, nəhi ma ana tay ndo nahəma, akal nday ndam magudar zlam do. Ay ti nəra, nəhia ma ana tay a, nahkay nday ndam magudar zlam, atətaməña kə seriya koksah.

²³ « Maslaña ya ti ezirey nu ni ti maslaña gani nani ezirey Baba daya. ²⁴ Tamal nəgray zlam ya mis təgray day-day do ni e kidin gatay bu ndo ni ti, akal nday ndam magudar zlam do. Nihi ti tipia təwi goro ya nəgray na. Ay ku tipia nəngu ni təbu tizirey nu, təbu tizirey Baba daya. ²⁵ Ay agravu nahkay ti, ti pakama ya əbu məbəkiani e *Divi gatay bu ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi : “Tizirey nu masakani, day nəgri arañja ana tay ndo.” †

²⁶ « Ay Məsuf ge jiri nañ ya anəslərbiyu ana kuli kwa afa ga Baba ni, amara ga məjənaki kuli a. Amasləkabiya kwa afa ga Baba eminjikia ke kuli a ti amagrakua sedi a. ²⁷ Lekulum day akəgrumkua sedi a, adaba kwa ka mənəkji ge təwi goro lekulum kəbum akaba nu. »

16

¹ « Nəhi ma gani ana kuli ti adaba nawayay ti kəfumku ahər, kəmbərənum ba. ² Atəgraya kuli a ahay ga *mahəngalavü Melefıt ba. Ay atəgri ana kuli nahkay ciliñ do : sarta nahan amara ; ka sarta gani nani ti maslaña ya ti amabazl kuli ni ti aməhi ana ahər agray ere ye ti Melefıt awayay ni. ³ Atəgray nahkay ti adaba təsər Baba do, təsər nu do daya. ⁴ Ay nəhi ma gani ana kuli ti, adaba sarta gani eminjia ti akəsərunki ka ma gani, nəhia ana kuli a əndava. Ma gani

hini nàhi ana kùli ka mənəjəki ge təwi geli ndo, adaba nu nəbu akaba kùli mba. »

Təwi ga Məsuf Njəlātani ya agray ni

⁵ Yezu adəm keti : « Nihi ti naslaka, nakoru afa ga Bay ya ti əslərbiyu nu ni. Ay “Kəkoru eley” ti maslaŋa əbi ehindifua e kidiŋ gekùli ba bi. ⁶ Ma hini ya nəhi ana kùli ni ti àhəlia ahàr ana kùli a. ⁷ Ay ma hini ya nəhi ana kùli ni ti ma ge jiri : hojo naslaka, adaba tamal nəsəlaka ndo ni ti, maslaŋa ya ti nədəm anəsəribiyu ana kùli ga məjənəki kùli ni ti amara do. Nahkay anasləka ti akəŋgətum zlam sulumani, adaba tamal naslaka ti anəsəribiyu naŋ ana kùli. ⁸ Ka ya ti eminjia ni ti amədəfiaba zlam ana ndam ga *duniya ; zlam gani nani ti ndam ga duniya təsərkaba lala do. Ere ye ti amədəfiaba ana tay a, awayay ti təsərkaba lala ni ti nihi : zlam magudarani ge mis, jiri ge Melefīt, seriya ge Melefīt. ⁹ Əki ka zlam magudarani ti amədəfiaba ana tay a nday təbu tagudar zlam, təsər do. Zlam gatay ya tagudar ni ti nihi : təfaku ahàr do. ¹⁰ Əki ke jiri ge Melefīt ti amədəfiaba ana tay a təsər ma gani do. Ere ye ti adafiki Melefīt naŋ jireni ni ti nihi : naslaka nakoru afa ga Baba, ekipəm nu e eri vu va do. ¹¹ Əki ka seriya ge Melefīt ti amədəfiaba ana tay a təsər ma gani do. Ere ye ti adəfiki seriya ge Melefīt ana tay ni ti nihi : bay magədavani ya agur duniya ni ti Melefīt əgəsa naŋ əna seriya əndava.

¹² « Zlam əbu kay nawayay nəhikivu ana kùli, ay ti nəhi ana kùli do, adaba kisləmki məgəskabani faŋ do. ¹³ Məsuf ge jiri ni eminjia ti amədəfiki divi ge jiri ana kùli, aməhiaba ma gana dek ana kùli a. Ma ya ti aməhi ana kùli ni ti ma ga ahàr gayəŋ gayəŋani do ; aməhi ana kùli ti ma ya ti naŋ əci ni ciliŋ. Aməhi ere ye ti amagravu ni dek ana kùli daya. ¹⁴ Amədəfaki ahəmamam nu gədəkani ni, adaba emici ma goro mək aməhi ma gani ana kùli. ¹⁵ Zlam ga Baba dek ti goro. Nədəm Məsuf ge jiri ni emici ma goro, aməhi ana kùli ni ti azuhva nani. »

Ndam ga Yezu atəjalay ahàr, kələŋ gani atəmərnu

¹⁶ Yezu əhi ana tay keti : « Kama gəzīt ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzīt ti ekipəm nu keti. » ¹⁷ Ndam mədəbay naŋ ni tərə ticia ma gayəŋ na ti ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tədəm : « Adəm : “Kama gəzīt ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzīt ti ekipəm nu keti” akaba adəm : “Naslaka nakoru afa ga Baba” ti, adəm nahkay ti ahəmamam ? » ¹⁸ Tədəm : « Ma gayəŋ ya adəm “Kama gəzīt” ni ti awayay adəmvaba mam ? Leli miçiaba ma gana do. » ¹⁹ Yezu àra əsəra tawayay tihindifiŋa ma na ti əhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nəhi ana kùli : “Kama gəzīt ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzīt ti

ekipəm nu keti” ni ti, kəbum kazlapumki e kidiŋ gekùli bu. ²⁰ Nəhi ana kùli nahəma, lekələm ti ekitəwəm, akandavum kuđa, ay ndam ga *duniya ti ni atəmərnu. Akəgrum daliya, ay daliya gekùli ni amandav, mək akəmərnuvu.

²¹ « Nazay mazavu gani : akəgrum daliya akada ga wal a huđ awayay ewi wur ni. Wal ni agray daliya adaba sarta gayəŋ ənjia. Emiweya wur na ti əjaləki ahàr ka daliya gayəŋ ya əgray ni va do ; amərnu adaba əweya mis a duniya va. ²² Nihi ti lekələm day kəbum kəgrum daliya nahkay. Ay enipi kùli keti : ka sarta gani nani ti akəmərnuvu ; maslaŋa əbi amacafəŋa kùli kə məmərvani nana bi.

²³ « Ka fat gani nani ti pakama əbi ekihindəmfua bi. Nəhi ana kùli nahəma, tamal kəsərma lekələm ndam goro a mək kihindəmfija zlam kə Baba azuhva nani nahəma, Baba aməvi ana kùli. ²⁴ Kəkiləŋa ka ya ti kihindəmfija zlam kə Baba ni ti ŋgay lekələm ndam goro ti kəhumi faŋ ndo. Hindəmfija ; tamal kihindəmfija nahkay ti akəŋgətum mək akəmərnuvu dal-dal, araŋa amacafəŋa kùli kə məmərvana do. »

Yezu əyefija kə duniya əndava

²⁵ « Nəhi ma gani dek ana kùli ti əna ma *gozogul. Ay sarta əbu ara ti anəhi ma ana kùli nahkay va do. Ka sarta gani nani ti anədəmki ma ka Baba vay-vay. ²⁶ Ka fat nani ti ekihindəmfija zlam kə Baba adaba lekələm ndam goro. Ŋgay anahəŋgali naŋ ana kùli ti nədəm do, ²⁷ adaba naŋ naŋani əna ahàr gayəŋ awayay kùli. Awayay kùli ti adaba lekələm kəbum kawayayum nu, kəgəsumkabə nəsəkəbiya afa gayəŋ a. ²⁸ Edeđiŋ nəsəkəbiya afa ga Baba, nərə a duniya va, ay nihi ti naslaka a duniya ba, naŋgoru afa ga Baba. »

²⁹ Eslini ndam mədəbay naŋ ni təhi ahkado : « Nihi kəbu kazlapi ana leli vay-vay, kəhi ma gozogul ana leli va do. ³⁰ Nihi ti məsəra nak kəsəra zlam a dek, nahkay ahàr adəm mihindifuka ma do, adaba kəsəra ere ye ti mawayay məhuk na əndava. Əgia nahkay ti leli məfəku ahàr, məgəskabə kəsəkəbiya afa ge Melefīt a. » ³¹ Yezu əhi ana tay : « Nihi ti kəfumku ahàr eđeđiŋ aw ? ³² Sarta amara, nihi ti ənjia əndava : ka sarta gani nani ti ekidəmvu kway-kwayay, ku way way do amasləka zlam gayəŋ a ; lekələm dek akəmbrumbu nu, nu bəlaŋ ka ahàr goro. Ay ti nu bəlaŋ ka ahàr goro do, adaba Baba naŋ əbu akaba nu. ³³ Nəhi ma gani hini ana kùli ti, nawayay ti araŋa əhəli ahàr ana kùli ba, adaba lekələm kəbum akaba nu akada mis bəlaŋ. Nihi a duniya bu ni ti atəgri daliya ana kùli, ay zum nədə, adaba nu ti nəyefija kə duniya əndava. »

17

Yezu ahəŋgali Melefit ana ndam mađəbay naŋ ni

¹ Yezu àra àđəma ma nana nahkay ti àmənʒoru e melefit vu, àđəm : « Bəba goro ni, sarta ènjia. Gray ti mis dek təsər Wur gayak ti naŋ gəđakani ; nahkay ti atəsər nak gəđakani azuhva Wur gayak ni. ² Kəvia nʒəda ana Wur gayak ga məgur mis a dek, ti məvi *sifa ya àndav day-day do ni ana nday ya ti kəbi tay a ahar vu ni dek. ³ Sifa ya àndav day-day do ni ti nihi : təsər kur, nak bəlan, nak Melefit ededɨneni, təsər Yezu *Krist naŋ ya kəslərbiyu ni daya. ⁴ Nəgra təwi ya kəhu nəgray ka hađ na dek àndava ; təwi goro gani nani àđəfikia ana mis a nak gəđakana. ⁵ Ahaslani wudaka kəgraya məlan a nahəma, nu nəbu akaba kur a məlan gəđakani masladani bu : nihi day həŋguriyu nu a məlan gani nani vu keti ti. ⁶ Kədaba mis a duniya ba, kəbua tay a ahər va. Nihi ti nəđəfikia kur ana tay a, təsəra kur a àndava. Ahaslani ti nday a ahar bu afa gayak, ay nihi ti kəbua tay a ahar va, mək təgəsukkia ma. ⁷ Nihi ti təsəra zlam ya nu nəbu àna naŋ ni dek ti nak kəbu tay a ahar vu ededɨn, ⁸ adaba nəhia pakama gayak ya kəhu nəhi ana tay na dek ana tay a. Pakama gayak gani nani ti təgəskabá : təsəra nəsləkabiya ti afa gayak, əslərbiyu nu ti nak ededɨn.

⁹ « Nahəŋgali kur ana tay. Nahəŋgali kur ana mis ga *duniya do, nahəŋgali kur ana ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni cilij, adaba nday ti ndam gayak. ¹⁰ Zlam goro dek ti gayak, zlam gayak dek day goro ; nahkay mis təsəra nu gəđakani azuhva nday ya ti kəbu tay a ahar vu na. ¹¹ Kama kama ti nu anələbi a duniya bu bi, anasləka anoru afa gayak, ay nday ti atanjəhad a duniya ni bu. Bəba goro ni, nak nʒəlata ; fi ahər ana tay àna nʒəda gayak. Nʒəda gani nani ti nak kəvu. Fi ahər ana tay ti tigi akada mis bəlan akada geli ata nak leli məbu bəlanjani ni. ¹² Kəvua nʒəda gayak a ; nahkay ka ya ti nəbu akaba tay ni ti, nəfia ahər ana tay àna nʒəda gani nana. Nəbia slimi ana tay a, ku mis bəlan gatay eji ndo, si maslanja ya ti ahər àđəm ejiji ni kwa. Gayan ya ejiji ni ti, ti pakama ya əbu məbəkiani a Wakita gayak ni bu ni məgravu.

¹³ « Nihi ti nasləka nakoru afa gayak. Nu nəbu nəhuk ma hini a duniya bu ni ti, nawayay ti nday təmərnu dal-dal azuhva nu, ti məmərani gani mɨsliva ana tay a vu va. ¹⁴ Nəhia pakama gayak a dek ana tay a mək təgəskabá. Nahkay ndam ga duniya təbu tizirey tay adaba nday ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni. ¹⁵ Nahəŋgalay kur ti ga məhələba tay a duniya ba do. Nahəŋgalay kur ti, ti kəhəŋgafəŋja tay kə *Seteni a. ¹⁶ Nday ti ndam ga duniya do, akada goro ya nu

mis ga duniya do ni. ¹⁷ Gray ti tigi ndam gayak *nʒəlatani àna jiri gayak. Jiri gayak ti ma ge jiri ya nəhi ana tay ni. ¹⁸ Nak kəslərbiyu nu a duniya vu, nahkay nu day nəsləroru tay a duniya vu. ¹⁹ Nu mis gayak nʒəlatani, nahkay nday day etigi ndam gayak nʒəlatani. Tigi ndam gayak nʒəlatani ti àna pakama gayak jireni ya nəhi ana tay ni.

²⁰ « Nahəŋgali kur ana tay cilij do ; nahəŋgali kur ana nday ya ti atəgəskabu pakama gatay ya atəhi ana tay ni, mək atəfəku ahər ni daya. ²¹ Bəba goro ni, nawayay ti mis ya təfəku ahər ni dek tigi akada mis bəlan, akada nak kəbu akaba nu, nu day nəbu akaba kur akada mis bəlan ni. Nawayay ti nday day tigi akaba leli akada mis bəlan ; nahkay ti ndam ga duniya atasər nak kəslərbiyu nu. ²² Nak kəgray ti mis dek təsər nu gəđakani ; nahkay nu day nəgray ti mis təsər ndam ya tađəbay nu ni nday gəđəkani akada goro ni. Nəgray nahkay ti, nawayay ti tigi akada mis bəlan akada geli ya leli məbu bəlanjani ni. ²³ Nu ti nəbu akaba tay akada mis bəlan ; nak day kəbu akaba nu akada mis bəlan. Azuhva nani nday day etigi bəlanjani akada geli ni. Etigia bəlanjana ti ndam ga duniya atasər nak kəslərbiyu nu, kawayay tay akada gayak ya ti kawayay nu ni.

²⁴ « Bəba goro ni, nawayay ti ndam ya kəbu tay a ahar vu ni ti nday day tōru ka məlan goro ya nəbiyu ni. Nawayay ti tiri nu, nu gəđəkani azuhva nʒəda gayak ya kəvu ni. Kəvu nʒəda gani nani ti adaba kwa kəgraya məlan a faŋ ndo kəwaya nu a. ²⁵ Bəba goro ni, nak jireni. Ku tamal ndam ga duniya təsər kur do nəŋgu ni, nu nəsəra kur a ; ndam goro day təsəra nak kəslərbiyu nu. ²⁶ Nəđəfikia nʒəda gayak ana tay a, anəđəfikioru ana tay anəmbrəŋ do. Nawayay ti təwayavu akada gayak ya kawayay nu ni ; nahkay ananjəhad akaba tay akada mis bəlan. »

18

Gəđəkani ga ndam Zude təgəs Yezu (Mecɨyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Luk 22.47-53)

¹ Yezu àra àđəma ma na nahkay ti təsləka, tōru akaba ndam mađəbay naŋ ni ke ledi ga zalaka ya təzalay Sedroŋ ni. Eslini ti dini nahəŋ əbu, təhuriyu. ² Ay ti Zədas naŋ ya ti ara asəkumoru naŋ ni əsəra məlan gani nana, adaba kəlavad ata Yezu təbu təcakalavu akaba ndam mađəbay naŋ ni eslini. ³ Zədas nakəŋ ədi kama ana ndam slewja akaba ana nday ya ti tajəgay *ahay gəđəkani ge Melefit ni. Ndam slewja gani nani ti gəđəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təcakalavu akaba ndam *Feriziyen mək təsləroru tay. Tōru ti àna zlam ahər

gatay, tãhala ceñgel akaba vala-vala a ahar ya daya. ⁴ Yezu àsara ere ye ti amagrakivitu na, nahkay nday nakəñ tòru tinjua wudak ti, àngwivabiyu ana tay a ma vu mək àhi ana tay ahkado : « Kədəbum way ? » ⁵ Təhi ahkado : « Madəbay Yezu zal Nazaret ni. » Nañ nakəñ àhi ana tay : « Nu gani, nu hi. » Zədas nañ ya ara asəkumoru Yezu ni nañ àkibu ka tay. ⁶ Yezu àra àdəma « Nu gani, nu hi » ti tãngoru aləñ-aləñ, tədəd ka had. ⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Kədəbum way ? » Təhi ahkado : « Madəbay Yezu zal Nazaret ni. » ⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhia ana kuli a “Nu gani, nu hi” a timey ! Tamal kədəbum ti nu nahəma, mbrəñum ndam goro hini tāsleka. »

⁹ Àdəm nahkay ti, ti ma ya ti àhi ana Bəñani : « Bəba, ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni ku mis bəlan gatay èjifua ndo » ni mǎgravu. ¹⁰ Maslalam àfəñ ka Simu Piyer ; Simu Piyer nakəñ àradaya fətah mək àsi ana bay magri təwi ana gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifəña slimu ga ahar ga daf a həndad. Bay magray təwi nani ti slimu gani Malkus. ¹¹ Ay ti Yezu àhi ana Piyer : « Hənguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Baba àdəm anacakay daliya, ay ti kəhi ana ahàr nəcakay ba waw ? »

Gədəkani ga ndam Zude takoru àna Yezu kè meleher ga Anna

¹² Eslini ndam slewja akaba gədəkani gatay ni akaba ndam *Zude ya tajəgay *ahay gədəkani ge Melefit ni tégəs Yezu, təwəlikabu ahar. ¹³ Tàra təwəlikabá ahar na ti tázoru nañ afa ga Anna. Anna ti medim ga Kayif. Ka sarta gani nani ti Kayif gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit. ¹⁴ Maslaña ya àhi ana ndam Zude : « Hojo mis bəlan məmət azuhva mis dek » ni ti, Kayif gani nani.

Piyer adəm nañ àsər Yezu do

(Meciya 26.69-70 ; Mark 14.66-68 ; Luk 22.55-57)

¹⁵ Simu Piyer nday ata maslaña nahan ya nañ day adəbay Yezu ni tədəboru Yezu. Bay madəbay Yezu nani ti gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni àsəra nañ a lala. Nahkay təhuriyu ka ahar bəlan akaba Yezu a dalaka ga ahay ga gədəkani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni vu. ¹⁶ Ay ti Piyer àhuriyu ndo, ècik kà mahay. Eslini bay madəbay Yezu ya ti gədəkani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit àsəra nañ a lala ni àhərkiaya ka wal ya ajəgay mahay na, àhi ma mək àziyu Piyer a dalaka ga ahay ni vu. ¹⁷ Wal ya ti ajəgay mahay ni àhi ana Piyer ahkado : « Nak day bəlan ga ndam madəbay maslaña nani ni do waw ? » Eslini Piyer àhi : « Aha, nu bay madəbay nañ do. »

¹⁸ Ndam ya tagray təwi eslini ni akaba nday ya ti tajəgay *ahay gədəkani ge Melefit ni aməd awər tay, tēbēfta aku a tēbu tənjafeñ. Piyer day àrəkivoru ka tay ànjafəñ bilegeni.

Anna ehindifija ma kà Yezu a

(Meciya 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Luk 22.66-71)

¹⁹ Eslini gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni ehindifija ma kà Yezu a, àhi ahkado : « Ndam madəbay kur ti ndamam ? Kacahi mam ana mis ni mam ? »

²⁰ Yezu àhəngrifeñ, àhi : « Nəhia ma ana mis a dek vay-vay. Kəlavad nəbu nəcahi zlam ana tay a ahay ga *mahəngalavù Melefit bu akaba a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu, ka mələñ ya ndam *Zude dek təcakalavu ni. Ma ya ti nədəm akal-akal ni ti àbi. ²¹ Kihindifua ma ti kamam ? Hindi ma goro ti afa ga ndam ya ti nəhi ma ana tay ni. Nday ti tāsəra ere ye ti nədəm na. »

²² Yezu àra àdəma nahkay ti bəlan ga ndam ya tajəgay ahay gədəkani ge Melefit ni àdi barva kəba mək àhi : « Təhəngrifeñ kà ma ana gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ti nahkay aw ? » ²³ Yezu àhəngrifeñ, àhi : « Tamal nəgudara ma ti dafaya ma ya ti nəgudar na. Ay tamal ma goro ya nədəm ni ma ge jiri ti kədu barva ti kamam ? » ²⁴ Kələñ gani Anna àdəm tázoru nañ afa ga Kayif gədəkani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni. Nahkay tázoru nañ ahar məwəlikabani afa ga Kayif nakəñ.

Piyer adəm keti nañ àsər Yezu do

(Meciya 26.71-75 ; Mark 14.69-72 ; Luk 22.58-62)

²⁵ Ka ya ti Simu Piyer nañ àbu anjafeñ ka aku ni kekiłeña ni ti təhi ahkado : « Nak day bəlan ga ndam madəbay maslaña hini do waw ? » Ay ti Piyer àdəm : « Aha, nəbi nadəbay nañ bi. » ²⁶ Zal nahan nañ àbu eslini, nañ bay magri təwi ana gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni. Maslaña gani nani ti Piyer àsifəña slimu a ti ana mis ge dini gayan. Maslaña nani àhi ana Piyer ahkado : « Nipi kur kwa enekwiñ e dini bu ata nañ ti nak timey. » ²⁷ Ay ti Piyer àdəm keti : « Aha, nu do. » Eslini agwazl àzlah huya.

Yezu nañ àbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom ni

(Meciya 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Luk 23.1-5)

²⁸ Də àna zuzheni nahəma, ndam *Zude tázay Yezu afa ga Kayif, tòru àna nañ afa ge Pilet bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni. Ay tòru tinjua àna nañ a ti ndam Zude tawayay məhuriyani a ahay vu afa ga bay ni ndo. Adaba tamal təhuriya ti tigi nday njələta do, tisliki məzum zlam

ga wuməri ga *Pak ni do. ²⁹ Nahkay bay *Pilet nakəŋ àhərkiaya ka tay e mite va, àhi ana tay ahkado : « Kàbàhadumki mirdim ka maslaŋa hini ti àgudar mam ? » ³⁰ Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Tamal ti àgudar zlam ndo ni ti akal məzəbiyu naŋ afa gayak ndo. » ³¹ Nday nakəŋ tàra tədəma nahkay ti Pilet àhi ana tay ahkado : « Zuma naŋ a, lekələm lekələmeni grumfəŋa seriya, akađa ge seriya gekuli ya kəgrum na. » Ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Leli nahəma, seriya ga makađ mis ti təvi divi gani ana leli ga magrani ndo. » ³² Tədəm nahkay ti, ti ma ga Yezu ya àđəm amara məmət nahkay ni ti mągravu.

³³ Eslini Pilet àŋgoru a ahay vu, àzalay Yezu, èhindifina ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam Zude edefin aw ? » ³⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kəjalay tək, day ti mis təhuk aw ? » ³⁵ Pilet àhi : « Nu zal Zude aw ? Təzəbiyu kur afa goro ti ndam jiba gayak gayakani akaba gəđakani gekuli ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni do waw ? Kəgudar mam ? » ³⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu bay, ay bay goro ti ga duniya hini do. Tamal bay goro ni ga duniya hini ti, akal ndam goro təkadva akaba ndam ya təgəsi nu ana ndam Zude na. Ay ti tağray nahkay ndo, adaba bay goro ni ga duniya hini do. » ³⁷ Pilet àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kədəm nahkay ti nak bay edefin aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. Nu ti nàra a duniya va, tiwi nu ti, ti nàhi ma ge jiri ana mis. Ku way way do naŋ mis ge jiri ti abi slimi ana ma goro ya nədəm ni. » ³⁸ Eslini Pilet àhi ahkado : « Jiri ti məŋ ga mam jiker mam ? »

Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takad naŋ kwa

(Meciya 27.15-31 ; Mark 15.6-20 ; Luk 23.13-25)

Pilet nakəŋ àra àhia ma ana Yezu a nahkay ti àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti. Àhi ana tay ahkado : « Nu ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayəŋ ndo simiteni. ³⁹ Ay kəsəruma kilevi a wuməri ga *Pak bu ni ti nəbu nəfiaya zal danğay ana kuli a bəlaŋ. Nihni ti kawayum nəfiaya bay ga ndam *Zude na ana kuli a waw ? » ⁴⁰ Nday nakəŋ tàra ticia ma ge Pilet na ti təzlah kay kay, tədəm : « Kəfaya maslaŋa nana ba, faya Barabas a sawəŋ ! » Barabas gani nani ti zal abra, àbazla mis a.

19

¹ Eslini Pilet àhi ana ndam slewja gayəŋ tázay Yezu, təzlä6 naŋ àna kurupu. ² Tàra təzlä6a naŋ a ti ndam slewja ni təslapaya adak a hindigil-hindigil mək təfiviya a ahàr vu akađa ga jaku ni. Təfikabu mugudi ndizeni ga bay daya. ³ Tàra təkəkia zlam nday nana nahkay ti təhəđakfəŋbiyu, təhi

ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! » Nday nakəŋ tàra təhia ma nahkay ti təsi barva kə6a kə6a.

⁴ Eslini Pilet àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti, àhi ana tay : « Nihni nahəma, nara nəzibiyu naŋ ana kuli e mite vu, ti kəsərum nəŋgat zlam magudarani gayəŋ ga məwəlki naŋ di ndo. » ⁵ Mak Yezu nakəŋ àhəraya e mite va àna adak ya ka ahàr na akaba àna mugudi ndizeni ya təfikabu na. Yezu àra àhəraya ti Pilet àhi ana tay : « Maslaŋa nakəŋ naŋ hi. » ⁶ Gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gatay ni tàra tipia Yezu a ti təzlah kay kay, tədəm : « *Darfəŋ naŋ kə təndal ! Darfəŋ naŋ kə təndal ! » Pilet àhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni zuma naŋ a ti kədarumfəŋ ka təndal gani. Nu ti nəŋgat zlam magudarani gayəŋ ga məwəlki naŋ di ndo. » ⁷ Ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Melefit àvia divi ana leli ndam Zude a, ahàr àđəm təkad naŋ, adaba azay ahàr gayəŋ àđəm naŋ Wur ge Melefit. » ⁸ Pilet àra ècia ma gatay na ti àgra anğwaz a dal-dal, ⁹ àŋgwiya a ahay vu keti, àhi ana Yezu : « Nak kəsələkəbiya ti eley ? » Ay ti Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Pilet àhi : « Kəhu ma do ? Nisliki məmbrəŋ kur, nisliki *madarfəŋ kur kə təndal ti kəsər do waw ? » ¹¹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kisliki məgru araja do, si tamal Melefit àvuka divi gana kwa. Nahkay ti maslaŋa ya ti àgəsukbiyu nu ni àgudara zlam a àtama gayak na. »

¹² Yezu àra àđəma nahkay ti Pilet nakəŋ àđəbay divi ga məmbrəŋ naŋ. Ay ndam Zude ni təzlah, təhi : « Tamal kəməbrəŋa maslaŋa hina ti kədafakia kəwayay *Sezar do, adaba ku way way do azay ahàr gayəŋ adəm naŋ bay ti maslaŋa gani nani ezirey Sezar. » ¹³ Pilet nakəŋ àra ècia ma ge mis na ti àzəbiyu Yezu e mite vu mək àŋjəhad ka məlaŋ magray seriya ni. Məlaŋ gani nani ti maslamalani lala àna akur, təzalay àna ma *Hebri ti « Gabata. »

¹⁴ Vad gani nani ti vad ga maslamalakabu zlam ga wuməri ga *Pak ; fat agray wis wudak. Pilet nakəŋ àhi ana ndam Zude ni ahkado : « Bay gekuli nihni. » ¹⁵ Nday nakəŋ tàra ticia nahkay ti təzlah, tədəm : « Kəda, kəda, darfəŋ naŋ kə təndal ! » Eslini Pilet àhi ana tay ahkado : « Nədarfəŋ bay gekuli ni kə təndal aw ? » Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Bay geli nahaŋ àbi, si Sezar kwa. » ¹⁶ Pilet àra ècia ma na nahkay ti àvi divi ana ndam slewja gayəŋ ga madarfəŋ Yezu kə təndal. Nahkay nday nakəŋ tázay Yezu, təsləka àna naŋ a.

Tadarfəŋ Yezu kə təndal
(Meciya 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43)

¹⁷ Ka ya ti tãbu takoru ni ti Yezu azay tãndal ya ti takoru *tadarfãj nanj ni ãna ahar gayãj gayãjani. Tãhãraya a kãsa ni ba, tãru ka mãlanj nahãj ; mãlanj gani nani ti tãzalay « Mãlanj ga Aslat ga Ahãr » ; ãna ma *Hebri ti tãzalay « Golgota. » ¹⁸ Tãru tinjãa eslina ti *tadarfãj nanj kã tãndal ni. Tãdarfãja mis ndahañ a cã kã tãndal ndahañ a daya : Yezu ti nanj e kidinj gatay bu.

¹⁹ Pilet ãdãm tãbãki ma ka pãlãngaf, tãdarfãjiyu kã tãndal ga Yezu ni ti mis tãnjãjey, tãsãr. Ma gani ya ti tãbãki ni nahkay hi : « Yezu, zal Nazaret, Bay ga ndam *Zũde. » ²⁰ Ma gani nani ti tãbãki ãna ma Hebri, ãna ma Rom akaba ãna ma Gres. Ndam Zũde kay tãnjãga ma gana, adaba mãlanj ya ti tãdarfãj Yezu kã tãndal ni cifa akaba kãsa. ²¹ Gãdãkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefiti ni tãra ticia ma gana ti tãhi ana Pilet ahkado : « “Nanj Bay ga ndam Zũde” ti kãbãki ba. Njulum bãki : “Maslanja hini ãdãm nanj Bay ga ndam Zũde” sawãj. » ²² Ay Pilet nakãj ãhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nãbãki ni ti mãnãhad nahkay. »

²³ Ndam slewja ni tãra tãdarfãja Yezu kã tãndal na ti, tãhãl azana gayãj ni, tãdekaba mãlanj faď, ku way way do e kidinj gatay bu ãnggata bãlanj. Tãza endãwi gayãj a daya ; endãwi gani nani ti mãdãmãkani ãfãj bi, tãlamaya zãbalana. ²⁴ Nahkay ndam slewja ni tãzlapay e kidinj gatay bu, tãdãm : « Mẽgũzleh endãwi hini ba ; njulum mãgrumki ca-ca ti mãsãr way azum way. » Ndam slewja ni tãgray nahkay ti, zlam ya ãbu mãbãkiani a Wakita ge Melefiti ni bu ni ãgravu. Pakama gani nani ti nihi :

« Tãdekaba azana goro na e kidinj gatay ba, mæk tãgrakia ca-ca ke endãwi goro a. » *

Ndam slewja ni tãgray akada nani gani ededinj.

²⁵ Kã gãvay ga tãndal ya ti tãdarfãj Yezu ni ti wãl ndahañ tãbu micikeni. Wãl nday nani ti nday hi : mãnã ga Yezu, wur ga mãnã ga mãnãni, Mari wal ga Kãlopa akaba Mari ga kãsa Magãdala. ²⁶ Bay madãbay Yezu ya Yezu awayay nanj kayani ni nanj ãbu kã gãvay ga mãnã ga Yezu daya. Yezu ãra ãpia tay a ti ãhi ana mãnãni ni ahkado : « Mma, wur gayak ti nanj hini. » ²⁷ ãra ãhia ma ana mãnãna nahkay ti ãhi ana bay madãbay nanj ni ahkado : « Muk ti nanj hini. » Kwa ka fat nani bay madãbay Yezu ni ãzoru mãnã ga Yezu ni afa gayãj ti mãnãhadã afa gayãj a.

Yezu amãt

(*Meciũ 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Lũk 23.44-49*)

²⁸ Yezu ãsãra ãgra tãwi gayãj na dek ãndava. ãra ãsãra nahkay ti ãdãm ahkado : « Yam ãkada nu a. » ãdãm nahkay ti, ti zlam ya ãbu mãbãkiani a Wakita ge Melefiti bu ni mãgravu. † ²⁹ Mandaray nahãj ãbu eslini mafãkadani akaba zum cecãwekeni. Tãra tici ma ga Yezu na ti tãzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, tãtãliyu a zum ni vu, tãbãhki ka aday mæk tãtãlikabiyu kã pakama ana Yezu. ³⁰ Yezu ãra ãcaka zum cecãwekeni na ti ãdãm ahkado : « Tãwi goro dek ãgrava ãndava. » ãra ãdãma nahkay ti ãzãgad ahãr gãzak mæk ãmãt.

Zal slewja nahãj ãtãhad Yezu ãna awasl

³¹ Vad gani nani ti hajãj gani vad mãpãsabana, nahkay mis tãbu tãslamalavu. Vad mãpãsabana gani nani ti ãtama vad mãpãsabana ndahañ na, nahkay ndam *Zũde tawayay ti kisim ge mis ya ti *tadarfãj tay kã tãndal ni tãnãhadfãjiyu kã tãndal ni a vad mãpãsabana ba ba. Nahkay tãru afa ge Pilet, tãhi ahãr ãdãm tãhebi asak ana tay ti tãmãt weceweci, tãhãlfãja tay kã tãndal na. ³² Nahkay Pilet ãslãroru ndam slewja gayãj. Tãra tinjia ti tãhebi asak ni ana mis bãlanj nanj ya tãdarfãj nanj kã tãndal akaba Yezu ni, mæk tãhebi ana nanj ye cã ni. ³³ Tãra tãrãkia ka Yezu a, tawayay tãhebi asak ti tãdi ahãr nanj mãmãtãni ãndava, nahkay ti tãhebi asak ni ndo. ³⁴ Ay bãlanj e kidinj ga ndam slewja ni bu ãtãhad Yezu ãna awasl a jamañgay vu gãk. ãra ãtãhadã nanj a ti mimiz ãngãzaya hũya, yam day ãngãzaya. ³⁵ ãgrakia sedi ka zlam gani nana ti, maslanja ya ãpia ni. ãgrakia sedi a, pakama gayãj ya ti ãdãm ni ti jiri ededinj. Nanj day ãsãra pakama gayãj ya ãdãm ni jiri ededinj. ãdãm nahkay ti awayay ti lekũlum day kãgãsumkabu pakama gani, kãfumki ahãr ka Yezu. ³⁶ Zlam gani nani ãgravu ti, ti zlam ya ãbu mãbãkiani a Wakita ge Melefiti ni bu ni mãgravu. Pakama gani nani ti nihi : « Ku aslat ga vu gayãj tekeďi eteheď do. ‡ » ³⁷ ãbu mãbãkiani a Wakita ge Melefiti ni bu nahkay hi keti : « Ndam ya ti tãtãhad mis ni atamãnjalãj ka maslanja ya ti nday tãtãhad ni. § » Pakama gani nani day ãgrava.

Tãfiyu kisim ga Yezu e mindivĩj vu

(*Meciũ 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Lũk 23.50-56*)

³⁸ Zal nahãj ãbu slimi gani Zũzef, nanj ga kãsa Erimete. Nanj ti bay madãbay Yezu, ay adãbay nanj akal-akal adaba ãngwaz awãfãja nanj kã ndam *Zũde a. Yezu ãra ãmãta ti Zũzef nakãj ãru afa ge Pilet, ãhindifiña divi ga mazay kisim ga Yezu na, mæk Pilet ãvi divi gani. Nahkay ãru ãzay

* 19:24 Limis 22.19. † 19:28 Mãnãj Limis 69.22. ‡ 19:36 Mãnãj Mahãrana 12.46 ; Macalãni 9.12 ; Limis 34.21.

§ 19:37 Zakari 12.10.

kisim ga Yezu ni. ³⁹ Nikodem day òra ka melaŋ gana. Nikodem ti naŋ ya ti a vad nahaŋ àrèkioru ka Yezu ga mela vad ni. Òru ti, àzay haf mebedeni gərgəri cə, bəlaŋ gani tazalay mir, nahaŋ ti ni eləwes, àgray kilə kru kru mahkə. Haf gani nani ti mizi gani àbəlay. ⁴⁰ Tàra tázaya kisim na ti ata Zəzef nday ata Nikodem nakəŋ titədəy àna gabaga ; ka ya ti təbu titədəy nahəma, təbəkə haf ni ke kisim ni hi hi. Wudaka ndam Zədə tili mis ti tagray nahkay day. ⁴¹ Kə gəvay ga melaŋ ya *tədarfəŋ Yezu kə təndal ni ti dini nahaŋ àbu eslini. E dini gani nani bu ni ti mindiviŋ nahaŋ àvu, tili nihi guhwa təfiyu kisim ga maslaŋa faŋ ndo. ⁴² Ka fat nani ti ndam Zədə təbu təslamalavu ga vad *məpəsabana, nahkay ata Zəzef nday ata Nikodem nakəŋ təfiyu Yezu e mindiviŋ nani vu, adaba mindiviŋ ni driŋ do.

20

Ndam madəbay Yezu takoru kə mindiviŋ (Meciyə 28.1-8 ; Mark 16.1-8 ; Luk 24.1-12)

¹ Də ge miledə àna zuzəni a vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, Mari ga kəsa Magədala òru ke mindiviŋ ni. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mindiviŋ ni bəŋa, èpi belim ni àləŋ ana mindiviŋ ni bi. ² Naŋ nakəŋ àra èpia belim ni àləŋ bi nahkay ti àcuhwakibiyu ka Simu Piyer nday ata bay madəbay Yezu ya Yezu awayay naŋ kay ni, àhi ana tay ahkado : « Ndaməŋa təzaba Bay geli na e mindiviŋ ni ba, məsər melaŋ ya təfakad ni do. »

³ Ata Piyer nday ata bay madəbay Yezu nahaŋ ni tàra ticia nahkay nahəma, təsləka tázay divi ga moroni ke mindiviŋ ni. ⁴ Nday cəeni tacuhworu, ay bay madəbay Yezu nahaŋ ni àcuhway àtam Piyer, ènjuyu ke mindiviŋ ni enji gayan. ⁵ Òru ènjua ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviŋ ni vu, èpi gabaga ni məbəhadani cilin, ay ti àhuriyu ndo. ⁶ Kələŋ gani Simu Piyer ti ni òru ènjua ke mindiviŋ na ti àhuriyu huya, èpi gabaga ni məbəhadani duca, ⁷ azana ya ti titədəi ahàr ana Yezu àna naŋ ni day mifedekabani ka melaŋ nahaŋ, məbəhadani akaba gabaga ni do. ⁸ Eslini bay madəbay Yezu nahaŋ ya ènjuyu ke mindiviŋ enji ge Piyer ni àhuriyu biləgeni. Àra àhuriya ti èpi zlam ya ti àgravu ni, àsəra Yezu àngaba e kisim ba. ⁹ Àbu məbakiani a Wakita ge Melefit bu, ahàr àdəm Yezu amət mək àngaba e kisim ba, ay kəkiləŋa nday gani ticiba pakama gana faŋ ndo. ¹⁰ Kələŋ gani ndam *madəbay Yezu nakəŋ təsləka, tòru a magam.

Yezu àngazlivu ana Mari ga kəsa Magədala (Meciyə 28.9-10 ; Mark 16.9-11)

¹¹ Ka sarta gani nani Mari naŋ àbu kə gəvay ge mindiviŋ ni, etəwi. Naŋ àbu etəwi ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviŋ ni vu, ¹² èpi *məslər ge Melefit cə məbakabu azana bəd-bədani. Nday manjəhadani digus-gus ka melaŋ ya təfakad kisim ga Yezu ni ; bəlaŋ manjəhadani gwar ka melaŋ ga ahàr, bəlaŋ gani ti ni gwar ka melaŋ ga asak. ¹³ Eslini məslər ni tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Wal hini, kitəwi mam ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ndaməŋa təzaba Bay goro e mindiviŋ ba, nəsər melaŋ ya təfakad ni do. »

¹⁴ Àra àdəma nahkay ti àmbatbiyu ma kələŋ, èpi Yezu naŋ jika, ay ti ŋgay Yezu ti àsər do. ¹⁵ Eslini Yezu àhi : « Wal ni, kitəwi mam ? Kadəbay way ? » Wal ni àhi ana ahàr maslaŋa ya àhi ma ni ti bay ya agray təwi e dini bu ni. Nahkay àhi : « Maslaŋa goro, tamal nak kəzaba naŋ a ti dəfuki melaŋ gani, nakoru nazay. » ¹⁶ Yezu àhi : « Mari. » Eslini Mari nakəŋ àmbatkiuru ma, àhi àna ma *Həbri : « Rabuni. » Awayay adəmvaba : « Məsi. » ¹⁷ Yezu àhi : « Kəcafaŋa nu kə masləkana ba, adəba nəcəloru afa ga Baba faŋ ndo. Nihi ti ru afa ga bəza ga mmawa ni, hi ana tay ahkado : “Nəcəloru afa ga Baba, naŋ Bəŋ gekuli daya. Naŋ gani ti Melefit goro, Melefit gekuli daya.” » ¹⁸ Mari ga kəsa Magədala nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àrèkioru ka ndam madəbay Yezu ni, àhi ana tay ahkado : « Nipia Bay geli na. » Mək àŋgəhadı ma ga Yezu ya àhi ni ana tay.

Yezu àngazlivu ana ndam madəbay naŋ ni (Meciyə 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49)

¹⁹ Ka fat ga ladi gani nani ga mələkarawa ti ndam *madəbay Yezu ni təŋasva a ahay ba mək təzləkkabá mahaya a, adəba àŋgwaz awərfəŋa tay kə ndam *Zədə ndahaŋ na. Nday təbu maŋgasvani nahkay ti Yezu àhurkiviyu ka tay, ècik jik e kidin gatay bu, àhi ana tay : « Melefit mągray ti arəŋa àhali ahàr ana kuli ba. » ²⁰ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àŋgazli ahar gayan ni akaba jamaŋgay gayan ni ana tay. Nday nakəŋ tàra tipia Bay geli na ti təmərva dal-dal. ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Melefit mągray ti arəŋa àhəli ahàr ana kuli ba » keti. Mək àhi ana tay : « Melefit àslərbiyu nu, nahkay nu day nəslər kuli akada gayan ya àslərbiyu nu ni. »

²² Àra àdəma nahkay ti èviteki aməd gayan ka tay mək àhi ana tay : « Nəvia Məsuf Njəlatana ana kuli a : gəsumkabá naŋ a. ²³ Ndam ya ti akəmbrəŋumfəŋa zlam magudarani gatay na kə tay a ni ti, Melefit day aməmbərfəŋa kə tay a. Ay ndam ya ti akəmbrəŋumfəŋa zlam magudarani gatay na kə tay a do ni, Melefit day aməmbərfəŋa kə tay a do. »

Yezu àngazlivu ana Tumas

²⁴ Tumas ti nanj bëlanj ga ndam *madəbay Yezu kru mahar səeni ni, təzalay nanj Didim daya. Ka fat gani nani ya ti Yezu ʔngazlivu ana ndam madəbay nanj ndahanj ni ti Tumas nanj ʔkibu ka tay bi. ²⁵ Ndam madəbay Yezu ndahanj ni təhi ahkado : « Mipia Bay geli na. » ʔra ʔcia ma gatay na ti ʔhi ana tay ahkado : « Nawayay nipi məlanj ga ahar ya tadar ʔna masanjanj ni, nawayay nətəliyu weleher a məlanj gani vu. Nawayay nətəliyu ahar a məlanj ga jamanjgay ya tətəhad ʔna awasl ni vu. Tamal nəgray nahkay ndo ni ti nəgəskabu ma gekəli ni do. »

²⁶ Gosku sekw ka ahər gani ndam madəbay Yezu ni təbu mangasvani a ahay bu keti, mahay məzləkkabani, Tumas day nanj ʔkibu ka tay. Yezu ʔrəkia ka tay a, ʔcik jik e kidinj gatay bu, ʔhi ana tay ahkado : « Melefit məgray ti aranj ʔhəli ahər ana kəli ba. » ²⁷ Eslini ʔhi ana Tumas nakəj : « Mənjaki ka ahar goro ni, ti kətəliyu weleher gayak ni. Təliyu ahar gayak a jamanjgay goro ni vu. Mbranj gejewi, fəku ahər, gəskabə nəngaba e kisim ba ededinj a. » ²⁸ Eslini Tumas nakəj ʔhi : « Nak Bay goro, nak Melefit goro. » ²⁹ Yezu ʔhi : « Nak ti kipia nu a day kwa ti kəgəskabu nu nəngaba e kisim ni ba. Ndam ya ti təgəskabu nəngaba e kisim ba, tipi nu ndo ni ti təmərvi. »

Ere ye ti ʔzakiyu Zej ga məbəkə wakita hini ni

³⁰ Yezu ti ʔgra zlam magray ejep ndahanj a gərgəri kay kə meleher ga ndam madəbay nanj na. Ay ti təbi məbəkiani a wakita hini bu bi. ³¹ Zlam ya ti nəbəkə ni ti, nawayay ti kəgəsumkabu Yezu ti nanj *Krist, nanj Wur ge Melefit. Tamal kəgəsumkabə ti Melefit aməvi *sifa ya ʔndav day-day do ni ana kəli adəba kəbum kəfumki ahər ka Yezu palam.

21

Yezu ʔngazlivu ana ndam madəbay nanj ni e Gelili

¹ ʔra ʔgra vad a ʔal ka ahər gana ti Yezu ʔngazlivu ana ndam madəbay nanj ni keti. ʔngazlivu ana tay ti kə gəvay ga dəluv Tiberiyat. Zlam gani ʔgravu ti nahkay hi : ² ka sarta gani nani ndam *madəbay Yezu ata Simu Piyer, Tumas nanj ya təzalay nanj Didim ni, Natanayel ga kəsə Kana ga had *Gelili ni, bəza ge Zebede akaba ndam madəbay Yezu ndahanj cə təbu ka ahar bëlanj eslini. ³ Nday təbu eslini ti Simu Piyer ʔhi ana nday ndahanj ni : « Nakoru nəgəsbiyu kilif. » Nday nakəj təhi : « Leli day makoru. »

Nahkay tōru təcəliyu a *slalah ga yam vu, tadəboru kilif. Təndəhadki hundum ga məgəsani, ay ku kilif bëlanj tekedə təgəs ndo. ⁴ Məlanj ʔra ʔsla ti ndam madəbay Yezu nakəj tipi Yezu nanj ʔbu jika ka dən-dən, ay nğay nanj ti təsər ndo. ⁵ Eslini Yezu ʔhi ana tay ahkado :

« Ndam goro ni, zlam məzumani ʔfəj kə kəli guzit aw ? » Təhi : « ʔbi. » ⁶ Mək Yezu nakəj ʔhi ana tay : « Təlumiyu zəva gekəli ni gwar ka ahar ga daf. Nahkay ti akəgəsumaya kilif a. » Nday nakəj təra tətəliya ti zəva ni ʔgəsə kilif a dal-dal. Tawayay tagəjahaya a slalah ga yam ni va, ay ti tisliki ndo. ⁷ Eslini bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nanj kay ni ʔhi ana Piyer : « Hini ti Bay geli ci ni. »

Simu Piyer ʔra ʔcia ya təhi « Hini Bay geli » ni ti ʔfakabiyu endəwi gayanj ya ʔzakaba ni, mək ʔdiyu a yam ni vu cizliv. ⁸ Məlanj ya təgəsaya kilif a ni ti drij drij akaba dən-dən ni do, ʔgray ezewed bëlanj cilin, nahkay ndam madəbay Yezu ndahanj ni təra ʔna slalah ga yam na gwar kə dən-dən na, tagəjahbiyu zəva gatay ya akaba kilif dal-dalani ni. ⁹ Nday nakəj təra tinjia ka dən-dən na, təharaya a slalah ga yam ni ba ni ti, tipi aku nğulusa, kilif ʔki baca akaba *dipen. ¹⁰ Eslini Yezu ʔhi ana tay : « Dəguma ʔna kilif ya kəgəsumaya na. »

¹¹ Nahkay Simu Piyer ʔcəliyu a slalah ga yam ni vu keti, ʔgəjahaya zəva na ka dən-dən na. Təra təgəjahaya ti tədiviyu ahər ana kilif gədəkani dinj ʔna kru kru zlam mahar mahkər. Akaba nani dek zəva ni ʔtədkaba ndo. ¹² Yezu ʔhi ana tay : « Dəguma kəzumum zlam. » Ku maslanj bëlanj e kidinj ga ndam madəbay nanj ni bu nğay « Nak way ? » ti tisliki məhiani ndo, adəba təsəra nanj Bay geli. ¹³ Eslini Yezu ʔra ʔzay dipen ni, ʔvi ana tay, mək ʔvikivu kilif ni ana tay. ¹⁴ Kwa ga Yezu ya ʔngaba e kisim ba ni ti ʔngazlivu ana ndam madəbay nanj ni sak mahkər ʔna hini.

Pakama ga Yezu ya ʔhi ana Piyer ni

¹⁵ Təra təzuma zlam a ti Yezu ʔhi ana Simu Piyer ahkado : « Simu wur ge Zej, kawayay nu kətama nday hina waw ? » Piyer nakəj ʔhi : « Iy Bay goro, kəsəra nawayay kur. » Mək Yezu ʔhi : « Jəgay bəza təmbək goro ni. » ¹⁶ Yezu ʔhi ye cə : « Simu wur ge Zej, kawayay nu aw ? » Piyer ʔhi : « Iy Bay goro, kəsəra nawayay kur. » Mək Yezu ʔhi : « Hətay təmbəmbək goro ni. » ¹⁷ Yezu ʔhi ya mahkər : « Simu wur ge Zej, kawayay nu aw ? » Pakama ga Yezu ya ʔhi ana Piyer « Kawayay nu aw ? » ya mahkər ni ti ʔhalia ahər ana Piyer a, nahkay ʔhi ana Yezu : « Bay goro ni, kəsəra zlam a dek ; kəsəra nəbu nawayay kur. » Eslini Yezu ʔhi : « Jəgay təmbəmbək goro ni. » ¹⁸ Nahuk nahəma, ka ya ti nak wur dagwa ni ti, nak nakani kəwəlvu ʔna maslpara, kōra ka məlanj ya ti kəwayay na dek. Ay ka ya ti ekigia medewel a ni ti akəhəloru ahar agavəla, maslanj nahənanj aməwəlvukvə maslpara gayak ni, mək amazoru kur ka məlanj ya nak akawayay moroni do ni. » ¹⁹ Yezu ʔdam nahkay ti, awayay adəfaki ahəmamam Piyer amara

məmət, mis atazləbay Melefıt azuhva məmət
gayan̄ ni. Yezu àra àhia ma nahkay ti àhi :
« Dəbabıyu nu. »

*Pakama ga Yezu ya adəmki ka bay ya
Yezu awayay nan̄ kayani ni*

²⁰ Eslini Piyer àmənjabıyu gwar kələñ,
mək èpi bay madəbay Yezu ya ti Yezu
awayay nan̄ kay ni. Nan̄ ti nan̄ ya ti a vad̄
ya ti təzum zlam akaba Yezu ni ti àzoru ahàr
gayan̄ gwar ka məbərıv ga Yezu, àhi : « Bay
geli, maslaña ya ara asəkumoru kur ni ti
way ? » ni. ²¹ Piyer àra èpia nan̄ a nahkay ti
àhi ana Yezu ahkado : « Ay nan̄ hini timey,
Bay geli ? » ²² Yezu àhi : « Tamal nawayay
ti mənjuhəd duk abıvoru ana vad̄ goro ya
anan̄ga ni ti, ma gani gayak mam ? Nak
ti dəbabıyu nu cilıñ. » ²³ Bəza ga mən̄ geli
ndahan̄ tàra tıcia ma ga Yezu ya adəm na ti,
təbu tədəm e kídıñ gatay bu bay madəbay
Yezu nani ti aməmət do. Ay ngay aməmət do
ni ti Yezu adəm ndo. Ma gayan̄ ya adəm ni
ti nahkay hi : « Tamal nawayay ti mənjuhəd
duk abıvoru ana vad̄ goro ya anan̄ga ni ti,
ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabıyu nu
cilıñ. »

²⁴ Abəki zlam nday hini ka wakita ti bay
madəbay Yezu nani ; nan̄ àbu agray sedi gani
daya. Leli day məsəra sedi gayan̄ ya agray ni
ti sedi ge jiri.

²⁵ Yezu àgra zlam ndahan̄ a kay daya.
Tamal təbəki ma gani bəlan̄ àna bəlan̄ ka
wakita ti, amal wakita gani dal-dal əsabay.
Nətamahay məlan̄ ga duniya ni dek àhəca ga
mabəhad̄vana.

Tawi ga ndam asak ga Yezu Ere ye ti mädämki ke Tawi ga ndam asak ga Yezu ni

Maslaŋa ya ti äbäki Tawi ga ndam asak ga Yezu ni ti ädafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nänŋu ni, kwa ka mənjäki gani ndam ga Yezu dek täsära äbäki ti Lük bay ya tägrakabu tawi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mäsära, bay ya ti äbäki Tawi ga ndam asak ga Yezu ni ti äbäki Ma Mäweni Sulumani ge Lük ni day nan (Lük 1.1-4 ; Tawi 1.1).

A wakita ge tawi ga ndam asak ni bu ni ti Lük ängähad zlam ya ägravu ka sarta ya Melefif äzoya Yezu e melefif va ändava ni. Ängähad manjähad ga ndam ga Yezu ye enjenjeni ni : manjähad gani nani ti adäfikiki manjähad sulumani ana leli (mazavu gani 2.42-47 ; 4.32-36). Ängähad ere ye ti Pol zal asak ga Yezu ägray ni ; nahkay ka ya ti mejengey wakita ga Pol ni ti mäsära mälan ya tädamki ma na. Wakita ge tawi ga ndam asak ga Yezu ni awälkaba Ma Mäweni Sulumani ni akaba wakita ga ndam asak ga Yezu ya täbikioru ana mis ni, ti Wakita Mäweni ge Melefif dek mīgi wakita balan.

Ka 1.8 ti Yezu ähi ana ndam gayan ni : « Akägrumkua sedi a Zeruzalem, ka had Zude, ka had Samari, ku kē sliri ga mälan a dek. » Ma hini adäfikiki ana leli ahämamam Lük äslamalakabu wakita ni : ka mənjäki gani ängähad zlam ya ägravu a Zeruzalem ni (1-7), mäk ängähad zlam ya ägravu ka had Zude akaba ka had Samari ni (8-12) ; kälän gani ängähad zlam ya ägravu ka had drin-driŋeni ni (13-28).

Lük ängähad pakama ndahan ya ndam asak ga Yezu tähi ana mis ni (mazavu gani 2.14-36 ; 10.34-43) ; nahkay adafay ahämamam mähi Ma Mäweni Sulumani ana mis ni. Lük ängähad ma ga vu ga ndam asak ga Yezu ya tädäm kē meleher ga ndam ge seriya ni (mazavu gani 4.8-12 ; 7.2-53). Azuhva pakama gani nani ti mäsära zlam ya ti ndam ga Yezu tagäskabu na lala.

A wakita ni bu dek Lük awayay ängähad zlam kal-kal akaba ere ye ti ägravu ni. Ädafay slimi ga mälan ndahan ya ndam asak ga Yezu törü ni, akaba slimi ga ndam ga ŋumna ya tädi ahär ana tay eslini ni. Ku ka ya ti ndam ga Yezu ticivu ndo nänŋu ni ängähad ma gani kal-kal akaba ere ye ti ägravu ni (15.1-2).

Lük ädäm mägosay Mäsusuf Njälalani koksah (5.1-11 ; 8.9-25). Ädafay daliya ya ndam ga Yezu täcakay ni (mazavu gani 5.40 ; 7.54-60). Ay adafay njäda ga Yezu ya äniyiyu ana ndam ga Yezu ni daya. Ängähad tawi ga ndam

asak ga Yezu ya tägray äna njäda ga Mäsusuf Njälalani ni (mazavu gani 2.1-12 ; 3.1-10). Nahkay mäsära, Yezu ti nan äbu äna njäda dal-dal, avi njäda ana leli daya.

Yezu adäm Melefif amävi Mäsusuf Njälalani ana ndam asak gayan

¹ Teyäfil goro ni, näbukki wakita nahan keti. A wakita goro ya ti näbukki enjenjeni ni bu ni ti, nänghahaduka tawi ga Yezu ya ägray na akaba zlam ya ächahi ana mis na dek. Nänghahadukaba dek kwa ka mənjäki ge tawi gayan ² duk äbivü ana vad ya ti Melefif äzoru nan agaväla na. Wuäka Yezu äcäloru agaväla nahäma, ähia ma ana ndam ya ädaba tay a, tigia ndam *asak gayan a ni. Ähi ana tay ere ye ti nan äwayay tägray ni, ähi ana tay äna njäda ga *Mäsusuf Njälalani. ³ Ära äcaka daliya, ämota ti ängazlivu ana tay, ägra zlam a gärgäri ti täsar nan äna sifa ededän. A hud ga vad kru kru fadani bu äräkia ka tay a sak kay, ähi ma ana tay äki ka *Mägur ge Melefif. ⁴ A vad nahan Yezu nan äbu äzum zlam akaba tay nahäma, ähi ana tay ahkado : « Nähia ana küli a, Baba goro amävi zlam ana küli. Nahkay zla nahäma, käsläkumaba a Zeruzalem a ba, jähum zlam gani ya ti amävi ana küli ni. ⁵ Zerj ti äbara mis äna yam a. Lekulum ti ni vad bal kama Melefif *amäbaray küli äna Mäsusuf Njälalani. »

Melefif azoru Yezu e melefif vu

⁶ A vad nahan nday täbu akaba Yezu ti tihindifina ma, tähi ahkado : « Bay geli, kara kagray ti ndam *tizireyel tägur mälan zlam gatay keti ti nihi hüya aw ? » ⁷ Ähänŋarfän, ähi ana tay ahkado : « Bay ya ti äfäkad vad gani akaba sarta gani ti Baba goro. Lekulum zla ti Melefif ävi divi ana küli ga mäsarani ndo. ⁸ Ay zla ti Melefif amäbäkiaya Mäsusuf gayan ke küli a, nahkay akägrumkua sedi äna njäda gayan a. Akägrumkua a Zeruzalem, ka had *Zude, ka had *Samari, ku kē sliri ga mälan a dek. » ⁹ Yezu ära ähia ma nana ana tay a nahkay ti, nday täbu tamänjalän ti, Melefif äzoru nan agaväla a hud melefif vu, mäk mägudunŋudun ängah nan, tipi nan va do.

¹⁰ Yezu ära äsläka ti nday täbu tamänjoru agaväla kekilenä. Eslini mis cü mäbäkabu azana bäd-bädani tärhärkia ka tay a, ¹¹ tähi ana tay ahkado : « Ndam Gelili, kämänjumu agaväla ti kamam ? Yezu gani kipuräma nan a ädoru e melefif vu ti, amanga day akada gayan ya ti kipuräm nan öru e melefif vu ni. »

Ndam asak ga Yezu tadaba mis ga mäŋguyü a mälan ga Zudas va

¹² Ka sarta gani nani ti nday ka häma ya täzalay *Oliviyä ni. Häma gani nani drin drin kay akaba Zeruzalem do, ägray ezewed

kru. Nahkay nday nakəŋ təsləkə eslina, tənğa a Zeruzalem a. ¹³ Töru tinjua ti təcöloru a ahay gatay ya tanjəhadviyu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahər ga ahay nahan. Nday gani ti ata : Piyer, Zeŋ, Zek, Andre, Filip, Tumas, Bartelemi, Meciyu, Zek wur ga Alfe, Simu nan bəlan ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahan ni ti ni Zəd wur ge Zek. ¹⁴ Nday dek təbu təcakalavu kəlavaf akaba wəl ndahan, akaba Mari mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu. Təcakalavu ti ga mahəŋgalay Melefif.

¹⁵ Āra āgra vad a 6al ti bəza ga mən geli təcakalava, təgray nday diŋ āna kru kru cu. Eslini Piyer ěcikaba e kidiŋ gatay ba, āhi ana tay ahkado : ¹⁶⁻¹⁷ « Bəza ga mmawa, ahaslani Zudas nan bəlan geli Melefif adaba nan a ga magrakabu təwi akaba leli a, ay ti nan gani ādāfikia divi a ana ndam ya tēgəs Yezu na. Āgray nahkay nahəma, kwa ahaslani Devit ādāmka ma ka nan a. Ma gani nani ti ādām āna njədə ga *Məsuf Njəlatani, ābu məbəkiani a Wakita ge Melefif bu. Nahkay ahər ādām ma gani nani si māgravu kwa. »

¹⁸ Ga Zudas ya ādāfiki divi ana mis ni ti āgudara zlam a. Təvi sinju azuhva nani, mək ōru āsəkum vədan āna nan. Eslini nan nakəŋ ādāf a mā ma, huđ gayan ni ātəzkaba tuh, diindey gayan dek āharaya a dala va. ¹⁹ Ndam Zeruzalem dek tārā ticia zlam gana ya āgravu na ti, təzalay vədan nani Hakeldama, awayay adəmvaba āna ma gatay a ti dala ge mimiz.

²⁰ Nahkay Piyer āhi ana tay : « Ābu məbəkiani a wakita ge Limis bu :

“Ti tāmbrəŋ ahay gayan, ti maslaŋa ānjəhadvū va ba.” *

« Ābu məbəkiani keti :

“Ti maslaŋa nahan māzay məlan gayan ni, māgray təwi gayan ni.” †

²¹ « Nihə nahəma, ahər ādām mədumaba maslaŋa nahan a. Maslaŋa nani ti ahər ādām si nan e kidiŋ ga ndam geli ya tādəbay Bay geli Yezu ka ya ti leli məbu masawaday akaba nan ni, ²² ānjəki ka fat ya ti Zeŋ *ābaray Yezu ni duk ānivoru ana vad ya ti Melefif āzaba Yezu e kidiŋ geli ba, āzoru nan agavəla ni. Leli ti magrakia sedi ka manğaba ga Yezu a, nahkay ahər ādām bəlan gatayani māhərkivaya ke leli a. »

²³ Piyer āra ādāma ma nana ti təhəl mis cu, bəlan gani slimi gayan Zuzef, mis təzalay nan Barsabas, slimi gayan nahan Zəstəs ; maslaŋa nahan ni ti ni slimi gayan Matiyas. ²⁴ Eslini nday dek təhəŋgalay Melefif, tādām : « Bay geli, nak kāsəra ere ye ti āniviyu ana mis a məbərūv bu na dek. Nahkay dāfiki maslaŋa ya kādaba nan e kidiŋ gatay cəni hini ba ni

ana leli. ²⁵ Maslaŋa ya nak akadaba nan a ni ti, emigi zal asak a məlan ga Zudas ni vu ga magray təwi gayan, Zudas ti āsləkaba, ādoru ka məlan gayan nahan zlam gayan. » ²⁶ Tārā təhəŋgala Melefif a nahkay ti tēgraki ca-ca ka tay ti təsərkaba maslaŋa ya ti Melefif ādəkiba ni, mək ādāfiki ka Matiyas. Nahkay Matiyas nakəŋ ahurkiviyu ka ndam *asak kru mahar bəlanani ni.

2

Melefif aslāribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan

¹ Ka fat ga wuməri ge *Pəntikwet ti ndam ya tēfəki ahər ka Yezu ni tənğasvu dek ka məlan bəlanani. ² Eslini hūya tici daday ga zlam āhəndabiyu gwar e melefif bu akada ga aməd ya ti akəzlay kay kay ni. Mək daday ni āhəndiyu a ahay ya ti nday təvu manjəhadani ni vu dek. ³ Nday nakəŋ tipi zlam ndahan, zlam gani nday nani tamənjavu akada arəd ga aku ni, tēdevu, tanjəhadki bəlan bəlan ka tay dek. ⁴ *Məsuf Njəlatani ēsliva a vu vu ana tay a dek. Eslini tənjkəki ka mazlapani āna ma həma ndahan gərgərani, ku way way do azlapay āna pakama ya ti Məsuf Njəlatani ādāfiki ni.

⁵ Ka sarta gani nani ndam *Zude ndahan təbu a Zeruzalem, tawayay magray ere ye ti ābəlafaŋ kē Melefif ni. Nday nani təsləkabiya a kəsə gərgərani ba ka had ga məlan na dek. ⁶ Tārā ticia daday na ti tənğasvu ka ahar bəlan. Eslini ku way way do e kidiŋ gatay bu ěci zlapay āna ma həma gayan, maslaŋa nahan e kidiŋ ga ndam ga Yezu ni bu azlapay āna nan ni. Ere ye ti āgravu ni ti āgria ejep ana tay a dal-dal. ⁷ Tādām ahkado : « Ere ye ti mici ni āgravu ahəmamam ? Nday hini ya ti təzlapay ni nday dek ndam Gelili do aw ! ⁸ Ay ti ku way way do e kidiŋ geli bu nan ābu eci nday təbu təzlapay āna ma həma gayan ni ti āgravu ahəmamam ? ⁹ E kidiŋ geli bu ahalay ti mis təsləkabiya a kəsə gərgərani ba kay : mis ndahan təsləkabiya a Part a, ndahan e Medi, ndahan e Elam, ndahan keti a Mezopotami, ka had *Zude, a Kapados, a Poŋ, a Azi, ¹⁰ e Firizi, e Pemfili, e Ezip a, mis ndahan ti ni təsləkabiya ka had Libi gwar e Sireŋ, akaba a Rom a. ¹¹ Mis ndahan e kidiŋ geli bu ndam Zude, ndahan ti ni tiŋi ndam Zude migeni. Ndam Kret akaba ndam Arabi təbu e kidiŋ geli bu daya. Ay ti ku way way do e kidiŋ geli bu eci ere ye ti ndam nday nani təzlapay ni āna ma həma gayan. Nday təbu tādāmki ma ka zlam sulumani ya Melefif āgray ni. » ¹² Nahkay zlam gani āhəliaba ahər ana tay a, təsər ere ye ti tagray ni do. Nahkay tādām e kidiŋ gatay bu ahkado : « Ere hini ya āgravu ni ti awayay adəmvaba mam ? » ¹³ Mis ndahan

* 1:20 Limis 69.26. † 1:20 Limis 109.8.

ti ni təyefin kà ma gani, tədəm : « Nday ya ti təzlapay nahkay ni ti zum àkadkaba tay a. »

Pakama ge Piyer ya ahi ana mis ni

¹⁴ Eslini Piyer ècikaba akaba ndam *asak ndahan kru mahar bəlanani na, àhi ma ana mis ya ti təbu eslini ni. Àzlapay kay kay, àdəm : « Lekələm ndam *Zude akaba lekələm ya ti kanjəhadum a Zerəzalem ni dək, bumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni : ahər àdəm kicəm ere ye ti agravu ni lala. ¹⁵ Lekələm kədəmum bi zum àbu akad nday ndani zla tək, aha! Nahkay do ; njemdi ambəmbu ya ge miledə mba timey ! ¹⁶ Nihi ti pakama ga bay mahəngaray pakama ge Melefit Zəwel ya àdəm ahaslani ni àbu agravu sawəj. Àdəm ahkado :

¹⁷ “Melefit àdəm : Ka sarta ga mandav ga mələj wudək nahəma, anəbəkia ya Məsuf goro àki ke mis a dək. Nahkay bəza gekuli zawalani akaba walani atəhəngri ma goro ana mis ; dagwá gekuli etipi zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni ; medewél gekuli day kisim emizidəkivu ka tay kay.

¹⁸ Iy nahkay, ka sarta gani nani anəbəkia ya Məsuf goro ka ndam məgru təwi zawalani akaba walana dək, mək atəhəngri pakama goro ana mis.

¹⁹ Eslini anagra y zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni kay agavəla akaba ka had : mis etipi mimiz, aku akaba azək dəl-dəl.

²⁰ Fat amasləday ya do, emigi ləvəj ; ki yi day emigi ndizeni akada mimiz. Zlam gani nani amagrava nahəma, vad ga Bay geli ara wudək.

²¹ Eslini ti ku way way do əzala slimi ga Bay geli a ti

Melefit amahəngay nan.” * »

²² Piyer àhi ana tay keti, àdəm : « Ndam *Izireyel, bumi slimi ana ma goro ya ti nəhi ana kuli ni. Lekələm dək kəsəruma, Yezu zal Nazaret ni ti Melefit àdəfiki ana kuli ti əzaba nan ga məgri təwi gayan a. Àdəfaki ti àna magray təwi gərgərani kay ya mis tipi day-day ndo, àvi ana Yezu ni. ²³ Maslanə gani nani ti zlam àgrakiva akada ge Melefit ya ti àdəm ahaslani na, adaba Melefit ti əsəra zlam ya amagravu na dək. Lekələm kijinəma nan a àna məgəsi nan ana ndam ya tégəskabu ma ge Melefit do na, ti təkədfəj nan kə təndal. ²⁴ Ay Yezu àra àməta nahkay ti Melefit àhəngaraba nan a, əzaba nan a daliya ge kisim ni ba. Melefit àgray nahkay ti məsəra njədə ge kisim ni àhəca ga məgəs Yezu a. ²⁵ Nahkay Devit àdəmkiə ma a wakita ba, àdəm ahkado :

“Nipia Bay Melefit goro kəlavəf ka ma goro a, nan əbu ka ahar ga daf kə gəvay goro ti nəgəgər ba.

²⁶ Nahkay məbərur goro amər dal-dal, nidi limis àna məmərani daya.

A vu goro bu dək nəsəra Melefit amara məgru sulum gayan.

²⁷ Bay goro Melefit, nəsəra akəmbəraj nu e kisim bu do ;

ti mis gayak *njələtani ezi ti, akavay divi gani do.

²⁸ Kədəfukia divi ya ti nəngət sifa àna nan na ; anəmərnu dəl-dəl adaba nak kəbu akaba nu.” † †

²⁹ Piyer nan əbu adəmoru ma gayan ni nahkay ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, ahər àdəm nəhi ma gani ana kuli vay-vay : bəj ga bəj geli Devit ti àməta, tleba nan a àndava. Ku kani nəngu ni mindivij gayan əbu a kəsə geli bu. ³⁰ Ay Devit ti nan bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis. Àsəra Melefit àmbadā, àhi ahkado : “Bilij e kidij ga bəza hud gayak bu aməzum bay gayak.” † ³¹ Nahkay wudəka ere gani agravu ti əsəra : əsəra *Krist *Bay gədakani ya amara ni aməmət mək aməngaba e kisim ba. Àra əsəra ti àdəmki ma ke Krist, àdəm : “Melefit àmbəraj nan e kisim bu ndo, vu gayan əzi ndo daya.” §

³² « Yaw Yezu gani ya ti nəzlapiki ana kuli ni ti Melefit àhəngaraba nan e kisim ba. Leli ndahan ni dək magray sedi gani tata. ³³ Bəjanə Melefit əzoru nan agavəla, àfəkəf nan kə ahar ga daf gayan, mək àvi Məsuf gayan Njələtani akada gayan ya ti àhi ahaslani ni. *Məsuf Njələtani gani nani ti Yezu àbəkia ke leli a. Nahkay ere ye ti kipəm akaba kicəm ni ti təwi gayan. ³⁴ Devit ti Melefit əzoru nan e melefit vu ndo. Nan nanani àna ahər gayan àdəm :

“Bay geli Melefit àhi ana bay goro : Njəhadə gwar kə ahar ga daf goro a, a mələj ga gədakani va.

³⁵ Ndam ezir gayak ti anəbəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” *

³⁶ « Nahkay ahər àdəm lekələm ndam Izireyel dək kəsərur lala zlam gani ge jiri : Yezu gani ya kəkədu m nan àna *madarfəj nan kə təndal nahəma, nan Bay gədakani ya Melefit əslərbiyu ni, Melefit adaba nan a, əgia Krist a. »

³⁷ Nday nakəj təra ticia ma ge Piyer na ti bərur atikaba ana tay a. Eslini tihindifinə kə Piyer a akaba ndam asak ndahan na, tədəm : « Bəza ga mmawa, nihi ti magray

* 2:21 Zəwel 3.1-5. † 2:28 Mənjay Limis 16.8-11. ‡ 2:30 Mənjay Limis 132.11 ; 2 Semiyl 7.12-13. § 2:31 Limis 16.10. * 2:35 Limis 110.1.

ahəmamam ? »³⁸ Piyer àhəngarfəñ, àhi ana tay ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekùli a, ku way way do *tábaray nanj àna *slimi ga Yezu Krist. Nahkay ti Melefit ambərfəñja zlam magudarani gekùli ni kè kùli a. Aməvi Məfuf Njəlatani gayanj ana kuli daya.³⁹ Ere gani nani ti Melefit àdəm aməvi ana kuli akaba ana bəza gekùli. Aməvi ana ndam ya tábiiyu drinj ni daya. Bay Melefit geli aməvi ana mis ya ti amazalakabu tay ni dek. »

⁴⁰ Eslini Piyer àhi ma ndahanj gəgərani ana tay kay, awayay ti təgəsiki. Àhi ana tay : « Gəsumkabá ti Melefit máhəngay kuli, sləkumkiba ka ndam magudar zlam ye e hini vu na ! »⁴¹ Eslini mis ndahanj kay e kidinj gatay bu təgəskabá ma ge Piyer na. Tára təgəskabá ma gayanj na ti ndam asak ni tábaray tay. Ka fat gani nani mis agray dəbu mahkər təhurkiviya àkiva ka ndam məfəki ahàr ka Yezu na.

Manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Yezu

⁴² Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek təbu tici ere ye ti ndam *asak təcəhi ana tay ni kəlavaf; təbu təcakalavu ka ahar bəlanj, təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlanj, təbu təhəngalay Melefit ka ahar bəlanj daya.⁴³ Ndam asak ni təbu tagray zlam gərgəri kay ya mis tipi day-day ndo ni àna njəda ge Melefit. Nahkay mis ni dek anjwaz awər tay.⁴⁴ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek tanjəhad ka ahar bəlanj, zlam gatay day dek mebedekabani ka ahar bəlanj.⁴⁵ Təsəkumoru vədanj gatay akaba zlam gatay ndahanj gərgərani ; tedevu singu gani, ku way way do tədi ka wudəra gayanj.⁴⁶ Kəlavaf nday təbu təcakalavu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ka ahar bəlanj. A magam day təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlanj. Nday təbu təzumkabu zlam nahkay ti àna huđ bəlanj àna məmərani.⁴⁷ Təbu tazləbay Melefit kəlavaf daya. Nahkay ere ye ti tagray ni dek àbəlafəñ kè mis dek. Eslini Bay geli ahəngakivu mis ndahanj kəlavaf, abəkiviyyu tay ka ndam məfəki ahàr ndahanj ni.

3

Piyer ahəngaraba zal dərə

¹ Ga məlafat a vad nahanj àna njemdi mahkər nahəma, ata Piyer nday ata Zəñ təbu takoru a *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga mahəngalay Melefit, adaba sarta gani ənjia. ² Zal nahanj àbu manjəhadani kə gəway ga ahay gəđakani ge Melefit ni, kə mahay ya ti təzalay Mahay Məbəlani ni. Zal nani ti tiwैया nanj dərana, əsawaday koksah. Kəlavaf mis təzoru nanj, tafəkaf nanj eslini ga mahəngalafəñja zlam kè mis ya

təhuriyu a ahay gəđakani ge Melefit ni vu na. ³ Nanj nakəñ àra əpia ata Piyer nday ata Zəñ a tawayay təhuriyu a ahay gəđakani ni vu ti, àhəngalafəñja zlam kə tay a. ⁴ Ata Piyer nday ata Zəñ tára ticia ma gayanj na ti tábəki eri ndekwa ndekwa, mək Piyer àhi ahkado : « Mənjələñ kè leli ! »⁵ Nahkay zal nakəñ àmənjaləñ kə tay lala, adaba àhi ana ahàr ara anjətfəñja zlam kə tay a. ⁶ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Singu àfu bi, gru day àfu bi, ay ere ye ti àfu ni ti nəvuk : àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret ni ti cikaba, kəsawaday ! »

⁷ Àra àhia ma na nahkay ti àgəs ahar ga daf ga zal dərə ni ga mezefteba nanj a. Piyer àra àgəs ahar gayanj na ti asak ga zal dərə ni tigia njan-njanəna huya. ⁸ Nahkay zal dərə ni əcikaba cəkwađ mək əsawaday. Eslini nanj nakəñ əhuriyu a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu nday akaba ata Piyer nday ata Zəñ. Ka ya ti ahuriyu a dalaka ni vu ni ti ahəroru agavəla, azləboru Melefit hihi. ⁹ Ka ya ti nanj àbu asawaday, azləbay Melefit nahkay ni ti mis ye eslini ni dek tipia nanj a. ¹⁰ Tára tipia nanj a ti təsəra nanj a lala : nanj zal ya ti ànjəhad kə gəway ga ahay gəđakani ge Melefit ni kə mahay ya təzalay Mahay Məbəlani ni, nanj ya àhəngalafəñja zlam kè mis a ni. Tára təsəra nanj a, tipia ere ye ti àgrakivu na ti, àgria ejep ana tay a, əsia anjwaz ana tay a dal-dal daya.

Piyer àhi ma ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu

¹¹ Eslini zal nakəñ əsləkafəñja kə ata Piyer nday ata Zəñ a do. Nahkay mis ni dek təcuhwakioru ka tay, tévelinj tay adaba ere ye ti tipi ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday a dalahay ya təzalay Dalahay ga Saloməñ ni bu. ¹² Piyer àra əpia mis na nahkay ti àhi ma ana tay, àdəm ahkado : « Ndam *Izireyel, ere ye ti àgravu ni ti kəgrum ejep gani ti kamam ? Kəhumi ana ahàr leli məhəngaraba zal hina ti àna njəda geli geleni aw ? Tək day ti kəhumi ana ahàr Melefit àhəngaraba nanj a ti adaba leli məbəlafəñ kə nanj palam aw ? ¹³ Melefit ti nanj Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zəkəp, Melefit ga ata bəñ geli dek.

* Nanj gani àgray ti zal hini mənəgaba adaba awayay ti mis tazləbay Yezu bay məgri tuwi ni. Ay lekulum ti kəgəsumi nanj ana ndam ga njumna, mək ka ya ti Pilet awayay afəkaf nanj ni ti kəhumi əfəkaf nanj ba. ¹⁴ Lekulum kawayum ti táfəkadi Bay *njəlatani jireni ni ana kuli ndo ; kawayuma ti táfəkadi maslanja ya ti əbazal mis ni ana kuli sawanj. ¹⁵ Yezu ti nanj Bay məvi sifa ana mis ni, ay təkaf nanj ti ka mawayay gekùli. Tára təkaf nanj a ti Melefit àhəngaraba nanj e kisim ba. Àhəngaraba nanj a ti leli mīpia, magray sedi

* 3:13 Mənjay Mahərana 3.6, 15.

gani. ¹⁶ Leli ti mæfæki ahàr ka Yezu, magray tæwi àna slimi gayan, adaba nan ti njæda àfænj. Yezu awayay ti mis tâzlabay nan, nahkay àhængaraba zal hina. Lekulàm dek kæsàruma zal hina, kipàma ere ye ti àgrakivu na. Iy, zal hini ègi njalañ-njalañani kè meleher gekuli ti adaba leli mæfækia ahàr ka Yezu a.

¹⁷ « Bæza ga mmawa, næsàra ere ye ti kàgrumi ana Yezu lekulàm akaba gædákani gekuli na kàgrum ti adaba kæsàrum Yezu nan way ndo palam. ¹⁸ Ay kwa ahaslani Melefit àhibiya ana ndam mahængaray *pakama gayan na dek, ahàr àdàm *Krist acakay daliya kwa, mæk nday day tæhi pakama gani ana mis. Pakama ge Melefit nani ya àdæmki ke Krist ni àgrava ededijn a. ¹⁹ Ègia nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, dæguma afa ge Melefit a. Nahkay ti ambærfæña zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. ²⁰ Bay geli amævi sarta ga mæpasabana ana kuli, amæslæribiyu Yezu *Bay gædákani ya amara ni ana kuli. Yezu ti Melefit àdiaba nan ana kuli a kwa ahaslana. ²¹ Ahàr àdàm mænjàhad a hud melefit bu hayanj duk abivoru ana sarta ya ti Melefit amagra y zlam a dek mæwena ni kwa. Kwa ahaslani Melefit àhibiya pakama gana ana ndam njelatani ya tæhængaray pakama gayan na, nday day tæhi pakama gani ana mis. ²² Nahkay kwa ahaslani Mæwiz àhi ana ndam Izireyel ahkado: “Bay Melefit amæslæribiyu bay mahængaray *pakama gayan nahaj ana kuli akada nu. Bay nani ti amælæbu bælanj e kidinj ga bæza ga mæn gekuli bu. Pakama gayan ya amæhi ana kuli ni dek ti akabumi slimi lala. ²³ Maslaña ya ti amæbi slimi do ni ti ahàr àdàm tægaraba nanj e kidinj ga ndam ge Melefit ba, tækad nanj.” † ²⁴ Ndam mahængaray pakama ge Melefit ni dek tædæmkibiyu ma ka zlam ya àgravu ka sarta geli na. Ànjæki kwa ke Semiyel, àbivoru ana nday ndahanj ya tæhængaray pakama ge Melefit ni dek. ²⁵ Pakama ge Melefit ya ndam mahængaray pakama gayan tædæmbiya, Melefit àdàm anagray zlam ni ti, àgria zlam gana ana kuli ededijn a. Lekulàm day ja gekuli àkibu ka pakama ya ti Melefit *awælkabu akaba ga ata bænj ga bænj gekuli ni. Melefit àhi ana Abraham ahkado: “Anægri sulum goro ana jiba gærgærani ga had ni dek. Anægri ana tay ti àna bæza hud gayak.” ‡ ²⁶ Bay mægri tæwi ana Melefit ya Mæwiz àdæmkibiyu ma ni ti, Melefit àngazliaya nanj ana kuli a enjia. Àslæribiyu nanj ana kuli ti mægri sulum gayan ana kuli akaba ti mæmbatikaba majalay ahàr magædavanani ana kuli a dek. »

4

Gædákani ga ndam Zude tagrafæña seriya kà ata Piyer nday ata Zeñ a

¹ Ka ya ti ata Piyer ata Zeñ tæbu tæzlapu ana mis nahkay ni ti ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba bay ga ndam majægay *ahay gædákani ge Melefit ni akaba ndam *Seduseyæn ni tærækia ka tay a. ² Nday nakæn tæzumkia bæruv ka ndam *asak ga Yezu cæni na adaba nday tæbu tæcahi zlam ana mis, tæhi ana tay Yezu àngaba e kisim ba, mis tangaba e kisim ba tata daya. ³ Eslini tædæm tægæs ndam asak cæni ni, tæbiyu tay a danjay vu, adaba mlækakarawa ègia, sarta àbi ga magrafæña seriya kà tay a bi. Nahkay tægæs tay, tæbiyu tay a danjay ni vu, tændæhadviyu hundum. ⁴ Ay ti mis dal-dal e kidinj ge mis ya tici pakama ga ndam asak ni bu tæfækia ahàr ka Yezu a. Nahkay ndam mæfæki ahàr ka Yezu ni tæsagakivu, nday dekeni tægray mis dæbu zlam.

⁵ Hajæn gani zla nahæma, bæbay ga ndam *Zude akaba gædákani gatay akaba ndam *mæsær Wakita ge Melefit ni tæcakalava a Zeruzalem. ⁶ E kidinj gatay nani bu nahæma, Anna nanj gædákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, Kayif, Zeñ, Eleksender, akaba ndam ga hud ahay ga ndam gædákani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni dek. ⁷ Nday nakæn tæra tæcakalava nahkay nahæma, tæhæbiyu ata Piyer ata Zeñ kè meleher gatay. Tæra tinjia àna tay a ti nday nakæn tihindifinja ma kà tay a, tæhi ana tay ahkado: « Kæhængarumaba mis a ti àna njæda ga way? Way àvi divi gani ana kuli way? » ⁸ Eslini njæda ga *Mæsuf Njelatani èsliva a vu vu ana Piyer a, mæk àhængrifæn ana tay, àdàm: « Lekulàm bæbay akaba lekulàm gædákani ni, ⁹ kihindumfinja ma kè leli a àki ka zlam sulumani ya mægri ana zal dæra ni, kædæmum ahæmamam mæhængaraba nanj a ni mam? ¹⁰ Tamal kihindumfinja kè leli a nahkay nahæma, lekulàm dek akaba ndam *Izireyel dek særumki: maslaña ya àngaba, nanj hi kè meleher gekuli ni ti, mæhængaraba nanj a ti àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret, adaba nanj ti njæda àfænj. Nanj gani ti lekulàm kàdarumfæña kà tændal a àmæta, ay ti Melefit àhængaraba nanj e kisim ba. ¹¹ Yezu ti Melefit àdæmkia ma a Wakita gayan ni ba. Ma ge Melefit ya àdæmki ni ti nihi:

“Akur nahaj àbu ti lekulàm ndam mælæm ahay

kawayum magray tæwi àna nanj ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawanj.” *

¹² « Melefit ahængay mis ti si àna nanj kwa; do ni ti àdaba maslaña nahaj a duniya ba ga mahængay mis àna nanj a ndo. »

† 3:23 Mænjay Mimbiki 18.15, 18, 19.

‡ 3:25 Mænjàkiani 22.18; 26.4.

* 4:11 Limis 118.22.

¹³ Ndam magray seriya ni tãra ticia pakama ga ata Piyer ata Zeñ na ti, àgria ejep ana tay a, adãba tìpi ti nday mis nahkay, tàcahay zlam ndo daya. Tàsëra tay a nday ndam ya tàdãbay Yezu ni. ¹⁴ Ay ti tìpi maslaña ya ànggaba ni nanj jika kã gøvay gatay nahõma, tãnggõt ma ga mähãngrifãñani ana tay ndo. ¹⁵ Tàsër ere ye ti tãhãngrifãñani ana tay ni va do ni ti, tãdãm tãhãliyu tay e mite vu. Tãra tãhãlaya tay a ti ndam magray seriya ni tãzlapay e kidĩñ gatay bu, ¹⁶ tãdãm ahkado : « Mægri mam ana tay mam ? Ndam Zeruzalem dek tãsëra nday tãgra ere ya mis tìpi day-day ndo ni kè eri ge mis a dek. Nahkay ngay tãgray ndo ni ti mädãm koksah. ¹⁷ Mawayay ti pakama gani òru kama va ba nahõma, mæcumfõña tay kã macali slimi ana maslaña nana. Ku way way do tãhi ma gani ba ; tamal tãhia ana maslaña ti amatraõ tay. »

¹⁸ Tãra tĩndeveriña zlapay gatay na ti tãzalay ata Piyer nday ata Zeñ, tãlõgi ana tay, tãhi ana tay ahkado : « Kãcalumi slimi ana Yezu ba, kãcahumi zlam ana mis àna *slimi ga Yezu ba daya. » ¹⁹ Eslini ata Piyer ata Zeñ tãhãngrifãñani ana tay, tãdãm : « Zlam jireni kè meleher ge Melefit ti, mægõsiki ma ana Melefit tãk mægõsiki ma ana kãli sawãñ aw ? Lekulãm lekulãmeni dãmka ma gana. ²⁰ Leli ti misliki mãmbrãñ mõi ere ye ti mipi akaba mìci ni ana mis koksah. » ²¹ Ndam magray seriya nakãñ tãlõgi ana tay keti, mæk tãmbrãñ tay. Nday gani tãnggõt divi ga matraõ tay ndo, adãba ndam ga kãsa ni dek tãbu tãzãbay Melefit azuhva ere ye ti àgravu ni. ²² Maslaña ya ti tãhãngaraba nanj a, àgri ejep ana mis ni ti vi gayãñ àtama vi kru kru fadana.

Ndam mäfãki ahãr ka Yezu tahãngalay Melefit

²³ Gädãkani ga ndam *mãngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gädãkani ndahanj ni tãra tãmbrãña ata Piyer ata Zeñ a ti, ata Piyer ata Zeñ nakãñ tãrãkiõru ka ndam gatay, mæk tãnggãhadĩ ma ga ndam ge seriya ya tãhi ana tay ni dek ana tay. ²⁴ Tãra ticia ma gatay na ti ndam mäfãki ahãr ka Yezu ni dek ma gatay bãlanj, tãhãngalay Melefit, tãdãm ahkado : « Bay geli, bay ya ti àgraya hud melefit a, hadã a, døluv gädãkana akaba zlam gatayana dek ni ti nak. ²⁵ Nak kãgray ti bãñ geli Devit bay mægruk tãwi ni mãzlapay àna njãda ga *Mæsuf Njãlatani ni. Devit àdãm : “Ndam ga hadã gergãrani tagray zlabay ti kamam ?

Jiba gergãrani tãdãgãzłki ahãr ka zlam masakani ti kamam ?

²⁶ Bãbay gädãkani ga hadã ni tãwõlva ga makãdvana,

bãbay ndahanj ni day tãcakalava ka ahãr bãlanj,

nday dekeni tawayay takãdãfãñva kã Bay geli akaba *Krist Bay gayãñ ya adãba ni.”

†

²⁷ « Nahkay bay *Erot akaba Pons Pilet tãcakalava ededĩñ a kãsa hini ba akaba ndam ga hadã ndahanj akaba ndam jiba Izireyel a. Tãcakalavu ti àkivu ka Yezu Bay njãlatani ya agruk tãwi ni, nanj Krist Bay ya kãdãba ni. ²⁸ Tãgray nahkay ti tãgra ere ye ti nak kawayay na dek. Kwa ahaslani kãdãmbiyu àna njãda gayak amãgravu. ²⁹ Nihi ti tãdãm atatraõ leli nahõma, nak Bay geli bi slimi ana pakama gatay ni lala. Vi njãda ana leli ndam mægruk tãwi ni ga mõi pakama gayak ana mis, àngwaz àwër leli ba. ³⁰ Ngazli njãda gayak ana mis, hãngaraba mis a, gray zlam gergãrani ya mis tìpi day-day ndo ni àna slimi ga Yezu Bay njãlatani ya agruk tãwi ni ti. » ³¹ Tãra tĩndeveriña mahãngalay Melefit a ti mëlãñ gatay ya tãcakalavu eslini ni àdãday, Mæsuf Njãlatani àvikivu njãda ana tay dal-dal, mæk nday nakãñ tãdãmoru ma ge Melefit vay-vay, àngwaz àwër tay ndo.

Ndam mäfãki ahãr ka Yezu tebedekabu zlam gatay ka ahãr bãlanj

³² Ndam mäfãki ahãr ka Yezu ni nday dek akãda mis bãlanj, majalay ahãr gatay bãlanj, mæãaruv gatay day bãlanj. Nahkay maslaña ya ti adãm zlam gayãñ ni gayãñ gayãñani ti àbi. Zlam gatay ni dek tãbedekabu ka ahãr bãlanj sawãñ. ³³ Melefit àvi njãda dal-dal ana ndam *asak ga Yezu ga mädãmoru pakama àki ka Bay geli Yezu, gayãñ ya àmæt mæk ànggaba e kisim ba ni. Melefit àgri sulum gayãñ dal-dal ana tay daya. ³⁴ E kidĩñ ga ndam mäfãki ahãr ka Yezu ni bu ni, maslaña ya ti arãña àhãci nanj ti àbi. Adãba ndam ya ti vëdanj gatay tãbu ahkay do ni ahay gatay tãbu ni tãsækumoru tay, mæk tãhãlbiyu siñgu gani, ³⁵ tãbãhadã afa ga ndam asak ga Yezu ni. Tãbãhada ti ku way way do ere ye ti àhãci nanj ni ti tãdi ga wudãra gayãñ. ³⁶ Zal nahanj àbu, slimi gani Zuzef, zal *Levi, tiwi nanj e Sipir. Ndam asak ga Yezu tãzalay nanj Barnabas, awayay adãmvaba « Maslaña ya avi njãda ana mis ni. » ³⁷ Zal nani àsækumoru vëdanj gayãñ, mæk àhãlbiyu siñgu gani, àbãhadã afa ga ndam asak ga Yezu ni.

5

Ata Ananiyas nday ata Safira

¹ Zal nahanj àbu slimi gani Ananiyas, slimi ga wal gani ti ni Safira. Àsækumoru vëdanj gayãñ, wal gani ni day àwayikia. ² Àra àsækumoya ti adãfãña siñgu gana wal gayãñ

ni day àgəsikia, mək àhəlbıyü məgəjəni gani, àbəhad afa ga ndam *asak ga Yezu ni. ³ Àra àbəhadə sɪngu na ti Piyer àhi : « Ananiyas, *Seteni àhurukviyu a məbərıv vı ti kamam ? Kəsəkadiə malfadə ana Məsuf Njəlatana, kadafəna sɪngu ga vədan ja kəsəkumoru na. ⁴ Vədan ja kəsəkumoru ni ti gayak, sɪngu ya kəngət àna na ja ni gayak daya do aw ? Kəjalaki ahər ka magray zlam nahkay hi ti kamam ? Malfadə ya kəsəkad ni ti kəsəkadi ana mis hihirikenı do, kəsəkadi ti ana Melefit. » ⁵ Ananiyas nakə ja àra ècia ma ge Piyer na ti àzum mədədani məmətani kwiyahkwiyah. Mis dek ya ticia ere ye ti àgrakıvu na ti anğwaz àwəra tay a dal-dal. ⁶ Eslini bəza dagwa təzay kısım gani, təkambah, mək tərü tili.

⁷ Agray njemdi mahkər kələ ja nahəma, wal gani àra. Wal ni àsər ere ye ti àgrakıvu ka zal gayan ni do. ⁸ Piyer àhi ahkado : « Sɪngu ya kəngətum àna vədan ni ti nahkay hi ededı ja aw ? » Wal ni àhəngrifə ja, àhi : « İy nahkay gani ededı ja. » ⁹ Piyer àhi : « Kədəmum kəgosum Məsuf ga Bay geli ti ahəmamam ? Bay slimi, ndam ya ti tili kısım ga zal gayak ni nday təbu a mahay bu tahəraya. Tara tazay kısım gayak, takoru tili daya. » ¹⁰ Piyer àra àhia ma nahkay ti wal ni àzum mədədani məmətani kwiyahkwiyah kə meleher ge Piyer həya. Eslini bəza dagwa ni təhəraya, tədi ahər ana kısım gani mək təzay, tərü tilifınyı kə gəvay ga zal gani ni. ¹¹ Ndam məfəki ahər ka Yezu ni akaba mis ndahan ja ticia ere ya àgravu na ti nday dek təgra anğwaz a dal-dal.

Ndam asak ga Yezu tagray zlam ya mis tipi day-day ndo ni

¹² Ka sarta nani ti ndam *asak ga Yezu ni tagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni kay kə meleher ge mis. Zlam nday nani àdəfiki njədə ge Melefit ana mis. Ndam məfəki ahər ka Yezu ni dek təbu təcakalavu ka ahər bəlan a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu kəlavad. Təcakalavu ti a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomə ja bu ni. ¹³ Mis ndahan ja təfəki ahər ka Yezu ndo ni tagray anğwaz ga məhurkiviyanı ka tay. Akaba nani dek mis təbu tacalfə ja kə ndam məfəki ahər ndahan ni. ¹⁵ Nahkay mis təhəlbıyü ndam gatay ya təbesey do ni e mite vu, təbəhad ndahan ka slalah, ndahan ka hətat. Tədəm bi ka ya ti Piyer akoru gwar eslini ni ti diksi gayan ni asləkaki ka ndam gatay ndahan ja təbesey do na ga mahəngaraba tay a. ¹⁶ Mis dal-dal ga kəsa ndahan ja kə gəvay ga Zerəzalem ni day təhəlbıyü ndam gatay ya təbesey do ni

akaba ya ti seteni tənivıyü ana tay a ahər vu, təgri daliya ana tay ni. Ndam ya təhəlbıyü tay ni dek təngəba.

Ndam asak ga Yezu kə meleher ga gədakani ga ndam Zude

¹⁷ Nahkay gədakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gayan ndahan ndam *Sedəseyen ni tizirey ndam *asak ga Yezu ni, təzumkia bərıv ka tay a dal-dal, tədəm si təgri zlam ana tay kwa. ¹⁸ Eslini təgəs ndam asak ga Yezu ni mək təbiyü tay a dangay vu kə eri ge mis dek. ¹⁹ Məlavad àra ègıki ka tay a ahay ga dangay ni ba ti, *məslər ge Melefit àzləkaba mahay ga dangay na dek, àbaya ndam asak ga Yezu na, mək àhi ana tay : ²⁰ « Dəgum a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu, kəhumi pakama ga sifa məweni ni dek ana mis. » ²¹ Nday nakə ja təgəsıki ma gayan ja àhi ana tay na. Də ge miledə tərü a dalaka ga ahay gədakani ni vu, tənjəki ka macahi zlam ana mis.

Nday təbu təcahi zlam ana mis ti gədakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni tınja ka məlan magray seriya na akaba ndam gayan a. Təra tınja ti təzalakabu gədakani ga ndam *Izireyel ga magray seriya. Nahkay təsləruru mis ga moru məhəlbıyü ndam asak ga Yezu ya təbiyü tay a dangay vu ni. ²² Nday nakə ja tərü tınjə a ahay ga dangay ni va ti tədivıyü ahər ana tay ndo. Nahkay təsləkabiya, təngəhadı ma gani ana ndam ge seriya ni. ²³ Təhi ana tay ahkado : « Mərü mınjə ti mədi ahər ana mahay ga dangay ni dek məzlkavani lala, ndam məjəgay mahay ni dek nday jika jika kə mahay ni. Ay ka ya ti məra məzlkəba mahay na ti mədivıyü ahər ana maslanə ndo. » ²⁴ Bay ga ndam məjəgay ahay gədakani ge Melefit ni akaba gədakani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni təra ticia ma na nahkay ti təsər ere ye ti tagray ni do. Tədəm ahkado : « Nihı ti mə ja mam àgravu ni mam ? » ²⁵ Nday təbu təzlapay nahkay ti maslanə nahə njıki tay, àhi ana tay ahkado : « Cəm day ! Ndam ya ti kəbumıyü tay a dangay vu ni təbiyü təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu. »

²⁶ Bay ga ndam məjəgay ahay ge Melefit ni àra ècia ma na nahkay ti təsləka akaba ndam gayan a ga məgəsbıyü ndam asak ni. Tərü təgəs tay ti àna njədə do, adaba anğwaz àwərfəna tay kə mis na ; tədəm : « Bi mis ni etizli gi leli àna akur. » ²⁷ Təra təgəsbiya tay a ti təbəhad tay kə meleher ga ndam magray seriya ni, mək gədakani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni àləgi ana tay, ²⁸ àhi ana tay ahkado : « Məhia ana kəli a kəcahumi zlam ana mis àna slimi ga zal nani ba simitenı ti, ay nihı ti lekləlam

káčahumia ma na ana ndam Zeruzalem a dek. Nahkay ti kawayum mis tãdãm màkad nanj ti leli zla do aw ! »²⁹ Eslini Piyer akaba ndam asak ndahanj ni tãhãngarfãnj, tãdãm : « Ahàr àdãm ticiiki ma ana Melefít màtama ya ticiiki ma ana mis na. »³⁰ Melefít ga ata bãn ga bãn geli ni àhãngaraba Yezu e kisim ba, nanj ya ti lekálãm kãkadũm nanj àna *mãdarfãnj nanj kã tãndal ni. ³¹ Àra àhãngaraba nanj a ti àzoru nanj agavëla, àfãkad nanj kã ahar ga daf gayanj ka màlanj ga gëdakani ni. Melefít àgray ti Yezu nakãn mĩgi Bay ge mis dek akaba Bay mahãngay mis dek. Awayay ti ndam Izireyel tãmbatkaba majalay ahàr gatay a ti màmbãrfãña zlam magudarani gatay na kã tay azuhva Yezu a. ³² Leli màsëra zlam gani nday nani àgrava ededĩnj a, magray sedi gani tata. *Mësuf Njãlatani agray sedi gani daya, Melefít àvia Mësuf gani nana ana ndam ya tãgësiki ma na. »

³³ Ndam magray seriya ni tãra ticia ma ga ndam asak ga Yezu na ti, tãzumkia bãruv ka tay a dal-dal, tawayay mabazl tay. ³⁴ Ay ti zal Feriziyen nahanj àvu e kidĩnj gatay bu slimi gani Gemeliyel, nanj bay màsër Wakita ge Melefít. Mis dek tãgës ma gayanj. Eslini nanj nakãn ècikaba jik e kidĩnj ga ndam magray seriya ni ba, àdãm tãhãliyu ndam asak ni e mite vu day. ³⁵ Tãra tãhãliya tay a ti nanj nakãn àhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam Izireyel, dãgëzlumki ahàr lala ka zlam ya ti mara màgrumi ana ndam nday nani ni. ³⁶ Nèdãm nahkay ti adaba àpasa vi a bãl Tewdas àharaya àdãm nanj gëdakani. Nahkay mis àgray dĩanj fad tãdëba nanj a. Ay tãra tãkadã nanj a ti ndam gayanj ya tãdëbay nanj ni dek tãdeva, pakama gani àndav nahkay. ³⁷ Këlãn gayanj ka sarta ga macal mis nahëma, Zũdas zal Gelili ni àharaya, àhëla mis a dal-dal tãdëba nanj a. Nanj day tãra tãkadã nanj a ti ndam ya tãdëbay nanj ni dek tãdeva. ³⁸ Nihi ti nahì ana kũli nahëma, kidãmì slimi ana ndam nday nani va ba, mbrãnũm tay tãslëka. Tĩgi ti ere ye ti tawayay ni akaba tagray ni tãwi ge mis hihirikeni nahëma, emebesvu ka ahàr gayanj. ³⁹ Ay tigi ti tãwi ni tãwi ge Melefít nahëma, ekislãmki mebeskabana koksah. Kãtãkarum mebeskabana ba, do ni ti bi akãkadũmfãnjya ti kè Melefít. »

Àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakãn tãgëskabã pakama gayanj na. ⁴⁰ Nahkay tãzaliyu ndam asak ni a ahay vu keti, tãzlëb tay mæk tãlëgi ana tay, tãhi ana tay ahkado : « Kãcalumi slimi ana Yezu va ba. » Këlãn gani tãmbrãn tay, ti tãslëka. ⁴¹ Nahkay ndam asak nakãn tãslëka àna màmãrana. Tãdãm Melefít àvi divi gani ana tay ti tãcakay daliya azuhva slimi ga Yezu ti adafaki ti nday tãbãlafãña kè Melefít a. ⁴² Nahkay kãlavãd nday nakãn tãbu tãchahi zlam ana mis a dalaka ga ahay

gëdakani ge Melefít ni bu akaba a ahay ge mis bu. Tãhi *Ma Mũweni Sulumani ana mis, tãdãm Krist *Bay gëdakani ya amara ni ti Yezu.

6

Tãdaba mis adëskëla ga màjnaki ndam asak ga Yezu a

¹ Nahkay ndam madëbay divi ga Yezu tãsagakivu. Ka sarta gani nani ti nday ya ti tãdãm ma Gres ni ticiyu akaba nday ya ti tãdãm ma *Hebri ni do. Ndam ya tãdãm ma Gres ni tãdãm ka ya ti kãlavãd tidi zlam ana wãl madakway ni ti tãmãnjalãn ka wãl madakway gatay do. ² Ndam *asak ga Yezu kru mahar cãeni ni tãra ticia ma gatay na ti tãzalakabu ndam madëbay divi ga Yezu ni dek, mæk tãhi ana tay ahkado : « Tamal leli ndam asak ni màmbãrfãña madãm ma ge Melefít a, midi zlam ana mis ti, àbëlay do. ³ Nihi nahëma, bãza ga mànj geli ni, dumaba zawal adëskëla e kidĩnj gëkũli ba. Ahàr àdãm nday nani ti mis tãsëra tay a nday mis sulumani, *Mësuf ge Melefít àniviyu ana tay dal-dal, tãsëra majalay ahàr sulumana. Akãdumaba tay a nahëma, amãvi tãwi ge midi zlam ana mis ana tay. ⁴ Nahkay leli ti ni amazay sarta geli dek ga mahãngalay Melefít akaba ga màhi ma gayanj ana mis. »

⁵ Ndam màfëki ahàr ka Yezu ni tãra ticia ma gatay na ti tãgëskabã. Nahkay tãdaba Etiyãn a ; nanj àfëkia ahàr ka Yezu a dal-dal akaba *Mësuf Njãlatani àniviyu dal-dal daya. Tãdaba Filip, Prokwar, Nikanor, Timonj, Parmenas akaba Nikolas a. Nikolas ti tiwi nanj a Antiyos ; ègi zal Zũde migeni. ⁶ Tãdaba tay a nahëma, tãhãlbiyu tay afa ga ndam asak ni. Ndam asak ni tãhãngali Melefít ana tay, mæk tãbëki *ahar ka tay ti Melefít màgri sulum gayanj ana tay. ⁷ Ka sarta nani mis kay tãgëskabã pakama ge Melefít ya àdãmki ka Yezu na, nahkay ndam Zeruzalem ya tãdëbay divi ga Yezu ni tãsagakiva dal-dal. Ndam *mãngalabakabu mis akaba Melefít ni dal-dal tãgëskabã ga màfëki ahàr ka Yezu a daya.

Gëdãkani ga ndam Zũde tãgës Etiyãn

⁸ Etiyãn ti Melefít àgria sulum gayanj a, àvia njëda dal-dal. Nahkay agray ere ye ti mis tĩpi day-day ndo ni àna njëda dal-dal, agri ejej ana mis. ⁹ Etiyãn nanj àbu agray nahkay ti mis ndahanj tãcëlãn ma. Nday gani nani ti ndam ga ahay ga *mahãngalavũ Melefít ya tãzalay « Ahay ga ndam ya tãhãlaya tay e evidi ba ni. » Nday gani ndam ga kësã Sirenj akaba ga kësã Eleksendri akaba ndam ga had Siliisi akaba ga had Azi : tãbu tagray gejewi akaba Etiyãn. ¹⁰ Tãbu tagray gejewi ti Etiyãn àwãlkia tay ka ma adaba àtama tay àna majalay ahàr sulumani ya *Mësuf Njãlatani àvi na. ¹¹ Àra àwãlkia tay ka ma ti nday nakãn

təsəkum mis ndahan ti tādām : « Leli micifija nanj àbu endivi Mūwiz akaba endivi Melefit. »¹² Nahkay ndam ezir ge Etiyeŋ nakəŋ təkikivu estena ana ndam Zeruzalem akaba gadākani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni mak tādəgaki ke Etiyeŋ nakəŋ cip, təzoru nanj kə meleher ga gadākani ya tagray seriya ni.¹³ Təhəl ndam ndahan ga masakadki malfada daya. Ndam malfada ni tādām ahkado : « Maslaŋa hini ti nanj àbu adəmki ma magədavani ka *ahay njəlatani ge Melefit ni akaba ke *Divi gayan ya Mūwiz àbaki ni, àmbrəŋ do. »¹⁴ Leli micifija àdām ahkado Yezu zal Nazaret ni ara embedkaba ahay gadākani ge Melefit na, ara ambatkaba Divi ya Mūwiz àdafiki ana leli na daya. »¹⁵ Eslini ndam ya təvu manjəhadani a ahay ge seriya ni bu ni dek tamanjaləŋ ke Etiyeŋ nakəŋ ndekwa ndekwa. Tipi ti meleher gayan ni əgia akada meleher ga *məslər ge Melefit a.

7

Pakama ge Etiyeŋ ya àdām kə meleher ga ndam magrafəŋa seriya ni

¹ Eslini gadākani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni əhindifija ma kə Etiyeŋ a, àhi ahkado : « Ma ya ti mis tədəmkuk ni ti jiri ededəŋ aw ? »² Etiyeŋ nakəŋ àhəŋgarfəŋ, àdām : « Ata baba akaba bəza ga mmawa goro ni, bumu slimi day. Melefit nanj ya ti leli dek məbu mazləbay ni àŋgazlivu ana bəŋ ga bəŋ geli Abraham. Àŋgazlivu ti ka ya ti nanj ka had Mezopotami, ərə ànjəhad ka had Haran faŋ ndo ni. »³ Àhi : “Mbarbu had gayak akaba ndam gayak, ru ka had ya ti anədəfukki ni.”⁴ Nahkay Abraham nakəŋ àsləka ka had ga ndam Selde a, ərə ànjəhad ka had Haran. Bəŋ ga Abraham àmət eslini. Bəŋani àra àməta ti Melefit àhi ana Abraham māsłəka a Haran a, māra mājəhad ka had hini ya lekəlum kəkumki ni. »⁵ Abraham àra ənjia ka had hina ti Melefit àsi had ndo. Ku mələŋ gəzit ga micikiani tekeđi àsi ndo. Ku nahkay nəŋgu ni, àhi : “Anəvuk had ni dek, kəmata day had ni emigi ga bəza had gayak.”[†] Ay ka ya ti Melefit àhi ma nani ana Abraham ni ti, Abraham əwi wur faŋ ndo. »⁶ Pakama ge Melefit ya àhi ni nanj hi, àhi : “Bəza huđ gayak atoru tanjəhad ka had ge mis ndahan ; etinjəa eslina ti etigi evidi, atəgri daliya ana tay vi diŋ diŋ fađ. »⁷ Ay ti anatrađ ndam ya ti bəza huđ gayak atəgri evidi ana tay ni. Kələŋ gani bəza huđ gayak ni atasłəka ka had nana, mək atazləbay nu ka mələŋ hini.”[‡] ⁸ Melefit àra àhia pakama na ana Abraham a nahkay nahəma, àwəlkabu pakama gayan akaba ga

Abraham àna *mekeley kuđi. Abraham àra əwia Izak a, wur ni àgra vad a azlalahkar nahəma əkeli kuđi. Nahkay day Izak àra əweya Zekəp a ti əkeli kuđi. Zekəp day àra əweya ata bəŋ ga jiba geli kru mahar cəeni na ti əkeli kuđi ana tay.

⁹ « Kələŋ gani ata bəŋ ga jiba geli ni təgrafəŋa solu kə wur ga mən gatay Zuzef a. Nahkay təsəkumioru nanj ana ndam ndahan, mək ndam nday nani tōru àna nanj ka had Ezip. Ay ti Melefit nanj àbu akaba nanj ;¹⁰ àzaba nanj a huđ ga daliya gayan ya àgray ni ba dek. Melefit àvia majalay ahər sulumana daya, nahkay ti əgia awələwa ga *Faroŋ bay ge Ezip na. Nahkay bay Faroŋ nakəŋ àfiyu nanj bay məgur had gayan ni dek akaba huđ ahay gayan ni dek. »¹¹ Eslini ləwir àdaya ka had Ezip a dek akaba ka had Kanan a. Ləwir àra àdaya nahkay ti, mis təgra daliya dal-dal ; ata bəŋ ga jiba geli ya ka had Kanan ni təŋgət zlam məzumani va do. »¹² Zekəp àra əcia *alkama àbu ka had Ezip nahəma, àsləroru bəza gayan ata bəŋ ga bəŋ geli ga məsəkumbiyu alkama. »¹³ Ka ya ti àsləroru tay ye cə nahəma, Zuzef àđəfi vu gayan ana bəza ga mənani ni. Nahkay Faroŋ àra àsəra jiba ge Zuzef a. »¹⁴ Eslini Zuzef àsləroru mis ti təzibiyu bəŋani Zekəp akaba ndam gayan a. Nday dekeni kru kru adəskəla mahar zlam. »¹⁵ Nahkay Zekəp nakəŋ ərə ka had Ezip mək àmət eslini. Ata bəŋ ga jiba geli day təmət eslini. »¹⁶ Təra təməta ti təhəlbiyu kisim gatay e Sihem mək təbiyu e mindiviŋ ga Abraham ni vu. Mindiviŋ nani ti Abraham asəkumfəŋa kə bəza ga Hamor e Sihem àna gru a.

¹⁷ « Yaw sarta ya Melefit agray ere ye ti àhi ana Abraham amagray ni enjia wudak nahəma, ndam *Izireyel ni təsagakiva, tigia nday kay ka had Ezip a. »¹⁸ Ka sarta gani nani ti təfiya bay nahan ka had Ezip a. Bay nani ti àsər Zuzef ndo. »¹⁹ Nahkay nanj nakəŋ àgosay ata bəŋ ga bəŋ geli, àgria daliya ana tay a, àhi ana tay si taboru bəza gatay ya ka ahar ni təmət. »²⁰ Ka sarta gani nani tiweya Mūwiz a, nanj ti Melefit àwaya nanj a dal-dal. Ànjəhad kiya mahkər a magam afa ga ata bəŋani. »²¹ Kələŋ gani tizligoru nanj. Təra tizligoya nanj a ti wur dahalay wur ga Faroŋ bay ga had Ezip àdi ahər mək àzay nanj, àgal nanj akada wur ga huđ gayan. »²² Nahkay ti təcəhi məsər zlam ga ndam Ezip ni dek. Pakama gayan ya adəm ni dek mis təgəskabu, tawi gayan ya agray ni day àbəlafəŋ kə mis.

²³ « Àra àgra vi a kru kru fađ nahəma, àdām : “Nakoru nəmənjiyu bəza ga mmawa goro ndam Izireyel kwa.”²⁴ Àra enjia ti èpi zal Ezip nahan agri daliya àna zal Izireyel.

* 7:3 Mənjəkiani 12.1. † 7:5 Mənjəkiani 17.8 ; 48.4. ‡ 7:7 Mənjay Mənjəkiani 15.13-14 ; Maharana 3.12. § 7:18 Mənjay Maharana 1.8.

Eslini nan nakəŋ èmbikivu ka maslaŋa ya ti təgri daliya ni mək akad zal Ezip ni ka duwa gani. ²⁵ Àgray nahkay ti awayay ti adəfikia ana bəza ga mənəni ni ti təsər Melefit amahəŋgay tay ti àna nan, ay ti nday gani təsəriki ndo. ²⁶ Hajəŋ gani nahəma, Məwiz nakəŋ àdi ahàr ana ndam Izireyel ndahan çə, təbu takadvu ; nan nakəŋ awayay aŋgalabakabu tay. Àhi ana tay : “Ndam goro ni, lekələm kà mənə gekəli ti, kihirəmvu ti kamam ?” ²⁷ Ay nan ya ti agra daliya ana nan nahan ni àhi ana Məwiz ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?” ²⁸ Kawaway kəkad nu akada ya kəkad zal Ezip nahan eweni ni aw ?” * ²⁹ Məwiz àra ècia ma nana nahəma, àcuhway ka had Ezip, òru ka had Madiyan, ànjəhad eslini. Nan àbu eslini, àra àda wal a ti, ewifinə bəza zawalana çə.

³⁰ « Àra àgra vi kru kru fad ka ahàr gana nahəma, òru a huđ gili vu kà həma *Sinayi. Eslini ti *məslər ge Melefit àngazlivu a huđ ga aku ya agəs mənəghaf ni bu. † ³¹ Məwiz nakəŋ àra èpia ti àgria ejep a, nahkay awayay ahədakfəŋoru ti mipi lala. Nan àbu ahədakfəŋoru ti èci dənəgu ga Bay geli, àhi ahkado ³² “Nu ti Melefit ga ata buk Abraham, Izak akaba Zekəp.” † Məwiz àra ècia ma na ti aŋgwaz àwəra nan a dal-dal, àgəgəra, mamənjaləŋani nakəŋ tekeđi èsliki ndo həya. ³³ Eslini Bay geli àhi ma keti, àhi ahkado : “Hələba kimaka gayak a asak ba, adaba məlan ya kikiciv ni ti məlan *njəlatani. ³⁴ Nipia lala ahəmamam təgri daliya ana ndam goro ka had Ezip na, ničia tuway gatay a : nahkay nàra ti ga mahəŋgaya tay a. Nihni nak ti ru, nəsləroru kur ka had Ezip.” §

³⁵ « Məwiz ti nan ya ti ndam Izireyel tawayay nan ndo, təhi ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?” * ni. Ay nan ti Melefit àslərikaboru nan ana tay ti mīgi bay gatay, mīgi bay məhələba tay e evidi ba daya. Melefit àslərikaboru Məwiz ana tay nahkay ti, àhi ma gani ti məslər ge Melefit ya àngazlivu a huđ ga mənəghaf ni bu ni. ³⁶ Bay ya ti àhələba ndam Izireyel ka had Ezip a ni ti nani Məwiz. Àhələba tay a ti àna magray zlam magray ejep ya mis tipi day-day ndo ni kay : àgray ka had Ezip, kà Dəluv Ndizeni, akaba ka ya ti nday a huđ gili bu vi kru kru fadani ni. ³⁷ Bay ya ti àhi ana ndam Izireyel : “Melefit aməsləribiyu wur ga mənə gekəli nahan ana kəli ga mahəŋgaray pakama ge Melefit akada goro ni” † ti Məwiz

gani. ³⁸ Ka ya ti ndam Izireyel təkəlavu a huđ gili bu ni ti, bay ya ti èci ma ga məslər ge Melefit kà həma Sinayi mək àhəŋgri ana ata bəŋ geli ni ti Məwiz gani. Bay ya ti Melefit àhi pakama ya avi sifa ana mis ga məhəŋgriani ana leli ni ti nan gani. ³⁹ Ay ti ata bəŋ geli ni ticiiki ma ndo, tawayay madəbay nan ndo. A majalay ahàr gatay bu ni ti tawayə mənəgona e Ezip a. ⁴⁰ Təhi ana *Aron ahkado : “Griaya melefit ndahan ana leli ga mədi kama ana leli a, adaba Məwiz nan ya àhələbabiya leli ka had Ezip a ni ti, məsər ere ye ti àgrakivu ni do.” †

⁴¹ Nahkay nday nakəŋ təvədaya wur sla mək tisləŋi zlam ana wur sla ni, ègia pəra gatay a. Təgri wuməri àna məmərani ana zlam ya nday ndayani təvədaya àna ahar gatay a ni. ⁴² Təgra nahkay ti Melefit day àmbrəŋ tay ti təgri pəra ana zlam ya ti a huđ melefit bu ni. Ma gani hini àbu məbəkiani a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit bu nahkay hi :

“Ndam Izireyel, ka ya ti lekələm kəbum a huđ gili bu vi kru kru fad ni ti,

kisləŋumi zlam akaba kəgrumi sədaga ti, ana nu aw ?

⁴³ Aha, ana nu do ! Ahay miviveni ya kəsawadum àna nan ni ti

ahay ga Molok, § do ni ti goro do.

Kəsawaduma àna pəra gekəli Refeŋ * ya təzavu ata bəŋgur na daya.

Pəra nday nani ti kəgrumaya ga məhəŋgrioru ahàr ana had ana tay a.

Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti anagaroru kəli drin kama ga Babilon.” †

⁴⁴ « Ka ya ti ata bəŋ ga bəŋ geli təbu a huđ gili bu ni ti təsawada àna zlam ge mivicey ahay ge Melefit àna nan a. Məzavu ga ahay gani nani ti Melefit adəfikia ana Məwiz a mək àhi məgraya akada gayan ya èpi na. ⁴⁵ Ahay gani nani ti ata bəŋ ga bəŋ geli təmbribu ana bəza gatay ; bəza gatay ni day təra àna nan ka had hina, Zəzawi àdi kama ana tay. Təra tinjia ti Melefit àgariaba ndam ga had hina ana tay a, mək nday nakəŋ tənəhad. Nahkay nday təbu àna ahay ge Melefit *miviveni ni duk àbivoru ana sarta ge Devit. ⁴⁶ Devit ti Melefit àwaya nan a dal-dal, nahkay èhindifinə divi kè Melefit ga maslamali məlan *njəlatani ana bəza huđ ge Zekəp a. ⁴⁷ Ay maslaŋa ya ti àra àləm ahay ge Melefit ni ti Salomon. ⁴⁸ Ku tamal àləma nahkay nənəgu ni, Bay Melefit agavəla drin, ànjəhadvu a ahay ya mis tələmi ni bu do. Nahkay zla nahəma maslaŋa nahan àbu, àhəŋgaray pakama ge Melefit, àdəm :

* 7:28 Mahərana 2.14. † 7:30 Mənəy Mahərana 3.2.

* 7:35 Mahərana 2.14. † 7:37 Mimbiki 18.15. † 7:40 Mahərana 32.1, 23.

† 7:43 Refeŋ ti melefit ga ndam Kanan ya ndam Izireyel təhəŋgrioru ahàr a had ahaslani ni. † 7:43 Amos 5.25-27.

† 7:32 Mahərana 3.6. § 7:34 Mahərana 3.5, 7, 8, 10.

§ 7:43 Molok ti melefit ga ndam * 7:43 Refeŋ ti melefit ga ndam Siri ya ndam Izireyel

49 “Bay Melefít àdám : Məlanj manjəhad goro ti hud melefít, məlanj məbəkí asak goro ti ni had.

Ahay weley lekulum kislumki mələmuana ana nu a ni weley ?

Məlanj goro ya ananjəhad, nəpəsaba ni ti weley ?

50 Bay ya àgraya zlam nana dek ni ti nu nuani àna ahar goro do aw ?” † »

51 Etiyej àhi ana tay keti : « Lekulum ti kicim slimi do ededinj ! Lekulum ti məbəruv gekuli magədavani, slimi gekuli məzləkvaní ; lekulum akada ndam ya tèkeli kudi ana tay ndo ni ! Lekulum akada ga ata bəj ga bəj gekuli ni, kekilerə kəgasumkabu pakama ga *Məsuf Njəlatani ni do ! 52 Bay mahəngaray *pakama ge Melefít ya ti ata bəj ga bəj gekuli təgri daliya ndo ni ti weley ? Nday gani təbazla ndam mahəngaray pakama ge Melefít ya tədám Bay ge Jiri amara ni. Bay ge Jiri nakəj àra ənjia ti kəsəkumoya nañ a mək kəkədəma nañ a. 53 Lekulum ti masləj ge Melefít tədáfikia *Divi ge Melefít na ana kuli a, ay ti kəbumi slimi ana Divi gani do. »

Takad Etiyej àna mizligi nañ àna akur

54 Ndam magray seriya ni tارا ticia ma ge Etiyej na ti təzumki bəruv dal-dal, təhəpəd ahar tasl tasl. 55 Ay Etiyej ti *Məsuf Njəlatani əsliva a vu va dal-dal, àmənjoru e melefít vu, əpi məlanj masladani ge Melefít akaba Yezu nañ jika kà ahar ga daf ge Melefít. 56 Àra əpia ti àdám ahkado : « Cəm day, nəbu nipi hud melefít məzləkvbana, nipi *Wur ge Mis nañ jika kà ahar ga daf ge Melefít daya. » 57 Ge Etiyej ya nañ àbu azlapay nahkay ni ti nday nakəj təzlah kay kay, təbəviyu ahar e slimi vu der der, mək nday dek tədagaki ka ahar bəlanj, 58 təgəs nañ, təzaba nañ a kəsa ba cak. Tارا təsləkafəña àna nañ kà kəsa na nahkay ti tawayay tizligi nañ àna akur ga makad nañ. Ndam sedi ya tici pakama gayan ni təhəlkaba magudi gatay na, təbəhadfəj kà wur dagwa nahanj slimi gani Sol ti məjəgaki. Mək tizligi Etiyej nakəj. 59 Ka ya ti tizligi Etiyej ni ti Etiyej àhəngalay Yezu, àdám : « Bay goro Yezu, za sifa goro a. » 60 Kələj gani àbəhad mirdim grik, əzlah kay kay, àdám : « Bay goro, kəwəl tay àna seriya àki ka zlam magudarani hini ya təgru ni ba. » Àra àdəma ma na nahkay ti àmət həya.

8

1 Takad Etiyej ti, Sol àwaya daya.

Təgri daliya ana ndam məfəki ahàr ka Yezu

Ka fat gani nani ti tənəkí ka məgri daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a

Zeruzalem ni həya. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek tədevu tōru a kəsa ci6-cifeni vu ka had *Zəde akaba ka had Samari. Nday ya təsləka ndo ni ti si ndam *asak ga Yezu cilij. 2 Ndam ndahanj ya ti təhəngrioru ahàr a had ana Melefít ni tili Etiyej, títawi nañ dal-dal. 3 Sol ti àgria daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a ; əsawaday kà mahay kà mahay, àgəs zawal akaba wál, àbiyu tay a danjay vu. 4 Nday ya ti tədevu ni tədámoru *Ma Məwəni Sulumani kà kəsa kà kəsa.

Tawi ge Filip ya àgray a Samari ni

5 Ka sarta gani nani Filip ōru a kəsa gadəkani vu ka had Samari, àhioru ma ge *Krist ana mis ye eslini ni. 6 Nday nani dek ma gatay bəlanj, təbi slimi lala ana ma ge Filip ya àhi ana tay ni, adaba ticia pakama gayan a, tìpia zlam ya ti àgray, mis tìpi dáy-dáy ndo na daya. 7 Àna zlam nday nani ya àgray ni ti seteni təsləkiaaba ana mis a dal-dal, təzlah kay kay. Ndam dəra akaba ndam jəgwer tigia sandu6-səndu6ana daya. 8 Eslini ndam ga kəsa nani təmərva dal-dal.

9 Masləja nahanj àbu a kəsa nani bu, slimi gayan Simu, nañ zal maharam, agri ejep ana ndam ga had *Samari dek. Azay ahàr gayan awayay mis dek tədám nañ gadəkani. 10 Mis ni dek, ku baza, ku mis gadəkani ticiiki ma. Tədám : « Masləja hini ti njədə ge Melefít àfəj. Njədə gani nani ti tədám “Gadəkani.” » 11 Mis ni ticiiki ma dal-dal, adaba àpəsa nañ àbu agri ejep ana tay àna maharam gayan ni. 12 Ay ka ya ti Filip àhia *Ma Məwəni Sulumani àki ka *Magur ge Melefít akaba ka Yezu Krist ana tay a nahəma, zawal akaba wál ni təgəskabá ma ge Filip na, mək *təbaray tay. 13 Simu nakəj tekedí àgəskabá ma gana, təbara nañ a. Kələj gani ànjəhad akaba Filip. Eslini Filip nañ àbu agray zlam gadəkani gadəkani ya mis tìpi dáy-day ndo ni. Simu nakəj àra əpia ti àgria ejep a dal-dal.

14 Ndam asak ga Yezu ya a Zeruzalem ni tارا ticia ndam *Samari təgəskabá ma ge Melefít a ti, təslərìbiyu ata Piyer nday ata Zej ana ndam Samari ni. 15 Ata Piyer nday ata Zej tارا tìnjia ti təhəngalay Melefít ti māvì *Məsuf Njəlatani ana ndam Samari ya təgəskabá pakama ge Melefít a ni. 16 Təgray nahkay ti adaba ku mis bəlanj e kidinj gatay bu Məsuf Njəlatani àhərkiaya àhuriviyu fañ ndo. *Təbaray tay ti àna slimi ga Bay geli Yezu cilij. 17 Nahkay ata Piyer nday ata Zej təbəkí *ahar ka tay, mək Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana tay.

18 Simu nakəj àra əpia Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ka ya ti ndam asak ga Yezu təbəkí ahar ka tay ni ti, awayay avi sinqu ana ata Piyer nday ata Zej. 19 Àhi ana tay ahkado : « Vumu njədə ti ka ya ti nəbəkí *ahar ke mis ni ti

Məsuf Njəlatani məhuriviyu ana tay. »²⁰ Ay ti Piyer əhi ahkado : « Ahər ədəm sinqu gayak ni mǝjǝjia, nak nakani day kǝjǝjia, adəba kəhi ana ahər ere ye ti Melefıt avı ana mis ni ti mis asəkum tata. »²¹ Nak kəkibu ke təwi geli ya magray ni bi, ma gayak əkibu bi, adaba majalay ahər gayak magədavani kə eri ge Melefıt. »²² Mbatkaba majalay ahər gayak magədavani na, hənğalay Bay geli. Nahkay ti bi Melefıt aməmbərfuka zlam ya kəğudar a majalay ahər gayak bu na. »²³ Nəsəra nihi ti məbərurv gayak magədavani kə eri ge Melefıt, nahkay kǝgia evidi ga zlam magudarana. »²⁴ Eslini Simu nakəñ əhənğrifəñ, əhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni hənğalumu Bay geli ti ere ye ti kəhumu ni əğrakuvu ba simiteni ti ! »

²⁵ Ata Piyer ata Zən təra təğrakia sedi ka Yezu a akaba təhia pakama ga Bay geli ana mis a nahəma, təngoru a Zeruzalem. Ka ya ti nday təbu takoru e divi bu ni ti təhia Ma Məweni Sulumana ana mis a kəsa ndahanə ba kay ka həf *Samari a.

Ata Filip nday ata zal Etiyupi nahan

²⁶ Məsələr ga Bay geli əngəzlıvu ana Filip, əhi ahkado : « Ru gwar ka Mboku, ke divi ya ti əsləkabiya a Zeruzalem a, andoru ahər a Gaza, mis təki təsawadaki bi ni. »²⁷⁻²⁸ Filip nakəñ əcık, əsləka həya. Nañ ka ahər divi nahəma, əpi zal nahanə manjəhadani digusa e seret bu, ejenğey wakita ge Izayi bay mahənğaray *pakama ge Melefıt ni. Nañ gani ərə a Zeruzalem ga mazləbay Melefıt, nihi nañ əbu əsləkabiya ara a magam a. Zal nani ti zal Etiyupi, nañ madaslanı, nañ mis gədakani əgri təwi ana Kandas bay walanı ge Etiyupi : nañ gədakani ga ndam mangah elimeni ga bay ni. »²⁹ *Məsuf Njəlatani əhi ana Filip ahkado : « Ru kahədəkfənǝjyu ke seret ni lala. »³⁰ Eslini Filip nakəñ əcuhworu. ərə enjua nahəma, əci zal Etiyupi ni nañ əbu ejenğey wakita ge Izayi bay mahənğaray pakama ge Melefıt ni. Əhi ahkado : « Ere ye ti kejenğey ni ti nak kəbu kiciaba ma gana waw ? »³¹ Nañ nakəñ əhənğrifəñ, əhi ahkado : « Tamal maslaña ədəfuaba ndo ni ti ni ciaba ahəmamam ? » Mək əhi : « Cəlkuvaya ga manjəhadfu kə gəvay a. »³² Ka məlanə ya ejenğey ni Izayi ədəm nahkay hi :

« Nañ ti əhəlkaba ma ndo, akada ga təmbak ya təzoru ka məlanə mislin zlam ni, akada ga wur təmbak ya tekəlkiə enğuc a ti etəwi do ni. »

³³ Nañ gani təhənğoraya nañ a həf a, təgri seriya ge jiri ndo simiteni.

Way amacalı slimi mba way ?

Adaba təkada nañ a, nañ əbi ka həf va bi ni.* »

³⁴ Gədəkani nakəñ əhi ana Filip ahkado : « Nahənğalay kur kam-kam, hu : bay mahənğaray pakama ge Melefıt əzlapaki ahalay ti ka way nani way ? Əzlapaki ti əki ka nañ nanani tək, ka maslaña nahanə aw ? »³⁵ Eslini Filip əhi ma, ədəfiaba *Ma Məweni Sulumani əki ka Yezu a, ənǝjiki ka pakama ya nañ əbu ejenğey ni. »³⁶ Nday təbu takoru nahkay ti tədi ahər ana yam gwenğur a. Eslini nañ gədəkani nakəñ əhi ana Filip ahkado : « Yam nihi. Mam acafəña nu ga *məbaray nu a mam ? »³⁷ Filip əhi ahkado : « Tamal kəfəkia ahər gayak dək ka Yezu a ti tabaray kur tata. » Nañ nakəñ əhənğrifəñ, əhi : « Nəfəkia ahər ka Yezu *Krist a, nañ Wur ge Melefıt. »³⁸ Əhi ana bay ya əğaray seret ni mıcika. Əra əcika əna seret na ti ata Filip nday ata nañ gədəkani nakəñ təhəraya təhəriyu a yam ni vu, mək Filip əbaray nañ. »³⁹ Təra təhəraya a yam ni ba nahəma, Məsuf ga Bay geli əzafəña Filip a. Nahkay nañ gədəkani ni əpi nañ va do, əsləka zlam gayanə əna məmarana. »⁴⁰ Filip əsərki ti nañ a Azot. Əru a Sezare ; nañ əbu akoru ti əhioru Ma Məweni Sulumani ni ana mis kə kəsa kə kəsa dək duk a Sezare.

9

Sol ambatkaba majalay ahər a, afəki ahər ka Yezu

(Təwi 22.6-16 ; 26.12-18)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, Sol nañ əbu awayay əgri daliya ana ndam mədəbay divi ga Bay geli, awayay abazl tay. Nahkay ərə afa ga gədəkani ga ndam *mənğalabakabu mis akaba Melefıt ni, ² əhindifinə wakita ga medekiani ka gədəkani ga ahay gəğarani a Damas ya təhənğalavü Melefıt ni. Wakita nday nani ti təvia divi ga məgəs ndam mədəbay divi ga Bay geli a. Ku adı əhər ana zawal ahkay do ni ana wəl, ba əgəs tay, awəl tay, əhəlbiyu tay a Zeruzalem. »³ Nañ nakəñ əra əngəta wakita nday nana ti ədəvu e divi vu.

Nañ əbu enǝjiyu a Damas wudək nahəma, eslini masladani əsləkabiya e melefıt ba, əhərkiaya həya, əsladay məlanə gayanə nani. »⁴ Eslini nañ nakəñ ədəf a ga həf pədə mək əci dəngu ga maslaña nahanə əzalay nañ, əhi : « Sol, Sol kəğru daliya ti kamam ? »⁵ Nañ nakəñ əhi : « Nak way, Bay goro ? » Mək əhənğrifəñ, əhi : « Nu Yezu, nu ya kəgru daliya ni. »⁶ Ay ti cicikaba, huriyu a kəsa vu. Ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti ahər ədəm kəğray kwa ni. »⁷ Ndam ya tarakaboru akaba nañ ni ticik, ma tekeđi tisliki mədəmani koksah. Tici dəngu cilin, ay ti tipi maslaña gani do. »⁸ Sol nakəñ əcıkaba, əhəlkaba eri a, ay ti əpi divi do. Ndam ya tarakaboru akaba nañ ni tədafəña ahar a, təzoru nañ a Damas.

* 8:33 Izayi 53.7-8.

⁹ Eslini àgray vad mahkær, divi day èpi ndo, zlam day àzum ndo, yam day èsi ndo.

¹⁰ A Damas eslini ti zal nahañ àbu slimi gani Ananiyas, nañ bay madəbay divi ga Yezu. Eslini Bay geli àzalay nañ e kisim mizidèni bu : « Ananiyas ! » Ananiyas nakəñ àhəngrifəñ, àhi : « Aw ! Nu hi, Bay goro ni. »
¹¹ Bay geli àhi ahkado : « Ru weceweci ke divi ya təzalay divi Ndəlaβani ni, ru afa ga Zadas. Kinjua ti kihindi zal Tars ya təzalay nañ Sol ni. Nihi ti nañ àbiyu ahəngalay Melefit. ¹² Maslaña gani nani ti nədəfikia maslaña nahañ a, slimi gani Ananiyas, ara afa gana mək abəki *ahar ti mipi divi akada ya ahaslani ni. »
¹³ Ananiyas àhəngrifəñ, àhi : « Bay goro ni, nìcia mis kay təbu təzlapaki àki ka maslaña nani akaba ka zlam gayan magədavani ya àgri ana ndam gayak *njəlatani ya təbu a Zeruzalem na. ¹⁴ Àra ahalay a ti gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni təvibiya divi ga məgəs ndam ya ti tazləbay kur na dek. »
¹⁵ Ay ti Bay geli Yezu àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Nak ru, adaba nəzaba maslaña gana nana, ti mēgru tēwi : mähioru slimi goro ana mis ga had ndahañ akaba bəbay gatayani ni, mähioru ana ndam *Izireyel daya. ¹⁶ Amacakay daliya kay azuhva slimi goro ; nu nuani anədəfiki daliya ya ara agray ni dek. »

¹⁷ Nahkay Ananiyas nakəñ òru. Òru ènjua ti àhuriya a ahay ni vu, abəki ahàr ka Sol nakəñ mək àhi ahkado : « Sol wur ga mmawa, Bay geli Yezu, nañ ya àngazlukvu ka ahàr divi ka sarta ya kara ni, àslərbiyu nu. Awayay ti kipi divi akada ya ahaslani ni, awayay ti *Məsuf Njəlatani mislukvu a vu vu daya. »
¹⁸ Nañ àbu azlapi nahkay ti zlam ndahañ akada aləñ ge kilif təsləkikia ke eri ana Sol nakəñ a. Eslini èpi divi akada ya ahaslani ni keti. Nahkay ècikaba, mək *təbaray nañ àna *slimi ga Yezu. ¹⁹ Kələñ gani àzum zlam, mək njədə gayan àngiva.

Sol àhi ma ga Yezu ana mis

Sol ànjəhadīyu vad 6al a Damas afa ga ndam ya tadəbay divi ga Yezu ni. ²⁰ Ka ya ti nañ àbu eslini ni ti ànjəki ke tēwi hūya, àhuriya a ahay gəgəranī ga ndam *Zude ya *tahəngalavū Melefit ni va, àhi ana mis Yezu ti nañ Wur ge Melefit. ²¹ Ma gayan ya adəm ni àgria ejep ana mis ya tēbi slimi na dek. Tədəm ahkado : « Nañ hini ti nañ ya ti àgri daliya dal-dal ana ndam ya tazləbay Yezu a Zeruzalem ni do aw ? Mara gayan ahalay a Damas a ti ga məgəs ndam ya tazləbay Yezu ni akaba ga məhəloru tay afa ga gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni do aw ? »
²² Ay ti njədə ga Sol àsagakivoru, àhi ana ndam Zude ya a Damas ni Yezu ti nañ *Krist *Bay gədəkani ya amara ni. Eslini nday nakəñ təsər ere ye ti təhəngrifəñ ni do.

²³ Àra àgra vad a 6al ti ndam Zude nakəñ təgray sawari gatay, tədəm si tijin nañ kwa. ²⁴ Nahkay nday nakəñ təjəgay nañ məlafat akaba məlavad kà magudu ga kəsa ni dek, tawayay makad nañ. Ay ti Sol ècia sawari gatay ya təgraki na. ²⁵ Ga məlavad nahəma, ndam madəbay nañ ni təzoru nañ ka ahàr ga gudu ya evelin kəsa ni. Tòru tinjua ti tēfiyu nañ a aləngu vu mək táfaya nañ àna ezewed gwar ka dala. Nahkay àsləka, òru a Zeruzalem.

Ere ye ti agrakivu ka Sol a Zeruzalem ni

²⁶ Òru ènjua a Zeruzalem a ti awayay ahurkiviyyu ka ndam madəbay divi ga Yezu ni, ay ti nday dek təgrafəña aŋgəwaz a, tēhi ana ahàr nañ bay madəbay divi ga Yezu ededif do. ²⁷ Eslini Barnabas àzoru nañ afa ga ndam *asak ga Yezu ni. Tòru tinjua ti Barnabas nakəñ àngəhadī ana tay ahəmamam Sol èpi Bay geli ka ahàr divi ka ya ti òru a Damas ni, ahəmamam Bay geli àhi ma ni daya. Àngəhadī ana tay keti ahəmamam Sol àhi ma ana mis vay-vay àna *slimi ga Yezu a Damas ni. ²⁸ Kwa ka sarta gani nani Sol nakəñ nañ àbu akaba tay, asawadəy akaba tay a Zeruzalem, àhi ma ge Melefit ana mis vay-vay àna slimi ga Bay geli. ²⁹ Àhi ma gani ana ndam *Zude ya tədəm ma Gres ni daya, təbu tagravu gejewi akaba tay. Nahkay ti nday nani tadəbay divi ge mijin nañ. ³⁰ Ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni tara ticia ma na ti təzoru nañ a Sezare ga moroni a Tars, mək təsləroru nañ eslini.

Piyer ahəngaraba Ene a

³¹ Ka sarta gani nani ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude, ka had *Gelili akaba ka had *Samari ni dek ti mis tēbi təgri daliya ana tay va bi. Njədə gatay asagakivu, təbu tadəboru divi ga Bay geli lala. Nahkay mis ndahañ təbu təhurkiviyyu ka tay àna njədə ga *Məsuf Njəlatani. ³² Piyer àsawadoru ka had nday nani dek. Ka ya ti nañ àbu asawadoru nahəma, òru e Lide afa ga ndam njəlatani ga Yezu ni. ³³ Òru ènjua eslina ti àdi ahàr ana zal dərə nahañ slimi gani Ene, nañ mandəhadani ka slalah, yi azlalahkær ècik koksah. ³⁴ Piyer nakəñ àzalay nañ, àhi : « Ene, Yezu *Krist ahəngaraba kur a ; cikaba, slamalakabu slalah gayak ni. » Eslini nañ nakəñ ècikaba cəkəwad hūya. ³⁵ Ndam ya e Lide ni dek akaba nday ya ka sagdala Saron ni dek tipi nañ a ti, tàmbatkaba majalay ahàr gatay a təfəki ahàr ka Bay geli Yezu.

Tabita àməta, mək Piyer ahəngaraba nañ e kisim ba

³⁶ Wal nahañ àbu e Zupe, adəbay divi ga Yezu, slimi gani Tabita, àna ma Gres ti « Dorkas, » awayay adəmvaba « miyek. » Wal nani ti agray tēwi sulumani dal-dal, ajənaki ndam talaga dal-dal daya. ³⁷ Ka ya ti Piyer

e Lide nahəma, wal ni arməwər əra ǎgəsa, mək ǎməta ǎna naŋ a. ǎra ǎməta ti tɔbaray naŋ mək tǎfiyu naŋ a ahay vu ka ahār ga ahay nahaŋ. ³⁸ Zupɛ ti drin drin akaba Lide do, nahkay ndam madəbay divi ga Yezu ya e Zupɛ ni tǎra ticia Piyer naŋ ǎbu e Lide nahəma, tǎslərkiuru mis cɔ, tǎhi ana tay : « Dəgum kəhumi ahkado kam-kam mǎra afa geli a, ǎpəsbiyu ba. » ³⁹ Tǎra tǎhəŋgria ma na ana Piyer a nahkay ti Piyer nakəŋ ǎdɔbabiyu tay hɔya. Tǎra tinjia ti tǎziyu Piyer a ahay ya ka ahār ga ahay nahaŋ ni vu. Eslini wǎl madakway dek tǎrafəŋja kǎ gəvay ge Piyer a titəwi, tǎdǎfiki endəwi akaba azana ga Dorkas ya ǎləmi ana tay ka sarta ya ǎmət faŋ ndo ni. ⁴⁰ Eslini Piyer nakəŋ ǎgaraya mis na dek e mite va, mək ǎbəhad mirdim, ǎhəŋgalay Melefit. ǎra ǎhəŋgala Melefit a nahəma, ǎmbatkiyu ma ke kisim ni, ǎzalay naŋ ǎhi : « Tabita, cicikaba. » Nahkay Tabita nakəŋ ǎhəlkaba eri a. ǎra ǎpia Piyer a ti ǎnjəhad digus. ⁴¹ Eslini Piyer ǎdafəŋja ahar a, wal ni ǎcikaba. Wal ni ǎra ǎcikaba nahəma, Piyer nakəŋ ǎzalay wǎl madakway ni akaba ndam ga Yezu ndahaŋ ni. Tǎra tinjia ti ǎdǎfiki wal ni ana tay naŋ ǎna sifa. ⁴² Ere ye ti ǎgravu ni ti, ndam ga kasa Zupɛ dek ticia, nahkay mis kay e kidin gatay bu tǎfəkia ahār ka Bay geli a. ⁴³ Piyer nakəŋ ǎnjəhadiyu, ǎpəsiyu e Zupɛ afa ga bay məwəs ambəl nahaŋ, slimi gani Simu.

10

Piyer akoru afa ga Korney

¹ Zal nahaŋ ǎbu a Sezare, slimi gani Korney, naŋ zal Rom agur ndam slewja kay, slimi gatay « Slewja Itali. » ² Korney gani naŋ ǎbu ǎhəŋgriuru ahār a had ana Melefit, nday akaba ndam ga huɔ ahay gayan dek tazləbay Melefit. Naŋ ǎbu avi zlam kay ana ndam *Zude ya talagani ni, ǎhəŋgalay Melefit kalavad. ³ A vad nahaŋ agray njemdi mahkər ya ga mələkarawa nahəma, *məslər ge Melefit ǎhurkiyivyu, ǎŋgazlivu. ǎzalay naŋ, ǎhi : « Korney ! » ⁴ Korney ǎra ǎpia naŋ a ti ǎgra ǎŋgwaz a, ǎhəŋgrifəŋ, ǎhi ahkado : « Kəhu mam, bay goro ni ? » Məslər ni ǎhi ahkado : « Melefit ǎcia ere ye ti kǎhəŋgalaləŋ na, ǎpia ere ye ti kəvi ana ndam talaga na ; nahkay ti kǎgəjzliki ahār ndo. ⁵ Nihi nahəma, sləruru mis e Zupɛ ga mazalabiyu Simu, naŋ ya tǎzalay naŋ Piyer ni. ⁶ Naŋ ǎbu ǎnjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kǎ gəvay ga *daluv gəɔakani ni. » ⁷ Məslər ge Melefit ya ǎhi ma ni ǎra ǎsləka ti Korney nakəŋ ǎzalay ndam mǎgri tǎwi cɔ akaba zal slewja gayan nahaŋ : zal slewja nani ǎhəŋgriuru ahār a had ana Melefit. ⁸ Nday nakəŋ tǎra tinjia ti ǎhi ma ga məslər ya ǎhi ni dek ana tay mək ǎsləruru tay e Zupɛ.

⁹ Hajəŋ gani tǎbu takoru, tinjiyu e Zupɛ wudək nahəma, Piyer ti ni ǎcaliyu ka *dalahar ga ahay ni ga mahəŋgalay Melefit. Ka sarta gani nani ti fad tirked-ked, ¹⁰ ləwir ǎwərəkaba naŋ a, ǎhindi zlam məzumani. Ka ya ti tǎbu tidii zlam nahəma, Melefit ǎŋgazli zlam nahaŋ. ¹¹ ǎpi ti huɔ melefit məzləkvabana, arəŋja nahaŋ ǎsləkabiya, ara ka had a. Ere gani nani ti akada azana gəɔakani, akada mis tǎgəsa ma gani fadana. ¹² A huɔ ga azana gani nani gəɔakani ni bu nahəma, zlam gərgərani kay tǎvu : zlam asak fadani dek, zlam a had dek, akaba ǎdidiŋ dek tǎvu. ¹³ Eslini dəŋgu ga masləŋja ǎhəndabiyu, ǎhi : « Piyer, cikaba, bazl tay ti kǎhəpəd tay. » ¹⁴ Piyer ǎhəŋgarfəŋ, ǎdəm : « Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit ǎcafəŋja leli kǎ mahəpədana ni akaba zlam ya ti *njələtani do ni ti dɔy-dɔy nǎhəpəd ndo. » ¹⁵ Dəŋgu ga masləŋja nani ǎhəndabiyu keti, ǎhi : « Ere ye ti Melefit ǎdəm ere gani njələtani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njələtani do ni ti kəɔdəm ba. » ¹⁶ Ere gani nani ǎgravu sak mahkər, mək kələŋ gani azana ni ǎsləka, ɔru e melefit vu.

¹⁷ Eslini Piyer naŋ ǎbu ǎjalay ahār, ǎsər ere ye ti Melefit awayay ǎhi ǎna zlam ya ǎŋgazlivu ni do. Naŋ ǎbu ǎjalay ahār nahkay ti ndam ya ti Korney ǎslərbiyu tay ti tihindi ahay ga Simu ni, nihi ti tinjia kǎ mahay a. ¹⁸ Tǎzalay kay kay, tihindi, tǎdəm : « Simu ya tǎzalay naŋ Piyer ni ti ǎnjəhad ahalay aw ? » ¹⁹ Piyer ti ni naŋ ǎbu ǎjalay ahār zlam gayan, mək *Məsuf Njələtani ǎhi ahkado : « Ci day, mis tǎvu mahkər e mite bu, tihindi kur. ²⁰ Cikaba, huriyu a ga had ti kəsləkuma akaba tay a. Arəŋja ǎhəluk ahār ba, adaba ǎslərbiyu tay ti nu nuani. » ²¹ Nahkay Piyer nakəŋ ǎhərkiaya ka tay a, ǎhi ana tay ahkado : « Masləŋja ya ti kihindəm ni ti nu. Kəɔdəguma ti kamam ? » ²² Nday nakəŋ tǎhəŋgrifəŋ, tǎhi ahkado : « Korney gəɔakani ga ndam slewja ni ǎslərkuubiya leli. Naŋ ti mis jireni, ǎhəŋgriuru ahār a had ana Melefit ; ndam Zude dek tǎdəm naŋ mis sulumani. Məslər ge Melefit ǎhi ahkado mǎzalabiyu kur afa gani ti mici pakama gayak ya akəhi ni. » ²³ Eslini Piyer ǎhəliyu tay a ahay vu mək tǎndəhad hundum.

Hajəŋ gani ti Piyer nakəŋ tǎsləka e Zupɛ akaba tay a. Ndam mǎfəki ahār ka Yezu ndahaŋ tǎsləka akaba tay a daya. ²⁴ Hajəŋ nahaŋ gani ti tinjua a Sezare a. Korney ti ni naŋ ǎbu ǎjəgay tay, ǎzalakababiya ndam gayan akaba zləbəba gayan zudək-zudəkana. ²⁵ Piyer naŋ ǎbu ahuriyu a ahay vu afa ga Korney wudək nahəma, Korney nakəŋ ǎhəraya e mite va, ǎŋgwivuru a ma vu. ǎra ǎnjikiya ti ǎbəhad mirdim grik meleher ndiɔ ana had. ²⁶ Eslini ti Piyer ǎhi : « Cikaba, nu day mis hihiriki akada nak. » Nahkay ǎzefteba naŋ

a. ²⁷ Nday tæbu takoru a ahay vu tæzlaporu hi hi. Tõru tijnjua a ahay ni va nahama, tijnjiki mis dal-dal macakalavani. ²⁸ Mæk Piyer àhi ana mis ni ahkado : « Kàsèruma, leli ndam Zude ti tæcafəŋja leli kà mahə̀dàkfəŋjiani kà ndam ya nday ndam Zude do na, ku a ahay gatay vu day mæhურიyu do. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefít àdəfuki ku mis weley weley do ni ti naŋ njəlata, naŋ àbəlay. Mis ti ŋgay naŋ njəlata do ahkay do ni naŋ àbəlay do ni ti, nisliki mædəmani do simiteni. ²⁹ Melefít àra àhua ma na nahkay ti, ka ya ti kəzalay nu ni ti nəjalay ahàr nahàŋ ndo, nicikibiyu nàra hūya. Ay nihi ti nawayay kəhu ere ye ti kəzalakibiyu nu ni. »

³⁰ Eslini Korney nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Agray vad mahkər nihi, nəbu nahəŋgalay Melefít a ahay goro bu. Sarta gani day akada hini, njemdi mahkər ya ga malakarawa. Ka sarta gani nani ti maslaŋa nahàŋ àŋgazluyu. Maslaŋa gani ti azana gani pərzləŋ-pərzləŋ, ahələba eri a vərut. ³¹ Àzalay nu : “Korney, Melefít ècia mahəŋgalay gayak ya kàhəŋgalay naŋ na : zlam ya kəvi ana ndam talaga ni day àgəjzalki ahàr ndo. ³² Nahkay ti sləroru mis e Zupe ga mazalabiyu Simu ya təzalay naŋ Piyer ni ; naŋ àbu anjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kà gəvay ga dəluv gədakani ni.” ³³ Àra àhua nahkay ti nəsłərkukoru mis ke weceweceni ti kàra. Səsi gayak, nak day kəpəsbiyu ndo, kàra hūya. Ay nihi ti leli dek macakalava kə meleher ge Melefít a, mawayay mici ere ye ti Bay Melefít àhuk ti kəhi ana leli ni. »

Pakama ge Piyer ya adəm afa ga Korney ni

³⁴ Nahkay Piyer ànjəki ka mazlapani, àdəm : « Nihi ti nəsəra Melefít èdekəba mis a gərgəri do ededəŋ. ³⁵ Nahkay zla nahəma, ku mis ga had weley weley do dek, tamal ti ahəŋgrioru ahàr a had ana Melefít akaba agray zlam ge jiri ti, Melefít agaskabu naŋ. ³⁶ Melefít àhibiya pakama gayəŋ ana ndam *Zireyey a. Pakama gayəŋ nani ti *Ma Məweni Sulumani, adəfaki ti mis tislili manjəhadkəba akaba Melefít àna sulumani azuhva Yezu *Krist. Yezu Krist ti naŋ Bay ge mis dek. ³⁷ Kàsèruma ere ye ti àgravu kələŋ ge Zeŋ ya àhi ma ana mis, àhi ana tay si təbaray kwa na. Ere gani nani ti ànjəki e Gelili, mæk àgravu ka had *Zude ni dek daya. ³⁸ Kàsèruma ge Melefít ya àvi njədə ga *Məsuf Njəlatani kay ana Yezu zal Nazaret na. Kàsèruma ga Yezu ya àsawaday a mələŋ bu dek na : ka ya ti naŋ àbu asawaday ni ti àgria zlam sulumani ana mis a akaba àhəŋgaraba mis ya ti seteni àgri daliya ana tay na. Àgray təwi nday nani dek ti adəba Melefít naŋ àbu akaba naŋ palam. ³⁹ Leli ndahaŋ ni ti magray sedi ga

zlam gayəŋ ya àgray ka had gərgərani ya ti ndam *Zude tanjəhad ni akaba a Zeruzalem ni dek. Kələŋ ga zlam gayəŋ ya àgray ni ti ndam Zude *tədarfəŋ naŋ kə təndal, mæk àmət. ⁴⁰ Àra àməta ti a vad ya mahkər Meléfít àhəŋgriviya sifa, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Àra àhəŋgaraba naŋ a ti àvi njədə ti məŋgazlivu ana mis. ⁴¹ Àŋgazlivu ti ana mis dek do ; àŋgazlivu ti ana leli ya Melefít adəba leli a kwa ahaslana ti miği ndam sedi gayəŋ ni cilij. Melefít àra àhəŋgriviya sifa ana Yezu a, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, leli məzuma zlam akaba misia zlam akaba Yezu a. ⁴² Eslini Yezu gani àhi ana leli ahkado : “Humi ma goro ana ndam Zude, humi ana tay Melefít àfəkad nu ga magrafəŋa seriya kə mis a dek, ku nday ya təbu àna sifa ni, ku nday ya təməta ni.” ⁴³ Ndam məhəŋgri *pakama ge Melefít ana mis ni dek təgrakia sedi a, tədəm ahkado ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu a ti Melefít aməmbərfəŋa zlam magudarani ga maslaŋa nana azuhva slimi ga Yezu a. »

Melefít avi Məsuf Njəlatani ana ndam ya nday ndam Zude do ni

⁴⁴ Ka ya ti Piyer naŋ àbu azlapi ana tay nahkay ni ti *Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka ndam ya təbu təbi slimi na dek. ⁴⁵ Ndam *Zude ya təfəki ahàr ka Yezu, tàra akaba Piyer a ni, tàra təsəra Melefít avi Məsuf Njəlatani ana ku nday ya ti nday ndam Zude do ni ti, àgria ejep ana tay a dal-dal. ⁴⁶ Àgri ejep ana tay ti zlapay ga ndam ya nday ndam Zude do təzlapay àna ma həma ya nday ndayani təsər do ni, akaba mazləbay Melefít gatay ya təzləbay, tədəm naŋ gədakani ni. Piyer àdəm : ⁴⁷ « Nihi ndam nday hini Melefít àvia Məsuf Njəlatani ana tay akada ya àvi ana leli na ti, way esliki macafəŋa tay kə *məbaray tay àna yam a way ? Àbi ! » ⁴⁸ Piyer àra àdəma ma nana ti, àdəm : « Məbaray tay àna *slimi ga Yezu *Krist. » Tàra təbara tay a ti nday nakəŋ təhi ana Piyer mənəjhada akaba tay a vad bal.

11

Piyer anjəhad ere ye ti àgravu e Zupe ni

¹ Nahkay mis təbu tədəm ku ndam ya nday ndam *Zude do ni təgəskabá ma ge Melefít ya təhi ana tay na. Ndam *asak akaba ndam ndahaŋ ya təfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude ni ticia ma gana. ² Ka ya ti Piyer ànga a Zeruzalem a ni ti ndam Zude ya təfəki ahàr ka Yezu ni tələgi, ³ təhi ahkado : « Nak kòru kəhuriyu a ahay vu afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni, kòru kəzumukəba zlam akaba tay ti kamam ? »

⁴ Eslini Piyer àŋghadfiaba ere ye ti àgravu na dek ana tay a. ⁵ Àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti nu e Zupe, nəbu nahəŋgalay Melefít

nahama, nipi zlam ya Melefif àdáfuki ni àna njéda ga *Məsuf Njəlatani. Nipi ti arañə nahəñ əsləkabiya a hud melefif ba, àrəkua : ere gani nani ti akada azana gəđakani, akada mis tégəsa ma gani fadana. ⁶ Nəmənjiyu a hud gani vu lala, nipi zlam gərgərani ya asak fad ni, zlam ge gili gərgərani, zlam a had gərgərani akaba edidij gərgərani. ⁷ Nu nəbu nəmənjiyu zlam nday nani nahkay ti nici dənğu ga maslaña əhubiyu ma a hud melefif bu, əhu ahkado : “Piyer cikaba, bazl tay ti kəhəpəd tay.” ⁸ Ay ti nu nakəñ nəhəñgrifəñ, nəhi : “Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefif àcafaña leli kə mahəpədana ni akaba zlam ya ti njəlatani do ni ti nətəliyu a ma goro vu day-day ndo.” ⁹ Eslini nici dənğu gayəñ keti, əhu : “Ere ye ti Melefif àdəm ere gani njəlatani nahama, nak ti nğay ere gani nani njəlatani do ni ti kədəm ba.” ¹⁰ Ere gani nani əgrakuvu sak mahkəñ, kələñ gani ere gani nani dek əsləka, ərə e melefif vu.

¹¹ « Ere gani nani àra əsləka ti mis ndahan mahkəñ təra huya, nday təbu kə mahay ga ahay ya leli məvu ka sarta nani ni. Ndam nday nani təslərkubiyu tay kwa a Sezare. ¹² Nday təbu kə mahay nahkay ti Məsuf Njəlatani əhu ahkado : “Dəboru tay, arañə nahəñ əhəluk ahər ba.” Nahkay məsləka akaba bəza ga məñ geli nday hini mukuani na, mərə a magam afa ga maslaña ya ti əzalay nu ni. ¹³ Mərə minjəa ti maslaña gani nani əngəhadı ma ana leli, àdəm ahkado : “*Məslər ge Melefif əngəzluvu a ahay bu, əhu ahkado : Sləruru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu ya təzalay Piyer ni. ¹⁴ Eminjia ti aməhuk pakama. Pakama gani nani ti Melefif amahəngay kur akaba ndam ga hud ahay gayak dek əna nəñ.” ¹⁵ Maslaña nani àra əngəhadıa ma na nahkay ti nənjəki ka məhi ma ge Melefif ana tay. Ka ya ti nəbu nəhi ma ana tay nahkay ni ti Məsuf Njəlatani əhərkiaya ka tay akada ya əhərkiaya ke leli ahaslani na. ¹⁶ Eslini ti pakama ga Bay geli ya àdəm ahaslani “Zerj *əbaray mis ti əna yam, lekuləm ti ni atabaray kulı əna Məsuf Njəlatani” ni əngəwa a ahər ba. ¹⁷ Tamal Melefif əvia zlam ana tay a kala-kala akada ya əvi ana leli ka ya ti məfəki ahər ka Bay geli Yezu *Krist na ti, nu nisliki məhiani ana Melefif “Kəgray nahkay ba” tata waw ? » ¹⁸ Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Zeruzalem ni təra ticia ma ge Piyer ya əhi ana tay na ti təmbərəñ məzum bəruv gatay ni, təzləbay Melefif, tədəm : « Nahkay ededij, Melefif əvia divi ana ndam ya nday ndam Zude do na daya ga mambatkaba majalay ahər gatay a ti tənğət *sifa ya əndav day-day do ni. »

Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Antiyos ni

¹⁹ Ka ya ti təkad Etiyən, təgri daliya ana ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni ti, ndam ya

təfəki ahər kə Yezu ni tēdevoru a kəsa ndahan vu. Mis ndahan e kidij gatay bu tōru bədək e Fenisi, mis ndahan tōru e Sipir, mis ndahan ti ni tōru a Antiyos. Ay nday gani nani təhi ma ge Melefif ana ndam *Zude cilij. ²⁰ Ku tamal nahkay nənğu ni, ndam Zude ndahan ya ga had Sipir akaba ga had Sireñ ni tōru a Antiyos. Tōru tinjəa eslina ti təhi *Ma Məweni Sulumani əki ka Bay geli Yezu ana ndam ya nday ndam Zude do ni daya. ²¹ Eslini Bay geli əvia njéda gayəñ ana tay a, nahkay mis kay tégəskabá ma gatay na, mək təfəki ahər ka Bay geli.

²² Ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni təra ticia ma gana ti təsləruru Barnabas a Antiyos. ²³ ərə enjəa, əpia *sulum ge Melefif ya əgray eslini na ti, əmaria məbərur a. Əvi njéda ana tay, əhi ana tay tədəboru divi ga Bay geli əna hud bələñ, təmbərəñ ba. ²⁴ Barnabas ti bay magray sulum, *Məsuf Njəlatani əniviyu dal-dal, əfəkia ahər ka Yezu a dal-dal daya. Nahkay ti mis ndahan kay təfəki ahər ka Bay geli Yezu, təhurkiviyu ka ndam gayəñ ni əkivu.

²⁵ Kələñ gani Barnabas nakəñ əsləka, ərə a Tars ga mazalabiyu Sol. ²⁶ Əra ədia ahər a ti əzəbiyu nəñ a Antiyos. Təra tinjia ti tivı daz afa ga ndam ga Yezu ye eslini ni. Mis dal-dal təbu eslini, nahkay nday nakəñ təcahi zlam ana tay. Mis təzalay ndam madəbay divi ga Yezu ni « ndam ge *Krist » enjenjeni ti a Antiyos.

²⁷ Ka sarta gani nani ti mis ndahan təsləka a Zeruzalem a, tōru a Antiyos. Nday gani nani ti ndam mahəngəray *pakama ge Melefif. ²⁸ Zal nahəñ əbu e kidij gatay bu, slimi gani Agabus. Eslini Məsuf Njəlatani əvi njéda, Agabus nakəñ əhi ana mis ahkado ləwir gəđakani amadəya ka had a dek. Ləwir gani nani ədaya ti ka sarta ga Kələt *bay gəđakani ga ndam Rom ededij. ²⁹ Ndam madəbay divi ga Yezu ya a Antiyos ni təra ticia ma ga Agabus na ti tədəm ku way way do məfəkad sinğu ya ahər gayəñ əngət ni. Təbəhadı nahkay ti atəslərikaboru ana ndam məfəki ahər ka Yezu ya ka had *Zude ni ga məjənaki tay. ³⁰ Nday nakəñ təra təbəhadı sinğu na ti təbi a ahər vu ana ata Barnabas nday ata Sol, ti təhəlrikaboru ana gəđakani ga ndam məfəki ahər ka Yezu ya ka had Zude ni.

12

Məslər ge Melefif azaya Piyer a ahay ga dangay ba

¹ Ka sarta gani nani ti bay *Erot ənjəkia ka məgri daliya ana mis ndahan e kidij ga ndam məfəki ahər ka Yezu ni ba. ² Eslini àdəm təkad Zek wur ga məñ ge Zerj əna maslalam, mək təkad. ³ Erot nakəñ əra əsəra ere ye ti əgray ni əbəlafəña kə ndam *Zude a

nahəma, ədəm təgəsia Piyer a. Ədəm nahkay ti ka sarta ga wuməri ge *dipen ya zlam *miwisiñeni əkibu bi ni. ⁴ Təra təgəsia nan a ti təfiyu a ahay ga daŋgay vu. Eslini Erot nakəŋ əhi ana ndam slewja gayan tədevu fad fad mələŋ fad təjəgay Piyer. Agray nahkay ti, awayay ti agraŋəna seriya kələŋ ga wuməri ga *Pak na kə meleher ga ndam Zude a. ⁵ Ka ya ti Piyer nan əvu a ahay ga daŋgay ni bu ni ti ndam məfəki ahər ka Yezu ni təmbrəŋ mahəŋgali Melefit ndo.

⁶ Ga məlavad mələŋ gani ara aslay, Erot ara agraŋəna seriya ti, Piyer nakəŋ nan əvu e dəwir bu. Nan əvu e dəwir bu nahkay ti ndam slewja bebem cə təfəvü nan e kiđin vu, təjəgay nan. Nan məwəlani əna jejirbi cə. Ndam slewja ndahaŋ təjəgay mahay ga ahay ga daŋgay ni. ⁷ Eslini məslər ga Bay geli əŋgəzlavu həya, nahkay mələŋ ya təfiyu Piyer ni əsladay dal-dal. Məslər nakəŋ ənjifin kə jamaŋgay ge Piyer, epidekaba nan a. Əra epidekaba nan a ti əhi ahkado : « Cik-aba weceweci. » Əra əhi nahkay ti jejirbi ni təsləkiaba a ahər ba ana Piyer a. ⁸ Mək məslər ni əhi ana Piyer keti : « Wəlvu əna maslpara gayak, bəvu kimaka gayak. » Eslini Piyer nakəŋ əgray akada ga məslər ya əhi ni. Əhi keti : « Fakabu məgudi gayak, dəbabiyyu nu. » ⁹ Nahkay Piyer ədəbabiyyu məslər ni, təhəraya a mələŋ ya təfiyu Piyer ni ba. Nğay ere ye ti məslər əgray ni jiri ti Piyer əsərka do. Əhi ana ahər bi Melefit əŋgəzli zlam akada e kisim mizidəni bu ciliŋ. ¹⁰ Nday nakəŋ təsləkafəŋə kə ndam slewja ye enjenjeni ya ti təjəgay ahay na, mək təsləkafəŋə kə nday ye cə ya təjəgay ahay na, kələŋ gani tōru tinjja kə mahay ge mite gəđakani ga ara na ti, mahay ni əzləkvaba ka ahər gayan a. Nday nakəŋ təhəraya e mite va, təbu takoru e divi bu ni ti məslər ni əsləkafəŋə həya. ¹¹ Eslini Piyer əsərki ke ere ye ti əgravu ni dəma mba. Nahkay ədəm : « Nihi ti nəsəra Bay geli əslərku biya məslər gayan ededijə. Melefit əhəŋgafəŋə nu kə Erot akaba kə ere ye ti ndam Zude amal tara təgru na. »

¹² Əra əjalakia ahər ke ere ye ti əgrakivu na ti, ōru a mağam afa ga Mari mən ge Zeŋ ya təzalay Mark ni. Eslini afa ga Mari ti mis təvu dal-dal macakalavani, təhəŋgalay Melefit. ¹³ Piyer nakəŋ ōru ənjəna ti əsi ahər ana mahay. Wur dahalay nahəŋ slimi gani Ruda, agraŋ təwi ana Mari, əra ecia ge Piyer ya əsi ahər ana mahay na ti əra ga məbay slimi a ti məsər bay ya ti asi ahər ana mahay ni. ¹⁴ Əra əsəra dəŋgu ge Piyer a ti ədiki ana məmərani, əzləkiaba mahay a ndo, əcuhwakivoru ke mis ndahaŋ ni. Əra ənjikiva ka tay a ti əhi ana tay Piyer nan əbu kə mahay e mite bu. ¹⁵ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ

təhi : « Nak ti arəŋə agray kur aw ? » Ruda nakəŋ ədəm : « Piyer Piyereni ededij. » Nday nakəŋ təhi : « Tamal nahkay ti bi *məslər ge Melefit ya əvi ga məjəgay nan ni. »

¹⁶ Nday təbu tagray gəjewi nahkay ti Piyer nan əbu asi ahər ana mahay kekileŋə. Kələŋ gani təzləkiaba mahay na ; təra tipia nan a ti əgria e jəp ana tay a dal-dal. ¹⁷ Nday təbu təzlapaki ti Piyer nakəŋ əgri ahər ana tay ti təlakakabə, mək əŋgəhadı ere ye ti əgrakivu ni ana tay, ahəmamam Bay geli əzaya nan a ahay ga daŋgay ni ba ni. Kələŋ gani əhi ana tay : « İğəhadumi ma gani ana ata Zek akaba bəza ga mən geli ndahaŋ ni. » Əra əhia ma na ana tay a nahkay ti əhəraya, əsləka ōru ka mələŋ nahəŋ.

¹⁸ Mələŋ əra əsla ti ndam slewja ya təjəgay ahay ga daŋgay ni tədi ahər ana Piyer ndo ni ti, bəruv atikaba ana tay a kwir kwir. Tədəm ahkado : « Əmbava ədorü eley ? » ¹⁹ Bay Erot əra ecia ma gana ti ədəm tədəbəy nan. Təra tədəbə nan a, tədi ahər ndo ni ti, Bay Erot nakəŋ əhindifiŋə ma gana kə ndam slewja ya təjəgay ahay ga daŋgay na. Nday təsər ere ye ti əgrakivu ka tay ni do ni ti, Erot nakəŋ ədəm təbazla tay a. Kələŋ gani Erot əsləka ka had *Zude a, ōru ənjəhad a Sezare.

Mamat ga bay Erot

²⁰ Ka sarta gani nani bay *Erot əzumkia bəruv ka ndam Tir akaba ndam Sidon a. Nahkay ti ndam ga kəsa nday nani təzlapakabə ga məslərbiiyu mis afa ga bay ni ti təgri kam-kam, adaba təbu təŋgət zlam məzumani gatay ka had gayan. Təra tinjja a Sezare a ti təvi zlam ana Blastus gəđakani ga ndam məgri təwi ana bay ni ti məjənəki tay ga mənğalabakabu tay akaba bay ni. Nahkay əfəkad vad gani.

²¹ Vad gani əra ənjia nday təbu eslini ti, Erot nakəŋ əbakabu azana ga bay gayan mək ənjəhad e kərsi ga bay gayan bu. Nan əbu mənğəhadani gappa nahkay ti əhi ma ana tay kə eri ge mis dek. ²² Mis ni təra ticia ma gayan na ti təzlah, tədəm ahkado : « Bay hini ya azlapay ni ti melefit, do ni ti mis hihi rikeni do ! » ²³ Mis təbu təzlah nahkay ti *məslər ge Melefit əra əfəki arməwər ka Erot nakəŋ, adaba əgaskabə ma ge mis ya təhi na, əza ahər gayan akada ge Melefit na. Nahkay ti mekcehad təzumaba nan a, mək əmət.

²⁴ Kəlavad mis ndahaŋ ya təfəki ahər ka Yezu faŋ ndo ni təbu tici ma ge Melefit, mək təfəki ahər ka Yezu. ²⁵ Ata Barnabas nday ata Sol təra tindeveriŋə təwi gatay a Zeruzalem a ti təsləka, təŋgoru ka mələŋ gatay ya təsləkabiya ni. Ka ya ti təsləka ni ti təzəkiva Zeŋ ya təzalay Mark na ju.

13

Təsləruru ata Barnabas nday ata Sol enjenjeni ka had ndahaŋ

¹ A Antiyos ti mis ndahañ tãbu tãhəŋgri pakama ge Melefit ana ndam məfaki ahàr ka Yezu, mis ndahañ tãbu tãcahi pakama ge Melefit ana tay. Nday gani nani ti ata : Barnabas, Simeyon slimi gayañ nahañ Nizer, Lisiyus zal Sireñ, Manayañ ya tãdakkabu akaba bay *Erot ni, akaba Sol. ² A vad nahañ nday tãbu tãgas ndəra, tazləbay Bay geli ti, *Məsuf Njəlatani àhi ma ana tay. Adəm : « Dəmuaba ata Barnabas nday ata Sol a, adaba nəhəlabə tay ga məgru tawi nahañ a. » ³ Tàra ticia ma na ti tãgəs ndəra keti, tãhəŋgalay Melefit mək tãbaki *ahar ka tay ga məgri *sulum ge Melefit ana tay. Tàra tãgria ana tay a nahkay ti tãvi divi ana tay ga moroni ka had ndahañ. ⁴ Məsuf Njəlatani àra àsləra ata Barnabas nday ata Sol nakəñ a ti tòru e Selewsı. Tòru tinjua ti tãcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru ka had Sipir.

Ata Barnabas nday ata Sol tagray tawi e Sipir

⁵ Tòru tinjua a Salamıñ a ti tãdi ahàr ana ahay gərgərani ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam *Zude, mək tãhuriyu, tãhi ma ge Melefit ana tay. Eslini ti Zeñ Mark nañ àbu akaba tay, ajənaki tay. ⁶ Tàra tãsawadaba kəsa Sipir na bəfak a Pafos a ti, tãdi ahàr ana zal Zude nahañ, slimi gani Bar-Yezu, nañ zal maharam. Adəm nañ bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, ay ti àsəkad malfada. ⁷ Nañ gani anjəhad afa ga zal Rom ya ti agur had Sipir ni. Slimi ga bay ni Serjəs Polus, àsəra zlam a. Awayay mici ma ge Melefit dal-dal, nahkay àzaloru ata Barnabas nday ata Sol afa gani. ⁸ Ay zal maharam ni ezirey tay, awayay ti zal Rom ni àfəki ahàr ka Yezu ba. Zal maharam nani təzalay nañ àna ma Gres ti Elimes. ⁹ Eslini *Məsuf Njəlatani àhuriyiyu ana Sol dal-dal. (Sol ti təzalay nañ Pol daya). Məsuf Njəlatani ni àra àhuriyia ti Pol nakəñ àmənjaləñ ka zal maharam ni, ¹⁰ mək àhi ahkado : « Nak ti wur ge *Seteni, nak zal cuday, nak bay magosay mis, zlam sulumani dek kawayay do. Nak ti akəmbrəñ magudar divi ga Bay geli ti ananaw ? ¹¹ Nihi nahəma, ci ma goro ya nəhuk ni lala : Melefit ara atraə kur àna ahar gayañ, kara kəwuluf. Ekipi fat va do duk abivoru ana vad ya ti Melefit aməmbrəñ matraə kur ni. » Pol àra àhia ma na nahkay ti zal maharam ni àwuluf huya tatuf, əgia akada maslaña ya ti nañ a ləvəñ bu na. Nahkay ambatvu, adəbay mis ga madafəña ahar a. ¹² Bay məgur had ni àra əpia ere ye ti əgravu na ti àfəki ahàr ka Yezu, adaba ma ga Pol ya àdəmki ka Bay geli Yezu ni àbəlafəña dal-dal.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tawi a Antiyos ka had Pisiđi

¹³ Pol akaba ndam ya ti tagrakabu tawi ni tãcəliyu a *slalah ga yam vu, tãsləka a Pafos a, tòru e Perzi ka had Pemfili. Eslini ti Zeñ Mark àsləkafəña kà tay a, əngoru a Zeruzalem. ¹⁴ Nday nakəñ tãsləka e Perzi a, tòru a Antiyos ka had Pisiđi. Vad *məpəsabana àra əñjia ti tãhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, tãnjəhad digus-gus. ¹⁵ Eslini gəđakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni tjeñgey ma ya e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni akaba ma ga ndam ndahañ ya tãhəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Tàra tijeñga ti tãslərkiyu mis ka ata Pol ge məhiani ana tay ahkado : « Bəza ga məñ geli ni, tamal pakama gəkuli àbu ga məhiani ana mis maŋgasvani ni ga məvi njəfa ana tay ti, dəmum. » ¹⁶ Nahkay Pol əcikaba, àdaday ahar mək àdəm : « Lekuləm ndam *Izirey el ni akaba lekuləm ndahañ ya ti kəzləbum Melefit ni, bumu slimi. ¹⁷ Melefit ga ndam jiba geli Izirey el ni adaba ata bəñ ga bəñ geli a. Ka ya ti ndam jiba geli nday ka had Ezip ni ti Melefit əgray ti tawuday, nahkay tawuda. Kələñ gani adafaki njəfa gayañ, àhələba tay ka had nana àna ahar gayañ a. ¹⁸ Kələñ gani ka ya ti nday tãbu a hud gili bu agray vi kru kru fad ni ti əbesia ana tay a. ¹⁹ Tòru tinjua ka had Kanañ a nahəma, Melefit àbazliaba jiba adəskəla ya ka had nani na ana tay a, mək àvi had gani ana tay. ²⁰ Zlam nday nani dek tãgravu ti agray vi diñ diñ fad àna kru kru zlam. Kələñ gani àdiaba ndam magray seriya ana tay a duk àbivoru ana sarta ge Semiyel bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. ²¹ Kələñ gani tihindifitja bay kə Melefit a, mək Melefit àdiaba Seyul ana tay a. Seyul ti nañ wur ge Kis, ge dini ge Benjemen. Nañ gani əgur tay vi kru kru fad. ²² Ay ka ya ti Melefit awayay nañ va do ni ti Melefit àdiaba Devit ana tay a ti miği bay gatay. Devit nakəñ Melefit əgrakia sedi a, àdəm : “Nəŋgəta Devit wur ge Zese a. Bay ya ti nədəbay ni ti nañ ; amagray ere ye ti nu nawayay ni dek.” ²³ Nihi ti Melefit adaba mis nahañ e kiđiñ ga bəza hud ge Devit ba, àfəkad nañ Bay mahəŋgay ndam Izirey el, əgray akada ga pakama gayañ ya àdəm ahaslani ni. Maslaña gani nani ti Yezu. ²⁴ Wudaka Yezu àra ànjəki ke tawi gayañ nahəma, Zeñ àhi ana ndam Izirey el dek ahàr àdəm tãmbatkaba majalay ahàr gatay a ti *təbaray kwa. ²⁵ Zeñ àra èndeveriñaba tawi gayañ a wudak ti àhi ana mis : “Lekuləm kəhumi ana ahàr ti nu way ? Bay ya ti lekuləm kəbum kəjəgum ni ti nu do. Nədəm nahəma, ka ya ti enindeveriñaba tawi goro na ti bay gani amara. Nañ ti nisli ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayañ a do.”

²⁶ « Bəza ga mmawa, lekuləm bəza hud

* 13:22 1 Semiyel 13.14 ; məñjay Limis 89.21.

ga Abraham akaba lekulum ndahan ja kəzlabum Melefit ni, pakama hini ya kicəm ni ti Melefit ahəngay mis àna naŋ. Melefit àhi pakama hini ti ana leli. ²⁷ Ndam Zeruzalem akaba gəđakani gatay təsər Yezu ti naŋ *Bay gəđakani ya amara ni ndo, tici ma ga ndam mahəngaray pakama ge Melefit ya tijeŋgey kala vad məpəsabana ni ndo daya. Nahkay təđəm təkad Yezu kwa. Təgray nahkay ti, təgra ere ye ti ndam mahəngaray pakama ge Melefit təđəm amagravu na. ²⁸ Ku tamal ndam Zeruzalem ni tənġətfəŋja zlam magudarani ga makađki naŋ di ndo nəŋgu ni, təhi ana Pilet təkad naŋ. ²⁹ Təgria zlam na dek akada ga pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na. Yezu àra àməta ti təzaya kisim gana kà təndal na, təfiyu e mindiviŋ vu. ³⁰ Ay ti Melefit àhəngaraba naŋ e kisim ba, àhəŋgriviya sifa. ³¹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àŋgazlivu ana ndam ya təsləka akaba naŋ e Gelili a, tōru akaba naŋ a Zeruzalem ni vad ehimeya. Nihi ti nday gani nani tagrakia sedi kə meleher ga ndam *Zude a. ³² Leli gani hini day məhi *Ma Məwani Sulumani gani ana kuli. Ere gani nani ti Melefit àhibiya pakama gana ana ata bəŋ geli a kwa ahaslana, ³³ ay nihi ti àgria ere ye ti àhibiyu ana ata bəŋ geli na ana leli baza gatay na. Àgray ti àna mahəngaraba Yezu e kisim ba, akada ya əbu məbəkiani a wakita ge Limis bu ni. A limis ye cə ni bu Melefit àdəm :

“Nak ti wur goro ; kani ti nawayay ti mis tāsər nu buk.” †

³⁴ « Melefit àdəmbiya amahəngaraba naŋ e kisim ba ti èzi ba. Àdəmki ma nahkay hi :

“Anəgri sulum goro ana kuli akada ya nədəm anəgri ana Devit ni.

Zlam gani nani ti *nĵəlatani, amandav day-day do.” ‡

³⁵ « Nahkay a məlaŋ nahəŋ bu a Wakita ge Melefit bu keti Devit àdəm :

“Akavay divi ti bay nĵəlatani gayak ni èzi e mindiviŋ vu ba.” §

³⁶ « Devit ka sarta gayəŋ ti àgria təwi ana Melefit akada ge Melefit ya àwayay na. Kələŋ gani Devit nakəŋ àməta, èŋjikibiya ata bəŋana, kisim gayəŋ day èzia. ³⁷ Ay Bay ya ti Melefit àhəngaraba naŋ e kisim ba ni ti, kisim gayəŋ ni èzi ndo. ³⁸ Bəza ga mɔwawa, sarum lala : leli məhi ana kuli Melefit aməmbərfəŋja zlam magudarani gekuli ni kə kuli a ti azuhva Yezu. Melefit àmbərfəŋja zlam magudarani gekuli kə kuli àna *Divi gayəŋ ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na koksah. ³⁹ Ay azuhva təwi ge *Krist ya àgray ni ti Melefit ambərfəŋja zlam magudarani kà ndam ya təfəki ahər kə Krist na dek. ⁴⁰ Nahkay ti bumvu slimi, do ni ti zlam ya ti ndam mahəngaray pakama ge Melefit

təđəmkibiyu ma ni ara agrakivu ke kuli. Ma gatay ya təđəmbiyu ni ti nihi :

⁴¹ “Lekulum ndam ya kəđəməm pakama ge Melefit zlam masakani ni ti mənĵumki ere ye ti nara nagraj ni.

Ere gani nani məgri ejep ana kuli ti kĵijuma ! Anagraj ti ka ya ti lekulum kəbum àna sifa mba ni.

Ere gani nani ti ku tamal maslaŋja àŋgəhadia ma gana ana kuli a nəŋgu ni, kəgəsumkabu do.” * »

⁴² Pol àra àhia ma gana ana tay a, ka ya ti nday ata Barnabas təhəraya a ahay ni ba ni ti, mis ya təbu eslini ni təhi ana tay : « A vad məpəsabana nahəŋ ya amara ni ti ŋguma ga məhikivu pakama àki ka ma hini ana leli keti. » ⁴³ Mis təbu tedeu ti mis ndahan kay tədəboru ata Pol nday ata Barnabas. Nday nani ti ndam Zude akaba mis ndahan ja tədəbay divi ga ndam Zude ga mazləbay Melefit ni. Nahkay ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ təzlapı ana tay, təvi nĵəda ana tay ti təgəskabu *sulum ge Melefit ya àgri ana tay ni, təmbrəŋ ba.

⁴⁴ Vad məpəsabana àra èŋjia nahəma, mis ga kəsa ni ahar gəđakani təra dek ga məbi slimi ana ma ya tədəmki ka Bay geli ni.

⁴⁵ Ndam Zude ni təra tĵipa ndam ga kəsa na dek macakalavani ti təzumki bəruv ka tay, tənĵəki ke mindivi Pol akaba ka məhiani ana mis pakama gayəŋ ni ti ma ga malfada.

⁴⁶ Ata Pol nday ata Barnabas təra ticia pakama ga ndam Zude na ti aŋgwaz əwər tay ndo, təhi ana tay vay-vay ahkado : « Ahər àdəm məhia ma ge Melefit na ana kuli ndam Zude na enjia day. Ay nihi ti lekulum kəgəsumkabu pakama gani do ni ti, lekulum lekulumeni kəđəfumkia kisləm ga mənġət *sifa ya àndav day-day do ni do. Ègia nahkay ti leli məhi ma gani ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni. ⁴⁷ Məhi ana tay nahkay ti adaba Bay geli àhi ana leli nahkay hi :

“Nəfəkad kur ti akada ge cəŋgel ni ga masladı məlaŋ ana ndam ga jiba gərgərani dek.

Nawayay ti kəhioru pakama àku ka nu ya nahəŋgay mis ni ana mis dek,

duk kə sliri ga məlaŋ.” † »

⁴⁸ Mis ya ti nday ndam Zude do ni təra ticia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti təmərvu, təzləbay Melefit azuhva pakama gayəŋ ni. Eslini nday ya ti Melefit adaba tay ga mənġət sifa ya àndav day-day do ni na, nday dek təfəki ahər ka Yezu.

⁴⁹ Kələŋ gani mis tədəmkioru pakama àki ka Bay geli, nahkay mis ga had ni dek ticia ma gana. ⁵⁰ Ay ndam Zude ni tədəmki ma magədavani ka ata Pol nday ata Barnabas, ti wál ya elimeni gatay əbu, tazləbay Melefit

ni akaba gɔdɔkani ga kɛsa ni tizirey ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay ndam ga kɛsa ni tɛnjɛki ka mɛgri daliya ana ata Pol nakɛɲ, mɛk tɔgaraba tay ka had gatay na. ⁵¹ Ka ya ti ata Pol nday ata Barnabas tawayay taslaka ni ti tɛtukaba had ga kɛsa na ka asak gatay a ga mɛdɛfiki ana tay arɛɲa gani gatay va do. Mɛk tɛslɛka, tɔru a Ikoniyyum. ⁵² Ndam Antiyos ya tɛdɛbay divi ga Yezu ni tɛbu tamɛrvu, *Mɛsuf Njɛlatani ɛsliva a vu vu ana tay a.

14

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi a Ikoniyyum

¹ Ata Pol nday ata Barnabas tɔru tɛnjɛa a Ikoniyyum a ti, tɛhuriyu a ahay ya ndam *Zude *tahɛngalavɔ Melefit ni vu keti. Eslini tɛhi ma ge Melefit ana tay : azuhva ma gatay ni mis kay tɛfɛkia ahɛr ka Yezu a, ku ndam Zude ku ndam ya nday ndam Zude do ni daya. ² Ay ndam Zude ya tawayay mɛfɛki ahɛr ka Yezu do ni tɛhi ma magɛdavanani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ti tizirey bɛza ga mɛɲ geli ye eslini ni. ³ Ku tamal nahkay nɛɲɲu ni, ata Pol nday ata Barnabas tɛpɛsa kay a Ikoniyyum a. Ka ya ti nday tɛbu eslini ni ti nday tɛbu tɛfɛki ahɛr ka Bay geli lala, nahkay tɛhi ma ge Melefit ana mis vay-vay, aɲɲwaz ɔwɛrki tay do. Nahkay Bay geli ɔvi njɛda ana tay ga magray zlam gɛgɛri kay ya ti mis tɛpi day-day ndo ni. Bay geli ɔgray nahkay ti, ɔdafaki ti pakama gatay ya tɛhi ana mis ɔki ka sulum gayan ni ti jiri ededɛɲ. ⁴ Nahkay ndam ga kɛsa nani tɛdevu mɛlɛɲ cɛ : mis ndahaɲ ga ndam Zude ni, mis ndahaɲ ti ni ga ndam *asak ga Yezu ni.

⁵ Eslini ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni akaba gɔdɔkani gatay tawayay tɛgri daliya ana ata Pol nday ata Barnabas, tawayay tabazl tay ɔna akur. ⁶ Ndam asak nakɛɲ tɛra ticia ma gana ti tɛcuhway, tɔru gwar a kɛsa vu ka had Likawuni. Kɛsa nday nani ti Listir, Derbi akaba kɛsa ndahaɲ cɛb-cɛbeni ni. ⁷ Nday nakɛɲ tɔru tɛnjɛa eslina ti tɛhi *Ma Mɛwɛni Sulumani ana mis.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi e Listir

⁸ Zal dɛra nahaɲ ɔbu e Listir, nɛɲ manjɛhadani ɔdaba ɛcikaba koksah, ɔsawaday day-day ndo kwa ke miwivu gayan. ⁹ A vad nahaɲ nɛɲ ɔbu abi slimani ana ma ga Pol ya ɔdɛm ni ti, Pol nakɛɲ ɔmɛɲjalɛɲ, ɛpi ti zal dɛra ni ɔfɛkia ahɛr ka Yezu a, Yezu ahɛɲgaraba nɛɲ a tata. ¹⁰ Nahkay Pol ɔdɛm kay kay, ɔhi ahkado : « Cikaba, kɛcik jik ɔna asak gayak ! » Zal dɛra ni ɔra ɛcia ma ga Pol na ti ɛcikaba carakum, ɔsawaday. ¹¹ Mis dal-dalani ga kɛsa ni tɛra tipia ere ya Pol ɔgray

na ti tɛzlah ɔna ma hɛma ga had Likawuni, tɛdɛm ahkado : « Melefit geli tɛslɛkabiya e melefit ba, tɛmbavu mis, tɛhɛrkiaya ke leli a ! » ¹² Nahkay tɛzalay Barnabas Zus, Pol ti ni tɛzalay nɛɲ Hermes, ɔdaba nɛɲ bay mɛhi ma ana mis. ¹³ Ahay gɛdɔkani ge Zus ni ti ka ma ga kɛsa. Bay misliɲi zlam ana Zus ni ɛɲɲaledbiyu kokur ɔna vay-vay ga zlam, ɔhɛlbiyu ɔbɛhad tay kɛ mahay ga ahay ni ge misliɲieni ana ata Pol nday ata Barnabas nakɛɲ. Mis macakalavani ni day tawayay ti mɛgray nahkay.

¹⁴ Ndam *asak ni tɛra ticia ere ye ti ndam ga kɛsa ni tawayay tɛgri ana tay na ti tɛɲzlehkaba azana ka vu gatay a kwar kwar ga mɛdɛfiki ana mis macakalavani ti tawayay ere ye ti atɛgri ana tay ni do, mɛk tɛcuhwakivoru ka tay ɔna zlahay. ¹⁵ Tɛhi ana tay ahkado : « Ndam geli, kɛgrum nahkay ti kamam ? Leli ti mis hihirikenani akada kɛli ni timɛy ! Mɛra afa gekɛli a ti ga mɛhi *Ma Mɛwɛni Sulumani ana kɛli ti kɛmbrɛɲum tɛwi gekɛli masakani akada ya kɛgrum nihi ni. Mawayay ti kɛhɛɲgrumioru ahɛr a had ana Melefit Bay ge sifa ni. Nɛɲ ti ɔgraya mɛlɛɲ ya agavɛla, had, daluv gɛdakana akaba zlam ya tɛvu a huɔ gatay vu ni dek. ¹⁶ Ahaslani ti ɔmbrɛɲ mis ga had gɛgɛrɛni dek ti tɛgray ere ye ti tawayay ni zlam gatay. ¹⁷ Ku tamal nahkay nɛɲɲu ni, aɲɲazlivu ana tay ɔna zlam sulumani ya ɔgri ana tay ni : aslɛribiyu avɛr ana mis e melefit bu ni ti tɛɲɲɛtki zlam ka vadɛɲ ɔna sarta gani. Avi zlam mɛzumani ana tay ti tɛmɛrvu. » ¹⁸ Ku tamal ndam asak ni tɛhia ma ana tay a nahkay nɛɲɲu ni, wudaka tɛcafɛɲa mis dal-dalani na kɛ misliɲi zlam ana tay a ti, tɛgrayiya daliya dal-dal.

¹⁹ Kɛlɛɲ gani ndam *Zude ya a Antiyos ya ka had Pisidi ni akaba nday ya a Ikoniyyum ni tɛra e Listir a. Tɛra tɛnjɛa ti tɛdɛmki ma magɛdavanani ɔki ka ndam asak ni, mɛk mis dal-dalani ni tɛɲɛskabɔ ma gatay na. Eslini mis nakɛɲ tizligi Pol ɔna akur ga makad nɛɲ. Tɛra tizligia nɛɲ a nahkay ti tɛdɛm ɔmɛta, mɛk tɛɲɛjahaba nɛɲ a kɛsa ni ba, tɛmbɛrɛbu nɛɲ ɔlɛh. ²⁰ Ay ka ya ti ndam madɛbay divi ga Yezu ni tɛcakalakiva nahɛma, Pol nakɛɲ ɛcikaba, mɛk ɔngoru a kɛsa ni vu. Hajɛɲ gani tɛslɛka nday ata Barnabas a, tɔru e Derbi.

Ata Pol nday ata Barnabas tanɲoru a Antiyos ka had Siri

²¹ Tɔru tɛnjɛa e Derbi a ti tɛhi Ma Mɛwɛni Sulumani ana mis, nahkay mis kay tɛdɛbay divi ga Yezu. Kɛlɛɲ gani tɛslɛka, tɛɲga e Listir a. Tɛslɛka eslina ti tɛɲga a Ikoniyyum a, mɛk tɛslɛka a Ikoniyyum a ti tɛɲga a Antiyos ya ka had Pisidi na. ²² A kɛsa nday nani bu ni ti tɛvia njɛda ana ndam madɛbay divi

* 14:12 Zus ti nɛɲ bay ge melefit ga ndam Gres. Hermes ti melefit ya ti ahɛɲgri pakama ga Zus ana mis ni.

ga Yezu a. Tàhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ka Yezu lala, kàmbrənjum ba. » Tàhi ana tay keti : « Tamal mawayay məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu ti ahàr àdəm məcaka daliya dal-dal day kwa. »²³ Tədaba gəđákani e kidin̄ ga ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ba ka kəsa ka kəsa, mək ndam *asak nakəŋ təgəs ndəra akaba təhəŋgali Melefit ana tay. Eslini təmbrivù tay a ahar vu ana Bay geli, adaba nday nani təfəki ahàr a palam.

²⁴ Kələŋ gani təsləkaba ka həd Pisiđi a, tōru ka həd Pemfli. ²⁵ Tōru tinjua e Perzi a ti təhi ma ge Melefit ana mis, mək təsləka, tōru a Atali. ²⁶ Eslini ti təcaliyu a *slalah ga yam vu, tanga a Antiyos a. A kəsa nani bu ka ya ti tənjəki ke tawi gatay ni ti, təbivù tay a ahar vu ana Melefit ga magray tawi àna sulum gayan̄. Tawi nani ti tindeveriŋababiya.

²⁷ Tàra tinjia nahkay ti təzalakabu ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek, təngəhadì ere ye ti təgray àna njəda ge Melefit ni dek ana tay, təngəhadì ana tay ahəməmam Melefit àvi divi ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni ga məfəki ahàr ka Yezu ni daya. ²⁸ Eslini tənjəhad akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ni agray kiyi 6al.

15

Mekeli kudi ana ndam ya nday ndam Zude do ni

¹ Mis ndahan̄ təsləka ka həd *Zude a, tàra a Antiyos a. Tàra tinjia ti təcahi zlam ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, təhi ana tay ahkado : « Ahàr àdəm *təkeli kudi ana kuli akada ge Mawiz ya àdəm a wakita gayan̄ ni bu ni kwa. Tamal kəgrum akada gayan̄ ya àdəm ni do ni ti, Melefit ahəŋgay kuli do simiteni. »²⁻³ Tàra tədəma pakama na nahkay ti ata Pol nday ata Barnabas təgəskabu pakama gani nani ndo simiteni. Nahkay gejewi gəđákani àharaya e kidin̄ gatay akaba ndam ya təsləkabiya ka həd Zude ni ba. Eslini ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Antiyos ni təvi singu ge divi ana ata Pol nday ata Barnabas akaba mis gatay ndahan̄ mək təsləroru tay a Zeruzalem ga mi-hindifin̄biya ma gana kà ndam *asak akaba gəđákana ye eslini na. Nahkay təsləka. Ka ya ti təbu takoru ni ti təsləkaba ka həd Fenisi akaba həd *Samari a, təngəhadì zlam ya àgravu ni ana ndam ga Yezu ya nday təbu ka həd nday nani ni ; təhi ana tay ahəməmam ndam ya nday ndam *Zude do ni təfəki ahàr ka Yezu ni. Nday nakəŋ tàra ticia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti təmərvu dal-dal.

⁴ Ata Pol nakəŋ tōru tinjua a Zeruzalem a ti, ndam asak ga Yezu akaba ndam ga Yezu ndahan̄ ni dek akaba gəđákani gatay ni təgəskabu tay. Eslini ata Pol nakəŋ təngəhadì ere ye ti təgray àna njəda ge Melefit ni dek ana tay. ⁵ Ay ndam *Feriziyen̄

ndahan̄ ya təfəki ahàr ka Yezu ni təbu eslini. Tàra ticia ma ga ata Pol na ti ticikaba, tədəm ahkado : « Ahàr àdəm təkeli kudi ana ndam ya nday ndam Zude do, təfəki ahàr ka Yezu ni kwa. Ahàr àdəm nday gani təgəskabu *Divi ya təbu məbəkiani a wakita ge Mawiz ni bu ni daya kwa. »

⁶ Nahkay ndam asak ni akaba gəđákani ni təngəsvu ga mazlapakiani ka ma gani nani.

⁷ Eslini gejewi àharaya e kidin̄ gatay ba dal-dal. Nahkay Piyer ècikaba, àhi ana mis ni ahkado : « Baza ga mmawa, kəsaruma kwa ahaslani Melefit àdaba nu e kidin̄ gekuli ba ti n̄hi *Ma Mūweni Sulumani ana nday ya nday ndam Zude do ni, ti təfəki ahàr ka Yezu.

⁸ Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana mis a məbəruv vu na. Àvi *Məsuf Njəlatani àna tay akada ya àvi ana leli ni ga madafakiani àgəskabá tay a. ⁹ Ecirikaba leli ndam Zude ni akaba tay a ndo simiteni. Àbarafəŋja zlam magudarani kà tay a, tigia njəlatana adaba təfəki ahàr ka Yezu a. ¹⁰ *Divi ge Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Mawiz ni bu ni ti zlam zləzlədani. Ku ata bəŋ geli, ku leli leleni tekeđi məbesebiyu zlah-zlah. Nih̄i ti kəfumki ŋgasa ka tay ya ti nday ndam Zude do ni tədəbay divi gani kwa ti kamam ? Tamal kəgrum nahkay ti kahəŋgalum ma ge Melefit timey ! ¹¹ Leli məsəra Melefit ahəŋgay leli ti adaba məkela kudi a palam do. Ahəŋgay leli ti azuhva tawi ga Bay geli Yezu ya àgri ana leli àna sulum gayan̄ ni. Ahəŋgay leli ti akada ya ahəŋgay tay ni daya. »

¹² Eslini mis macakalavani ni dek te-te, təbi slimi ana ma ga ata Barnabas nday ata Pol ni. Ata Barnabas nakəŋ təngəhadì tawi gatay ya təgray e kidin̄ ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni ana tay. A pakama gatay ni bu nahəma, tədəm Melefit àvia njəda ana tay ga magray zlam gərgərani ya mis tip̄i day-day ndo na dal-dal. ¹³ Ka ya ti ata Barnabas nakəŋ təmbrəŋja zlapay na ti Zek ècikaba, àdəm ahkado : « Bəza ga mmawa, bumi slimi ana pakama goro ni. ¹⁴ Simu àngəhadì ana leli a ahəməmam kwa ahaslani Melefit àmənjaləŋ ana ndam ya nday ndam Zude do ni ga madaba ndam gayan̄ e kidin̄ gatay ba daya. ¹⁵ Pakama ga Simu ya àdəm ni bəlanjani akaba ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni, adaba a wakita gatay ni bu Melefit àdəm :

¹⁶ “Kələŋ gani ti anaŋga, anələmaba ahay ge Devit ya àmbəd na.

Anəhəlaba akur ga ahay ya àmbəd na, enedəzlwaya nahəŋ àna tay ka məlan̄ gana. ¹⁷ Nahkay mis dek atadəbay nu Bay Melefit ; nday ya nday ndam Zude do, nəzalay tay ge miği ndam goro ni dek atadəbay nu. Nu Bay Melefit nədəm nahkay, nu ya ti nagray ere ye ti nədəm anagray ni dek ni.

Devit ya àmbəd na.

Anəhəlaba akur ga ahay ya àmbəd na, enedəzlwaya nahəŋ àna tay ka məlan̄ gana.

¹⁷ Nahkay mis dek atadəbay nu Bay Melefit ; nday ya nday ndam Zude do, nəzalay tay ge miği ndam goro ni dek atadəbay nu.

Nu Bay Melefit nədəm nahkay, nu ya ti nagray ere ye ti nədəm anagray ni dek ni.

¹⁸ Zlam gani nani ti wudaka nàgraya məlanə a ti nəsəra kwa ahaslana anagray.” * »

¹⁹ Zek àhi ana tay keti : « Ègia Melefit àdama nahkay zla nahəma, nu nədəm məfumiŋ ŋgasa ga magray zlam zləzladani ka ndam ya nday ndam Zude do, tawayay madəbay divi ge Melefit ni ba. ²⁰ Ere ye ti magray ni ti, hojo məbumiki wakita ana tay, məhumi ana tay ahkado : “Kàhəpədum aslu ga pəra ba, adaba àbəlafəŋ kè Melefit do ; kəgrum mesuwəhvu ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya tàmərday məmərdani ni ba, kəzumum mimiz ba daya.” ²¹ Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, kwa ahaslani təbu tədəfiki ana mis a kəsa gərgərani bu dek, tijeŋgey ma gani a ahay gərgərani ga *mahəŋgalavù Melefit bu kəla vad *məpəsabana lu daya. »

Təslərikaboru wakita ana ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni

²² Zek àra àdəma ma nahkay nahəma, ndam *asak ni, gədəkani akaba ndam ga Yezu ndahan ye eslini ni dek tədəm atədaba mis e kidiŋ gatay ba, atəsləriuru tay ana ndam Antiyos ni akaba ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay tədaba Zud ya təzalay nanə Barsabas na akaba Silas a, adaba nday cəeni ndam ga Yezu dek ticiiki ma ana tay. ²³ Təvi wakita ana tay ga məzikabani ana ndam Antiyos ni, təbəki ka wakita ni nahkay hi :

« Leli bəza ga mənə gekuli, leli ndam asak ga Yezu akaba gədəkani ni məgri sa ana kuli, lekələm bəza ga mənə geli, lekələm ya ti ndam *Zude do, kanjəhadum a Antiyos, ka hadə Siri akaba ka hadə Silisi ni. ²⁴ Micia mis ndahanə ticik afa geli, tōru afa gekuli. Tōru tijnjua ti tiwisirikaba ahər ana kuli a, təvi majalay ahər ana kuli àna pakama gatay ya təhi ana kuli ni. Təgray nahkay ti, leli məvi divi gani ana tay ndo simiteni. ²⁵ Nahkay zla nahəma leli dek ka ahar bəlanə madaba mis a ga məslərani afa gekuli a. Nday gani atorukaboru akaba ata Barnabas nday ata Pol. Ata Barnabas nday ata Pol ti mawayay tay dal-dal, ²⁶ təgri təwi ana Bay geli Yezu *Krist ; ku tamal tabazl tay azuhva təwi gatay ya tagray ni nənŋu ni, anŋwaz àwərki tay do. ²⁷ Ndam ya ti madaba tay a ni ti ata Zud nday ata Silas. Nday gani atəŋghadiaba ere ye ti məbiki ana kuli ka wakita na daya. ²⁸ Pakama gani nani ti nihi : *Məsuf Njələtani akaba leli mədəm məfəki ŋgasa ga magray təwi zləzladani ndahanə ke kuli do, si kəgrum zlam ya ti ahər àdəm leli dek magray ni kwa. Zlam gani nday hi : ²⁹ Kàhəpədum aslu ga pəra ba ; kəzumum mimiz ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya tàmərday məmərdani ni ba ; kəgrum

mesuwəhvu ba daya. Tamal zlam nday nani dek kəgrum do nahəma, akanjəhadum àna sulumani. Məmbərki pakama geli nahkay. »

³⁰ Nahkay təsləroru nday ya ti tədaba tay a ni. Nday nakəŋ təsləka, tōru a Antiyos akaba ata Pol nday ata Barnabas. Tōru tijnjua ti təzalakabu ndam ga Yezu ye eslini ni, təvi wakita ni ana tay. ³¹ Təra tijeŋga wakita na ti àmərria məbərur ana tay a dal-dal, adaba àvikiva njədə ana tay a. ³² Ata Zud nday ata Silas ti nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit. Nahkay təhia pakama gərgərana kay ana ndam ga Yezu ye eslini na, təvi njədə ana tay ti anŋwaz àwər tay ba. ³³ Nday nakəŋ təpəsiyu eslini gosku bal. Kələŋ gani ndam ga Yezu ni təvi divi ana tay ga mənəgukiani ka ndam ya təsləriuru tay ni, təhi ana tay təsləka àna sulumana. [³⁴ Ay Silas àdəm àsləka do, anjəhadə Antiyos huya.] ³⁵ Ata Pol nday ata Barnabas day tənəhad a Antiyos. Eslini nday akaba mis ndahanə kay təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, təcəhi pakama ga Bay geli ana tay daya.

Ata Pol nday ata Silas takoru ka hadə ndahanə

³⁶ Təra təgra gosku bal a Antiyos a ti Pol àhi ana Barnabas : « Manŋoru a kəsa ya ti məhibiyu pakama ga Bay geli ana mis ye eslini ni bu ni dek, ti məmənjiyu bəza ga mənə geli ye eslini ni akaba ti məsər manjəhad gatayani. » ³⁷ Barnabas nakəŋ àgəskabá ma ga Pol na, ay ti àdəm azəkivu Zəŋ ya təzalay Mark ni ju. ³⁸ Pol àra ècia ma na ti àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məzəkivu nanə ba, adaba ka ya ti leli ka hadə Pəmfli ni ti àsləkafəŋa kè leli a, àwayay magrakabu təwi akaba leli ndo. » ³⁹ Ata Pol nday ata Barnabas ticivu àki ka ma ga mazay Mark ni ndo, nahkay nday nakəŋ tēdevu. Barnabas àzay Mark, təcəliyu a *slalah ga yam vu, tōru e Sipir. ⁴⁰ Pol ti ni àzay Silas ; ndam ga Yezu ye eslini ni tàhəŋgalay Bay geli ti məgri sulum gayanə ana tay, mək ata Pol nday ata Silas təsləka ⁴¹ ka hadə Siri a, tōru gwar ka hadə Silisi. A kəsa ya tijnjua ni vu lu, Pol àvikivu njədə ana ndam ga Yezu ya *təcəkalavu eslini ni.

16

¹ Nahkay ata Pol nakəŋ təsləka ka hadə Silisi a, tōru e Derbi akaba e Listir. E Listir ti wur dagana nahənə əbu, slimi gayanə Timote. Məŋani wur Zude, adəbay divi ga Yezu ; bəŋani zal Gres. ² Ndam ga Yezu ya e Listir akaba a Ikoniyum ni dek tədəm Timote ti mis sulumani. ³ Eslini Pol awayay azay nanə ti məsawədorū akaba tay, nahkay àzay nanə, *əkeli kuadi. Pol àgri ana Timote nahkay ti azuhva ndam *Zude ye eslini ni, adaba nday dek təsəra bəŋ ga Timote ti zal Gres. ⁴ Kələŋ

* 15:18 Amos 9.11-12.

gani ata Pol nakəŋ təsləka, tōru kama. A kasa ya tɪnjua ni vu lu tɔŋgəhadɪ ma ga ndam *asak akaba ga gədakani ya a Zeruzalem ya tɔdɔm ni ana ndam ga Yezu ye eslini ni. Tərə tɔŋgəhadɪ ana tay a nahkay ti təhi ana tay tɔgaskabá ma gana. ⁵ Nahkay ndam ya tɔfəki ahər ka Yezu a kasa nday nani bu ni dek tɔŋgatkiwu nɔdɔ, kəlavad mis ndahan day tɔfəki ahər ka Yezu.

Melefit àhi ana Pol môru e Mesedəwen

⁶ Ata Pol nakəŋ tɔbu takoru gwar ka had Azi ti, *Məsuf Njəlatani əcafəŋa tay ga moru məhi ma ge Melefit ana mis ye eslini na. Nahkay təsləka, tōru gwar ka had Firizi akaba ka had Galasi. ⁷ Tōru tɪnjua ka had Misi a wudak ti tawayay təhuriyu ka had Bitini, ay Məsuf ga Yezu əcafəŋa tay a. ⁸ Nahkay təsləkaba ka had Misi a, tōru kə gəvay ga dəluv a Truwas. ⁹ Nday tɔbu eslini ga məlavad ti kisim əzidekiwu ka Pol, əpi zal Mesedəwen micikeni jika, əhəŋgalay naŋ, əhi : « Ru afa geli e Mesedəwen, kəjanaki leli ti ! » ¹⁰ Kələŋ ge kisim mizidəni ga Pol ni ti məwaya morana e Mesedəwen a, adaba məsəra Melefit əzala leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ga had nana. ¹¹ Nahkay məcəliyu a *slalah ga yam vu a Truwas, məsləka mōru suwwa a Samotras. *Hajəŋ gani mōru a Neyapolis ; mōru mɪnjua ti məhəraya a slalah ga yam ni ba, ¹² mōru e Filip. Kasa gani nani ti kasa gədakani ga had Mesedəwen. Ndam *Rom kay tɔnjəhadə eslina. Mōru mɪnjua ti mɔnjəhad vad 6al.

Ere ye ti ata Pol nday ata Silas təgray e Filip ni

¹³ A vad *məpəsabana ba ti məhəraya a kasa ni ba, mōru gwar a zalaka bu, mədɔm mədi ahər ana məlan ga mahəŋgalav Melefit eslini. Mōru mɪnjua ti mədi ahər ana wəl macakalavani mək mɔnjəhad məzlapi ana tay. ¹⁴ Wal nahan əbu e kidɪŋ gatay bu slimi gani Lidi. Naŋ wur Tiyatɪ, təwi gayan məsəkumoru azana ndize-ndizeni ga sɪŋgu kayani, naŋ əbu azləbay Melefit daya. Ka ya ti naŋ əbu abi slimi ana ma ga Pol ya ədɔm ni ti Bay geli əgray ti wal ni mɪci ma gani ti məgaskabu lala. ¹⁵ Kələŋ gani *təbaray naŋ akaba ndam ga huf ahay gayan dek. Tərə təbara tay a ti wal ni əzaloru leli afa gani, əhi ana leli ahkado : « Tamal kəsəruma nu nəbu nəfəki ahər ka Bay geli ededɪŋ ti dəguma, kɔnjəhaduma afa goro a. » Nahkay əfəki ŋgasa ke leli, mōru.

¹⁶ A vad nahan məbu makoru ka məlan ga mahəŋgalav Melefit ni ti, məbakabu ahər akaba wal nahan. Wal nani ti evidi ge mis ndahan. Seteni əniviyu a ahər bu, ədɔfiki ere ye ti amara magravu ni. Nahkay ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tɔŋgat sɪŋgu kay

əna pakama gayan ya ti əhia ana mis a, ere gani əgravu ededɪŋ ni. ¹⁷ Eslini wal nakəŋ ənjəki ka madəboru leli akaba Pol e meteliŋ vu. Azlah, ədɔm : « Ndam nday hini ti tɔgri təwi ana Melefit naŋ agavəla dirəŋ ! Tədɔfiki ana kuli divi ya akəŋgatum sifa əna naŋ ni ! » ¹⁸ Azlah, ədɔm ma ni nahkay vad ehimeya. Kələŋ gani əwərikabá bəruv ana Pol a, nahkay Pol nakəŋ əmbatkibiyu ma ka wal ni mək əhi ana seteni ya əniviyu ni ahkado : « Nəhuk əna *slimi ga Yezu *Krist, hərəya a wal hini ba ! » Eslini seteni ni əsləkɪaba ana wal na huya. ¹⁹ Seteni ni əra əsləkɪaba ana wal na ti, ndam ya ti wal ni evidi gatay ni təsəra wal ni aməŋgati sɪŋgu ana tay va do. Nahkay tɔgəs ata Pol nday ata Silas, tɔgəjahoru tay ka məlan ya mis təcakalavu ga magray seriya ni. ²⁰ Tōru tɪnjua əna tay eslina ti təhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam nday hini tɔbu tagudar kasa geli. Nday ti ndam *Zude, ²¹ təcəhi zlam ana mis, ay ere ye ti təcəhi ana tay ni ti leli ndam *Rom əgəski məgəskabu do, məgray do simiteni. »

²² Mis dal-dalani ni tərə ticia ma na ti nday day təzumkia bəruv ka ata Pol nday ata Silas a. Eslini ndam magray seriya ni təhi ana ndam slewja gatay ti təcakwakia zlam ka ata Pol nday ata Silas a, mək təzləb tay əna aday. ²³ Tərə təzləbə tay a dal-dal ti təbiyu tay a ahay ga dangay vu, mək təhi ana bay məjəgay ahay ga dangay ni ti məbi slimi ana tay lala. ²⁴ Bay məjəgay ahay ni əra əcia ma gatay na ti, əhəl ata Pol nday ata Silas nakəŋ, əbiyu tay a məlan nahan vu ca-ca a huf ga ahay ga dangay ni vu. Eslini naŋ nakəŋ əwəlfəŋ asak gatay dwa dwa kə damkoluk.

²⁵ A huf ya vad nahəma, ata Pol nday ata Silas nakəŋ tahəŋgalay Melefit, tidii limis ; ndam dangay ndahan ni tɔbu təbi slimi ana zlam gatay ya tagray ni. ²⁶ Nday dek tɔbu tagray nahkay ti had ədaday dal-dal, asak ga ahay ga dangay ni ədaday daya. Eslini ti mahay ga ahay ni dek təzləkvaba bəŋa bəŋa, zlam ya təwəl ndam dangay əna naŋ ni dek təpicheva wir wir. ²⁷ Bay məjəgay ahay ga dangay ni əra əpidəkva, əpi ti mahay ga ahay ga dangay ni bəŋa bəŋa nahəma, əradaya maslalam gayan a, awayay akad ahər gayan əna naŋ. Əgray nahkay ti adaba əhi ana ahər ndam dangay ni təcuwə. ²⁸ Ay Pol əzlah, əhi ahkado : « Kəgri arəŋa ana ahər gayak ba, leli dek məbu ahalay. » ²⁹ Naŋ nakəŋ əra əcia ma ga Pol na ti ədɔm təzibiyu cəŋel a. Tərə təzibiyu cəŋel na ti əcuwiyu ka məlan ya əbiyu ata Pol nday ata Silas ni. Ōru ənjua eslina ti agəgər sləb-sləb, əbəhadɪ mirdim ana tay meleher ndib ana had. ³⁰ Kələŋ gani əhalaya tay a dala va, mək əhi ana tay ahkado : « Bəbay goro ni, nəgray mam

* 16:11 Samotras ti had e kidɪŋ ga yam bu.

ti Melefit ahəngay nu ni mam ? »³¹ Nday nakan təhəngrifəŋ, təhi : « Fəki ahər gayak ka Bay geli Yezu. Nahkay Melefit amahəngay kur akaba ndam ga huđ ahay gayak. »³² Mək təhi ma ga Bay geli ana tay akaba ndam ga huđ ahay gayan ni dek.³³ A huđ ga məlavad gani nani bu bay majəgay ahay ga daŋgay ni əhal ata Pol nday ata Silas, əra əbarikia ambələk gatay ni ana tay a. Nday day təbaray nan akaba ndam ga huđ ahay gayan ni dek əna slimi ga Yezu həya.³⁴ Kələŋ gani bay majəgay ahay ga daŋgay nakəŋ əhəliyu tay a ahay vu ga məzum zlam. Nday təbu təzum zlam ti nan nakəŋ əmərva dal-dal akaba ndam ga huđ ahay gayan na dek, adaba təfəkia ahər ke Melefit a.

³⁵ Mələŋ əra əsla ti ndam magray seriya ni təslərbiyu mis afa ga bay majəgay ahay ga daŋgay ni ga məhiani : « Baya mis cəeni na. »³⁶ Bay majəgay ahay ga daŋgay ni əra əcia ma na ti, əhəŋgri ma gani ana Pol, əhi ahkado : « Ndam magray seriya ni təslərbiya mis a, tədəm nəbaya kəli a. Nihi ti hərumiyu e mite vu, sləkuma əna sulumana. »³⁷ Eslini Pol əhi ana ndam ya təslərbiyu tay ni ahkado : « Leli ndam Rom ti təgəs leli, təgrafəŋa seriya kə leli əna divi gana ndo, təzləb leli kə meleher ge mis macakalavani, təbaya leli a daŋgay ba, nihi ti tədəm məsləka akal-akal a nahkay ti, məgəskabu aw ? Aha, məgəskabu do. Tamal tawayay nahkay ti nday ndayani əna ahər gatay təra təbaya leli a. »³⁸ Nahkay mis ya ti təsləroru tay ni tōru təŋgəhadı ma ni ana ndam magray seriya ni. Nday nakəŋ təra ticia ata Pol nday ata Silas nday ndam Rom ti təgra aŋwaz a dal-dal.³⁹ Nahkay nday nakəŋ tərəkia ka ata Pol a, təgri kam-kam ana tay, təbaya tay a ahay ga daŋgay ni ba, mək təhəngalay tay ti təsləkaba a kəsa ni ba.⁴⁰ Ata Pol nday ata Silas təra təhəraya a ahay ga daŋgay ni ba ni ti tōru afa ge Lidi. Eslini təbakabu ahər akaba ndam məfəki ahər ka Yezu, təvi njeđa ana tay, mək təsləkaba a kəsa ni ba.

17

Ata Pol nday ata Silas tagray tawi a Tesalonik

¹ Ata Pol nakəŋ tōru a Amfipolis, təsləka eslina tōru a Apoloni, təra təsləka eslina keti tōru a Tesalonik. A Tesalonik ti ahay ga ndam *Zude ya təhəngalavı Melefit ni əbu.² Eslini Pol əhuriyu a ahay ni vu akadə gayan ya agray kəla vad *məpəsabana ni. Vad məpəsabana mahkər ka mahar ka mahar əhuriya a ahay ni va, təzlapakia ka pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni ba akaba nday ye eslini na.³ Nahkay ədəfiki ma ge Melefit ana tay, ədəm ahər ədəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni məcakay daliya, məmət, mək mənğaba e kisim ba kwa.

Əhi ana tay ahkado : « Krist Bay gədakani ya amara ni ti nani Yezu ya nəhi ma gani ana kəli ni. »

⁴ Eslini ndam Zude 6al gani təgəskabá ma ga Pol na, tigia ndam ga ata Pol nday ata Silas a. Ndam *Gres ya təzləbay Melefit ni kay akaba wál kay 6al ya ti zlam gatay təbu ni tigia ndam ga ata Pol a daya.⁵ Ay ndam Zude ndahaŋ ya təgəskabu ma ga Pol ndo ni təgrafəŋa solu ka ata Pol a. Nahkay təzalakabu ndam ya təgray tawi do, təsawaday kwanja kwanja a kəsa bu ni, mək nday gani təhəngalafəŋa ma kə mis ga kəsa na. Nahkay nday dek akaba mis ni təcakalavu, təzumki bəruv ka ndam ga ata Pol ni, təgudari ma ana tay, təzlahki ka tay. Kələŋ gani tədəboru ata Pol nday ata Silas a magam afa ga Zason, adaba tawayay təgəs tay ga magrafəŋa seriya kə tay a kə meleher ge mis macakalavani na.⁶ Ay ti tədi ahər ana tay eslini ndo. Nahkay təgəs Zason akaba ndam məfəki ahər ka Yezu ndahaŋ, mək təhəloru tay kə meleher ga ndam magray seriya ni. Tōru tınjua əna tay a ti təzlah, tədəm : « Ndam ndani ti təwisirikaba ahər ana mis ga duniya na dek. Nihi ti nday təbu ahalay, ⁷ Zason day əgəskabá tay a magam afa gana. Nday gani dek təgəskabu pakama ga *bay gədakani ga ndam Rom ya ədəm ni do, tədəm bay nahaŋ əbu, slimi gani Yezu. »⁸ Ma gatay ya tədəmki ka ndam *mədəbay Yezu ni ti əhəliaba ahər ana mis macakalavani na akaba ndam magray seriya na.⁹ Nahkay təhi ana ata Zason akaba nday ndahaŋ ni : « Bəhadum siŋu hayaŋ ti kəsləkuma. Amamənjay ma gani kama keti kwa ; tamal ma nahaŋ əbi ti akəhəngarum siŋu gekəli zlam gekəli. »

Ata Pol nday ata Silas tagray tawi e Berey

¹⁰ Məlavad əra əgia ti ndam məfəki ahər ka Yezu ni təhi ana ata Pol nday ata Silas : « Dəgum e Berey. » Mək ata Pol nakəŋ təsləka, tōru eslini. Tōru tınjua eslina ti təhuriyu a ahay ga ndam *Zude ya təhəngalavı Melefit ni vu.¹¹ Ndam Zude ya e Berey ni tətama nday ya a Tesalonik na əna sulumana : təgəskabá ma ge Melefit ya ata Pol təhi ana tay na əna huđ bələŋ. Kəlavad tamənjaki ka Wakita ge Melefit, tawayay ti təsər ma ga ata Pol ya təhi ana tay ni ti ma ge jiri ededıŋ aw.¹² Nahkay mis kay e kidıŋ gatay bu təfəkia ahər ka Yezu a. E kidıŋ ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu ni ti mis kay 6al təfəkia ahər ka Yezu a daya. Nday ya ti təfəki ahər ni ti wál ya ti zlam gatay təbu ni akaba zawal ndahaŋ.

¹³ Ay ndam Zude ya a Tesalonik ni təra ticia Pol nan əbu ahi ma ge Melefit ana ndam Berey nahəma, təra. Təra tınjia ti tədəmki ma magədavani əki ka ata Pol nakəŋ, təwisıŋkəbu mis ga kəsa ni.¹⁴ Eslini həya ndam ga Yezu

ni təhi ana Pol : « Sləka, ndam geli təzoru kur e divi vu gwar ka dəluv ni. » Mək təsləka təzoru nañ, ay ti ata Silas nday ata Timote tənəhad, təsləka ndo. ¹⁵ Nday ya ti təzoru Pol ni tōru akaba nañ a Ateñ. Tōru tənəua eslina ti Pol əhi ana tay : « Kəsləkuma nihi nahəma, kara kəhumi ana ata Silas nday ata Timote tāra tənəjiki nu ahalay ke weceweceni. » Mək nday nakəñ tənəga e Berey a.

Ma ga Pol ya əhi ana ndam Ateñ ni

¹⁶ Ka ya ti Pol nañ əbu a Ateñ, ajəgay ata Silas nday ata Timote ni ti, əsawadəy a kəsa ni bu. Nañ əbu əsawadəy ti əpi ti zlam ga pəra kay təbu a kəsa ni bu. Ere ye ti əpi ni əzumia bəruv a dal-dal. ¹⁷ Nahkay əhuriy a ahay ga *mahəngəlavu Melefit vu, əhi ma ana ndam *Zəde akaba mis ndahañ ya təzləbay Melefit ni. Kəlavad əhi ma ana mis ya adi ahər ana tay a dala bu ni daya. ¹⁸ Ndam ya təsəra zlam a kay ni təzləpa akaba Pol a daya. Mis nday nani ti ndahañ ndam Epikiriyeñ, * ndahañ ti ni ndam Sitəwisiyeñ. † Ka ya ti Pol ədəmki ma əki ka ga Yezu ya əmət mək əngəba e kisim ba ni ti mis ndahañ e kidin gatay bu tədəm ahkado : « Maslaña hini azlapay asak ma ahər gani day əbi ti, ədəm ti mam ? » Mis ndahañ ti ni tədəm : « Azlapaki ke melefit ndahañ ya leli məsər tay do ni. » ¹⁹ Nahkay təzaloru nañ kə meleher ga gədəkani ge seriya gatay ; məlañ ge seriya nani ti təzalay Eriyupəz. ‡

Tōru tənəua eslina ti təhi : « Mawayay məsər ma məwəni ya kacəhi ana mis ni. ²⁰ Pakama gayak ya kədəm ni ti leli mici dəy-dəy ndo, nahkay mawayay məsərəkaba ere ye ti kədəmki ma na lala. » ²¹ Tədəm nahkay ti adəba ndam Ateñ akaba ndam mirkwi ya tənəhad eslini ni dək təbu təzlapaki ka pakama ya tici dəy-dəy ndo ni akaba təbi slimi ana ma gani kəlavad, təwi tekefi tənəgətfəñ ahar ga magrani do.

²² Nahkay Pol nañ jika e kidin gatay bu ka məlañ ge Eriyupəz ni, əhi ana tay ahkado : « Ləkələm ndam Ateñ, nəsəra a zlam ya ti kəgrum ni bu dək kəbum kəzləbum melefit gərgərani kay. ²³ Ka ya ti nəbu nəsawadəy a kəsa gekəli bu nahəma, nipiə zlam gərgərani ya kədəzləmiaya ana melefit nday nani na. E kidin ga zlam nday nani ya kədəzləm ni bu dək ti nədi ahər ana məlañ *meviyekiki zlam ana melefit nahañ. Əki məbəkiani

nahkay hi : “Mədəzliaya ana melefit ya məsər do na.” Ay Melefit ya ti kəsərum nañ do, kəzləbum ni ti nədəfiki nañ ana kəli. ²⁴ Melefit gani nani ti əgraya məlañ akaba zlam ya a huđ gani bu na dək ; nañ Bay gədəkani, agur huđ melefit akaba huđ dək ; nañ ənjəhadviyu a ahay ya mis tedefli ni vu do. ²⁵ Zlam ya ti əhəci nañ ti mis təvi ni əbi, adəba Bay ya ti əvi sifa ana mis ti təsuf, əvi zlam dək ana tay ni ti nañ. ²⁶ Melefit əgraya enjenjena ti mis bəlañ. Mək əgray ti bəza huđ ga maslaña nani tēdevu jiba gərgərani ga məlañ ni dək akaba əgray ti tənəhad ka huđ ya ədəm tənəhadki ni. Əfəkadvu ekwi e kidin gatay vu, əvi milmili akaba milevi ana tay daya. ²⁷ Melefit əgray nahkay ti, awayay ti mis tədəbay nañ, bi atədia ahər a waw akada ge mis ya ti atam ahar, adəbay zlam a məlañ ziq-ziqəni bu ni. Tədəbay nañ nahkay, ay ti Melefit nañ drin drin akaba mis do, ku way way do Melefit nañ əbu kə gəvay gayan. ²⁸ Nahkay zla nahəma,

“Leli məbu akaba nañ akada mis bəlañ : leli məbu, leli əna sifa akaba məbu magray təwi ti azuhva nañ.”

« Ku ndam midi limis gekəli ndahañ day tədəm nahkay, tədəm ahkado :

“Nahkay zla ti leli day bəza huđ gayan.”

²⁹ « Leli bəza huđ ge Melefit nahkay ti, məhi ana ahər Melefit ti təzavu akaba zlam ga pəra ya təgraya tay əna gru, əna evirzegenə ahkay do ni əna akur ni ba, adəba zlam nday nani ti mis təgraya tay əna egizli gatay a ti təzavu akaba zlam ya təjalaki ahər ga magrani ni. ³⁰ Sarta ge mis ya ti təsərkaba Melefit a ndo ni ti Melefit əjalaki ahər do. Ay nihi ti əhi ana mis dək ku eley eley do dək təmbatkaba majalay ahar gatay na. ³¹ Adəba əfəkada vad ga magrafəña seriya əna jiri kə mis ga duniya na dək. Amagray seriya nani ti Bay ya ti Melefit adəba ni. Melefit ədəfiki ana mis dək Bay nani amagray seriya ededin ti, əna gayan ya ti əhəngərabə nañ e kisim ba ni. »

³² Mis ye eslini ni təra ticia ma ga Pol ya ədəm mis təmət mək tənəga e kisim ba ni ti mis ndahañ e kidin gatay bu təyefin, mis ndahañ ti ni təhi : « Əslia, aməbi slimi a vad nahañ keti kwa. » ³³ Eslini Pol əsləkəfəña kə tay a. ³⁴ Ku tamal mis ahar gədəkani təwayay məbi slimi ana ma ga Pol va do nəngu ni, mis ndahañ təgəskabə ma gayan ya ədəm

* **17:18** Ndam Epikiriyeñ ti ndam Gres ya təgəskabu ma ga maslaña nahañ təzalay nañ Epikir ni. Epikir ti tiwi nañ vi 341 ka sarta ya ahaslani ni ; ədəm zlam dək tagravu kwanə kwanə əna zlam ci6-ci6eni, Melefit əfi ahər ana mis do ; ədəm tamal mis təwayay zlam kay do, təwayay mis kay do ni ti tənəhad lala tata. † **17:18** Ndam Sitəwisiyeñ ti ndam Gres ya təgəskabu zlam ya təcahi ana mis a Ateñ gwar ke vi 300 ga sarta ya ahaslani ni. Təcahay ma nani ti a ahay bu ; slimi ga ahay ni Sitəwi Peykili. Tədəm ahər ədəm mis təgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni ; ku tamal tacakay dalya dal-dal əna nañ nəngu ni si təgəskabu kwa. ‡ **17:19** Eriyupəz ti həma a Ateñ ; awayay adəmvəba « Həma ge Eres » (Eres ti melefit ga ndam Gres). Ahaslani ti gədəkani ge seriya ga Ateñ təcakalavu ka həma nani, ay ka sarta ga Pol təcakalavu ti a ahay bu. Ku tamal nahkay nəngu ni təzalay məlañ ge seriya nani Eriyupəz. Ahar gədəkani tagray seriya əki ka pakama ge melefit gatay.

na, táfekia ahàr ka Yezu a. Denis bəlan̄ ga ndam ge seriya ge Eriyapez ni nan̄ àkibu ka tay, wal nahan̄ slimi gani Demeris day nan̄ àkibu ka tay. Ndam ndahan̄ day təkibu ka tay.

18

Pol agray tawi a Koren̄

¹ Kəlan̄ gani Pol àsləka a Ateŋ a, òru a Koren̄. ² Òru ènjua eslina ti àdi ahàr ana zal Zude nahan̄, tiwibiyo nan̄ ka had̄ Poŋ, slimi gani Ekiles. Tàsləkabiya nihi guhwa ka had̄ Itali a nday ata wal gayan̄ Prisil a, adaba bay Kəlot àhi ana ndam *Zude dek tàsəkaba a Rom a. ³ Tawi gatay ti magray ahay ga ambəl. Nahkay Pol ànjəhad̄ afa gatay ga magrakabu tawi ka ahar bəlan̄ akaba tay, adaba nan̄ day tawi gayan̄ akada gatay ni. ⁴ Kəla vad̄ *məpəsabana Pol ahuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, ahi ma ana mis ye eslini ni, awayay ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni təgəskabu ma gayan̄ ni.

⁵ Ka ya ti ata Silas nday ata Timote tàsəkabiya e Mesedawəŋ a, tijnikiva ka Pol a nahəma, Pol nakəŋ àmbrəŋ tawi nahan̄ ni, ànjək̄i ka məhi ma ge Melefit ana mis kəlavad̄. Àhi ana ndam Zude ahkado Yezu ti nan̄ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni.

⁶ Nday nakəŋ t̄ara ticia ma nana ti təgəskabu ndo, t̄indivi nan̄. Eslini ti Pol àgavfəŋa had̄ k̄a azana gayan̄ a ga məđəfikiani ana tay àmbrəŋa tay a. Àhi ana tay ahkado : « Melefit aməgəs kul̄i àna seriya ti məsər gekul̄i ! Ahar goro amələkibu bi. Nihi ti nakoru nəhi ma ni ana nday ya ndam Zude do ni. »

⁷ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àsləka eslina, òru afa ga maslan̄a nahan̄ : maslan̄a gani nani azləbay Melefit, slimi gayan̄ Tisəs Züstus, ahay gayan̄ k̄a gəvay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ga ndam Zude ni. ⁸ Ay Krispus gəđakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni təfəki ahàr ka Bay geli Yezu akaba ndam ga huf̄ ahay gayan̄ dek. Ndam Koren̄ ndahan̄ kay day t̄ara ticia ma ga Pol na ti təfəkia ahàr ka Yezu a, nahkay *təbaray tay dek.

⁹ A vad̄ nahan̄ ga məlavad̄ Bay geli Yezu àŋgazlivu ana Pol, àhi ahkado : « Kəgray aŋgəwəz ba, hioru ma goro ana mis, kəmbərəŋ ba, ¹⁰ adaba nu nəbu akaba kur. Maslan̄a àbi emisliki məgruk daliya bi, nahkay gray tawi, adaba ndam goro təbu kay a kəsa hini bu, təfəku ahàr faŋ ndo. » ¹¹ Nahkay Pol ànjəhad̄ a Koren̄ dəz àna kiya muku, àchahi ma ge Melefit ana mis ye eslini ni dek.

¹² Ka sarta ya ti bay Galiyoŋ àgur had̄ Eseyi ni ti, ndam Zude dek tēbedekivū ka Pol nakəŋ, t̄əzoru nan̄ k̄e meleher ga Galiyoŋ

ka məlan̄ magray seriya. ¹³ Tòru tijnua àna nan̄ a ti t̄ahi ana Galiyoŋ ahkado : « Maslan̄a hini acahi ana mis ti t̄əzləbay Melefit gərgəri akaba ga ŋgumna ya àdam ni. » ¹⁴ T̄ara t̄əđəma nahkay ti Pol awayay ahəŋgrifəŋ ana tay, ay ti Galiyoŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal lekulum ndam Zude kəđəməm maslan̄a hini àgra zlam ya àbəlay do simiteni na ahkay do ni àgudara zlam nahan̄ a dal-dal ti, akal nəbi slimi ana ma gani, akada goro ya nagray kəlavad̄ ni. ¹⁵ Ay nihi ti pakama ya kəlagumkivu ni ti ka zlam gekul̄i ya kac-ahum ni, àkivu ke slimi ge mis akaba ke divi gekul̄i ya kəđəbum ni. Nahkay ti nəwayay magray seriya ga zlam nday nani do. » ¹⁶ Àhi ana tay t̄əsləka ka məlan̄ magray seriya na. ¹⁷ Ay ndam Zude ni dek t̄əgəs Sostəŋ gəđakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni, t̄əzləb nan̄ k̄a məlan̄ magray seriya ni. Galiyoŋ nakəŋ àra epia ere ye ti tagray na ti àhəŋgarfəŋ ndo.

Pol angoru a Antiyos

¹⁸ Pol àpəs vad̄ kay bal a Koren̄. Kəlan̄ gani àhi ana ndam məfəki ahar ka Yezu ye eslini ni « Nasləka, nawaway nakoru ka had̄ Siri. » Eslini òru e Seŋkrey. Òru ènjua ti àwəskaba ahàr a, adaba àhia ana Melefit a : « Tamal kəgrua zlam ya nihindilək na ti anagray nahkay. » *Kəlan̄ gani t̄əcaliyu a *slalah ga yam vu nday akaba Prisil nday ata Ekiles, tòru e Efez. ¹⁹ Tòru tijnua e Efez a ti Pol àsləkafəŋa k̄a ata Prisil nday ata Ekiles a, ahuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, t̄əzləpəy akaba ndam *Zude ye eslini ni. ²⁰ T̄ahi m̄anjəhad̄a akaba tay vad̄ bal àkiva, ay Pol awayay ndo. ²¹ Àhi ana tay : « Tamal Melefit àvu divi a ti anan̄ga afa gekul̄i a. »

Eslini nan̄ nakəŋ àsləkafəŋa k̄a tay a, àcəliyū a slalah ga yam vu, àsləka e Efez a, òru a Sezare. ²² Òru ènjua a Sezare a ti àcəloru a Zeruzalem, àgri sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, mək àsləka, òru a Antiyos. ²³ Òru ènjua a Antiyos a ti ànjəhad̄ gosku bal. Kəlan̄ gani àsləka òru ka had̄ Galasi akaba ka had̄ Firizi, àvi n̄jəda ana ndam məđəbay divi ga Yezu ya ka had̄ nday nani ni dek.

Apolos agray tawi e Efez akaba a Koren̄

²⁴ Ka sarta gani nani zal Zude nahan̄ òru e Efez. Slimi gayan̄ Apolos, tiwi nan̄ e Eleksendri. Nan̄ ti àsəra zlapay a àsəbay, àsəra pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na dal-dal daya. ²⁵ T̄əcahia divi ga Bay geli Yezu a, awayay divi gani nani dal-dal. Nahkay nan̄ àbu àhi ma àki ka Yezu ana mis, acahi ana tay lala. Ay àsəra ge Zəŋ ya *àbaray mis na cilij, do ni ti àsər baray nahan̄ do. ²⁶ Ànjək̄i ka macahi zlam ana mis

* 18:18 Mənjay Macalani 6.1-18.

a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni bu, day anɗwaz àwarki nanj ka ma gani do simiteni. Ata Prisil nday ata Ekiles tãra ticia ma gayanjan na ti tãzay nanj, tãdãfikiaba divi ge Melefit àkiva lala.

²⁷ Kələnj gani Apolos nakənj awayay moroni ka had Eseyi. Ndam ga Yezu ya e Efez ni tãgaskabá ma gana, tãdãm àbɔlay, mæk tãbikioru wakita ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni, tãhi ana tay tãgaskabá nanj a lala. Nahkay Apolos nakənj àslàka, òru eslini. Òru enjua ti àjenaki ndam ye eslini tãfãki ahàr ka Yezu ni, àgray tawi àna njɔda ge Melefit ya àvi ni. ²⁸ Àzlapay akaba ndam *Zude kè meleher ge mis dek, àwəlki tay ka pakama. Àdãfiki ana tay vay-vay àna pakama ya a Wakita ge Melefit bu ni *Krist *Bay gɔdãkani ya amara ni ti Yezu.

19

Pol agray tawi e Efez

¹ Ka ya ti Apolos nanj a Korenj ni ti Pol àslàkaba gwar ka hɔma ya ka had Azi na, òru e Efez. Òru enjua ti àdi ahàr ana mis ndahanjan ya tadabay divi ga Yezu ni, ² àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti kãfumki ahàr ka Yezu ni ti Melefit àvia Məsuf Njɔlatana ana kuli a waw ? » Nday nakənj tãhəngrifənj, tãhi ahkado : « *Məsuf Njɔlatani ti day-day mici tãcalfənj ndo. » ³ Eslini Pol àhi ana tay : « Ay nahkay ti *baray ya tãbaray kuli ni ti baray weley ? » Tãhi : « Tãbaray leli ti akada ge Zənj ya abaray mis ahaslani ni. » ⁴ Pol àhi ana tay : « Zənj àbaray ti mis ya tãgaskabá mambatkaba majalay ahàr gatay a ni. Àhi ana ndam *Izireyel : “Maslanja nahənj àbu amara, ahàr àdãm kãfumki ahàr.” Maslanja nani ya Zənj àdãmki ma ni ti nanj Yezu. » ⁵ Nday nakənj tãra ticia ma ga Pol na ti tãgaskabá, mæk tãbaray tay àna *slimi ga Yezu. ⁶ Eslini Pol àbãki *ahar ka tay. Àra àbãkia ahar ka tay a ti Melefit àvi Məsuf Njɔlatani ana tay : nahkay tãzlapay àna ma hɔma ya nday ndayani tãsar do ni, tãhəngri ma ge Melefit ana mis daya. ⁷ Mis ya tãbaray tay ni dɛkeni tagray kru mahar cã.

⁸ Ka sarta nani agray kiyi mahkər Pol àhuriy kɔlavaf a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu. Eslini àhi ma ana mis, àgraki anɗwaz do. Àdãmki ma ka *Məgur ge Melefit àna njɔda, awayay ti mis tãgaskabu. ⁹ Ay ti mis ndahanjan kay e kidifj gatay bu tawayay mici ma ni do simiteni, tãfãki ahàr ka Yezu ndo, tãdãmki ma magɔdavani àki ke divi gayanjan kè meleher ge mis macakalavani daya. Nahkay Pol àslakafənja kã tay a, àhalkiba ndam madabay divi ga Yezu na àkiba ka tay a. Ahay ge lekwelel ga zal nahənj àbu, slimi gayanjan Tirenus : eslini ndam ga Yezu nakənj tãhuriyu kɔlavaf a ahay ni vu,

Pol àcahi zlam ana tay. ¹⁰ Àcahi zlam ana mis eslini vi cã, nahkay mis ga had Azi ni dek, ndam *Zude akaba nday ya ndam Zude do ni, ticia ma ga Bay geli Yezu a.

Bəza ga Seva akaba ndam maharam ndahanjan

¹¹ Eslini Pol àgray zlam gərgəri kay àna njɔda ge Melefit, ku ndam ga Yezu tekefi tãpi day-day ndo. ¹² Nahkay mis tãhəl enduwi akaba azana ndahanjan ya Pol enjifinjan ni, tãru tãfãki ka ndam ga arməwər. Ndam ya ti tinjifinjan àna zlam nday nani ka tay a ni tãngaba, ndahanjan seteni tãslãkiaba ana tay a. ¹³ Ndam *Zude ndahanjan tãbu tasawaday ka kɔsa ka kɔsa, tãgariaba seteni ana mis a. Nday day tawayay tagariaba seteni ana mis àna slimi ga Bay geli Yezu a, nahkay ku way way do àhi ana ata seteni ni ahkado : « Nəhi ana kuli, slãkumiaba ana maslanja hini àna *slimi ga Yezu ya Pol adãmki ma na. »

¹⁴ Ndam Zude ndahanjan tãbu nday adaskala, slimi ga bənj gatay Seva, nanj gɔdãkani ga ndam *manɗalabakabu mis akaba Melefit. Nday day tãbu tãhi ma ana seteni nahkay. ¹⁵ A vad nahənj tawayay tagariaba seteni ana mis a. Tãra tãhia ma na ana seteni na ti seteni ni àhəngrifənj ana tay, àdãm ahkado : « Yezu ti nãsara nanj a ; Pol ti nicia slimi gayanjan a ; ay lekuləm ti ndamam ? » ¹⁶ Seteni ni àra àdãma ma na nahkay ti maslanja nani ya seteni àniviyu ni àkadvu akaba tay, àtama tay a dek àna njɔda. Nday nakənj dek tãhəraya a ahay ba, tãcuhway, vu gatay dek ambəlæk, azana day àki ka tay ka vu bi. ¹⁷ Ndam Efez dek, ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ticia ere ye ti àgravu na. Tãgra anɗwaz a dal-dal ; tãzlabay Bay geli Yezu, tãdãm nanj gɔdãkani. ¹⁸ Mis ya tãfãkia ahàr ka Yezu a ni ti tãra kay, tãdafaya zlam ya tãgudar na vay-vay. ¹⁹ Ndam ya àgray maharam ahaslani ni tãhəlbijyu wakita ga maharam gatay ni, tãvuyekaba kè meleher ge mis a dek. Tãcal sinju ga wakita nday nani grusu dɔbu kru kru zlam. ²⁰ Nahkay Bay geli adafaki njɔda gayanjan ; pakama gayanjan akoru kama kama, kɔlavaf mis ndahanjan tagaskabu.

²¹ Kələnj ga zlam nday nani ti Pol àdãm : « Nakoru ka had Mesedəwənj akaba ka had Eseyi, anaslàka eslina ti nakoru a Zeruzalem. Anaslàka a Zeruzalem a ti ahàr àhu nãru a Rom. » ²² Àra àdãma nahkay ti àsləruru ndam gayanjan cã, ata Timote nday ata Erest, ka had Mesedəwənj. Nanjanani ti ni ànjəhadkivu gosku bal ka had Azi.

Ndam Efez tãzumki bəruv ka ndam ga Yezu

²³ Ka sarta gani nani ti zlam magɔdavani zləzladani àgrava e Efez azuhva divi ga Yezu a. ²⁴ Zal nahənj àbu, slimi gani Demetriyus, tawi gayanjan ga magray zlam sulumani àna gru. Ahar gɔdãkani agraya mazavu ga

ahay gəḍakani ge Ertemis * na ci6-cibena. Ndam ya təgri təwi ni tənḡət sinḡu kay ʼna nan. ²⁵ Demetriyus nakən ʼcakalakabu tay akaba ndam ya tagray təwi akadā gayan ni, mək ʼhi ana tay ahkado : « Zləbəba goro ni, kəsaruma mənḡətum zlam ti ʼna təwi geli hini ya magray ni. ²⁶ Ay nihi ti kipurama akaba kicuma ere ye ti Pol ʼgray na. ʼhi ana mis ahkado zlam geli ya magraya tay ʼna ahar geli gelena ni ti melefīt do. Ma gayan ya ti ʼdām ni ti mis kay təḡəskabā. Təḡəskabu ma gayan ni ti mis ya ahalay e Efez ni cilinḡ do, mis ya ka haḍ Azi ni ndahanḡ day təḡəskabā. ²⁷ Mis təbu tici ma gayan ni ti atəḍəm təwi geli ya magray ni ʼbəlāy do. Atəḍəm ahay gəḍakani ge melefīt geli Ertemis gəḍakani ni day zlam masakani. Ertemis melefīt geli gani ti ndam ga haḍ Azi akaba mis ga duniya dek təhanḡriuru ahār a haḍ, ay nihi ti atəḍəm nanḡ day zlam masakani. »

²⁸ Demetriyus nakən ʼra ʼḍəma ma na nahkay ti mis ya təbi slimi ni təzuma bəruv a dal-dal, təzlah, təḍəm : « Ertemis melefīt ga ndam Efez ni ti nanḡ gəḍakani. » ²⁹ Mis ga kəsa ni dek tāra ticia ma na ti tāgray tuwar. Nahkay tōru təḡəs ata Gayus nday ata Aristark, nday ndam Mesedəweḡ, adaba nday gani təsawadəkabu akaba Pol. Tāra təḡəsa tay a ti təhəloru tay ke weceweceni ka mələḡ gatay ya təcakalavu tamənjaləḡ kə givi ni. † ³⁰ Eslini Pol awayay aharukiviyu ke mis macakalavani ni, ay ti ndam maḍəbay divi ga Yezu ni təcafəḡa nanḡ a. ³¹ Zləbəba gayanḡ ndahanḡ təbu, nday ndam ga ḡumna ga haḍ Azi. Nday day təslərkiuru mis ti təhi ahkado kam-kam ʼru ka mələḡ ke givi ni ba. ³² Mis ni tāra təcakalava nahəma, ma gatay ʼrakaboru ndo ; ku way way do azlah, ʼḍəm ma gayanḡ tera. Nahkay mis kay e kidinḡ gatay bu ḡgay təcakalakivu kamam ti təsər do simiteni. ³³ Eslini zal nahanḡ ʼvu, slimi gani Eleksender. Ndam *Zəde ndahanḡ e kidinḡ ge mis macakalavani ni bu təhiaba ma gana, təhi mōru mādəlaya ma na kə meleher ge mis na dek. Eleksender nakən ʼra ʼcika kə meleher ge mis na ti ʼḍadā ahar ana tay, awayay azlapay. ³⁴ Ay tāra təsəra nanḡ zal Zəde nahəma təzlah, təpəski ka zlahay ni agray njemdi cə, təḍəm ahkado : « Ertemis melefīt ga ndam Efez ni ti nanḡ gəḍakani ! Ertemis melefīt ga ndam Efez ni ti nanḡ gəḍakani ! »

³⁵ Kələḡ gani bay mənḡəri pakama ga ḡumna ana ndam ga kəsa ni ʼhi ana mis macakalavani ni təlakakaba, mək mis nakən təlakakabā eḍeḍinḡ a. Tāra təlakakabā ti ʼhi ana tay ahkado : « Ləkələm ndam

Efez ni, mis ga duniya ni dek təsəra Efez ti mələḡ *njalatani ga ahay ge Ertemis melefīt geli gəḍakani ni. Mazavu ge Ertemis nakənḡ ya ʼsləkabiya e melefīt ba ni ti mis dek təsəra nanḡ day a huḍ ga ahay gani bu. ³⁶ Maslaḡa ya ʼḍəm ma gani nani ma ga malfadā ni ti way ? Nahkay ti jalum ahār lala, lakumkaba, kəḡudarum ma ba. ³⁷ Mis nday ndani ya kəhəlumbiyu tay ahalay ni ti təhəlababiya zlam akal a ahay ge melefīt geli ni ba ndo. Tindivi melefīt geli gani ndo daya. ³⁸ Ay tamal ti ata Demetriyus akaba ndam ya tagrakabu təwi ni tawayay mabəhadki mirdim ka maslaḡa nahəma, mələḡ ge seriya ʼbu : tōru tābəhadki ka tay eslini afa ga ndam magray seriya ni. ³⁹ Ay tamal ti zlam nahanḡ ʼbu kawayum kihindəm nahəma, ka fat ya ti gəḍakani atəcakalava ni ti akəḍəḡum ʼna ma gani afa gatay kwa. ⁴⁰ Geli ya ti mācakalavu kani ni ti ndam *Rom atəhi ana leli kəcakalumvu ti kawayum kakaḍumfəḡa kə ḡumna tək, kəcakalumvu ti ʼki ka mam ? Ay ti amənḡət ma ga mənḡəḡrifəḡani ana tay ti təḡəsiki ana leli do. » ⁴¹ Bay mənḡəri pakama ga ḡumna ana mis nakən ʼra ʼḍəma ma na nahkay ti, ʼhi ana mis macakalavani ni ku way way do māsləka, mōru a magam.

20

Pol akoru e Mesedəweḡ akaba e Gres

¹ Ndam ga kəsa ni tāra təmbrəḡa magray tuwar a nahəma, Pol ʼzalakabu ndam maḍəbay divi ga Yezu ni, ʼhi ana tay tāza njəḍā. ʼra ʼhiə ma ana tay a nahkay ti ʼgri sa ana tay mək ʼsləka, ʼru e Mesedəweḡ. ² ʼru ʼenjua eslina ti ʼsawadāy ʼvi njəḍā ana ndam məfəki ahār ka Yezu ni ʼna ma gəḡərani kay ya ʼhi ana tay ni. Kələḡ gani ʼsləka, ʼru e Gres, ³ ʼnḡəhad kiyi mahkər. Ka ya ti awayay acaliyu a *slalah ga yam vu akoru ka haḍ Siri ni ti, ʼcica ndam *Zəde təzlapakia ga məgri zlam maḡədavana. Nahkay nanḡ nakən ʼḡḡoru ḡwar e Mesedəweḡ zlam gayanḡ. ⁴ Ndam ya təsawadəkaboru akaba nanḡ ni ti ata : Sopatros wur ge Pirus ga kəsa Bery ; Aristark, Sikunḡəs nday ga kəsa Tesalonik ; Gayus ga kəsa Derbi ; Timote ; ata Tisik nday ata Trofim ga kəsa ya ka haḍ Azi ni. ⁵ Nday nakən təsləka tōru kama, tōru təḡəḡay leli a Truwas. ⁶ Leli ti ni kələḡ ga wuməri ya təzumvū dipenḡ *miwisinḡeni do ni māsləka e Filip a, mōru məcəliyu a slalah ga yam vu ga moru minḡiki tay a Truwas. Məgray vad zlam ka ahār divi, day ti mōru minḡiki tay. Eslini magray gosku sekw.

Pol ahi ma ge Melefīt ana mis a Truwas

* **19:24** Ertemis ti melefīt walani ga ndam Gres ; təḍəm nanḡ melefīt ge kiyi akaba ga waray. Ahay gayanḡ gəḍakani ti e Efez ; ahay nani ti gəḍakani, sulumani dal-dal ; mis təḍəm ahay nani bilinḡ ga zlam adəskəlani ya təgri eḡep ana mis a duniya bu dek ni. † **19:29** Mələḡ ga mamənjaləḡ kə givi e Efez ti gəḍakani. Azum mis agray 26.000.

⁷ Mära mângasva ga mæzum daf ge Melefit a ka ahar bëlanj mälakarawa ka fat ga sövdi fat ädiya a ahay va nahëma, Pol ähi ma ge Melefit ana mis mângasvani ni. Adaba äsëra mëlän amasla ti ara äsläka nahëma, ähi ma ni ana mis ni duk äbiviyyu ana huð malavad.⁸ Cengël tëbu kay a ahay ya ti leli mângasvu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahär ga ahay ndahanj. ⁹ Eslini wur dagwa nahänj slimi gani Ewtis nanj äbu manjëhadani digusa a moftotur bu ni ti ènjia dëwir a danj. Ka sarta gani nani ti Pol nanj äbu azlapay kekilenja. Wur dagwa nakënj nanj äbu enji dëwir nahkay ti ädäbiyyu kwa ka ahär ga ahay ya mahkär ya leli mëvu ni bu, ädaya ka had a. Nahkay tëra tizefteba nanj a ti nanj mämätani ändava. ¹⁰ Ay Pol ähëräya a ga had a, ädäkiyyu ka wur dagwa nakënj mëk äzay nanj a ahar vu. Ära äza nanj a nahëma ähi ana mis ni ahkado : « Ähali ahär ana küli ba, ämät ndo. »

¹¹ Kälänj gani Pol nakënj äcaloru a ahay ni vu zlam gayanj. Öru ènjua ti äzay *dipej, èsekaba mëk äzum. Ära äzuma dipenj na nahëma, äcahi zlam ana mis ni keti hundum mëlänj pay. Mëlänj ni ära äcada ti nanj nakënj äsläka. ¹² Wur dagwa ni ti ni tëzoru nanj a magam, ämät ndo nanj lala zlam gayanj. Nahkay mis ni dek tëmëra dal-dal.

Pol äsläka a Truwas a, akoru e Milet

¹³ Mälänj ära äsla ti leli mëcaliyyu a *slalah ga yam vu ga moru mæzövü Pol a Asos. Nahkay leli nakënj mäsläka, möru minjiyyu enji gayanj. Nanj ti ni äzay divi ga asak, ädäm amoru mazay nanj eslini kwa. ¹⁴ Pol nakënj öru ènjikia leli a Asos a nahëma, mæzövü nanj a slalah ga yam ni vu mëk möru e Mitilej. ¹⁵ Möru minjua ti hajënj gani mäsläka, möru a Siyu. Hajënj nahänj gani mäsläka möru a Samos. Hajënj tegani gani day kwa ti minjiyyu e Milet. ¹⁶ Micik e Efez ndo, adaba Pol äwayay mijinj sarta gayanj eslini ka had Azi do. Nanj äwacavu ga moroni a Zerüzalem, awayay ti ahär ädäm wudäka tagray wumëri ge *Pentikwet ni ti ènjua.

Ma ga Pol ya ähi ana gädäkani ga ndam Efez ni

¹⁷ Nday tëbu e Milet nahkay ti Pol nakënj äsläroru mis e Efez ga mazalabiyyu gädäkani ga ndam mëfäki ahär ka Yezu ye eslini ni. ¹⁸ Gädäkani nakënj tëra tünjia ti Pol ähi ana tay ahkado : « Kwa ka fat goro ya ti nära a Azi a äbivaya ana vad ya kana ni ti, käsëruma ahämamam mänjëhadkabu akaba küli na akaba ere ye ti nägra na. ¹⁹ Käsëruma tæwi ya ti nägri ana Bay geli na ; a huð ge tæwi gani nani bu ni ti näzay ahär goro akada ge mis gädäkani ndo ; ku tamal nahkay nëjgu ni mis tëzumua öaruv a akaba tëgrua daliya adaba ndam *Züde tëgraku mbada-mbada palam. ²⁰ Käsëruma daya nimbirifinj zlam ya

ti äbäläy ajënakü küli ni ana küli ndo. Zlam ni dek nähia ana küli a, nëcahia ana küli kè meleher ge mis a vay-vay. A magam geküli day nähia zlam na dek ana küli a, nëcahia ana küli a daya. ²¹ Ma goro ya nädäm ni ti nëhi ana ndam Züde akaba ana nday ya ndam Züde do ni äna njädä goro dek tëmbatkaba majälaj ahär gatay a, tëgaskabu ma ge Melefit, tëfäki ahär ka Bay geli Yezu.

²² « Ay nihi ti nakoru a Zerüzalem akada ga Mësuf *Njälätani ya ähu “Ru” kwa ni. Ere ye ti amagrakuvu eslini ni ti nësär do. ²³ Ay ti ere ye ti nësär nahëma nihi : a kësä ya nakoru ni vu dek ti *Mësuf Njälätani ähu ma, ädäm atäfiiyyu nu a danjgay vu, atëgru daliya. ²⁴ Ay a majälaj ahär goro bu nahama, ku tamal nëbu äna sifa, ku nëmät nëngü ni arayanj gani goro do. Ere ya nawayay ni ti, nawayay nindeverinjaba tæwi ga Bay geli Yezu ya ähu gray ni cilinj. Tæwi gayanj gani ti ga mëhi *Ma Mäwëni Sulumani äki ka *sulum ge Melefit ana mis.

²⁵ « Nöpësa e kidinj geküli ba dek, nähia ma äki ka *Magur ge Melefit ana küli a. Ay nihi nësëra ekipämkiyyu wur ge eri goro va do. ²⁶ Adaba zlam gani nani nahi ma ana küli kani : Tamal masläja e kidinj geküli bu èjija ti ahar goro äkibu bi. ²⁷ Nädäm nahkay ti adaba nädëfikiaba ere ye ti Melefit awayay agray na dek ana küli a, day nimbirifinj arayanj ana küli ndo. ²⁸ Nahkay ti bumi slimi ana ahär geküli, bumi slimi ahar gädäkani ti ana mis ndahanj ya ti Mësuf Njälätani äbëhadivü tay ana küli a ahar vu ni akada ge mis ya tëbi slimi ana zlam ga gënw ni. Wur ge Melefit ämät ti azuhva mis nday nani. Nahkay ti bumi slimi ana tay lala. ²⁹ Näsëra ka ya ti anasläka afa geküli a ni ti mis ndahanj atara tëhurkiyyu ke küli akada ga kërä gili ya tëhurkiyyu ka zlam ga gënw ni. Nahkay ti nday gani nani ti atëgrikaba ahär ana mis na kway-kwayay. ³⁰ Ku e kidinj geküli geküleni bu day mis ndahanj atasëkad malfada, tawayay ti ndam mëfäki ahär ka Yezu ni tëdäbay tay. ³¹ Nahkay ti bumvu slimi, dëgäzlumki ahär ka zlam ya nëcahi ana ku way way do geküli vi mahkär mëlafat akaba mëlavad ni. Ka ya ti nëcahi zlam nday nani ana küli ni ti yam tuway goro ädëgaya daya.

³² « Ay nihi ti nëmbrivü küli a ahar vu ana Melefit. Nanj gani amëgri sulum gayanj ana küli akada ya ädäm amëgri ana küli ni. Nanj ti esliki mëvi njädä ana küli ti käfumki ahär ka Yezu ätam ya ti käfumki ahär nihi ni. Esliki mëvi zlam sulumani ana küli akada ya amëvi ana ndam gayanj dek ni. ³³ Nu ti ku singu, ku gru, ku azana ga masläja ègü eri ndo : ³⁴ leküläm day käsëruma, nu ti nägray tæwi äna ahar goro goroani day kwa ti nëngätä zlam ana huð goro akaba ana ndam goro ya masawaday akaba tay ni.

³⁵ Nu nahəma, a huɗ ga zlam ya nəgray ni bu dek ti nədɛfɪkia ana kuli a, ahār àdəm si kəgrum tawi kwa, nahkay ti kəŋgətum zlam ga məjənaki ndam talaga àna naŋ. Bay geli Yezu àdəm àna ahār gayan ahkado : “Kəvi zlam ana mis ti amər kur àtama ya mis avuk na.” Ma hini ya àdəm ni ti jalumki ahār lala. »

³⁶ Pol àra àdəma ma hina nahkay nahəma, àbəhad mirdim grik akaba tay, àhəŋgalay Melefit. ³⁷ Eslini nday dek titəwi, tàdɛgakiyu ka Pol nakəŋ cip cip ga məgri sa. ³⁸ Bəruv àwər tay ti ahar gəɗəkani azuhva àhi ana tay ahkado : « Ekipumkiwu wur ge eri goro va do » ni palam. Tàra təgria sa ti təzoru naŋ e divi vu bəɗak ka mələŋ ga *slalah ga yam ya akoru acalviyu ni.

21

Pol akoru a Zeruzalem

¹ Ka ya ti məcəliya a *slalah ga yam va, mèdeva akaba tay a nahəma, mòru suwwa a Kos. Màra məsləka eslina ti hajəŋ gani mìnja a Rot a. Kələŋ gani məsləka eslina, mòru a Patara. ² Eslini mədi ahār ana slalah ga yam ga moroni e Fenisi, məcəlviyu mək məsləka. ³ Màra mìnja e kidiŋ ga dəluy ni ba nahəma, məcoru Sipir gwar ka ahar ga gəjar geli, mòru suwwa ka haɗ Siri. Màra mìnja eslina ti micik e Tir ka mələŋ ga slalah ga yam ya ticik ti mis təhəlaba zlam a ni. ⁴ Eslini mədi ahār ana ndam mədəbay divi ga Yezu ni, mənjàhad gosku sekwa akaba tay. Nday nakəŋ *Məsuf Njəlatani àdɛfɪkia ere ye ti amagrakivu ka Pol a Zeruzalem na ana tay a, nahkay təhi ana Pol : « Kòru ba. » ⁵ Màra məzuma gosku sekweni na akaba tay a ti məhi ana tay leli məsləka, nahkay nday dek akaba wəl gatay akaba bəza gatay təzoru leli e divi bu, məsləkaba a kəsa ni ba, màra mìnja kə gəvay ga dəluy a ti məbəhad mirdim, məhəŋgalay Melefit. ⁶ Mara medevu akaba tay wudək nahəma, məgravu sa akaba tay. Kələŋ gani leli məcəlviyu a slalah ga yam vu, nday ti ni təsləka, təŋgoru a magam gatay.

⁷ Leli nakəŋ məsləka e Tir a ti mòru a Petlemayəs. Eslini mòru mədi ahār ana ndam məfəki ahār ka Yezu, məgri sa ana tay, mənjàhad akaba tay ruk mək məndəhadbu. ⁸ Mələŋ àra əsla ti mòru a Sezare afa ge Filip bay macahi ma ge Melefit ana mis ni, mək mənjàhad eslini. Ka ya ti tədaba mis a adəskəlana a Zeruzalem a ni ti naŋ àkibu ka tay. ⁹ Bəza dahalay gayan təbu fad, təsər zawal do, təbu təhəŋgri pakama ge Melefit ya awayay ahi ana mis ni ana mis. ¹⁰ Leli məbu eslini vad ehimeya nahəma, zal nahaŋ slimi gani Agabus əsləkabiya e Zude a, àdi ahār ana leli. Naŋ gani ti bay

mahəŋgaray *pakama ge Melefit. ¹¹ Àra ənjia ti əzay maslpara ga Pol mək əwəlkabu asak akaba ahar gayan àna naŋ. Nahkay àdəm : « Ere ye ti Məsuf Njəlatani àdəm ni nihi : “Bay ga maslpara hini ti ndam *Zude atoru təwəl naŋ a Zeruzalem akada goro hini ya nəwəlkabu asak akaba ahar ni. Atəgria nahkay ti atəvi naŋ ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.” » ¹² Leli nakəŋ màra micia ma gayan na nahkay ti, leli akaba bəza ga məŋ geli ya eslini a Sezare ni məhəŋgalay Pol, məhi : « Kam-kam kòru a Zeruzalem ni ba ti. » ¹³ Ay ti Pol àhi ana leli ahkado : « Kitəwəm ti kamam ? Kawayum kəbumuvu əŋgwaz ti kamam ? Nu ti ku takoru takad nu a Zeruzalem azuhva Bay geli Yezu tekeɗi aranaŋ gani goro do. Tamal ti takoru təwəl nu ciliŋ ti ma gani goro mam ; nəgray əŋgwaz do, nəgəskabu nahkay. » ¹⁴ Misliki mekelikaba ma gayan na ndo ni ti məmbrəŋ naŋ, mədəm ere ye ti Bay geli Yezu awayay ni məgravu ciliŋ.

¹⁵ Màra məpəsa eslina vad a ɓal nahəma, məslamalavu mək mòru a Zeruzalem. ¹⁶ Ka ya ti mòru ni ti, akaba ndam Sezare ya tədəbay divi ga Yezu ni. Mòru mìnja ti təzoru leli afa ga zal Sipir nahaŋ slimi gani Mənasəŋ ka mələŋ ya ti makoru manjàhad ni. Naŋ gani ti àfəkia ahār ka Yezu a àpəsa.

Pol akoru afa ge Zek

¹⁷ Leli nakəŋ mòru mìnja a Zeruzalem a ti bəza ga məŋ geli ye eslini ni təgəskabu leli àna məmərani. ¹⁸ Hajəŋ gani ti mòru akaba Pol afa ge Zek. Mòru mìnja ti mədi ahār ana gəɗəkani ga ndam məfəki ahār ka Yezu ni dek macakalavani eslini. ¹⁹ Pol əgri sa ana tay mək əŋgəhad təwi gayan, əŋgəhad zlam ya ti Melefit əgray e kidiŋ ga ndam ya ti nday ndam *Zude do ni bu ni dek ana tay. ²⁰ Tàra ticia ma gayan na ti təzləbay Melefit, mək təhi ahkado : « Kici ndo waw wur ga məŋ geli ni ? E kidiŋ ga ndam Zude bu ni ti ndam ya təfəki ahār ka Yezu ni ti tagray dəbu ehimeya. Nday dek təgəskabá *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni ba lala. » ²¹ Ticia nak kəbu kəhi ma ana ndam Zude ya təbu tanjàhad e kidiŋ ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni, kəhi ana tay təmbrəŋ Divi ge Melefit gani nani, *təkeli kədi ana bəza gatay va ba akaba tədəbay manjàhad ya ahaslani ga ndam Zude ya tədəbay ni va ba ferera. ²² Ay nihi ti magray ahəmamam ? Tara tici nak kəbu ahalay ni. ²³ Nihi nahəma, gray ere ye ti məhuk ni : mis təbu fad ahalay, təhi ana Melefit : “Tamal kəgria zlam ya mihindilək na ana leli a ti məwəskaba ahār a.” * ²⁴ Ka ya ti takoru tagray zlam ge migi *njəlatani ni ti dəgum akaba tay. Singu gatay ya ahār àdəm təpəl ni ti pəlkia ka tay

* 21:23 Mənjay Macalani 6.1-18 ; Tawi 18.18.

a : nahkay ti etisliki mawəskaba ahàr a. Kàgra nahkay ti ma ya mis tédəmkuk ni ti, mis dək atəsər ma gatay ni ma ga malfada. Atəsər nak nakani kàmbərəj Divi ge Melefit ya àbu mabəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ndo, kəbu kadəbay àna divi gani lala. ²⁵ Ay nday ndahan ya nday ndam Zude do təkəki ahàr ka Yezu ni ti mabikioya wakita ana tay a àndava. Ere ye ti mazlapaki ni, məhi ana tay ahkado : “Kàhəpəđum aslu ga pəra ba, kəzumum mimiz ba, kàhəpəđum aslu ga zlam ya tàmərdəy məmərdani ni ba, kəgrum mesuwəhvu ba daya.” »

²⁶ Nahkay həjəj gani Pol nakəj təsləka akaba mis fadani na, təgray zlam gatay ge miği njəlatani. Kələj gani Pol nakəj àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Àhi ana ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni ahkado : « Amagra vad adəskəla ti miği njəlatani, nahkay ti ku way way do geli amanja ga məvi sədaga ana Melefit a. »

Təgəs Pol

²⁷⁻²⁸ Vad adəskəlani ara andav wudək nahəma, ndam *Zude ga had Azi ni tipa Pol a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. Tàra tipa nañ a ti tédəmkiki ma magədavani, təzlahki, tédəm : « Ndam *Izireyel, dəgumkiva ke leli a. Zal ya ti adəmki ma magədavani ka ndam Izireyel, adəmki ma magədavani ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkiki ni akaba adəmki ma magədavani ka ahay gəđakani ge Melefit ni nañ hi. Nañ ti ku eley eley do dək ahi ma gayəj ni ana mis dək. Nday ya ti nday ndam Zude do ni tekeđi àvia divi ana tay a, təbu təhuriyu a ahay gəđakani *njəlatani ge Melefit ni vu. Nahkay àgudarkabá ahay na ! » Ndam Zude ga had Azi ni tàra tédəma nahkay ti mis kay tərakiva ka tay a, mək təgəs Pol nakəj. ²⁹ Tédəm Pol àgudarkabá ahay na ti, adəba tipikaba tay ata Trofim zal Efəz na təbu təsawadəkabu a kəsə bu. Nahkay təhi ana ahàr ahkado Pol nañ àbu afiyu nañ a ahay gəđakani ge Melefit ni vu.

³⁰ Mis ga kəsə dək tàra ticia ma na ti tərəkia ka Pol nakəj ke wecewecena a ahay gəđakani ge Melefit ni va. Təgəsəy nañ a yaw, təgəjahaya e mite va mək təzləkvü mahay ga ahay ni dək həyā. ³¹ Tawayay takad nañ wudək nahəma, ma gani ènjəa afa bay ga ndam slewja ga ndam *Rom a. Təhi ahkado : « Tuwər àgrava ahalay a kəsə Zeruzalem ba dək. » ³² Eslini bay ga ndam slewja ni àday ndam slewja akaba gəđakani gatay ndahan ke weceweceni, təcuhwakioru ke mis dal-dalani ni. Mis ni təbu təzləb Pol, ay tàra tipa bay ga ndam slewja akaba ndam slewja gayəj na ti təmbrəj məzləb nañ həyā. ³³ Eslini bay ga ndam slewja ni àhəđakfənjəy ka Pol, àgəs nañ mək àhi ana ndam slewja gayəj ni təwəla nañ àna jejirəi

a cu. Èhindifinja ma kè mis na, àhi ana tay ahkado : « Nañ way ? Àgudar mam ? » ³⁴ Ay ti mis ya ti eslini ni ku way way do azlah, adəm ma gayəj nahəj. Nday təbu təzlah nahkay ti bay ga ndam slewja ni ècikaba ere ye ti mis tédəm na do. Eslini àhi ana ndam slewja gayəj ni tázoru Pol ka mələj ga ahay gatay ya tanjəhadvü ni. ³⁵ Tòru tinjəa àna nañ a, təbu təcəl dāva ga ahay ni ti tázay nañ mazani kwa, adəba mis ni təmbrəj nañ do, tawayay təzləb nañ keti, ³⁶ nday dək təzlahləjəru, tédəm : « Káduma ! »

Pol adəm ma ga vu gayəj kè meleher ga ndam Zude

³⁷ Ka ya ti tawayay təziyu Pol nakəj a dalaka ga ahay ni vu nahəma, àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Nawayay nahuk ma ti kəvu divi gani aw ? » Bay ga ndam slewja ni àhəjgrifəj, àhi : « Kəsəra ma Gres a waw ? » ³⁸ Tata zal Ezip ya ti àgəskabu ma ga ngumna ndo, àgray ti mis dəbu fad tédəbay nañ, tərakaboru akaba tay a huđ gili vu guhwa hini ni ti nak do waw ? » ³⁹ Pol àhəjgrifəj, àhi ahkado : « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi, nu mis ga kəsə gəđakani. Nəgruk kam-kam ; vu divi ga məhi ma ana mis ni ti ! » ⁴⁰ Nahkay bay ga ndam slewja ni àvi divi gani. Pol ècikaba jik ka dāva ga dalaka ga ahay na, mək adəđi ahar ana mis ni ti təlakakabá. Mis ni tàra təlakakabá ti Pol nakəj àhi ma ana tay àna ma *Hebri. Àhi ana tay ahkado :

22

¹ « Ata bəba akaba bəza ga mmawa goro ni, nəhi ma ga vu goro ana kuləi, ciməki day. » ² Tàra ticia nañ àbu àhi ma ana tay àna ma Hebri nahəma, təlakakabu dēdik-dēdik, nahkay àhi ana tay ahkado : ³ « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi. Ay ti nədək ahalay a Zeruzalem, masləja ya ti àcəhu zlam day Gemeliyel, àdəfukia Divi ge Melefit ya ata bəj geli tédəbay na lala. Ka sarta nani ti nəvia ahàr a dək ana Melefit akada gekəli ya kəbum kəvumi na. ⁴ Nəgria dāliya dal-dal ana ndam ya ti tédəbay divi ga Yezu na, nəwəyā mabazl tay a ; nəgəsa zawal akaba wāl a, nəbia tay a dangay va. ⁵ Gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ndahan təsəra ma goro ya nədəm ni jiri, tagrakua sedi a tata. Təbua wakita, təhu nəhəlikaboru ana bəza ga məj geli ya a Damas ni. Nahkay nu nakəj nədəvu e divi vu ga moru məwəlbəiyu ndam ya təkəki ahàr ka Yezu eslini ni, ga məhəlbəiyu tay ahalay a Zeruzalem ti tàra tātəb tay. »

Pol azlapaki ka mənəkiki ka məfəki ahàr gayəj ke Melefit
(Tawi 9.1-19 ; 26.12-18)

⁶ « Ka ya ti nàbu nakoru a Damas, ninjiyu wudak fat àra ècika tirkef-kef nahàma, masladani dal-dal àsləkabiya e melefit ba, àhàrkuaya. ⁷ Eslini nu nakəŋ nàzum mədədani mək nìci dənğu ga maslaŋa àzalay nu, àhu ahkado : “Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ?” ⁸ Àra àhua ma nahkay ti nàhi : “Nak way, bay goro ?” Mək nìci dənğu ni keti : “Kəgru daliya ti ana nu, nu Yezu zal Nazaret ni.” ⁹ Ndam ya ti leli məbu makoru akaba tay ni tìpia masladani na, ay ti tici dənğu ga bay ya ti àhu ma ni ndo. ¹⁰ Eslini nàhi : “Nàgray nihi ti mam, bay goro ?” Àhəŋgrifəŋ, àhu : “Cikaba, ru a Damas, ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti Melefit àhuk gray ni dek.” ¹¹ Masladani ni àra àhàrkuaya ti àwulufa nu a, nahkay ndam ya ti məbu makoru akaba tay ni tādafua ahar a, təzoru nu a Damas.

¹² « A Damas nahəma zal nahan nan àbu, slimi gayan Ananiyas. Nan gani mis sulumani, àgəskabà Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki na lala. Nahkay ndam *Zude ye eslini ni dek tədəm nan mis sulumani ededən. ¹³ Mòru minjua a Damas a ti nan nakəŋ àra àdu ahàr, àhu ahkado : “Sol, wur ga mmawa goro ni, pi divi akada ya ahaslani ni.” Eslini nipi divi, nipi nan həya. ¹⁴ Ananiyas nakəŋ àhu keti : “Melefit ga ata bəŋ geli ni àdəkiba kur kwa ahaslana, ti kəsər ere ye ti nan awayay ni, ti kəsər Bay Jireni ni, ti kici ma ya ti nan àhuk ni. ¹⁵ Awayay ti kigi zal sedi gayan, kàhi ere ye ti kipi ni akaba ma gayan ya kici ni ana mis dek kwa. ¹⁶ Ay nihi kicia ma nahkay ti, kajəgay mam mba mam ? Cikaba, *tābaray kur, həŋgalay Melefit àna *slimi ga Yezu, nahkay ti Melefit ambərfukwa zlam magudarani gayak na.”

¹⁷ « Àra àpəsa 6al nahəma, nənğa a Zeruzalem a. A vad nahan nəhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu, nəbu nahəŋgalay Melefit nahəma, Melefit àngazlu zlam nahan. ¹⁸ Nipi Bay geli Yezu, àhu ahkado : “Sləkaba a Zeruzalem a ke wecewecena, adaba ndam Zeruzalem atəgəskabu ma ya akədəmku ni do.” ¹⁹ Nahkay nu nakəŋ nəhəŋgrifəŋ, nàhi ahkado : “Bay goro, nday day təsəra, ahaslani nu nəbu nakoru a ahay gərgərani gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni vu, nəhuriyu nəgəsaya ndam ya təfəkuk ahàr na, ndahan nəbiyu tay a dənğu vu, ndahan ti ni nəzlə6 tay timey. ²⁰ Ka ya ti təbu takad zal sedi gayak Etiyen ni ti nu day nəbu ka maləŋ gani, nàwaya dal-dal, nàjəgakia məgudi ga ndam ya takad nan na daya.” ²¹ Nan nakəŋ àhu keti : “Nak sləka kòru, adaba nəsəlòru kur drin e kidin ga jiba ndahan ya ti nday ndam Zude do ni vu.” »

Pol nan àbu kè meleher ga gəđakani ga ndam slewja

²² Tàra ticia ma ga Pol ya àdəm ahkado : « Yezu àhu : “Sləka kòru, nəsəlòru kur e kidin ga jiba ndahan ya ti nday ndam *Zude do ni” » nahəma, mis ni təzlah, tədəm : « Jijinəma maslaŋa hina, kaduma nan a ! Ahàr àdəm kəbrəŋumiviyu sifa ba ! » ²³ Nahkay nday nakəŋ təzlah, təhəlkaba məgudi gatay a təboru, akaba təboru haf agavəla. ²⁴ Nday təbu tagray nahkay ti bay ga ndam slewja ga ndam *Rom ni àhi ana ndam slewja gayan ni təziyu Pol ka dalaka ga ahay ni ti təzlə6 nan. Awayay təzlə6 nan nahkay ti adaba awayay mədəmaya ma ge jiri a ti təsər mis ni təzlahki ti kamam. ²⁵ Ka ya ti təbu təwəl Pol ga məzlə6 nan nahəma, Pol nakəŋ àhi ana bay ga ndam slewja ya nan àbu eslini ni ahkado : « Təvia divi ana kəli a ga məzlə6 zal Rom mənəjəd magrafəŋa seriya waw ? » ²⁶ Nan nakəŋ àra ècia ma ga Pol na ti àrakioru ka bay gayan, àhi ahkado : « Kəgray hi ti ahəmamam ? Nan hini zal Rom ci ni ! » ²⁷ Nahkay bay ga ndam slewja nakəŋ àrəkia ka Pol a, àhi : « Hu nak ti zal Rom ededən aw ? » Pol àhi : « Iy nu zal Rom ! » ²⁸ Bay ga ndam slewja ni àhi : « Nu nàbəhadà sinğu a dal-dal day ti nigal zal Rom ! » Pol ti ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ay nu ti kwa tìweya nu a, nu zal Rom. » ²⁹ Ndam slewja ya təwəl Pol, tawayay təzlə6 nan ti mədəmaya ma ge jiri a ni tàra təsəra Pol nan zal Rom ti təsəla, təmbərbu nan. Bay ga ndam slewja ni àra àsəra Pol zal Rom, àwəla nan àna jejrì6i a ti, nan nanani àna ahàr gayan day aŋgwaz àwara nan a.

Pol nan àbu kè meleher ga ndam magray seriya

³⁰ Bay ga ndam slewja ni awayay asər ere ye ti ndam *Zude təcalki Pol ni lala. Nahkay hənən gani èpicehiaba jejrì6i na ana Pol a, àzalakabu gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam magray seriya ga ndam Zude ni dek. Tàra təcakalava nahəma, àra àna Pol e kidin gatay va.

23

¹ Eslini Pol nakəŋ àmənjaləŋ ana ndam magray seriya ni lala, àhi ana tay ahkado : « Beza ga mmawa goro ni, a majalay ahàr goro bu ni ti kwa ka ya ti nənjàki magri təwi ana Melefit ni àbivaya ana kana nu nəbu njalata kè meleher gayan. » ² Ananiyas gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni àra ècia ma ga Pol na ti àhi ana ndam ya ti kà gəvay ga Pol ni : « Sumik-abiyu bəbarva ka pakama gayan ni. » ³ Eslini Pol àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Melefit aməsi bəbarva ti ana nak ! Nak ti akada ga gudu awayay ambəd, təgria zlam bəd-bədàna ni. Nak kədəm kəbu kəgrafua seriya ti akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki ni. Ay nihi ti kəgray ere ye ti Melefit àdəm a wakita

ge Mawiz ni bu ni do, adaba k̄hi ana mis t̄su b̄barva. » ⁴ Mis ya t̄bu eslini ni t̄hi ana Pol ahkado : « Kindivi ḡd̄akani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefiti ya Melefiti adaba naŋ a ni zla do waw ! » ⁵ Pol àh̄əŋgrif̄əŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « B̄za ga mmawa goro ni, ŋgay naŋ ḡd̄akani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefiti ni n̄sar do. Adaba àbu m̄b̄əkiani a Wakita ge Melefiti bu nahkay hi : “Kindivi ḡd̄akani ga ndam jiba gayak ba.” * »

⁶ Pol àra às̄era mis macakalavani ni ndahaŋ ndam *Sed̄useȳeŋ, ndahaŋ ti ni ndam *Feriziȳeŋ nah̄ama, àzlah k̄e meleher ga ndam magray seriya ni, àd̄am ahkado : « B̄za ga mmawa goro ni, nu zal Feriziȳeŋ, baba day zal Feriziȳeŋ. T̄z̄əbiyu nu k̄e meleher gek̄uli, tagrafua seriya ti adaba n̄f̄əki ah̄r ke Melefiti, n̄s̄era mis atangaba e kisim ba. » ⁷ Pol àra àd̄əma ma na nahkay ti ndam Feriziȳeŋ t̄əgray gejewi akaba ndam Sed̄useȳeŋ, m̄ək mis macakalavani ni t̄icirvu. ⁸ T̄icirvu nahkay ti adaba ndam Sed̄useȳeŋ t̄əd̄əm mis àm̄eta ti àŋgaba e kisim ba do, t̄əd̄əm m̄əsl̄ər àbi, m̄əsūf day àbi ; ndam Feriziȳeŋ ti ni t̄əd̄əm mis taŋgaba e kisim ba, m̄əsl̄ər akaba m̄əsūf day t̄əbu. ⁹ Zlahay ge mis ni àra às̄agakiva ti ndam *m̄əs̄ər Wakita ge Melefiti ya t̄ək̄ibu ka ndam Feriziȳeŋ ni t̄əzuma b̄aruv a dal-dal, t̄əpasl̄akiaba eri ke mis ndahaŋ na, t̄əd̄əm : « Magudar ga maslaŋa hini ti àbi ; bi m̄əsūf ahkay do ni m̄əsl̄ər àhi ma ti m̄əs̄aruma waw ? » ¹⁰ Nday nak̄əŋ t̄əbu tagray gejewi kay kay nahkay ti bay ga ndam slewja ni àgra aŋgwaz a, àd̄əm bi atakwacakaba Pol a. Nahkay àhi ana ndam slewja gayan ni t̄oru t̄əzababiya Pol e kid̄iŋ ge mis ni ba, t̄əzoru naŋ ka dalaka ga ahay ni.

¹¹ Ga m̄əlav̄ad̄ gani Bay geli àŋgazlivu ana Pol nak̄əŋ, àhi ahkado : « K̄əgray aŋgwaz ba, k̄əgra sedi goro ahalay a Zeruzalem a, nahkay nawayay k̄oru k̄əgray akada nani a Rom daya. »

Ndam Z̄ude t̄əzlapaki ka Pol ga m̄əgri zlam maḡadavani

¹² Ge m̄iled̄ə gani ti ndam *Z̄ude t̄əzlapaki ka Pol ga m̄əgri zlam maḡadavani. T̄əmb̄ad̄ay d̄ək, t̄əd̄əm : « Tamal m̄ək̄ad̄ Pol ndo ni ti m̄əzum zlam do, misi arañə do. » ¹³ Nday ya ti t̄əd̄əmki ma ka Pol ni ti t̄ətama kru kru fadana. ¹⁴ Nahkay t̄oru afa ga ḡd̄akani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefiti nday t̄əbu akaba ḡd̄akani ndahaŋ, t̄əhi ana tay ahkado : « Leli m̄əmb̄ad̄a d̄ək, m̄əd̄əm ahkado : Tamal m̄ək̄ad̄ Pol ndo ni ti m̄əzum zlam do, misi arañə do. » ¹⁵ Nihini nah̄ama lek̄ul̄əm akaba ndam magray seriya ni ti ma gek̄uli m̄aŋja b̄əlan, d̄əgum k̄əhumi ana bay ga ndam

slewja ni m̄əzibiya Pol ana k̄uli a. K̄əhumi ahkado mawayay m̄ihindif̄iŋa zlam gayan ya àgray na lala. Leli ti ni amak̄ad̄ naŋ e divi bu, etinjikia àna naŋ ke k̄uli a do. »

¹⁶ Ka ya ti nday t̄əbu t̄əzlapay nahkay ni ti wurum ga Pol ècia zlapay gatay na. Nahkay àc̄uhworu ka m̄əlan ga ahay ga ndam slewja ni. Òru èŋj̄əa ti àc̄əliyu a dalaka ga ahay ni vu m̄ək̄ àh̄əŋgri ma gatay ni ana Pol. ¹⁷ Nahkay Pol nak̄əŋ àzalabiya ḡd̄akani ga ndam slewja nahjan b̄əlan, àhi ahkado : « Zoru dagwa hini afa ga bay gek̄uli ni, adaba ma gayan àbu akoru ahi. »

¹⁸ Eslini ḡd̄akani ga ndam slewja nahjan ni àzoru naŋ afa ga bay gatay nak̄əŋ. Òru èŋj̄əa àna naŋ a ti àhi ahkado : « Pol zal d̄əŋgay ni àzalay nu, àhu n̄əz̄uk̄biya dagwa hina, ma gayan àbu awayay ahuk. » ¹⁹ Nahkay bay ga ndam slewja ni àḡas ahar gani, t̄oru cak m̄ək̄ èh̄indif̄iŋa ma gana, àhi : « K̄əra ti àna ma ga mam ? » ²⁰ Naŋ nak̄əŋ àh̄əŋgrif̄əŋ, àhi ahkado : « Ndam Z̄ude t̄əzlapakab̄a, t̄əd̄əm etihindi kur k̄əzoru Pol k̄e meleher ga ndam magray seriya ni haŋəŋ, at̄əhuk tawayay t̄ihindif̄iŋa ma lala. » ²¹ Ay ti at̄əhuka ma gatay na nahkay ti k̄əḡəskabu ba, adaba mis t̄ətam kru kru fad̄ t̄əbu atab̄əhad̄i eri e divi bu. Nday gani t̄əmb̄ad̄a d̄ək, t̄əd̄əm : “Tamal m̄ək̄ad̄ naŋ ndo ni ti m̄əzum zlam do, misi arañə do.” Nihini ma gatay b̄əlan, t̄əj̄əgay ma gayak ya ak̄əhi ana tay ni cilin. » ²² Wur dagwa ni àra àhia ma nahkay ti bay ga ndam slewja ni àhi : « Sl̄əka, ay ti ŋgay k̄əhua ma hina ti k̄əhi ana maslaŋa ba. »

T̄əzoru Pol a Sezare

²³ K̄əlan gani bay ga ndam slewja ni àzalay ḡd̄akani ga ndam slewja ndahaŋ c̄ə, àhi ana tay : « Slamalumuva ma maroni a Sezare ga m̄əlakarawa àna n̄jemdi amb̄əl̄mbu. Ka ya ti k̄əd̄əgum nah̄əma, duma ndam slewja diŋ diŋ c̄ə, ndam ya takoru àna pilis ni kru kru ad̄əsk̄əla, slewja ndahaŋ awasl̄ àf̄əŋ k̄ə tay ni day diŋ diŋ c̄ə ; ²⁴ ŋgat̄umiva pilis ndahaŋ ana Pol a, zumoru naŋ afa ga bay Felis ti arañə èŋj̄if̄iŋ ka ah̄r divi ba. » ²⁵ Nahkay bay ga ndam slewja ni àb̄ik̄ioru wakita ana bay Felis ni ; àhi nahkay hi :

²⁶ « Nu K̄əlot Liziyas n̄əgruka sa, bay ḡd̄akani Felis. » ²⁷ Maslaŋa hini ya n̄əsl̄ər̄uk̄aboru ni ti ndam *Z̄ude t̄əḡəs naŋ, tawayay takad̄ naŋ. N̄əra n̄icia naŋ zal Rom ti m̄oru akaba ndam slewja goro m̄əh̄əŋgaf̄əŋa naŋ k̄ə tay a. ²⁸ Nawayay ti n̄əs̄ər ere ye ti tacalki naŋ ni ti, n̄əzoru naŋ k̄e meleher ga ḡd̄akani ge seriya gatay. ²⁹ Ka ya ti tagraf̄əŋa seriya ti n̄ədi ah̄r ana zlam magudar gayan ya ti takad̄ki naŋ di ahkay do ni esli ga m̄əfiyu naŋ a d̄əŋgay vu ni ndo. Ay tacalki naŋ ti àki ke divi gatay ya

tadabay ni. ³⁰ Yaw maslaña nahanj àrækua àhu ahkado : “Ndam Zude tázlapakabá ga mægri zlam magədavani ana Pol a.” Nàra nicia ma nana ti nàslərükaboru nanj ti nahkay, mək nàhi ana ndam ya tacalki nanj ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak. »

³¹ Nahkay zla nahəma, ndam slewja ni tğray ere ye ti bay gatay àhi ana tay ni : tázay Pol ga məlavad nani, tōru àna nanj a Antipatris. ³² Hajəŋ gani ndam slewja ya tōru àna asak ni təsləkabiya, tanga ka mələŋ gatay na, təmbərfəŋbiyu Pol kà ndam ya tōru àna pilis ni ti tázoru nanj. ³³ Tōru tınjəa a Sezare a ti təvi wakita ni ana Felis bay gədakani nakəŋ mək tədəfiki Pol. ³⁴ Bay gədakani ni àra àza wakita na, èjəŋga ti àhi ana Pol ahkado : « Nak mis ga had weley ? » Pol àra àhia nanj mis ga had Silisi ti ³⁵ nanj nakəŋ àhi ahkado : « Ndam ya ti tacalki kur ka zlam magudarani ni etinjia day kwa ti enihindifuka ma. » Nahkay àhi ana ndam slewja gayanj təfiyu Pol a ahay gədakani ga bay *Erot ni vu, tājəgay nanj.

24

Ndam Zude tabəhadki mirdim ka Pol afa ga bay Felis

¹ Vad zlam kələŋ gani ti Ananiyas gədakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni ènjia a Sezare a. Tàra ti akaba gədakani ndahanj akaba Tertulus bay məsər seriya ya embikivu ke mis àna seriya ni. Eslini nday nakəŋ tədəfi vu gatay ana bay gədakani Felis ga məbəkı mirdim ka Pol. ² Tàra təzalibiya Pol nakəŋ ana tay a ti Tertulus àdəmki ma ga macalki nanj ka zlam magudarani, àdəm ahkado : « Gədakani Felis, leli məbu manjəhad àna sulumani ka had geli ti azuhva nak ; had geli àslamalavu ti adaba kəsəra zlam a palam. ³ Zlam nday nani ti gərgəri kay, kəgri ana leli ka had geli ni dək. Nahkay məgruk səsi dal-dal azuhva zlam ya mənğət afa gayak ni dək. ⁴ Ay ti nawayay nijin sarta gayak kay do ; nahkay àna sulum gayak kam-kam mahəŋgalay kur ciiki pakama geli ni ana leli gazit ti ! ⁵ Nanj hini ti məsəra nanj mis magudarkaba had geli a, nanj àbu ewisiŋkabu ndam *Zude ga mələŋ ni dək. Nanj gədakani ga ndam Nazaret ya tadabay divi magədavani ni. ⁶ Àğudara zlam ndahanj a nahkay ti, awayay agudarkaba *ahay gədakani ge Melefit na daya. Məgəs nanj ti azuhva nani. [Leli amal mawayay magrafəŋa seriya akada ge *Divi ge Melefit geli na. ⁷ Ay ti, Liziyas bay ga ndam slewja ni àra àhəŋgay nanj a ahar geli bu ga njəda. ⁸ Mək Liziyas àhi ana ndam ya tacalki nanj ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak.] Tamal kihindifiŋa ma nənğu ni, akəsər zlam geli ya macalki nanj ni ti jiri

edədiŋ. » ⁹ Tertulus àra àdəma ma gayanj na ti ndam Zude ye eslini ni tədəm Pol àğudara, ma ge Tertulus ya àdəm ni jiri edədiŋ.

Pol adəm ma ga vu gayanj kə meleher ge Felis

¹⁰ Kələŋ gani bay Felis nakəŋ àvi divi ana Pol ga mazlapani. Eslini Pol àhi ahkado : « Nəsəra àgray vi ehimeya nak kəbu kagraj seriya ka had hini. Nahkay nəməŋ ga mədəmaya ma ga vu goro kə meleher gayak a. ¹¹ Moru goro a Zeruzalem ga mazləbay Melefit nahəma, tamal kihindi ma gani ti àtam vad kru mahar cə do. ¹² Day-day mis àdu ahər nu nəbu nagraj gejewi ata maslaña a *ahay gədakani ge Melefit ni bu ndo ; nu niwisiŋkabu ndam *Zude gərgəŋani ni bu ahkay do ni a kasa bu ndo. ¹³ Ere ye ti ndam nday hini tacalki nu, tədəm nàğudara ni ti àbi, ere gani ya tədəm nàğudara ni ti tədəfukaya koksah. ¹⁴ Ay ti ere ye ti nəsəra, nədəm kə meleher gayak ni ti nihi : Nu nəbu nədəbay divi məweni ya ndam nday nani tədəm magədavani ni. Ay nu nəbu nəgri təwi ana Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ya tadabay ni, nəbu nəgaskabu *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkı ni akaba pakama ya ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis təbəkı ni dək. ¹⁵ Nəbu nəfəkı ahər ke Melefit, nəsəra ndam jireni akaba ndam magudar zlam atəŋgaba e kisim ba. Nday day təbu təfəkı ahər, təsəra nahkay. ¹⁶ Azuhva nani ti nazay njəda goro, nawayay ti nənəhəda kalavad àna sulumana kə meleher ge Melefit akaba kə meleher ge mis a.

¹⁷ « Yaw àgray vi ehimeya nàra a Zeruzalem a ndo, nihi ti nàra ga məjənaki ndam jiba goro àna siŋgu akaba ga məvi sədaga ana Melefit a. ¹⁸ Ka ya ti təgəs nu ni ti tədu ahər a ahay gədakani ge Melefit ni bu, ka sarta gani nani ti nəgraba ere ye ti mis tagray ti tigi *nəlatani na àndava. Ka gani nani ti mis təfu kə gəvay kay bi, ndam magray tuwər nday təbi. ¹⁹ E kidiŋ ge mis ya təbu eslini ni bu ni ti ndam Zude ndahanj təsləkabiya ka had Azi a. Tamal tədəm nàğudara zlam a ti akal tara kə meleher gayak a ga macalki nu a kwa. ²⁰ Do ni ti, tamal magudar goro àbu ti nday hini tədəmaya ere ye ti təcalki nu ka ya ti tázoru nu kə meleher ga ndam magaray seriya a Zeruzalem na. ²¹ Tamal zlam àbu ya tisliki macalki nu ni ti, pakama hini ya nədəm kay kay ni : “Təzəbiyu nu kani kə meleher gekəli, tagrafua seriya ti adaba nəfəkı ahər ke Melefit a, nəsəra mis atəŋgaba e kisim ba !” »

²² Felis bay ni àsəra manjəhad ga ndam məfəkı ahər ka Bay geli a, nahkay àhəŋgaroru seriya ni kama. Àhi ana ndam ya tacalki Pol ka zlam magudarani ni ahkado : « Liziyas bay ga ndam slewja ni eminjia day kwa

ti anagri seriya ana kali. » ²³ Mæk àhi ana gəḏakani ga ndam slewja ni tājəgay Pol lala, ay təgri daliya akada ya təgri ana ndam dangay ndahan ni ba, təvi divi ana ndam gayan tāmənjanya nan a.

Pol nan əbu a dangay bu

²⁴ Pol əra əgra vad a 6al eslina ti ata Felis nday ata wal gani Dərsil wur Zude təzalabiyu nan, tawayay tici ma əki ka məkəki ahər ka Yezu *Krist. ²⁵ Pol nakəŋ əra enjia ti ənəkəki ka pakama, ədəmki ma ka manjəhad sulumani əna magray jiri, əki ka məbi slimi ana ahər akaba əki ke seriya ya Melefit amagrafəŋa kə mis a ni. Felis əra ecia ma gayan ya ədəm na ti əgra anğwaz a, mək əhi : « Nihə nahəma sləka ; ka ya ti anəŋgəta ahar a ni ti anəzalay kur keti kwa. » ²⁶ Ku tamal ədəm nahkay nənğu ni, Felis əhi ana ahər bi Pol aməvi sinğu ; nahkay ti azalay Pol ga marana afa gayan a kəlavad. ²⁷ Pol əra əzuma vi a cə a dangay ba nahəma, Porkiyus Festus anğuviyu a bay ge Felis vu. Ka ya ti Felis əsləkaba a bay gayan ni ba ni ti əmbərvü Pol a dangay bu, adaba awayay aməri məkəruv ana ndam *Zude.

25

Pol awayay ti bay gəḏakani ga ndam Rom mագrafəŋa seriya

¹ Festus əra əzumva vad a mahkər a bay gayan ni ba nahəma, ecik a Sezare, ərəu a Zeruzalem. ² ərəu enjua eslina ti gəḏakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəḏakani ga ndam *Zude ni tərəkia ka bay na, təbəhadki mirdim ka Pol keti. Təhəngalay nan, tədəm : ³ « Tamal kəgəskabə ma geli na ti hənğaroru Pol a Zeruzalem. » Tədəm nahkay ti adaba tawayay takoru təbəhadki eri ana Pol e divi bu ga makad nan. ⁴ Ay ti Festus nakəŋ əhənğrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Pol nan əbiyu a dangay bu a Sezare, nu day nawayay nasləka nanğoru eslini. » ⁵ Əhi ana tay keti : « Tamal maslaŋa gani nani əğudaria zlam ana kali a ti, dumaba gəḏakani gekali a ti makoru akaba tay a Sezare. Etinjua eslina ti atəbəhadki mirdim. »

⁶ Festus əpasiyu a Zeruzalem vad azlalahkər ahkay do ni vad kru day kwa ti anğa a Sezare a. Əra enjia ti hənğ gani əhəraya ənğəhad ka mələŋ magray seriya mək ədəm təzəbiya Pol a. ⁷ Pol nakəŋ əra enjia ti ndam Zude ya təsləkabiya a Zeruzalem a ni tēvelinj ahər mək təcalki nan ka zlam gərgəri kay ya ti təbəlay do simiteni ni. Ay zlam gani dek ya ti təcalki nan ni ti tisləki madafana koksah. ⁸ Nahkay Pol əhənğrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Ere ye ti nəğudar ni ti əbi, ku əki ke Divi ga ndam Zude ya Məwiz əbəkəni, ku əki ka *ahay gəḏakani ge Melefit,

ku əki ka *Sezar bay geli gəḏakani nənğu ni nəğudar ndo. »

⁹ Festus əra ecia ma ga Pol na ti əhənğrifəŋ, əhi ahkado : « Mazoru kur a Zeruzalem, nakoru nagrafuka seriya eslina ti kəgəskabu aw ? » Ədəm nahkay ti adaba awayay aməri məkəruv ana ndam Zude. ¹⁰ Eslini Pol nakəŋ əhənğrifəŋ, əhi : « Ahalay ti kala-kala nu kə meleher ga Sezar bay geli gəḏakani ni. Tagrafua seriya ti si ahalay kwa. Nak day kəsəra lala, nəğudari zlam ana ndam Zude ndo timey. ¹¹ Tamal nəğudara zlam a əgəski takadki nu di ti, nəgəskabu təkada nu a. Ay tamal ma gatay ya təcalki nu ni ma ga malfada ti maslaŋa əbi əsliki məvi nu ana tay bi. Nakoru əna ma gani kama afa ga Sezar bay geli gəḏakani ni. » ¹² Festus nakəŋ əra ecia ma ga Pol na ti təzlapaki akaba ndam ya təvi sawari ni, mək əhi ana Pol ahkado : « Kədəm kakoru əna ma gani kə meleher ga Sezar ti, təzoru kur afa gayan gani. »

Pol adəm ma kə meleher ga Agripa

¹³ Əra əgra vad a 6al ti bay Agripa nday ata wur ga mənəni walani Berenis təra a Sezare a ga məgri sa ana Festus a. ¹⁴ Təra təpəsa eslina vad 6al nahəma, Festus anğəhadki ma əki ka Pol ana bay Agripa. Əhi ahkado : « Zal nahan nan əbu ahalay, Felis əmbərva nan a dangay ba. ¹⁵ Ka ya ti nərəu a Zeruzalem ni ti gəḏakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit akaba gəḏakani ga ndam *Zude ndahan ni təbəhadki mirdim, tədəm seriya məzəgada nan a. ¹⁶ Nəhi ana tay ahkado : “Leli ndam *Rom ti məgray nahkay do. Wudaka magrafəŋa seriya kə mis a ti mazaya nan kə meleher ga ndam ya təcalki nan ka zlam magudarani na ti maslaŋa nani mādəmaya ma ga vu gayan day kwa.” ¹⁷ Təra ticia ma goro na ti mərə akaba tay ahalay a Sezare a. Nijijin sarta ndo, hənğ gani nərəu ka mələŋ magray seriya ni, nədəm təzəbiya zal nana huya. ¹⁸ Ndam ya təbəhadki mirdim ni təra, ay ti təcalki nan ka zlam magudarani ya nəjalaki ahər ni ndo. ¹⁹ Tələgavu əkivu ti, əki ke divi gatay ya tadəbay Melefit gatay əna nan ni cilij. A huḏ ga pakama gatay ya tələgavu əkivu ni bu ni ti ahar gəḏakani əki ka zal nahan slimi gani Yezu. Nan gani nani ti aməta, ay ti Pol maslaŋa ya təcalki nan ka zlam magudarani ni ədəm nan əbu kekilerə əna sifa. ²⁰ Nu ti nəsr əhəmamam nagraj seriya ga pakama gani hini do. Nahkay nəhi ana Pol : “Kawayay ti nəzoru kur a Zeruzalem, nagrafuka seriya eslina əki ka pakama hina waw ?” ²¹ Ay ti Pol ədəm “Seriya goro ti tōru əna nan kama afa ga *Sezar bay geli gəḏakani ni.” Nahkay nədəm mənğəhad a ahay bu tājəgay nan, anəŋgəta ahar day kwa ti anəsələroru nan afa bay geli

gədəkani ni. »²² Agripa àra ècia ma ge Festus ya àhi na ti àdám : « Nu day nawayay nici ma ga maslaŋa nani, nawayay ti naŋ nanjani azlapu àna ma gayan. » Festus àhəŋgrifaŋ, àhi : « Həjəŋ həjəŋə kara kici ma gayan ya amazlapay ni. »

²³ Həjəŋ gani mis gədəkani kay təzoru ata Agripa nday ata Berenis afa ge Festus a ahay gədəkani ya mis tanŋasvaviyu ni vu. Bəbay ga ndam slewja akaba gədəkani ga kəsa ni dek təbu eslini àndava. Ata Agripa nday ata Berenis tōru tɪnjua ti Festus àdám təzəbiya Pol a. ²⁴ Tàra tɪnjia àna Pol a ti Festus nakəŋ àdám ahkado : « Bay Agripa akaba lekulum ya kəbum ahalay akaba leli ni dek, nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa hini ya lekulum kəməŋjumləŋ ni ti ndam Zude dek tàra afa goro a, təbəhadkia mirdim a. Kwa ka ya ti nu a Zeruzalem ni ti təbəhadkia mirdim a, təzlahki, tədəm təkada naŋ a, ahalay day təgray nahkay. ²⁵ Ka nu ti, nipi zlam magudar gayan ya takadki naŋ di ni ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, naŋ nanjani àdám àna ma gayan təzoru ma gani afa ga bay geli gədəkani ni. Nahkay nəgəskabá ma gayan na, nədám təzikaboru ana naŋ. ²⁶ Ay ti ere ye ti nəbikiuru ana bay àki ka naŋ ni nəsər faŋ do. Nəzalabiyu naŋ kə meleher gekəli, ahar gədəkani kə meleher gayak bay Agripa ti nahkay. Emihindifiŋa ma day kwa ti anəsər ere ye ti anəbikiuru ni. ²⁷ Nəsləroru zal danŋay a Rom afa ga bay ti nəbiki ere gani ya tacalki naŋ do ni ti, nətamahay àgravu do. »

26

¹ Eslini Agripa àhi ana Pol ahkado : « Nəvuka divi a, kisliki mazlapaya ma ga vu gayak a. » Nahkay Pol àdadaya ahar ti mis tici ma gayan, mək ànjəki ka mazlapaya ma ga vu gayan a. Àdám ahkado : ² « Bay Agripa, kani nəzlapay ma ga vu goro àki ka zlam ya ndam *Zude tacalki nu ni. Nəzlapay nahkay ti nəmərvu dal-dal adaba nu nəbu kə meleher gayak. ³ Nəmərvu ahar gədəkani ti adaba kəsəra manjəhad ga ndam Zude akaba pakama ya tagrakivu gejewi na lala. Nahkay kam-kam biaba slimi ana ma goro ya nədám na.

⁴ « Ndam Zude dek təsəra manjəhad goro a. Kwa ka ya ti nu wur dagwa nəŋgu ni təsəra ahəmamam nənjəhad e kidiŋ ga ndam jiba goro bu a Zeruzalem na. ⁵ Kwa ahaslani təsəra nu a, tamal tawayay magrakua sedi a ti tisliki mədəmani ahəmamam nənjəhad akada zal Feriziyeŋ, nday ya ti tadəbay *Divi ge Melefit lala, tətam mis ndahaŋ ni dek ni. ⁶ Nihi ti ndam Zude ni tagrafua seriya ti adaba nəgəskabá pakama ge Melefit ya àhibiyu ana ata bəŋ geli, àdám aməgri zlam sulumani ana tay na. ⁷ Ndam ge dini kru mahar cəni ga jiba geli ni təgri təwi ana Melefit məlafat akaba məlavad àna njədə

gatay dek, adaba tawayay tipi zlam gani nani ya Melefit àdám agray ni. Bay Agripa, nu day nawayay nipi zlam gani nani, ay ndam Zude tacalki nu ti ka pakama gani hini ! ⁸ Lekulum ndam Zude ti kədəmum mis àmata ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba koksah ti kamam ? ⁹ Nu day ahaslani nədám si ahər àdám nəcafəŋa mis kə məfəki ahər ka Yezu zal Nazaret na àna njədə goro a dek kwa. ¹⁰ Nəgray a Zeruzalem ti nahkay. Gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit təvua divi a ga məbiyu ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni a danŋay va, nahkay nəbiya tay a kay a danŋay ni va. Ka ya ti ndam magray seriya tədəm tábazl tay ni ti nu day nəgəskabá tábazla tay a. ¹¹ Sak ehimeya nəsawadoru a kəsa vu, nəhuriya a ahay ga *mahəŋgalavü Melefit ga ndam Zude ni va dek, nədám si tatraə ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni, nəfəki njədə ka tay, nawayay ti təmbəŋ məfəki ahər ka Yezu. Nəzumkia bərvu ka tay a dal-dal, nəwaya məgri daliya ana nday ya ti a kəsa ndahaŋ bu na daya. »

Pol azlapaki ka mənjəki ka məfəki ahər gayan ke Melefit

(Tawi 9.1-19 ; 22.6-10)

¹² « Nahkay ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni təvu divi gani, təsləroru nu a Damas ga magray təwi gani nani àna slimi gatay. ¹³ Bay Agripa, fat wis wis ka ya ti nu nəbu ka ahər divi ga moroni nahəma, nipi masladani àtam masladay ga fat ni àhərkuaya kwa a huđ melefit ba, əsladay leli akaba ndam ya ti masawadoru akaba tay ni. ¹⁴ Eslini leli dek mədəd a ma ma ndec ndec. Nici danŋu ga maslaŋa azalay nu, àhu àna ma *Hebri : « Sol, Sol, kəgru daliya ti kamam ? Nak ti kici slimi do ; akəzəkibiyu daliya ka ahər gayak akada ga saslə ya tatəhad vədan əna tay, ticika təcuhway masawadani do, təsi aday ana tay ni. » ¹⁵ Nu nakəŋ nəhi ahkado : « Nak way, Bay goro ? » Bay geli àhəŋgrifaŋ, àhu : « Nu Yezu, nu bay ya ti kəgru daliya ni. ¹⁶ Nihi ti cikaba, cik jik. Nəŋgəlukvu ti nawayay kigi bay məgru təwi. Nawayay ti kigi zal sedi goro, kəhi ere ye ti kipi kani ni akaba pakama ndahaŋ ya anədəfukki ni ana mis. ¹⁷ Anahəŋgafəŋa kur kə ndam Zude a, anəsəloru kur afa ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anahəŋgafəŋa kur kə tay a daya. ¹⁸ Nəsləroru kur afa gatay ga məziaba azay slimi ana tay a, ti təmbəŋ zlam məgədavani, təgray zlam sulumani, ti *Seteni àgur tay va ba, Melefit məgur tay sawan. Tamal təfəkua ahər a ti anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kə tay a, anagray ti tigi ndam ge Melefit akada ndam goro ndahaŋ ni. »

¹⁹ « Bay Agripa, nəgəskabá pakama ga Bay ya ti àŋgazlupa a huđ melefit bu àhu na, nəmbəŋ ndo. ²⁰ Nahkay nəhi ma ge Melefit

enjenjeni ana ndam Damas. Kələŋ gani nahi ma gani ana ndam Zeruzalem, ana ndam ga had *Zude dek akaba ana ndam ya nday ndam Zude do ni. Nahi ana tay tãmbatkaba majalay ahār gatay a, tãfaki ahār ke Melefit akaba tãgray tawi sulumani ti mis tãser tãmbatkaba majalay ahār gatay a ededĩŋ ededĩŋena. ²¹ Ndam Zude tãgas nu a dalaka ga *ahay gɔɔakani ge Melefit ni bu, tawayay takad nu ti azuhva ma hini ya nãŋgahaduk ni. ²² Ay ti Melefit ahãŋgabiya nu ana njada gayan duk abivu ana vad ya kana. Nu nãbu ana sifa kekileŋa ti nagray sedi ga Yezu kè meleher ge mis dek, ku kè meleher ga nday ya ti gɔɔakani do ni, ku kè meleher ga gɔɔakani daya. Ere ye ti nahi ana mis ni ti pakama ge Mũwiz akaba ga ndam ndahanj ya tãhãŋgaray pakama ge Melefit tãdãm amagravu ni cilin, do ni ti nãdãm pakama ga arãŋa nahãŋ do. ²³ Pakama gani nani ti nihi: Ahār adãm *Krist *Bay gɔɔakani ya amara ni amacaka daliya kwa, amãmõt mæk amãŋgaba e kisim ba enji ge mis a dek, amãhi ana ndam geli, amãhi ana ndam jiba ndahanj Melefit ahãŋgay mis. Pakama ge Krist nani ti akada zlam ya asladay ni. »

²⁴ Pol naŋ abu adãm ma ga vu gayan nahkay ti Festus nakãŋ azlacaki bõra, àhi ahkado: « Pol, nak ti seteni ara agray kur aw! Kãcaha zlam a asaŋay. Zlam gani nani ya kãcahay ni àvuka seteni na! »

²⁵ Pol nakãŋ ahãŋgrifõŋ, àhi ahkado: « Aha, bay goro Festus, arãŋa àbi agray nu bi. Pakama goro ya nãdãm ni ti pakama ge jiri, pakama ga bay mæsãr zlam daya. ²⁶ Bay Agripa asãra zlam nday nana. Nahkay nisliki mãdãm ma gani vay-vay kè meleher gayan, aŋgwaz àwãrki nu do. Nãsãra lala, Bay Agripa asãra ere ye ti agravu na dek, adãba zlam nday nani tãgravu ti akal-akal do. ²⁷ Bay Agripa, kãgãskabã ma ga ndam mahãŋgaray *pakama ge Melefit na waw? Ku kãhãŋgrufõŋ do nãŋgu ni, nãsãra kãgãskabã! » ²⁸ Agripa àhi ana Pol ahkado: « Kambatukaba majalay ahār a ti nĩgi bay mãfaki ahār ka Yezu ke weceweceni ti kisliki tata aw? » ²⁹ Pol nakãŋ ahãŋgrifõŋ, àhi: « Ku tamal apãs ku tamal ke weceweceni nãŋgu ni, nahãŋgalay Melefit, nawayay ti kigi akada goro ni. Nawayay kigi akada goro ni ti nak cilin do: nawayay ti lekũlum ya kãbumi slimi ana pakama goro kani ni dek kigũm akada goro ni. Nawayay ti tãwãl kulĩ àna jejiribi akada goro ni ba cilin. »

³⁰ Kələŋ ga pakama ga Pol ni ti bay Agripa, bay Festus, Berenis akaba mis ndahanj ya tãbu akaba tay ni dek ticikaba ga maslãkana. ³¹ Ka ya ti nday tãbu taslãka ni ti tãzlapay e kidĩŋ gatay bu, tãdãm: « Maslãŋa hini ti àgudar zlam ya takadki naŋ ahkay do

ni tãwãlki naŋ di ni ndo. » ³² Bay Agripa àhi ana bay Festus: « Tamal maslãŋa hini adãm azoru ma gani kama afa ga bay geli gɔɔakani ni ndo ni ti akal kafaya naŋ a. »

27

Taslãka àna Pol a Sezare a, tawayay takoru àna naŋ a Rom

¹ Kələŋ ga zlam ya àgravu a Sezare ni ti tãdãm tãru àna Pol akaba ndam dãŋgay ndahanj gwar ka had Itali a *slalah ga yam bu. Nahkay tãbi tay a ahar vu ani gɔɔakani ga ndam slewja nahãŋ, slimi gani Zulyus, tãzalay ndam slewja gayan « Ge Egust. »

² Nahkay mãcãlviyu a slalah ga yam vu, mãsłaka. Slalah ga yam nani ti asłakabiya e Edremit a, awayay aŋgoru gwar ka had Azi. A slalah ga yam nani bu ni ti zal nahãŋ àkibu ke leli. Maslãŋa gani nani ti slimi gani Aristark, naŋ zal Mesedãwenj, kãsa gayan Tesalonik. ³ Hãjãŋ gani ti mĩnjũa a Sidõŋ a. Mõru mĩnjũa eslina ti Zulyus àvi divi ana Pol ga moru mãmãnjũyũ zlebãba gayan ti tãjãnaki naŋ. Zulyus àvi divi gani nahkay ti adãba awayay naŋ dal-dal. ⁴ Pol àra asłakabiya ti mãsłaka a Sidõŋ a, mõru slap-slap kã gõvay ga had, mãcoru Sipir ka ahar ga gõjar. Mõru gwar eslini ti adãba tamal makoru ndãlaŋa ti amãd ahãŋgaroru leli kələŋ kələŋ. ⁵ Mõru slap-slap, mãcoru Silisi akaba Pemfili ka ahar ga daf, mĩnjũa a Mira ka had Lisi a. ⁶ Eslini ti gɔɔakani ga ndam slewja ni àdia ahãr ana slalah ga yam nahãŋ, asłakabiya e Eleksendri a, awayay akoru gwar ka had Itali. Àra àdia ahar a ti àhi ana leli « Cãlumviyu » mæk leli nakãŋ mãcãlviyu.

⁷ Mãra mãsłaka eslina ti mãgray vad ehimeya ka ahãr divi, mõru weceweci koksah adãba amãd ni. Mĩnjũyũ kã gõvay ga Kinit zlah-zlah. Eslini amãd ni àcafaŋa leli ga moroni kama ti mawayay makoru slap-slap kã gõvay ge Kret, nahkay mõru gwar ka hãma Salmoni ya ka had nani ni. ⁸ Mõru mĩnjũa eslina pãlok pãlok nahãma, mõru slap-slap kã gõvay ge Kret, nahkay mĩnjũyũ zlah-zlah ka mãlaŋ ya tãzalay Dãŋ-dãŋ Sulumani ni. Mãlaŋ nani ti kã gõvay ga kãsa Lazi.

⁹ Ka ahãr divi ni ti mĩnjũbiya sarta dal-dal. Vad ga mãgõs ndara asłakaba ti, sarta ga moroni ka ahãr ga yam àndava. Nahkay ti tamal mãdãm makoru kama ti arãŋa esliki magrakivani ke leli tata. Nahkay Pol àhivũ ana ndam ya tagaray slalah ga yam ni, àhi ana tay ahkado: ¹⁰ « Ndam goro ni, nãsãra tamal mãdãm makoru àna slalah ga yam geli ni kama ti arãŋa akoru agrakivu ke leli. Emizikiba ka slalah ga yam geli na

* 27:1 Egust ti slimi ga bay gɔɔakani ga ndam Rom.

akaba zlam ya a huf gani bu na, leli leleni day bi emisliki mahəngay ahər geli dek do. »
¹¹ Ay bay ga slalah ga yam ni akaba maslaŋa ya agaray ni tādəm makoru kwa ; nahkay gədakani ga ndam slewja ni əgəskabá ma gatay na, əciki ma ga Pol ni ndo. ¹² Ka mələŋ ya leli məvu ni ti sarta ga aməd ya akəzlay ni ticik əna slalah ga yam lala do. Nahkay ndam ya təvu a slalah ga yam ni bu ni ahar gədakani tādəm masləka kwa. Tamal agravu tata ti tawayay tinjiyu e Fenis. Fenis day ka had Kret ; eslini ti dəluv gwar agavəla ka ahar ga gəjar akaba gwar agavəla ka ahar ga daf, nahkay ka sarta ga aməd ya akəzlay ni ti tawayay tanjəhad eslini.

Aməd gədakani akəzlay ka ahər ga dəluv

¹³ Təra tıpia aməd əbu ara fer-fer gwar kələŋ gatay a nahəma, təhi ana ahər ere ya tawayay ni tagray tata. Nahkay nday nakəŋ təgəjahaya ara ya ticik *slalah ga yam əna naŋ na a yam ba mək mōru slap-slap kə gəvay ga had Kret ni. ¹⁴ Ay cepepa ti aməd nahan əkəzlabiyu datu-datu gwar ka həma ga had Kret, əhəngaroru leli e kidiŋ ga dəluv ni vu. Aməd gani nani ti təzalay əna ma ga ndam *Gres Ewrekiloŋ. ¹⁵ Aməd ni naŋ əbu ahəngaroru leli nahkay ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tisliki moroni əna naŋ kama ndo, təmbrəŋa magarana. Eslini aməd ni əhəloru leli e kidiŋ ga dəluv ni vu zlam gayan. ¹⁶ Had gəziteni nahan əvu e kidiŋ ga dəluv ni bu, təzalay Koda. Leli nakəŋ mōru slap-slap kə gəvay ga had ni, nahkay aməd ni əgri daliya ana leli akada ka ya ti leli e kidiŋ ga dəluv ni bu ndo. Slalah ga yam geli gəziteni əbu məwəlfəjani kə gədakani ni ; leli nakəŋ məgəjahbiyu kə gəvay ga gədakani ni zlah-zlah. ¹⁷ Məra məgəjahbiya ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni táfaya a huf ga slalah ga yam geli gədakani ni va. Mək təwəlkabu slalah ga yam gədakani ni əna ezewed ti yam əhuriyu va ba. Wiyan əvu dal-dal a huf ga dəluv ni bu maŋgakabani gwar ka had Libi : aŋgwaz əwəra tay a, tādəm bi aməd ni amazoru slalah ga yam geli ni gwar eslini, nahkay təwəlfəŋ zlam gwar kələŋ ga slalah ga yam ni ti məcəfəŋa naŋ ga moroni ke wecewecena. Eslini təmbrəŋ magaray slalah ga yam ni ti aməd ni azoru zlam gayan. ¹⁸ Aməd ni naŋ əbu adadəy leli dal-dal ti həjəŋ gani tənəjaki ka məhəlaba zlam ya təhəlvəbiyu a slalah ga yam ni vu na, təbiyu a dəluv ni vu cizliv cizliv. ¹⁹ Həjəŋ nahan gani təbiyu zlam ya tagray təwi əna tay a slalah ga yam ni bu ni cizliv cizliv a dəluv ni vu əna ahar gatay gatayani. ²⁰ Vad ehimeya aməd ni əmbrəŋ makəzlani do, nahkay misliki mipi fat akaba boŋgur koksah. Kələŋ gani leli nakəŋ mədəm amatam do, leli dek emijiji.

²¹ Əgray vad ehimeya leli məzum zlam ndo. Eslini Pol əcikaba jik kə meleher gatay a mək əhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, tamal kicəmmukia ma goro na ti amal mənəjhəda e Kret a. Nahkay ti amal zlam geli ni tijiŋ ndo akaba məcakay daliya emiteni ndo. ²² Ay nihi ti kam-kam zum nəcəda, adaba ku maslaŋa bələŋ e kidiŋ gekəli bu tekeđi emijiji do. Emijiji ti slalah ga yam ni ciliŋ. ²³ Nədəm nahkay ti adaba Melefitt goro ya nəgri təwi ni əslərkubiya məslər gayan ga məlavad a, ²⁴ əhu ahkado : “Pol, kəgray aŋgwaz ba, adaba kinjiyu kə meleher ga *bay gədakani ga ndam Rom ni kwa. Nak ti Melefitt əgrika sulum gayan a : azuhva nak ti mis ya a slalah ga yam ni bu ni dek etijiji do.” ²⁵ Nahkay ti, ndam goro ni, zum nəcəda. Nəfəkia ahər ke Melefitt a ; nəsəra amagray ere ya əhu ni edefiŋ. ²⁶ Ay ti slalah ga yam geli ni aməd amagəjahoru ka had nahan e kidiŋ ga dəluv bu mək amazlan mələŋ ŋguf akaba leli. »

²⁷ Əgra vad a kru mahar fad aməd ni naŋ əbu agəjahoru leli ka ahər ga dəluv Edriyetik. Ga məlavad ga vad ya kru mahar fadani ni ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tādəm bi mədi ahər ana had wudak. ²⁸ Ezewed nahan əvu ara məwəlkiani, tizligiyu a dəluv ni vu ti təsər zileŋ gani. Təra təgura ti tədi ahər ana zileŋ gani agray ahar slwa slwa kru mahar azlalahkəra. Kama gani 6al ti tizligiyu ezewed ni keti ; tədi ahər ahar slwa slwa kru mahar fad. ²⁹ Eslini nday nakəŋ təgra aŋgwaz a, təhi ana ahər slalah ga yam ni amara mazlala akur a ti, aməhu6kaba. Nahkay təbiyu ara ya ti ticik slalah ga yam əna naŋ ni fad a dəluv ni vu kələŋ geli. Eslini tawayay mələŋ məslay weceweci. ³⁰ Ay ndam ya tagaray slalah ga yam ni tawayay tətəm ahər gatay. Nahkay təfiyu slalah ga yam gəziteni ni ka dəluv ni ; tagosay leli, tādəm tawayay təwəlfəŋ zlam ya ticik slalah ga yam əna naŋ ni kama ga slalah ga yam gədakani ni. ³¹ Eslini Pol əhi ana gədakani ga ndam slewja ni akaba ana ndam slewja ndahan ni ahkado : « Tamal mis nday hini tasləkakiba ke leli a ti ekijijəm dek, akatatum koksah. » ³² Ndam slewja ni təra ticia ma ga Pol na ti təkəley ezewed ya təwəlfəŋ slalah ga yam gəziteni ni kə gədakani əna naŋ ni. Nahkay aməd əzay slalah ga yam gəziteni ni ka ahər gayan maslaŋa əvu bi.

³³ Mələŋ ara aslay wudak ti Pol əhi ana mis ni təzum zlam. Əhi ana tay ahkado : « Əgra vad a kru mahar fad kani kəbesəmbiya, zlam day kəzumum ndo. ³⁴ Nahəngalay kəli zumuma zlam a day ; nahkay akəŋgətum nəcəda ga mahəngay ahər gekəli əna naŋ. Məhər ga ahər gekəli bələŋ tekeđi amatoru a ga had do. » ³⁵ Pol nakəŋ əra adəma nahkay

ti ázay *dipeŋ, àgri sùsi ana Melefít kè meleher ge mis ni dèk, mək èsekaba, ànjəki ka məzumani. ³⁶ Mis ni tàra típia naŋ a naŋ àbu azum zlam nahkay ti bəruv ànggiva ana tay a dèk, nday day təzum zlam. ³⁷ Leli a slalah ga yam ni bu dèk ti leli diŋ diŋ cə àna kru kru adəskəla mahar muku. ³⁸ Leli dèk mərə məzuma zlam na mərəha ti ndam magaray slalah ga yam ni təhələba *alkama na a slalah ga yam ni ba, təbiyu a dəluv ni vu, ti slalah ga yam ni àdəs va ba.

Slalah ga yam ni azlal wiyəŋ a dəluv ni bu

³⁹ Mələŋ àra àsla ti ndam magaray slalah ga yam ni típi haď ya mahəďakfəŋoru ni, ay leli kà dəŋ-dəŋ ga haď weley ti təsər do. Eslini típi gododuk ga haď ya wiyəŋ àvu ni kà gəvay ga dəluv ni. Tamal tislíki tata ni, tawayay takoru àna *slalah ga yam ni eslini. ⁴⁰ Nahkay tēpicheh ezewed ga ara ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni dèk, təmbərvíyu tay a dəluv ni bu ; tēpichehaya zlam ya tagaray slalah ga yam àna tay na daya. Kələŋ gani təwəlfəŋ azana kà slalah ga yam ni gwar kama ti aməd mágəjahoru slalah ga yam ni kama kama. Nahkay təgaroru slalah ga yam ni suwwa gwar ka mələŋ ga wiyəŋ ni. ⁴¹ Ay leli məbu makoru nahkay ti slalah ga yam geli ni ərə azlal wiyəŋ ya a huď ga dəluv ni bu ni. Eslini ma ga slalah ga yam ni àrəvoru a huď ga wiyəŋ ni vu, nahkay wiyəŋ ni àgəskabu, àdaďay koksah. Yam ya ti adaďay dal-dalani ni azlal meteliŋ ga slalah ga yam ni ŋguf ŋguf, àbu eheďkaba. ⁴² Nahkay ndam slewja ni tawayay tabazl ndam dangay ni adaba tədəm bi təsəra yam a, atətəmfəŋa kà tay a, ⁴³ ay gəďakani gatay ni àcafəŋa tay a, adaba awayay ahəŋgay Pol. Eslini àhi ana ndam ya ti təsəra yam a ni təhúriyu a yam ni vu enji ga moroni ka dəŋ-dəŋ, təcələba. ⁴⁴ Àhi ana mis ndahaŋ ya təsər yam do ni tégəskabá təndal ahkay do ni biyem ndahaŋ ya təhuďfəŋa kà slalah ga yam a ni. Mis ni tàra tագra akada gayan ya àhi ana tay na ti leli dèk məcələba a yam ni ba, arəŋa àgri ana leli ndo.

28

Pol ka haď Malta

¹ Leli nakəŋ mərə mətama ti təhi ana leli haď hini ti slimi gani Malta. ² Ndam ga haď nani tégəskabu leli lala, təgri zlam sulumani ana leli. Avər naŋ àbu ekwesey, mələŋ day èndisliŋa ti, tēbefta aku a gir-gir, təhi ana leli mōru mánjafəŋ leli dèk. ³ Pol àhəla cəcul a, adəm abəkiyu ka aku ni ti zlam a haď àvu a huď gani bu ; aku ni àvədibiya ti àji aslər ana Pol nakəŋ ka ahar. Naŋ àfəŋ kà ahar ni tandal-ndala, àdaďəŋa do. ⁴ Ndam

ga haď ni tàra típia zlam a haď ni naŋ àfəŋ kà ahar tandal-ndala nahəma, təzlapaki e kidiŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti bay makad mis edədiŋ. Ku tamal àtamfəŋa kà dəluv a nəŋgu ni, Melefít àmbərəŋ naŋ mánjəhad àna sifa do. » ⁵ Ay Pol nakəŋ àtəloru zlam a haď ni a aku ni vu, èci məwər gani ndo. ⁶ Mis ye eslini ni taməŋjaləŋ ka Pol, tədəm bi ahar ni ara agəsl mba ahkay do ni bi ara amət sərđaw mba. Tàra təpəsa dal-dal àna maməŋjaləŋana ti típi ti arəŋa àgrakivu ndo, nahkay təmbat majaləy ahər gatay nahaŋ, tədəm naŋ bələŋ e kidiŋ ge meleffit gatay ndahaŋ bu.

⁷ Ka mələŋ ya leli məbu eslini ni ahay ga zal nahaŋ àbu cifa. Slimi ga maslaŋa nani ti Pəbliyus, naŋ gəďakani ga haď nani. Naŋ nakəŋ àzaloru leli afa gani, àgəskabu leli àna məmərani ; mändəhad afa gani vad mahkər. ⁸ Bəŋ ge Pəbliyus àbu, ay ti naŋ àvu mändəhadani èbesey do ; ahər egizleki, azay day abafəŋa. Pol àra ècia ma gana ti ərə afa gani. Àra ènjikia ti àhəŋgalay Melefít, àbəki *ahar ga mahəŋgaraba naŋ a, mək bəŋ ge Pəbliyus ni àŋgaba. ⁹ Ndam ga arməwər ndahaŋ ga haď ni dèk tàra ticia ma gana ti nday day tàra, mək Pol àhəŋgaraba tay a. ¹⁰ Nahkay mis təgri zlam sulumani ana leli gəgəri kay. Ka ya ti mawayay masləka ni ti təvia zlam ya mawayay na ana leli ga moroni àna naŋ kama daya.

Pol asləka a Malta, akoru a Rom

¹¹ Mánjəhad eslini kiyi mahkər, kələŋ gani məcəliyu a *slalah ga yam nahaŋ vu. Slalah ga yam nani ti ècikiəyu e Eleksendri, àra a Malta, ècik eslini ga məjəgay mandav ga sarta ga aməd ni. Slimi ga slalah ga yam ni Diyuskər. ^{*} ¹² Məsləka mōru e Sirekəz, eslini mändəhad vad mahkər. ¹³ Məsləka eslina ti mōru slap-slap kà gəvay ga haď, nahkay mìnjiyu e Reziyu. Həjəŋ gani aməd àkəzlabiyu gwar kələŋ, nahkay məsləka, məgray vad cə e divi bu ni ti mìnjəa a Puzol a. ¹⁴ Mōru mìnjəa eslina ti mədi ahər ana ndam məfəki ahər ka Yezu ndahaŋ. Nday nakəŋ təhi ana leli mánjəhad afa gatay gosku sekw. Kələŋ gani məsləka, mōru gwar a Rom. ¹⁵ Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Rom ni tàra ticia leli məbu ka ahər divi ti təŋgwivabiyu ana leli a ma vu. Nahkay məbakabu ahər akaba mis ndahaŋ a Gosku ge Epiyus bu, mis ndahaŋ ti ni məbakabu ahər akaba tay ka mələŋ ya tazalay Mələŋ Mändəhadani Mahkər ni. Pol àra èpia tay a ti àgri sùsi ana Melefít, àzay njəďa huya. Mək məsləka, mōru a Rom. ¹⁶ Mōru mìnjəa a Rom a ti təvi divi ana Pol ga manjəhadani a ahay

* 28:11 Diyuskər ti slimi gatay ata Kastor nday ata Poluks. Nday meleffit ga ndam Gres, tədəm nday kà mən gatay, bəŋ gatay Zas. Tədəm təfi ahər ana ndam magaray slalah ga yam.

nahanɔ bu. Tàfəkadɔfɔn zal slewja nahanɔ ga majəgay naɔ cilin.

Pol adəmki ma ka Yezu a Rom

¹⁷ Pol àra àgra vad a mahkər ti àzalakabu gəđákani ga ndam *Zude ya a Rom ni. Nday nakəɔn t̄ara t̄angasva ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, n̄agudari zlam ana ndam jiba geli ndo, n̄agudar zlam ya ti ata bəɔn geli t̄əcafəɔnɔ leli a ni ndo daya. Ku tamal nahkay n̄əɔgu ni, ndam geli ya a Zeruzalem ni t̄əgəsia nu a ana ndam *Rom a. ¹⁸ Ndam Rom ni t̄ihindifua ma, t̄əɔgətfu zlam ya n̄agudar ti t̄ákadki nu di ni ndo, nahkay tawayay t̄əmbɔnɔ nu. ¹⁹ Ay ndam Zude ni t̄əđəm t̄əmbɔnɔ nu ba ; nahkay n̄əđəm si n̄ara àna ma gana ahalay afa ga bay gəđakana kwa. Ay n̄ara ahalay a ti ga mabəhadki mirdim ka ndam jiba goro do. ²⁰ N̄əzalakabu k̄ali nahkay ti, nawayay k̄icəm ma gani bilegeni. T̄əwəl nu àna jejirbi hini ti azuhva pakama ya ndam *Izireyel t̄əgəskabu, t̄əđəm Melefit aməgri ana leli ni. »

²¹ Ndam Zude ni t̄ara t̄icia ma gayan na ti t̄əhəɔgrifɔn, t̄əhi ahkado : « Ndam ga had *Zude t̄əsl̄əribiyu wakita àki ka ma gayak ana leli ndo. Wur ga m̄əɔn geli nahanɔ ya àsləkabiya eslina àra àɔgəhad ma gani ahkay do ni àđəmkuk ma magəđavani ni ti àbi.

²² Ay mawayay mici ere ye ti nak kajalaki ah̄ar ni, adaba m̄əsəra ku eley eley do đek mis t̄əđəmki ma magəđavani àki ke divi gek̄ali ya k̄əđəbum ni. »

²³ Eslini t̄əfəkad vad ga m̄əbakabu ah̄ar. Vad gani àra əɔnɔja ti mis kay t̄ətam nday ya ti t̄ara enjenjeni na t̄ara afa ga Pol a. Pol nakəɔn àzlapi ana tay, àɔɔk̄i kwa ge m̄iledə àbiviyu ana m̄əlakarawa, àđəmki ma ti ka *Məgur ge Melefit. Awayay t̄əgəskabu pakama gayan ya adəmki ka Yezu ni, nahkay àđəfiaba *Divi ge Melefit ya M̄əwiz àb̄əki a wakita gayan bu na akaba ma ga ndam ndahanɔ ya t̄əhəɔgaray pakama ge Melefit na ana tay a. ²⁴ Nday nakəɔn t̄ara t̄icia ma ga Pol na ti, mis ndahanɔ e kidin gatay bu t̄əgəskabá, mis ndahanɔ ni ti ni t̄əwayay m̄əgəskabani do. ²⁵ Nahkay nday nakəɔn t̄icivɔ ndo. Ka ya ti t̄əbu tasl̄əka ni ti Pol àhikivɔ ma nahanɔ ana tay b̄əlan cilin. Àhi ana tay ahkado : « Izayi bay mahəɔgaray pakama ge Melefit ni àhibiya ma ana ata b̄əɔn gek̄ali àna n̄əđə ga Məsuf N̄jəlatana ti, ma ge jiri eđed̄in ! ²⁶ Àđəm ahkado :

“Melefit àhu : Ru k̄əhi ma ana nday hini, hi ana tay ahkado :

Akəbumi slimi lala ana ma goro, ay ti ekicəm do simiteni.

Akəməɔnjumləɔn ana ere ye ti anəđəfiki ana k̄ali ni lala, ay ti ekipəm do simiteni.

²⁷ Adaba mam, ah̄ar ga ndam hini əḡia b̄əɔn b̄əɔnɔ ;

əḡia b̄əɔn-b̄əɔnɔ ti t̄əgəskabu zlam va ba.

Tirikva slimi gatay na der der ti t̄ici zlam va ba.

T̄əbakabá eri a tecic-cic ti t̄ipi zlam va ba.

T̄əgray nahkay ti t̄əngə afa goro a ba,

adaba t̄əwayay ti nahəɔgaraba tay a do.” † »

²⁸ Pol àhi ana tay keti : « Əḡia nahkay ti, sarumki lala : nihi Melefit asl̄əroru ndam gayan afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni ga m̄əhiani ana tay ahəməmam Melefit amahəɔgay tay ni. Nday ti, atəhia ma gana ana tay a ti atəgəskabu ! » [²⁹ Pol àra àđəma ma nana ti ndam Zude nakəɔn t̄əsl̄əka àna ləgayva.]

³⁰ Eslini Pol àgray vi c̄ə b̄əraɔn a ahay ya ti naɔ àvɔ àpəl sinɔu gani ni bu. Ka sarta gani nani ti mis dal-dal t̄ara t̄əməɔnjaya naɔ a, naɔ day əgəskabá tay a đek. ³¹ Nahkay naɔ àvɔ adəmki ma ka Məgur ge Melefit, acahi zlam àki ka Bay geli Yezu *Krist ana mis. Əgray aɔḡwə àna ma gani ndo, mis day t̄əcafəɔn naɔ a ndo.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafalimi gayan a : àbɛki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbɛki ti ka sarta ya ti awayay akoru a Zeruzalem ga mɛhɛloru sinɗu ga ndam Eseyi akaba ga ndam Mesedawen ya tɔjami ana ndam Zeruzalem ni (15.25-26 ; Tɔwi 19.21 ; 20.1-3). Ahi ana ndam Rom tɔgɛskabá Fabe wal ya ti àgray tɔwi akaba ndam Senkre na (16.1) ; nahkay malan ya àbɛki wakita ni bi a Senkre, bi a Koren (Senkre ti kà gɔvay ga kasa gɛɗakani Koren, ka had Eseyi).

Pol àbikioru wakita hini ana ndam Rom ti adaba awayay akoru eslini ga mɛhi ma ge Melefit ana tay ; awayay ti tɔvi njɛɗa ga moroni gwar ka had Espen daya (1.11-15 ; 15.23-24). Ka ya ti àbikioru wakita ana tay ni ti ɔru eslini ndo, adaba awayay mɛhɛloru sinɗu ga ndam Eseyi ni a Zeruzalem day.

Rom ti kɛsa gɛɗakani ka had Itali : ka sarta ga Pol ti ndam Rom tɔgur had ya kà gɔvay ga daluv gɛɗakani ni dek. Ndam ga had gɔrgɔrani kay tɔnjɛhadá a Rom a : ndam Zude kay tɔkibu ka tay (Tɔwi 28.17). Ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu tɔbu eslini kay daya (Tɔwi 28.14-15) ; Pol àbikioru wakita hini ana tay (1.7), àdɛm tɔgri sa gayan ana mis ndahaɗ e kidin gatay bu (16.3-16).

A wakita ni bu ni ti Pol àdɛmkia Ma Mɔweni Sulumani àki ka Yezu a (1-8). Ku tamal ndam ga Yezu tɔbu a Rom nɔngu ni, ka sarta nani ti zal asak ga Yezu ɔru eslini fay ndo : Pol awayay ti tɔsɛr lala mis dek tɔgudara zlam kè eri ge Melefit a, tamal tawayay ti Melefit mɔgɛskabu tay ti tɔsɛr divi nahaɗ àbi, si àna tɔwi ga Yezu kwa. Pol àdɛm malan ga ndam Zude àbu a Mɔgur ge Melefit bu daya (9-11) : bi ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni tɛdɛm ndam Zude ti tɔsi arana do ti ni (14.3), ay Pol àdɛm tamal ndam Zude tɔlɔbi ti, akal maslaɗa ya Melefit àgɛskabu ni àbi simiteni (11.17-18)

A wakita gayan ni bu dek Pol àchahi ma ge Melefit ana ndam ga Yezu, kɔlɔn gani àhi ana tay ègia nahkay ti ahàr àdɛm tɔnjɛhad akada ge Melefit ya awayay ni. Pol àsar ndam Rom lala ndo, nahkay ma gayan ya àhi ana tay àki ka manjɛhad gatay ni ti kay do (12-14) ; pakama ya àbɛki enjenjeni ni ti ma ya ndam ga Yezu dek ahàr àdɛm tɔsɛr ni (1-11).

A wakita gayan ya àbikioru ana ndam Rom ni bu ni ti àdafaba Ma Mɔweni Sulumani ga Yezu a dek, àtam ya ti àbɛki ka wakita gayan ndahaɗ ni ; tɔfɛkad wakita hini ka manjɛki

ga wakita ga Pol ndahaɗ ni a Wakita ge Melefit ni bu ni ti azuhva nani.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nɔbikioru wakita hini ana kuli. Nu bay mɔgri tɔwi ana Bay geli Yezu *Krist. Melefit àzala nu a, nigia zal asak ga Yezu Krist a ; adaba nu ga mɛhi *Ma Mɔweni Sulumani ana mis a.

² Ma Mɔweni Sulumani gani nani ti kwa ahaslani Melefit àhikibiya ana ndam mahɔngaray *pakama gayan a ; àdɛm amahɔngay mis. Ndam mahɔngaray pakama gayan ni tɔbɛkia ma gana a Wakita ge Melefit ba. ³ Ma ge Melefit ya àdɛmbiyu ni ti àdɛmki ka Wur gayan. Wur nani ti tɔwi nan akada ge mis hihirikeni ni ; nan wur hud ge Devit. ⁴ Ay ka ya ti Melefit àhɔngaraba nan e kisim ba ni ti adafaki nan Wur gayan, nan njɛɗa-njɛɗani. Melefit àgray nahkay ti àna njɛɗa ga *Mɔsuf Njɛlatani. Wur nani ti Yezu Krist, nan Bay geli. ⁵ Àgray ti nu nígi zal asak gayan ti ga sulum gayan, adaba awayay ti nɔhioru ma gayan ana mis ga jiba gɔrgarani dek ti tɔfɛki ahàr, tɔgɛsiki ma. Nahkay leli dek amazɔbay nan. ⁶ Nɔbikioru ti ana kuli ndam *Rom. Lekulɔm day kɔkumkibu ka ndam ya ti Melefit àzala tay a ti tigi ndam ga Yezu Krist ni.

⁷ Nɔgri sa ana kuli ; lekulɔm ti Melefit awayay kuli, àzala kuli ge migi ndam gayan njɛlatana. Bɔn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɔgri sulum gatay ana kuli, tɔgray ti *kɔnjɛhadumkabu àna sulumani ti.

Pol awayay moru mɔmɔnɗiyu ndam Rom

⁸ Enjenjeni ti nɔgri sɔsi ana Bay Melefit goro azuhva kuli dek akaba azuhva zlam ga Yezu *Krist ya àgri ana kuli ni, adaba mis dek ticia kɔbum kɔfumki ahàr, tɔbu tazlapaki ka ma gani. ⁹ Ka ya ti nahɔngalay Melefit ni ti Melefit day àsara nɔbu nacali slimi ana kuli, nɔmbrɔn macali slimi ana kuli do. Melefit ti nɔbu nɔgri tɔwi àna njɛɗa goro dek, nɔbu nɔhi *Ma Mɔweni Sulumani àki ka Wur gayan ni ana mis. ¹⁰ Nɔbu nahɔngalay nan, nɔhi kɔlavɔd tamal àwaya ti mɔvu divi ga moru mɔmɔnɗiyu kuli. Nɔpɛskia ka mahɔngalay nan a, ¹¹ adaba nawayay dal-dal ga moru mɔmɔnɗiyu kuli ; nawayay ti ere ye ti *Mɔsuf Njɛlatani àvu ni nɔvi ana kuli bilegeni. Nahkay ti akɔngɛtum njɛɗa e divi ge Melefit bu. ¹² Ere ye ti nɔdɛm ni ti, nawayay ti leli dek mɔngɛtum njɛɗa e kidin geli bu. Gekuli ya kɔfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti amɔvu njɛɗa ; goro ya nɔfɛki ahàr ka Yezu Krist ni day amɔvi njɛɗa ana kuli bilegeni.

¹³ Bɔza ga mmawa goro ni, sɔruma sak ehimeya nawayaya ga moru mɔmɔnɗiyu kuli a, ay ti kekileɗa nɔngɛt ahar fan ndo. Nawayay moroni ti nawayay nɔjanaki kuli

ti mis tādəbay divi ga Yezu àtam ya kani ni. Nahkay ti nawayay nagray akada goro ya nagray e kidin ga ndam ga had ndahan bu ni. ¹⁴ Təwi nani ti Melefit əvu. Awayay ti nəhioru Ma Məweni Sulumani ana mis dek : ana ndam ya tanjəhad a kəsa gədakani bu ni akaba ana ndam ya tanjəhad a həma bu ni, ana ndam ya tjeŋga ni akaba ana ndam ya tjeŋgey ndo ni. ¹⁵ Nahkay ti nawayay ti nakoru afa gekəli, nəhi Ma Məweni Sulumani ana kəli ndam *Rom daya.

Ma Məweni Sulumani ti njəda ge Melefit

¹⁶ Nəgray mimili ga məhi *Ma Məweni Sulumani gani nani ana mis do, adaba Ma Məweni nani ti njəda ge Melefit ; adafaki ti ku way way do tamal əfəkia ahər ka Yezu *Krist a ti Melefit ahəŋgay naŋ. Melefit ahəŋgay enji ti ndam *Zəde, day kwa ti mis ga jiba gərgərani ndahan ni. ¹⁷ Ma Məweni Sulumani ni ti adafaki ahəmamam Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kə eri gayan ni. Ahər ədəm si mis təfəki ahər ka Yezu Krist cilin ; divi nahan əbi, si təfəki ahər ti ka naŋ kwa. Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Maslaŋa ya ti Melefit ədəm naŋ jireni kə eri gayan adaba əfəkia ahər a ti, maslaŋa gani nani ti Melefit aməvi sifa. * »

Mis dek ndam magudar zlam

¹⁸ Nədəm nahəma, Melefit naŋ agavəla naŋ əbu azum bəruv azuhva ge mis ya təhəŋgriuru ahər a had do ni ; zlam gatay ya tagudari ana mis ndahan ni day əbu awəri bəruv. Nahkay ti amagrafəŋa seriya kə tay a adaba zlam gatay ya tagudar ni acafəŋa mis ga məsər jiri a. ¹⁹ Melefit amagrafəŋa seriya kə tay a ti adaba zlam ya ti amal təsər Melefit əna naŋ ni təbu ; Melefit ana ahər gayan ədəfiki zlam gani nday nani ana tay, əŋgah ndo, ay ti təgəskabu ndo. ²⁰ Nəgay Melefit naŋ ahəmamam ti mis təsər do, adaba mis tipi naŋ day-day ndo. Ay ti kwa ka ya ti əgraya məlaŋ a ni əbivaya nihi a ti zlam ya əgraya gərgərana ni dek ədəfiki ana mis Melefit ti naŋ njəda-njədəni, naŋ Melefit naŋ bəlaŋ, amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti mis ni nəgay tagudar zlam ndo ni ti atədəm koksah. ²¹ Təsəra Melefit naŋ əbu ca, ay ti təhəŋgriuru ahər a had do, təgri səsə akada ya ti əgəski təgri ana Melefit ni do daya. Təjalaki ahər ka zlam masakani sawaŋ, təsər magray zlam sulumani va do, nday a məlaŋ ziŋ-zijeni bu, tipi divi ge Melefit va do. ²² Təhi ana ahər nday ndam məsər zlam, ambatakani do tigia ndam muru a. ²³ Melefit naŋ njəda-njədəni, day-day əmət do, giri-giri təhəŋgriuru ahər a had, ay ti təwayay do, təhəŋgriuru ahər a had ana pəra sawaŋ : pəra gani nday nani ti ndahan akada mis hihirikenəni ya amət ni,

ndahan akada edidin, ndahan akada zlam ya ti təsawaday əna asak fađ ni, ndahan ti ni zlam a had.

²⁴ Nahkay Melefit əmbrəŋa tay a, ti təgray zlam ya ti məbərurv gatay awayay ni, ti təbəki mimili ka ahər gatay əna zlam magudarani gatay ya tagray ni. ²⁵ Təmbrəŋa jiri ge Melefit a, tādəbay zlam ga malfada sawaŋ. Giri-giri ti təhəŋgriuru ahər a had ana Melefit, təgri təwi, adaba naŋ ti əgraya zlam a dek ; ay təhəŋgriuru ahər a had, təgri təwi ti ana zlam ya ti Melefit əgraya ni sawaŋ. Melefit ti mis təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

²⁶ Təgray nahkay ti Melefit əmbrəŋa tay a ti təbəki mimili ka ahər gatay əna zlam magudarani ya məbərurv gatay awayay ni. Nahkay ti wəl gatay ni təmbrəŋa mandəhadkabana akaba zawal a, tandəhadkabu akaba wəl ndahan. Zlam gani nani ti Melefit əwayay do : əgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. ²⁷ Zawal day tagray nahkay, təmbrəŋa mandəhadkabana akaba wəl a, tandəhadkabu akaba zawal ndahan sawaŋ, təwayay magrani nahkay dal-dal, ay ti Melefit əgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. Zawal nday nani tagray zlam ya ti asay mimili ni e kidin gatay gatayani bu. Azuhva təwi gatay ya tagray ni ti Melefit amatraə tay ; gayan ya atraə tay ni ti kal-kal akaba zlam gatay ya tagudar ni.

²⁸ Akada gatay ya təwayay məsər Melefit do ni ti, Melefit day əmbrəŋa tay a ti təjalaki ahər ka zlam ya ti məbərurv gatay magədavani awayay ni cilin. Nahkay təbu tagray zlam ya əgəski magrani do ni. ²⁹ Tagray zlam ya əgəski magrani do ni, tagudar zlam dal-dal : təwayay zlam kay, təgri daliya ana mis, zlam ge mis tigi eri ana tay, tabazl mis, tələgavu e kidin gatay bu, tagosay mis, tagray cudad, təsivu ana mis, ³⁰ təbi seki ana mis, təwayay Melefit do, təhəŋgalay ma ge mis, tiji zləbay, təzləbay ahər gatay, tādəbay divi ga məgri cudad ana mis, ticiiki ma ana ata bəŋ gatay do. ³¹ Təsər ahər va do, təgray ere ye ti tədəm atagray ni do, təwayay mis do, mis day təsi cicihəni ana tay do. ³² Ma ge Melefit ya ədəm ndam ya tagudar zlam akada nani ni ahər ədəm təbazla tay a ni ti, təsəra ma gani nana lala. Ku tamal təsəra lala nəŋgu ni nday təbu tagudar zlam zlam gatay. Təgray nahkay cilin do : təzləbay ndam ya ti tagudar zlam akada gatay ni daya. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti əgudarkiva tay a əkiva.

2

Seriya ge Melefit ti seriya ge jiri

* 1:17 Habakuk 2.4.

¹ Nak ya ti kədəm mis ndahañ tagudar zlam ciliñ ni ti, ku nak way way do Melefit aməwəl kur àna seriya. Gayak ya ti kədəm mis ndahañ tagudara zlam a ni ti, seriya àgəsa kur kurana. Adaba nak ya ti kədəm mis ndahañ tagudar zlam ni ti nak day kəbu kagudar akada gatay ni. ² Məsəra, Melefit amagrafəña seriya kà ndam ya tagray nahkay na. Seriya gani nani ti seriya ge jiri. ³ Nak ya ti kədəm mis ndahañ tagudara zlam a, ambatakani do nak nakani day kəbu kagray akada gatay ni ti, kəhi ana ahər akatamfəña kə seriya ge Melefit a waw ? ⁴ Tak day ti *sulum ge Melefit ya agruk daldalani ni akaba gayan ya ti ebesək, àtraḅ kur weceweci do ni ti, kəhi ana ahər zlam masakani aw ? Agruk sulum nahkay ni ti, awayay ti kəmbatkaba majalay ahər gayak a ti kəsər do waw ? ⁵ Nak kici slimi do, kəwayay mambatkaba majalay ahər gayak a do ni ti, nak nakani àna ahər gayak kagray ti Melefit mātṛaḅ kur dal-dal. Ka fat ya ti Melefit aməzuma ḅəruv a ni ti aməgəs kur àna seriya. Ka fat gani nani ti amagrafəña seriya kə mis a ; seriya gayan ya agray ni ti ge jiri. ⁶ Ku way way do, Melefit aməvi zlam ke təwi ga maslaña gani ya àgray ni : ⁷ nday ya ti tagray zlam sulumani kəlavad ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. Nday gani tawayay ti Melefit məzləbay tay, mədəmki ma sulumani ka tay, akaba tawayay tanjəhad akaba Melefit ga kanğay-kanğayani. ⁸ Ay nday ya ti ticiiki ma do, tawayay jiri do, tawayay magudar zlam ni ti Melefit aməzumki ḅəruv ka tay, amātṛaḅ tay dal-dal. ⁹ Ndam ya ti tagudar zlam ni dek atəcakay daliya dal-dal, ḅəruv amətikaba ana tay a. Atəcakay daliya gani nani enji ti ndam *Zude, mək nday ya ti nday ndam Zude do ni. ¹⁰ Ay nday ya ti tagray zlam sulumani ni ti ni Melefit amazəbay tay, amədəm nday sulumani, aməvi manjəhad sulumani ana tay. Aməvi ana ndam Zude enji, mək ana nday ya ti nday ndam Zude do ni. ¹¹ Adaba Melefit agray seriya ti əmbikivu ka maslaña nahan do.

¹² Tamal mis təsər *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni do mək tagudar zlam nahkay ti, etijiji dek. Ay etijiji ti akada ga pakama ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni do. Nday ya ti təsəra divi ge Melefit ya əvi ana Məwiz na mək tagudar zlam ni ti, Melefit aməgəs tay àna seriya akada ga pakama ya əbu məbəkiani a wakita gani nani bu ni. ¹³ Ndam ya ti təbu tici pakama ge Melefit ya əhi ana Məwiz ni àna slimi ciliñ ni ti Melefit amədəm nday ndam jireni do ; amədəm ndam jireni ti nday ya ti tagəskabu, tagray təwi àna pakama gani nani ni. ¹⁴ Nday ya ti ndam Zude do ni təsər

Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni do. Ay tamal tagray zlam akada ge Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni ka məsər gatay do nahəma, zlam gatay ya tagray ni adafaki Divi ya Melefit əvi ana Məwiz ni əniviyu ana tay a məḅəruv bu. Ku tamal təsər Divi gani nani do nəŋgu ni, Divi gani əniviyu ana tay a məḅəruv bu. ¹⁵ Nahkay tədəfiki təbu tagray təwi ti àna Divi ge Melefit ya əvi ana tay a məḅəruv gatay bu ni. Təsərkaba zlam sulumana akaba magədavana a məḅəruv gatay ba ; sarta nahan təsəra təgra zlam sulumana, sarta nahan ti ni təsəra tagudara zlam a. ¹⁶ Zlam ya ti nəzlapaki nihi ni ti aməngazlavu vay-vay ka fat ya ti Yezu *Krist amagrafəña seriya kə mis àna njəda ge Melefit a ni. Amagrafəña seriya kə tay a ti əki ka zlam ya ti əniviyu ana tay a məḅəruv bu manğahani ni. A *Ma Məwəni Sulumani ya nəhi ana kəli ni bu ni day nədəm nahkay.

Ndam Zude təgəskabu Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni do

¹⁷ Nak zal Zude ya kazləbay ahər gayak adaba nak zal Zude ni ti, nak kəbu kagray ahəmamam ? Kədəm kəsəra Melefit akaba Divi gayan ya ədəfiki ana Məwiz na ; ¹⁸ kədəm kəsəra ere ye ti Melefit awayay na ; *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni ti ədəfukkiə zlam a ; kəsəra medekaba zlam sulumana akaba magədavana ; ¹⁹ kədəm kipia divi a, kadafəña ahər kə ndam wuluf a ; kədəm nak bay masladı məlar ana ndam ya ti nday a ləvəñ bu ni ti tıpi divi lala ni ; ²⁰ kədəm kəsəra zlam a, kədəfiki zlam ana ndam ya ti təsər zlam do ni ; kədəm nak bay məsər zlam, kacahi zlam ana ndam ya ti təsər Divi ge Melefit do ni. Kagray nahkay ti kəhi ana ahər Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni ti ədəfukaba zlam jirena dek. ²¹ Ay nak ya ti kacahi zlam ana mis ni ti, kacahi zlam ana ahər gayak gayakani do ni ti kamam ? Nak ya ti kəhi ana mis « Kigəm akal ba » ni ti, nak nakani kigi ni ti kamam ? ²² Nak ya ti kəhi ana mis « Kəgrum hala ba » ni ti, nak nakani kəhuriyu a məlan ga pəra vu ga məhəl zlam ya təbhədi ana pəra ni akal ni ti kamam ? ²³ Nak ya ti kədəm Divi ge Melefit əḅəlay ni ti kagray ere ye ti Melefit ədəm kəgray ba e Divi gayan bu ni, kəbəkimi mimili ke Melefit nahkay ni ti kamam ? ²⁴ Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nday ya ti nday ndam *Zude do ni təbu tindivi Melefit azuhva təwi gekəli ya kəgrum ni.* »

²⁵ Tamal kəgəskabá Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz na ti, gayak ya *kəkeley kədi ga madafaki nak ge Melefit ni ti əḅəlay. Ay tamal kəgəskabu Divi ge Melefit gani do

* 2:24 Izayı 52.5.

ni ti, ègia akada kèkeley kúdi ndo. ²⁶ Tamal mis àgèskabá Divi ge Melefít ya àdèfiki ana Múwiz na ti, ku tamal èkeley kúdi ndo nàŋgu ni, kè eri ge Melefít ti ègia akada èkela kúdi a. ²⁷ Tamal mis èkeley kúdi ndo, mak àgèskabá Divi ge Melefít ya àdèfiki ana Múwiz na ti, maslaŋa gani nani amèdèm nak ya ti kíkela kúdi a, kàsèra Divi ge Melefít a mak kàgèskabu do ni ti kàgudara zlam a. ²⁸ Zal Zúde ededíŋ ededíŋeni ti way ? Zal Zúde kè eri ge Melefít ti naŋ ya ti agray zlam ya ti mis tipi ni do. Mekeley kúdi ededíŋ ededíŋeni ti mam ? Mekeley kúdi kè eri ge Melefít ti ya tèkelkia ambal gana ni do. ²⁹ Zal Zúde ededíŋ ededíŋeni ti àsèrvu do ; zal Zúde kè eri ge Melefít ti maslaŋa ya ti Melefít àmbatikaba majalay ahàr a ni. Mekeley kúdi ededíŋ ededíŋeni day ere ye ti *Masuf ge Melefít agri a mabèrvu bu ni. Ere gani nani ti Divi ge Melefít ya àdèfiki ana Múwiz ni àgray do. Maslaŋa gani nani ti mis tàzlabay naŋ do ; azlabay naŋ ti Melefít.

3

Maslaŋa ya ti àgudari zlam ana Melefít do ni ti àbi

¹ Tamal nahkay ti, ndam *Zúde tàtam mis ndahaŋ ni ti àna mam ? *Mekeley kúdi gatay ya tekeley ni ti asagikivu mam ana tay mam ? ² Zlam gani nday nani ti a zlam bu dek tàbèlay dal-dal. Adaba Melefít àgri sulum akaba àhi ma gayan enji ni ti ana ndam Zúde. ³ Mis ndahaŋ e kidíŋ gatay bu tàmbèrèŋa ma ge Melefít a ; ay ku tamal tàmbèrèŋa nàŋgu ni, gatay ya ti tàgray nahkay ni ti Melefít day amèmbèrèŋ magray ere ye ti àdèm amagray ni azuhva nani aw ? ⁴ Aha, nahkay do simiteni ! Ku tamal mis dek tasakad malfada nàŋgu ni, day-day Melefít àmbèrèŋ ere ye ti àdèm amagray ni do. Àbu mabèkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi :

« Ka ya ti kàdèm ma ni ti, mis atasèr ma gayak ya kàdèm ni ti ma ge jiri.

Ku tamal tacalki kur ka zlam magudarani nàŋgu ni,

ekeyefíŋ kà tay, atasèr kàgudara arana ndo simiteni.* »

⁵ Ay bi maslaŋa nahaŋ adèm māsèr Melefít naŋ jiri ti àna zlam ge mis ya tagudar ni. Tamal adèm nahkay ti amèdèmum mam ? Ka ya ti Melefít amèzuma bèrvu a, amatraè mis ni ti, amèdèmum Melefít agri cuday ana tay aw ? Ma goro hini ya nèdèm nihi ni ti ma goro goroani do ; nèdèm ti akada ge mis ndahaŋ ya tàbu tàdèm ni. ⁶ Nahkay Melefít agri cuday ana mis aw ? Aha ! Melefít ti naŋ cudayani do simiteni. Tamal ti naŋ

cudayani ti, amagrafèŋa seriya kè mis ga duniya ti ahmamam ?

⁷ Ay bi maslaŋa nahaŋ adèm tamal nasakad malfada ti, mis atasèr Melefít naŋ jiri àna malfada goro ya nāsèkad ni, mak atazlabay Melefít azuhva jiri gayan ni. Tamal nahkay ti Melefít amègès nu àna seriya, amèdèm nu bay magudar zlam ti kamam ? ⁸ Tamal pakama gani nani pakama ge jiri ti, hojo mèdèmum : « Magudarum zlam, ti zlam sulumani màgravu. » Nu ti nèdèm nahkay do simiteni, ay mis ndahaŋ tàbu tasakadku malfada, tàdèm nu nàbu nèdèm nahkay. Melefít amatraè tay àki ka ma gatay ya tàgudar ni ; amatraè tay ti ge jiri.

⁹ Nihi ti nèdèm mam ? Leli ndam Zúde ti màtam mis ndahaŋ aw ? Aha ! Nèdèma : nèdèm ahkado leli ndam Zúde akaba mis ga jiba ndahaŋ ni dek ti migia evidi ga zlam magudarana. ¹⁰ Ma goro nani ti akada ma ya ti àbu mabèkiani a Wakita ge Melefít bu ni. Ma gani nani ti nahkay hi :

« Maslaŋa àbi jireni bi, ku mis bèlan day àbi.

¹¹ Maslaŋa ya ti àsèra jiri a ni àbi, maslaŋa ya ti adèbay Melefít ni day àbi.

¹² Mis dek tíjia, nday dek ka ahar bèlan tàmbatia alàŋ ana Melefít a ;

maslaŋa ya ti agray zlam sulumani ni ku bèlan tekedí àbi. †

¹³ Ma gatay ya tàdèm ni ti àbèlay do, ezi akada mindiviŋ mæzlèklèŋana. ‡

Arad gatay àbèlay do, tagosay mis àna naŋ. Pakama gatay ya tàdèm ni ti akada mawèr ga gavan. §

¹⁴ Pakama gatay ni dek ti pakama ga cuday, tetikwesl mis àna naŋ cilin.*

¹⁵ Asak gatay ni azavu kaf-kaf ga moru mabazl mis.

¹⁶ Ka mèlan ya ti tòra ni dek ti tagudar zlam, tàgri daliya ana mis.

¹⁷ Tàsèr manjèhadkabani akaba mis àna sulumani do. †

¹⁸ Tàgrafèŋa aŋgawaz kè Melefít a do simiteni. ‡ »

¹⁹ Māsèra Divi ge Melefít ya àbu mabèkiani a wakita ge Múwiz ni bu ni dek ti Melefít àhi ana ndam ya ti tàgèskabá ma gana ni. Adèm ma gani ti, awayay adafaki ku way way do àgudara zlam a ; ŋgay tàgudar zlam ndo ni ti mis atèhi koksah. Nahkay mis dek tàsèra akal Melefít amèwèl tay àna seriya. ²⁰ Maslaŋa ya ti Melefít amèdèm naŋ jireni adaba àgèskabá Divi ge Melefít ya àbu mabèkiani a wakita ge Múwiz ni bu na dek ti àbi. Wakita ge Melefít ya Múwiz àbèki ni ti mis tàsèr zlam magudarani gatay àna naŋ cilin.

* 3:4 Limis 51.6.

† 3:12 Limis 14.1-3 ; 53.2-4.

‡ 3:13 Limis 5.10.

§ 3:13 Limis 140.4.

* 3:14 Limis 10.7.

† 3:17 Izayi 59.7-8.

‡ 3:18 Limis 36.2.

Mis tigi ndam jireni kè meleher ge Melefit ti ahāmamam ?

²¹ Ay nihi ti Melefit àdáfikia divi ana mis a ti tigi ndam jireni kè eri gayan. Divi gani nani ti gargari akaba *Divi ya Mawiz àbaki a wakita gayan ni bu ni. Ku tamal nahkay nəngu ni, Mawiz akaba ndam ndahanay ya tãhəngaray *pakama ge Melefit ni tãdámkibiya ma. ²² Mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit nahəma, adaba tãbu tãfaki ahàr ka Yezu *Krist palam. Melefit àvi divi gani nani ana nday ya ti tãfaki ahàr ka Yezu Krist ni dək. Adaba Melefit ti ècirkaba mis a do ; ²³ mis dək tãgudara zlam a ; nahkay nday driŋ driŋ akaba Melefit Bay njada-njadani ni, tòru afa gani koksah. ²⁴ Ay ti Melefit àgri sulum gayan ana tay, àdám nday ndam jireni kè eri gayan ni ti ga sulum gayan. Àgri ana tay nahkay ti àna tãwi ga Yezu Krist ya àgray ni. Yezu Krist ti àhəngaya tay a zlam magudarani gatay ni ba. ²⁵ Nanj ti Melefit àslərbiyu nanj ti məmət azuhva mis. Àgray nahkay ti, ti mimiz ga Yezu ya àdəgaya ni məbarafəŋa zlam magudarana kè mis a. Nahkay tamal məfəkia ahàr ka Yezu Krist a ti, Melefit ambərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a. Melefit àgray nahkay ti, adafaki Melefit ti nanj jireni : ahaslani ti Melefit àtrəfki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, ²⁶ èbesia ana tay a. Ay nihi ti Melefit àdafakia nanj jirena. Àgray nahkay ti, awayay agray zlam ge jiri akaba awayay ti ndam ya ti tãfaki ahàr ka Yezu ni tigi ndam jireni daya.

²⁷ Tamal nahkay ti zlam nahanj àbu ti miji zlabay àna nanj aw ? Aha ! Àbi. Tamal maslaŋa esliki magray zlam ya ti Melefit àdám a Wakita gayan ni bu grum ni dək ti, amal esliki miji zlabay, ay maslaŋa ya ti esliki ni ti àbi simiteni. Nahkay Melefit àdáfikia divi nahanj ana leli a, ay ti miji zlabay àna nanj koksah. Divi gani ya adafaki ni ti məfəki ahàr ka Yezu Krist. ²⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra Melefit àdám mis jireni kè eri gayan ni ti azuhva maslaŋa gani nanj àbu afəki ahàr ka Yezu Krist. Ku tamal maslaŋa gani adəbay Divi ya ti Mawiz àbaki a wakita gayan ni bu ni dək nəngu ni, Melefit àdám maslaŋa gani nani mis jireni ti azuhva tãwi gani nani do. ²⁹ Melefit ti nanj Melefit ga ndam *Zude ciliŋ aw ? Aha ! Nanj ti Melefit ga nday ya ti nday ndam Zude do ni daya do waw ? Iy, nanj Melefit ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni daya. ³⁰ Adaba Melefit ti nanj bəlanj, nahanj àbi. Tamal ndam Zude tãfaki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədám nday ndam jireni kè eri gayan. Mis ndahanj ni day tamal tãfaki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədám nday ndam jireni kè eri

gayan daya. ³¹ Geli ya ti mədám Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kè eri gayan adaba tãfəkia ahàr ka Yezu Krist a ni ti, awayay adəmvaba Divi ge Melefit ya adáfiki ana Mawiz ni ti zlam masakani aw ? Aha, nahkay do ! Məbu madafaki pakama ge Melefit ya àdám a wakita gani nani bu ni ti pakama ge Melefit ededŋj ededŋjeni sawan.

4

Melefit àdám Abraham ti nanj mis jireni kè eri gayan

¹ Majalumki ahàr ka Abraham bəŋ ga bəŋ geli ni. Mədámki ti mam ? Nanj ti mam àgrakivu a manjəhad gayan ni bu mam ? ² Tamal Melefit àdám Abraham ti nanj mis jireni kè eri gayan azuhva àgray tãwi sulumani ti, akal Abraham eji zlabay tata. Ay ti kè meleher ge Melefit ti èji zlabay koksah, ³ adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdám nanj mis jireni kè eri gayan. » ⁴ Səruma lala : maslaŋa ya ti agray tãwi ni ti təvi endif gayan. Ere ye ti təvi ni ti ga sulum do. ⁵ Ay tamal mis àfəkia ahàr ke Melefit a, Melefit àdám maslaŋa gani nani ti mis jireni kè eri gayan. Ku tamal maslaŋa gani àgri tãwi ana Melefit ndo nəngu ni, àsəra Melefit agray ti ndam magudar zlam tigi ndam jireni kè eri gayan ti ga sulum gayan. ⁶ Ahaslani Devit day àdámkia ma ka ndam ya ti Melefit àgray ti tigi ndam jireni kè eri gayan na ; ku tamal ndam nday nani tãgri tãwi ndo nəngu ni Melefit àdám nday ndam jireni kè eri gayan. Devit àdám ndam nday nani ti tãbu ana məmərani. ⁷ Àdám ahkado :

« Ndam ya ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, àwayay mamənjələŋani kà zlam gatay ya tãgudar ni va do ni ti tãmərnu.

⁸ Maslaŋa ya ti Bay Melefit àcalfəŋ kà zlam gayan ya àgudar ni do simiteni ni ti məmərnu.† »

⁹ Devit awayay adəm ndam ya tãmərnu ni ti ndam ya nday *təkelə kədí a ni ciliŋ aw ? Aha ; ndam ya təkəley kədí ndo ni day tãmərnu. Mədám Melefit àdám Abraham nanj mis jireni kè eri gayan ni ti, adaba àfəkia ahàr a palam do aw ? ‡ ¹⁰ Melefit àdám Abraham nanj mis jireni kè eri gayan ni ti, ka sarta gani nani ti Abraham èkəla kədí a tək, èkəley faŋ ndo waw ? Ka sarta gani nani ti èkel kədí faŋ ndo. ¹¹ Nahkay Abraham àfəki ahàr ke Melefit, mək Melefit àdám nanj zal jiri kè eri gayan nahəma, ka sarta gani nani èkəley kədí faŋ ndo. Àra àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àhi məkəley kədí ti ga

* 4:3 Mənjəkiani 15.6. † 4:8 Limis 32.1-2. ‡ 4:9 Mənjəkiani 15.6.

madafaki nanj ègia mis jirena kè eri ge Melefit a. Nahkay Abraham ti nanj bənj ga ndam ya ti tēkeley kɔdi ndo, tɔfəkia ahār ke Melefit a ni. Melefit àdām nday day ndam jireni kè eri gayanj akada ya àhi ana Abraham ni. ¹² Abraham ti nanj bənj ga ndam ya ti tēkela kɔdi a ni daya, ay ti si ahār àdām tēkeley kɔdi cilij do ; tɔfəki ahār ke Melefit akada ga bənj gatay Abraham ya àgray ka ya ti èkeley kɔdi fanj ndo ni daya kwa.

Melefit aməvi sulum gayanj ti ana ndam ya ti tɔfəki ahār ka Yezu ni

¹³ Kwa ahaslani Melefit àdām Abraham ahkay do ni bəza hud' gayanj atanjəhad ka had' dek. Š Àdām nahkay ti adaba Abraham àdaba *Divi ge Melefit na palam do ; Melefit àdām nahkay ti adaba Abraham àfəkia ahār a palam. Abraham àra àfəkia ahār ke Melefit a nahkay ti Melefit àdām nanj ti mis jireni kè eri gayanj. ¹⁴ Tamal mis tadəbay Divi ge Melefit ni mək Melefit adām nday ndam jireni kè eri gayanj azuhva təwi gani nani ti, akal məfəki ahār geli ke Melefit ni egi zlam masakani. Tamal nahkay ti, akal ge Melefit ya ti àdām aməvi zlam ana mis ga sulum ni day egi ma masakani. ¹⁵ Nahkay tamal mis təsəra Divi ge Məwiz ya Melefit əvi ana tay na, mək təgray zlam ya ti Məwiz àdām grum ni do ni ti, Melefit azumki bəruv ka tay adaba təwayay məgəskabu ma gani do. Adaba tamal Divi ge Melefit àləbi ti, akal magudar zlam day əbi simiteni.

¹⁶ Nahkay zlam ya ti Melefit àdām aməgri ana mis ni ti, aməgri ti ana ndam ya ti tɔfəki ahār ni. Àgray nahkay ti ga sulum gayanj. Awayay agri ana baza hud' ga Abraham dek. Melefit agri zlam ya ti àdām aməgri ana mis ni ti, əgri ana nday ya ti təgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki a wakita gayanj ni bu ni cilij do. Aməgri ti ana mis ndahanj ya ti tɔfəki ahār akada ga Abraham ya àfəki ahār ni dek daya. Adaba Abraham ti nanj bənj geli dek. ¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Abraham nahkay hi : « Nəgray ti kigi bənj ga jiba gərgəri kay.* » Nahkay Abraham ègia bənj geli kè meleher ge Melefit a, adaba àfəki ahār ti ke Melefit. Melefit ti ahəngaraba mis e kisim ba, zlam ya ti təbi ahaslani bi ni day agray tay àna pakama ya adəmaya ni. ¹⁸ Abraham ti àmbənj məfəki ahār ke Melefit ndo. Ku tamal ere ye ti Melefit àdām aməgri ni mis tədām àgravu koksah nəngju ni, Abraham àmbənj məfəki ahār ke Melefit ndo. Nahkay Abraham ègia bənj ga jiba gərgəri a kay akada ge Melefit ya àhi ahkado : « Bəza hud' gayak atala dal-dal nahkay† » ni. ¹⁹ Ka ya ti Melefit àhi ma gani

ana Abraham ni ti vi ga Abraham agray vi dij. Àsəra ègia medewel a kwete-kwete, wal gayanj Sara day dəgəlani, ay àmbənj məfəki ahār ke Melefit ndo. ²⁰ Àjalay ahār cə cə do, àsəra aməngət ere ye ti Melefit àdām aməvi ni ; àngəta njəda adaba àfəkia ahār ke Melefit a. Nahkay àzəlbay Melefit. ²¹ Àsəra lala, Melefit nanj àbu àna njəda ga məgri ere ye ti àdām aməgri ni. ²² Melefit àdām nanj mis jireni kè eri gayanj ni ti azuhva nani. ²³ Ma ya ti àbu məbəkiani : « Melefit àdām nanj mis jireni kè eri gayanj‡ » ni ti àdəmki ka Abraham cilij do, ²⁴ àdəmki ti ke leli daya. Leli məfəkia ahār ke Melefit a ; nanj ti àhəngaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Məfəki ahār nahkay ti, Melefit amədām leli day ndam jireni kè eri gayanj. ²⁵ Yezu ti Melefit àmbənj nanj ti məmət ti azuhva zlam geli ya məgudar ni. Melefit àhəngaraba nanj e kisim ba ni ti, ti leli mīgi ndam jireni kè eri gayanj.

5

Leli manjəhad akaba Melefit àna sulumani

¹ Nihiti Melefit àdām leli ndam jireni kè eri gayanj ni ti adaba məfəkia ahār a. Nahkay ti leli məbu manjəhad akaba Melefit àna sulumani azuhva zlam ga Bay geli Yezu *Krist ya àgray ni. ² Bay ya ti əvi divi ana leli ti mənəgət *sulum ge Melefit ni ti Yezu Krist. Leli məfəkia ahār a, nahkay məki nihiti ka sulum gani nani. Məmərvu adaba məsəra Melefit aməgray ti mənəhad akaba nanj a məlanj masladani gayanj ni bu. ³ Məmərvu ti azuhva nani cilij do, ku leli a daliya bu day məmərvu. Adaba məsəra ka ya ti məbu macakay daliya ni ti macahay məbesey zlam. ⁴ Ka ya ti məbesey zlam ni ti mənəgət njəda, məmbənj məfəki ahār ka Yezu do. Ka ya ti mənəgəta njəda nana ni ti məsəra Melefit aməgri ere ye ti àdām aməgri ana leli ni ana leli ededij. ⁵ Leli məsərv nahkay ti masakani do, adaba məsəra Melefit awayay leli dal-dal. Məsərv ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani, adaba Melefit əvia Məsuf gani nana ana leli a, àniviyu ana leli.

⁶ Ahaslani ti njəda àfanj kè leli ga məmbənj magudar zlam bi. Ay Krist àməta a kəla ga ndam magudar zlam va. Àmət ti ka fat ya ti Melefit adaba ni. ⁷ Ku tamal mis nanj jireni nəngju ni, mis nahanj agəskabu ti məmət a kəla gayanj vu ti zləzədə. Tamal mis sulumani ti, bi maslanja agəskabu ti məmət a kəla gayanj vu. ⁸ Ay ti Melefit awayay leli dal-dal. Ere ye ti adafaki awayay leli dal-dal ni ti nihiti : ka sarta gani nani leli məbu magudar zlam kekilenja, ay àlərbiyu Krist ti məmət a kəla geli vu. ⁹ Krist àra àməta

Š 4:13 Manjaj Manjəkiani 12.2-3 ; 17.4-6 ; 22.15-18.

Manjəkiani 15.5.

* 4:17 Manjəkiani 17.5.

† 4:18 Manjəkiani 15.5.

‡ 4:23

a kəla geli va, mimiz gayəŋ əra ədəgaya nahkay nahəma, Melefit ədəm leli ndam jireni kə eri gayəŋ. Əgia nahkay ti məsəra ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ni ti Krist amahəŋgay leli ti Melefit əzumki 6ərurv ke leli ba. ¹⁰ Ahaslani ti leli ndam ɛər ge Melefit. Ay nihi ti Wur gayəŋ əməta, nahkay əŋgalabakabə leli akaba Melefit a. Əgia nahkay ti məsəra lala Melefit amahəŋgay leli ga kaŋgay-kaŋgayani adaba Wur gayəŋ ni əŋgaba e kisim ba, naŋ əbu əna sifa. ¹¹ Ay nahkay cilij do ; məmərvu əna ere ye ti Melefit əgri ana leli ni. Ere ye ti əgray ni ti azuhva Bay geli Yezu Krist. Əŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti naŋ.

Ata Adam nday ata Krist

¹² Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : mis bəlan ənjəki ka magudar zlam, mək magudar zlam gayəŋ ni əzəkibiya kisim ke mis a dək. Nahkay mis ni dək təmət, adaba nday dək təgudara zlam a. ¹³ Wudaka Melefit ədəfiki *Divi gayəŋ ana Məwiz nahəma, zlam magudarani əbu a duniya bu əndava. Ay ka sarta gani nani ti Melefit əcalki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, adaba ədəfiki Divi gayəŋ ni ana Məwiz faŋ ndo. ¹⁴ Ay ti kwa ka sarta ga Adam əbivaya ana Məwiz a ti kisim əbu zlam gayəŋ. Ku tamal mis təgudari zlam ana Melefit akada ga Adam ni ndo nəŋgu ni, təbu təmət. Adam ti akada maslaŋa ya ti amara ni. ¹⁵ Ay ti təwi gatay ni gərgəri. Zlam magudarani ga Adam ni ti gərgəri akaba zlam ya ti Melefit avi ana mis ga sulum ni. Iy, ededij mis bəlan əgudar zlam, mək magudar zlam gayəŋ ni əzəkibiya kisim ke mis a dək.

Ay *sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do, ətam təwi ga Adam ni əna njədə dal-dal. Adaba məsəra Melefit amahəŋgay mis dal-dal ga sulum azuhva təwi ge mis bəlan. Maslaŋa nani ti Yezu *Krist. ¹⁶ Nahkay sulum ya ti Melefit agri ana mis ni ti gərgəri akaba zlam magudarani ya mis bəlan əgudar ni. Zlam magudarani ya mis bəlan əgudar ni ti Melefit əwalkia mis əna naŋ ka seriya. Ay sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do. Mis ni təgudara zlam a dal-dal, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni Melefit əgria sulum ana tay a. Sulum gayəŋ ya əgri ana tay ni ti, agray ti tiği mis jireni kə eri gayəŋ. ¹⁷ Iy, ededij mis bəlan əgudar zlam, mək zlam magudarani ge mis bəlanani ni əzəkibiya kisim ke mis a dək. Ay maslaŋa nahaŋ bəlan əgra təwi nahaŋ a, təwi gayəŋ ni ətama nahaŋ na əna njədə dal-dal ; maslaŋa gani nani bəlanani ni ti Yezu Krist. Melefit agri sulum ana mis ti azuhva naŋ. Əna sulum gani nani ti mis etigi jireni kə eri gayəŋ. Nahkay ti nday ya ti tiği mis jirena kə eri gayəŋ a ni atəŋgət *sifa ya əndav

day-day do ni, ti tənəhadəkabu akaba naŋ a bay gayəŋ bu.

¹⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra mis bəlan əgudar zlam, mək zlam magudarani gayəŋ ni əzəkibiya kisim ke mis a dək, adaba Melefit əwəla tay əna seriya. Nahkay day mis nahaŋ bəlan əgray zlam sulumani, əmbaya mis a dək a seriya ba, əvia sifa ya əndav day-day do na ana tay a. ¹⁹ Məsəra mis bəlan əgəsiki ma ana Melefit ndo, əgudar zlam ; nahkay ti mis kay tiği ndam magudar zlam. Nahkay day mis bəlan əgray zlam sulumani, əgəsikia ma ana Melefit a ; azuhva zlam gayəŋ ya əgray ni ti Melefit ədəm mis kay etigi ndam jireni.

²⁰ Melefit ɛferkivu Divi gayəŋ, ədəfiki ana Məwiz ni ti, ti mis təsərki nday təbu tagudar zlam kay. Ay ka ya ti mis tagudar zlam gərgəri kay ni ti Melefit day agri sulum gayəŋ ana tay kay, ətam zlam gatay ya təgudar ni əna njədə ferek-ferek. ²¹ Məsəra tamal mis agudar zlam ti amət, adaba magudar zlam gayəŋ ni naŋ əbu əna njədə ga makad naŋ. Nahkay day sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti naŋ əbu əna njədə ga mahaŋgay mis : azuhva sulum gani nani ti mis ni tiği jireni kə eri ge Melefit, nahkay Melefit avi sifa ya əndav day-day do ni ana tay azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya əgray ni.

6

Leli məbu əna sifa azuhva Yezu Krist

¹ Tamal nahkay ti, mədəm nihi ti mam ? Mədəm magudarumkivu zlam kəlavad, ti Melefit məgri sulum gayəŋ ana leli əkivu aw ? ² Aha, məgrum nahkay ba. Məsəra ahaslani ti leli ndam magudar zlam, ay nihi ti kala məməta, leli evidi ga zlam magudarani va do. Tamal leli evidi ga zlam magudarani va do ni ti, kekileŋa mawayay magudar zlam ti kamam ? ³ Ka ya ti *təbaray leli dək əna *slimi ga Yezu *Krist ni ti, ŋgay miğiə akada mis bəlan akaba naŋ a, kala leli dək məməta akaba naŋ a ti kəsərum do aw ? ⁴ Ka ya ti təbaray leli əna slimi ge Krist ni ti kala məməta ka ahar bəlan akaba naŋ a, tiliə leli ka ahar bəlan akaba naŋ a daya. Ay Bəŋ geli Melefit ti njədə əfəŋ dal-dal, əhaŋgaraba Yezu Krist e kisim ba əna njədə gani nana ; nahkay awayay ti leli day manjəhad geli məmbatvu, miği mis məwəni.

⁵ Leli miğiə akada mis bəlan akaba Yezu Krist a, nahkay kala leli məməta akaba naŋ a. Tamal nahkay ti leli day aməŋgaba e kisim ba akada gayəŋ ya ti əŋgaba e kisim ba ni. ⁶ Məsəra ka ya ti *tədarfəŋ Yezu kə təndal ni ti, kala tədarfəŋiya manjəhad geli məgədavani ya ahaslani na daya. Nahkay ti manjəhad geli nani ti əbi va bi, kala əməta. Əgia nahkay ti leli evidi ga zlam magudarani

va do. ⁷ Adaba maslaŋa ya ti àmèta àndava ni ti tislíki macalki naŋ ka zlam magudarani va do. ⁸ Leli mìgĩa akada mis bəlanj akaba Krist a. Nahkay ka ya ti tàkad naŋ ni ti leli day kala màmèta. Tamal nahkay ti mäsəra leli amanjgaba e kisim ba, amanjhad akaba naŋ daya. ⁹ Mäsəra Krist àngaba e kisim ba. Àngaba ti aməmət day-day va do. Kisim èsliki mægri arañja va do. ¹⁰ Gayañ ya ti àmèt ni ti, àmèt ti sak bəlanj huya àndava, ga məhəlfəŋja zlam magudarani geli ni kè leli a. Nihi ti àngaba e kisim ba, naŋ àbu àna sifa. Naŋ àbu àna sifa ti ga mazləbay Melefit. ¹¹ Nahkay ahàr àdəm kəsərum lekulum day kala akada kəmətuma, nahkay ti lekulum evidi ga zlam magudarani va do. Ahàr àdəm kəsərum lekulum kəbum àna sifa ti ga mazləbay Melefit, adaba kiguma akada mis bəlanj akaba Yezu Krist a.

¹² Ègĩa nahkay ti kigum evidi ga zlam magudarani va ba. Kəgrum zlam magədavani ya ti kawayum ahaslani ni va ba. Zlam nday nani ti mis tægri ana vu gatay, ay vu ge mis ti amanjhad ga kaŋgay-kaŋgayani do. ¹³ Kəvumi vu gekuli ana zlam magudarani ge miği evidi gani ba. Vumi vu gekuli dek ana Melefit sawañ. Lekulum ti akada ge mis ya ti tàmèta mək təngaba e kisim ba ni. Nahkay ti vumi vu gekuli dek ana Melefit ti kigum evidi gayañ, kəgrum jiri akada gayañ ya awayay ni. ¹⁴ Nahkay ti ekigum evidi ga zlam magudarani va do, adaba kəbumi kədəbum *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni va bi ; kəbum kədəbum ti divi ge Melefit ya àvi ana kuli ga sulum gayañ ni.

Leli ti evidi ga way ?

¹⁵ Tamal nahkay ti mədəm nihi ti mam ? Leli ti məbi mədəbum *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni va bi, məbu mədəbum ti divi ge Melefit ya àvi ana leli ga sulum gayañ ni. Ay ègĩa nahkay ti magudarumkivu zlam kəlavad aw ? Aha, mägadarum zlam ba ! ¹⁶ Tamal ti kəvumia ahàr gekuli ana maslaŋa, kəbum kəgəsumiki ma gayañ ni ti, kiguma evidi gayañ a ti kəsərum do aw ? Tamal kiguma evidi ga zlam magudarana ti akəmətum. Ay tamal kəgəsumikia pakama ana Melefit a, kiguma evidi gayañ a ti, amədəm lekulum ndam jireni kè eri gayañ. ¹⁷ Ahaslani ti lekulum evidi ga zlam magudarani, ay nihi ti kəmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, kəgəsumikia pakama ana Melefit àna məbərur bəlanj a. Kəgəsumikabá ma ge jiri ya ti təcəhi ana kuli na. Məgrumi susi ana Melefit azuhva nani ! ¹⁸ Melefit àhəŋgafəŋja kuli kà zlam magudarana, kiguma evidi gayañ a. Nahkay ti kiguma ndam jirena. ¹⁹ Nəhi ma ana kuli nahkay, nazay mazavu ge evidi ti, ti kicəm ere

ye ti nəhi ana kuli ni, adaba kicəm zlam weceweci do. Ahaslani ti kəvumia ahàr gekuli ana magudar zlam ge miği evidi gana, kəlavad kəbum kagudarumi zlam ana Melefit àkivu. Ay nihi ti vumi ahàr gekuli ana Melefit, kigum evidi gayañ ti kəgrum jiri. Nahkay ti akanjhadum njələta.

²⁰ Ka ya ti lekulum evidi ga zlam magudarani ni ti, kəjalumki ahàr ka magray jiri do simiteni, adaba lekulum evidi gani do. ²¹ Ka ya ti kəbum kagudarum zlam nday nani ti kəŋgətum mam àna naŋ mam ? Nihi ti kəmanjumləŋ kà zlam gani nday nani zlam ge mimili : tijiŋ kuli, kəmətum àna naŋ. ²² Ay nihi ti Melefit àhəŋgafəŋja kuli kà zlam magudarana, kiguma evidi gayañ a. Nahkay ere ye ti kəŋgətum àna naŋ ni ti nihi : kiguma njələtana, nahkay ti Melefit aməvi sifa ya àndav day-day do ni ana kuli. ²³ Tamal mis agudar zlam ti aməŋgət zlam ka duwa gani ; ere ya aməŋgət ni ti kisim. Aməmət azuhva zlam magudarani gayañ ni. Ay zlam ya ti Melefit avi ana mis ni ti avi ana tay ga sulum : avi ana tay ti *sifa ya àndav day-day do ni ; avi ti ana nday ya ti tīgĩa akada mis bəlanj akaba Bay geli Yezu *Krist a ni.

7

Təfaki ŋgasa ke leli ga magray zlam ya ti Məwiz àdəm grum ni va do

¹ Bəza ga mmawa, nəhiki ma ana kuli àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayañ bu ni. Ngay Məwiz àfəki ŋgasa ke mis ka ya ti maslaŋa nani naŋ àbu àna sifa ni cilij ti kəsəruma do waw ? ² Nədəm nahəma, ka ya ti zal ga wal naŋ àbu àna sifa àmèt ndo ni ti Məwiz a wakita gayañ ni bu àvi divi ana wal ni ge medeveni do. Ay tamal zal ni àmèta ti Məwiz àcafəŋja wal gayañ na ga maday zal nahanj a do. ³ Nahkay mäsəra, tamal zal ni àmèt ndo, wal ni àda zal nahanj a ti wal ni àgra hala. Ay tamal zal ni àmèta day ti Məwiz àdəm wal ni esliki masləkana : tamal àza zal nahanj a ti àgray mesuwəhvu ndo. ⁴ Bəza ga mmawa, lekulum day nahkay. Kiguma akaba Yezu *Krist a akada mis bəlanj ; nahkay ka ya ti Krist àmèt ni ti kala lekulum day kəmətuma akaba naŋ a. Kəmətuma nahkay ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayañ ni bu ni àfəki ŋgasa ke kuli va do : kiguma ndam ga maslaŋa nahanj a. Maslaŋa gani nani ti àngaba e kisim ba, naŋ Krist. Kiguma ndam gayañ a nahkay ti akəgrumi təwi sulumani ana Melefit. ⁵ Ka ya ti məgəskabu Yezu faŋ ndo ni ti leli məbu magray ere ye ti məbərur geli awayay ni. Zlam gani nani ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayañ ni bu ni àcafəŋja mis ga magrana, ay ka ya ti mäsəra zlam nday nani zlam magudarani nahəma, məwayay magray zlam nday nani

sawan; nahkay Divi ya àbu mæbækiani a wakita ge Mæwiz ni bu ni èzligiyu leli a magudar zlam vu. Zlam gani nani ya màgray ni ti agudar leli, azoru leli e kisim vu. ⁶ Ka sarta gani nani ti ahàr àdàm mædæbum Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni, nigia akada evidi gana. Ay nihi ti Melefit ahàngay leli a, leli evidi gani va do, adaba leli akada mæmætani, Mæwiz àna Divi nani àfæki ngasa ke leli va do. Nahkay ti leli màgray tæwi àna Divi ge Melefit ya àdæfiki ana Mæwiz ahaslani ni va do; magray tæwi ge Melefit ti akada ga Mæsuf gayan ya awayay ni.

Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni ti tæwi gani mam ?

⁷ Nahkay ti, leli mædæm mam ? *Divi ge Melefit ya tæbu mæbækiani a wakita ge Mæwiz ni bu ni ti zlam magudarani aw ? Aha ! Zlam magudarani do. Ay tamal Divi gani tælæbi ti, akal næsær zlam magudarani do. Àbu mæbækiani e Divi gani bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba.* » Ay tamal tæbæki nahkay ndo ni ti, ngay zlam ge mis egi eri ti akal næsær do. ⁸ Ay àbu mæbækiani a wakita ge Mæwiz ni bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba. » Tædæm nahkay ti nàngæt evidi ga magudar zlam àna nan a, nahkay nigia evidi ga zlam magudarana; zlam ge mis gærgæri kay ègua eri a. Ay tamal Divi nani àlæbi ti akal nàgudar zlam ndo daya. ⁹ Ahaslani ka ya ti næsær Divi ya Mæwiz àbæki ni fan ndo ni ti nu næbu àna sifa zlam goro. Ay ka ya ti næsæra Divi gana ni ti nànjæki ka magudar zlam huya, nigia evidi gani. ¹⁰ Nahkay nigia akada mæmætani kè eri ge Melefit a; Divi ya àbu mæbækiani a wakita ge Mæwiz ni bu ni ti, Melefit àwayay ti nàngæt sifa àna nan, ay ti nàngæt kisim àna nan sawan. ¹¹ Nahkay nàra næsæra Divi ya Mæwiz àbæki na ti nànjæki ka magudar zlam, nigia evidi gana, nàgosa ahàr goro a. Ègia akada nàkadà ahàr goro àna Divi gani nana.

¹² Nahkay ti pakama ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni ti zlam *njælalani, Divi ya a hud gani bu ni day njælata, sulumani, divi ge jiri. ¹³ Ègia nahkay ti zlam sulumani ni agray ti nu mæmætani kè eri ge Melefit aw ? Aha ! Nahkay do. Nu mæmætani kè eri ge Melefit ti azuhva zlam magudarani. Nàza zlam sulumani na, nàgudara zlam àna nan a; nigia evidi gana, nahkay nàmætà àna nan a. Zlam gani àgravu ti mis tæsær zlam magudarani ti zlam magudarani ededîn, adaba nàzay Divi ge Melefit mæk nàgudar zlam ya Melefit àdæm e Divi gayan ni bu tågudar ba ni : nahkay magudar zlam gani àbælai do simiteni.

Mis ti ègia evidi ga zlam magudarana

¹⁴ Mæsæra *Divi ge Melefit ni ti Mæwiz àbæki àna njæda ga *Mæsuf ge Melefit. Ay

nu ti mis hihirikeni, njæda àfu bi : nahkay nigia evidi ga zlam magudarana. ¹⁵ Ere ye ti nagray ni ti næsær do. Ere ye ti nawayay magrani ni ti nàgray do. Ay nagray ti ere ye ti nawayay do simiteni ni sawan. ¹⁶ Ay tamal nagray ere ye ti nawayay do ni ti, næsæra Divi ge Melefit ni zlam sulumani, nàgæskabá. ¹⁷ Nahkay nagudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nagudar zlam ti adaba nigia evidi ga zlam magudarana, nisliki makadfanvana do. ¹⁸ Næsæra àna vu goro gedebeni ni ti nisliki magray zlam sulumani koksah. Nahkay nisliki mawayay magray zlam sulumani tata, ay ti nisliki magrani koksah. ¹⁹ Zlam sulumani ya nawayay nagray ni ti nàgray do. Ere ye ti nagray ni ti zlam magædavani ya ti nawayay do ni sawan. ²⁰ Ere ye ti nagray ni ti ere ye ti nawayay do ni. Tamal nahkay ti næsæra nagudar zlam ti àna majalay ahàr goro do. Nagudar zlam ti adaba vu goro gedebeni, nigia evidi ga zlam magudarana palam.

²¹ Næsæra ere ye ti agravu ni nahkay hi : nawayay nagray zlam sulumani, ay ere ye ti nisliki magrani ni ti zlam magædavani cilij. ²² A majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni ti zlam sulumani, àbælafu. ²³ Ay næsæra vu goro gedebeni; àrakaboru akaba majalay ahàr goro sulumani ni do. Nahkay ti nisliki magray ere ye ti nàdæm sulumani, àbælafu ni koksah. Vu goro ni gedebeni nahkay ti nigia evidi ga zlam magudarana. ²⁴ Nasay cicihitimey ! Ere ye ti vu goro gedebeni ni awayay ni ti amazoru nu e kisim vu timey. Way esliki mahangay nu way ? ²⁵ Ahangay nu ti Melefit. Ahangay nu ti àna tæwi ga Bay geli Yezu *Krist ! Nægri sasi dal-dal !

Nahkay nu ti, a majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki ni zlam sulumani, nàgæskabá. Ay àna vu goro gedebeni ni ti nagudar zlam cilij, nigia evidi gana.

8

Melefit avi sifa ana leli àna Mæsuf gayan

¹ Nahkay zla nahæma, ndam ya ti nday akaba Yezu *Krist akada mis bælaj ni ti Melefit amægæs tay àna seriya day-day va do simiteni. ² *Mæsuf ge Melefit ti nan njædanjædani, avu sifa adaba nu akaba Yezu Krist akada mis bælaj. Azuhva njæda ga Mæsuf nani ti nu evidi ga zlam magudarani va do, anæmæt va do daya. ³ *Divi ge Melefit ya Mæwiz àbæki a wakita gayan ni bu ni àbi àna njæda ga magray zlam gani nani bi, adaba vu ge mis ti gedebeni àsabay, nahkay misliki magray zlam ya ti Mæwiz àdæm grum ni do. Ay Melefit àslærbiyu Wur gayan gayanani azuhva zlam magudarani geli : leli mis hihirikeni ti gedebeni, magudar zlam, ay vu

ga Wur ni gedebeni akada ge mis ni, nahkay Melefit àwâl nanj àna seriya a kàla ge mis vu azuhva zlam magudarani gatay ni. ⁴ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti miği ndam jireni kè eri gayan, ere ya magudar ni málàbi simiteni, akada ya àdàm e Divi gayan ya Mùwiz àbèki ni bu ni. Ay miği nahkay ti àna vu geli gedebeni ni do ; miği ti àna njéda ga *Məsuf Njəlatani. ⁵ Ndam ya ti tagray zlam ya ti vu gatay gedebeni awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni. Ay ndam ya ti tagray zlam ga Məsuf Njəlatani ya awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf awayay ni. ⁶ Tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gayan awayay ni ti aməmət. Ay tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni, amagray ti arañja àhəli ahàr va do daya. ⁷ Ndam ya ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni ti nday ndam ezir ge Melefit, adaba təgəskabu Divi ge Melefit do. Ku tədəm təgəskabu nənğu ni tisliki məgəskabani do simiteni. ⁸ Ndam ya ti tagray ere ye ti məbərur gatay awayay ni ti tisliki magray zlam ya ti Melefit awayay ni do simiteni.

⁹ Ay lekələm ti kəgrum nahkay do : kəgrum ere ye ti məbərur gekəli awayay ni do. Kəgrum ti ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni sawan. Kəgrum nahkay ti adaba Məsuf ge Melefit àniviyu ana kəli. Maslaña ya ti Məsuf ge Krist àniviyu bi ni ti nanj mis ge Krist do. ¹⁰ Ku tamal vu gekəli gedebeni ni aməmət adaba zlam magudarani nənğu ni, tamal Krist nanj àbu akaba kəli ti Məsuf gayan ya àniviyu ana kəli ni aməvi sifa ana kəli. Aməvi ana kəli ti adaba kīguma ndam jireni kè eri ge Melefit a. ¹¹ Ka ya ti Yezu Krist àmət ni ti Bay Melefit àhəngaraba nanj e kisim ba. Nahkay tamal Məsuf gayan àniviyu ana kəli ededīn ti, məsəra amahəngaraba kəli e kisim ba bilegena. Amahəngaraba kəli e kisim ba ti àna njéda ga Məsuf gayan ya ti àniviyu ana kəli ni.

¹² Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa, ahàr àdàm məgrum ere ye ti Melefit awayay ni, məgrum ere ye ti məbərur geli awayay ni ba. ¹³ Adaba tamal kəgrum ere ye ti məbərur gekəli awayay ni ti akəmətum ededīn ededīneni. Ay tamal àna njéda ga Məsuf ge Melefit kəmbrəjuma zlam ya ti məbərur gekəli awayay na ferera ti sifa gekəli amandav day-day do. ¹⁴ Ndam ya ti təbu tadəbay divi ga Məsuf ge Melefit ya adəfiki ana tay ni ti nday dek bəza ge Melefit. ¹⁵ Melefit àvia Məsuf gayan ana kəli a àndava. Məsuf gani nani ti, àgray ti anğwaz àwər kəli va do, adaba lekələm evidi va do. Məsuf gani nani ti agray ti kīgum bəza ge Melefit. Àna Məsuf gani nani ti mazalay Melefit :

« Baba, nak Bəñ geli. » ¹⁶ Àna njéda ga Məsuf gani nani ti leli məsəra a majalay ahàr geli ba, leli bəza ge Melefit ededīn ededīneni. ¹⁷ Tamal leli bəza ge Melefit ti məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ya ti àdəm aməgri ana bəza gayan ni ana leli. Aməgri ana Krist, nahkay aməgri ana leli daya. Aməgri ana leli ti adaba leli məbu macakakabu daliya akaba Krist. Krist àcaka daliya ti ègia gədakana : nahkay Melefit awayay ti leli day miği gədakani akada ge Krist ya àcakay daliya, ègi gədakani ni.

Bəza ge Melefit etigi gədakani akada ge Krist ni

¹⁸ Nəsəra daliya geli ya ti macakay nihi ni ti èsli arañja do, adaba Melefit amədəfiki zlam sulumani ana leli. Zlam sulumani nani ti àtam zlam sulumani ndahanj ni dek, nahkay amajalaki ahàr ka daliya hini day-day va do. ¹⁹ Zlam ya ti Melefit àgraya ni dek təbu tahətay, tawayay dal-dal ti Melefit mánğazli bəza gayan ana tay, ti tīpi. ²⁰ Melefit àgray ti zlam ya àgraya ni dek tīgi zlam masakani hayanj. Zlam nday nani tīgi nahkay ti àna ahàr gatay gatayani do. Melefit àgray nahkay ti, àsəra aməmbrəñ zlam ya ti àgraya ni nahkay do. ²¹ Nihi ti zlam ya ti Melefit àgraya ni dek si tizi kwa. Ay a vad nahanj Melefit amagray ti tizi va do. Ka fat gani nani ti zlam nday nani dek etigi zlam gədakani akada ga bəza ge Melefit etigi gədakani ni. ²² Məsəra ku kani zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek təbu tahətay, tinjidey, tacakay daliya akada ga wal ya ti awayay ewi wur ni. ²³ Tinjidey ti zlam ndahanj ya ti Melefit àgraya tay a ni ciliñ do, leli day məbu minjidey. Melefit àvia Məsuf gayan ana leli a, nahkay məsəra nanj amədəm leli bəza gayan. Minjidey ti adaba məbu mahətay vad gani nani. Ka fat gani nani ti Melefit aməvi njéda ana vu geli gedebeni ni. ²⁴ Melefit àhənga leli a, ay nihi ti mīpi fanj do. Nahkay məbu mahətay vad gani nani. Tamal mīpia ere ye ti mahətay na ti mahətay va do. Maslaña ya ti èpia zlam a mək ahətay keti ni ti way ? ²⁵ Ègia mīpi ere ye ti mahətay ni fanj ndo ni ti mebesey, mahətay.

²⁶ Nahkay *Məsuf ge Melefit day ajənaki leli, adaba njéda geli àbi. Mahəngalay Melefit ahəmamam ti məsər do. Ay Məsuf ge Melefit ahəngali Melefit ana leli a kəla geli vu. Ahəngalay Melefit àna njidey ; pakama gayan ya adəmaya ni ti mis hihirikeni èsliki mədəmani do. ²⁷ Ay Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana leli a məbərur bu na, àsəra ere ye ti Məsuf gayan àdəm na daya. Adaba Məsuf ni ahəngali Melefit ana ndam gayan akada ge Melefit ya ti awayay ni.

²⁸ Məsəra Melefit ti aslamalikabu zlam dek ana ndam gayan ya tawayay nanj ni

9

ga mægri zlam sulumani ana tay. Nday gani ti azalay tay akada gayan ya awayay ni. ²⁹ Nahkay ndam ya ti Melefit adaba tay ahaslana ni ti adam amagray ti tigi akada ga Wur gayan ni. Adaba awayay ti Wur gayan ni migi gadakani ge mis ndahan dal-dalani ya ti tigia beza ga manjana ni. ³⁰ Ndam ya ti adamki ma ka tay nahkay ni ti azala tay a daya. Ndam ya ti azala tay a ni ti adam nday ndam jireni ke eri gayan. Nday ya ti adam nday ndam jireni ni ti adam atahuriyu a malan gayan masladani vu daya.

Melefit awayay leli ga kangay-kangayani

³¹ Egia nahkay ti leli madam nihi ti mam ? Tamal Melefit nan abu akada leli ti, way esliki ke leli way ? ³² Melefit ahongay wur ga hud gayan ndo, aslarbiyu nan ti takad nan a kala geli vu dek. Agra nahkay ti amogrikivi zlam dek ana leli ga sulum do waw ? ³³ Melefit adaba leli a nahkay ti way esliki macalki leli ka zlam magudarani way ? Bay ya ti adam leli ndam jireni ni ti Melefit. ³⁴ Egia nahkay ti way esliki magas leli ana seriya way ? Yezu *Krist ti amot azuhva leli. Ay ti amot cilin do, angaba e kisim ba daya, nan abiyu manjhadani ka ahar ga daf ge Melefit ka malan ga gadakani, ahongali Melefit ana leli. ³⁵ Krist ti awayay leli dal-dal. Nahkay ti way esliki macafanja nan ga mawayay leli a way ? Ku tamal macakay daliya, angwaz awar leli dal-dal, mis tagri daliya ana leli adaba leli ndam ge Krist, zlam mazumani afan ke leli bi, leli ana mahayma, zlam zlozladani aca leli a, ahkay do ni takad leli nangun ni Krist ambrer mawayay leli aw ? ³⁶ Zlam nday nani dek ti akada ma ya ti abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Bay Melefit, kalavad tawayay mabazl leli azuhva nak ;
tamanjalan ana leli akada ga zlam ga ganaw
ya ti tabazl tay ni.* »

³⁷ Ay ku tamal nahkay nangun ni, meyefina ka tay ana njada ge Krist, nan ya ti awayay leli na ; leli mabu ana mamarani dal-dal. ³⁸ Nasa ededin ededinena, ere ye ti acafanja Melefit ga mawayay leli a ti abi : ku kisim, ku sifa, ku *maslar ge Melefit, ku gadakani weley weley do dek, ku zlam ya tabu nihi ni, ku zlam ya tabiyu kama mba ni, ku gadakani ya tagur malan ya agavala ni, ³⁹ ku zlam njada-njadani ya ti tabiyu agavala drin ni, ku zlam njada-njadani ya ti tabiyu drin a had bu ni, ku mam mam do ya ti Melefit agraya ni acafanja Melefit ga mawayay leli a do. Masea Melefit awayay leli ti ana tawi ga Bay geli Yezu Krist ya ti agri ana leli ni.

Ndam Izireyel

¹ Nu mis ge *Krist, nasekad malfada do. Ma goro ya nawayay madam ni ti ma ge jiri : nasea a maberuv goro ba, *Mesuf Njelatani day asera ma goro ya nawayay madam ni ti ma ge jiri. ² Ma gani nani ti nihi : nabu najalay ahad dal-dal, beruv day awar nu kalavad, ³ adaba nawayay ndam jiba goro dal-dal ; nday ti beza ga mmawa, adaba ban ga ban geli balanani akaba tay. Tamal ti Melefit etikwesl nu, edekaba nu ata Krist a ti nday tangat sifa ti, akal nawayay tamal agravu tata ni. ⁴ Nday ti beza hud ge Izireyel. Melefit adaba tay a ti tigi beza gayan. Melefit adafiki ana tay nan ti nan gadakani. Melefit *awalabu ma gayan akaba tay, adafiki *Divi gayan ana tay. Adafiki ana tay ahomamam tahongalay nan ni akaba ahi ana tay ahkado : « Amavi zlam sulumani ana kuli. » ⁵ Nday ti beza hud ga Abraham. Ka ya ti tiwi Krist ni ti tiwi nan a jiba gatay bu. Krist ti nan gadakani atam zlam dek, nan Melefit, mazalabum nan ga kangay-kangayani. Aya nahkay.

⁶ Ngay zlam ya ti Melefit adam amagray ni agravu do ni ti madam ndo. Adaba beza hud ge Izireyel dek ti nday ndam *Izireyel ya ti Melefit adaba ni do. ⁷ Beza hud ga Abraham dek ti beza ge Melefit ya adaba tay a ni do. Adaba abu mabakiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit ahi ana Abraham : « Akangot beza hud gayak ti ana Izak.* » ⁸ Melefit adam nahkay ti adaba beza ya tiwi tay dek ti beza ge Melefit do. Beza ge Melefit ti nday ya ti Melefit adam etigi beza gayan ni cilin. ⁹ Zlam ya ti Melefit ahi ana Abraham angruk ni ti nihi : « Sarta ya ti madam ni eminja ti ananga. Ka sarta gani nani ti Sara emiwi wur zalani.† »

¹⁰ Agravu ti nani cilin do. Rebeka ti wal ga ban ga ban geli Izak. A vad nahan azay hud ga beza mara. ¹¹ Ka sarta ya ti tiweya tay a fan ndo ni ti tagudar araja ndo, tagray zlam sulumani ndo daya. Ay ku tamal nahkay nangun ni, Melefit adaba bilin e kidin gatay ba adava akada gayan ya ti awayay na. ¹² Wur ya ti Melefit adakiba nan a ni ti, adaba tawi ga wur ya agray ni do ; Melefit adaba nan a nahkay. Melefit ahi ana Rebeka ahkado : « Wur ya ti amadaya enja ni ti amagri tawi ana nan ya ti amadaya kalan a ni.‡ » ¹³ Abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Zekup ti, nawaya nan a ; Eseyu ti, nawayay nan ndo.§ »

¹⁴ Egia nahkay ti leli madam mam ? Zlam ge Melefit ya agray ni ti zlam magadavani

* 8:36 Limis 44.23. * 9:7 Manjakiani 21.12. † 9:9 Manjakiani 18.10. ‡ 9:12 Manjakiani 25.23. § 9:13 Malasi 1.2-3.

aw ? Aha, zlam magədavani do ! ¹⁵ A vad nahañ Melefit àhi ana Məwiz nahkay hi : « Nəgri sulum ti ana maslaña ya ti nawayay ni cilij ; asu cicihi ti maslaña ya ti nawayay ni cilij. » ¹⁶ Nahkay tamal Melefit adaba mis a ti adaba zlam gayan a ; do ni ti adaba maslaña gani nani awayay ti Melefit mādaba nañ a do, ahkay do ni azuhva təwi ga maslaña nani ya agray ni do. Melefit adaba mis a ti adaba maslaña gani nani asi cicihi palam. ¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana bay *Faron nahkay hi : « Nədaba kur a, nak bay ti nawayay nədāfiki njəda goro ana mis àna nak, ti mis ga duniya dek tāsər nu Melefit. † » ¹⁸ Nahkay ti tamal Melefit adəm : « Maslaña hini məsu cicihi » ti, maslaña gani asi cicihi ededij. Ay tamal Melefit adəm : « Maslaña hini ècuki slimi ba » ti, maslaña gani nani èciiki slimi do ededij.

Melefit ti agray zlam akada gayan ya awayay ni

¹⁹ Ègia nahkay ti akəhu ahkado : « Tamal nahkay ti Melefit adəm mis tagudar zlam ti kamam ? Maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni do ni ti way ? » ²⁰ Zəba goro ni, kəgrumkabá gejewi akaba Melefit a ti nak way ? Tamal mis àləmaya zlam a ti zlam nani esliki məhiani « Kələmaya nu a nahkay hi a kamam ? » tata aw ? ²¹ Maslaña ya aləm zlam ni àsəra ere ye ti agray àna elibisl gayan na. Àna elibisl gani nani ti esliki mələmaya mandaray gərgəri a cə, bəlan sulumani àtam nahañ ni.

²² Tamal Melefit agray akada ga maslaña ya ti aləm zlam ni ti mam gani acay kur mam ? Nañ ti awayay mis tāsər njəda gayan akaba ahəmamam azum bəruv ni ; ku tamal nahkay nənğu ni mis ya ti akal azumki bəruv ka tay, a vad nahañ etizi ni ti nañ àbu ebesi ana tay dal-dal. ²³ Melefit agray nahkay ti, awayay ti mis tāsər nañ Bay njəda-njədani dal-dal, agri sulum ana mis. Nahkay mis ndahañ təsi cicihi, adəm amagray ti tənəhad akaba nañ a məlan gayan sulumani bu. ²⁴ Leli day məkibu ka tay : Melefit adaba leli e kidij ga ndam *Zəde ba, adaba leli e kidij ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni ba daya. ²⁵ Nahkay bay mahəngaray *pakama ge Melefit Oze adəm ahaslani nahkay hi : « Melefit adəm : “Nday ya ti nday ndam goro do ni ti

anədaba tay a, anədəm nday ndam goro. Ndam ya ti ahaslani nəwayay tay do ni ti anawayay tay.” †

²⁶ Ahaslani ti Melefit àhi ana tay : “Lekələm ndam goro do.”

Ay a vad nahañ ti atəhi ana tay :

“Lekələm bəza ge Melefit Bay ga sifa ni.” § »

²⁷ Izayi bay mahəngaray pakama ge Melefit ni day adəmki ma ka ndam *Izireyel a. Àzlah, adəm : « Melefit adəm : “Ku tamal ndam Izireyel təwuda, nday dal-dal akada wiyay ga zalaka nənğu ni, anahəngay mis bal e kidij gatay bu cilij. » ²⁸ Bay Melefit amagray ere ye ti adəm amagray ka had ni dek. Aməpas do, ara agray weceweci.” * » ²⁹ Izayi adəm keti :

« Bay Melefit Njəda-njədani àvia bəza huf ana leli a.

Tamal àvi bəza huf ana leli ndo ni ti akal mǐgia ahər akada ga ndam *Sodom ya Melefit èziñ tay dek na, akal mǐgia ahər akada ga ndam *Gomor na daya. † »

Ndam məfəki ahər ka Yezu Krist ti nday ndam jireni kə eri ge Melefit

³⁰ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Nday ya ti nday ndam *Zəde do ni tədəbay divi ge mǐgi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo. Ay ku tamal nahkay nənğu ni təfəkia ahər ke Yezu a, nahkay Melefit adəm nday ndam jireni kə eri gayan. ³¹ Ay ndam *Izireyel ti ni tawayay tǐgi ndam jireni kə eri ge Melefit àna mədəbay *Divi ya ti àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni. Ay nahkay ti tǐsliki mǐgi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo. ³² Tǐsliki ndo ni ti kamam ? Adaba təwayay mǐgi ndam jireni ti àna məfəki ahər ke Melefit do. Təwayay mǐgi ndam jireni ti àna təwi gatay ya tagray ni. Gatay ya təgray nahkay ni ti tǐja asak àna akur ya azagad mis na : ³³ akur gani nani ti *Krist. Melefit adəmki ma a Wakita gayan ba nahkay hi a : « Cəm day ! Nafəkad akur ga mazəgad mis a kasa *Siyon bu.

Akur gani nani ti mis etiji asak àna nañ. Maslaña ya afəkia ahər a ni ti atəbəki mimili day-day do. † »

10

¹ Bəza ga mmawa, nahəngalay Melefit dal-dal, nawayay ti ndam *Zəde tǎra afa ge Melefit a ti məhəngay tay. Nawayay dal-dal ti ere gani məgravu. ² Nəsəra nday ti tawayay mədəbay Melefit àna njəda gatay dek, ay ti tāsər divi gani do. ³ Mis tǐgi ndam jireni kə eri ge Melefit ahəmamam ti tāsər do. Nahkay tədəbay divi gatay nahañ. Tagray nahkay ti, təmbrəña Divi ge Melefit ya àvi ana mis ti tǐgi ndam jireni àna nañ na. ⁴ Ere ye ti Melefit awayay magrani àna Divi gayan ya Məwiz àbəki ni ti *Krist àgra àndava. Ndam ya ti tǐgi ndam jireni kə eri ge Melefit ni ti, nday ya ti təfəki ahər ke Krist ni. Nday dek etigi ndam jireni.

* 9:15 Mahərana 33.19. † 9:17 Mahərana 9.16. † 9:25 Oze 2.25. § 9:26 Oze 2.1. * 9:28 Izayi 10.22-23.

† 9:29 Izayi 1.9 ; Mənjəkiani 19.23-28. † 9:33 Izayi 8.14 ; 28.16.

Melefít ti Bay mahəŋgay mis dek

⁵ Ahaslani ti Məwiz ədəmkia ma àki ke *Divi ya təbu məbəkiani a wakita gayan bu na. Ere ye ti ədəm ni ti adafaki ahəmamam mis tigi ndam jireni kə eri ge Melefít àna Divi gani nani mam : « Maslanja ya ti əgəskabá ere ye ti əbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefít aməvi sifa azuhva nani.* » ⁶ Ay àki ke migi mis jireni kə eri ge Melefít àna məfəki ahər ti tədəm nahkay hi : « Ŋgay way aməcaloru e melefít vu way ti kəhi ana ahər ba.† » Tamal kəhi ana ahər nahkay ti kawayay ti Krist məsləkabiya e melefít ba, ay ti əsləkabiya əndava. ⁷ Tədəm keti : « Ŋgay way amoru afa ga ndam evid way ti kəhi ana ahər ba. » Tamal kəhi ana ahər nahkay ti kawayay ti Krist mənğaya e evid ba, ay ti ənğaya əndava. ⁸ Ay ere ye ti tədəm ni ti mam ? Tədəm nahkay hi : « Pakama ge Melefít ti drin drin akaba nak do. Nan a ma gayak bu, nan a məbəruv gayak bu daya. » Pakama gani nani ti pakama ga məfəki ahər ke Krist ya ti leli mədəmoru ni. ⁹ Pakama gani nahkay hi : Tamal nak nakani kədəm àna ma gayak kə eri ge mis Yezu ti nan Bay gəđakani, tamal kəgəskabá a məbəruv gayak ba Melefít əhəŋgaraba nan e kisim ba ti, Melefít amahəŋgay kur. ¹⁰ Tamal mis afəki ahər ke Krist àna məbəruv bəlan ti, Melefít adəm maslanja gani nani mis jireni kə eri gayan. Tamal mis adəm àna ma gayan kə eri ge mis Yezu ti nan Bay gəđakani ti, Melefít amahəŋgay maslanja nani. ¹¹ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ku way way do əfəkia ahər a ti atəbəki mimili day-day do.‡ » ¹² Nahkay ndam *Zude ti nday gərgəri akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni do. Nday dek Bay gatay bəlan, avi zlam sulumani kay ana ndam ya ti tahəŋgalay nan ni dek. ¹³ Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ku way way do ahəŋgalay Bay geli àna məbəruv bəlan ti Melefít amahəŋgay nan.§ »

¹⁴ Ay tamal təfəki ahər ndo ni ti tahəŋgalay nan ahəmamam ? Tamal tici ma gayan ndo ni ti təfəki ahər ahəmamam ? Tamal mis təhi ma gani ana tay ndo ni ti tici ahəmamam ? ¹⁵ Tamal Melefít əslər ndam məhi ma gani ana mis ndo ni ti ndamam tədəm ma gani mam ? Nahkay əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu : « Maslanja ya ti ara afa ge mis ga məhi Ma Məweni Sulumani ana tay a ni ti təgəskabu nan àna məmarani daldal.* » ¹⁶ Ay Ma Məweni Sulumani gani ti, təgəskabu ti mis dek do. Izayi bay

mahəŋgaray *pakama ge Melefít ni ədəm : « Bay Melefít goro, ma geli ya ti mədəm ni ti way əgəskabá way ? » † ¹⁷ Nahkay tamal maslanja əfəkia ahər ka Yezu a ti, adaba əcia ma palam. Ma ya ti əci ni ti ma àki ke Krist.

¹⁸ Ay əgia nahkay ti nədəm : Ndam *Izireyel təbi slimi ana ma hini ndo aw ? Iy, təbia slimi a, adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi :

« Ma gatay ya tədəm ni ti tədəmoru a məlan vu dek.

Mis ga duniya dek təbia slimi ana ma gana.‡ »

¹⁹ Nahkay ti nədəm keti : Ndam Izireyel ticia ma ya təbi slimi na waw ? Təwayay miceni ndo. Adafaki enjenjeni ti ma ge Məwiz ya əhi ana tay ni. Əhi ana tay ahkado :

« Melefít ədəm :

“Anəgri zlam sulumani ana ndam ya ti tislari aranja do, təsər aranja do ni, ti lekələm kəgrumləŋ solu ana tay, ti kəzumumki bərur ka tay.” § »

²⁰ Kələŋ gani Izayi ədəm vay-vay :

« Melefít ədəm : “Nəgray ti ndam ya ti tədəbay nu do ni tədu ahər,

nahkay ti tədua ahər a.

Nəngazliva ana ndam ya ti təjalaku ahər do na.” * »

²¹ Ay àki ka ndam Izireyel ni ti ni Izayi ədəm ma hini :

« Melefít ədəm : “Kələvad nəhəlkaba ahar a, nawayay ti ndam goro tənğa afa goro a. Ay ti təwayay mici pakama goro do, tədəbay divi gatay nahan zlam gatay.” † »

11*Melefít əmbrəŋ ndam Izireyel ndo*

¹ Əgia nahkay ti Melefít əmbrəŋa ndam *Izireyel, ndam gayan na waw ? Aha, əmbrəŋ tay ndo ! Adaba nu day zal Izireyel, nu wur huđ ga Abraham, ge dini ge Benjemen. ² Melefít əmbrəŋ ndam gayan ya adaba tay kwa ahaslani na ndo. Kəsərum ma ya ti əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu àki ka Eli ni do waw ? Ka ya ti adafaya ere ye ti ndam Izireyel təgray na ti əhi ana Melefít nahkay hi : ³ « Bay goro ni, təbazla ndam mahəŋgaray *pakama gayak a, təmbedkaba məlan meviyekukki zlam na dek, əgəjəni nu bəlan, tawayay takad nu daya.* » ⁴ Ay Melefít əhəŋgrifəŋ ti ahəmamam ? Əhi nahkay hi : « Nədəba mis zawalana dəbu adəskəla, nday ndam goro. Nday nani ti təbəhadı mirdim ana Bal † day-day ndo. » ⁵ Ka sarta geli hini

* 10:5 Levi 18.5. † 10:6 Mənjay Mimbiki 30.12-14. ‡ 10:11 Izayi 28.16. § 10:13 Zhwel 3.5. * 10:15 Izayi

52.7. † 10:16 Izayi 53.1. ‡ 10:18 Limis 19.5. § 10:19 Mimbiki 32.21. * 10:20 Izayi 65.1. † 10:21 Izayi

65.2. * 11:3 1 Babay 19.10, 14. † 11:4 Bal ti slimi ge melefít ga ndam Kanaŋ.

day Melefit àbu agray nahkay. Àdaba mis a 6al e kidîñ ge mis ndahan ba. Àdaba tay a ti adaba awayay agri zlam sulumani ana tay zlam gayan. ⁶ Àdaba tay ga sulum gayan a ti adafaki adaba tay a ti azuhva tawi gatay ya tàgray ni do. Tamal ti àdaba tay azuhva tawi gatay ya tàgray na ti, akal ere ye ti Melefit àgray ga sulum ni ti àgray ti ga sulum va do.

⁷ Nahkay ti ere ye ti ndam Izireyel tadabay ni ti tângæt ndo : mis ndahan ya ti Melefit àdaba tay a ni tângæt. Nday ndahan ya tângæt ndo ni ti Melefit àgray ti ticiiki slimi ba. ⁸ Abu mabækiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Melefit àgray ti tisluki majalay ahàr ba, nday akada ndam ya ti tidîngezey àna ðuwir ni.

Àgray ti eri gatay ni èpi divi va ba, slimi gatay ni day èci zlam va ba.

Ku kani day nday nahkay.† »

⁹ Devit day àdàmkia ma ka tay a, àdàm nahkay hi :

« Wumèri gatay ya tagray ni ti mângèsa tay akada ga kèmbazl na ahkay do ni akada ga zèva na, mâtzagad tay, Melefit mâttra6 tay azuhva wumèri gani nani.

¹⁰ Eri gatay ni mawèluf ti tîpi divi àna nanj va ba.

Melefit máfaki zlam mawèluf ni ka tay,

mèhefikia alañ ka tay a kèlavad. § »

¹¹ Ègia ndam *Zude tija asak a, tàdæf ni ti tanjshadkiviyyu kanjay-kanjay huya waw ? Aha, tanjshadkiviyyu do. Nday gani tàgudara zlam a nahkay ti, Melefit awayay ahəngay mis ndahan ya nday ndam Zude do ni, ti ndam Zude tîpi, tawayay ti Melefit mähəngay tay daya. ¹² Ga ndam Zude ya tàgudar zlam ni ti Melefit àgria zlam sulumana ana ndam ga *duniya dal-dal àna nanj a. Ga ndam Zude ya ti tîjikia ke divi a ni ti Melefit àgria zlam sulumana dal-dal ana nday ya ti nday ndam Zude do na àna nanj a. Ay tamal ndam Zude ni dek tângækia ke divi ge Melefit a ti Melefit amagray zlam sulumani dal-dal àtam ya ti àgray ni do waw ?

Ahamamam Melefit ahəngay ndam ya ti nday ndam Zude do ni

¹³ Ay nihi nahi ma ti ana kuli dek do ; nahi ma ti ana kuli ya ti lekulum ndam *Zude do ni cilin. Nu zal asak ge Melefit ; Melefit àslar nu ga mahi ma gayan ana mis ti àslaribiyu nu ti ana kuli. Nahkay nàdàm tawi goro ya nagray ni ti tawi gèdakani, ¹⁴ adaba nawayay tamal agravu tata ti ndam jiba goro day tawayay zlam ya ti Melefit agri ana mis ndahan ni. Nahkay ti bi azuhva tawi goro ni ndam goro ndahan atara afa ge Melefit a ti mähəngay tay aw. ¹⁵ Ka ya

ti Melefit àmbrəñ ndam Zude hayan ni ti, àgray ti mis ndahan ya təbu a duniya bu ni tisluki marana afa gana ti mähəngay tay. Ègia nahkay ti tamal ndam Zude dek tanga afa gana ti mähəngay tay ti mədəm ahəmamam ? Kala akada tàməta mək tångaba !

¹⁶ Tamal ma ga zlam ya ti tavi ana Melefit ni ge Melefit ti, zlam ni dek gayan daya do waw ? Nahkay keti, tamal sliri ga mən ga zlam ge Melefit ti, ahar gani day dek gayan do waw ? ¹⁷ Ndam Zude ti akada mən ga zlam ya ti Melefit àjav ni ; nak ti ni akada ahar ga mən ga zlam ya ti afət kwanja e gili ni. Melefit èkelkia ahar ga mən ga zlam gayan ndahan a, àzay kur mək àfəkiyu kur e kidin ga ahar gani ndahan ni bu, ti yam ga mən ga zlam ni mårkvoru bilegeni. ¹⁸ Ègia nahkay ti kèyefin ka ahar ga mən ga zlam ya ti Melefit èkelkia tay a ni ba. Kèyefin ka tay ti kamam ? Nak ya ti ahar ga zlam ya ti Melefit àfəkiyu kur ni ti, kavi njada ana sliri ga mən ga zlam ni ti nak do : sliri ga mən ga zlam ni avuk njada ana nak sawan.

¹⁹ Bi nak kədəm ahkado Melefit èkelkia ahar ga mən ga zlam na ga məfəkiyu kur do waw ? ²⁰ Iy nahkay ededin. Melefit èkelkia tay a ti adaba tégəsiki ma gayan do. Nak ti ni àfəkiyu kur adaba kəfəkia ahàr a palam. Nahkay ti kiji zlabay àna zlam gani nani ba, anjwaz mawər kur sawan. ²¹ Ahar ga mən ga zlam ya ti tàbalkiaya ka mən gana ni tasi cicihi ana Melefit ndo. Nahkay day tamal nak kəmbrəña məfəki ahàr ke Melefit a ti nak day akasi cicihi do. ²² Ahàr àdəm kəsər Melefit ti agri sulum ana mis, atra6 mis daya. Ndam ya ti tàgudara zlam a ni ti atra6 tay ; nak ti ni àgruka sulum gayan a. Ay ahàr àdəm kəsər kèlavad nanj àbu agruk zlam ga sulum gayan. Tamal kànjàhad nahkay do ni ti emekelkia kur a daya. ²³ Nday ndahan ya ti Melefit èkelkia tay a ni ti, tamal tàmbatka majalay ahàr gatay a, tégəsikia ma ti amahəngarkiyu tay ka mən gani. Adaba Melefit ti njada-njadani, esluki magrani nahkay tata. ²⁴ Nak ti kàbalkiaya ka mən ga zlam ya ti afətaya e gili a ni, ay Melefit àzay kur mək àfəkiyu kur dəgar ka mən ga zlam ya ti kàbalkiaya ndo ni. Àgra nahkay ti esluki mazay ahar ga zlam ya ti èkelkia ka mən gana ni mək ahəngarkiyu koksah aw ? Esluki mahəngarkiyani !

Melefit amahəngay jiba ga ndam Zude

²⁵ Bəza ga mmawa, ma nahan àbu Melefit àngaha : nihi ti nawayay ti kəsərum ma gani nani, adaba nawayay ti kəhumi ana ahàr lekulum ndam məsər zlam ba. Ma gani nihi : mis ndahan e kidin ga ndam *Izireyel bu atəgaskabu ma ge Melefit fanj do, si ka sarta ya ti nday ya ti nday ndam *Zude do,

Melefít àdaba tay a ni atəfəkia ahàr ke Melefít a dek kwa. ²⁶ Nahkay day kwa ti Melefít amahəngay jiba ge Izireyel dek. Nədəm nahkay ti adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi, Melefít àdəm :

« Bay mahəngay mis emicikbiyu ti a *Siyon ; aməmbərfəña zlam magudarana ga bəza hud ge Zekup na kà tay a.

²⁷ Pakama goro ya ti anəwəlkabu akaba gatay ni ti nahkay :
ka sarta gani nani ti anəmbərfəña zlam magudarana gatay na kà tay a. * »

²⁸ Ndam Izireyel təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ndo, nahkay ti tigia ndam ezir ge Melefít a. Tigi ndam ezir ge Melefít ti azuhva kuli, adaba kəngətuma zlam sulumana àna nanj a. Ay ahaslani ti Melefít àdaba ndam Izireyel a, nahkay ti awayay tay azuhva ata bəj gatay. ²⁹ Məsəra, tamal Melefít àzala mis a, àvia zlam sulumana ti àmbat ahàr day-day do. ³⁰ Ahaslani ti lekulum kəgəsumkabu ma ge Melefít ndo, ay nihi ti kəsumia cicihi a. Kəsumi cicihi ti adaba ndam Izireyel təmbərfəña məgəskabu ma gayan a. ³¹ Ndam Izireyel day nahkay : təmbərfəña məgəskabu ma ge Melefít a, mək lekulum kəsumi cicihi. Melefít àgray nahkay ti, awayay ti nday day təsi cicihi. ³² Nahkay ti mis dek təmbərfəña məgəskabi ma ana Melefít a, mək Melefít àgray ti tənəhad nahkay, adaba awayay ti mis dek təsi cicihi.

Məzləbum Melefít !

³³ *Sulum ge Melefít ya agri ana mis ni ti àndav day-day do. Majalay ahàr gayan akaba məsər zlam gayan àndav day-day do daya. Way əsəra ere ye ti àdəm agray na way ? Way esliki moroni àna divi gayan ya ti akoru àna nanj ni way ?

³⁴ Majalay ahàr ga Bay Melefít ti way əsəra way ?

Way àvia sawari a ana Melefít a day-day way ? †

³⁵ Way duwa gayan àfəñ kə Melefít, awayay ti Melefít məpəli way ? ‡

³⁶ Maslaña gani àbi, adaba àgraya zlam a dek ti Melefít, zlam ya àgraya ni dek təbu ti azuhva nanj, àgriaya ti ana ahàr gayan gayanani. Mis dek təzəlbay nanj ga kanğay-kanğayani ti. Aya nahkay !

12

Manjəhad məweni ga ndam ge Melefít

¹ Bəza ga mmawa, leli məsia cicihi ana Melefít a, mək àgria sulum gayan ana leli a ti, nəhia ma gana ana kuli a àndava. Ègia nahkay ti nahəngalay kuli, nawayay ti kəvumi ahàr gekuli dek ana Melefít, akada ya ti təvi zlam ana Melefít ahaslani mək

tislinji ni. Ay lekulum ti tislinj kuli do : lekulum kəbum àna sifa, lekulum ndam *njəlatani ge Melefít, lekulum kəbəlumfəñ kə Melefít. Tamal kavumi ahàr gekuli dek ana Melefít ti, kəbum kəzləbum Melefít àna divi gani. ² Nawayay ti kədəbum divi ga ndam ga *duniya ba. Mbrəñum ti Melefít məmbatikaba majalay ahàr ana kuli a, məvi majalay ahàr nahəñ ana kuli. Nahkay ti akəsərum zlam ya ti Melefít awayay ni : zlam sulumani, zlam məbəlani, zlam lalani, arəña ahəcakivu do.

³ Melefít àgrua sulum gayan a, àgray ti nigə zal asak ga Yezu. Nahkay ti nəhi ana ku way way do e kidin gekuli bu èji zlabay ba, àhi ana ahàr manjəhad gayan gədakani àtam ya Melefít àvi ni ba. Ay ti ahàr àdəm mājəlay ahàr sulumani àki ka manjəhad gayan sawan, akada ya Melefít àvi manjəhad gərgəri ana ndam ya təfəki ahàr ni. ⁴ Məsəra mis lu vu bəlan, ay ti zlam ndahan kay təfəñ kà vu ni. Zlam nday nani ya təfəñ kà vu ni ti ku weley weley do nanj àbu àna təwi gayan tusa. ⁵ Leli day nahkay : leli kay, ay leli dek məfəki ahàr ke *Krist ti, mīgə vu na bəlan. Ku way way do àfəñ kà vu ni, ay ti vu ni gayan cilin do, geli dek. ⁶ Melefít àvia njədə ga magray təwi gərgərana ana leli àna sulum gayan a ; nahkay ti ahàr àdəm ku way way do magray təwi ni akada ga *sulum ge Melefít ya agri ni. Tamal Melefít àvia njədə gayan ana mis ga məhəngri ma gayan ana mis a nahəma, maslaña gani məhəngaraya akada ge Melefít ya àvi njədə gani na. ⁷ Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ga məjənaki mis a ni ti, maslaña gani nani məjənaki mis. Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ga macahi zlam ana mis a ni ti, maslaña gani nani məcəhi zlam ana mis. ⁸ Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ga məvi njədə ana mis a ni ti, maslaña gani nani məvi njədə ana mis. Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ge midə zlam gayan ana mis a ni ti, mēdey àna hud bəlan. Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ga mədi kama ana mis a ni ti, maslaña gani nani mēgray təwi gani, àmbəñ ba. Maslaña ya ti Melefít àvia njədə ga məgri sulum ana ndam ya tasay cicihi na ti, mēgri ana tay àna məmərani.

⁹ Ahàr àdəm kəwayumvu ge jiri ge jireni kwa. Cuhwumfəña kà zlam magudarana. Grum təwi sulumani kəlavad. ¹⁰ Wayum ndam ge Krist ndahan ni lala, wayum tay adaba lekulum kə mən gekuli. Ku way way do məhəngrioru ahàr a had ana maslaña nahəñ, məzay njədə gayan mətəm maslaña nahəñ ni àna məhəngrioru ahàr a had. ¹¹ Grum təwi àna njədə gekuli dek, kəgrum masəfa ba. Grumi təwi ana Bay geli àna hud bəlan, kəmbəñum ba. ¹² Kəsəruma Melefít aməvi ere ye ti àdəm aməvi ana kuli ni, nahkay

* 11:27 Izayi 59.20-21 ; 27.9. † 11:34 Məñjay Izayi 40.13. ‡ 11:35 Məñjay Zawop 41.3.

ti mærumvu. Tamal kacakum daliya ti zum njədə gekuli, besum. Həngalum Melefit kəlavad, kəmbərnəm ba. ¹³Tamal zlam ahəci ndam njəlatani ge Melefit ti jənumki tay. Zum njədə gekuli ga məgəskabu ndam ya tara afa gekuli a ni.

¹⁴Tamal mis təgri daliya ana kuli ti həngalum Melefit ti mǎgri sulum gayan ana tay. Kətikwesləm tay ba, həngalum Melefit ti mǎgri sulum gayan ana tay sawaŋ. ¹⁵Mərumvu akaba ndam ya ti təmərnu ni, təwəm akaba ndam ya ti titəwi ni. ¹⁶Ma gekuli mǎrakaboru. Kəzum ahər gekuli akada lekulum gədəkani ba. Ku tamal təwi təwi gəziteni ana kuli nəngu ni, grum. Nğay lekulum ndam məsər zlam ti kəhumi ana ahər ba.

¹⁷Ku way way do tamal əgudaria zlam ana kuli a ti kəhəngumivü ba : jalumki ahər ka magray zlam sulumani kə meleher ge mis dek sawaŋ. ¹⁸Lekulum ti, tamal agravu ti, njəhadum akaba ku way way do əna sulumani. ¹⁹Bəza ga mmawa, nawayay kuli : tamal mis əgudaria zlam ana kuli a ti lekulum lekulumeni kəhəngumivü ba. Mbrənum Melefit məzumki bəruv, mǎtraf naŋ zlam gayan. Kəsəruma əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit ədam : “Bay magray seriya ti nu ; Bay məhəngriyu zlam magudarani ana mis ti nu.” * » ²⁰Ay ti əbu məbəkiani nahkay hi keti : « Tamal ləwir awər zal ezir gayak nahama, vi zlam məzumani. Tamal yam akada naŋ a ti cəhiaya. Tamal kəgri nahkay ti, kala akada kəbəkiiyu azay ga aku ka dala-har.† » ²¹Kigəm evidi ga zlam magudarani ba. Grum zlam sulumani ti zlam magudarani mələbi va bi.

13

Məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni

¹Ku way way do mǎgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni. Ndam məgur mis ni dek ti Melefit ədiyu tay ; bay məgur mis ya ti Melefit ədiyu naŋ ndo ni ti əbi. ²Nahkay maslaŋa ya ti əgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni do ni ti əgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni do. Ndam ya tagray nahkay ni ti tagray ti Melefit mǎwəl tay əna seriya. ³Tamal mis agray zlam sulumani ti ndam magray seriya təsi aŋgwaz do. Təsi aŋgwaz ti ana ndam ya ti tagudar zlam ni ciliŋ. Nahkay tamal kawayay ti ndam magray seriya təsuk aŋgwaz ba nahəma, gray zlam sulumani. Tamal kagray nahkay ti atazləbay kur sawaŋ. ⁴Adaba ndam ya təgur mis ni təgri təwi ti ana Melefit. Melefit

ədiyu tay ti, ti kǎnjəhad əna sulumani. Ay tamal kagudar zlam ti təsuk aŋgwaz, adaba tisliski matraf mis ; Melefit əvi njədə gani ana tay ti masakani do. Təgri təwi ana Melefit, tatrafi ndam ya ti tagudar zlam, azumki bəruv ka tay ni. ⁵Nahkay ti ahər ədam məgəsümüki ma ana tay. Məgəsümüki ma ana tay ti azuhva tisliski matraf leli ciliŋ do : azuhva məsəra Melefit awayay ti mǎgray nahkay palam.

⁶Kabəhadum hadam ti azuhva nani daya, adaba ndam ga nğumna ti Melefit ədiyu tay ti təgray təwi gani nani lala. ⁷Nahkay zla nahəma, ahər ədam kəpəlumi ana ku way way do ere ye ti əgəsiki kəpəlumi ni : ana bay məhal hadam ti pəlumi hadam ; ana bay məhal jaŋgal ti pəlumi jaŋgal ; ana bay magray seriya ti grumfəŋa aŋgwaz a ; ana bay məgur mis ti ni həngumioru ahər a had.

Wayumvu

⁸Ahər ədam maslaŋa ədəbay kuli əna duwa ba, pəlumkaba dek. Ay duwa əbu bəlan ti kəpəlunkaba koksah : duwa nani ti mawayay mis. Ku way way do mǎwayay maslaŋa nahaŋ, adaba tamal naŋ əbu agray nahkay ti əgra ere ye ti Melefit ədam təgray e Divi gayan bu na dek. ⁹Məsəra *Divi ge Melefit a. Melefit ədam : « Kəgray hala ba, kəkad mis ba, kigi akal ba, arana ga maslaŋa əguk eri ba.* » Ay Divi nahaŋ əbu ti, Divi nday nani dek akaba Divi ndahaŋ ni dek təvu a huđ gani bu. Divi gani nani nihi : Melefit ədam : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahər gayak gayakani ni.† » ¹⁰Tamal kawayay maslaŋa ya nak kəbu akaba naŋ ni ti kəgri zlam magədavani do. Nahkay tamal kawayay mis ti, kəgra ere ye ti Melefit ədam təgray na dek.

Maslamalavani

¹¹Kəsəruma sarta ya ti leli məvu nihi na daya. Sarta gekuli ga mepidəkvabana e dəwir ba ənjia. Adaba nihi ti sarta ge Melefit ya ara ahəŋgay leli ni ənjikia ke leli a cifa, ətam ya ka ya ti mǎnjəki ka məfəki ahər ka Yezu ni. ¹²Nihi ti ləvəŋ əbu ara andav, məlan əra aslay wudak. Əgia nahkay ti məmbatumi aləŋ ana zlam ge mis ya tagray a məlan ziiŋ-ziiŋeni bu ni. Məhəlum zlam ahar ya makadvu əna naŋ a məlan masladani bu ni. ¹³Manjəhadum lala, akada ge mis ya tanjəhad a məlan masladani bu ni. Məvumi vu geli ana zlam məzumani ahkay do ni ana zum ba ; məgrum hala ahkay do ni məsəwehvu ba ; mələgumvu ahkay do ni məgrum solu ba daya. ¹⁴Zum Bay geli

* 12:19 Mimbiki 32.35. † 12:20 Gozogul 25.21-22. Azay ga aku : mis ndahaŋ tədəm adafaki daliya, Melefit amatraf maslaŋa gani dal-dal, ay mis ndahaŋ ti ni tədəm adafaki mimili ti maslaŋa gani məmbatkaba majalay ahər a. * 13:9

Mənjay Mahərana 20.13-17 ; Mimbiki 5.17-21 ; Levi 19.18. † 13:9 Levi 19.18.

Yezu *Krist akada ga ndam slewja ya təhəl zlam ahar gatay ni. Kigəm evidi ga zlam ga duniya va ba, kəjalumki ahār ka tay va ba.

14

Ngay majalay ahār ga maslaña nahañ àbəlay do ni ti kədəmum ba

¹ Maslaña ya ti àfəkia ahār ka Yezu a, àsər njədə ge Melefīt lala fañ do ni ti, gəsumkabá nañ a lala. Ngay majalay ahār gayañ àbəlay do ni ti kədəmum ba. ² Maslaña nahañ àhi ana ahār esliki məzum zlam dek : maslaña nahañ ti ni àhi ana ahār azum eli slimberi cilij. Àdəm nahkay ti adaba àsər njədə ge Melefīt lala fañ do. ³ Maslaña ya ti azum zlam dek ni ngay maslaña ya ti àzum zlam dek do ni əsli arañja do ni ti àdəm ba. Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni ti ni ngay maslaña ya azum zlam dek ni àgudara zlam a ti àdəm ba daya. Adaba maslaña gani nani ti Melefīt àgəskabá nañ a. ⁴ Nak ya ti kədəm bay magray təwi ga maslaña nahañ àgudara zlam a ti nak way ? Tamal nañ àki ke divi ahkay do ni əjikia ke divi a ti, ma gani gayak mam ? Ma ti ga bay gayañ cilij. Ay ti maslaña gani nani emijikia ke divi a do, adaba Bay geli esliki magrani ti əjikia ke divi a ba.

⁵ Maslaña nahañ àhi ana ahār kə eri ge Melefīt ti vad nahañ àtam vad nahañ. Maslaña nahañ ti ni àhi ana ahār vad ni dek kala-kala. Ku way way do àsəra majalay ahār gayañ a, mənəhad ana nañ. ⁶ Maslaña ya ti àhi ana ahār vad nahañ àtam vad nahañ ni ti, agray ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli. Maslaña ya ti azum zlam dek ni day azum ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli, adaba agri səsı ana Melefīt. Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni day àzum do ni ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli ; nañ day agri səsı ana Melefīt. ⁷ Tamal mis e kidij geli bu nañ àna sifa ti, sifa gayañ a ahar gayañ gayañani bu do. Tamal amət nənğu ni, sarta ga məmət gayan a ahar gayañ gayañani bu do daya. ⁸ Ka ya ti leli məbu àna sifa ni ti, məbu àna sifa ti ka ahar ga Bay geli. Ka ya ti məmət nənğu ni, məmət ti ka ahar ga Bay geli. Nahkay ti ku leli àna sifa, ku məmət nənğu ni, leli ka ahar ga Bay geli. ⁹ Adaba *Krist amət, nihi ti nañ àbu àna sifa ti, ti mīgi Bay ga ndam ya ti nday àna sifa ni akaba ga nday ya ti təmata ni. ¹⁰ Nak ti kədəm wur ga muk agudar zlam ti kamam ? Nak nahañ ni ti ni kədəm wur ga muk əsli arañja do ni ti kamam ? Mədəmum nahkay ba, adaba leli dek amoru kə meleher ge Melefīt, amagrafəña seriya kə leli a. ¹¹ Adaba àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nu Bay Melefīt, nu Bay ga sifa. Bumi slimi ana ma goro.

Nədəm nahəma : mis dek atabəhad mirdim kə meleher goro ;
ku way way do amazləbay nu, amədəm nu Melefīt. * »

¹² Nahkay ti ku way way do geli Melefīt amagrafəña seriya ; ku way way do geli amangəhadaya ere ye ti agray na dek àna ma gayañ kə meleher ge Melefīt a.

Mijinjia bəza ga mən geli ke divi a ba

¹³ Nahkay ti ngay mis ndahañ tågudara zlam a ti mədəmum va ba. Ere ye ti àgəski mədəm ni ti nihi : Məgrum ere ye ti ejiñkia bəza ga mən geli ke divi a ahkay do ni abiyu tay a zlam magudarani bu ni ba. ¹⁴ Nu ti nəsəra ere ye ti Bay geli Yezu awayay na lala : nahkay àki ka zlam məzumani weley weley do ni ti nəsəra kə eri ge Melefīt ti ere ye ti awəsli ana mis ni ti àbi. Ay ku tamal nahkay nənğu ni, tamal maslaña nahañ àdəm zlam hini njələta do ni ti, ka nañ ti njələta do ededij. ¹⁵ Nahkay tamal kəzum zlam ti, zlam gani nani ya kəzum ni ahəli ahār ana wur ga muk nahəma, ere ye ti kagraj ni ti adafaki kəwayay wur ga muk ni do. Kijij wur ga muk àki ka zlam məzumani ba, adaba *Krist amət ti azuhva nañ. ¹⁶ Zlam ya ti nak kədəm njələta ni ti njələta ededij ; ay tamal mis ndahañ tədəm kəzuma ti kəgudara zlam a ti mbrəñ, kəzum ba. ¹⁷ Ndam ya ti nday a *Məgur ge Melefīt bu ni ti təjalaki ahār ka zlam məzumani ahkay do ni ka zlam miseni do. Tawayay magray jiri, tawayay manjəhadani akaba mis àna sulumani, tawayay məmərvani daya. Zlam nday nani dek ti təwi ga *Məsuf Njələtani. ¹⁸ Maslaña ya ti agri təwi ana Krist nahkay ti àbəlafəñ kə Melefīt, mis day tədəm təwi gayañ ni àbəlay.

¹⁹ Əgia nahkay ti zlam ya ti ahār àdəm madəbay ni ti nihi : mis tənəhadkəbu àna sulumani, ku way way do e kidij geli bu məvikiyu njədə ana maslaña nahañ ga məfəki ahār ke Krist lala. ²⁰ Ere ye ti Melefīt agray ni ti kəgudar àna zlam gayak ya kəzum ni ba. Zlam məzumani ti dek njələta ededij. Ay ku tamal nahkay nənğu ni, tamal zlam ya məzumum ni ejiñkia maslaña nahañ ke divi a ti, zlam məzumani nani əgia zlam magədavana. ²¹ Ere ye ti ahār àdəm kagraj ni ti nihi : ku aslu kəhəpəd do, ku zum kisi do, ku zlam weley weley do ya ti ejiñkia wur ga muk ke divi a ni day kəgray do. ²² Nak ti majalay ahār gayak àki ka zlam məzumani ti kəhi ana maslaña nahañ ba, si ana Melefīt cilij. Maslaña ya ti àhi ana ahār zlam ya agray ni sulumani, ajalaki ahār cə cə do ni ti məmərvu. ²³ Ay maslaña ya ti azum zlam, ajalaki ahār cə cə ni ti, Melefīt àgəsa nañ àna seriya àndava, adaba ngay ere ye ti agray ni sulumani ahkay do ni sulumani do ni

* 14:11 Izayi 45:23.

ti àsèrkaba do. Zlam ya ti magray ni ðek, mäsär nğay sulumani do ni ti tamal màgra ti màgudara zlam a.

15

Majənumvu

¹ Leli ya ti mäsəra njəða ge Melefit a lala ni ti ahàr àdəm məjənaki ndam ya ti täsər njəða gayan fan do ni. Ahàr àdəm màgray ere ye ti məbərurv geli awayay ni cilin̄ ba.

² Ahàr àdəm ku way way do màgray ere ye ti àbəlafəñ kà maslaña ya ti kà gəvay gayan ni ga məjənaki nan̄ ti mōru kama kama e divi ga Yezu vu. ³ Adàba *Krist day àgray ere ye ti məbərurv gayan awayay ni cilin̄ ndo. Àbu məbəkiani nahkay hi : « Bay Melefit goro, tündivia kur a, ay gatay ya ti tündivi kur ni tündivi ti nu.* » ⁴ Ma ge Melefit ya təbəkibiyu ni ðek ti ga mədəfik̄i zlam ana leli. Təbək̄i ti, ti məmbrəñ məfəki ahàr geli ke Melefit ba, màzay njəða geli ti mäsər ere ye ti Melefit àdəmbyu amagray ni ti amagray eded̄in̄. ⁵ Melefit ti avi njəða ana leli ti məmbrəñ məfəki ahàr geli ka Yezu ba. Nahkay màgray ti *känjəhadumkabu àna sulumani, ma gekuli mārakaboru, akada ga Yezu Krist ya awayay ni. ⁶ Tamal kəgrum nahkay ti akəzləbum Melefit Bəñ ga Bay geli Yezu Krist ka ahar bəlan̄, àna məbərurv bəlan̄.

⁷ Nahkay ti ahàr àdəm ku way way do e kidin̄ gekuli bu màgəskabu maslaña nahan̄ akada ge Krist ya ti àgəskabu kuli ni. Tamal kəgrum nahkay ti mis atazləbay Melefit. ⁸ Nəðəm nahəma, Krist ègi bay məgri təwi ana ndam *Zude ; àgray nahkay ti adaba awayay ti täsər ma ge Melefit ti ma ge jiri. Nahkay àra ti ga magray ere ye ti Melefit àhi ana ata bəñ ga bəñ gatay amagravu ni. ⁹ Nahkay day àra ti, ti ndam ya nday ndam Zude do ni tázləbay Melefit adaba tāsia ci-cih̄i a, àgria sulum gayan ana tay a. Àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nahkay ti anazləbay kur àna limis kè meleher ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni,

anədəm nak Melefit.† »

¹⁰ Àbu məbəkiani keti :
« Lekuləm ndam Zude do ni,
mərumvu akaba ndam ge Melefit ni.‡ »

¹¹ Ka məlan̄ nahan̄ day àbu məbəkiani nahkay hi :

« Lekuləm ndam Zude do ni ðek zləbum Bay Melefit.

Ahàr àdəm jiba gərgərani ni ðek tázləbay nan̄.§ »

¹² Izayi day àbək̄i a wakita gayan ni bu nahkay hi :

* 15:3 Limis 69.10. † 15:9 Limis 18.50 ; 2 Semiyel 22.50.

* 15:12 Izayi 11.10. † 15:21 Izayi 52.15.

« Maslaña nahan̄ amara, maslaña gani nani wur hud̄ ge Zese,
aməgur ndam ya ti nday ndam Zude do ni,
mæk nday atədəm wur ni aməgri sulum gayan ana tay.* »

¹³ Melefit màgray ti kəmərurvu dal-dal akaba känjəhadumkabu àna sulumani adaba kəbum kəfumki ahàr ; mäsəra ara agri ere ye ti àdəm ni ana leli. Nahkay akəsərum aməgri sulum gayan ana kuli, akamərurvu àna nan̄ dal-dal. Zlam gani nani ðek amagravu ti àna njəða ga *Məsuf Njəlatani.

Təwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹⁴ Baza ga mūmawa, nu ti nəsəra lekuləm ti ndam sulumani dal-dal, kəsərumkaba ma ge Melefit a lala, kəsəruma macahi zlam ana mis ndahan̄ e kidin̄ gekuli ba daya.

¹⁵ Ay a wakita goro ni bu ka məlan̄ ndahan̄ nəbiki ma ana kuli ga mələgiani ana kuli ti, adaba nawayay ti kəsərumki ka ma gani lala. Nəgray nahkay ti adaba Melefit àgrua sulum gayan a ¹⁶ ga məgri təwi ana Yezu *Krist azuhva nday ya nday ndam *Zude do ni. Nəðəm nəgri təwi ana Melefit cilin̄, nəhi *Ma Mūweni Sulumani gayan ana mis, ti ndam ya ti nday ndam Zude do təfəki ahàr ka Yezu ni tigi akada ga sədəga ya təvi ana Melefit, àbəlafəñ ni. Nday gani nani ti tigia njəlatana àna njəða ga Məsuf Njəlatana.

¹⁷ Təwi gani nani ti nəgri ana Melefit àna njəða ga Yezu Krist, nahkay nazləbavu àna nan̄ kè meleher ge Melefit. ¹⁸ Pakama goro ya nawayay nəðəm ni ti àbi, nəðəm ti pakama ge təwi goro ya nəgray àna njəða ge Krist, ti ndam ya ti nday ndam Zude do ni təgəsiki ma ni cilin̄. Təwi gani nani àgravu ti àna pakama ya nəhi ana mis ni, àna zlam ya nəgray ni, ¹⁹ akaba àna zlam njəða-njəðani gərgəri ya àgri ejep ana mis ni. A təwi gani nani bu ðek ti *Məsuf Njəlatani àdəfik̄i njəða gayan ana mis. Nahkay nəhia Ma Mūweni Sulumani àki ke Krist ana mis ga kəsə ðek ;

nənjəki a Zeruzaleim, nōru àna nan̄ bəðak ka had̄ Iliri. ²⁰ Nəhi ana ahàr si nakoru nəhi Ma Mūweni Sulumani ana mis ka məlan̄ ya tici ma ge Krist day-day ndo ni kwa. Nəgray nahkay ti, nawayay magray təwi ka məlan̄ ya ti mis ndahan̄ tən̄jəkia ni do. ²¹ Nəðəm si nəgray təwi akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni :

« Ndam ya tēhiki ma ana tay day-day ndo ni etipi nan̄ ;

ndam ya tici ma gayan day-day ndo ni atəsər nan̄.† »

Pol awayay akoru a Rom

²² Sak ehimeya nawayə marona afa gekuli a, ay nəngət ahar ga moroni ndo ni ti azuhva

‡ 15:10 Mimbiki 32.43. § 15:11 Limis 117.1.

təwi nani. ²³Vi ehimeya nəwaya məmənjyiu kəli a, ay təwi əcafəna nu a. Ay nihi ti təwi goro àbi ka həd nday ndani va bi. ²⁴Nəhkay nəwayay nakoru ka həd Espeñ ti nədəm nakoru nəhuriyu gwar afa gekəli day. Tamal niñjua ti ananjəhad afa gekəli gosku 6al, anəmərvu akaba kəli. Kələñ gani akəjanumki nu ga moroni e mirkwı goro ni. ²⁵Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem ga məjanaki ndam *njəlatani ge Melefıt ya təbu eslini ni. ²⁶Adaba ndam geli ya ka həd Mesedəweñ akaba ya ka həd Eseyi ni təwaya majama zlam ga məjanaki ndam talaga e kidıñ ga ndam njəlatani ge Melefıt ya təbu a Zeruzalem ni ba. ²⁷Nday ndayani əna ahər gatay təjalay mək təgray nəhkay. Nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti tajami zlam ana ndam Zeruzalem ti kigeni, adaba ndam Zeruzalem ni təjənaki tay ga mənğət zlam sulumani ge Melefıt a ; nihi ti ahər adəm nday day təjənaki ndam Zeruzalem ni, təvi zlam ya əhəcikivu ana tay ni. ²⁸Ka ya ti eninjua əna zlam na dek, anəvia ana tay a ni ti, anoru ka həd Espeñ ; ka ya ti nakoru nahəma anəhuriyu afa gekəli. ²⁹Nəsəra, eninjua afa gekəli a ti *Krist aməgri sulum gayan dek ana leli.

³⁰Bəza ga mmawa, leli dek ndam ga Bay geli Yezu Krist ; avi njədə ana leli ga mawayavani ti Məsuf gayan. Nəhkay ni-hindi kəli, nəwayay ti kəzum njədə gekəli dek ga mahəngalumu Melefıt. ³¹Həngalum Melefıt ti ndam ga həd *Zude ya təfəki ahər ka Yezu do ni təgru daliya ba, ti ndam ge Melefıt ya a Zeruzalem ni təgəskabá zlam ya anəzikaboru ana tay na lala. ³²Nəhkay ti tamal Melefıt əvua divi gana ti eninjyiu afa gekəli əna məmərani, anəpəs akaba kəli gəzıt. ³³Melefıt ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nəwayay ti mələbu akaba kəli, məvi manjəhad sulumani gani nani ana kəli dek. Aya nəhkay !

16

Pol agri sa ana mis

¹Nəwayay ti kəgəsumkabá wur ga mən geli walani Fəbe a lala. Nanj ti nanj əbu əjnəki ndam ga Yezu ya *təcəkalavu e Səñkrey ni. ²Nanj mis ga Bay geli Yezu, nəhkay ti nəwayay kəgəsumkabá nanj a akada ga ndam ge Melefıt ya təgəskabu ndam gatay ni. Tamal zlam əhəci nanj nahəma, nəwayay ti kəjənəmki nanj, adaba ahaslani ti əjnəki mis a kay, nu day əjnəki nu a.

³Grumi sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Nday ti leli məbu magrakabu təwi ga Yezu *Krist ka ahar bəlanj akaba tay. ⁴Ka ya ti akal mis takad nu ni ti nday gani təhəngə nu a ; ku tamal təbazl tay azuhva nu day akal təgəskabá. Nəgria səsı ana tay a. Agri səsı

ana tay ti nu ciliñ do : ndam ga Yezu ya ti nday ndam *Zude do, təcəkalavu a kəsə gərgərani bu ni dek day təgria səsı ana tay a. ⁵Grumi sa goro ana ndam ga Yezu ya təbu təcəkalavu a ahay gatay bu ni daya. Grumi sa goro ana Epenet : nanj ti nəwayay nanj dal-dal ; maslanja ya ti əfəki ahər enji ke Krist ka həd Azi ni ti nanj. ⁶Grumi sa goro ana Mari ; nanj day əgra təwi a dal-dal azuhva kəli a. ⁷Grumi sa goro ana Andronikos nday ata Zəniyas. Nday ti ndam ge dini goro, məzumkabá danjay akaba tay a. E kidıñ ga ndam *asak ga Yezu ni bu ni ti mis təbu təzləbay tay ; nday ti təfəki ahər ke Krist enji goro.

⁸Grumi sa goro ana Ampliyatus, nanj ti nəwayay nanj dal-dal, nanj day mis ga Bay geli. ⁹Grumi sa goro ana Yərbəñ ; nanj ti məbu magrakabu təwi ge Krist ka ahar bəlanj. Grumi sa goro ana Istesis ; nanj day nəwayay nanj dal-dal. ¹⁰Grumi sa goro ana Epeles ; nanj ti əcəka daliya kay, ay ti əmbəñ məfəki ahər ke Krist ndo. Grumi sa goro ana ndam ga huđ ahay ge Eretebəl daya. ¹¹Grumi sa goro ana Erodiyon ; nanj ti mis ge dini goro. Grumi sa goro ana ndam ga Bay geli ya təbu a huđ ahay ge Nersis bu ni. ¹²Grumi sa goro ana ata Trifiñ nday ata Trifəs. Wál nday nani cəeni ti təza njədə gatay a, təgria təwi ana Bay geli a dal-dal. Grumi sa goro ana Persis ; wal nani ti mis təwayay nanj dal-dal, adaba nanj day əza njədə gayan a, əgria təwi ana Bay geli a dal-dal. ¹³Grumi sa goro ana Rufus ; nanj ti əgria təwi sulumana ana Bay geli a ətama ge mis ndahanj a. Grumi sa goro ana mənəni ; nanj ti əgria mmawa. ¹⁴Grumi sa goro ana ata Esenkrit, Filigon, Hermes, Patrosas, Her-mas akaba bəza ga mənəni geli ya təbu akaba tay ni. ¹⁵Grumi sa goro ana ata Filolog nday ata Zəli, ana ata Neri nday ata wur ga mənəni walani ni, ana Olimpəs akaba ndam ge Melefıt ya təbu akaba tay ni dek.

¹⁶Grumvu sa e kidıñ gekəli bu lala, akada ga ndam *njəlatani ge Melefıt ya tagravu sa ni. Ndam ge Krist ya təcəkalavu a kəsə gərgərani bu ni dek təgria sa ana kəli a.

Pol avi sawari ana mis ka mandav ga wakita gayan ni

¹⁷Bəza ga mmawa, nəhəngalay kəli, nəwayay ti kəbumvu slimi ana ndam ya ti təwayay məgəskabu ma ya məcəhi ana kəli do ni. Nday ti tagray ti mis tədevu, ma gatay ərakaboru ba. Nday gani tagray ti mis təjikia ke divi a daya. Nəhəngalay kəli, kam-kam kədəbum divi gatay ba. ¹⁸Adaba nday gani nani ti, təgri təwi ti ana *Krist Bay geli ni do ; təgri təwi ti ana huđ gatay gatayani ciliñ. Təzlapay ma sulumani sulumani ge mesipet mis əna nanj ; nəhkay ti tagosay ndam ya ti təsərkaba zlam magadavana

do ni ti t̄jikia ke divi a. ¹⁹ Lekulām ti mis dek t̄sara k̄bum k̄ḡsumiki ma ana Bay geli ; nahkay n̄bu n̄m̄arvu azuhva k̄li, ay nawayay ti k̄sarum magray t̄wi sulumani lala, ti k̄bed̄umkabu zlam maḡdavani akaba sulumani ba. ²⁰ Melefit ti avi manj̄had̄ sulumani ana mis ; nahkay amaz̄gad̄ *Seteni ti k̄c̄alumki dap dap àna asak. Ere gani nani ti Melefit ara agray ke weceweceni.

Bay geli Yezu m̄gri sulum gayan̄ ana k̄li ti.

²¹ Timote nan̄ ya ti magrakabu t̄wi ni àgria sa ana k̄li a. Ndam ge dini goro ata Lisiȳs, Zason̄ akaba Sosipatros t̄gria sa ana k̄li a daya. ²² Nu Tertiȳs, nu ya n̄b̄aki ma ga Pol ni, n̄gria sa ana k̄li a, ad̄aba leli dek, leli ndam ga Bay geli Yezu. ²³ Gayus àgria sa ana k̄li a. Nu Pol nanj̄had̄ ti afa gani. Ndam ga Yezu ya ti ahalay ni dek day tacakalavu ti afa gani. Erest bay man̄gah sin̄gu ga k̄sa ni àgria sa ana k̄li a. Wur ga m̄n̄ geli Kartus day àgria sa ana k̄li a. [²⁴ Bay geli Yezu Krist m̄gri sulum gayan̄ ana k̄li dek ti. Aya nahkay.]

M̄zl̄bum Melefit keti !

²⁵ M̄zl̄bum Melefit, m̄d̄amum nan̄ ḡdakani ! Nan̄ ti nj̄d̄a-nj̄d̄ani, nahkay avi nj̄d̄a ana k̄li ga m̄f̄aki ah̄r ka Yezu *Krist, akad̄a ya n̄d̄am ka ya ti n̄hi *Ma M̄weni Sulumani ana mis ni. Ma M̄weni Sulumani nani ti Melefit àngah ; kwa ka m̄nj̄aki ga m̄lan̄ mis t̄ci ndo. ²⁶ Ay nihi ti Melefit àngazlaya ma gani nana àna pakama ga ndam mah̄ngaray *pakama gayan̄ ya t̄b̄aki a wakita bu na. Melefit ti nan̄ àbu ga kan̄gay-kan̄gayani, àd̄am zlam gani m̄agravu nahkay ti nan̄. Awayay ti mis ga jiba ḡḡarani ya ka had̄ ni dek t̄ci ma gani, ti t̄f̄aki ah̄r ka Yezu, t̄ḡsiki ma.

²⁷ Melefit ti nan̄ b̄alan̄, majalay ah̄r gayan̄ dek sulumani. Nan̄ ḡdakani ga kan̄gay-kan̄gayani. M̄zl̄bum nan̄ azuhva ere ye ti àgri ana leli àna Yezu Krist ni. Aya nahkay.

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Korej enjenjeni
ni
Ere ye ti mædæmki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Korej enjenjeni
ni**

Maslaŋa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 16.21). Àbæki ti ka sarta ya ti nanj e Efez, awayay akoru a Korej gwar e Mesedawenj ni (16.5-9 ; Tæwi 20.1-3).

Maslaŋa ya àhi ma ge Melefit ana ndam Korej enji ni ti Pol (Tæwi 18.1-17) : àsæra ndam Korej a lala. Korej ti kæsa gædakani ka had Eseyi (Gres) ; gosku gædakani àbu eslini, ndam ga cakala gærgæri kay tæbu takoru a gosku ni vu eslini ; ndam ga kæsa nani ti tagray mesæwehvu dal-dal daya. Wakita hini ti wakita ya Pol àbikioru ana ndam Korej ya mædi ahàr a Wakita ge Melefit bu enjenjeni ni, ay ka sarta ya ti àbæki wakita hini ni ti àbikioya wakita nahan ana tay a àndava ; a wakita nani bu ni ti àhi ana tay tånjæhadkæbu akaba ndam magray mesæwehvu ka ahar bælanj ba (5.9). Ndam ga Yezu a Korej day tæbikioya wakita ana Pol ge mihindifiŋa ma ; a wakita hini bu ni ti Pol àhængrifæn ana tay kà pakama gatay ni bælanj àna bælanj (7.1 ; 8.1 ; 12.1 ; 16.1).

Ndam ga Yezu ya a Korej ni ti tæsæra zlam a ; tæbu àna njæda gærgæri kay ga Mæusuf ge Melefit ya àvi ana tay ni (1.4-7). Ku tamal nahkay nænngu ni majalay ahàr gatay ni ti majalay ahàr ga ndam ga duniya : tæjalay ahàr akada ga ndam ga Yezu ni di faŋndo (3.1-3). Nahkay a wakita hini bu ni ti Pol àlægi ana tay : àhi ana tay si tæcivu, tæmbræn majalay ahàr ga duniya ni kwa (3-4), tånjæhadkæbu akaba ndam mesæwehvu ka ahar bælanj ba (5), tæbæhadki mirdim ke mis ndahanj e kidiŋ gatay bu ba (6). Zlam nday nani dek ti tæwi ga ndam ya tæsær Yezu lala do ni.

Pol àhængrifæn kà pakama ga ndam Korej ya tihindifiŋa ni daya : àchahia zlam ana tay àki ka maday wal a (7), àchahia zlam ana tay àki ka aslu ga pæra (8-10 : ndam Korej tædam tamal mis àsæra Yezu a ti esliki ka magray ere ye ti awayay ni dek, ay Pol àdæm si mæjanaki mis ndahanj day kwa). Àdæfikia divi sulumani ga mazlæbay Melefit ana tay a (11), àhi ana tay si tægray tæwi àna njæda ya Mæusuf Njælatani àvi ana tay ni akada ge Melefit ya awayay ni kwa (12-14) ; ahar gædakani si tæwayavu kwa (13). Ndam Korej ndahanj tædæm mis atanjæba e kisim ba do

(15.12) ; nahkay Pol àchahia zlam ana tay àki ka pakama nana daya (15). Kælæn gani Pol àhi ana tay ahæmamam tæjam sinjæ ni (16).

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Korej ni ajænaki ndam ga Yezu dek ga mæmbræn majalay ahàr ga duniya, ti tånjæhad akada ge Melefit ya awayay ni.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àzala nu a ti nigi zal asak ga Yezu *Krist. Àzalay nu nahæma ka mawayay gayan palam. Næbiki wakita hini ana kuli ti nu gani. Mæbiki ana kuli ti leli ata wur ga mæn geli Sosterj. ² Mæbikioru ana kuli, lekælæm ndam ge Melefit ya *kacacalumvu a Korej ni. Kiguma ndam gayan njælatana azuhva tæwi ga Yezu Krist ya àgray na. Melefit àwayay ti kigum njælatana, àzalay kuli ti nahkay ; àzala ndam ndahanj ya tahænjalay Bay geli Yezu Krist na dek, nday ya a kæsa gærgærani bu ni daya. Yezu Krist ti nanj Bay gatay dek, Bay geli dek daya. ³ Bæn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægri sulum gatay ana kuli, tægray ti kånjæhadumkæbu àna sulumani ti.

Zlam sulumani ya ti Yezu àvi ana ndam gayan a Korej ni

⁴ Nægri sæsi ana Bay Melefit goro a sarta bu dek azuhva kuli, adaba àgria zlam sulumana ana kuli a, kiguma ndam ga Yezu *Krist a. ⁵ Edefeŋ lekælæm kiguma akaba Yezu Krist a akada mis bælanj, nahkay ti Melefit àgria sulum gayan ana kuli a kay. Iy nihi ti kæsæruma jiri a, kæsæruma mædam ma ge jiri a. ⁶ Nædæm nahkay nahæma, adaba ka ya ti mæhi ma ge Krist ana kuli ni ti kægæsumkæbá ma gana lala a mæbæruv gekuli ba. ⁷ Azuhva nani lekælæm kængetuma zlam sulumani ya ti Melefit agri ana ndam gayan na dek. Nahkay ka ya ti kæbum kægum sarta ga manja ga Bay geli Yezu Krist a ni ti ere ya àhæcikivu ana kuli ni ti àbi. ⁸ Nanj gani amævi njæda ana kuli duk abivoru ana mandav ga duniya. Agray nahkay ti adaba awayay ti seriya àgæs kuli ka fat ya ti nanj amanga ni ba. ⁹ Melefit àna ahàr gayan àzalay kuli ti, ti kigum akaba wur gayan Yezu Krist akada mis bælanj. Yezu Krist ti nanj Bay geli. Melefit ti ere ye ti àdæm agray ni ti agray edefeŋ, àdekia asak a do ferera.

Kicirumvu e kidiŋ gekuli bu ba

¹⁰ Bæza ga mmawa goro ni, nahænjalay kuli àna slimi ga Bay geli Yezu *Krist ; kicirumvu e kidiŋ gekuli bu ba. Nawayay nahæma, ma gekuli mærakaboru ka ahar bælanj. Cæmvu ma, majalay ahàr gekuli dek miŋi bælanj. ¹¹ Bæza ga mmawa goro ni, nèdæm nahkay ti adaba ndam ga ahay ga Kuluwe tæra tæhu ahkado lekælæm kæbum kægumvu e kidiŋ gekuli bu. ¹² Ere ye ti nawayay nèhiki ma ana kuli ni ti nihi : maslaŋa nahanj adæm nanj ga

Pol ; maslaŋa nahaŋ ađəm naŋ ga Apolos, maslaŋa nahaŋ keti ađəm naŋ ga Sifas * ; maslaŋa nahaŋ ti ni ađəm naŋ ge Krist ni. ¹³ Lekuləm kədəmum nahkay ti Krist gani naŋ medeveni aw ? Bay ya *tadarfaŋ kà tandal, àmat azuhva kuli ni ti Pol aw ? Tək *tabaray kuli ti àna slimi ga Pol aw ?

¹⁴ Nəgri sasi ana Melefit adaba maslaŋa ya ti nàbaray naŋ e kidiŋ gekuli bu ni ti àbi, si Krispus nday ata Gayus. ¹⁵ Nahkay ti maslaŋa ya ti esliki mədəmani nu nàbaray kuli àna slimi goro ti àbi. ¹⁶ Edeđiŋ əgəjzlkua ahàr a, nàbara İstefanas akaba ndam ga huf ahay gayan a daya. Ay tamal nəsarəkia lala ti nàbarakivu maslaŋa nahaŋ keti ndo. ¹⁷ Krist əslər nu ti ga moru məbaray mis do. Əslər nu ti ga moru məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis sawaŋ. Əslər nu ti ga məhi ma ni ana mis àna məsar zlam ge mis ni do. Nagray nahkay ti, ti məmət gayan ya ti àmətfəŋ kà tandal ni ti egi zlam masakani ba.

Yezu adafaki məsar zlam ge Melefit

¹⁸ Ga Yezu ya *tadarfaŋ naŋ kà tandal àmət ni ti, tamal təhi ma gani ana mis ya təbu tijiŋi ni ti tazay ma gani ka zlam masakani. Ay leli ya ti Melefit naŋ əbu ahəŋgay leli ni ti, məsarə tədəm ma gani nani ti àna njədə ge Melefit. ¹⁹ Məsərə ma gani nani nahkay ti adaba Melefit ađəm a Wakita gayan bu ahkado :

« Enijiŋki məsar zlam ga ndam ya təsarə zlam a ni ka tay.

Anagraŋ ti məsar zlam gatay ni miği zlam masakani.† »

²⁰ Nihi Melefit ađəma ma na nahkay ti, ndam məsar zlam a duniya bu ni, ndam *məsar Wakita ge Melefit ni akaba ndam ya təsarə zlapay a ka sarta hina ni ti məsar zlam gatay ni ənjəa eley ? Melefit adafaki məsar zlam ge mis ga duniya ni, nani zlam masakani do waw ?

²¹ Nahkay ndam ga *duniya àna məsar zlam gatay ni tipia ere ye ti Melefit əgray àna məsar zlam gayan na, ay ti nday gani təsar naŋ ndo. Azuhva nani naŋ əbu agray təwi ti àna ma geli ya məhi ana mis ni. Mis ni ti ni tədəm ma nani ti ma ga muru. Ay ti Melefit awayay mahəŋgay ndam ya təfəki ahàr ka naŋ ni ti àna ma gani nani. ²² Ndam *Zəde tawayay təgriaya zlam ge ejeŋ ana tay a day kwa ti təgəskabu ma geli ni ti ma ge jiri. Ndam *Gres ti ni tawayay təhi ma ana tay àna məsar zlam akada gatay ni. ²³ Leli zla nahama, mədəm *Krist ti tadarfaŋa naŋ kà tandal a. Ma geli nani ya məhi ana mis ni ti azumi bəruv ana ndam Zəde : təhi ana leli « Kindivəm Melefit. » Mis ndahaŋ ya ti nday ndam Zəde do ni ti ni tədəm ma gani nani ma ga muru. ²⁴ Ay ti nday ya ti Melefit əzala

tay a ni, ku ndam Zəde, ku ndam Gres nəŋgu ni, təsarə Krist ti adəfiki njədə ge Melefit ana leli, adəfiki məsar zlam ge Melefit ana leli daya. ²⁵ Mis ndahaŋ tədəm ere ye ti Melefit əgray ni ti zlam ga muru ; ay təwi ge Melefit ya mis tədəm zlam ga muru nahəma, àta məsar zlam ge mis a. Tədəm ere ye ti Melefit əgray ni ti zlam ga ndam gedebi ; ay təwi ge Melefit ya mis tədəm zlam ga ndam gedebi ni ti àtama njədə ge mis a.

²⁶ Bəza ga mmawa goro ni, lekuləm ya Melefit əzalay kuli ni, mənjumki : lekuləm ndamam ? Kə eri ge mis ga duniya nahəma, ndam məsar zlam təbi e kidiŋ gekuli bu kay bi ; ndam ya njədə əfəŋ kà tay ni akaba ya ti mis təhəŋgriuru ahàr ana tay a had ni təbi e kidiŋ gekuli bu kay bi daya. ²⁷ Ay ti Melefit ađaba mis ya ndam ga duniya tədəm nday ndam masakani na ga məbiki mimili ka ndam ya tədəm təsarə zlam a ni. Nahkay day Melefit ađaba mis ya ndam ga duniya tədəm njədə əfəŋ kà tay bi na ga məbiki mimili ka ndam ya njədə əfəŋ kà tay ni.

²⁸ Adaba mis masakana ya mis təmənjələŋ ana tay do na, mədəmani nday ya ti tədəm tislə arəŋa ndo na, ge miŋiŋ ndam ya tədəm nday gəđəkani na. ²⁹ Melefit ađaba nday nana nahkay, awayay ti ku maslaŋa bəlaŋ eji zlabay kə meleher gayan ba. ³⁰ Lekuləm kiğum bəlaŋani akaba Yezu Krist ti Melefit əgray. Nahkay ti Bay ya ti acahi məsar zlam ge Melefit ana leli ni ti Yezu Krist ; naŋ əmbay leli ti miği ndam jireni kə eri ge Melefit, ti miği ndam gayan daya. ³¹ Melefit əgray nahkay ti, awayay ti pakama ya a Wakita gayan bu ni mığravu. Pakama gani nahkay hi : « Tamal maslaŋa awayay eji zlabay nahəma, miği zlabay ti àna təwi ga Bay geli ya əgray ni.‡ »

2

Pol ahi ana mis Yezu àmətfəŋ kà tandal

¹ Bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti nòru afa gekuli enjenjeni, nəhi ma *məŋgəhani ge Melefit ana kuli ni ti, nəhi ana kuli àna ma zləzladani ndo ahkay do ni àna məsar zlam ga ndam ga *duniya ni ndo. ² Ka sarta gani nani nahama, nəza njədə, nədəm ma ya ti anəzlapiki ana kuli ni ti ma àki ka Yezu *Krist ciliŋ, nəzlapay ma nahaŋ do. Ma àki ka Yezu ya nədəm anəzlapiki ni ti gayan ya ti *tadarfaŋ kà tandal, àmət ni. ³ Ka goro ya nu eslina akaba kuli ni ti njədə goro àbi, aŋgwaz awar nu, nəgəgər. ⁴ Ka ya ti nəhi ma ana kuli akaba nəcahi zlam ana kuli ni ti, nəhi ma ana kuli àna məsar zlam ga ndam ga duniya ndo ; nəhi ana kuli àna ma ga magosay mis ndo daya. Ay ti ma goro ya nəhi ana kuli ni ti ma ge jiri, adəfiki ana kuli ni ti *Məsuf

* 1:12 Sifas ti slimi ge Piyer. † 1:19 Izayi 29.14. ‡ 1:31 Zereimi 9.23.

ge Melefít. Məsuf gani nani ti nañ àbu àna njáda dal-dal. ⁵ Lekulám kəfúmki ahàr ka Yezu ti adaba kípuma ere ye ti Melefít àgray àna njáda gayañ na àna eri gekuli a. Ere gani nani ti mäsər zlam ge mis ya täsər ni àgray do.

Melefít avi mäsər zlam gayañ ana mis

⁶ Ka ya ti leli mähí ma ana ndam ya təndəhva a ma ge Melefít ba ni ti, macahi ana tay ti mäsər zlam, ay ti mäsər zlam gani nani ti ga ndam ga *duniya ahkay do ni ga bəbay ga duniya hini do, adaba ndam ga duniya ni etijji. ⁷ Mäsər zlam ya ti leli macalfəñ ni ti, nani mäsər zlam ge Melefít. Zlam nani ti manğahani : Melefít àngahfəña kə mis a kwa ahaslana. Ka sarta ya Melefít àgraya duniya fañ ndo nahəma, àjuhiyu ana leli ga mahəngay leli àna nañ, ti mähuriyu a mələñ masladani gayañ ni vu. ⁸ Bəbay ga duniya ni täsər mäsər zlam gani hini ndo. Tamal täsəra ti, akal *tədarfəñ Bay geli kə təndal ndo. Ay Bay ya ti tədarfəñ nañ kə təndal ni ti nañ gəđakani, mis dek atazləbay nañ. ⁹ Ay ti ere ye ti Melefít àgray ni ti àgray akada ya àbu məbəkiani a Wakita gayañ bu ni :

« Melefít àjuhi zlam ana ndam ya təgəskabá ma gayañ a, tawayay nañ ni :
ere ye ti àjuhi ana tay ni ti eri èpi ndo, slimí èci ndo ;
ere gani nani àniviyu ana mis a məbəruv bu bi daya.* »

¹⁰ Ay Melefít adafaki zlam gani nani ti àna njáda ga Məsuf gayañ ; adəfiki ti ana leli. Məsuf gayañ ni ti àsəra ba huf ga zlam a dek, ku ere ye ti àniviyu ana Melefít a məbəruv bu ni day àsəra. ¹¹ E kidíñ geli leli mis bu ni ti way àsəra ere ya àniviyu a məbəruv bu ana maslaña nahan a ni way ? Si tigi nañ nanjani àna ahàr gayañ kwa do ni, maslaña nahan àbi asər bi. Melefít day nahkay : ere ye ti àniviyu a məbəruv bu ni maslaña àbi asər bi, si tigi Məsuf gayañ gayañani kwa. ¹² Leli zla nahəma, Məsuf ya ti àniviyu ana leli ni ti nani mäsuf ga ndam ga duniya do. Ay leli ti Məsuf ya àniviyu ana leli ni ti Melefít àvi ana leli. Àvi ana leli ti, awayay ti mäsər sulum gayañ ya àgri ana leli ni àna nañ. ¹³ Ka ya ti leli məbu mähí ma gani ana mis nahəma, mədəm àna mäsər zlam ga ndam ga duniya do, mədəm ti àna njáda ga *Məsuf ge Melefít ya avi ana leli ni. Nahkay ere ye ti leli macahi ana mis ni ti Məsuf ge Melefít adəfiki ana leli, leli day macahi ana ndam ya ti Məsuf ge Melefít àniviyu ana tay a məbəruv bu ni bilegeni.

¹⁴ Nahkay maslaña ya ti Məsuf ge Melefít ni àniviyu a məbəruv bu bi ni ti àgəskabu pakama ga Məsuf ge Melefít ni

do, amənjələñ akada zlam masakani e eri gayañ bu. Àsər do simiteni, adaba ere gani àsərvu nahkay koksah, maslaña gani àsər ti si Məsuf ge Melefít àjənakia nañ a kwa. ¹⁵ Maslaña ya Məsuf ge Melefít àniviyu a məbəruv bu ni ti àsərkaba zlam a dek, ay nañ ti nday ya ti Məsuf ge Melefít àniviyu ana tay bi ni ti täsər majalay ahàr gayañ do. ¹⁶ Nahkay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu :

« Majalay ahàr ga Bay Melefít ti way àsəra way ?

Way esliki mədəfiki ma way ?† »

Ay leli ya Məsuf ge Melefít àniviyu ana leli ni ti mədəgəzl ahàr akada ge *Krist ya adəgəzl ni.

3

Ndam məgri təwi ana Melefít

¹ Bəza ga mmawa goro ni, ka sarta ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nislíki mähí ma ana kulí akada ya təhi ma ana ndam ya *Məsuf ge Melefít àniviyu ana tay ni ndo. Nəhi ma ana kulí ti akada ya təhi ana ndam ya ti talajaki ahàr ka zlam ga duniya ni, adaba lekulám akada bəza, kəfúmki ahàr ke *Krist lala fañ ndo. ² Ere ye ti nəcahi ana kulí ni ti kala nəvi dūwa ana kulí, do ni ti nəvi daf ana kulí ndo. Nəgray nahkay ti adaba ka sarta gani nani kislámki məzumumani ndo. Nihi day kekileña tamal nəhia ma ana kulí a akada ya təhi ana ndam ya təfəkia ahàr ke Krist a lala ni ti kislámki do. ³ Adaba nihi kekileña day lekulám kəbum kajalúmki ahàr ka zlam ga duniya. Lekulám kəbum kəgrum solu, kəbum kələgumvu. Kəbum kəgrum nahkay ti kekileña lekulám akada ga ndam ga *duniya ni do aw ? Iy ededíñ lekulám ti kəbum akada gatay ni. ⁴ Maslaña nahan e kidíñ gekuli bu adəm « Nu ga Pol, » maslaña nahan ti ni « Nu ga Apolos. » Lekulám kəbum kəgrum nahkay ti, lekulám akada ga ndam ga duniya ni ededíñ do aw ?

⁵ Apolos ti nañ way ? Nu Pol day nu way ? Leli cəni ti leli ndam məgri təwi ana Melefít cilíñ. Azuhva təwi geli ni ti kəfúmki ahàr ka Yezu. Ku way way do geli àgray təwi ya ti Bay geli Yezu àhi məgray ni. ⁶ Magray təwi geli ti akada ge mis ya tagray təwi e dini bu ni : nu nəjav zlam, Apolos ti ni acəhi yam. Ay ti adək zlam gani nani ti Melefít. ⁷ Nahkay maslaña ya ti ajav nday ata maslaña ya ti acəhi yam ni tislí arañə do. Si Melefít nañ bəlan nañ ya ti adək zlam tata ni kwa. ⁸ Maslaña ya ti ajav zlam nday ata maslaña ya acəhi yam ni nday bəlanani. Ku way way gatay do Melefít aməvi endíf gayañ akada ge təwi gayañ ya àgray ni. ⁹ Leli ti magray təwi ge Melefít ka ahàr bəlan, lekulám ti ni kíguma akada lekulám vədan ge Melefít ya təwas na.

* 2:9 Izayi 64.3 ; 52.15. † 2:16 Izayi 40.13.

Lekuləm kiguma akada lekulum ahay ge Melefit ya teləm ni daya. ¹⁰ Melefit əvu divi ka mawayay gayan ga mənəki ke təwi afa gekuli ti, nu akada maslanə ya ti əsəra mələmaya ahay a, əsəra mafəkad asak gana lala ni. Nu náfəkada asak ga ahay a lala, mək maslanə nahanə əra ələmkuyu. Ahər ədəm ndam ya tara tələmkuyu ni ti way way do gatay mabay slimi, mələm ahay ni lala. ¹¹ Asak ga ahay ni ti mafəkadani əndava, nani Yezu Krist ; maslanə əsliki mafəkad nahanə va do. ¹² Mis ndahanə tələmkuyu gru ka asak ga ahay gani nani, mis ndahanə ara, mis ndahanə ti ni akur sulumani. Mis ndahanə keti nahəma, tələmkuyu biyem, mis ndahanə kuzir, mis ndahanə ti ni fifin. ¹³ Ka fat ya ti Melefit amagrafəna seriya kə mis a nahəma, way way do mis dek etipi təwi gayanə ya əgray ni. Adaba ka fat nani ti aku aməgəs təwi ga way ga way do dek : ndahanə aməzum, ndahanə ti ni aməzum do. Nahkay ti way way do mis dek etipi təwi gayanə ya əgray ni əbəlay tək əbəlay do aw. ¹⁴ Maslanə ya ti aku aməzum təwi gayanə do ni ti Melefit aməvi endif gayanə. ¹⁵ Ay maslanə ya ti aku əzuma təwi gayanə a ni ti Melefit amahəngay nanə cilin, aməvi arənə do. Maslanə nani ti akada ge mis ya ti atamaba a aku ba pircək-pircək ni.

¹⁶ Nğay lekulum ti kiguma ahay ge Melefit a, Məsuf gayanə nanə əniviyu ana kuli a məbəruv bu ni ti kəsərum do waw ? ¹⁷ Tamal ti maslanə agudarkaba ahay ge Melefit a nahəma, Melefit day amagudar nanə, adaba ahay ge Melefit ti njələta. Ahay gayanə gani nani ti lekulum.

¹⁸ Nahkay ti maslanə əgosay ahər gayanə ba. Tamal maslanə e kidin gekuli bu əhi ana ahər nanə əsəra zlam akada ga ndam ga duniya na ti, məmbrən məsər zlam gayanə nani, mənəhad akada ga maslanə ya ti əsər arənə do ni. Tamal əgra nahkay ti aməngət məsər zlam sulumani. ¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba məsər zlam ga ndam ga duniya ya təsər ni ti əgia zlam masakana kə eri ge Melefit a. Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis ya tagray wir-wir ni ti Melefit əgəski tay akada ga kəmbazl ya əgəs zlam ni.* » ²⁰ Əbu məbəkiani keti : « Melefit əsəra məsər zlam ga ndam məsər zlam ni ti zlam masakani.† » ²¹ Nahkay ti maslanə əji zlabay əna maslanə nahanə, ədəm nadəbay nanə ba. Sərumki zlam ni dek ti gekuli sawan. ²² Nu Pol, Apolos akaba Piyer ti leli gekuli. Duniya, sifa, kisim, zlam ya agravu nihi ni akaba zlam ya amagravu ni dek day gekuli. ²³ Lekulum nahəma ge Krist, Krist ti ni ge Melefit.

4

Kijum zlabay ba

¹ Nawayay ti mis təsər, leli ndam *asak ge *Krist ti leli ndam məgri təwi. Melefit əfiva zlam ana leli a ahər va : ahaslani zlam nani mangahani, ay nihi ti awayay ti leli mədəfiki ana mis. ² Kəsəruma, maslanə ya ti təfiva zlam a ahər va ti məgray təwi əna nanə nahəma, si ahər ədəm maslanə gani nani mis jireni kwa. ³ Ka majalay ahər goro nahəma, ma ya ti lekulum kazlapumku ni əhəlu ahər kay do. Ku mis ndahanə tagrafua seriya nənəgu ni, əhəlu ahər kay do. Ku nu nuani əna ahər goro day nəgrafənə seriya ka ahər goro a do. ⁴ Nu nuani nəsəra əna ahər goro a nəgudar zlam ndo. Ay akaba nani dek nğay nu jireni ti nədəm nahkay ndo daya. Bay ya ti agrafua seriya ni ti si Bay geli əna ahər gayanə gayanəni kwa. ⁵ Adaba nani zla nahəma, kəgrumfənə seriya kə mis a ba. Bəsəma, jəgum vad ge Melefit ya əfəkad ni. A vad gani nani ti Bay geli anga, nanə ti aməngazlaya zlam ge mis ya a mələn zinj-zinjəni bu na, zlam ge mis ya təjalay a ahər gatay bu ni day aməngazlaya. Ka sarta gani nani ti ku way way do Melefit aməzəbay nanə əki ke təwi ya əgray ni.

⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nədəmki ma ka ahər goro akaba ka Apolos akada ma *gozogul ti ga məjanaki kuli. Nawayay ti kəsərumaba zlam a huđ gani ba : ahər ədəm kədəbum divi sulumani ya ti əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akada geli ya mədəbay ni ; kəgrumkivu zlam ndahanə ya təbi məbəkiani bi ni ba. Nahkay zla nahəma, kijumki zlabay ke mis ndahanə ba ; kəmənjumlənə ana mis ndahanə akada təsər arənə do ba daya. ⁷ Way əhuk ahkado nak kətam mis ndahanə ni way ? Zlam ya ti əfuk ni ti, əvuk ti Melefit do waw ? Kəsəra tamal ti Melefit əvuk nahəma, kiji zlabay əna nanə akada nak nakani kəngət əna njədə gayak ti kamam ?

⁸ Ay nihi zla ti lekulum kədəmum ahkado kərəhuma, lekulum kəbum əna elimeni, lekulum kəzumuma bay a, leli ti bəbay do. Kəzumuma bay na edediənə ti akal əbəlay. Nahkay akal leli day məzum bay ni akaba kuli ka ahər bəlan. ⁹ Leli ti ndam asak ga Yezu Krist, ay ti nəjalay a ahər goro bu nahəma akada Melefit əbəhad leli kələn ge mis ndahanə ni dek. Leli ti miğia akada ndam ya ti seriya əgəsa tay a mək takoru tabazl tay kə meleher ge mis ni. Miğia akada leli zlam ga sewiya kə eri ge mis ga *duniya akaba kə eri ga *məslər ge Melefit a. ¹⁰ Leli məbu məhi ma ge Krist ana mis ti seteni əcəliva ana leli a ahər va zla do aw ? Lekuli ti ni kəsəruma zlam a adaba lekuli ka ahər bəlanə akaba Krist aw ! Leli ti ndam gedebeni, lekuli ti ni njədə gekuli əbu zla do aw ? Leli

* 3:19 Mənjay Zəwop 5.13. † 3:20 Limis 94.11.

ti tamənjaləŋ ana leli akada zlam masakani, ay lekəli zla nahəma təhəŋgriuru ahər ana hađ ana kəli. Nahkay zla do aw ? ¹¹ Nihi kekileŋa ləwir əbu awər leli, yam əbu akad leli, azana əki ke leli ka vu bi, mis təbu təzləb leli, masawaday satat, ahay geli əbi, ¹² mągra təwi a dal-dal day kwa ti məzumi zlam ana huđ geli. Ka ya ti mis təbu tindivi leli ni ti leli mahəŋgalay Melefit ti mągri sulum gayan ana tay. Ka ya ti təbu təgri daliya ana leli ni ti leli mebesey. ¹³ Ka ya ti mis tagudari ma ana leli ni ti leli mąŋgwiviyu ana tay. Ke eri ge mis ga duniya nahəma, leli miġia akada zlam ya taboru ke jiguri na. Nihi kekileŋa təhi ana ahər leli miġia zlam masakana a duniya ba dek.

¹⁴ Nəbiki zlam nday hini ana kəli ti ga məbaki mimili ke kəli do. Ay nəbiki ana kəli ti, nawayay nəcahi zlam ana kəli, adaba kiġuma bəza goro ya nawayay na palam. ¹⁵ Ku tamal mis ndahan ehimeya təbu təcahi zlam ana kəli əki ke Krist nəŋgu ni, bəŋ gekəli ti bəlan həya. Bəŋ gekəli ti nu gani. Kiġuma bəza goro a adaba əhi *Ma Məweni Sulumani ga Yezu Krist ana kəli enjenjeni mək kəfumi ahər ka naŋ ti nu. ¹⁶ Nihi ġia nu bəŋ gekəli a nahəma, grum zlam hwek-hweka akada goro ya nagraj ni. ¹⁷ Nawayay ti kəgrum nahkay. Nahkay ti nəsləroya Timote a, ədoru afa gekəli. Naŋ ti ġia wur goro a, nawayay naŋ, adəbay divi ga Bay geli ge jiri ge jireni. Eminjua nahəma, aməziaba azay slimu ana kəli əki ka manjəhad goro akaba Yezu Krist na. Amacahi zlam ana kəli akada goro ya nəbu nəcahi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ku eley eley do ni, ti manjəhad gatay mənja akada goro na.

¹⁸ Mis ndahan e kidiŋ gekəli bu təbu tiji zlabay, adaba təhi ana ahər nu anangoru afa gekəli va do. ¹⁹ Ay tigi ti Melefit əvua divi gana ti nəbu nakoru afa gekəli wudak. Eninjua nahəma, enipi zlam ga ndam zlabay nday nani ya tagray ni. Nahkay anəsər nday tədəm ma masakani ciliŋ tək day ti təgray təwi əna njəda ge Melefit aw ? ²⁰ Nədəm nahəma *Məgur ge Melefit ti mam ? Ndam ya ti təbu a Məgur ge Melefit ni bu ni ti təzlapay ma masakani do : tagray təwi əna njəda ge Melefit. ²¹ Nihi ti dəmukiba ere ye ti lekəlum kawayum na. Ka ya ti anangoru afa gekəli ni ti nəza malawad a ahar va ga matrađ kəli əna naŋ a waw ? Tək day ti kawayum ti nəwayay kəli, nəru əna məbərur bəlan aw ?

5

Zlam ya ti abəki mimili ke mis ni

¹ Nihi niċia mis təbu tədəm ahkado mis ndahan e kidiŋ gekəli bu təbu tagudar zlam, tagray zlam məwəslani ya ti ku ndam ya təfəki ahər ke Melefit do tekeđi tagray

do ni. Təhu maslaŋa gekəli nahəŋ əbu andəhadfəŋ kə wal ga bəŋani. ² Lekəlum zla ti kəbum kijum zlabay, giri-giri ti amal kitəwum sawaŋ. Maslaŋa ya ti əgray ere məwəslani nani ni ti kəgarumaba naŋ e kidiŋ gekəli ba do ni ti kamam ? ³ Nu ti ku nu nəbi akaba kəli eslini bi nəŋgu ni, nəbu nədəgəzlkioru ahər ke kəli dal-dal. Maslaŋa ya ti əgudar zlam ni ti nəkelkaba seriya gayan a əndava sək akada nu nəbu akaba kəli eslini. ⁴ Nəgray seriya gani hini ti əna slimu ga Bay geli Yezu. Lekəlum day cakalumvu ; eslini majalay ahər goro amələbu akaba kəli, njəda ga Bay geli Yezu day amələbu akaba kəli. ⁵ Akacakalumva ti vumi maslaŋa gani nani a ahar vu ana *Seteni ti mągri daliya hayaŋ. Nahkay ti maslaŋa gani aməbrəŋ majalay ahər magadavani ni, mək Melefit amahəŋgay sifa gayan ni ka fat ya ti Bay geli amagrafəŋa seriya kə mis a ni.

⁶ Kijum zlabay ti kamam ? Ədəlay do timey ! *Miwisiŋ ġuzit təbəkiviyu ka humbu ga makala məsafarana, ewisiŋaba zlam na dek ti kəsərum do aw ? ⁷ Ahər ədəm si kəzumaba miwisiŋ gani nana e kidiŋ gekəli ba kwa. Tamal kəgruma nahkay ti kiġum *njəlatani akada ga humbu ga makala məsafarani ya təbəkiviyu miwisiŋ ndo ni. Ay nəsəra kiġuma njəlatana akada ga humbu nana efeediŋəna, adaba *Krist əmət azuhva leli. Krist ti naŋ Wur təmbak ya ti təsliŋi ana leli a wuməri ga *Pak bu ni. ⁸ Nihi nahəma məgrum wuməri ga Pak geli ! Ay məbrəŋum zlam magudarani akaba coday ya mągrabiyu ni dek, məbumkiviyu miwisiŋ nani va ba. Mədəbum divi ge Melefit əna məbərur bəlan akaba əna jiri sawaŋ.

⁹ A wakita nahəŋ ya nəbiki ana kəli ni bu ni ti nəhi ana kəli ahkado kənjəhadumkabu akaba ndam magray mesəwehvu ka ahar bəlan ba. ¹⁰ Nəhi ana kəli nahkay ti nədəmki ma ti ka ndam ga *duniya ya ti tagray mesəwehvu ni do. Nday ya ti eri gatay əki ka zlam ge mis ni, nday ya ti tigi akal ni, nday ya ti tagray pəra ni day nədəmki ma ka tay ndo. Tamal mis əwayay manjəhadani akaba tay do nahəma, si maslaŋa gani əsləka a duniya ba. ¹¹ Ere ye ti nədəm ni ti nədəmki ti ka ndam məfəki ahər ke Krist ni. Tamal mis ədəm ahkado naŋ mis ga Yezu mək agray mesəwehvu, bi eri gayan əki ka zlam ge mis, bi agray pəra, bi əsivü ana mis, bi əvi vu gayan ana zum, ahkay do ni bi egi akal nahəma, ku məzum zlam akaba naŋ ka ahar bəlan kəzumum ba.

¹² Maslaŋa ya ti agraŋəna seriya kə ndam ya kəbumi akaba tay bi ni ti nu do. Lekəlum day grumfəŋa seriya kə ndam ya kəbum akaba tay ka ahar bəlan na ciliŋ. ¹³ Nday ya ti kəbumi akaba tay bi ni ti Melefit amagrafəŋa seriya kə tay a. Əbu məbəkiani a

Wakita gayan bu : « Garumaba mis cudayana e kidin gekuli ba. * »

6

Ndam ga Yezu tabahadki mirdim ka bəza ga mən gatay ba

¹ Nədəm nahəma, mis tələgava ata wur ga mənəna mək akoru abəhadkibiyu mirdim afa ga ndam ya tədəbay *Krist do ni ti əbəlay aw ? Giri-giri ti akoru əna ma gani ti afa ndam ge Melefıt sawan do waw ? ² Nğay ndam ge Melefıt atagrafəna seriya kə ndam ga *duniya na dek ti kəsərum do waw ? Tamal akəgrumfəna seriya kə ndam ga duniya dek ti, kəgrum seriya ga zlam nday hini ci6-ci6eni ni koksah ti kamam ? ³ Nğay *məslər ge Melefıt tekeđi leli amagrafəna seriya kə tay a ti kəsərum do aw ? Iy zla aw kəsəruma nahkay ti, misliki magray seriya ga zlam ga duniya do ni ti kamam ? ⁴ Nədəm nahkay ti adaba tamal ti mis tələgava ata wur ga mənəna e kidin gatay ba ti, kəcuhwumoru əna ma gani afa ga ndam ga dala ti əbəlay aw ? Ka ya ti ndam ga Yezu təcakalavu nahəma, ndam nday nani ti lamba gatay əbi akaba tay bi. ⁵ Nədəm nahəma, kəgrum nahkay ti mimili do aw ? Bay məsər zlam bəlan ti əbi e kidin gekuli bu ga mekelikaba seriya gana ana bəza ga mənəna əbi ededın aw wahay ? ⁶ Ku tamal əbi nəngu ni, mis abəhadki mirdim ka wur ga mənəni ti əbəlay do. Ay lekələm ti kabəhadumki mirdim ka bəza ga mən gekuli afa ga ndam ya təfəki ahər ke Krist do ni ti ahəmamam !

⁷ Nədəm nahəma, ku tamal kabəhadumki mirdim ka ndam gekuli nəngu ni kijumkia ke divi ge Melefıt a əndava. Lekələm ti tamal maslanə nahar əğudaria zlam ana kuli a nahəma, hojo besəmia. Tamal əzafəna zlam kə kuli əna akal a nahəma, hojo besəmia daya. ⁸ Ay lekələm ti kəbesəm do. Kəğudarumi zlam əna mis ndahan, kigumfiņa akal kə tay a sawan ; tata nday gani bəza ga mən gekuli keti ni ! ⁹ Nğay ndam ya ti tagudar zlam ni atəhuriyu a *Məgur ge Melefıt vu do ni ti kəsərum do aw ? Kəgosum ahər gekuli ba, sərurum : ndam magray hala, ndam ga pəra, ndam mesəwehvu, ndam ya ti təhəlvu ata zal ata zal ti tandəhadkəbu ni, ¹⁰ ndam akal, ndam ya zlam ge mis egi eri ana tay ni, ndam ya ti təvi vu gatay ana zum ni, ndam mbadambada akaba ndam ya ti təhəlfəna zlam kə mis a ga njeđa ni, nday nani dek ti atəhuriyu a Məgur ge Melefıt vu do. ¹¹ Ahaslani mis ndahan e kidin gekuli bu day təğrabiya nahkay. Ay nihi nahəma, Melefıt geli əbara kuli əna njeđa ga Məsuf gayan a, nahkay ti kiguma njeđatana, kiguma

ndam jirena daya. Zlam gani nani dek ti əğray əna slimi ga Bay geli Yezu Krist.

Kəgrum mesəwehvu ba

¹² Mis ndahan e kidin gekuli bu təhi əna ahər ahkado ndam ge *Krist ti təvia divi ana tay ga magray zlam a dek. Təvia divi ana tay ga magray zlam a dek ededın, ay ti zlam dek əğri sulumani ana mis do. Nu day nəhi ana ahər nahkay : təvua divi ga magray zlam a dek, ay ti nigı evidi ga zlam nday nani ti nəwayay do. ¹³ Nahkay day kədəmum Melefıt əğriya zlam məzumani ana hud a, hud ti ni ga məzumiyu zlam. Iy nahkay ededın, ay ti Melefıt emiğin hud ata zlam məzumani ni cecəeni. Vu geli ti Melefıt əğria ana leli a ti məğray mesəwehvu əna nan do. Əğria ana leli a ti awayay ti məğri təwi ana Bay geli əna nan sawan. Bay geli ti ni afi ahər ana vu geli. ¹⁴ Bay geli əməta ti Melefıt əhəngaraba nan e kisim ba, əvia sifa məwena : leli day amara mahəngaraba leli a aməvi sifa məwəni ana leli əna njeđa gayan.

¹⁵ Nğay leli dek ka ahar bəlan miğia vu ge Krist a, nahkay lekələm day palahar ga vu gayan ti kəsərum do aw ? Nahkay ti nazay palahar ga vu ge Krist ti egi vu bəlan akaba vu ga wal hala ti ahəmamam ? Əğravu do simiteni ! ¹⁶ Mis tamal ti tandəhadkəbu ata wal hala ti, vu gatay cəeni egi vu ge mis bilin ti kəsərum do aw ? Adaba Melefıt ədəm a Wakita gayan bu : « Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlan. * » ¹⁷ Ay ti maslanə ya ti tanjəhadkəbu ata Bay geli ni ti əgia Məsuf ga Yezu əniviyu, majalay ahər gatay dek bəlanəni.

¹⁸ Cuhwumfəna kə ndam mesəwehva. Zlam məğdarani ndahan ya ti mis tagray ni dek ti tijifin kə vu gatay do. Ay maslanə ya agray mesəwehvu ni ti ağudar ahər gayan gayanəni. ¹⁹ Vu gekuli ni ti əgia ahay njeđatani ge Melefıt a, *Məsuf Njeđatani anjəhadviyu ti kəsərum do aw ? Məsuf Njeđatani nani ti Melefıt əvi ana kuli, nan əvu a məbərur gekuli bu. Vu gekuli ti ge Melefıt, do ni ti gekuli gekuleni do. ²⁰ Melefıt əpəla zlam gəđakana ga mambay kuli əna nan a. Nahkay ere ye ti kəgrum əna vu gekuli ni dek ti zləbum Melefıt əna nan.

7

Məhəlvani ata zal ata wal

¹ Nihi nahəma nəngakia əki ka ma ya kəbumukibiyu a wakita gekuli bu na. Ka nu ti zal əday wal do simiteni ti əbəlay. ² Ay ku tamal nahkay nəngu ni, bi maslanə amagrafay mesəwehvu ti hojo zal məday wal gayan, wal day məday zal gayan. ³ Nahkay ahər ədəm zal əmbati aləñ ana wal gani ba, wal day əmbati aləñ ana zal gani ba. ⁴ Adaba

* 5:13 Mimbiki 17.7.

* 6:16 Mənjəkiani 2.24.

mam, wal ti vu gayan ti gayan gayanani do : ga zal gani sawan. Zal day nahkay ; vu gayan ti gayan gayanani do : ga wal gani sawan. ⁵ Nahema, wal ekeli vu gayan ana zal gayan ba, zal day ekeli vu gayan ana wal gayan ba. Si bi ticiva e kidinj gatay ba, tepesaba ga sarta bal ga mahangalay Melefit a. Ay zla nahema kapasumaba kay ba, do ni ti *Seteni amangot divi ga magosay kuli, adaba bi ekislumki mapasumabana ga sarta kay koksah ti ni.

⁶ Ngay grum nahkay ti nahi ana kuli ga njeda do. Nedom tamal kogrum nahkay ti abelay sawan. ⁷ Ka nu ti nawayay ti mis dek tanjihad akada goro ni, taday wal ba. Ay ti Melefit avia njeda ana mis a gargari. Maslanja nahan Melefit avi njeda ga maday wal ahkay do ni ga maday zal, ana maslanja nahan ti ni avi njeda ga manjihadani nanj balan.

⁸ Nihi nahema nahi ma ana wal madakway akaba ndam ya wal tafan ka tay bi ni. Nahi ana tay nahema, tamal tanjihad ka ahah gatay akada goro ni ti abelay. ⁹ Ay ti maslanja ya ti esliki mebeseni do ni ti maday wal, wal ti ni maday zal. Hojo kahalumvu zlam gekuli, ere gani arah ga wal ahkay do ni ga zal amakad kuli ti ni.

¹⁰ Nihi ti nahi ma ana ndam ya tahelva ni. Ma hini ya nedom ni ti ma goro do, ma ga Bay geli. Adam ahkado : Wal tedeve ata zal gayan ba. ¹¹ Ay tamal ti tedeve nangu ni, manjihad nahkay, aday zal ba. Tamal ebese manjihadani koksah nahema, tangalabu ata zal gayan. Zal day agaray wal gayan ba.

¹² Nihi ti nahi ma ana lekulum ndahan ni. Nedom ma hini ti nu, do ni ti Bay geli Yezu do. Nedom nahema : Tamal maslanja afekia ahah ka Yezu a, wal gayan ni afeki ahah ka Yezu ndo mak wal ni awayay manjihadani ata nanj ti, agaray nanj ba. ¹³ Wal day nahkay, tamal afekia ahah ka Yezu a, zal gayan ni afeki ahah ka Yezu ndo mak zal ni awayay manjihadani ata nanj ti, aslaka ba. ¹⁴ Nedom nahkay ti adaba zal ya afeki ahah ka Yezu ndo ni ti nanj mis ge Melefit azuhva wal gayan ya afekia ahah ka Yezu a ni. Nahkay day wal ya afeki ahah ka Yezu ndo ni ti nanj mis ge Melefit azuhva zal gayan ya afekia ahah ka Yezu a ni. Egia nahkay ti beza gatay ni Melefit adaba tay a, tigia ndam gayan a. Tamal nahkay do ni ti beza gatay ni tigi ndam ge Melefit ndo. ¹⁵ Ay tamal maslanja ya ti afeki ahah ka Yezu ndo ni awayay medeveni ata wal gayan ahkay do ni ata zal gayan nahema, tedeve. Nanj ya ti afekia ahah ka Yezu a tambran nanj ni ti ku zal, ku wal nangu ni tafeki ngasa ga manjihadkabi akaba maslanja nahan ni do. Adaba Melefit azalay kuli ti, awayay kahnjadum ana sulumani. ¹⁶ Nedom nahema, nak wal ya ti kafekia ahah

ka Yezu a ni ti bi Melefit amahngay zal gayak azuhva nak ti kasera waw ? Nak wal ya ti kafekia ahah ka Yezu a ni ti bi Melefit amahngay wal gayak azuhva nak ti kasera waw ?

Ku way way do manjihad akada gayan ya Melefit azalay nanj ni

¹⁷ Giri-giri nahema, ahah adam ku way way do manjihad gayan manja akada ga Bay geli Yezu ya avi ka sarta ya Melefit azalay nanj ni. Ere ya nahi ana ndam ga Yezu ya *tacakalavu a kesa gargarani bu ni ti nahkay. ¹⁸ Tamal bi maslanja Melefit azalay nanj kudi gayan *mekeleni ti manjihad nahkay, ahangarkiyu ba. Tamal bi maslanja Melefit azalay nanj kudi gayan mekeleni do ni ti manjihad nahkay, ekeley ba. ¹⁹ Mekeley kudi ahkay do ni mekeley kudi do ni ti azaya aranja do. Zlam ma belani ti magray ere ye ti Melefit adam ndam gayan tagray ni cilij. ²⁰ Ahah adam nahema, ku way way do manjihad akada gayan ya Melefit azalay nanj ni. ²¹ Tamal bi nak evidi ka sarta ya Melefit azalay kur ni ti aheluk ahah ba. Ay ti bi kangata divi ga mambay ahah gayak a ti mbay. ²² Nedom nahkay ti adaba maslanja ya ti nanj evidi mak Bay geli azala nanj a nahema, nanj akada evidi va do, adaba egia mis ga Bay geli a. Nahkay day, maslanja ya ti nanj evidi do mak *Krist azala nanj a nahema, egia evidi ge Krist a. ²³ Lekulum dek Melefit amba kuli ana zlam gadakana. Nahkay ti kadabum mis akada lekulum evidi gatay va ba. ²⁴ Beza ga mmawa goro ni, nahi ana kuli nahema, ahah adam ku way way do manjihad ke eri ge Melefit akada gayan ya ti Melefit azalay nanj ni. Tanjihad nday ata Melefit ti nahkay.

Wawal ya tasar zawal day-day do ni

²⁵ Nihi ti nazlapaki ka ma ga wawal ya tasar zawal do ni. Ma ya anedom ni ti Bay geli ahuh ndo, nani majalay ahah goro goroani. Ay nu ti, Bay geli agrua sulum gayan a, nahkay mis tislaki magaskabu ma goro ya nedom ni.

²⁶ Ka majalay ahah goro nahema, hojo ku way way do manjihad akada gayan ya anjihad ni. Nedom nahkay ti azuhva daliya ge mis ya tacakay ka sarta hini ni. ²⁷ Tamal nak kabu ana wal gayak nahema, kidumvu ba. Tamal nak wal gayak abi ti ni, kaday wal ba. ²⁸ Ay tamal kaday wal nahema, zlam magudarani do. Nahkay day tamal wal ya asar zal day-day do ni akoru ka zal day, zlam magudarani do. Ay ti srumki lala, wawal akaba zawal gatay atacakay daliya dal-dal a duniya bu. Nahi ana kuli kadum wal ba akaba kadegum ka zawal ba ti, adaba nawayay ti kacakum daliya nani ba.

²⁹ Beza ga mmawa goro ni, ere ye ti nedom ni ti nedom adaba sarta abiyu kay va bi. Kwa nihi, maslanja ya ti wal gayan abu ni

ti mājalay ahār akada ga maslaņa ya wal gayan ʔbi ajalay ahār ni. ³⁰ Maslaņa ya ti eṭwi ni ti mājehad akada nan ʔbi eṭwi bi. Maslaņa ya ti amərvi ni ti mājehad akada nan ʔbi amərvi bi. Maslaņa ya ti asəkum zlam ni ti mājehad akada nan ʔbi asəkum zlam bi. ³¹ Maslaņa ya ti agray ṭwi ʔna zlam ga duniya ni day mājehad akada nan ʔbi agray ṭwi ʔna zlam ga duniya bi. Nədəm nahkay ti adaba manjehad ga duniya hini ara andav wudak.

³² Nawayay ti arana ʔhali ahār ana kuli ba simiteni. Maslaņa ya ti wal gayan ʔbi ni ti ajalaki ahār ke ṭwi ga Bay geli Yezu cilin. Awayay agray zlam ya ti ʔbəlafəŋ kà Bay geli Yezu ni. ³³ Ay maslaņa ya ti wal gayan ʔbu ni ti ajalaki ahār ka zlam ga duniya. Awayay agray zlam ya ti ʔbəlafəŋ kà wal gayan ni. ³⁴ Majalay ahār gayan cə cə, adaba awayay ti ere ye ti agray ni mʔbəlafəŋ kà wal gayan awayay ti mʔbəlafəŋ kà Bay geli daya. Nahkay day, wəwal ya ti ʔbi ka zawal bi ni akaba bəza dahalay ni təjalaki ahār ke ṭwi ga Bay geli cilin. Tawayay ti vu gatay akaba majalay ahār gatay dek mənja ga Bay geli. Ay wəwal ya ti ʔbu ka zawal ni ti təjalaki ahār ka zlam ga duniya. Tawayay tagray zlam ya ti ʔbəlafəŋ kà zawal gatay ni.

³⁵ Ma goro hini ya nəhi ana kuli ni ti ga məjanaki kuli, do ni ti ga macafəŋa kuli ga magray ere ye ti lekuləm kawayum na do. Ay ti nawayay ti kəgrum zlam ʔna divi gani, nawayay ti kəṭbum Bay geli ʔna hud bəlan, ti kəjalum ahār cə cə ba.

³⁶ Nihi nahəma, bi wur dagwa nahan nan ʔbu ʔna məva gayan, nday ṭbu nahkay, təhəlvu faŋ ndo. Mək wur dagwa ni adəm : « Tamal nəzay nan ndo ni ti ʔbəlaj do, adaba məbərur goro ʔdəvia a nan va, nahkay nawayay ti məhəlvu. » Tamal nan ʔbu adəgəzl nahkay ti mǎgray akada ga məbərur gayan awayay ni, mǎzay nan : nani ti zlam magudarani do. * ³⁷ Ay bi wur dagwa ni ʔwayay mazay məva gayan ni do, ʔsəra a məbərur gayan ba, maslaņa nahan ʔcafəŋa nan a ndo, esliki manjehadani nahkay ka ahār gayan tata nahəma, tamal ʔzay nan ndo ni ti ʔgra zlam mʔbəlana. ³⁸ Ma gani ti nahkay hi : Maslaņa ya ti ʔza məva gayan na ti ʔgra zlam sulumana. Ay maslaņa ya ti ʔzay məva gayan ni ndo ni ti ʔgra zlam sulumana ʔtama ga maslaņa ya ti ʔzay na.

³⁹ Ay wal ya ti zal gayan nan ʔbu ʔna sifa mba ni ti ʔday zal nahan ba simiteni. Ay tamal zal gayan ni ʔməta nahəma, esliki maday zal nahan ya ahār gayan awayay ni tata. Ay zla ti aday ti zal ya ti nan ʔbu afəki ahār ka Bay geli ni. ⁴⁰ A majalay ahār goro bu ni ti tamal ʔnjehad a zlam gayan a

nahəma, azum gəda ʔtama ga wal ya ʔday zal nahan na. Nədəm nahkay ti nu day *Məsuf ge Melefit nan ʔbu akaba nu.

8

Aslu ga pəra

¹ Nihi ti nəzlapaki ka ma ga aslu ga pəra. Ma gekuli ya kəṭmum leli dek məsəra zlam a ni ti ma gekuli ni jiri ededif. Ay məsər zlam ti avi zlabay ana mis ; ere ye ti azoru mis kama ni ti mawayavani. ² Tamal mis ʔdəm nan ʔsəra zlam a ti, ʔsər zlam lala faŋ ndo. ³ Ay tamal mis awayay Melefit nahəma, Melefit ʔsəra nan gayan a ʔndava.

⁴ Kəhumu ndam ya təfəki ahār ka Yezu ni ti təvia divi ana tay a ga məzum aslu ga pəra aw ? Ma gekuli ya kəṭmum ni ti jiri : pəra ti zlam masakani ededif. Nahan ni kəṭmum ahkado Melefit ti bəlan, nahan ʔbi : nani day jiri ededif. ⁵ Zlam ṭbu kay a hud melefit bu akaba ka had, mis tipia ti tədəm zlam nday nani melefit. Nahkay ti melefit akaba bəbay ṭbu kay. ⁶ Ku tamal nahkay nəngu ni, geli ti Melefit nan bəlan, nan Bəŋ ga Yezu. Nan ti ʔgraya zlam a dek. Leli day nan ʔgraya leli a ti miŋi ndam gayan. Nahkay Bay geli ti nan bəlan, nan Yezu Krist. Zlam ge Melefit ya ʔgraya ni dek ti, ʔna nan. Leli day məbum ʔna sifa ti azuhva nan.

⁷ Ay ku tamal leli ndahan ni məsəra zlam nday nana nəngu ni, mis ndahan ṭbu e kidif geli bu təsər do. Nday nani ti ahaslani təgrabiya pəra, aŋgwaz gani ʔləkiaba ana tay ndo kekileŋa. Nahkay tamal təcaka aslu ga pəra ti tədəm təgudara, adaba nday gani təsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo. ⁸ Ere ye ti azoru leli afa ge Melefit ni ti zlam məzumani do. Tamal məzum ti ʔjənaki leli ga moroni kama do. Tamal məzum do day ʔgulu ru leli do.

⁹ Kəsəruma kisləmki məzum zlam dek. Ay ti bumvu slimi lala, do ni ti maslaņa ya ti ʔsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni emijikia ke divi a azuhva zlam gekuli ya kəzumum na. ¹⁰ Adaba tamal ti maslaņa nani ʔpia kur a, nak ya ti kəsəra zlam a ni, nak kəbu kəzum zlam a ahay ga pəra bu nahəma, nan ya ti ʔsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni nan day ara azay njəda gayan ga məzumani. ¹¹ Nahkay ti məsər zlam gayan ni ejin maslaņa ya ti ʔsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni. Maslaņa nani ti wur ga mən geli, Krist ʔmət ti ga mahəŋgay nan. ¹² Tamal kəgrum nahkay ti kagudarumi zlam ana bəza ga mən geli, kəvumi majalay ahār ana tay adaba təsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo. Kagudarumi zlam ana tay ti, kagudarumi zlam ana *Krist. ¹³ Nahkay ere ye ti nədəm ni ti nihi : tamal

* 7:36 Mis ndahan tədəm Pol ʔdəmki pakama hini ti ka wur dagwa nday ata məva gayan do ; tədəm Pol ʔdəmki ti ka bəŋ ga wur nday ata wur gayan dahalayani, bəŋ ga wur ni awayay adi zal.

zlam məzumani goro ni ejnjikia wur ga mən goro ke divi a nahama, anahəpad aslu day-day va do. Adaba mam, nawayay ti wur ga mən goro ejjikia ke divi a ba.

9

Pol adəfiki manjəhad gayay ana mis

¹ Nu ti nəsarə nisliki magray ere ye ti nawayay ni dek. Ngay nipiə Bay geli Yezu əna eri goro a, nu zal asak gayay daya ti kəsərum do aw ? Lekələm kəfumki ahər ka Bay geli ti azuhva təwi goro ya nəgri ni do aw ? ² Ku tamal mis ndahan təsər nu zal asak ga Yezu do nəngü ni, lekələm ti kəsəruma nu zal asak gayay. Kəfumkia ahər ka Bay geli Yezu azuhva təwi goro ya nəgray e kidin gekuli bu na ti, nani adafaku nu zal asak gayay.

³ Ka ya ti mis təbu tahəngalafua ma ni ti nahəngarfəy, nədəm nahkay nihi : ⁴ Leli ndam *asak ga Yezu ti misliki məzum zlam akaba misi zlam azuhva təwi geli ya magray ni do aw ? ⁵ Misliki moroni afa gekuli əna wal ya əfəki ahər ke Yezu ni do waw ? Ndam asak ndahan ni akaba bəza ga mən ga Bay geli Yezu ni akaba Piyer təbi tagray nahkay bi aw ? ⁶ Ahər ədəm magray təwi ga məzumi zlam ana huđ geli ti leli ata Barnabas cecə cə a cilin aw ? ⁷ Ndam slewja tagray təwi ga slewja gatay ti, təpəl tay do aw ? Maslanja ya ti əjava zlam a ni ti azum baza gani do aw ? Tək day ti maslanja ya ti ajəgay zlam ga gənaw ni ti aducaya duwa gana esi do aw ?

⁸ Ma ya nədəm ni ti, nani majalay ahər geli mis cilin do, e *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni bu day nahkay. ⁹ Abu məbəkiəni e Divi gani nani bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbum hay əna sla nahəma, kəwələmükabu pakama ga macafəna nəy kə məzum zlam a ba. » Melefit ədəm nahkay ti, kəhumi ana ahər ədəmki ma ti ka slasla cilin aw ? ¹⁰ Melefit ədəm nahkay ti, ədəmki ti ke leli ndam məgri təwi ni do aw ? Iy, ədəmki ti ke leli ededin. Leli ti magray təwi akada ga ndam ya ti təwəs vədan ahkay do ni akada ndam ya ti təzləb hay ni. Nday nani tagray təwi ti təsərə atəngət zlam. ¹¹ Leli ti akada ndam mizligi hay : hay gani nani ti pakama ge Melefit ya məhi ana kuli ni. Nihi ti lekələm kəbum əna zlam sulumani ge Melefit ya leli məgri ana kuli ni, ay leli mənğətəfəna zlam sulumana kə kuli a ti kəwayum do waw ? Mənğət zlam sulumani nani ti məbaz hay ya ti mizligi ni do waw ? ¹² Mis ndahan ni tekeđi tənğətəfəna zlam kə kuli a, sakomba leli aw !

Ay ku tamal misliki mənğətəfəna zlam kə kuli a tata nəngü ni, mihindifinja kə kuli a ndo. Mibesey zlam ni dek, adaba mawayay ti məcafəna mis ga məgəskabu *Ma Məweni

Sulumani ge Krist na ba. ¹³ A *ahay gəđakani ge Melefit bu ni ti ngay ndam məgri təwi ana Melefit ni tənğət mahar gatay, ndam meviyeki aslu ni day tənğət mahar gatay ti kəsərum do aw ? ¹⁴ Nahkay day, Bay geli ədəm ndam ya ti təhi Ma Məweni Sulumani ana mis ni tənğət zlam məzumani əna Ma Məweni Sulumani ya təhi ana mis ni.

¹⁵ Ku tamal nahkay nəngü ni, nu ti nəgray nahkay do : ku kəvumu zlam day nəwayafəna kə kuli a do. Ere ye ti nəbəki ni ti, ge mihindifinja zlam kə kuli əna nəy a do. Tamal nagray nahkay ti hojo nəməta ! Nənğətəfəna zlam kə kuli a do ni ti avu məmərani. Maslanja əbi esliki macafəna nu kə məmərani gani nana bi. ¹⁶ Nu nəbu nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis kələvad. Ay təwi gani nani əvu mijji zlabay do, adaba mam, Melefit əfəku njəda ga magrani. Tamal nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis do nahəma, Melefit mātərađ nu ! ¹⁷ Tamal təwi gani nani nagray ka mawayay goro ti si akal təpələn nu. Ay əgia nəgray ka mawayay goro do, nagray ti adaba Melefit əfuva a ahar va palam. ¹⁸ Tamal ti əgia nahkay ti nəngətən mam ? Ere ye ti nəngətən ni ti nihi : nəhi Ma Məweni Sulumani ana kuli ga sulum. Ku tamal ahər ədəm lekələm kəvumulən zlam nəngü ni, nihindilin zlam kə kuli ndo.

¹⁹ Nu evidi ga maslanja do, nu nəgür ahər goro. Ay ti nəza ahər goro a, nigia evidi ge mis a dek, ti nəhəlibiyu mis ana Krist a kay dal-dal, ti təfəki ahər lala. ²⁰ Ka ya ti nu nəbu e kidin ga ndam *Zude bu nahəma, nanjəhad akada nu zal Zude, adaba nawayay ti nəhəlibiyu tay ana Krist ti təfəki ahər lala. Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya tədəbay Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni bu nahəma, nanjəhad akada ga maslanja ya adəbay Divi ge Melefit gani nani ni, ay Məwiz əna Divi gani nani əfəku ngasa va do. Nagray nahkay ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahər lala. ²¹ Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya təsər Divi ge Melefit do ni bu ni ti nanjəhad akada ga maslanja ya ti əsər Divi ge Melefit do ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, təfəki ahər lala. Ay ti nu maslanja ya ti əsər ma ge Melefit do ni do, adaba nəsarə nəgəskabə ma ge Krist a. ²² Ka ya ti nu e kidin ga ndam ya ti təsər kaba divi ge Melefit a lala fəy ndo ni ti nanjəhad akada ga maslanja ya ti əsər kaba divi ge Melefit a lala fəy ndo ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahər lala. Nahkay ka ya ti nu e kidin ge mis weley weley bu do ni dek ti nazay manjəhad ga ndam nani, adaba nawayay ti ku əbi əbi nəngü ni nəhəlibiyu mis ndahan ana Krist ti məhəngay tay. ²³ Ere gani nani ya nagray ni dek ti, ti Ma Məweni Sulumani mōru kama

* 9:9 Mənyaj Mimbiki 25.4. Ka sarta gani nani ti təzləb zlam ti əna aday do : slasla təcalki.

kama, ti Melefít mǎgru sulum gayañ akada ya agri ana ndam gayañ ndahan ni.

²⁴ Kǎsǎruma, ka ya ti mis tacuhwakaboru ti tǎsar way eminjyiyu enji way nahǎma, tacuhwakaboru ti nday dǎk ka ahar bǎlan, Ay ti mis biliñ gatay enjyiyu enji : ǎra ǎnjyiyu ti tǎvi zlam ka duwa gani. Nahkay ti lekulum day si kǎzum njǎda gekuli akada ga ndam ya ti tacuhwakaboru ni, ti kǎngǎtum zlam bilegeni. ²⁵ Ndam ga hwa dǎk tǎchahu ǎna hwa ga njǎda, ti vu gatay mǎsǎrvu ǎna nañ. Ere ye ti tagray ni dǎk, tawayay ti tǎngǎt zlam ka duwa gani ; zlam gani ti ǎpǎsfǎñ kǎ tay do, agǎdavu. Ay leli ti zlam ya ti Melefít avi ana leli azuhva tǎwi geli ni ti ǎgǎdavu do, amǎlǎbu ga kǎngay-kǎngayani. ²⁶ Nahkay zla nahǎma, nu day nǎbu nagray tǎwi lala akada ga maslaña ya ti acuhworu ndǎlaǎa ni, ahkay do ni akada ga maslaña ya ti asi mǎdukdǎk ana mis, ahar gayañ ǎdoru a had do ni. ²⁷ Nǎgri daliya ana vu goro, nǎgri ere ye ti nu nawayay ni, do ni ti bi nu ya ti nǎhi ma ge Melefít ana mis ndahan ni anǎngǎt zlam azuhva nani akada gatay ni do.

10

Kǎhǎngumioru ahǎr a had ana pǎra ba

¹ Bǎza ga mmawa goro ni, zlam ya ti ǎgrakivu ka ata bǎñ geli ka sarta ge Mǎwiz ni ti ǎgǎjǎzki ahǎr ke kuli ba. Ka sarta gani nani ti Melefít ǎfǎkiaya maklaǎasl ka tay a dǎk ga majǎgay tay ǎna nañ a. Nday dǎk tǎtuwadaba Dǎluv Ndizeni na daya. ² Gatay ya ti maklaǎasl ǎhǎrkiaya ka tay a akaba ya tǎtuwadaba dǎluv ni ba ni ti, kala Melefít ǎbara tay a dǎk. Melefít ǎgray nahkay ti, ǎwayay ti nday dǎk tiǎgi akaba Mǎwiz akada mis bǎlan. ³ Nday dǎk tǎzuma zlam mǎzumani ya Melefít ǎvi ana tay na. ⁴ Nday dǎk tǎsia yam ya Melefít ǎvi ana tay na. Yam gani nani ti ǎngǎzaya a palǎd ba. Palǎd gani nani ti Melefít ǎvi ana tay, nani ti *Krist, asawadoru akaba tay. ⁵ Ku ǎgrava nahkay nǎngu ni, mis ahar gǎdǎkani e kidĩñ gatay bu tǎgri zlam sulumani ana Melefít ndo. Nahkay tǎmǎt, huǎd gili dǎk kisim gatay.

⁶ Zlam gani nday nani tǎgrakivu ka tay ti adaba tǎwaya magudar zlam a. Awayay adǎfiki zlam ana leli, ti mǎgudar zlam akada gatay ya tǎwayay magudarani ni ba. ⁷ Mis ndahan e kidĩñ gatay bu tǎnjǎkia ka mǎhǎngrioru ahǎr a had ana pǎra. ǎbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Mis tǎnjǎhada, tǎzuma zlam a akaba tǎsia zlam a, mǎk tǎcikaba ga mǎhǎbiani ana pǎra.* » Lekulum zla nahǎma kǎngumkivu ka mǎhǎngrioru ahǎr a had ana pǎra akada gatay ni ba. ⁸ Mis ndahan e kidĩñ gatay bu tǎgra hala, nahkay Melefít ǎbǎzǎl tay dǎbu kru kru cǎ mahar mahkǎr ka fat bǎlan. Lekulum

zla nahǎma kǎgrum hala akada gatay ni ba. ⁹ Mis ndahan e kidĩñ gatay bu tǎhǎlfǎña eyǎ kǎ Melefít a. Nahkay Melefít ǎslǎrkibiyu zlam a had kǎy ka tay, ǎbǎzǎl tay a. Lekulum zla nahǎma, kǎhǎlumfǎña eyǎ kǎ Krist akada gatay ya tǎhǎlfǎña kǎ Melefít a ni ba. ¹⁰ Mis ndahan e kidĩñ gatay bu tǎzǎrdǎa ma ana Melefít a. Nahkay ǎslǎrkibiyu mǎslǎr gayañ ka tay, ǎbǎzǎl tay a. Lekulum zla nahǎma kǎzǎrdum ma akada gatay ni ba.

¹¹ Melefít ǎgri zlam nday nani ana tay nahkay ti, awayay ti adǎfiki zlam ana mis. Nahkay tǎbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefít bu, ga mǎziaba azay slimu ana leli a, adaba leli mǎbu ka mandav ga duniya wudak. ¹² Nahkay zla ti maslaña ya ti ǎhi ana ahǎr nañ ǎbu ǎna njǎda ni ti mǎbǎvu slimu. Tamal ǎbǎvu slimu do ni ti ara ejǎkia ke divi a. ¹³ Zlam ya ti ejǎñkia kuli ke divi a ni ti ejǎñkia mis a dǎk. Ay Melefít ti ara ajǎnaki kuli akada gayañ ya ǎdǎm ni : zlam ya ti akal etijǎñkia kuli a atǎtam njǎda gekuli ni ti Melefít amacafǎña zlam nday nani ge mijǎñkia kuli ke divi a. Ka ya ti zlam nday nani tawayay tijǎñkia kuli a nahǎma, Melefít amǎvi njǎda ana kuli ge miǎeseni, ti katamumaba.

¹⁴ Ndam goro ni, nawayay kuli. Tamal kicuma pakama goro ya nǎhi ana kuli na ti, kǎhǎdǎkumfǎñyiyu kǎ pǎra ba. ¹⁵ Lekulum ya nǎhi pakama hini ana kuli ni ti kǎsǎruma zlam a. Jalumki ahǎr lala, pakama kuli jiri do aw ? ¹⁶ Ka sarta ya ti mǎzumumkǎbu dǎf ge Melefít nahǎma, mazay hijiyem akaba zum ni, mǎgri susi ana Melefít mak leli dǎk misi. Leli dǎk misi zum ni ka ahar bǎlan ti, adǎfaki ti leli mijǎa akada mis bǎlan akaba Krist a adaba mimiz gayañ ǎngǎziaya ana leli a. Nahkay day mazay *dipen, mesekeba, mǎzumum. Magray nahkay ti, adǎfaki ti vu geli ǎgia akada vu bǎlan akaba Krist a. ¹⁷ Dipen ya mesekeba, mǎzumum ni ti dipen bǎlan. Nahkay leli dǎk mijǎa akada vu a bǎlan, adaba dipen ya mǎzumum ka ahar bǎlan ni ti dipen bǎlan.

¹⁸ Nahkay ndam *Izireyel day ka ya ti tǎbu tǎzum aslu ga zlam ya ti tǎsliñi ana Melefít ni ti tiǎgi bǎlan akaba Melefít do aw ? ¹⁹ Pakama hini ya nǎhi ana kuli ni ti adǎmvaba ahǎmamam ? Adǎmvaba ti aslu ga pǎra akaba pǎra pǎrani ti tǎbu ǎna njǎda eǎfǎdĩñ aw ? ²⁰ Aha, tǎbi ǎna njǎda bi. Ay ka ya ti ndam ga pǎra tagray pǎra gatay, tǎsliñ zlam ni ti, tǎsliñi ana Melefít do, ana seteni sawañ. Nahkay zla nahǎma, nawayay ti kǎgum bǎlan akaba seteni ba. ²¹ Kisum zum ga Bay geli mǎk kisumkivu ge seteni keti ni ti ǎgravu do. Nahkay day kǎzumum zlam ga Bay geli mǎk kǎzumumkivu ge seteni keti ni ti ǎgravu do. ²² Magray nahkay ti, mawayay ti Bay geli mǎzumki ǎruruv ke leli

* 10:7 Mahǎrana 32.6.

aw ? Lekulam kəhumi ana ahār njəda geli
 åtam gayan aw ?

Grum zlam ya ti ajənaki mis ndahan ni

²³ Kədəmum ahkado zlam ni dek kisləmki magrani. Iy, zlam ni dek kisləmki magrani ededīn, ay ti zlam dek ti ndahan tājənaki mis do. Zlam ni dek kisləmki magrani ededīn, ay ti zlam dek ti ndahan tazoru mis kama e divi ga Yezu bu do. ²⁴ Ku way way do adəbay zlam ga məjənaki ahār gayan cilin ba, mādəbay zlam ga məjənaki mis ndahan kwa sawan.

²⁵ Nahkay zlam ya ti təsəkumoru a gosku bu ni dek kisləmki məzumumani. Aranja ahəli ahār ana kuli ba : kihindam day ba. ²⁶ Adaba mam, duniya akaba zlam gani dek ti ga Bay geli. †

²⁷ Tamal maslanja ya ti afəki ahār ka Yezu do ni azala kuli a ga məzum zlam akaba nan a mək kədəguma nahəma, zumum ere ya avi ana kuli ni dek. Aranja ahəli ahār ana kuli ba : kihindam day ba. ²⁸ Ay tamal bi maslanja nahar ahi ana kuli ahkado : « Hini aslu ga para » nahama, kəzumum ba. Kəzumum do ni ti azuhva maslanja nani ya əhi ana kuli ni, ti ahār əhəli ba. ²⁹ Nədəm nahkay ti, nədəmki ti ka majalay ahār ga maslanja ya ti awayay azum ni do ; nədəmki ti ka majalay ahār ga maslanja ya ti əhi ma gani ni.

Tamal əhua ma gana mək nədəm nəgur ahār goro, nəzum zlam ni kekileja nahəma, maslanja gani nani ya əhu ma ni ara adəm nu nəgudara zlam a. Ay tamal adəmkua nahkay ti əbəlay do. ³⁰ Tamal nəgri səsə ana Melefit ga zlam ya nəzum ni mək maslanja nahar adəmku ma, adəm ahkado nəgudara zlam a nahəma, əbəlay do, adaba nəgria səsə ana Melefit a əndava.

³¹ Nahkay tamal bi kəzumum zlam, bi kisum zlam ahkay do ni bi kəgrum zlam weley weley do dek nahəma, grum ti mis tázəbay Melefit əna nan. ³² Kəgrum zlam ya ti ejinikia mis ke divi a ni ba, ku ndam *Zude, ku nday ya ndam Zude do ni, ku ndam ge Melefit ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni, kəgrum zlam ya ti ejinikia tay ke divi a ni ba. ³³ Nu nəbu nagray ti nahkay : zlam ya nagray ni dek, nawaway ti mādəlafən kə mis ndahan ni dek. Nəjalaki ahār ke ere ya ajənaki nu ni do ; nəjalaki ahār ti ke ere ye ti ajənaki mis ndahan ni dek sawan. Nagray nahkay ti, nawaway ti Melefit mähəngay tay.

11

¹ Nahkay grum zlam dek akada goro ya nagray ni ; nu day nəbu nagray zlam dek akada ge *Krist ya agray ni.

Məfakabu zlam ka ahār

† 10:26 Mənjay Limis 24.1.

² Nəgri səsə ana kuli adaba kəbum kəjalumku ahār a zlam bu dek, kəgəsumkabə pakama ya təhu mək nəcahi ana kuli na. ³ Ay ti ere ye ti nawaway ti kicəm lala ni ti nihi : agur zawal dek ti *Krist ; agur wal ti zal ; agur Krist ti Melefit. ⁴ Tamal ti zal ahəngalay Melefit ahkay do ni ahəngri pakama ge Melefit ana mis, nan əbu əna azana ka ahār nahəma, anjak Bay ya agur nan ni. ⁵ Ay tamal ti wal ahəngalay Melefit ahkay do ni ahəngri pakama ge Melefit ana mis, nan əbi əna azana ka ahār bi nahəma, anjak bay ya agur nan ni. Egi zlam ge mimili, akada ga wal ya əwəskaba ahār a ndalu6 ni. ⁶ Nahkay tamal wal əwayay məfakabu azana ka ahār do nahəma, hojo məwəskaba, nani dek zlam bəlan. Ay kəsəruma wal ya ti əwəskaba ahār a ahkay do ni ekelkia məhər a asay mimili ti ahār adəm məfakabu azana ka ahār. ⁷ Zal zla nahəma, ahār adəm əfakabu azana ka ahār ba, adaba Melefit əgraya nan ka mazavu gayan ga madafaki njəda gayan a. Wal ti ni Melefit əgraya nan ga madafaki njəda ga zal a. ⁸ Melefit əgraya zal a ti əna jamaŋgay ge mis walana do, əgraya wal əna jamaŋgay ge mis zalana sawan. ⁹ Melefit əgraya zal a ti azuhva wal do. Əgraya wal azuhva zal a sawan. ¹⁰ Nahkay ti ahār adəm wal məfakabu azana ka ahār, ga madafakiani maslanja əbu agur nan. Agray nahkay ti azuhva *məslar ge Melefit. ¹¹ Ku tamal nahkay nəngu ni, afa geli ndam ga Bay geli ni ti wal anjəhadivu a ahər vu ana zal, zal day anjəhadivu a ahər vu ana wal. ¹² Wal ti Melefit əgraya nan əna jamaŋgay ge mis zalana, zal ti ni wal ewi nan. Ay mis dek ti Melefit əgraya tay a.

¹³ Jalum a ahār gekuli bu lala day nimi : tamal wal ahəngalay Melefit məfakabu azana ka ahār do ni ti əbəlay aw ? ¹⁴ Mis dek təsəra, tamal zal agalkabu ahār ti nani zlam ge mimili do aw ? ¹⁵ Ay wal ti ni tamal agalkabu ahār nahəma, nani zlam məbəlani dal-dal do waw ? Melefit əgray məhər ga wal mədək zilip ti ga mənəgah ahār gayan a kəla ga azana ya amal əfakabu, anəgah ahār gayan əna nan ni. ¹⁶ Maslanja ya ti əgəskabu pakama hini ya nədəm ni do ni ti si mici lala : leli magray ti nahkay, ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tagray nahkay, tədəbay divi nahar do.

Məzum dəf ge Melefit

¹⁷ Pakama nahar əbu nəhi ana kuli, a huf ga pakama nani bu nahəma nəgri səsə ana kuli do simiteni. Adaba ere ye ti kəgrum ni əzoru kuli kama do, ahəngaroru kuli kələŋ sawan. ¹⁸ Ma ya nəhi ana kuli enjenjəni nahəma, nihi : Nici, təhu ahkado ka ya ti kacakalumvu ni ti kəbum kicirəmvu. Tədəm nahkay ti nətamahay ma gatay ni

ahar gëdakani jiri ededîj. ¹⁹ Lekulëm kicirumvu nahkay ti ägaski, adaba Melefit awayay adafaki nday ya tãfãki ahâr ka Yezu lala ni, ti mis dek tãsar tay. ²⁰ Nahkay ka ya ti lekulëm kãbum kacakalumvu kãzumum ni ti daf ga Bay geli do. ²¹ Adaba kãcakalumva nahkay ti, ku way way do azum zlam zlam gayan; mis ndahan lãwir awër tay, mis ndahan ti ni zum abazl tay. ²² Tamal kawayum mæzumum zlam akaba misum zlam nahëma, kæzumumbiyu a magam, kisumbiyu a magam gekuli do aw ? Nahkay ti kãmænjumlãn kã ndam ge Melefit ni ti akada nday zlam masakani zla do aw ? Kawayum kãbumki mimili ka ndam ya ti zlam gatay äbi ni zla do aw ? Nihi nahëma, nãhi mam ana kuli mam ? Nãgri sasi ana kuli zla tak ? Aha, nãgri sasi ana kuli do simiteni.

²³ Pakama ya nãhi ana kuli ni ti, nani ma ga Bay geli Yezu. Pakama gani nihi : A hud ga mælavad ya tara tãgasi Bay geli Yezu ana ndam mægur ndam *Zude ni bu ni ti, Yezu äzay *dipen, ²⁴ ägri sasi ana Melefit, èsekaba, ädãm : « Hini hi ti aslu ga vu goro, navay ti ga mahænggay kuli. Grumoru nahkay, ti kãjalumku ahâr. » ²⁵ Nahkay day ka ya ti tãzuma zlam na ändava nahëma, äzay hijiyem akaba zum, ädãm : « Äna zum ge hijiyem hini ti Melefit awalkabu pakama gayan akaba ge mis ; mæwãlvani nani ti mæweni. Awãlkabu ti äna mimiz ga vu goro. Grumoru nahkay. Ka ya ti ekisãm akada hini lu ni ti kãjalumku ahâr ka ahâr balañ. » ²⁶ Bay geli ädãm nahkay ti, awayay adafaki ti ka ya ti kæzumum dipen akada hini akaba kisãm zum akada hini nahëma, kãdãfumiki ana mis ti tãsar Bay geli ämëta. Akãdãfumikioru ana tay duk abivoru ana manga gayan a.

²⁷ Nahkay ti maslaña ya ti azum dipen ahkay do ni esi zum ge hijiyem ga Bay geli, äjalaki ahâr do ni ti, ägudara zlam a, adaba ämãnjalãn ka vu ga Bay geli akaba mimiz gayan ni akada zlam masakani. ²⁸ Nahkay zla nahëma, ahâr ädãm ku way way do mãsar-kaba majalay ahâr gayan a lala day kwa ti mæzum, mãsi. ²⁹ Adaba maslaña ya ti azum, esi, äsar-kaba vu ga Bay geli a do ni ti, nañ nanani agray ti Melefit mãtrañ nañ. ³⁰ Mis kay e kidîñ gekuli bu tãbesey do, ndahan njëda äfãn kã tay bi, ndahan ti ni tãmät ti, azuhva zlam gani nani. ³¹ Tamal ti mãsar-kaba majalay ahâr geli a lala ti, amal Melefit ätrañ leli ndo. ³² Bay geli atrañ leli ti, acahi zlam ana leli, adaba awayay ti ka ya ti amawël ndam ga *duniya äna seriya ni ti äwël leli akaba tay ba.

³³ Nahkay bæza ga mmawa goro ni, ka ya ti kacakalumvu ga mæzum daf ge Melefit nahëma, jægum mis dek tinjikaba day. ³⁴ Tamal maslaña gani lãwir awër nañ

nahëma, mãzumbiya zlam a magam a day. Do ni ti, ka ya ti kãcalumva ni ti, akægum ti Melefit mãwël kuli äna seriya.

Ma ndahan ni ti, nu eninjãa day kwa ti anaslmalakabu tay.

12

Njëda ga magray tãwi gërgërani ya Mæsuf Njëlätani avi ana mis ni

¹ Bæza ga mmawa goro ni, nihi ti næzlapaki ka njëda ga magray tãwi gërgërani ya *Mæsuf Njëlätani avi ana mis ni. Nawayay ti kicãm ma gani lala. ² Serumki ka ya ti lekulëm kãbum kægum pãra nahëma, kiguma evidi ga pãra nday nana. Pãra nday nani ku tamal tãzlapay koksah nængu ni, tãbia kuli a zlam magudarani va. ³ Nahkay zla nahëma, nãhi ana kuli vay-vay : Maslaña ya ti njëda ga *Mæsuf ge Melefit äniyiyu ni ti ngay Melefit mëtikwesla Yezu a ti ädãm do. Ay maslaña ya ti ädãm : « Yezu Bay geli » ni ti, maslaña nani ädãm nahkay ni ti äna njëda ga Mæsuf Njëlätani ededîj.

⁴ Njëda ga magray tãwi ya Mæsuf Njëlätani avi ana mis ni ti tãbu gërgëri kay, ay Mæsuf Njëlätani gani ti balañ. ⁵ Tãwi ya ti Bay geli avi ana mis ga magrani ni ti tãbu gërgëri kay, ay Bay geli gani ti balañ. ⁶ Divi ya Melefit avi ana mis ga magray tãwi ni ti tãbu gërgëri kay, ay Melefit gani ti balañ : agray ti mis dek tãgray tãwi gani nani dek ti nañ. ⁷ Nahkay Melefit adafaki njëda ga Mæsuf Njëlätani gayan a manjëhad ga ku way way do geli bu dek. Agray nahkay ti ga mãjånnavani äna nañ e kidîñ geli bu. ⁸ Ana mis ndahan nahëma, Mæsuf Njëlätani avi njëda ana tay ti tãsar majalay ahâr sulumani ge Melefit ti tãhængri ana mis, tãjänaki tay äna nañ. Ana mis ndahan ti Mæsuf gani balañani ni avi njëda ana tay ti tãsar ere ye ti Melefit awayay ni ti tãhængri ana mis. ⁹ Ana mis ndahan ti Mæsuf gani balañani ni avi njëda ana tay ti tãfãki ahâr ke Melefit tãmam mis ndahan. Ana mis ndahan ti Mæsuf gani balañani ni avi njëda ana tay ti tãhængaraba mis a armawër ba. ¹⁰ Ana mis ndahan ti avi njëda ana tay ti tãgray zlam ya mis tipi day-day ndo ni. Ana mis ndahan ti avi njëda ana tay ti tãhængri pakama ge Melefit ana mis. Ana mis ndahan ti avi njëda ana tay ti tãsar-kaba Mæsuf ge Melefit a nday ata mæsuf magädavana. Ana mis ndahan ti avi njëda ana tay ti tãzlapay ma hëma gërgërani ya nday ndayani tãsar do ni. Ana mis ndahan ti ni avi njëda ana tay ti tãhængaraba ma hëma gërgërani ya nday ndayani tãsar do na ni. ¹¹ Tãwi gani nani gërgërani ni dek ti Mæsuf balañani gani nani agray. Avi njëda gërgërani ana ku way way do akada gayan ya awayay ni.

Leli dek migia akada vu a balañ

¹² Məzum mazavu ga vu ge mis. Vu ge mis ti bəlan, ay ti zlam gərgəri kay təfən. Ku zlam gərgəri kay təfən nəngu ni, vu ni ti bəlan. *Krist day nañ nahkay. ¹³ Nədəm nahkay ti adaba leli dek ku ndam *Zude, ku nday ya ndam Zude do ni, ku evidi, ku nday ya ti evidi do ni, leli dek Melefit əbara leli əna Məsuf bəlanəna, miğia akada vu a bəlan. Əvia Məsuf gayan bəlanəni na ana leli a : Məsuf gani nani ti akada ga yam ya təcəhiya ana mis a ti esi bira ni.

¹⁴ Nahkay zla ti zlam ya təfən kə vu ge mis ni ti bəlan do ; nday kay. ¹⁵ Bi asak adəm : « Nu ahar do, nahkay nu nəfən kə vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəngu ni, nañ əfən kə vu ni va bi aw ? ¹⁶ Ahkay do ni bi slimi adəm : « Nu eri do, nahkay nu nəfən kə vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəngu ni, nañ əfən kə vu ni va bi aw ? ¹⁷ Tamal mis vu gayan ni dek eri, zlam ndahan təfən bi ti, eci slimi ti əna mam ? Ahkay do ni bi tamal vu gayan ni dek slimi ti, ezə zlam ti əna mam ? ¹⁸ Ay ti Melefit əgraya vu ge mis a nahkay ndo. Əgraya mis a ti, zlam təfən gərgəri kay, əbafən tay kə vu ni bəlan əna bəlan ka mawayay gayan. ¹⁹ Tamal zlam ya təfən kə vu ni dek zlam bəlan, nday gərgəri do nahəma, vu ni əbu mba waw ? ²⁰ Ay ti Melefit əgraya mis a nahkay ndo. Əgraya vu na ti zlam təfən gərgəri kay, vu ni bəlan.

²¹ Bi eri ahi ana ahar : « Nəwayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Ahər day bi ahi ana asak : « Nəwayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Aha ! Tisliki mədəmani do ; ²² zlam təfən kə vu ya mis tədəm njədə təfən kə tay bi ni, ay zlam nday nani ti tagray təwi dal-dal. Tamal təhəfənə tay kə vu na ti vu ni əgray təwi do. ²³ Ay zlam ndahan təfən kə vu ya mədəm tislə arana ndo ni, zlam nday nani ti məfi ahər ana tay tətəma zlam ndahan na. Zlam ndahan təfən kə vu ya mədəm mis tipi ba asay mimili ni, maŋgah tay əna zlam sulumani. ²⁴ Zlam ndahan təfən kə vu ya mədəm mis tipi ni ; məbəki zlam sulumani ka tay do. Nahkay Melefit əgraya vu ge mis a nahəma, awayay afi ahər ana zlam ya mədəm tislə arana ndo ni ətəma zlam ndahan na. ²⁵ Əgra nahkay ti, awayay ti vu ge mis əsevə ba, awayay ti zlam ya təfən kə vu ni dek təgray təwi ka ahar bəlan, təjənavu e kidin gatay bu. ²⁶ Nahkay tamal zlam bəlan ya əfən kə vu ni acakay daliya ti zlam ndahan ni dek təcakay daliya daya. Tamal tazlabay zlam bəlan ya əfən kə vu ni ti zlam ndahan ni dek təmərvu daya.

²⁷ Ləkələm zla ti, ləkələm dek vu ge Krist. Nahkay ku way way do gekuli dek əfən kə Krist akada ga zlam ya təfən kə vu ge mis ni. ²⁸ Nahkay e kidin ga ndam ge Krist ya *təcakalavu ni bu nahəma, Melefit əbəhad enjenjeni ti ndam *asak. Ye cə ti ndam ya

təhəngri pakama ge Melefit ana mis ni, ya mahkər gani ndam ya ti təcahi zlam ana mis ni. Mək əbəhad ndam ya tagray zlam ya mis tipi day-day ndo ni, ndam ya ti təhəngaraba mis a arməwər ba ni, ndam ya ti təjənay mis ni, ndam ya ti tədəfiki divi ana mis ni akaba ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya ti nday ndayani təsər do ni. ²⁹ Melefit əbəhad mis ni dek ti ndam asak aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təhəngri pakama ge Melefit ana mis ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam macahi zlam ana mis aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni aw ? ³⁰ Mis ni dek ti nday ndam mahəngaraba mis a arməwər ba waw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam mahəngaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni aw ? Aha, nahkay do ! ³¹ Ay ti njədə ga *Məsuf Njələtani ya avi ana mis ni ti ndahan gədəkani tətam ndahan. Nahkay ti hindəm nday nani kay.

Nihi nahəma, nədəfiki divi nahan ana kuli. Divi nani ti sulumani dal-dal, ətam ndahan ni dek.

13

Mawayavani ti ətam zlam ndahan dek

¹ Ku nəzlapay ma həma gərgərani ya nəsər do ni, ku ma həma ge mis ku ma ga *məslar ge Melefit nəngu ni, tamal nəwayay mis do nahəma, nahənday akada ga ara ahkay do ni akada ga gəngənu ya təsi aday ana tay, təhənday ni cilin. ² Ku nəhəngri ma ge Melefit ana mis, ku nəsərə zlam a dek, ku nəsərə zlam maŋgahani ge Melefit na dek, ku nəfəkia ahər ke Melefit a dal-dal ətəma mis ndahan a, nahkay nisliki məhiani ana həma təsləkaba a məlan gatay ni ba mək təsləkaba ededin a nəngu ni, tamal ti nəwayay mis do nahəma, nisli arana do. ³ Ku nidiaba zlam goro a dek ana ndam talaga, ku nəgəskabu ti mis təviyek nu adaba nəfəkia ahər ka Yezu a nəngu ni, tamal nəwayay mis do nahəma, nəngətki arana do.

⁴ Maslanə ya ti awayay mis ni ti ənəhad əhəmamam ? Maslanə gani nani ti əbesi ana mis, əgri sulum ana mis, əgralən solu kə mis do, əji zlabay do, əzay ahər gayan nañ gədəkani do. ⁵ Əgray zlam ge mimili do, əwayi zlam ana huđ gayan cilin do, əzum bərvu weceweci do, əgəs zlam ya mis tagudari ni a bərvu vu do. ⁶ Maslanə gani nani ti zlam ge mis ya təgudar ni əsi bi ; amərvu əna zlam jireni ge mis ya tagray ni, ⁷ əmbərfənə zlam ya mis təgri na dek kə tay a, əgəskabu pakama ge mis, awayay ti zlam ge mis ya tagray ni dek mələ kigeni, əmbrən mawayay mis day-day do.

⁸ Maslaŋa ya awayay mis nahəma, mawayay mis gayan ni ändav day-day do. Pakama ge Melefit ya tədəm əna njədə ga Məsuf gayan ni ti, a vad nahanj atəmbrənj, atəhəngri ana mis va do. Ma həma gərgərani ya mis təzlapay tay əna njədə ga *Məsuf Njəlatani, təsər tay do ni ti, a vad nahanj atəmbrənj tay, atəzlapay tay va do. Məsər zlam ge mis ya təsər əna njədə ga Məsuf Njəlatani ni ti, a vad nahanj Məsuf Njəlatani aməvi njədə gani ana tay va do. ⁹ Zlam nday nani atagravu nahkay ti, adəba nihi ti ere ya məsər ni ti məsəraba dek faŋ ndo, əhəcikivu ana leli; pakama ge Melefit ya məhəngri ana mis əna njədə ga Məsuf gayan ni ti mədəmaba dek faŋ ndo, əhəcikivu ana leli. ¹⁰ Ay ka ya ti Melefit emendeveriŋa təwi gayan a ni ti, ere ye ti ahəci leli ni ti amələbi va bi.

¹¹ Nədəm nahəma, ka ya ti nu a wur bu ni ti nəzlapay akada ga bəza ni, nəjalay ahər akada ga bəza ni, nədəgəzlam akada ga bəza ni. Ay ka ya ti niŋia gədəkana ni ti, nəmbrəna zlam ga baza ya tagray na, nəgray va do. ¹² Nahkay day, nihi ti miŋi Melefit lala do, akada geli ya miŋi vlu geli a kutrum magədəvani bu miŋi lala do ni: ka fat gani nani ti emiŋivu akaba Melefit e eri vlu e eri vlu lala. Nihi ti nəsər Melefit lala faŋ do, ay ka fat nani ti anəsər naŋ lala akada gayan ya əsəra nu a ni.

¹³ Nihi ti zlam mahkər təbu kaŋgaya: məfəki ahər geli ya məfəki ke Melefit ni, məsər zlam geli ya məsər Melefit amagray zlam dek sulumani ni, akaba mawayavani geli ya mawayumvu ni. Ay e kiđiŋ ga zlam mahkərani nday nani bu ni ti, ere ye ti ətam ndahanj ni ti mawayavani geli ya mawayumvu ni.

14

Njədə ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni

¹ Nahkay zla nahəma, zum njədə gekəli ti kawayum mis. Hindəm njədə ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni kay. Ahar gədəkani hindəm njədə ga məhəngri ma ge Melefit ana mis. ² Adəba mam, maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day əsər do ni ti, əzlapi ana mis do, azlapi ti ana Melefit ciliŋ. Nahkay ti maslaŋa ye eci ma gayan ni əbi; maslaŋa nani adəm pakama *maŋgəhani ge Melefit əna njədə ga Məsuf Njəlatani ciliŋ. ³ Ay maslaŋa ya ti ahəngri ma ge Melefit ana mis ni ti əhi ana Melefit do, əhi ana mis əna ma həma gatay. Nahkay ma ya əhi ana tay ni avi njədə ana tay, əjənaki tay, azoru tay kama e divi ge Melefit vu. ⁴ Maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day əsər do ni ti azoru ahər gayan kama e divi ge Melefit vu

ciliŋ. Ay maslaŋa ya ahəngri ma ge Melefit ana ndam ga Yezu əna ma həma gatay ni ti ma gayan azoru tay dek kama e divi ge Melefit vu.

⁵ Nu nawayay ti lekələm dek kəzlapum ma həma gərgərani ya ti lekələm lekələmeni day kəsərüm do ni, ay ti nawayay ahar gədəkani ti kəhəngri ma ge Melefit ana mis. Maslaŋa ya ti ahəngri ma ge Melefit əna mis ni ti ətama maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day əsər do na, ahkay do ni si ahəngriaba ma həma ya azlapay ni ana tay a kwa. Tamal ahəngriaba ana tay a nahəma, ma gayan ni azoru ndam ga Yezu kama kama e divi ga Yezu vu. ⁶ Nihi nahəma, bəza ga mmawa goro ni, bi nakoru afa gekəli, nəhi ma ana kəli əna mis ni ma həma gərgərani ya leli dek məsər do ni ti, ma goro gani əjənaki kəli ti ahəmamam? Ahər adəm nakoru afa gekəli ti naŋgəhadi pakama maŋgəhani ge Melefit əna kəli, nədəfiki məsər zlam ana kəli, nəhəngri ma ge Melefit ana kəli, ahkay do ni nəcəhi zlam ana kəli. Tamal nəgra nahkay day kwa ti nəjənaki kəli a do aw?

⁷ Məzum mazavu ga zlam ge mereki, bi slelim, bi tində. Zlam nday nani ti təhənday ka ahər gatay do. Nahkay tamal kəsər miveni lala do ni ti, ku kivi slelim, ku tində nəngu ni mis təsər kaba ge mereki weley do.

⁸ Nahkay day tamal kəsər mivi slimi cicek do ni ti, mis ataslamalavu, atadəm hini cicek ga kadvu ti ahəmamam? ⁹ Lekələm day nahkay: ka ya ti kəzlapum ma həma ya lekələm lekələmeni kəsərüm do, mis ndahanj day təsər do ni ti mis etici ma gekəli ya kədəmum ni ti ahəmamam? Ma gekəli ni ma masakani. ¹⁰ Ma həma təbu kay a duniya bu, ku ma həma weley weley do dek ndam ga həma gani tici. ¹¹ Ay tamal nəsər ma həma ga maslaŋa ya ti azlapu ni do ni ti nu niŋia zal zuh məlanj gayan a, naŋ day əgia zal zuh məlanj goro a. ¹² Nəhi ana kəli nahəma, əgia kihindəm njədə ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni kay ti, hindəm ahar gədəkani ti njədə gani ya təzoru ndam ga Yezu kama e divi gayan vu ni.

¹³ Nahkay maslaŋa ya ti azlapay ma həma ya naŋ naŋani day əsər do ni ti məhəngəlay Melefit ti məvi njədə ga məhəngriaba ma gayan ya adəmaya ni ana mis a. ¹⁴ Tamal məhəngəlay Melefit əna ma həma ya nu nuani day nəsər do ni ti məbərəv goro amər əna zlam ya məhəngəlay ni, ay ka ya ti məhəngəlay nahkay ni ti zlam goro ya nəjalay ni əbi. ¹⁵ Nahkay nagray ahəmamam? Anəhəngəlay naŋ ti əna ma həma ya nu nuani day nəsər do, Məsuf Njəlatani avu njədə gani ni, ay anagray nahkay ciliŋ do: anəhəngəlay naŋ əna ma həma goro, anəjalaki ahər daya. Nahkay day enidi limis ti əna ma həma ya nu nuani day

nəsər do, Məsuf Njələtani avu njəda gani ni, ay anagray nahkay cilin do : enidi limis àna ma həma goro, anəjalaki ahər daya. ¹⁶Nədəm nahkay ti kamam ? Nədəm nahkay ti, tamal kəgri səsi ana Melefit àna ma həma ya nak nakani day kəsər do, Məsuf Njələtani avuk njəda gani ni, mək bi maslaña nahar àhürkiviya ke kuli ge mici ere ye ti kədəmum na ti, maslaña gani nani esliki mədəmani « Aya nahkay » aw ? Əsliki mədəmani do, adaba əci pakama gayak ya kədəm ni ndo. ¹⁷Nak nakani ti kəbu kəgri səsi ana Melefit lala, ay maslaña nani ti ma gayak ya kədəm ni əzoru nar kama e divi ge Melefit vu do.

¹⁸Nu ti nəgri səsi ana Melefit dal-dal, adaba nəzlapay ma həma gərgərani ya nu nuani day nəsər do ni nətama kuli a dek. ¹⁹Ay ka ya ti ndam ga Yezu təcakalava nahəma, hojo nədəmaya ma zlam àna ma həma goro ya nəjalaki ahər na ga macahi zlam ana mis ndahan, ere gani nədəmaya ma dəbu ehimeya àna ma həma ya nu nuani day nəsər do ni.

²⁰Bəza ga mmawa goro ni, nawayay ti kəjalumki ahər ka zlam nday ndani akada ge mis gədəkani ni. Əki ka zlam magədavani ti nawayay ti kəjalumki ahər akada ga bəza ci6-ci6eni ya təsər magudar zlam do ni. Ay əki ka zlam ndahan nahəma, nawayay ti kəjalumki ahər akada ge mis gədəkani ni. ²¹Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit ədəm : “Anəhi ma ana nday hini.

Ma gani nani ti ndam mirkwi atəhi ana tay àna ma həma nahar.

Ay ku tamal nagray nahkay nəngu ni atəgəskabu ma goro ni do.” * »

²²Nahkay ti ma həma ya mis təsər do ni adəfiki zlam ti ana ndam ya təkəki ahər ke Melefit ni do, adəfiki ti ana ndam ya təkəki ahər ke Melefit do ni sawar. Ma ge Melefit ya təhəngri ana mis ni əjənaki ndam ya təkəki ahər ke Melefit do ni do, əjənaki ti ndam ya təkəki ahər ke Melefit ni sawar.

²³Nahkay ka ya ti lekulum ndam ga Yezu kəcakaluma dek ka məlar bəlanəna nahəma, bi lekulum dek kazlapum ma həma gərgərani ya lekulum lekulumani day kəsərum do ni, mək ndam ndahan təhərkiviya ke kuli a. Ndam nday nani ti bi tawayay tici ere ye ti kədəmum ni ahkay do ni bi təkəki ahər ke Melefit ndo. Ma gekuli ya kədəmum ni ti etici aw ? Etici do ! Nahkay atəhi ana kuli lekulum ndam seteni do aw ?

²⁴Ay bi lekulum dek kəbum kəhəngrumi ma ge Melefit ana mis ti, mək maslaña nahar àhürkiviya ke kuli a. Maslaña gani nani ti bi təkəki ahər ke Melefit do ahkay do ni bi awayay eci ere ye ti kədəmum ni. Emicia

ma gekuli ya kədəmum na dek ti, aməsər nar bay magudar zlam, Melefit aməgəs nar àna seriya. ²⁵Esline ere ya a məbərur gayar bu ni dek aməngazlavaya ka dala. Nahkay ti aməzləbay Melefit, aməhəngriuru ahər a had meheher ndiəni a had, aməhi ana kuli Melefit nar əbu e kidin gekuli bu ecedin.

Ka ya ti kacakalumvu ni ti grum zlam kigeni

²⁶Bəza ga mmawa goro ni, nəhi mam ana kuli mam ? Ka ya ti kacakalumvu ni ti ku way way do *Məsuf Njələtani avi njəda ga magray zlam : maslaña nahar bi edi limis, maslaña nahar bi acahi zlam ana mis, maslaña nahar bi azlapi pakama *məngəhani ge Melefit àna mis, maslaña nahar bi azlapay ma həma ya nar narani day əsər do ni, maslaña nahar bi ahəngaraba ma həma ya nar narani day əsər do ni. Ay ere ye ti kəgrum ni dek ti ahər ədəm əzoru mis kama e divi ge Melefit vu kwa. ²⁷Tamal mis təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do ni ti təzlapay bəlar àna bəlar. Mis cə, mahkər təzlapay cilin, atamkia ba. Ahər ədəm mis nahar day ahəngaraba pakama gana kwa. ²⁸Ay tamal maslaña əbi ga mahəngarabana bi ti, ahər ədəm maslaña ya ti awayay azlapay ni əzlapay e kidin ge mis macakalavani ni bu ba. Ahər ədəm məzlapi ana ahər gayar gayarəni akaba ana Melefit cilin. ²⁹Ndam ya ti Məsuf Njələtani avi njəda ana tay ga məhəngri pakama ge Melefit ana mis nahəma, mis cə, mahkər təzlapay cilin : mis ndahan ni ti təbi slimi, ma gatay ni kigeni tək kigeni do waw.

³⁰Tamal mis əbu ahəngri ma ge Melefit ana mis, mək Melefit əvia ma nahar a ana mis nahar ya nar əbu mənjəhadani digusa na ti, ahər ədəm maslaña ya ti nar əbu azlapay ni məlakakaba day. ³¹Lekulum dek kəhəngrumi ma ge Melefit ana mis tata, ay ti kədəmum bəlar àna bəlar kwa. Ahər ədəm pakama gekuli ya kədəmum ni ti mis dek təsər zlam àna nar, mis dek təngət njəda àna nar. ³²Njəda ya Məsuf Njələtani avi ana mis ga məhəngri pakama ge Melefit ana mis ni ti, mis ya təbu àna njəda gani nani ti tislili mazlapani àna nar ka mawayay gatay tata. ³³Adaba mam, Melefit awayay ti mis təgray zlam kwanə kwanə ba. Nar awayay ti mis təgray zlam kigeni, ti tənəhadkəbu àna sulumani.

Nawayay ti kəgrum akada ga ndam ga Yezu ya *təcakalava a kəsə ndahan bu dek ni. ³⁴Nahkay ka ya ti kacakalumvu nahəma, ahər ədəm wəl təzlapay ba. Təvi divi ana tay ga mazlapani ba. Ahər ədəm təhəngriuru ahər a had ana zawal, akada ge Melefit ya ədəm a Wakita gayar bu ni. ³⁵Tamal

tawayay tēsər zlam ti, tōru tihindifiŋa kà zal wal gatay a magam a. Adaba wal azlapay e kidiŋ ge mis macakalavani bu ni ti àbēlay do timey.

³⁶ Nəđəm nahəma, pakama ge Melefit ànjəki enji ti afa gekuli aw ? Ahkay do ni Melefit àhi pakama gayan ti ana kuli cilin aw ? ³⁷ Mis ndahan e kidiŋ gekuli bu təđəm nday təbu àna njəda ga Məsuf Njəlatani, təđəm tislīki məhəngri pakama ge Melefit ana mis. Tamal mis àđəm nahkay ti ahər àđəm agəskabu pakama goro ya nəbiki ana kuli ni ti divi ga Bay geli ya àvi ana kuli ni. ³⁸ Maslanja ya ti agəskabu pakama hini do ni ti Melefit day agəskabu nan do bilegeni.

³⁹ Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, hindəm njəda ga Məsuf Njəlatani ga məhəngri pakama ge Melefit ana mis. Hindəm njəda gani nani kay. Kəcumfəŋja mis ga mazlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day tēsər do na ba. ⁴⁰ Ay zlam ya kəgrum ni dek ti kəgrum kwanja kwanja ba, grum ti àna divi gani.

15

Yezu Krist àməta mək àngaba e kisim ba edediŋ a

¹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay nəhəngri eri ana *Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kuli ahaslani ni. Lekulum kəgəsunkabá ma na, kəbum kəgrum təwi àna nan, kəmbənjum do. ² Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kuli ni ti Melefit ahəngay kuli àna nan. Ay tamal kəmbənjuma pakama ya nəhi ana kuli na ti, məfəki ahər gekuli ka Yezu ni əgia zlam masakana.

³ Pakama ya təhu enjenjeni, nu day nəhi ana kuli ni ti nahkay hi : *Krist ti àmət azuhva zlam magudarani geli. Ere gani àgravu ti akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁴ Àra àməta ti tili, mək a vad ya mahkər gani ti àngaba e kisim ba. Ere gani àgravu akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni. ⁵ Àra àngaba ti àngazlivu ana Piyer, mək àngazlivu ana ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni. ⁶ Àra àngazliva ana tay a ti àngazlivu ana bəza ga mən geli ndahan macakalavani tətam diŋ diŋ zlam. Kwa kani mis ndahan e kidiŋ gatay bu ahar gəđakani təbu àna sifa, mis ndahan ti ni təməta. ⁷ Kələn gani àngazlivu ana Zek, àngazlivu ana ndam asak gayan dek daya.

⁸ Kələn ge mis nday nani dek ti àngazlivu ana nu, nu ya ti akada ga wur ya ti tiwi kiyi gani enjiyu ndo ni. ⁹ Nəđəm nahkay ti adaba ndam asak ndahan ni dek tətam nu. Nu ti giri-giri agəski təzalay nu zal asak ga Yezu do, adaba ahaslani nəgria daliya ana ndam ge Melefit a. ¹⁰ Ku tamal nahkay nəngju ni Melefit àgrua sulum gayan a, nigia

akada ya ti kəsərur nu kani na. Melefit àgru sulum gayan ti masakani do, adaba nəgra təwi a àtama ga ndam asak ndahan na dek. Ay nəgray təwi ti àna njəda goro goroani do, nəgray ti àna *sulum ge Melefit ya àgru ni. ¹¹ Ku nu nahioru Ma Məweni Sulumani ana mis ahkay do ni ndam asak ndahan ni təđəmoru nəngju ni, ma geli ni dek ma bəlanjani. Pakama gani akada ya nəhi ana kuli, lekulum day kəgəsunkabu ni.

Mis àməta ti aməngaba e kisim ba edediŋ a

¹² Nahkay ti leli məbu məhi ana mis *Krist àməta mək àngaba e kisim ba. Leli məđəm nahkay ya mis ndahan e kidiŋ gekuli bu təđəm mis atəngaba e kisim ba do ni ti ahəmamam ? ¹³ Tamal mis atəngaba e kisim ba do edediŋ ti, akal Krist day àngaba e kisim ba ndo kwa. ¹⁴ Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo edediŋ a ti, akal *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana mis ni ma masakani, lekulum day kəfumki ahər ka Yezu ti masakani. ¹⁵ Tamal nahkay edediŋ ti, məsəkadia malfada ana kuli àna slimi ge Melefit a, adaba məđəm Yezu Krist àməta mək Melefit àhəngaraba nan a. Ay tamal mis təngaba e kisim ba do ni ti, akal Yezu day Melefit àhəngaraba nan a ndo kwa. ¹⁶ Nəđəm nahkay ti, tamal mis təngaba e kisim ba do edediŋ a ti, akal Krist day àngaba ndo kwa. ¹⁷ Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo edediŋ a ti, akal məfəki ahər gekuli ka nan ni masakani kwa. Tamal nahkay ti, akal lekulum kəbum àna zlam magudarani gekuli kekileŋa, Melefit àmbərfəŋa kè kuli a ndo. ¹⁸ Nahkay ti ndam ya təfəki ahər ke Krist, tətəm ni ti tija gweha. ¹⁹ Leli məfəki ahər ke Krist ti məhəngay leli, ay tamal ahəngay leli ka ya ti leli məbu àna sifa ka dala ni cilin ti, akal məsay cicihi matam mis ndahan ni dek.

²⁰ Ay ti Krist àngaba e kisim ba edediŋ a. Àngaba enji ge mis a dek akada ga zlam ya angazlay eri ni. Àngaba nahkay ti, adafaki ti mis dek atəngaba e kisim ba daya. ²¹ Àgray ti mis dek tətəm ti mis bəlan, nahkay day àgray ti mis atəngaba e kisim ba ni ti mis bəlan. ²² Nəđəm nahəma, leli dek ti bəza ga Adam, nahkay məmət akada gayan ni. Nahkay day leli dek aməngaba e kisim ba, aməngət sifa ti azuhva Krist. ²³ Ay ti mis ni dek atəngaba e kisim ni ba ni ti àna sarta gatay. Àngaba enjenjeni akada ga zlam ya angazlay eri na ti Krist, mək ka ya ti aməngaba ni ti aməhəngaraba ndam ya təfəkia ahər a ni ka ahar bəlan. ²⁴ Kələn gani ti Krist emeyefiŋ kè seteni akaba kà bəbay gatayani akaba kà nday ya ti təgur mələn ya agavəla ni dek, aməhəlfəŋa njəda kà tay a. Aməgray nahkay ti egi mandav ga duniya. Eslini ti aməhəngri bay ga Bəjan Melefit zlam gayan. ²⁵ Nahkay ahər àđəm Krist agur zlam dek ga hayəjani, duk abivoru ana sarta ya ti Melefit aməvi

njêda ge meyefinjeni kâ ndam ezir gayan ni dek. ²⁶ Zal ezir ya Melefit emendeveerin mijin nan kalon ga nday ndahan ni dek ti kisim. ²⁷ Abu mabekiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Melefit avia njêda ge meyefinjeni kâ zlam a dek.* » Ku tamal pakama gani nahkay nanju ni, Melefit ya avi njêda ge meyefinjeni kâ zlam ni dek ni ti akibu bi, adaba Krist agur nan do. ²⁸ Melefit avia njêda ge meyefinjeni kâ zlam na dek ana Wur gayan Krist a ti, Wur ni day amahangrrioru ahâr a had ana Bëjani Melefit, nan ya avi njêda ge meyefinjeni kâ zlam dek ni. Nahkay ti Melefit amagur zlam dek akaba mis dek, zlam ya agur do ni ti amalabi.

²⁹ Kësërum ti mis ndahan tabu *tabaray tay a kala ga ndam ya tamet ni vu. Mis nday nani ti tabaray tay ti kamam ? Tamal mis tameta ti tangaba e kisim ba do ededin a ti, tabaray mis ndahan a kala gatay ya tamet ni vu ti kamam ? ³⁰ Tamal mis tangaba e kisim ba do ededin a ti, leli ndam *asak ni magaskabu ti mis tãgri daliya ana leli ahacakiyu ngir-ngir ka mametani kalavad ti kamam ? ³¹ Bëza ga mmawa goro ni, kalavad nagray daliya, nahacakiyu ngir-ngir ka mametani. Ere ya nahi ana kuli ni ti jiri ededin : adafaki ti, nëbu nëmërvu azuhva kuli adaba kiguma akaba Bay geli Yezu Krist a akada mis belanjana ni. ³² E Efez ti nakadva akada ge mis ya ti akadvu akaba zlam ge gili ya tagray cuday na ni. Nakadkivu ka zlam ga duniya ndo ; tamal nakadkivu ka zlam ga duniya ti akal azuaya mam ? Tamal mis tameta ti tangaba e kisim ba do ededin a ti, akal hojo mæzumum zlam zlam geli akaba misum zlam zlam geli, adaba kama kama ti amametum. †

³³ Bëza ga mmawa goro ni, kãgosum ahâr gekuli ba : tamal lekulum mis sulumani mæk kasawadumkabu kalavad akaba ndam cuday ti, lekulum day kigum cudayani akada gatay ni. ³⁴ Jalum ahâr lala, kãgudarum zlam akada ga ndam seteni ni ba. Nahi ana kuli nahëma, mis ndahan tabu e kidin gekuli bu tæsë Melefit do. Nahi ana kuli nahkay ti nawayay ti nabëki mimili ke kuli.

Ka ya ti amangaba e kisim ba ni ti vu geli ni amanja ahëmamam ?

³⁵ Bi maslanja adam ahkado : « Mis ameta ti amangaba e kisim ba ti ahëmamam ? Ka ya ti atangaba ti vu gatay ni atanja ahëmamam ? » ³⁶ Nak gani ya kihindi nahkay ni ti nak moru do aw ? Kizligia hilfi ga zlam gayak a ti vu gani ezi day kwa ti eri gani ni afataya do aw ? ³⁷ Hilfi ga zlam ya kizligi nani ti aday gani ya adëk ni do. Kizligi ti wur gani cilin ; bi kizligi bëza ga *alkama ahkay do ni bëza ga zlam ndahan

ni. ³⁸ Kizligia nahkay ti Melefit afataya nan a, adëk aday gani. Nahkay aday nani amanjahad akada ge Melefit ya awayay ni. Wur ga zlam weley weley do dek Melefit afataya ti, aday gani gergari akaba aday ga zlam ndahan ya tafataya ni dek.

³⁹ Zlam ndahan ya ana sifa ni day nahkay : ku zlam ana sifa weley weley do dek ti, vu gani gergari akaba vu ga zlam ana sifa ndahan ni dek. Nahkay ti mis hihirikeni, zlam ya ana asak fadani ni, edidin akaba kilif ti vu gatayani dek gergari.

⁴⁰ Zlam tabu a hud melefit bu akada ya tabu ka had ni. Ay mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni gergari akaba mazavu ga zlam ya ka had ni, mazavu ga zlam ya ka had ni day gergari akaba mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni. ⁴¹ Nahkay day fat, kiya akaba bongur tasladay gergari. Ku bongur e kidin gatay gatayani bu day tasladay gergari.

⁴² Ka ya ti mis atangaba e kisim ba ni day amagravu nahkay. Nødëm nahëma, tilia mis a ti emiziviyu e evidvu, ay ka ya ti amangaba e kisim ba ni ti, ana vu maweni ya èzi do ni. ⁴³ Tili mis ti vu gayan ni zlam masakani, ay ka ya ti amangaba e kisim ba nahëma, vu gayan ni aëlay, egi eri. Tili mis ti vu gayan ni njêda afonji bi, ay ka ya ti amangaba e kisim ba nahëma, vu gayan ni njêda afonji dal-dal. ⁴⁴ Tili mis ti vu gayan ni zlam ga duniya, ay ka ya ti amangaba e kisim ba ni ti vu gayan ni *Mësuf Njêlatani amëvi. Vu tabu gergari cu : mësëra vu ga duniya abu ; nahkay ahâr adam mësërvu vu ya Mësuf Njêlatani avi ana mis ni day abu. ⁴⁵ Abu mabekiani a Wakita ge Melefit bu : « Adam mis ye enjenjeni ni ti vu gayan ni ga duniya, Melefit avia sifa. † » Adam ya ara kalon a ni ti nan *Krist ; avi sifa maweni ana mis ana njêda ga Mësuf gayan. ⁴⁶ Nahkay vu ge mis ye enji ni ti nani ya Mësuf Njêlatani avi ni do, nani vu ga duniya. Vu ya ti Mësuf Njêlatani avi ni ti ara kalon ga vu ga duniya na. ⁴⁷ Mis ye enjenjeni ni ti ga duniya, Melefit agraya nan ana had a. Mis ya kalon ni ti aslakabiya e melefit ba. ⁴⁸ Nahkay zla nahëma, ndam ga *duniya ti nday akada ga bay ya ti Melefit agraya nan ana had ga duniya ni. Nday ya ti a hud melefit bu ni ti ni nday akada Bay ya aslakabiya a hud Melefit ba ni. ⁴⁹ Nahkay day, nihi ti leli dek akada bay ya Melefit agraya nan ana had ga duniya ni. Ay kama ti leli dek amanja akada ga Bay ya aslakabiya a hud melefit ba ni.

⁵⁰ Bëza ga mmawa goro ni, nahi ana kuli nahëma, mis èsliki mahuriyani a *Mëgur ge Melefit vu ana aslu ga vu ga duniya ni do, adaba zlam ya ezi ni tanjahadkabu akaba zlam ya èzi day-day do ni koksah.

⁵¹ Cum day, nawayay nahi ma mangahani ya Melefit ahü ni ana kuli : mis ndahan e

* 15:27 Limis 8.7. † 15:32 Mënjay Izayi 22.13. ‡ 15:45 Mënjekiani 2.7.

kidin geli bu atamət do, ay leli ya mabu ana sifa ni akaba ndam geli ya tamata ni, leli dek Melefit aməmbat vu geli ni nahanj. ⁵² Ka sarta gani nani ti etivi mezlelim, kalənj gani etivi va do, mək Melefit aməmbat leli dek. Aməmbat leli ti ke weceweceni aməpaski do, akada ge mis ya ekiɓicey eri kiɓic ni. Ka ya ti tivia mezlelim na ti nday ya tamət ni atanɓaba e kisim ba ana vu ya èzi day-day va do na ; leli ya mabu ana sifa ni day Melefit aməmbat vu geli ni emizi day-day do. ⁵³ Nahkay ti ahàr àdəm vu ya ezi ni egi vu ya ti èzi day-day do ni, mis ya amət ni egi mis ya ti amət day-day do ni kwa. ⁵⁴ Ka ya ti vu ya ezi ni ègia vu ya ti èzi day-day do na, mis ya amət ni ègia mis ya ti amət day-day do na ti, pakama ya abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni amagravu. Pakama gani nani nahkay hi :

« Kisim àbi va bi, Melefit èjinja nanj a. §

⁵⁵ Kisim nak hi ti njəda gayak àbi ga mabazli mis va bi zla,

zlam ahar gayak ya kəgri daliya ana mis ana nanj ti tamət ni ti àbi va bi zla.* »

⁵⁶ Zlam ahar ge kisim ya abazli mis ana nanj ni ti zlam magudarani gatay. Zlam ya avi njəda ana zlam magudarani ge mis ti tamət ana nanj ni ti, Melefit ana *Divi gayan ya Məwiz àbəkni ni àdəm maslanja ya agudar zlam ni si amət kwa ni. ⁵⁷ Ay leli ti mēyefinja kə kisim azuhva tawi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray na. Məgrumi səsni ana Melefit dal-dal azuhva nani !

⁵⁸ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli. Nəhi ana kuli nahəma, zum njəda, kāmataɓum ba, grumoru tawi ga Bay geli kalavad, kəmbɓənjum ba. Grum nahkay adaba kəsəruma ere ye ti kəgrumi ana Bay geli ni ti masakani do, akənjətum zlam azuhva nani palam.

16

Sinju ya tajamkabu ga məjnaki ndam ge Melefit ya a Zeruzalem ni

¹ Nihi ti nəhi ma ana kuli àki ka sinju ya kajamumi ana ndam ge Melefit ya a kesa ndahan bu ni. Nədəm nahəma, ahàr àdəm kəgrum akada ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ka had Galasi tagray ni. ² Nahkay kəla vad ga ladi ti ahàr àdəm ku way way do sinju ya anɓət ni madafanja ; adafanja ti mafəkad sinju gani a magam afa gani tera. Tamal kəgruma nahkay ti, ka ya ti eninɓa ni ti anəhi ana kuli jamum va do, anədi ahàr ana sinju majamvani àndava. ³ Dumaba mis ga məhəloru sinju gani a Zeruzalem a daya. Eninɓa afa gekuli a ti anəbiki wakita ana ndam Zeruzalem ga mədəfiki ndam gekuli ya kəɓumaba ni

ana tay, mək anəsləroru nday gani nani, atəhəloru sinju ni akaba wakita ni eslini. ⁴ Tamal ti agəski nu nuani day nakoru a Zeruzalem ti amorukaboru akaba tay ka ahar bəlanj.

Sawaday ga Pol ya amasawadoru ni

⁵ Anoru afa gekuli, ay wudaka nakoru nahəma, nawayay nəmənɓiyu ndam geli ya təbu ka had Mesedəweɗ ni day. Ka ya ti anasləka e Mesedəweɗ a ni ti ⁶ anoru afa gekuli cə nəpəsiyu gəziti, cə anəzumiyu ahar kusi afa gekuli ti nəsarəkaba fanj do. Tamal noru nəpəsa afa gekuli a nahkay ti, ka ya ti anasləka ni ti akəjənəmki nu ana zlam ga moroni ana nanj kama. ⁷ Eninɓa afa gekuli a sak bəlanj ti nəwayay moru masləkana huya do. Tamal Melefit əvua divi a ti anəpəsiyu dal-dal.

⁸ Ay ku tamal anoru nəngu ni, nihi ni ti nawayay manjəhadani ahalay e Efez duk abivoru ana vad ga wuməri ge *Pentikwet, ⁹ adaba ahalay ti Melefit əvua divi sulumana ga magray tawi gəɓakana ; ndam ezir goro təbu kay daya.

¹⁰ Tamal Timote ènjua afa gekuli a nahəma, gəsumkabá nanj a lala, ti ahàr àhəli ba. Nanj day nanj abu agri tawi ana Bay geli akada goro ni, ¹¹ nahkay ti maslanja anjak nanj ba. Jənumki nanj ti mícikbiyu afa gekuli, mərə afa goro ana sulumana, adaba nu nəbu najəgay nanj, najəgay bəza ga mən geli ndahanj ni daya.

¹² Nihi ti nəzlapaki ka Apolos wur ga mən geli ni. Sak ehimeya nəhia ma ga moroni afa gekuli a akaba bəza ga mən geli ndahanj na, ay nihi ti acuhway moroni fanj do ferera. Apolos amənjəta ahar a day kwa ti amoru.

Pol endeveɗinjak pakama gayan

¹³ Nədəm nahəma, njəhadum eri, fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbɓənjum ba, anɓwaz əwər kuli ba, kumva njan-njan. ¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek ti grum ana mawayavani.

¹⁵ Kəsəruma I Stefanas akaba ndam ga ahay gayan a ; táfəki ahàr ka Yezu enjenjeni ka had Eseyi ni ti nday. Nday gani tagray tawi ga məjnaki ndam ge Melefit kalavad. Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, nahəngalay kuli ¹⁶ ti kícəmiki ma ana mis akada nday nani. Cəmiki ma ana ndam ya təbu tagrakabu tawi akaba tay, təmbɓəɗ do ni dek daya.

¹⁷ Nu nəbu nəmərɓu dal-dal, adaba I Stefanas, Fertinetus akaba Eseyikus tارا, nday təbu akaba nu. Nday təbu akaba nu ti kala lekulum dek kəbum akaba nu. ¹⁸ Nday gani təhəngruva məbərɓu a, təhəngriva ana kuli a daya. Nahkay ti səruma mis akada nday hini ti tislisa mis a, zləbum tay.

¹⁹ Ndam ga Yezu ya *təcəkəlavu a kəsa gərgərani bu ya ka həd' Azi ni təgria sa ana kəli a. Ata Ekiles nday ata Prisil akaba ndam ge Krist ya *təcəkəlavu a ahay bu afa gatay ni təgria sa ana kəli a dal-dal əna slimi ga Bay geli a. ²⁰ Bəza ga mən geli ya ahalay ni dək təgria sa ana kəli a.

Grumvu sa e kiđiŋ gekəli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni.

²¹ Nu Pol nəgri sa ana kəli bilegeni, nu nuani nəbəki ma hini əna ahar goro.

²² Maslarja ya əwayay Bay geli do ni ti, Melefit mətikwesla naŋ a. Maranata ! *

²³ Bay geli Yezu məgri sulum gayan ana kəli ti.

²⁴ Lekulum dək nawayay kəli, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bəlarj.

---

* **16:22** « Maranata » ti awayay adəmvaba « Bay geli, ra ! »

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cɛ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cɛ ni

Maslanja ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimì gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 10.1). Àbèki ti ka sarta ya ti nan e Meseduwɛn, awayay akoru ka had Eseyi ni (2.13 ; 7.5 ; Tɔwi 20.1-3). Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya a Korej ni cilin do, àbiki ti ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni dek daya (1.1 ; Korej ti kɛsa gɛdakani ga had Eseyi).

Àbèki ti adaba ndam Eseyi ndahan tɛdɛm Pol àgosa tay a : àdɛm awayay moroni afa gatay sak cɛ, mɛk àmbatkaba majalay ahàr gayan a (1.15-16). A wakita hini bu ni ti Pol àhɛngrifɛn kà ma gatay ni ana tay : àdɛm nan zal asak ga Yezu, nahkay ti agray tɔwi akada ge Melefit ya awayay ni, do ni ti akada ga ndam ga duniya ya tawayay ni do (1-7). Ndam ga Yezu ya tagray ere ye ti Melefit awayay ni ti tɛbesey macakay daliya tata ; kè eri ge mis ga duniya ti tɛsli arana do, ay ku tamal nahkay nɛngu ni maslanja ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti amɛrvu dal-dal àna njɛda ge Melefit ya àvi ni.

Pol àhi ana ndam Eseyi tɛslamalavu lala ti tindiverin majam singu ga mɛjɛnay ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni, (8-9). Èndeverin wakita gayan, àdɛm amoru afa gatay ededɛn, àdɛm si tɛmbatkaba majalay ahàr gatay na, tɛslamalavu kwa : tamal tɛslamalavu do ni ti amatra6 tay, adaba nan zal asak ga Yezu ededɛn. Adafaki nan zal asak ga Yezu ededɛn ti macakay daliya gayan ya àcakay ni (10-12).

A wakita hini bu dek Pol àdɛm tamal ndam ga Yezu tɛbi àna njɛda bi ti tɛmɛrvu, adaba gedebi gatay gatayani ni avi divi ana Yezu ga mɛvi njɛda gayan ana tay (12.10). Yezu àhi ana ku way do : « Sulum goro ya nɛgruk ni ti esluk, adaba ka ya ti mis nan àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njɛda goro cilin » (12.9).

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àdaba nu a, nu zal asak ga Yezu *Krist. Leli ata wur ga mɛn geli Timote mɛbiki wakita hini ana ndam ge Melefit ya *tɛcakalavu a Korej ni, akaba ana ndam ge Melefit dek, nday ya ti tɛbu a kɛsa gɛgɛrani bu ka had Eseyi ni. ² Bɛn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kuli, tɛgray ti *kɛnjɛhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit nan àbu avi njɛda ana ndam ya ti tɛbu tagray daliya ni

³ Mɛzlabum Melefit Bɛn ga Bay geli Yezu *Krist ; kɛlavad mɛsi cicihi adaba nan Bɛn geli, njɛda day avi ana leli kɛlavad adaba nan Melefit geli. ⁴ Ka sarta ya ti mɛbu magray daliya lu ni ti avi njɛda ana leli. Agray nahkay ti, ti leli day mɛvi njɛda ana mis ndahan ya tagray daliya gɛgɛrani ni dek bi-legenì. Njɛda gani nani ya ti mɛvi ana tay ni ti njɛda ge Melefit ya àvi ana leli ni. ⁵ Nɛdɛm nahɛma, Krist àgra daliya dal-dal, leli day magray daliya ti adaba leli ndam gayan. Ay ku tamal magray daliya nahkay nɛngu ni, Melefit avi njɛda ana leli dal-dal adaba leli ndam ge Krist. ⁶ Ka ya ti tɛgri daliya ana leli nahɛma, mawayay ti kɛngɛtum njɛda àna nan, ti Melefit mɛhɛngay kuli. Ka ya ti Melefit avi njɛda ana leli nahɛma, mawayay ti lekulum day kɛngɛtum njɛda gani ; nahkay ekɛslumki mɛbesey daliya akada geli ya ti mɛbesey ni. ⁷ Mɛsɛra Melefit àmbrɛn mɛgri sulum gayan ana kuli do ; nahkay mɛsɛra ku tamal kɛgrum daliya akada geli ni nɛngu ni, amɛvi njɛda ana kuli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸ Bɛza ga mmawa, mawayay ti kɛsɛrumki lala : ndam ga had Azi tɛgria daliya ana leli a dal-dal àsɛay. Daliya gani ya mɛgray ni àtam njɛda geli, mɛdɛm amatamaba àna sifa do. ⁹ Nahkay mɛhi ana ahàr atara tabazl leli. Zlam nday nani àgrakivu ke leli ti, ti mɛfaki ahàr ka njɛda geli geleni ba, mɛfaki ahàr ti ka njɛda ge Melefit, adaba Melefit ti ahɛngaraba mis e kisim ba. ¹⁰ Àhɛngafɛna leli kè kisim gani nana ti nan. Amɛhalaba leli e kisim ba keti. Mɛfaki ahàr geli ka nan, mɛsɛra amɛhalaba leli a daliya ndahan ba keti. ¹¹ Lekulum day akɛjɛnumki leli àna mahɛngali Melefit ana leli. Mis kay atahɛngala nan a ti emiciiki ana tay, amɛgri sulum gayan ana leli. Nahkay ti mis kay atɛgri susi daya.

Pol àmbata ahàr a

¹² Zlam geli ya mɛmɛrvu àna nan ni ti nihi : mɛsɛra a mɛɔaruv geli ba, manjɛhad geli akaba mis ti manjɛhad ge jiri àna hud bɛlan. Manjɛhad akaba mis dek ti nahkay, ay akaba kuli ti manjɛhad geli ni àtam geli ya manjɛhad akaba mis ndahan ni. Mɛgray nahkay ti, Melefit àwayay : mɛgray ti àna sulum gayan cilin, do ni ti àna mɛsɛr zlam ge mis do. ¹³ Nahkay mɛbiki ana kuli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti kɛbum kejeɛngum, kɛbum kicɛm ni cilin, do ni ti ma ndahan do. Ma hini ya ti nɛhi ana kuli ni ti nawayay ti kicɛmaba lala. ¹⁴ Nihi ti kicɛma 6al, ay ti ekicɛmaba lala : kɛslumki mɛmɛrvani azuhva leli akada geli ya amɛmɛrvu azuhva kuli ka fat ya ti Bay geli Yezu eminjia ni.

15-16 Adaba nəsəra zlam nana nahkay ti, akal wudaka nakoru e Mesedəweñ nahəma, nəwaya morona afa gekəli a day, mək anaslakabiya eslina ti nəwaya maŋgana afa gekəli a. Nahkay ti akal nəjənakia kəli a sak cə, lekələm day akal kəjənumkia nu a, kəvumua zlam ga moroni ka had *Zəde a. 17 Ka ya ti nəhi ana kəli anoru ni ti, nədəm ma masakani aw ? Zlam ya ti nədəm nagray ni ti nəjalaki ahər akada ge mis ya təfəki ahər ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bəlanjani. 18 Melefit ti nañ jireni. Ere ye ti nəhi ana kəli kə meleher gayan ni jiri daya. Tamal nədəma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nədəma « Aha » day, ba aha gani. 19 Nədəm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mədəmki ma, məhi ana kəli ni ti nañ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Nañ ti ədəma « Iy » ti ədəm « Aha » va do. Kwa ka mənjəki gani nañ « Iy, » 20 adaba ere ye ti Melefit ədəm amagray ni dek ti ədəm « Iy, » əgra əndava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva nañ day leli mazləbay Melefit, mədəm : « Iy, Melefit nañ jireni. » 21 Bay ya ti avi njəda ana leli ti nəmbərañ divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi njəda ana kəli ti kəmbərañ divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya ti adaba leli ga məgri təwi a ni ti nañ gani bəlanjani ni. 22 Avi Məsuf gayan ana leli, əniviyə a məbəruv bu ana leli ni ti nañ ; nahkay nəsəra leli ndam gayan edəfən ; ere ye ti əgray ni adafəki ti aməvi zlam ya ti ədəm aməvi ana leli ni dek daya.

23 Nu nəngoru afa gekəli a Koren do ni ti adaba nəwayay məgrikivi dalya ana kəli do. Tamal ma goro hini ya nədəm ni jiri do ni ti Melefit məkada nu a ! 24 Nədəm nahkay ti nəwayay məgurki kəli ka məfəki ahər gekəli ka Yezu do. Lekələm kəbum kəfumu ahər lala, kəmbərañ do. Leli magrakabu təwi akaba kəli ti, mawayay ti kəmərumvu sawaŋ.

2

1 Nahkay nəwayay maŋgani afa gekəli do ni ti, adaba nəwayay ti nəhikivi zlam ana kəli ga məhəli ahər ana kəli va do. 2 Tamal nəhi ma ya ti ahəli ahər ana kəli na ti way aməmaru məbəruv way ? Maslaña əbi, adaba lekələm ya ti akal kəmərumu məbəruv ni pakama goro ahəli ahər ana kəli. 3 Nəbiki wakita gani nani ana kəli, nəngoru afa gekəli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nəngoya afa gekəli a, enipia kəli a ahər nañ əbu ahəli ana kəli ti nu day ahər aməhəlu. Ay ndam ya ti akal təməru məbəruv ni ti lekələm sawaŋ do aw ? Nəsəra lekələm ti, tamal nəbu nəmərvu ti lekələm day kəmərumvu. 4 Ka ya ti nəbiki wakita ana kəli ni ti ma gani əhəlua ahər a dal-dal, yam tuway goro tekefə ədəgaya. Nəbiki

pakama gani ana kəli ti ga məhəli ahər ana kəli do, nəwayay ti kəsərum nu ti nəbu nəwayay kəli dal-dal.

Maslaña nahəñ əgudar zlam a, Pol ədəm təmbərfəña

5 Maslaña nahəñ əgudara zlam a. Zlam gayan ya ti əgudar ni ahəli ahər ana mis ; ay nu ti əhəlu ahər do, ahəli ahər ti ana kəli dek sawaŋ. Tamal nədəm lekələm dek ti bi nədəma əsabay, hojo nədəm əhəlia ahər ana mis a dal-dal e kidin gekəli ba. 6 Mis kay e kidin gekəli bu tətraəba maslaña gani nana, ay ti əsəlia nahkay. 7 Nihi ti ahər ədəm kəmbərañməfəña zlam gayan ya əgudar na, kəvumi njəda sawaŋ. Tamal kəgrumi nahkay do ni ti zlam ya kəgrumi ni aməhəlikivi ahər, emijin nañ.

8 Nahkay nahəngəlay kəli, grumi zlam ya ti adəfiki ti kəbum kawayum nañ ni. 9 Nəbiki ma gani ana kəli ni ti adaba nəwayay nəsər akəgəsümüki ma goro ni dek tək akəgəsümüki do waw. 10 Tamal lekələm kəbum kəmbərañməfəña zlam magudarani kə mis a ti nu day nəmbərfəña zlam magudarani ga maslaña gani nana. Nahkay tamal maslaña gani əgudaruə zlam a nəngü ni nəmbərfəña əndava. Nəmbərfəña ti azuhva kəli, adaba leli dek kə meleher ge *Krist. 11 Nəgray nahkay ti, nəwayay ti *Seteni əgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay agri ana leli ni ti məsəra lala.

Meyefin kə ndam ezir geli azuhva Krist

12 Nəcik, nōru a Truwas ga məhi *Ma Məweni Sulumani əki ke *Krist ana mis eslini. Nōru nənjəa ti Bay geli əvua divi ga məhi ma gana ana tay a lala. 13 Ay ti ahər əhəlua adaba nədi ahər ana wur ga məñ geli Tit ndo, nahkay nəsləka eslina, nōru e Mesedəweñ.

14 Ay si məzləbum Melefit kwa adaba əgray ti leli ana məmərani akada ndam ya təyefinə kə ndam ezir gatay a, təsləkabiya tara a magam a ni. Agray nahkay kəlavad adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlanj. Leli mədəfiki Krist ana mis ku eley eley do dek ; pakama geli ya mədəmki ke Krist ni akada ga zlam ya ti təzəbay, azək gani ezi əcər ni. 15 Zlam gani ye ezi əcər, əbəlafən kə Melefit ni ti leli, leli ya ti məbu akaba Krist akada mis bəlanj ni. Mizifin kə ndam ya ti Melefit nañ əbu ahəngay tay ni akaba kə ndam ya ti tijiji ni. 16 Mis ndahañ ni ti mizifin kə tay əcər dal-dal, təngət *sifa ya əndav day-day do ni əna nañ. Mis ndahañ ni ti ni mizifin kə tay kisik-kisik, təmət əna nañ. Ay təwi gani nani dek ti way esliki magrani tata way ? 17 Ku tamal nahkay nəngü ni, leli məbu məgri təwi ana Melefit. Mis ndahañ təhi ma ge Melefit ana mis ti təngət singu əna nañ, ay leli ti məgray akada gatay ni do. Leli məhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit əslər leli, məhi ana

tay kè meleher gayan àna hud bëlan, adaba leli mëbu akaba Krist akada mis bëlan.

3

Məwəlvani məweni

¹ Nədəm nahkay ti, kəhumi ana ahər leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis təbiki wakita ana kuli ti kəsərum leli ndam *asak ga Yezu ededīn ededījeni aw ? Tək day ti kawayum mihindifija wakita kè kuli ga mangazliani ana mis ndahan a waw ? Ku tamal mis ndahan təbu tagray nahkay nənğu ni, leli ti məwayay magrani nahkay do. ² Lekuləm ti kala wakita geli ; kala məbəkiani a məbərurv geli bu, adaba məbu majalaki ahər ke kuli kəlavad. Mis dek təsəra lekuləm kəgəsəmkabu *Krist ti azuhva leli. ³ Nahkay mis dek təsəra lekuləm kala wakita ge Krist ya əbəkī ti məzikaboru ana mis ndahan ni. Wakita gani nani məbəkiani əna zlam do, məbəkiani ti əna *Məsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani məbəkiani ka akur magaslani do, kala məbəkiani a məbərurv ge mis bu.

⁴ Mədəm nahkay ti adaba məsəra Melefit aslər leli ededīn ; məsər nahkay ti adaba məfəkia ahər ke Melefit azuhva Krist a. ⁵ Ay məsəra misliki magray təwi gani nani əna nədə geli geleni do ; magray ti si əna nədə ge Melefit kwa. ⁶ Avi nədə ana leli ga məhi ma əki ka məwəlvani məweni ana mis ni ti nan. Məwəlvani məweni nani ti təbəkī məbəkiani do, nani təwi ga Məsuf ge Melefit. Ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ya ahaslani məbəkiani ni ti atəmət, ay ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ga Məsuf ge Melefit ni ti atənğət *sifa ya əndav day-day do ni.

⁷ Ahaslani ti Melefit əbəkia ma gayan ka akur magaslana. Ka ya ti əbəkī ni ti mis tipia masladani gayan a ; ku eri ge Məwiz day əslada. Masladani nani əpəs ndo, ay ndam *Izireyel tislīki mamənjaləjanī ana eri gayan ni ndo simiteni. Nahkay məwəlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis tətət əna nan nənğu ni, nani zlam gədəkani, əsladay. ⁸ Tamal nahkay ti məwəlvani məweni ya Məsuf ge Melefit agray təwi əna nan ni ti zlam gədəkani əsladay dal-dal atəm atəm məwəlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ? ⁹ Məwəlvani ya ahaslani ni ti zlam gədəkani əsladay, Melefit agəs mis əna nan əna seriya ; tamal nahkay ti məwəlvani məweni ya ti Melefit avi jiri ana mis əna nan ni ti zlam gədəkani əsladay dal-dal atəm nani simiteni do aw ? ¹⁰ Nahkay məwəlvani ya ti əsladay ahaslani ni ti kala əsladay va do, adaba masladani ga məwəlvani məweni ni əsladay dal-dal atəm nani simiteni. ¹¹ Məwəlvani ya ti əpəs do ni ti zlam gədəkani, əsladay ;

tamal nahkay ti məwəlvani ya ti əbu kanğay-kanğayani ni ti zlam gədəkani əsladay dal-dal atəm nani simiteni do aw ?

¹² Əgia məsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kè meleher ge mis dek. ¹³ Ahaslani Məwiz əhəmbava azana e eri va. Əgray nahkay ti adaba eri gayan əsladay ; ay masladani gani əpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tipi ba. * Leli ti məgray akada gayan ni do. ¹⁴ Ndam Izireyel ku kani ka ya ti təbu tijeņgey ma ya ti a wakita ga məwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tici do, kala azana əniviyu ana tay e eri bu, təzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa. ¹⁵ Nahkay ku kani ka ya ti tijeņgey wakita ge Məwiz ni ti tici do, kala ahər gatay ni makambahani əna azana. ¹⁶ Ka ya ti mis əmbatkaba majalay ahər gayan a, adəbay Bay geli nahəma, azana əniviyu e eri vu va bi. ¹⁷ Bay geli nani ti avi Məsuf gayan ana leli. Nahkay maslanə ya ti Məsuf ga Bay geli əniviyu ni ti esliki məmbrəņ zlam magudarani, zlam magudarani təgur nan va do. ¹⁸ Leli ya ti məfəkī ahər ka Bay geli ni dek ti ku way way do geli eri gayan makambahani əna azana do. Nahkay Bay geli əsladī eri ana leli, mis ndahan tipi masladani gani e eri geli bu. Migi akada nan, masladani geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay geli, agray ti əna Məsuf gayan ya avi ana leli ni.

4

Nədə əfəņ kè leli bi, si kè Melefit

¹ Əgia nahkay ti ahar adəgəfəņa kè leli a do, adaba məsəra Melefit əvi təwi gani nani ana leli əna sulum gayan. ² Zlam ge mimili ti leli məgray do, məgray təwi geli akal-akal do. Məgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, məwayay ti mis dek təsər magray təwi geli kè meleher ge Melefit əna jiri. ³ Mis ndahan tici *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahər gatay makambahani əna azana. Mis nday nani tici do ni ti adaba nday təbu tijji palam. ⁴ Nday ti təfəkī ahər ka Yezu ndo, nahkay bay magədavani ya agur duniya ni əwisirikaba ahər ana tay a, awayay ti tipi masladani ya ti əsladī ana tay ni ba. Masladani gani nani ti ga Ma Məweni Sulumani ; Ma Məweni Sulumani nani ti adəfki ana leli *Krist ti nan gədəkani. Mis əpia nan a ti əpia Melefit a. ⁵ Mədəmki ma ti ka ahər geli geleni do : mədəmki ti ka Yezu Krist nan Bay geli gədəkani ni. Leli ti məhi ana kuli leli ndam məgri təwi ana kuli azuhva Yezu. ⁶ Kwa ahaslani Melefit adəmbiya, adəm : « Masladani məsladay a mələņ ziņ-ziņeni bu. » * Ay kani ti nan əbu

* 3:13 Məņjay Mahərana 34.33.

* 4:6 Məņjay Məņjəkiani 1.3.

aslađi mæbæruv ana leli : aslađi mæbæruv ana leli ti àna Krist ; Krist ti eri gayan maslađani, mæsær njæda ge Melefit ðek ti azuhva nan.

⁷ Maslađani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mælamani àna elibisl ; maslađani ge Melefit àniviya ana leli akada ya tæbæviyu zlam a zlam ge elibisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit àgray ti àna njæda gayan. Njæda gayan ni ti àtam ga zlam ndahan ðek ; àgray nahkay ti, awayay ti mis tæsær njæda gani ti gayan, do ni ti geli do. ⁸ Mis tæmbræn mægri daliya gærgæri kay ana leli do, ay ti daliya nani àbi àtam njæda geli bi. Leli mæbu majalay ahâr dal-dal, ay ti ahar àðegafænà kè leli a do. ⁹ Mis tawayay mægas leli, ay ti Melefit nan àbu akaba leli, àvi divi gani ana tay do. Tæbu tazagad leli, ay ti tàkadkiviya leli koksah. ¹⁰ Kælavad, ku eley eley do, matamfænà kè kisim a pølok-pølok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya tàkadfæn Yezu kà tandal ni. Nahkay mis ðek tipi leli mæbu àna sifa ti adaba Yezu day nan àbu àna sifa. ¹¹ Ku tamal leli mæbu àna sifa nænğu ni, kælavad mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njæda àfæn kè leli bi, ay tægri ana leli nahkay ti, Melefit awayay ti sifa ga Yezu ya àniviya ana leli ni mængazlavaya. ¹² Nahkay leli ti kælavad matamfænà ke kisim a pølok-pølok ; ay lekulum ti ni kàbum àna sifa azuhva nani.

¹³ Àbu mæbækiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Næfækia ahâr ke Melefit a, nahkay næðema ma.† » Leli day mæfækia ahâr ke Melefit a, mæðema ma na akada ga maslaña ya ti àbæki ma hini na, ¹⁴ adaba mæsæra Melefit àhænğaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahænğaraba leli a daya, adaba leli mæbu akaba Yezu akada mis bælan. Amahænğaraba leli a ti, mænjàhad kà gøyay ga Yezu ka mælan ya ti Melefit aslamali ana leli akaba kuli ni. ¹⁵ Zlam gani nday nani ðek tagravu ti ga mænjanaki kuli. Nahkay Melefit amahænğakivu mis ndahan àna sulum gayan, mæk mis atasagakivu ga mægri sasi, ga mazlæbay nan.

Leli majægay zlam ya ti mipi fan ndo, Melefit amævi ana leli ni

¹⁶ Ègia nahkay ti ahar àðegafænà kè leli a do. Mæsæra ku tamal njæda ga vu geli nan àbu aguloru kælavad nænğu ni, Melefit nan àbu avi njæda ga Mæsuf gayan ana leli kælavad a mæbæruv bu àkivu. ¹⁷ Eðeðin nihi ti leli macakay daliya, ay daliya gani nani ti mamænjalæn akada zlam masakani, èsli arana do, adaba mæsæra Melefit amævi maslađani dal-dalani ana leli azuhva daliya nday nani ya mækakay ni. Maslađani ya Melefit amævi ana leli ni ti àtam zlam ðek, amandav ðay-ðay do. ¹⁸ Mamænjalæn ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamænjalæn ti ka

zlam ya ti mis tipi do ni sawan. Adaba zlam ya ti mis tipi ni àpæs do, zlam ya ti mis tipi do ni apæs, àndav ðay-ðay do.

5

¹ Vu geli mis ka dala ti akada ahay miviceni, àpæs do. Ay tamal vu geli gani èzia ti, mæsæra leli mæbu àna vu nahan sulumani a huð melefit bu, Melefit amævi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mælamani sulumani, Melefit àgraya àna ahar gayan a, do ni ti mis do ; anjàhad kanğay-kanğay. ² Nihi ti mæbu mitæwi adaba mawayay ti Melefit mævi vu mæweni nani ana leli ; vu mæweni gani nani aslækabiya e melefit ba, vu nani ti akada azana mæweni ya ti tæbæki ke mis ni. ³ Nahkay leli amælæbu àna azana, amanjàhad àna mahayma do. ⁴ Nihi ti vu geli ya leli mæbu àna nan ni ti akada ahay miviceni, nahkay leli mæbu macakay daliya àna nan, mitæwi àna nan. Ere ye ti mawayay nahæma, mawayay ti Melefit eju vu geli ya ti leli mæbu àna nan ni do : mawayay ti Melefit mæbæki vu mæweni ke leli akada ya ti tæbæki azana ke mis ni sawan. Vu geli ni ti ara eji ; vu mæweni ya Melefit avi ana leli ni amælæbu ga kanğayani. ⁵ Bay ya ti àslamalivù zlam nday nani ana leli ni ti Melefit àna ahâr gayan. Àvia Mæsuf gayan ana leli a, nahkay mæsæra amægri zlam nday nani ðek ana leli daya.

⁶ Nahkay mæbu mazay njæda geli, ahar àðegafænà kè leli a do. Mæsæra ka ya ti leli mæbu àna vu geli hini ni ti leli driñ driñ akaba mælan ga Bay geli ya anjàhad ni. ⁷ Manjàhad nahkay ti adaba leli mæbu mæfæki ahâr ; do ni ti adaba mipia nan a do. ⁸ Nahkay ahar àðegafænà kè leli a do. Ere gani manjàhad àna vu geli hini nahæma, hojo makoru manjàhad afa ga Bay geli. ⁹ Nahkay ku manjàhad a duniya bu, ku makoru afa gani nænğu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti àbælafæn ni. ¹⁰ Adaba si ahâr àdam leli ðek makoru kè meleher ga Yezu Krist ti mægrafænà seriya kè leli a. Eslini ti ku way way do tamal àgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magadavana a duniya ba ti, Krist amævi zlam ka duwa gani akada ge tæwi gayan ya àgray ni.

Melefit àslærbiyu Krist ga manğalabakabu mis akaba nan

¹¹ Mæsæra ahæmamam tæhænğrioru ahâr a hað ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis tægæsiki ma geli ya mæðam ni ana leli. Melefit ti àsæra leli a lala ; natamahay tamal kàjaluma ahâr a lala ti lekulum ðay kæsæruma leli a. ¹² Nihi ti kàhumi ana ahâr leli mæbu magray zlabay kè meleher gekuli keti aw ? Aha, mægray zlabay do : mawayay magray ti kàmærumvu azuhva leli sawan. Nahkay akæsærum ahæmamam mæhænğrifænani ana

nday ya ti tãdãmki ma magëdavani ke leli ni. Nday ti tãjalaki ahàr ka zlam ya ti epivu ni cilin, tãjalaki ahàr ka zlam ya ti àniviyu ana mis a màsàruv bu ni do. ¹³ Mis nday nani tãdãm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga mægri tãwi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawañ. Leli wir-wir ti ga màjånaki kuli. ¹⁴ Magray nahkay ti adaba màsàra *Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayavani ge Krist ni ti afãki njãda ke leli ga mægri tãwi. Màsàra mis bëlãn àmæt ga mahøjgaraba mis a ðek, nahkay màsàra kè eri ge Melefit ti mis ðek tãmæta akaba nañ a. ¹⁵ Àmæt ga mahøjgaraba mis a ðek ti, ti mis ya ti nday tãbu àna sifa ni tãgray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, tãgray ere ye ti nañ awayay ni sawañ. Adaba àmæt ti ga mahøjgaraba tay a ; Melefit àhøjgaraba nañ e kisim ba ni ti ga mahøjgaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti màmøjjaløj kè mis akada ga ndam ga *duniya ya tamøjjaløj kà tay ni va do. Ku ahaslani màmøjjaløj kè Krist a nahkay nøjgu ni, nihi ti màmøjjaløj akada nani va do. ¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bëlãnana ni ti, Melefit agray ti mīgi mis mæweni. Majalay ahàr gayañ ya ahaslani ni àbi va bi, ègia mis mæwena. ¹⁸ Zlam gani nani ðek ti Melefit àgray. Àslərbiyu Krist ga màngalabakabu leli akaba nañ. Nihi ti àvia tãwi ana leli a : tãwi gani nani ti ga mæhøloru mis afa ge Krist ti màngalabakabu tay akaba Melefit. ¹⁹ Nødãm nahkay ti adaba Krist àngalabakabá mis a ðek akaba Melefit a ti, nani tãwi ge Melefit, àgray àna ahàr gayañ. Nahkay àmøjjaløj ana zlam magudarani ge mis ga duniya va do. Melefit àvia tãwi gana ana leli a, awayay ti màhioru ma gani ana mis ti tãsar : Krist ti àngalabakabá mis akaba Melefit a.

²⁰ Àslør leli ga màhi ma gani ana mis ti Krist. Melefit àna ahàr gayañ azalay mis àna pakama gayañ ya ti màhi ana tay ni. Nahkay mahøjgalay kuli azuhva tãwi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, nğalumbu akaba Melefit. ²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefit àhøjgarkiyu zlam magudarani geli ni ka nañ, ti mīgi ndam jireni kè eri ge Melefit, adaba leli màbu akaba Krist akada mis bëlãn.

6

Tãwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹ Ègia leli màbu magrakabu tãwi ka ahàr bëlãn akaba Melefit nahøma, mahøjgalay kuli : ti *sulum ge Melefit ya àgri ana kuli ni ègi zlam masakani ba. ² Adaba Melefit àhibiya ana ndam gayañ a, àdãm ahkado :
« Sarta ga mægri sulum goro ana kuli àra ènjia ti,

niciikia pakama gekuli ya kàhømu na ana kuli a.

Fat goro ya nahøjgay kuli ni àra ènjia ti nøjånakia kuli a.* »

Ay sarta ge Melefit ga mægri sulum gayañ ana kuli ni ti kani. Fat ge Melefit ga mahøjgay kuli ni ti kani.

³ Nahkay màwayay magray zlam ya ti ejinikia mis ke divi ge Melefit a ni do, adaba màwayay ti mis tãnjak tãwi geli ba. ⁴ Ere ye ti màwayay ni ti, màwayay ti a hud ge tãwi geli ya magray ni bu ðek ti mis tãsar leli ndam mægri tãwi ana Melefit ededij. Ku tamal mis tãgri daliya gørgørani kay ana leli nøjgu ni, mebesey, ahar àdagafañja kè leli a do. ⁵ Mis tãzlãb leli, tãbiyu leli a danğay vu, tãcakalakivu ke leli. Mamatab, màcakay dãwir do, màzum zlam do. ⁶ Màwayay magudar zlam do ; màsàra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; mægri sulum ana mis ; leli màbu àna *Məsuf Njolatani ; màwayay mis àna hud bëlãn ; ⁷ màhi ma ge jiri ana mis ; magray tãwi àna njødã ge Melefit. Manjãhad geli jireni ni ti ègia zlam ahàr geli a. Leli màbu àna nañ akada awasl akaba slaku ya màhøl tay a ahàr vu, makoru àna nañ ka kadvu ni. ⁸ Mis ndahañ tazlãbay leli, mis ndahañ ti ni tãnjak leli ; mis ndahañ tãdãm leli ndam sulumani, mis ndahañ ti ni tãdãm leli magëdavani. Mis ndahañ tãdãm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawañ. ⁹ Mis ndahañ tãcalkivu leli ke mis do, ambatakani do mis ðek tãsara leli a. Mis ndahañ tamøjjaløj kè leli ti tãdãm leli màmøtani, ambatakani do leli màbu àna sifa. Tãzlãb leli, ay ti tãbazl leli koksah. ¹⁰ Zlam kay tãbu tãhøli ahàr ana leli nøjgu ni, leli màbu màmørvu. Leli ndam talaga nøjgu ni, mis kay tøjgøt zlam azuhva leli. Mis tãdãm zlam geli àbi, ambatakani do zlam ðek Melefit àbia ana leli a.

¹¹ Lekulùm ndam Korej ni, màwayay kuli àna hud bëlãn, nahkay ma ya ti màhi ana kuli ni ti màdãm vay-vay. ¹² Kàmbrøjum màwayay leli ti lekulùm, do ni ti leli màmbrøj màwayay kuli ndo. ¹³ Nøhi ma ana kuli ti akada lekulùm bəza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti mægri ana kuli ni : wayum leli àna hud bëlãn akada geli ya ti màwayay kuli ni.

Køgrum zlam akada ga ndam ya tãsar Yezu do ni ba

¹⁴ Ndam ya ti tãfaki ahàr ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekulùm ti kàhurumkiviyu ka tay ba ; do ni ti kigùm akada tèbedekabá ata sla nday ata azøjgu ka ahàr bëlãn ga matãhad vødan àna tay a ni. Nødãm nahøma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahàr bëlãn ti agravu tata aw ? Møløj masladani

* 6:2 Izayi 49.8.

nday ata melaŋ ziŋ-ziŋeni ti tebedevu tata aw ? ¹⁵ Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslaŋa ya ti afaki ahàr ka Yezu ni nday ata maslaŋa ya ti afaki ahàr ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ? ¹⁶ A *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyu pəra tata aw ? Adaba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni miġia ahay gəđakana gayan ya anjəhadviyu na. Nahkay əđəma a wakita gayan ba, əđəm :

« Ananjəhad akaba ndam goro, ama-sawadakabu akaba tay.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.† »

¹⁷ Nahkay Melefit əđəm :
« sləkumaba e kiđiŋ ga ndam ya ti təfəku ahàr do ni ba,

kənjəhadumkabu akaba tay ba.

Kiŋjumfiŋ kà zlam ya ti *njəlatani do ni ba ; tamal kəgrum akada ya ti nəhi ana kuli ni ti anəgəskabu kuli. ‡

¹⁸ Kama kama ti mis atəsər nu Bəŋ gekuli, lekulum day bəza goro :

zawal akaba wəwal dek ekigum bəza goro. Bay geli naŋ njəđə-njəđani əđəm nahkay.§ »

7

¹ Zləbəba goro ni, Melefit əvia zlam ya ti əđəm aməvi ana leli na ana leli a əndava. Əġia nahkay ti məġudarum zlam va ba, zlam geli ya magray ni dek ti mālā njələta, məbərūv geli mālā njələta daya. Ahàr əđəm leli ya ti məhəŋgriuru ahàr a had ana Melefit ni ti manjəhad geli dek mālā lala.

Pol amərūv adaba ndam Korej təmbatkaba majalay ahàr gatay a

² Mawayay ti kawayum leli əna huđ bəlaŋ. Leli məġudari zlam ana maslaŋa ndo, maslaŋa əjikia ke divi azuhva leli a ndo, məġosay maslaŋa ga məhəlfəŋa zlam a ndo daya. ³ Nəđəm nahkay ti, ŋgay nəbəki mimili ke kuli ti kəhumi ana ahàr ba. Məhiə ana kuli a əndava, məđəm ahkado mawayay kuli dal-dal, leli ka ahar bəlaŋ. Ku tamal məmətəm ahkay do ni leli məbu əna sifa day, leli məbu ka ahar bəlaŋ. ⁴ Nu nəbu nazləbay kuli kə meleher ge mis ndahaŋ, nəbu məmərvu əna kuli, adaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəŋgu ni, ahar ədagafəŋa kə leli a do, məbu məmərvu dal-dal sawaŋ.

⁵ Nəđəm nahkay ti adaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mōru minjəa e Mesəduwəŋ a ni ti zlam kay təhəlia ahàr ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tədia ahàr ana leli a daya. Mis təhəŋgalafəŋa ma kə leli a, leli leleni day məjalakia ahàr ka zlam a kay. ⁶ Ay ti Melefit

avi njəđə ana ndam ya ti njəđə əfəŋ kà tay bi ni, nahkay əvia njəđə ana leli a, əsləribiya Tit ana leli a. ⁷ Məŋgət njəđə ti adaba ge Tit ya əra ni ciliŋ do, məŋgət njəđə ti adaba lekulum kəvumia njəđə ana naŋ a daya. Tit əŋgət njəđə ti adaba kəhumi kawayum ti kīrəma nu a lu, kitəwəma azuhva zlam ya əgravu na, akaba kawayum ma goro ya nəhi ana kuli ni dal-dal. Nəra ničia ma ge Tit ya əhəŋgru na ti nəmərvə əkiva.

⁸ Ka ya ti nəslərikoru wakita ana kuli ni ti ma goro ya nəbiki ana kuli ni əhəlia ahàr ana kuli a ; ay nihi ti nəhəŋgarvu maravu do. Ka ya ti nəsəra ma goro ya nəhi ana kuli ni naŋ əbu ahali ahàr ana kuli guzit guzit nahəma, akal nəhəŋgarva marava. ⁹ Ay nihi ti nəmərvu sawaŋ. Nəmərvu ti adaba ma goro ya nəhi ana kuli ni əhəli ahàr ana kuli a palam do ; nəmərvu ti azuhva ahàr ya ti əhəli ana kuli ni əmbatikaba majalay ahàr ana kuli a. Ma goro ya nəhi ana kuli əhəli ahàr ana kuli ni ti, Melefit əwaya ti məhəli ahàr ana kuli ti məmbatikaba majalay ahàr ana kuli a. Nahkay əna ma goro ya nəhi ana kuli ni ti nəġudari ma ana kuli ndo. ¹⁰ Ahàr ya əhəli ana mis ni ti təbu slala cə : bəlaŋ gani ti Melefit awayay ; əmbatikaba majalay ahàr ana mis a ti təŋgət sifa əna naŋ, nahkay ti əsi əŋgwaz ana leli ba. Nahaŋ ni ti ni majalay ahàr ga ndam ga *duniya ; majalay ahàr gani nani ti əvay sifa do, mis təmət əna naŋ sawaŋ. ¹¹ Ahàr ya əhəli ana kuli ni ti Melefit əwaya, əmbatikaba majalay ahàr ana kuli a nahkay hi : kəgrum zlam hat-hat, kawayum ti mis təsər lekulum kəġudarum zlam ndo, ere ye ti əgravu ni əwəria bərūv ana kuli a, əsia əŋgwaz ana kuli a daya. Kawayum ti kīrəma nu a lu, kawayum ma goro ya nəhi ana kuli ni dal-dal, kəwayuma matrafa maslaŋa ya ti əġudara zlam a ni. Nahkay ti kəđəfumkia lekuli lekuleni kəġudarum zlam ndo.

¹² Nəbikiuru wakita ana kuli ti ahar gəđakani azuhva maslaŋa ya ti əġudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya təġudaria zlam a ni do. Nəbiki wakita ni ana kuli ti, nawayay ti kəsərum ahəməmam lekulum kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kə meleher ge Melefit. ¹³ Gekuli ya kəgrum nahkay ni ti əvia njəđə ana leli a.

Iy, əvia njəđə ana leli a, ay məmərvə dal-dal daya : məmərvu ti adaba kəġəsumkabə Tit a lala. Tit ti əmərvə azuhva nana, nahkay ti leli day məmərvə. ¹⁴ Nəzləbay kuli kə meleher ge Tit a. Nəzləbay kuli ti kigeni, adaba kəlaŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya məzləbay kuli əna naŋ kə meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana kuli ni dek day ma ge jiri. ¹⁵ Ka ya

† 6:16 Məŋjay Levi 26.12 ; Ezekiyl 37.27.

‡ 6:17 Məŋjay Izayi 52.11 ; Ezekiyl 20.34.

§ 6:18 Məŋjay 2 Semiyel

7.14 ; Izayi 43.6.

ti Tit òru afa gekùli ni ti kègruma anjwaz a azuhva pakama ya nanj amàhi ana kùli na, nahkay lekùlum òk kègəsúm kabá nanj a lala, kègəsúmikia pakama gayan na daya. Gekùli ya kègrum nahkay ni ti Tit àwaya kùli a dal-dal àtama ya àwayay kùli ahaslani na. ¹⁶ Nu day nèbu nèmərvu adaba nisliki məfaki ahàr ke kùli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

8

Jamun sinju akada ga ndam Mesedəwenj ya tɔjam ni

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayan ya *təcakalavu e Mesedəwenj na ti tɔgri tawi sulumani; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam. ² Ndam Mesedəwenj ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahàr àdəgafəna kà tay a ndo, təmərva dal-dal sawan. Nday ndam talaga; ku tamal nday ndam talaga nəngu ni, məmərvani gatay nani ni àvi nɔdà ana tay ga majami sinju ana ndam ge Melefit. Nahkay tigia ndam ge elimeni a àna sinju ya tɔjami ana ndam ge Melefit na. ³ Nəhi ana kùli nahəma, tɔjama sinju àki ka nɔdà gatay a, tɔjama àtamkia ka nɔdà gatay a sawan. Nagray sedi gani tata. Təwi gani nani ti tɔgray ka mawayay gatay. ⁴ Təmbrənj leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akada ya məvi divi gani ana mis ndahanj ni. ⁵ Leli mədam atagray zlam sulumani, ay tawi gatay ya tɔgray ni sulumani àtam geli ya mədam atagray ni. Enjenjeni tɔgəskabá ti Bay geli mágur tay a zlam gatay ya tagray ni bu òk, mək tɔgəskabá ti leli day mágur tay, adaba Melefit awayay nahkay. ⁶ Ndam Mesedəwenj təbu tagray nahkay ti məhi ana Tit mənəgoru afa gekùli, mòru mēndeveriɔbiyu tawi ga majam sinju ni akada ya ànjəki ni, adaba tawi gani nani ti zlam sulumani. ⁷ Lekùlum ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay: kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəhumi ma gayan ana mis lala, kəsəruma ma gayan a lala, kəbum kawayay ni tawi gayan mòru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum tawi ga majam sinju ni lala daya, adaba tawi gani nani ti tawi sulumani.

⁸ Ngay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kùli do. Nəhi ana kùli nahkay ti, nawayay ti kəsərum mis ndahanj tawayay ti tawi gani mòru kama. Lekùlum day kislumki majam zlam, ti mis ndahanj təsə kawayum ndam ge Melefit ededɔj. ⁹ Kəsəruma ahəmamam Bay geli Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayan na. Ahaslani nanj bay ge elimeni, zlam òk ànivù a ahàr bu; ay ti àmbrənj zlam ni òk, ègi zal talaga. Ègi zal talaga

nahkay ti azuhva kùli, ti kígum ndam ge elimeni àna talaga gayan ya ègi ni.

¹⁰ Pakama ya nəhi ana kùli ni ti zlam ya ti nəjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlay, adaba alayni lekùlum kəgruma tawi gana. Kəgrum tawi gani cilij do; kənjumki ka ma gani enji day lekùlum gani. ¹¹ Nihi ti ahàr àdəm kendeveɔnəm tawi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədamum akəgrum ni ti kəmərumsə dal-dal; nihi day grum àna məmərani akada nani. Ku way way do məfakad zlam ti àki ka nɔdà gayan. ¹² Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbərur bəlanj ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahàr ka zlam gayak ya àfuk ni cilij, àjalaki ahàr ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³ Ngay lekùlum cəkum daliya ti mis ndahanj ni təmərva àna zlam gekùli ni ti nəjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahàr àdəm ndam ge Melefit òk tigi kala-kala. ¹⁴ Nihi ti zlam gekùli àbu kay, nahkay jənumki tay àna nanj. A vad nahanj nday day atəngəta zlam a kay ti atəjanaki kùli àna nanj bilegeni. Nahkay lekùlum òk ekigum kala-kala. ¹⁵ Akada ya àbu məbakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni:

« Maslanja ya ti zlam gayan kayani ni ti zlam ni àsəbaki ndo.

Maslanja ya ti zlam gayan kay do ni ti zlam ni àhəci nanj ndo. »

Tit akaba ndam ya ti tarakaboru e mirkwi ni

¹⁶ Tit ti awayay məjanaki kùli kay akada geli ya mawayay məjanaki kùli ni. Agray nahkay ti Melefit àna ahàr gayan: məgri səsə ana Melefit, mazləbay nanj azuhva tawi nani. ¹⁷ Geli ya məhi ana Tit mòru afa gekùli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Àgəskabu ma geli ya məhi ni cilij do: wudaka leli məhi mòru ni ti nanj nanjani àna ahàr gayan àwaya morona afa gekùli a dal-dal. ¹⁸ Leli məbu məslərlənoru wur ga mənj geli nahanj. Wur ga mənj geli nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni òk tazləbay nanj azuhva tawi gayan ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. ¹⁹ Məslərlənoru nanj ti azuhva tawi gayan ya agray ni cilij do: məslərlənoru nanj ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni tədəba nanj a ga masawadakabani akaba leli ga magray tawi hini sulumani na. Təwi gani nani ti adafaki ahəmamam leli mawayay məjanaki ndam ge Melefit àna nanj ni mam ni. Nahkay mis atazləbay Bay geli azuhva tawi gani nani daya.

²⁰ Sinju ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray tawi àna nanj ni mawayay ti mis tədəmki ma magədavani ke leli do.

21 Mawayay ti magray tawi sulumani kè eri ga Bay geli ciliŋ do ; mawayay ti magray tawi sulumani kè eri ge mis daya.

22 Məbu məslərərjoru wur ga məŋ geli nahaj ka tay : naŋ ti mǐpia naŋ a, naŋ əbu agray tawi ge Melefit gərgəri kay, awayay ti tawi ni dek mōru kama kama. Nihī ti awayay tawi ni dal-dal atam ya ahaslani ni, adaba əsəra lekələm akəgrum ere ye ti kədəmum kəgrum na. 23 Tit ti mis goro, leli məbu magrakabu tawi ka ahar bəlan afa gekuli. Bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni ti ni ndam ga Yezu ya təkakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba tay a, mis dek təbu tazləbay *Krist azuhva tawi gatay ya tagray ni. 24 Nahkay ti grum zlam ti tāsər lekələm kəbum kawayum tay. Məzləba kuli a : ndam ga Yezu ni eticia kəbum kəgrum nahkay ti atəsər pakama geli ya mədəmki ke kuli ni ti ma ge jiri.

9

Pol awayay ti ka ya ti eminjia a Korej a ni ti sinġu ni əjamva əndava

1 Əki ke tawi hini sulumani ya məgri ana ndam ge Melefit ni ti akal nəbiki ana kuli do, adaba kəsəruma ma gana əndava. 2 Nu nəsəra lekələm kawayum tawi gani. Nəhia ma gana ana ndam Mesədəweŋ əna məmərvana, nəhi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka həd Eseyi ni ku alayni təsləmalava ga magray tawi gani nana. » Təra ticia lekələm kawayum tawi gani nani dal-dal ti mis kay e kidiŋ gatay bu tədəm nday day tagray bilegeni. 3 Ku tamal nahkay nəŋgu ni nəsləruru bəza ga məŋ geli ni afa gekuli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kəslamalumva, adaba nəhia ana ndam Mesədəweŋ a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni əgi ma masakani ba. 4 Ay tamal ti minjəa akaba ndam Mesədəweŋ a, mədi ahər ana kuli kəslamalumu faŋ ndo ni ti, pakama geli ya mədəmki ke kuli ni aməbəki mimili ke leli do aw ? Leli tekeđi aməbəki mimili ke leli ti, lekələm ti aməbəki mimili ke kuli atam geli ni do aw ? 5 Nahkay nədəm əgəski nəsləruru bəza ga məŋ geli ni ka ma goro, ti təjanaki kuli ga maslamalakabu zlam ya ti kədəmum kajamum ni hayaŋ. Ka ya ti eninjəa tamal kəslamalumkabə əndava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti əna məbərurv bəlan, do ni təfəki ŋgasa ke kuli ndo.

6 Jalumki ahər ka ma hini : maslaŋa ya ti əzligi zlam gəzıt ni ti əbaz day gəzıt. Maslaŋa ya ti ezligi zlam kay ni ti əbaz day kay. 7 Ahər ədəm ku way way do məfəkəđ zlam akədə gayaŋ ya awayay məfəkədani ni. Kəfəkəđum əna majalay ahər cə cə ba, kəfəkəđum akədə təfəki ŋgasa ke kuli

ba. Adaba Melefit ti awayay maslaŋa ya ti afəkəđ zlam əna məmərani ni. 8 Esliki məgri zlam sulumani gərgəri kay ana kuli, araŋa aməhəciġivu ana kuli do. Agray nahkay ti awayay ti kəgrum zlam sulumani kay əna zlam ya əvi ana kuli kayani ni. Awayay ti kəlavəđ a həd ge tawi gekuli ya kəgrum ni bu dek ti kəgrum nahkay. 9 Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis sulumani ti avi zlam ana ndam talaga əna məbərurv bəlan ; zlam sulumani ya agray ni ti dəy-dəy əgəzəlġki ahər ke Melefit do. »

10 Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis ti zligi ti Melefit. Avi zlam məzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam gekuli ya kəgrum tawi sulumani əna naŋ ni akədə hilfi ga zlam ya ti zligia, əfətaya ti adək ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit əvi ana kuli, əfəġia məsəkani gayaŋ a, awayay ti kəgrum zlam sulumani kay əna naŋ. 11 Aməgri zlam sulumani ana kuli gərgəri kay, araŋa aməhəci kuli do, adaba awayay ti kəgrumi zlam sulumani kay ana mis ndahaŋ. Nahkay mis nday nani atəgri səsı ana Melefit azuhva zlam gekuli sulumani ya akajamuma, leli aməhəlikaboru ana tay ni. 12 Gekuli ya kajamum sinġu ni ti əjanaki ndam ge Melefit. Ay ti əjanaki tay ciliŋ do ; agray ti mis kay təgri səsı ana Melefit azuhva sinġu ya akajamumi ana tay ni. 13 Nday atəsəra zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atazləbay Melefit adaba atəsər kəgəsəmkabə *Ma Məweni Sulumani ge *Krist a akaba kəgrum ere ye ti əgəski ndam ge Krist təgray na. Atazləbay Melefit adaba kəjanumġia tay əna zlam gekuli a, kəjanumġia mis ndahaŋ na dek daya. 14 Akəvumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya əgri ana kuli ni ; sulum gayaŋ gani nani ti atam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atawayay kuli, atahəŋgali Melefit ana kuli. 15 Məzləbum Melefit, məgrumi səsı adaba əvia Wur gayaŋ ana leli a. Gayaŋ ya əvi Wur gayaŋ ana mis ni ti atam zlam ndahaŋ ya ti avi ana mis ni dek.

10

Pol əbu əna njeđa ga məgur ndam ga Yezu

1 Nəhi ma ana kuli ti nu Pol. Nu ti mis ndahaŋ tədəmku ma, tədəm ka ya ti nu nəbu akaba kuli ni ti nu kuđufa, ka ya ti nu nəbi akaba kuli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kuđufa, aġri sulum ana mis, nahkay 2 nahəŋgalay kuli mbatumkaba manjəhad gekuli a, ti ka ya ti eninjəa afa gekuli a ni ti niġi bilek-bilek ba. Mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli bu tədəm manjəhad geli ti akədə ge mis hihirikenı ni. Nday ya tədəm nahkay ni ti, eninjəa ti anəmbəreŋ tay do, amamənjəvı

akaba tay! ³ Edeđin, leli ti manjehad geli akada ge mis hihiriken ni, ay makadvu ti akada ge mis hihiriken ni do. ⁴ Zlam ahar geli ya makadvu ana nanj ni ti gergari akaba ge mis hihiriken ni. Zlam ahar geli ni ti Melefit avi ana leli, njeda gayan aki. Pakama ge mis ya tadem ni akada gudu ya mis tedezivü ana ndam ezir gatay ni, ay leli membedkaba gudu gani nana ana zlam ahar ge Melefit ya avi ana leli na. Nahkay ti madafaki ma ge mis ya tadem ni ti ma ga malfada. ⁵ Mawalki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay tacaŋa mis ndahanj ka ma ge Melefit a ni dek; mambatikaba majalay ahär magadavani na ana mis a dek ti tagaskabu ma ge Krist. ⁶ Nawayay ti lekulum dek kagesumuki ma day, kalenj gani ti anatra6 maslanja ya ti awayay megəsuki ma do ni.

⁷ Jalumki ahär ka zlam ya kəgrum ni dek lala. Tamal maslanja adem nanj mis ge Krist ti, ahär adem majalay ahär lala keti, maser leli day ndam ge Krist akada gayan ya adem nanj mis ge Krist ni. ⁸ Bay geli avua njeda ga megur kuli a ti njonaki kuli ana nanj. Avu njeda gani nani ti ge mijinj kuli ana nanj do. Bi nazlaba ahär goro a kay ana njeda gani nani ya avu na nənju ni, mimili abu awerki nu bi. ⁹ Ngay nawayay nebvü angwaz ana kuli ana wakita goro ya nabikioru ana kuli ni cilinj ti kedagəzlum ba. ¹⁰ Adaba mis ndahanj tadem: « Ka ya ti Pol abikibiyu wakita ana leli ni ti ma gayan ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayan gergari kay. Ay ka ya ti nanj akaba leli ni ti njeda gayan abi, adem ma ga dagwa gayan ni va do. » ¹¹ Maslanja ya ti adem nahkay ni ti majalay ahär lala: eminjua ti amagray zlam ti kala-kala akada ya mabiki ana kuli ka ya ti leli drinj drinj akaba kuli ni.

¹² Mis nday nani ti tahi ana ahär nday gedakani. Leli ti matakar megurfənjvani ka tay do, madam leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti tagurfənjvu ka ahär gatay gatayani e kidinj gatay bu; tadem mis nanj gedakani ti si maslanja gani akada gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, taser aranja do simiteni. ¹³ Ay leli ti ni mazlabavu ti ana tawi ya Melefit aguraya, avi ana leli ni cilinj, do ni ti mazlabavu ana tawi ya avi ana leli ndo ni do. Tawi ya ti Melefit aguraya, avi ana leli ni ti, tawi ga mahioru ma gayan ana mis, ge minjiyuani ana nanj badak afa gekuli ni. ¹⁴ Ka ya ti leli moru afa gekuli, mahi *Ma Maweni Sulumani aki ke Krist ana kuli ni ti, magray tawi atamkia ka ge Melefit ya aguraya, avi ana leli na ndo. ¹⁵ Mazlabavu ana tawi ge mis ndahanj ya Melefit aguraya, avi ana tay, ahi ana tay tagray ni ndo. Tagray mam mam nənju ni aranja gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti,

ahär adem mafaki ahär gekuli ke Krist ni masagakivu kelavad. Mawayay ti tawi geli ya magray e kidinj gekuli bu ni masagakivu daya; ku tamal masagakivu nənju ni, atamkia ke tawi ya Melefit aguraya, avi ana leli na ba. ¹⁶ Nahkay ti amoru mahi Ma Maweni Sulumani ana mis ga had ndahanj ya kama ga had gekuli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba mawayay mazlabavani ana tawi ge mis ndahanj ya Melefit aguraya, avi ana tay, ahi ana tay tagray ni do.

¹⁷ « Tamal maslanja awayay eji zlabay nahama, mijji zlabay ti ana tawi ga Bay geli ya agray ni. » ¹⁸ Maslanja ya ti azlabay ahär gayan gayanani ni ti Melefit agaskabu nanj do, si maslanja ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahär gayan azlabay nanj ni kwa.

11

Pol akaba ndam ya ti tadem nday ndam asak ga Yezu ni

¹ Nihi ti nawayay nəzlapi ana kuli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua; iy nahəngalay kuli, besumua. ² Nawayay kuli dal-dal akada ge Melefit ya awayay kuli ni. Nəbia kuli ana *Krist a, nawayay ti kigum ndam gayan akada ga wur dahalay ya aser zal fanj do, bejani avi ana zal ni. Nawayay ti maslanja nahanj ahi ma ana kuli va do. ³ Angwaz abu awer nu, nadem bi maslanja nahanj amagosay kuli; nahkay bi ekijamkia ke divi ge Krist a, akadəbum nanj ana hud balanj va do. Jalumki ahär ke Ev ya gavanj esipet nanj, agosay nanj ni! Tagosay kuli akada gayan ni ba. ⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa gekuli a, awayay achi ma maweni ana kuli ni ti kabum kebesum. Ku tamal ademki ma ke Krist ya gergari akaba ma geli ya nademki ni nənju ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka masuf nahanj gergari akaba Masuf ya aniviyu ana kuli ni, ahkay do ni ahi ma ana kuli, azlapaki ka *Ma Maweni Sulumani nahanj gergari akaba gekuli ya kicam ni nənju ni, kebesum.

⁵ Nəsəra nday ya tadem nday ndam *asak ga Yezu gedakani ni tetam nu do simiteni. ⁶ Edeđin nəsəra mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nəsəra zlam a nətam tay. Kelavad a hud ga ma goro ya nahi ana kuli ni bu dek kasəruma, nəsəra zlam a.

⁷ Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəhia Ma Maweni Sulumani ya Melefit avi ana kuli na ana kuli ga sulum a. Nahəngoroya ahär goro e gəziteni va, nawayay ti lekulum kigum gedakani. Goro ya nagray nahkay ni ti nagudara zlam a zla do waw? ⁸ Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahanj bu ni təslərubiya singu a. Nahkay nəhəlfənja singu ka tay a ti nislaki magray tawi e kidinj gekuli bu lala. ⁹ Ka ya ti nu nəbu

* 10:17 Zeremi 9.23.

afa gekuli nahkay ni ti zlam àhécukivá, ay nàhàngalaləŋ zlam kè kuli a ndo. Təhəlubiyu zlam ti bəza ga məŋ geli ya e Mesedəweŋ ni. Nəhəli muru ana kuli àna məhiani ana kuli vumu zlam ya àhécukivu ni ku gəzit ndo. Nəgray nahkay ndo, day-day anagray nahkay do daya. ¹⁰ Nəgray nahkay ti niŋi zlabay gani ka hađ Eseyi tata, maslaŋa àbi acafaŋa nu ge miŋi zlabay gana bi. Ma hini ya nədəm ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni. ¹¹ Niŋi zlabay nahkay ti bi kədəmum nəwayay kuli do. Aha, nahkay do : Melefit àsəra nəbu nawayay kuli.

¹² Nihindifiŋa zlam kè kuli a ndo, kama day enihindifiŋa kè kuli a do. Nagray nahkay ti adaba nawayay ti mis ndahaŋ təŋgət divi ge miŋi zlabay ba. Nğay təbu tagray təwi akada geli ndam asak ga Yezu ni ti nawayay ti tədəm ba. ¹³ Nday nani ti ndam asak ga Yezu ededīŋ ededīŋeni do ; tazay mazavu ga ndam asak ge Krist cilīŋ. Təwi gatay ya tagray ni ga magosay mis. ¹⁴ Zlam gani nani ti àgri ejep ana kuli ba. *Məsələr ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahàr gayəŋ esliki mazay vu gayəŋ akada ga məsələr ge Melefit ni. ¹⁵ Seteni àna ahàr gayəŋ agray nahkay ti, tamal ndam məgri təwi ni tazay mazavu ga ndam məgri təwi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana kuli ba. Ndam məgri təwi ana Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva təwi gatay ya tagray magədavani ni.

Pol eji zlabay àna daliya gayəŋ ya acakay ni

¹⁶ Nəhi ana kuli keti : maslaŋa àhi ana ahàr nu Pol murani ba. Ay tamal kədəmum nu murani ti mənjumlu ti akada ya kəmənjumləŋ kà ndam muru ni. Nahkay ti nisliki miŋi zlabay gəzit bilegeni. ¹⁷ Niŋi zlabay nahkay ti nəzlapay akada ga Bay geli awayay ni do ; nəzlapay akada ga zal muru ni, adaba nəsəra nəbu nagray zlam ya nisliki mijiki zlabay ni ededīŋ. ¹⁸ Ay ègia mis kay təbu tiŋi zlabay akada ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niŋi zlabay bilegeni. ¹⁹ Lekələm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesəmi ana ndam muru tata. ²⁰ Ka ya ti maslaŋa aməŋjaləŋ ana kuli akada lekələm evidi ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa azumfəŋa zlam kè kuli a ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa agosay kuli ni ti kəbum kebesəmi ; ka ya ti maslaŋa aməŋjaləŋ ana kuli akada kisləm arəŋa do ni ti kəbum kebesəmi ; ku maslaŋa asi barva ana kuli nəŋgu ni kəbum kebesəmi. ²¹ Iy nu nəgray nahkay ndo ni ti, nisli arəŋa e eri gekuli bu ndo. Nəgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahaŋ tazay ahàr gatay akada nday gədəkani ni ti, nu day nagray akada nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru. ²² Tamal tədəm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri.

Tamal tədəm nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal tədəm nday bəza huđ ga Abraham, nu day wur huđ ga Abraham. ²³ Tamal tədəm nday ndam məgri təwi ana *Krist, nu bay məgri təwi ana Krist nətam tay. Ma hini ya nədəmaya ni ti àhərkiba ka ma ga muru a. Nəgra daliya nətam tay, təfiya nu a danğay va sak kay àtama gatay na, təzləba nu a sak kay àtama gatay na, nətamfəŋa kè kisim a sak kay, akal takad nu. ²⁴ Sak zlam ndam *Zəde təsua kurupu a kru kru mahkər mahar ambəmbu a. ²⁵ Sak mahkər təzləba nu àna aday a, sak bəlaŋ tiŋligia nu àna akur a, sak mahkər *slalah ga yam àhəmbahadva akaba nu a, ruk hundum nəŋjahadva a huđ ga *daluv gədəkani ba. ²⁶ Sak kay nòra ka mələŋ ndahaŋ àna asak a ; sak kay akal yam àsləka àna nu a, sak kay ndam akal təgrua daliya, sak kay ndam jiba goro təgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahaŋ day təgrua daliya, sak kay nəgra daliya a kəsa ba, sak kay nəgra daliya a huđ gili ba, sak kay nəgra daliya ka ahàr ga dəluv a, sak kay nday ya tədəm nday bəza ga mma ni təgrua daliya daya. ²⁷ Nəgra təwi zləzladana, nəcaka daliya, sak kay nəcakay dəwir ndo, sak kay nəŋjahadva e ləwir a akaba nəcakay yam ndo, sak kay nəŋgət zlam məzumani ndo, sak kay azana àfu bi, aməd àwəra nu a. ²⁸ Nəgra daliya ndahaŋ a daya, ay ti nəcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bəlaŋ nəjalaki ahàr, àhəlu ahàr kələvad : nəbu nəjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek. ²⁹ Tamal nipi maslaŋa nəŋ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akada nu gedebeni. Tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti awəru bəruv dal-dal.

³⁰ Tamal niŋi zlabay kwa ti niŋi zlabay ke gedebi goro. ³¹ Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu, nəŋ ya ti mis dek tazlabay nəŋ ga kangay-kəŋgayani ni ti, àsəra ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri. ³² Ka sarta ya ti nəbu a Damas ni ti maslaŋa ya Bay Aretas àfiyu nəŋ ga məgur kəsa nani ni awayay magəs nu, nahkay àbəhad mis kà magudu ga kəsa ni. ³³ Esliŋi bəza ga məŋ geli ni təfəviyu nu a aləŋgu vu, təfaya nu àna ezewəd a dala va gwar a fəlku ga gudu na. Nahkay nətamfəŋa kà bay məgur kəsa nana.

12

Pol eji zlabay àna zlam ya ti Yezu àŋgazli ni

¹ Ku tamal miŋi zlabay ti zlam masakani nəŋgu ni, ahàr àdəm si niŋi zlabay ni kwa. Nahkay nəzlapaki ka zlam ya ti Bay geli àŋgazlu, nipi ni. ² Maslaŋa nahəŋ àbu, nəsəra nəŋ a, nəŋ mis ge *Krist. Maslaŋa gani nani ti Melefit àzoya nəŋ agavəla drīŋ afa gana a huđ melefit va. Zlam gani nani àgrakivu ti àgra vi a kru mahar fad. Cə Melefit àzoru ni nəŋ nəŋani, cə àzoru ni nəŋ nəŋani do,

àngazli zlam, èpi cilij ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. ³⁻⁴ Iy, maslaña gani nani Melefit àzoya nanj a drinj agavəla a məlanj gayanj sulumani va. * Cə Melefit àzoru ni nanj nanjani, cə àzoru ni nanj nanjani do, àngazli zlam, èpi cilij ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. Ka məlanj nani ti maslaña gani təhia ma ndahanj a. Ma gani nani ya èci ni ti mis hihirikeni èsliki mədəmani do, Melefit àcafənja mis ga mədəmana daya. ⁵ Maslaña nani ti nijji zlabay àna nanj tata, nu nuani ti nijji zlabay àna ahər goro do. Nijjiki zlabay ti ke gedebi goro ni cilij. ⁶ Ay ku tamal nijji zlabay àna ahər goro nənju ni, zlabay goro ya nijji ni ti zlabay ga muru do, adaba ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri. Ay ti nəwayay mijji zlabay do, adaba nəwayay ti mis tədəm nu gəđakani àna zlabay goro ya nijji ni ba. Nawayay mis tədəm nu gəđakani ti azuhva təwi goro ya təbu tipi nagray ni akaba ma goro ya nəhi ana tay, tici ni sawanj.

⁷ Zlam ge Melefit ya àngazlu sulumani gərgəri kayani ni ti akal nijji zlabay àna tay tata. Ay ti Melefit àvua zlam nahanj a, àfuviya a vu va, awayay ti nijji zlabay ba. Ere gani nani awər nu akada adak èjia mis a ti awər nanj ni. Ere gani nani Melefit àvi divi gani ana *Seteni ti məfuviyu, ti nijji zlabay ba. ⁸ Nahkay sak mahkər nəhanjala Bay geli a ti məzuaba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba. ⁹ Ay ti àhəngrufənj, àhu ahkado : « Sulum goro ya nəgruk ni ti eslək, adaba ka ya ti mis nanj àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njəđə goro cilij. » Ègia nahkay ti nəmər àna gedebi goro ni, nijji zlabay àna nanj, adaba ere ye ti nagray ni dek ti nawayay nagray àna njəđə ge Krist cilij. ¹⁰ Nahkay nu gedebi ti nəmər sawanj. Ku tamal mis tindivi nu, təfəku nğasa, təgru daliya gərgəri kay nənju ni, nəsəra zlam nday nani ya təgru ni ti azuhva Krist, nahkay nəmərnu àna nanj. Adaba ka ya ti nu gedebeni ni ti, nəbu àna njəđə ge Krist ya àvu ni.

Pol ajalaki ahər ka ndam ga Yezu ya a Korej ni

¹¹ Ma goro ya nədəm ni ti ma ga muru. Ay kəfumku nğasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekələm gani. Giri-giri àgəski kəzlabum nu ti lekələm. Nu ti nisli aranja do, ay ndam ya ti kəđəmum nday ndam *asak ga Yezu gəđakani ni ti ku guzit day tətəm nu do. ¹² Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəbəsə daliya gərgərana kay, Melefit day àvua njəđə ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya àgravu ni dek ti adafaki nu zal asak ga Yezu ededij ededijeni. ¹³ Ere ye ti nəgri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə ndahanj bu ni, nəgri ana kuli ndo ni ti

mənj ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlanj cilij nəgri ana kuli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nihindifinja sinju kə kuli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nəgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrənjumfua !

¹⁴ Nihi day nəbu nəslamalavu ga manjoni afa gekuli ya mahkər. Eninjua day enihindifinja zlam kə kuli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekələm lekələmeni, do ni ti nəwayafənja zlam kə kuli a do. Tangahi elimeni ana bəza ti ata bənj gatayani, do ni ti bəza tangahi elimeni ana ata bənj gatay do. ¹⁵ Ku nijinj kaba zlam goro a dek, ku nijinj ahər goro goroani ga məjənaki kuli nənju ni àhəlu ahər do, nəmərnu àna nanj sawanj. Nawayay kuli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

¹⁶ Leli dek məsəra, nihindifinja zlam kə kuli a ndo. Ay ti mis ndahanj tədəm nənjəhki ke kuli a sawanj. ¹⁷ Nənjəhki ke kuli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsləruru tay afa gekuli ni ti, maslaña gatay bəlanj ti àgosa kuli a waw ? ¹⁸ Nəhi ana Tit mōru afa gekuli, nəslərənju wur ga mənj geli ya kəsəruma nanj a lala ni. Tit ōru ènjua afa gekuli a ti àgosafənja zlam kə kuli a waw ? Nğay leli ata Tit ti təwi geli ya magray ni bəlanjani, majalay ahər geli day bəlanjani ti kəsərurum do waw ?

¹⁹ Kəhumi ana ahər a ma goro ya nəbiki ana kuli ni bu ni dek ti mawayay matamfənja kə kuli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama geli ya məhi ana kuli ni dek ti məhi ana kuli ti kə meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kənjətumkivu njəđə e divi ge Melefit bu. ²⁰ Nəđəm nahkay ti adaba nakoru afa gekuli wudək. Eninjua, nədi ahər ana kuli kəbum kəgrum zlam ya ti nəwayay kəgrum do ni ti nəwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anəgri ana kuli ni ti lekələm day akawayum do. Zlam ya ti nawayay kəgrum ba ni nday hi : kələgumvu ba, kizirəmvu ba, kəzumum bəruv ba, kəgrumvu solu ba, kindivəmvu ba, kəsumiyu ana mis ba, kijəm zlabay ba, akaba kiwisinjumkabu zlam ba. ²¹ Eninjua afa gekuli a ti Bay Melefit goro aməbəkum mimili kə meleher gekuli àna təwi gekuli ya kəgrum ni ti nəwayay do. Bi eninjua afa gekuli a ti nədi ahər ana ndam ya təbu tagudar zlam kekileja, təmbrənj magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kəlavəd, təwayay məmbrənj magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nōru nəđia ahər ana tay a nahkay ti enitəwi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dek ti nəwayay do simiteni.

13

Pol ahivù ma ana ndam Korej

* 12:3-4 Məlanj sulumani ge Melefit ti awayay adəm vaba dini sulumani (mənjay Mangahani 2.7 ; Lək 23.43).

¹ Nihi ti nawayay nan̄goru afa gekuli ya mahkar. Abu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Təwəlki mis ka zlam wudaka ti ahār ədəm mis cə ahkay do ni mis mahkar tāgray sedi gani.* » ² Ka ya ti nōru afa gekuli ye cə ni ti nəhiva ana kuli a əndava. Ay nihi nu nəbiyu eslini bi day nəhikaboru ma gani ana ndam ya təgudar zlam ni akaba mis ndahaŋ ni dek keti : ka fat ya ti eninjua ni ti anatraḅ ndam magudar zlam ni dek, maslaŋa gatay balaŋ amatamfua do. ³ Kawayum kəsərum mə goro ya nəhi ana kuli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana kuli ededīŋ ededīŋeni ni aw ? Nara nədəfiki ana kuli, kara kəsərum. Təwi ge Krist ya agray e kidīŋ gekuli bu ni ti təwi ge mis gedebeni do, adafaki naŋ əbu ana nḅəda. ⁴ Ka ya ti *tədarfəŋ Krist kə təndal ni ti naŋ gedebeni ededīŋ, ay nihi ti Melefit əhəŋgaraba naŋ a, naŋ əbu əna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray əna nḅəda ge Melefit. Leli ndam *asak gayəŋ ni məbu akaba naŋ akada mis balaŋ, leli day ndam gedebi. Ku tamal leli gedebeni nəŋgu ni, eminjua afa gekuli ka fat gana ti amədəfiki ana kuli leli məbu əna sifa ge Krist. Nahkay təwi geli ya amagray e kidīŋ gekuli bu ni ti amagray ti əna nḅəda ge Melefit.

⁵ Nəhi ana kuli nahəma, nḅəhaduma ti kədəgəzlum ahār lala day. Lekulum ti kəbum kəfumki ahār ke Krist ededīŋ aw ? Nḅay Yezu Krist naŋ balaŋani akaba kuli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədəgəzluma ahār a, kəsəruma kijumkia ke divi a. ⁶ Leli ndam asak ededīŋ ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti əna təwi geli ya magray ni ; mijikia ke divi a ndo. ⁷ Ay ti leli məbu mahəŋgali Melefit ana kuli ti kəgudarum zlam ba simiteni. Leli mijikia ke divi a ndo, ay nḅay mis tədəm leli mis sulumani ti mawayay do ; mawayay kəgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, mawayay ti kəgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədəm mijikia ke divi a nəŋgu ni, əgray arəŋa do. ⁸ Nədəm nahkay ti adaba leli misliki məmbrəŋ təwi ge jiri koksah ; magray ti si təwi ge jiri kwa. ⁹ Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekulum ti ni nḅəda-nḅədani ni ti məmərvu. Leli mahəŋgalay Melefit, mawayay ti məslamalay manḅəhad gekuli ti kəgudarum zlam va ba. ¹⁰ Nəbikioru pakama hini ana kuli ka wakita ka ya ti nu drīŋ drīŋ akaba kuli nahkay ni ti, adaba nawayay ti kəmbatunkaba manḅəhad gekuli a. Nahkay eninjua afa gekuli a ti anələgi ana kuli do. Təwi goro ya nagray ni dek ti nagray əna nḅəda ga Bay geli ya əvu ni. Ay nḅəda gani nani ya əvu ni ti ge mijin kuli do, ga məvi nḅəda ana kuli əna naŋ sawaŋ.

¹¹ Nihi ti bəza ga mmawa goro ni, ma goro əbi kay va bi. Nawayay ti kəmərumvu, kəslamalum manḅəhad gekuli, ku way way do e kidīŋ gekuli bu məvi nḅəda ana maslaŋa nahaŋ, ma gekuli mərakaboru, kəŋḅəhaduma əna sulumana. Bay Melefit ti awayay mis, avi manḅəhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kəgrum zlam nday nani dek ti amanḅəhad akaba kuli kələvad.

¹² Grumvu sa e kidīŋ gekuli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Melefit ya ahalay ni dek təgria sa ana kuli a.

¹³ Sulum ga Bay geli Yezu *Krist mələbu akaba kuli dek, Melefit məgray ti lekulum dek kəwayumvu akada gayəŋ ya awayay mis ni, *Məsuf Nḅələtani məgray ti lekulum dek kəŋḅəhadumkaba əna sulumani.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Maslaŋa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Leli mǎsǎr sarta ya àbaki wakita ni do, mǎsǎr mǎlan ya àbaki ni do daya. Àbiki ti ana ndam Galasi : Galasi ti kǎsa do ; had kǎ gǎway ga Azi (a vad ya kani Azi akaba Galasi ti tǎbu ka had Tǎrki). Kǎsa Ikoniyum, Listir akaba Derbi ti ka had Galasi ; ka ya ti Pol òru e mǎrkwi gayan ye enjenjeni ni ti àhia ma ge Melefit ana ndam ga kǎsa nday nana (Tǎwi 14). Pol àbiki wakita hini ana ndam Galasi ya ti tǎgǎskabǎ ma ga Yezu ya àhi ana tay na.

Àbaki wakita ti adaba mis ndahan e kidin ga ndam ga Yezu ya ka had Galasi ni bu ni tǎdǎm ahǎr àdǎm ndam ga Yezu tǎgǎskabu Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbaki ni dǎk : ahar gǎdǎkani tǎdǎm si ndam ga Yezu dǎk tǎkeley kǎdi kwa (6.12). Pakama gatay ya tǎdǎm ni àzumia bǎruv ana Pol a dal-dal, nahkay àbiki wakita hini ana ndam Galasi dǎk ga mǎhiani ana tay tǎfǎki ngasa ke mis ge mekeley kǎdi ba ; tamal maslaŋa awayay egi mis ge Melefit àna mekeley kǎdi ni ti, Krist àjnaki nan va do (5.2).

Pol ànjǎki ka pakama gayan, àdǎm nan zal asak ga Yezu ededǎn : àfiyu Pol e tǎwi gayan ni vu ti Melefit ; ndam asak ga Yezu ndahan ni tǎgǎskabǎ Pol a, tǎdǎm ma gayan ya àhi ana mis ni ti ma ge Melefit ededǎn. Pol àdǎm zlam ya ti àchahi ana mis ni ti Melefit Melefiteni àhi, do ni ti mis àhi do (1–2).

Pol àdǎm ka ya ti ndam Galasi tǎgǎskabu ma ge Melefit enji ni ti tigia bǎza ge Melefit a. Tǎgǎskabu, tigi bǎza ge Melefit ti azuhva tǎwi ga Mǎsuf ge Melefit, do ni ti azuhva Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbaki ni do. Àhi ana tay nihi ti kǎmbrǎnjum Mǎsuf ge Melefit, kǎgǎsumkabu Divi ge Mǎwiz ni cilin ti kamam ? Nday ya ti tǎgǎskabu Divi gani cilin, tǎmbrǎnj Mǎsuf ge Melefit ni ti nday evidi, nday bǎza ge Melefit va do (3–4).

Ke mendeveŋ ga wakita ni àhi ana ndam Galasi si tǎnjǎhad àna njǎda ga Mǎsuf ge Melefit kwa. Tamal maslaŋa àgǎskabu njǎda ga Mǎsuf ge Melefit ya avi ni ti, esliki mǎmbrǎnj zlam magudarani dǎk ; do ni ti Divi ge Mǎwiz cilin ni ti àjnaki nan do. Tamal maslaŋa àgǎskabǎ Krist a ti, maslaŋa nani ègia mis mǎwena : zlam ndahan ni dǎk tǎsli arañja do (5–6).

Sa ga Pol

¹ Nǎbaki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu. Àslǎrbiyu nu ti mis hihirikeni do. Tǎvu njǎda gani ti mis do ; tǎvu njǎda gani ti ata Yezu *Krist nday ata Bǎnj geli Melefit, nan ti àhanǎgaraba Yezu e kisim ba. ² Nu Pol nǎgri sa ana kǎli, lekǎlum ya ti kafumki ahǎr ka Yezu, kǎbum *kacacalumvu a kǎsa gǎgǎrani bu ka had Galasi ni. Bǎza ga mǎnj geli ya mǎbu akaba tay ni tǎgria sa ana kǎli a daya.

³ Bǎnj geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti. ⁴ Krist ti àgǎskabǎ ti tǎkad nan azuhva zlam magudarani geli, ga mǎhǎlaba leli a duniya hini magǎdavani ni ba. Krist àgray nahkay ti ka mawayay ga Bǎnj geli Melefit. ⁵ Melefit ti mǎzlbayum nan ga kanǎy-kanǎyani. Aya nahkay !

Ma Mǎweni Sulumani ti bǎlan hǎya, nahaj àbi

⁶ Ere ye ti kǎgrum ni ti àgrua ejep a dal-dal, adaba nǎhi ana ahǎr kǎgrum zlam akada nani do. Melefit àzala kǎli azuhva sulum ge *Krist ya àgri ana kǎli na. Ay ti lekǎlum kǎmbrǎnjuma Melefit ke wecewecena ; kǎbum kǎdǎbum ma mǎweni nahaj sawan ti ahǎmamam ? ⁷ *Ma Mǎweni Sulumani nahaj ti àbi, si goro ya nǎhi ana kǎli ni cilin. Ay mis ndahan tǎbu tiwisirikaba ahǎr ana kǎli a, tawayay tambatkaba Ma Mǎweni Sulumani ge Krist na. ⁸ Leli mǎhia Ma Mǎweni Sulumani ana kǎli a ; tamal maslaŋa ahi ma nahaj ana kǎli gǎgǎri akaba ma ya mǎhi ana kǎli ni ti Melefit mètikwesla maslaŋa gana. Ku leli leleni, ku *mǎslar ge Melefit àslakabiya e melefit ba ahi ma gani ana kǎli nǎngu ni, Melefit mètikwesla nan a. ⁹ Leli mǎhia ana kǎli a, nihi day nǎhi ana kǎli keti : Tamal maslaŋa ahi ma mǎweni nahaj ana kǎli gǎgǎri akaba ma ya ti kǎgǎsumkabu ni ti Melefit mètikwesla maslaŋa gana.

¹⁰ Nǎhi ana kǎli nahkay ti kǎhumi ana ahǎr nawayay ti mis tǎzlbay nu waw ? Aha, nahkay do ! Bay ya ti nawayay mǎzlbay nu ni ti Melefit. Kǎhumi ana ahǎr nawayay ti pakama goro mǎbǎlafǎnj kǎ mis aw ? Aha, nahkay do ! Kekilǎnj tamal nawayay pakama goro mǎbǎlafǎnj kǎ mis keti ti akal nu bay mǎgri tǎwi ana Krist va do.

Pakama ga Pol ya ahǎngri ana mis ni ti Yezu Krist àhi àna ahǎr gayan

¹¹ Bǎza ga mmawa, nǎhi ana kǎli nahǎma, *Ma Mǎweni Sulumani ya nǎbu nǎhi ana kǎli ni ti ma ge mis hihirikeni do. ¹² Mis hihirikeni àhu ma gani do, mis hihirikeni àchahu ma gani do daya. Àdǎfuaba ma gana ti Yezu *Krist àna ahǎr gayan.

¹³ Zlam ya ti nǎgray ahaslani ka ya ti nadǎbay Melefit akada ga ndam *Zǎde ni ti

kicuma àndava. Ka sarta gani nani ti nàgria daliya ana ndam ge Melefit àsaḅay, nàwaya mijinj tay a. ¹⁴ E kidinj ga m̀ndalala goro bu e jiba goro bu ni ti nàḅaba divi ga ndam goro ndam Zude na, ǹtama nday ndahan ga ahar gəḁakana. Nàwaya maḁəḅay divi ga ata bənj goro na dal-dal àsaḅay.

¹⁵ Ay kwa ka ya ti nu a huḁ ga mmawa bu ni ti Melefit àdaba nu a. Àgru sulum gayan, àzalay nu ga məgri tawi. Sarta gayan àra ènjia ti ¹⁶ àngazlu Wur gayan ti ǹsəsər Wur ni, ti ǹzlapaki ka Wur ni, ǹhi ma gani ana mis ya nday ndam Zude do ni. Ka sarta gani nani ti ǹhindifinja ma k̀ mis hihirikena ndo. ¹⁷ A Zeruzalem day ǹru ga m̀mənjiyu ndam ya ti tigi ndam *asak ga Yezu enji goro ni ndo. Ǹru suwwa ka haḁ Arabi sawan. Kəlan gani nanga a Damas a. ¹⁸ Vi mahkər kəlan gani day kwa ti ǹru a Zeruzalem ti ǹsəsər Piyer. M̀njəhadkabu vad kru mahar zlam cilinj. ¹⁹ Eslini ti nipi zal asak nahan ndo, nipi ti Zek wur ga mən ga Bay geli ni cilinj. ²⁰ K̀ meleher ge Melefit, ma goro ya ǹbaki ni ti ma ge jiri, ǹsəkəḁ malfada do.

²¹ Kəlan gani ǹsləka, ǹru ka haḁ Siri akaba ka haḁ Silisi. ²² Ka sarta gani nani ti ndam ge Krist ya *təcakalavu ka haḁ *Zude ni tibi nu day-day fan ndo. ²³ Ticia ma ge mis ya t̀ḁəmku na cilinj; mis ni t̀ḁəm : « Maslaḅa ya ti àgri daliya ana leli ahaslani, àcafaḅa leli ga m̀hi ma ga m̀faki ahàr ke Krist ana mis a ni, nihi ti ègia nan nanani àna ahàr gayan nan àbu ahi ma gani nani ana mis. » ²⁴ Tàra ticia nahkay ti t̀zəḅay Melefit azuhva nu.

2

Pol akaba ndam asak ga Yezu ndahan ni

¹ Vi kru mahar faḁ ka ahàr gani nahəma, m̀ru a Zeruzalem ata Barnabas. Ka ya ti m̀ru ni ti ǹza Tit a ju. ² Ǹru eslini ti adaba *Məsuf ge Melefit àhu ru. Ǹru ninjua ti m̀cakalavu akaba gəḁakani gatay ka ahàr geli. M̀ra m̀cakalava ti ǹngahadiaba *Ma M̀weni Sulumani ya ǹhi ana nday ya ndam *Zude do na ana tay a. Ǹhi ana ahàr bi atəḁəm tawi goro ya ǹgray ahaslani ni akaba tawi goro ya ǹbu ngray nihi ni zlam masakani. ³ Ay t̀ḁəm nahkay ndo. Ku Tit nan zal Gres ni day t̀faki njasa ge *mekeley kuḁi akada ya àbu m̀bəkiani a wakita ge M̀wiz ni bu ndo. ⁴ T̀zlapaki ke mekeley kuḁi ti adaba mis ndahan t̀bu tasəkəḁ malfada, t̀ḁəm tadəḅay Yezu. Nday gani ti t̀hurkiviyu ke leli akal-akal, tawayay tacalki leli ndam ga Yezu *Krist ni ka zlam magudarani adaba m̀ḁəḅay *Divi ge Melefit ya M̀wiz àbaki ni va do. Nday tawayay ti m̀ḁəḅay Divi gani, miḅi evidi gani keti. ⁵ Nday gani nani ti m̀gəsiki pakama gatay ni ana tay ku gəzit ndo simiteni. Adaba Ma M̀weni Sulumani ya m̀hi ana kəli ni ti ma

ge jiri; nahkay mawayay ti t̀gudarikaba ma gana ana kəli a ba.

⁶ Ay nday ya ti ndam geli a Zeruzalem ni t̀ḁəm nday gəḁakani ni ticia ma goro na. Ku tamal nday gəḁakani, ku tamal nday gəḁakani do nanju ni arana gani goro do, adaba Melefit ti àmənjalənj ke mis akada ge mis hihirikeni ni do. Nday gani t̀ra ticia ma goro na ti t̀hu : « Ma M̀weni Sulumani ya kəhi ana mis ni ti àḅəlay, kəḁəmkiyiyu ma nahan ba. » ⁷ T̀ḁəm nahkay ti adaba t̀səra Melefit àdaba nu ga m̀hi Ma M̀weni Sulumani ana ndam ya nday ndam Zude do, t̀keley kuḁi do na, akada ya àdaba Piyer ga m̀hi Ma M̀weni Sulumani ana ndam Zude, nday ya ti tekeley kuḁi na. ⁸ Yezu àvia njada ana Piyer ge miḅi zal asak gayan e kidinj ga ndam Zude ba; àvu njada ge miḅi zal asak gayan e kidinj ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni day nan gani. ⁹ Nahkay ata Zek, Piyer akaba Zek, nday ya ti ndam Zeruzalem t̀ḁəm nday akada medikedik gatay ni, t̀gəskəḁa ga Yezu ya àgru sulum gayan ga məgri tawi na, mək t̀gəsfəḅa ahar k̀ leli akaba Barnabas a ga m̀ḁəḁakiani miḅi leli ḁekeni ka ahar bəlan : leli ti magray tawi e kidinj ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu, nday ti ni tagray tawi e kidinj ga ndam Zude bu. ¹⁰ Ay ti t̀hi ana leli m̀jənaki ndam gatay ya talagani ni cilinj, do ni ti t̀hikiviyu ma nahan ana leli ndo. Ma gatay hini ya t̀hi ana leli ni ti nu day ànuviyu a ahàr bu, nàwaya magrana akada nana.

Ata Pol nday ata Piyer tagray gejewi a Antiyos

¹¹ Ay ka ya ti Piyer àra afa goro a Antiyos a ni ti ǹləgia k̀ meleher ge mis a, adaba àgudara zlam a : ¹² ka ya ti ènjia afa geli a ni ti nan àbu azum zlam akaba nday ya ti ndam *Zude do ni. Ay kəlan gani Zek àslarbiyu ndam Zude ndahan. Nday nakənj t̀ra tinjia nahəma, Piyer nakənj àgrafəḅa anḅwaz kà tay a, nahkay àsləkafəḅa kà ndam ya ti nday ndam Zude do, t̀bu t̀zum zlam akaba tay na, àwayay ti tibi nan akaba tay do. ¹³ Ndam Zude ndahan ni day t̀gray akada ge Piyer ni, t̀bu tajalay ahàr ca ca. Barnabas àra èpia nahkay ti ku nan day àgray akada ga nday ndahan ni bilegeni; àwayay ti ndam Zude ni t̀sər nan àmbrəḅa divi gatay na do. ¹⁴ Ka ya ti nipi ti nday nakan t̀ḁəḅay divi ga *Ma M̀weni Sulumani àna jiri gani va do ni ti ǹhi ma ana Piyer k̀ meleher ge mis dek. Ǹhi ahkado : « Nak zal Zude tekeḁi k̀njəhad akada ga ndam Zude ni do, kanjəhad akada ga nday ya ti nday ndam Zude do ni. Ay ti kəhi ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, t̀njəhad akada ga ndam Zude ni ti àgravu ahəmamam ? »

Melefit àḁəm leli ndam jireni ti azuhva m̀faki ahàr geli ka Yezu ni cilinj

¹⁵ Leli ti ndam *Zude ededij adaba ata ban geli ndam Zude ; leli ndam jiba ndahan ya tazalay tay ndam magudar zlam ni do. ¹⁶ Ku tamal nahkay nanju ni, leli masera tawi ga ndam ya tadabay *Divi ge Melefit ya Mawiz abaki ni ti, maslaja abi ya ti Melefit adam nan jireni ke eri gayan azuhva tawi gani nani bi ; Melefit adam mis jireni ti si maslaja ya ti afekia ahâr ka Yezu *Krist a ni cilij. Leli ti mafaki ahâr ka Yezu Krist ti mawayay ti Melefit madam leli ndam jireni ke eri gayan azuhva mafaki ahâr geli ni, do ni ti mawayay ti Melefit madam leli ndam jireni azuhva geli ya madabum Divi ya Mawiz abaki ni do. Adaba tawi ga ndam ya tadabay Divi ya Mawiz abaki ni ti maslaja abi Melefit adam nan jireni azuhva tawi gani nani bi simiteni. ¹⁷ Leli ndam Zude ti mawayay ti Melefit madam leli ndam jireni ke eri gayan ti adaba leli mabu mafaki ahâr ke Krist palam. Magray nahkay ti ndam Zude ndahan ni tazalay leli ndam magudar zlam, adaba magray tawi akada ge Mawiz ya adam ni do. Egia nahkay ti Krist ezligiyu leli a magudar zlam vu waw ? Aha, ezligiyu leli do ! ¹⁸ Ay tamal maslaja ambranja zlam ya ti Mawiz adam tagray a wakita gayan ni bu na, kelan gani agray keti ti gayan ya agray keti ni ti agray ti egia bay magudar zlam a. ¹⁹ Nu ti ka madam ge Melefit ya Mawiz abaki ni ti akada nu mametani. Egia nemeta nahkay ti nadabay Divi ya Mawiz abaki a wakita gayan bu ni va do. Ere gani agravu nahkay ti, ti nanjahad ana sifa ke eri ge Melefit. Ka ya ti *tadarfanj Krist ka tandal ni ti tadarfabiyu leli ka ahar belan ; ²⁰ nihi ti nu nabu ana sifa, ay sifa ya anuyiyu ni ti sifa ya ahaslani ni va do : leli mabu ka ahar belan akaba Krist, nahkay sifa ya anuyiyu ni ti sifa ge Krist. Tamal nu nabu ana sifa nihi a duniya bu ni ti azuhva nafekia ahâr ke Krist Wur ge Melefit a palam. Nan ti awayay nu, agaskaba ti takad nan a kala goro va. ²¹ Zlam gani nani ti Melefit agru ga sulum gayan : nahkay ti nambranj do simiteni. Mis ndahan tadam Melefit adam mis jireni ti azuhva tawi ga maslaja gani nani ya agray akada ge Mawiz ya abaki ni. Ay nahkay do : tamal nahkay ededij ti Krist amet ti masakani.

3

Melefit ahengay mis ti ahmamam ?

¹ Lekulam ndam Galasi ti lekulam ndam muru ! Lekulam ti aranja agray kuli aw ? *Tadarfanj Yezu *Krist ka tandal ti taha ma gana ana kuli a, kicuma lala, kala kipuma ana eri gekuli a. ² Nihi ti nawayay nihindifina ma ke kuli a belan : Melefit avi *Masuf Njlatani ana kuli ti adaba kadabum *Divi ge

Melefit ya Mawiz abaki ni tak, day ti avi ana kuli ti adaba kagasumkabá ma aki ka mafaki ahâr ka Yezu na palam aw ? ³ Lekulam ndam muru emiteni ti kamam ? Kanjumki ka mafaki ahâr ke Krist ti ana njeda ga Masuf ge Melefit, nihi ti kagram tawi ana njeda ga vu gekuli gekuleni ti kamam ? ⁴ Zlam agrakiva ke kuli a kay, ay zlam nday nani ti kahumi ana ahâr zlam masakani aw ? Zlam nday nani ti tigi zlam masakani koksah ! ⁵ Melefit nan abu avi Masuf gayan ana kuli, agray zlam magray ejep e kidij gekuli bu daya. Agray nahkay ti adaba kadabum Divi gayan ya Mawiz abaki ni tak, day ti agray ti adaba kagasumkabá ma aki ka mafaki ahâr ka Yezu na palam aw ?

Ere ye ti agrakivu ka Abraham ni

⁶ Abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Abraham afekia ahâr ke Melefit a, nahkay Melefit adam nan mis jireni ke eri gayan. » ⁷ Nahkay ti ahâr adam kasarum nday ya ti tafekia ahâr ke Melefit a ni ti nday baza hud ga Abraham. ⁸ Kwa ahaslani Melefit adam a Wakita gayan ni bu nahkay hi : nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti a vad nahanj Melefit amadam nday ndam jireni ke eri gayan azuhva mafaki ahâr gatay ni. Wudaka zlam nani ara agravu ti Melefit ahiaaba ma gana ana Abraham a andava. Abu mabakiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : ahi « Anagri sulum goro ana jiba gegerani dek ti, anagray ana nak. † » ⁹ Abraham ara afekia ahâr ke Melefit a ti Melefit agria sulum gayan a. Nahkay ku way way do tamal afekia ahâr ke Melefit a ti Melefit agri sulum gayan akada ya agri ana Abraham ni.

¹⁰ Nday ya ti tadam tadabay *Divi ge Melefit ya Mawiz abaki ni ti Melefit madam nday ndam jireni nahama, Melefit etikwesl tay, amawel tay dek ana seriya sawan. Adaba abu mabakiani a wakita ge Mawiz ni bu ni nahkay hi : « Ahâr adam ku way way do magaskabu pakama ya abu mabakiani a wakita hini bu ni dek, magray tawi ana nan kalavad, ambranj ba, do ni ti Melefit amawel nan ana seriya. ‡ » ¹¹ Masera maslaja ya ti Melefit adam nan mis jireni ke eri gayan adaba adabay Divi ya ti Mawiz abaki a wakita gayan ni bu ni ti abi. Adaba abu mabakiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Maslaja ya ti Melefit adam nan jireni ke eri gayan adaba afekia ahâr a ni ti, maslaja gani nani ti Melefit amavi sifa. » ¹² Nahkay divi ga wakita ge Mawiz akaba divi ga mafaki ahâr ke Melefit ti nday gergari. Abu mabakiani a wakita ge Mawiz ni bu nahkay hi : « Maslaja ya ti agaskaba ere ye ti abu mabakiani a wakita hini bu na mak agray

* 3:6 Menjekiani 15.6. † 3:8 Menjekiani 12.3. ‡ 3:10 Mimbiki 27.26. § 3:12 Menjay Levi 18.5.

zlam gani nani dek nahema, Melefít aməvi sifa azuhva nani. ⁵

¹³ Ay leli ti mādəbay Divi ya ti Məwiz əbəki ni dek do, nahkay akal Melefít etikwesl leli, awal leli ana seriya. Ay *Krist əmba leli a; Melefít əwəl nañ ana seriya a kəla geli vu. Məsara, əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi: « Maslaña ya ti *tədarfəña nañ kə təndal a ni ti Melefít etikwesla nañ a əndava. * » ¹⁴ Yezu Krist əgray nahkay ti, əwaya ti nday ya ti nday ndam Zəde do ni nday day tənğət *sulum ge Melefít ya əgri ana Abraham ni; atənğət ti nday ya ti təbu akaba Krist akada mis bəlan ni. Ahaslani ti Melefít ədəmbiya, ədəm aməvi Məsuf gayan ana mis; əwayay məviani ti ana leli ya məfəki ahər ke Krist ni.

Melefít əwəlkabu pakama gayan akaba Abraham

¹⁵ Bəza ga mmawa, nazay mazavu ga zlam ya ti mis tagray ni. Tamal mis ti ma gatay dek bəlan təwəlkabə ma gatay a ti, maslaña ya ti ədəm ma gani ma masakani ahkay do ni eferkiviyyu ma nahən ti ti əbi. ¹⁶ Nahkay day Melefít *əwəlkabu pakama gayan akaba Abraham, əhi: « Anəgruk sulum goro, anəgri ana wur huđ gayak daya. † » Nğay aməgri ana bəza huđ gayan ti ədəm ndo: nahkay ədəm aməgri ana mis kay do, ana mis bəlan ciliñ. Məsara, əbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi: « Anəgri ana wur huđ gayak. » Wur huđ gayan nani ti *Krist. ¹⁷ Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi: Melefít əwəlkabə pakama gayan ata Abraham a əndava. Vi diñ diñ fad ana kru kru mahkər ka ahər gani day kwa ti ədəfiki *Divi gayan ana Məwiz. Ay pakama ya əhi ana Məwiz ni ti əzay məlan ga pakama ya əwəlkabu ata Abraham ni koksah, adaba ere ye ti Melefít ədəm aməgri ni ti əgray eədəfın. ¹⁸ Tamal Melefít avi zlam ana mis ti azuhva tədəbay Divi ya ti Məwiz əbəki a wakita gayan ni bu ni ti, əvi ana tay akada gayan ya ədəmbiyu aməvi ana tay ga sulum ni do. Ay ti əgravu nahkay do, adaba Melefít əwəlkabə pakama gayan akaba Abraham a, əhi: « Anəvuk zlam ga sulum. »

Melefít ədəfiki Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ?

¹⁹ Ay tamal nahkay ti kəlan gani Melefít ədəfiki *Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ? Ədəfiki ti, ti leli məsər məbu magudar zlam kə eri ge Melefít. Melefít ədəfiki ti ga hayañani, duk əbivoru ana mara ga wur huđ ga Abraham ya Melefít ədəmkibiyyu ma ni. *Divi ge Melefít ya Məwiz əbəki ni ti *məslər ge Melefít təhi, mək Məwiz day əhəngri ana

ata bəñ geli. † ²⁰ Tamal maslaña əbu əhəngri ma ana mis ndahañ ni ti, ma ya ti əhəngri ni ti gayan gayanani do. Ay ka ya ti Melefít əhi ma ana Abraham ni ti, nañ nañani əhi ana ma gayan, do ni ti maslaña nahən əhəngri ana Abraham do.

²¹ Əgia nahkay ti Divi ge Melefít ya ədəfiki ana Məwiz ni ti awayay ədəmvaba pakama ya əhibiyu ana Abraham ni ti pakama masakani aw ? Aha, nahkay do ! Tamal mis tənğət *sifa ya əndav day-day do ni ana Divi ya Məwiz əbəki ni eədəfın ti, akal Melefít ədəm mis jireni ti azuhva pakama gani nani. Ay ti əgravu nahkay do. ²² Ere ye ti pakama ge Melefít ədəm əgravu eədəfın ni ti nihi: mis a duniya bu dek təğudara zlam a, təsliki məmbrəñani do; təgia evidi gana, akada nday a danğay bu. Agravu nahkay ti Melefít awayay əgri sulum gayan ana ndam ya ti təfəki ahər ka Yezu *Krist a ni. Sulum gani nani ti Melefít ədəmkibiyyu ma ahaslana, mis tənğət ti azuhva təfəki ahər ka Yezu Krist, do ni ti tənğət do.

²³ Ahaslani ti divi ga məfəki ahər ke Krist əbi fañ bi. Ka sarta gani nani ti Melefít əjəgay leli ana Divi ya ti ədəfiki ana Məwiz ni akada leli a danğay bu. Ahətay sarta ya aməngazli divi ga məfəki ahər ka Yezu Krist ana leli ni. ²⁴ Nahkay Divi ya Məwiz əbəki ni ti əgia akada ga maslaña ya əbi slimi ana bəza ni. Melefít əvi ana leli ti, ahətay sarta ga Yezu Krist ya amara ni, ti mādəm leli ya ti məfəki ahər ka Yezu Krist ni ti leli ndam jireni. ²⁵ Nihi ti Yezu Krist əñjia, leli məbu məfəki ahər. Nahkay ti təwi ga bay məbi slimi ana leli ni əndava; Divi ge Melefít ya Məwiz əbəki ni əbi ana nğəda ga məğur leli va bi.

²⁶ Lekələm dek kəfumkia ahər ka Yezu Krist a, nahkay ti kiguma bəza ge Melefít a. ²⁷ Lekələm ya *təbaray kuli ana slimi ge Krist ni dek ti kiguma akada mis bəlan akaba nañ a. Kəmbatəmka majalay ahər gekuli a, nihi ti kəbum kəjalum ahər akada ge Krist ni. ²⁸ Nahkay ku nak zal Zəde, ku nak zal Gres, ku nak evidi, ku nak evidi do, ku nak zal, ku nak wal nəngü ni əgray arañə do; lekələm dek kiguma ka ahər bəlan akaba Yezu Krist a akada mis bəlan. ²⁹ Krist ti wur huđ ga Abraham; lekələm ndam ge Krist, nahkay ti lekələm day kiguma bəza huđ ga Abraham a. Nahkay kəngatuma *sulum ge Melefít ya əhibiyu ana Abraham, əhi « Anəvuk » na.

4

¹ Ma goro ya nawayay nəhi ana kuli ni ti nihi: wur tamal bəñani ədəm ara azum mekeji gayan, ay nañ wur gəziteni mba ti, ku zlam ni dek gayan nəngü ni nañ akada

* 3:13 Mimbiki 21.23. † 3:16 Məñjay Məñjakiani 12.7. ‡ 3:19 Ndam Zəde tədəm pakama ge Melefít ya Məwiz əbəki ni ti məslər ge Melefít təhəngri. Ay mədi ahər ana pakama gani a Wakita ge Melefít bu do.

evidi. ² Ka sarta nani ti mis tæbi slimi, tæbi slimi ana zlam gayan ni daya, duk abivoru ana sarta ya bænjani âdæm amæzum mekeji gayan ni. ³ Leli day nahkay : ka ya ti leli mæfæki ahâr ka Yezu fan ndo ni ti leli akada bæza, leli evidi ga *mæsuf magædavani ya tægur duniya ni. ⁴ Ay sarta ya ti Melefit âfækad ni âra ênjia ti âslærbiyu Wur gayan. Êwi nanj ti wal ; tiwi nanj ti e kidin ga ndam ya ti tadæbay Divi ya Mæwiz æbæki ni bu. ⁵ Tiwi nanj nahkay ti, ti mambaya ndam ya tadæbay Divi gani nani na, ti leli dek mîgi bæza ge Melefit.

⁶ Ere ye ti adafaki kiguma bæza ge Melefit a ni ti nihi : Melefit âslærvabiya Mæsuf ga Wur gayan ana leli a mæbæruv va. Mæsuf gani nani nanj æbu azlah, adæm : « Aba, Baba. * » ⁷ Êgia nahkay ti ku way way do e kidin gekali bu nanj evidi va do, êgia wur ge Melefit a. Nahkay ti Melefit amægri sulum gayan ya ti âdæm amægri ana bæza gayan ni ana kuli bilegeni. Nani dek ti tæwi ge Melefit.

Pol awayay ti ndam Galasi tijikia ke divi a ba

⁸ Ahaslani ti lekulum evidi ga zlam ga duniya ; zlam nday nani ti Melefit do. Ka sarta nani ti Melefit nanj way ti kæsærum do. ⁹ Ay nihi ti kæsæruma Melefit a. Nædæm nahkay ti, nawayay nædæm Melefit æsær kuli enji. Ahaslani ti *mæsuf magædavani ya tægur duniya ni tæcahia zlam ana kuli a, ay kæmbrænuma. Zlam nday nani ti zlam masakani, njæda âfæn kâ tay bi : nihi ti kædæbum zlam nday nani keti ti kamam ? Kawayum kigum evidi ga zlam nday nani keti ededin aw ? ¹⁰ Ere ye ti kajalumki ahâr ni ti vad gærgærani, kiyi gærgærani, sarta gærgærani akaba vi gærgærani nara ti tagrafæn wumæri ni ni. ¹¹ Ere ye ti kægurum ni ti ahælu ahâr, nædæm bi tæwi goro zlæzladani ya nægray e kidin gekali bu ni ti emigi tæwi masakani.

¹² Bæza ga mmawa, nahængalay kuli, nawayay ti kigum akada nu, adaba nu ti nigia akada kuli a. Ere ye ti kægudærumu ku gæzit ni ti æbi. ¹³ Kæsæruma nara afa gekali a, næhi *Ma Mæwæni Sulumani ana kuli ye enjenjeni ni ti nængæt ahar gani ti adaba næbesey do. ¹⁴ Armæwær goro ni ti êgia zlam zlæzladana kè eri gekali a. Ku tamal nahkay nængju ni kænjakum nu ndo, kægæsumkabá nu a. Kægæsumkabu nu ti akada nu *mæsær ge Melefit, akada nu Yezu *Krist simiteni. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti kæmærumva dal-dal, ay nihi ti mam ægrakivu ke kuli mam ? Ma goro ya nædæm ni ti ma ge jiri : kawayuma nu a dal-dal. Tamal ægrava tata ti ku eri gekali tekedí akal kæhælumaba kæbumua. ¹⁶ Êgia

næbu næhi ma ge jiri ana kuli ti nigia zal ezir gekali a zla do aw ?

¹⁷ Mis ya ti tæhurkiviyu ke kuli ni ti tæza njæda gatay a dek ga magray tæwi e kidin gekali ba. Ay tægur nahkay ti tæwayay mægri zlam sulumani ana kuli do. Tawayay ti tedekaba nu akaba kuli a, ti kæmbrænum nu, kæzum njæda gekali dek ga madæbay tay. ¹⁸ Mis azay njæda gayan dek ga magray zlam ti æðalay, ay ti ahâr âdæm zlam ya ti agray ni ti zlam sulumani kwa. Nahkay ahâr âdæm ku nu næbu akaba kuli, ku nu næbi akaba kuli bi nængju ni kæzum njæda gekali dek ga madæbay nu kælavad. ¹⁹ Lekulum ti akada bæza goro, ay nihi ti akada lekulum a huð bu keti, niwi kuli ti næcakay daliya dal-dal. Anacakay daliya gani ti duk abivoru ana sarta ya ti majalay ahâr gekali dek êgia akada ge Krist a ni. ²⁰ Nawayay ti akal nihi ti nu e kidin gekali bu ! Nahkay ti akal næsær ahæmamam næhi ma goro ana kuli ni, adaba nihi ti næsær ere ye ti næhi ana kuli ni va do.

Ata Sara nday ata Agar

²¹ Lekulum ya ti kædæmum kawayum madæbay *Divi ge Melefit ya Mæwiz æbæki ni ti, ma ga wakita gani nani ya âdæm ni ti kicum ndo waw ? Hængurumufæn nimi ! ²² Abæ mæbakiani a wakita gani nani bu nahkay hi : Bæza ga Abraham tæbu cæ, bælanani ni evidi ewii, nahanj ni ti ni wal gayan ye evidi do ni ewii. † ²³ Wur ge evidi ni ti tiwi nanj akada ge mis ya tiwi bæza ni, ay wur ga nanj ye evidi do ni ti tiwi nanj akada nani do ; tiwi nanj ti azuhva ge Melefit ya æhi ana Abraham « Ekiwi wur » ni. ²⁴ Pakama gani nani awayay adæfiki zlam nahan ana leli. Wæl cæni ni ti akada pakama gærgæri cæ ya ti Melefit *æwælkabu akaba mis ni. Pakama ge Melefit ya æwælkabu akaba ndam *Izireyel, æhi ana Mæwiz ka hæma *Sinayi ni ti Agar. Ndam ya ti tadæbay pakama gani hini ni ti nday evidi. ²⁵ Agar ti awayay adæmvaba hæma Sinayi ya ka huð Arabi ni. Awayay adæmvaba Zeruzalem ya kani daya, adaba ndam Zeruzalem ya kani ni ti nday dek evidi. ²⁶ Ay Zeruzalem nahanj æbu agavæla ; ndam Zeruzalem gani nani ti evidi do. Leli ti ndam ga kæsa gani nani, tiwi leli ti eslini. ²⁷ Abæ mæbakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nak wal dagæl, nak ya kiwi wur day-day ndo ni mærvu,

nak ya ti kæcakay daliya ga wur miwæni ndo ni gray salalay.

Adaba nak ya ti zal gayak æmbrænja kur a, ændæhadfuk do ni,

ekiwi bæza dal-dal ætama ga wal nahanj ya tandæhadkabu ata zal gayan na. † »

* 4:6 Æna ma ga ndam Zude « Aba » ti awayay adæmvaba « Baba. » † 4:22 Mænjay Mænækiani 16.15 ; 21.2. Evidi ni slimi gani Agar, nanj ya ti evidi do ni slimi gani Sara. ‡ 4:27 Izayi 54.1.

²⁸ Bəza ga mmawa, lekələm ti bəza ge Melefıt ededıñ ededıñeni ; kigəm nahkay ti azuhva pakama ge Melefıt ya əhi ana Abraham « Ekiwi wur, » mək ewi Izak ni : nahkay ti lekələm akada Izak, lekələm akada wur ya Abraham ewifıñ kə evidi na do. ²⁹ Ahaslani ti Ismayıl wur ya tiwi nañ akada ge mis ya tiwi ni ti ağria daliya ana Izak wur ya tiwi nañ əna nədə ga *Məsuf ge Melefıt na. Ku kani day əbu agravu nahkay, ³⁰ Ay ti cəm pakama ge Melefıt ya əbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni. Əbu məbəkiani nahkay hi : « Garay evidi ni nday ata wur ye ewi ni. Adaba wur ge evidi ti əzum mekeji ga bəñani do simiteni, si wur ya ti mənani evidi do ni kwa. § » ³¹ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa, wal ya ti nañ evidi ni ewi leli do ; ewi leli ti wal ya ti evidi do ni.

5

Ahər ədəm miği evidi ge Divi ya Məwiz əbəkini ba

¹ *Krist ağray ti mətamfəña kə *Divi ya Məwiz əbəkini, ndam *Zade tədəbay na. Ağray nahkay ti, ti miği evidi gani va ba. Nahkay ti zum nədə gekəli dek, kəñgumiyu e evidi ni vu va ba.

² Nu Pol nəhi ana kəli nahama, tamal kawayum *təkeli kədi ana kəli ti Krist əgia zlam masakana, adaba əjənaki kəli va do. ³ Nəhi ana kəli keti, maslaña ya əkeley kədi ni ti ahər ədəm maslaña gani nani mədəbay Divi ya ti Məwiz əbəkini a wakita gayan bu ni dek. ⁴ Tamal kawayum Melefıt mədəm lekələm ndam jireni adaba kədəbum Divi ya ti Məwiz əbəkini ni ti, kəmbəñuma Krist a, kədəmva akaba nañ a, kisləmki mənğət *sulum ge Melefıt ni va do. ⁵ Leli ti ni məsəra Melefıt amədəm leli ndam jireni kə eri gayan ti adaba məbu məfəki ahər ke Krist. Leli məbu mahətay zlam ge Melefıt gani nani ya ara agray ni ti əna nədə ga Məsuf gayan. ⁶ Tamal kəfəki ahər ka Yezu Krist a ti ku təkələka kədi a, ku təkələk ndo nəngu ni, ağray araya do. Ere ye ti əbələfəñ kə Melefıt ni ti nihi : kəfəki ahər ke Krist, kədəfəki məfəki ahər gayak ni əna mawayay mis.

⁷ Ka ya ti kəfumki ahər ke Krist enjenjeni ni ti kəgrum zlam dek kigeni kigeni. Ay nihi ti way əcafəña kəli ga mədəbay divi ge jiri a ni way ? ⁸ Bay ya ti ağosay kəli nahkay ni ti Melefıt do : Melefıt əzalay kəli ti ga mədəbay divi gayan. ⁹ Ma ge mis ya tədəm : « *Miwisın gızit əkibu ka zlam ti ewisınaba zlam na dek » ni ti jiri ededıñ. ¹⁰ Nəsəra lekələm day majalay ahər gekəli dek akada goro ni, adaba leli dek akaba Bay geli akada mis bəlan. Maslaña ya ti ewisirikaba ahər

ana kəli a ni ti ku nañ way nəngu ni Melefıt amatraə nañ.

¹¹ Bəza ga mmawa, tamal nədəm təkeli kədi ana mis kekileña ti, mis təgru daliya kekileña ti kamam ? Tamal nədəm nahkay ti akal pakama geli ya mədəm *tədəfəñ Yezu kə təndal ni əwəri bəruv ana mis va do. ¹² Nday ya ti tiwisiri ahər ana kəli, tədəm təkeli kədi ana mis ni ti təslafəña kədi kə tay a bilegeni !

¹³ Bəza ga mmawa, Melefıt əzala kəli a, nahkay ti lekələm evidi va do. Ay lekələm evidi va do ni ti, nğay kisləmki magray zlam kwanə kwanə akada ya kawayum ni ti kəhumi ana ahər ba. Ere ye ti ahər ədəm kəgrum ni ti wayumvu, ti ku way way do məgri zlam sulumani ana maslaña nahan. ¹⁴ Əbu məbəkiani nahkay hi : « Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahər gayak ni. » * Tamal kəbu kagra nahkay ti, kəgra zlam ya ti əbu e Divi ya Məwiz əbəkini ni bu, ədəm təgray na dek əndava. ¹⁵ Ay tamal lekələm akada ga zlam ge gili cudayani, təjavu aslar, təhapədvu ni ti bumvu slimi, do ni ti ekizınəmvu.

Divi ga Məsuf Njəlatani akaba divi ya məbərurv geli awayay ni

¹⁶ Ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nihi : grum zlam ya ti *Məsuf Njəlatani ahi ana kəli grum ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum zlam ya məbərurv gekəli awayay ni va do. ¹⁷ Adaba ere ye ti məbərurv gekəli awayay ni ti Məsuf Njəlatani əwayay do ; ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti, məbərurv gekəli əwayay do : nday cəni təkəboru do. Əgia nahkay ti kisləmki magray ere ye ti kawayum magrani ni do. ¹⁸ Tamal Məsuf Njəlatani agur kəli ti nğasa əki ke kəli ga mədəbay *Divi ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni va bi.

¹⁹ Zlam ya ti məbərurv ge mis awayay magrani ni ti mis dek təsəra, zlam gani nday hi : magray hala, magray mesəwehvə, magray zlam ya təbəkini mimili ke mis ni, ²⁰ magray pəra, matak, mizirey mis, mahəngay ma, magray solu, məzum bəruv dal-dalani, magray eri, medeveni akaba mis, mawayay ma ge mis do, ²¹ məfəki eri ka zlam ge mis, məvi vu ana zum, magray zlam ga muru ga muru, akaba magray zlam ndahan akada nday nani. Nəhia ana kəli a əndava, nəhi ana kəli keti : ndam ya ti tagray zlam nday nani ti təsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefıt vu do.

²² Ay təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray a məbərurv geli bu ni ti akada bəza ga mənğəhaf ya ewi ni : təwi gani nani dek ti bəlan. Zlam gani nday hi : mawayavani, məməravani, manjəhad sulumani, məbeseni,

majalaki ahàr sulumani ke mis, mægri zlam sulumani ana mis, magray jiri, ²³ manjèhadani kuđufa, mæbi slimi ana ahàr. Zlam nday nani ti *Divi ge Mùwiz ya àbèki a wakita gayan ni bu ni àcafəŋja mis ga magrana do simiteni. ²⁴ Ndam ge *Krist ti tàmbrəŋja zlam magədavani ya ti mæbərur gatay awayay magrani na. Ègia akada *tədarfəŋja zlam gani nani kà təndal a. ²⁵ Leli mæbu àna sifa ti àna njədə ga Məsuf Njəlatani. Nahkay ti ahàr àdəm Məsuf Njəlatani mægur leli kəlavad. ²⁶ Miji zlabay ba, mæzumi bərur ana mis ba, mægri solu ba.

6

Ku way way do e kiđŋ geli bu mægri sulumana maslaŋa nahaj

¹ Bəza ga mmawa, tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti ahàr àdəm lekəlam ya ti kədəbum divi ga *Məsuf Njəlatani ni humi ma ti mənġukiyu ke divi. Humi ti àna cəkəđani. Ay ku way way do mæbavu slimi, do ni ti bi naŋ day emijikia ke divi a. ² Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana kuli a ti jənumvu. Tamal kəgrum nahkay ti kədəbuma divi ge *Krist na àndava. ³ Tamal ti maslaŋa azay ahàr gayan adəm naŋ gəđakani, ambatakani do èsli arəŋa do nahəma, agosay ahàr gayan gayəŋani. ⁴ Ku way way do ahàr àdəm māmənjaləŋ ka manjèhad gayan ciliŋ. Nahkay tamal àdia ahàr ana zlam ya ti aməri mæbərur na ti māməruru adaba àgra təwi sulumana, do ni ti àġurfəŋ ahàr gayan kè mis ndahaŋ ba. ⁵ Adaba ahàr àdəm ku way way do mægri təwi ya ti Melefit àhi mægri ni àna ahar gayan gayəŋani.

⁶ Maslaŋa ya ti təcahi ma ge Melefit ni ti, a huđ ga zlam ya ti àŋgəta ni bu dek ti mævi ana maslaŋa ya ti acahi zlam ni bilegeni.

⁷ Kəgosum ahàr gekuli ba : maslaŋa ya ti azay Melefit akada zlam masakani ni ti Melefit amatraə naŋ dal-dal. Adaba tamal kizligia zlam a ti kara kabaz day ere gani nani. ⁸ Mis day nahkay : tamal àgra zlam magədavana ya ti mæbərur gayan awayay na ti zlam gayan ya ti àgray ni aməmbivu kisim. Tamal àgra zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay na ti, Məsuf Njəlatani ni aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. ⁹ Məgrum zlam sulumani kəlavad, ahar àdəgafəŋja kè leli a ba. Adaba vad ya Melefit àfəkad ni em-injia ti Melefit amægri sulum gayan ana leli adaba məmbrəŋ magray zlam sulumani ndo. ¹⁰ Nahkay ti ka ya ti mənġətuma ahar ga magray təwi ya ti ajənaki mis na ti mægri ana mis dek. Ahar gəđakani mægri ana ndam ya təbu akaba leli, təfəki ahàr ka Yezu ni.

Pol endeveŋ ma gayan àna mæziaba azay slimi ana mis a

¹¹ Nihi ti mənġumki, nəbiki ana kuli ana ahar goro goroani, nəbiki ti àna asak ma gəđakani gəđakani. ¹² Nday ya ti tawayay mæfəki ŋgasa ke kuli ge *mekeli kudi ana kuli ni ti, nday ti tawayay ti mis ga duniya təzlabay tay azuhva təwi gatay ya tagray ni. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis təgri daliya ana tay ba ciliŋ : təsəra tamal maslaŋa adəm Melefit ahəŋgay mis azuhva *Krist ya àmətfəŋ kà təndal ni ciliŋ ti mis təbu təgri daliya ana maslaŋa gani. ¹³ Nday gani ti tekeli kudi ana tay a, ay təbi tədəbay *Divi ya Mùwiz àbèki a wakita gayan ni bu ni dek bi. Tədəm tèkeli kudi ana kuli ti adaba tawayay tiji zlabay àna kudi ya tekeli ana kuli ni. ¹⁴ Nu ti niŋi zlabay do. Ay tamal niŋi zlabay ti, àki ka Bay geli Yezu Krist ya àmətfəŋ kà təndal ni ciliŋ. Yezu àra àməta nahkay ti zlam ga duniya tigia zlam masakana kè eri goro a, akada *tədarfəŋja tay kà təndal a. Nu day niŋia zlam masakana kè eri ga ndam ga *duniya, akada tədarfəŋja nu kà təndal a. ¹⁵ Nahkay ku tekeli kudi ana mis, ku tèkeli kudi ana mis do nənġu ni, àgray arəŋa do. Pakama ya ti àtam pakama ndahaŋ ni dek ti nihi : Melefit àgray ti migia mis mawena azuhva təwi ge Krist a. ¹⁶ Nday ya ti təgəskabá ma goro hina ni ti, Melefit mājənaki tay, mægri ti tənġəhadkabu àna sulumani. Melefit mægri ana tay nahkay adaba nday ti ndam *Izireyel gayan edeđiŋ.

¹⁷ Kwa kani nawayay ti maslaŋa àhəlu muru wa ba, adaba nu nəbu àna mandava kà vu goro : mandava gani nday nani ti tədəfəki nu mis ga Yezu.

¹⁸ Baza ga mmawa, Bay geli Yezu Krist mægri sulum gayan ana kuli dek ; sulum gani nani mənġəhad a mæbərur gekuli bu ti. Aya nahkay.

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Efez ni
Ere ye ti mǎdǎmki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Efez ni**

Maslaɗa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdafa slimu gayan a : àbǎki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.1). Leli mǎsǎr sarta ya àbǎki wakita ni do, mǎsǎr mǎlan ya àbǎki ni do daya. Ma ga Pol hini ya àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, àbǎki ti ana ndam Efez : Efez ti kǎsa gǎdǎkani ka had Azi. Pol ànjǎhad eslini vi mahkǎr (Tǎwi 20.31), ay a wakita hini bu ni ti àbǎki akada ga bay ya ti àhi ma ana ndam ya nan àsǎra tay a ni do. Àgri sa ana mis do, àlǎgi ana mis akada gayan ya àgray a wakita ndahan bu ni do. A wakita ndahan ya tǎbǎki ahaslani ni bu ni ti ma ya ti « kǎbum a kǎsa Efez bu ni » (1.1) àvu bi ; nahkay mis ndahan tǎdǎm wakita hini ti Pol àslǎriuru ana ndam ga kǎsa gǎrgari kay bǎlan àna bǎlan ga mǎhi ma ana ndam ga Yezu dǎk. Ay tamal nahkay ti tǎzay wakita ya tǎslǎriuru ana ndam Efez ni cilin, tǎfiyu a Wakita ge Melefit vu ; tǎmbrǎj wakita ya tǎslǎriuru ana ndam ga kǎsa ndahan ni dǎk.

Nahkay pakama ga Pol ya àdǎm a wakita hini bu ni ti kwa ka mǎnjǎki gani àhi ana ndam ga Yezu dǎk. Ànjǎki, àdǎm àna tǎwi ge Krist ti Melefit àgria zlam sulumani ana leli a kay : Melefit àdaba leli a, mǎgia bǎza gayan a ; àmbǎrfǎja zlam magudarani geli ni kǎ leli a dǎk ; àgray ti mǎci ma gayan mangahani ni. Ahaslani ti leli akada mis mamatani, nihi ti mǎbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; mǎgia akada mis a bǎlan. Nahkay Pol ahǎngalay Melefit ti ndam gayan ni dǎk tǎci zlam sulumani ya ti Melefit àgri ana tay ni lala : àgri zlam nday nani dǎk ana tay ti azuhva tǎwi ge Krist (1-3).

Leli mǎgia bǎza ge Melefit a ti, ahǎr àdǎm mǎnjǎhadum ahǎmamam ? Pol àdǎm mǎciwu, mǎwayumvu, ku way way do mǎgray tǎwi àna njǎda ge Melefit ya àvi ni ; mǎmbrǎnjum zlam magudarani dǎk ; ku way way do, ku zal, ku wal, ku wur, ku ata bay a bǎza, ku evidi, ku bay mǎgur evidi, mǎnjǎhad akada ge Melefit ya awayay ni cilin. Melefit àvia njǎda ana leli a dal-dal : njǎda gani nani ti akada zlam ahar ga zal slewja, si mǎgray tǎwi àna nan lala. Ahar gǎdǎkani mǎhǎngalay Melefit kǎlavad, mǎmbrǎnjum ba. Tamal magray nahkay ti Seteni àgosay leli koksah, àgri aranja ana leli koksah (4-6).

Pakama ga Pol ya àhi ana ndam ga Yezu ahaslani ni ti, ahǎr àdǎm leli day mǎgǎsumkabu. Si mǎci pakama gayan ni, mǎgray tǎwi àna nan kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nigia zal asak ga Yezu *Krist a. Nǎbikioru wakita hini ana kulɩ ndam *njǎlatani ya kǎfumki ahǎr ka Yezu Krist, kǎbum a kǎsa Efez bu ni. ² Bǎj geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kulɩ, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit agri zlam sulumani kay ana ndam ga Yezu

³ Ahǎr àdǎm mǎzlǎbum Melefit, Bǎj ga Bay geli Yezu *Krist, adaba àgria zlam sulumana dǎk ana leli àna Mǎsuf gayan a. Zlam sulumani gani nday nani ti a duniya bu do, nday e melefit bu. Àgri tay ana leli ti adaba leli mǎbu akaba Yezu Krist akada mis bǎlan palam. ⁴ Wudaka Melefit àgraya mǎlan a ti àdǎkiba leli a, ti mǎgi mis *njǎlatani ke eri gayan, ti àngǎfǎja zlam magǎdavani kǎ leli ba. Àdǎkiba leli a nahkay ti, ti mǎgi akaba Yezu Krist akada mis bǎlan.

Nan gani àwaya leli a dal-dal, ⁵ nahkay àdǎmbiya kwa ahaslana emigi bǎza gayan àna tǎwi ga Yezu Krist. Àgray nahkay ti ka mawayay gayan adaba àbǎlafǎja dal-dal, ⁶ awayay ti mis tǎsǎr nan gǎdǎkani, tǎzlǎbay nan azuhva sulum gayan ya àgri ana leli ni. Àgri sulum gani nani ana leli ti àna wur gayan bilin bilinjenɩ ni. Awayay nan dal-dal.

⁷ Leli mǎgia akaba Yezu Krist a akada mis bǎlan, adaba Melefit àmba leli àna mimiz ga Yezu a, àmbǎrfǎja zlam magudarani geli ni kǎ leli a. Àgray nahkay ti, awayay adǎfaki sulum gayan ti kay dal-dal. ⁸ Sulum gani ya àvi ana leli ni àsǎbay ; àgray ti leli mǎsǎr zlam akaba mǎci ere ye ti awayay ni dǎk. ⁹ Ere ye ti Melefit awayay amagray kama ni mangahani, ay ti àdǎfiaba ana leli a. Ere gani nani ti àbǎlafǎja dal-dal. Àdǎmbiya kwa ahaslani, amagray àna tǎwi ga Yezu Krist. ¹⁰ Ere gani nani ti amagray ka sarta ya ti amaslmalakabǎ zlam a dǎk ni. Ere gani nihi : amǎngasikabu ahǎr ana zlam dǎk, zlam ya agavǎla dǎk akaba zlam ya a ga had ni dǎk, ti bay bǎlan mǎgur tay. Bay gani nani ti Krist.

¹¹ Leli ndam *Zude ya mǎbu akaba Krist akada mis bǎlan ni day Melefit àvia ja gani geli ana leli a. Melefit àgraya zlam a dǎk ka mawayay gayan a akada gayan ya àdǎmbiyu ahaslani na, nahkay àdababiya leli kwa ahaslana. ¹² Leli ndam ya mǎfiki ahǎr ke Krist enjenjenɩ ni Melefit àdababiya leli a nahkay ti, adaba awayay ti mis tazlǎbay nan dal-dal azuhva zlam ya àgri ana leli ni.

¹³ Lekulɩm day kǎbum akaba Krist akada mis bǎlan, adaba kǎcuma pakama ge jiri a, *Ma Mǎweni Sulumani ya Melefit ahǎngay kulɩ àna nan na. Nahkay kǎfumkia ahǎr ke Krist a, nan day àvia Mǎsuf gayan ana kulɩ

a akada ya ðəmbiyu ahaslani ni. *Məsuf Njəlatani ya əvi ana kəli ni ti akada zlam gayan ya əgrakia ke kəli a, adafaki ti lekələm gayan ni. ¹⁴ Əvi Məsuf Njəlatani nani ana leli ti adafaki amara mahənggay leli edədiŋ edədiŋeni ka ya ti emendeveriŋ təwi gayan dəkeni ni. Nahkay ti məzləbum naŋ dal-dal azuhva təwi gayan ya əgri ana leli ni.

Pol ahəngali Melefit ana ndam ga Yezu

¹⁵ Nahkay zla nahəma, nəgri səsü ana Melefit azuhva ere ye ti kəgrum ni, adaba nıcia lekələm kəfumkia ahər ka Bay geli Yezu a, kəwayum ndam ge Melefit dek daya. ¹⁶ Nahkay nəbu nəgri səsü ana Melefit kəlavad azuhva ere ye ti kəgrum ni, nəmbrəŋ do. Nəbu nahəngali Melefit ana kəli daya. ¹⁷ Melefit ti naŋ Melefit ga Bay geli Yezu *Krist, naŋ Bəŋ geli gədakani ya mazləbay ni. Nahəngalay naŋ ti məvi məsər zlam, mədəfiki ana kəli ahəmamam kəsərunkivu naŋ ni. ¹⁸ Nahəngalay naŋ keti ti məfiviyu majalay ahər sulumani ana kəli a ahər vu, ga məsər ere ye ti azalaki kəli ga məviani ana kəli ni, ga məsər sulumani ya ti əgri ana ndam gayan ni. Sulumani gani nani ti kay dal-dal, ətama zlam ndahaŋ na dek. ¹⁹ Nahəngalay Melefit ti kəsərüm njədə gayan gədakani ətama njədə ndahaŋ a dek. Njədə gayan gani nani ti əgri təwi ana leli əna naŋ, leli ndam ya məbu məfəki ahər ka naŋ ni. Əna njədə gani nani ti ere ye ti əsliki magrani əna naŋ do ni ti əbi. ²⁰ Əna njədə gani nani ti ahəngaraba Krist e kisim ba, mək əfəkad naŋ kə gəway gayan e melefit bu ka məlan ga gədakani. ²¹ Eslini ti Krist agur *məslər ge Melefit akaba gədakani gatay dek, agur bəbay dek akaba ŋumna dek daya. Ku ndam njədə-njədani weley weley do dek ya mis tacali slimi ana tay ni ti Krist agur tay daya. Agur nday ya təbu ka sarta hini ni cilin do, agur nday ya atələbu ka məlan məwəni ya Melefit amagra ya ni daya. ²² Nahkay Melefit əmbriva zlam a dek a ahar va ana Krist a. Əfəki naŋ gədakani ka ahər ga zlam dek, əfiyu naŋ bay gədakani ga ndam gayan ya *təcacalavu ku eley eley do dek ni. ²³ Ndam ya təfəki ahər ke Krist ni dek ti nday dəkeni tigia vu gayan a, adaba njədə gayan dek əvu a tay bu. Krist ti njədə ge Melefit dek əvu a vu gayan bu daya, njədə ge Melefit ya ahəcikivu ana naŋ ni ti əbi simiteni.

2

Melefit ahəngala leli əna sulum gayan a

¹ Ahaslani ti lekələm kəbum akada ge kisim ni kə meleher ge Melefit adaba kəgudarumbiya zlam a dek. ² Kəgudarumbiya zlam a kəlavad ka sarta gani nana akada ge mis ndahaŋ ya tagudar zlam a duniya bu

ni. Lekələm kəcəmikia slimi ana bay njəd-njədani magədavani na. Bay gani nani agur məlan ya a gala-gala ge melefit bu akaba had ni, nani məsuf, agray təwi ka sarta hini a vu ge mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni bu. ³ Leli dek ahaslani day leli məbu akada gatay ni, kəlavad məğrabiya zlam magədavani ya məsaruv geli əwayay na. Məjalakibiya ahər ka zlam ya təbəlafəŋbiya kə leli a na cilin. Manjəhad geli ti nahkay. Əna manjəhad geli gani nani ti akal Melefit amatra6 leli akada ya amatra6 nday ndahaŋ ni.

⁴ Ay ti amagra y nahkay va do. Melefit ti awayay leli dal-dal, məsi cicihi gədak. ⁵ Ku tamal leli məbu akada ge kisim ni kə eri gayan adaba məğudara zlam a nəŋgu ni, əvia sifa ana leli a ka ahər bəlan akaba *Krist a. Naŋ ahəngay kəli ti ga sulum gayan. ⁶ Leli ti migia akada mis bəlan akaba Yezu Krist a. Nahkay Melefit ahəngaraba leli a ka ahar bəlan akaba Krist e kisim ba, əbəhada leli a digusgus ka ahar bəlan akaba Krist e melefit ba daya. ⁷ Melefit əgri zlam sulumani gani nani ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist nahkay ti, adaba awayay adəfiki ana mis ga sarta ya əbiyu kama ni ahəmamam sulum gayan ti gədakani əsəbay ni. ⁸ Melefit ahəngay kəli ti ga sulum gayan edədiŋ : əgri sulum gani nani ana kəli adaba kəfumki ahər ka naŋ, do ni ti əgri ana kəli ti ka duwa ge təwi gekəli ya kəgrumi ni do. Zlam gani nani dek ti Melefit əgri ana kəli ga sulum gayan zlam gayan. ⁹ Nahkay ti ahəngay kəli adaba lekələm kəgruma təwi sulumana palam do, ahəngay kəli ga sulum gayan cilin, ti ku way way do əji zləbay əna təwi gayan gayanani ba. ¹⁰ Bay ya ti əgraya leli a ni ti Melefit. Əgraya leli a ti, leli akaba Yezu Krist akada mis bəlan ga magray zlam sulumani. Zlam sulumani gani nani ti Melefit əslimalivabiya ana leli a kwa ahaslana ti məgray kəlavad.

Nday ya ndam Zude do ni tigia jiba bəlan akaba ndam Zude a

¹¹ Nahkay zla nahəma, sərümki jiba gekəli ahaslani ti jiba ga ndam *Zude do. Ndam Zude tədəm lekələm kədi gekəli *mekeleni do, gatay ni ti mekeleni. Tədəm nahkay ti, tədəmki ti ka zlam ge mis ya tagri ana vu gatay ni cilin. ¹² Sərümki ahaslani ti lekələm kəsərüm *Krist do, lekələm ndam *Izireyel do. Ahaslani Melefit *əwəlkabə məwəlvana akaba ndam gayan a, əhi ana tay aməgri sulum gayan ana tay, ay ti lekələm kəkumkibu bi. Ka sarta gani nani ere ye ti kəfumki ahər ni ti əbi. Kəsərumbiyu Melefit a manjəhad gekəli a duniya bu ndo daya. ¹³ Ahaslani ti nahkay, ay nihi ti akada nani va do. Ahaslani ti lekələm driŋ driŋ akaba Melefit, ay nihi əna təwi ga Yezu Krist nahəma lekələm kəbum kə gəway ge Melefit. Krist

àgray tawi nani ti àna mimiz gayan ya àbaya ni. ¹⁴ Nahkay leli dek manjèhadkabu àna sulumani ti azuhva Krist. Ahaslani ti ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni jiba gatay gèrgèri, ay nihi ti èbedekabá tay a, tigia jiba bəlan. Ahaslani ezir àbu e kidin gatay bu, akada gudu èdekaba tay a, nihi ti Krist àmèta ti èmbedkaba gudu gani nana. ¹⁵ Mawiz a wakita gayan ni bu adəmki ma ke *Divi akaba ka manjèhad ga ndam Zude, ay azuhva tawi ge Krist ti wakita nani àgray tawi va do. Krist àgray nahkay ti awayay ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tèdevevu, tigi akada mis bəlan. Jiba gatay gèrgèri va do, tigia nday manjèhadkabani àna sulumani akada mis bəlan. ¹⁶ Gayan ya àmèt kà təndal ni ti àzaba ezir ya àvu ahaslani e kidin gatay bu na. Nahkay tigia akada mis bəlan adaba àngalabakabá tay akaba Melefit a. ¹⁷ Nan àra a duniya va ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, àdəm si mis tənjuhədkabu akaba Melefit àna sulumani kwa. Àhi ana kuli, lekulum ya kəbum driñ driñ akaba Melefit ni, àhi ana nday ya təbu cifa cifa kà gavay ge Melefit ni daya. ¹⁸ Nahkay àna tawi ge Krist day kwa ti leli dek mənəgət divi ga mahədkəfənjiyani kà Bəñ geli Melefit àna njədə ga Məsuf gayan bilin bilinjen ni.

¹⁹ Nahkay ti lekulum akada ndam mirkwi ahkay do ni akada ndam jiba nahəñ va do, kiguma ka ahar bəlan akaba ndam ge Melefit a, kiguma ndam ga huđ ahay gayan a daya. ²⁰ Nahkay zla ti kiguma akada ga akur ya tèdezl ahay àna tay na. Asak ga ahay ni ti ndam *asak ga Yezu akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefit. Akur gəđakani ya akay ahay gani nani ti Yezu Krist nanəñ àna ahəñ gayan. ²¹ Ahay gani nani dek anjəhad lala, aləmvu lala azuhva Yezu Krist. Nahkay ahay ni egi ahay *njəlatani gəđakani ge Melefit, ti Bay geli mənjuhədviyu. ²² Lekulum ya kiguma bəlanəna akaba Yezu Krist a ni ti Melefit àhəla kuli akaba ndam gayan ndahəñ na bilegeni akada ga akur na, ga mələm ahay gayan àna nan. A ahay gani nani bu nahəma *Məsuf ge Melefit anjəhadviyu.

3

Tawi ga Pol ya agri ana ndam ya nday ndam Zude do ni

¹ Nahkay zla nahəma, nu Pol nahəngali Melefit ana kuli. Nu a danəy bu azuhva tawi ga Yezu *Krist ya nəgri ana kuli ya lekulum ndam *Zude do ni. ² Tawi ge Melefit ya àvu ga sulum gayan ti nəgri ana kuli ni ti àbi kicuma lala. ³ Melefit àđəfuaba pakama ya *mangəhani ahaslani na. Àki ka pakama gani nani ti nəbikia ma gana ana kuli a guzit. ⁴ Pakama mangəhani nani ti àdəmki

ke Krist. Tamal kèjənguma ere ye ti nəbəki na ti kəsərum nu nəsəra pakama nana lala. ⁵ Pakama gani nani nahəma, Melefit àđəfiaba ana mis ya ahaslana vay-vay ndo. Ay nihi ti àđəfiaba ana ndam *asak gayan *njəlatani na akaba ana ndam njəlatani ya tahəngaray *pakama gayan na. Àđəfiaba ana tay a àna njədə ga Məsuf Njəlatana. ⁶ Pakama gani nani mangəhani ni ti nihi : Ere ye ti Melefit aməgri ana ndam Zude ni ti aməgri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Lekulum ya ndam Zude do ni akaba ndam Zude ni Melefit èbedekabá kuli a, kiguma jiba bəlan. Nahkay ere ye ti Melefit àdəm aməgri ana ndam Zude adaba nday akaba Yezu Krist akada mis bəlan ni ti aməgri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Àđəfiaba ere nani ana leli a ti àna *Ma Məweni Sulumani ya àhi ana leli ni.

⁷ Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit àvu tawi gana ga məhiani ana mis a. Àvu ti ga sulum gayan, àna njədə gayan gəđakani daya. ⁸ Nu ya nisliviyu a ndam ge Melefit ndahəñ ni vu do ni, Melefit àgrua sulum gayan a, ga məhiani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ahəmamam Krist nan əbu agri zlam sulumani kay ana mis ni. Zlam sulumani nani mis təsərkaba koksah. ⁹ Agrua sulum gayan a ga məđəfiaba ana mis a ahəmamam Melefit agroru tawi àna pakama gani nani mangəhani ni. Melefit àgraya zlam a dek ahaslana ; kwa ka sarta gani nani àngəhəñə pakama gani nana kə mis a. ¹⁰ Ay nihi ti Melefit awayay adəfaba pakama mangəhani nana àna tawi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do ni bu dek ni. Awayay ti *məsləh akaba gəđakani gatay ya təbu e melefit bu ni dek tici, ti təsəh ahəmamam Melefit əsəra zlam a dek, agray zlam dek kigeni ni. ¹¹ Kwa ka sarta ya àgraya məlan a fan ndo nəngəni ni àđəmbiya, nihi ti àgra àna tawi ga Bay geli Yezu Krist a. ¹² Àna tawi gani nani ti Melefit àvia divi ana leli a ga mahədkəfənjiyani, nahkay məgrumfəñə anəgwə a va do, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bilin, məbu məfumki ahəñ daya. ¹³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli daliya goro ya nəcakay àna tawi goro ya nəgray azuhva kuli ni ti kam-kam àziaba njədə ana kuli a ba ti. Adaba mam, ahəñ àdəm daliya gani nani məvi məmərani ana kuli sawan.

Yezu awayay leli dal-dal

¹⁴ Nahkay zla nahəma nabəhad mirdim ana Bəñ geli Melefit ga mahəngalay nan. ¹⁵ Mis tədəm ndam ya agavəla akaba nday ya a ga had ni ti ata bəñ gatay təbu. Tədəm nahkay tata nahəma, adaba Melefit nan Bəñ geli nan bilin. ¹⁶ Nan ti gəđakani àtam zlam dek, agur zlam dek daya. Nahkay

ti nahəŋgalay naŋ ti məvi njədə gəđakani ana kuli a məbərur vu əna təwi ga Məsuf gayan, ¹⁷ ti *Krist mənəhad a məbərur gekuli bu adaba kəfumki ahər. Nahəŋgalay naŋ ti kawayumvu dal-dal : nahkay akələbum əna njədə kay akada ga məŋ ga zlam ya sliri gani tədəgoru a had vu drin ni, ahkay do ni akələbum əna njədə akada ga ahay asak gani mafəkadani lala ni. ¹⁸ Nahəŋgalay Melefit ti məvi njədə ana kuli ka ahar bəlan akaba ndam gayan ndahan ni dek, ti kəsərurum ahəməmam Krist awayay mis dek ku drin eley eley do ni. Nahkay məlan ya Krist əwayavü mis eslini do ni ti əbi. ¹⁹ Ahəməmam Krist awayay mis ti mis təsərkaba koksah, ay ti nahəŋgalay Melefit ti kəsərurumkaba lala. Nahkay ti akələbum əna *sulurum ge Melefit ni dek, ere ye ti aməhəcikivu ana kuli ti əbi simiteni.

²⁰ Melefit ti esliki məgri zlam ana leli kay dal-dal ətama geli ya mihindifinə na, ətama geli ya majalaki ahər na daya. Agray nahkay ni ti əna njədə gayan ya agray təwi a leli bu ni. ²¹ Nahkay zla nahəma məzləbay naŋ azuhva təwi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni bu ni, məzləbay naŋ azuhva zlam gayan ya əgri ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist ni daya. Məzləbay naŋ ku nihi, məzləbay naŋ ka sarta ya amara ni dek, məzləbay naŋ kaŋgay-kaŋgay. Aya nahkay.

4

Ndam ga Yezu ti nday bilinənəni akada vu bəlan

¹ Nahkay zla nahəma, nahəŋgalay kuli ti kanjəhadumkabu lala adaba Melefit əzalay kuli ti, awayay ti kəgrum nahkay. Ahəŋgalay kuli ti nu Pol ya a daŋgay bu azuhva təwi goro ya nəgri ana Bay geli ni. ² Nədəm nahəma, həŋgrumoru ahər a had e kidin gekuli bu, njəhadum kudufa, bəsəm zlam ya təgri ana kuli ni, ndumkabu, wayumvu. ³ Kiguma akada mis bəlan əna təwi ga *Məsuf ge Melefit a. Nahkay ti zum njədə ti *kanjəhadumkabu əna sulumani gayan. ⁴ Adaba mam, leli ndam ga Yezu miğia akada mis bəlanəna, nahkay vu geli bilin. Məsuf ge Melefit ti naŋ bəlan. Nahkay ti ere ye ti Melefit əzalaki leli ga məgriani ana leli ni ti bəlan daya. ⁵ Bay geli ti naŋ bəlan. Məfəki ahər ti ka naŋ naŋ bəlan. *Məbaray əna slimi gayan, baray gani nani ti bəlan. ⁶ Melefit ti naŋ bəlan, naŋ Bəŋ geli dek, agur leli dek, agray təwi e leli bu dek, anjəhad a məbərur geli bu dek daya.

⁷ Ay ti Krist əvia zlam sulumani gərgərana ana ku way way do geli a dek akada gayan ya awayay na. ⁸ Pakama gani əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Əcəloru agavəla,
əgəs mis ga njədə,
əvia zlam ana mis a daya. * »

⁹ Ay ma ya tədəm « əcəloru agavəla » ni ti awayay adəm vaba mam ? Awayay adəm vaba wudaka Krist əcəloru agavəla nahəma, əsləkabiya agavəla, əra ka had a. ¹⁰ Nahkay bay ya əra ka had a ni ti əcəloru agavəla ca-ca e melefit vu day naŋ gani bəlanəni ni. Agray nahkay ti məzum bay, məgur zlam eley eley do dek. ¹¹ Naŋ gani əvia njədə ana mis ga magray təwi gərgərani əna naŋ a : mis ndahan tigia ndam *asak a, mis ndahan ndam məhəŋgaray *pakama ge Melefit, mis ndahan ndam məhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis, mis ndahan ti ni *ndam məbi slimi ana ndam ge Krist ahkay do ni ndam macahi zlam ana tay. ¹² Krist əgray nahkay ti, ti mis nday nani təjənaki ndam gayan ga magray təwi ge Melefit lala. Ndam gayan ni ti akada vu gayan, awayay ti təŋgət njədə, təŋgoru kama kama. ¹³ Leli dek emiğia akada mis bəlan ; nahkay ti aməfumki ahər ka Wur ge Melefit ka ahar bəlan, aməsərurum naŋ ka ahar bəlan daya. Emiğia akada mis məndəhani. Nahkay emiğia akada ge Krist ni, ere ye aməhəcikivu ana leli ni ti əbi. ¹⁴ Ka sarta gani nani ti leli amələbi akada ga baza ni va bi. Nahkay ndam magosay mis ya təcahi zlam gatay ana mis ni etisliki miğinəni leli ke divi a va do. Nday gani tawayay tiğinəni leli ke divi a ti akada ga aməd akaba yam ya təzoru *slalah ka yam eley eley do dek ni, ay ka sarta nani ti etisliki va do. ¹⁵ Ka gani nani ti amədəmum ma ge jiri, amawayumvu, amoru kama kama əna təwi ya magray ni dek, ti miğia akada ge Krist, naŋ ya ka ahər geli, agur leli ni. ¹⁶ Leli ndam gayan ti akada vu gayan. Tamal vu ge mis majakwakabani lala, zlam ga vu gayan ni dek tagray təwi gatay lala ti vu ni dek adək lala daya. Leli day nahkay : tamal mawayumvu, ku way way do agray təwi ya Melefit əvi ni lala ti amoru kama kama əna sulumani.

Manjəhad geli məweni akaba Krist

¹⁷ Ere ye ti nawayay nəhi ana kuli ni ti nəhiki ana kuli əna slimi ga Bay geli. Ma gani nani ti nihi : Kənjəhadum akada ge ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni va ba. Nday nahəma, majalay ahər gatay ti masakani. ¹⁸ Nday ti akada nday a ləvəŋ bu, təsər arana do ferera. Kə meleher ge Melefit ti nday ndam mirkwi, təŋgət sifa gayan ya avi ana mis ni ndo. Nday nahkay ti adaba ahər gatay bəŋ-bəŋ, tici ma do. ¹⁹ Nday gani mimili əki ka tay va bi, təvia ahər gatay ana zlam magudarana dek, nahkay tagray zlam ya ti əbəlay do simiteni ni dek kələvad, təsliki məmbrəŋəni koksah.

* 4:8 Məŋjay Limis 68.19.

²⁰ Lekuləm zla nahəma, manjəhadani akada hini ti arakaboru akaba ma ge *Krist ya təcahi ana kuli ni do. ²¹ Pakama ya kicəm ni ti tādəmki ka nan do aw ? Ere ye ti təcahi ana kuli ni ti manjəhad gayan do aw ? Zlam nday nani dek tagravu ana jiri ga Yezu ya əhi ana leli ni. ²² Nahkay ti mbatumkaba majalay ahər gekuli a, ti kənjəhadum akada gekuli ya ahaslani ni va ba. Manjəhadani gekuli ya ahaslani ni ti agudar mis, adaba nday ya ti tanjəhad nahkay ni ti tawayay zlam ya tigi eri, tijij tay ni cilij. ²³ Gəsumkabá ti Melefit māmbatikaba məbəruv gekuli ana kuli a, ti kəjalum ahər nahaj sulumani. ²⁴ Ahər ədəm kigəm mis məweni ya Melefit əgraya tay ka mawayay gayan a ni, ti kənjəhadum ana jiri, kəgrum zlam sulumani adaba lekuləm ndam gayan.

²⁵ Nahkay zla nahəma, kəsəkədu malfada va ba, dəmumvu jiri e kidij gekuli bu sawan, adaba lekuləm dek kigəma vu a bəlan. † ²⁶ Tamal ti kəzumuma bəruv a nahəma, kəgudarum zlam ana nan ba. Wudaka fat ədiy a ahay vu nahəma, kəmbərənuma məzum bəruv gekuli na ‡; ²⁷ kəvumi divi ana *Seteni ge mesipet kuli ba. ²⁸ Maslanə ya ti egi akal ahaslani ni ti məmbərənj akal gayan ni. Məzay njəda ga magray təwi sulumani ana ahər gayan gayanani ti mənəgat zlam ga məjanaki ndam talaga. ²⁹ Kagudarumi ma ana mis ba. Kədəmum ma nahəma, dəmum ma sulumani ya azoru mis kama ni sawan. Dəmum ma ya əgəski mədəmani ni, nahkay ma gani avi njəda ana ndam ya ti tici ni. ³⁰ Kəgrum zlam ya ti ahəli ahər ana *Məsuf Njəlatani ge Melefit ni ba. Məsuf gani nani ti Melefit əgrakia amal gayan ke kuli dek ana nan a, ga madafakiani kuli ndam gayan kə fat ya ti amara mahəngay leli dek ni. ³¹ Zumaba ezir e kidij gekuli ba, kəzumumvu bəruv ba, kələgumvu ba, kindivumvu ba daya. Kəgrum cudad ba simiteni. ³² Grum zlam sulumani e kidij gekuli bu, wayumvu, mbrənjumfəna zlam ga bəza ga mən gekuli ya təgudari ana kuli na kə tay a, nday day təmbərfəna kə kuli a, akada ge Melefit ya əmbərfəna kə kuli a ni. Əmbərfəna kə kuli a ti ana təwi ge Krist ya əgray ni.

5

Ndam ge Krist ti ahər ədəm tənəhad ahamamam

¹ Nihi ti lekuləm bəza ge Melefit, awayay kuli. Nahkay ti grum zlam akada gayan ya ti agray ni. ² A hüd ga manjəhad gekuli bu dek ti wayumvu akada ge *Krist ni. Nan ti adafaki ti awayay leli, əmət ga mahəngay leli.

† 4:25 Mənjay Zakari 8.16. ‡ 4:26 Mənjay Limis 4.5.

Sifa gayan ti əvi ana Melefit akada ga sədaga ya təvi ana Melefit ni. Sədaga gayan nani əbəlafənj kə Melefit akada ge tersel ya ti ezi sulumani ni.

³ Lekuləm ndam ge Melefit, nahkay əgəski ti kəgrum mesəwehvu ba, kəgrum zlam ge mimili ba simiteni, zlam ge mis ndahan əgi eri ana kuli ba. Zlam nday nani dek ti maslanə əcalki kuli ba simiteni. ⁴ Əgəski day kədəmum ma ge mimili ba, kədəmum ma satat ba, kəbumvu seki ba daya. Əgəski ti grumi səsi ana Melefit əzuhva təwi gayan ya əgri ana kuli ni sək sawan. ⁵ Sərumki lala, maslanə ya agray mesəwehvu ni, maslanə ya ti agray zlam ge mimili ni, maslanə ya ti zlam ge mis egi eri ni lu, nday nani dek təhuriyu a Məgur ga ata Krist nday ata Melefit ni vu koksah. Maslanə ya ti zlam egi eri ni əwayay Melefit do, azay zlam ga duniya sək Melefit gayan.

⁶ Ndam ya ti tagray zlam nday nani ti təzumi bəruv ana Melefit. Melefit amatraə tay dal-dal, adaba təgəski ma gayan ni ndo. Nahkay maslanə əgəsafəna kuli kə ma hina ana ma kwanəni ndahan a ba. ⁷ Nahkay zla ti arəna əbədəkəbu kuli akaba ndam nday nani ba. ⁸ Ahaslani ti lekuləm kəvum e ziñ-zijəni bu, ay nihi ti lekuləm kəbum a masladani bu adaba lekuləm kigəma akada mis bəlan akaba Bay geli a. Nahkay ahər ədəm njəhadum akada ga ndam ya təbu a masladani bu ni. ⁹ Masladani ti azəbiyu manjəhadani sulumani e kidij ge mis bu, magray zlam jireni akaba mədəm ma ge jiri. ¹⁰ Zum njəda ga məsər zlam ya ti əbəlafənj kə Bay geli ni. ¹¹ Kəharumkiviyu ke təwi ge mis ya ti tagray e ziñ-zijəni bu ni ba. Zlam nday nani dek ti zlam masakani. Əgəski ti kədəmumaya vay-vay, kimbirəmfiñ ba : zlam nday nani ti zlam magədavani. ¹² Zlam gatay nani ya tagray akal-akal ni ti ku macalfənjani tekeđi asay mimili. ¹³ Tamal kədəmumaya zlam magədavana vay-vay nahəma, egi akada ga zlam ya ti epivu a masladani bu ni, nahkay mis təsər ti zlam nani magədavani edəđij. ¹⁴ Zlam ya ti epivu lala a masladani bu nahəma, əgri akada ga masladani na. Nahkay tədəm :
« Nak ya ti kinji dəwir ni, pidəkvu.
Cikaba e kidij ga ndam məmətani ni ba,
ti Krist məsləday kur akada ga fat ya asləday mələj ni. »

¹⁵ Nahkay zla nahəma bumi slimilə lala ana manjəhad gekuli. Kənjəhadum akada ga ndam muru ni ba, njəhadum akada ga ndam məsər zlam ni sawan. ¹⁶ Zemeni geli hini ti magədavani. Nahkay ka ya ti kisləmki magray zlam sulumani nahəma, grum. ¹⁷ Kənjəhadum akada ga ndam ya ti

təsər zlam do ni ba. Ay ti zum njeđa ga məsər ere ye ti Bay geli awayay ti kəgrum ni sawaŋ.

¹⁸ Kəvumi vu gekuli ana zum ga makad kuli ba. Tamal kəgrum nahkay ti agudari manjəhad gekuli ana kuli. Ahər ədəm *Məsuf ge Melefit misliviyu a vu vu ana kuli cisl cisl sawaŋ. ¹⁹ Dum limis gərgərani kay ya Məsuf ge Melefit əvi ana kuli ni. Dumi ana Melefit e kidiŋ gekuli bu, zləbum Bay geli əna məmarani. ²⁰ Grumi səsi ana Bəŋ geli Melefit əna slimi ga Bay geli Yezu Krist. Grumi səsi kələvad əki ka zlam ya ti əvi ana leli ni dek, kəmbərənum ba.

Manjəhad ga zal nday ata wal gayan

²¹ Lekuləm ya ti kəhəŋgrumioru ahər a had ana *Krist ni ti ku way way do miçiki ma ana maslaŋa nahaŋ e kidiŋ gekuli bu. ²² Lekuləm wəl çəmiki ma ana zawal gekuli akada ya kicəmiki ma ana Bay geli ni. ²³ Adaba zal nahama, naŋ gədəkani əki ka wal gayan akada ge Krist naŋ gədəkani əki ka ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. Ndam gayan ni ti vu gayan, Bay ya ahəŋgay tay ni ti naŋ. ²⁴ Nahkay wəl tiçiki ma ana zawal gatay a zlam bu dek, akada ga ndam ge Krist ya tiçiki ma ana Krist ni.

²⁵ Lekuləm zawal, ku way way do mawayay wal gayan akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Krist ədafaki mawayay gayan nani ti əna məvi ahər gayan ana ndam gayan ni. ²⁶ Agray nahkay ti, awayay ti tiği *njəlatani kə eri ge Melefit. Nahkay zla nahəma əbara tay a lala əna yam a, tiğia njəlatana əna pakama gayan ya tiçi na. ²⁷ Agray nahkay ti məmənjaləŋ ka tay tiği eri dal-dal, akada ga wal məbəlanı ya təŋgəfəŋa ndivey a do ni. Nahkay awayay ti ndam gayan ni tiği njəlatani, təŋgəfəŋa zlam magudarani kə tay a ba simiteni. ²⁸ Zal day mawayay wal gayan ti akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Ahər ədəm zal ni mawayay wal gayan akada ya ti awayay ahər gayan gayanani ni. Nahkay zal ya ti awayay wal gayan ni awayay ahər gayan gayanani. ²⁹ Maslaŋa day-day əzirey vu gayan ndo : azumi zlam ana vu gayan, aslamalay daya, akada ge Krist ya aslamalay ndam gayan ni, ³⁰ adaba leli ndam gayan dek ti vu gayan. ³¹ Əbu məbəkani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ədəm : « Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənəni ba, atanjəhadkabu ata wal gayan. Nday çəni ti vu gatay emigi bəlaŋ. » ³² A pakama hini bu nahəma, zlam gədəkani manğahani əvu. Nu ti nədəm pakama nani azlapaki ke Krist akaba ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. ³³ Ku tamal nahkay nənğu ni, ahər ədəm ku way way do e kidiŋ gekuli bu mawayay wal gayan akada ya awayay ahər

gayan ni, wal day məhəŋgrioru ahər a had ana zal gayan.

6

Manjəhad ga bəza akaba ata bəŋ gatayani

¹ Gabaza, əgəski ti çəmiki ma ana ata bəŋ gekuli, adaba lekuləm kiğuma akaba Bay geli a akada mis bəlaŋ. ² Melefit ədəm e *Divi gayan ya əhi ana leli dəbum ni bu ahkado : « İğwiuru a had ana ata buk ata muk. » Divi hini ti Divi ye enjenjeni ge Melefit ədəm aməvələŋ zlam ni. ³ Ere ye ti ədəm amavay ni ti nihi : « Nahkay ekeyey, akəpəs a duniya bu vi kay. »

⁴ Lekuləm ata bəŋ ga bəza day kəzumumi bəruv ana bəza gekuli ba. Dəfumiki zlam ana tay, humiki ma ana tay ka zlam ya təgudar ni akada ga Bay geli ya awayay ni sawaŋ.

Manjəhad ge evidi akaba ndam məgur tay

⁵ Lekuləm evidi çəmiki ma ana ndam məgur kuli ya a duniya bu ni. Ngumioru a had ana tay, grumfəŋa aŋgwaz kə tay a, grumi təwi ana tay əna bəruv bəlaŋ, akada ya kəgrumi təwi ana *Krist ni. ⁶ Kəgrum təwi kə eri gatay ti təzləbay kuli ciliŋ ba. Grum ere ye ti əbələfəŋ kə Melefit ni əna bəruv bəlaŋ sawaŋ, adaba lekuləm evidi ge Krist. ⁷ Grumi təwi ana tay əna bəruv bəlaŋ akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti ana mis hihiŋrikeni do. ⁸ Ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nahəma, sərki maslaŋa ya ti agray təwi sulumani ni ti Bay geli aməviləŋ zlam daya.

⁹ Lekuləm ya kəbum əna evidi ni day, grumi zlam sulumani ana tay bilegeni. Kəzalumki ka tay ba. Sərumki lekuləm akaba evidi gekuli ni ti lekuləm dek Bay məgur kuli naŋ bəlaŋ, naŋ e melefit bu. Naŋ gani ti əcirkaba mis a do.

Zlam ahar ge Melefit ya abi ana ndam gayan

¹⁰ Pakama ya əgəjəni ga məhiani ana kuli ni nihi : zum njeđa ga Bay geli, adaba lekuləm kəbum akaba naŋ akada mis bəlaŋ. Njeđa gayan ni ti ətama njeđa ndahaŋ a dek. ¹¹ Bumkabu zlam ga kadvu ya Melefit abi ana kuli ni dek. Nahkay ka ya ti *Seteni esipet kuli əna wir-wir gayan nahəma, kicikəma gaŋ-gaŋ. ¹² Nədəm nahkay ti adaba leli məbu magray silik. Ay silik gani nani ti akaba mis hihiŋrikeni do, magray ti akaba seteni akaba bəbay gatayani akaba gədəkani gatayani dek ya təgur duniya hini ziŋ-zinəni ni. Magray silik ni ti akaba seteni cudayani ya nday agavəla ni daya. ¹³ Nəhi ana kuli həluma zlam ga kadvu ya Melefit əvi ana kuli na dek ni ti əzuhva nani. Nahkay ti ndam ya atərkəia ke kuli a kə fat ga kadvu

* 5:31 Mənjəkiani 2.24.

* 6:3 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

gani nana ni ti etisliki ke kuli do. Kəlan̄ ga kađvu nahama, lekulum̄ jika jika micikeni ka məlan̄ gekuli ni.

¹⁴ Nahkay ti cikama gaŋ-gaŋ. Jiri ge Melefit ti jalumki ahār ; ɛgia akada maspara ga ndam slewja ya təwəlvu ʔna naŋ na. Leli ndam jireni azuhva təwi ge Melefit ya ʔgri ana leli ni. Manjəhad̄ ge jiri gani nani ti jalumki ahār ; ɛgia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tafakabu ga maŋgah gugum gatay ʔna naŋ na. ¹⁵ Melefit ʔdađafaki leli ndam gayan̄ ge jireni ʔna *Ma Məwəni Sulumani, nahkay arəŋa ʔhəli ahār ana leli va do. Jalumki ahār ka manjəhad̄ gani nani akada kimaka ga ndam slewja ya ti təbəvu a asak vu ni. ¹⁶ Ku ananaw do dek fumki ahār ke Melefit. Məfəki ahār nani ti akada ga slaku ga ndam slewja ni. *Seteni esipet kuli ti mesipet gani nani akada ga kamnjagad̄ ya tabal mis ʔna naŋ ni. Kamnjagad̄ nani aku ʔki ka ma gani ge meviyek mis ʔna naŋ. Ay məfəki ahār gekuli ni ɛgia akada ga slaku ya ti acafəŋa kamnjagad̄ ge minjikiyeni ke kuli a ni. ¹⁷ Melefit ʔhəŋga kuli a. Mahəŋgani nani akada ga gadagar ya ndam slewja təbəvu a ahār vu ni. Nahkay jalumki ahār. Jalumki ahār ka ma ge Melefit daya. Ma gani nani ti akada ga maslalam ya ti *Məsuf ge Melefit ʔvi ana kuli ga makad̄vani ʔna naŋ ni. ¹⁸ A zlam gani nani bu dek ti həŋgalum Melefit, hindəmfiŋa a sarta ba dek. Hindəmfiŋa ʔna njəda ga Məsuf gayan̄ a. Həŋgalum Melefit ʔki ka ndam gayan̄ dek, kəmbərəŋum ba, njəhad̄um eri. ¹⁹ Həŋgalumu Melefit daya, ti ka sarta ya ti nəhi ma ana mis ni ti pakama ya nəhi ana tay ni goro do, ge Melefit sawan̄ ; ti nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis, aŋgwaz ʔwərki nu ba. Ma Məwəni Sulumani nani ti ahaslani maŋgahani, nihi ti Melefit ʔŋgazlaya vay-vay. ²⁰ Yezu *Krist ʔslərbiyu nu ti ga məhi ma gani ana mis. Ku nu məwəlani a daŋgay bu nəŋgu ni, nəmbrəŋ mədam ma gani nani do, ɛgia təwi goro a. Nahkay həŋgalum Melefit ti nədam ma vay-vay, aŋgwaz ʔwərki nu ba, adaba Melefit awayay ti nagray nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Nawayay ti lekulum̄ day kəsərum manjəhad̄ goro akaba ere ye ti nagray ni dek ; nəslərkiuru wur ga mən̄ geli Tisik ke kuli ga məhi ma gani ana kuli. Naŋ ti mawayay naŋ, agray təwi ga Bay geli lala. ²² Nəslərkiuru naŋ ke kuli ti ge təwi gani nani, ti kəsərum manjəhad̄ geli, ti kəŋgətum njəda ʔna pakama gayan̄ ya ti ahi ana kuli ni daya.

²³ Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist təgray ti bəza ga mən̄ geli dek tən̄jəhad̄kabu ʔna sulumani ti. Bəza ga mən̄ geli ni təwayavu ʔkivu, təfəki ahār ka Yezu

Krist ʔkivu ti. ²⁴ Melefit məgri sulum gayan̄ ana ndam ya tawayay Bay geli Yezu Krist ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti.

Wakita ga Pol ya àbikiору ana ndam Filip ni Ere ye ti mädämki ka wakita ga Pol ya àbikiору ana ndam Filip ni

Maslaṅa ya ti àbäki wakita hini ni ti adafa slimi gayan a : àbäki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka ya ti àbäki wakita ni ti nan a dangay bu (1.13-14), ay mäsär kesa gani do : mis ndahaṅ tädäm dangay gani ti e Efez, ay mäsär sarta ya ti täfiyu nan a dangay vu e Efez ni do ; mis ndahaṅ tädäm Pol àbäki ti bi a Sezare (Täwi 22-26), bi a Rom (Täwi 28).

Pol àbäki ti ana ndam ga Yezu ya e Filip ni (Filip ti kesa gädäkani ka had Mesedawen) ; maslaṅa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti nan (Täwi 16.11-40). Àbiki wakita ni ana tay ti ga mävi njäda ana tay : ku tamal nan a dangay bu nänḡu ni, amär adäba ma ga Yezu àbu akoru kama kama (1.12). Àhi ana tay täzay ahär gatay tätam mis ndahaṅ ba, tälalay ahär akadä ga Yezu ya àjalay ni sawan (2.1-18) ; àhi ana tay tägaskabu ata Timote nday ata Epafrodit (2.17-30). Aziaba azay slimi ana tay a, àhi ana tay tädabay mis ya täfäki ahär ka Yezu lala do, tagosay mis ni ba (3.1-4.1). Àvi sawari ndahaṅ ana tay, ägri süsi ana tay ga zlam ya ti täslärikaboru ga mäjänay nan ni (4.2-23).

A pakama gayan ni bu ni dek ti Pol nan àbu a mämärani bu ; ku acakay daliya nänḡu ni amär (1.4 ; 1.18 ; 2.15-16 ; 2.17 ; 4.10). Àhi ana ndam Filip ni day tämär (1.25 ; 2.18 ; 2.28 ; 2.29 ; 3.1 ; 4.4) : leli day ahär ädäm mämär kalavad azuhva täwi ge Krist ya ägri ana leli ni, akaba ya nan àbu ägri ana leli ni daya. Pol ädäm awayay akoru kama kama àna mäfäki ahär gayan ka Yezu ni ; àhi ana ndam Filip ni day törü kama kama àna mäfäki ahär gatay, tömbrän ba (3.7-16). Àna pakama nday nani dek ti Pol adäfi divi sulumani ga madabay Yezu ana leli.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol ata Timote leli ndam mägri täwi ana Yezu *Krist mägria sa ana ndam *njälatani ga Yezu Krist ya täbu e Filip na dek. Mägria sa ana ndam ya *täbi slimi ana küli na, akaba nday ya *täjänaki ndam ge Melefit na daya. ² Bay Melefit Bän geli nday ata Bay geli Yezu Krist tägri sulum gatay ana küli, tägray ti *känjähadumkabu àna sulumani ti.

Pol ägri süsi ana Melefit

³ Nälalaki ahär ke küli kalavad. Ka ya ti nälalaki ahär ke küli ni ti nögri süsi ana Bay

Melefit goru. ⁴ Nahkay nahänjali Melefit ana küli dal-dal. Ka ya ti nahänjali Melefit ana küli ni ti nu nëbu àna mämärani, ⁵ adäba kwa ka ya ti kätumki ahär ka Yezu ni àbivaya ana kana, lekälüm këbum këgrumkabu täwi ga *Ma Mäweni Sulumani ka ahar bälän akaba leli. ⁶ Bay Melefit ànjäkia magray täwi sulumana e kidin geküli ba. Ànjäkia nahkay nahäma, nësära ti amagroru duk anivoru ana vad ga Yezu *Krist ya amangan ni. ⁷ Nälalaki ahär ke küli nahkay ti kigeni, adäba nawayay küli àna hud bälän. Bay Melefit ävia divi sulumana ana küli akaba nu ga magray täwi gayan ka ahar bälän a. Nahkay ku nu a dangay bu, ku nähängrifän ana ndam ya tädämki ma magädavani ka ma ge Melefit, ku nädäfi kiaba Ma Mäweni Sulumani ana tay nänḡu ni, lekälüm këbum këjünümüki nu. ⁸ Bay Melefit äsära, nu nawayay küli dek àna hud bälän. Nawayay küli nahkay ti azuhva Yezu Krist ävua njäda ga mawayay küli a akadä gayan ya awayay mis na.

⁹ Ere ye ti nihindifän ke Melefit ka ya ti nahänjalay nan na ti mawayavani geküli ni mäsaägivoru e kidin geküli bu. Nahkay akäsärum jiri, akäsärumkabu zlam a dek lala daya. ¹⁰ Nahänjalay Melefit nahkay ti adäba nawayay ködümkiaba zlam sulumani ya tätam ndahaṅ na. Tamal këgrum nahkay ti akagudarum zlam do, mis day atänḡätänḡa ndivey kë küli a do duk abiviyu ana mangä ge Krist a. ¹¹ Nahkay ere ye ti akägrum ni dek atanja kigeni, adäba akägrum àna njäda ga Yezu Krist. Mis etipia ere nani ya këgrum na ti atazläbay Melefit, atädäm nan gädäkani.

Yezu Krist ti ätam zlam dek

¹² Bäza ga mmawa, nawayay ti käsärum ere ye ti ägrakuvu ni ti ävia divi ana mis ge mici *Ma Mäweni Sulumani na ätama ya ahaslana sawan. ¹³ Nahkay ti ndam ga hud ahay ga bay gädäkani akaba mis ndahaṅ ni dek ticia nu nëvu a dangay bu adäba nu bay mägri täwi ana *Krist. ¹⁴ Nahkay day bäza ga mäj geli täsära nu a dangay bu. Tära täsära nahkay ti mis ahar gädäkani e kidin gatay bu tänḡäta njäda ga Bay geli a ga mähi pakama ge Melefit ana mis a. Tädämoru pakama nani kama kama, anḡwaz äwär tay do.

¹⁵ Mis ndahaṅ täzlapi ana mis äki ke Krist adäba tagralu solu, tawayay ti tätam nu. Ku tamal täbu tagray nahkay nänḡu ni, mis ndahaṅ ti täzlapaki ke Krist àna hud bälän. ¹⁶ Nday ndani ya täzlapay àna hud bälän ni ti tawayay nu palam. Täsära nu nëbu ahalay a dangay bu ga mädfiki ana mis Ma Mäweni Sulumani ti ma ge jiri. ¹⁷ Nday ndahaṅ ya tagralu solu ni ti tädämki ma äki ke Krist àna hud bälän do. Tagray nahkay ti adäba

tawayay tâtam nu palam. Tâhi ana ahâr tâgrukivu daliya a ahay ga danğay ni bu keti.

¹⁸ Ay majalay ahâr gatay nani ti àgray arañja do. Ma gatay ya tâhi ana mis àki ke Krist ni ti zlam maḃəlani. Nahkay nu nàbu nàmər : ku tagray àna cuday, ku àna hud bəlan nənğu ni, nani dek zlam maḃəlani. Anəmər àkivu ¹⁹ adaba nəsəra Melefit amahəngay nu a hud ga zlam gani nani bu. Amahəngay nu ti adaba kahəngalum nanj, Məsuf ga Yezu Krist day amazlakaki nu. ²⁰ Ere ya nawayay kay akaba najəgay nahəma, ti nàgray ere ye ti aməḃəku mimili ni ba. Nawayay nanjəhad àna njədə ganğar sawanj, nawayay ti mis tázləbay Krist nihi, ku ananaw azuhva nu. Nawayay ti ku nu nàbu àna sifa, ku tamal anəməta nənğu ni, mis tázləbay Krist azuhva nu. ²¹ Ka nu nahəma, tamal nu nàbu àna sifa ti zlam gəḃəkani gani a sifa goro bu ni ti Krist. Ay tamal ti nəmət nənğu ni, àḃəlafu kay atam ya nu nàbu àna sifa ni. ²² Ku tamal nahkay nənğu ni, nu nàbu àna sifa ti nàgray tawi sulumani ya ajənaki mis ni. Nahkay e kidinğ ba ata kisim nday ata sifa bu ni ti nəḃəkiba weley ? Nəsərkaba do. ²³ Zlam hini cəeni ni ti nəjalakia ahâr ka tay a dal-dal. Ere ye ti nu nawayay ni ti, nawayay ti nəsəkaba a duniya ba, ti nàru nənğəhad afa ge Krist. Hojo nahkay, àtam. ²⁴ Akaba nani dek, ahâr àḃəm si nənğəhad a duniya bu àna sifa kwa. Nawayay nahkay ni ti azuhva kuli, ti nəjənaki kuli. ²⁵ Zlam hini ti nəsərkia lala. Nahkay nəsəra ti nu ananjəhad àna sifa e kidinğ gekuli bu dek, ti nəjənaki kuli kənğumoru kama kama e divi ge Krist bu àna məmərani adaba kəfumkia ahâr a. ²⁶ Nahkay anoru afa gekuli. Eninju a ti akəzləbum Yezu Krist, akəmərūmvu àkivu adaba nu nàbu e kidinğ gekuli bu.

Kadūmvu, kəmbrənjum məfəki ahâr ka Yezu ba

²⁷ Ere ye ti ahâr àḃəm kəgrum ni ti, si kanjəhadum lala. Tamal kanjəhadum nahkay ti mis atəsər lekulum kəbum kəḃəbum *Ma Mūweni Sulumani ge *Krist. Nu day ku tamal anoru nəmənjiyu kuli, ku tamal nòru afa gekuli do nənğu ni, enici ma gekuli. Nahkay anəsər lekulum dek majalay ahâr gekuli ka ahâr bəlan, akaba kəkadūmvu àna tawi ka ahâr bəlan, ti mis təfəki ahâr ka Yezu Krist adaba ticia Ma Mūweni Sulumana. ²⁸ Nahkay ti anğwaz àwərfəna kuli kà ndam ezir gekuli a ba ferera. Tamal anğwaz àwərfəna kuli kà tay a do nahəma, atəsərki etigi ahâr. Atəsərki ti Melefit amahəngay kuli daya. Zlam gani nani dek ti Melefit agray. ²⁹ Melefit agray nahkay ti àgria sulum ana kuli ga məfəki ahâr ke Krist a. Ay sulum gani nani ti ga məfəki ahâr ke Krist cilinğ do : ga macakay

daliya azuhva nanj daya. ³⁰ Ahaslani kipurəma nu a nəkadva, nihi day kəsəruma, kekileña nu nəbu nəkadvu. Ay nihi ti lekulum day kəbum kəkadūmfəña kà ndam ezir geli a akada goro na.

2

Grum tawi akada ga Yezu ya àgray ni

¹ Lekulum kəbum ka ahâr bəlan akaba *Krist. Nahkay ti avi njədə ana kuli do aw ? Kəzum njədə àna mawayavani gayanj do aw ? Lekulum kəbum ka ahâr bəlan akaba Məsuf gayanj *Njalatani do aw ? Kəbum kipəm mawayavani gayanj e kidinğ gekuli bu do aw ? ² Tamal nahkay zla nahəma, nawayay ti kəmərūmu məḃərūv dal-dal àna magray zlam ya ti nara nəhi ana kuli ni. Zlam gani nday hi : wayūmvu, njəhadum ka ahâr bəlan ; cəmvu ma e kidinğ gekuli bu ; jalum ahâr ka ahâr bəlan ; ³ kəzum ahâr gekuli kətamum mis ndahan ba, kawayum ti mis tázləbay kuli ba. Hojo nğumioru a had ana tay, cəmum tətama kuli a sawanj. ⁴ Way way do àḃəbi zlam ana hud gayanj cilinğ ba, hojo mādəbay zlam ya ti ajənaki mis dekeni ni. ⁵ Lekulum dek jalum ahâr akada ga Yezu Krist ya əjalay ni. Majalay ahâr gayanj ni ti nahkay hi :

⁶ Nanj ti Melefit ededinğ.

Nanj Melefit ededinğ ti, àwayay manjəhadani kala-kala ata nanj ndo.

⁷ Ay ti gəḃəkani gayanj ni dek àmbrənjiya, əgia mis a, əgia evidi ededinğ a.

Ara əgia mis a ti, ⁸ anğwioru a had ana mis, àgəsiki ma ana Melefit a, àgəskabá ti mis təkad nanj, təkadfan nanj kà təndal.

⁹ Adaba àgəskabá zlam nday nana dek ti, Bay Melefit azoru nanj drinğ agavəla, àzalay nanj gəḃəkani àtam gəḃəkani ndahan ni dek.

¹⁰ Awayay ti mis dek

ku a hud melefit bu, ku ka dala, ku e evid bu tábəhadı mirdim ana Yezu

ka ya ti ticia slimi gayanj a ni.

¹¹ Awayay ti ku way way do mādəm vay-vay : « Yezu Krist ti nanj Bay gəḃəkani ! »

Azuhva zlam nani dek mis atazləbay Bəranj Melefit.

Ndam ga Yezu ti akada cənğel ya asladay məlanj ni

¹² Bəza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal. Ahâr àḃəm kəgəsūmiki ma ana Melefit akada ga Yezu ya àgəsiki ma ni. Ahaslani, ka ya ti nu nàbu akaba kuli ni ti kəgəsūmikia ma ; nihi nu nəbi akaba kuli va bi ti ahâr àḃəm kəgəsūmiki ma mātama ya ahaslani na. Kəgəsūmiki ma gani ti ahəmamam ? Nawayay nəḃəm, Melefit àhənga kuli a. Àhənga kuli a nahəma, ahâr àḃəm lekulum day kəgrum tawi kwa. Kəgrum tawi nani ti,

si anğwaz awərfaŋa kuli kè Melefit a, ¹³ adaba Bay ya ti agray tawi a məbəruv gekuli bu ni ti Melefit. Agray nahkay nahəma, ti kawayum akaba kəgrum zlam ya əbəlafaŋ ni.

¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek, kənguzumki ma ba, kələgumvu əkivu ba daya. ¹⁵⁻¹⁶ Tamal kəgrum nahkay nahəma, mis etindivi kuli do, akagudarum zlam do, akalumbu bəza ge Melefit *njəlatani. Lekələm kəbum e kidiŋ ga ndam cudad akaba ndam magosay mis bu : ka ya ti kəhumi ma ge Melefit ya avay sifa ni ana tay nahəma, etipi kuli akada ya tipi bonğur təsladəy ga məlavad a huđ melefit bu ni. Nahkay a vad ya *Krist amanga ni ti anəmərnu əna kuli. Eslini anəsər ti nəgray tawi zləzladani masakani ndo.

¹⁷ Məfəki ahər gekuli ka Yezu ti akada ga sadaga ya ti kəvumi ana Melefit ni. Ku tamal takad nu nəngü ni, mimiz goro amasagakivu sadaga gekuli, akada ga zum ya tabəhad ni. Nahkay ti nu nəbu əna məmərani, məmərvu akaba kuli dek daya. ¹⁸ Tamal nahkay ti ahər ədəm lekələm day kəbum əna məmərani, kəmərnumvu akaba nu daya.

Ata Timote nday ata Epafrodit

¹⁹ Əna njədə ga Bay geli Yezu, nawayay nəslərrikaboru Timote ana kuli wudak. Eminjə afa gekuli a ti aməsər ere ye ti agravu afa gekuli ni. Amasləkabiya ti aməngəhadu ma gani. Nahkay ti anəngət njədə əna naŋ. ²⁰ Maslaŋa əfu ahalay əjalay ahər akada goro ni bi, si naŋ ; naŋ əbu əjalaki ahər ke kuli akada goro ni daya. ²¹ Mis ndahaŋ ni dek tədəbi zlam ana huđ gatay ciliŋ, tədəbay zlam ya ti Yezu *Krist awayay ni do. ²² Timote nahəma, kəsəruma ədafakia naŋ mis sulumana. Əgra tawi ga Ma Məwəni Sulumana akaba nu akada ga wur ya tagrakabu tawi akaba bənaŋi na. ²³ Nahkay ka ya ti anəsəra ere ye ti amagrakuvu na ti anəsəruru naŋ həya. ²⁴ Ay ti əna njədə ga Bay geli, nəsəra nu day anoru afa gekuli wudak.

²⁵ Ka nu ti əbəlafu nəslərrioru wur ga mən geli Epafrodit ana kuli. Naŋ ti lekələm kəslərnumubiyu ga məjənaki nu əna zlam ya ahecukivu ni : əra enjia ti əgrukia tawi a, məkadvu ka ahar bəlaŋ ga mazoru *Ma Məwəni Sulumani kama. Ay nəslərrikaboru naŋ ana kuli ti ²⁶ adaba awayay dal-dal ti mīpi kuli dek. Əcia ti kicuma ga arməwər ya əwər naŋ na, əhəlia ahər a dal-dal. ²⁷ Edeđiŋ ti arməwər əwəra naŋ a, amal əmət. Ay ti əsia cicihi ana Melefit a, əhəngaraba naŋ a. Nu day nəsia cicihi ana Melefit a, adaba awayay ti nəcakay daliya ka ahər ga daliya ndahaŋ ba. ²⁸ Nahkay nawayay ti nəslərrikaboru naŋ ana kuli ke weceweceni, ti kay ya kipuma naŋ a ni ti kəmərnumvu, nu day nəjalay ahər kay ba. ²⁹ Eminjə ti gəsumkabá naŋ əna məmərani, adaba lekələm dek ti Bay gekuli

bəlaŋ. Zləbum naŋ, zləbum mis ya tanjəhad akada gayəŋ ni dek. ³⁰ Zləbum naŋ adaba naŋ e tawi ge Krist bu ni ti ətamfaŋa kə kisiim a pəlok-pəlok. Ku amal əmət nəngü ni əra afa goro ga məjənaki nu a, adaba lekələm kəbum driŋ akaba nu, kisləmki məjənaki nu do.

3

Leli miği ndam jireni kə eri ge Melefit ti, si azuhva Krist

¹ Bəza ga mmawa, ere ye ti nawayay nəhikivu ana kuli ni ti nihi : mərumvu adaba leli dek miği akada mis bəlaŋ akaba Bay geli a. Ere ye ti nəhi ana kuli nihi ni ti nəbikia ana kuli a əndava, ay ti tamal nəhikivu ana kuli nəngü ni əgray arəŋa do, avikivu njədə ana kuli daya. ² Bumvu slimi ana ndam ya tədəm si *kekelum kədi kwa ni. Ndam nday nani kərá, təgray zlam sulumani do. ³ Tədəm tamal kawayum kiğam ndam ge Melefit ti si kikelum kədi kwa. Ay ti ndam ge Melefit ti si kikelum kədi kwa. Ay ti ndam ge Melefit edeđiŋ edeđiŋeni ti leli. Ndam ya ti təzəbay Melefit əna njədə ga Məsuf gayəŋ *Njəlatani ni ti leli. Ndam ya ti tədəm Yezu *Krist naŋ gədakani ni ti leli. Ere ye ti mis təfəki ahər ni akaba tagray əna ahar gatay ni, leli ti məfəki ahər do. ⁴ Ku tamal nahkay nəngü ni, nu day nisliki məfəki ahər ka zlam nday nani. Ku way way do ədəm esliki məfəki ahər ka zlam nday nani nahəma, nu nisliki nətam naŋ. ⁵ Zlam ya ti nəfəki ahər goro ka tay tata ni ti nday hi : nu zal Izireyel, jiba goro ti ge Benjemen, ata ba ata mma ti nday dek ndam *Hebri : təra tiweya nu a ti təkələw kədi a vad ya əzlahəkər a. Tamal mis tədəmki ma ke *Divi ya Məwiz əbəki a wakita gayəŋ ni bu ni ti, nu zal Feriziyen, nəgəskabá nətam ndam Zədə ndahaŋ. ⁶ Ahaslani ti nəhi ana ahər nagri tawi ana Melefit əna njədə kay, nahkay ti nəgria daliya ana ndam məfəki ahər ka Yezu a. Nəgəskabá Divi ya Məwiz əbəki a wakita gayəŋ ni bu na, nəgudar zlam ndo simiteni. ⁷ Ahaslani ti nədəm zlam nday nani dek ti təzoru nu kama, ay nihi ti nədəm təcafəŋa nu kə məsər Krist a sawaŋ. ⁸ Namənjaləŋ kə zlam dek masakani, adaba nəsəra Yezu Krist Bay goro a : zlam gani nani ətam zlam ndahaŋ dek. Ka ya ti nəsəra naŋ a ni ti nəməbrəŋa zlam ndahaŋ na dek, namənjaləŋ kə zlam ndahaŋ ni dek akada ga dandas ni, adaba nawayay manjəhadani akaba Krist akada mis bəlaŋ. ⁹ nawayay ti a vad ya ti amanga ni mədəm nu mis gayəŋ. Ku nədəbay Divi ya Məwiz əbəki a wakita gayəŋ ni bu nəngü ni, nawayay ti mis tədəm nu zal jiri azuhva nani va ba. Ere ye ti nawayay ni ti, Bay Melefit məmənjalu nu zal jireni adaba nəfəkia ahər ke Krist a. Jiri nani ti tawi ge Melefit. Melefit agru tawi nani ti adaba nəfəkia ahər ke Krist a palam. ¹⁰ Nawayay nəsər Krist :

nawayay nəsər njədə ya Melefít àhəngaraba nañ àna nañ a ni. Ku àcaka daliya nəngu ni, daliya gayan ya àcakay ni nu day nawayay macakani. Nawayay nəmət akada gayan ya àmət ni, ¹¹ ti ku ahəmamam nu day Melefít mähəngaraba nu e kisim ba.

¹² Ay ku nadəbay zlam nday nani dek nəngu ni, nğay nəngəta, nijnikiya ka tay a ti nədəm do. Nahkay nadəboru tay kama kama, adaba nawayay ti nğəs tay a ahar vu akada ga Yezu Krist ya àgəs nu a ahar gayan vu ni. ¹³ Bəza ga mmawa, nğay nğəgəsa zlam nday nana ti nədəm farj ndo. Nu nəbu akada ge mis ya tacuhwakabu ni; nawayay magray zlam bilinj cilinj : nəmbrənj zlam ya kələnj ni, nakadvu ti nadəbay ere ya kama goro ni. ¹⁴ Nacuhworu ke ekwi gani duk, nawayay nəngət ere ye ti tavi ana bay ya ti enjiyu enjenjeni ni. Bay Melefít azalay leli ti məcəloru a huđ melefít vu ga mavi ere nani ana leli adaba leli ndam ga Yezu Krist.

¹⁵ Leli dek məndəhani : nahkay ahər àdəm mənəhad akada ya nəhi ana kuli ni. Ay tamal ti kajalum ahər nahənj nəngu ni, Melefít amədfiki jiri gani ana kuli. ¹⁶ Zlam maəəlani nahəma, ahər àdəm mahədukumoru kama àna divi ya məbu madəbay ni.

¹⁷ Bəza ga mmawa, grum akada goro ya nagray ni. Lekulum kípəma manəhad geli na : si kəmənjumlənj ana mis ya tanəhad akada geli ya manəhad ni, ti kánəhadum nahkay bilegeni. ¹⁸ Mis təbu kay, manəhad gatay àbəlay do, tizirey Krist nañ ya àmətfənj kà təndəl ni. Ahaslani nəhikia pakama gani ana kuli a sak kay, nihi keti nəhikivu ana kuli, nitəwi àna ma gani. ¹⁹ Ndam nday nani ti Melefít emijin tay ka mandav ga sifa gatay. Ere ye ti tawayay ni ti əgia melefít kə eri gatay a. Nday təbu təmərvu àna zlam ya təbəkə mimili ka tay ni sək sawanj. Təjalaki ahər ka zlam ge Melefít do, si ka zlam ga duniya ni cilinj. ²⁰ Leli zla nahəma, majalay ahər geli nahkay do. Kəsa geli ti a huđ melefít bu. Bay mahəngay leli, Bay geli Yezu Krist, amasləkabiya eslina, leli məbu majəgəyan, ²¹ Eminjia ti aməmbatkaba vu geli gedebeni na, ti vu geli mīgi masladani akada gayan ni. Ara agray nahkay ti àna njədə gayan ya agur zlam dek àna nañ ni.

4

Sawari ga Pol gərgərani

¹ Bəza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal : ahər àdəm kanəhadum njan-njan akada goro ya nəhi ana kuli ni, adaba lekulum a ahar ga Bay geli bu. Nawayay kuli dal-dal, nahkay nawayay nakoru nəmənjiyu kuli. Ka ya ti nəjalaki ahər ke kuli ni ti nu nəbu àna məmərani kay. Bay Melefít day aməgəskabu nu àna məmərani azuhva kuli.

² Evodi akaba Sintis, nahəngalay kuli, nəhi ana kuli ti kícəmvu, adaba Yezu nañ Bay geli dek. ³ Nakya magrakabu təwi ka ahar bəlanj, kəmbərənj ndo ni day, nihindi kur ti kəjanaki wál nday hini ti ticivu, adaba takadva akaba nu ga mazoru *Ma Mwəni Sulumani kama. Takadvu àna təwi nani ti nday akaba Klemanj akaba mis ndahanj ya magrakabu təwi akaba tay ni. Nahkay Bay Melefít àbəkia slimi gatay a Wakita gayan ba akaba slimi ge mis ya avi sifa ana tay ni dek.

⁴ Nəhi ana kuli : Ku ananaw ananaw do mərūmvu adaba leli dek Bay geli bəlanj ! Nəhi ana kuli keti : Mərūmvu !

⁵ Si kanəhadum ti mis dek təsər lekulum kəzumum bərvu weceweci do, kəbesəm sawanj. Bay geli ənija wudak, nañ drij do. ⁶ Ku aranj kwec əhəli ahər ana kuli ba. Tamal aranj àhəcikivu ana kuli ti humi ma gani ana Melefít sawanj. Ku aranj àdəkiva ke kuli a nəngu nahəma, hindəmfiņa kə Melefít a, həngalum, grumi səsə daya. ⁷ Tamal kəgrum nahkay ti Melefít aməfi ahər ana kuli ti ere ye ti kajalumki ahər ni dek kəjalumki ka mawayay ga Yezu *Krist ; nahkay aranj aməhəli ahər ana kuli do, adaba Bay geli ti nañ. Melefít aməfi ahər ana kuli ahəmamam ti mis hisirikenə əsər do.

⁸ Bəza ga mmawa, ere ye ti nəhi ana kuli ke mendevevin gani ni ti, si kajalumki ahər ka zlam nday hini kwa : zlam ya ge jiri ni, zlam ya àbəlay ni, zlam ya magədavani do ni, zlam ya *njəlatani ni, zlam ya mis tawayay ni akaba zlam ya mis tazəbay ni. Nahkay si kajalumki ahər ka zlam maəəlani dek akaba zlam ya leli mədəm sulumani ni dek kwa. ⁹ Nəcahia zlam ana kuli a kay, kəgəsəmkabá. Lekulum kicəma pakama goro a akaba kípəma zlam ya nagray na. Si ahər àdəm kəgrum zlam nday nani dek. Tamal kəgrum nahkay ti Melefít nañ əbu akaba kuli, aranj aməhəli ahər ana kuli va do.

Pol agri səsə ana ndam Filip

¹⁰ Ka ya ti kəslərumubiyu zlam ni ti nəmərvu dal-dal, nəgria səsə ana Bay geli a. Ere ye ti kəgrumu ni ti àdafaki kəfumu ahər. Lekulum kəbum kəfumu ahər kalavad, ay ti kəngətum ahar ga məslərubiyu zlam ke weceweceni ndo palam. ¹¹ Nəhi pakama hini ana kuli ti, nədəm ti nawayay zlam do. Nahkay ku nu nəbu a gəda bu ahkay do ni a daliya bu nəngu ni, nəcaha manəhadana àna məmərana. ¹² Ku mam mədəkuvu mam nəngu ni, nəsəra nanəhad tata : ku nu talagani, ku elimeni goro əbu ; ku huđ goro mərəhani, ku ləwir awər nu ; ku zlam goro əbu kay, ku zlam goro àhəca nəngu ni, nəsəra nanəhad tata. ¹³ Nisliki mebesey zlam dek adaba Bay goro avu njədə gani. ¹⁴ Ku tamal

nahkay nənḡu ni kəgrumua zlam sulumana, adaba kəjənumkia nu a daliya goro ba.

¹⁵ Bəza ga mmawa goro ya e Filip ni, jalumki ahàr ka sarta ya nàhi *Ma Məweni Sulumani ana kəli mək lekələm kəgəsumkabu ni. Kəsəruma ka sarta nani ti nawayay nasləka ka hađ gekəli e Mesedəweŋ a, ay ndam məfəki ahàr ka Yezu ga kəsa ndahaŋ təvu zlam ndo, si lekələm ciliŋ. Nahkay nəjənakia kəli a ti lekələm day kəjənumkia nu a. ¹⁶ Kwa ka ya nu nəbu a Tesalonik ni ti kəsəlrumukabaya zlam ga məjənaki nu a àtam sak cə.

¹⁷ Ere ye ti nawayay ni ti kəvumu zlam do ; nawayay ti Melefit məvikiyu məsəkani ana kəli azuhva təwi gekəli ya kəgrumu ni sawaŋ. ¹⁸ Ere ya àhəcukivu ni dek ti kəvumua àtamkia sawaŋ. Nihiti ti Epafrodit àvua zlam ya kəsəlrumubiya na, nahkay zlam àhəcukivu va do. Ay ti kəvumu ti ana nu do, kəvumi ti ana Melefit sawaŋ. Àbələfəŋ dal-dal akada ga sədaga ya kəvumi, ezi akada ge tersel sulumani ni. ¹⁹ Bay Melefit goro ni ti araŋa àhəci naŋ do simiteni, naŋ àbu àna zlam dek. Nahkay ara avikiyu zlam ana kəli ti araŋa àhəcikivu ana kəli ba bilegeni, adaba lekələm day ndam ga Yezu *Krist. ²⁰ Məs tázləbay Bay Melefit Bəŋ geli ga kaŋgay-kaŋgayani ti ! Aya nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Grumi sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu *Krist ye eslini ni biliŋ àna biliŋ. Bəza ga mmawa ya tagray təwi akaba nu ni təgria sa ana kəli a daya, ²² akaba ndam ga Yezu ya təbu ahalay ni dek, ahar gəđakani ndam ya tagray təwi a ahay ga *bay gəđakani ga ndam Rom bu ni. ²³ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayaŋ ana kəli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni Ere ye ti mædæmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Maslaɗa ya ti àbæki wakita hini ni ti àdafa slimu gayan a : àbæki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 4.18). Ka ya ti àbæki wakita ni ti nanɗa danɗay bu (4.18), ay mæsar kesa gani do : mis ndahanɗ tædæm danɗay gani ti e Efesz, ay mæsar sarta ya ti tæfiyu nanɗa danɗay vu e Efesz ni do ; mis ndahanɗ tædæm Pol àbæki ti bi a Sezare (Tæwi 22-26), bi a Rom (Tæwi 8).

Pol àbæki wakita ni ana ndam ga Yezu ya a Kolos ni ; awayay ti tæslærikaboru ana ndam Lewædisi daya (4.16). Lewædisi ti kà gævay ga Kolos ; kesa nday nani cæni ni ti ka had Azi, driɗ gani kilæmetir 100 gwar egezi ge Efesz). Maslaɗa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti Epafra (1.6-7) ; Epafra ti bi èci ma gani e Efesz ka ya ti Pol àhi ma ana mis eslini ni (Tæwi 19.10). Pol ti òru a Kolos akaba e Lewædisi ndo (2.1).

Pol àbæki wakita ana ndam Kolos ni adaba mis ndahanɗ tæhi ma ndahanɗ ana tay, tagosay tay, tædæm Krist cilinɗ ti èsli do, si mis tægaskabu pakama naharɗ mangahani ni kwa (2.3-4, 2.8). Tædæm si tæzum zlam ndahanɗ ba, si tægay wumæri ndahanɗ, si tæzlabay mæslar ge Melefit kwa (2.16-18). Pol àdæm zlam nday nani dek ti zlam masakani : si mis tæmbrænɗ zlam ga duniya, tædabay Krist cilinɗ (2.20-23). Krist ti Melefit : tamal mis èpia Krist a ti èpia Melefit a àndava (1.15) ; Melefit àgraya mælanɗ a ti àna Krist (1.16) ; zlam dek tæbu azuhva Krist (1.17) ; Krist ti gædakani ga zlam weley weley do dek (1.18). Melefit àgray ti zlam ni dek tænjæhadkabu ana sulumani ti si azuhva Krist (1.20). Tamal mægæskabæ Krist a, mæsara nanɗa ti, ararɗa naharɗ ya àhæci ana leli ni ti àbi.

Pol èndeverinɗ wakita ni akada gayan ya àgray a wakita gayan ndahanɗ ni bu dek ni : acahi zlam ana mis, àdæm ahæmamam ndam ge Krist tænjæhadɗ a duniya bu ni (3). Àhi ana tay tæhængalay Melefit kælavad, àgriuru sa ge mis ndahanɗ ana tay daya (4).

Ay ahar gædakani a wakita hini bu ni ti Pol àhi ana leli Yezu Krist gædakani geli ni ti esli ana leli ; si mæmbrænɗ divi ndahanɗ, mædabay Krist cilinɗ kwa.

Saga Pol

¹ Nu Pol, Melefit adaba nu a, nigia zal asak ga Yezu *Krist a. Leli ata wur ga mænɗ geli Timote mæbikioru wakita hini ana kuli, ² lekulum ndam *njelatani ge Melefit ya kanjæhadum a Kolos ni. Kiguma bæza ga

mænɗ geli a, adaba kæfumki ahâr ke Krist, kæmbrænɗ divi gayan do. Bænɗ geli Melefit mægri sulum gayan ana kuli, mægri ti *kænɗæhadumkabu àna sulumani ti.

Pol ahængali Melefit ana ndam Kolos ya tæfæki ahâr ke Krist ni

³ Mæbu mahængali Melefit Bænɗ ga Bay geli Yezu *Krist ana kuli kælavad. Ka ya ti mahængalay nanɗ ni ti mægri sæsi ⁴ adaba micia kæbum kæfumki ahâr ka Yezu Krist lala, kæbum kawayum ndam ge Melefit dek daya. ⁵ Kægum nahkay ti adaba kæsæruma Melefit ànghaia zlam sulumani ana kuli a hud melefit ba. Ma gani ya kicum ni ti ma ge jiri. Kicum ma gani nani ti ka ya ti tæhi *Ma Mæweni Sulumani ⁶ ana kuli ni. Ma Mæweni Sulumani gani nani ti mis tæbu tæhioru ana ndam ga duniya dek, kælavad mis ndahanɗ tæbu tægaskabu, tambatkaba majalay ahâr gatay a, mæk tæbu tagray tæwi sulumani azuhva nani. Lekulum day kæbum kægum nahkay, kwa ka fat ya ti kicum ma gani ni, kæsæruma Melefit ti agri sulum ana mis ededɗ. ⁷ Àhi ma gani nani ana kuli ti Epafra. Epafra ti leli ata Timote mæbu magrakabu tæwi akaba nanɗ ka ahâr bænɗ, mawayay nanɗ dal-dal. Agray tæwi ge Krist e kidinɗ gekuli bu lala, àmbrænɗ do. ⁸ Nanɗ ti àhi ana leli ahæmamam *Mæfuf ge Melefit àvia njæda ana kuli a, kæbum kawayum ndam ge Krist ni.

⁹ Nahkay zla nahæma, kwa ka fat ya ti mici ma ga Epafra ni ti mæbu mahængali Melefit ana kuli kælavad, mæmbrænɗ do. Mahængalay Melefit ti kæsærum ere ye ti nanɗ awayay ni lala ; mawayay ti kicum lala àna njæda ga Mæfuf gayan, ti kælalum ahâr sulumani. ¹⁰ Mawayay ti kænɗæhadum akada ga ndam ga Bay geli ya ahâr àdæm tænjæhad ni. Mawayay ti tæwi gekuli ya kægum ni dek mæbælafænɗ, kægumikivu zlam sulumani ndahanɗ. Nahkay ti akæsærum Melefit àtam ya ti kæsærum nanɗ nihi ni. ¹¹ Melefit ti nanɗ a mælanɗ *njelatani gayan bu, njæda gayan àtam zlam dek ; mahængalay nanɗ ti mæwi njæda gani nani ana kuli a manjæhad gekuli bu dek. Mawayay ti ku tamal kægum daliya nanɗu ni bæsuma, kæmbrænɗum mæfæki ahâr ke Melefit ba ; mawayay ti kæmærumvu sawanɗ. ¹² Grumi sæsi ana Melefit adaba àvia njæda ana kuli a ga mæhurkiviyanu ka ndam gayan njelatana a mælanɗ gayan masladani va. ¹³ Àhælaba leli a njæ njæ a mælanɗ zinɗ-zinɗeni ge *Seteni ba, òru àbiyu leli a Mægur ga Wur gayan vu. Wur nani ti Bænɗani ni awayay nanɗ dal-dal. ¹⁴ Àna tæwi ga Wur ni Melefit àmba leli a, àmbræfænɗa zlam magudaranu geli na kè leli a daya.

Krist ti way ? Tæwi gayan ti mam ?

¹⁵ Melefít ti mis típi nan̄ ðáy-ðáy ndo ; ay tamal mis èpia Wur gayan̄ na ti èpia Melefít a àndava. Wudaka Melefít àgraya zlam a ðék ti Wur gayan̄ ni nan̄ àbu àndava. Melefít àvia njéda ga mægur zlam a ðék ¹⁶ adaba ka ya ti àgraya zlam a ðék ni ti, àgraya ti àna nan̄. Nahkay ku zlam ya agavéla akaba zlam ya a ga had̄ ni ðék, ku zlam ya tipivu ni akaba zlam ya tipivu do ni ðék, ku bəbay gəðákani ya tagur məlan̄ ya agavéla weley weley do ðék nan̄gu ni, Wur ge Melefít agur tay. Iy, Melefít àgraya zlam a ðék ti àna nan̄ ; zlam ni ðék ti àgraya ana nan̄ a. ¹⁷ Wudaka Melefít àgraya zlam a ðék ti Wur gayan̄ ni nan̄ àbu àndava ; zlam ni ðék təbu nihi ti azuhva nan̄. ¹⁸ Ndam gayan̄ ya *təcəkalavu ku eley eley do ðék ni ti akada vu ge mis ; nan̄ ti ni ahàr gani. Zlam ya ti agravu ðék ni ti anjəki àna nan̄. Àngaya enjia e kidin̄ ga ndam evid̄ ba ti nan̄. Melefít àgray nahkay, àwaya ti Wur ni migi gəðákani ga zlam weley weley do ðék. ¹⁹ Melefít àgray ti zlam ya ti nan̄ àbu àna nan̄ ni ðék ni ti, Wur gayan̄ ni day mələbu àna nan̄ bilegeni. Ge Melefít ya àgray nahkay ni ti àbəlafəŋa kà nan̄ nan̄ana daldal. ²⁰ Melefít àwayay ti zlam ya àgraya ni ðék, ku zlam ya a ga had̄, ku zlam ya agavéla, mən̄galabavu akaba tay, tən̄jəhad̄kabu akaba tay àna sulumani. Melefít àgray ti zlam gani nani mągravu ti àna mimiz ga Yezu ya àdəgaya ka ya ti *tədarfəŋ nan̄ kà təndal ni.

²¹ Lekələm ahaslani ti drin̄ drin̄ akaba Melefít, lekələm ndam ezir gayan̄ daya, adaba ka sarta gani nani ti majalay ahàr gekəli akaba zlam gekəli ya kəgrum ni magəðavani. ²² Ay nihi ti Wur ge Melefít ègia mis a, àmət a kəla gekəli vu : Melefít àgray ti kən̄galumvu akaba nan̄ ti nahkay. Awayay ti kīgum ndam gayan̄ *n̄jalatani, nahkay aməhəloru kəli kə meleher gayan̄. Ka sarta gani nani ti zlam magudarani gekəli ni atələbi va bi, maslan̄a amacalki kəli ka zlam magudarani do simiteni. ²³ Ay tamal kawayum kīgum nahkay ti, ahàr àdəm kəmbərəŋum məfəki ahàr ke *Krist ba. Ahàr àdəm kən̄jəhad̄um njan̄-njan̄ akada ya ti təfiyu asak ga ahay lala ni. *Ma Mūweni Sulumani ya kicəm ni ti akən̄gətum zlam sulumani dal-dal àna nan̄ ; ahàr àdəm kəvumi divi ana mis ga magosafəŋa kəli a ba. Ma Mūweni Sulumani nani ti təhia ana mis ga duniya na ðék ; nu Pol ti ni nigia bay məgri təwi ana Melefít ga məhi ma gani nani ana mis a daya.

Təwi ga Poly a gri ana ndam ge Krist ni

²⁴ Nihi ti nəbu nəcakay daliya àna təwi ya nagray azuhva kəli ni, ay ti nəbu nəmərnu àna daliya nani. *Krist àcaka daliya azuhva ndam gayan̄ a, nahkay ahàr àdəm nu day nəcakay daliya ti təwi gayan̄ mändav lala. Nəcakay daliya nani ti azuhva ndam ge

Krist, nahkay Krist day nan̄ àbu acakay, adaba ndam gayan̄ ya *təcəkalavu ku eley eley do ðék ni ti vu gayan̄. ²⁵ Ndam ge Krist ni ti, nigia bay məgri təwi ana tay a ; àvu təwi gani ti Melefít. Melefít awayay ti nəhiaba ma gayan̄ a ðék ana kəli a. ²⁶ Ma gani nani ti kwa ahaslani mən̄gahani. Melefít àdəfiaba ana ata bəŋ ga bəŋ geli a ndo, ay nihi ti àdəfiaba ana leli a, leli ndam gayan̄ *n̄jalatani na. ²⁷ Melefít awayay ti leli məsər ma mən̄gahani nani. Ma gani nani ti sulumani àtama ma ndahan̄ a ðék, adafaki ahəmamam Melefít ahən̄gay ndam ya ti nday ndam *Zude do ni. Ma mən̄gahani nani ti nihi : Krist ti nan̄ àbu akaba kəli akada mis bəlan̄ ; nahkay kəsəruma akəhurumiyu a məlan̄ masladani ge Melefít ni vu. ²⁸ Mazlapaki ti ke Krist gani. Məhioru ma gani ana mis ðék ; məziaba azay slimu ana tay a, macahi zlam ana tay ðék. Magray təwi sulumani àna məsər zlam ge Melefít ya avi ana leli ni ; mawayay ti mis ðék tigi akaba Krist akada mis bəlan̄, aran̄a àhəcikivu ana tay ba. ²⁹ Nəbu nagroru təwi gani nani, nakađvoru àna nan̄ àna njéda ge Krist ya àvu ni. Njéda gani nani ànuviyu dal-dal ga magray təwi àna nan̄.

2

¹ Nawayay ti kəsərnum nəbu nakađvu daldal azuhva kəli, azuhva ndam Lewədisi akaba mis ndahan̄ ya ti típi nu e eri vu ðáy-ðáy ndo ni ðék. ² Nawayay ti tən̄gət njéda, təwayavu, tən̄jəhad̄ akada mis bəlan̄. Nawayay ti təsərka ba ma ge Melefít a lala, tən̄gət sulum gayan̄ àna nan̄ dal-dal. Nahkay ti atasər ma *mən̄gahani ge Melefít : ma mən̄gahani nani ti *Krist. ³ Krist ti agray ti ndam gayan̄ təjalay ahàr sulumani akaba təsər zlam ðék lala. Zlam nday nani ti akada ge elimeni mən̄gahani ni. ⁴ Nəhi ma gani nani ana kəli ti adaba nawayay ti maslan̄a àgosay kəli àna pakama ge mesipet mis ba. ⁵ Ku tamal nu drin̄ akaba kəli nən̄gu ni, nəbu nəjalaki ahàr ke kəli dal-dal kala nu nəbu akaba kəli. Nəsəra kəbum kəfumki ahàr ke Krist lala, kəmbərəŋum do. Nahkay nəbu nəmərnu.

Məngət sifa jireni ti si tamal leli məbu ka ahar bəlan̄ akaba Krist

⁶ Lekələm ti kəgəsəmkabá Yezu *Krist a, ègia Bay gekəli a. Nahkay ti njəhaduma akaba nan̄ a, kidəmvu ba. ⁷ Njəhadum akaba nan̄ ti akada ga mən̄gəhaf ya abiyu sliri a had̄ vu lala ni, akada ga ahay ya təfiya asak gana lala ni. Fumki ahàr ke Krist àna njéda gekəli ðék, akada ya təcəhi ana kəli ni. Grumi səsü ana Melefít kələvad.

⁸ Bumvu slimu ti maslan̄a àgosay kəli akada ya təgəs zlam àna kəmbazl ni ba, adaba ndam ya təsər Krist do ni ti məsər zlam gatay

ni dek magədavani ; zlam ya ti təgəskabu ni ti məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcahi ana tay ; zlam nday nani ti ge Krist do. ⁹Nədəm nahkay ti adaba ere ye ti Melefit nañ əbu əna nañ ni dek ti Krist day nañ əbu əna nañ, arañja gani əbi ahəci nañ bi. Krist ti nañ mis, ay nañ Melefit ededifn ededifneni daya. ¹⁰Lekuləm kəbum akaba Krist akada mis bəlan, nahkay ti əvia sulum gayan a dek ana kuli a, arañja əbi ahəci kuli va bi. Krist ti Bay ga bəbay ya təgur məlan ya agavəla ni dek.

¹¹Lekuləm kəbum akaba nañ akada mis bəlan ti kala *təkəlia kədi ana kuli a. Ay zlam gani nani ti gərgəri akaba ge mis ya tekeley kədi ni ; nani təwi ge Krist. Təwi gayan gani nani ti agray ti miği evidi ga zlam magudarani geli ya məgrəbiyu kəlan ni va ba. ¹²Gekuli ya *təbaray kuli ni ti kala tilia kuli ka ahar bəlan akaba Krist a. Kəfəmki ahər ke Melefit, kəsəruma əhəngaraba Krist e kidifn ga ndam evid ba ; nahkay ti lekuləm day Melefit əhəngaraba kuli e kisim ba əndava. ¹³Ahaslani ti lekuləm məmətəni adaba kəbum kagudarum zlam, lekuləm ndam ge Melefit do, kəkeləm kədi ndo. Ku tamal nahkay nəngə ni, nihi ti Melefit əvia sifa ana kuli a, əhəngaraba kuli e kisim ba ka ahar bəlan akaba Krist a. Gayan ya ti əgray nahkay ni ti əmbərənə zlam magudarani geli na dek ga sulum a. ¹⁴Akal Melefit awal leli əna seriya azuhva zlam magudarani geli nday nani ; seriya gani nani ti kala Melefit əbəkia zlam magudarani geli na ka wakita ga mədāfakiani ahamamam mijikia ke divi gayan a ni. Ay nihi ti kala Melefit əzaba wakita gani nana, ədarfən kə təndal ka ya ti *tədarfən Krist ni. ¹⁵Gayan ya əgray nahkay ni ti əhəlfənə njəda kə bəbay ya təgur məlan ya agavəla na dek, əyefinə kə tay a. Ka ya ti əyefin kə tay ni ti əbəkə mimili ka tay kə eri ge mis dek daya.

¹⁶Nahkay zla nahəma, nğay kəgudaruma zlam a ni ti maslanə əhi ana kuli ba. Ku əki ka zlam məzumani, ku əki ka zlam miseni, ku əki ka wuməri, ku əki ka vad ge kiyi ya azlərəv ni ahkay do ni əki ka vad *məpəsabana nəngə ni təhi ana kuli ba. ¹⁷Zlam gani nday nani ti adafaki zlam sulumani ya ti amara magravu ni cilin. Ay zlam sulumani gani nani ti Krist. ¹⁸Nahkay maslanə əgray ti kijəmki ke divi ge Melefit a ba. Mis ndahan tədəm mis ti əsli arañja kə eri ge Melefit do, tədəm təzlabay *məslər ge Melefit ; təbu təjalaki ahər ka zlam ya tədəm Melefit əngazli ana tay ni kəlavad ; tiji zlabay əna zlam gatay ya təjalaki ahər ni cilin. Zlam gani nani dek ti zlam masakani. ¹⁹Nday gani nani ti təsləkafənə kə Krist a, nday ndam gayan va do. Ay ndam ge Krist ti vu gayan, nañ nañani ti ahər gani. Vu gani nani ti njalan-njalan, majakwakabani

dek lala ; Melefit agray ti mədək əna njəda ge Krist, adaba Krist ti nañ ahər gani.

Ndam ge Krist ti, təgray zlam ga ndam ga duniya va do

²⁰Lekuləm ti kəbum akaba *Krist akada mis bəlan, kala kəmətuma akaba nañ a, lekuləm evidi ga *məsuf magədavani ya təgur *duniya ni va do. Əgia nahkay ti kəgəsumkəbu zlam ya ti ndam ga duniya təcahi ana mis, tədəm si təgray kwa ni ti kamam ? ²¹Tədəm ahkado : « Kəzay ere hini ba, kəkəy ere hini ba, kinjifn kə ere hini ba. » ²²Zlam nday nani dek ti tamal mis əzuma ahkay do ni əgra təwi əna tay a ti təndav. Nahkay ma gani nani ya təhi ana mis akaba ya təcahi ana mis ni ti ma ge mis hihirikeni cilin. ²³Ma gani ya təhi ana mis ni ti mis tici ti akada ma sulumani, adaba tədəmki ma ke təwi gatay gayani ya tədəm təgri ana Melefit ni, tədəm tislə arañja kə eri ge Melefit ndo, nahkay təgri daliya ana vu gatay. Ay zlam nday nani ti zlam masakani, əjənaki leli ga məmbrənə zlam magudarani ga məbərəv geli ya awayay ni do.

3

¹Ay lekuləm ti kəngumaba e kisim ba akaba *Krist a. Nahkay ti dəbum zlam ya ti agavəla ni, adaba Krist ti nañ eslini agavəla, mənjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlan ga gədakani bu. ²Jalumki ahər ti ka zlam ya agavəla ni, kəjalumki ahər ka zlam ya a ga həd ni ba. ³Adaba lekuləm ti kəmətuma ; sifa gekuli məngəhani afa ge Melefit, ka məlan ya Krist nañ əbiyu ni. ⁴Sifa gekuli ti Krist. Nahkay ka ya ti Krist aməngazlavu ni ti lekuləm day etipi kuli akaba nañ a məlan gayan masladani ni bu.

Leli məbu akaba Krist akada mis bəlan ti mənjəhad ahamamam ?

⁵Nahkay zla nahəma, zlam ga duniya ya ahaslani lekuləm evidi gani ni ti tigi eri ana kuli va ba ; jinməmaba tay a sawan. Kəgrum məsəwəhvə ba, kəgrum zlam ya əbəlay məgrani do ni ba, kəgrum zlam kwañja kwañja ba, kəwayum zlam magudarani ba, kəfəmki eri ka zlam ge mis ba. Adaba tamal kəfəki eri ka zlam ge mis ti zlam ya kəfəki eri ni kala əgia melefit gayak a. ⁶Azuhva zlam nday hini dek ti Melefit nañ əbu azum bərəv. [Azumki bərəv ti ka ndam ya təgəskəbu pakama gayan do ni]. ⁷Ahaslani ka sarta ya ti kagudarum zlam kəlavad ni ti lekuləm day kənjəhadum ti nahkay.

⁸Ay nihi ti ahər ədəm kəməbrənəm zlam nday nani dek : kəzumumki bərəv ke mis ba, kizirəm mis ba, kəgrum cuday ana mis ba, kəndivəm mis ba, kədəmum ma ya əbəlay mədəməni do ni ba. ⁹Kəsəkədəm malfada ba, adaba kəməbrənəma mənjəhad gekuli ya ahaslani na akaba zlam ya kəgrum ahaslani

na. ¹⁰ Nihi ti kīguma mis mawena. Nani ti tawi ge Melefit : agray ti kīgum muweni kəlavad, kīgum akada nanj ti kəsərum nanj lala. ¹¹ Nahkay ti ku tamal nak zal Zude do, ku tamal nak zal Zude ; ku tamal *kikela kuđi a, ku tamal kəkəley kuđi ndo ; ku tamal nak zal mirkwi, ku tamal nak kənjəhad akada ga zlam ge gili ni ; ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nanju ni, əgray arana do. Ay ere ye ti ahər ədəm kəsərum ni ti *Krist cilin ; ku mam mam do dek ti ge Krist, adaba sifa gayan əniviyu ana ndam gayan dek.

¹² Melefit adaba kuli a, awayay kuli, kīguma ndam gayan *njəlatana. Nahkay zla nahəma, ahər ədəm kənjəhadum nahkay hi : mis təsi cicihi ana kuli, grumi sulum ana mis, kəzum ahər gekuli akada lekulum gedakani ba, njəhadum kuđufa, 6səsum zlam. ¹³ Besəmvu zlam e kidin gekuli bu ; tamal maslanja nahaj əgudaria zlam ana maslanja nahaj a ti tənjalabavu, maslanja ya ti təgudari zlam ni məmbərfənja kə maslanja nahaj na, akada ga Bay geli ya əmbərfənja zlam magudarani gekuli na kə kuli a ni. ¹⁴ Ay ere ye ti atam zlam nday nani dek ti mawayavani. Wayumvu, adaba tamal kawayumvu ti lekulum dek kənjəhadum akada mis bəlan, arana əbi edekaba kuli a bi. ¹⁵ Kīguma ndam ge Krist a ti kəbum kənjəhadumkəbu əna sulumani. Nahkay ere ye ti kajalum ni dek ti, jalum ti *kənjəhadumkəbu əna sulumani gani nani ya Krist əgri ana kuli ni. Adaba Melefit əzalakəbu kuli ti, ti kīgum mis bəlan. Nahkay grumi səsı ana Melefit. ¹⁶ Jalumki ahər kəlavad ka pakama ge Krist ya ədəm ni akaba ya tədəmki ni dek ; pakama gani nani məvikivı njədə ana kuli. Cahum zlam e kidin gekuli bu, zumiaba azay slimı ana mis e kidin gekuli ba ; grum zlam nday nani əna majalay ahər sulumani ya Krist əvi ana kuli ni. Grumi səsı ana Melefit əna njədə gekuli dek əna midii limis gərgəri kay : dəmi limis ge Devit, limis ga mazləbay nanj akaba limis ya *Məsuf Njəlatani adəfiki ana kuli ni. ¹⁷ Nahkay ere ye ti kəgrum ni akaba ere ye ti kədəmum ni dek ti grum akada ga ndam ga Bay geli Yezu ya ahər ədəm təgray ni. Grumi səsı ana Bənj geli Melefit əna njədə ga Yezu ya əvi ana kuli ni.

Ndam ge Krist tənəhad a hud ahay gatay bu ni ti ahəmamam

¹⁸ Lekulum wəl nahəma, ku way way do məgəsiki ma ana zal gayan, adaba əgəsiki wal ya afəki ahər ka Bay geli ni ti agray nahkay kwa.

¹⁹ Lekulum zawal day, ku way way do mawayay wal gayan, əgri daliya ba.

²⁰ Lekulum bəza day, ku way way do məgəsiki ma ana ata bəjani ata məjani,

məgray ere ye ti təhi məgray ni dek. Adaba wur agray nahkay ti əbəlafənj ka Bay geli.

²¹ Lekulum ata bənj ga bəza ni, ku way way do əzumi 6əruv ana wur gayan ba, do ni ti ahar amadəgafənja kə wur na.

²² Lekulum evidi ni, ku way way do məgəsiki ma ana maslanja ya agur nanj ahalay a duniya bu ni, məgray ere ye ti təhi məgray ni dek. Əgray tawi gani nani kə eri ga maslanja ya agur nanj ni cilin ba, adaba evidi ya agray nahkay ni ti awayay ti mis təzələbay nanj cilin ; ahər ədəm ku way way do gekuli məgray tawi ti əna hudbəlan, adaba ahənəgriuru ahər a had ana Bay geli. ²³ Tawi ya kəgrum ni lu ti grum əna hudbəlan akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti akada kəgrumi ana mis cilin do. ²⁴ Adaba kəsəruma Bay geli aməvi zlam sulumani ya əngahi ana ndam gayan ni ana kuli. Bay ya ti kəgrumi tawi ededinj ededinjəni ni ti *Krist. ²⁵ Maslanja ya ti agudar zlam ni ti, Melefit amatra6 nanj kala-kala akada ga zlam gayan ya əgudar ni. Adaba Melefit ti agrafənja seriya kə mis a dek, əmbəranj maslanja nahaj do.

4

¹ Lekulum ya ti kəbum əna evidi ni, ku way way do məgri jiri akada ya tagri ana mis ndahanj ya ti nday evidi do ni. Səruma lekulum day Bay məgur kuli əbu, nanj əbiyu a hud melefit bu.

Sawari ndahanj ya Pol avi ana ndam ge Krist ni

² Həngalum Melefit kəlavad, kəmbəranjum ba. Ka ya ti kahəngalum Melefit ni ti arana nahaj əgəzalki ahər ke kuli ba, grumi səsı daya. ³ Həngalumi Melefit ana leli daya, ti məvi divi ana leli ga məhiaba ma manəghani ya əki ke *Krist na ana mis a. Nu nəvu a dangay bu ahalay ti azuhva ma gani nani. ⁴ Həngalum Melefit ti nədafaya ma nana lala, akada gayan ya awayay na.

⁵ Jalum ahər lala ahəmamam kənjəhadum e kidin ga ndam ya təfski ahər ke Krist bu do ni. Tamal kisləmki məgri zlam sulumani ana tay tata ti grum, kəmbəranjum ba. ⁶ Ahər ədəm kəhumi ma ana mis ti əna ma sulumani ; ma gekuli ni məcər akada ga zlam ya estena əfənj ni. Ahər ədəm kəsərum məhənəgrifənjani kə pakama ana ku way way do lala.

Pol endevevinj zlapay gayan

⁷ Nu nəbu nanəhad ahəmamam ti wur ga mənj geli Tisik kwa ti amənəhadı ma gani dek ana kuli. Nanj ti nawayay nanj dal-dal ; leli məbu magrakəbu tawi ga Bay geli ata nanj. Nanj əbu agray tawi lala, əmbəranj do. ⁸ Nəsləroru nanj afa gekuli ti nahkay, nawayay ti kəsərum manəhad geli, akaba nawayay ti məvikivı njədə ana kuli. ⁹ Nəsləroru nanj ti nday ata wur ga mənj geli

Onezim. Onezim ti nawayay naŋ dal-dal, naŋ day agray tawi lala, àmbrəŋ do ; naŋ mis ga kəsa gekuli. Nday gani atanŋahađi ere ye ti agravu ahalay ni deŋ ana kuli.

¹⁰ Aristark àgria sa ana kuli a ; naŋ àbu a danŋay bu ahalay akaba nu. Mark wur ga wur ga mən ga bəŋ ga Barnabas day àgria sa ana kuli a. Mark ti m̀adəmkiə ma, m̀abəkiə ma gani ka wakita, m̀əslərəkaboya ana kuli a. Tamal ènjua afa gekuli a ti k̀agəsũmkabá naŋ a lala. ¹¹ Yezu naŋ ya ti təzalay Zəstəs ni day àgria sa ana kuli a. Nday gani mahkərani ya təgri sa ana kuli ni ti nday ndam *Zəde ya magrakabu tawi ga *Məgür ge Melefit akaba tay ni, do ni ti ndam Zəde ndahan t̀akibu ke leli bi. Nday gani təvua njəda dal-dal.

¹² Epafras mis ga kəsa gekuli day àgria sa ana kuli a. Naŋ àbu agri tawi ana Yezu *Krist, naŋ àbu akadvu àna mahəŋgali Melefit ana kuli kəlavad. Awayay ti k̀əzum njəda gekuli deŋ, arəŋa àhəcikivu ana kuli ba, kəsərum ere ye ti Melefit awayay ni deŋ lala mək k̀əgrum. ¹³ Nagrakia sedi a : naŋ àbu agray tawi kay azuhva kuli, azuhva ndam Lewədisi, azuhva ndam Hiyeropolis daya. * ¹⁴ Lək zal doktor ni àgria sa ana kuli a daya ; naŋ ti mawayay naŋ dal-dal. Demas day àgria sa ana kuli a.

¹⁵ Grumi sa geli ana bəza ga mən geli ya ti e Lewədisi ni, grumi sa ana Nimfa akaba ana ndam ga Yezu ya ti *təcəkalavu afa gani ni daya. ¹⁶ Ka ya ti etijəŋgiə wakita hini ana kuli a ni ti slərũmikaboru ana ndam ga Yezu ya təcəkalavu e Lewədisi ni ti t̀oru t̀ijəŋgi ana tay bilegeni. Lekələm day k̀ejəŋgũm wakita ya ti t̀əslərəkaboru ana ndam Lewədisi ni. ¹⁷ Humi ana Ersip : « Bi slimi ana tawi ya t̀əvuk ga məgriani ana Bay geli ni, graba tawi na deŋ lala. »

¹⁸ Nu Pol nəgri sa ana kuli ; sa hini ti nu nuani nəbəki àna ahar goro. Sərumki nu nəbu a danŋay bu. Melefit məgri sulum gayaŋ ana kuli ti.

* 4:13 Kolos, Lewədisi akaba Hiyeropolis ti kəsa mahkər cifa cifa.

Sa ga Pol

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik
enjenjeni ni
Ere ye ti mädəmki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik
enjenjeni ni**

Maslaɲa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimì gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 2.18). Ka ya ti àbèki wakita ni ti nanɲ a Koreɲ ; àslaroru Timote a Tesalonik ; Timote àra àsləkabiya ti àhi ma ana Pol àki ka ndam Tesalonik, mak Pol àbikioru wakita ni ana tay (3.1-6 ; Tɔwi 18.5).

Bay ya ti àhi ma ga Yezu ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ti Pol (Tɔwi 17.1-10). Pol àpas afa ga ndam Tesalonik kay ndo, adaba ndam Zude tawayay tɔgəs nanɲ (Tɔwi 17.5, 10) ; ere ye ti àgravu ni ahəli ahàr, awayay epi tay ga məvi njədə ana tay, ay àngət ahar gani ndo. Nahkay ti àbikioru wakita hini ana tay ga məvi njədə ana tay akaba ga macahi zlam ana tay.

Ka palahar ye enjenjeni ga pakama gayan ni (1-3) Pol avi njədə ana ndam Tesalonik ya tafəki ahàr ka Yezu ni. Àhi ana tay Melefit àdaba tay eɗeɗin eɗeɗinə : àdafaki Melefit àdaba tay a ti njədə ga Məsuf Njəlatani ya àgray tawi e kidin gatay bu ni (1.4, 6). Ku tamal mis ndahan tɔgri daliya ana tay nɔngu ni, Məsuf Njəlatani àbu agray tawi e kidin gatay bu dal-dal (1.6). Pol àhi ana tay ahamamam nanɲ nanɲani àgray tawi a Tesalonik ni : àgəski gəɗakani ga ndam ga Yezu weley weley do dek màgray tawi akada ga Pol ya àgray ni (2.1-12). Àhi ana tay awayay tay dal-dal, awayay mici ma gatay ni (2.17-3.10).

Pol àhi ana ndam Tesalonik tənjàhad akada ge Melefit ya awayay ni : leli day ahàr àdəm mənjàhad nahkay (4.1-12 ; 5.12-22). Acahi zlam nahanɲ ana tay, àhi ana tay ku tamal mis ndahan təməta nɔngu ni, atangaba e kisim ba ka fat ya ti Yezu amanga ni ; ku tamal məsər vad gani do nɔngu ni atangaba eɗeɗin eɗeɗinə (4.13-5.11). Nahkay ku tamal ndam ga Yezu tamət nɔngu ni àhəli ahàr ana leli ba. A wakita hini bu dek Pol àhi ma ga vad ga Yezu ya amanga ni ana ndam Tesalonik ni sak kay (1.10 ; 2.19 ; 3.13 ; 4.16 ; 5.23). Pol àdəm Melefit amajəgay ndam gayan ni, araja emijnkia tay ke divi a do, duk abivoru ana vad ga Yezu ya amanga ni. A vad gani nani ti leli dek aməmərɔvɔ dal-dal, aməgri sasi ana Melefit ana zlam gayan ya àgri ana leli ni dek.

¹ Məbèki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Məbikioru ti ana kuli ndam ga Yezu ya *kacacalumvɔ a Tesalonik ni. Lekulam ti kəbum akada mis bəlan akaba Bəɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. Nday gani tɔgri sulum gatay ana kuli, tɔgray ti *kənjàhadumkabu àna sulumani ti.

Manjàhad ga ndam Tesalonik ya tafəki ahàr ka Yezu ni

² Leli məbu məgri sasi ana Melefit azuhva kuli dek kəlavad ; ka ya ti mahəngalay nanɲ ni ti məbu macali slimì ana kuli. Məmbraɲ ³ majalaki ahàr ke kuli kə meleher ga Bəɲ geli Melefit do. Məbu majalaki ahàr ti ka zlam gekuli ya kəgrum ni : kəbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist, nahkay kəgrumi tawi ; kəbum kawayum nanɲ, nahkay kacakum daliya azuhva nanɲ ; kəsərɔma aməgri zlam sulumani ana kuli daya, nahkay kəbum kebesum. ⁴ Baza ga mɔmawa, leli məsəra Melefit awayay kuli, àdaba kuli a, ⁵ adaba ka ya ti mɔru afa gekuli, məhi *Ma Məweni Sulumani ana kuli ni ti, mädəm ti àna ma cilin do : màgray tawi ti àna njədə ge Melefit ya *Məsuf Njəlatani àvi ana leli ni daya ; àna njədə gani nani ti məsəra ma geli ya məhi ana kuli ni ti ma ge jiri eɗeɗin. Kəsərɔma ahamamam leli mənjàhad e kidin gekuli bu, màgray tawi azuhva kuli ni. ⁶ Lekulam day kəmbatumkaba mənjàhad gekuli a, ègia kəgrum zlam akada geli ni, kəgrum zlam akada ga Bay geli ni daya. Ka ya ti kəgəsunkabu ma ge Melefit ni ti lekulam kəbum kacakum daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nɔngu ni kəgəsunkabá àna məmərana. Àvi məmərani gani nani ana kuli ti Məsuf Njəlatani. ⁷ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ka had Mesəwəɲ akaba ka had Eseyi ni dek t̄ara ticia ere gekuli ya kəgrum nahkay na ti nday day tawayay tagray akada nani. ⁸ Azuhva tawi gekuli ya kəgrum ni ti ndam Mesəwəɲ akaba ndam Eseyi ticia ma ga Bay geli a. Ay tici ti nday cilin do : ku eley eley do dek mis ticia gekuli ya kəfumki ahàr ke Melefit na. Nahkay ti ku mädəmki ma ndo nɔngu ni ticia ma gana àndava. ⁹ Mis t̄abu t̄əzlapaki ke leli, t̄ədəm lekulam kəgəsunkabá leli a lala. T̄ədəm kəmbraɲɔma p̄əra, kəmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, kiguma ndam məgri tawi ana Melefit a daya. Kəsərɔma Melefit ti nanɲ àbu àna sifa, nanɲ Melefit eɗeɗin eɗeɗinə. ¹⁰ Nahkay kəbum kəjəgum sarta ga Wur gayan ya amasləkabiya e melefit ba ni. Wur gayan nani ti Yezu ; àməta mak àngaba e kisim ba, amahəngay leli. Nahkay ka fat ya ti Melefit aməzumki ɔrɔvɔ ke mis ni ti Melefit aməzumki ke leli do.

2

Tɔwi ga Polya àgray a Tesalonik ni

¹ Bəza ga mmawa, lekulum lekulumeni kəsəruma, ka ya ti mòru afa gekuli ni ti, mòru ti ga magray zlam masakani do. ² Kəsəruma daya, wudaka mòru afa gekuli ni ti tægribya daliya ana leli a, tindivbiya leli e Filip a. Afa gekuli day mis kay tàwayay mægəskabu leli ndo. Ku tamal nahkay nəngu ni, Melefit geli àvia njəda ana leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani gayan ana kuli a. ³ Ka ya ti məhi ma gani nani ana mis ni ti māsəkad malfada do, mādəbi zlam ana hud geli àna nan do, məgosay mis do. ⁴ Melefit àsəra leli a, nahkay adaba leli ga məhi Ma Məweni Sulumani ana mis a. Ka ya ti məhi ma gani ana mis ni ti mawayay ti mis tázlabay leli do; mawayay ti Melefit mázlabay leli sawan. Adaba Melefit ti àsəra majalay ahər ge mis a. ⁵ Kəsəruma day-day leli məhi ma ana kuli ga məgosay kuli ndo, day-day mādəbafəna zlam kə kuli a ndo daya. Melefit esliki magray sedi gani. ⁶ Ngay mis tázlabay leli kwa ti mādəm ndo; ku lekulum, ku mis ndahan nəngu ni mādəm ndo. ⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni leli ndam *asak ge *Krist ti akal misliki məfəki ŋgasa ke kuli tata, ay ti məgray nahkay ndo. Leli mənəhad e kidin gekuli bu ni ti kudufa akada ga mən ga bəza ya ti abi slimi ana bəza gayan ni. ⁸ Leli mawayay kuli dal-dal; nahkay ka ya ti leli afa gekuli ni ti mawayay məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kuli ciliŋ ndo: ku tamal tábazl leli azuhva kuli nəngu ni akal mægəskabu daya. Leli mawayay kuli ti nahkay. ⁹ Bəza ga mmawa, sərúmki ka ya ti məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kuli ni ti mągra təwi nahaj a, mələfat akaba mələvad gani do dek mągra təwi gana, amətədkaba leli a dal-dal. Məgray nahkay ti adaba mawayay ti kəkakum daliya ga məvi zlam ana leli ba.

¹⁰ Ka ya ti leli məbu e kidin gekuli ndam məfəki ahər ka Yezu ni bu ni ti mənəhada njələta, mągra zlam ge jiri a, maslaŋa əcalki leli ka zlam magudarani ndo. Kislámki magrakia sedi gana ke leli a tata; Melefit day agrakia ke leli a tata. ¹¹ Kəsəruma, mənəhad akaba ku way way do gekuli ti akada ga bəŋ ga bəza ya anəhad akaba bəza gayan, afi ahər ana tay ni. ¹² Sak kay mādəfikia divi ana kuli a, māvía njəda ana kuli a, məhi ana kuli ahər ədəm kəgrum ere ye ti Melefit awayay ni kwa. Adaba Melefit azalay kuli, awayay ti kəhərumiya a Məgur gayan vu, a mələŋ masladani gayan vu.

¹³ Məmbəreŋ məgri səsı ana Melefit do, adaba ka ya ti məhi ma ge Melefit ana kuli ni ti kəgəsumkabá. Kəgəsumkabu ti akada pakama ge mis hihirikeni do; kəgəsumkabu ti akada pakama ge Melefit. Nani pakama ge Melefit ededın, nan əbu avi njəda ana

kuli, lekulum ya ti kəfúmki ahər ka Yezu ni. ¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti əgrakivu ka ndam ge Melefit ya təfəki ahər ka Yezu Krist, təcakalavu ka had *Zude ni ti əgrakiva ke kuli a daya. Ndam ga had gekuli tægria daliya ana kuli a akada ga ndam *Zude ya tægri ana ndam gatay ya təfəki ahər ka Yezu na. ¹⁵ Təkad Bay geli Yezu, tábazl ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni akaba tægri daliya ana leli ni ti ndam Zude. Gatay ya təgray nahkay ni ti əbələfəŋ kə Melefit do; tigia ndam ezir ge mis a dek daya. ¹⁶ Leli məbu məhi ma ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ti Melefit mənəngay tay, ay ndam Zude ni tawayay təcəfəŋa leli a. Nahkay ti tagudarkivu zlam əkivu ka zlam magudarani gatay ya tągudar a sarta bu dek ni. Ay nihi ti Melefit əzumkia bəruv ka tay a.

Pol awayay akoru amənjiyu ndam Tesalonik

¹⁷ Bəza ga mmawa, leli ti əpəsa 6al mīpivu akaba kuli ndo. Ay ku tamal mīpi kuli ndo nəngu ni, leli məbu majalaki ahər ke kuli. Nahkay ti leli məbu makadvu dal-dal ga moru məmənjiyu kuli. ¹⁸ Məwaya mənəgona afa gekuli a. Nu Pol nətəkara sak cə ga moroni afa gekuli a, ay *Seteni əcafəŋa nu a. ¹⁹ Azuhva kuli ti leli məsəra Melefit amagray zlam sulumani ya ədəm amagray ni. Nahkay leli məbu məmərvu azuhva kuli. Ngay məbu məmərvu azuhva kuli daya ti kəsərúm ndo waw? Məsəra ka ya ti Bay geli Yezu aməŋa ni ti amazəbay leli azuhva təwi geli ya mągray e kidin gekuli bu ni; nahkay məmərvu akada ga maslaŋa ya ti ətama mis ndahan əna hwa, mak təvi zlam sulumani ka duwa gani ni. ²⁰ Nahkay məmərvu ti azuhva kuli; mázlabay Bay geli Yezu ti azuhva kuli daya.

3

¹ Nahkay zla nahəma, leli misliki mebeseni va do; mādəm ahər ədəm leli ndahan ni mənəhad a Ateŋ hayan, ² məsləruru Timote afa gekuli. Nan ti wur ga mən geli, məgri təwi ana Melefit ka ahar bəlan, məhiuru *Ma Məweni Sulumani ge *Krist ana mis. Məsləruru nan afa gekuli ti ga məvi njəda ana kuli, ti kəmbəreŋum məfəki ahər gekuli ka Yezu ba. ³ Məgray nahkay ti, mawayay ti a hud ga daliya ya kacakum ni bu ni ti maslaŋa əjikia ke divi a ba. Daliya gani nani ti kəsəruma lala: ahər ədəm məcakum kwa. ⁴ Ka ya ti leli məbu e kidin gekuli bu ni ti məhiva ana kuli a, mādəm ahər ədəm məcakum daliya ni kwa. Kəsəruma, ere ye ti mādəm ni əgrava ededın a. ⁵ Əgia nahkay ti nisliki mebeseni va do, nəsləruru Timote afa gekuli ga məsər ahəmamam kəfúmki ahər

ka Yezu ni, adaba nàdàm bi *Seteni amagosay kuli. Mawayay ti tawi geli ya màgray e kidin gekuli bu ni ègi zlam masakani ba.

⁶ Ay nihi ti Timote àslakabiya afa gekuli a, ènjia afa geli a. Ma gayay ya àhi ana leli ni ti àmèri ɓaruv ana leli dal-dal : àdàm lekulum kàbum kàfumki ahàr ka Yezu lala, kàbum kawayumvu daya. Ka ya ti kajalumki ahàr ke leli ni ti kàmèrumvu àna nañ. Nahkay kawayum mipi leli akada geli ya mawayay mipi kuli ni. ⁷ Bəza ga mmawa, leli mabu macakay daliya dal-dal, ay ma ga Timote ya àhi ana leli àki ka mɛfəki ahàr gekuli ka Yezu ni àvia njəda ana leli a. ⁸ Nahkay ma gayay ya àdàm lekulum kàmbrənjum mɛfəki ahàr gekuli ka Bay geli Yezu ndo ni ti, kala akada àvia sifa mawena ana leli a. ⁹ Leli mabu màmərvu dal-dal kè meleher ge Melefit geli azuhva kuli ; nahkay ku məgri susi ana Melefit ahamamam ahəmamam azuhva kuli nənju ni, susi gani àhəca. ¹⁰ Məlafat akaba məlavə gani do dek mahəngalay Melefit, məmbrənj do ; mawayay mipi kuli àna eri geli, mawayay mavi njəda ana kuli ti mɛfəki ahàr gekuli ka Yezu ni māsagakivu, mōru kama kama.

¹¹ Bənj geli Melefit nday ata Bay geli Yezu àna ahàr gatay gatayani tōvi divi ana leli ga moroni afa gekuli ti. ¹² Lekulum kàbum kawayumvu, kàbum kawayum mis ndahan dek daya : Bay geli māvikiyu njəda ana kuli ti mawayavani gekuli māsagakivu, mōru kama kama, akada geli ya ti mawayay kuli ni. ¹³ Māvikiyu majalay ahàr sulumani ana kuli, ti lekulum akələbum ndam *njəlatani kè meleher ga Bənj geli Melefit. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu amənja akaba ndam gayay njəlatani na dek ni ti atənjətfənja zlam magudarani kè kuli a do. [Aya nahkay !]

4

Manjəhad ga ndam njəlatani ge Melefit

¹ Bəza ga mmawa, ahamamam ndam ge Melefit tanjəhad ti tábəlafənj ni ti məhiaba ana kuli àndava ; lekulum kàbum kanjəhadum nahkay. Ay nihi ti ere ye ti àgəjəni ga məhiani ana kuli ni ti nihi : mahəngalay kuli, məhi ana kuli àna slimi ga Bay geli Yezu : kàmbrənjum ba, grumkivoru kama kama. ² Ma ga Bay geli Yezu ya məhi ana kuli ahamamam kanjəhadum ni ti kəsəruma àndava. ³ Ere ye ti Melefit awayay ni ti nihi : njəhadum akada ga ndam gayay *njəlatani ya tanjəhad ni ; kəgrum mesəwehvu ba. ⁴ Ti ku way way do e kidin gekuli bu məsər ahamamam tanjəhad ata wal gayay ni : tənəhad njəlata, ti mis ndahan tázəbay tay. ⁵ Kigum evidi ga madəbay wəl akada ga ndam ya ti tɛfəki ahàr ke Melefit do ni ba. ⁶ Àki ka ma hini ti maslanja àgudari zlam ana wur ga mənani

ba, àgosay nañ ba daya. Məhia ana kuli a àndava, məhikiyu ana kuli keti : Bay geli amatraə ndam ya ti tagray zlam nday nani ni. ⁷ Adaba Melefit àzalay leli ti ga magray mesəwehvu do ; àzalay leli ti ga manjəhadani njəlata sawan. ⁸ Nahkay ti tamal maslanja àgəskabu pakama hini do ni ti, àgəskabu do ni ti pakama ge mis do ; àgəskabu do ni ti pakama ge Melefit nañ ya ti avi Məsuf gayay njəlatani ana kuli ni sawan.

⁹ Àki ka mawayavani e kidin gekuli ya kəfumki ahàr ka Yezu ni bu ni ti məbiki ma gani ka wakita ana kuli va do, adaba Melefit àcəhia zlam gana ana kuli a àndava, nahkay kàbum kawayumvu lala, ¹⁰ kàbum kawayum ndam geli ya ka had Mesedəweñ ni dek daya. Ay nihi ti bəza ga mmawa, məhi ana kuli ahàr àdàm mawayavani gekuli ni mōru kama kama. ¹¹ Məhi ana kuli keti : zum njəda gekuli ga manjəhadkəbani àna sulumani ; ti ku way way do məbi slimi ana tawi gayay ciliñ, ti mənəti zlam ana huɗ gayay àna tawi ga ahar gayay gayəjani. Ma gani nani ti məhia ana kuli a ahaslana àndava. ¹² Tamal kəgrum nahkay ti manjəhad gekuli aməbəlafənj kà ndam ya ti tɛfəki ahàr ka Yezu ndo ni. Ekihindəmfinja zlam kè mis ndahan a do daya.

Manjəbana e kism ba akaba manja ga Yezu a

¹³ Bəza ga mmawa, àki ka bəza ga mən geli ya təmət ni ti, mawayay ti kəsərurum ma gani lala, ti àhəli ahàr ana kuli akada ya ti ahəli ahàr ana mis ndahan ya ti təsər ma gani do ni ba. ¹⁴ Məsəra Yezu àməta mak àngaba e kism ba. Nahkay ti məsəra ndam ya tɛfəki ahàr ka Yezu, təmət ni ti Melefit aməmbrənj tay do. Amahəngaraba tay e kism ba, atanjəhad akaba Yezu.

¹⁵ Pakama geli ya məhi ana kuli ni ti pakama geli geleni do, ga Bay geli. Pakama gani nahkay hi : ka fat ya ti Bay geli amənja nahəma, leli ya mabu àna sifa, məmət ndo ni, amoru afa gayay enji ga ndam ya təməta àndava ni do simitini. ¹⁶ Adaba ka fat gani nani ti Melefit amədam sarta ènjia, mak gəɗakani ga *məslər ge Melefit amazlah, me-zlelim ge Melefit amahənday ; eslini Bay geli amaslakabiya e melefit ba. Ka sarta gani nani ndam ge *Krist ya təmət ni ti atanjəba, ¹⁷ kələn gani leli ya mabu àna sifa ni, Melefit aməhəloru leli akaba tay a makləbasl vu ; leli dek aməbakabu ahàr akaba Bay geli agavala, leli dek amənəhad akaba Bay geli ga kanjay-kanjayani. ¹⁸ Nahkay ti zum njəda àna ma hini ya nəhi ana kuli ni, lekulum day humi ana ndam gekuli ndahan ti tázay njəda bilegeni.

5

¹ Bəza ga mmawa, əki ka sarta ya ti zlam nday nani atagravu ni ti məbbiki ma gani ana kəli va do, adaba ² kəsəruma pakama gana əndava : vad ya ti Bay geli amənğa ni ti mis təsər do. Amənğa ti akada ga zal akal ya ara ga məlavad a ni. ³ Nahkay ka ya ti mis atədem : « Leli məbu a barbaray bu, arənğa əbi agrakivu ke leli bi » ni ti Melefıt emizirəba tay a huya. Zlam gani nani amədəkiaya ka tay a ti akada ga wal a hud, wur əjəbiyu aslər ni. Ka fat gani nani ti nday gani atətəmfənğa kə daliya na do. ⁴ Ay lekələm nahəma bəza ga mmawa, mənəhad gekəli ti akada ga ndam ya tənəhad a mələn ziq-ziqeni bu ni do. Nahkay vad gani nani amədi ahər ana kəli akada ga zal akal ni do, ⁵ adaba lekələm dek kəbum kəgrum təwi a mələn masladani bu, ga məlafat. Leli ti ndam ya tagray təwi a mələn ziq-ziqeni bu ga məlavad ni do. ⁶ Nahkay mənəm dəwir akada ga nday ndahən ni ba ; mənəhadəm eri, məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba. ⁷ Adaba nday ya ti tənji dəwir ni ti tənji ti ga məlavad ; nday ya ti tisi zum akad tay ni ti tisi, akad tay ti ga məlavad. ⁸ Ay leli ti magray təwi ga məlafat ; nahkay məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba. Leli məfəki ahər ka Yezu, mawayay daya : zlam nday nani ti tigia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tabakabu, tənğah gugum gatay əna nən na. Məsəra Melefıt amahənğay leli : geli ya məsəra amahənğay leli ni ti əgia akada gadagar ga ndam slewja ya təbəvu a ahər vu, təhənğay ahər gatay əna nən na. ⁹ Adaba Melefıt əzalay leli ti ga məzumki bəruv ke leli do ; əzalay leli ti ga mahənğay leli azuhva təwi ga Bay geli Yezu *Krist ya əgri ana leli ni. ¹⁰ Krist ti əmət azuhva leli. Nahkay ku leli məbu əna sifa, ku məməta nənğu ni, awayay məvi sifa gayan əna leli ti mənəhad ka ahar bələn akaba nən. ¹¹ Nahkay zla nahəma, ku way way do e kidin gekəli bu məvi nədə ana maslənə nahən, ti məfəki ahər gekəli ka Yezu ni mōru kama kama. Lekələm kəbum kəgrum əndava, ay ti kəmbərənum ba.

Ma ga Pol gərgərani akaba sa gayan

¹² Bəza ga mmawa, mawayay ti kəgəsümüki ma ana ndam ya ti tagray təwi ga Bay geli e kidin gekəli bu ni. Nday ti Bay geli ədiyu tay ga mədi kama ana kəli akaba ga məziaba azay slimi ana kəli a. ¹³ Hənğrumioru ahər a had ana tay, wayum tay dal-dal azuhva təwi gatay ya tagray ni. Nənəhadəm əna sulumani e kidin gekəli bu.

¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti məhi ana kəli ni ti nihi : Tamal mis agray masəfa ti humiki ; tamal mis agray ənğwaz ti vumi nədə ti əğray ənğwaz ba ; tamal mis əsliki məfəki ahər ka Yezu va do ni ti jənəmki nən ; ku way way do dek, bəsəmi. ¹⁵ Bəmvu slimi :

tamal maslənə əğudaria zlam ana maslənə nahən a ti, maslənə gani əhənğrivu ba. Ahər ədem ku way way do mənəway məgri sulum ana maslənə nahən e kidin gekəli bu akaba ana mis ga dala dek kwa.

¹⁶ Mərurmu kəlavad ; ¹⁷ kəmbərənum mahənğalay Melefıt ba ; ¹⁸ ku mam agravu mam nənğu ni grumi səsi ana Melefıt. Zlam gani nani dek ti Melefıt awayay kəgrum, adaba lekələm kəbum akaba Yezu *Krist akada mis bələn.

¹⁹ Kəcumfənğa *Məsuf Njələtani ga magray təwi e kidin gekəli ba ba. ²⁰ Tamal maslənə əhənğaraya pakama ge Melefıt e kidin gekəli ba nahəma, kəzum pakama gani akada ma masakani ba. ²¹ Ku maslənə gani adəm mam mam do nənğu ni mənəmki lala day. Tamal ere gani əbəlay ti gəsümkabə. ²² Jəgum ahər gekəli ti kəgudarum zlam ba ; ku mam mam day kəgudarum ba.

²³ Melefıt nən ya ti agray ti arənğa əhəli ahər ana leli do ni, əna ahər gayan gayanəni məğray ti lekələm kīgum ndam gayan nələtani, arənğa əhəcikivu ana kəli ba ti. Məjəğay kəli lala ; məjəğay vu gekəli, sifa gekəli akaba majalay ahər gekəli dek ti. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu Krist amara ni ti atənğətənğa zlam məgudarani kə kəli ga macalki kəli a do. ²⁴ Bay ya ti azalay kəli ni ti Bay Melefıt gani, agray ere ye ti adəm amagray ni dek. Nahkay amagray zlam gani nani daya.

²⁵ Bəza ga mmawa, hənğalumi Melefıt ana leli.

²⁶ Grumi sa geli ana bəza ga mən geli ni dek akada ga ndam nələtani ge Melefıt ya tagravu sa ni.

²⁷ Nəhi ana kəli əna slimi ga Bay geli : kam-kam jənğumi wakita hini ana bəza ga mən gekəli dek.

²⁸ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayan ana kəli ti.

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik ye cɔ
ni
Ere ye ti mɔ̀dɔ̀mki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik ye cɔ
ni**

Maslaɲa ya ti àbɛki wakita hini ni ti adafaki sliimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1; 3.17). Ka ya ti àbɛki wakita ni ti bi naɲ a Koreɲ akada gayan ya àbikioru wakita ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ; ahar gɔ̀dɔ̀kani ma ga wakita nday cœni ni ti ma bɛlanɲ.

A wakita hini bu Pol àvi njɔ̀da ana ndam ga Yezu ya a Tesalonik ni keti : àhi ana tay ku tamal mis ndahanɲ tɛgri daliya ana tay nɔ̀ngu ni tàmɔ̀rvu, adaba daliya gani nani adafaki Melefit àgɛskabá tay a (1.5). Àdɔ̀m keti : Yezu amaslɛkabiya e melefit ba, amagrafɛɲa seriya kɛ mis a dɛk, amàhɛl ndam gayan (1.5-10). Ay a Tesalonik ti mis ndahanɲ tɔ̀dɔ̀m Yezu ànɲa àndava : Pol àdɔ̀m ma gani nani ti ma ga malfada ; si mis cudayani amangzlava day kwa (2.1-11). Nahkay zla nahama ndam Tesalonik ni tɛmbrɛɲ mɛfɛki ahàr gatay ka Yezu ba (2.13-15).

A wakita gayan ya àbikioru ana tay enjenjeni ni bu ni ti Pol àdɔ̀m ku way way do mɔ̀ngɛti zlam ana huɔ̀ gayan àna tɔ̀wi ga ahar gayan gayanɲi (1 Tesalonik 4.11). Ahalay day àhi ana tay tɔ̀hɛdɔ̀kɛɲa kà ndam ya tagray masafa na, adaba ndam nday nani tiwisiri ahàr ana mis (3.6-15).

Sa ga Pol

¹ Mɔ̀bɛki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mɔ̀bikioru ti ana kɛli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekulɔ̀m ti kàbum akada mis bɛlanɲ akaba Bɔ̀n geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. ² Bɔ̀n geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kɛli, tɔ̀gray ti *kɔ̀njɛhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit amagrafɛɲa seriya kɛ mis a

³ Bɛza ga mmawa, ahàr àdɔ̀m mɔ̀gri sɔ̀si ana Melefit kɛlavɔ̀d azuhva kɛli. Geli ya mɔ̀gri sɔ̀si ni ti àbɛlay, adaba mɛfɛki ahàr gɛkɛli ka Yezu àbu asagakivu. Mawayavani e kidɲ gɛkɛli bu day àbu asagakivu dal-dal ; ku way way do e kidɲ gɛkɛli bu awayay bɛza ga mɔ̀ɲani dal-dal. ⁴ Ka ya ti leli mɔ̀bu e kidɲ ga ndam ga Yezu ya *tɛcakalavu a kɛsa gɔ̀gɔ̀rani bu ni ti leli mɔ̀bu mazlɔ̀bavu ana kɛli, adaba mis tɛgri daliya ana kɛli gɔ̀gɔ̀ri kay day kɛbɛsɔ̀m, kɔ̀mbrɛɲum mɛfɛki ahàr gɛkɛli ka Yezu do daya.

⁵ Lekulɔ̀m kàbum kacakum daliya nahkay ti, adafaki Melefit amagrafɛɲa seriya kɛ mis a ti àna jiri. Kacakum daliya gani nani ti adaba agur kɛli ti Melefit, nahkay daliya gɛkɛli ya kɛbɛsɔ̀m ni adafaki lekulɔ̀m a Mɔ̀gur gayan bu eɔ̀dɛɲ. ⁶ Iy, Melefit amagraɲ seriya ti ge jiri : amɔ̀gri daliya ana ndam ya tɛgri daliya ana kɛli ni. ⁷ Lekulɔ̀m ya kacakum daliya ni Melefit amagraɲ ti akɔ̀pɛsumaba àna sulumana ; leli day amɔ̀pɛsaba akaba kɛli a ka ahar bɛlanɲ. Zlam gani nani amagravu ti ka sarta ya ti Bay geli Yezu amangzlavu a huɔ̀ melefit bu ni. Amangzlava ti amanga akaba ndam mɔ̀slɛr gayan njɔ̀da-njɔ̀dana. ⁸ Ka ya ti amara ni ti amara àna aku mibɛfteni ga mɔ̀gri daliya ana ndam ya tɛsɛr Melefit do ni akaba ana ndam ya tɛgɛskabu *Ma Mɔ̀weni Sulumani àki ka Bay geli Yezu do ni. ⁹ Nday gani atacakay daliya, Melefit amatraɔ̀ tay ga kanɲay-kanɲayani. Amagraɲ ti tɔ̀njɛhadɔ̀ dɲin dɲin akaba Bay geli. Bay geli ni ti njɔ̀da-njɔ̀dani, anjɛhad a mɛlanɲ masladani gayan bu, ay ndam nday nani etipi naɲ do simiteni. ¹⁰ Zlam gani amagravu ti ka sarta ya ti amanga ni. Zlam gani amagravu ti, ti ndam gayan tɔ̀zɛbay naɲ ; ndam ya tɛfɛki ahàr ni dɛk atɔ̀mɔ̀rvu àna naɲ. Ka fat gani nani lekulɔ̀m day akalumkibu ka tay, adaba kɔ̀gɛsumkabá pakama ya ti mɔ̀hi ana kɛli na.

¹¹ Nahkay mɔ̀bu mahɔ̀ngali Melefit ana kɛli kɛlavɔ̀d, mawayay ti mɔ̀gray ti kɛgum njɛlata, ti kɔ̀ngɛtum sifa ya ti àzalakibiyu kɛli ni. Mawayay ti mɔ̀jɛnaki kɛli àna njɔ̀da gayan ge mendeɲerɲ zlam sulumani ya ti kawayum kɛgum ni dɛk akaba tɔ̀wi ya kɛgum adaba kɛfumkia ahàr a ni. ¹² Tamal zlam nday nani àgrava ti mis atazɛbay Bay geli Yezu azuhva kɛli, atazɛbay kɛli azuhva naɲ daya. Zlam nday nani ti Melefit geli nday ata Bay geli Yezu Krist atagraɲ àna sulum gatay.

2

Wudaka Yezu amara ti mis cudayani amara day

¹ Bɛza ga mmawa, mɔ̀hi ma ana kɛli àki ka vad ga Bay geli Yezu *Krist ya amanga, leli day amacakalavu ka ahar bɛlanɲ akaba naɲ ni. Mahɔ̀ngalay kɛli, ² mɔ̀hi ana kɛli nahɔ̀ma, tamal tɛhi ana kɛli vad ga Bay geli enɲja ti kɔ̀gum anɲwaz ba ; ahàr àhali ana kɛli weceweci ba ; dɛgɛzluma ahàr a lala day. Ku tamal maslaɲa àdɔ̀m ahɔ̀ngriaba ma *mangahani ge Melefit ana kɛli a, ku maslaɲa àdɔ̀m ahɔ̀ngri ma ge Melefit ana kɛli ahkay do ni àhi ana kɛli leli mɔ̀bɛki ma gani ka wakita nɔ̀ngu ni, kɔ̀gɛsumkabu ba. ³ Nɔ̀dɔ̀m nahɔ̀ma, ku ahɔ̀mamam ahɔ̀mamam nɔ̀ngu ni maslaɲa àgɔ̀say kɛli

àna ma nahkay ba. Adaba wudaka vad gani nani eminjia ti, mis dal-dal atəgəskabu ma ge Melefit va do, mis cudayani day amanğazlava kwa. Mis cudayani nani ti Melefit emiijn nan, ⁴ ay wudaka emiijn nan ti mis cudayani nani àcafəna mis ga məhəngrioru ahàr a had ana Melefit a. Àcafəna mis ga məhəngrioru ahàr a had ana zlam ya ti təzalay tay melefit na dek daya, amədam nan àtama tay a dek. Nan gani ku a *ahay gədakani ge Melefit ni vu amanjəhadviyu, amədam nan Melefit.

⁵ Ka ya ti nu nəbu akaba kuli ni ti nəbu nəhi ma gani ana kuli, nihi ti kəsərumki va do waw? ⁶ Ay nihi ti zlam nahan acafəna nan ga manğazlavana, zlam gani nani ti kəsəruma lala. Ay sarta gayan emiijnə day kwa ti amanğazlavu. ⁷ Ku kani day cuday əbu a duniya bu, ay əsərvu lala fan do. Ay a vad nahan Melefit amazaba maslanə ya ti acafəna mis cudayani na ga manğazlavani na e divi ba, ⁸ nahkay mis cudayani ni amanğazlavu. Ay ka manğa ga Bay geli Yezu a ti Yezu emiviti aməd vit ti emiijn nan. Yezu amanga ti àna njəda daldal, nahkay amanğəladkaba nan a. ⁹ Mis cudayani ni amara ti àna njəda ge *Seteni. Amagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni, amagray zlam magray ejep gəgəri kay ga magosay mis. ¹⁰ Amagray zlam magudarani ku weley weley do dek ga magosay ndam ya ti etijiji ni, adaba nday gani təwayay jiri ndo; tamal təwaya ti akal Melefit ahəngay tay. ¹¹ Nahkay Melefit àna njəda gayan agray ti təsər zlam ba, təgəskabu ma ga malfada. ¹² Melefit agray nahkay ti ga məwəl ndam ya ti təgəskabu jiri ndo, təwaya magudara zlam a ni dek àna seriya.

Melefit adaba kuli a

¹³ Lekuləm nahəma bəza ga mmawa, lekuləm ya ti Bay geli awayay kuli ni, ahàr àdam leli məgri susi ana Melefit azuhva kuli kəlavad, məmbrənj do, adaba kwa ka mənjkə gani adaba kuli a àndava. Adaba kuli a ti ga məhəngay kuli àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Agray ti kigum ndam ge Melefit ti Məsuf Njəlatani gani. Melefit ahəngay kuli ti adaba kəgəsumkabá jiri a daya. ¹⁴ Nahkay ka ya ti məhi *Ma Məweni Sulumani ana kuli ni ti Melefit əzalay kuli ti àna ma gani nani. Agray nahkay ti awayay ti lekuləm day kənjəhadum akaba Bay geli Yezu *Krist, kipur masladani gayan ni. ¹⁵ Bəza ga mmawa, əgiah nahkay ti kəmbərənjum məfəki ahàr gekuli ka Yezu ba, gəsumkabá zlam ya məcahi ana kuli na; ku tamal məhi ana kuli àna pakama ahkado do ni məbiki ana kuli ka wakita nəngu ni gəsumkabá.

¹⁶ Nahəngalay Bay geli Yezu Krist nday ata Bənj geli Melefit. Bənj geli Melefit ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli; nahkay

avi njəda ana leli, aməmbərənj məviani ana leli day-day do, agray ti məsər aməvi zlam sulumani ana leli. ¹⁷ Nahəngalay tay ti təhəngriyu bəruv ana kuli, təvi njəda ana kuli ga magray zlam sulumani akaba ga mazlavay ma sulumani dek.

3

Həngalumi Melefit ana leli

¹ Bəza ga mmawa, zlam ya agəjəni, mawayay məhi ana kuli ni ti nihi: həngalumi Melefit ana leli ti mis ndahan kay tici ma ga Bay geli, təgəskabu lala akada gekuli ni. ² Həngalumi Melefit ana leli, ti ndam cuday akaba ndam magudar zlam tisliki məgri arəna ana leli ba, adaba mis dek təwayay məgəskabu pakama ga Yezu do.

³ Bay geli ti tamal àdam agray ere gani ti agray edədin, nahkay ti aməvi njəda ana kuli, aməbi slimi ana kuli ti *Seteni əsliki məgri arəna ana kuli ba. ⁴ Leli day Bay geli nan əbu avi njəda ana leli; àna njəda gani nani ti məsəra kəbum kəgrum ere ye ti məhi ana kuli grum ni, kama kama day akəgrum, akəmbərənjum do. Nahkay ti manjəhad gekuli əhəli ahàr ana leli do simiteni.

⁵ Bay geli məvi njəda ana kuli ti kəwayum Melefit, kəbesum daliya kəlavad akada ge *Krist ni daya ti.

Ku way do mągray təwi

⁶ Bəza ga mmawa, məhi ma hini ana kuli ti adaba leli ndam ga Bay geli Yezu *Krist. Məhi ana kuli nahəma, kəhədakumfənjoru kə bəza ga mən gekuli ya tagray masafa, təgəskabu zlam ya ti leli məcahi ana kuli ni do ni ba. ⁷ Lekuləm ti kəsəruma lala, ka ya ti leli afa gekuli ni ti mągray masəfa ndo. Nahkay zla nahəma, lekuləm day grum akada geli ni. ⁸ Məzum daf afa ga maslanə ga sulum ndo, məlafat akaba məlavad gani mągra təwi a, məmətafa, məcaka daliya day ti mənğət daf. Mągray nahkay ti adaba mawayay ti maslanə e kidin gekuli bu əcakay daliya ga magal leli ba. ⁹ Leli ti misliki mihindilin zlam kə kuli azuhva təwi geli ya magray ni tata. Ay mągray nahkay ndo ni ti adaba mawayay mədafiki divi sulumani àtam nahan ni ana kuli, ti kəgrum akada geli ni. ¹⁰ Ka ya ti leli afa gekuli ni ti məhiva ana kuli a, məhi ana kuli ahkado: « Tamal mis əwayay magray təwi do ni ti əzum zlam ba daya. »

¹¹ Təhi ana leli ahkado mis ndahan e kidin gekuli bu təbu tagray masəfa, təgray təwi do simiteni, ma ya əcay tay ndo day kwa ti təhurviyu. ¹² Məziaba azay slimi a ana nday nana, məhi ana tay àna njəda ga Bay geli Yezu Krist ahkado: ahàr àdam təgray təwi lala, ti təngət zlam məzumani àna ahə gatay gatayani.

¹³ Bəza ga mmawa, lekulum zla nahəma grum təwi sulumani kəlavad, kəmbərəjum ba. ¹⁴ Tamal mis əwayay məgəskabu ma hini ya məbiki ana kəli ka wakita ni do ni ti zlapumki, kəgrum təwi ka ahar bəlaŋ ba, ti mimili məgray naŋ. ¹⁵ Ay ti kəmənjumləŋ akada naŋ zal ezir gekəli ba; zlapumi sawaŋ, adaba kekileŋa naŋ wur ga məŋ gekəli.

Pol ahəŋgalay Melefit akaba agray sa

¹⁶ Bay geli əna ahər gayaŋ məgray ti *kənjəhadumkabu əna sulumani kəlavad ti. Ku ahəmamam ahəmamam do nəŋgu ni məgray nahkay, adaba bay ya ti avi manjəhad sulumani ana mis ni ti naŋ. Bay geli mələbu akaba kəli dek ti.

¹⁷ Abiki ma ga sa hini ana kəli ti nu Pol, nu nuani əna ahər goro. Ke mendeveŋ ga wakita goro dek, nagraŋ sa ti nu nuani əna ahar goro, nəbəki nahkay.

¹⁸ Bay geli Yezu *Krist məgri sulum gayaŋ ana kəli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni Ere ye ti mädəmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Maslaŋa ya ti àbēki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Timote : Timote ti wur dagwa ya tǎgrakabu tǎwi akaba Pol ni (Tǎwi 16.1 ; 17.14 ; 18.5 ; 19.22 ; 20.4). Ka ya ti tǎfaya Pol a dangay ba ni ti Pol òru e Efez, àmbərbu Timote eslini ga mǎbi slimi ana ndam ga Yezu ya tǎbu eslini ni, mǎk Pol òru ka hađ Mesedəweŋ (1.3). Kələŋ gani àdām bi amanğoru e Efez ke weceweceni do, nahkay àbikioru wakita hini ana Timote ga mǎhi ere ye ti ahār àdām agray e Efez ni (3.14-15).

Ahar gəđakani pakama ya Pol awayay ahi ana Timote ni ti nday cə : ahi ahəmamam mǎgur ndam ga Yezu, akaba ahi mǎbavu slimi akaba mis ya tǎcahi zlam magəđavani ana ndam ga Yezu ni. Enjenjeni ti àhi ana Timote ahəmamam mis tǎzləbay Melefit ni (2), ahəmamam tǎdiyu gəđakani gatay ni (3). Ahi ana Timote ahəmamam mǎgur mis ndahaŋ e kidiŋ ga ndam ga Yezu ni bu (medewél, bəza dagwa, akaba mis ndahaŋ ni) (5 ; 6.1-2). A pakama hini bu dek ti leli day misliki mǎsər manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu.

Pol àdəmki ma ka ndam ya tǎcahi zlam magəđavani ana mis ni. Àdām mis ndahaŋ tǎdām si mis tǎgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbēki ni kwa, ay Pol àdām divi ga Yezu ti divi ga mǎfəki ahār ke Melefit (1.3-11). Àdām zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti zlam sulumani : mis ndahaŋ tǎdām si mis tǎmbrəŋ maday wal ahkay do ni tǎmbrəŋ mǎzum zlam ndahaŋ kwa, ay ndam nday nani ti tagudar pakama ; Pol àdām si Timote mǎcahi zlam sulumani ana mis kwa (4). Àdām nday ya ti tǎcahay zlam magəđavani ni tawayay gejewi, tǎdəbay siŋgu, ay maslaŋa ya ti awayay siŋgu ni ađəbay zlam ya ejiŋkia mis ke divi a ni ; Timote àgray nahkay ba, mǎdəbay Yezu sawaŋ (6.3-21).

Maslaŋa ya ti agray akada ga Pol ya àhi ana Timote mǎgray ni ti amanjəhad àna sulumani ge Melefit.

Ƨa ga Pol

¹ Abēki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Niği zal asak ti àna njədə ge Melefit Bay mahəŋgay leli ni nday ata

Yezu Krist. Yezu Krist ti mǎsəra aməgri zlam sulumani ya àdām aməgri ana leli ni ana leli.

² Nəbukki wakita hini ti ana nak Timote, nak ti kīgia akada wur ga huđ goro eđedīŋ eđedīŋena adaba kǎbu kǎfəki ahār ka Yezu. Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgruk sulum gatay, tǎjanaki kur, tǎgray ti kǎnjəhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Bavu slimi akaba ndam ya ti tǎcahi zlam magəđavani ana mis ni

³ Nawayay ti kanjəhad e Efez akada goro ya nəhuk ka ya ti nakoru e Mesedəweŋ ni. Kanjəhad eslini ti ga macafəŋa ndam ya tǎcahi ma ga malfada ana mis na ti tǎcahi ana tay va ba. ⁴ Hi ana tay nahəma, tǎmbrəŋ mǎhasl gatay ni akaba magray gejewi àki ka macalaya slimi ga ata bəŋ ga bəŋ gatay na. Zlam gani nani ti zlam masakani, azaya gejewi a cilij, do ni ti àjanaki mis ga mǎŋgət ere ye ti Melefit awayay ni do. Leli mǎsər ere ye ti Melefit awayay ni ti ađaba mǎbu mǎfəki ahār palam. ⁵ Kəhi ana tay nahkay ti, ti tǎwayay mis àna mǎəruv bəlaŋ, àna majalay ahār sulumani akaba àna mǎfəki ahār ka Yezu ge jiri ge jireni. ⁶ Mis ndahaŋ tǎmbrəŋa zlam sulumani nday nana, tijkia ke divi a, tǎbu tǎzlapaki ka zlam ya àbəlay do ni cilij. ⁷ Nday gani tǎhi ana ahār tǎsəra Wakita ge Melefit a, nday ndam macahi *Divi ge Melefit ana mis, ambatakani do nday ndayani tǎsər ere ye ti tǎdām ni do ; tǎsər kaba ere ye ti tǎcahi ana mis, tǎdām àbəlay dal-dal na do daya.

⁸ Mǎsəra Divi ge Melefit ya àbu mǎbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ti àbəlay, ay ahār àdām mǎgəsumkabu lala. ⁹ Ahār àdām majalay ahār lala day : Melefit àvi Divi gayan ni ti ana ndam jireni do, àvi ti ana ndam ya tǎwayay mǎgəskabu ma gayan do ni, ana ndam ya tikiiki slimi do ni, ana ndam cuday, ana ndam magudar zlam, ana ndam ya tǎhəŋgioru ahār a hađ do akaba tǎsər zlam *njəlatani do ni, ana ndam ya tabazl ata bəŋ gatay ahkay do ni ata məŋ gatay ni akaba ana ndam mabazl mis, ¹⁰ ana ndam mesəwehvu, ana zawal ya tandəhadkabu akaba zawal ndahaŋ ni, ana ndam ya ti tǎcalalay ana evidi, tǎsəkomoru tay ni, ana ndam masəkad malfada, ana ndam ya tambađay ga malfada ni akaba ana ndam ya tǎcahi zlam ana mis gəgəri akaba zlam sulumani ya macahi ana mis ni. Melefit àvi Divi gayan ni ti ana tay. ¹¹ Ere ye ti nədām ni ti kal-kal akaba ga *Ma Məweni Sulumani ya Melefit àdəfuki, àhu nəhioru ana mis ni. Ma gani nani ađafaki Melefit ti naŋ njədə-njədani, agri zlam sulumani ana mis.

Pol agri susi ana Melefit azuhva zlam sulumani ya agri ni

¹² Nəgri səsü ana Bay geli Yezu *Krist adaba avua njədə ga magray tawi gayan a. Nəgri səsü adaba adəm nu mis jireni, nahkay azay nu ga magri tawi. ¹³ Ahaslani ti nədämkiya ma magədavana, nəgria daliya ana ndam ya təfəki ahər na, nindivia naŋ a daya, ay ti nəsia cicihi a adaba nəser ere ye ti nəgray ni do, adaba nəfəki ahər ndo. ¹⁴ Bay geli ağrua sulum gayan a dal-dal. Miġia leli ka ahar bəlan akadā mis bəlan ; nəfəki ahər, nawayay naŋ kəlavad. ¹⁵ Ma goro ya nara nədəm ni ti ma ge jiri, ahər adəm ku way way do mägəskabā ana məbərux a bəlan. Ma gani ya nawayay nədəm ni ti nihi : Yezu Krist ara a duniya va ti ga mahəngay ndam magudar zlam. Nu ti nətam mis ndahaŋ ni dek ana magudar zlam. ¹⁶ Ay ku tamal nahkay nəngü ni nəsia cicihi ana Yezu Krist a. Ağru sulum gayan ana nu enji adaba awayay adəfiki ana mis ndahaŋ naŋ ti ebesey zlam. Ebesey ti azuhva mis ya ti atafəki ahər ni ; awayay adəfiki Melefit aməvi *sifa ya andav day-day do ni ana tay. ¹⁷ Eġia nahkay ti ahər adəm mis təzləbay Melefit ; naŋ ti naŋ Bay ga kaŋgay-kaŋgayani, amət day-day do, mis tıpi naŋ do, naŋ Melefit naŋ bəlan. Ahər adəm mis təzləbay naŋ, tədəm naŋ gədəkani ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

Pol avi njədə ana Timote

¹⁸ Timote wur goro ni, nəhuk ma : jalaki ahər ka ma ya ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədəmkuk ahaslani ni. Akadā ga pakama gatay ya tədəm ni ti kadvu ana tawi gayak ya kagraj ni lala. ¹⁹ Kəmbərəŋ məfəki ahər ka Yezu ba, jalay ahər sulumani daya. Mis ndahaŋ təjalay ahər sulumani ndo, nahkay ti tıjikia ke divi a, təfəki ahər ka Yezu va do. ²⁰ E kidiŋ gatay gani nani bu ni ti ata Himeni nday ata Eleksender təkibu ka tay. Nday ti nəbiva tay a ahar va ana *Seteni a ti mətəraŋ tay, ti tindivi Melefit va ba.

2

Mahəngali Melefit ana mis

¹ Nədəm nahəma, zlam ye enjenjeni ni ti ahər adəm mis tıhindifiŋa zlam kə Melefit a, təhəngalay naŋ, təhəngali naŋ ana mis dek, təgri səsü azuhva zlam sulumani ya ti ağri ana mis dek ni. ² Təhəngali naŋ ana bəbay akaba ana nday gədəkani ya təgur kəsa gərgərani ni, ti mənəhadəkabu ana sulumani akaba mis ndahaŋ, arəŋa əhali ahər ana leli ba, ti məhəngrioru ahər a had ana Melefit, manəhad geli mənja lala kə eri gayan. ³ Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, təbəlafəŋ kə Melefit Bay mahəngay leli ni. ⁴ Melefit ti awayay ahəngay mis dek, awayay ti təsar ma ge jiri. ⁵ Adaba Melefit ti naŋ bəlan, maslaŋa ya ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day bəlan. Naŋ nani ti

mis hihirikenı : Yezu *Krist. ⁶ Ara a duniya va, amət ga mambay mis dek. Gayan ya ağray nahkay ni ti ağray ka sarta ge Melefit ya awayay ni ; adəfiki Melefit ti awayay ahəngay mis dek. ⁷ Melefit azay nu, niġi zal asak gayan ti, ti nəhi ma gani nani ana mis. Nədəm ti ma ge jiri, nəsəkad malfadā do. Melefit əhu nəhi ma ge jiri gayan əki ka Yezu ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni, ti təgəskabā.

Manəhad ga zawal akaba wəl ka məlan macakalavani

⁸ Nawayay ti ku eley eley do zawal təhəloru ahar a gavala, təhəngalay Melefit. Təhəngalay naŋ ti ana bərux bəlan, təzumki bərux ka maslaŋa ba, tələgavu ba daya.

⁹ Wəl ti ni nawayay ti təbakabu azana akadā ya ti ağəski təbakabu ni, təbakabu azana ge siŋgu kayani ba, tənəhad kuđufa, təgrafəŋa mimili kə mis a. Tələm ahər ge siŋgu kay ge miġi eri ana mis ba. Təbakabu zlam ga gru ba, təbakabu ebirsli ba. ¹⁰ Ay ağəski ti təgray zlam sulumani, adaba wəl ya tawayay məhəngrioru ahər a had ana Melefit ni ti ahər adəm tagray nahkay. ¹¹ Ka ya ti ndam ge Melefit tacakalavu ga macahay zlam ni ti ahər adəm wəl tənəhad te-te, təgəskabu ma ya təhi ana tay ni lala. ¹² Nəvi divi ana wəl ga macahi zlam ana mis do, nawayay ti təgur zawal do. Ay nawayay ti tənəhad te-te. ¹³ Adaba Melefit ağraya enjia ti Adam, day kwa ti ağraya Ev a. ¹⁴ *Seteni ağosay ti Adam do, ağosay ti wal ni. Ga wal ya ağray nahkay ni ti ağəskabu ma ge Melefit ndo. ¹⁵ Ku tamal nahkay nəngü ni wal ti Melefit amahəngay naŋ azuhva gayan ya ewi bəza ni. Ay ti ahər adəm wəl dek təmbərəŋ məfəki ahər ke Melefit ba, tawayay mis, təgray ere ye ti Melefit awayay ndam gayan *njələtani təgray ni, tənəhad ana sulumani kwa.

3

Ndam məbi slimi ana ndam ga Yezu

¹ Ma goro ya nara nədəm ni ti ma ge jiri : tamal maslaŋa awayay miġi bay *məbi slimi ana ndam ga Yezu ti adəkiba tawi sulumana dal-dal. ² Ahər adəm bay məbi slimi ana ndam ga Yezu ti mālā maslaŋa ya təngətfəŋa zlam magudarana do ni, wal gayan bəlan, ağray zlam kwaŋa kwaŋa do, məbi slimi ana ahər gayan, məjalay ahər sulumani, mägəskabu mirkwi, misliki macahi zlam ana mis, ³ əvi vu gayan ana zum ba, ağray terəngiz ba ; mālā kuđufa, tələgavu akaba mis ba, adəbay elimeni ba daya. ⁴ Ahər adəm məsar məgəs huđ ahay gayan lala, məcahi zlam ana bəza gayan ti təgəsi ki ma, təhəngrioru ahər ana had. ⁵ Nədəm nahəma, tamal mis əsliki məbi slimi ana huđ ahay gayan koksah ti esliki məbi slimi ana ndam

ge Melefit ni tata waw ? ⁶ Tamal kəfumiyyu bay məbi slimi ana ndam ge Melefit ti ahār àdəm kəzum maslaŋa ya ti àpəskia ka məfəki ahār ka Yezu a ni. Adaba tamal kəzuma maslaŋa ya ti àpəski ndo na ti emiji zlabay mək Melefit aməgəs naŋ àna seriya akada ya àgəs *Seteni ni. ⁷ Maslaŋa ya ti awayay məbi slimi ana ndam ge Melefit ni ti ahār àdəm manjəhad gayan mālā sulumani, ti ku ndam ya təfəki ahār ka Yezu ndo ni day tədəm naŋ mis sulumani ; do ni ti etindivi naŋ, amədiviyu ana Seteni a ahar vu.

Ndam ya təjənaki ndam ga Yezu ni

⁸ Ndam ya *təjənaki ndam ge Yezu ni day manjəhad gatay mālā sulumani : təgosay mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tədəbay elimeni àna magray zlam magədavani ba. ⁹ Təmbərəŋ məfəki ahār ka Yezu ba, təjalay ahār sulumani, kəlavad təgəskabu ma ge jiri ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni àna məbərur bəlan. ¹⁰ Nahkay ka ya ti kədumiyyu ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni ti ahār àdəm kəsərum manjəhad gatay. Tamal manjəhad gatay sulumani, mis tənğəfəŋa zlam magudarani kà tay ga macalki tay a di do ni ti, dumiyu tay e tawi gani vu. ¹¹ Wāl ya təjənaki ndam ge Yezu ni day ahār àdəm manjəhad gatay mālā sulumani, tədəmki ma magədavani ke mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, təgray təwi gatay àna jiri kəlavad. ¹² Bay məjənaki ndam ge Yezu ti ahār àdəm wal gayan bəlan, məcahi zlam ana bəza gayan akaba məsər məgəs huđ ahay gayan lala. ¹³ Adaba ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni tamal tagray təwi gatay lala ti mis dek tazləbay tay. Nahkay nday gani anğwaz aməwar tay do simiteni, adaba təbu təfəki ahār ka Yezu *Krist, təsəra naŋ a lala.

Zlam manğahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni

¹⁴ Nəbukkiuru wakita hini, ay nawayay nakoru nəmənjiyyu kur wudak. ¹⁵ Ay tamal ninjiyyu weceweci ndo nahəma, àna ma goro ya nəbukki ni ti akəsər ahəmamam ahār àdəm tənğəhad a huđ ahay ge Melefit bu ni. Bay ga sifa ti Melefit ciliŋ ; huđ ahay gayan ni ti ndam gayan ya *təcakalavu ni. Melefit àdəkiba tay ga mədəm ma ge jiri a ; mis təsər jiri ge Melefit ti azuhva tay. Nahkay jiri ge Melefit ti akada ahay ; ndam ge Melefit ti ni akada medikedik ya akay ahay ni. ¹⁶ Ma manğahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a àki ka məfəki ahār geli ka Yezu ni ti, məsəra ma gani nani ti ma ge jiri, àbəlay dal-dal ededəŋ. Ma gani nani ti nihi :
Bay geli ègi mis hihirikeni,
*Məsuf Njəlatani àdəm naŋ jireni,
*məslər ge Melefit tipia naŋ a,
mis təhia ma gana ana nday ya ti nday ndam
*Zude do na,
mis ku eley eley do ka duniya təfəkia ahār a,

Melefit àzay naŋ, àfəkad naŋ ka məlan masladani gayan.

4

Ndam masəkad malfada

¹ *Məsuf ge Melefit àdəm vay-vay, àdəm ka ya ti duniya ara andav nahəma, mis ndahan atəmbərəŋ məfəki ahār ka Yezu *Krist, atəgəskabu macahay zlam ge *Seteni ya adəfiki ana mis ni, atəgəsiki ma ana *məsuf magədavani, ay məsuf nday nani ti tagosay tay. ² Ndam masəkadi malfada ana mis ni atagosay tay daya. Majalay ahār ga ndam masəkad malfada gani nani ti dek magədavani, mimili àki ka tay bi simiteni. ³ Nday gani təcahi zlam ana mis, tədəm mis təday wal ba, wal day ərə ka zal ba. Tədəm keti, mis təmbərəŋ məzum zlam ndahan, ay Melefit àgraya zlam nday nana ti, ti ndam ya təfəki ahār ka Yezu, təsəra jiri a ni təzum. Ay wudaka təzum ti ahār àdəm təgri səsə ana Melefit day. ⁴ Adaba zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti àbəlay. Tamal məgri səsə ana Melefit azuhva zlam ya ti Melefit avi ana leli ni ti məgəsumkabu, məmbərəŋ zlam ndahan ba. ⁵ Nahkay zlam ni dek tigia njəlatana kə eri ge Melefit a azuhva ma gayan ya àdəmki ni, akaba geli ya məgriki səsə ni.

Mis sulumani ya agri təwi ana Yezu ni

⁶ Ahār àdəm cahi zlam nday nani ana bəza ga mən geli. Tamal kagray nahkay ti ekigi mis sulumani ya agri təwi ana Yezu *Krist ni. Akənğət njədə e divi ge Melefit bu àna pakama ge Melefit ya məbu məgəskabu ni akaba àna zlam sulumani ya təcahuk, kəbu kagray ni. ⁷ Pakama ge mis ya tədəm ma masakani akada ga məhasl ga wāl medewel ya tənğəhad ni ti kəbi slimi ba. Ma gatay ni ti àbəlafəŋ kə Melefit do. Ahār àdəm kagray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad, ti kənğətkiyu njədə. ⁸ Ge mis ya ti tisirvu kəlavad ga mənğətkiyu njədə ni ti àbəlay, avi njədə ana tay ga magray zlam bal, ay magray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad ti àbəlay dal-dal, avi njədə ana mis ga magray zlam dek. Tamal magray nahkay nahəma Melefit avi sifa ana leli nihi, amələbu àna naŋ ga kanğay-kanğayani. ⁹ Ma hini ya nəhuk ni ti ma ge jiri, ahār àdəm ku way way do məgəskabá àna məbərur bəlan, əjalaki ahār cə cə ba. ¹⁰ Leli magray təwi, məbu makadvu àna naŋ ti adaba məsəra Melefit ti naŋ Bay ga sifa, nahkay məfəkia ahār a. Naŋ ti ahənğay mis dek, ahənğay ahar gədakani ti ndam ya təfəki ahār ke Krist ni. ¹¹ Zlam hini ya nəhukki ma ni ti cahi ana mis, hi ana tay təgray.

¹² Nak wur mba, ay ti maslaŋa àfəkkuk aksorŋu adaba nak wur ba. Ahār àdəm kədəfiki zlam ana ndam məfəki ahār ka Yezu ni, ti təgray akada gayak ni. Ahār

àdám kâdám ma sulumani, kânjêhad lala, kâwayay mis, kâfaki ahâr ke Melefit lala akaba kânjêhad njêlata ; tamal kagray nahkay ti nday day atagray akada gayak ya kâgray ni. ¹³ Jenji Wakita ge Melefit ana tay kâlavad, vi njêda ana tay kâlavad, cahî zlam ana tay kâlavad duk abivoru ana moru goru. ¹⁴ Njêda ya ti *Mêşuf Njêlatani àvuk ga magray tawi ni ti kâmênjalên akada zlam masakani ba. Kâşera, njêda gani nani ti ndam mahêngraray *pakama ge Melefit tãdêmki ma, mâk gêdâkani ga ndam mâfaki ahâr ke Melefit tãbêkuk ahar ga mêvuk njêda gani. ¹⁵ Gêskabâ zlam gana lala, gray tawi ni âna mabêruv bêlan. Tamal kagray nahkay ti mis dêk atasar nak kâbu kâkoru kama kama e divi ge Melefit vu. ¹⁶ Bi slimi ana ahâr gayak, bi slimi ana zlam ya ti kacahi ana mis ni daya, kâmbrên ba. Tamal kagray nahkay ti akahêngray ahâr gayak gayakani, akahêngray nday ya ti tãbi slimi ana ma gayak ni daya.

3

Manjêhad ga ndam mâfaki ahâr ka Yezu

¹ Kâvalahaki ka zal medewel ba, hi ma âna hênkali akada ya ti kâhi ma ana buk ni. Bêza dagwa day hi ma ana tay akada ya ti kâhi ma ana bêza ga muk ni. ² Hi ma ana wâl medewel akada ya ti kâhi ma ana muk ni, bêza wal day hi ma ana tay akada ya ti kâhi ma ana bêza ga muk ni. Bay slimi ti ma gayak ya kâhi ana tay ni dêk mâbêlafên kè Melefit.

³ Fi ahâr ana wâl madakway ya ti ndam gatay tãbi ededînj ededîjeni ni, kâzumi bêruv ana tay ba. ⁴ Ay tamal wal madakway nanj âbu âna bêza gayan ahkay do ni âna bêza huđ gayan nahêma, ahâr àdám tâcahay mâhêngrioru ahâr a had ana ndam ga huđ ahay gatay day. Ahâr àdám tãfi ahâr ana mânj gatay ahkay do ni ana dedi gatay, adaba bêza dêk ti tãfi ahâr ana ata bênj gatay bilegeni kwa. Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, tãbêlafên kè Melefit. ⁵ Wal madakway ya ti maslanja gayan âbi, maslanja ya ti âfi ahâr ni day âbi ededînj ededîjeni ni ti ajalaki ahâr ke Melefit, ahêngralay nanj mâlafat akaba mâlavad gani do dêk, awayay ti Melefit mâjênaki nanj. ⁶ Ay wal madakway ya ti agray zlam ya ti ahâr gayan awayay ni ti ku nanj âna sifa nêngu ni kala nanj mêmêtani. ⁷ Hi ma gani nani ana tay lala, ti maslanja ângêtfênja zlam magudarani kâ tay a ba simiteni. ⁸ Tamal mis âfi ahâr ana ndam gayan do ni ti âmbrênja Melefit a, ngulum maslanja ya ti âfaki ahâr ke Melefit do ni. Nêdâmki ma hini ti ahar gêdâkani ka ndam

ya tãfi ahâr ana ndam ga huđ ahay gatay gatayani do ni.

⁹ Tamal kãbêki slimi ga wal madakway ka wakita ti tãjanaki nanj ti, ahâr àdám âbi âbi ti vi gayan mâla kru kru muku, àday zal bêlan cilij. ¹⁰ Tamal kawayay mabêki slimi ga wal madakway ti ahâr àdám âgra tawi sulumana, mis tâzlêbaki nanj : ahâr àdám âfia ahâr ana bêza gayan a lala, âgêskabâ mis afa gayan a, âbaria asak ana ndam ge Melefit a, âjênakia ndam ya ti tâcakay daliya na, zlam gayan ya âgray ni dêk sulumani day kwa ti tãbêki slimi gayan.

¹¹ Wâl madakway ya ti nday bêza mba ni ti kãbêki slimi gatay ka wakita ya tãbêki slimi ga wâl madakway ni ba. Adaba tamal zawal tigia eri ana tay a ti tijikia ke divi ge *Krist a, takoru ka zawal. ¹² Nahkay ti Melefit amêgês tay âna seriya adaba ka ya ti tâday zawal ni ti tâmbrênja ma gatay ya ti tãdém atêgri tawi ana ndam ge Melefit na. ¹³ Nahaj ni ti, tamal tãbêkia slimi gatay a ti tâgray tawi do, tãnjêki ka masawadani ka mahay ka mahay. Nday ndam masêfa cilij do ; tagray mbađa-mbađa, tãdêgiyu a ma ge mis vu, tãdam ere ye ti âgêski mädêmani do ni daya. ¹⁴ Nahkay zla nahêma, nawayay ti bêza wâl ya ti zawal gatay tãmêta ni ti tôru ka zawal, tãwi bêza, tãbi slimi ana ndam ga huđ ahay gatay. Tamal tagray nahkay ti ndam ezir geli etisliki mädêmkî ma magêdavani ke leli koksah. ¹⁵ Nêdém nahkay ti adaba bêza wâl ndahanj e kidînj gatay bu tijikia ke divi a ândava, tãbu tãdêbay divi ge *Seteni. ¹⁶ Nahkay tamal wal ya afêki ahâr ka Yezu ni wâl madakway tãbu afa gayan nahêma, ahâr àdám mâfi ahâr ana tay, ti ndam ga Yezu ya *tacakalavu a kêsa gani bu ni tãfi ahâr ana tay ba. Nahkay ndam ge Melefit ni tislîki mâfi ahâr ana wâl madakway ya ti ndam gatay tãbi ni cilij.

¹⁷ Nihi ti nêdêmkî ma ka gêdâkani ga ndam ge Melefit. Nday ya ti tagray tawi lala ni ti ahâr àdám tâzlêbay tay mâtam ge mis ndahanj ni, ahar gêdâkani tâzlêbay nday ya ti tazay njêda gatay ga mâhi ma ge Melefit ana mis akaba ga macahi zlam ana mis ni. ¹⁸ Adaba âbu mabêkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ka ya ti kêzlêbum hay âna sla nahêma, kêwâlumikabu pakama ga macafênja nanj kâ mæzum zlam a ba. » Âbu mabêkiani nahkay hi keti : « Bay magray tawi ti ahâr àdám tãvi endif gayan kwa. » ¹⁹ Tamal mis bêlan adêmkî ma magêdavani ka gêdâkani ga ndam ge Melefit ti kãgêskabu ba ; kãgêskabu ti si tamal mis cû mahkêr tagray sedi gani tata kwa. ²⁰ Nday ya ti tâgudara zlam a ni ti, hiki ma ana tay kè meleher ge mis dêk. Tamal kagray nahkay

* 5:18 Mênjay Mimbiki 25.4 akaba 1 Koren 9.9 ; Meciyu 10.10 ; Lûk 10.7. Ka sarta gani nani ti tabêhad hay, slasla tãcalki, hay ni azlêvu. Melefit àdám tâcafênja slasla na ga mæzum hay na ba.

ti nday ndahan ni atagray anḡwaz, atagudar zlam do.

²¹ Ma ya nəhuk nihi ni ti nəhuk kè meleher ge Melefit, kè meleher ga Yezu Krist, akaba kè meleher ga *məslar ge Melefit ya Melefit adaba tay a ni : nəhuk nahəma, gray zlam ya ti nəhuk ni, gri zlam ana mis dek kalakala, kicirkaba mis a ba. ²² Tamal kawayay məfiyu mis ga magray təwi e kidin̄ ga ndam ge Melefit bu ni ti, kəgray weceweci ba. Səra manjəhad gayan̄ a day ; tamal sulumani ti kəbək̄i *ahar gayak ka ahār gayan̄ ga məvi njədə ge Melefit. Tamal mis ndahan̄ təbu tagudar zlam ti kəhurkiviyyu ka tay ba. Bi slimi ana ahār gayak, ti kənjəhad̄ njələta.

²³ Kisi yam yam cilin̄ va ba ; cakay zum gəzit azuhva arməwər ga hud̄ gayak ni, adaba kəlavad̄ kəbesey do.

²⁴ Magudar zlam ge mis ndahan̄ ti mis dek tipi ; ku tamal təgrafəṅja seriya kà tay a fan̄ ndo nənḡu ni mis dek təsəra. Ay ge mis ndahan̄ ni ti ni t̄ipivu do, si kələṅ ga magrafəṅja seriya kà tay a day kwa ti mis atəsər. ²⁵ Nahkay day, zlam sulumani ge mis ya tagray ni ti mis dek tipi ; ku tamal mis tagray zlam sulumani ya mis ndahan̄ t̄ipi do nənḡu ni mis etipi, adaba zlam sulumani ti anḡahvu koksah.

6

¹ Nday ya ti nday evid̄i ni dek ti ahār adəm tawayay məhən̄grioru ahār a had̄ ana ndam ya təgur tay ni. Tamal tagray nahkay ti mis et̄indivi Melefit azuhva tay do, atədəm ma ge Melefit ya macahi ana mis ni zlam masakani do daya. ² Tamal ndam ya təgur tay ni nday day tafəki ahār ka Yezu ti, ahār adəm evid̄i ni tēgri təwi sulumani ana tay atam ya ti akal tēgri ana ndam ya təgur tay, tēfəki ahār ka Yezu do ni. Ahār adəm tēgri təwi sulumani ana tay nahkay ti adaba tawayay tay azuhva məfəki ahār gatay ni. Nḡay ndam ya ti təgur tay ni bəza ga mən̄ gatay, nahkay tisl̄iki magudari təwi ana tay ti tēhi ana ahār ba.

Mis ya təc̄ahi zlam magədavani ana mis ni

Zlam nday nani ti ahār adəm kəc̄ahi ana mis, kəhi ana tay ti tēgray. ³ Pakama ga Bay geli Yezu *Krist ti pakama ge jiri ; mis ya tēfəki ahār ni dek təc̄ahi divi gani ana mis akadā ga pakama gayan̄ ya adəm ni. Ay tamal maslaṅja nahən̄ ac̄ahi zlam ndahan̄ gərgəri akaba pakama gani nani ana mis, aḡaskabu pakama ge Melefit jireni ni do nahəma, ⁴ maslaṅja gani nani akadā ep̄i divi lala do. Azay ahār gayan̄ akadā mis gədakani, asər zlam do simiteni, tamal aḡray geḡewi akaba mis do ni ti ebēsey koksah ; taləḡavu akaba mis àki ka pakama masakani. Tamal aḡray nahkay ti

mis tagray solu, taləḡavu, tindivi Melefit, tahənday ma ge mis, ⁵ tēmbərəṅ ləḡayvu gani day-day do. Ndam ya ti tagray nahkay ni ti majalay ahār gatay magədavani, təsər divi ge jiri va do. Tēhi ana ahār məfəki ahār ka Yezu ti divi ga mən̄ḡət elimeni.

⁶ Tamal mis adəm zlam ya ti nan̄ əbu əna nan̄ ni əslia gayan̄ a, amər̄vu əna nan̄ nahəma, məfəki ahār ka Yezu ni avi zlam sulumani dal-dal eded̄in̄. ⁷ Adaba tiweya leli a duniya va ti leli məbi əna zlam bi ; ka ya ti aməmət, amasləka a duniya ba ni day aməhəl zlam koksah. ⁸ Əgia nahkay ti tamal leli məbu əna zlam məzumani akaba zlam məbakabani nahəma, ahār adəm mədəm zlam nday nani əslia geli a, məmər̄vu əna nan̄. ⁹ Ay nday ya ti tawayay mən̄ḡət elimeni nahəma, *Seteni esipet tay, aki kəmbazl ana tay ga məḡəs tay, aḡray ti tawayay zlam asəbay, ay zlam ya ti tawayay ni ti zlam masakani, əjanaki mis do : aḡudar mis, ejiṅ nan̄ simiteni sawan̄. ¹⁰ Mawayay siṅṅu ti dəḡus ga zlam magədavani a duniya bu dek. Mis ndahan̄ tadəbay asəbay ; nday gani t̄ijikia ke divi ga məfəki ahār ka Yezu a, tēgri daliya dal-dal ana ahār gatay, əgia akadā tatəhad̄ vu gatay əna miṅḡic.

Sawari gərgərani ka mandav ga pakama

¹¹ Ay nak ti nak mis ge Melefit. Cuh-wafəṅja kà zlam nday nana. Ere ye ti ahār adəm kadəbay ni ti nihi : jiri, məhən̄grioru ahār a had̄ ana Melefit, məfəki ahār ka Yezu lala, mawayavani, məbeseni, manjəhad̄ani kudufa. ¹² Zay njədə gayak, kad̄vu əna məfəki ahār gayak ka Yezu, adaba kad̄vu gani nani ti əbəl̄ay dal-dal. Melefit əzalay kur ga məvuk *sifa ya andav day-day do ni ; nahkay ti bi slimi ana sifa gani lala. Kəgra sedi gana kè meleher ge mis a kay, kədəm nak mis ga Yezu ; gayak ya ti kəgray nahkay ni ti əbəl̄ay dal-dal. ¹³ Nəhuk ma hini ti kè meleher ge Melefit, nan̄ ti avi sifa ana zlam dek. Nəhuk ti kè meleher ga Yezu *Krist daya, nan̄ ti aḡra sedi a kè meleher ga Pons Pilet a ; gayan̄ ya aḡray nahkay ni ti əbəl̄ay dal-dal. Nəhuk nahəma, ¹⁴ zlam ya ti Melefit əhuk gray ni ti gəskabá lala, ku zlam gəziteni gani day kəḡudar ba, gray ti mis tən̄ḡətfuka zlam magudarana ba simiteni, duk anivoru ana vad̄ ga Bay geli Yezu Krist ya amara ni. ¹⁵ Vad̄ gani nani ti Melefit əfəkad̄, amədəfiki ana leli ka sarta ya awayay ni. Melefit ti nan̄ bəlan̄, aḡur zlam dek ti nan̄ cilin̄, avi məmər̄ani ana mis ti nan̄ ; nan̄ Bay aḡur bəbay ndahan̄ ni dek, nan̄ gədakani aḡur gədakani ndahan̄ ni dek ; ¹⁶ anjəhad̄ ga kanḡay-kanḡayani ti nan̄ cilin̄ ; anjəhad̄ a maslad̄ani bu, mis təhad̄akfən̄jiyu koksah ; maslaṅja ya ti ep̄ia nan̄ a ni ti əbi, maslaṅja ya ti esliki mipi nan̄ ni day əbi.

Mis dek tâzlabay naŋ, naŋ àbu àna njeɗa ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

¹⁷ Nday ya ti tàbu àna elimeni a duniya bu ni ti, hi ana tay tiji zlabay ba, tàfàki ahàr ke elimeni gatay ni ba, aɗaba elimeni ti amandav. Tàfàki ahàr ti ke Melefit, aɗaba Melefit ti avi zlam sulumani ana leli dal-dal, zlam sulumani ya àvi ana leli do ni ti àbi ; awayay ti mêmèrvu àna naŋ. ¹⁸ Hi ana tay tâgri zlam sulumani ana mis, zlam sulumani ya tàgray ni ti mîgi elimeni gatay. Tâvay zlam àna mæbæruv bəlan, tàhi ana ahàr zlam gatay ni gatay gatayani cilij ba. ¹⁹ Tamal tagray nahkay ti taŋgah zlam sulumani ya àndav ɗay-ɗay do ni, kama kama ti atəmèrvu àna naŋ. Zlam sulumani ya atəmèrvu àna naŋ ni ti sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni. Sifa gani nani ti sifa eɗeɗij eɗeɗijeni.

²⁰ Timote wur goro ni, zlam ya ti Melefit àfukvù a ahar vu ni ti bi slimi lala. Tamal mis taləgavu àki ka pakama masakani, tijikia ke divi ge Melefit àna naŋ a ti kàgray akada gatay ni ba. Tamal mis tæɗəm ma maɗəɗavani, tàhi ana ahàr tàsəra zlam a, ay tàsər zlam eɗeɗij eɗeɗijeni do ni ti kàgray akada gatay ni ba daya. ²¹ Mis ndahan tæɗəm tàsəra zlam a ; gatay ya tæɗəm nahkay ni ti tijikia ke divi ga mæfàki ahàr ka Yezu a àndava.

Melefit mægri sulum gayan ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cù ni Ere ye ti mädəmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cù ni

Maslaŋa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka sarta ya ti Pol àbèki wakita hini ni ti tàfiya nan a danɗay va keti (2.9) ; ku ndam gayan nɗngu ni tàdèba nan a dal-dal day kwa ti tàdi ahàr (1.16-17). Pol àsèra, sarta gayan ènjia wudak, èndeveriŋaba tawi gayan a (4.6-7).

Pol àbikioru wakita hini ana Timote ti ga mævi njèda, ga mæhiani àmbrɛn tawi ya àvi ni ba, ku tamal mis ndahan tægri daliya nɗngu ni àmbrɛn ba (2.1-13 ; 3.10-17 ; 4.1-5). Akada ga pakama gayan ya àdəm a wakita ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni bu ni ti àdəm si Timote àhurkiviyyu ka nday ya ti tagray gejewi, tɔcahi zlam magədavani ana mis kwa ni ba (2.14-26). Àdəm ka sarta ya ti duniya ara andav wudak ni ti mis atagu-darkivu zlam dal-dal, ay Timote àhurkiviyyu ka tay ba (3.1-9). Awayay ti Timote acahi ma ge Melefit ana mis, àmbrɛn ba (1.14 ; 3.14 ; 4.2).

Pol àdəm mis ndahan tàmbrɛnɔ nan a (1.15 ; 4.10, 14, 16). Àdəm sak cù awayay ti Timote màra afa gayan a (4.9, 21), adaba Timote ti ègia akada wur ga huɗ gayan a (1.2 ; Filip 2.22).

Ay ku tamal Pol àsèra sarta gayan ènjia wudak, ku tamal mis ndahan tàmbrɛnɔ nan a, ku tamal nan àbu acakay daliya nɗngu ni, àmbrɛn mæfèki ahàr gayan ka Yezu ndo ; àsèra, Yezu amahèngay nan ti mæhuriyyu a Mægur gayan vu a huɗ melefit bu (4.18). Azlèbay Yezu, àmbrɛn do.

Saga Pol

¹ Àbèki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti ka mawayay ge Melefit, ti nàhi pakama gayan ana mis. Pakama gayan ni ti nihi : Tamal tigia akada mis bèlan akaba Yezu Krist a ti amævi sifa ana tay.

² Nèbukki ti ana nak Timote. Nak ti kigia wur goro a, nawayay kur dal-dal. Baŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tægruk sulum gatay, tøjənaki kur, tægri ya kànjàhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

* 1:12 Ere ye ti àfuvu a ahar vu ni : mis ndahan tàdəm Pol awayay adəm Ma Mæweni Sulumani. Mis ndahan tàdəm Pol àdəm ere ye ti àfuvu a ahar vu ana Yezu ni : tamal nahkay ti Pol awayay adəm sifa gayan ahkay do ni tawi gayan ya agri ana Melefit ni.

Pol agri sùsi ana Melefit, avi njèda ana Timote daya

³ Nægri sùsi ana Melefit. Melefit ti nægri tawi àna huɗ bèlan, akada ga ata baba ya tægri ni. Nahèngalay nan kèlavad, mèlavad akaba mèlavaf gani do dek ; kala ya ti nahèngalay nan nahèma nahèngaluk nan daya. ⁴ Ka ya ti mèdevu ni ti kitawa, kawayay ti mèdevu do ; nahkay ti ka ya ti nahèngalay Melefit ni ti nàjalakuk ahàr, nawayay mipi kur. Tamal nɗpia kur a ti anəmərɔvu dal-dal. ⁵ Nægri sùsi ana Melefit adaba nəsərkiya ahəmamam kəfəki ahàr ka Yezu àna huɗ bèlan ni. Dedi gayak Ləwis akaba muk Ewnis təkəki ahàr enji gayak a ; nəsəra, nak day kəbu kəfəki ahàr akada gatay ni.

⁶ Nahkay zla nahəma, nəhuk kadvu ga magray tawi àna njèda ge Melefit ya àvuk ni. Kəsəra àvuk njèda gani nani ti ka ya ti nàbəkuk ahar ni. ⁷ Kəgray anɗwaz ba, adaba Melefit àvia Məsuf gayan ana leli a ; Məsuf gani nani agray ti mægri anɗwaz ba. Məsuf gani nani ti avi njèda ana leli dal-dal sawan. Avi njèda ana leli ti mawayayvu, mæbi slimi ana ahàr geli lala daya.

⁸ Ègia nahkay ti kəgray mimili ba, hi ma ga Bay geli ana mis àna njèda gayak dek. Goro ya tàfiyyu nu a danɗay vu azuhva Yezu ni ti kəgray mimili àna nan ba daya. Tamal mis tægri daliya azuhva *Ma Mæweni Sulumani ga Yezu ni akada goro ya tægri ni ti gəskabu, adaba Melefit avi njèda ana leli ge mebeseni. ⁹ Melefit ti àhəŋa leli a, àzala leli a ge migi ndam gayan njəlātana. Àgray nahkay ti azuhva tawi geli ya nægri ni do ; àgray ti ka mawayay gayan, àgri sulum gayan ana leli azuhva tawi ga Yezu *Krist ya àgri ana leli ni. Kwa ka sarta ya Melefit àgraya mɛlan a faŋ ndo ni Melefit àdəm amægri ana leli nahkay. ¹⁰ Ere ye ti Melefit àdəmbyu ahaslani amagray ni ti, nihi ti àgra. Àgray ti àna məsəlɛrbiyyu Yezu Krist Bay mahèngay leli ni. Krist ti àgray ti kisim migi zlam masakani, àhi Ma Mæweni Sulumani ana leli ti mənɗət sifa àna nan, məmət day-day ba.

¹¹ Ma Mæweni Sulumani gani nani ti Melefit àzalay nu ti nàhiuru ana mis ; nigia zal asak gayan a ga macahi ma gani ana mis a. ¹² Tægri daliya hini ti adaba nàgra tawi gana lala, ay nàgray mimili àna nan do, adaba nəkəki ahàr ka Yezu a, nəsəra nan a lala. Nəsəra esliki majəgay ere ye ti àfuvu a ahar vu ni duk abivoru ana vad ga manga gayan a.*

¹³ Kəsəra pakama ge jiri goro ya nəhuk na. Gray ere ye ti nəhuk ni : fəki ahàr ka Yezu Krist lala, wayay ndam ge Krist lala

daya, aɗaba nak kàbu akaba nanj akada mis bəlan. ¹⁴ Melefit àvuka zlam sulumana ; bi slimi lala. *Məsuf Njəlatani àniviyu ana leli a məbərøv bu ; aməvuk njəda gani.

¹⁵ Kəsəra, ndam geli ya nday ga haɗ Azi ni dek təmbrəna nu a. Fizel nday ata Her-mozen day təmbrəna nu a akaba nday nda-han na. ¹⁶ Ay Onesifor àvua njəda sak kay, goro ya təfiyu nu a danɗay vu ni ti àsi mimili ndo. Nahkay nawayay ti Bay geli mǎgri sulum gayan dal-dal ; nawayay ti mǎgri ana ndam ga huɗ ahay gayan daya. ¹⁷ Ka ya ti Onesifor àra a Rom a nahəma, àzay njəda gayan dek ga madəbay nu, mək àdua ahàr a. ¹⁸ Nawayay ti Bay geli mǎgray ti Melefit mǎgri sulum gayan a vad ya ti Yezu amara ni. Təwi ga Onesifor ya àgri ana leli e Efez ni dek ti kəsəra lala.

2

Za njəda gayak dek ga madəbay Yezu

¹ Wur goro ni, nak ti zay njəda gayak dek ga madəbay Yezu *Krist ; agruk sulum gayan ga məjənaki kur ti Yezu Krist gani. ² A haslani ti kicia ma goro ya nəhuk na ; ma gani nani ti mis kay ticia, tagray sedi gani tata. Nahkay ti daba ndam jireni ndahan a, cahi zlam gani ana tay ti nday day tislaki macahiani ana mis ndahan bilegeni.

³ Tamal mis ndahan təgruk daliya ti gəskabá akada geli na. Gri təwi ana Yezu Krist lala, gray təwi akada ga zal slewja sulumani ya ebesey daliya ni. ⁴ Maslanja ya ti awayay magray təwi ga slewja ni ti awayay magray ere ye ti àbəlafənj kà gəɗakani gayan ni. Zal slewja àhurkiviyyu ke təwi ga nday ya ti nday ndam slewja do ni koksah. ⁵ Məsəra, tamal maslanja awayay macuhwakabani akaba mis ndahan ti ahàr àdam macuhway àna divi gani. Do ni ti ku tamal ənjjia enji a nəngu ni atəvi zlam ka duwa gani do. ⁶ Məsəra daya, ka ya ti bay ga vədanj edi zlam ana ndam məwəsi vədanj nahəma, maslanja ya ti təvi zlam enji ni ti nanj ya ti àza njəda gayan a dek, àwəsa vədanj a lala ni. ⁷ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti ahàr àdam kici lala. Bay geli aməvuk njəda gayan ti kəsəra ma gani dek.

⁸ Sərki ka Yezu Krist. Nanj ti wur huɗ ge Devit ; aməta, mək ànggaba e kisim ba. *Ma Məweni Sulumani ya nəhioru ana mis ni ti nahkay. ⁹ Təgru daliya ti azuhva Ma Məweni Sulumani gani nani ; ku məfiyu nu a danɗay vu day təfiya nu a akada nəgudara zlam a. Ay pakama ge Melefit ti təfiyu a danɗay vu ndo. ¹⁰ Ègia nahkay ti nebesey daliya ya təgru ni dek azuhva ndam ge Melefit ya àdaba tay a ni. Nawayay ti nday day Melefit mǎhanɗay tay àna təwi ga Yezu Krist,

nawayay ti təhuriyu a məlan masladani ge Melefit vu, tənjəhad ga kanɗay-kanɗayani es-lini. ¹¹ Ma ge jiri, ahàr àdəm mis təgəskabu ni ti nihi :

Tamal məmət ka ahar bəlan akaba Yezu ti amələbu àna *sifa ya àndav day-day do ni ka ahar bəlan akaba nanj daya* ;

¹² tamal mebesey daliya ka ahar bəlan akaba nanj ti

aməhuriyu akaba nanj a bay gayan vu daya ; tamal mədəm məsər nanj do ni ti

nanj day amədəm əsər leli do ;

¹³ ay ku tamal mǎgray ere ye ti məhibiyu amagray ni va do nəngu ni,

nanj ti amagray ere ye ti àdəmbiyu amagray ni, àmbrənj magrani do,

aɗaba ere ye ti àdəmbiya amagray ni ti si agray kwa ;

divi gayan nahanj àbi simiteni.

Bay slimi ti təwi gayak ya kəgri ana Yezu ni ti mǎla təwi ge jiri

¹⁴ Ma goro hini ya nədəm ni dek ti həngri ana mis lala. Hi ana tay təlagavakivu ka pakama gərgərani ba ; hi ma hini ana tay àna slimi ge Melefit. Maləgavani àkivu ka pakama gərgərani ti zlam masakani àbəlay do simiteni, ejiñ ndam ya təbi slimi ni.

¹⁵ Zay njəda gayak dek ti zlam ya kagray ni dek mǎbəlafənj kə Melefit. Ahàr àdəm təwi gayak ya kagray ni əsuk mimili ba ; hi ma ge jiri ge Melefit ana mis àna divi gani. ¹⁶ Tamal ndam ya təsər Melefit do ni tagray gejewi ti kəhurkiviyyu ba. Gatay ya tagray nahkay ni ti kəlavad tagudark-ivu zlam àkivu ; ¹⁷ pakama gatay ya tədəm ni ti ejiñ mis, egi akada ambələk ya ezi, asagakivu ni. Ata Himeni nday ata Filet day təkibu ka tay : ¹⁸ nday ti tədəm mis təngaba e kisim ba àndava ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tujikia ke divi ge jiri a, tagray ti mis ndahanj təmbrənj məfəki ahàr gatay ka Yezu. ¹⁹ Ay jiri ge Melefit ti anjəhad kanɗay-kanɗay ; nanj akada asak ga ahay ya təfəkada lala, àdaday do ni. Zlam àbu məbəkiani ka asak ga ahay gani nani nahkay hi : « Bay Melefit əsəra ndam gayan a.† » Àbu məbəkiani keti : « Maslanja ya ti àdəm nanj mis ga Bay Melefit lu nahəma, mǎmbrənj magudar zlam simiteni. »

²⁰ A ahay ge mis gəɗakani bu ni ti zlam təbu kay ga məbəviyu zlam. Nday dek ti ga gru ahkay do ni ga evirzegena cilij do ; ndahanj ge biyem ahkay do ni ge elibisl. Nday ya ti sulumani ni ti tagray təwi àna tay ga vad ga wuməri ; nday ndahanj ni ti ni tagray təwi àna tay kəlavad. ²¹ Nahkay tamal maslanja àmbrənj zlam magədavani ya nədəmki ma na dek ti ègia akada zlam

* 2:11 Məmətani akaba Yezu ti awayay aɗəmvaba məmbrənj manjəhad geli magədavani ya ahaslani ni dek. † 2:19 Mənjay Macalani 16.5.

məbəviyu zlam sulumani. Bay ahay ni azay, abarafəña ti mīgi *njəlātani, agray təwi əna nañ tata. Aslamalay lala ga magray təwi əna nañ, awayay magray təwi sulumani əna nañ dək.

²² Zlam magədavani ya bəza dagwa tawayay magrani dal-dal ni ti kəhurkiyiyu ba. Zlam ya ti ahər ədəm kadəbay ni ti nday hi: jiri, məfəki ahər ka Yezu lala, mawayavani, manjəhad sulumani akaba ndam ya ti təhəngalay Bay geli Yezu əna məbərur bəlanj ni. ²³ Tamal ndam muru tagray gejewi əki ka pakama masakani ti kəhurkiyiyu ba. Səra, zlam nday nani ti egi ləgayvu. ²⁴ Ay maslanja ya agri təwi ana Bay geli ni tələgavu ata mis ba. Ahər ədəm manjəhad gayanj mālā sulumani kə meleher ge mis dək; mīsliki macahi zlam ana mis; tamal mis təbi seki ti mēbesey. ²⁵ Tamal mis ndahanj tədəm ma gayanj ya ədəm ni ma ge jiri do nahəma, ahər ədəm acahi zlam ana tay əna kudufani. Tamal agray nahkay ti bi Melefit amagray ti təmbatkaba majalay ahər gatay a, ti təsər divi ge jiri. ²⁶ Ndam nday nani ti *Seteni əgəsa tay əna kəmbazl gayanj a, awayay ti təgray ere ye ti awayay ni. Ay tamal təmbatkaba majalay ahər gatay na, əgia sulumana ti, atətəmfəña kə kəmbazl ge Seteni na.

3

Ere ye ti amagravu ka mandav ga duniya ni

¹ Səra lala: ka ya ti duniya amandav wudək nahəma, sarta gani nani ti mis etigi ndam. ² Ka sarta gani nani ti mis etigi ndam eri, atawayay sinju, etiji zlabay, atəhi ana ahər zlam gatay ya tagray ni dək ti zlam sulumani, etindivi Melefit, atəgəsiki ma ana ata bənj gatay do, atəgri səsī ana mis do, atəmənjalənj ka zlam *njəlātani akada zlam masakani, ³ ku ndam ga huđ ahay gatay day atawayay do, atəmbərənj mizirey mis do, atədəmki ma magədavani ke mis, atagray zlam ya ti məbərur gatay awayay ni dək atəmbərənj do, atəgri daliya ana mis kələvad, atawayay jiri do, ⁴ atəsəkumoru mis, atəjalaki ahər ka zlam ya tagray ni do, atəhi ana ahər tətam mis ndahanj dək; atawayay zlam ya məbərur gatay awayay ni ciliñ, atawayay Melefit do simiteni. ⁵ Ndam nday nani ti atədəm nday ndam ya təzləbay Melefit ni, ay nğay Melefit nañ əbu əna njəda ga məmbatikaba majalay ahər ana mis a ti atəgəskabu va do. Ndam nday nani ti kəhurkiyiyu ka tay ba. ⁶ Mis ndahanj e kidiñ gatay bu təbu tagosay mis, təhuriyu a ahay vu afa ge mis, tesipet wəl ya təsər zlam do ni; əgia akada təki kəmbazl ana

tay. Wəl nday nani ti təbu tagudar zlam dal-dal, təjalaki ahər ka zlam gəgarani ya məbərur gatay awayay ni ciliñ; ⁷ təbu təcahay zlam kələvad, ay tīsliki məsər jiri ge Melefit koksah. ⁸ A haslani ti ata Zenes nday ata Zembres* təwaya macafəña Məwiz ga magray təwi ge Melefit a: nahkay day mis nday nani tawayay macafəña leli ga magray təwi ge jiri a; majalay ahər gatay dək magədavani, məfəki ahər gatay ke Melefit ni əgia zlam masakana. ⁹ Ay zlam gatay ya tagudar ni amazoru tay kama do, adaba mis dək atəsər nday ndam muru, akada ga ata Zenes nday ata Zembres ya mis təsəra nday ndam muru ni.

Kəmbərənj ere ye ti kəcahay ni ba

¹⁰ Ay nak ti kəsəra zlam ya nəcahuk na dək lala; kəsəra manjəhad goro a, kəsəra zlam ya nawayay nagray na, kəsəra ahəmamam nəfəki ahər ka Yezu na, kəsəra ahəmamam nəbesey zlam na, kəsəra ahəmamam nawayay mis na, kəsəra nəmbərənj təwi goro do. ¹¹ Kəsəra daliya goro ya mis təgru na akaba daliya ndahanj ya nəcakay na. Daliya gani nani ti nəcakay a Antiyos, a Ikoniyum akaba e Listir; daliya weley ya nəcakay ndo ni weley, ku nəcaka daliya emitena nəngu ni Bay goro ahəngə nu a. ¹² Səra, ku way way do awayay manjəhadani akaba Yezu Krist akada mis bəlanj, azləbay nañ lala ti, mis atəgri daliya. ¹³ Ay ndam cuday akaba nday ya ti tagosay mis ni kələvad atagudarkivu zlam; etijinjia mis ndahanj ke divi a, nday day etijikia ke divi a. ¹⁴ Nak ti kəmbərənj zlam ya ti kəcaha, kəgəskabā əna huđ bəlanj ni ba. Kəsəra nday ya ti təcahuk zlam na; nahkay kəsəra zlam gani nani ti zlam ge jiri. ¹⁵ Kwa nak a wur bu ni ti kəsəra Wakita *njəlātani ge Melefit a; wakita gani nani ti adəfukki divi ga majalay ahər sulumani, nahkay Melefit amahəngay kur adaba kəfəki ahər ka Yezu *Krist. ¹⁶ Pakama ya mədi ahər a Wakita ge Melefit ni bu ni dək ti Melefit əvi majalay ahər gani ana mis ga məbəkiani; pakama ge Melefit ti ajənaki leli ga mədəfiki zlam sulumani ana mis, ga madafaki zlam magədavani ti magədavani edədiñ, ga məmbatikaba majalay ahər ana mis a, akaba ga macahi divi ge jiri ana mis. ¹⁷ Melefit əvi pakama gayanj ana mis ti mis gayanj lu məslamalavu lala, mīsliki magray təwi sulumani weley weley do dək.

4

Hioru ma ge Melefit ana mis

¹ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti nəhuk kə meleher ge Melefit; nəhuk kə meleher ga Yezu *Krist daya, nañ ya ti amara magrafəña

* 3:8 Ata Zenes nday ata Zembres ti, ndam Həde tədəm nday ndam məsər zlam ga huđ Ezip ka sarta ge Məwiz ni (mənjay Mahərana 7.11, 22).

seriya kà ndam ya nday t̃abu àna sifa na akaba kà ndam ya t̃ameta na. Ñhuk ti adaba amañgazlivu ana leli, am̃gur mis dek. Ere ye ti ñhuk ni ti nihi : ² hioru ma ge Melefit ana mis. Ku mis tawayay miceni, ku t̃awayay do ñng̃u ni, hi ana tay, k̃ambr̃eṅ ba. Hiiki ma ana tay ka zlam gatay ya tagudar ni, l̃egi ana tay, vi nj̃ada ana tay. Ku tamal ticiaba zlam ya ti kacahi ana tay na dek ndo ñng̃u ni, k̃azumki b̃aruv ka tay ba, besa. ³ Ad̃aba sarta nahañ amara ; ka sarta gani nani ti mis ndahañ atawayay ma ge jiri ya macahi ana tay ni va do. Atad̃abay ere ye ti m̃ab̃aruv gatay awayay ni ciliñ, at̃azalakabu m̃usisi ndahañ kay ga macahi ma ya tawayay miceni ni ana tay. ⁴ At̃abi slimi ana ma ge jiri va do ; at̃abi slimi ana ma masakani sawañ. ⁵ Ay nak ti nj̃had̃ nj̃añ-ñjañ ; ka ya ti mis t̃agruk daliya ni ti besa ; hi *Ma M̃aweni Sulumani ana mis kalavad. Tamal kagray nahkay ti, k̃agri t̃awi ana Melefit akada ya adaba kur a awayay ti k̃agray ni.

Pol ad̃am ara amat wudak

⁶ Nu ti sarta goro eṅjia wudak. Nara ñwi ah̃ar goro ana Melefit akada ga zum ya tab̃ehad̃i ni. ⁷ Ñakad̃va àna t̃awi goro ya ñagray na lala. Ñendeveriṅaba t̃awi ya Melefit àhu ñagray na dek akada ge mis ya acuhway, eṅjua ka m̃alañ m̃adukana ni. Ñambr̃eṅ m̃af̃eki ah̃ar goro ka Yezu ndo simiteni. ⁸ Ku nihi Melefit àslamatuva zlam a, Bay geli am̃vu azuhva t̃awi goro ya ñagri ni ; am̃vu ti àna jiri gayañ. Ad̃aba Bay geli Yezu ti agraf̃eṅa seriya k̃e mis àna jiri a : am̃vu zlam ti ana nu ciliñ do ; am̃vi ti ana ndam ya taj̃gay mara gayañ àna m̃am̃erani ni dek daya.

Pakama ga Pol ka mandav ga wakita gayañ

⁹ Zay nj̃ada gayak dek ga marana afa goro ke wecewecena, ¹⁰ adaba Demas ti awayay zlam ga duniya, àmbr̃eṅa nu a, àsl̃eka àdor̃u a Tesalonik. Kreskens day àdor̃u ka had̃ Galasi, Tit ti ni àdor̃u ka had̃ Dalmasi. ¹¹ Masl̃aṅa ya ti nañ àbu akaba nu ni ti Lak ciliñ. Nahkay kara nah̃ema zubiya Mark a ju, ad̃aba Mark ti esl̃iki m̃aj̃onaki nu ke t̃awi ge Melefit tata. ¹² Tisik ti ñasl̃eroya nañ e Efez a. ¹³ Ka ya ti ñasl̃ekabiya a Truwas afa ga Karpus a ni ti ñambr̃eṅbiya mugudi goro a ; zubiya ji. H̃alubiya wakita goro a daya ; wakita ya ti ga amb̃el ni t̃ag̃ejazlkukbiya ah̃ar ba.

¹⁴ Eleksender zal g̃azañ ni àgrua cud̃ay a dal-dal ; ere ye ti àgru ni ti Bay geli amatraḅ nañ bilegeni. ¹⁵ Eleksender ti àgray ti mis t̃ag̃askabu ma geli ya m̃ahi ana tay ni ba

simiteni ; nahkay nak day bavu slimi àna nañ.

¹⁶ Ka ya ti t̃agrafua seriya enjenjena, ñh̃angrif̃eṅ ana ndam ge seriya ni ti, masl̃aṅa ya àj̃onaki nu ka ma gani ni ti àbi ; mis dek t̃ambr̃eṅa nu a. Melefit m̃ambr̃eṅa zlam gatay ya t̃agray na k̃a tay a ! ¹⁷ Ay Bay geli àjanakia nu a, àvuva nj̃ada ; nahkay ñah̃ia ma gayañ ana mis a àndava, ndam ya t̃af̃eki ah̃ar do ni dek ticia. Seriya àg̃as nu ndo ; àh̃angaf̃eṅa nu k̃a mazlahku a. * ¹⁸ Bay geli amah̃angaf̃eṅa nu k̃e mis ya t̃agru cud̃ay na dek ; amah̃angay nu ti ñah̃uriyu a M̃egur gayañ ya e melefit bu ni vu. Nañ ti mis dek t̃azlabay nañ ga kañgay-kañgayani ! Aya nahkay.

¹⁹ Gri sa goro ana ata Prisil nday ata Ekiles. Gri sa goro ana ndam ga huf̃ ahay ga Onesifor daya. ²⁰ Erest ti ànj̃ehadiya a Koreṅ a. Trofim ti èbesey do, ñambr̃eṅbiya nañ e Milet a. ²¹ Wudaka ah̃ar kusi ti zay nj̃ada gayak dek ga marana afa goro a.

Ata Ewbul, P̃adeñ, Liñ, Klodiya akaba b̃eza ga m̃eṅ geli ndahañ ni dek t̃agruka sa.

²² Bay geli m̃al̃ebu akaba kur, m̃agri sulum gayañ ana kul̃i dek ti.

* **4:17** Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya t̃aw̃al tay àna seriya ni ti t̃abi tay ana mazlahku ti t̃ah̃ep̃ad̃ tay. Nahkay bi Pol awayay ad̃am̃ t̃akad̃ nañ ndo ; ay bi awayay ad̃am̃ Yezu àh̃angaf̃eṅa nañ k̃e Setena ahkay do ni k̃a ndam ezir gayañ na ciliñ.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni Ere ye ti mɔ̀dɔ̀mki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Tit : Tit ti tàgrakabá tɔ̀wi akaba Pol a (2 Koren 8.16-24). Pol àwayay Tit dal-dal (2 Koren 2.13 ; 7.6) ; ka sarta ya ti tàfaya Pol a danɗay ba ni ti Pol àmbɛrɓu Tit ka haɗ Kret ga mɔ̀gur ndam ga Yezu ya tɔ̀bu eslini ni (1.5). Kret ti haɗ gɔ̀ɗakani a huɗ ga yam bu, gwar ka haɗ Gres ; ka sarta ga Pol mis ndahan tɔ̀ɗɔ̀m ndam Kret ti ndam magudar zlam, nday ndam malfada daya ; ku zal Kret nahaj day àɗam nahkay (1.12).

Pol àbikioru wakita hini ana Tit, awayay ti tàbakabu ahàr a Nikopolis (3.12) ; àbikioru ti ga mɔ̀ɗɔ̀fiki ahɔ̀mamam màgray tɔ̀wi ya àvi ni. Pol àɗam ku tamal ndam Kret tàgaskabu ma gayan do nɔ̀ngu ni, si Tit acahi manjɔ̀had sulumani ana tay, alɔ̀gi ana tay, àmbrɔ̀n ba kwa. Pol awayay ti ndam Kret ya tàgaskabu Yezu ni tànjɔ̀hadkubu àna sulumani (1.6-9 ; 2), tàgaskabu ma magɔ̀davani ba (1.9-16 ; 3.9-11), tàhɔ̀ngriuru ahàr a haɗ ana ndam ga ngumna (3.1-2).

Ndam Kret ti tàɗɔ̀ba divi magɔ̀davani ya ti mɔ̀ɓɛruv gatay awayay na tɔ̀tam mis ndahan ni, ay ku tamal nahkay nɔ̀ngu ni Pol àɗam ahaslani ti leli ðek ndam magudar zlam akada gatay ni ; Melefit àhɔ̀ngay leli ti aɗaba mɔ̀sia cicihi a cilin, do ni ti azuhva tɔ̀wi geli ya màgray ni do (3.3-7).

Sa ga Pol

¹ Àbɛki wakita hini ti nu Pol, nu bay mɔ̀gri tɔ̀wi ana Melefit, nu zal asak ga Yezu *Krist. Àsarbiyu nu ti nájɛnaki ndam ya ti Bay Melefit àɗaba tay a ni, ti tàfɛki ahàr, ti tàsar jiri gayan ni. Tàsara ti atanjɔ̀had akada ge Melefit ya awayay ni, ² atàsɔ̀r atanjɔ̀had kangay-kangay akaba Melefit eɗeɗin. Melefit àɗam kwa ahaslani, wuɗaka mɔ̀lan ànjɛki ni : « Anɔ̀vi sifa ya àndav day-day do ni ana tay. » Nan ti àsɛkad malfada day-day do. ³ Sarta gayan ya ti àfɛkad ni ènjia ti àɗɔ̀fiaba ma ga sifa gani nana ana mis a, ti tàɗɔ̀moru, tàhi ana mis ndahan. Nan Melefit Bay mahɔ̀ngay leli àhuva pakama nana ana nu a daya, ti nàhioru ana mis.

⁴ Nɔ̀bukki, Tit. Nak ti kigia akada wur ga huɗ goro a aɗaba leli ceɗuani mɔ̀fɛki ahàr ka Yezu Krist. Melefit Bɔ̀n geli nday ata Yezu Krist Bay mahɔ̀ngay leli tàgruk sulum gatay, tàgray ti kánjɔ̀hadumkabu akaba mis àna sulumani daya ti.

Manjɔ̀had ga gɔ̀ɗakani ga ndam ga Yezu

⁵ Nàmbɛrɓu kur e Kret ti ga maslamalak-abu zlam ya ti tɔ̀gɛjɔ̀ni ni, akaba ga madaba mis a ti tigi gɔ̀ɗakani ga ndam ge *Krist a kɔ̀sa ga haɗ Kret ni bu ðek, akada ya ti nàhuk ni. ⁶ Maslaɗa ya ti egi gɔ̀ɗakani ga ndam ga Yezu nahama, ahàr àɗam nan àbu maslaɗa ya tàngɔ̀fɔ̀ɗa zlam magudarana do ni : wal gayan bɔ̀lan, bɔ̀za gayan day tɔ̀fɛki ahàr ka Yezu. Manjɔ̀had ga bɔ̀za ni day màla sulumani, ti mis tɔ̀sar tàbi tàgudar zlam bi, ticiiki ma ana ata bɔ̀n gatay daya. ⁷ Bay *mɔ̀bi slimi ana ndam ga Yezu nahama, màla maslaɗa ya tàngɔ̀fɔ̀ɗa zlam magudarana do ni, aɗaba tɔ̀wi ya agray ni ti ge Melefit. Nan nani ti àgray zlabay ba, àzum ɓɛruv weceweci ba, àvi vu gayan ana zum ba, àgray tereɗgiz ba, àɗabay elimeni àna magray zlam magɔ̀davani ba daya. ⁸ Àgɛski nahama, maslaɗa gani nani mɔ̀gaskabu mirkwi, màwayay magray sulum, màjalay ahàr sulumani, màla jireni, màla mis ge Melefit *njɔ̀latani, mɔ̀bi slimi ana ahàr gayan daya kwa. ⁹ Ahàr àɗam mɔ̀gaskabá pakama jireni kala-kala akada ya ti màcahumi ana mis ni, àmbrɔ̀n ba. Nahkay ti emisliki mɔ̀vi njɔ̀ɗa ana mis ndahan àna pakama sulumani nani ya acahi ana tay ni. Tamal mis tàgaskabu pakama sulumani hini do nahama, nan gani emisliki mɔ̀ɗɔ̀fiaba ere ye ti tàgudar na ana tay a daya.

Ndam magosay mis

¹⁰ Kadaba gɔ̀ɗakani ga ndam ge *Krist nana nahkay ti aɗaba mis tɔ̀bu kay tici slimi do. Tagosay mis àna pakama gatay ya taɗam kwanja ni. Ndam magosay mis nani ti ahar gɔ̀ɗakani ndam *Zude ya taɗam ahàr àɗam mis *tɛkeley kuɗi kwa ni. ¹¹ Ahàr àɗam kacafɔ̀ɗa tay ga macahi zlam magudarani nani ana mis a, aɗaba tagudarikaba huɗ ahay ana mis a. Tagray nahkay ni ti ga mɔ̀ngɔ̀ti zlam ana huɗ gatay gatayani cilin, mimili àki ka tay bi. ¹² Zal Kret nahaj tekeɗi àsaraba ere ye ti amara magravu na ti, àɗam : « Ndam Kret tasɛkad malfada kalavad, nday akada ga zlam ge gili ndahan ya tagray cuɗay ni, nday ndam masfa, tanjɔ̀lan ana zlam mɔ̀zumani cilin. » ¹³ Pakama gayan ya àɗam ni ti jiri eɗeɗin. Nahkay ti làgi ana tay kay kay, ti tàfɛki ahàr ka Yezu ge jiri, ¹⁴ ti ticiiki màhasl ga ndam Zude ya ti tanjɔ̀hadɗi ana tay ni va ba, ti tàbi slimi ana pakama ge mis ya tàwayay jiri do ni va ba. ¹⁵ Tamal mis mɔ̀ɓɛruv gatay njɔ̀lata kɛ meleher ge Melefit nahama, ere ye ti tagray ni day ðek njɔ̀lata. Ay nday ya ti mɔ̀ɓɛruv gatay njɔ̀lata kɛ meleher ge Melefit do, tàfɛki ahàr do ni, ere ye ti tagray ni ðek magɔ̀davani. Nahkay ere ye ti tɔ̀jalaki ahàr ni ðek magɔ̀davani daya : ku ka ya ti tagudar zlam nɔ̀ngu ni tàgray mimili do. ¹⁶ Tàɗam ahkado tàsara

Melefít a, ambatakani do zlam magudarani gatay ni adafaki tay, nday tásər Melefít do. Tagray ere ye ti Melefít àwayay do simiteni ni, tíciiki slimi ana Melefít do. Nahkay ti tislíki ka magray zlam sulumani koksah.

2

Manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu

¹ Tit nak zla nahəma, cahí divi ge Melefít ededín ededínəni ni ana mis. ² Hi ana zawal ya tígia medewel a ni ti tǎbi slimi ana ahər gatay, tǎgray zlam àna divi gani, nahkay mis atazəbəy tay. Hi ana tay tǎdəgəzl ahər lala; tǎfəki ahər ka Yezu àna divi gani, tǎmbrəj ba; tǎwayay mis àna hud bəlan; tǎbesey daliya daya.

³ Wál medewel day, hi ana tay tǎgray zlam ya ti àbəlafəj kə Melefít ni. Tǎsivu ana mis ba, tǎvi vu gatay ana zum ba, tǎdǎfiki magray zlam sulumani ana mis sawan. ⁴ Tamal nday tǎbu tagray nahkay ti atəcahi ana bəza wál ti tǎwayay zawal gatay akaba bəza gatay, ⁵ tǎbi slimi ana ahər gatay, tǎgray hala ba, tǎgray tǎwi lala a hud ahay bu, tǎgray zlam sulumani, tíciiki slimi ana zawal gatay. Tamal tagray nahkay ni ti maslanja adəmki ma magədavani ka pakama ge Melefít koksah.

⁶ Bəza dagwa day, hi ana tay tǎbi slimi ana ahər gatay ⁷ a zlam bu dek. Nak nakani day gray zlam sulumani, ti dagwa ndahan ni típi: etípiya ti atagray akada gayak ni. Ka ya ti kacahi zlam ana tay nahəma, dǎfiki ana tay àna məbərur bəlan, ti tǎgəsukki ma. ⁸ Hi pakama jireni ana tay ti tislíki minjǎisleni ba. Tamal kagray nahkay ti kəbəki mimili àki ka ndam ezir geli adaba tǎngat pakama magədavani ka mədǎmkiani ke leli do.

⁹ Evidí day, hi ana tay tíciiki slimi ana ndam məgur tay a zlam ya tagray ni bu dek, tǎgray ere ye ti àbəlafəj kə ndam məgur tay ni, tǎkeli gejewi ana tay ba. ¹⁰ Tǎgífiŋja akal kə tay a ba daya. Agəski ti tagray tǎwi sulumani, ti ndam məgur tay ni tǎhəl tay ka ndam jireni sawan. Tamal tagray nahkay a zlam ya tagray ni bu dek ti mis atəgəskabu pakama geli ya macahi ana tay àki ke Melefít Bay mahəngay leli ni àna məmərani.

Melefít àngazliaya sulum gayan ana mis a

¹¹ Ahər adəm ndam məfəki ahər ka Yezu tǎgray ere ya nəhi ana tay ni, adaba Melefít àngazliaya sulum gayan ana mis a, awayay ahəngay mis dek. ¹² Ge Melefít ya əgri ana leli nahkay ni ti leli məsəra ahər adəm mǎgudar zlam va ba, ti zlam ga duniya ya mis tawayay ni day əgi eri ana leli va ba. A manjəhad geli a duniya bu ni ti ahər adəm məbumi slimi ana ahər geli, mǎgrum jiri akaba zlam ya ti àbəlafəj kə Melefít ni kwa. ¹³ Majəgay manja ga Yezu *Krist Bay mahəngay leli ni, məsəruma ara ənja,

məfumki ahər àna məmərani. Nanj Mel-efit geli gadakani, amara mangazli njəda gayan ana mis. ¹⁴ Yezu amət a kəla geli vu ka mawayay gayan. Agray nahkay ti, ti mǎhalaba leli a zlam magudarani ba dek, ti mígi njəlata kə eri gayan, ti mígi ndam gayan, ti mǎwayum magray zlam sulumani kələvad daya.

¹⁵ Zlam ya ti akacahi ana mis ni ti nahkay kwa. Vi njəda ana tay; ndam ya ti tíci slimi do ni ti hivú ana tay. Hi ana tay àna njəda ge Melefít ya əvuk ni. Ku maslanja gatay bəlan nəngu ni əcalukkiyu a ahər vu ba.

3

Məmbrəj manjəhad geli ya ahaslani ni

¹ Tit, ziaba azay slimi ana ndam gayak a, ti tǎhəngriuru ahər a had ana gadakani ga ŋgumna dek, tíciiki ma ana tay, tǎləbu ndam maslamalavani ga magray tǎwi sulumani dek. ² Hi ana tay tǎsivu ana mis ba, tǎləgavu akaba mis ba daya, tǎnja kudufa sawan, ti mis tǎsər nday ndam məgri zlam sulumani ana mis dek kələvad. ³ Hi ana tay nahkay, adaba ahaslani leli day endisl əniviyu ana leli bi, miciki slimi ana mis ndo, mijikia ke divi sulumana. Zlam ya mǎwayay, àbəlafəj kə leli ni dek ti migibiya akada evidí gana. Mǎnjəhadbiya àna cuday a, mǎwayabiya zlam ge mis ya əgi eri ana leli na, mis tǎzirabiya leli àki ka manjəhad geli magədavani na, leli day mǎziravabiya e kidín geli ba. ⁴ Ku tamal mǎgudarbiya zlam a nahkay nəngu ni, Melefít Bay mahəngay leli ni àngazliaya sulumana gayan ana mis a ti tǎsər nanj əbu awayay tay. ⁵ Àngazlay sulumani gayan ti ahəmamam? Ahəngə leli a. Ahəngay leli ti adaba leli məgribiya zlam sulumana aw? Aha, nahkay do. Ahəngə leli ga sulum a, adaba məsibiya cicihi a palam. Ahəngə leli a ti, àbarafəja zlam magudarana kə leli a. Agray nani àna njəda ga Məsuf gayan, nahkay mǎwina məwena, mǎngətuma sifa məwena daya. ⁶ Məsuf nani ti Melefít əvia ana leli a àna hud bəlan azuhva tǎwi ga Yezu *Krist Bay mahəngay leli ya agray ni. ⁷ Melefít agray nahkay ti mǎngətum sifa ya əndav day-day do ni; məsəra ara avi ana leli ededín, adaba əgria sulum gayan ana leli a, nahkay mígia ndam jireni kə eri gayan a.

⁸ Pakama hini ya nədəm ni ti jiri ededín. Nawayay ti kǎhəngri zuh, ti ndam ya ti tǎfəki ahər ke Melefít ni tǎkadvu àna magray zlam sulumani kələvad. Pakama nani ti àbəlaj, əjənaki mis daya. ⁹ Ma ge gejewi masakani nahəma, kǎhurviyu ba. Tamal tagraki gejewi ka ndam geli ya ti ahaslani ni ti kǎhurkiviya ba. Kələgumvu ba, kihurmkivu àki ka pakama ge Melefít ya Məwiz əbəki ni ba daya. Zlam nday

nani t̄əzaya arañə do, t̄əjənaki mis do daya.
¹⁰ Maslaña ya ti agray ti ndam məfəki ah̄ar
ka Yezu ticirvu ni ti, hiv̄u sak bəlan̄ àŋgəktivu
ba. Tamal àmbrəŋ ndo nahəma, hikivu sak
bəlan̄ keti. Ay tamal ècəki va do ni ti,
k̄awayay ma akaba naŋ va ba. ¹¹ Kəsəra
mis tamal àgra nahkay ti èjikia ke divi ge
Melefīt a àndava, naŋ bay magudar zlam.
Magudar zlam gayan̄ ni aŋgazlavu vay-vay
kè meleher ge mis, nahkay maslaña nani
awəl ah̄ar gayan̄ gayan̄ani.

Sa ga Pol

¹² Nih̄i nahəma nəbu nəsləruru Artemas
ahkay do ni Tisik afa gayak. Ka ya ti
bəlan̄ gatayani eminjua nahəma, zəbiya
njədə gayak a ga marana ti məbakabu ah̄ar
a Nikopolis. Ka nu nahəma, ahar kusi ti
nawayay manjəhadbiyani eslini. ¹³ Ka ya ti
ata Zenas bay ge seriya ni nday ata Apolos
atasləka afa gayak a atəsawadoru nahəma,
jənaki taylala, ti arañə àhəci tay ba. ¹⁴ Ndam
geli ya təfəki ah̄ar ka Yezu ni ah̄ar adəm
nday day təcəhay magray zlam sulumani
kəlavad̄, ti t̄əjənaki ndam ya ti zlam àhəci
tay ni. Tamal tagray nahkay ti atanjəhad̄
masakani do.

¹⁵ Ndam ya ti məbu akaba tay ni dək
təgruka sa. Gri sa geli ana ndam ya təfəki
ah̄ar ka Yezu, tawayay leli ni dək. Melefīt
m̄əgri sulum gayan̄ ana kəli dək.

Wakita ga Pol ya àbikiuru ana Filemon ɲi Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikiuru ana Filemon ɲi

Maslaɲa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdafa slimì gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1, 9). Àbikiuru ti ana Filemon : Filemon ti zal Kolos, naɲ mis gǎdǎkani ; naɲ àbu àna evidí kay. Bilin e kidin ge evidí gayan ni bu, slimì gani Onezim, àzafǎɲa zlam kǎ Filemon àna akal a, mǎk àcuhway, òru ka mǎlan ga Pol ya naɲ àbiyu ni. Eslini ti Onezim àgǎskabá ma ga Yezu a, naɲ àbu agri tǎwi sulumani ana Pol (11 ; Onezim ana ma Gres ti awayay adǎmvaba « Bay ya ti agri tǎwi sulumani ana mis ni. »)

Ay Onezim ti evidí ga Filemon. Filemon day àgǎskabá Yezu a, nahkay Pol zal asak ga Yezu ni esliki mǎhiani ana Filemon : « Vu evidí gayak ni. » Ay àgray nahkay ndo : àslǎriuru Onezim ana Filemon (12-13). Àslǎriuru tay akaba Tisik bay ya ti àzoru wakita hini ni akaba wakita ya Pol àbikiuru ana ndam Kolos ni (Kolos 4.7-9). Pol awayay ti Filemon mǎvi Onezim ga sulum, àwayay mazafǎɲana ga njǎda do.

Pol ti zal asak ga Yezu, naɲ gǎdǎkani ga ndam ga Yezu. Tamal gǎdǎkani ga ndam ga Yezu awayay ehindifinǎ zlam kǎ maslaɲa nahan a ti, Pol àhǎndifia divi gani ana leli a wakita hini ba lala.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nu nǎbu a ahay ga dangay bu azuhva tǎwi ga Yezu *Krist ya nagray ni. Leli ata wur ga mǎɲ geli Timote mǎbukkiuru wakita hini ana nak Filemon, nak zǎba geli ya ti magray tǎwi bǎlanɲani ni. ² Mǎbiki ana ndam ga Yezu ya *tǎcavalu a ahay bu afa gayak ni daya, ana wur ga mǎɲ geli Apiya akaba Ersip. Ersip ti naɲ akada zal slewja e tǎwi ge Melefit ya magrakabu ni bu. ³ Bǎɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kulì, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Kǎlavǎd nahǎngalay Melefit ; nǎgri sǎsi ti nacaluk slimì, ⁵ adaba nicia tǎdǎm ahkado kawayay ndam ga Yezu kay, kǎfǎki ahǎr ka Bay geli Yezu lala daya. ⁶ Leli mǎfǎki ahǎr ka Yezu ka ahǎr bǎlan, nahkay nahǎngalay Melefit ti kǎru àna naɲ kama kama. Ahǎr àdǎm kǎsǎrkivoru zlam sulumani ya Melefit àvi ana leli ni dǎk. Àvi ana leli ti adaba leli mǎbu ka ahǎr bǎlan akaba Krist. ⁷ Filemon wur ga mmawa goro ni, tǎwi gayak ya kagray ni àmǎrua mǎbǎruv a, adaba kawayay ndam ga

Yezu dal-dal, kǎvia njǎda ana tay a. Kǎgray nahkay ti avukivu njǎda dal-dal daya.

Pol ahǎngalay Filemon ti mǎgǎskabu Onezim

⁸ Nahkay zla nahǎma, nawayay nahǎngalay kur ti kǎgray ere ya nǎhuk ni. Nu zal asak ga Yezu *Krist, nisliki mǎhukani gray zlam ya àgǎski ni tata, ⁹ ay ti nǎdǎgǎz nahkay ndo, nawayay nahǎngalay kur hojo adaba nawayay kur. Nu Pol zal medewel nǎhuk ma hini ni, nihi ti nu a ahay ga dangay bu azuhva tǎwi ga Yezu Krist ya nagray ni. ¹⁰ Nahǎngalay kur, nǎgruk kam-kam àki ka Onezim. Naɲ ti naɲ àbu afǎki ahǎr ka Yezu azuhva ma goro ya nǎhi ni, nahkay ègia akada wur goro a ahalay a ahay ga dangay ni ba. ¹¹ Ahaslani ka ya ti naɲ afa gayak ni ti àgrik tǎwi ga arana sulumani ndo, nihi ni ti ègia agru tǎwi sulumani, amǎgruk ana nak daya.

¹² Nawayay naɲ dal-dal, kala ègia wur ga hud'goro a. Nahkay nǎslǎrukuru naɲ ti awǎr nu dal-dal. ¹³ Nihi nu nǎbu a ahay ga dangay bu azuhva goro ya nǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana mis ni. Nahkay nǎwaya ti mǎnjǎhada akaba nu ga mǎjǎnaki nu a kǎla gayak va. ¹⁴ Ay ti nǎgǎskabu naɲ nahkay do, si ka mawayay gayak kwa. Nawayay mǎfǎkuk njǎda ga mǎgru sulum do, nawayay ti kǎjǎnaki nu ka mawayay gayak.

¹⁵ Bi Melefit àwayay ti Onezim mǎnjǎhad a mǎlan nahan ɲi guzit day kwa ti amǎngukukuru, kǎnjǎhadum ka ahǎr bǎlan ga kǎngay-kǎngayani. ¹⁶ Nihi ti naɲ evidí cilin do, àtama evidí a, naɲ wur ga mǎɲ geli ya ti mawayay naɲ dal-dal ni. Nu Pol nawayay naɲ kay, nak Filemon ti ni akawayay naɲ kay àtam goro ni. Akawayay naɲ ti adaba naɲ mis gayak cilin do, akawayay naɲ adaba naɲ wur ga muk, àfǎkia ahǎr ka Yezu a akada gayak na daya.

¹⁷ Kǎsǎra leli ata nak ti magray tǎwi bǎlanɲani do aw ? Nahkay gǎskabá naɲ a akada ya kǎgǎskabu nu ni. ¹⁸ Tamal ti àgudaruka zlam a ahkay do ni àzafuka zlam a nahǎma, hu ti nǎpǎlukvǎ. ¹⁹ Nu Pol nabukki pakama hini àna ahǎr goro : anǎpǎlukvǎ. Ay sǎrkia nu day nǎgruka zlam sulumana, kǎngǎta *sifa ya ti àndav day-day do na azuhva nu a. ²⁰ Nahkay wur ga mmawa goro ni, kam-kam gray ere ye ti nǎhuk ni àna slimì ga Bay geli. Ndisinǎ mǎbǎruv ti adaba leli cecǎni ata nak mǎgia akada mis bǎlan akaba Krist a.

²¹ Ka ya ti nǎbukki wakita hini ni ti nǎsǎra kicuki palam. Nǎsǎra akagray zlam ya ti am-atamkia ka zlam ya ti nihindifuka na daya. ²² Ka sarta ya ti Onezim amǎduka ahǎr a nahǎma, kaslamatuv a ahay a daya, adaba

a majalay ahàr goro bu ni ti Melefit emici-
iki gekɛli ya kàhəŋgalum nan ni ana kɛli,
nahkay aməvu divi ga maŋgoni afa gekɛli.

Sa ga Pol

²³ Epafraŋ nan ya ti mɛbu ata nan a ahay
ga danɔay bu azuhva ma ga Yezu *Krist ni
agruk sa. ²⁴ Mark, Aristark, Demas akaba
Luk nday ya ti magrakabu tɔwi ge Melefit
akaba tay ni tɔgruk sa daya.

²⁵ Bay geli Yezu Krist mɛgri sulum gayan
ana kɛli ti.

Wakita ya t̄bikioru ana ndam Hebri ni Ere ye ti m̄d̄mki ka wakita ya t̄bikioru ana ndam Hebri ni

Maslaṅa ya ti àb̄aki wakita hini ni àd̄afay slimì gayan̄ ndo. Mis ndahaṅ t̄d̄m bi Pol, ay àb̄aki ma akada ga Pol ya àb̄aki ni ndo. Ku tamal nahkay n̄nḡu ni nday ya ti àsl̄erikaboru wakita ana tay ni t̄s̄era naṅ a (13.18), naṅ day às̄era Timote bay ya ti t̄agrakabu t̄awi akaba Pol na (13.23).

Wakita hini ànj̄aki akada wakita ya t̄sl̄erikaboru ana mis ni do : anj̄aki ti akada ga zlam ya t̄cahi ana mis ni. Si gwar ka mandav gani day kwa ti m̄adi ah̄ar ana pakama ya t̄b̄aki akada ga wakita ya t̄sl̄erikaboru ana mis ni (13). Bi t̄cahi zlam ana mis, m̄ak t̄b̄aki ka wakita ga m̄sl̄erikaborani ana mis ndahaṅ.

T̄sl̄erikaboru ti ana ndam Hebri ndahaṅ, ndam Zude ya t̄ḡaskabá Yezu a ni. Tawayay t̄ad̄fiki ana tay Yezu ti ḡad̄akani àtam m̄sl̄er ge Melefit (1), àtam M̄awiz (3 ; 4.1-13), àtam ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni d̄ek (4.14-16 ; 5 ; 6 ; 7). Yezu day àṅgalabakabá leli akaba Melefit a, ay t̄awi gayan̄ ya àgray ni àtam t̄awi ga nday ndahaṅ ni simiteni : nday ti ah̄ar àd̄m t̄h̄angri eri k̄elavad, ay Yezu ti àgray sak b̄alaṅ, èslia h̄uya (8 ; 9 ; 10). Ka sarta ya ti t̄b̄aki wakita hini ni ti ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni t̄abu t̄isliṅi zlam ana Melefit a Zeruzalem, t̄ambr̄aṅ ndo (10.11) ; t̄ambr̄aṅ ti ka ya ti ndam Rom t̄em̄bedkaba ahay ḡad̄akani ge Melefit a, ke vi 70 ga sarta geli ni.

Gwar ka mandav ga wakita gayan̄ ni maslaṅa ya àb̄aki ni àvi n̄j̄eda ana mis, àhi ana tay ku tamal t̄cakay daliya n̄nḡu ni t̄ambr̄aṅ m̄af̄aki ah̄ar gatay ka Yezu ba. Àzay mazavu ga ndam ge Melefit ya t̄d̄mki ma a Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni, àd̄m t̄ambr̄aṅ m̄af̄aki ah̄ar gatay ke Melefit ndo (11) ; àd̄m ge Melefit ya atraḅ ndam gayan̄ ni àd̄afaki awayay tay (12.1-12). Ay sak kay a huḍ ga wakita gayan̄ ni bu maslaṅa gani àziaba azay slimì ana mis a, àhi ana tay si t̄ici lala, t̄ḡaskabu ma ge Melefit kwa ; do ni ti bi at̄anḡat sulum ge Melefit ya awayay agri ana tay ni do (2.1-4 ; 3.7-19 ; 5.11-6.12 ; 10.19-39).

Ah̄ar àd̄m m̄af̄aki ah̄ar ka Yezu, m̄ambr̄aṅ zlam ndahaṅ d̄ek. Ad̄aba Yezu ti àtam zlam ndahaṅ d̄ek : maslaṅa ya èpia Yezu a ni ti, èpia Melefit a àndava (1.1-4).

Wur ge Melefit ti naṅ ḡad̄akani

¹ Ahaslani ti Melefit àhia ma ana ata b̄aṅ geli a sak kay, t̄h̄angri ma gani ana mis ti ndam mah̄angaray *pakama gayan̄ ni. T̄h̄angri ma ana tay ti àna divi ḡargari kay. ² Ay nihi ka sarta ga mandav ga m̄alaṅ ti Melefit àhia ma ana leli a, àh̄angri ana leli ti Wur gayan̄. Ka ya ti Melefit àgraya zlam a d̄ek ni ti, àgraya ti àna n̄j̄eda ga Wur gayan̄ ni. Melefit àfiyu naṅ a bay vu, nahkay am̄gur zlam d̄ek daya. ³ Melefit ti naṅ ḡad̄akani dal-dal, aslad̄ay m̄alaṅ akada ga fat ni : tamal k̄ipia Wur gayan̄ na ti k̄ipia maslad̄ani ge Melefit na ; ere ye ti Melefit naṅ àbu àna naṅ ni d̄ek ti Wur ni day naṅ àbu àna naṅ. Pakama ga Wur ya àd̄m ni d̄ek ti àna n̄j̄eda dal-dal, akay m̄alaṅ d̄ek àna n̄j̄eda gani nani akada ge medikedik ya akay ahay ni. Àslamali divi ana Melefit ga m̄amb̄erf̄eṅa zlam magudarani ge mis a d̄ek. Ara àslamala ti òru ànj̄ehad̄ a huḍ melefit bu k̄a ah̄ar ga d̄af ge Melefit Bay ya agur zlam d̄ek ni, a m̄alaṅ ga ḡad̄akani bu.

Wur ge Melefit ti naṅ ḡad̄akani àtam m̄sl̄er ge Melefit

⁴ Melefit àzalay naṅ Wur gayan̄ ni ti, àwayay àd̄afiki ana leli Wur gayan̄ ni ḡad̄akani dal-dal, àtam *m̄sl̄er ge Melefit ni. Wur ga bay ti naṅ ḡad̄akani àtam m̄sl̄er gayan̄ do waw ?

⁵ Melefit àhi ana Wur gayan̄ nahkay hi :
« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis t̄s̄ar nu buk.* »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kid̄iṅ ga *m̄sl̄er gayan̄ ni bu nahkay way ? Àbi ! Àd̄m keti :

« Kama kama ti mis at̄s̄er nu b̄eṅani, naṅ day wur goro.† »

Ma gani nani ti àd̄mki ka m̄sl̄er gayan̄ weley ? Àbi ! ⁶ Nahkay day, ka ya ti Melefit àsl̄erbiyu Wur gayan̄ b̄alaṅ b̄alaṅani ni a duniya vu nah̄ema, àd̄m :

« M̄sl̄er goro d̄ek t̄ab̄had̄i mirdim, meleher ndiḅa ndiḅa ana had.‡ »

⁷ Àki ka m̄sl̄er ge Melefit ni ti àbu m̄ab̄ekiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« M̄sl̄er ge Melefit ti ndam m̄agri t̄awi ; asl̄r tay, takoru akada ga am̄ad̄ ya akazlay ni, ahkay do ni akada ga ar̄ad̄ ga aku ni.§ »

⁸ Ay àki ka Wur gayan̄ ni ti àbu m̄ab̄ekiani nahkay hi :

« Nak ti Melefit ; k̄igia Bay ga kaṅgay-kaṅgayana.

Nak k̄abu manj̄had̄ani e k̄ersi gayak bu ; k̄agur m̄alaṅ ge jiri gani.

⁹ Kawayay magray jiri dal-dal ; magudar zlam ti k̄awayay do simiteni.

* 1:5 Limis 2.7. † 1:5 2.Semiyel 7.14. ‡ 1:6 Limis 97.7 ; Mimbiki 32.43. § 1:7 Limis 104.4.

Nahkay ti Melefít, Bay Melefít gayak, àhàndakuka amal a ga maðafakiani àdaba kur e kidíñ ge mis ndahañ ba,

awayay ti kàmərvu dal-dal.* »

¹⁰ Àbu mabəkiani keti : « Nak ti Bay gəðakani, ka mənjàki ga zlam dek ti kàgraya had a ;

kàgraya hud melefít àna ahar gayak a daya.

¹¹ Zlam gani nday nani etiji, ay nak ti akələbu ga kañgay-kañgayani.

Zlam nday nani ti atagədavú akada ga azana midigweni ni.

¹² Ekelepekabu tay akada ya telepekabu azana ya àgray tawi wa do ni,

adaba etigi midigweni akada ga azana ni.

Ay nak ti akambatvu do ; akələbu ga kañgay-kañgayani.† »

¹³ Melefít àhi keti :

« Njàhada gwar kà ahar ga daf goro a, a mələñ ga gəðakani ba.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kàcəlki ka tay.‡ »

Ma gani nani ti Melefít àhi ana way e kidíñ ga məslər gayan ni bu nahkay way ? Àbi !

¹⁴ Məslər ge Melefít ti nday dek məsuf ya təgri tawi ana Melefít ni do waw ? Aslər tay ga məjənaki ndam ya ti àdəm awayay mahəñgay tay ni do waw ?

2

Ere ye ti Yezu àhi ana leli ni ti ahàr àdəm màmbrəñ ba

¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mājəlaki ahàr lala àki ka pakama ya təhi ana leli ni, mājəlaki ahàr mātama ya ahaslani na. Tamal mājəlaki ahàr nahkay do ni ti emijikia ke divi a.

² Məsər pakama ge Melefít ya məslər gayan təhəñgri ana Məwiz ni ti ma gani àdəs, ma masakani do. * Ku way way do àgəskabu ma gani ndo, èciiki ma ana Melefít ndo ni ti Melefít àtraə nañ ge jiri do waw ?

³ Ay leli ti təhia pakama mədəsana ana leli a àtama nahañ na. A pakama gani nani bu ni ti məsər ahəmamam Melefít ahəñgay leli ni.

Nahkay tamal məgəskabu pakama nani do ni ti Melefít amatraə leli dal-dal do waw ?

Adaba pakama gani nani ti àhi ana mis en-jenjeni ti Bay geli ; ndam *asak gayan ticia ma gana, mək təhəñgri ana leli ti mūci lala.

⁴ Melefít day àdafaki ma gani nani ma ge jiri ti àna zlam magray ejep gərgəri kay ya àgray ni. *Məsuf Njəlātani day àvi njəda ga magray tawi gərgərani ana mis ndahañ, àvay ti ka

* 1:9 Limis 45.7-8. † 1:12 Limis 102.26-28. ‡ 1:13 Limis 110.1. * 2:2 Ndam Zude tādəm pakama ge Melefít ya Məwiz abəki ni ti məslər ge Melefít təhəñgri. Ay mədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefít bu do. † 2:8 Limis 8.5-7. ‡ 2:12 Limis 22.23. § 2:13 Izayi 8.17. * 2:13 Izayi 8.18.

mawayay gayan : nani day àdafaki pakama ge Melefít ti ma ge jiri.

Wur ge Melefít ti wur ga məñ geli

⁵ Leli mazlapaki ka mələñ maweni ya Melefít amagraja ni, ay Melefít àfəkad ti way ga məgur mələñ gani nani way ? Àfəkad ti məslər gayan aw ? Aha ! Àfəkad ti mis hihirikeni.

⁶ Məsər ti adaba a Wakita ge Melefít bu ka mələñ nahañ tādəm nahkay hi :

« Bay Melefít goro, mis hihirikeni ti nañ way ti kajalaki ahàr di way ?

Nañ way ti kafi ahàr kwa deni way ?

⁷ Kəfiyu nañ a mələñ ya ti èsli ga məslər gayak do ni ga balani ;

kàgra ti mīgi bay, tázləbay nañ, təhəñgriuru ahàr a had ;

⁸ kəfiyu nañ a bay vu ga məgur zlam dek.† »

Melefít àra àfiya nañ a bay va ga məgur zlam a dek ni ti, ere ye ti nañ àgur do ni ti àbi. Ay nihi ti nañ àbu agur zlam dek ti leli məsəraba fañ do.

⁹ Ay məsər ti Yezu, nañ ya ti Melefít àfiyu nañ a mələñ ya ti èsli ga məslər gayan do ni ga balani ni. Melefít àgra ti mīgi bay, tázləbay nañ, təhəñgriuru ahàr a had ti azuhva gayan ya ti àcakay daliya, àmət ni.

Àmət ti a kəla ge mis vu dek ; Melefít àna sulum gayan awayay nahkay.

¹⁰ Melefít ti àgraya zlam a dek àna ahar gayan a ; àgraya zlam na dek ti ana ahàr gayan a. Awayay ahəliyu mis kay a mələñ masladani gayan vu ti tigi bəza gayan.

Bay ya ti àvi divi ana tay ti Melefít mähəñgay tay ni ti Yezu, nahkay àgəski ti Melefít àgray ti Yezu mēndeveriñ tawi gayan lala àna daliya gayan ya àcakay ni.

¹¹ Nahkay ti Yezu agray ti mis ni tigi ndam *njəlātani ge Melefít. Bay ya agray tawi gani ni akaba nday ya agri ana tay ni ti nday dek bəlañani, Bəñ gatay bəlañ. Ègia nahkay ti azalay tay bəza ga mənjan, àsi mimili do simiteni.

¹² Àhi ana Melefít :

« Anədafiki kur ana bəza ga mmawa ; anazləbay kur e kidíñ ge mis macakalavani bu.‡ »

¹³ Àdəm :

« Nu ti anəfəki ahàr ke Melefít.§ »

Àdəm keti :

« Nu hi, leli akaba bəza ge Melefít ya àbu tay ni.* »

¹⁴ Bəza ge Melefít ya àbi ana Yezu ni ti nday dek mis hihirikeni ; nahkay ti Yezu day ègia mis hihirikena. Ègi mis hihirikeni ti, ti məmət ; àmət ti ga mazafəña njəda kè

*Seteni a, adaba mis təmət ti azuhva tawi ge Seteni.

¹⁵ Mis təbu tagrafəña aņgwaz kà

* 1:9 Limis 45.7-8. † 1:12 Limis 102.26-28. ‡ 1:13 Limis 110.1. * 2:2 Ndam Zude tādəm pakama ge Melefít ya Məwiz abəki ni ti məslər ge Melefít təhəñgri. Ay mədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefít bu do. † 2:8 Limis 8.5-7. ‡ 2:12 Limis 22.23. § 2:13 Izayi 8.17. * 2:13 Izayi 8.18.

mëmətana, tagray anğwaz kəlavad akada ge evidi ya ti agrafəŋa anğwaz kə bay gayan a kəlavad ni. Ay Yezu ti əhələba tay e evidi gani ba, ti təgrafəŋa anğwaz kə məmətana day-day va ba. ¹⁶ Yezu əra ti ga məjənaki *məslər ge Melefit aw ? Aha, əra ti ga məjənaki tay do. Əra ti ga məjənaki bəza huđ ga Abraham. ¹⁷ Nahkay ti ahər ədəm Yezu miği bələjani akaba bəza ga məjəni, miği akada gatay ni a zlam bu dek, adaba awayay ti miği bay gəđakani ya anğalabakabu mis akaba Melefit ni ; mis təbu təsi cicihi, agray ere ye ti Melefit awayay ni dek daya. Nahkay ti əcaka daliya a kəla ge mis va, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kə tay a ; egi akada təgudar zlam day-day ndo. ¹⁸ Naŋ ti ka ya ti təgri daliya ni ti ejiķia ke divi a ndo. Nahkay ti esliķi məjənaki ndam ya ti təbu təcakay daliya ni, ti tijiķia ke divi a ba.

3

Yezu ti gəđakani ətam Məwiz

¹ Bəza ga mmawa, Melefit əzala kəli a dek ge miği ndam gayan njalatana. Nahkay jalumki ahər ka Yezu. Naŋ ti Bay ya ti Melefit əslərbiyu ana leli, naŋ zal asak gayan, naŋ bay gəđakani ya anğalabakabu leli akaba Melefit ni. Leli məfəki ahər, məhi ana mis vay-vay naŋ Bay geli. ² Melefit əra əslərbiya Yezu ga magray təwi gani nana ti, Yezu nakəŋ əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Əgray ti akada ge Məwiz ya əgray təwi lala e kiđiŋ ga ndam ge Melefit bu dek ni. ³ Ndam ge Melefit ya Məwiz əgray təwi e kiđiŋ gatay bu ni ti nday akada ahay ge Melefit ; Məwiz day naŋ əkiķi. Ələm ahay nani ti Yezu. Nahkay Yezu ti naŋ gəđakani ətam Məwiz, adaba ahay ti mis təzləbay koksah ; təzləbay ti bay ya ələm ahay ni sawan. ⁴ Ahay weley weley do dek ti mis ələm ; ahay ya mis ələm do ni ti əbu aw ? Ay Bay ya ti ələm zlam dek ni ti Melefit. ⁵ Məwiz ti bay məgri təwi ana Melefit e kiđiŋ ga ndam ge Melefit bu, əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Təwi gayan ni ti ga magrakia sedi a ka zlam ya ti Melefit amara mədəm na. ⁶ Yezu *Krist day əgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Ay Krist gani ti naŋ Wur ga Bay ahay ni, agur ndam ga huđ ahay ni dek. Ndam ga huđ ahay gayan ni ti leli. Ay ahər ədəm məfəki ahər lala, məmbrəŋ ba ; ahər ədəm məsər ere ye ti ədəm aməgri ana leli ni ti amagray eđeđiŋ. Tamal məgray nahkay do ni ti leli ndam ga huđ ahay gayan do.

Ahər ədəm məfəki ahər ka Yezu lala

⁷ Nahkay zla nahəma, ahər ədəm məbumi slimi ana pakama ga *Məsuf Njalatani ya ədəm ni. Ədəm ti nahkay hi :
« Kani tamal kiķuma dəŋgu ge Melefit a ti,

⁸ bumi slimi lala.

Ahər gekəli egi 6aŋ-6aŋ akada ga ata bəŋ gekəli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo ;

ka sarta gani nani ti təhəlfəŋa eyu kə Melefit a huđ gili ba.

⁹ Nahkay Melefit ədəm : «Ata bəŋ gekəli təhəlfua eyu a, təhəŋgalafua ma ;

ku tamal tiķia ere ye ti nəgri ana tay na
¹⁰ vi kru kru fađ nəŋgu ni təgray nahkay.

Esline nəzumķia 6əruf ka ndam nday nana ;
nədəm : Mis nday nani ti kəlavad majalay
ahər gatay ni magəđavani ;

təsər divi goro do simiteni.

¹¹ Nəzumķia 6əruf ka tay a, nahkay ti nambada,

nədəm : Enipi tay, atəhuriyu a məlaŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !”

* »

¹² Nahkay ti bumvu slimi, bəza ga mmawa ; ku way way do e kiđiŋ gekəli bu əjalay ahər magəđavani ba. Nday ya ti majalay ahər gatay magəđavani ni ti tiķiķi ma ana Melefit do, təmbrəŋ divi gayan ; lekələm ti əgravu e kiđiŋ gekəli bu nahkay ba ! Kəsəruma, Melefit ti naŋ Bay ga sifa !
¹³ « Kani » gani nani ti tədəm kəlavad do waw ? Nahkay grum ere ye ti təhi ana leli « Grum kani » ni kəlavad : kəlavad ku way way do e kiđiŋ gekəli bu məvi njəda ana maslaŋa nahan, do ni ti zlam ya ti egi eri ana kəli ni amagosay kəli, aməbiyu kəli a zlam magudarani vu mək ahər gekəli emigi 6aŋ-6aŋ. ¹⁴ Leli dek ti ndam ge *Krist. Ay ahər ədəm mənjəhad akada ya ka mənjəki ka məfəki ahər geli ka naŋ ni, məmbrəŋum majalay ahər geli sulumani ni ba, do ni ti leli ndam gayan do.

¹⁵ Məsəra əbu məbəkiani ti nahkay hi :

« Kani tamal kiķuma dəŋgu ge Melefit a ti, bumi slimi lala.

Ahər gekəli egi 6aŋ-6aŋ akada ga ata bəŋ gekəli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo.† »

¹⁶ Nday ya ti tiķia ma ge Melefit a, ay təgəsiki do ni ti ndamam ? Təgəsiki ma do ni ti nday ya ti tədəbay Məwiz, təharaya ka had Ezip akaba Məwiz a ni dek do waw ?

¹⁷ Nday ya ti Melefit əzumki 6əruf ka tay vi kru kru fađ ni ti ndamam ? Əzumki 6əruf ti ka nday ya ti təgudar zlam, təmət kwanə a huđ gili bu ni do waw ? ¹⁸ Melefit əmbaday, ədəm atəhuriyu a məlaŋ məpəsabana gayan ni vu day-day do ni ədəmki ti ka ndamam ? Ədəmki ti ka nday ya ti təgəsiki ma ndo ni do waw ? ¹⁹ Nahkay məsəra tiķiķi məhuriyani a məlaŋ məpəsabana ni vu ndo ni ti adaba

* 3:11 Limis 95.7-11. † 3:15 Limis 95.7-8.

təfəki ahār ke Melefit ndo, təmbrəŋa divi gayəŋ na palam.

4

¹ Nahkay ti məbumvu slimi lala. Melefit ədəm misliki məhuriyani a mələŋ məpəsabana gayəŋ ni ba kekileŋa, ay məbumvu slimi : ahār ədəm ku way way do e kidiŋ gekəli bu məhuriyu, ti maslaŋa əgəjəni ba. ² Leli ti təhia *Ma Məweni Sulumana ana leli a ; ana ata bəŋ geli ahaslani day təhia ana tay a, ay ma ya təhi ana tay ni ti əjənaki tay ndo, adaba təgəskabu ndo, təfəki ahār ke Melefit ndo. ³ Ay ndam ya ti təbu təhuriyu a mələŋ məpəsabana ni vu ni ti, leli ndam məfəki ahār ka Yezu ni. Əki ka ata bəŋ geli ni ti ni Melefit ədəm ahkədo :

« Nəzumkia 6əruf ka tay a, nahkay ti nambadā,

nədəm : “Enipi tay, atəhuriyu a mələŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !” * »

Ay məsəra mələŋ məpəsabana ti əbu, adaba kwa ka sarta ya Melefit əğraya duniya ni ti əndeveriŋa təwi gayəŋ a dek. ⁴ A mələŋ nahəŋ a Wakita ge Melefit ni bu tədəmkia ma ka vad ya adəskəla na, tədəm nahkay hi : « Melefit əra əndeveriŋa təwi gayəŋ a dek ni ti a vad adəskəla gani əpəsaba.† » ⁵ Məsəra əbu məbəkiani ka mələŋ nahəŋ keti, Melefit ədəm nahkay hi : « Enipia tay a, atəhuriyu a mələŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !‡ » ⁶ Nahkay nday ya ti Melefit əhi Ma Məweni Sulumani gani ana tay enji ni ti təhuriyu a mələŋ məpəsabana gayəŋ ni vu ndo, adaba təgəskabu ma gani ndo. Əgia nahkay ti məsəra mis ndahəŋ tisliki məhuriyani tata. ⁷ Nahkay ti Melefit adaba vad nahəŋ a, vad gani ti kani. Məsəra nahkay ti adaba sarta nahəŋ əbu ti Devit ədəm nahkay hi :

« Kani tamal kicəma dəŋgu ge Melefit a ti, bumi slimi lala ;

ahār gekəli əgi 6əŋ-6əŋ ba.§ »

⁸ Tamal mələŋ ya ti ata bəŋ geli təhuriyu akaba Zəzəwi ni mələŋ məpəsabana efediniŋena ti, akal Melefit ədəmki ma ka vad nahəŋ keti do. ⁹ Nahkay ti mələŋ məpəsabana nahəŋ əbu ; mələŋ gani nani ti akada ga vad *məpəsabana ni ; mələŋ məpəsabana gani nani ti ga ndam ge Melefit. ¹⁰ Maslaŋa ya ahuriyu a mələŋ məpəsabana ge Melefit ni vu ni ti əndeveriŋa təwi gayəŋ a dek, əpəsaba akada ge Melefit ya əndeveriŋ təwi gayəŋ dek əpəsaba ni. ¹¹ Nahkay ti ahār ədəm məzum nədəm geli dek ga məhuriyani a mələŋ məpəsabana ni vu ; ku way way do e kidiŋ geli bu əjikia ke

divi a akada gatay ya təgəsiki ma ana Melefit ndo ni ba.

¹² Pakama ge Melefit ti agray təwi əna nədəm kay. Adafaki majalay ahār maŋgahani ge mis akaba zlam ya təcaləŋ do ni. Azum ətam maslalam ya ma gani cəeni məzumani ni ; edekaba zlam ya a huđ ge mis bu na akada ga maslalam ya tətəhad mis əna naŋ, ekelkaba avana akaba mələŋ majakwakabani ga vu a ni. ¹³ Ere ye ti maŋgahani, Melefit əpi do ni ti əbi ; zlam ya ti Melefit əğraya ni dek ti Melefit əpi, əsəra daya. Ere ye ti məgray ni dek ti məgray kamam ti aməhi ana Melefit.

Krist ti Bay ya ti aŋgalabakabu leli akaba Melefit efediniŋe efediniŋe ni

¹⁴ Leli məbu əna bay gədəkani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni, naŋ ti əcaloya afa ge Melefit a huđ melefit va : bay gani nani ti Yezu Wur ge Melefit. Əgia nahkay ti ahār ədəm məfəki ahār lala, məhi ana mis vay-vay naŋ Bay geli, məmbrəŋ ba. ¹⁵ Bay geli gədəkani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti əsəra lala ahəmamam nədəm geli əhəca ni, adaba naŋ day əcaka daliya a zlam ba dek akada geli na, ay ku tamal əcaka daliya nəŋgu ni əgudar zlam ndo simiteni. ¹⁶ Nahkay zla nahəma mahədəkfəŋiyu kə Melefit, məğrafəŋa aŋgəwəz a ba adaba naŋ ti agra sulum gayəŋ ana leli kalavad. Məsəra aməsi cicihi, aməgri sulum ana leli, aməjənaki leli ka ya ti macakay daliya ni.

5

Krist əsəra leli ndam gedebi

¹ Gədəkani ya *aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dek ti Melefit adaba tay e kidiŋ ge mis ba, abiyu tay ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ əna məwi sədaga akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ni. ² Nahkay bay gədəkani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti əsəra majalay ahār ga nday ya ti təsar zlam do ahkay do ni tijikia ke divi a ni, adaba naŋ day nədəm gayəŋ əhəca a zlam ba dek. ³ Nədəm gayəŋ əhəca ti, ahār ədəm esliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gayəŋ gayəŋani day, esliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahəŋ ciliŋ do. ⁴ Maslaŋa ya ti azay ahār gayəŋ ti miği gədəkani ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti əbi ; afiyu mis a mələŋ gani nani gədəkani ni vu ti si Melefit kwa. Agray ti akada gayəŋ ya əfiyu *Aron ahaslani ni.

⁵ Nahkay day *Krist əzay ahār gayəŋ ge miği gədəkani ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ndo. Afiyu naŋ a mələŋ gani nani gədəkani ni vu ni ti Melefit. Əhi :

* 4:3 Limis 95.11. † 4:4 Mənjəkiani 2.2. ‡ 4:5 Limis 95.11. § 4:7 Limis 95.7-8. * 5:5 Limis 2.7.

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis tāsər nu buk. * »

⁶ A Wakita ge Melefit bu ka mələŋ nahaŋ mēdi ahār ana pakama ge Melefit ya àhi ni keti. Pakama gani nihi :

« Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani

akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.† »

⁷ Ka ya ti Krist naŋ àbu a duniya bu ni ti àhəŋgala Melefit a dal-dal, àzlaha kay, ètəwía, adaba àsəra Melefit ti esliki mahəŋgaraba naŋ ba. Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti Melefit àgri ere ye ti àhəŋgalafəŋa ni, adaba àgaskabá ere ye ti Melefit awayay na dek. ⁸ Krist ti Wur ge Melefit, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni àcaha mægəsiki ma ana Melefit àna daliya gayan ya àcakay na. ⁹ Melefit àgray ti Krist èndeveriŋaba təwi gayan a lala. Krist àra èndeveriŋaba ni ti naŋ àbu àna njəda ga mahəŋgay nday ya ti tégəsiki ma ni dek ; avi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. ¹⁰ Nahkay ti Melefit àdəm Krist ti bay gədakani ya aŋgalabakabu naŋ akaba mis ni akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

Məsərunkivu zlam àki ka məfəki ahār geli ke Krist ni

¹¹ Àki ka pakama hini ti mawayay ma-zlapaki dal-dal, ay ma gani zləzladá ga madafabana, adaba lekələm ti kicəm zlam weceweci do. ¹² Kəpəsúmva a macahay zlam ba, giri-giri ti akal kacahumi zlam ana mis ndahaŋ, ay kekileŋa kisləmki do. Ahār àdəm təcəhi pakama ge Melefit ya təcəhi ana mis enji ni ana kuli keti sawaŋ ti ahəmamam ! Kəsərúm zlam weceweci do ni ti, lekələm akada bəza ci6-ci6eni, kawayum si tēvi đúwa ana kuli kwa, kisləmki məzum đaf koksah ti ahəmamam ! ¹³ Maslaŋa ya ti esi đúwa ni ti wur ndonda : maslaŋa gani nani ti àsərkaba pakama àki ke jiri ge Melefit a koksah. ¹⁴ Ay mis gədakani ti ni esi đúwa va do, azum đaf tata. Maslaŋa gani nani ti asərkaba zlam sulumana akaba zlam magədavana lala, adaba àsərva àna naŋ a.

6

¹ Ègia nahkay ti ahār àdəm macahakivu zlam, makoru kama kama akada ge mis gədakani ni. Ahār àdəm məmbrəŋum məhəŋgri zuh ana zlam ya təcəhi ana mis àki ke *Krist enji ni. Zlam nday hini ti akada asak ga ahay ya tafəkad ni ; məfəkad nahaŋ va ba. Zlam ya təcəhi ana mis enji ni ti nday hi : pakama àki ka məmbrəŋ təwi magədavani, adaba azoru mis e kisim vu ; pakama àki ka məfəki ahār ke Melefit ; ² pakama àki ke divi gəgəri ga *məbaray mis ; pakama àki ka məbəkí *ahar ke mis ; pakama àki ka maŋgabana e kisim

ba ; pakama àki ka seriya ge Melefit ya amagrafəŋa kè mis a, amagrafəŋa nahaŋ kà tay a va do ni. ³ Tamal Melefit avi divi gani ana leli ti aməmbrəŋ məhəŋgri zuh ana pakama nday nani ededīŋ.

⁴ Aməmbrəŋ ti adaba tamal mis àsəra zlam nday nana mək èjikia ke divi a ti àŋgukiyu ke divi koksah. Maslaŋa gani nani àsəra jiri ge Melefit a lala, Melefit àgria sulum gayan a, *Məsuf Njələtani àniviyu a məbərúv bu, ⁵ àsəra pakama ge Melefit ti sulumani dal-dal, àsəra njəda ya tagray təwi àna naŋ ka mələŋ maweni ya ti Melefit am-agraya na. ⁶ Maslaŋa gani àsəra zlam nday nana dek, kələŋ gani èjikia ke divi a ti èsliki məmbatkaba majalay ahār gayan a va do simiteni. Adaba maslaŋa ya ti àsəra zlam nday nana dek mək àgaskabu va do nahəma, *adarfəŋa Wur ge Melefit kà təndal a keti, àvia divi ana mis ndahaŋ ge mindivi naŋ a.

⁷ Mazay mazavu gani : vədaŋ nahaŋ àbu, avər àtədkiaya dal-dal mək zlam àfətkiaya, àgra zlam a dal-dal àbalafəŋ kà ndam ya təwəs vədaŋ ni. Vədaŋ gani nani ti Melefit aməmərúv àna naŋ do waw ? ⁸ Ay tamal zlam ya ti àfətkiaya ni ti adak akaba civ-civ cilin ti vədaŋ ni àbəlay do ; Melefit ara etikwesl wudak, kələŋ gani atəji aku, had gani emigi viti, àgray zlam va do.

⁹ Ndam geli ni, mawayay kuli. Ku tamal mədəma ma nahkay nəŋgu ni, məsəra lekələm ti kəbum kədəbum divi sulumani, Melefit ahəŋgay kuli. ¹⁰ Melefit ti naŋ jireni ; àsəra təwi gekuli ya kəgrumi na. Kəjənumkia ndam gayan a, kəbum kəjənumki tay nihi daya : gekuli ya kəgrum nahkay ni ti adafaki kawayum Melefit. ¹¹ Nihi ti mawayay ku way way do e kidīŋ gekuli bu məzay njəda gayan dek, mōru kama kama. Məsəra Melefit awayay məgri sulum gayan ana leli ga kaŋgay-kaŋgayani, nahkay mawayay ti ku way way do mədəbay sulum gani nani, àmbrəŋ day-day ba. ¹² Mawayay ti kigum məsəfani ba ; ere ye ti mawayay ni ti kənjəhadum akada gatay ya ti tēfəki ahār ka Yezu lala, təmbrəŋ ndo ni. Nday gani ti Melefit naŋ àbu agri sulum ya àdəmbiya, àdəm aməgri ana ndam gayan ni ana tay.

Ere ye ti Melefit àdəm aməgri ana ndam gayan ni ti amagra y ededīŋ

¹³ Kəsərúma, ahaslani ti Melefit àhibiya ma ana Abraham a, àhi aməgri sulum. Ka ya ti àhi ma gani ni ti àmbada ; àmbaday ti àna ahār gayan gayanani, adaba maslaŋa àbi gədakani àtam naŋ bi. ¹⁴ Àmbada, àdəm : « Nəgruk sulum goro dal-dal, anagra y ti kəwuday dal-dal. Zlam gani nani ti amagravu ededīŋ. * » ¹⁵ Abraham àra ècia ma gana nahkay ti

† 5:6 Limis 110.4. * 6:14 Mənjəkiani 22.16-17.

àgàskabá, ajəgəy ere ye ti Melefít àhi aməgri ni, àmbrəj ndo. Abraham àra àgàskabá nahkay ti Melefít àgri ere ye ti àhi aməgri ni. ¹⁶ Ka ya ti mis ambaday ni ti, ambaday ti àna ere ye ti àtam nanj àna gəđakani ni. Àra àmbaday nahkay ti ku way way do agəskabu mbaday gayanj ni, təcalfəj kà ma gani va do. ¹⁷ Nahkay day Melefít awayay adəfikí ana ndam gayanj ere ye ti àđəm aməgri ana tay ni dek ti aməgri ana tay edefin; awayay ti təsər lala aməmbatkaba majalay ahər gayanj a day-day do : nahkay ti àmbaday. ¹⁸ Melefít àđəm aməgray zlam, mək àmbaday. Pakama nday nani cəeni ti avi njəđá ana leli dal-dal, adaba Melefít ti àsəkad malfadà do simiteni. Pakama gani àra àvia njəđá ana leli a ti, məbu makoru kama kama, adaba məmbrənja zlam ndahanj a dek, məsəra Melefít aməgri ere ye ti àđəm aməgri ana leli ni ana leli. ¹⁹ Zlam gani nani ya məsəra Melefít aməgri ana leli ni ti ndin-ndin, avi njəđá ana leli dal-dal. Makavu àna nanj lala, acafəja leli ge mijikiana ke divi a. Zlam gani nani azi-aba azana ga mahay ga mələj *njəlatani ge Melefít na ana leli a, məsəra leli aməhuriyu eslini. † ²⁰ Àhuriyu a mələj gani nani vu ti Yezu; àhuriyu enji geli, àhuriyu ti azuhva leli. Nanj ti bay gəđakani ya anjalabakabu leli akaba Melefít ni ga kanjgay-kanjgayani, akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

7

Melkisedek

¹ Melkisedek gani nani ti nanj bay Salem, nanj bay *manjalabakabu mis akaba Melefít nanj ya agavəla drin ni. Ka fat ya ti Abraham àsləkabiya ke silik ya təgray akaba bəbay ndahanj, àtambiya tay a àna njəđá nahəma, Melkisedek nakəj arəkioru, mək àgri *sulum ge Melefít. * ² A hud ga zlam ya ti Abraham àhəbiyu e silik ni bu ni dek ti Abraham àziaba zlam a bəlanj a kurani ba ana Melkisedek a. † Enjenjeni slimi Melkisedek awayay adəmvaba ti bay jireni; kələj gani bay Salem ti ni awayay adəmvaba bay ya agray ti mis tənjuhədkabu àna sulumani ni. ³ Nanj ti təsər bənjani do, təsər mənani do, ata bənj ga bənjani day mis təsər tay do. A Wakita ge Melefít bu ni ti təđəmki ma ka vad ge miwi nanj ndo, ka vad ga məmət gayanj day təđəmki ma ndo. Nanj ti akada Wur ge Melefít, adaba anjalabakabu mis akaba Melefít ga kanjgay-kanjgayani akada ga Wur ge Melefít ni.

† **6:19** Ahalay ti bay ya ti àbəkí wakita hini ni àzay mazavu ga zlam, àđəm zlam ya ti məsəra Melefít aməgri ana leli ni ti ndin-ndin akada ga ara gəđakani, təwalfəj ezewed, ma ge ezewed nahanj ni təwalfəj kà slalah ga yam, tafiyu a yam vu ga macafəja slalah ga yam na ga masləkana ni. Mənjay Təwi 27.29. * **7:1** Salem ti slimi ge Zerəzalem ahaslani. Àna ma *Hebri ti slimi gani təzavu ata « Shalom. » « Shalom » ti awayay adəmvaba manjuhədkabani sulumani. † **7:2** Mənjay Mənjəkiani 14.17.20.

⁴ Jalumki ahər ke Melkisedek, nanj ya ti Abraham àziaba zlam a bəlanj a kurani ba ni. Melkisedek ti nanj gəđakani! Abraham ti nanj bənj ga ata bənj geli dek, ay àhəliaba ana Melkisedek ti zlam sulumani ya tətama zlam ndahanj a ni. ⁵ Ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít kani ti nday bəza hud ge *Levi; e Divi ge Melefít ya Məwiz àbəkí ni bu ni ti Melefít àđəm ndam *Izireyel ndahanj ni təziaba zlam a bəlanj a kurani ba ana tay a. Nday ya ti təhəl zlam akaba nday ya ti təziaba ni ti nday dek kà mənə gatay, nday ndam Izireyel; ku tamal nday dek bəza hud ga Abraham nənju ni təbu tagray nahkay. ⁶ Ay Melkisedek ti nanj wur hud ge Levi do; ku tamal nanj wur hud ge Levi do nənju ni Abraham àziaba zlam a bəlanj a kurani ba. Melefít àhibiya ana Abraham a, àhi : « Anəgruk zlam sulumani, » nahkay Abraham ti nanj gəđakani; ay àgri sulum ge Melefít ana Abraham ti Melkisedek. ⁷ Məsəra, bay ya ti agray sulum ge Melefít ana masləja nahanj nahəma, bay gani nani ti nanj gəđakani àtam masləja nahanj ni. ⁸ Kani ti nday ya ti təhəl zlam bəlanj a kurani bu ni ti nday mis hihiriki, təmət. Ay a Wakita ge Melefít bu təđəm bay ya ti àhəl zlam bəlanj a kurani bu ya ti Abraham àbi ni ti àmət do. ⁹ Misliki mədəmani nahkay hi : ka ya ti təvi zlam bəlanj a hud ga kurani bu ana bəza hud ge Levi ni ti kala təvi ti ana Levi Leveni. Ay Levi day kala àvia zlam bəlanj a hud ga kurani ba ana Melkisedek a, adaba Abraham ti nanj bənj ge Levi; ¹⁰ ka ya ti Abraham àbi zlam ana Melkisedek ni ti Levi wur hud gayanj ni nanj àvu a vu ga bənjani Abraham bu.

Krist ti anjalabakabu mis akaba Melefít akada ge Melkisedek ni

¹¹ Təwi ga bəza hud ge Levi ya tagray ga *manjalabakabu mis akaba Melefít ni ti Melefít àđəm təgri ana ndam *Izireyel, àbu məbəkiani e *Divi gayanj ya adəfikí ana Məwiz ni bu ni. Ku tamal nahkay nənju ni, təwi gatay ni èndeverin ere ye ti Melefít awayay magrani ni lala do. Tamal èndeverin lala ti bay nahanj ya anjalabakabu mis akaba Melefít ni àra ti kamam? Masləja gani nani ti anjalabakabu mis akaba Melefít akada ga *Aronj ni do; nanj ti anjalabakabu mis akaba Melefít akada ge Melkisedek ni. ¹² Tamal Melefít àmbatkaba divi ga manjalabakabu mis akaba nanj na ti, məsəra àmbatkaba Divi gayanj ya àbu məbəkiani a Wakita gayanj ni bu ni daya. ¹³ Ay nihi ti Bay ya təđəmki ma a Wakita ge Melefít

bu ni ti Bay geli. Nan ti ge dini ge Levi do ; maslaŋa ge dini gayan day-day àgray tawi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ndo. ¹⁴ Məsəra Bay geli ti ge dini ga Zada. Ndam ge dini ga Zada ti ŋgay tâgray tawi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti Muwiz àdam ndo simiteni.

¹⁵ Ere ye ti adafaki zlam gani nani ededŋeni ni ti nihi : bay nahan ara ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit a, ay aŋgalabakabu mis akaba Melefit ti akada ge Melkisedek ni. ¹⁶ Maslaŋa gani nani ti tafiyu ana Divi ya abu mabəkiani a wakita ge Muwiz bu ni ndo : Divi gani nani ti tábiki ana mis hihiriken. Tafiyu maslaŋa gani nani ti adaba nan abu ana njəda dal-dal, amət day-day do. ¹⁷ Abu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : Melefit àdəm :

« Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani

akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.† »

¹⁸ Nahkay ti Melefit ambrəŋa Divi gayan nahan ya adafiki ana Muwiz ahaslani na, adaba Divi gani nani ti njəda gani àhəca ga magray ere ye ti Melefit awayay magrani na. ¹⁹ Divi ge Melefit ya abu mabəkiani a wakita ge Muwiz ni bu ni ti èndeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni lala do. Ègia nahkay ti Melefit avia divi nahan ana leli ga mahədəkfəŋiana àtam ya ahaslani na. Divi gani nani ti məsəra ajenaki leli ededŋ.

²⁰ Məsəra ajenaki leli ededŋ ti adaba ka ya ti Melefit afiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba nan ni ti àmbada. Ay ndanahan ni ti ni, àbiyu tay ti àmbaday ndo. ²¹ Ka ya ti Melefit afiyu Wur gayan ni ti àmbaday ; abu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Bay Melefit àmbada, àdəm :

“Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani.”

Aməmbatkaba majalay ahər gayan gani nana day-day do.‡ »

²² Melefit ara àmbada nahkay ti àwəlkabá pakama gayan akaba geli a keti. Gayan ya àgray nahkay ni ti àtam ya àwəlkabu pakama gayan akaba ge mis ahaslani ni. Məsəra àtam ya ahaslani ni ti adaba bay ya ti adafiki ana leli Melefit amgray ere ye ti àdəm amgray ni ededŋ ni ti Yezu.

²³ Nahkay day, nday ndahan ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti nday kay, adaba nday ti təpəs do, təmət. ²⁴ Ay Yezu ti apəs, nan abu ana sifa, amət day-day do ; amaŋgalabakabu mis akaba Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. ²⁵ Nahkay ti nday ya ti tahədəkfəŋiyu kə Melefit azuhva ga Yezu ya aŋgalabakabu tay akaba nan ni ti, Yezu esliki

mahəŋgay tay. Àmbrəŋ mahəŋgay tay day-day do, adaba nan abu ana sifa ga kaŋgay-kaŋgayani, nan abu ahəŋgali Melefit ana tay kəlavad.

²⁶ Bay gədəkani ya àgəski ga maŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti Yezu. Nan ti njələta, àgudar zlam do simiteni, nan mis sulumani, àgray zlam akada ga ndam magudar zlam ni do, Melefit àzoru nan driŋ agavəla. ²⁷ Nday gədəkani ndahan ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti, ahər àdəm kəlavad tiŋliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gatay ni day kwa ti tiŋliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahan ni. Ay Yezu ti ni aŋgalabakabu leli akaba Melefit ti nahkay do. Nan ti avì ahər gayan ana Melefit, àgəskabu ti təkadfəŋ nan kə təndal. Àgray nahkay ti sak bəlan, amagrakivu va do. ²⁸ E Divi ge Melefit ya Muwiz abəki ni bu ni ti Melefit àdəm mis hihiriken ti taŋgalabakabu mis akaba nan, ay nday gani nani ti njəda gatay àhəca ga magray ere ye ti Melefit awayay na. Nahkay kəlan gani Melefit àdəm pakama nahan, àmbaday. Ana mbaday gani nani ti afiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba nan ; Wur gayan gani nani ti nan abu ga kaŋgay-kaŋgayani, èndeveriŋaba ere ye ti Melefit awayay na àndava.

8

Melefit àwəlkabá pakama gayan akaba geli ana Krist a

¹ Ere ye ti ahər àdəm məsər lala ni ti nihi : Bay gədəkani ya *aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti abu. Nan ti oru ànjəhad a huđ melefit bu, kə gəvay ge kursori ge Melefit. Ànjəhad ti kə ahər ga dəf ge Melefit, a məlan ga gədəkani bu. ² Agray tawi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti a məlan *njələtani ge Melefit bu. Məlan *njələtani gani nani ti ahay *miviceni ya mis hihiriken ti vıcey ka sarta ge Muwiz ni do : àləm ti Bay Melefit Melefiteni ; məlan gani nani ti məlan njələtani ge Melefit ededŋ.

³ Gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti tafiyu nan ga məvi sədaga ana Melefit akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis. Ègia nahkay ti bay gədəkani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ahər àdəm nan day məvi sədaga ana Melefit. ⁴ Tamal nan àləbu a duniya bu ni ti akal nan ègi bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit do, adaba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit təbu, təbiyu tay ana *Divi ge Melefit ya abu mabəkiani a wakita ge Muwiz ni bu ni. ⁵ Ay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit nday nani ti, məlan njələtani ya tagraviyu

təwi gatay ni ti e melefit bu do. Məlan gatay ni ti tələm ka mazavu ga məlan njełatani ya a huđ melefit bu ni ciliŋ. Nahkay ka ya ti Məwiz əwayay evıcey ahay njełatani ni ti Melefit əhi ahkado : « Ci day, ahər əđəm kəgray dek akada ahay ya ti nədəfukki ka ya ti nak ka ahər ga həma ni. »⁶ Ay nihi ti təwi ga Yezu ti gərgəri akaba gatay ndahan ni simiteni. Melefit awəlkabu pakama gayan məweni akaba geli, awəlkabu ti əna təwi ga Yezu ; pakama ya *awəlkabu nihi ni ti ətam ya ahaslani ni, adaba ere gani ya ti Melefit əđəm aməgri ana leli ni ti ətam ere ye ti əđəm ahaslani amagray ni simiteni.

⁷ Nahkay ti pakama ge Melefit ya əwəlkabu akaba geli ahaslani ni ti ərakaboru ndo. Do ni ti, akal Melefit əwəlkabu pakama nahən akaba geli do. ⁸ Ay əwəlkabá pakama nahən na akaba geli edeđin a. Əlęgi ana ndam gayan, əđəm nahkay hi : « Cəm day, nu Bay Melefit nəhi ma ana kəli. Sarta nahən əbu ara ; ka sarta gani nani ti anəwəlkabu pakama məweni akaba ga ndam goro, ndam *Izireyel akaba ndam *Zude ni dek. ⁹ Pakama ya anəwəlkabu akaba gatay ni ti gərgəri akaba pakama ya nəwəlkabu akaba ga ata bən gatay ahaslani ka ya ti nədáfəŋa ahar ka tay a, nəhəlaya tay ka had Ezip a ni.

Anəwəlkabu pakama nahən akaba gatay ti adaba nday ndayani əna ahər gatay təmbrən pakama goro ya nəwəlkabu akaba gatay ahaslani ni, nahkay ti nu day nəmbrən tay. Nəhi ma hini ana kəli ti nu Bay Melefit. ¹⁰ Pakama məweni ya anəwəlkabu akaba ga ndam Izireyel ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi : Anagray ti təjalaki ahər ke Divi goro kəlavad, kala əbu məbəkiani a məbərıv gatay bu. Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.

Nəhi ma hini ana kəli ni ti nu Bay Melefit. ¹¹ «Sər Bay Melefit» ti maslaŋa aməhi ana maslaŋa nahən e kidin gatay bu do simiteni. Ku ana ndam ga kəsa gatay, ku ana bəza ga mən gatay nənğu ni atəhi ana tay do. Adaba ku way way do e kidin gatay bu aməsər nu, ku wur gıziteni, ku mis gədəkani aməsər nu. ¹² Anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kə tay a ; zlam gatay ya ti təgray, əbəlafu do ni ti anəjalaki ahər va do simiteni.† »

¹³ Ma ge Melefit hini ya əđəm ni ti əđəmki ka məwəlkabu pakama məweni. Gayan ya əđəm nahkay ni ti adafaki məwəlkabu pakama ya ahaslani ni ti midigweni. Ay zlam ya əgia midigwena, əgray təwi va do ni ti atəmbrən, amələbi va bi.

9

Təwi ga manğalabakabu mis akaba Melefit ya təgray ahaslani ni

¹ Ka ya ti Melefit *əwəlkabu pakama gayan akaba ga ndam *Izireyel ahaslani ni ti ədəfiki divi gayan ana tay ga *manğalabakabu mis akaba nan a ahay gayan bu. Ahay gani nani ti ka had. *

² Ahay gani nani ti huđ gani mekelkabana əna azana. Məlan ye enjenjeni nahəma, təzalay məlan *njełatani ; eslini ti təbəhad məlan məbəhadki *cengel akaba tabəl ga məbəhadiki *dipeŋ ana Melefit. † ³ Məlan ye cə kama ga azana ni ti təzalay məlan njełatani ətam ndahan ni dek. Kələŋ ga azana nahəma, ⁴ táfəkad zlam ga gru ya tazəbaki haf ya ezi əcər ni, † táfəkad *sahar daya. § Sahar gani nani ti məbəki gru dek ; a huđ gani bu ni ti zlam təvu mahkər : halaf ga gru akaba *man a huđ gani bu ; aday ga *Aron ya əbay vay-vay ni, * akaba akur cə. Akur nday nani ti ma ge Melefit əki məbəkiani. Nahkay sahar gani nani ti təzalay *sahar ge Melefit ya adafaki əwəlkabu pakama gayan akaba ge mis ni. ⁵ Ke erma ga sahar ni təbəki mimiz ti Melefit məmbərfəŋa zlam ge mis ya təgudar ka məsər gatay do na ; ka ahər ga sahar ni təgraya mazavu ge Serubən † a cə ; təpađki kərpasla gatay ke erma ni. Serubən nday nani ti tədáfaki Melefit nan əbu a məlan gani nani bu əna njədə gayan dek. Ay ti nəhiaba ma gana dek ana kəli a nihi fan do.

⁶ Təra təslamala zlam na dek nahkay ti ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni təhuriyu a məlan ye enjenjeni ni vu kəlavad ga magray təwi gatay. ⁷ Ay a məlan ye cə ni vu ni ti bay gədəkani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ahuriyu ciliŋ. Ahuriyu ti sak bələŋ a dəzani bu ; əhuriya ti ahər əđəm abiaya mimiz ana Melefit a azuhva zlam gayan ya təgudar ka məsər gayan do ni akaba azuhva zlam ge mis ndahan ya təgudar ka məsər gatay do ni. ⁸ Əna zlam nday nani ti *Məsuf Njełatani adafaki ka ya ti məlan ye enjenjeni əbu mba ni ti divi ga məhuriyani a məlan *njełatani ge Melefit ni vu əbi fan bi. ⁹ Zlam gani nday

* 8:5 Məhərana 25.40. † 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:1 Tədəmki ma hini ti ka ahay ge Melefit ya təgray a huđ gili bu ka sarta ge Məwiz, təsawad ay əna nan ni. Mənjay Məhərana 26.1-30. † 9:2 Mənjay Məhərana 25.23-40. † 9:4 Mənjay Məhərana 30.1-6. § 9:4 Mənjay Məhərana 25.10-16. * 9:4 Mənjay Macalani 17.23. † 9:5 Serubən ti zlam əna sifa ya təjogay məlan njełatani ni, kərpasla təfan kə tay. Nday *maslər ge Melefit do. Mənjay Məhərana 25.18-20.

nani tãzavu akaba ga sarta hini : mis takoru afa ge Melefit, tãgri sãdaga, tãwi zlam ana ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti tãliŋi azuhva zlam magudarani gatay ni, ay ku tamal nahkay nãŋgu ni majalay ahãr gatay dek njalata do, nahkay zlam gatay ya tagray ni ãsliki mendeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni do. ¹⁰ Zlam gani nani dek ya tagray ni ti ma ãki ka zlam mãzumani, ka zlam miseni akaba ka baray gãrgãrani. Nani ti tãwi ge mis hihiriken i ya tagray ni cilij ; Melefit agaskabu hayã, duk abivoru ana vad ya amãmbatkaba ni.

Àna mimiz ge Krist ti Melefit àwãlkabu pakama maweni akaba ge mis

¹¹ Ay nihi ti *Krist àra. Naŋ ti Bay gãdãkani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ku nihi naŋ àbu agri zlam sulumani ge Melefit ana leli. Àhuriya a ahay ge Melefit va ; ay ahay gani nani ti gãdãkani àtam ya ka had ni, arãŋa magãdãvani ãki bi. Ahay nani ti mis hihiriken i àlãm do ; nahkay ahay gani nani ti a duniya bu do. ¹² Àra àhuriya a ahay gani nani va ti àhuriya a mãlaŋ *njãlatani ge Melefit ni vu. Àhuriyu ti àna mimiz ga vugul akaba ga bõza sla ya tãliŋi ana Melefit ni do ; àhuriyu ti àna mimiz gayãŋ ya àŋgãzaya ka ya ti àmãt kã tãndal ni. Àmãt nahkay ti, àhãŋga leli a ga kaŋgay-kaŋgayana àndava, àhuriyu a mãlaŋ *njãlatani ana Melefit ni vu sak balaŋ ti ãsliã. ¹³ Ka ya ti mis àgudara zlam a, ãgia naŋ njalata kã eri ge Melefit do nahãma, ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tiguceki mimiz ga vugul akaba ga kokur, tãbãki viti ga sla walani daya. Nahkay vu gayãŋ egi njãlata kã eri ge Melefit. ¹⁴ Mimiz ge Krist ti àtam mimiz ga zlam ga ganaw sak kay do waw ? Krist ti àgudar zlam do simiteni, ay àvi ahãr gayãŋ ana Melefit ti tãkad naŋ ; àgray nahkay ti àna njãda ga *Mãsuf ge Melefit ; Mãsuf gani nani ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Krist àvia ahãr gayãŋ ana Melefit a nahkay ti, àgray ti ku majalay ahãr geli day miŋi njãlatani ; nahkay ti mãgray zlam ya azoru leli e kisim vu ni va ba ; mægri tãwi ti ana Melefit. Melefit ti naŋ Bay ga sifa !

¹⁵ ãgia nahkay ti Melefit *àwãlkabu pakama gayãŋ maweni akaba ge mis ; àwãlkabu ti àna tãwi ge Krist. Àwãlkabu ti ndam ya ti azalay tay ni tãŋgãt zlam sulumani ya àdãm amægri ana tay ni ; zlam nday nani ti atãlãbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Melefit amægri ana tay nahkay ti azuhva kisim ge Krist, adãba àna kisim gayãŋ ni ti àpãla zlam ge mis ya tãgudar ka sarta ya

Melefit àwãlkabu pakama maweni akaba gatay faŋ ndo ni.

¹⁶ Nahkay day, bi mis nahãŋ wufãka amãt ti àdãm ahãmamam ndam gayãŋ tãdevu zlam gayãŋ ni. † Ay tamal maslaŋa gani àmãt faŋ ndo ni ti ndam gani tãliki medevu zlam gayãŋ ni do. ¹⁷ Nahkay tamal àmãt faŋ ndo ni ti ma gayãŋ ya àdãm ni masakani hayãŋ. Ka ya ti maslaŋa gani naŋ àbu àna sifa mba ni ti mis tãdey zlam gayãŋ ni faŋ do. ¹⁸ Pakama ge Melefit ya awãlkabu akaba ge mis ni day nahkay. Ka ya ti àwãlkabu pakama gayãŋ enjenjeni akaba ge mis ni ti tãkad zlam, tigucey mimiz gani. ¹⁹ Ka ya ti Mũwiz ãjengey *Divi ge Melefit dek kã meleher ge mis nahãma, àgray akãda ge Melefit ya àhi ni : àzay mimiz ga vugul akaba ga bõza sla, àcahkiyiv yam, àzay enŋuc ga zlam ga ganaw ndizeni, àwãlki ka aday, àtãliyu e mimiz ni vu ju6 mæk ãgũceki ka Wakita ge Melefit ni ; ãgũceki ke mis ni dek daya. ²⁰ Àdãm : « Mimiz hini ti Melefit awãlkabu pakama gayãŋ akaba gekũli àna naŋ ; àdãm gãsumkabu pakama gayãŋ ni dek kwa. § » ²¹ ãgũceki mimiz ni ka ahay ge Melefit akaba ka zlam ya tãvu a ahay ni bu, tagray tãwi àna tay ni dek daya. ²² Nahkay ti Melefit àdãm e Divi gayãŋ ni bu, ku mam day mam tiguceki mimiz day ti egi njãlata. Ere ye ti tiguceki mimiz do ni ti àbi kay bi. Tamal tãbaya mimiz a ndo ni ti Melefit àmbãrfãŋa zlam magudarani ge mis ni kã tay a do simiteni.

Krist ti àvi ahãr gayãŋ ana Melefit azuhva zlam magudarani ge mis

²³ Nahkay zla nahãma, zlam nday nani ya ka had ni ti mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni cilij, ay ku tamal nahkay nãŋgu ni ahãr àdãm tigi njãlata àna mimiz ya tiguceki ka tay ni. Nahkay day, tamal leli mawayay mahãdãkfãŋiyu kã zlam zlamani ya e melefit bu ni ti ahãr àdãm tãbaya mimiz sulumana àtama ga zlam ga ganaw na. ²⁴ Ahay ge Melefit ya *Krist àhuriyu ni ti mis tãlãm do. Ahay ge Melefit ya mis tãlãm ni ti mazavu ga mãlaŋ *njãlatani ya a hud melefit bu ni cilij. Krist àhuriyu ti a hud melefit vu ; ku nihi naŋ àbu eslini kã meleher ge Melefit ga mãjãnaki leli. ²⁵ Gãdãkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti ahuriyu a mãlaŋ *njãlatani ge Melefit ya mis tãlãm ni vu sak balaŋ a dãzani bu ; ahuriyu ti àna mimiz gayãŋ gayãŋani do. Ay Krist ti àgray nahkay ndo ; àvi ahãr gayãŋ ana Melefit sak kay ndo. ²⁶ Nahkay do ni ti kwa ka mãnjãki ga duniya akal Krist acakay daliya sak kay, ay àgray nahkay ndo. Àcakay

† 9:16 Àna ma Gres ya tãbãki ahalay ni ti tãdãm « diateke. » Ma gani nani ti awayay adãm vaba mawãlkabu pakama, awayay adãm vaba pakama ge mis ya àdãm ahãmamam tãdey zlam gayãŋ ka ya ti àmãt ni daya ; ma gani balaŋ. Nahkay tãgurkabu zlam nday nani cœni, tãdãm tamal zlam ahkay do ni mis àmãt faŋ ndo ni ti tãdi sliimi ana pakama gani do. § 9:20 Mahãrana 24.8.

daliya ti sak bəlan, kələŋ gani amacakay va do; əcakay ti ga mədafakiani duniya ara andav wudak. Àra ti ga məvi ahər gayan ana Melefit ti magudar zlam ge mis ni mələbi va bi. ²⁷ Mis hihiriki lu amət sak bəlan ciliŋ, kələŋ gani Melefit amagrafəŋa seriya. ²⁸ Nahkay day Krist əvi ahər gayan ana Melefit ti sak bəlan; əgray nahkay ti, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis a kay. Ay a vad nahan ti Krist aməŋa. Aməŋa ti azuhva zlam magudarani va do; aməŋa ti ga mahəŋgay ndam gayan ya təjəgay naŋ ni.

10

¹ *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ka wakita gayan ni ti mazavu ga zlam sulumani ya Melefit aməgri ana leli ni; Divi gani ədəfiki zlam sulumani ge Melefit ni ana leli lala do. Adaba mam, kilevi təbu takoru kə meleher ge Melefit, tisliri zlam kilevi, təmbərəŋ day-day do; ay zlam nday nani ya tagray ni ti əndeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni dek do. ² Tamal ti əndeveriŋ ere ye ti Melefit awayay ni ti, akal təmbərəŋ misliŋi zlam ana Melefit, adaba giri-giri ti ndam ya ti Melefit əmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kə tay a ni ti akal təsər tigia njeŋlatana kə eri ge Melefit a əndava, zlam magudarani gatay əbi va bi. Ay təgray nahkay do; təbu tisliri zlam kekileŋa. ³ Təbu tisliri zlam ana Melefit kilevi ti, agray ti təjalaki ahər kilevi ka magudar zlam gatay, təsəra nday ndam magudar zlam kekileŋa. ⁴ Nahkay ti məsəra mimiz ga kokur akaba ga vugul ti əgray ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis na kə tay a koksah.

⁵ Nahkay zla nahəma, ka ya ti *Krist əra a duniya va ni ti əhi ana Melefit ahkado : « Zlam ge mis ya tisliriŋək ni akaba sədaga gatay ya təgruk ni ti kəwayay do, kəgra ti tiwi nu sawaŋ.

⁶ Zlam ge mis ya tisliriŋək ahkay do ni ya teviyekək azuhva zlam magudarani gatay ni ti əbələfuk do.

⁷ Nahkay nədəm : Bay Melefit goro, nu hi, nu ka ahər divi,

nakoru ti ga magray ere ye ti kəwayay ni. Bay ya ti tədəmki ma a huđ ga wakita gayak ni bu ni ti nu. * »

⁸ Ka mənjəki ga pakama hini ti ədəm : « Zlam ge mis ya tisliriŋək ni, sədaga gatay ya təgruk ni, ahkay do ni zlam gatay ya teviyek azuhva zlam magudarani gatay ni ti kəwayay do; zlam nday nani ti təbələfuk do. » Ay məsəra zlam nday nani dek ti tagray akada ge Melefit ya əhi ana tay grum e Divi gayan bu ni. ⁹ Ədəm keti : « Nu hi, nu ka ahər divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kəwayay ni. » Ədəm nahkay ti, adafaki

zlam ya ti təgri ana Melefit ahaslani ni ti əgia zlam masakana; nihi ti ahər ədəm təgri zlam məwəni sawaŋ. ¹⁰ Nahkay ere ye ti Melefit əwayay ni ti Yezu Krist əgra : əvi ahər gayan ana Melefit sak bəlan huya. Àra əvia ahər gayan a nahkay ni ti leli miġia ndam njeŋlatana ge Melefit a.

¹¹ Bay məŋgalabakabu mis akaba Melefit lu naŋ əbu ecik kələvad, esliŋi zlam sak kay ana Melefit, esliŋi kələvad nahkay. Ay zlam ya ti esliŋi ana Melefit ni əsliki magrani ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kə tay a do simiteni. ¹² Ay Krist ti əgray akada gatay ni ndo : naŋ ti əway ahər gayan sak bəlan ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kə tay a; əra əva ti ənjəhad diġəs kə ahar ga dəf ge Melefit a məlan ga gədəkani bu ga kaŋgay-kaŋgayani. ¹³ Melefit əhi : « Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya əbəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.† » Nihi ti naŋ əbu əjəgay sarta gani nani. ¹⁴ Əva ahər gayan a sak bəlan ti, əgray ti nday ya ti əhəŋgay tay ni ti tiġi ndam *njeŋlatani ge Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti əndeveriŋə təwi ge Melefit ya awayay na dek.

¹⁵ *Məsuf Njeŋlatani day ədəfiki ana leli zlam nday nani jiri edediŋ. Ere ye ti ədəm enjenjeni ni ti nihi :

¹⁶ « Bay Melefit ədəm :

“Pakama məwəni ya anəwəlkabu akaba gatay

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi : anagraf ti təjalaki ahər ke Divi goro kələvad, amənjəhadiviyyu ana tay a məbərur bu.” »

¹⁷ Ədəm keti :

« Zlam magudarani gatay ahkay do ni zlam gatay ya ti təgray əbələfu do ni ti anəjalaki ahər do simiteni.‡ »

¹⁸ Nahkay ti Melefit əmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kə tay a. Əgia nahkay ti ahər ədəm təgri sədaga ana Melefit ti məmbərfəŋa zlam magudarani nday nani kə tay a va do.

Məfəki ahər ke Melefit, məhədəkfəŋiyu

¹⁹ Bəza ga məmawa, nahkay ti məsəra Melefit əvia divi ana leli ga məhədəkfəŋiyana kə gəvay a məlan gayan *njeŋlatani ni va. Divi gani nani ti əvia ana leli a azuhva mimiz ga Yezu ya əŋgəzaya ka ya ti *tədarfəŋ naŋ kə təndəl ni. ²⁰ Divi gani nani ti divi məwəni, nday ya ti e divi gani nani bu ni ti təŋgət sifa. Divi gani nani ti Yezu əzləkiaba ana leli a. Ka ya ti əmətfəŋ kə təndəl ni ti azana ga mahay ga məlan *njeŋlatani ge Melefit ni əguzlehva : azana gani nani ti kala vu ga Yezu. Yezu əmət ti mis təhədəkfəŋiyu kə Melefit : əmət nahkay ti əguzlehkaba azana ya əcafəŋa mis

* 10:7 Limis 40.7-9. † 10:13 Mənjay Limis 110.1. ‡ 10:17 Zeremi 31.33-34.

ga mahədəkfənjəyani kə Melefit a ni. ²¹ Nañ ti Bay gədəkani ya aŋgalabakabu ndam ge Melefit akaba Melefit ni. ²² Əgia nahkay ti mahədəkumfənjəyu. Mahədəkumfənjəyu ti ana hud bəlan, məfumki ahər geli dek. Adaba Yezu əğray ti miğia nǰəlatana, məjalay ahər magədavani va do ; əbara leli ana yam nǰəlatana daya. ²³ Məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ana leli ; məhumioru ma gani ana mis vay-vay, məmbrəñ ba, adaba Bay ya ti ədəm aməgri zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ; nañ ti əmbat ahər day-day do. ²⁴ Ahər ədəm ku way way do e kidiñ geli bu məfi ahər ana maslaña nahan, məvi nǰəda ana mis e kidiñ geli bu ga mawayay mis ndahan akaba ga məgri zlam sulumani ana mis. ²⁵ Məmbərəñum macakalavani ba. Mis ndahan ti təmbrəña, ay leli ti məgrum akada gatay ni ba. Kəsəruma vad ga Bay geli ya amara ni ənjia wudak, nahkay zla nahama məmbrəñum macakalavani ba ; ahər ədəm ku way way do e kidiñ geli bu məvi nǰəda ana maslaña nahan.

²⁶ Leli ti məsəra jiri ge Melefit ya əgri ana leli na. Nahkay tamal magudar zlam zakw nahəma, mīsliki məgri sədaga ana Melefit ti məmberfəña zlam magudarani geli ni kə leli a va do. ²⁷ Tamal mis əgudara zlam a nahkay ti maslaña gani məğray aŋğwaz dal-dal, adaba Melefit amagrafəña seriya, aku gədəkani aməzum tay akaba ndam ya təgəskabu ma ge Melefit va do ni dek. ²⁸ Kəsəruma, tamal mis əgra zlam ya ti Melefit əcafəña mis ga magrana e *Divi gayəñ ya Məwiz əbəkī ni bu na, mək mis cə mahkər təgrakia sedi a ti takad nañ həya, əsi cicihi ana mis do. ²⁹ Nahkay ti tamal mis əcəlkiə ka Wur ge Melefit a, əzay nañ akada zlam masakani ni ti Melefit amatraə nañ do waw ? Amatraə nañ ti dal-dal ətam ya atraə maslaña ya ti əgəskabu Divi gayəñ do ni, adaba maslaña gani nani ti əgia mis nǰəlatani ge Melefit azuhva mimiz ga Yezu a, ay əməñjaləñ ke mimiz gani nani akada zlam masakani sawaň. Ana mimiz gani nani ti Melefit əwəlkabə pakama gayəñ akaba geli a, ədəm amahəngay leli ana nañ. *Məsuf Nǰəlatani əgria *sulum ge Melefit ana maslaña gani nana, ay maslaña gani əndivia Məsuf Nǰəlatani na sawaň. ³⁰ Məsəra, Melefit ədəm : « Bay ya ti atraəvü mis, ahəngri vü zlam magudarani ana tay ni ti nu. » Əbu məbəkiani keti : « Bay Melefit amagrafəña seriya kə ndam gayəñ a.Ş » ³¹ Melefit ti nañ Bay ga sifa : nǰəda gayəñ ətam ga zlam ni dek. Tamal əgəsa mis a awayay matraə nañ ti maslaña gani amacakay daliya dal-dal, daliya nahan əbi ətam daliya gani nani bi.

³² Sərumki ka sarta ya ti kicəm pakama ge Melefit enji, kəgəsumkabu ni. Ka sarta gani nani ti mis təgria daliya gərgəri kay ana kuli a, ay ti kəbesəma. ³³ Sarta ndahan tındivia kuli a, təgria daliya ana kuli kə eri ge mis a dek ; sarta ndahan təvumia nǰəda ana mis ndahan ya ti təcakay daliya akada nani na. ³⁴ Ndam ya təbiyu tay a danğay vu ni ti təsia cicihi ana kuli a, kəjənumkia tay a. Ka ya ti mis təhəlfəña zlam gekuli kə kuli a ni ti kəgəsumkabə ana məmərana, adaba kəsəruma, ləkələm kəbum ana zlam sulumani ətam ya ti təhəlfəña kə kuli a ni. Zlam sulumani nday nani ti tanjəhad ga kaŋğay-kaŋğayani. ³⁵ Nahkay zla nahəma, kəmbərəñum məfumki ahər ke Melefit ba, adaba tamal kəmbərəñum məfəki ahər do ni ti aməgri zlam sulumani kay ana kuli azuhva nani. ³⁶ Ere ye ti ahər ədəm kəgrum ni ti nahkay hi : zum nǰəda gekuli dek ga moroni kama kama. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni, nahkay ti akəngətum ere ye ti Melefit ədəm aməvi ana kuli ni. ³⁷ Melefit ədəm :

« Kama gəzüt ti Bay ya ti ara ni amara, ənjia wudak.

Sarta gani əbi kay va bi.

³⁸ Maslaña ya ti nədəm nañ jireni, afəku ahər ni ti anəvi sifa.

Ay tamal maslaña gani əmbrəña nu a ti anəgəskabu nañ va do.* »

³⁹ Ay leli ti leli ndam ya ti təmbrəñ Melefit, tijiji ni do. Leli ti ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit ni, nahkay Melefit amahəngay leli, aməvi *sifa ya əndav day-day do ni ana leli.

11

Məfəki ahər ke Melefit

¹ Məfəki ahər ke Melefit ti awayay ədəmvaba mam ? Tamal məfəki ahər ke Melefit ti məsəra leli məbu ana zlam ya ti Melefit ədəm aməvi ana leli ni əndava. Ku tamal mipi zlam nday nani fañ do nəŋgu ni, məsəra təbu edediñ edediñeni. ² Ndam ge Melefit ya ahaslani ni təfəkiə ahər a nahkay, mək Melefit əzləbay tay azuhva məfəki ahər gatay ni.

³ Leli day məfəki ahər ke Melefit. Məsəra Melefit əğraya mələñ na dek ana ma gayəñ ya ədəm na. Nahkay məsəra zlam ya ti mipi ni ti Melefit əğraya ana zlam ya mipi do na.

⁴ Abel day əfəkiə ahər ke Melefit a. Nahkay ti əgri sədaga ana Melefit ətam ga *Kayiñ ya əgri ni əna sulumani. Abel əra əgra nahkay ti Melefit əzləbay nañ azuhva sədaga gayəñ ni, ədəm nañ ti mis jireni. Ku tamal Abel əməta nəŋgu ni, ku kani day nañ əbu ədəfiki məfəki ahər ke Melefit ana leli.

⁵ *Enok day əfəkiə ahər ke Melefit a. Nahkay ti Melefit əzaba nañ a duniya ba,

àmæt ndo. Nanj àbi ka duniya va bi, adaba Melefít àzoya nanj a gavalá. Ay ku ka ya ti Melefít àzoru nanj fanj ndo nǎngju ni, Melefít àzlába nanj a, àdám nanj mis sulumani. *
 6 Tamal mis àfàki ahàr ke Melefít do ni ti Melefít àzlábayan nanj do, àdám nanj mis sulumani koksah. Adaba ku way way do awayay ahàdàkfànjiyu kè Melefít nahàma, ahàr àdám maslanja gani mǎfàki ahàr, mǎgàskabu Melefít nanj àbu, mǎsàr Melefít agri zlam sulumani ana nday ya ti tadàbay nanj ni.

7 Nùwi day àfàkia ahàr ke Melefít a, nahkay ti àgàsikia ma. Ka ya ti Melefít àdàfiki zlam ya ti àgravu fanj ndo ni ti Nùwi àgraya *slalah ga yam a, tǎhuriyu akaba ndam ga huf ahay gayan, mǎk Melefít àhànjay tay. Nùwi àra àfàkia ahàr ke Melefít a nahkay ti, Melefít àdám nanj mis jireni; nahkay ere ye ti Nùwi àgray ni ti àdàfaki ndam ga *duniya ti nday ndam jireni do.

8 Abraham day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti ka ya ti Melefít àzalay nanj ni ti Abraham àgàsikia ma. Àslàka ka had gayan a, òru ka had ya ti Melefít àdám amàvi ni. Àsàr mǎlanj ya ti akoru ni do, ay ku tamal nahkay nǎngju ni òra. 9 Azuhva mǎfàki ahàr gayan ni ti ànjèhad ka had ya ti Melefít àdám amàvi ni, ay ànjèhad ti akada nanj zal mirkwi: ànjèhad a ahay mivicieni bu. Wur gayan Izak, kǎlanj gani wur huf gayan Zekup day tǎnjèhad a ahay mivicieni bu akada gayan ni: nday day Melefít àhi ana tay amàvi had ya ti àdám amàvi ana Abraham ni ana tay. 10 Abraham ànjèhad a ahay mivicieni bu ni ti adaba ahətat sarta ya ti atafèkad kǎsa nahanj ni; kǎsa gani nani ti asak ga ahay gani mafèkadani lala. Àsàr ahəmamam tǎlám ahay ga kǎsa gani nani ti Melefít, amàlámaya ahay nday nana ti nanj gani daya.

11 Sara day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti Melefít àgray ti mǎwi wur. Nanj ti dǎgalani, medeweleni daya, ay ku tamal nahkay nǎngju ni Melefít àgray ti mǎwi wur; àgray ti adaba Sara àgàskabá ere ye ti àdám amàgri na amagray ededín. 12 Nahkay ti ku tamal Abraham nanj bǎlanj, nanj medeweleni herem-herem nǎngju ni, bǎza huf gayan tigi kay. Nday kay akada bonjur ya a huf melefít bu ni, ahkay do ni akada wiyanj ga zalaka, tǎcal koksah.

13 Mis nday nani dek ti tǎfàki ahàr ke Melefít, duk àbivoru ana kism gataj tǎmbràn mǎfàki ahàr gatay ni ndo. Ka ya ti tǎmæt ni ti tǎngət zlam ge Melefít ya ti àdám amàvi ana tay ni fanj ndo; tǎsàra zlam nday nani atalabu akada zlam ya ti tipioru drinj ni cilinj, mǎk tǎmǎrvu àna nanj. Tǎdám nday ndam mirkwi, kǎsa gatay àbi a duniya bu

bi. 14 Gatay ya ti tǎdám nahkay ni ti adàfaki nday tǎbu tǎjəgaj had gatay gatayani.

15 Tamal tǎjalakia ahàr ka had gatay ya tǎmbràbiya na ti akal tǎslikia mǎngona eslina.

16 Ay nihi ti tawayay had sulumani ya àtam ndahanj ni; had sulumani nani ti e melefít bu. Nahkay ti Melefít awayay ti tǎzalay nanj Bay Melefít gatay, tǎzalay nanj nahkay ti àbǎlafàn dal-dal. Àslamalia kǎsa sulumani ana tay a ededín a.

17 Abraham àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti àgàskabu mislinj wur gayan Izak. Melefít àhi mǎgray nahkay ti àhǎlfànja eyu a, awayay ti Abraham mǎdàfaki ahəmamam afàki ahàr ni. Izak ti wur ga Abraham nanj bǎlanj, nahanj àbi, Melefít àhi ana Abraham amàvi bǎza huf kay ti àna nanj, 18 àdám: « Akǎngət bǎza huf gayak ti àna Izak.† » Ku tamal nahkay nǎngju ni, Abraham àgàsikia ma ana Melefít a, 19 adaba àhi ana ahàr Melefít ti esliki mahəngaraba mis e kism ba tata. Abraham àra àfàkia ahàr a nahkay ti Melefít àhàngru wur gayan ni. Ge Melefít ya àhàngru wur ga Abraham ni ti adàfaki ere ye ti amagrayu kama kama ni.

20 Izak day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti àgri *sulum ge Melefít ana ata Zekup nday ata Esəy: àdámki ma ka zlam ya amagrakivu ka tay ni.

21 Zekup day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti àgri sulum ge Melefít ana bǎza ge Zǎzef cǎeni. Àgri ana tay ti ka ya ti awayay endevervu ni; àra àgria sulum ge Melefít ana tay a ti àjakvu àna aday, àhàngru ahàr a had ana Melefít. ‡

22 Zǎzef day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti àdám ndam *Izireyèl ataslàka ka had Ezip a. Àdám ma gani nani ti ka sarta ya ti awayay endevervu ni; àdám ka ya ti ataslàka ni ti tǎhəla aslat gayan a.

23 Ata bənj ge Mǎwiz day tǎfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti tǎngah nanj kiyi mahkǎr. Tǎngah ti adaba wur ni àbǎlay; *Faronj bay mǎgur had ni àdám tǎbazl bǎza ga ndam Izireyèl, ay ti tǎgrafànja anjwaz kǎ ma gana ndo.

24 Mǎwiz day àfàkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ka ya ti ègia gǎdakana ni ti àwayay ti tǎdám nanj wur ga wur ga Faronj ni va ba. 25 Àwayay ti hojo tǎgri daliya akada ya tǎgri ana ndam Izireyèl ndahanj ni ere gani ti amǎrvu àna zlam magudarani ni, adaba zlam magudarani ti avay mǎmǎrani guzit cilinj. 26 Àhi ana ahàr hojo tǎgri daliya akada ya ti tǎgri ana *Krist ni ere gani ti anjət elimeni ga had Ezip ni dek ni. Àjalaki ahàr ti ka zlam sulumani ge Melefít ya amàgri azuhva mǎfàki ahàr gayan ni.

* 11:5 Mənjay Mənjəkiani 5.24. † 11:18 Mənjəkiani 21.12. ‡ 11:21 Mənjay Mənjəkiani 47.31.

²⁷ Məwiz əfəkia ahər ke Melefit a. Nahkay ti əsləka ka həd Ezip a. Ku tamal bay ga həd ni əzumkia bəruv a nəngü ni, əğrafəña anğwaz a ndo. Məwiz əmbrəñ məfəki ahər gayan ni ndo, əgia akada əpia Bay Melefit, nañ ya ti əpivu do na. ²⁸ Məwiz əra əfəkia ahər ke Melefit nahkay ni ti əgray ti ndam Izireyel təgray *Pak ye enjenjeni ni : təbəkə mimiz kə mahay gatay. Təgray nahkay ti, ti *məslər ge Melefit ya əslərbiyu ga məbazl bəza meykweya ni ənjiñ kə bəza gatay ni ba.

²⁹ Ndam Izireyel təfəkia ahər ke Melefit a. Nahkay ti təsləkəba a Dəluv Ndizeni ni ba ; təsləkəba ti akada ka həd mikuleni, yam əbi ka mələñ gani bi. Ay ka ya ti ndam Ezip tawayay məsləkəbana ni ti yam ni əndaba tay a dek, təməta.

³⁰ Azuhva məfəki ahər ga ndam Izireyel ni ti gudu ga kəsa Zeriko əmbəd. Əmbəd ti adaba ndam Izireyel ni təfəkia ahər ke Melefit a, təveliña kəsa na vad adəskəla. ³¹ Rahap wal hala ni day əfəkia ahər ke Melefit a. Nahkay ti a vad ya ti ndam Izireyel təbazl ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni ti təkad nañ ndo. Təkad nañ ndo ni ti adaba əfia ahər ana ndam Izireyel ya təsləröru tay ga məməñjiyu həd na, ədəfaki tay ndo.

³² Nihi ti nədəmkivu mam ? Sarta əbi ga mazlapakiani bəlan əna bəlan ka ata Zedeyon, Barak, Samson, Zefte, Devit, Semiyel akaba ndam ndahan ya təhəngaray pakama ge Melefit ni bi. ³³ Nday nani dek ti təfəkia ahər ke Melefit a, nahkay ti mis ndahan e kidiñ gatay bu təyefiña kə ndam ga həd ndahan a, mis ndahan təğrafəña seriya kə mis əna jiri a, mis ndahan tipia zlam sulumani ya Melefit ədəm aməgri ana ndam gayan na, mis ndahan təkadəñva kə mazlahku a, tətəma tay əna njədə, ³⁴ mis ndahan tətamfəña kə aku ya ağəs zlam gədək-gədək na, ənjiñ kə tay ndo, mis ndahan tətamfəña kə mis ya ti tawayay təbazl tay əna məslalam a na. Ka ya ti njədə əfəñ kə tay bi ni ti Melefit əvia njədə ana tay a ; ka ya ti təgray silik ni ti təğrafəña anğwaz kə mis ndahan a ndo simiteni ; təgara ndam silik ga həd ndahan a kay. ³⁵ Wəl ndahan tipia ndam gatay ya təmət, təngəba e kisim ba na.

Ay mis ndahan ti ni ndam ezir gatay təgria daliya kay ana tay a, təməta əna nañ a ; tamal mis nday nani təmbrəña məfəki ahər gatay ke Melefit a ni ti akal ndam ezir ni təmbrəña tay a, ay təmbrəñ məfəki ahər gatay ni ndo, adaba tawayay sifa məwəni ya Melefit aməvi ana tay ni, tədəm sifa gani nani ətam sifa ya a duniya bu ni. ³⁶ Mis ndahan e kidiñ gatay bu təcaka daliya gərgəri a kay : mis təyefiña kə tay a ; təzləba tay əna kurupu a ; təwəla tay əna jəjirbi a ; təbiya tay

a dañgay va ; ³⁷ təzligia tay əna akur a, təməta əna nañ a ; təkelkəba tay əna si a ; təbazla tay əna məslalam a. Mis ndahan ti ni təsawadəy satat, təbakəbu ambəl ga təmbəkə ahkay do ni ga awak. Zlam ahəci tay, mis təgria daliya ana tay a kay, təməñjaləñ kə tay akada nday kərə. ³⁸ Nday ti tədevu satat a həd gili bu akaba a həma bu ; təñjəhad a ahuzl bu ahkay do ni e evid bu. Nday ti mis sulumani, giri-giri akal təñjəhad a mələñ sulumani ya ətam duniya hini əna sulumani ni bu.

³⁹ Mis nday nani dek ti Melefit əzləba tay a, ədəm nday ndam gayan sulumani adəba təfəkia ahər a. Ay təngət zlam sulumani ge Melefit ya ədəm aməvi ana ndam gayan ni ndo. ⁴⁰ Təngət ndo ni ti adəba Melefit awayay mendeveñ təwi gayan ya agri ana mis dek ni ka ahar bəlan. Əslaməlia zlam sulumani ana leli a, ətam zlam sulumani ya ti tədəm aməvi ana tay ni ; nahkay awayay ti nday day təngət zlam sulumani gani nani ka sarta ya ti leli aməngət ni.

12

Məməñjiyu məfəki ahər ka Yezu ba

¹ Əgia ndam nday nani dek təfəkia ahər ke Melefit a, kala təbu akaba leli, tədəfiki divi ana leli nahama, məməñjiyu zlam ya ti acafəña leli ga moroni kama kama na dek. Məməñjiyu magudar zlam daya, adəba magudar zlam ti ağəs leli akada ga adak ya ağəs azana ni. Ahər ədəm məcuhwaki ke divi ya ti Melefit ədəfiki ana leli ni, məməñjiyu ba. ² Məməñjumləñöru ka Yezu. Əvi divi ana leli ga məfəki ahər ke Melefit ti nañ ; Bay ya ti əndevireñ təwi ge Melefit ya agri ana leli ni ti nañ gani daya. Ağəskəbá ti *tədarfəñ nañ kə təndal, əjalaki ahər ke mimili gani ndo simiteni ; əjalaki ahər ti ka məməñjiyu ge Melefit ya aməvi ni. Melefit ti nañ əbu məməñjiyadan e kərsi gayan bu, agur zlam dek ; nihi ti Yezu nañ digusa kə ahar ga dəf gayan a mələñ ga gədəkəni bu.

³ Jalumki ahər ka Yezu. Nañ ti ndam magudar zlam təgria daliya kay, ay ti əbesa. Tamal kajalumki ahər ti ahar amadəgafəña kə kuli a do, akamətağum do. ⁴ Ləkələm kəbüm kəkədufəñva kə zlam magudarəna, ay kəkileña ku mis bəlan e kidiñ gəkuli bu tekeđi əmət azuhva kadvu nani fañ ndo timey. ⁵ Jalumki ahər ka pakama ge Melefit ya əhi ana kuli, əvi njədə ana kuli akada ga bəñ ga bəza ya əhi ma ana bəza gayan ni ; ma gani nani ti nahkay hi :

« Wur goro, tamal Bay Melefit atrađ kur, awayay ti kəsər zlam ti, gəskabu ; ka ya ti ələguk ni ti ahar ədagafuka ba.

⁶ Adəba məsləña ya ti Bay Melefit awayay nañ ni ti

atrađ nañ, awayay ti məsər zlam.

Məsləña ya ti Bay Melefit ağəskəbu nañ,

àdám nanj wur gayan ni ti azláb nanj.* »

⁷ Nahkay tamal kacakum daliya ti, sərúmki Melefít nanj ábu atra6 kuli ti kəsərúm zlam ; afi ahār ana kuli akada ga bəñ ga bəza ya afi ahār ana baza gayan ni. Wur ya ti bəñani atra6 nanj do ni ti ábu waw ?
⁸ Bəza ge Melefít dek ti Melefít atra6 tay ; ay tamal Melefít atra6 kuli do ni ti adafaki lekulum bəza gayan do, lekulum bəza məva.
⁹ Nədəm nahəma, ata bəñ geli ya ka had ni tatra6a leli a, leli ti ni mičiika ma ana tay a. Ègia nahkay ti ahār àdám mičiika ma ana Bəñ geli ya a hud melefít bu ni átam ya ti mičiika ma ana ata bəñ geli ya ka had ni. Adaba tamal magray nahkay ti aməñgət *sifa ya àndav day-day do ni.
¹⁰ Ata bəñ geli ni tatra6 leli ti ga sarta bal. Təgray nahkay ti tēhi ana ahār tawayay mədəfiki divi sulumani ana leli. Ay Bəñ geli ya hud melefít bu ni ti ni atra6 leli ti ga məjənaki leli ededīñ ededīñeni, awayay ti mīgi njəlata akada gayan ni.
¹¹ Ku way way do ka sarta ya ti tatra6 nanj ni ti ahār ahəli, amərnu do. Ay kələñ gani maslaña ya ti tatra6a nanj a, àcha zlam àna nanj a ni ti ègi zal jiri, arəña ahəli ahār va do.

Manjəhad ga ndam ga Yezu

¹² Nahkay zla nahəma, ahar àdəgafəña kə kuli a ba, zum njəda gekuli dek ga moroni kama kama. ¹³ Dəgum ndiləba, kəzum divi madəñwani ba. Tamal kəgrum nahkay ti maslaña ya ti asak awər nanj ejigədəsley ni emigi zal dara do, aməñgəba.

¹⁴ Ere ye ti ahār àdám kəgrum kəlavad ni ti nihi : Njəhadum àna sulumani akaba mis dek. Zum njəda gekuli dek ti kənjəhadum kəlavad ndam *njəlata ni ge Melefít. Maslaña ya ti ànjəhad njəlata do ni ti emipi Bay geli day-day do. ¹⁵ Bumvu slimi ti maslaña àmbrəñ məgəskabu *sulum ge Melefít ya agri ni ba. Maslaña ya ti agudar zlam e kidīñ gekuli bu nahkay ni ti nanj akada ga məwal ya afətaya e dini bu na. Ku way way do ègi nahkay ba, adaba tamal ègia nahkay ti emizibi mis ndahan kay, etigi akada gayan ni. ¹⁶ Maslaña àgray hala e kidīñ gekuli bu ba. Maslaña àmbrəñ ere ye ti Melefít awayay ni akada ge Eseyu ya àmbrəña ni ba. Nanj ti meykweya, akal bəñani agri sulum ge Melefít azuhva nani, ay sulum gani nani ti Eseyu àzay akada zlam masakani, àzumfəñ zlam afa ga wur ga məñani sak bəlan ka duwa gani cilin. † ¹⁷ Kəsəruma, kələñ gani awayay ti bəñani mēgri sulum gani, ay bəñani àgri ndo. Ku ètuwi mitəweni nəñgu ni bəñani àmbatkaba majalay ahār a ndo, àgri ndo.

¹⁸ Lekulum kəbum kahədəkumfəñjiyu kə Melefít ti gəgəri akaba ga ndam ya ahaslani kə həma *Sinayi ni. Eslini ti təhədəkəfəñjiya kə

zlam ya tinjifin na, kə aku a, kə mələñ zinziñena, kə makla6asl didilinena, kə bəlgadan a. ¹⁹ Eslini ti ticia mahənday ge mezlelim a, akaba dəngu ge Melefít ya àhənday na. Təra ticia dəngu ge Melefít na ti təgra anğwaz a, tədəm àhikivu ma ana tay ku balan ya ba. ²⁰ Adaba tēhi ana tay : « Ku tamal zlam ga gənwaw ènjifinə kə həma na nəngu ni, tizligi àna akur, təkaf. † » Ma gani nani ti àsia anğwaz ana tay a dal-dal. ²¹ Ku Məwiz day ere ye ti àgravu eslini ni dek àsia anğwaz a dal-dal, àdám : « Nəgəgər, bərurv atukaba. § »

²² Ay lekulum kəbum kahədəkumfəñjiyu kə Melefít ti akada gatay ni do. Kahədəkumfəñjiyu ti kə həma *Siyon, kə kasa ge Melefít Bay ga sifa ni, kasa nani ti Zerəzalem ya e melefít bu ni. Kahədəkumfəñjiyu ti kə *maslar ge Melefít dal-dalani, təcəlavu do simiteni, təcəkalavu ga magray wuməri ni. ²³ Kahədəkumfəñjiyu ti kə ndam ge Melefít macakalavani. Nday dek ti Melefít àdám nday meykweya gayan, slimi gatay ábu məbəkiani a Wakita ge Melefít ya a hud melefít bu ni. Kahədəkumfəñjiyu ti kə Bay Melefít, nanj ya ti agrañəña seriya kə mis a dek ni. Kahədəkumfəñjiyu ti kə ndam gayan ya àdám nday ndam jireni ni ; mis nday nani ti Melefít èndeverinə təwi gayan ya agri ana tay na dek àndava. ²⁴ Kahədəkumfəñjiyu ti kə Yezu, nanj ya ti àgray ti Melefít awəlkabu pakama məweni akaba ge mis ni. Kahədəkumfəñjiyu ti azuhva mimiz gayan ya ègəceki ke kuli ni. Mimiz ga Yezu ti adafaki zlam sulumani, mimiz gani nani ti akada ga Abel ni do.

²⁵ Bumvu slimi, ahār àdám ku way way do àmbrəñ məbi slimi ana pakama ga Bay ya ti ahi ma ni ba. Ahaslani ti təhəngria ma ge Melefít ana mis a ; nday ya ti təhəngri ma gani nani ana mis ni ti nday ka had, ay ti mis ndahan təgəskabu ma gani nani ndo, nahkay ti Melefít atra6a tay a. Ay nihi ti Bay ya ti ahi ma ana leli ni ti nanj a hud melefít bu. Nahkay tamal leli məgəskabu ma gayan ni do ni ti amatra6 leli dal-dal do waw ?

²⁶ Ka ya ti Melefít àzlapay ahaslani ni ti had àdaday azuhva dəngu gayan ya àhənday ni. Ay nihi ti àdám nahkay hi : « Sak bəlan keti anagray ti had mādaday ; ay amadaday ti had cilin do, hud melefít amadaday daya.* »

²⁷ Àdám « Sak bəlan keti » nahkay ti, adafaki zlam ya ti Melefít àgraya tay a, tədəday ni ti atambatvu, ataləbi va bi. Melefít anagray nahkay ti, awayay ti zlam ya ti atəgəñi ni ti zlam ya ti tədəday va do ni cilin.

²⁸ Nahkay mələñ sulumani ya ti Melefít aməvi ana leli ni ti amadaday do. Ègia nahkay ti məgrumi səsi dal-dal ! Məgrumi

* 12:6 Gozogul 3.11-12. † 12:16 Məñay Məñəkiani 25.29-34. ‡ 12:20 Mahərana 19.12-13. § 12:21 Mimbiki 9.19. * 12:26 Aze 2.6.

sasi ti nahkay hi : mæzləbum naŋ akaða gayan ya awayay ni, məhəŋgrumioru ahār a hađ, mægəsümüki ma daya. ²⁹ Adaba Melefit geli ti naŋ aku ya azum zlam dek ni.

13

Magray ere ye ti Melefit awayay ni

¹ Ęgia lekələm kà məŋ gekəli ti kəmbərəŋum mawayavani e kidiŋ gekəli bu ba. ² Kəmbərəŋum mægəskabu ndam mirkwı ba daya ; mis ndahaŋ ka ya ti tægəskabu mirkwı ni ti tægəskabá *məslər ge Melefit a, ay tægəskabu ti ka məsər gatay do. ³ Jalumki ahār ka ndam dangay akaða lekələm day kəbum akaba tay a dangay bu. Jalumki ahār ka ndam ya ti mis təgri daliya ana tay ni akaða təgri ti ana kəli, adaba lekələm day mis.

⁴ Nawayay ti mis dek tægəskabu ma ge Melefit ya adəmki ka məhəlvanı ata wal ata zal ni ; ndam ya ti təhəlva ändava ni ti təgray mesəwehvu ba. Adaba Bay Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ya ti tagray mesəwehvu ahkay do ni tagray hala na.

⁵ A manjəhad gekəli bu ni ti ku way way do əjalaki ahār ka mawayay siŋgu ba ; zlam ya ti naŋ əbu əna naŋ ni ti məmərvu əna naŋ, adəbay zlam ndahaŋ ba. Adaba Melefit Melefiteni adəm əna ma gayan :

« Day-day anəmbərəŋ kur do, anasləkafuka do. »

⁶ Nahkay ti ku way way do e kidiŋ geli bu məzay njadə, mədəm :

« Bay ya ti əjanəki nu ni ti Bay Melefit ; nahkay ere ye ti aməsü angwaz ni ti əbi ; mis hihirikeni esliki məgru mam ?† »

⁷ Jalumki ahār ka gəđakani gekəli, nday ya ti təhi ma ge Melefit ana kəli enjenjeni ni. Jalumki ahār ka manjəhad gatay, ahəmamam təfəki ahār ke Melefit duk əbiviyu ana kisim gatay ni. Lekələm day fumki ahār ke Melefit akaða gatay ni. ⁸ Yezu *Krist ti əmbatvu do. Kani ti naŋ əbu akaða ye eweni ni, amələbu nahkay ga kaŋgay-kaŋgayani. ⁹ Mis ndahaŋ təbu təcahi zlam kay ana kəli gərgəri akaba ya kəcahum ni, tawayay tiŋŋkia kəli ke divi a, ay ti kəgəsümüki pakama gatay ni ana tay ba. Təcahi zlam ndahaŋ əki ka zlam məzumani ana mis, ay ti ere ye ti avi njadə ana mis ni ti *sulum ge Melefit ya agra ana tay ni, do ni ti zlam məzumani do. Zlam gani nani ti əjanəki ndam ya tægəskabá ma gana ni do.

¹⁰ Ndam ya təgri təwi ana Melefit a ahay gayan bu ni ti təbu təhəpəđ zlam ndahaŋ ya tiŋŋi ana Melefit, təviyeki ni. Leli day

məbu ana məlan *meviyekiki zlam ana Melefit, ay nday ya ti tiŋŋi zlam ana Melefit akaða ya ahaslani ni ti tiŋŋi məzum zlam ya təvi ana Melefit ka məlan geli ni koksah. † ¹¹ Ti Melefit məmbərfəŋa zlam magadarani ge mis ni kà tay a nahəma, ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni tiŋŋi zlam, mək gəđakani gatay ahuriyu əna mimiz gani a məlan *njalətani ni vu. Təra tiŋŋia zlam na ana Melefit a nahkay ni ti tasləkaba əna kisim gana a kəsə gatay ni ba, takoru əna naŋ a dala vu, teviyek.

¹² Əgrakıvu ka Yezu day nahkay. Tasləkaba əna naŋ a kəsə ba, tərü təkad naŋ ti a dala bu. Awayay nahkay ti, ti ndam gayan tiŋi njalətani azuhva mimiz gayan ya əŋgəzaya ni. ¹³ Təkad naŋ a dala bu ni ti təbəkia mimili a ; ahār adəm mægəskabu ti təbəki mimili gani nani ke leli daya. Nahkay ti məsləkumaba a kəsə ni ba, mədəgum a dala vu ka məlan gayan ya naŋ əvu ni.

¹⁴ Adaba ahalay a duniya bu ni ti leli məbi əna kəsə ya anjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani ni bi. Nahkay ti mədəbay kəsə məwəni ya ti Melefit aməvi ana leli ni. ¹⁵ Əna njadə ga Yezu ti ahār adəm məgrumi sədaga ana Melefit kəlavəđ ; sədaga gani nani ti məzləbani geli ya məzləbay naŋ ni. Ka ya ti məzləbay Melefit ni ti mədəm naŋ gəđakani kə meleher ge mis dek. ¹⁶ Ahār adəm kəgrumi zlam sulumani ana mis ndahaŋ, kəvumi zlam gekəli ana tay ga məjenəki tay : jalumki ahār, kəmbərəŋum ba. Zlam nday nani ti akaða ge sədaga ya məgri ana Melefit ni ; sədaga gani nani ti əbələfəŋ dal-dal.

¹⁷ Gəsümüki ma ana gəđakani ya təcahi ma ge Melefit ana kəli ni, grum ere ye ti təhi ana kəli grum ni, adaba təbu təfi ahār ana kəli ti kənjəhadum əna sulumani kə eri ge Melefit ; Melefit emihindifiŋa manjəhad gekəli ni kà tay a. Tamal kəgəsümüki ma ana tay a ti atəmərvu, nahkay do ni ti manjəhad gekəli ni aməhəli ahār ana tay. Ay tamal əhəlia ahār ana tay a ti əjanəki kəli aw ?

¹⁸ Həŋgalumi Melefit ana leli kəlavəđ. Məsəra, məgudar zlam ndo, mawayay magray zlam sulumani kəlavəđ. ¹⁹ Ere ye ti nawayay dal-dal ni ti nihi : həŋgalumu Melefit ti məvu divi ga moroni afa gekəli ke weceweceni.

Bay ya ti əbəkı pakama ni ahəŋgalay Melefit

²⁰ Melefit ti agray ti mis tənəhadkəbu əna sulumani, əhəŋgaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Yezu ti bay məhətay zlam gəđakani, əmət azuhva leli, leli təmbəmbak gayan ; əna mimiz gayan ni ti Melefit

* 13:5 Mənjay Mimbiki 31.6, 8 ; Zəzuwı 1.5. † 13:6 Limis 118.6. ‡ 13:10 Mis ndahaŋ tədəm zlam ya təvi ana Melefit ka məlan meviyekiki zlam ana Melefit geli ni ti dəf ge Melefit. Mis ndahaŋ ti ni tədəm nani ti kisim ga Yezu ya əmətəŋ kà təndal ni. Ay a huđ gani bu ni ti ma cəni nday nani ti ma bəlan.

*awəlkabu pakama gayan akaba geli ga kaŋgay-kaŋgayani. ²¹ Nahkay ti nahəŋgalay Melefit ti məvi njəda gayan ana kuli ti tawi gekuli ya kəgrum ni dek mənja sulumani, ti kəgrum ere ye ti awayay ni. Nahəŋgalay nan ti leli dek məgray ere ye ti ədalafən ni ana njəda ga Yezu *Krist. Yezu Krist ti mis dek tázləbay nan ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

Mendeveřiŋ ga pakama

²² Bəza ga mmawa, nahəŋgalay kuli gəsumkabá ma goro na, adaba nəbiki ana kuli ti ga məvi njəda ana kuli. Ma goro ni ti kay do, gəzit nahkay timey ! ²³ Nəhi ana kuli nahəma, təfaya wur ga məŋ geli Timote a daŋgay ba. Tamal əra afa goro a weceweci ti amarakaboru afa gekuli ga məməŋjiyu kuli.

²⁴ Grumi sa geli ana gədəkani gekuli dek akaba ana ndam ge Melefit ndahan ni dek. Bəza ga məŋ geli ndam Itali ni təgria sa ana kuli a.

²⁵ Melefit məgri sulum gayan ana kuli dek ti.

Wakita ge Zek ya àbèki ni Ere ye ti mädämki ka wakita ge Zek ya àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zek (1.1). Ndam masər zlam tädäm nan̄ ti Zek zal asak ga Yezu, wur ga mən̄ ge Zeṅ ni do, adaba bay Erot akada nan̄ a (Təwi 12.2) : tädäm bay ya àbèki wakita hini ni ti Zek wur ga mən̄ ga Yezu ni (Galasi 1.19). Zek wur ga mən̄ ga Yezu ni ti ègia gadakana ga ndam ga Yezu a Zeruzalem a (Təwi 15.13 ; 21.18 ; Galasi 2.9).

Zek àbikiuru wakita gayan ni ana « dini kru mahar cœni medeveni ka had̄gərgərani ni » (1.1). Dini kru mahar cœni ni ti nday ndam Zude, ay Zek àbikiuru ti ana ndam ga Yezu (2.1) : Zek ti zal Zude, ànjəhad̄ a Zeruzalem ; bi a majalay ahār gayan bu ndam ga Yezu ti ahar gadakani ndam Zude. Zek àzlapay ti akada ga zal Zude ni : mazavu gani ka ya ti àdäm Melefit Bay Njəda-njədani ni ti àzlapay àna ma Hebri « Sabot » (5.4 ; mən̄jumiyu ka TOB).

Zek ti àsəra ma ga Yezu ya àcahi ana mis na lala : gurumkabu Zek 2.5 akaba Meciyə 5.3 ; Zek 3.10-12 akaba Meciyə 7.15-20 ; Zek 3.18 akaba Meciyə 5.9 ; Zek 5.2-3 akaba Meciyə 6.19-20 ; Zek 5.12 akaba Meciyə 5.33-37. Zek àhi ana ndam ga Yezu si tğray təwi sulumani kwa : tamal mäfəkia ahār ka Yezu a ti àbəlay, ay ahār àdäm mğray təwi àna mäfəki ahār geli ni (2.14-26). Pol àdäm Melefit àdäm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva təwi geli ya mğray ni do, Melefit àdäm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva geli ya mäfəkia ahār ka Yezu a ni cilij (Rom 3.21-31). Pol àdäm Melefit àdäm Abraham ti mis jireni kè eri gayan ti azuhva mäfəki ahar gayan, do ni ti azuhva təwi gayan ya àgray ni do (Rom 4) : Zek ti ni àdäm Melefit àdäm Abraham mis jireni kè eri gayan ti azuhva zlam ya àgray, àdafaki mäfəki ahār gayan ni (2.20-24). Ma ga ata Pol akaba Zek ni ti bəlan̄, ay Pol àdäm ahəngay leli ti Melefit cilij, do ni ti təwi geli ya magray ni ti àhəngay leli do ; Zek ti ni àdäm ahəngay leli ti Melefit cilij, ay adafaki Melefit àhəngay leli a ti təwi geli ya magray ni. Tamal mğray təwi sulumani àna njəda ga Məsuf ge Melefit do ni ti masər Melefit àhəngay leli a ti ahəmamam ?

Nahkay zla nahəma, a wakita gayan ni bu Zek àvi sawari gərgəri kay ana ndam ga Yezu, àhi ana leli ahəmamam mən̄jəhad̄ àna sulumani ni. Si məbi slimi ana ma gayan ni lala kwa.

Sa ge Zek

¹ Nu Zek bay məgri təwi ana Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist nəgri sa ana kuli dek,

lekulam dini kru mahar cœni medeveni ka had̄gərgərani ni.

Melefit avi majalay ahār sulumani ana ndam ya təfəki ahār ni

² Bəza ga mmawa, ka ya ti daliya ku weley weley do dek àca kuli a nəngu ni mərūmvu dal-dal. ³ Adaba kəsəruma daliya gekuli ya kacakum ni ti adafaki kəbum kəfumi ahār ke Melefit lala, kəmbənjum do. Nahkay akazumkivu njəda gekuli ge mēbesey daliya ni. ⁴ Kīguma ndam ya tēbesey daliya na nahkay ti, zum njəda gekuli dek ga moroni kama, ti kīgum ndam *njəlatani, ere ya ahacikivu ana kuli ge migi njəlatani ni ti àbi. ⁵ Ay bi mis e kidij gekuli bu àsəra àjalay ahār sulumani do ni ti, mihindi afa ge Melefit, nahkay Melefit aməvi majalay ahār sulumani ni. Adaba Melefit ti àgray sidək do, avi zlam ana ku way way do dek, àcafəṅa mis ge mihindilij zlam a do. ⁶ Ay tamal mis ehindi zlam afa ge Melefit nahəma, mäfəki ahār Melefit aməvi ere gani edefij, àjalay ahār cə cə ba. Adaba maslaṅa ya ti ajalay ahār cə cə ni ti nan̄ akada ga yam ya ti aməd adaday, aṅgoru àna nan̄ gwar hi gwar hi ni. ⁷ Maslaṅa gani nani ti nḡay Bay geli aməvi zlam ti àhi ana ahār ba simiteni. ⁸ Adaba maslaṅa gani nani ti nan̄ àbu ajalay ahār cə cə, a zlam ya agray ni bu dek ti ambat majalay ahār gayan cepa cepa.

Ndam ge elimeni akaba ndam talaga

⁹ Tamal maslaṅa èsli mis kè eri ge mis ndahan̄ do, afəki ahār ka Yezu ti ahār àdäm məmərūvu, adaba kè eri ge Melefit ti ègia mis gadakana. ¹⁰ Mis tamal elimeni gayan àbu, afəki ahār ka Yezu day məmərūvu, adaba Melefit àhəngoraya nan̄ kələṅ a : məsəra bay ge elimeni ti aməmət akada ga vay-vay ga zlam ya tadəgafəṅa ni. ¹¹ Vay-vay tamal fat àvədia èviyeka ti adagafəṅa, àbəlay va do. Nahkay day bay ge elimeni aməmət ka ya ti nan̄ àbu agray təwi ga madəbay elimeni gayan ni.

Zlam ya ezligiyu mis a magudar zlam vu ni

¹² Tamal mis acakay daliya, ebesey, àmbənj mäfəki ahār ka Yezu do nahəma, məmərūvu adaba tamal èbesa nahkay ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Melefit àdəm̄biya aməvi ana ndam ya ti tawayay nan̄ ni, aməvi ti akada ya ti təvi zlam ana maslaṅa ya ti èhita mis ndahan̄ a ni. ¹³ Tamal mis awayay adiyu a magudar zlam vu ti nḡay Melefit ezligiyu nan̄ ti àdäm ba. Adaba Melefit ti tizligiyu nan̄ a magudar zlam vu koksah, ezligiyu mis a magudar zlam vu do daya. ¹⁴ Ezligiyu mis a magudar zlam vu ti majalay ahār ga maslaṅa gani nani, adaba majalay ahār gayan ni magədavani, agosay nan̄, azoru nan̄ a magudar zlam vu. ¹⁵ Majalay ahār

gayan magədavani ni àra èzligiya nanj a zlam magudarani va nahəma, zlam magudarani gayan ni edisl. Emidisla ti amakad maslanja gani. ¹⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nəhi ana kuli nahəma, kəgosum ahər gekuli ba. ¹⁷ Zlam sulumani ya mis tədi ahər ga sulum ni dek ti aslakabiya agavəla. Aslərbiyu ti Melefit ; nanj gani àgraya zlam masladana dek ; àcəlaya ahkay do ni àdiyu akada ga fat ni do ; àmbrənj leli a mələnj zinj-zijeni bu do. ¹⁸ Àwayay ti mīgi bəza gayan, mək mīgja àna pakama gayan ge jiri ya àdəm na. Mīgja bəza gayan a ti, ahəl leli enji akada ga hay ya tacal ni.

Kəbumi slimi ana ma ge Melefit cilij ba ; grum təwi àna nanj

¹⁹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nahkay ti nawayay ti kəsərum zlam : ahər àdəm ku way way do mawayay məbi slimi ana pakama, ay àzlapay ke weceweceni ba, àzum bəruv weceweci ba daya. ²⁰ Adaba tamal mis àzuma bəruv a ti àgray təwi ge jiri kè eri ge Melefit do. ²¹ Nahkay zla nahəma, ahər àdəm mbrəjum majalay ahər gekuli magədavani dek akaba təwi ya kəgrum ga cuday ni dek. Gəsumkabá pakama ya kicəm na àna məbərur bəlanj, adaba pakama gani nani ti njədə àfənj : Melefit ahənjgay kuli àna nanj, akənjgətum *sifa ya àndav day-day do ni àna nanj tata.

²² Ay kəgosum ahər gekuli ba : kəbumi slimi ana pakama ge Melefit cilij ba ; grum ere ye ti kicəm a huđ gani bu ni daya. ²³ Adaba tamal mis abi slimi cilij, àgray ere ye ti èci a huđ gani bu ni do ni ti, maslanja gani ti akada mis ya ti amənjaviya a kutrum va, ²⁴ amənjaviya ti asləka, mək vu gayan ya èpi ni agəjazlki ahər huya ni. ²⁵ Ay *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana leli ni ti məsəra aranja àhəcakivu do, agray ti mīgi evidi ga zlam magudarani va ba. Nahkay tamal mis amənjaki ke Divi nani, agəskabu dek mək agray təwi àna nanj ti Melefit aməvi məmərani azuhva nani. Ay ahər àdəm abi slimi, ma gani agəjazlki ahər ba ; ahər àdəm mągroru təwi àna nanj.

²⁶ Tamal mis àdəm nanj mis ge Melefit mək azlapay kwanja kwanja ti agosay ahər gayan ; gayan ya àdəm nanj mis ge Melefit ni ti ègia zlam masakana. ²⁷ Maslanja ya ti nanj mis ge Melefit edeđinj edeđinjəni ni ti anjəhad njələta kè eri ga Bənj geli Melefit, àgudar zlam do simiteni. Ere ye ti agray ni ti nihi : ajənaki bəza kuđa akaba wəl madakway ya tacakay daliya ni, acuhwafənja kà zlam magudarana ya ndam ga *duniya tagray na daya.

2

Kicirumkaba mis a ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, lekələm kəbum kafumki ahər ka Bay geli Yezu *Krist ; nanj ti gəđakani àtam zlam dek. Kafumki ahər nahkay ti kicirumkaba mis a ba. ² Mazavu gani, bi lekələm kəcakalumva, mək mis cə təhurkiviyyu ke kuli : bəlanj gani nanj àbu àna mili ga gru a ahər bu, məbakabu azana sulumani, nanj nahənj ni ti ni zal talaga, azana gayan midigweni ; ³ tamal kəgəsumkabu maslanja ya ti məbabakabu azana sulumani ni lala, kəhumi : « Njəhadá ahalay a ka mələnj sulumana, » mək kəhumi ana zal talaga ni : « Cika jik, » ahkay do ni : « Njəhadá a ga had a ka mələnj ya nabəhadki asak na » nahəma, ⁴ kicirumkaba mis a do waw ? Nahkay majalay ahər gekuli ya kajalumki ke mis ni ti magədavani do waw ?

⁵ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kuli ; nahkay nawayay ti kəbumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kuli ni : Melefit àdəm ndam ya tawayay nanj ni atəhuriyu a Məgur gayan vu. Ndam ya adaba tay a ga məhuriyani a Məgur gayan vu ni ti ndam ya ti nday ndam talaga kè eri ga ndam ga *duniya ni do waw ? Adaba ndam nday nani ya təfəki ahər ka Yezu ni ti məfəki ahər gatay ni ègia elimeni gatay a. ⁶ Ay lekələm ti kəbumki mimili ka ndam talaga, kəhumi ana ahər tislə aranja do. Ndam ya təgri daliya ana kuli akaba təhəloru kuli kè meleher ga ndam magray seriya ni ti ndam ge elimeni do waw ? ⁷ Təđəmki ma magədavani ke slimi ga Yezu Krist ni ti nday gani do waw ? Ay slimi gani nani ti slimi sulumani ; Melefit àzalay kuli ti àna nanj.

⁸ Melefit ti Bay geli gəđakani : *Divi gayan ya təbəki a Wakita gayan ni bu ni ti nahkay hi : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahər gayak gayakani ni. » Tamal kəgrum nahkay ti kəgrum zlam sulumani. ⁹ Ay tamal kicirumkaba mis a ti kagudarum zlam. Nahkay Melefit aməwəl kuli àna seriya adaba kəgəsumkabu Divi gayan ni ndo. ¹⁰ Nəđəm nahkay ti adaba tamal mis agəskabá Divi ge Melefit a dek, mək àgudara bəlanj gana ti, kala maslanja gani nani àgudara Divi ge Melefit na dek. ¹¹ Adaba Bay ya ti àdəm : « Kəgray hala ba » ni ti nanj gani àdəm : « Kəkad mis ba† » daya. Nahkay tamal kəgray hala do, ay kəkada mis a ti, ègia kəgudara Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz na. ¹² Nahkay zla nahəma, a zlam ya ti kəgrum ni bu dek akaba a zlam ya ti kəđəmum ni bu dek ti, sərumski Melefit amagrafənja seriya kè kuli a, aməđəm lekələm kəgəsumkabá Divi gayan a tək, kəgəsumkabu ndo waw. Divi gani nani ti agray ti mīgi evidi ga zlam magudarani va ba. ¹³ Maslanja ya ti mis ndahanj təsi cichi

* 2:8 Levi 19:18. † 2:11 Mənjay Məhərana 20 13-14 ; Mimbiki 5.17-18.

do ni ti nanj day aməsi cicihi ana Melefit do ; Melefit aməwəl nanj əna seriya, amatraḅ nanj dal-dal. Ay maslaṇja ya ti mis ndahaṇ təsi cicihi ni ti Melefit aməwəl nanj əna seriya do simiteni.

Məfumki ahār ka Yezu, məgrumkivu təwi daya kwa

¹⁴ Bəza ga mmawa goro ni, tamal mis adəm nanj afəki ahār ka Yezu cilin, əgrakivu təwi do ni ti, məfəki ahār gayan ni aziaya mam ? Gayan ya afəki ahār ka Yezu ni ti esliki mahəṇgay nanj aw ? Aha, əsliki mahəṇgay nanj do. ¹⁵ Bi wur ga maṇ geli zalani ahkay do ni walani azana əfəṇ bi, ahkay do ni zlam məzumani kəlavad əhəci nanj ti, ¹⁶ tamal mis gekuli nahaṇ ahi ahkado : « Njəhadə əna sulumana ; bakabu azana ti aməd əwər kur ba, zum zlam kərah ! » ti, ay əvi zlam ya əhəci nanj ni do ni ti ahəmamam ? Pakama gayan ya əhi ni ti aziaya mam ? ¹⁷ Nahkay day tamal kəfəki ahār ka Yezu, ay kəgray təwi sulumani do ni ti, azaya mam ? Məfəki ahār gayak ni əgia zlam masakana.

¹⁸ Ay bi maslaṇja nahaṇ adəm : « Mis ndahaṇ təfəki ahār ke Melefit, mis ndahaṇ ni ti təgri təwi sulumani. » Tamal ədəma nahkay ti akal nəhəṇgrifəṇ, nəhi : « Tamal kəfəki ahār ke Melefit, ay kəgri təwi do ni ti, kədəfuki kəfəki ahār ti ahəmamam ? Ay nu ti ni nədəfukki məfəki ahār goro əna təwi goro sulumani ya nagray ni. » ¹⁹ Nak ti kəgəskabə Melefit ti nanj bəlan. Kəgəskabə nahkay ti əbəlay ! Ay ku seteni day təgəskabə Melefit ti nanj bəlan, tagrafəṇja aṇgwaz a, təgəgərfəṇja. ²⁰ Nak ti muru ! Tamal mis afəki ahār ke Melefit, ay əgri təwi do ni ti, məfəki ahār gayan ni zlam masakani ti kawayay ti nədəfukki aw ? ²¹ Bəṇ geli Abraham ti Melefit adəm nanj jireni kə eri gayan ti kamam ? Adəm nanj jireni ti azuhva təwi gayan ya əgray ni do waw ? Təwi gayan ni ti nihi : əfəkadki wur gayan Izak ka məlan *meviyekiki zlam ana Melefit ni, awayay eslinj nanj ana Melefit. ²² Gayan ya əgray nahkay ni ti adafəki təwi gayan ya əgray ni arakaboru akaba məfəki ahār gayan ni. Əna təwi gayan ya əgri ana Melefit ni ti əfəkia ahār gayan a dek, arəṇja əhəcikivu do. ²³ Nahkay ma ge Melefit ya əbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni əgrava. Ma gani nani ti nihi : « Abraham əfəkia ahār ke Melefit a, nahkay ti Melefit adəm nanj mis jireni kə eri gayan. † » Melefit əzalay nanj zləba gayan daya. ²⁴ Nahkay ti kəsəra Melefit adəm mis jireni kə eri gayan ti azuhva əfəkia ahār a cilin do. Adəm nanj mis jireni ti azuhva təwi ga maslaṇja gani ya əgri ni daya.

²⁵ Nahkay day wal mesəwehvu Rahap ti əgəskabə ndam ya Zəzəwi əsləruru tay ga

məmənjiyu məlan Zeriko na, ədəfiki divi nahaṇ ana tay ga masləkana. Wal ni əra əgra nahkay ti Melefit ədəm wal ni jireni kə eri gayan azuhva təwi gayan ya əgray ni. ²⁶ Tamal mis əsuf va do ni ti maslaṇja nani məmətani. Nahkay day tamal mis afəki ahār ke Melefit, ay əgri təwi do ni ti məfəki ahār gayan ni zlam masakani, əgia akadə kisim a.

3

Məzlapay kwaṇja kwaṇja ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, mis e kidin gekuli bu ya tawayay macahi zlam ana mis ndahaṇ ni ti tələbi kay bi. Adaba məsəra leli ya ti macahi zlam ana mis ni ti Melefit amagrafəṇja seriya kə leli a ətam ya ti amagrafəṇja kə mis ndahaṇ a ni. ² Nədəm nahkay ti adaba leli dek məbu magudarm zlam gərgəri kay. Tamal mis əjikia ke divi əna ma gayan ya adəm na do ni ti, maslaṇja gani nani ti mis jireni, əjəgur ahār gayan, əgudar zlam do simiteni. ³ Nazay mazavu ge pilis. Ka ya ti məfiyiva zagum ana pilis a ni ti pilis ni agray ere ye ti mawayay məgray ni dek ; vu gani dek akoru ka məlan ya leli mawayay moroni ni dek. ⁴ Nahkay day nazay mazavu ga *slalah ga yam. Slalah ga yam ti gədəkani, aməd gədəkani azay, ay ku tamal nahkay nəṅgu ni zlam ya ti tagaray əna nanj ni ti gəziteni. Əna zlam gani nani ti tisliki mazoru slalah ga yam ni ka məlan ya tawayay moroni ni dek. ⁵ Arəd day azavu nahkay. Arəd ti zlam gəziteni a ma geli bu, ay agraki zlabay ka zlam gədəkani.

Aku day ku gəzit əgəs məlan, azumaba heri gədəkani : ⁶ arəd day akadə aku : zlam magədavani dek əvu a huḍ gani bu. Nanj a ma geli bu, ay agudar vu geli dek. Arəd ti agudar manjəhad ge mis dek akadə ga aku ya azumaba heri a ni. Nani dek ti təwi ge *Seteni, emizligiyu mis a *dəluv ga aku vu. ⁷ Zlam ya əbu əna sifa ni dek ni ti mis təbu təgəs tay ga njədə. Ku zlam ge gili, ku edidin, ku zlam a had, ku kilif, zlam nday nani dek ti mis tisliki məgəs tay ga njədə. ⁸ Ay arəd ti maslaṇja əbi esliki məgəsani ga njədə bi. Arəd ti zlam magədavani, əmbəṇ magudar zlam do, nanj akadə ga məwər ga gavan ya akad mis ni. ⁹ Arəd geli ni ti mazləbay Bay Melefit Bəṇ geli əna nanj, metikwəsl mis əna nanj daya ; ay mis ti Melefit əgraya tay ka mazavu gayan a. ¹⁰ Əna arəd bəlanjani ni ti mazləbay Melefit akaba metikwəsl mis. Bəza ga mmawa goro ni, ahār ədəm zlam gani nani əgravu ba simiteni. ¹¹ Yam sulumani akaba yam ndədəlakani ti təcahaya a suwa bəlanjani ba waw ? Aha, əgravu do. ¹² Bəza ga mmawa goro ni, maṇ ga wəruv ti ewi 6ilvi aw ? Maṇ ga ahwar ti ewi wəruv aw ? Aha, tiwi do. Nahkay

day tãdahaya yam sulumani a suwa ga yam ndandalakani ba do.

Majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana leli ni

¹³ Maslaŋa àbu e kidin gekuli bu àcaha zlam a, ajalay ahàr sulumani aw ? Tamal maslaŋa gani àbu ti, màgray tawi sulumani, màhàngrioru ahàr a had ana mis ; nahkay ti mis atəsər ajalay ahàr sulumani edefin. ¹⁴ Ay tamal ti kəgrum solu, kəhumi ana ahàr mis ndahaŋ ti mis magədavani, kawayum matam mis ndahaŋ ti, ŋgay kajalum ahàr sulumani ti kədəmum ba ; adaba tamal kijum zlabay nahkay ti kasəkadum malfada. ¹⁵ Tamal kajalum ahàr nahkay ti majalay ahàr gekuli nani ti akada ge Melefit ni do. Melefit avi majalay ahàr ana mis ti nahkay do. Majalay ahàr gekuli nani ti akada ga ndam ga *duniya ni, njəda ga *Məsuf ge Melefit àkibu bi ; majalay ahàr nani ti ge seteni sawaŋ. ¹⁶ Ndam ya ti tagray solu akaba tawayay matam mis ndahaŋ nahəma, nday gani tagray zlam kwanja kwanja, tagudar zlam gərgəri kay. ¹⁷ Ay majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana mis ni ti nahkay do. Maslaŋa ya ti ajalay ahàr akada ge Melefit ni ti nahkay hi : majalay ahàr gayay njəlata, aŋgalabakabu mis, naŋ mis kud-kudani, agəsiki ma ana mis, mis ndahaŋ təsi cicichi, kəlavad agri zlam sulumani ana mis, ècirkaba mis a do, agosay mis do daya. ¹⁸ Nday ya ti tanjəhadkabu akaba mis àna sulumani nahama, manjəhad gatay ni dek ge jiri. Nday ti akada ndam ya ti tizligi hilfi ga zlam sulumani, tapalay bəza gani sulumani ni.

4

Zlam ga duniya ègi eri ana kuli ba

¹ Kələgumvu akaba kəkadumvu e kidin gekuli bu ni ti kamam ? Kəgrum nahkay ti adaba kawayum zlam gərgəri ya ti tigi eri ana kuli ni dal-dal palam do waw ? ² Kawayum zlam ndahaŋ ay ti kəŋgətum do. Nahkay ti kabazlum mis, zlam ge mis ndahaŋ tigi eri ana kuli. Ku kawayum nahkay nəŋgu ni kəŋgətum do ; nahkay kəbum kələgumvu akaba kəkadumvu akaba mis. Kəŋgətum ere ye ti kawayum ni do ni ti adaba kəbum kihindumfiŋa kə Melefit a bi. ³ Ku tamal kihindum nəŋgu ni Melefit àvi ere gani ana kuli do, adaba kəsərum mahəŋgalumani àna divi gani do. Kəŋgətum ere ye ti kihindum ni do ni ti adaba ere ye ti kihindum ni àbəlafəŋ kə kuli cilin, àbəlafəŋ kə Melefit do. ⁴ Lekulum ti kəmbraŋuma Melefit a. ŋgay maslaŋa ya awayay zlam ga duniya ni ezirey Melefit ti kəsərum do waw ? Maslaŋa ya ti awayay zlam ga duniya ni ti egi zal ezir

ge Melefit. ⁵ Àbu məbəkiani nahkay hi : « Melefit àfiviyyu sifa ana leli ti, awayay ti leli màwayay naŋ cilin, do ni ti awayay ti màwayay zlam ndahaŋ ba simiteni. » Kəhumi ana ahàr pakama gani nani ti zlam masakani aw ? ⁶ Ay ku tamal Melefit àdəm nahkay nəŋgu ni, agri sulum gayay ana leli, sulum gani àtam zlam ndahaŋ dek. Adaba àbu məbəkiani a Wakita gayay bu nahkay hi : « Melefit àgəskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ; agəskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayay ana tay. » ⁷ Həŋgrumioru ahàr a had ana Melefit. Zum njəda gekuli ti kəgrum ere ye ti *Seteni awayay ni ba, nahkay ti amacuhwafəŋa kə kuli a, aməmbraŋ kuli. ⁸ Hədəkumfəŋoru kə Melefit, nahkay ti naŋ day amahədəkfəŋbiyyu kə kuli. Lekulum ya ti kagudarum zlam ni mbraŋum magudar zlam, kəŋgumkivu va ba ; lekulum ya ti kajalum ahàr cə cə ni mbraŋum majalay ahàr gekuli ni, gəm njəlata. ⁹ Sərum lekulum ndam magudar zlam, tiwəw, grum deləla. Kiyum va ba, grum deləla sawaŋ. Kəmərūmva va ba, jalum ahàr sawaŋ. ¹⁰ Həŋgrumioru ahàr a had ana Bay geli, humi kislum arana do ; nahkay ti Melefit amagraŋ ti kigum gədəkani.

Ŋgay maslaŋa nahəŋ agudar zlam ti kədəmum ba

¹¹ Bəza ga mmawa, kəzlapumki ma magədavani ke mis ndahaŋ ba. Maslaŋa ya ti adəmki ma magədavani ka wur ga məŋani, ahi àgudara zlam a ni ti, maslaŋa gani nani adəmki ma magədavani àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì a wakita gayay ni bu ni. Tamal kagraŋ nahkay ti kala kədəm Divi ge Melefit ni àbəlāy do, kala kəgəskabu Divi gani nani do, kala nak bay mədəmki ma magədavani cilin. ¹² Bay ya ti adəfiki Divi gayay ni ana mis ni ti Melefit naŋ bəlaŋ. Bay ya ti agraŋəŋa seriya kə mis a ni ti naŋ. Bay ya ti ahəŋgay mis ni ti naŋ. Bay ya ti esliki mijin mis ni ti naŋ. Nak ya kədəm wur ga muk àgudara zlam a ni ti, nak ti nak waw ?

Kijum zlabay ba

¹³ Nihi ti nəhi ma ana kuli, lekulum ya ti kədəmum : « Kani ahkay do ni haŋəŋ ti amoru a kəsa nahəŋ vu, emiviyyu, amacakalay ti aməŋgət sinŋu dal-dal » ni. ¹⁴ Lekulum kədəmum nahkay ti kəsərum ere ye ti amagrakivu ke kuli haŋəŋ ni do ; bi kəmatum timey ! Adaba lekulum ti akada ga azək, mis tipi cepepa ti àbi va bi ni. ¹⁵ Ere ye ti ahàr àdəm kədəmum ni ti nahkay hi ; « Tamal Bay Melefit àwaya nahəma, amələbu àna sifa, amagraŋ zlam hini, hini. » ¹⁶ Ay nihi ti lekulum kəhumi ana ahàr lekulum gədəkani ti kədəmum ma ga zlabay. Zlabay ge mis ya

* 4:6 Gozogul 3.34.

tiji nahkay ni dek ti àbelay do. ¹⁷ Nahkay sərunki tamal ti mis àsəra magray zlam sulumana mək àwayay magrani do nahəma, àgudara zlam a.

5

Ndam ge elimeni atagray daliya dal-dal

¹ Nihî ti nəhi ma ana kuli lekulum ndam ge elimeni ni. Lekulum ti grum delula azuhva daliya ya amacay kuli ni. ² Adaba elimeni gekuli ni əzia, ganju azumkaba azana gekuli na. ³ Gru akaba singu gekuli ni təcəla mandaza. Nahkay ti Melefît aməgəs kuli àna seriya azuhva zlam gekuli ya təcəla mandaza ni. Mandaza ni aməzumaba kuli akada ga aku ya azum zlam na. Lekulum kəngumkabu elimeni emiteni ti, nğay duniya ara andav wudak ti kəsərum do waw? ⁴ Nahkay day kəpəlum ndam ya təgri təwi ana kuli a vədarj bu ni ndo. Nihî ti cəm zlahay gatay ni. Nday gani nani ya ti təbazi zlam ana kuli ni təbu təzlah, Bay Melefît Njəda-njədanî ecia zlahay gatay na. ⁵ Lekulum ti kəbum kəzumum gəda a duniya bu, kəbum kəgrum ere ye ti kawayum ni dek zlam gekuli; kəbum kəzumum zlam məcarani, kidisum àna nañ akada zlam ga gənaw ya tagal ge misliñeni ni. ⁶ Lekulum kəbumiya ndam ya ti təgudar arañə ndo na ndahan a danğay va, ndahan ni ti ni kəbazluma tay a. Nday gani təbi àna njəda ga matamfəñəna kə kuli a bi.

Besuma, həngalum Melefît

⁷ Bəza ga mmawa, besum zlam duk abivoru ana vad ga Bay geli ya amara ni. Pəm bay məwas zlam ebesey, ajəgay sarta ya ti ara abaz zlam gayan a vədarj bu məndəhani lala ni. Nañ əbu ebesey, ajəgay avər ge mizligi zlam, kələn gani ajəgay avər ga məndəh zlam. ⁸ Lekulum day besuma, zum njəda, kəmbərəñum miəseseni ba. Adaba vad ga Bay geli ənjia wudak.

⁹ Bəza ga mmawa, kəzərđumvu ma ba, nahkay ti Melefît aməgəs kuli àna seriya do. Nəđəm nahəma, Bay ya ti agrafəñə seriya kə mis a ni ənjia wudak, nañ əbu a mahay bu. ¹⁰ Bəza ga mmawa, àki ka macakay daliya akaba miəseseni ti, jalumki ahər ka ndam mahəngaray *pakama ge Melefît ya ahaslani ni. Nday ti təcəka daliya, ay ti təcəsa, nahkay lekulum day grum akada gatay ni. ¹¹ Məđəm nahəma, nday ti Bay Melefît əgria sulum gayan ana tay a adaba təza njəda gatay a, təcəsa daliya. Kicuma ma ga daliya ya əgrakivu ka Zəwop na akaba gayan ya ti ebesey na. Kəsəruma ere ye ti Bay Melefît əvi kələn ga daliya gayan ya əgray na daya. Adaba Bay Melefît ti mis tasi cicihi dal-dal, agri sulum dal-dal ana mis daya.

¹² Bəza ga mmawa, ma hini ya nara nəhi ana kuli ni ti ma sulumani dal-dal. Ma gani nihî: Kəmbəđum ba, ku àna huđ melefît, ku àna huđ, ku àna mam do mam kəcalumi slimi kəmbəđum àna nañ ba. Tamal kəđəmum « Iy » ti iy huya, « Aha » ti ni aha gani huya. Nahkay ti Melefît aməwəl kuli àna seriya do.

¹³ Tamal maslaña e kidiñ gekuli bu nañ əbu acakay daliya ti, mähəngalay Melefît. Tamal maslaña e kidiñ gekuli bu nañ əbu a məmərani bu ni ti, mīdii limis ana Melefît, mähzəbay nañ. ¹⁴ Tamal maslaña əbu e kidiñ gekuli bu ebesey do nahəma, mähzalay gəđəkani ga ndam ga Yezu ya *tacakalava a kəsa nani bu ni ti təgraki amal àna slimi ga Bay geli, təhəngali Melefît. ¹⁵ Tamal tahəngali Melefît, təsəra Melefît aməvi ere gani ana tay eđediñ ti, maslaña gani nani ti Bay geli amahəngay nañ, aməvi nənjaləñani, emicikaba. Tamal əgudara zlam a day Melefît aməmbərfəñə. ¹⁶ Nahkay ti dəfumaya ere ye ti kəgudarum na e kidiñ gekuli ba, ku way way do e kidiñ gekuli bu mähəngali Melefît ana wur ga məñani daya. Tamal kəgrum nahkay ti Melefît amahəngaraba kuli a. Ka ya ti mis jireni ahəngalay Melefît ni ti, ma gayan ya ahi ana Melefît ni əbu àna njəda dal-dal. ¹⁷ Eli bay mahəngaray *pakama ge Melefît ti nañ mis hihiriki ni akada geli ni. Nañ gani ahəngalay Melefît àna huđ bəlan, ədəm avər ətəd ba; nahkay avər ətədəya ka huđ a ndo vi mahkər àna kiyi muku. ¹⁸ Kələn gani ahəngalay Melefît keti, ədəm avər mətəd. Àra ahəngala nañ a nahkay ti avər ni ətədəya ka huđ a; huđ ni əgray zlam akada ya ahaslani ni.

¹⁹ Bəza ga mmawa, tamal mis nahən e kidiñ gekuli bu əjikia ke divi jireni ge Melefît na, mək maslaña nahən ahəngarkibiya nañ a ti, ²⁰ səruma maslaña ya ti ahəngarkibiya bay magudar zlam ke divi jirena ti mēmbrəñ magudar zlam ni ti ahəngafəñə maslaña gani nana kə kisim a. Ku tamal maslaña gani nani əgudara zlam a kay nənğu ni Melefît aməmbərfəñə dek.

Wakita ge Piyer ya àbàki enjenjeni n Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbàki enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimu gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm àbàki wakita gayan ni ti a Babilon (5.13) ; a Pakama Manɗahani ge Zeɗ ni bu tàzay Rom ti akaba Babilon, nahkay ti bi Piyer àbàki wakita hini a Rom (tàdǎm tàkad Piyer ti a Rom). Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tàbu ka haɗ Poɗ, Galasi, Kapados, Azi akaba Bitini ni (1.1) ; kani ti haɗ nday nani deƙ tàbu ka haɗ Turki.

Piyer àdǎm àbàki wakita ni ga mǎvi njàda ana ndam ga Yezu, ti tàsǎr sulum ge Melefit ya agra ana tay ni (5.12). Azlǎbay Melefit azuhva ge Melefit ya àhɛngaraba mis a ni (1.3-12) ; àdǎm Melefit àhɛngaraba leli a ti ahàr àdǎm mǎnjǎhad njǎlata (1.13-2.3). Àdǎm leli ndam ge Melefit ti leli akada ahay sulumani ge Melefit, nahkay ahàr àdǎm mǎmbrɛɗum tǎwi magàdavan deƙ, mǎnjǎhadumkabu akaba mis deƙ àna sulumani akada ga Yezu ya agray ni. Ku tamal tǎgri daliya ana leli nɛngu ni ahàr àdǎm mǎgrum nahkay adaba daliya ya tǎgri ana leli ni amǎpǎs do, amandav ; kǎlɛɗ gani amanjǎhad akaba Krist ga kanɗay-kanɗayani (5.10).

Sa ge Piyer

¹ Nu Piyer zal asak ga Yezu *Krist nǎbikiuru wakita hini ana kuli, lekulum ya ti Melefit adaba kuli a ni. Nǎbiki ti ana kuli, lekulum ya ti kǎbumi ka haɗ gekuli bi, tǎdekaba kuli a, kǎbum kanjǎhadum akada ga ndam mirkwi ka haɗ Poɗ, ka haɗ Galasi, ka haɗ Kapados, ka haɗ Azi akaba ka haɗ Bitini ni. ² Lekulum ti kwa ahaslani Bɛɗ geli Melefit àdǎm amadaba kuli a, nihi ti kiguma ndam gayan eɗeɗin a. Kigum ndam gayan ti àna tǎwi ga *Mǎsuf gayan ; awayay ti kǎgǎsumiki ma ana Yezu Krist, awayay ti kǎnjǎhadum lekulum ndam *njǎlatani azuhva mimiz ga Yezu Krist ya àngzaya ni. Bɛɗ geli Melefit mǎgri sulum gayan ana kuli dal-dal, mǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Mǎzlabum Melefit azuhva gayan ya ti àhɛngay leli ni

³ Mǎzlabum Melefit, Bɛɗ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba mǎsia cicihi a dal-dal. Melefit àvi sifa mǎweni ana leli ti azuhva ga Yezu Krist ya àngaba e kisim ba ni. Nahkay mǎsǎra amǎngǎt sifa ti azuhva Yezu. ⁴ Mǎsǎra

amǎngǎt zlam sulumani ya Melefit anɗahi ana ndam gayan ni. Zlam gani nani ti emizi day-day do, amagàdavu do, mǎbǎlay gani amandavfɛɗa day-day do daya. Melefit amǎvi zlam gani nani ana kuli a huɗ melefit bu ⁵ adaba lekulum kǎbum kǎfumki ahàr ke Melefit. Nahkay ti nanj àbu afi ahàr ana kuli àna njàda gayan. Awayay ti ka mandav ga duniya mis deƙ tàsǎr àhɛngga leli a.

⁶ Azuhva zlam nday nani ti lekulum a mǎmǎrani bu. Ku tamal kǎbum kacakum daliya gǎrgǎri kay ka sarta hini, ahali ahàr ana kuli nɛngu ni, sarta gani amǎpǎs kay do, nahkay lekulum a mǎmǎrani bu. ⁷ Daliya gani ya kacakum ni ti agray ti mis tàsǎrkaba kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu ge jiri gani tǎk day ti kǎbumi kǎfumki ahàr ge jiri gani bi aw. Sǎrum ku gru teƙedi agàdavu, ay ti tǎfiyu a aku vu ti tàsǎrkaba nani gru gruani eɗeɗin aw ? Mǎfaki ahàr gekuli ke Melefit ni àtam gru, adaba gru ti agàdavu. Melefit agray ti kǎcakum daliya ti adaba kǎlɛɗ ga daliya ni awayay azlǎbay kuli, amagray ti kigum gǎdǎkani. Amazlǎbay kuli ti ka fat ya ti Yezu Krist amǎngga ka haɗ kǎ eri ge mis a deƙ ni. ⁸ Ku tamal kǎbumi kǎrum nanj bi nɛngu ni, kǎbum kawayum nanj. Ku tamal kǎbumi kǎrum nanj nihi bi nɛngu ni, kǎbum kǎfumki ahàr. Nahkay kǎbum kǎmǎrumvu dal-dal ; mǎmǎrvani nani àbǎlay dal-dal, mǎbǎlay gani mis teƙedi tǎdǎmki ma koksah. ⁹ Kǎbum kǎmǎrumvu ti adaba kǎsǎruma Melefit amahɛngay kuli. Kǎfumki ahàr ni ti azuhva nani.

¹⁰ Ahaslani ti ndam mahɛngaray *pakama ge Melefit tǎdǎba divi a lala, tawayay tàsǎrkaba ahǎmamam Melefit amahɛngay mis ni ; tàsǎrkaba, tǎdǎmkia ma ka *sulum ge Melefit ya amǎgri ana kuli na. ¹¹ *Mǎsuf ge Krist nanj àbu akaba tay ; Mǎsuf gani nani àdǎnkia ana tay a ahǎmamam Krist amacakay daliya, kǎlɛɗ gani Melefit amagray ti mǎgi gǎdǎkani ni. Ndam mahɛngaray pakama ge Melefit ni tǎdǎba divi ga pakama gana lala, tawayay ti tàsǎr ere gani amagrakivu ti ananaw, mam amagravu ka sarta gani nani mam. ¹² Melefit àdǎfiaba ma gani nana ana tay a, ay pakama gani nani Melefit àdǎmki ti ka tay ka tayani do, àdǎm ti azuhva kuli. Lekulum kicum pakama gani ti afa ga ndam ya tǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana mis ni. Tǎhi ana kuli ti àna njàda ga Mǎsuf Njǎlatani ; Mǎsuf gani nani ti Melefit àslǎribiyi ana tay a huɗ melefit bu. Ku *mǎslǎr ge Melefit teƙedi tawayay ti tàsǎr ere gani ya amagravu ni bilegeni.

Njǎhadum akada ge Melefit ya awayay ni

¹³ Azuhva zlam ge Melefit ya agra ana kuli ni deƙ ti slamalunvu kǎlavaf ga mǎgri tǎwi.

Njəhadüma ganj-ganj, jalumki ahâr ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana küli ka sarta ya ti Yezu *Krist amanjga ni ciliñ. ¹⁴ Gəsumiki ma ana Bəñ geli Melefit kəlavad. Ahaslani ka ya ti kicəm *Ma Məweni Sulumani fan ndo ni ti kəbum kawayum magray zlam magədavani, ay nihi ti kəgrum va ba. ¹⁵ Bay ya ti adaba küli a ni ti nanj njələta ; nahkay ti lekələm day njəhadüma njələta akada gayan na. Njəhadüm njələta a zlam ya kəgrum ni bu dek. ¹⁶ Adaba əbu məbəkiani nahkay hi, Melefit adəm : « Njəhadüma njələta, adaba nu nəbu njələta. »*

¹⁷ Ka ya ti kahəngalum Melefit ni ti kəbum kahumi : « Baba. » Tamal kazalum nanj nahkay ti ahâr adəm kəgrumfəña anğwaz a, kənjəhadüm əna sulumani ka ya ti kəbum a duniya bu ni. Adaba nanj ti əcirkaba mis a do ; agray seriya ti ke təwi ga maslanja gani ya agray ni. ¹⁸ Kəsəruma Melefit əmbaya küli a zlam magədavani ya ti ata bəñ geküli təcəhi ana küli ni ba. Əmbaya küli a ti əna sinju ahkay do ni əna gru do, adaba zlam nday nani ti tagədavu. ¹⁹ Melefit əmbaya küli a ti əna mimiz ga Yezu Krist. Mimiz gani nani ti nanj əbu əna njədə atam zlam dek. Krist ti nanj akada ga wur təmbak ya tisləni ana Melefit ni, nanj njələta dal-dal, zlam magədavani əfəñ bi simiteni. ²⁰ Wudaka Melefit agraya məlanj a ti əsəra təwi ge Krist ya ara agray na əndava. Ay nihi məlanj ara andav wudak ti, anğazliya ana küli a vay-vay ti məhəngay küli. ²¹ Nahkay kəfumki ahâr ke Melefit, nanj ya ti ahəngaraba Krist e kisim ba, agray ti mis dek təzləbay Krist ni. Kəfumki ahâr ke Melefit ti azuhva Krist gani. Kəbum kəfumki ahâr ke Melefit nahkay ti, kəsəruma Melefit aməgri zlam sulumani ana küli.

²² Kigəma njələtana adaba kəbum kəgəsumkabu ma ge Melefit, kəbum kawayum bəza ga mənj geküli ededəñ ededəñeni daya. Nəhi ana küli nahəma, wayum tay əna hud bəlanj, kəmbərənjum ba. ²³ Kəsəruma lekələm kəbum əna sifa məweni. Avi ana küli ti mis do ; mis ti təmət. Əvi ana küli ti Melefit ; Melefit ti nanj əbu əna sifa, amət day-day do. Kigəm bəza gayan ti əna njədə ga pakama gayan ya adəm ni, sifa məweni ya əvi ana küli ni əndav day-day do. ²⁴ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis dek təmət akada ge kəzir ya eküli ni. Məbələy ge mis ti akada ga vay-vay ga zlam ni ;

tamal zlam ni ekülia ti vay-vay gani adəgafəña.

²⁵ Ay ma ga Bay geli ti anjəhad ga kanğay-kanğayani,

əndav day-day do.† »

Ma ge Melefit gani nani ti Ma Məweni Sulumani ya ti kicəm ni.

2

Ndam njələtani ge Melefit

¹ Əgia Melefit əvia sifa məwena ana küli a nahkay ti, a zlam ya kəgrum ni bu dek ti mbrənjum cuday, mbrənjum masəkad malfada, grum ere ye ti kədəmumaya ni, kəgrum solu ba, kəsümüvü ana mis ba. ² Wayum ma ge Melefit əna jiri, akada ga bəza ci6-ci6eni ya ti tawayay duwa kəlavad ni. Nahkay ti akədəgum kama kama əna ma gani akada ga bəza ya tədək ni, ti Melefit məhəngay küli. ³ Kəsəruma Bay geli Yezu ti nanj sulumani.

⁴ Hədəkumfəñbiyu kə Yezu, adaba nanj ti avay sifa. Nanj gani ti akada akur ya tələm ahay əna nanj ni ; mis təwayay magray təwi əna nanj ndo, ay akur gani nani ti Melefit adəkiba, əbələfəñ atam zlam ndahanj ni dek. ⁵ Ahâr adəm kəvumi ahâr geküli ana Melefit, ti mēdezl ahay gayan əna küli akada ya tēdezl ahay əna akur ni ; ahay gani nani ti Məsuf gayan anjəhadviyu. Nahkay ekigəm ndam *njələtani ga *manğalabakabu mis akaba Melefit, ti kəgrumi təwi əna hud bəlanj. Tamal kəgrum nahkay azuhva Yezu *Krist ti əbələfəñ kə Melefit. ⁶ Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nədəkiba akur sulumana, əbələfu dal-dal, nafəkad asak ga ahay əna nanj a *Siyonj. Maslanja ya əfəkia ahâr a ni ti atəbəkimi mimili day-day do. »*

⁷ Nahkay zla nahəma, lekələm ya kəfumkia ahâr ke Krist a ni ti Krist əbələy atam zlam ndahanj ni dek kə eri geküli ; ay mis ndahanj ya təfəki ahâr ndo ni ti kə eri gatay ti nahkay do. Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Akur nahanj əbu ti, ndam mələm ahay təwayay magray təwi əna nanj ndo.

Ay ti akur gani nani əgia akur ya akay ahay na dek sawanj. †

⁸ Əgia akur ga mazəgad mis a, akur gani nani ti mis etiji asak əna nanj. ‡

Azəgad tay ti adaba təwayay məgəskabu pakama ge Melefit ndo. Kwa ahaslani Melefit adəm mągravu nahkay.

⁹ Ay lekələm ti Melefit adəkiba küli a, kigəma jiba gayan a. Kigəma ndam manğalabakabu mis akaba Melefit a, kəbum kəgrumi təwi ana Bay gədakani, lekələm ti jiba geküli ti ge Melefit, lekələm ti ndam gayan njələtani. Nanj adaba küli a ti ga məhi zlam gədəkani ya ti agray ni ana mis. Ahələba küli a məlanj ziñziñeni ba ti

* 1:16 Levi 19.2. † 1:25 Izayi 40.6-8. * 2:6 Izayi 28.16. † 2:7 Limis 118.22. ‡ 2:8 Izayi 8.14.

kānjahādum a mālān masladani gayan bu. Mālān masladani gani nani ti agri ejep ana mis dal-dal. § 10 Ahaslani ti lekulum ndam ge Melefit do, ay nihi ti kiguma ndam gayan a. Ahaslani ti kāsumi cicihi ana Melefit do, ay nihi ti kəbum kāsumi cicihi.

Grumi tawi ana Melefit kəlavad

¹¹ Zləbaba goro ni, səruma lekulum ti ndam mirkwi a duniya bu, kanjəhadum ti ga hayaṅani. Azuhva nani nəhi ana kuli nahəma, kədəbum zlam ga ndam ga *duniya ya tawayay ni va ba. Zlam nday nani ti tijnkia kuli ke divi sulumani ge Melefit a. ¹² Nihi lekulum kəbum akaba ndam ya təfəki ahār ke Melefit do ni ti, bumvu slimī, njəhadum lala, kəgudarum zlam ba. Nahkay ku tamal tədəmki ma magədavani ke kuli, tədəm lekulum ndam cuday nəngu ni, etipi kuli kəbum kəgrum tawi sulumani. Etipia ti atəzləbay Melefit ka fat ya ti amara ni.

¹³ Ēgia lekulum kəbum kədəbum Bay geli ti gəsūmiki ma ana ndam ya təgur mis ni dek. Gəsūmiki ma ana bay ga ndam *Rom adaba naṅ gədakani, agur mālān. ¹⁴ Gəsūmiki ma ana gədakani ga kəsa ya ti bay ni ədiyu tay ni daya. Bay ni ədiyu tay ti ga matraḅ ndam ya tagray cuday ni akaba ga mazləbay ndam ya tagray zlam sulumani ni. ¹⁵ Melefit awayay ti kəgrum zlam sulumani. Tamal kəgrum nahkay ti ndam muru ya təsər arāṅa do, tədəmki ma magədavani ke kuli ni etipia tawi gekuli sulumani ya kəgrum na ti, atədəmki ma magədavani ke kuli va do. ¹⁶ Lekulum ti kəbum kəgurum ahār gekuli, ay ti ku kəgurum ahār gekuli nəngu ni ṅgay kislumki magray cuday ti kəhumi ana ahār ba. Njəhadum ti akada ga ndam mēgri tawi ana Melefit ni sawaṅ. ¹⁷ Həṅgrumioru ahār a had ana mis dek, wayum bəza ga mēṅ gekuli, grumfəṅa aṅgwaz kē Melefit a adaba naṅ gədakani, həṅgrumioru ahār ana bay daya.

Mebesum daliya akada ge Krist ni

¹⁸ Nəhi ma ana kuli lekulum ya kəgrum tawi afa ge mis ni : həṅgrumioru ahār a had ana ndam ya kəgrumi tawi ana tay ni dal-dal. Ku tamal tawayay kuli, təgri zlam magədavani ana kuli do, ku tamal təgri cuday ana kuli nəngu ni həṅgrumioru ahār a had ana tay. ¹⁹ Maslaṅa ya təgri daliya day əgudar arāṅa ndo ni ti tamal ebēsey daliya gani nani adaba əsəra Melefit a nahəma, Melefit amazləbay naṅ. ²⁰ Ay tamal kəgudaruma zlam a mək təgri daliya ana kuli azuhva zlam magudarani gekuli ni, ku tamal kēbəsəma nəngu ni way amazləbaki kuli way ? Ay tamal kəgruma zlam sulumana mək təgri daliya ana kuli azuhva zlam gekuli sulumani ya kəgrum ni, tamal kēbəsəma ti Melefit amazləbaki kuli.

²¹ Melefit əzalay kuli ti, awayay ti kəgrum nahkay, adaba *Krist əna ahār gayan gayanani day əcaka daliya ga mahəṅgay kuli a. Krist adəfikia divi ana kuli a nahkay ti, lekulum day grum akada gayan ni. ²² Krist ti əgudar zlam ndo, day-day əṅosay mis ndo.

* ²³ Ka ya ti mis tindi divi naṅ ni ti ahəṅgrivu ana tay ndo. Ka ya ti mis təgri daliya ni day ahəṅgrifəṅ ana tay ndo, əfivū ma gani ana Melefit, naṅ ya agray seriya ge jiri ge jireni ni. ²⁴ Yezu Krist əna ahār gayan ahəlkabu zlam magudarani geli ni, əgray daliya əna naṅ kə təndal. Agray nahkay ti, ti mīgi akada leli məmətəni, məgudar zlam va do, manjəhad leli ndam jireni. Azuhva ambələk ya təgri kə təndal ni ahəṅgaraba kuli a. ²⁵ Ahaslani ti lekulum akada ga təmbəmbak ya tija ni. Ay nihi ti kəṅgumoya afa ga bay mahətay kuli a, naṅ ya ti abi slimī ana sifa gekuli ni.

3

Manjəhad ga wāl akaba zawal gatay

¹ Nihi ti nəhi ma ana kuli wāl daya : ku way way do məhəṅgrioru ahār a had ana zal gayan. Tamal kəgrum nahkay ti zawal ya təfəki ahār ke Melefit do ni etipi manjəhad gekuli sulumani ni. Etipia ti atambatkaba majalay ahār gatay a, atəfəki ahār ke Melefit, ² adaba atasər manjəhad gekuli ti əbəlāy, kəbum kəhəṅgrumioru ahār a had ana zawal gekuli. ³ Kəṅguledumvu ga məbəlakivu vu gekuli əna zlam ba : ku mələm ahār, ku məbakabu zlam ga gru ka vu, ku məbakabu azana ga siṅgu kayani kəgrum ba. ⁴ Ay ti ahār adəm kəṅguledumvu ti əna zlam məbəlani ya epivu do ni. Zlam məbəlani nani ti əgədavu day-day do. Zlam gani nday hi : manjəhad kuḅufani, məbēsey zlam. Kē eri ge Melefit ti zlam ndahaṅ təbi tətam zlam nday nani va bi. ⁵ Wāl ya ahaslani ya tədəbay Melefit, tigi ndam gayan *njəlātani ni tēṅguledvu ti nahkay, təhəṅgrioya ahār a had ana zawal gatay a. ⁶ Ahaslani Sara wal ga Abraham əṅguledvu ti nahkay ; ahəṅgrioru ahār a had ana zal gayan, əzalay naṅ bay gayan. Lekulum day tamal kəgrum zlam sulumani akada ga Sara ni, aṅgwaz əwər kuli ndo ni ti, kigum bəza gayan.

⁷ Lekulum zawal day njəhadum əna sulumani akaba wāl gekuli, səruma wāl ti njədə gatay ahəciyu a gekuli vu. ṅgay tsiṅ arāṅa do ni ti kədəmum ba, adaba nday day Melefit avi sifa ana tay ga sulum akada ya avi ana kuli ni. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit emici ere ti kahəṅgalumləṅ ni.

Macakum daliya əki ke jiri geli

⁸ Nihi ti nindeveriñ pakama hini, nawayay nähikivu ana küli nahëma, lekulum dek ma gekuli mårakaboru, majalay ahår gekuli day måla bëlanjani. Wayumvu e kidin gekuli bu adaba lekulum kà mənş gekuli, mis tåsi cicihi ana küli, kijnəm zlabay ba daya. ⁹ Tamal maslaña àgudaria zlam ana küli a ahkay do ni èndivia küli a ti kàhəngarumvu ba; humi : « Melefit mårgruk sulum gayan » sawan. Adaba Melefit àzalay küli ti, àdəm aməgri sulum gayan ana küli. ¹⁰ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Maslaña ya ti awayay manjəhad sulumani akaba məzum gəda a duniya bu ni ti si māmbrəñ mədəm ma ga cuday akaba magosay mis,

¹¹ māmbrəñ cuday, mårgray zlam sulumani, kəlavad mázay njəda gayan dek ga manjəhadani àna sulumani akaba mis ;

¹² adaba Bay Melefit ti nanş àbu abi slimi ana ndam ya tagray jiri ni, nanş àbu eci ma gatay ka ya ti tahəngalay nanş ni.

Ay ndam ya tagudar zlam ni ti Melefit àwayay mamənjəlanjani ana tay do.* »

¹³ Tamal kəgrum zlam sulumani àna məbərøv bëlanş ti way aməgri daliya ana küli way ? ¹⁴ Ay ku tamal kacakum daliya azuhva kəbum kəgrum jiri nəngu ni, mərumvu. Kəgrumfəña anşwaz kə mis ya təgri daliya ana küli na ba, bərøv àti ana küli ba. ¹⁵ Zləbum *Krist a məbərøv gekuli bu, adaba nanş Bay gekuli ; slalumuvu lala, nahkay tamal maslaña ehindifinş ma kə küli a àki ka Bay ya ti kəfumki ahår na ti, ekisləmki məhəngriřanşani tata. ¹⁶ Ay ka ya ti kəhəngrumifəñ kà ma ana tay nahəma, humi ma ana tay àna kudufani, kələgrumvu akaba tay ba. Kəlavad bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba ; nahkay ti tamal tindivi küli azuhva zlam gekuli sulumani ya kəgrum adaba lekulum ndam ge Krist ni nəngu ni, atabakabu mimili ka ahår gatay gatayani. ¹⁷ Ere gani ya kacakum daliya azuhva zlam magudarani gekuli ni ti, tamal Melefit awayay ti hojo kəgrum zlam sulumani mək təgri daliya ana küli.

¹⁸ Nahkay zla nahəma, Krist àmət ti azuhva zlam magudarani ge mis. Àgray nahkay ti sak bëlanş, amagrakivu va do. Nanş ti nanş jireni, ay ti àmət azuhva ndam magudar zlam. Gayanş ya àmət nahkay ni ti ga mahədfakəñbiyu küli kə Melefit. Mis tåkada nanş a, ay *Məsuf Njəlatani àhəngriřabiya sifa. ¹⁹ Àna njəda ga Məsuf

Njəlatani gani nani nahəma örü àhi ma ge Melefit ana diksi ge mis ya təbu məwəlani ni. † ²⁰ Ahaslani nday gani nani təgəskabu ma ge Melefit ndo ; ka sarta ge Nəwi ka ya ti èzidey *slalah ga yam ni ti Melefit èbesia ana tay a. Ay kəlanş gani mis ya təhuriyu a slalah ga yam ni vu ni ti kay do : təhuriyu ti mis azlalahkər cilinş, Melefit àhəngaba tay a yam ni ba. † ²¹ Yam nani ti àzavu akaba *baray ya tabaray küli nihi, Melefit àhəngay küli àna nanş ni. Baray gani nani ti gərgəri akaba baray ge mis ya tabarakaba arda àna nanş a ni. Baray geli ni ti mahəngalay Melefit ti məbarifəña məbərøv ana leli a njəlata. Tamal kabarum nahkay ti Melefit àhəngay küli adaba Yezu Krist àngaba e kisim ba. ²² Nihi ti àngoya a huđ melefit va, nanş àbu manjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlanş ga gədfakani bu ; nanş àbu agur *məslər ge Melefit akaba bəbay gədfakani ndahanş ya təgur məlanş ya agavəla ni dek.

4

Manjəhad məwəni

¹ *Krist ti àcaka daliya a duniya ba. Akada ge Krist ya àcakay daliya ni ti lekulum day zum njəda, majalay ahår gekuli mājna bëlanşani akada gayanş ni, ti kəbesəm macakay daliya. Adaba maslaña ya ti èbesey daliya a duniya bu ni ti àmbrəña magudar zlam a. ² Nihi ti kəgrum ere ye ti məbərøv gekuli awayay ni va ba, duk abivoru ana mandav ga sifa gekuli. Grum ere ti Melefit awayay ni sawanş. ³ Ahaslani ti kəgrumbiya zlam magadavana dal-dal akada ge mis ndahanş ya təfəki ahår ke Melefit do na. Nihi ti èsliə nahkay ; kəgrum va ba. Ka sarta gani nani ti kəbumi slimi ana vu gekuli ndo, kəgruma ere ye ti məbərøv gekuli awayay na, kəvumia vu gekuli ana zum a, kəgruma wuməri a cilinş, kənjəhaduma ka ahar bëlanş ge misi zum a, kəgrumbiya pəra daya. Pəra ti Melefit àwayay do simiteni. ⁴ Ay nihi ti ka ya ti ndam ya təsər Melefit do ni tagray zlam magadavani ni ti lekulum kəkumkibu ka tay va bi. Nahkay ti agri ejep ana tay, tindivi küli. ⁵ Ay a vad nahanş ti Melefit amagrafəña seriya kà tay a. Melefit ti ara agrafəña seriya kə mis a wudak, ara agrafəña ti kà ndam ya təbu àna sifa ni, kà ndam ya təməta ni daya. ⁶ Nahkay zla nahəma, Krist àhi *Ma Məwəni Sulumani ana ndam ya təmət ni daya. Ku tamal Melefit agrafəña seriya kà tay a akada ya agrafəña kə mis a dek ni nəngu ni, Krist àhi Ma Məwəni Sulumani ana tay ti, ti tənşəhad àna sifa akada ge Melefit ni, àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

* 3:12 Limis 34.13-17. † 3:19 Mis ndahanş tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ti ana ndam magudar zlam ya təmət ka sarta ge Nəwi ni ; mis ndahanş ti ni tədəm Yezu àhi ma ge Melefit ana məslər ge Melefit ya təgəski ma ndo ni. † 3:20 Melefit àhəngaba tay a yam ni ba : ahkay do ni, Melefit àhəngay tay a àna yam ya àzoru slalah ga yam gatay a gavəla ni.

Manjhad ga ndam ge Melefít ka ahar bəlanj

⁷ Sarta ya ti duniya ara andav ni ɛnjia wudak. Nahkay ti bumi slimi ana vu gekuli, njəhadum eri; tamal kəgrum nahkay ti akahəngalum Melefít tata. ⁸ Ere ye ti ɛtam zlam ndahaŋ ni dek ti mawayavani, adaba tamal mawayum mis ti ku tɔgudaria zlam ana leli a kay nəŋgu ni məmbərfəŋa kə tay a. ⁹ Gəsumkabá ndam ya tara afa gekuli a ni, kəzərdum ma azuhva tay ba. ¹⁰ Melefít əgría zlam sulumana ana kuli a gərgəri kay. Ku way way do Melefít əvia njəda ga magray zlam a gərgəri. Nahkay ti ahər ədəm ku way way do mągray təwi əna njəda ya ti Melefít əvi ni lala ga məjənaki mis ndahaŋ. ¹¹ Maslaŋa ya ti Melefít əvia njəda ga mazlapana ni ti mızlapay ma ge Melefít. Maslaŋa ya ti Melefít əvia njəda ga məgri təwi ana mis a ni ti mągray əna njəda ge Melefít ya avi ni. Grum nahkay, ti mis tızləbay Melefít azuhva Yezu *Krist a zlam bu dek. Melefít ti naŋ gədakani, naŋ əbu əna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

Ndam ge Melefít təcakay daliya azuhva Yezu

¹² Zləbaba goro ni, daliya dal-dalani ya kacakum ni ti Melefít awayay atəkar kuli əna naŋ, nahkay ŋgay daliya nani kigeni do ni ti kəhumi ana ahər ba. ¹³ Daliya gekuli ya kacakum ni ti kacakum ka ahar bəlanj akaba *Krist; nahkay ti mərumvu əna naŋ. Adaba ka fat ya ti aməŋzlaya njəda gayəŋ a ni ti akəmərvmu dal-dal. ¹⁴ Tamal mis tindivi kuli adaba lekulum ndam ge Krist ti, mərumvu. Adaba ka ya ti tindivi kuli nahkay ni ti *Məsuf ge Melefít naŋ əbu akaba kuli. Məsuf gani nani ti naŋ əbu əna njəda ɛtam zlam dek. ¹⁵ Ay tamal mis e kidiŋ gekuli bu acakay daliya adaba əgudara zlam a, bi əkada mis a, bi əgia akal a, bi ədiya a ma ge mis va akada ge ezəwi ya adiyu e eli vu na ti, kəmərvmu azuhva daliya nani ba simiteni. ¹⁶ Ay tamal mis acakay daliya adaba naŋ mis ge Krist ti mimili əwər naŋ ba, mızləbay Melefít sawaŋ, adaba təzalay naŋ mis ge Krist.

¹⁷ Sarta ya ti Melefít ara agraŋəŋa seriya kə mis a ni ɛnjia. Ara agraŋəŋa seriya ɛnjia ti kə ndam gayəŋ. Ay tamal leli ndam gayəŋ ni tekeđi amagraŋəŋa seriya kə leli a ɛnjia ti, ndam ya ti təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ni do ni ti aməgri ana tay ti ahəmamam? ¹⁸ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi:

« Tamal ndam jireni tekeđi atətəmfəŋa kə seriya ge Melefít a zlah-zlah ti, ndam cuday, nday ya təsər Melefít do ni ti, atəgray gatay ti ahəmamam? »*

¹⁹ Nahkay ti ndam ya təcakay daliya ka mawayay ge Melefít ni ti təvi ahər gatay dek ana Bay ya ti əgraya tay a ni, təmbərəŋ magray zlam sulumani ba. Adaba Melefít ti tamal ədəm aməgri zlam sulumani ana mis ti aməgray edediŋ.

5

Manjhad ga ndam məfəki ahər ke Melefít

¹ Nihi ti nəhi ma ana gəđakani ya təbu e kidiŋ gekuli bu ni. Nu day gəđakani akada gatay ni; ka ya ti təgri daliya ana *Krist ni ti nipiya naŋ əna eri goro a. Leli dek akaba kuli emipi njəda ge Melefít ya aməŋzliaya ana leli a ni. Nahkay ti nahəŋgalay kuli gəđakani ni, nəhi ana kuli nahəma, ² bumi slimi ana ndam ge Melefít ya əbivu tay ana kuli a ahar vu ni. Bumi slimi ana tay akada ge mis ya ajəgay zlam ga gənaw gayəŋ lala ni, grum təwi gani əna hud bəlanj akada ge Melefít ya awayay ni, təfəki ŋgasa ke kuli ga magrani ba. Grum ti ga məŋgət zlam əna naŋ do, grum ti adaba kawayum təwi gani palam. ³ Kəgurum ndam ya ti Melefít əbi tay ana kuli a ahar vu ni ga njəda ba, grum zlam sulumani ti nday day təgray akada gekuli ya kəgrum ni sawaŋ. ⁴ Tamal kəgrum nahkay ti, ka ya ti Bay ga ndam məjəgay zlam ni eminjia ni ti aməvi zlam ana kuli ka duwa gani. Zlam gani nani ti gəđakani ɛtam zlam ndahaŋ dek, amandav day-day do.

⁵ Lekulum bəza dagwa day gəsumiki ma ana gəđakani gekuli.

Lekulum ndam ga Yezu dek ti kəhumi ana ahər kətəmmu mis ndahaŋ e kidiŋ gekuli bu ba, adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi:

« Melefít əgəskabu ndam ya ti tiji zləbay ni do; əgəskabu ti ndam ya ti kuđufani ni, agra sulum gayəŋ ana tay. »*

⁶ Nahkay ti həŋgrumioru ahər a had ana Melefít. Naŋ ti naŋ njəda-njəđani, sarta gayəŋ eminjia ti aməvi gəđakani ana kuli. ⁷ Araŋa əhəli ahər ana kuli ba, bumivu zlam dek a ahar vu, adaba naŋ əbu afi ahər ana kuli.

⁸ Bumi slimi ana ahər gekuli, njəhadum eri, adaba zal ezir gekuli *Seteni naŋ əbu asawaday, awayay əgəs mis ge mijij naŋ akada ga mazlahku ya egi, adəbay zlam, əgəs, ahəpəd ni. ⁹ Ku ananaw ananaw do kəvumi divi ba, njəhaduma gaŋ-gaŋ, fumki ahər ke Melefít. Səruma, bəza ga məŋ gekuli ndahaŋ dal-dal a duniya bu təbu təcakay daliya akada gekuli ni. ¹⁰ Akacakum daliya ga sarta 6al, ay kələŋ gani Melefít naŋ ya ti agra sulum ana mis ni əna ahər gayəŋ aməvi njəda ana kuli keti, aməgray ti akanjəhadum gaŋ-gaŋ a zlam bu dek akada ga ahay ya

* 4:18 Gozogul 11.31. * 5:5 Gozogul 3.34.

táfakáda asak gana lala ni. Àdaba kúli a ti, awayay ti kàhàrumiyu a masladani gayan vu, kànjèhadum akaba Krist ga kanḡay-kanḡayani. ¹¹ Melefit ti nanḡ àbu àna njèda ga kanḡay-kanḡayani. Aya nahkay !

Piyer endeveirin pakama gayan àna magray sa

¹² Silas wur ga mənḡ geli ni àjènakia nu ga məbiki wakita hini ḡaziteni na ana kúli a. Nəsəra nanḡ ti nanḡ àbu adəbay divi ge *Krist lala. Nəbiki ma hini ana kúli ti, nawayay ti nəvi njèda ana kúli, nawayay ti kəsərum *sulum ya Melefit agri ana kúli ni ti sulum gayan ededīn. Kəmbərənəm sulum gani nani day-day ba.

¹³ Ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ahalay a Babilon † ni təḡria sa ana kúli a ; Melefit àdaba tay akada gekúli na. Wur goro Mark day àḡria sa ana kúli a. ¹⁴ Grumvu sa e kidīn gekúli bu lala, akada ga ndam ya nday kà mənḡ gatay ni.

Lekulum ya ti kəbum ka ahar bəlan akaba Krist ni dek Melefit māgray ti *kànjèhadumkabu àna sulumani ti.

---

† 5:13 Babilon ti tədəm awayay adəmvaba ti Rom.

Wakita ge Piyer ya àbàki ye cù ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbàki ye cù ni

Maslaŋa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimì gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm èpia vu ga Yezu ya àmbatvu ka hǎma na (1.16-18 ; Meciyu 17.1-7).

Àsǎra, amǎmǎt wudák (1.14) ; nahkay àbàki wakita ni ti ndam ga Yezu tǎzay njǎda gatay dǎk ga moroni kama kama àna manjǎhad sulumani, ti tǎjikia ke divi a day-day ba (1.5-11). Àziaba azay slimì ana mis a, àdǎm mis ndahaŋ atara, atacahi zlam magǎdavani ana ndam ga Yezu : ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎgǎskabu ma gatay magǎdavani ni ba (2). Mis ndahaŋ atǎdǎm « Yezu àdǎm amanǎgaba, ay ànggaba ndo timey. » Ay Piyer àdǎm kǎ eri ge Melefit ti vi dǎbu ti akada vad bǎlan ; Melefit eǎesi ana mis, awayay ti tǎjiji ba : Yezu amara ededǎn ededǎnǎna, amagrafǎja seriya kǎ mis a dǎk. Nahkay ahàr àdǎm mǎbumvu slimì ti ndam magudar zlam tǎjǎnkia leli ke jiri geli a ba (3).

Sa ge Piyer

¹ Nu Simu Piyer, nǎbu nǎbikioru wakita hini ana kùli, nu bay mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist, nu zal asak gayan daya. Nǎbikioru ti ana kùli ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu kala-kala akada geli ni. Mǎfàki ahàr gekùli ni ti àjǎnaki kùli dal-dal akada ya ti àjǎnaki leli dek ni. Àgri zlam gani nani ana leli ti Yezu Krist, àgray ti àna jiri gayan ; Yezu Krist ti Melefit geli, naŋ Bay mahǎnggay leli daya. ² Melefit mǎgri sulum gayan ana kùli dal-dal akaba mǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani mǎtam ya ahaslani ni ti, adaba kǎsǎruma Melefit akaba Bay geli Yezu a lala.

Manjǎhad ga ndam ga Yezu

³ Yezu *Krist àna njǎda ge Melefit àvia zlam a dǎk ana leli a ti mǎfàki ahàr lala, mǎnjǎhad àna sulumani gayan daya. Àra àvia zlam nday nani ana leli a day kwa ti mǎsǎr naŋ lala : àzala leli a, awayay ti leli dek mǎnjǎhad akaba naŋ a mǎlan *njǎlatani gayan ni bu, awayay ti leli mǎgray zlam sulumani akada gayan ni daya. ⁴ Nahkay ti àvia zlam sulumana ana leli a ; zlam gani nday nani tǎbǎlay dal-dal, tǎtam zlam ndahaŋ dǎk. Kwa ahaslani day Melefit àdǎmbiya, àdǎm amǎvi zlam gani nday nani ana leli. Àgray nahkay ti, awayay ti kǎtamumfǎna kǎ zlam magǎdavani ya tǎbu a duniya bu, tigi eri ana mis na, awayay ti kǎnjǎhadum akada ge

Melefit ni daya. ⁵ Azuhva zlam nday nani ya Yezu Krist àgri ana kùli ni ti zum njǎda gekùli dǎk ga manjǎhadani akada ge Melefit ya awayay ni. Kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu ; nahkay ti grum zlam sulumani daya ; kǎbum kǎgrum zlam sulumani ti sǎrum Melefit lala daya ; ⁶ kǎsǎruma Melefit a lala ti bumi slimì ana ahàr gekùli daya ; kǎbum kǎbumi slimì ana ahàr gekùli ti bǎsum zlam daya ; kǎbum kǎbǎsum zlam ti grum zlam ya ti Melefit awayay ni daya ; ⁷ kǎbum kǎgrum zlam ya ti Melefit awayay ni ti wayumvu e kidǎn gekùli bu adaba lekǎlam kǎ mǎn gekùli daya ; kǎbum kawayumvu e kidǎn gekùli bu ni ti wayum mis dǎk daya. ⁸ Tamal kǎbum kǎgrum zlam nday hini kǎlavad ti akǎsǎrumkivu Bay geli Yezu Krist lala, tǎwi gekùli ya kǎgrumi ni akǎmbrǎnum do, amoru kama kama. ⁹ Ay maslaŋa ya ti àgray zlam nday hini do ni ti èpi divi do, atam ahàr akada ga zal wuluf ni. Ge Melefit ya àmbǎrfǎja zlam magudarani gayan ya àgrǎbiyu ahaslani na ti àgǎjǎzlkia ahàr a.

¹⁰ Nahkay zla nahǎma bǎza ga mmawa goro ni, zum njǎda gekùli àkivu, adaba Melefit adaba kùli a, àzalay kùli, awayay ti kǎnjǎhadum nahkay. Tamal kǎbum kǎnjǎhadum akada nani ti ekijǎmkia ke divi ge Melefit a day-day do. ¹¹ Nahkay Melefit amǎvi divi ana kùli ga mǎhuriyani a Mǎgur ga Bay geli Yezu Krist vu, amǎvi ana kùli ti àna hud bǎlan. Yezu Krist ti naŋ Bay mahǎnggay leli, Mǎgur gayan gani nani ti amanjǎhad ga kanǎgay-kanǎgayani.

¹² Azuhva zlam nday nani ti kǎlavad nawayay mǎziaba azay slimì ana kùli a kek-ilenǎ. Ku tamal kǎsǎruma zlam gana àndava, kǎgǎsumkábá jiri na lala nǎnggu ni nawayay nǎziaba azay slimì ana kùli a. ¹³ Ka ya ti nu nǎbu àna sifa mba, nǎmbǎrbu kùli faŋ ndo ni ti, nǎdǎm nǎziaba azay slimì ana kùli ka zlam gani nday nana ti àbǎlay, ti kǎnjǎhadum eri. ¹⁴ Nǎsǎra nu ti nara nǎmbǎrbu kùli wudák, akada ga ma ga Bay geli Yezu Krist ya àhu ni. ¹⁵ Nazay njǎda goro dǎk ga mǎziaba azay slimì ana kùli a nahkay ti adaba nawayay ti ku tamal nǎmǎta nǎnggu ni, zlam gani nday nani tǎgǎjǎzlkia ahàr ke kùli day-day ba.

Krist ti naŋ gǎdakani

¹⁶ Mǎhia ana kùli a ahǎmamam Bay geli Yezu *Krist amara àna njǎda gayan a ni. Ma gani nani ya mǎhi ana kùli ni ti mǎngǎhadǎ mǎhasl ahkay do ni majalay ahàr ge mis ana kùli do : leli leleni mǎpia naŋ àna eri geli a naŋ ti naŋ gǎdakani àtam mis dek. ¹⁷ Mǎcia, Bǎjani Melefit àzǎbay naŋ, àvi gǎdakani. Melefit ti naŋ gǎdakani àtam zlam dǎk ; dǎnggu gayan àhǎnday, àdǎm ahkado : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay naŋ

dal-dal ; mæbæruv goro amærvu àna nanj dal-dal. * »¹⁸ Dænğu gani nani ti leli leleni micia, àhændabiyu e melefít bu ka ya ti leli màbu akaba Yezu ka ahàr ga hëma *njelatani ni.

¹⁹ Nahkay ti mægëskabu ma ga ndam mahəngaray *pakama ge Melefít ya tädəm ni lala. Kèbum kèbumi slimí ana ma gatay ya tädəm ni lala ti àbèlay, adàba ma gatay ya tädəm ni ti akada ge cengel ya asladay a melañ zinj-zijeni bu ni. Gësunkabá ma gatay na hayanj, duk abivoru ana melañ maslani. Ka sarta ya bongur ya ge miledu ni aməcalaya ni ti akəsərum zlam ni dek lala. †²⁰ Ay ti səruruma zlam hini ya nəhi ana kuli ni lala day : ma ga ndam mahəngaray pakama ge Melefít ya tädəm ni akaba ya tábəki a Wakita ge Melefít bu ni ti majalay ahàr ge mis hihirikeni do. ²¹ Ndam mahəngaray pakama ge Melefít təzlapay day-day àna njədə gatay gatayani ndo ; àvi njədə gani ana tay ti təhəngri pakama ge Melefít ana mis ni ti *Məsuf Njəlatani.

2

Bumvu slimí àna ndam ya tasəkadi malfada ana mis ni

¹ Ahaslani e kidinğ ga ndam *Izireyel bu ni ti ndam malfada təbu, tädəm tahəngaray *pakama ge Melefít ; ka sarta hini day ndam masəkad malfada atələbu e kidinğ gekuli bu. Nday gani nani atəcahi zlam ya ti ejinjia mis ke divi a ni ana kuli. Atədəm tægəskabu Bay ya ti àhəngay tay ni do. Gatay ya tagray nahkay ni ti azəkibiyu zlam mijeni ka tay, etiji ke weceweceni huya. ² Mis daldal atadəbay tay, atagray zlam magədavani akada gatay ni. Mis atanjak divi jireni ge Melefít ni azuhva təwi gatay magədavani ya tagray ni. ³ Ndam masəkad malfada gani nday nani ti zlam egi eri ana tay dal-dal, nahkay tagosafəña zlam kè kuli àna malfada gatay na. Ay kwa ahaslani Melefít àgəsa tay àna seriya àndava ; nanj ti ènji dəwir do, ara ejinj tay wudak.

⁴ Melefít ti ku məslər gayanj ndahanj ya tægudar zlam ni tekeđi àngwiviyu ana tay ndo, təsi cicihi ndo. Àgəsa tay, àbiyu tay e *evíd gəđakani vu, a melañ zinj-zijeni vu duk abivoru ana vad ya ti amagray seriya ni. ⁵ Ndam ya ahaslani ya tægudar zlam ni day Melefít àngwiviyu ana tay ndo : àfəkiaya yam ka tay a, èzineba tay a adaba ticiiki ma ndo. Ay Nəwi ti àhia ma ge jiri ana mis a, nahkay Melefít àhəngə nanj a, àhəngakiva mis a adaskala àkiva cilinğ. ⁶ Ndam ge kəsa *Sodom akaba *Gomor day Melefít èvievəkaba tay àna aku a, àgəjəni ti nğəsis gatayani cilinğ. Melefít àgray nahkay ti, ti mis təsər amatrađ ndam magudar zlam ti nahkay. ⁷ Ka sarta gani

nani ti Melefít àhəngəfəña *Lot ka aku na, adàba Lot ti nanj mis jireni, zlam ge mis ya tagray kwaña kwaña ni àsi bi, ahəli ahàr dal-dal. ⁸ Lot ti mis jireni, ay nanj àbu akaba tay, nanj àbu epi ere ye ti tagray ni, eci ere ya tädəm ni kəlavad. Zlam gatay ya tagray magədavani, Melefít àwayay do ni awəri bəruv dal-dal. ⁹ Nahkay zla nahəma, Bay Melefít ti tamal zlam zləzladani àca ndam gayanj a ti àsara ere ye ti agray ga mahəngay tay àna nanj na. Nahkay day ka fat ya ti Melefít amagrafəña seriya kè mis a ni, ndam magudar zlam ti Melefít àsara ere ye ti agray ga matrađ tay àna nanj na. ¹⁰ Melefít amatrađ enji ti ndam ya ti tagray zlam magədavani ya ti mæbæruv gatay awayay ni, adàba tanjak nanj, tægəskabu nğay nanj gəđakani do.

Nday gani ya nəhi ana kuli tasəkadi malfada ana kuli ni ti tægay anğwaz do simiteni, tici slimí do, təhəngriuru ahàr a had ana *məslər njədə-njədani ge Melefít ni do, tindivi tay sawanj. ¹¹ Məslər ge Melefít ti nday njədə-njədani, tətam ndam masəkad malfada ni àna njədə. Ay ku tamal nahkay nəngju ni, nğay ndam masəkad malfada ni ndam magudar zlam ti məslər ni tädəm do, tindivi tay kè meleher ga Bay Melefít do. ¹² Mis nday nani tagray zlam ya ti mæbæruv gatay awayay ni akada ga zlam ge gili ya təsər ahàr do, àgəski tægəsa tay, tábazl tay ni. Nday gani nğay tindivi way ti təsər do simiteni. Melefít amabazl tay ti akada ya tabazl zlam ge gili ni. ¹³ Zlam magədavani ya ti tægri ana mis ni ti nday day Melefít aməgrivu ana tay akada nani biləgeni. Adaba nday gani təwayay magray zlam sulumani do, tagray zlam magədavani kè eri ge mis, mimili awərki tay do. Ka ya ti kəgrum wuməri, kəzumumkabu zlam akaba tay ni ti zlam gatay magədavani ya tagray ni abəki mimili ke kuli. Ay nday ti ka ya ti tægəsakaba kuli a nahkay ni ti àbələfəñ kà tay dal-dal. ¹⁴ Nday ti kəlavad təjalaki ahàr ka magray hala cilinğ, təmbərañ magudar zlam do simiteni ; təbiyu ndam ya təfəki ahàr ke Melefít lala ndo ni a zlam magudarani vu. Tawayi zlam ana ahàr gatay dal-dal. Nday ti Melefít ètikwesla tay a àndava. ¹⁵ Təmbəraña divi sulumana, tija, təsər divi va do. Tədəbay divi ga *Balam wur ga Bozor ni. Nanj ti àwaya sinğu ya ti təvi ti magudar zlam na. ¹⁶ Ay ti a vad nahaj Melefít àləgi adaba àgəsiki ma ndo. Kəsəruruma azonğu ti àzlapay akada ge mis hihirikeni ni do, ay ka fat nani ti azonğu àhia ma. Nahkay àcafəña nanj ga magray zlam magədavani ya àdəm akal agray na, ti àgray va ba.

¹⁷ Ndam masəkad malfada nani ti nday akada ga gəzəñ ga yam ya ti yam àngəzkiaya

* 1:17 Mənjay Meciyu 17.1-5 ; Mark 9.2-7 ; Lək 9.28-35. †

1:17 Bongur ya ge miledu ni ti Piyer awayay adəmki ka Yezu.

do ni, nday akada ga maklaɓaɓl ya amɛd apayakaba ni. Nahkay ti Melefif aɓlamaliva mɛlaŋ ziŋ-ziŋena ana tay a, nday gani atanjɛhad eslini. Mɛlaŋ gani nani ti lɔvɔŋ ɛsɔbay. ¹⁸ Nday gani bɛlaŋani ni tɛzlapay ma masakani mak tiji zɛlabay ɛna nanj. Tawayay magosay ndam ya ti tɛslɔkakiba ka ndam ya tɛsɛr Melefif do nini mba ni, ti tɛhɛŋguriyu tay a magudar zlam vu, ti tɛgray zlam ya tigi eri ana mis ni akada gatay ni. ¹⁹ Tɛhi ana tay ahkado : « Tamal kɛdɛbum leli ni ti kɛgurum ahɛr gekuli, » ambatakani do nday gani ya tɛdɛm nahkay ni nday ndayani evidi ga zlam magudarani. Adaba tamal maslaŋa zlam agur nanj ti maslaŋa gani ɛgia evidi ga zlam ya agur nanj na. ²⁰ Nahkay tamal mis ɛsɛra Bay geli Yezu *Krist nanj ya ti ahɛŋgay leli na ti maslaŋa gani ɛtamfɔŋa kɛ zlam magɛdavani ga duniya ya tigi eri na. Ay kɛlaŋ gani tamal ɛŋgukiaya ka zlam gani nani magɛdavani na zlam gayan a, tɛgur nanj keti ti, manjɛhad gayan ni emigi magɛdavani amatam manjɛhad gayan ya ahaslani ka ya ti ɛsɛr Melefif do ni. ²¹ Tamal nahkay ti hojo amal tɛsɛr divi jireni ni ndo, ere gani tɛsɛra mak tɛmbrɛŋ, tɛgɛskabu *Divi ge Melefif ya tɛcahi ana tay ni va do ti ni. ²² Zlam gani ɛgrakivu ka tay ti akada ga ma *gozogul ya mis tɛdɛm : « Kɛra ɛŋgukiaya ka vɛlahay gayan a, ɛzumaba » ni. Tɛdɛm keti : « Mɛdrɛs mba tabaray nanj mba ti akoru adɛɖu a dɛndalaɓ vu.* »

3

Yezu Krist amanga

¹ Zɛlababa goro ni, hini ti wakita ya nɛbiki ana kuli ye cɛ ni. A wakita goro ya nɛbiki ana kuli cɛeni ni bu ni ti nɛziaba azay slimina ana kuli a ɛki ka zlam ya kɛsɛruma ɛndava ni. Nawayay ti kɛjalumki ahɛr ka zlam gani nday nani lala. ² Nawayay ti kɛjalumki ahɛr ka pakama ya ndam *njɛlatani ya *tahɛŋgaray pakama ge Melefif tɛdɛm ahaslani ni. Jalumki ahɛr ke divi ga Bay geli ya ahɛŋgay leli ni daya ; divi gani nani ti ndam *asak gayan ya ɛslɛribiyu tay ana kuli ni tɛhɛŋgri pakama gani ana kuli. ³ Nawayay ti kicɛm ma hini ya ti nɛhi ana kuli ni lala. Sɛruma day, ka mandav ga duniya nahɛma, mis ndahaŋ atagray zlam magɛdavani ka mawayay gatay. Nday gani eteyefiŋ kɛ kuli, ⁴ atɛdɛm : « ɛdɛm ahkado amanga ti, nihi ti nanj eley ? Kwa ata bɛŋ ga bɛŋ geli tɛmɛt duk ɛbivaya ana nihi a, zlam ni dek akada ya Melefif ɛgraya ni zlam gayan, ere ye ti ɛmbatvu ni day ɛbi timey ! » ⁵ Nday gani ya tɛzlapay nahkay ni ti tɛwayay mɛsɛrki ke tɛwi ge Melefif ya ɛgray ahaslani ni do zakw. Tɛwi gani nani ti nihi : Melefif ɛdɛmaya pakama gayan a, ɛgraya

hud melefif akaba had a nahkay ; ɛdekaba had akaba yam a, ɛgraya had na ti ɛna yam. ⁶ Ahaslani Melefif ɛziŋɛba duniya ti ɛna yam daya. Ka sarta gani nani ti ɛfaya yam ka duniya na, yam ni ɛndaba mɛlaŋ na dek. ⁷ Melefif ɛdɛmaya pakama nahaŋ a keti, ɛdɛm hud melefif akaba had atanjɛhad duk abivoru ana vad ya ti aku amɛzumaba tay a dek ni. Ambrɛŋ tay hayaŋ ti adaba ajɛgay sarta ya ti amagrafaŋa seriya kɛ mis a ni. Ka sarta gani nani ti emijiŋ ndam ya ti tɛgɛsiki ma do ni.

⁸ Zɛlababa goro ni, zlam nahaŋ ɛbu bɛlaŋ ti ahɛr ɛdɛm ɛgɛjazlki ahɛr ke kuli ba. Ere gani nihi : kɛ eri ga Bay geli nahɛma, vad bɛlaŋ ti akada vi dɛbu, vi dɛbu day akada vad bɛlaŋ. ⁹ Mis ndahaŋ tɛhi ana ahɛr Bay geli ti ɛgray ere ye ti ɛdɛm amagray ni ke weceweceni do. Ay ma gani nahkay do : Melefif ti ɛbesi ana kuli, awayay ti ku mis bilin ɛjiji ba, awayay ti mis dek tɛmbatkaba majalay ahɛr gatay a sawaŋ. ¹⁰ Nɛdɛm nahɛma, vad ya ti Bay geli amanga ni ti mis tɛsɛr do. Amanga ti akada ga zal akal ni. Ka fat gani nani ti mis etici hud melefif amahɛnday, emijiŋ. Aku amɛzumaba zlam ya a hud melefif bu na ; had akaba zlam ya tɛki ni dek day atɛlɛbi va bi, etijiji. ¹¹ Kɛsɛruma zlam ni dek atara tijiji nahkay ti, ahɛr ɛdɛm manjɛhad gekuli mɛnja ahɛmamam ? Ahɛr ɛdɛm mɛnja njɛlata ; ahɛr ɛdɛm kɛgɛsumiki ma ana Melefif lala. ¹² Jɛgum fat ge Melefif ya amagray seriya ni ; zum njɛda gekuli, grum zlam ya ti kislɛmki magrani ga mahɛdɛkbiyu vad gani weceweci ni. Ka fat gani nani ti aku amɛzumaba hud melefif a, zlam ya a hud gani bu ni day dek aku amɛzumaba kirid-kirid. ¹³ Ay Melefif ɛdɛmbiya kwa ahaslani, ɛdɛm amagray hud melefif maweni akaba had maweni. Atanjɛhad eslini ti ndam jireni ciliŋ. Leli majɛgay ti zlam gani nani.

¹⁴ Zɛlababa goro ni, kɛbum kɛjɛgum vad gani nani nahkay ti zum njɛda gekuli dek, ti ka fat gani Melefif mɛdi ahɛr ana kuli lekɛlam kɛbum kanjɛhadum ɛna sulumani akaba nanj, lekɛlam njɛlata kɛ eri gayan, tɛŋgɛtɛŋa zlam magudarani kɛ kuli a ba. ¹⁵ Sɛruma Bay geli ɛbesey ti adaba awayay ti mis tɛmbatkaba majalay ahɛr gatay a, ti mɛhɛŋgay tay. Wur ga mɛŋ geli Pol day ɛhia ma gana ana kuli a ka ya ti ɛbiki wakita ana kuli ni. Pol ti mawayay nanj dal-dal ; ma gayan ya ɛbiki ana kuli ni ti Melefif ɛvi mɛsɛr zlam gani. ¹⁶ A wakita gayan ya ɛbiki ni bu dek ti nanj ɛbu ahi ma gani ana kuli nahkay. Zlam ndahaŋ tɛbu a wakita gayan ya ɛbiki ni bu ni ti mis ticikaba weceweci do. Ndam ya ti tɛsɛr zlam do, tɛfɛki ahɛr ke Melefif lala do ni tambatkaba ma gana. Tambatkaba ma gana a mɛlaŋ ndahaŋ ba a Wakita ge

* 2:22 Gozogul 26.11.

Melefit ni ba day nahkay. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya, emijin tay.

¹⁷ Zləbaba goro ni, lekələm ti təhia ma gana ana kəli a àndava. Nahkay ti bumvu slimi, ti ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni təbiyu kəli a zlam magudarani vu akada gatay ni ba. Njəhaduma ganğan, tijnkia kəli ke jiri gekəli a ba. ¹⁸ Yezu *Krist ti Bay geli, Bay mahəngay leli daya. Lekələm ti kəmbərənum məfəki ahər ba. Grum ti məgrikivu sulum gayan ana kəli, ti kəsərunkivu nağ lala. Mis dek təzləbay nağ ; təzləbay nağ kani, təzləboru nağ ga kağay-kağayani ti. Aya nahkay.

Wakita ge Zeñ ya àbèki enjenjeni ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeñ ya àbèki enjenjeni ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafay slimì gayan a wakita ni bu ndo. Ay kwa ka mǎnjèki gani ndam ga Yezu dek tǎsǎra nani Zeñ zal asak ga Yezu, nan bay ya àbèki Ma Mǎweni Sulumani ge Zeñ ni. Ma gayan ya àbèki ni ti akada ga ma ya mǎdi ahàr a Ma Mǎweni Sulumani ge Zeñ ni bu ni ; maslaña ya ti àbèki wakita cǎeni ni ti mis bilin (gurumkabu Zeñ 1. 1, 1.14 akaba 1 Zeñ 1.1 ; Zeñ 16.24 akaba 1 Zeñ 1.4 ; pakama ndahañ tǎbu kay akada nday nani).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (3.1) ; àzalaya slimì ge mis ahkay do ni ga kǎsa ndo, nahkay mǎdǎm tǎsǎrikaboru wakita hini ana ndam ga Yezu ya a kǎsa gǎrgǎrani bu ni. Zeñ àdǎm abàki wakita ni ti awayay ti mis ndahañ tǎgosay ndam ga Yezu ba (2.26 ; 3.7 ; 4.1), akaba awayay ti tǎsǎr, nday tǎbu àna sifa ya àndav ðay-ðay do ni ededín ededínjeni (5.13).

A wakita ni bu Zeñ àdǎm maslaña ya ti àdǎm àsǎra Yezu a, mǎk agudar zlam kǎlavad ni ti zal mǎfada : bay ya ti àsǎra Yezu a ni ti ambrǎñ zlam magudarani gayan ni, àgudar zlam va do. Tamal mǎgudara zlam a mǎk mǎmbatka ba majalay ahàr a ti Yezu ambǎrfǎña zlam geli ya mǎgudar na kǎ leli a, ay ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎmbrǎñ zlam magudarani dek, adaba nday bǎza ge Melefit ; Melefit ti njǎlata. Melefit awayay leli ; ahàr àdǎm leli day mǎwayum Melefit akaba ndam gayan ni. Tamal mawayay Melefit ti mǎgudar zlam va do ; nahkay mǎsǎra, leli ndam gayan ededín ededínjeni.

Pakama ya avi sifa ana mis ni

¹ Ere ye ti mǎbiki ana kǎli ka wakita ni ti Pakama ya avi sifa ana mis ni. Kwa ka mǎnjèki ga mǎlan nan àbu. Pakama gani nani ti egia mis a. Leli mǎcia pakama gayan ya àdǎm na, mipia nan àna eri geli a, mǎmǎnjǎlǎña lala, mǎnjifinǎ àna ahar geli a daya. ² Sifa gani nani àngazlava. Ka ya ti àngazlavu ni ti leli mipia, magray sedi gani, mǎhi pakama gani ana kǎli vay-vay daya. Sifa gani nani ti àndav ðay-ðay do, kwa ahaslani nan àbu afa Bǎñ geli Melefit, nihi ti àngazliva àna leli a. ³ Ere ye ti leli mipi akaba mǎci ni ti mǎhi ana kǎli bilegeni, ti lekulum day kǎdǎgumkiva ke leli a, mǎgum leli dek akada mis bǎlan. Leli ti mǎbu akada mis bǎlan akaba Bǎñ geli Melefit nday ata Wur gayan Yezu *Krist. ⁴ Mǎbiki pakama hini

ana kǎli ti, mawayay ti kǎcǎm lala, nahkay leli dek amǎmǎrvu ka ahar bǎlan lala.

Maslaña ya agudar zlam ni ànjhad akaba Melefit kǎksah

⁵ Pakama ya ti mǎcifinǎ, mǎhi ana kǎli ni ti nihi : Melefit nahǎma, masladani njǎlata, nan àbi àna mǎlan zin-zinjeni bi ferera. ⁶ Tamal mǎdǎm leli akaba nan akada mis bǎlan, mǎk mǎbu magray zlam e zin-zinjeni bu nahǎma mǎsakǎd mǎfada, ere ya magray ni ti zlam ge jiri do. ⁷ Ay tamal magray zlam a masladani bu akada gayan ya nan àbu a masladani bu ni ti leli mǎbu dek ka ahar bǎlan akada mis bǎlan. Nahkay mimiz ga Wur gayan Yezu abarǎfǎña zlam magudarani geli na kǎ leli a.

⁸ Tamal mǎdǎm mǎgudar zlam do ni ti magosay ahàr geli geleni, leli ndam jireni do. ⁹ Ay tamal mǎdafaya zlam magudarani geli na ti Melefit ambǎrfǎña kǎ leli a, abarǎfǎña zlam ya àbǎlay do na dek kǎ leli a. Agray nahkay ti adaba nan jireni ; ere ye ti àdǎm amagray ni ti agray ededín. ¹⁰ Tamal mǎdǎm leli mǎgudar zlam ndo ni ti kala mǎdǎm Melefit asakǎd mǎfada. Tamal mǎdǎma nahkay ti mǎgǎskabu pakama gayan a mǎbǎrvu geli vu ndo.

2

¹ Gabǎza, nǎbiki zlam hini ana kǎli ti, nawayay ti kǎgudarum zlam ba. Ay kwa tamal maslaña àgudara zlam a nǎngu ni, bay ya ti embikivu ke leli, agri kam-kam ana Bǎñ geli Melefit ni nan àbu kǎ meleher gayan. Bay mǎmbikivani ke leli ti Yezu *Krist, nan ti mis jireni, àgudar zlam do. ² Àvay vu gayan, tǎkad nan ti Melefit mǎmbǎrfǎña magudar zlam geli ni kǎ leli a. Esliki mǎmbǎrfǎña zlam magudarani geli na cilin do, esliki mǎmbǎrfǎña zlam magudarani ge mis ga duniya na dek daya.

Tamal mǎsǎra Melefit a ti magray ere ye ti awayay ni

³ Tamal leli mǎbu magray zlam ya ti Melefit àhi ana mis e *Divi gayan bu grum ni ti mǎsǎra leli ti mǎsǎra Melefit a. ⁴ Ay tamal maslaña àdǎm àsǎra nan a, mǎk àgray zlam ya ti Melefit àdǎm e Divi gayan bu grum ni do ni ti maslaña nani asakǎd mǎfada. Nan nani ti mis jireni do simiteni. ⁵ Maslaña ya ti agray zlam ya Melefit àdǎm grum ni ti awayay Melefit àna mǎbǎrvu bǎlan ededín ededínjeni. Tamal magray nahkay ti mǎsǎra leli ndam ge Melefit, leli bilinjeni akaba nan. ⁶ Tamal maslaña àdǎm ànjhadkabu akaba nan nahǎma, ahàr àdǎm maslaña nani agray zlam akada ga Yezu ya àgray ni kwa.

⁷ Zlǎbǎba goro ni, zlam hini ya nǎbiki ana kǎli ni ti zlam mǎweni do. Nani Divi ge Melefit ya ahaslani ni sawan. Kwa ka ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu ni ti kǎsǎruma Divi

gani nana. Divi gani ya ahaslani nani ti pakama ya tãhi ana kuli ni. ⁸ Ay ti pakama ya nãbiki ana kuli ni ti divi maweni daya. Mis tãsar divi gani nani ededij ti ãna manjahad ga Yezu, tãsar ãna manjahad gekuli daya. Nahkay malarj zinj-zijeni nanj ãbu andav, masladani sulumani ãnjãkia ka masladana.

⁹ Tamal maslarja ãdãm nanj a masladani bu mak ezirey wur ga mãnani ti maslarja nani nanj e zinj-zijeni bu mba sawarj. ¹⁰ Ay tamal maslarja awayay wur ga mãnani ti maslarja nani nanj ãbu a masladani bu, aranja ãbi a mãbãruv gayarj bu ge mijinjãkia nanj ke divi a bi. ¹¹ Ay tamal maslarja ezirey wur ga mãnani ti maslarja nani nanj e zinj-zijeni bu. Nanj ãbu asawaday e zinj-zijeni bu daya, ãsar malarj ya akoru ni do ; epi divi do adaba nanj e zinj-zijeni bu.

Kãdãbum zlam ga duniya ba

¹² Gabãza, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Melefit ãmbãrfãña magudar zlam gekuli na kã kuli azuhva Yezu a.

¹³ Ata bãn ga bãza, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Lekulãm ti kãsaruma bay ya ti nanj ãbu kwa ka mãnãki ga malarj na.

Bãza dagwa, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Lekulãm ti kiyãmfijã kã *Seteni ãna kadvu a.

¹⁴ Gabãza, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Lekulãm ti kãsaruma Bãn geli Melefit a.

Ata bãn ga bãza, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Lekulãm ti kãsaruma bay ya ti nanj ãbu kwa ka mãnãki ga malarj na.

Bãza dagwa, ere ye ti nãbiki ana kuli ni ti nihi : Lekulãm ti kãbum ãna njãda, pakama ge Melefit ãbu a mãbãruv gekuli bu, kiyãmfijã kã Seteni ãna kadvu a.

¹⁵ Kãdãbum divi ya ndam ga *duniya tadãbay ni ba, kãawayum zlam ya tãdi ahãr a duniya bu ni ba daya. Tamal maslarja awayay zlam ga duniya nahãma, maslarja nani ti ãwayay Bãn geli Melefit koksah.

¹⁶ Zlam ga duniya nday nani ya mis tagray ni ti nday hi : tawayay zlam ya mãbãruv gatay awayay ni dẽk, tawayay zlam ya egi eri ni dẽk, tãngãta zlam a ti tagray zlabay ãna nanj. Zlam nday nani dẽk ti Bãn geli Melefit ãdãfaki ndo, mis tãcahay a duniya bu zlam gatay. ¹⁷ Duniya akaba zlam ya a duniya bu, mis tawayay tãngãt ni dẽk nanj ãbu andav. Ay ti maslarja ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti maslarja nani amanjahad ga kanjãg-kãnjãyani.

Ndam ezir ge Krist

¹⁸ Gabãza, duniya andav wudak. Kicũma, tãhia ana kuli a zal ezir ge *Krist amara. Ay nihi ti ndam ezir ge Krist tãbu kay ãndava. Nahkay ti mãsarã duniya andav wudak ededij. ¹⁹ Ahaslani ndam ezir ge Krist nday nani ti tãkibu ke leli, mak tãslãkakibia ke leli

a. Tamal ti nday ndam geli ededij ti akal tãnjãhadã akaba leli a. Ay ti zlam gani agravu nahkay ti, ti leli mãsarãkaba nday ndam geli ededij do.

²⁰ Lekulãm zla nahãma kãbum ãna *Mãsuf Njãlatani, Yezu Krist ãvi ana kuli. Nahkay ti lekulãm dẽk kãsaruma jiri a. ²¹ Nãbiki ana kuli ti kamam ? Ga mãhiani ana kuli kãsarum jiri do tãk ? Aha, ga mãhiani ana kuli kãsaruma sawarj. Kãsaruma malfadã ãbi ãharaya e jiri ba bi daya.

²² Maslarja ya ti asãkad malfadã kay ni ti way ? Maslarja nani ti maslarja ya ti ãdãm Yezu ti nanj Krist *Bay gãdakani ya amara ni do ni. Maslarja nani ti zal ezir ge Krist : ãgãskabu Bãn geli Melefit nday ata Wur gayarj ni ndo. ²³ Maslarja ya ti ãgãskabu Wur ge Melefit do ni ti ãgãskabu Bãnani Melefit ndo daya. Maslarja ya ti agãskabu Wur ge Melefit ni ti ãgãskabã Bãnani Melefit a daya.

²⁴ Lekulãm zla ti ere ye kicũm kwa ka sarta ya kãfumki ahãr ka Yezu Krist ni ti ahãr ãdãm ere gani nani mãnãhadã a mãbãruv gekuli bu. Tamal ere ye ti kicũm kwa ka sarta ya kãfumki ahãr ka Yezu ni ãnjãhadã a mãbãruv gekuli bu ni ti lekulãm day akanjahadũm akaba Wur ge Melefit nday ata Bãnani akada mis balarj. ²⁵ Ere gani nani dẽk ti *sifa ya ãndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Yezu ãdãm amãvi ana leli.

²⁶ Zlam gani nday nani dẽk nãbiki ana kuli ti adaba mis tawayay magosay kuli palam.

²⁷ Lekulãm zla nahãma kãbum ãna Mãsuf Njãlatani, Yezu Krist ãvi ana kuli. Mãsuf gani nani ti ãbu manjahadani a mãbãruv gekuli bu. Nahkay ti wudãra gekuli ãbi akaba bay macahi zlam naharj ana kuli va bi : Mãsuf Njãlatani nanj ãbu acahi zlam dẽk ana kuli. Nanj ti ãsãkad malfadã do, zlam gani ya acahi ana kuli ni ti ma ge jiri. Ahãr ãdãm kãnãhadũm akaba Yezu Krist akada mis balarj ; Mãsuf Njãlatani ãcachi ana kuli ni ti nahkay.

²⁸ Gabãza, nihi ti ahãr ãdãm kãnãhadũm akaba Yezu akada mis balarj. Adaba mam, nawayay ti ka ya ti amãnga ni ti ãngwaz ãwãr leli ba. Ka ya ti amãzlarãvaya ni ti nawayay ti mimili ãwãrfãña leli ga mahãdãkfãnãiani ba. ²⁹ Kãsaruma Yezu Krist ti nanj jireni. Nahkay ahãr ãdãm kãsarum maslarja ya ti nanj ãbu agray zlam jireni ni ti maslarja gani nani Melefit ãgia bãnãna daya.

3

Leli bãza ge Melefit

¹ Nga pãm day, Melefit ãwaya leli a daldal ni ! Nahkay ãzala leli bãza gayarj a. Iy, leli bãza gayarj ededij ! Ngay leli bãza ge Melefit ti ndam ga *duniya tãsar do, adaba nday nani tãsar Melefit ndo palam. ² Zlãbãba goro ni, nihi ti leli bãza ge Melefit ãndava.

Ay ti emigi mam kama ni mam ti Melefit áðáfaba ana leli a fañ ndo. Ere ye ti mäsëra nahëma, ka ya ti amözlerövaya ni ti emigi akada gayañ ni, adaba emipi nañ lala. ³ Maslaña ya ti ajagay Yezu *Krist, awayay egi akada nañ ni ti, maslaña nani abi slimi ana ahär gayañ, águdar zlam do, akada ga Yezu ya águdar zlam do ni.

⁴ Maslaña ya ti nañ äbu agudar zlam nahëma, ágëskabu *Divi ge Melefit ya a Wakita gayañ ni bu ni ndo. Ndam magudar zlam ti ndamam ? Nday ndam ya täwayay divi ge Melefit do ni. ⁵ Ay ti kësëruma Yezu Krist ära a melañ ya ga mahälfaña zlam magudarani geli kè leli a. Kësëruma nañ ti águdar zlam do simiteni. ⁶ Maslaña ya ti nañ äbu anjähad akaba nañ akada mis bëlañ ni ti águdar zlam va do. Ay ti maslaña ya ti nañ äbu agudar zlam nahëma, èpi Yezu day-day ndo, äsër nañ do daya.

⁷ Gabëza, mis tägosay küli ba. Maslaña ya ti nañ äbu agray zlam ge jiri ni ti nañ mis jireni akada Yezu Krist nañ jireni ni. ⁸ Maslaña ya ti nañ äbu agudar zlam nahëma, nañ wur ge *Seteni. Adaba mam, kwa ahaslani Seteni nañ äbu agudar zlam zlam gayañ, ämbrañ ndo. Nahkay Wur ge Melefit ära a duniya va : ära ti ga maslamalay zlam ya Seteni agudar ni dek.

⁹ Maslaña ya ti Melefit ègia bëñana ni ti águdar zlam va do. Adaba mam, Melefit ävia Mësuf Njalatana, äniviyu a mäsëruv bu, nañ äbu anjähad akaba nañ. Nahkay maslaña gani nani èsliki magudar zlam va do, adaba Melefit ègia bëñana. ¹⁰ Mäsërkaba way wur ge Melefit ni way ahkay do ni way wur ge Seteni ni way ti nahkay hi : maslaña ya ti ägray zlam ge jiri do ni ti nañ wur ge Melefit do. Maslaña ya ti äwayay wur ga mənani do ni ti nañ day wur ge Melefit do.

Ahär ädäm mawayumvu

¹¹ Nahkay ti mäwayumvu e kidin geli bu. Hini ti pakama ya kicüm kwa ka sarta ya këfumki ahär ka Yezu ni. ¹² Mägrum akada ga *Kayin ya ägray ni ba. Nañ ti wur ge *Seteni, nahkay äkad wur ga mənani ndaf ga njëda. Äkad wur ga mənani gani ti kamam jiken mam ? Äkad wur ga mənani ni ti adaba zlam ga wur ga mənani ya ägray ni dek ge jiri, zlam gayañ gayañani ya ägray ni dek magädavani palam.

¹³ Bëza ga mmawa, tamal ndam ga *duniya tizirey küli ti ägri ejep ana küli ba. ¹⁴ Leli ti mäsëruma Melefit ähəngaraba leli e kisim ba, ävia sifa ana leli a ändava. Mäsëruma ti adaba mawayum bëza ga mən geli. Maslaña ya ti äwayay mis do nahëma, Melefit ähəngaraba nañ a ndo, nañ mämətani. ¹⁵ Maslaña ya ezirey wur ga mənani ni ti nañ bay makad mis. Ay kësëruma bay ya ti akad mis nahëma,

*sifa ya ändav day-day do ni ti äniviyu a mäsëruv bu bi. ¹⁶ Yezu *Krist ti äwaya leli a, ágëskabu ti täkad nañ azuhva leli. Äðáfiki mawayavani ana leli ti nahkay. Leli day ahär ädäm mäjənaki baza ga mən geli, ku tamal tabazl leli azuhva tay nəngu ni mägëskabu. ¹⁷ Tamal ti maslaña zlam gayañ äbu, èpi ti zlam äfəñ kà wur ga mənani bi mək ämənjaləñ do nahëma, äbäləy do. Maslaña nani ti awayay mis akada ge Melefit ya awayay mis ni tata aw ? Aha, äwayay do. ¹⁸ Gabëza, mäwayum mis äna pakama cilin ba, ahär ädäm mawayum mis edefin, mägri zlam sulumani ana tay.

Bëza ge Melefit ti anğwaz äwərfəña tay kè Melefit a do

¹⁹ Tamal magray nahkay ti amäsër leli ti ndam jireni, anğwaz aməwərfəña leli kè Melefit a do daya. ²⁰ Ku tamal mähi ana ahär mäğudara zlam a nəngu ni, anğwaz aməwərfəña leli a do, adaba Melefit äsëra ere ye ti a mäsëruv geli bu na ätama leli lelana ; nañ ti äsëra zlam a dek. ²¹ Zläbëba goro ni, tamal mäsëra mäğudar zlam ndo nahëma, anğwaz aməwər leli kè meleher ge Melefit do. ²² Nahkay zla nahëma, amävi ere ye ti mihindifinja ni dek ana leli, adaba leli mäbu magray ere ye ti ähi ana leli grum ni akaba ere ye ti äbäləfəñ ni. ²³ Ere ye ti ähi ana leli grum ni ti nihi : si mafaki ahär ka Wur gayañ Yezu *Krist akaba mawayumvu e kidin geli bu kwa. Ähi ana leli grum ti nahkay. ²⁴ Nahkay maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit ähi ana leli grum ni ti maslaña nani ti nañ äbu akaba Melefit akada mis bëlañ. Mäsër ti Melefit nañ äbu akaba leli ti ahämamam ? Mäsër ti adaba ävia *Mësuf gayañ ana leli a.

4

Mäsër Məsuf ge Melefit ti ahämamam ?

¹ Zläbëba goro ni, ndam ya tädäm täzlapay äna njëda ga *Məsuf ni dek ti kägësumkabu pakama gatay ni ba. Hojo sayumfəña kà tay a day, akal ti nday täbu äna Məsuf ge Melefit aw. Adaba mam, mis dal-dal täbu a duniya bu, tädäm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, ambatakani do nday ndam masəkad malfada sawañ. ² Akəsërum ti maslaña hini azlapay äna njëda ga Məsuf ge Melefit ti nahkay hi : ndam ya ti tädäm vay-vay Yezu *Krist ära a duniya va, ègia mis hihirikena ti, nday dek täzlapay äna njëda ga Məsuf ge Melefit. ³ Ay ti maslaña ya ti ädäm Yezu ära a duniya va ndo ni ti, maslaña nani ädäm ma ge Melefit do, azlapay äna njëda ga mäsuf ga zal ezir ge Krist sawañ. Lëkulüm kicüma mäsuf gani nani amara a duniya va : nihi ti ènjia ändava.

⁴ Gabëza, lëkulüm ti bëza ge Melefit. Nahkay kiyümfinja kà ndam nday nana ya

tasakad malfada na. Adaba mam, Məsuf ya aniviyu ana kuli ni atama məsuf ya aniviyu ana ndam ga *duniya na. ⁵ Ndam nday nani ya tasakad malfada ni ti nday ndam ga duniya. Təzlapani ti ka zlam ga duniya, nahkay ndam ga duniya təgəsiki ma gatay ni ana tay. ⁶ Leli zla nahəma, leli bəza ge Melefit. Nahkay maslaña ya ti əsəra Melefit a ti agəsiki ma geli ni ana leli. Ay maslaña ya ti nañ wur ge Melefit do ni ti agəsiki ma geli ni ana leli do. Məsərkaba məsuf ya adəm jiri na nday ata məsuf ya asakad malfada na ti nahkay.

Melefit adəfiki ana leli ahəmamam mawayumvu ni

⁷ Zləbəba goro ni, ahər ədəm mawayumvu e kidin geli bu kwa, adaba bay ya ti agray ti mis təwayavu ni ti Melefit. Nahkay maslaña ya ti nañ əbu awayay mis nahəma, Melefit əgia bəjana. Maslaña nani ti əsəra Melefit a. ⁸ Ay maslaña ya ti əwayay mis do nahəma, nañ ti əsər Melefit do, adaba Melefit ti ere ye ti agray ni dek, agray ti adaba awayay mis. ⁹ Melefit adəfiki ana leli, nañ awayay leli ti ahəmamam? Adəfiki ana leli ti nahkay hi: əslərbiyu Wur gayan bilin bilinjeni ni a duniya vu ga məvi sifa gayan ana leli. ¹⁰ Mawayavani ti mən ga mam? Leli mawayay Melefit enji aw? Aha! Melefit əwayay leli enji sawan. Nahkay əslərbiyu Wur gayan ti təkad nañ. Təkada nañ a ti Melefit esliki məmbərfəña zlam magudarani geli ni kə leli a.

¹¹ Zləbəba goro ni, Melefit əwayay leli ti nahkay. Tamal əwayay leli nahkay ti agəsiki ti leli day mawayumvu e kidin geli bu bilegeni kwa. ¹² Melefit ti maslaña ya ti əpia nañ a bir ni ti əbi. Ay tamal mawayumvu e kidin geli bu ni ti məsəra Melefit nañ əbu akaba leli, mığa akada mis bəlan akaba nañ a. Məsəra leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada gayan ya awayay mis ni.

¹³ Leli məbu akaba nañ, nañ day nañ əbu akaba leli akada mis bəlan ti məsər ti ahəmamam? Məsər ti adaba əvia *Məsuf gayan ana leli a palam. ¹⁴ Leli zla ti mığa Wur ge Melefit a, məsəra Bəjani Melefit əslərbiyu nañ ti mığa Bay mahəngay mis ga duniya. Nahkay mahi ana mis zlam nani ti əgrava ededin a. ¹⁵ Maslaña ya ti adəm vay-vay Yezu nañ Wur ge Melefit nahəma, maslaña nani ti Melefit nañ əbu akaba nañ, nañ day nañ əbu akaba Melefit akada mis bəlan. ¹⁶ Leli ti məsəra Melefit awayay leli, mığəskabá pakama gani nana.

Melefit ti ere ye ti agray ni dek agray ti adaba awayay mis. Maslaña ya awayay mis nahəma, maslaña nani ti nañ əbu akaba Melefit, Melefit day nañ əbu akaba nañ, nday cəni akada mis bəlan. ¹⁷ Məsər ti leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada

ge Melefit ya awayay leli ni ti ahəmamam? Məsər ti adaba kwa kani, vad ya ti Melefit amagrafəña seriya kə mis a ni ti əsi anğwaz ana leli do simiteni. Əsi anğwaz ana leli do ni ti adaba zlam ya ti leli məbu magray a duniya bu ni ti akada ga Yezu ni. ¹⁸ Anğwaz ti tərakaboru nday ata mawayavani do. Tamal mawayay mis əna hud bəlan ti mığay anğwaz koksah. Adaba mam, tamal anğwaz awər mis nahəma, əsəra ata-trəb nañ. Maslaña ya ti anğwaz awər nañ nahəma, nğay Melefit awayay nañ əna hud bəlan ti əsərkaba lala fañ do.

¹⁹ Leli ti mawayum Melefit, mawayum mis adaba Melefit əwayay leli enji. ²⁰ Tamal mis adəm: « Nu ti nawayay Melefit » mək ezirey wur ga mənani nahəma, maslaña nani asakad malfada. Adaba mam, wur ga mənani ya ti epi ni tekeđi əwayay nañ do ni ti awayay Melefit ti ahəmamam? Əpi nañ do ni! ²¹ Divi ga Yezu ya adəfiki ana leli ni nihi: ədəm maslaña ya ti awayay Melefit ti ahər ədəm mawayay wur ga mənani daya.

5

Maslaña ya ti afəki ahər ke Melefit ni ti eyefin kə zlam ga duniya

¹ Maslaña ya ti agəsəkabá, adəm Yezu ti nañ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti Melefit əgia Bəjana. Tamal maslaña awayay bəñ ga bəza nahəma, awayay bəza ni daya. ² Məsər mawayay bəza ge Melefit ti ahəmamam? Məsər ti adaba məbu mawayay Melefit, məbu magray zlam ya əhi ana leli grum ni daya. ³ Mawayay Melefit ti məsər ahəmamam? Məsər ti adaba məbu magray zlam ya ti əhi ana leli e Divi gayan bu grum ni kəlavad. Divi gayan gani nani ti zləzladá do, ⁴ adaba ku way way do tamal Melefit əgia bəjana nahəma, njədə gayan atama njədə ga zlam ga duniya; zlam nday nani təsipet nañ koksah. Njədə ya atam njədə ga zlam ga duniya ni ti mam? Njədə gani nani ti məfəki ahər geli ka Yezu. ⁵ Njədə ga way atama njədə ga zlam ga duniya ni way? Si ga maslaña ya ti afəki ahər ka Yezu, adəm Yezu ti nañ Wur ge Melefit ni.

Zlam ya ti adafaki Yezu nañ Wur ge Melefit ni

⁶ Yezu *Krist ti əra a duniya va, əhuriyu a yam vu, *təbaray nañ, kələn gani təbaya mimiz gayan a. Təbaray nañ əna yam cilin do, təbaray nañ əna yam, təbaya mimiz gayan a daya. Məsər ti pakama nani ma ge jiri ti adaba *Məsuf ge Melefit əhia ana leli a. Məsuf gani nani ti ere ye ti adəm ni dek ma ge jiri. ⁷⁻⁸ Adəfaki Yezu Wur ge Melefit ededin ti Məsuf, yam, mimiz. Nday mahkərani ni ti tədəfaki zlam bəlan. ⁹ Tamal mığəsumkabu pakama ge mis ya tədəm ni

ti ahàr àdàm mægəsumkabu pakama ge Melefit ya àdàm ni daya, adaba Melefit ti naṅ gədakani, àtam mis dek. Pakama ge Melefit ya àdàm ni ti àdàmki ka Wur gayan̄ Yezu Krist. ¹⁰ Maslaṅa ya ti afəki ahàr ka Wur ge Melefit nahəma, àsəra a ahàr gayan̄ ba pakama ge Melefit gani nani ti ma ge jiri. Ay maslaṅa ya ti àgəskabu pakama ge Melefit ya ti àdàm ni do ni ti maslaṅa nani àdàm Melefit àsəkad malfada. Adaba mam, àgəskabu pakama ge Melefit ya àdàmki ka Wur gayan̄ Yezu Krist ni do. ¹¹ Melefit àhi mam ana leli mam ? Àdàm àvia *sifa ya àndav day-day do ni ana leli a. Sifa gani nani ti mən̄gət azuhva Wur gayan̄ Yezu Krist. ¹² Maslaṅa ya ti àgəskabá Wur ge Melefit a ni ti àn̄gəta sifa. Maslaṅa ya ti àgəskabu Wur ge Melefit ndo nahəma, àn̄gət sifa ndo.

Sifa ya àndav day-day do ni

¹³ Pakama gani nani ti nəbiki ana kuli adaba kəfumkia ahàr ka Wur ge Melefit a ; nawayay ti kəsərum lekulum kəbum àna *sifa ya àndav day-day do ni. ¹⁴ Ka ya ti mahəngalay Melefit ni ti ere ye ti avi njəda ana leli ni ti nihi : məsəra tamal mihindiliṅa zlam ya ti àbəlafəṅ na ti eciiki ma geli ni ana leli. ¹⁵ Tamal məsəra naṅ àbu eciiki zlam ya ti mihindiliṅ ni ana leli ti məsəra mən̄gəta zlam ya mihindi na àndava.

¹⁶ Bi wur ga muk agudar zlam, zlam magudarani nani àzoru mis e kisim vu do, tamal kipia naṅ a ti hən̄gali Melefit. Nahkay ti Melefit aməvi sifa ana maslaṅa ya ti àgudar zlam ni, tigi ti zlam magudarani gayan̄ ni àzoru mis e kisim vu do ni. Zlam magudarani ya ti azoru mis e kisim vu ni ti àbu. Nəhi ana kuli hən̄galum Melefit ti azuhva nani do. ¹⁷ Zlam ge mis ya tagray ni dek ti tamal tàgray ge jiri do ni ti dek zlam magudarani. Ay ti zlam magudarani ndahan̄ ya təzoru mis e kisim vu do ni ti təbu.

¹⁸ Məsəra maslaṅa ya ti Melefit ègia Bəṅana nahəma, àgudar zlam va do, Wur ge Melefit ajəgay naṅ. Nahkay zla nahəma *Seteni àgosay naṅ koksah.

¹⁹ Məsəra Bay ya ti leli ndam gayan̄ ni ti Melefit. Məsəra ndam ya tadəbay zlam ga duniya ni dek ti nday ndam ge Seteni.

²⁰ Məsəra Wur ge Melefit àra. Àra ti àvi njəda ana leli ga məsər Melefit Melefiteni. Nahkay leli məbu man̄jəhadani akada mis bəlan̄ akaba Melefit Melefiteni, àna njəda ga Wur gayan̄ Yezu *Krist. Yezu Krist ti Melefit Melefiteni. Avay sifa ya àndav day-day do ni ti naṅ gani ciliṅ.

²¹ Gabəza, pəra akaba zlam ndahan̄ ya ti ge Melefit do nahəma, kəgəsumkabu ba.

Wakita ge Zeṅ ya àbèki ye cɔ ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeṅ ya àbèki ye cɔ ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdǎfay slimì gayan a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbèki 2 Zeṅ ni ti àbèki 1 Zeṅ ni day nan gani : gurumkabu 2 Zeṅ 5, 1 Zeṅ 2.7 akaba Zeṅ 13.34-35.

Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya tǎcakalavu a kǎsa nahan bu ni, àhi ana tay tabavu slimì, adaba ndam magosay mis tǎbu tǎsawaday a kǎsa ndahan bu, tǎcahi zlam magǎdavanì ana ndam ga Yezu. Awayay ti ndam ga Yezu tǎgǎskabu ndam magosay mis ni ba.

Sa ge Zeṅ

¹ Nǎbèki wakita hini ti nu, nu gǎdǎkani ga ndam mǎfèki ahàr ka Yezu, nǎbikioru ana Wal gǎdǎkani * ya Melefit adaba nan a ni akaba ana kǎli bǎza gayan ni ; nawayay kǎli dal-dal. Awayay kǎli ti nu bǎlan cilin do, mis ya ti tǎsǎra jiri ge Melefit a ni dǎk tawayay kǎli daya. ² Nawayay kǎli ti adaba kǎgǎsumkabá jiri ge Melefit a ; jiri gani nani ti leli mǎbu àna nan kǎlavad, adaba Melefit àvi ana leli ti ga kanḡay-kanḡayani.

³ Bǎṅ geli Melefit nday ata Wur gayan Yezu *Krist atǎgri sulum gatay ana leli. Atǎjanaki leli, atagray ti mǎnjǎhadumkabu àna sulumani. Nahkay ti amǎgrum jiri, amawayumvu e kidin geli bu.

Ahàr àdǎm mawayay ndam ya ti leli mǎbu akaba tay ni

⁴ Mmawa goro ni, ka ya ti mìci bǎza gayak ndahan tǎbu tǎdǎbay divi ge jiri ni ti nǎmǎrva dal-dal. Tagray zlam ti akadǎ ga Bǎṅ geli Melefit ya àdǎm mǎgray ni. ⁵ Ere ye ti nawayay nǎhuk ni ti nahkay hi, mmawa goro ni : ahàr àdǎm mawayumvu e kidin geli bu. Ma hini ya nǎbukki ni ti ma àki ke divi mǎweni do : ma gani ti mìcia kwa ahaslana àndava. ⁶ Mawayay Melefit ti ahǎmamam ? Tamal mawayay Melefit ti mǎdǎbay Divi gayan ya àdǎfiki ana leli ni. Divi gayan ya àdǎfiki ana leli, lekǎlum kicǎm kwa ka mǎnjǎki gani ni ti nihi : àdǎm wayumvu e kidin gekǎli bu. Divi gani nani ti ahàr àdǎm kǎdǎbum kǎlavad.

⁷ Nǎhi ana kǎli nahkay ti adaba mis dal-dal tǎbu a kǎsa gǎrgǎrani bu a duniya bu, tǎbu tagosay mis : ṅgay Yezu *Krist àra a duniya va, tiwi nan miweni ni ti tǎgǎskabu

do. Maslaṅa ya ti adǎm nahkay ni ti nan zal ezir ge Krist, bay magosay mis daya. ⁸ Burni slimì ana ahàr gekǎli, ti tǎwi geli ya ti mǎgri ana kǎli ni ègi zlam masakani ba. Bumvu slimì ti kǎṅgǎtum ere ye ti Melefit àdǎm amavi ana kǎli ni dǎk.

⁹ Sǎruma maslaṅa ya ti àmbrǎṅa mǎdǎbay divi ya ti Krist àdǎfiki ana leli na, agray ere ye ti nan awayay ni zlam gayan ni ti Melefit nan àbi akaba nan bi. Ay maslaṅa ya ti agray ere ye ti Krist awayay ni ti Bǎṅ geli Melefit nday ata Wur gayan ni tǎbu akaba nan. ¹⁰ Tamal mis ara afa gekǎli a, àdǎfiki ere ye ti Krist awayay ni ana kǎli do ni ti kǎgǎsumkabu nan afa gekǎli ba, ku sa day kǎgrumi ba. ¹¹ Adaba maslaṅa ya ti àgria sa nahǎma àṅnakia nan ka magudar zlam a.

¹² Ma goro àbu kay nawayay nǎhi ana kǎli, ay ti nawayay mǎbiki ma gani ana kǎli ka wakita do. Nǎdǎm anoru afa gekǎli, nu nu-ani àna ahàr goro anoru anǎzlapi ana kǎli, ti mǎmǎrvu dal-dal ka ahar bǎlan akaba kǎli.

¹³ Mmawa goro ni, wur ga muk walani ya Melefit àdǎkiba nan a ni bǎza gayan tǎgruka sa daya. †

* **1:1** « Wal gǎdǎkani » ni ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcakalavu a kǎsa nahan bu ni ; bǎza gayan ni ti ni day nday gani. † **1:13** « Wur ga muk walani » ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcakalavu a kǎsa ya ti Zeṅ nan àvu ni bu ni.

Wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni Ere ye ti mædəmki ka wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti adafay slimì gayan a wakita ni bu ndo. Ay mäsəra, bay ya ti àbèki 3 Zeṅ ni ti àbèki 1 Zeṅ akaba 2 Zeṅ ni day nan gani.

Àbiki ti ana Gayus : Gayus ti gəɖakani ga ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsə nahən bu ni, ay mäsər kasa gani nani do. Gayus ti àgəskabá mis ya ti Zeṅ əsləroru tay ga məvi njəɖa ana ndam ga Yezu na lala ; ay gəɖakani nahən əbu, slimì gani Diyətref, àgəskabu tay ndo. Zeṅ àbiki wakita ana Gayus ti ga məvi njəɖa, ti àgray akada ge Diyətref ni ba.

Sa ge Zeṅ

¹ Nu gəɖakani ga ndam məfəki ahər ka Yezu, nəbukkiuru ana nak Gayus, nak Zləba goro, nawayay kur dal-dal adaba madəbay divi ge jiri ka ahar bəlan. ² Gayus goro ni, nawayay ti araṅa àgrakukvu ba simiteni, Melefīt mągray ti kənjəhad njalan-njalan akada ga məbəruf gayak ya əbu sulumani kə meleher gayan ni ti.

Mis tazləbavu ana Gayus

³ Nəbu nəmərufu dal-dal adaba bəza ga məṅ geli ndahan kay təbu tara, təhu ahkado nak kəbu kadəbay divi ge jiri əna məbəruf bəlan. Iy nak kəbu kagray nahkay ededən. ⁴ Tamal nıcia ti bəza goro təbu tadəbay divi jireni ni ti nəmərufu dal-dal, atam nəmərufani ndahan ni dek.

⁵ Zləba goro ni, ere ye ti kəgri ana bəza ga məṅ geli ga məjənaki tay ni ti əna məbəruf bəlan. Ku tamal kəsər tay do nəṅgu ni kəbu kəjənaki tay əna məbəruf bəlan. ⁶ Nday gani ya kəjənaki tay ni təbu tara ahalay a, təhi ana ndam ga Yezu *macakalavani ni kəbu kawayay tay dal-dal. Kam-kam zləba goro ni, ka ya ti atoru kama nahəma, jənaki tay keti akada ge Melefīt ya awayay ni. ⁷ Nday gani ticik a magam gatay, tōru ti ga məgri təwi ana Yezu *Krist. Ka ya ti takoru ni ti ndam ya təfəki ahər ke Melefīt do ni təvi araṅa ana tay ndo. ⁸ Mis akada nday nani nahəma, ahər adəm məjənaki tay kwa, ti leli dek akaba tay miḡi ndam magray təwi ge jiri.

Diyətref nday ata Demetriyus

⁹ Nəbikioya wakita ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini na, ay ti Diyətref awayay miḡi gəɖakani gatay dek, nahkay àgəskabu ma gani ndo. ¹⁰ Nahkay zla nahəma, ka fat ya ti eninjəa afa gekəli a ni ti ananjəhad

zlam ya agudar ni akaba ma magədavani ya adəmki ke leli ni ana kəli. Agudar ti zlam nday nani cilin do, nan gani əwayay məgəskabu bəza ga məṅ geli ni do. Ku tamal mis ndahan tawayay məgəskabu tay nəṅgu ni, adafəṅa mis ga məgəskabu tay a. Tamal mis təgəskabá tay a ti agarakiba mis nday nana ka ndam macakalavani ga Yezu na.

¹¹ Zləba goro ni, kəgray zlam akada ge mis magədavani ni ba ; gray zlam akada ge mis sulumani ni. Maslaṅa ya ti agray zlam sulumani ni ti nan mis ge Melefīt. Ay maslaṅa ya ti agray zlam magədavani ni ti əsər Melefīt do.

¹² Demetriyus nahəma, mis dek tədəm nan mis sulumani ; jiri gayan ya agray ni day adafaki nan mis sulumani ededən. Leli day magrakia sedi a, nan ti mis sulumani. Nak day kəsəra ma geli ya mədəmki ni ti ma ge jiri.

¹³ Ma goro əbu kay nawayay nəhuk, ay ti nəwayay məbukki ma gani ndahan ni ka wakita do. ¹⁴ Adaba nədəm nu nuani əna ahər goro nara nakoru afa gayak wudak ; eninjəa kwa ti nu nuani əna ahər goro anəzlapuk.

¹⁵ Melefīt mągruk sulum gayan ti araṅa əhəluk ahər ba ti. Zləbəba geli day təgruka sa. Gri sa ana zləbəba geli ye eslini ni dek bəlan əna bəlan.

Wakita ge Zud ya àbèki ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zud ya àbèki ni

Maslaɲa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zud wur ga mǎn ge Zek ni (1). Zud àdǎm ma akada ga zal asak ga Yezu ya akal adǎm ni do (17) ; naɲ wur ga mǎn ge Zek ya àbèki wakita ge Zek ni : nday cǎeni ti bǎza ga mǎn ga Yezu (Meciya 13.55).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (1), ay ti àdafay slimi gatay ahkay do ni slimi ga kǎsa gatay ni ndo. Adǎm akal awayay abiki wakita ana tay ti tǎsǎr ahǎmamam Melefit àhǎnga tay a ni, ay abiki ana tay àki ka ndam ya tawayay magosay ndam ga Yezu ni (3-4). Adǎm ma ti akada ge Piyer ya adǎm ni (2 Piyer 2), awayay ti ndam ga Yezu tǎjikia ke divi a ba.

Ka mandav ga wakita ni Zud àzǎlbay Melefit (24-25). Ma gayan ya àzǎlbay Melefit àna naɲ ni ti ma sulumani, ndam ga Yezu dǎk tǎliki magray tǎwi àna naɲ.

Sa ge Zud

¹ Nu Zud nǎbiki wakita hini ana kǎli, nu bay mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist, nu wur ga mǎn ge Zek. Nǎgri sa ana kǎli ya ti Bǎn geli Melefit awayay kǎli, àzǎlay kǎli ti kǐgǎm ndam gayan ni. Abi slimi ana kǎli ti kǐjǎm ba daya, adaba lekǎlǎm ndam ga Yezu Krist. ² Melefit mǎjǎnaki kǎli, mǎgray ti *kanjǎhadǎmkabu àna sulumani, mawayavani gayan mǎlǎbu a mǎbǎrɔv gekǎli bu ti. Zlam nday nani dǎk tǎsǎgǎkivu kǎlavad ti.

Ndam ya ti tǎcahi zlam magǎdavani ana mis ni

³ Zǎbǎba goro, nǎwaya dal-dal ga mǎbiki wakita ana kǎli ti kǎsǎrǎm ahǎmamam Melefit àhǎnga leli a dǎk ni. Ku tamal nǎwaya nahkay nǎngu ni, nǎdǎm ahǎr àdǎm si nǎbiki ana kǎli ga mǎvi njǎda ana kǎli ti kǎkadǎmvu ti mis tǎmbrǎn *Ma Mǎweni Sulumani àki ka Yezu *Krist ba. Ma Mǎweni Sulumani gani nani ti Melefit àvi ana ndam gayan ga kanjayani, àmbatvu day-day do. ⁴ Nǎdǎm nahkay ti adaba ndam ya ti tǎsǎr Melefit do ni tǎhurkiviya ke kǎli akal-akal a, tǎgudarkaba *sulum ge Melefit geli ya àgri ana leli na. Tǎdǎm Melefit àvia barbaray ana leli a ga magudar zlam a. Tagray nahkay ti tǎmbrǎn Bay geli Yezu Krist Bay mǎgur leli na. Pakama àki ka nday gani nani àvu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit vu hasl-hasl : seriya amǎgǎs tay.

⁵ Nawayay nǎhǎngri eri ana pakama ya ti kǎsǎruma àndava ni. Pakama gani nihi : ahaslani Melefit àhǎngabiya ndam *Izireyel

a, àhǎlababiya tay ka had Ezip a. Kwa tamal àhǎnga tay a àndava nǎngu ni, kǎlǎn gani àbazla mis ndahan e kidǎn gatay ba, àbazl ti nday ya tǎfǎki ahǎr ka naɲ ndo ni. ⁶ Dǎgǎzǎlumki ahǎr ka *mǎslǎr ge Melefit day. Nahan e kidǎn gatay bu nahama, njǎda ya Melefit àvi ana tay ni àhǎci tay, tǎwaya àkiva, nahkay tǎmbrǎnbiya mǎlǎn ya ti Melefit àbiyu tay na. Azuhva nani ti Melefit àhǎl tay, àwǎl tay àna jejirǎi, àbiyu tay a mǎlǎn zǎn-zǎneni vu ga kanjay-kanjayani, eminjivoru ana vad ge Melefit ya ti amagrafǎnǎ seriya gǎdǎkani kǎ mis a dǎk ni. ⁷ Dǎgǎzǎlumki ahǎr ka kǎsa *Sodom, *Gomor akaba kǎsa ndahan ya kǎ gǎvay gatay ni daya. Ndam ga kǎsa nday nani tǎgudara zlam a daya : tǎgra mesǎwehva ; mandǎhadkabanani gatay ni ti Melefit àvi divi gani ana mis hihirikeni ndo. Nahkay Melefit àbiya tay a aku va ; aku gani nani ti àmǎt day-day do. Àgra nahkay ti awayay aziaba azay slimi ana mis a, ti tǎgray ere nani va ba.

⁸ Ay ti ndam ya ti tǎhurkiviya ke kǎli ni nday day tagray zlam magǎdavani akada nani. Tǎjalaki ahǎr ka zlam magudarani kǎlavad : tǎjalakia ahǎr a ti tagudar zlam gani àki ka ahǎr gatay ededǎn. Tamǎnjǎlǎn ka njǎda ge Melefit ni akada zlam masakani, tindivi mǎslǎr gayan njǎda-njǎdani ya ti e melefit bu ni daya. ⁹ Misel ti naɲ gǎdǎkani ga mǎslǎr ge Melefit. Ku naɲ tekedǎ endivi mis ndo. Ka sarta ya ti nday ata *Seteni tǎgrakivu ke kisim ge Mǎwiz tekedǎ, Misel ti anǎgwaz àwǎrfǎnǎ naɲ kǎ mindivi Seteni a. Àhi : « Melefit mǎtraǎ kur » cilin. ¹⁰ Ay nday gani nani tǎdǎmki ma magǎdavani ka zlam ya ti tǎsǎr ndo ni ni. Tagray zlam akada ga zlam ge gili ni, tǎjalaki ahǎr do. Zlam ya ti tagray ni zlam masakani, emijǎn tay. ¹¹ Nahkay atasay cǎihi, adaba tǎvia vu gatay ana zlam magudarana akada ga *Kayǎn ya ahaslani na. Tǎgra zlam magǎdavana ti tǎngǎt sinǎu akada ga *Balam ya àgrabiyu ahaslani na. Tǎciiki slimi ana Melefit ndo akada ga Kore † ya ti àgrabiyu ahaslani ni, tǎji daya. ¹² Ka ya ti nday tǎbu akaba kǎli, kǎzumumkabu dǎf ni ti zlam magudar gatay ni abǎki mimili ke kǎli, adaba tǎnjǎlǎn ana misi zum, tǎjalaki ahǎr ka vu gatay cilin, tǎsǎr mimili do. Nday akada ga maklǎbasl ya àtǎd avǎr do ni, amǎd apayakaba cilin. Nday akada ga mǎngǎhaf ya ti sarta ge miweni ènjǎia day tǎwi bǎza do ni. Akada nday mǎmǎtani àndava, nahkay Melefit àradaba tay a, tǎmǎtkivu. ¹³ Tǎnjǎhad ka mǎlǎn bilinǎni do, tǎsawaday satat akada ga dǎluv ya ti amǎd adaday naɲ kwanǎ ni, nahkay zlam magudarani gatay ni akada ga muhunjuv ga yam ya ti kǎ gǎvay ga dǎluv, àǎlay do ni ; abǎki mimili

* 1:9 Pakama hini ti tǎdǎmki ma a Wakita ge Melefit bu ndo. † 1:11 Mǎnjay Macalani 16.1-35.

ka tay. Nday akada ga bonḡur ya ti atəd ni, Melefit əslamatia mələḡ ziḡ-zirəni ana tay a. Atanjəhadviyu eslini ga kaḡgay-kaḡgayani həya.

¹⁴*Enok, naḡ wur huḡ ga Adam ya muku, naḡ zal ya ti əsəra ere ye ti amagravu kama na, əzlapakibiya ka tay a daya, ədəmbiya : « Nədəm nahəma, Melefit naḡ əbu ara akaba məslər gayəḡ njełatana kay dal-dal, təcalvu do, ¹⁵ ara agrafəḡa seriya kə mis ga duniya na dek. Aməgəs nday ya ti təwayay ma gayəḡ do ni dek əna seriya, azuhva zlam magudarani gatay ya təgri ni dek, akaba pakama magədavani ya tədəmki ni dek. » ¹⁶ Ma ga Enok ya ədəm ni ədəmki ti ka tay eḡeḡiḡ. Nday nani ti təzərdəy ma kəlavad, tədəm ere ye ti Melefit agri ana tay ni əbələy do ; tagray ere ye ti məbəruv gatay awayay ni cilin, tiji zlabay, tesipet mis ga mənḡətfəḡa zlam kə tay a.

Zud avi njədə ana ndam məfəki ahər ka Yezu

¹⁷ Lekuləm zləbəba goro, nawayay kəli ; jalumki ahər ka pakama ga ndam *asak ga Bay geli Yezu *Krist ya ti təhivabiyu ana kəli ahaslani, tədəm amagravu ni. ¹⁸ Təhivabiya ana kəli a, tədəm ahkado : « Wudaka duniya ara andav ni ti mis atara təbi seki ana kəli. Mis nday nani təsər Melefit do, tagray ere ye ti məbəruv gatay awayay ni cilin. » ¹⁹ Nihi ti mis nday nani təbu ticirkaba ndam məfəki ahər ka Yezu a. Təjalaki ahər ka zlam ga duniya, *Məsuf ge Melefit əniviyu ana tay a məbəruv bu bi. ²⁰ Lekuləm zləbəba goro, nawayay kəli ; zum njədə gekəli ti kəməlumvu, ti kənjəhadum kəlavad əna *Ma Məweni Sulumani ya kəgəsumkabu ni, kəḡətumkivu njədə əna naḡ ti kiḡum njełata. Hənḡalum Melefit əna njədə ga Məsuf gayəḡ kəlavad daya. ²¹ Melefit awayay kəli dal-dal : nahkay kəmbərəḡum məfəki ahər ka naḡ ba. Jəḡum sulum ga Bay geli Yezu Krist ya amara məgri ana leli ni : sulum gani nani ti sifa ya əndav dəy-dəy do ni.

²² Ndam ya ti təjalaki ahər c_H c_H ka ma ge Melefit ni təsi cicihi ana kəli. ²³ Mis ndahaḡ e kiḡiḡ gatay bu ni ti, tamal təmbat məjalay ahər gatay do ni ti Melefit aməgəs tay əna seriya, aməbiyu tay a aku vu. Nahkay hənḡumfəḡa tay kə aku na. Mis ndahaḡ e kiḡiḡ gatay bu ni ti ni təsi cicihi ana kəli daya, ay ti bumvu slimi cilin, kəgudarum zlam akada gatay ni ba. Kəwayum zlam magudarani gatay ni ba. Ku mələ azana ga vu gatay nəḡgu ni kinḡumfiḡ ba.

Zud əzləbay Melefit

²⁴ Məgrumi səsü ana Melefit, adaba esliki məjəgay kəli, ti kiḡumkia ke divi gayəḡ a ba. Aməmbərfəḡa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a, kiḡum akada kəgudarum zlam dəy-dəy ndo, mək aməhəloru kəli ti kənjəhadum

a bay gayəḡ bu, kiḡum masladani gayəḡ əna məmərani dal-dal. ²⁵ Məgrumi səsü ana Melefit, naḡ bələḡ, naḡ Bay məhənḡay leli, əslərbiyu Yezu *Krist Bay geli ga məhənḡay leli. Mis dek təzləbay naḡ, tədəm naḡ gədəkani, naḡ Bay njədə-njedani, agur mis dek ti. Naḡ əbu nahkay ka ya ti zlam dek ənjəki ni, naḡ əbu nahkay kani, amələbu nahkay ga kaḡgay-kaḡgayani.

Aya nahkay.

Pakama manğahani ya Melefit àhiaba ana Zeñ a ni Ere ye ti mädəmki ka pakama manğahani ya Melefit àhiaba ana Zeñ a ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a wakita ni ba : nani Zeñ (1.1 ; 1.4 ; 1.9 ; 22.8). Kwa ka mənjàki gani ndam ga Yezu tädəm Zeñ nani ti Zeñ zal asak ga Yezu, bay ya ti àbèki Ma Məweni Sulumani ge Zeñ ni.

Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ka hađ Azi ni (kani ti, hađ Azi ti ka hađ Tūrki). A vad nahan təfiyu Zeñ a dangay vu ka hađ Patmos (Patmos ti hađ gəziteni a huđ ga dəluv bu kə gəvay ga hađ Azi) : ka ya ti nañ àbu eslini ni ti Yezu àhiaba ma, àngazliaya zlam ya ti amagravu na. Kələñ gani Zeñ àbèki pakama ya ti èci ni akaba zlam ya èpi ni ka wakita.

Ka mənjàki ga wakita ni ti Zeñ àdəm ahəmamam Yezu àngazlivu ni : Yezu ti Bay gəđakani àtam bəbay ndahañ dek ; agur zlam dek ; ku kisim ya ti akad mis ni day agur (1). Kələñ gani Zeñ ahəngri ma ga Yezu ya àhiaba ni ana ndam gayan ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ni (2–3). Yezu àvi njeđa ana tay, àlgia ana tay a daya : àhi ana tay tижkia ke divi a ba. Ma gayan ya àhi ana ndam nday nani ni ti, ku kani day ahi ana ndam gayan dek.

Kələñ ga pakama nani ti Zeñ àngəhad zlam ya Yezu àngazliaya ni (4–22). Pakama hini ti akada pakama ndahañ ya mədi ahər a Wakita ge Melefit məweni bu ni do : zlam ya ti Zeñ àngəhad ni ti zlam manğahani, àngəhad ti àzay mazavu ga zlam : àdəmki ma ka məslər ge Melefit àna mazavu ga boñgur, àdəmki ma ka ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni àna mazavu ge cəngel (1.20) ; àdəmki ma ka Rom àna mazavu ga Babilon, ahkay do ni ga wal hala (17.3–10) ; àdəmki ma ke Seteni àna mazavu ga kurmbu, ahkay do ni ga gavanj (20.2) ; àdəmki ma ka ndam ga Yezu àna mazavu ga məva ga Yezu, ahkay do ni ga kəsa njəlatani (21.2). Pakama nani ti akada ga pakama ge Deniyel ya àbèki ni (Deniyel 7–12).

Ku tamal pakama nani dek zləzladani nəngu ni, ahər gəđakani mici tata : ka mandav ga duniya ti Yezu emihiti ndam ezir gayan dek (19.11–21), mək ndam gayan atanjəhad akaba Melefit a mələñ sulumani bu ga kaŋgay-kaŋgayani (21–22). Ka sarta ge

Zeñ ya àbèki ma hini ni ti təgria daliya ana ndam ga Yezu a dal-dal (2.10 ; 2.13 ; 6.9–11). Ma ge Zeñ ya àbèki ni ti àvia njeđa ana ndam ga Yezu a dal-dal, avi njeđa ana leli daya.

Mənjàki ga ma ge Zeñ

¹ Wakita hini ti adafaki ere ye ti Yezu *Krist àhiaba ana ndam məgri təwi ana Melefit a ni. Melefit àhi pakama gani ti məhi ana tay, ti təsər ere ye ti amara magravu wudak ni. Nahkay zla ti Yezu Krist àslərbiyu məslər gayan afa ga bay məgri təwi gayan Zeñ ga madafakiaba ere gani nana. ² Zeñ àhi ere ye ti təhi ni dek akaba ere ye ti èpi ni dek ana mis. Àhi ana tay pakama hini ti ma ge Melefit ededif. Adafaki pakama gani ge jiri ti Yezu Krist. ³ Maslaña ya ti ejenji wakita hini ana mis ni ti məmərnu, adaba ahəngri pakama ge Melefit ana tay. Nday ya ti təbi slimi, təgəskabu pakama gani məbəkiani ni day təmərnu. Adaba sarta ga zlam gani ènjia wudak.

Zeñ agri sa ana ndam məfəki ahər ke Melefit a kəsa adəskəlani ni bu

⁴ Nu Zeñ nəgri sa ana kəli ndam ga kəsa adəskəlani ka hađ Azi, lekulum ya kəfumki ahər ke Melefit, kəbum *kacakalumvu ga mahəngalay nañ ni. Melefit məgri sulum gayan ana kəli, məgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti ! Nañ ti nañ àbu kwa ahaslani, nañ àbu nihi, nañ amələbu kama daya. Nañ ti nañ àbu manjəhadani e kərsi gayan bu e melefit bu. Məsuf adəskəlani gayan ni təgri sulum ana kəli, təgray ti kənjəhadumkabu àna sulumani daya. Məsuf nday nani təbu kə meleher gayan. ⁵ Yezu *Krist məgri sulum gayan ana kəli, məgray ti kənjəhadumkabu àna sulumani ti. Nañ ti ere ye ti adəm ni dek ma ge jiri. Bay ya ti àngaba e kisim ba enjenjena ni ti nañ. Nañ Bay ga bəbay ga duniya ni dek daya.

Yezu Krist ti mis dek təzləbay nañ azuhva gayan ya àmət ni ti adafaki awayay leli. Àmət, mimiz gayan adəgaya ti ga məhələba leli a zlam magudarani geli ni ba. ⁶ Nañ Bay geli gəđakani, àna təwi gayan ni migia ndam gayan a, agur leli. Àgray ti leli dek migia ndam *manğalabakabu mis akaba Bəñani Melefit a. Nahkay ti mis dek təzləbay nañ, adaba njeđa gayan àbu, esliki məgur tay ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

⁷ Mənjumoru, nañ tegi ara e kidif ga makləbasl ba, mis dek etipi nañ.

Ku ndam ya tətəhad nañ ni day etipi nañ. † Jiba ya ka mələñ ni dek etitəwi azuhva nañ. Iy, amagravu ti nahkay.

Aya nahkay !

* 1:4 A majalay ahər ga ndam Zəde bu ni ti adəskəla ti lemər mələlani àtam lemər ndahañ ni dek. Nahkay ti məsuf adəskəlani ni ti adafaki təwi ge Melefit ya àgray a mələñ bu dek ni ti àbəlay dal-dal. † 1:7 Mənjay Zakari 12.10 ; Zeñ 19.37.

⁸ Bay Melefit àdám ahkado : « Bay ya ti ànjèki ka magray zlam dek ni ti nu. Bay ya ti emendeverin zlam dek ni ti nu gani daya. » Nanj ti nanj àbu kwa ahaslani, nanj àbu nihi, amələbu kama daya. Nanj njəda-njəđani, agur zlam dek.

Yezu àngazlivu ana Zenj

⁹ Àdám ma hini ti nu Zenj wur ga mənj gekuli. Leli dek ti məbu ka ahar bəlanj akaba Yezu *Krist akada mis bəlanj. Nahkay ti leli məbum macakumkabu daliya ka ahar bəlanj, məgrumoru təwi geli ka ahar bəlanj, məmbrənjum do. Leli məbu ka ahar bəlanj a Məgur ga Yezu bu, nanj Bay geli daya. A vad nahanj təgəs nu, tōru àna nu ka had Patmos e kidinj ga yam bu. Təgəs nu ti adaba nəbu nəhi ma ge Melefit ana mis, nagrakia sedi ka Yezu a palam. ¹⁰ Nu nəbu eslini ti kà fat ga Bay geli nahəma, *Məsuf ge Melefit əgəs nu. † Eslini nici dənju ga maslanja kəlanj goro, nanj àbu ahənday kay akada ge mezlelim ni. ¹¹ Àhu ahkado : « Ere ye ti kipi ni ti bəki ka wakita, kəslərikaboru ana ndam mafəku ahəy ya təbu *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu : Efez, Simirinj, Pergam, Tiyyatir, Sart, Filadelfi akaba Lewədisi ni. »

¹² Nəra nicia ma na ti nambatvu ge mipi maslanja ya ti azlapay ni. Nəra nambatva zla ti nipi *cəngel adəskəla məbəhadkiani ka zlam ga gru agavəla. ¹³ Nipi maslanja nahanj, àngazlivu akada mis hihirikeni micikeni e kidinj ga zlam ya təbəki cəngel ni bu. Maslanja gani nani ti àfakabu azana zəbalani cekw ka alənj ga asak, gugum məwəlani àna maspara ga gru. ¹⁴ Məhər ga ahər gayanj ni bəđ-bəđ talla, bəđ-bəđ gani àtama ge sluzi a. Eri gayanj ni asladay akada ga aku ni. ¹⁵ Asak gayanj ni nduza akada ga ara ya ti təzaya a aku ba ni, dənju gayanj ni ahənday akada ga yam ya ti acuhway kay a zalaka bu ni. ¹⁶ Bonjur təfənj a ahar ga dəf bu adəskəla, maslalam ahəraya a ma gayanj ba, ma ga maslalam ni cecəeni məzumani. Meleher gayanj ni asladay akada ga fat wis-wiseni ni. ¹⁷ Nəra nipi nanj a nahkay ti nədəđ kà asak gani akada nu məmətani. Nanj ti ni àfəku ahar ga dəf gayanj, àhu : « Aɗgwaz əwar kur ba. Wudaka zlam dek ànjèki ti nu nəbu àndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu. ¹⁸ Bay ya ti nanj àbu àna sifa ni ti nu ; nəməta mək nāngaba, nahkay ananjəhad àna sifa ga kanjay-kanjayani. Nəgur kisim akaba məlanj ge *kisim daya. ¹⁹ Nahkay zla ti zlam ye kipi ni dek bəki ka wakita : bəki ere ye ti nanj àbu

agravu nihi ni akaba ya ti ara agravu wudak ni dek. ²⁰ Àki ka bonjur adəskəlani ya kipi a ahar ga dəf goro bu ni akaba àki ka zlam ga gru adəskəlani ga məbəki cəngel adəskəlani nahəma, ma mangahani gani ti nihi : bonjur adəskəlani ni ti *məslər ge Melefit, təfi ahər ana ndam goro a kəsa adəskəlani bu ni. Cəngel adəskəlani ni ti ni ndam goro ya *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu ni. § »

2

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayanj ya təcakalavu e Efez ni

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Efez ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti bonjur təfənj a ahar ga dəf bu adəskəlani, asawəday e kidinj ga zlam ga gru adəskəlani ga məbəki *cəngel adəskəlani ni bu ni. Pakama gayanj ni ti nihi, ² àdám : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na, nak kəbu kəgray təwi àna njəda, kəbu kəbesey, kəbi kəvi divi ana ndam cuday ga məhurkiyiani ke kul bi daya. Ndam ya tədəm nday ndam *asak goro, ay nday ndam asak goro do ni ti kāmənjalənjaba kə tay a, kəsəra nday ndam məsəkəđ malfada masakani. ³ Nak kəbu kəbesey, kəkaka daliya azuhva nu a, kāmətəđ ndo.

⁴ « Ay ti zlam àbu bəlanj kəgudara, nəhukki : Kəwayay nu akada ya kəwayay nu enjenjeni ni va do. ⁵ Jalaki ahər ka manjəhad gayak ye enjenjeni ni, nga pi kəngoya kəlanj a ni day ti. Mbatkaba majalay ahər gayak a, gray təwi akada ya kəgray enjenjeni ni. Tigi ti kəmbatkaba majalay ahər a do nahəma, anara afa gayak a, nara nəzaba cəngel gayak na akaba məlanj ya tafəkəđki na. ⁶ Ay zla nahəma, zlam nahanj àbu bəlanj nazləbaki kur : ere ye ti ndam Nikolas * təcahi ana mis ni ti kəwayay do ferereni akada goro ya nəwayay do ferereni ni.

⁷ « Maslanja ya ti slimi àfənj ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslanja ya ti èyefinja kə zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga məzum bəza ga mənjəhəf ya àbu a məlanj sulumani ge Melefit bu ni. Bəza ga mənjəhəf nani ti avi sifa ana mis. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayanj ya təcakalavu e Simirinj ni

† **1:10** Fat ga Bay geli ti fat ga ladi, adaba ka fat gani nani ti Yezu àngaba e kisim ba. § **1:20** Məslər ge Melefit ya tafi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa adəskəlani bu ni : mis ndahanj tədəm məslər ya afi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa nahanj bu ni ti mis hihirikeni ya təgur mesedi ni dek ; mis ndahanj ti ni tədəm məslər ti, ndam ge mesedi ni dek akaba məslər məslərani ya afi ahər ana tay ni. Ay pakama ge Zenj ya abiki ana məslər ya afi ahar ana ndam ge Melefit a kəsa nahanj bu ni ti, àhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gani nani bu ni akada nday dek mis bəlanj. * **2:6** Leli məsər ere ye ti ndam Nikolas tədəm ni do, ay məsəra nday ndam magudar zlam ya tədəbay divi ga Yezu do ni.

⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Simirin ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti ənĵaki ka magray zlam dek, emendeverin zlam dek, nañ gani ya əmət mək əngaba e kisim ba ni. Pakama gayan ni ti nihi, ⁹ ədəm : Nəsəra daliya gayak ya ti kacakay na, nəsəra nak tala-gani. Ay ge jiri nahəma, zlam gayak əbu. Nəsəra ma magədavani ya mis tekelkəkiyu na daya. Ndam ya tekelkəkiyu ma ni tədəm nday ndam *Zəde, ambatakanı do nday ndam Zəde do, nday ndam ya təcakalavu ga mədəbay *Seteni ni. ¹⁰ Anĵawaz əwərfəñja kur ka daliya ya akacakay ni ba. Sərumki : Seteni aməbiyu ndam gekuli ndahan kay a danĵay vu, awayay ti ahəfəñja eyə kə kuli a. Akəgrum daliya vad kru. Ku takad kur nəñgu ni, kəmbərəñ məfəku ahər ba. Kəmbərəñ məfəku ahər ndo nahkay nahəma, anəvuk sifa ga sulum adaba kəyefiñja kə zlam magudarana.

¹¹ « Maslaña ya ti slimi əfəñ ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaña ya ti əyefiñja kə zlam magudarana nahəma, ku tamal əməta nəñgu ni amanĵaba, aməmət day-day va do, *kisim ye cə ni amazay nañ do. »

Ma ga Yezu ya əhi ana ndam gayan ya təcakalavu a Pergam ni

¹² Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Pergam ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti nañ əbu əna maslalam ma gani cecəni məzumani ni. Pakama gayan ni ti nihi, ¹³ ədəm : Nəsəra mələñ manjəhad gayak a, nak ka mələñ ge *Seteni, kərsi gayan əbu eslini. † Təkad Antipas ti afa gekuli eslini ka mələñ ge Seteni ya anjəhad ni. Antipas ti bay magrakua sedi a, əmbərəñ nu ndo. Ku tamal təkada nañ a nəñgu ni nak day kəmbərəñ nu ndo simiteni, kəbu kəfəku ahər kekileñja.

¹⁴ « Ay ti zlam əbu kəgudara, nəhukki : mis ndahan təbu afa gayak ti təgəskabə ere ya *Balam ədəfaki na. Əhi ana bay Balak məgosay ndam *Izireyel ti təhəpəd aslu ga pəra akaba təgray mesəwehvu. ¹⁵ Mis ndahan təbu afa gayak təgəskabə ere ye ti Nikolas † ədəfaki na daya. ¹⁶ Nahkay nəhuk : Mbatkaba majalay ahər gayak a. Tigi ti kəmbatkaba do nahəma, nara afa gayak a

wudak, nara nakədəvəfəñja kə ndam gayak na əna maslalam ya ahəraya a ma goro ba na.

¹⁷ « Maslaña ya ti slimi əfəñ ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaña ya ti əyefiñja kə zlam magudarana nahəma, anəvi *man manjahani ni. Anəvi koskosay daya : ka koskosay gani nani ti slimi məweni əki məbəkiani. Maslaña ya əsəra slimi gani nana ni ti əbi, si əsər ti maslaña ya ti təvia akur gani nana ni kwa. »

Ma ga Yezu ya əhi ana ndam gayan ya təcakalavu a Tiyatir ni

¹⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Tiyatir ni. Pakama gani nani ti ga Wur ge Melefit, nañ ya ti eri gayan əsladay akada ga aku ni, əsak gayan ni akada ga ara sulumani ni. Pakama gayan ni ti nihi, ¹⁹ ədəm : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na, nəsəra kəbu kəwayay mis, kəbu kəfəku ahər, kəbu kəbesəy zlam dek, kəbu kəfi ahər ana təwi daya. Nəsəra təwi gayak ya kəgray nihi ni ətama ya kəgrabiya enjenjəni na.

²⁰ « Ay ti zlam əbu kəgudara, nəhukki : kəvia divi ana Zezabel, wal ya ədəm nañ bay mahanĵaray *pakama ge Melefit na. § Ambatakanı do wal nani ti nañ əbu ədəfiki zlam ana ndam məgru təwi ge mesipet tay əna nañ. Awayay ti təgray mesəwehvu akaba təhəpəd aslu ga pəra. ²¹ Nəvia sarta ti məmbatkaba majalay ahər gayan a, ay ti kekileñ əculhəway do ; əgroru mesəwehvu gayan zlam gayan. ²² Nihi nahəma, nara nəfəki arməwər, ara acakay daliya ka slalah gayan. Ndam ya tagrafəñja mesəwehva ni tigi ti təmbatkaba majalay ahər gayan a ndo, təmbərəñ təwi gatay magədavani nani ndo ni ti atəcakay daliya dal-dal daya. ²³ Nara nabazlfəñja bəza dek daya, ti ndam ya təfəki ahər ge Melefit, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tara təsər : bay ya ti əsəra majalay ahər ge mis a akaba zlam ya mis tawayay na ti si nu kwa. Ləkuləm dek anəpəl kuli, ku way way do ke təwi gayan ya əgray ni.

²⁴ « Ləkuləm ndam Tiyatir ndahan ni kəbum kəfumki ahər ke Melefit. Ləkuləm ti kicəmi ma ga wal ni ndo, kəcahum ere ye ti mis nday nani tədəm zlam manjahani ge *Seteni ni ndo. Ləkuləm nahəma ere ye ti nəhi ana kuli grum ni ti əbi. ²⁵ Ay ti ere

† **2:13** A Pergam ti mələñ gəfakani ge meviyekiki zlam ana Zəs melefit gəfakani ga ndam Gres ni əbu. Ahay nahən əbu, tazləbavü bay gəfakani ga ndam Rom ni akada nañ melefit eslini. Yezu ədəm kərsi ge Seteni əbu a Pergam ti azuhva zlam nday nani. † **2:15** Məñjaki ke ere ye ti məbəkiani ka 2.6 ni. § **2:20** Zezabel ti wal ga bay Akab ga həd Izireyel ahaslani (1 Bəbay 16.31). Zezabel ti wur Izireyel do, ahənĵioru ahər a həd ana Bal melefit ga ndam Kanañ. A Wakita ge Melefit bu ni ti wal ya əgosay mis ti tədəbay divi ge Melefit ba ni lu tazalay nañ Zezabel.

ye ti nēhi ana kēli ni ti nihi : Gəsumkabá ma ya nēhi ana kēli na, kəmbərənjum ba duk abivoru ana sarta goro ya anarja ni.

²⁶ « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana, àgəskabá ere ye ti nawayay na duk abivoru ana vad gayan a nahəma, anəvi njədə ga məgur jiba gərgərani. ²⁷ Maslaŋa nani ti emigi bay bilek-bilekeni, amahətay jiba nday nani àna aday ga ara ; aməgri ana tay ti akada ga maslaŋa ya ti ehəbkaba misek ge elifisł a təzlu-təzlu ni. * ²⁸ Anəvi njədə ga magray zlam nday nani akada ga Baba ya əvu ni. Maslaŋa nani ti anəvi banti ya ti acalaya ge dūena ni daya. †

²⁹ « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

3

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ja təcakalavu a Sart ni

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Sart ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti məsuf ge Melefit təfəŋ adəskəla akaba boŋgur təfəŋ adəskəlani ni. Pakama gayan ni ti nihi, àdəm : Nəsəra təwi gayak ya ti kəgray na. Mis tədəm nak ti kəŋgəta sifa, ambatakani do nak məmətəni sawan. ² Nak kəbu kendevertu wudak, ay ti cikaba. Zlam nahan əgəjənifuka, àmət ndo, ay ahər àdəm zay njədə gayak, do ni ti zlam gani nani day ara amət. Nəmənjələna ana təwi gayak na, nipi ti əsli arana kə meleher ge Melefit goro do. ³ Sərki ka ma ge Melefit ya ti kici ahaslani ni. Sərki ahəməmam kəgəskabu ma gani ahaslani ni. Kəsərki ti gəskabá, mbatkaba majalay ahər gayak na. Tigi ti kipiđekvu do nahəma, anara afa gayak a. Anara ti akada ga zal akal ni, akəsər sarta gani do. ⁴ Ay ti ndam gayak ndahan 6al təbu a Sart ti azana gatayani təgəs arda ndo. Nday məbakabu azana bəđ-bəđani, amasawaday akaba tay, adaba təsliki tata.

⁵ « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, aməbakabu azana bəđ-bəđani, anəbəkia slimi gayan ka wakita day-day do. A wakita nani bu ni ti nəbəkia slimi ga ndam ya təŋgəta sifa ni. Kə meleher ga Baba akaba kə meleher ga məslər gayan nahəma, anədəm vay-vay nan ti mis goro.

⁶ « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ja təcakalavu a Filadelfi ni

⁷ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Filadelfi ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti nan *njələtani, nan jireni ni, nan ti lekili ga bay Devit əfəŋ a ahar bu . Tamal əzləkaba mahay a ti maslaŋa nahan əzləkvu koksah, tamal əzləkva day maslaŋa nahan əzləkaba koksah. Pakama gayan ni ti nihi, ⁸ àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na. Nəsəra njədə gayak əhəca, akaba nani dek kəmbərənj nu ndo, kəgəskabá pakama goro a. Nihi nahəma, nəzləkukaba mahay a, maslaŋa ya ti esliki məzləkvu mahay nani ti əbi. ⁹ Nəhuk nahəma, ndam ya təcakalavu ga madəbay *Seteni, tədəm nday ndam *Zude ambatakani do tasəkad malfada, nday ndam Zude do ni, ere ye ti anəgri ana tay ni nihi : anəfəki ŋgasa ka tay, ti təra təbəhaduk mirdim meleher ndiđa ndiđa ana had. Nahkay ti atəsər nu nəbu nawayay kur. ¹⁰ Nak ti kəgəskabá pakama goro na, kəmbərənj ndo. Nahkay nu day anahətay kur ka sarta ga daliya ya amərkia ka ndam ga duniya dek ni, anəmbərənj kur do. Daliya gani nani ti ecirkaba mis a : mis ndahan goro, mis ndahan ti ni goro do. ¹¹ Nu nəbu nanja wudak. Gəskabá ma ya ti nəhuk na lala, kəmbərənj ba. Nak kəbu àna sifa ya nəvuk ga sulum adaba kəyefiŋa kà zlam magudarana ni : tigi ti kəmbərənj ma goro ndo nahəma, maslaŋa əbi amazafuka sifa gani nana bi.

¹² « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anafəkad nan, emigi medikedik ga *ahay gəđakani ge Melefit goro ni, amanjəhad a mələj sulumani nani bu ga kanğay-kanğayani. Anəbəkli slimi ge Melefit akaba slimi ga kəsa gəđakani ga bay Melefit goro ka nan. Kəsa gani nani ti Zeruzalem məweni ya ti Melefit aməslərbiyu ka had ni. Anəbəkli slimi goro məweni ka maslaŋa nani daya.

¹³ « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ja təcakalavu e Lewudisi ni

¹⁴ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Lewudisi ni. Pakama gani nani ga Bay ya ti təzalay nan “Aya Nahkay !” ni. Nan Bay magray sedi jireni, əsəkad malfada do, ere ye ti Melefit əgraya ni dek ti ahar gayan əkibu daya. Pakama gayan ni ti nihi, ¹⁵ àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na : nak liŋ-liŋ do, nak war-war do daya. Hojo nak liŋ-liŋ ahkay do ni nak war-war. ¹⁶ Ay ti nak liŋ-liŋ do, nak war-war do,

* 2:27 Mənjay Limis 2.8-9. † 2:28 Banti ya ti acalaya ge dūena ni ti Krist. Mənjay Mangahani 22.16.

nak lu6uk-lu6uk, nahkay ti nara nahəŋgaya kur a ma goro ba tuwəf. ¹⁷ Kəbū kəđəm elimeni gayak əbu, kəŋgəta zlam a, ere ye ti ahacukkiwu ni əbi. Ambatakani do ŋgay nak kəbū kasay cicihi, araja gayak əbi, nak talagani, nak wulufani, nak a mahayma ti kəsər do. ¹⁸ Nihi zla nahəma, nawayay ti ra afa goro a, səkum gru masladani, əgi njələlatani a aku bu ni. Nahkay ti ekigi bay ge elimeni ededīŋ ededīŋeni. Səkum azana bəf-bədani ti kəbakabu, kəŋgah vu gayak nahkay ti akagraj mimili va do. Səkum haf ge eri daya ti kəgraki ke eri gayak ni, nahkay ti ekipi divi. ¹⁹ Nu ti ndam goro ya nawayay tay ni tamal təgudara zlam a ti nəhiki ana tay, natraŋki tay. Nahkay ti mbatkaba majalay ahər gayak a, kava njaŋ-njaŋ ga magray təwi a. ²⁰ Ci day, nu hi kə mahay, nəbu nəzalay. Tamal ti maslaŋa əcia dəŋgu goro a, əzləkaba mahay a nahəma, nəhuriyu afa gani. Nəhuriya ti nəzum zlam ata naŋ, naŋ day azum zlam ata nu.

²¹ « Maslaŋa ya ti əyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba nu a bay goro bu. Amanjəhad ti akada goro ya ti nəyefiŋa kə zlam magudarana, nəra, nu nəbu manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba Baba ni.

²² « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci ere ye ti *Məsuf Njələlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

4

Mahay məzləkabana e melefit ba

¹ Əra əhua ma na nahkay ti nipi mahay məzləkabana e melefit ba. Eslini dəŋgu ga maslaŋa əhənday akada ga mezlelim ni. Dəŋgu nani ti ga maslaŋa ya ti əhu ma enjenjeni ni. Əhu ahkado : « Cəlaya ahalay ha. Kəcəlaya ti nədəfukki zlam ya ti amagravu ni. »

² Eslini *Məsuf ge Melefit əgəs nu həya, mək nipi kərsi ga bay mafəkadani e melefit bu, maslaŋa əvu manjəhadviyani dəgama. ³ Maslaŋa gani nani ti əbəlay kay akada ga akur sulumani ya təzalay zespī ni, akada akur ya təzalay sarduwar ni daya. Kərsi gani nani ti makwal əvelīŋ tekesl. Makwal ni asladay akada ga akur ya təzalay imarot ni. ⁴ Kərsi ndahaŋ kru kru cə mahar fad təfəŋ kə gəvay ge kərsi nani təvelīŋ carra, mis gədəkani təvu dəgama dəgama manjəhadviyani. Nday məbakabu azana bəf-bədani, mēfedey ahər əna elpindīŋ ga gru. ⁵ A kərsi gani nani ye e kidiŋ bu ni ti avər abay aku, dəŋgu tahənday, avər adi aday. Eslini cəŋgel təbu adəskəla təsladəy

mələŋ kama ge kərsi ga bay ni. Cəŋgel nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni. ⁶ Zlam nahəŋ əvu kama ge kərsi ga bay ni, ere gani akada dəluv, asladay mələŋ akada ga kutrum ni, ahələba eri a vərut.

Zlam ndahaŋ təbu fad, nday əna sifa, təfəvū kərsi ni e kidiŋ vu kə palahar gani fadani dək. Zlam gani nday nani ti meleher gatay akaba ələŋ gatay ni dək eri trakokwa trakokwa. ⁷ Zlam bəlaŋ gani təzavu ata mazlahku, ye cə ni təzavu ata wur kokur, ya mahkər ni meleher gani təzavu ata ge mis, ya fad ni ti ni təzavu ata məjəvu ka ya ti məjəvu ni ahar ni. ⁸ Zlam nday nani fadani ni kərpaşla təfəŋ kə tay muku muku, vu gatay ni dək eri trakokwa, gwar a huđ bu akaba gwar ka dala dək. Mələfat akaba məlavad gani do dək tidi limis, təmbrəŋ do, təbu tədəm :

« Bay geli Melefit, nak Bay njədə-njədani, nak kəbū njələta, njələta, njələta.

Nak ti kva ahaslani nak kəbū, nak kəbū nihi, akələbu kama daya. »

⁹ Zlam nday nani fadani təbu tidii limis ana Bay ya ti naŋ əbu manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu, naŋ əbu əna sifa, əmət dəy-dəy do ni. Kəla ya ti tidii limis ga məzləbay naŋ akaba təgri səsī nahkay ni ti ¹⁰ nday gədəkani kru kru cə mahar fadani ni tabəhadī mirdim ana Bay ya ti naŋ manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu, əmət dəy-dəy do ni. Tabəhadī mirdim, tazləbay naŋ. Tabəhadī elpindīŋ gatay kə meleher ga Bay manjəhadani e kərsi bu ni, tədəm :

¹¹ « Bay geli Melefit, nak kəgraya zlam a dək. Kəgraya zlam a dək, nday təbu nahkay ti ka mawayay gayak.

Nahkay zla nahəma, kisliya ti ku way way do məzləbay kur,

mədəm nak gədəkani, mədəm nak njədə-njədani. »

5

Wur Təmbak akaba wakita

¹ Eslini nipiŋ wakita mifedəkabani kə bay ya ti manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu ni a ahar ga dəf bu. * Wakita nani ti palahar gani cecəni məbəkiani, ma gani mədəbəŋakabiyanı əna zlam mələŋ adəskəla daya. ² Mək nipi *məslər ge Melefit njədə-njədani ədəm ma kay kay, ədəm ahkado : « Way esliki məhəlkiya zlam ya ti təndəbəŋakabiyyu wakita ni əna naŋ na ga mēpelkaba wakita na tata ni way ? »

³ Ay ti ku e melefit bu, ku ka hađ, ku a hađ bu, maslaŋa əbi esliki mēpelkaba wakita na ga məməŋjiyanı a huđ gani vu bi.

⁴ Eslini nitəwi dal-dal adəba tədi ahər ana maslaŋa ya ti esliki mēpelkaba wakita na ga

* 5:1 Ka sarta ga Yezu ti wakita dək zəbalani, mis tēfedəkabu ; ga məŋgat mələŋ ya tawayay ni si tēpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi.

məmənjiyani a huɗ gani vu ndo. ⁵ Ay bəlan e kidin̄ ga nday gəɗákani ni bu áhu : « Kitəwi ba. Nihi nahəma mazlahku ábu, nan̄ ti ge dini ga Zuda, nan̄ wur huɗ ge Devit ; éyefiŋa kà ndam ezir ge Melefit a. Nan̄ ti esliki : ahalkia zlam adəskəlani ya tándəbaŋakabiyu wakita ni ána nan̄ na ga mepelkabana tata. »

⁶ Eslini n̄ipi Wur Təmbak micikeni jika e kidin̄ bu kama ge kərsi ni. Zlam ndahan̄ fadani ni akaba nday gəɗákani ni tēveliŋ nan̄. Wur Təmbak gani nani ti edrem adəskəla. Eri gani day adəskəla ; eri nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni, Melefit əslərbiyu tay ka haɗ dek. Wur Təmbak gani nani ti amənjavu akada ga wur təmbak ya tisiŋa ni. ⁷ Wakita ni áfəŋ kà Bay ya ti manjəhadani dəgama e kərsi bu ni a ahar ga ɗaf bu. Eslini Wur Təmbak nakəŋ ɔru ázay wakita ni. ⁸ Nan̄ nakəŋ ára áza wakita na ti zlam fadani ni akaba gəɗákani kru kru cə mahar fadani ni tábəhad mirdim grik kə meleher ga Wur Təmbak ni. Nday ɗekeni ána tində a ahar bu akaba hijiyem ga gru mərəhvani ána tersel pisl pisl. Tersel gani nani ti zlam mahəŋgalani ga ndam ge Melefit ya təhəŋgalafəŋa kə Melefit a ni. ⁹ Nday nakəŋ tidi limis məweni, təɗəm : « Nak ti kislia mazay wakita na, kislia məhəlkia zlam adəskəlani ya tandəbaŋakabiyu wakita na ána nan̄ na daya.

Adaba təkada kur a, kəmbiaya mis a dek ana Melefit ána mimiz gayak na :

mis ya təzlapay ma həma ni dek, ge dini dek, ga jiba dek akaba ga haɗ gərgərana dek, kəmbiaya tay a.

¹⁰ Kəgray nahkay ti tigia ndam jiba gayak a, nak kəgur tay, tigia ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit kə meleher ge Melefit geli daya.

Nday gani etigi bəbay ka haɗ. »

¹¹ Eslini n̄ipi məslər ge Melefit miliyem ehimeya, təcəlvu do, n̄ici limis gatay ya tidi ni. Nday nakəŋ tēveliŋ ahār ana kərsi ni, ana zlam fadani ni, akaba ana gəɗákani ni. ¹² Nday nakəŋ təbu tidi limis kay kay, təɗəm : « Wur Təmbak ya təkad ni əslia ti mis təhəŋgriuru ahār a haɗ, təzləbay nan̄ akaba tidi limis, adaba nan̄ njəɗa-njəɗani, agur zlam dek, nan̄ ábu ána elimeni, əsəra magray zlam a dek. »

¹³ Eslini n̄ici dəŋgu ga zlam ya Melefit əgraya tay a ni dek təbu tidi limis. Zlam ya ti agavala ni, ya ka haɗ ni, ya a haɗ bu ni akaba zlam ya ti a ɗəlvu bu ni təɗəm : « Məzləbum Bay ya ti e kərsi bu ni, məzləbum Wur Təmbak ni daya. Məhəŋgriuru ahār a haɗ ana tay adaba nday təgur zlam dek. Mətəkumi ahar ana tay daya.

Məgrum zlam nday nani dek ga kanjaya-kanjayani. »

¹⁴ Zlam fadani nakəŋ təɗəm : « Aya nahkay ! » Təra təɗəma nahkay nahəma, gəɗákani ni tábəhad mirdim meleher ndiɗa ndiɗa ana haɗ ana Bay ya e kərsi bu ni akaba ana Wur Təmbak ni, təhəŋgriuru ahār a haɗ ana tay.

6

Wur Təmbak ni ezliri ana mepelkaba wakita

¹ Eslini n̄ipi Wur Təmbak nakəŋ əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na bəlan gana. Ára əzəkia nahəma, n̄ici zlahay ga zlam bəlan e kidin̄ ga zlam fadani ni bu ahənday kay kay akada ga avər ya adi aday ni, áɗəm : « Ra ! » ² N̄ipi ti pilis bəɗ-bəɗani, mis áki digusa manjəhadani, alaka áfəŋ a ahar bu. Təvia elpindiŋ a, adaba esliki meyefiŋeni kà zlam dek, əsləka ɔru ga makadvani ti mēyefiŋ ka zlam keti.

³ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ye cə na. Ára əzəkia ti n̄ici dəŋgu ga zlam ye cə e kidin̄ ga zlam fadani ni bu ni, áɗəm : « Ra ! »

⁴ N̄ipi pilis nahan̄ ndizeni áharaya, mis áki digusa. Maslaŋa gani nani ti təvia maslalam gəɗakana, təvikiva njəɗa ga məzəkibiyu silik ke mis ka haɗ a ti tábəzlvu e kidin̄ gatay bu.

⁵ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na ya mahkar na. Ára əzəkia ti n̄ici dəŋgu ga zlam ya mahkar e kidin̄ ga zlam fadani ni bu ni, áɗəm : « Ra ! » Nəmənjoru mək n̄ipi pilis diliŋ-diliŋeni áharaya, maslaŋa áki digusa, kilə áfəŋ a ahar bu ga makay zlam. ⁶ N̄ici dəŋgu ga maslaŋa ahəndabiyu e kidin̄ ga zlam fadani ni bu, áɗəm : « Siŋgu ge təwi ga rukani asəku *alkama agodu bəlan ciliŋ, tamal hay ti ni agodu mahkar ciliŋ. » Áhi ana bay ya ti nan̄ ke pilis ni keti : « Zum nday ata amal nahəma kijifiŋ ba. »

⁷ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya fadani na. Ára əzəkia ti n̄ici dəŋgu ga zlam ya fadani ni áɗəm : « Ra ! » ⁸ Nəmənjoru mək n̄ipi pilis ázavu ata azək áharaya, maslaŋa áki digusa. Slimi ga bay nani Kisim, məlan̄ ge *kisim adəboru nan̄ kəlan̄. Təvia njəɗa ana tay ka palahar ga haɗ bəlan̄ a huɗ ga fadani ba ga mabazl mis ána maslalam a, ána ləwir a, ána arməwər gərgərana. Təvia njəɗa ana tay ga magray ti zlam ge gili cudayani tábazl mis daya.

⁹ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya zlamani na. Ára əzəkia ti n̄ipi diksi ga ndam ya tábazl tay adaba təgəskabá ma ge Melefit a akaba təgrakia sedi a ni. Nday ti təvu a huɗ ga məlan̄ *meviyekiki zlam ana Melefit ni bu.

¹⁰ Nday nakəñ təzlah kay kay, tədəm : « Bay geli gəđakani, nak jireni, nak *njəlatani; akagrafəña seriya kə mis ya təbu ka had, tábazl leli na ti ananaw ? Akatrađvù tay ti ananaw ? » ¹¹ Tàra tədəma ma na nahkay nahama, təkəki azana bəđ-bəđani ka tay dek, təhi ana tay ahkado : « Besəma àkiva guzit, adaba bəza ga məñ gekuli ndahañ təbu təgri təwi ana Melefit akada gekuli ni, Melefit àvia divi ana mis a ti tábazlkivu tay ke kulı. Ahàr àđəm tábazlaba tay a dek day kwa. »

¹² Eslini nipi Wur Təmbak ni, àzəkia zlam mandəsañakabiyu wakita ya muku na. Àra àzəkia ti had àdaday kay kay. Fat əgi diling-diling akada jembey. Kiyi day əgi ndize akada mimiz. ¹³ Bonğur tətədbiyu e melefit bu, tādəgaya ka had a akada ga bəza ga *wəruv manğalakani ya aməđ gəđakani abafəña tay kə məñ gana ni. ¹⁴ Hud melefit efədevu akada ga wakita ya efədevu ni, əsləkaba eslina. Həma akaba had ya e kidin ga daluv bu ni dek təsləkaba a məlan gatay ba. ¹⁵ Bəbay ga had ni dek, gəđakani, gəđakani ga ndam slewja, ndam ge elimeni, ndam ya njəđə fəñ ka tay ni, mis ndahañ ni dek, evidi akaba nday ye evidi do ni təbu a ahuzl bu, təbu e kidin ga hudəkum bu. ¹⁶ Təhi ana həma ni akaba ana hudəkum ni ahkado : « Dəđumkiaya ke leli a, ngahumfəña leli kə bay manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu na ti əpi leli ba; ngahumfəña leli kə Wur Təmbak na daya, adaba àzuma bəruv a. ¹⁷ Adaba vad mazum bəruv gatay daldani əñjia. A vad gani nani ti maslaña àbi amatamfəña kə tay a bi. »

7

Ndam ya ti təhəndakia zlam ge Melefit ka tay a ni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit fad nday jika jika kə sliri ga məlan fadani dek. Nday təbu təcafəña aməđ ga məlan na dek ti àdaday ka had ni ba, ka daluv ba akaba ka məngəhaf ku bəlan ba simiteni. ² Melefit ti Bay ga sifa; nipi məslər gayəñ nahəñ keti nañ àbu əsləkabiya gwar egezi a, zlam ge Melefit ga mahəndakiani ke mis ni fəñ a ahar bu. Məslər nakəñ əzlah kay kay, àhi ana məslər ndahañ fadani ya Melefit àvi njəđə ana tay ga magudar had akaba daluv ni, àhi ana tay ahkado : ³ « Kəgudarum had, daluv akaba məngəhaf fəñ ba, si mahəndakia zlam ge Melefit kə meleher ga ndam məgri təwi ana Melefit geli na day kwa. » ⁴ Eslini təcaluaya mis ya ti təhəndakia zlam ge Melefit ka tay na : nday dəbu din àna dəbu kru kru fad mahar fad, nday ge dini gərgərani ge Izireyel ni dek. ⁵ Ge dini ga Zəda mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Rəbeñ mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Gad mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Eser mis dəbu kru mahar cə, ge

dini ga Naftali mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Manase mis dəbu kru mahar cə, ⁷ ge dini ga Simeyən mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Levi mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Isakar mis dəbu kru mahar cə, ⁸ ge dini ga Zabuloñ mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Zəzef mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Benjemen mis dəbu kru mahar cə.

Mis macakalavani dal-dal kə meleher ge Melefit

⁹ Eslini nāməñjoru, nipi mis macakalavani dal-dal, maslaña əcal tay koksah. Nday nani ti mis ga had gərgərani dek, ga jiba gərgərani dek, ge dini gərgərani dek akaba ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek. Nday təbu micikeni jika jika kama ge kərsi ga Bay ni, kə meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dek məbakabu məgudi bəđ-bəđani, ahar ga təba təfəñ kə tay dek a ahar bu, təzləbay Melefit àna nañ. ¹⁰ Nday nakəñ təzlah kay kay, tədəm : « Təhəngay leli ti Melefit geli manjəhadani e kərsi bu ni nday ata Wur Təmbak ni. » ¹¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit jika jika təvelinjia ahàr ana kərsi ga bay na, ana gəđakani na akaba ana zlam fadani ya àna sifa na. Nday nakəñ təbəhad mirdim, meleher ndiəfa ndiəfa ana had, təzləbay Melefit, ¹² tədəm :

« Aya nahkay !

Melefit geli ni, nak a bay gayak bu, nak kəsəra zlam a.

Məgruk səsi, məhəngrukuru ahàr a had, adaba kislia ga məgur zlam a dek, nak njəđə-njəđani,

nahkay mazləbay kur ga kanğay-kanğayani.

Aya nahkay ! »

¹³ Eslini gəđakani bəlan e kidin ga nday kru kru cə mahar fadani ni bu àhu ahkado : « Mis nday hini məbakabu məgudi bəđ-bəđani ni ti ndamam, təsləkabiya eley ? »

¹⁴ Nəhəngriřəñ, nəhi : « Bay goro, nu nəser do, nak kəsəra sawəñ timey. » Nañ nakəñ àhu nahəma : « Hini ti ndam ya ti təbesəbiya daliya dal-dalana, təmbrəñ məfəki ahàr ke Melefit ndo ni. Nday gani ti ndam ya təbarafəña məgudi gatay àna mimiz ga Wur Təmbak a ti məgudi gatay ni tiği bəđ-bəđani ni. ¹⁵ Azuhva nani ti nday təbu kəlavad micikeni kə meleher ge Melefit nañ manjəhadani e kərsi gayəñ bu, təzləbay nañ a ahay gayəñ bu məlafat akaba məlavad gani do dek. Bay ya ti nañ manjəhadani dəgama e kərsi bu ni aməfi ahàr ana tay. ¹⁶ Ləwir aməwər tay va do, yam day amakad tay va do. Fat akaba endif day atəgri arəña ana tay do. ¹⁷ Adaba mam, Wur Təmbak micikeni e kidin ge kərsi ga bay ni bu ni amajəgay tay, aməhəloru tay ka məlan ga yam ya ti anğəz, ədəl day-day do, avay sifa ni. Melefit àna ahar gayəñ aməgriaba yam tuway ana tay e eri ba dek. »

8

Wur Təmbak ni ɛndeveriŋa məzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na

¹ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya adəskəlani na. Əra əzəkia nahəma, zlam ya a huđ melefıt bu ni dek təmbrəŋ madadəni, təwər day əbi dedik-dedik, agray minit kru mahkər. ² Eslini nipi *məslər ge Melefıt adəskəla micikeni kə meleher ge Melefıt; təbi mezlelim adəskəla ana tay.

³ Nipi məslər ge Melefıt nahanə ərə hiyyem ga gru a ahar bu; hijiyem ni ti teviyekviyu haf ya ezi akada ge tersel ni. Məslər ge Melefıt nakəŋ ərə ɛcıkfəŋ kə gəvay ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefıt ni. Təvia haf ya ezi akada tersel na dal-dal ge meviekieni ana Melefıt ti azək gani mınjikioru ke Melefıt, ti Melefıt mıcı mahəŋgalay zlam ga ndam gayan *njəlatani ni dek ərə azək ga haf ni. Nahkay məslər nakəŋ ɛviyekki ka zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefıt ni, kə meleher ge Melefıt nar dagama e kərsi gayan bu. ⁴ Nanə ərə eviyek haf ya ezi akada tersel ni nahkay ti azək gani əharaya a ahar gayan ni ba, əcəloru agavəla afa ge Melefıt, nahkay Melefıt ɛci mahəŋgalay zlam ga ndam njəlatani gayan ni dek. ⁵ Eslini məslər ge Melefıt ni əzay hijiyem ga gru ni, ədaya aku a məlanə ya teviyekiki zlam ana Melefıt ni ba, əbiviyye e hijiyem ga gru ni vu pisl. Əra əbaviyye nahkay nahəma ədəvabiyu ka had. Əra ədəvabiya ti avər ədi aday sak kay, huđ melefıt əhənday, avər əbay aku asladay məlanə, had ədaday dal-dal daya.

Mezlelim adəskəlani ni

⁶ *Məslər ge Melefıt adəskəlani ya mezlelim təfəŋ kə tay adəskəlani ni təslamatavu ge mivi mezlelim gatay ni.

⁷ Məslər ge Melefıt ye enjenjeni e kidin gatay ya adəskəlani bu ni ɛvi mezlelim gayan ni. Əra ɛvia mezlelim na ti koskosay ga avər, aku akaba mimiz mebedeveni tadəgaya ka had a. Had ni ɛsevu məlanə mahkər, palahar gani bəlanə aku əzumaba. Kəla mənə ga zlam mahkər lu ti bəlanə e kidin gatayani bu aku ɛviyekaba. Kəzir midəni dek aku ni əzumaba daya.

⁸ Eslini nanə ye cu ni ɛvi mezlelim gayan ni. Əra ɛvia ti zlam nahanə gədəkani akada həma, aku ərə azum, tizligiyu a *dəluv gədəkani vu. Nahkay dəluv ni ɛcekvu məlanə mahkər, palahar gani bəlanə ɛgi mimiz. ⁹ Kəla zlam ya a huđ ga yam bu ərə sifa ni mahkər lu ti bəlanə e kidin gatayani bu əmət. Kəla *slalah ga yam mahkər lu ti bəlanə e kidin gatayani bu əhuəkaba ŋguc ŋguc.

¹⁰ Eslini nanə ya mahkər ni ɛvi mezlelim gayan ni. Əra ɛvia ti bəŋgur gədəkani

ətədbiyu e melefıt bu. Bəŋgur gani nani asladay akada aku ga vala-vala ni. Dəluv ya ka had ya ti yam gani acuhway ni dek ti kəla dəluv mahkər lu bəŋgur ni adəkiaya ka bəlanə gana. Adəkiaya ka məlanə ga yam ya ədəl do na daya. ¹¹ Bəŋgur nani ti slimi gayan Bilek-bilek, eslinə dəŋgu krec. Kəla dəluv mahkər ya yam gani acuhway ni lu ti bəlanə e kidin gatayani bu ni ti yam gani ɛgi bilek-bilekeni. Mis kay tisya yam na. Təra tisya yam na ti təməta adaba yam ni ɛgia eslinə dəŋgu krec.

¹² Eslini nanə ya fad ni ɛvi mezlelim gayan ni. Əra ɛvia ti fat əsladay lala va do, akada ɛcekvu mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanə gana. Kiyi day ɛgia nahkay. Kəla bəŋgur mahkər lu ti bəlanə e kidin gatayani bu əsladay va do. Nahkay ga məlafat məlanə əsladay lala va do akada masladani gani ɛcekvu məlanə mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanə gana. Mələvad gani day nahkay.

¹³ Eslini nəmənjoru keti, nipi məjəvu nanə ərə ahar drin a huđ melefıt bu, etəwi kay kay, ədəm: « Wanua! Daliya! Daliya əmərkia ke mis a duniya ba. Məslər ge Melefıt təbu mahkər tivı mezlelim gatay ni fanə ndo. Etivia mezlelim gatay na ti mis atəkəy daliya dal-dal. »

9

¹ Eslini nanə ya zlam ni ɛvi mezlelim gayan ni. Əra ɛvia ti nipi bəŋgur nahanə ətədbiyu e melefıt bu, ədaya ka had a. Təvia lekili ge *evid gədəkani ya a huđ ga had bu na.

² Nahkay bəŋgur ni əzləkaba evid na. Əra əzləkaba ti azək əharaya dəl-dəl, azək gani akada ga aku kayani ni. Azək ni əsəki fat mək məlanə ɛgi zin-zin. ³ A huđ ga azək ni bu nahəma, eyəw təharaya ka had na dek slirbiəba. Təvia njəda ana eyəw na ga məbal mis akada ga andra na. ⁴ Təhi ana tay ahkado: « Kəgudarum kəzir ba, kəgudarum mənəghaf ba, kəgudarum zlam məfatani ndahanə ba daya. Grumi daliya ana ndam ya ti təhəndaki zlam ge Melefıt ka tay kə meleher ndo ni cilin. » ⁵ Təvi divi ana eyəw ni ga mabazl mis ni ndo, təvi divi ana tay ga məgri daliya ana mis ni kiyi zlam cilin. Eyəw nday nani ti təbal mis; məwər gani ti akada ga andra ya əbəla mis a ti awər ni. ⁶ A huđ ge kiyi zlamani ni bu ni ti mis ni atadəbay kisim ərə ahar gatay, ay ti atədi ahər do. Mis ni atawayay məmətəni, ay ti atəmət do, kisim ni amacuhwafəŋa kə tay a drin.

⁷ Eyəw nday nani ti təzavu akaba pilis ya takoru ərə tay ka kadvu ni. Zlam ndahanə təki ka tay ka ahər akada elpindinə ga gru. Meleher gatayani day akada ge mis ni. ⁸ Məhər ga ahər gatay day zilip zilip akada ga wəl ni. Aslər gatay ni day akada ga mazlahku ni. ⁹ Gugum gatay ni akada

məwəlani àna maslpara ga ara. Daday ga kərpasla gatay ni ahənday akada ge seret ya ti təwəlfəŋja tay kə pilis a, tacuhworu àna tay ka kadvu ti tahənday ni. ¹⁰ Hutul gatay ni njədə njədə akada ga andra ni. Nahkay kiyi zlam tislīki məgri daliya ana mis àna məbal mis vəzak vəzak àna hutul gatay ni. ¹¹ Eyəw ni ti nday təbu àna bay gatay. Bay gani nani ti agur evid gəḏakani ya a huḏ ga huḏ bu ni. Təzalay naŋ àna ma *Hebri Abadoŋ, àna ma Gres ti ni Apoliyoŋ. *

¹² Daliya ye enjenjeni ni ti àndava. Nihi nahəma, daliya ndahaŋ təbu kama cə.

¹³ Eslini məslər ya muku ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nīci dəŋgu ga maslaŋa àhəndabiyu ka gəjək ga məlaŋ fadani ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit kə meleher gayan ni. ¹⁴ Maslaŋa nani àhi ana məslər ya muku, èvi mezlelim ni ahkado : « Picehaba məslər fadani məwəlani kə gəvay ga zalaka gəḏakani Efre na. » ¹⁵ Naŋ nakəŋ àra ècia ma ya təhi na ti èpicehaba məslər fadani na. Məslər nday nani ti Melefit àdaba tay ga moru mabazl mis a : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani. Àdaba tay a nahkay ti, ti tğray təwi nani ke vi nani, ke kiyi nani, ka fat nani, ana njemdi nani daya. ¹⁶ Məslər nday fadani ni ti ndam slewja gatay təbu dal-dal, nday àna pilis. Eslini təhu nday miliyem diŋ diŋ cə. ¹⁷ Ere ye ti nipi ni ti nihi : pilis mis təki ka tay. Mis ni məwəlvani àna maslpara ga kadvu. Maslpara gatay ya təwəlvu àna naŋ ni ndize-ndize akada aku, cekəleti-cekəleti, azaywur-azaywur. Ahər ge pilis ni akada ga mazlahku ni, aku, azək akaba zlam nahəŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni tahəraya a ma gatay ni ba. ¹⁸ Zlam nday hini mahkərani ni ti tğri daliya ana mis dal-dal : aku, azək akaba zlam nahəŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Tahəraya a ma ge pilis ni ba, təbazl mis : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani. ¹⁹ Nahkay pilis ni tislīki məgri daliya ana mis àna zlam ya àniviyu ana tay a ma bu ni. Hutul ge pilis ni day zlam ga kadvu, tğri daliya ana mis àna naŋ. Hutul nday nani akada gavan, ahər təki ka tay ga məgri daliya ana mis àna naŋ.

²⁰ Mis ndahaŋ tğgəjənia. Nday nani ti zlam mahkərani ya ti təbazl mis ni tğri arəŋa ana tay ndo. Akaba nani dek təmbatkaba majalay ahər gatay na ndo. Nday təbu tagroru təwi gatay ya ahaslani ni zlam gatay : tazləbay seteni, tagray pəra. Pəra nday nani ti tagraya tay ga gru a, ndahaŋ ge virzegeni a, ndahaŋ ga akur, ndahaŋ ti ni ge biyem. Zlam nday nani tipi divi do, tici slimi do, təsawəday koksah daya. ²¹ Mis nday nani ya tğgəjəni ni təmbatkaba majalay ahər gatay

na ndo : təmbrəŋ matak gatay ni ndo ; təbu tabazl mis, tagray mesəwehvu, tigi akal kek-ileŋja zlam gatay.

10

Məslər ge Melefit akaba wakita gəziteni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahəŋ njədə-njədani àhəraya e melefit ba. Məslər gani nani àbakababiyu endəwi ga maklaḏas, ahər gayan ni mēfedeni àna makwal, meleher gayan akada fat, asak gayan day təzavu ata arəd ga aku ya agəs zlam gəḏək ni. ² Wakita gəziteni àfəŋ kə məslər ni a ahar bu məzləkabana. Àfəkadki asak ga ḏaf gayan ni ka *ḏəluv gəḏakani, asak ga gəjər gayan ni ti ni ka huḏ. ³ Naŋ nakəŋ àzlah kay kay akada ga mazlahku ya avalahay ni. Àra àzlah nahkay ti nīci avər ahəŋgrifəŋbiyu, àdi aday sak adəskəla. ⁴ Nàra nīcia ga avər ya àdi aday na ti nawayay nəbəki ere ye ti aday ga avər təḏəm ni. Ay ti nīci dəŋgu ga maslaŋa nahəŋ àhəndabiyu e melefit bu, àḏəm : « Ere ye ti aday ga avər təḏəm ni ti kəbək ba, kəhi ma gani ana maslaŋa ba daya. »

⁵ Eslini məslər ge Melefit ya ti àfəkadki asak bəlaŋ ka ḏəluv gəḏakani, asak bəlaŋ gani ti ni ka huḏ ni àtəloru ahar ga ḏaf agavəla, ⁶ àmbaday àna slimi ge Melefit ḏək adaba Melefit ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, àgraya məlaŋ ya agavəla na akaba zlam ya ti a huḏ gani bu na dek, àgraya huḏ akaba zlam ya ti təki na dek, àgraya yam akaba zlam ya ti a huḏ gani bu na dek. Məslər ge Melefit nakəŋ àmbaday, àḏəm : « Ere gani ara agravu nihi huya edēdin, sarta gani àbi. ⁷ Ay ka fat ya ti məslər ge Melefit ya ti adəskəlani ni emivia mezlelim gayan na nahəma, Melefit emendeveŋ zlam gayan mangahani ni. Zlam mangahani nani ti àhia ma gana ahaslana ana ndam məgri təwi ya tahəŋgaray *pakama gayan na. »

⁸ Eslini maslaŋa ya ti àhubiyu ma kwa e melefit bu ni àhu keti : « Ru kaza wakita məzləkabana ya àfəŋ a ahar bu kə məslər ge Melefit micikeni jika, asak bəlaŋ ka ḏəluv gəḏakani, asak bəlaŋ gani ti ni ka huḏ na ni. »

⁹ Nahkay nərəkioru ka məslər nakəŋ, nəhi məvu wakita gəziteni ya àfəŋ ni. Eslini àhəŋgrifəŋ, àhu : « Za ti kəndavū. A ma gayak bu nahəma, amanja new-new akada amu, eminjua a huḏ va ti emigi bilek-bilek. »

¹⁰ Eslini nəzafəŋa wakita gəziteni na kə məslər na, nəvi ana ma tiyuk. A ma goro bu nahəma, new-new akada amu, ay nàra nànda ti ègia bilek-bilek a huḏ goro ni ba. ¹¹ Təhu keti : « Melefit àḏəmkia ma ka jiba gərgərana, ke mis ga huḏ gərgərana, ke mis ya təḏəm ma həma gərgərana, akaba àki ka

* 9:11 Abadoŋ, Apoliyoŋ : slimi nday nani awayay adəmvaba « Bay magudarkaba zlam a. »

bəbay gatayana dek. Ahər ədəm kəhəngri ma gayan nani ana tay kwa. »

11

Ndam sedi cə

¹ Eslini təvu fiñj ga məgur zlam, təhu : « Cıkaba, kōru kəgur *ahay gədəkani ge Melefit ni akaba mələñ meviyekiki zlam ana nañ ni əna nañ. » Təhu : « Calaba mis ya təbu təhəngalay Melefit a dalaka ga ahay gani bu na daya. » ² Ay ti təhu : « Kəgur dalaka ya e mite bu ni ba, mbrəñ nahkay adəba Melefit əmbrəñja mələñ gani nana ana nday ya ti nday ndam *Zəde do na. Nday gani nani atəzum kəsa *njalatani ni kiya kru kru fad mahar cə. » ³ Təhu keti : « Melefit ədəm : “Anəsləruru ndam sedi goro bebem cə məbakabu mbolu ka vu akada ga azana ni, nday gani atəhi pakama goro ana mis vad dəbu əna diñ diñ cə əna kru kru muku.” »

⁴ Ndam sedi cəni ni ti mənğəhaf cə, mənğəhaf nday nani ti *oliviye. Nday cənğel cə daya. Ndam sedi nday nani təbu micikeni kə meleher ga Bay geli. Bay geli gani agur duniya ni dek. ⁵ Tamal maslaña awayay agri cudad ana tay nahəma, aku amahəraya a ma gatay ni ba, emihiriñ nañ. Nahkay ndam ezir gatay ni dek atətamfəña kə tay a do, atəmət. ⁶ Ka ya ti ndam sedi cəni ni nday təbu təhəngri ma ge Melefit ana mis nahəma, tisliki məhiani ana hud melefit atədəya avər a ba, mək atədəya do ededñ, duk abivoru ana mandav ge təwi gatay. Tisliki məhiani ana yam məmbavu mimiz mək ambavu ededñ. Tisliki məhiani ana mis ga duniya ni təcakay daliya gərgərani dek mək təcakay ededñ daya. Tisliki magray zlam akada gatay ya ti tawayay ni.

⁷ Ka ya ti etindeveriña məhəngri ma ge Melefit ana mis a nahəma, arəña nahəñ amahəraya e *evid gədəkani ya a hud ga had bu na. Ere gani nani amakadvu akaba tay, njədə gayan ni amatam gatay ni, amabazl tay. ⁸ Atəmbər bu kisim gatay ni kə gəvay ge divi a kəsa gədəkani bu, a kəsa ya ti *tədarfəñ Bay gatay kə təndal ni bu. Slimi ga kəsa gani nani ti manğahani : awayay adəmvaba ti *Sodom, ahkay do ni Ezip. ⁹ Eslini mis ge dini gərgərani ni dek, ga had gərgərani ni dek, ga jiba gərgərani ni dek, akaba mis ya təzlapay ma hama gərgərani ni dek atəmənjaləñ kə kisim gatay vad mahkər əna telma. Atəcafəña mis ge mili tay a. ¹⁰ Mis ga duniya ni dek atəmər vu adəba təbazla ndam sedi cəni na. Atəmər vu dal-dal, atəgray wuməri, atavavu zlam, adəba ndam sedi nday cəni ni təgria daliya ana tay a dal-dal. ¹¹ Ay kələñ ga vad mahkərani əna telma nahəma, Melefit əhəngri vabiyu sifa gayan ana tay a. Sifa ni əra əhuriviya ana tay a ti ticikaba cək vad cək vad. Eslini mis ya ti təbu

təmənjaləñ ana tay ni dek aŋ gwaz adəgakia ka tay a dal-dal. ¹² Təra ticikaba ti tici dənğu ga maslaña əhəndabiyu kay kay e melefit bu, əhi ana tay ahkado : « Calumbiyu ahəlay. » Eslini makləbasl əkəbah tay, təcəloru əna nañ e melefit vu. Ka ya ti nday təbu təcəloru e melefit vu nahəma, ndam ezir gatay ni təbu tipioru tay. ¹³ Ka sarta gani nani nahəma, had adada ; kəla ahay kru lu ti bəlañ e kidñ gatay bu əmbəkəba ; mis dəbu adəskəla təməta azuhva ga had ya adadəy ni. Eslini mis məgəjəni gani ya təmət ndo ni təgra aŋ gwaz a dal-dal, nahkay təzləbay Melefit nañ bəlañ agavəla.

¹⁴ Daliya ye cə ni əndava, ay ti bumvu slim, daliya ya mahkər nañ əbu ara wudək.

Mezlelim ya adəskəlani ni

¹⁵ Kələñ gani məslər ya adəskəlani ni evi mezlelim gayan ni. Əra evia ti niçi dənğu ge mis təhənday kay kay e melefit bu, tədəm : « Nihi nahəma, njədə ga məgur duniya ni əgia ga Bay geli nday ata Krist *bay gədəkani ya əhəndakia amal gayan a ni. Atəgur duniya dek ga kəngay-kəngayani. » ¹⁶ Eslini gədəkani kru kru cə mahar fadani manjəhadani e kərsi gatay bu gappa gappa kə meleher ge Melefit ni təbəhadı mirdim ana Melefit, meleher gatay ndiba ndiba ana had, təzləbay nañ, ¹⁷ tədəm :

« Bay geli Melefit njədə-njədani, kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi daya. Məgruk səsi adəba kəgra təwi əna njədə gayak a.

Njədə gayak gani ti dal-dal atəma ge mis na. Məgruk səsi adəba nak Bay ga zlam dek.

¹⁸ Mis ga had ndahəñ ni təzumkuka bəruv a dal-dal,

ay nihi ti sarta ga məzumki bəruv gayak ka tay əñja,

sarta ga magrafəña seriya kə mis ya təmət na ni.

Sarta əñja ge midi zlam ana mis azuhva təwi ya təgruk na ;

ge midi zlam ana ndam mahəngaray *pakama gayak

akaba ana ndam *njalatani gayak,

nday ya ti təhəngrukəru ahər a had,

gədəkani akaba nday ya ti gədəkani do ni.

Sarta əñja ge mijñ mis ya təbu tijñ mis ga duniya na. »

¹⁹ Gədəkani nakəñ təra tіндеveriña ma gatay na nahəma, *ahay gədəkani ge Melefit ni əzləkvaba e melefit ba ; nipi *sahar a ahay gani nani bu. Sahar gani nani adəfaki Melefit *əwəlkəbə pakama gayan akaba ge mis a. Kələñ gani ti avər əbay aku, dənğu ge mis əhənday a hud melefit bu, avər adi aday sak kay, koskosay ga avər tədəgəya ka had a kay, had day adadəy.

12

Ata wal nday ata arañja gəđakani

¹ Eslini nipi zlam magray ejep nahan ąngazlavu a huđ melefit bu. Ere gani nani ti wal, azana gayan ka vu ni fat, a huđ asak gayan bu ni ti kiyi. Efedey ahār gayan ti ni ąna bonğur kru mahar cu. ² Wal nani ti nan ąna huđ, awayay ewi wur, awar nan, nan ąbu azlah, etawi ąna nan.

³ Eslini zlam magray ejep nahan ąngazlavu a huđ melefit bu keti. Ere gani nani ti zlam ge gili gəđakani ndize, ązavu ata kurmbu, ahār tiki adaskala, ahār ni lu mefedeni ąna elpindiñ ga bay, edrem tiki kru ka ahār.

⁴ Ere gani nani ti ąna hutul ; ąsi hutul gayan ni ana bonğur a huđ melefit bu, nahkay ti kala bonğur mahkər lu ti bəlan e kidiñ gatay bu ądabiyu ka huđ. Ere gani nani ęcikfiñ kə wal ya ewi wur ni ; ka ya ti emiweya wur na ti andafəña səđək. ⁵ Eslini wal nakəñ ẹweya wur zalana. Wur ya ẹweya ni ti njəda ąfəñ dal-dal ga mahətay mis ga huđ ga duniya dek ąna aday ga ara. Ka ya ti wal ni ẹweya wur na nahəma, tazyaw wur ni ke weweceni, tōru ąna nan kə meleher ge Melefit, Melefit nan ąbu manjəhadani e karsi gayan bu. ⁶ Məñ ga wur ni ti ni ącuhworu a huđ gili vu ; eslini ti Melefit ąslamatikabá məlan a. A məlan gani nani bu ni ti Melefit aməfi ahār vad dəbu ąna diñ diñ cu ąna kru kru muku.

⁷ Kələñ gani silik ągravu e melefit bu. Misel * akaba ndam məslər gayan təkədvu akaba kurmbu ni, kurmbu ni akaba ndam gayan ti ni təkədvu akaba tay. ⁸ Ay ti Misel akaba ndam məslər gayan ni tətama kurmbu na akaba ndam gayan na ąna njəda. Təgarababiya tay e melefit ba, təvi divi ana tay ga manjəhadani eslini va do. ⁹ Təgarabiyu kurmbu ni ti nahkay. Nan gani ti gəđakani, nan gavan ya ahaslani ni, nan gani ya agosay mis ga huđ ni dek ni. Gavan gani nani ti slimi gayan *Seteni, nan ya ti ądəmki ma magədavani ke mis kə meleher ge Melefit ahaslani ni. Tizligabiyu nan ka huđ, nday akaba ndam məslər gayan ni dek.

¹⁰ Eslini nici dəñgu ga maslanə nahan ąhəndabiyu e melefit bu kay kay, ądəm : « Nihni nahəma, Melefit geli ąhəñga mis a, məsəra nan ątama zlam a dek ąna njəda, nan Bay.

Nihni ti mĩpia Krist gayan na, ąngazliaya njəda gayan na ana leli a. Adaba mam, tādavabiya bay ya ti asəkadki malfada ka bəza ga məñ geli na ka huđ a. Ahaslani nan ąbu asəkadki malfada ka tay kə meleher ge Melefit geli mələfat akaba mələvad gani do dek.

¹¹ Ay ti bəza ga məñ geli ni tigia tətama nan ąna njəda.

Tətama nan a adaba Wur Təmbak ni ąmba tay ąna mimiz gayan a, akaba təhia ma ge Melefit ana mis a, təhi ana tay ma gani nani ti ma ge jiri daya. Nday gani tədi slimi ana sifa gatay ndo, nahkay ąngwaz ąwərfəña tay kə kisim a ndo. ¹² Nihni təgara Seteni e melefit ba nahəma, huđ melefit məmərnu akaba lekulum ya kəbum a huđ gani bu ni.

Ay ti lekulum ya ka huđ ni akaba zlam ya a *dəluv gəđakani bu ni ti akəgrum daliya adaba Seteni ąhərkiaya ke kulı a.

Nan gani ti ązuma bəruv a dal-dal adaba ąsəra sarta ya təvi ni ągəjani gəđak va do. »

¹³ Ka ya ti kurmbu ni ąsəra tizligabiya nan ka huđ a nahəma, ącuhwaləñoru ka wal ya ti ẹweya wur zalana nakəñ a ni. ¹⁴ Ay ti təbia kərpašla ana wal na cu akada ga məjəvu gəđakani na, ti wal ni məharoru e gili ka məlan gayan ya ti Melefit aməfi ahār vi mahkar ana telma ni. Amanjəhad eslini ti driñ driñ akaba gavan ni. Nahkay gavan ni emisliki mərəkiani koksah, aməgri arañja do. ¹⁵ Eslini gavan ni ąvələhaya yam a dal-dal akada zalaka ti yam ni mōru mazay wal ni. ¹⁶ Ay ti huđ ąjənakiya wal na, ądahvu, ẹsiaba yam ya ti gavan ąvələhaya na. ¹⁷ Gavan ni ąra ẹpia nahkay ti ązumkia bəruv ka wal na dal-dal. Bəza ga wal ni təgəjanıa, nahkay gavan ni ąngukioru ka tay. Bəza nday nani ti ndam ya ti təgəskabá *Divi ge Melefit akaba pakama ga Yezu a ni.

¹⁸ Eslini kurmbu ni ęcik jik ka dəñ-dəñ ga *dəluv gəđakani.

13

Zlam arañja nday cu

¹ Eslini nipi arañja nahan ąhəraya a *dəluv gəđakani ni ba. Ere gani nani ti ahār adaskala, edrem kru. Edrem ni lu mefedeni ąna elpindiñ ga bay. Ka ahār gayan ni ti slimi tiki məbəkiani ; slimi nday nani ti ge mindivi Melefit. ² Ere gani nani ti akada mavay, asak gani ana ehud gəđakani akada ga zlam ge gili cudayani ni, pakama gani day akada ga mazlahku ni. Kurmbu ni ąvi njəda gayan ana ere gani nani ; ąvi divi ga manjəhadviyu e karsi ga bay gayan vu, ąvi njəda dal-dal ga məgur məlan daya. ³ Nipi ahār ge ere gani nani bəlan akada təgria ambələk a, ąməta. Ay ti ambələk ya təgri ga makad nan ąna nan ni ẹpifiña. ąra ẹpifiña ti ągia ejep ana mis ga duniya na dek ; nahkay ti təgəskabá ma gayan a, tādəbay nan. ⁴ Mis ni dek təbəhad mirdim, təzləbay kurmbu ni

* 12:7 Ndam Zude tədəm Misel ti gəđakani ga məslər ge Melefit, ąfi ahār ana ndam Zude ti nan (Deniyel 12.1). Manjaki ke Zud 9.

azuhva njəda gayan̄ ya əvi ana ere gani nani ni. Təbəhad mirdim, təzləbay ere gani nani daya. Tədəm : « Way azavu ata ere hini way ? Way akadʹvafəŋya tata way ? »

⁵ Təvia divi ana ere gani nana ge miji zlabay akaba ge mindivi Melefit a. Təvia divi ga magray təvi gayan̄ a kiyi kru kru fad mahar cə. ⁶ Nahkay ənjəki ka mədəmki ma magədavani ke Melefit, ke slimi ge Melefit, ka mələŋ manjəhad gayan̄ akaba ka nday ya ti e melefit bu ni. ⁷ Təvia divi ga makədvana akaba ndam ge Melefit a akaba ge meye-fiŋeni kə tay a. Təvia divi ga məgur mis ga jiba gərgərana dek, ge dini gərgərana dek, ga had gərgərana dek akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərana dek ni. ⁸ Nahkay mis ga had ni dek atabəhad mirdim kə meleher gayan̄, atazləbay naŋ : nday ya ti atazləbay naŋ ni ti slimi gatay əbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənəkəki ga duniya. Wakita nani ti əfəŋ ka Wur Təmbak ya təkad naŋ ahaslani ni.

⁹ Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci pakama hini ya nədəm ni : ¹⁰ Maslaŋa ya ti tiweya naŋ ga məgəs naŋ ge evidi a nahəma, atəgəs naŋ, amoru miği evidi ededīŋ. Maslaŋa ya ti tiweya naŋ ana maslalam a ti atakad naŋ əna maslalam ededīŋ. Nahkay ti ahər ədəm ndam ge Melefit təbəsəy, təmbrəŋ məfəki ahər ka Yezu ba.

¹¹ Eslini nipi arəŋa nahan̄, əhərəya a had ba. Ere gani nani ti edrem təki cə akada ga wur təmbak ni, ay ti azlapay akada ga kurmbu ni. ¹² Ere gani nani ti əgray zlam ya mis tipi day-day ndo ni əna njəda ge ere nahan̄ ye enjenjeni ni. Əgray ti kə meleher ge ere ye enjenjeni ni. Əfəki ŋgasa ke mis ga duniya ni dek akaba zlam ya ka had ni dek ga məhəŋgrioru ahər a had ana ere ye enjenjeni ya ti təgri ambələk ga makad naŋ mək ambələk gani epifiŋa ni. ¹³ Ere gani nani ti əgra zlam magray ejep kay kə eri ge mis a ga madafakiani naŋ əbu əna njəda. Zlam gayan̄ ya əgray, ətama ejep ndahan̄ a ni ti nihi : əzəbiyu aku e melefit bu, əzligaya ka had a kə eri ge mis dek. ¹⁴ Əgosay mis ga duniya adaba təvia divi ga magray ejep kə meleher ge ere ye enjenjeni na. Əhi ana tay ahkado : « Ləmumaya zlam ga pəra azavu akada ere ya təgri ambələk amal amət mək əŋgaba ni. Kələmumaya zlam ga pəra na ti kəhəŋgrioru ahər a had. » ¹⁵ Eslini təvi njəda ana ere ye cə ni ga məvi sifa ana zlam ga pəra ni. Nahkay zlam ga pəra ni esliki məzlapani, əhi ana mis ti təbazl ndam ya ti təhəŋgrioru ahər a had do ni. ¹⁶ Ere gani nani əfəki ŋgasa ke mis dek, gədəkani akaba nday ya ti gədəkani do ni, ndam ge elimeni akaba ndam talaga, evidi akaba nday ya ti nday evidi do ni, ti təhəndaki zlam ge ere gani nani ka tay ka ahar ga dəf

ahkay do ni kə meleher. ¹⁷ Maslaŋa ya ti zlam mahəndakiani ni əki bi ni ti əsəkum zlam koksah, əsəkumoru zlam koksah daya. Zlam mahəndakiani nani ti slimi ge ere nani, zlam macalani daya.

¹⁸ Ahalay ti ahər ədəm mis təjalaki ahər lala kwa. Maslaŋa ya ti əsəra zlam a nahəma, aməsər zlam macalani nani. Zlam macalani nani ti slimi ge mis, zlam macalani nani ti diŋ diŋ muku əna kru kru muku mahar muku.

14

Ndam ge Melefit tidi limis

¹ Eslini nipi Wur Təmbak micikeni jika ka həma *Siyon̄ ; nday akaba mis dəbu diŋ əna dəbu kru kru fad mahar fad. Mis nday nani ti slimi ga Wur Təmbak ni akaba ga Bəŋani əki məbəkiani ka tay kə meleher. ² Eslini niçi dəŋgu ge mis əhəndabiyu e melefit bu akada ga yam ya ahənday a zalaka gədəkani bu ni, akada ga avər ya adi aday ni. Dəŋgu gani nani ya niçi ni ti ahənday əbəlay akada ge tində ya mis tivi ni. ³ Mis nday nani təbu tidi limis məweni kə meleher ga Bay manjəhadani e kərsi gayan̄ bu, kə meleher ge mis gədəkani akaba kə meleher ga zlam fadani ni. Limis nani ti maslaŋa ya əsəra midena ni ti əbi, si nday dəbu diŋ əna dəbu kru kru fad mahar fadani ya ti Melefit əmba tay a duniya ba ni kwa.

⁴ Nday gani nani ya tidi limis ni ti nday njələta, təbia slimi əna vu gatay a, təsər wəl day-day ndo. Ka mələŋ ga Wur Təmbak ya akoru ni dek nday nani tədəboru naŋ. Nday gani ti Melefit əmba tay e kiđiŋ ga ndam ga duniya ba ti tiği ndam gayan̄, nday akada ma ga zlam ya təvi ana Melefit ni. ⁵ Ndam nday nani ti mis ticifiŋa ma ga malfada kə tay a day-day ndo, təŋgəfəŋa zlam magudarani kə tay a ndo daya.

Məslər ge Melefit mahkər

⁶ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahan̄ ahər driŋ a hud melefit bu. Məslər gani nani naŋ əbu azibiyu *Ma Məweni Sulumani ya amandav day-day do ni ana mis ga duniya ; ana mis ga had gərgərani dek, ana jiba gərgərani dek, ana dini gərgərani dek akaba ana mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek. ⁷ Məslər ni əzlapay kay kay, ədəm ahkado : « Grumfəŋa aŋgwaz kə Melefit a, zləbum naŋ adaba sarta ya ara agraŋəŋa seriya kə mis a ni enjiya. Həŋgrioru ahər a had ana Melefit : naŋ ti əgraya mələŋ ya agavəla na, əgraya had a, əgraya *dəluv gədəkana akaba əgraya mələŋ ga yam ndahan̄ a. »

⁸ Eslini nipi məslər nahan̄ ərələŋoru, ədəm ahkado : « Kəsa gədəkani Babilon̄ ni əmbədkaba, əmbədkaba besək-besək. Acahia magudar zlam gayan̄ akaba hala gayan̄

ana mis ga duniya dek ; hala gani nani ti àmbrañ day-day ndo. Magudar zlam gayan ni èviyikaba ahàr ana mis ga duniya dek akada ga zum na. »

⁹ Eslini nipi mäsler nahañ ya mahkär àrələñoru. Àdäm ma kay kay, àdäm ahkado : « Maslaña ya ti ahəngrioru ahàr a had ana arañja akaba ana pəra gayan, ahkay do ni zlam mahəndakiani gayan ni àki ke meleher ahkay do ni ka ahar nahəma, ¹⁰ amacakay daliya dal-dal adaba Melefıt àzumkia bəruv a. Melefıt aməgri daliya ti akada ga zum ya təcakıvu yam ndo akad mis ni. Ndam nday nani atəhuriyu a aku vu, atəhuriyu a zlam nahañ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni vu. Atəcakay daliya kè meleher ga mäsler ge Melefıt akaba kè meleher ga Wur Təmbak ni. ¹¹ Aku ya aməgri daliya ana tay ni ti azək gani aməcəloru agavəla, amandav day-day do. Maslaña ya ti ahəngrioru ahàr a had ana arañja ni akaba ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani, ahkay do ni zlam mahəndakiani ge ere gani nani àki ni ti aməpəsaba do, amagra y daliya məlafat akaba məlavaf gani do dek ga kanğay-kanğayani. »

¹² Nihi ti lekələm ndam ge Melefıt ahàr àdäm si kəbesəm kwa, lekələm ya ti kəgəsunkabá *Divi ge Melefıt akaba kəfumkia ahàr ka Yezu a ni.

¹³ Eslini nipi dənğu ga maslaña nahañ àhəndabıyu a huđ melefıt bu, àhu ahkado : « Bəki ma hini : “Ndam ya ti təfəki ahàr ka Bay geli, təbu akaba nañ akada mis bəlan, təmətüvü a huđ gani bu nahəma, ku kani təmərüvü.” *Məsuf Njələtani àdäm : « İy, nahkay ededın, təgra təwi zləzladana, ay nihi ti təpəsaba, adaba zlam sulumani ya təgray ni èjji do, atələbu àna nañ ga kanğay-kanğayani. »

Ere ye ti amagrakıvu ke mis ka mandav ga duniya ni

¹⁴ Eslini nipi maklaḡasl bəḡ-bəḡdani, zlam nahañ àki manjəhadkiani digəsa. Zlam gani nani ti mis, mefedey ahàr àna elpindın ga bay, elpindın nani ga gru ; məvəd məzumani àfəñ a ahar bu daya. ¹⁵ Eslini nipi *mäsler ge Melefıt nahañ àharaya a *ahay gəḡakani ge Melefıt ni ba, nañ àbu ahikaboru ma kay kay ana maslaña ya ti manjəhadkiani digəsa ka maklaḡasl ni. Àhi ahkado : « Za məvəd gayak na ti kəbaz, adaba sarta gani ènjia, zlam àndəha ka had a. » ¹⁶ Àra àdəma nahkay ti maslaña ya ti manjəhadkiani ka maklaḡasl ni àzay məvəd ni, àbazaba zlam ya ka had na dek.

¹⁷ Eslini nipi mäsler ge Melefıt nahañ e melefıt bu, àharaya a ahay gəḡakani ge Melefıt ni ba. Nañ nani day məvəd məzumani

àfəñ a ahar bu. ¹⁸ Nipi mäsler ge Melefıt nahañ keti àharaya ka mələñ ya ti teviyekiki zlam ana Melefıt na ; nañ nani ti abi slimi ana aku ya teviyek zlam àna nañ ni. Nañ àbu ahikaboru ma kay kay ana mäsler ya ti məvəd məzumani àfəñ a ahar bu ni. Àhi ahkado : « Za məvəd na, ru a duniya vu, ahar ga mən ga zlam təndəha, ru kəslay. * » ¹⁹ Nahkay mäsler nakəñ àzay məvəd ni, àslay ahar gani ka had ni dek, àbiyu ka mələñ ya ti təḡucfəña yam gana ni. Mələñ gani nani ti adafaki mələñ ya ti Melefıt amagrafəña seriya kà ndam ga *duniya, aməzumki bəruv ka tay dal-dal ni. ²⁰ Mələñ ya ti təḡuc bəza ga zlam ni ti a aləñ ga kəsa. Ka ya ti təḡuc ni ti mimiz àharaya sawan, do ni ti yam ga baza ga zlam ni do. Mimiz ni àñgəzaya kay akada ga yam ga zalaka na. Àñgəzoru drin agray ezewəd dəbu kru mahar cə. Zilen gani anday pilis agəjəni ahàr gani cesla cilin.

15

Mäsler ge Melefıt təkıbiyu daliya adəskəla ke mis

¹ Eslini ti nipi zlam magray ejep nahañ gəḡakani a huđ melefıt bu : nipi *mäsler ge Melefıt adəskəla àna daliya adəskəla a ahar bu. Kələñ ga daliya nday nani ti daliya ndahan atələbi va bi, adaba Melefıt emende-verin məzum bəruv gayan ni àna tay.

² Eslini nipi zlam nahañ akada dəluv mebedeni akaba aku, əsladəy akada ga kutrum ni, ahələba eri a vərut. Nipi ndam ya ti tēyefiña kə arañja na, tēhəngrioru ahàr a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo, təwayay zlam macalani ge slimi ge ere gani nani ndo ni daya. Nday təbu micikeni jika jika ka ahàr ga dəluv ni ; tindü təfəñ kə tay a ahar bu, tindü nday nani ti Melefıt àbi ana tay. ³ Nday təbu tidi limis ge Məwiz bay məgri təwi ana Melefıt ni akaba limis ga Wur Təmbak ni. Limis ya tidi ni ti nahkay hi :

« Bay geli Melefıt, nak Bay njəḡa-njəḡani, təwi gayak ya kagra y ni gəḡakani, àbəlay atam zlam dek.

Kəgur had ni dek, zlam gayak ya kagra y ni dek kigeni, nak jireni.

⁴ Bay geli, maslaña ya ti àgrafuka anğwaz a do ni ti way ?

Maslaña ya adəm àzləbay kur do ni ti way ?

Adaba nak cilin nak kəbu njələta.

Mis ga duniya dek atara atəhəngrikoru ahàr a had

adaba tipia kur a kagra y zlam ni dek kigeni. »

⁵ Eslini nipi zlam nahañ keti : *ahay gəḡakani ge Melefıt ya a huđ melefıt bu

* 14:18 Mən ga zlam ya mäsler ni àdəmki ma ni ti *vin.

ni mæzləkabana. A huđ ga ahay nani bu nahama, ahay nahanj *miviveni avu : Melefit angazlivu ana mis eslini. ⁶ Eslini nipi mæslər ge Melefit adaskela ya tæzakibiyu daliya ke mis ni tåheraya a ahay gəđakani nani ba. Tåbakababiyu azana bæđ-baðani talla talla, ku way way do mæwəl gugum åna maspara ga gru. ⁷ Eslini bælanj e kidinj ga zlam fadani ni bu èdi hijiyem ga gru bælanj bælanj ana mæslər ge Melefit adaskelani ni. Hijiyem ga gru ni ti mæzum bəruv ge Melefit mærahvani pisl pisl. Melefit ti nanj abu åna sifa ga kanğay-kanğayani. ⁸ Eslini ahay gəđakani ge Melefit ni arəhv u åna azək. Azək nani ti adafaki Melefit ti gəđakani, nanj njəda-njəđani. Maslaņa ya ti esliki mæhuriyani a ahay gəđakani ni vu ni ti åbi, si tigi daliya adaskelani ya mæslər adaskelani tæhəbiyu ni amandava day kwa.

16

Mæslər tabaya daliya adaskelani na ka had a

¹ Eslini nici dængu ga maslaņa nahanj åhendabiyu kay kay a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, åhi ana *mæslər adaskelani ni ahkado : « Dægum kəbumoru mæzum bəruv ge Melefit ya tævu e hijiyem adaskelani bu ni ka had. »

² Mæslər ye enjenjeni ni òru åboru mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni ka had. Åra åbaya ti ambələk magədavani avər dal-dal åbikabaya ana ndam ya ti zlam ga aranja ni mahəndakiani ka tay akaba tæhəngrioru ahår a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani na.

³ Mæslər ye cə ni òru åbiyu mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a *dæluv gəđakani vu. Åra åbiya ti yam ga dæluv ni ègi akada mimiz ge mis mæmətani, nahkay zlam ya tævu åna sifa a dæluv ni bu ni dek tæmæt.

⁴ Mæslər ya mahkər ni òru åbiyu mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka vu akaba ka mælanj ga yam ya angəzoru, ådæl do ni. Åra åbiya ti yam ni dek ègi mimiz. ⁵ Eslini nici dængu ga *mæslər ge Melefit ya abi slimi ana yam ni, åđəm ahkado :

« Nak Melefit nak njələta, kwa ahaslani nak kəbu, nihi day nak kəbu.

Seriya gayak ya kəgray ni ti seriya ge jiri.

⁶ Seriya ge jiri ti adaba mis tåbazla ndam gayak

akaba ndam mahəngaray *pakama gayak a. Tåbazl tay ti mimiz angəzaya ; nahkay kəvia mimiz ana tay ge misena. Kəgri ana tay nahkay ni ti kigeni. »

⁷ Eslini nici dængu ga maslaņa nahanj åhendaya kay kay ka mælanj ya teviyekiki

zlam ana Melefit ni, åđəm ahkado : « Iy, Bay geli Melefit, nak njəda-njəđani, seriya gayak ya kəgray ni ti ge jiri, kigeni daya. »

⁸ Mæslər ya fad ni òru åbəkiaya mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu na kà fat a. Åra åbəkiaya ti tævia divi ana fat na ga meviyekaba mis a halaw-halaw. ⁹ Fat ni åra èviyekaba mis na halaw-halaw ti mis ni tindivi Melefit adaba aslarkibiyu daliya nday nani ka tay ni ti nanj. Akaba nani dek mis ni tæmbatkaba majalay ahår gatay a ndo, tæđəm Melefit nanj gəđakani agur zlam dek ndo daya.

¹⁰ Mæslər ya zlam ni òru åbəkiaya mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu na ke kərsi ga aranja na. Åra åbəkiaya ti mælanj ge ere gani nani ya agur ni ègi ləvənj tæbəđəm. Nahkay mis ni tåhəpədkaba arəđ gatay åna aslər azuhva daliya gatay ya tagray na. ¹¹ Ay ti tæmbatkaba majalay ahår gatay na ndo, tæmbrənj zlam magudarani gatay ni ndo daya, tindivoru Melefit agavəla sawanj azuhva ambələk gatay ni akaba daliya ndahanj ya təgray ni.

¹² Mæslər ya muku ni òru åbiyu mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka gəđakani Efret ni vu. Åra åbiya ti yam ni ådələba a zalaka ni ba dek. Åra ådələba nahəma, bəbay ya gwar egezi ni tængəta divi ga masləkabana gwar a zalaka ni ba.

* ¹³ Eslini nipi seteni nday mahkər tæzavu akaba gwededik ; bælanj åhəraya a ma ga kurmbu ni ba, bælanj a ma ga aranja ni ba, bælanj gani ti ni a ma ga bay mahəngaray *pakama ga malfadā ni ba. † ¹⁴ Nday nani ya tåhəraya ni ti seteni, tæbu tagray zlam magray ejep. Tərkioru ka bəbay ga had ni dek ga mangasikabu ahår ana tay ti tåkadvafənjya kə Melefit a. Ka fat ya ti zlam gani nani amagravu ni ti Melefit Bay njəda-njəđani amangazlaya njəda gayan a åki ka zlam a dek.

¹⁵ Yezu åđəm : « Bumvu slimi lala, adaba anara ti akada ga zal akal ni ; mis tæsər sarta gani do. Maslaņa ya ti ajəgay nu, anjəhad eri, nanj abu åna azana gayan ka vu nahəma, mæmərnu, adaba etipi nanj a mahayma ga mæbəkimi mimili do. »

¹⁶ Seteni ni tængasikabu ahår ana bəbay ni ka mælanj ya tæzalay åna ma *Hebri Harmagadoņ ni.

¹⁷ Mæslər ya adaskela ni òru åboru mæzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni kà aməđ. Åra åbaya ti dængu åhendabiyu kay kay a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka mælanj ge kərsi ge Melefit ni. Åđəm : « Nihi ti åndava. » ¹⁸ Eslini avər åbay aku, ådi aday, dængu ndahanj tåhenday daya. Had ådaday dal-dal : kwa ka sarta ya Melefit ågraya mis

* **16:12** Bəbay ya gwar egezi ni ti tawayay mara magray silik akaba ndam ge Melefit. † **16:13** Bay mahəngaray pakama ga malfadā ni ti aranja ye cə ni (13.11-18).

ka had a ku kani, had àdaday akada nani ndo. ¹⁹ Had àdahvu, kasa gadakani ni edevu malar mahkar. Kasa ndahan ya ka had ni day tebesva. Babilon kasa gadakani ni agajazlki ahàr ke Melefit ndo : Melefit àvi mazum òrurv gayan dal-dalani ya e hijiyem bu ni, ti mûseba dek ka ahar ge etekwey a. ²⁰ Had ya e kidin ga yam bu ni dek taslakaba ka malar gatay na, tãbi va bi ; hama day tãbi, tipivu va do. ²¹ Koskosay gadakani tadagabiyu a hud melefit bu, tadagakiaya ke mis a, balar gani madas gani agray kilu kru kru fad. Daliya gani nani ti atama njeda ge mis a dal-dal, nahkay tindivi Melefit azuhva koskosay ya tadagakiaya ka tay a ni.

17

Wal hala gadakani

¹ Eslini balar e kidin ga *mæslar ge Melefit adaskalani ya hijiyem ga mazum òrurv ge Melefit tãfan ka tay ni arakua, àhu ahkado : « Nihi ti Melefit ara atraò wal hala gadakani ni. Ra nãdafukki daliya gayan ya tara tagri ni. Wal hala nani ti awayay adãmvaba kasa gadakani ya ka gøvay ga zalaka gørgørani ni. ² Bøbay ga had ni tagra hala akaba nan a, mis ya ka had ni day tagrafana mesuwehva, eviyiya ahàr ana tay a akada ga zum na. »

³ Eslini mæslar ni azoru nu a hud gili vu ; azoru nu ti àna njeda ga *Mæuf ge Melefit. Nòru ninjua ti nipi wal nahar manjahadani digusa àki ka aranja ndizeni. Ere gani nani ti ahàr adaskala, edrem kru, ka vu gayan ni dek slimi ge mindivi Melefit àki mabekiani ngarededa. ⁴ Wal ni ti ni mabakaba azana ngøzani * akaba azana ndizeni ; nan menguledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani, àna ebirsli daya. Hijiyem ga gru àfan a ahar bu. Hijiyem gani nani ti zlam magødavani mizeni àvu a hud gani vu mærhvani pisl. Zlam magødavani nani ti hala gayan ya agray ni. ⁵ Kè meleher gayan ni ti slimi àki mabekiani, slimi gani nani manğahani, nihi : « Babilon kasa gadakani, møj ga ndam hala akaba zlam magødavani ge mis ga had ya tagray ni dek. » ⁶ Nipi wal ni èsikaba mimiz a, eviyi ahàr. Mimiz gani nani ti ga ndam ge Melefit ya tabazl tay adaba tãmbrøn mæfaki ahàr gatay ka Yezu do ni.

Nàra nipa wal na ti àgrua ejep a dal-dal. ⁷ Eslini mæslar ni àhu ahkado : « Agruk ejep emiteni ti kamam ? Næhukaba ma manğahana àki ka wal na akaba ka aranja ya ti nan àki manjahadkiani digusa, ahàr adaskala akaba edrem kruani na. ⁸ Ere ye kipi ni ti ahaslani nan àbu, ay nihi ti nan àbi va bi. Amacølaya e *evid gadakani ya a hud ga had bu ni ba ; amacølaya ti ara eji

haya. Ndam ga *duniya ya ti slimi gatay àbi mabekiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mænjàki ga malar ni, ka ya ti etipi ere nani ni ti amagri ejep ana tay. Amagri ejep ana tay ti adaba ahaslani nan àbu, ay nihi ti nan àbi mæk amangaya keti palam. »

⁹ Àhu keti : « Ahàr adãm mis tajalaki ahàr ke ere gani nani lala, àna mæsar zlam daya. Ahàr adaskalani nday nani ti hama adaskala ya wal anjahadki ni. [†] Nday gani bøbay adaskala daya. ¹⁰ A hud ga bøbay adaskalani ni bu ni ti bøbay zlam tindeverija mezuma bay gatay a àndava. Nan ya muku ni ti nan àbu a bay gayan bu mba. Nan ya adaskala ni ti ni sarta gani gayan enjia fan ndo. Sarta gani gayan eminjia ti amapøviyu a bay ni bu do. ¹¹ Ere ye ti ahaslani nan àbu, ay nihi ti nan àbi ni ti nan nanani bay ya azlalahkar. Nan àkibu ka bøbay adaskalani ni daya, mæk amoru mijiji.

¹² « Edrem kruani ye kipi, àki ni ti awayay adãmvaba bøbay kru, tãhuriyu a bay gatay vu fan ndo. Sarta gatay eminjia ti atazumkabu bay akaba ere gani nani, ay ti atapøviyu do. ¹³ Bøbay kruani ni dek ma gatay balar, tagri tæwi ana ere gani nani àna njeda gatay dek. ¹⁴ Atakadvafønva ka Wur Tømbak na, ay ti Wur Tømbak ni emihiti tay, adaba nan Gadakani ga bøbay ndahan ni dek, nan Bay ga bøbay dek. Ndam ga Wur Tømbak ni etihiti bøbay nday kruani ni daya, adaba Wur Tømbak ni adaba tay a, àzalay tay, tãfakia ahàr a. »

¹⁵ Àhu keti : « Yam ya nak kipi wal hala àfan ka gøvay ni ti mis dal-dal macakalavani, mis ga had gørgørani akaba mis ya tadãm ma hama gørgørani ni. ¹⁶ Edrem kruani ya kipi ni akaba ere gani nani etizirey wal hala ni, atacakwakia zlam ya ka vu na dek, atãmbrøn nan a mahayma. Atahapad nan, eteviyekaba mægøjani gana. ¹⁷ Bøbay kruani ni atagray nahkay ti adaba Melefit àgray ti ma gatay mænja ka ahar malar, ti tãgri tæwi ana ere gani nani àna mazum bay gatay ni. Atagray nahkay ti duk abivoru ana vad ge Melefit ya àfakad ni : a vad nani ti pakama ge Melefit ya adãm ni amagravu akada ya awayay ni.

¹⁸ « Wal ya kipi ni ti ni awayay adãmvaba kasa gadakani, bøbay gani tagur bøbay ga had nahar ni dek. »

18

Babilon kasa gadakani ni àmbadkaba

¹ Eslini nipi mæslar nahar nan àbu aslakabiya a hud melefit ba, njeda àfan dal-dal, asladay malar dal-dal daya. ² Àzlah kay kay, adãm :

* **17:4** Azana ngøzani ti azana ga bay. [†] **17:9** Hama adaskala : ka sarta gani nani ti mis tãbu tadãm kasa Rom ti ka hama adaskala.

« Babilonj kesa gəđakani ni əmbədkaba, əmbədkaba besək-besək !

Nihi ti əgia məlanj manjəhad ge seteni a, məlanj ga *məsusf magədavana.

Eđidinj ya təhəpəd tay do, təwayay tay do ni tanjəhad eslini daya.

³ Babilonj əmbədkaba besək-besək ti adaba nañ akada wal ya əvia vu gayan ana hala dal-dal ni.

Magudar zlam gayan ni əviyikaba ahər ana mis ga duniya na dek akada ga zum na.

Bəbay ga had ni dek təgrakabá hala akaba nañ a :

ndam məsəkonomoru zlam a duniya bu dek təngət kabá elimeni

əna zlam gayan dal-dalani ya tigi eri ana mis na. »

⁴ Eslini nici dəngü ga maslanja nahanj əhəndabiyu e melefıt bu, ədəm :

« Lekələm ndam goro ni sləkumkiba ka ndam ga kəsa hina, hərumaya ;

nahkay ti ahər gekəli əkibu ka magudar zlam gayan ni bi,

daliya ya amagraj ni amacay kəli do daya.

⁵ Hərumaya, adaba magudar zlam gayan ni kay dal-dal,

akada ga zlam manjəgaskabani diliz, ədoru e melefıt vu ni.

Nahkay Melefıt əsəra təwi gayan ya agraj ni ti təwi ge jiri do.

⁶ Ere ye ti əgri ana mis ni ti təgrivu bilegeni.

Təwi gayan ya agraj ni ti təgrivu sak cə.

Əgria daliya ana mis a, təcaka akada ge mis ya tisja zum a na ;

təgrivu daliya sak cə ti misj akada ge ergi ni.

⁷ Ahaslani nañ əbu əna njədə dal-dal, azum zlam sulumani dal-dal daya ;

nahkay grumi daliya dal-dal akada njədə gayan ya ahaslani dal-dalani ni,

grumi tuway dal-dal akada zlam sulumani gayan ya əzum ahaslani dal-dalani ni.

Adaba mam, ədəm : “Nu bay, nu wal madakway do, enitəwi day-day do.”

⁸ Gayan ya ti ədəm nahkay ni ti daliya gayan ya amacakay a vad bəlanjani bu ni nday hi :

kisim, tuway, ləwir, akaba aku ga məzumaba nañ a.

Adaba Bay ya ti agrafəna serija kə nañ a ni ti Bay Melefıt geli ;

nañ ti njədə-njədani. »

⁹ Bəbay ga duniya ya təgraj hala akaba nañ akaba təzumkabu zlam sulumani ni

etipia azək ga aku ya azumaba nañ a ni ti etitəwi, atəndav kədə. ¹⁰ Eticik drinj drinj

akaba nañ adaba angwaz aməwərfəna tay kə daliya ye eslini na. Atədəm :

« Aw ! Aw !

Babilonj kesa gəđakani, njədə-njədani ni əmbədkaba besək-besək,

adaba Melefıt əgrafəna serija a huđ ge njemdi bəlanjani ba ! »

¹¹ Ndam məsəkonomoru zlam ya a duniya bu ni titəwi, təndav kədə azuhva nañ.

Tagraj nahkay ti adaba maslanja ya ti asəkumfəna zlam kə tay a ni əbi va bi. Zlam

gatay gani ya təsəkonomoru ni nday hi : ¹² gru, ara ga singu, akur sulumani akaba ebirsli ;

azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani gərgərani ndahanj ;

biyem sulumani ya ezi akada ge tersel ni, zlam ya təgraya tay əna

aslar ge mbeli a akaba əna biyem sulumana ni ; zlam ndahanj ya təgraya tay əna ara,

ndahanj əna evirzegena, ndahanj ti ni əna akur sulumana ni ; ¹³ tersel gərgərani akaba

haf gərgərani ya tazabay ti ezi əcər ni ; zum, amal, humbu akaba *alkama ; slasla,

təmbəmbək, pillilis akaba seret gatayani. Təsəkonomoru mis akaba sifa ge mis daya.

¹⁴ Nahkay təhi ahkado :

« Zlam ya tigək eri ni dek təsləkafuka, tədagoru drinj,

elimeni gayək akaba zlam sulumani ya kəzum ni təfuk va bi,

atəngət tay day-day va do ! »

¹⁵ Ndam məsəkonomoru zlam ya təngət elimeni əna məsəkonomoru zlam a kəsa nani

bu ni eticik drinj drinj akaba nañ, adaba angwaz aməwərfəna tay kə daliya ye eslini na.

Etitəwi, atəndav kədə, ¹⁶ atədəm ahkado :

« Aw ! Babilonj kesa gəđakani ni asay cicihi timey !

Ahaslani nañ məbakabu azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani ndahanj.

Nañ menjələdəveni əna zlam ga gru, əna akur sulumani akaba əna ebirsli.

¹⁷ Zlam gayan ni dek əgədava a huđ ge njemdi bəlanjani ba timey ! »

Ndam ya təbu əna *slahaj ga yam ni, nday ya tagaraj ni, nday ya təhəlvü tay ni akaba

ndam ya təngət zlam azuhva dəluv ni ticik drinj drinj akaba kəsa ni. ¹⁸ Tıpia azək ga

aku ya azum kəsa na. Təra tıpia ti təzlah kay kay, tədəm : « Kəsa gəđakani akada kəsa

hini ti əbi day-day bi ! » ¹⁹ Təndav kədə, titəwi, təbakabiyu had ka ahər, təzlah kay kay, tədəm :

« Aw ! Aw ! Kəsa gəđakani ni asay cicihi !

Ndam ya təbu əna slahaj ga yam gatay təngət elimeni ti a kəsa nani bu.

A huđ ge njemdi bəlanjani bu zlam ga kəsa nani əndava dek. »

²⁰ Lekələm ya e melefıt bu ni mərumvu adaba aku əbu azum kəsa ni ! Lekələm ndam ge Melefıt, lekələm ndam *asək akaba

ndam mahəngaraj *pakama ge Melefıt ni mərumvu ! Mərumvu adaba Melefıt

əgrafəna serija, əpəli va zlam magədavani ya əgri ana kəli na. ²¹ Eslini məslər nahanj njədə-njədani əzay akur gəđakani akada

avar, àdèviyu a *dàlul gəḡakani vu, àḡəm ahkado :

« Babilon kəsa gəḡakani ni atəgri ti ga njəḡa akada nani,

etipi kəsa gani nani ḡay-ḡay va do. »

²² Àḡəm keti :

« Ndam mivi tində, ndam midi limis, ndam mivi cicek akaba mezlelim atələbi afa gayak va bi.

Etici ḡaday ga arəḡa afa gayak va do.

Etipi ndam mələm zlam a kəsa gayak bu va do,

etipi ndam mihi humbu a kəsa gayak bu va do daya.

²³ Cəḡgel atəsladay mələḡ a kəsa gayak bu va do,

ataday wál va do, atagraḡ wuməri gani a kəsa gayak bu va do daya.

Zlam nday nani ḡek ti atagravu va do

adaba ahaslani ndam ga kəsa gayak ya təsəkumoru zlam ni

tətama ndam məsəkumoru zlam ndahaḡ ga duniya na ḡek,

təgosakaba mis a ḡek àna matak gatay na daya. »

²⁴ Melefit àtraḡ Babilon ti adaba ndam mahəḡgaray pakama gayan ya təbazl tay ni, ndam gayan *njəlatani ya təbazl tay ni, akaba ndam ndahaḡ ya təbazl tay a duniya bu ni ḡek ti ndam ga kəsa gani təbazl tay, mimiz gatay ni àḡəgaya a kəsa gani nani ba.

19

¹ Eslini nìci ḡəḡu ahənday kay kay a huḡ melefit bu, ḡəḡu gani ahənday akada ge mis macakalavani dal-dalani ni. Təḡəm ahkado :

« Eleləya ! Zləbum Melefit !

Melefit geli ti ahəḡgay mis, naḡ àbu àna njəḡa àtama njəḡa ndahaḡ a ḡek,

mis ḡek təzləbay naḡ !

² Mis ḡek təzləbay naḡ ti adaba seriya gayan ni ge jiri, kigeni daya.

Àwəla wal hala na àna seriya.

Wal nani ti àgosakaba mis ka haḡ àna hala gayan na.

Àbazla ndam məgri təwi ana Melefit a, nahkay ti Melefit ḡay àmbrəḡ naḡ ndo, àgria daliya. »

³ Təḡəm keti :

« Eleləya ! Zləbum Melefit !

Azək ga aku ya azum kəsa gani nani ni acəloru agavəla kəlavəḡ ga kaḡgay-kaḡgayani. »

⁴ Eslini gəḡakani kru kru cə mahar fadani ni akaba zlam fadani ni təbəhad mirdim, meleher ndiḡa ndiḡa ana haḡ, kə meleher ge kərsi ge Melefit, təzləbay Melefit, təḡəm : « Aya nahkay ! Eleləya ! Zləbum Melefit ! »

Wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak

⁵ Eslini nìci ḡəḡu ahəndabiyu e kərsi ge Melefit ni bu, àḡəm :

« Lekələm ciḡ-ciḡeni akaba gəḡakani ya ti kaḡrumi təwi ana Melefit geli, kəfumki ahàr ni ḡek ti zləbum naḡ ! »

⁶ Eslini nìci ḡəḡu ahənday akada ge mis dal-dal macakalavani, akada ga yam ga zalaka ya avalahay kay kay ni, akada ga avər ya aməcəri aday kay kay ni. Təḡəm ahkado : « Eleləya ! Zləbum Melefit, adaba Bay Melefit geli naḡ njəḡa-njəḡani, àḡəfikia njəḡa gayan ana leli a, agur mələḡ ni ḡek ti naḡ ciliḡ.

⁷ Məmərumvu, məzumum gəḡa, məzləbum Melefit,

adaba vad ga maday wal ga Wur Təmbak ni ènjia.

Məva gayan àslamalava, naḡ àbu ahətay naḡ.

⁸ Təvia divi ga məbakabu azana njəlatana ya asladay na. »

Azana nani ti adəmvaba təwi ge jiri ga ndam ge Melefit ya təgray ni.

⁹ Məslər ni àhu ahkado : « Bəki nahkay nihi : Ndam ya təzalay tay ga wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak ni təmərvu, təzum gəḡa. » Mək àhukivu ahkado : « Pakama hini nahəma pakama ge Melefit edəḡin. »

¹⁰ Àra àhua nahkay ti nəbəhad mirdim grik meleher ndiḡ ana haḡ kə asak gayan ga mazləbay naḡ. Àra èpia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu ḡay bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada ga bəza ga muk ya təgəskabá pakama ge Melefit ya adəmkı ka Yezu na ni ḡaya. Kabəhadı mirdim ti ana Melefit ciliḡ. Pakama ge Melefit ya ti àḡəmkı ka Yezu ni ti ndam mahəḡgaray *pakama ge Melefit təḡəm àna njəḡa ga *Məsuf Njəlatani. »

Bay ya naḡ manḡəhadkiani ke pilis bəḡ-bəḡani ni

¹¹ Eslini nìpi huḡ melefit àzləkvaba, nìpi maslaḡa nahaḡ manḡəhadkiani ke pilis bəḡ-bəḡani. Bay gani nani ti slimi gayan « Jiri, » slimi gayan nahaḡ ni ti ni « Àsəkad malfada do. » Naḡ àbu agray seriya ge jiri, naḡ àbu akadvu ge jiri daya. ¹² Eri gayan ni akada aku ya agəs ni ; ahàr gayan ni mēfēdeni àna elpindiḡ ga bay, elpindiḡ nday nani ti kay ; slimi àbu məbəkiani kə vu gayan : slimi gani nani ti maslaḡa nahaḡ àsər do, si àsər ti naḡ naḡani kwa. ¹³ Azana gayan ya àfakabu ni ti tətəlviya e mimiz va. Slimi gayan ti « Pakama ge Melefit. » ¹⁴ Gwar kəḡḡay gayan nahəma, ndam magray silik ge Melefit ya a huḡ melefit bu ni tadəboru naḡ. Nday nani gani manḡəhadkiani ke pilis bəḡ-bəḡani, nday məbakabu azana njəlatani bəḡ-bəḡ talla. ¹⁵ A pakama ga Bay ya tadəboru naḡ ni bu nahama, maslalam məzumani àhəraya. Maslalam nani ti ga məsiani ana mis ga haḡ ni ḡek. Bay nani amahətay tay àna aday

ga ara. Amæcalki ka tay akada maslanja ya ti acalki ka baza ga zlam e evid bu ga mæducaya zum gana ni. Mæcalkiani nani ti adafaki Melefit njæda-njædani, æzumkia bæruv ka tay a dal-dal. ¹⁶ Slimi ga Bay nani æbu mæbakiani ka azana akaba ka takolay gayan. Slimi gani nihi: « Bay ga bæbay ndahan dek, Bay gædakani ga bæbay gædakani ndahan dek. »

¹⁷ Eslini nipi mæslær nahan micikeni jika kà fat, nan æbu azlah kay kay, æhi ma ana edidin ya tæhær a hud melefit bu ni dek. Åhi ana tay ahkado: « Dæguma, cakalumvu, adaba wumæri gædakani ge Melefit æbu. ¹⁸ Dæguma kændum kisim ga bæbay gædakani, kisim ga bæbay ga ndam slewja, kisim ga ndam ya tæbu æna njæda ni, kisim ge pililis akaba nday ya tæki ni. Dæguma kandum kisim ge mis dek: ku kisim ge evidi, ku kisim ga nday ya ti nday evidi do ni, ku kisim ga gædakani, ku kisim ga nday ya ti nday gædakani do ni. »

¹⁹ Eslini nipi ere gani nani akaba bæbay ga had gægarani akaba ndam magray silik gatay. Tæcakalavu ga makadfanvana kà Bay ya ti nan æki ke pilis ni akaba ndam magray silik gayan. ²⁰ Nday tæbu takadvu nahkay ti Bay ya nan æki ke pilis ni akaba ndam gayan ni tægæs ere gani nani akaba bay mahængaray pakama ga malfada ni yaw yaw. Bay masakad malfada nani ti ahaslani ægra zlam ya mis tipi day-day ndo na kè meleher ge ere gani nana; gayan ya ti ægray nahkay ni ti ægosa mis a; ægosay ti ndam ya ti tæhændakia zlam ge ere gani nana ka tay a ni akaba tæhængriuru ahær a had ana zlam ga pæra ya azavu akaba ere gani nani ni. Tæra tægæsa tay cæna nahkay nahama, tæbiyu tay eri gani a *dælv ge aku vu cizliv cizliv. Aku gani nani ti agæs akada ga asas ya aku agæs ni. ²¹ Ndam gatay ndahan ni ti ni, Bay ya nan ke pilis ni æbazl tay æna maslalam ya æharaya a ma gayan ba ni, mæk edidin ni dek tærah æna kisim ge mis ya æbazl tay ni.

20

Vi dæbu

¹ Eslini nipi mæslær nahan nan æbu aslækabiya a hud melefit ba. Lekili ga mahay ge *evid gædakani ya a hud ga had bu ni æfan a ahar bu, jejirbi ndiðil-ndiðileni æfan a ahar bu daya. ² Nan nakan øru ægæs kurmbu ni, æwæl nan æna jejirbi ni, ti mænjuhæd nan mæwælan vi dæbu. Kurmbu ni ti gavan ya ahaslani ni, nan *Seteni, bay magosay mis ni. ³ Mæslær nakæn æra æwæla nan a ti æzligiyu nan e evid ni vu kængim, æzlækkiviyyu mahay ni, ædarvù lala. Ågray nahkay ti adaba awayay ti kurmbu ni ægosay mis ka duniya va ba, duk anivoru ana mandav ge

vi dæbuani ni. Kælæn ge vi dæbuani ni ti ahær ædam táfaya nan a gæzit ga hayanja kwa.

⁴ Mæslær nakæn æra æzlækkiviyya mahay na ti nipi kursi ga bæbay, mis tæra tænjæhadviyyu. Mis nday nani ti tævía divi ana tay ga magray seriya. Nipi mis ya ti tækellia ahær ka tay a ni daya. Tækellia ahær ka tay a ti adaba tæzlapikia ka Yezu ana mis a, tæhia ma ge Melefit ana mis a. Nday nani ti tæhængriuru ahær a had ana ere gani nani ndo, tæhængriuru ahær a had ana zlam ga pæra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo daya. Tæhændaki zlam ge ere gani nani kè meleher gatay ahkay do ni ka ahar ndo. Melefit æhængriiviyya sifa ana tay a, nahkay tænjæhadkæba a bay bu akaba Krist vi dæbu.

⁵ Mis nday nani ti nday ye enjenjeni ya Melefit æhængriiviyya sifa ana tay ni. Mis ndahan ya tæmæt ni ti Melefit æhængriiviyya sifa ana tay fan ndo, si ka mandav ge vi dæbuani kwa.

⁶ Nday ya Melefit æhængriiviyya sifa ana tay ye enjenjeni ni tæmarvu, nday ndam gayan *njælalani. *Kisim ye cæ amælabu, ay kisim gani nani emisliki mægri arana ana tay do. Etigi ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit, etigi ndam manjalabakabu mis akaba Krist daya, atanjæhadkæba a bay bu akaba Krist vi dæbu.

Melefit eyefin kè Seteni

⁷ Ka ya ti vi dæbuani ni amandava nahæma, atafaya *Seteni a dangay ni ba. ⁸ Atafaya nan a ti amoru magosay mis ga had ga mælæn ni dek. Had nday nani ti tæzalay tay Gok akaba Magok. Amacakalakabu mis ga had nday nani ga makadvani. Atacalvu do, nday akada wiyæn ga zalaka ya æcalvu do ni. ⁹ Tæhæraya, tæsawædoru ka had ga mælæn ni dek, toru tævælin mælæn ga ndam *njælalani ge Melefit ni akaba kasa gædakani ya Melefit awayay dal-dalani ni tekesl. Ay tæra tævælin ti aku ædækia ka tay kwa e melefit ba, æzumaba tay a. ¹⁰ Eslini tægæs Seteni, nan ya ægosay mis ni, tizligiyu nan a *dælv ge aku ni vu cizliv. A aku nani bu ni ti zlam ævu agæs akada ga asas ya aku agæs ni. Ata ere gani nani nday ata bay mahængaray *pakama ga malfada ni nday tævu a aku gani nani bu ændava. Eslini nday mahkærani dek atacakaviyyu daliya mælafat akaba mælavæd gani do dek ga kangay-kangayani.

Melefit agrafænæ seriya kè mis a dek

¹¹ Eslini nipi kursi, Bay nan æbu manjæhadvani dægama. Kursi gani nani ti gædakani, bæd-bæd daya. Kè meleher ga Bay ni ti had akaba hud melefit tæcuhway tji, ere ya agæjani ni ti æbi. ¹² Nipi mis ya tæmæt ni dek, gædakani akaba nday ya gædakani do ni, jika jika kè meleher ga Bay ya ti nan æbu e kursi bu ni. Wakita tæbu eslini, maslanja nahan æzlækkæba tay a. Åzlækkæba wakita nahan a

daya : wakita nani ti wakita ga sifa ; slimi ge mis ya tãbu àna *sifa ya àndav day-day do ni tãbu mabækiani ngurededa. Eslini Melefit àgrafañja seriya kè mis ya tãmæt na. Ka ya ti àgrafañja seriya kà tay a ni ti àmænjàki ka zlam gatay ya tàgray ni. Zlam gatay gani ya tàgray ni tãbu mabækiani ka wakita ni. ¹³ Ndam ya ti tãmætãv a *daluw gadakani vu ni ti daluw ni àvelahaya tay a. Kisim ya àhæl mis ni akaba melañ ge *kisim ni day tàvelahaya mis ya tãmæt na dek ka dala. Tàra tàvelahaya tay a nahama, Melefit àgrafañja seriya kè mis na àna mamænjàkiani ka zlam gatay ya tàgray ni. ¹⁴ Eslini tãbiyu kisim ya àhæl mis ni akaba melañ ge kisim ni cizliv cizliv a *daluw ga aku ni vu. Daluw ga aku nani ti *kisim ye cã ni. ¹⁵ Tamal mis slimi gayañ àki mabækiani ka wakita ga sifa bi ti tizligiyu maslaña gani a daluw ga aku ni vu daya.

21

Melefit amagraya zlam na dek maweni a

¹ Eslini nipi huð melefit maweni akaba hað maweni, adaba huð melefit ye enjenjeni ni akaba hað ye enjenjeni ni tãbi va bi. *Daluw gadakani day àbi va bi. ² Nipi kesa *njelatani, nani Zeruzalem maweni. Nipi nañ àbu aslakabiya kwa a huð melefit ba, afa ge Melefit a. Kesa gani nani ti maslamalavani akada ga wal ya àbakabá zlam sulumana ga moroni àna nañ kà zal ni. ³ Eslini nici dangu ga maslaña nahañ àhændabiyu kay kay e kursi ga Bay ni bu, àdãm ahkado : « Nihi ti melañ manjàhadani ge Melefit àbu e kidĩñ ge mis bu. Melefit amanjàhad akaba tay, emigi Melefit gatay, mis ga jiba gergarani ni dek ti ni etigi ndam gayañ. ⁴ Etitãwi va do, adaba Melefit àgriaba yam tuway ana tay e eri ba. Kisim amalabi va bi : tuway, delulu akaba daliya day atalabi va bi. Adaba mam, zlam ya ahaslani ni tãndava, tãbi va bi. »

⁵ Eslini Bay manjàhadani e kursi ga bay bu ni àhu ahkado : « Nihi ti zlam ni dek nãbu nagraya tay a mawena. » Àhu keti : « Bãki ma hini, adaba pakama ya ti nãdãm ni ti pakama ge jiri, malfada àkibu bi simiteni. » ⁶ Àhu keti : « Àgrava àndava ! Bay ya ti ànjãki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mænjàki gani nu nãbu. Bay ya ti emendeverin zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day analabu. Maslaña ya ti yam àkadã nañ a nahama, anãvi yam ga sulum. Yam gani nani ti àdæl day-day do, avi sifa ana mis. ⁷ Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana nahama, anãvi ja ga zlam gani nani ; nigi Melefit gayañ, nañ ti ni egi wur goro. ⁸ Ay ndam anğwaz, ndam ya tãfãki ahãr ke Melefit do ni, ndam ya tagray zlam ya àbalay magrani do ni, ndam mabazl mis,

ndam magray hala, ndam maharam, ndam ga para akaba ndam masakad malfada dek, nday ti ja gatay ti *daluw ga aku ni. Aku nani ti agas akada ga asas ya aku agas ni. Nani ti *kisim ye cã. »

Kesa Zeruzalem maweni

⁹ Eslini maelar nahañ e kidĩñ ga maelar adaskelani ya tãbu àna hijiyem adaskela ga mæzum bõruv ge Melefit ye endeverin mæzum bõruv gayañ ni àrakua, àhu ahkado : « Ra, nãdãfukki mava ga Wur Tambak ya ara azay ni. »

¹⁰ Eslini maelar ni àzoru nu ka hõma gadakani zabalani, àzoru nu ti àna njãda ga *Mæuf ge Melefit. Nõru ninjãa ti àdãfuki kesa njelatani, nani Zeruzalem, nañ àbu aslakabiya kwa a huð melefit ba, afa ge Melefit a. ¹¹ Kesa gani nani ti nañ àbu asladay àna masladay ge Melefit, masladay gani àhalaba eri a vurut akada ga akur sulumani ya tãzalay zespi, àhalaba eri akada ga kutrum na ni. ¹² Kesa gani nani nahama, tãvelin àna gudu gadakani zabalani. Gudu ni mahay gani kru mahar cã ; *maelar ge Melefit day tãbu kru mahar cã kà mahay ni balañ balañ, tajagay. Slimi day tãki mabækiani kà mahay ni dek. Slimi gani nani ti slimi ge dini kru mahar cãeni ga ndam *Izireyel ni. ¹³ Mahay ni mahkar mahkar, gwar kè sliri ga melañ faðani ni dek. ¹⁴ Asak ga gudu ni tãfiyu àna akur gadakani kru mahar cã. Ka akur nday nani ti slimi kru mahar cã tãki mabækiani balañ balañ : slimi nday nani ti ga ndam *asak kru mahar cãeni ga Wur Tambak ni.

¹⁵ Maslaña ya ti àzlapu ni ti aday ga mægur zlam fãñj a ahar bu. Aday nani ti ga gru. Awayay agur kesa ni, mahay ga kesa ni akaba gudu ya èvelin kesa ni àna nañ. ¹⁶ Kesa gani ti midiheni kala-kala àna zabal. Maslaña nani àgur àna aday gayañ ni, àgur palahar gani balañ ezewed dãbu kru mahar cã. Palahar gani àna jiken ni day kala-kala akaba palahar zabalani ndahan ni. ¹⁷ Àgur gudu ni àna ahar akada ge mis ya tægur ni, jaha diñ àna kru kru fað mahar fað. ¹⁸ Gudu gani nani tãlãm àna akur ya tãzalay zespi ni. Kesa ni ti ni tãlãm àna gru deña, pãrzlañ-pãrzlañ akada ga kutrum ni. ¹⁹ Asak ga gudu ni menğaledeni àna akur sulumani gergarani dek. Asak gani ye enjenjeni ni akur ya tãzalay zespi ni, ye cã ni akur ya tãzalay sefir ni, ya mahkar ni akur ya tãzalay selcidwin ni, ya fað ni akur ya tãzalay imarot ni, ²⁰ ya zlam ni akur ya tãzalay sarduwan ni, ya muku ni akur ya tãzalay kwernelin ni, ya adaskela ni akur ya tãzalay krizulit ni, ya azlalahkar ni akur ya tãzalay beril ni, ya ambalmbu ni akur ya tãzalay topaz ni, ya kru ni akur ya tãzalay krisapres ni, ya kru mahar balañani ni akur

ya tēzalay hiyeseñ ni, ya kru mahar cœeni ti ni akur ya tēzalay emetis ni. ²¹ Mahay kru mahar cœeni ni ti ebirsli gēdākani kru mahar cœ, mahay bēlañ ti ebirsli bēlañ. Dalaka gēdākani ya a huđ ga kēsa ni bu ni ga gru deña, pērzlāñ-pērzlāñ akada ga kutrum ni.

²² Ay nāmanjoru zla nahōma, nīpi *ahay gēdākani ge Melefīt a kēsa gani nani bu ndo, adaba Bay Melefīt geli njēda-njēdani nday ata Wur Tēmbak ni, nday āna ahār gatay kala nday ahay gēdākani gani nani.

²³ Fat akaba kiyi tēbi tēsladay mēlañ a kēsa gani nani bu bi, adaba Melefīt āna ahār gayañ asladay mēlañ gani, Wur Tēmbak ni day asladay mēlañ gani akada ge cēngel ni.

²⁴ Ndam ga huđ gērgērani ga duniya ni dēk ti masladay ga kēsa gani nani amasladi ana tay. Bēbay ga huđ gērgērani ga duniya ni dēk atoru āna njēda gatay ni eslini ga mazlēbay Melefīt āna nañ.

²⁵ Mahay ga kēsa gani nani ti atanjēhad bēña bēña mēzlākabana; atēzlakvū tay day-day do, adaba mēlavad amēlābi eslini va bi. ²⁶ Mis ga huđ gērgērani ni dēk atoru āna elimeni gatay akaba āna njēda gatay eslini ga mazlēbay Melefīt āna nañ.

²⁷ Ay ti zlam magēdavani, ndam ya tagray zlam ya ābēlay do ni akaba ndam masēkad malfada ni etisliki mēhuriyani a kēsa nani vu do. Ndam ya ti tēhuriyu ni ti si ndam ya ti slimi gatay mēbēkiani ka wakita ga sifa ni kwa. Wakita gani nani ti ga Wur Tēmbak ni.

22

¹ Eslini mēslār nakēñ ādēfuki zalaka; zalaka nani ti ādēl day-day do, yam gani avi sifa ana mis. Yam gani ahēlaba eri akada ga kutrum na, angēzaya e kērsi ge Melefīt ba. Kērsi nani ti ga Wur Tēmbak ni daya. ² A dalaka ya a huđ ga kēsa ni bu ni ti zalaka ni ēdevu cœ; e kidīñ gani bu ka mēlañ ya ēdevu ni ti mēngēhaf āvu. Mēngēhaf nani avi sifa ana mis, a huđ ga dēzani bu ewi bēza sak kru mahar cœ, kala kiyi lu ewi bēza. Slimberi gani ti haf ge mimbilīñ mis ga huđ ga duniya ni dēk. ³ Eslini ti zlam ya Melefīt ētikwesli ni atēlābi.

A kēsa nani bu ni ti Melefīt amanjēhadviyu e kērsi gayañ vu, Wur Tēmbak ni amanjēhadviyu daya. Eslini ndam mēgri tēwi ana Melefīt atazlēbay nañ. ⁴ Nday gani nani etipi wur ge eri ge Melefīt. Slimi ge Melefīt day āki mēbēkiani ka tay kē meleher. ⁵ Mēlavad amēlābi va bi; nahkay cēngel akaba fat day atagray tēwi va do, adaba Bay Melefīt geli nañ āna ahār gayañ amasladi mēlañ ana mis. Mis ni atanjēhad a bay bu ga kanjgay-kanjgayani.

Mendeveřiñ ga pakama

⁶ Eslini *mēslār ni āhu ahkado: « Ma hini ya kici ni dēk ma ge jiri edēdīñ; malfada ākibu bi. Ahaslani Bay Melefīt geli

āvia *Mēsaf gayañ ana ndam mahēngaray *pakama gayañ a; nihi ti āslēribiya mēslār gayañ ana ndam mēgri tēwi gayañ a ga mēdēfiki ere ye ti agravu wudāk ni ana tay. »

⁷ Yezu ādēm: « Bumvu slimi, nakoru afa gekūli wudak! Ndam ya ti tēgēskabā pakama ya a wakita hini bu na, tēbu tējalaki ahār nahōma, tēmērvu. Adaba pakama hini ti ge Melefīt. »

⁸ Nu Zeñ nīcia pakama gana āna slimi goro a, nīpia ere ye ti āgravu na āna eri goro a daya. Nāra nīcia, nāra nīpia nahōma, nābēhad mirdim grik meleher ndīf ana huđ kē asak ga mēslār ya ādēfuki zlam gani ni, ga mazlēbay nañ. ⁹ Nañ nakēñ āra ēpia ere ye ti nāgray na ti āhu: « Kāgray nahkay ba simiteni! Nu day bay mēgri tēwi ana Melefīt akada gayak ni, akada bēza ga muk ya tahēngaray pakama ge Melefīt ni, akada ga ndam ya ti tēgēskabu pakama ge Melefīt a wakita hini bu ni daya. Kabēhadī mirdim ti ana Melefīt cilīñ. »

¹⁰ Āhu keti: « Pakama ya a wakita hini bu ni ti pakama ge Melefīt edēdīñ; kēngah pakama gani ba, hi ana mis sawañ. Adaba mam, sarta ga zlam ya tēdēmki ma a wakita hini bu ni ti ēnija wudak. ¹¹ Maslaña ya ti agudar zlam ni ti ahār ādēm māgudarkivu. Maslaña ya ti mēbērvu gayañ ābēlay do ni ti ahār ādēm mānjēhad āna mēbērvu gayañ ābēlay do ni. Ay maslaña ya ti agray jiri ni ti ahār ādēm māgrakivu jiri. Maslaña ya ti nañ njēlata ni ti ahār ādēm mānjēhad njēlata. »

¹² Yezu ādēm ahkado: « Bumvu slimi, nakoru afa gekūli wudak! Nu nēbu āna zlam ga mēviani ana ku way way do akada ge tēwi gayañ ya ti āgray ni. ¹³ Wudaka zlam dēk ānjēki ti nu nēbu āndava; ka mandav ga zlam dēk day nu anēlēbu. Bay ya ti ānjēki ka magray zlam dēk ni ti nu; kwa ka mēnjēki gani nu nēbu. Bay ya ti emendeveřiñ zlam dēk ni ti nu gani daya; ka mandav gani day anēlēbu. »

¹⁴ Ndam ya ti tābarafēña azana gatay a ni ti tēmērvu. Nahkay ti tislīki mēhuriyani a kēsa ni vu, tislīki mēzum bēza ga mēngēhaf ya avi sifa ana mis ni. ¹⁵ Ndam ya ti Melefīt ētikwesli tay adaba tāgudara zlam a dal-dal ni, ndam maharam, ndam hala, ndam mabazl mis, ndam ga para akaba ndam ya ti tawayay tasēkad malfada ni dēk nahōma, nday dēkeni e mite bu, tislīki mēhuriyani a kēsa ni vu koksah.

¹⁶ « Nu Yezu nēslēroru mēslār goro ga mēhi pakama hini ana ndam goro ya *tēcakalavu a kēsa gērgērani ni bu ni dēk. Nu wur huđ ge Devit, tēdēmki ma a Wakita ge Melefīt bu ni ti ka nu. Nu Bamti ya asladay mēlañ ge mileda dal-dal ni. »

¹⁷ Məsuf Njəlatani akaba ndam ga Yezu ya ahəl tay akada ga wal ya taday ni təhi ahkado : « Ra ! »

Ahàr àdəm maslaṅa ya ti ècia pakama hina ti m̄ahi : « Ra ! »

Maslaṅa ya ti yam àkada naṅ a ti ahàr àdəm m̄ara.

Maslaṅa ya ti awayay esi yam ya avay sifa ni ti ahàr àdəm m̄acah ga sulum, m̄isi !

¹⁸ Nihi ti nu Zeṅ nədəm ma, ahàr àdəm maslaṅa ya ti eci pakama ge Melefit ya a wakita hini bu ni m̄abavu slimi lala : tamal maslaṅa èferkiviya pakama nahaṅ àkiva ka pakama hina nahəma, Melefit day emeferikiviya daliya ya ti tādəmki ma a wakita

hini bu ni ana maslaṅa gani. ¹⁹ Tamal maslaṅa àzaba pakama nahaṅ e kidīṅ ga pakama ge Melefit ya a wakita hini bu na nahəma, Melefit day amazafəṅa ja ga zlam ya tādəmki ma ka tay a wakita hini vu na : amazafəṅa ja ga məṅgəhaf ya avay sifa na, amacafəṅa naṅ ga məhuriyana a kəsa njəlatani ni va daya.

²⁰ Bay ya ti àdəm pakama hini dek jiri ni ti àdəm : « Iy, nakoru afa gekəli wudak ! »

Aya nahkay, Bay geli Yezu, ra !

²¹ Bay geli Yezu m̄agri sulum gayan ana mis dek ti.